

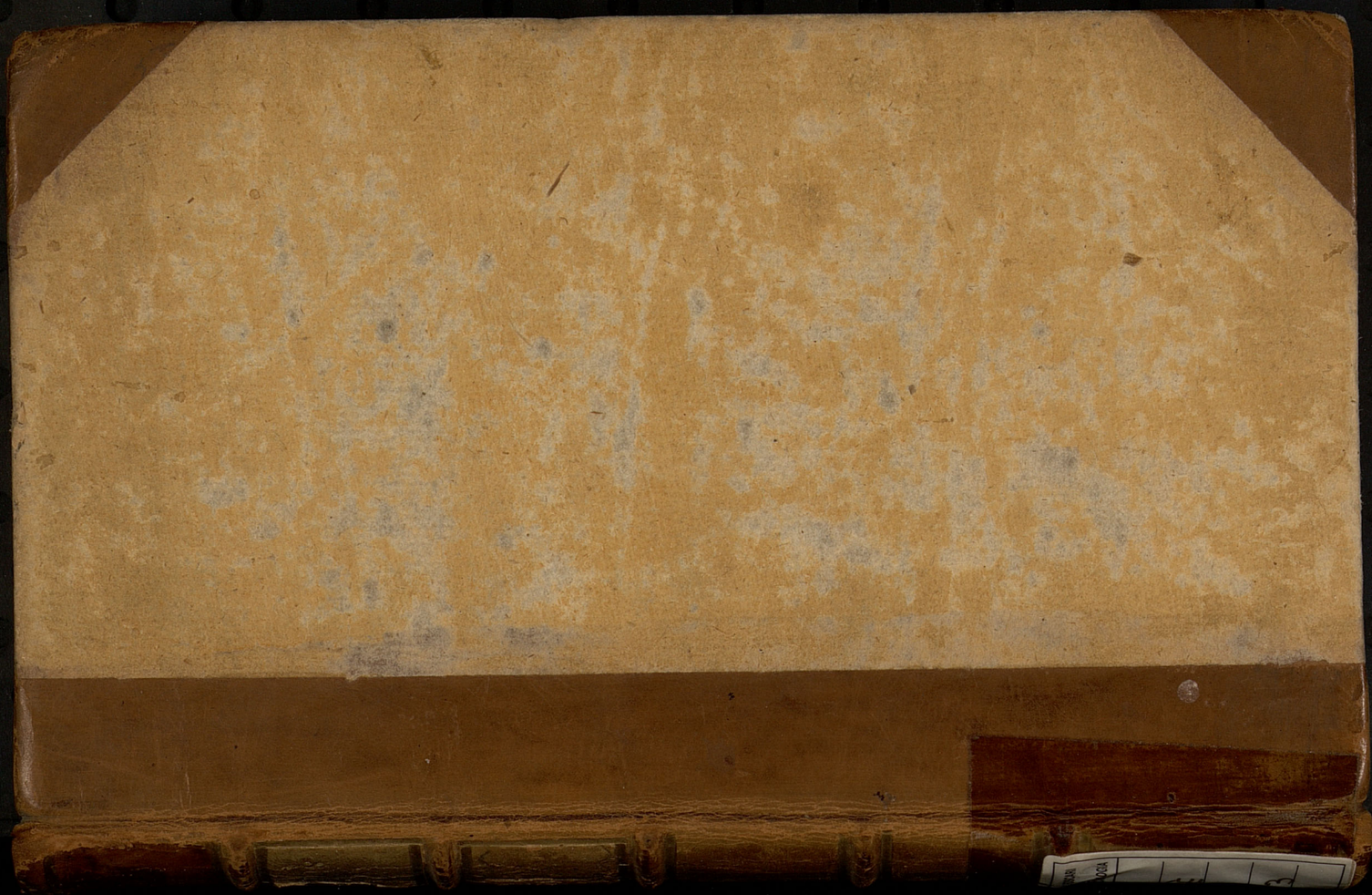

UNIVERSITA' CA' FOSCARI
VENEZIA
BIBLIOTECA DI ARCHEOLOGIA

ARKÈ
A
24.4

ARCHEO

165

ARCHEOLOGIA

Fonti scritte

Kreislehrer-
SCHWERIN
Bücherei

A 1730(4)

Università di Venezia
BIBLIOTECA DI ARCHEOLOGIA
Inv. Nr. DIP-5014
Collocazione

DIONYSII

HALICARNASSENSIS

OPERVM

VOLVMEN QVARTVM,

ANTIQVITATVM ROMANARVM

LIBROS X. ET XI. TENENS,

GRAECE ET LATINE,

CVM ANNOTATIONIBVS DIVERSORVM,

QVIBVS ACCESSIT

HENRICI DODWELLI

CHRONOLOGIA GRAECO-ROMANA.

CVRAVIT

IO. IAC. REISKE.

Fonti scritte ARCHEOLOGIA

GYMNASIUM FRIDERICIANUM IN SCHWERIN

LIPSIAE

IMPENSIS GOTTH. THEOPH. GEORGI.

CIↃIↃCCLXXV.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

DIONYSII ALEXANDRI F. HALICARNASSENSIS ROMANARVM ANTIQVITATVM

LIBER DECIMVS.

[a] Μετὰ δὲ τάτας Ὀλυμπιὰς μὲν ἦν ὀγδοηκοστὴ, ἣν ἐνίκα στάδιον [b] Τορύμβας Θεσσαλὸς, ἄρχοντος Ἀθήνησι Φρασικλέους· ὕπατοι δ' ἀπεδείχθησαν ἐν Ῥώμῃ Πόπλιος Οὐολύμνιος καὶ [c] Σερβίος Σουλπίκιος Καμαρῖνος. ἔτοι στρατιὰν μὲν ἀδεμίαν ἐξήγαγον, ἔτ'

Post hos coss. olympias acta LXXX. qua in stadio vicit Torymbas Thessalus, archonte Athenis Phrasicle: Romae autem consules creati sunt P. Volumnius et Seruius Sulpicius Camerinus. Hi nullas copias eduxerunt, neque, vt hostes vlciſce- *Per. Iul.* 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295. *P. Volumnio et Ser. Sulpicio coss. turbae domi, et prodigia varia.*

a In *Ed. Steph.* pro initio huius libri positum est eius argumentum: quod sic se habet: ἡ δεκάτη βίβλος τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας, ἣν συνεγράψατο Διονύσιος Ἀλεξάνδρου Ἁλικαρνασσεὺς, περιείληφε τὰ πραχθέντα ὑπὸ Ῥωμαίων ἀπὸ τῆ πρώτη τῆς ὀγδοηκοστῆς ὀλυμπιάδος ἔτους, καὶ ἀπὸ ὑπάτων Ποπλίου Οὐολυμνίου καὶ Ποπλίου (verius Σερβίου in sequentibus, itidemque apud *Liuium*, et *Lapum*, qui idem habet argumentum) Σουλπικίου. χρόνος τῶν ὑπὸ τῆς βίβλου (in *Lapo* perperam βουλῆς, *a senatu*) δηλουμένων πράξεων, ἔτη δεκαδύο.

b Apud *Diodorum* est Τορύλλας, p. 282. et mox apud eundem Φρασικλείδου pro Φρασικλέους. *Pausanias* quoque Φρασικλείδης inter archontas Athenienses agnoscit, sed olympiade CII. *Sylburg.*

c Male in *Ed. Steph.* Σερουίλιος; quo modo in *Cod. Vat.* et mox Μακερῖνος pro Καμερῖνος.

ἐπὶ τιμωρίας ἀναπράξει τῶν ἀδικούντων σφᾶς τ' αὐτὰς καὶ τὰς συμμάχας, ἔτε ὡς διὰ φυλακῆς τὰ οἰκεῖα ἔξοντες· τῶν δ' ἐντὸς τείχας κακῶν πρόνοιαν ἐποιοῦντο, [d] μή τι κακὸν ὁ δῆμος ἐπὶ τῇ βουλῇ συτὰς ἐξεργάσηται. ἐταράττετο γὰρ αὖθις ὑπὸ τῶν δημάρχων ἀναδιδασκόμενος, ὅτι πολιτειῶν κρατίστη τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶν ἰσηγορία· καὶ κατὰ νόμους ἠξίου διοικεῖσθαι τά τ' ἰδιωτικὰ καὶ τὰ δημόσια. οὔπω γὰρ τότ' ἦν ἔτ' ἰσονομία παρὰ Ῥωμαίοις, ἔτ' ἰσηγορία, ἀδ' ἐν γραφαῖς ἅπαντα τὰ δίκαια τεταγμένα· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀρχαῖον οἱ βασιλεῖς ἐφ' αὑτῶν [e] ἔτατ]ον τοῖς δεομένοις τὰς δίκας, καὶ τὸ δικαιωθὲν ὑπ' ἐκείνων, τοῦτο νόμος ἦν. ὡς δ' ἐπαύσαντο μοναρχέμενοι, τοῖς κατ' ἐνιαυτὸν ὑπατεύουσιν ἀνέκειτο τά τ' ἄλλα τῶν βασιλέων ἔργα, [f] καὶ ἡ τοῦ δικαίου διάγνωσις, καὶ τοῖς ἀμφισβητοῦσι πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ ὁτουδήτινος, ἐκεῖνοι τὰ δίκαια οἱ διαιροῦντες ἦσαν. τότων δὲ τὰ μὲν πολλὰ τοῖς τρόποις τῶν ἀρχόντων ἀκόλουθα ἦν, ἀριστίνδην [g] ἀποδεικνυμένων ἐπὶ τὰς ἀρχάς· κομιδῇ δ' ὀλίγα τινὰ ἐν ἱεραῖς ἦν βίβλοις ἀποκείμενα, ἃ νόμων εἶχε δύναμιν, ὧν οἱ πατρίκιοι τὴν γνῶσιν εἶχον μόνοι, [h] διὰ τὰς ἐν ἄστει διατριβάς. οἱ δὲ πολλοὶ ἐμπορευόμενοί τε καὶ γεωργοῦντες, διὰ πολλῶν ἡμερῶν εἰς ἄστυ καταβαίνοντες ἐπὶ τὰς ἀγορὰς, ἄπειροι ἔτ' ἦσαν. τὸ δὲ πολίτευμα τοῦτο πρῶτος μὲν ἐπείρασεν εἰσαγαγεῖν Γάϊος

optimatum creabantur, eosque in ipso magistratu sequebatur: minima vero pars eius in sacris *pontificum* libris erat scripta, quae vim legis haberet, cuius soli patricii cognitionem habebant, quod in ea versarentur. reliquum vulgus negotiatorum et agricolarum, quod non nisi mercatus gratia in vrbem * statis diebus conueniret, adhuc *huius* imperitum erat. Hoc autem institutum primus C. Terentius, tribunus plebis, superiore anno in

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

vlciscerentur ob iniurias sibi sociisque illatas, neque vt suis rebus praesidio essent: sed, de intestinis malis soliciti, prouide cauebant, ne quid mali plebs, conspiratione contra senatum facta, patraret. Rursus enim turbabatur a tribunis, qui docebant, hominibus liberis eam esse optimam reipublicae formam, vbi dicendi libertas omnibus ex aequo esset: quapropter omnia, tum priuata, tum publica, ex legum praescripto administrari volebant. Tunc enim nondum erat apud Romanos iuris libertatisque dicendi aequabilitas, necdum omne ius scriptum exstabat: sed olim eorum reges ius petentibus dicebant, atque lites dirimebant; et quod ab illis fuisset iudicatum, id vim legis habebat. Sed imperio a regibus ad annuum consulum magistratum translato, inter caetera regia officia, iuris quoque cognitio ad eos translata est: atque illi lites inter litigatores, quacunque de causa ortas, iure decidebant. Huius autem *iuris* magna pars erat penes summos magistratus, qui ex ordine optima-

d Μή τι δεινὸν *Vat.* ἐτάττοντο.
e In *Cod. Vat.* ἔτατ]ον. vulg. *f* Εἶτα καὶ ἡ τοῦ etc.
g Ἐπι-

g Ἐπιδεικνυμένων agnoscit etiam *Lapi* versio, quae Graecis perplexis multo est perplexior. Sed forsan ἀποδεικνυμένων [vt in *Cod. Vat.* ἀποδεικνυμένων ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἀκόλουθα ἦν] legendum, vt significet, magistratus optimatim (seu optimitatis ratione habita) designatos fuisse: id est, optimos quosque ad publicos magistratus fuisse adhibitos. Sed et genit. τῶν ἀρχόντων incertum est possessiuene, an partitiue, ab auctore sit positus. Si possessiue, sic verbum verbo reddideris: *atque horum pleraque procuratores* (seu administros) *magistratuum, qui optimatim designabantur, ad imperium comitabantur.* Si partitiue, sic vertere poteris: *atque horum pleraque magistratus* reip. negotia *procurantes, qui optimatim designabantur, ad imperium comitabantur:* id est, optimates ad reip. gubernacula admatos, vna cum magistratu, iuris quoque reddendi munus maiori ex parte comitabatur. Ad priorem sententiam accedit hoc *Cuiacii* scholion; *his, quibus mandassent iurisdictionem.* intelligit enim, magistratus habuisse procuratores, seu vicarios, ad quos maiorem iuris dicendi partem relegarent: vt infra decemuiri p. 683. [iuxta *Ed. Sylb.*] et supra tribuni pl. p. 411. v. 19. [iuxta edit. Hudſ.] *Gelenius* in sua versione coniecturam secutus videtur. *Sylb.* vulgatae locum hunc sic exhibent: τὰ μὲν πολλὰ τοῖς ἐπιτρόποις τῶν ἀρχόντων ἀριστίνδην ἐπιδεικνυμένων ἀκόλουθα ἦν ἐπὶ τὰς ἀρχάς.

h Διὰ τὰς ἐν ἄστει διατριβὰς *Vat.* quo modo in *Lapi Cod.* nam vertit: *ob diutinas in vrbe mansiones.* vulg. ἐν αὐτῇ.

* Per interualla etc. *Gelen.* Post aliquot dierum interuallum, etc. *Sylb.*

[i] Τερέντιος δημαρχῶν ἐν τῷ παρελθόντι ἔτει· ἀτελὲς δ' ἠναγκάσθη καταλιπεῖν, τῶ τε πλήθει ὄντος ἐπὶ [k] στρατοπέδων, καὶ τῶν ὑπάτων ἐπίτηδες ἐν τῇ πολεμίᾳ γῇ τὰς δυνάμεις κατασχόντων, ἕως ὁ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς [l] παρέλθῃ χρόνος.

11. Τότε δ' αὐτὸ παραλαβόντες οἱ περὶ Αὖλον Οὐεργίνιον [m] δήμαρχον, τελειῶσαι ἐβούλοντο· ἵνα δὲ μὴ τὸ γένοιτο, μηδὲ κατὰ νόμους ἀναγκασθεῖεν πολιτεύεσθαι, πάντα ἐπιμηχανώμενοι διετέλουν οἵ τε ὕπατοι, καὶ ἡ βουλὴ, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν οἱ πλεῖστον ἐν τῇ πόλει δυνάμενοι· βουλαί τε πολλαὶ καὶ ἐκκλησίαι συνεχεῖς ἐγίνοντο, πεῖραί τε παντοῖαι ταῖς ἀρχαῖς κατ' ἀλλήλων. ἐξ ὧν ἐκ ἄδηλον ἅπασιν ἦν, ὅτι μεγάλη τις καὶ ἀνήκεστος ἐξ ἐκείνης τῆς φιλονεικίας ἀναστήσεται τῇ πόλει συμφορά. συνήπτετο δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

in rempublicam inducere conatus fuerat: sed rem imperfectam relinquere fuerat coactus, quod maior plebis pars externa militia distineretur; et consules data opera copias in hostico retinerent, donec ipsorum magistratus tempus praeteriret.

Tunc vero A. Virginius, * tribunus plebis, id susceptum ad finem perducere volebat. Sed ne hoc fieret, neue ex legum praescripto rempublicam administrare cogerentur, et consules, et senatus, et alii ciues, qui plurimum in ciuitate poterant, quibusuis artibus perpetuo obnitebantur: et crebro senatus coactus, crebro etiam conciones habitae, et vtriusque factionis magistratus ** nihil de summo conatu remittebant. vnde quivis manifeste videre poterat, magnam aliquam et incurabilem calamitatem ex illa magna contentione in rempublicam redundaturam. Ad humanas autem coniecturas accedebant etiam

i *Terentillus* dicitur *Liuio*; sed errore manifesto, vt censuit *Sigon.*

k Στρατοπέδων *Vat.* vulgo στρατοπέδω.

l Ita ex *Cod. Rom.* pro vulg. παρελύθη. *Sylb.*

* *Al.* cum reliquo tribunorum collegio.

m Rectius δήμαρχοι, vt supra p. 1860. v. 13. et infra aliquoties. *Sylb.*

** *Vel*, nihil intentatum relinquebant.

n Si

καὶ τὰ θεῖα [n] δείματα προσγενόμενα, ὧν ἔνια οὔτ' ἐν δημοσίαις εὑρίσκετο γραφαῖς, οὔτε κατ' ἄλλην φυλαττόμενα μνήμην οὐδεμίαν. ὅσα μὲν γὰρ ἐν οὐρανῷ [o] σέλα φερόμενα, καὶ πυρὸς ἀνάψεις ἐφ' ἑνὸς μένουσαι τόπου, γῆς τε μυκήματα καὶ τρόμοι συνεχεῖς [p] ἐγίνοντο, μορφαί τ' εἰδώλων ἄλλοτ' ἀλλοῖαι δι' ἀέρος φερόμεναι, καὶ φωναὶ ταράττουσαι διάνοιαν ἀνθρώπων, καὶ πάντα, ὅσα τούτοις ὅμοια συνέπιπτεν, εὑρίσκετο καὶ πάλαι ποτὲ γεγονότα, [q] ἧττόν τε καὶ μᾶλλον· οὗ δ' ἄπειροι ἦσαν καὶ ἀνήκοοι, καὶ ἐφ' ᾧ μάλιστα ἐταράχθησαν, τοιόνδ' ἦν· νιφετὸς ἐξ οὐρανοῦ κατέσκηψεν εἰς γῆν πολύς, ὁ χιόνα καταφέρων, ἀλλὰ σαρκῶν θραύσματα ἐλάττω τε καὶ μείζω. τούτων τὰ μὲν πολλὰ μετάρσια

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

etiam terrores diuinitus incussi: de quorum nonnullis nihil in publicis scriptis, nihil etiam vlla omnium hominum memoria proditum reperiebatur: nam fulgores in coelo exortos, ignes ardentes in vno loco manentes, terrae mugitus et continuas *eiusdem* quassationes, varias spectrorum facies per aërem discurrentes, voces hominum animos perturbantes, et quaecunque alia huiusmodi prodigia acciderunt, haec et olim vel magis, vel minus accidisse constabat: quod vero hactenus ne vllo quidem modo *Romani* experti fuerant, nec audierant, et quo maxime sunt territi, id huiusmodi fuit. Ingens niuis imber ex coelo in terram cum impetu est delatus, secum trahens non niuem sed carnium frusta, et minora et maiora. * quorum pleraque in sublimi aduolan-

n Si δείγματα legas, erit allusio ad *Latina* vocabula *ostentum* et *portentum*. vtrumque *Gelenius* expressit: *signa diuinitus ad terrorem augendum oblata. Sylburg.*

o Σέλα φερόμενα *Vat.* vulgo σέλατα φ.

p Syntaxeως ratio postulat γενόμενοι; ob participia in praecedentibus et sequentibus. *Sylb.*

q Rectius (opinor) ἧττόν τε καὶ μᾶλλον, vt paullo post (v. vlt.) ἐλάττω τε καὶ μείζω. et mox ᾧ δὲ etc. e *Cod. Rom.* repositi pro vulg. ἧττον δὲ καὶ μᾶλλον ὧδε ἄπειροι etc. *Sylb.* In *Cod. Var.* ᾧ δὲ ἄπειροί τε καὶ ἀνήκοοι ἔτι ἦσαν, καὶ ἐφ' ᾧ δὲ μάλιστα etc.

* *Lapus* vertit: *Horum multa quidem sublimia aduolentes volucres, quaecunque sunt ferae, ore rapiebant.* et mox: *per agros diu iacentia neque colorem mutabant,*

[i] Τερέντιος δημαρχῶν ἐν τῷ παρελθόντι ἔτει· ἀτελὲς δ' ἠναγκάσθη καταλιπεῖν, τῶ τε πλήθους ὄντος ἐπὶ [k] στρατοπέδων, καὶ τῶν ὑπάτων ἐπίτηδες ἐν τῇ πολεμίᾳ γῇ τὰς δυνάμεις κατασχόντων, ἕως ὁ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς [l] παρέλθῃ χρόνος.

11. Τότε δ' αὐτὸ παραλαβόντες οἱ περὶ Αὖλον Οὐεργίνιον [m] δήμαρχον, τελειῶσαι ἐβούλοντο· ἵνα δὲ μὴ τῶτο γένοιτο, μηδὲ κατὰ νόμους ἀναγκασθεῖεν πολιτεύεσθαι, πάντα ἐπιμηχανώμενοι διετέλουν οἵ τε ὕπατοι, καὶ ἡ βουλὴ, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν οἱ πλεῖστον ἐν τῇ πόλει δυνάμενοι· βουλαί τε πολλαὶ καὶ ἐκκλησίαι συνεχεῖς ἐγίνοντο, πεῖραί τε παντοῖαι ταῖς ἀρχαῖς κατ' ἀλλήλων. ἐξ ὧν ἐκ ἄδηλον ἅπασιν ἦν, ὅτι μεγάλη τις καὶ ἀνήκεστος ἐξ ἐκείνης τῆς φιλονεικίας ἀνασήσεται τῇ πόλει συμφορά. συνήπτετο δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

in rempublicam inducere conatus fuerat: sed rem imperfectam relinquere fuerat coactus, quod maior plebis pars externa militia distineretur; et consules data opera copias in hostico retinerent, donec ipsorum magistratus tempus praeteriret.

Tunc vero A. Virginius, * tribunus plebis, id susceptum ad finem perducere volebat. Sed ne hoc fieret, neue ex legum praescripto rempublicam administrare cogerentur, et consules, et senatus, et alii ciues, qui plurimum in ciuitate poterant, quibusuis artibus perpetuo obnitebantur: et crebro senatus coactus, crebro etiam conciones habitae, et vtriusque factionis magistratus ** nihil de summo conatu remittebant. vnde quivis manifeste videre poterat, magnam aliquam et incurabilem calamitatem ex illa magna contentione in rempublicam redundaturam. Ad humanas autem coniecturas accedebant etiam

i *Terentillus* dicitur *Liuio*; sed errore manifesto, vt censuit *Sigon.*

k Στρατοπέδων *Vat.* vulgo στρατοπέδῳ.

l Ita ex *Cod. Rom.* pro vulg. παρελύθη. *Sylb.*

* *Al.* cum reliquo tribunorum collegio.

m Rectius δήμαρχοι, vt supra p. 1860. v. 13. et infra aliquoties. *Sylb.*

** *Vel*, nihil intentatum relinquebant.

n Si

καὶ τὰ θεῖα [n] δείματα προσγενόμενα, ὧν ἔνια οὔτ' ἐν δημοσίαις εὑρίσκετο γραφαῖς, οὔτε κατ' ἄλλην φυλαττόμενα μνήμην οὐδεμίαν. ὅσα μὲν γὰρ ἐν οὐρανῷ [o] σέλα φερόμενα, καὶ πυρὸς ἀνάψεις ἐφ' ἑνὸς μένουσαι τόπου, γῆς τε μυκήματα καὶ τρόμοι συνεχεῖς [p] ἐγίνοντο, μορφάς τ' εἰδώλων ἄλλοτ' ἀλλοίας δι' ἀέρος φερόμενας, καὶ φωνὰς ταράττουσαι διάνοιαν ἀνθρώπων, καὶ πάντα, ὅσα τούτοις ὅμοια συνέπιπτεν, εὑρίσκετο καὶ πάλαι ποτὲ γεγονότα, [q] ἧττόν τε καὶ μᾶλλον· οὗ δ' ἄπειροι ἦσαν καὶ ἀνήκοοι, καὶ ἐφ' ᾧ μάλιστα ἐταράχθησαν, τοιόνδ' ἦν· νιφετὸς ἐξ οὐρανοῦ κατέσκηψεν εἰς γῆν πολὺς, ὃ χιόνα καταφέρων, ἀλλὰ σαρκῶν θραύσματα ἐλάττω τε καὶ μείζω. τούτων τὰ μὲν πολλὰ μετάρσια

etiam terrores diuinitus incussi: de quorum nonnullis nihil in publicis scriptis, nihil etiam vlla omnium hominum memoria proditum reperiebatur: nam fulgores in coelo exortos, ignes ardentes in vno loco manentes, terrae mugitus et continuas eiusdem quassationes, varias spectrorum facies per aërem discurrentes, voces hominum animos perturbantes, et quaecunque alia huiusmodi prodigia acciderunt, haec et olim vel magis, vel minus accidisse constabat: quod vero hactenus ne vllo quidem modo *Romani* experti fuerant, nec audierant, et quo maxime sunt territi, id huiusmodi fuit. Ingens niuis imber ex coelo in terram cum impetu est delatus, secum trahens non niuem sed carnium frusta, et minora et maiora. * quorum pleraque in sublimi aduolan-

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

n Si δείγματα legas, erit allusio ad *Latina* vocabula *ostentum* et *portentum*. vtrumque *Gelenius* expressit: *signa diuinitus ad terrorem augendum oblata. Sylburg.*

o Σέλα φερόμενα *Vat.* vulgo τέλατα φ.

p Syntaxeως ratio postulat γενόμενοι; ob participia in praecedentibus et sequentibus. *Sylb.*

q Rectius (opinor) ἧττόν τε καὶ μᾶλλον, vt paullo post (v. vlt.) ἐλάττω τε καὶ μείζω. et mox ὃ δὲ etc. e *Cod. Rom.* repositi pro vulg. ἧττον δὲ καὶ μᾶλλον ἢ δὲ ἄπειροι etc. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ὃ δὲ ἄπειροί τε καὶ ἀνήκοοι ἔτι ἦσαν, καὶ ἐφ' ᾧ δὲ μάλιστα etc.

* *Lapus* vertit: *Horum multa quidem sublimia aduolentes volucres, quaecunque sunt ferae, ore rapiebant.* et mox: *per agros diu iacentia neque colorem mutabant,*

προσπετόμενα [r] πλεφωτῶν ὅσα εἰσὶν ἀγέλαι, τοῖς σώμασιν ἥρπαζον· τὰ δ' ἐπὶ γῆν ἐνεχθέντα ἐν αὐτῇ τε τῇ πόλει, καὶ κατὰ τοὺς ἀγροὺς, μέχρι πολλοῦ χρόνου κείμενα, [s] ἔτε χρόαν μεταβάλλοντα, οἵαν ἴσχυσι παλαιούμενα σάρκες, ἔτε σηπεδόνι διαλυόμενα, [t] ὤζέ τ' ἀπ' αὐτῶν ὀδὲν πονηρόν. τοῦτο τὸ τέρας οἱ μὲν ἐπιχώριοι

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295.

aduolantes omnis generis volucrum greges roſtris diripuerunt: quae vero in terram delata ſunt, haec in ipſa vrbe et agris ſparſa diu iacuerunt, ita tamen, vt nec colorem mutarent, quem carnes inueteratae ſolent habere, nec putredine corrupta vllum terrum odorem emitterent. Id prodigium vates indigenae

tabant, *vt ſolent inueteratae carnes*, *neque tabe diſſecabantur*, *neque odor ab eis malus exibat aliquis*. adeo vt legiſſe videatur: τάτων τ. μ. π. μ. προσπετόμενα πλεφωτῶν ὅσα ἐσὶν ἄγρια, τοῖς σόμ. etc. dein, κείμενα ἔτε χρόαν μετέβαλλον, οἷα πάσχυσι παλ. σ. ἤ. σ. διελύοντο, ἔτε ὤζετο ἀπ' αὐτῶν ὀδὲν πονηρόν.

r Πτερωτῶν pro vulg. πλερῶν e *Cod. Rom.* repoſitum. *Sylb.* Legendum puto: προσπετόμενα πετεινῶν ὅσα εἰσὶν ἀγελαῖα. i. e. *aues*, *quotquot gregatim ſolent volare*. vel potius, προσπετόμενα πλεφωτῶν, ὅσα εἰσὶν ἀγέλεια. i. e. *quorum pleraque in aëre ſublimia aues*, *quaecunque ſunt praedatrices*, *aduolantes roſtris diripuerunt*. vnde apud *Euſtath.* ἀγελείη Ἀθηνᾶ, ἡ ἄγυσα λείαν. *Port.* Planior eſt lectio, προσπετόμενα πλεφωτῶν ὅσα εἰσὶν (vel ἐσὶν) ἀγελαῖα. notum enim ex *Ariſtotele*, quaenam ſint aues ἀγελαῖαι. *Porti* coniecturam haud ferendam cenſeo. nam eſſe aues quaſdam Mineruae cognomines nondum didiceram. Tantum vereor, vt in communionem nominis iſtas aues Minerua admittat. *Caſaub.* In *Cod. Vat.* πληνῶν pro πλεφωτῶν.

s Legendum ἔτε χρόαν μετέβαλλον, et mox ἔτ' αὐτῶν σηπεδόνι διαλυομένων ὀδὲν ὤζετο πονηρόν. alioqui diceretur, ἔκειτο ἔτε μεταβάλλοντα, et paullo poſt ἔτε σηπεδόνι διαλυόμενα, ἔτε πονηρὸν ὀδὲν ὤζοντα etc. *Port.* Scribo, ἔτε χρόαν μεταλαβόντα, οἵαν ἴσχ. et διαλυόμενα. item ὤζέ τε pro ὤζετο. nam quis ὄζεσθαι pro ὄζειν vnquam audiuit? *Steph.* Noue dixit χρόαν μεταβάλλοντα pro μεταλαμβάνοντα, quod ſermo Graecus poſtulat: niſi malis ſequentia ſic legere: οἷα πάσχυσι παλαιούμενα σάρ. Quod ad orationis ἀκολουθίαν attinet, planior ea erit, ſi ſic legas: μέχρι πολλοῦ χρόνου κείμενα . . . . ἔτε. in lacuna ſupplendum διέμειναν, ac mox in fine ſententiae ὤζέ τε ἀπ' αὐτῶν. *Caſaub.*

t In *Cod. Vat.* ὤζέ τε ἀπ' αὐτῶν.

u Poſſis

μάντεις οὐχ οἷοί τ' ἦσαν συμβαλεῖν· ἐν δὲ τοῖς Σιβυλλείοις εὑρέθη χρησμοῖς, ὅτι, πολεμίων ἀλλοεθνῶν παρελθόντων εἰς τὸ τεῖχος, ἀγὼν ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ καταλήψεται τὴν πόλιν· ἄρξει δὲ τοῦ πρὸς τοὺς ἀλλοεθνεῖς πολέμου στάσις ἐμφύλιος· ἣν χρὴ ἀρχομένην ἐξελαύνοντας ἐκ τῆς πόλεως, καὶ θεοὺς παραιτημένους θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς, [u] ἀποτρέψαι τὰ δεινὰ, καὶ κρείττους [x] ἔσεσθαι τῶν ἐχθρῶν. ὡς δ' ἐξηνέχθη ταῦτ' εἰς τὸ πλῆθος, [y] ἱερὰ μὲν πρῶτον ἔθυσαν, οἷς ἡ τάτων ἐπιμέλεια ἀνέκειτο, θεοῖς ἐξακεσηρίοις τε καὶ ἀποτροπαίοις· ἔπειτα συναχθέντες εἰς τὸ βουλευτήριον οἱ σύνεδροι, παρόντων καὶ τῶν δημάρχων, ὑπὲρ ἀσφαλείας τε καὶ σωτηρίας τῆς πόλεως ἐσκόπουν.

III. Τὸ μὲν οὖν καταλύσασθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐγκλήματα, καὶ μιᾷ χρήσασθαι γνώμῃ περὶ τῶν κοινῶν, ὡς ὑπετίθεντο οἱ χρησμοὶ, πάντες ὡμολόγουν. ὅπως δ' ἂν τοῦτο γένοιτο, καὶ ἀπὸ τίνων ἀρξάμενον [z] εἴκειν τοῖς

coniecturis interpretari non potuerunt: ſed libri oraculorum Sybillinorum conſulti monuerunt, ab alienigenis hoſtibus in vrbem ingreſſis ciuitatem in ſeruitutis diſcrimen adductum iri: fore autem, vt bellum contra externum hoſtem ciuilis ſeditio praecederet, quam naſcentem ex vrbe pellendam eſſe, deos placandos, ſacrificiis votiſque mala auertenda; ita enim eos victoriam ab hoſtibus reportaturos ſignificabant. His in vulgus elatis, primum quidem *pontifices*, ad quos haec cura pertinet, diis malorum depulſoribus et auerruncis hoſtias immolarunt. deinde vero patres in curiam coacti, tribunis quoque praeſentibus, de incolumitate et ſalute publica conſultare coeperunt.

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295.

Omnes igitur finem mutuis criminationibus imponendum, et ex oraculorum monitione rempublicam concorditer adminiſtrandam vno ore cenſebant. ſed quo modo id fieret, et quid primum factionis vtriuſque homines ſibi inuicem concedere deberent,

u Poſſis etiam ἀποτρέψαι legere, vt v. 10. θεοῖς ἀποτροπαίοις. *Sylb.*

x Ἔσεσθαι *Vat.*

y Repono ἱερεῖα, ſicut et alibi. *Steph.*

z Si pro εἴκειν legamus εἴξει, vt in ſeq. membro παύσεται, ſtructura

ἑτέροις τὸ διάφορον, καὶ πῶς, παύσεται ϛασιάζον, ὀ μικρὰν αὐτοῖς παρεῖχεν ἀπορίαν. οἱ μὲν γὰρ ὕπατοι καὶ οἱ τῆς βελῆς προεσῶτες, τὰς εἰσφέροντας καινὰ πολιτεύματα δημάρχας, καὶ κωλύειν ἀξιῶντας τὸν πάτριον τῆς πολιτείας νόσμον, αἰτίας ἀπέφαινον τῆς ταραχῆς. οἱ δὲ δήμαρχοι, σφᾶς μὲν αὐτὰς [a] ὀδὲν ἔλεγον ἀνάξιον δρᾶν, ὅτ' ἄδικον, ὅτ' ἀσύμφορον, εὐνομίαν εἰσάγειν βουλόμενας καὶ ἰσηγορίαν· τὰς δὲ ὑπάτας καὶ τὰς πατρικίας αἰτίας ἔσεσθαι τῆς ϛάσεως ἔλεγον, ἀνομίαν αὔξαντας καὶ [b] πλεονεξίαν, καὶ ζηλοῦντας τὰ τῶν τυράννων [c] ἔθη. ταῦτα καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια παρ' ἑκατέρων ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐλέγετο, καὶ παρέβαινε διὰ κενῆς ὁ χρόνος· ἐν ᾧ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ὅτε δημοσίων, ὅτ' ἰδίων ὀδὲν ἐτελεῖτο. [d] ὡς δ' ὀδὲν ἐγίνετο πρᾶγμα, τῶν

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

deberent, et qua ratione ſeditio tolleretur, hic illi valde haeſerunt. Nam conſules et ſenatus principes tumultus cauſſam conferebant in tribunos, qui noua inſtituta in rempublicam inducerent, et patrium ciuitatis ſtatum vellent euertere. tribuni contra negabant, ſe quicquam indignum, aut iniquum, aut noxium facere, quod bonas leges et iuris aequabilitatem in rempublicam vellent inducere: at conſules et patricios ſeditionis auctores eſſe dicebant, qui iniquitatem et * auaritiam augerent, et tyrannicos mores imitarentur. Et multis huiuſmodi mutuis altercationibus aliquot dies inaniter conſumti ſunt, et tempus fruſtra tractum; interea omnibus, tam publicis, quam priuatis, negotiis pendentibus. Tandem tribuni, animaduertentes,

ſtructura conſtabit paullo melius. *Lapus*, retento εἶκειν, mutationem quaeſiuit in participio ἐρξάμενον, *et vt aliquibus incipiendum eſſet cedere alteris*. alioqui legendum foret εἴκειν δεήσει. *Sylb.* Ἀρξαμένων εἴκειν τοῖς ἑτέροις τὸ διάφορον παῦσαι τὸ ϛασιάζον *Vat.* vulgatae ſic dant καὶ πῶς παύσεται τὸ ϛασιάζον.

a Sequens δρᾶν, e *Cod. Rom.* additum, agnoſcit etiam *Lapi* verſio. *Sylb.* οὐδὲν ἔλεγον ἀξιῶν ὅτε ἄδικον etc. *Vat.*

b Vide *Var. Lect.* ad p. 1876. v. 7.

* Rectius, vt puto, *Gelenius* vertit: *immoderatam eminendi libidinem.* Vide Var. Lect. ad p. 1876. v. 7.

c Si ἤθη malis, facile aſſentiar. *Sylb.*

d Ὡς δ' ὀδὲν ἐγίνετο τῶν πρᾶγμα λόγων μὲν ἐκείνων *Vat.*

e Numerale δέκα notauit in ſuo libro *Camerarius*, vt ſuſpectum. *Xylander* ſui codicis margini adſcripſerat, *Liuium* pro decem quinque viros nominare. *Sylb.*

f Concinnius φρονιμωτάτας. *Sylb.* vulg. φρονίμους in poſitiuo.

* *Al.* in trinundinum.

λόγων ἐκείνων καὶ κατηγοριῶν, ἃς ἐποιοῦντο κατὰ τῆς βελῆς, οἱ δήμαρχοι ἀπέϛησαν· συναγαγόντες δὲ τὸ πλῆθος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὑπέσχοντο τῷ δήμῳ νόμον εἰσοίσειν ὑπὲρ ὧν ἠξίουν. ἐπαινέσαντος δὲ τὸ πλήθους τὸν λόγον, ὀδὲν ἔτι ἀναβαλόμενοι, τὸν παρασκευασθέντα νόμον ἀνέγνωσαν· κεφάλαια δ' αὐτοῦ τάδ' ἦν· ἄνδρας αἱρεθῆναι [e] δέκα ὑπὸ τοῦ δήμου, συναχθείσης ἀγορᾶς ἐννόμου, τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ [f] φρονιμωτάτους, οἷς ἐϛι πλείϛη πρόνοια τιμῆς τε καὶ δόξης ἀγαθῆς· τούτους δὲ συγγράψαντας τοὺς ὑπὲρ ἁπάντων νόμους, τῶν τε κοινῶν καὶ τῶν ἰδίων, εἰς τὸν δῆμον ἐξενεγκεῖν· τοὺς δὲ συγγραφησομένους ὑπ' αὐτῶν νόμους κεῖσθαι ἐν ἀγορᾷ, ταῖς καθ' ἕκαϛον ἐνιαυτὸν ἀποδειχθησομέναις ἀρχαῖς, καὶ τοῖς ἰδιώταις, ὅρους τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων. τοῦτον προθέντες τὸν νόμον, ἐξουσίαν ἔδοσαν τοῖς βουλομένοις αὐτοῦ κατηγορεῖν, ἀποδείξαντες τὴν τρίτην ἀγοράν. ἦσαν δὲ πολλοὶ, καὶ ὐχ οἱ φαυλότατοι τῶν ἐκ τοῦ συνεδρίου,

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295. *Rogatio de decemviris et legibus.*

tes, ſe ſuis concionibus et ſenatus accuſationibus nihil proficere, hoc conatu deſtiterunt: et, conuocata ad concionem multitudine, plebi polliciti ſunt, ſe legem de rebus, quas volebant, perlaturos. Quum autem multitudo orationem eorum collaudaſſet, illi, nihil amplius cunctati, rogationem iam ante paratam recitarunt, cuius haec erant capita: vt decemuiri a populo legitimis comitiis eligerentur, qui eſſent aetate et prudentia praeſtantiſſimi, et qui ſui honoris et bonae exiſtimationis maximam haberent rationem. iſti vero leges de rebus omnibus, tam publicis, quam priuatis, conſcriberent, *conſcriptaſque* ad populum referrent; legeſque ab iſdem conſcriptae in foro ponerentur, et tam magiſtratus annui, quam priuati ciues, mutuas controuerſias ex earum praeſcripto dirimerent. Hac rogatione lata, *tribuni* quibuslibet legem diſſuadere volentibus poteſtatem fecerunt, * trinundino praeſtituto. Multi autem, iique ex ſenatorio ordine non viliſſimi, et

ε πρεσβύτεροι καὶ νέοι, κατήγοροι τῶ νόμω, λόγους διεξιόντες ἐκ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ παρασκευῆς· καὶ τῶτ' ἐφ' ἡμέρας ἐγίνετο συχνάς. ἔπειτα οἱ δήμαρχοι, δυσχεραίνοντες ἐπὶ τῇ διατριβῇ τῶ χρόνω, λόγον μὲν ἀδένα ἔτι τοῖς κατηγόροις τῶ νόμω προέθεσαν· ἡμέραν δ' ἀποδείξαντες, ἐν ᾗ κυρώσειν αὐτὸν ἔμελλον, παρεῖναι τὰς δημότας εἰς αὐτὴν παρεκάλεν ἀθρόας, ὡς ἀκέτι ταῖς μακραῖς δημηγορίαις ἐνοχληθησομένας, ἀλλ' ἐποίσοντας ὑπὲρ αὐτῶ τὴν ψῆφον κατὰ φυλάς. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ὑποσχόμενοι, διέλυσαν τὴν ἐκκλησίαν.

IV. Μετὰ δὲ ταῦτα οἵ τε ὕπατοι καὶ τῶν πατρικίων οἱ πλεῖστον δυνάμενοι, τραχύτερον ἤδη αὐτῶν προσιόντες καθήπτοντο, λέγοντες, ὡς ἀκ ʰ ἐπιτρέψουσιν αὐτοῖς νόμους εἰσηγεῖσθαι, καὶ τούτους ἀπροβουλεύτους. ⁱ συνθήκας γὰρ εἶναι κοινὰς πόλεων τοὺς νόμους, οὐχὶ μέρους τῶν ἐν

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 1/2. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

et seniores et iuniores, fuerunt legis dissuasores, qui orationes accuratissime praeparatas habuerunt: idque per multos dies factitatum. Deinde tribuni, morarum impatientes, legis dissuasoribus nullam amplius dicendi potestatem fecerunt: sed dicta die, qua eam periaturi essent, hortati sunt omnes ciues, vt ad eam praesto essent; tanquam non amplius prolixis *aduersariorum* concionibus perturbandi, sed suffragia tributim de illa laturi. Illi igitur, haec polliciti, concionem dimiserunt.

Post haec et consules et patriciorum potentissimi quique eos adierunt, et iam asperius in eos sunt inuecti, dixeruntque, se nequaquam permissuros illis, vt leges, easque sine senatusconsulto *in republica* arbitratu suo conditas, ferrent: Leges enim esse pacta ex communi ciuitatum, non autem partis ciuium

g Πρεσβύτεροι *Vat.* vulg. πρεσβύτατοι.

h Ἐπιτρέπωσιν *Vat.*

i Alludere videtur ad id, quod *Arist.* l. I. *Rhet.* c. vlt. dicit, ὁ νόμος συνθήκη τίς ἐστιν: et in prooemio *Rhet.* ad *Alexandrum*, ὁ νόμος ἐστὶ λόγος ὡρισμένος καθ' ὁμολογίαν κοινὴν πόλεως, μηνύων, πῶς δεῖ πράττειν ἕκαστα. *Gelenius* paullo generalius verterat: *leges enim communes totius ciuitatis esse debere, non partis alicuius. Sylb.*

k Plenius

ταῖς πόλεσιν οἰκούντων. τοῦ τε πονηροτάτου ᵏ ὀλέθρου καὶ ἀνηκέστω, καὶ ἀδ' εὐσχήμονος ἀρχὴν ἀπέφαινον εἶναι πόλεσί τε καὶ οἴκοις, ὅταν τὸ κάκιστον τῷ κρατίστῳ νομοθετῇ. [1] „Ποίαν δὲ ὑμεῖς, ἔφασαν, ὦ δήμαρχοι, νόμων εἰσφορᾶς, ἢ ἀναιρέσεως, ἐξουσίαν ἔχετε; ἀκ ἐπὶ ῥητοῖς μὲν δικαίοις τὴν ἀρχὴν ταύτην παρὰ τῆς βουλῆς ἐλάβετε, τοῖς δ' ἀδικουμένοις, ἢ κατισχυομένοις τῶν πενήτων βοηθεῖν ἠτήσασθε τοὺς δημάρχους, ἄλλο δὲ μηδὲν πολυπραγμονεῖν; εἰ δ' οὖν καὶ πρότερον ἦν τις ὑμῖν δύναμις, ἣν ἀκ ἐκ τοῦ δικαίω βιασάμενοι ἡμᾶς ἐλάβετε, ὑποκατακλινομένης ἑκάτῳ πλεονεκτήματι τῆς βουλῆς, οὐχὶ καὶ ταύτην νῦν ἀπολωλέκατε τῇ μεταβολῇ τῶν ἀρχαιρεσιῶν; ἔτε γὰρ βελῆς δόγμα ᵐ ὑμᾶς ἀποδείκνυσιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἔτε αἱ ⁿ φράτραι τὴν ψῆφον ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιφέρουσιν, ἔτε ἱερὰ προθύετε τοῖς θεοῖς πρὸ τῶν ἀρ-

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 1/2. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

ciuium in iis habitantium, consensu facta. atque id pessimi ac foedissimi exitii, tum ciuitatibus, tum familiis, causam esse dicebant, quoties pessima pars praestantissimae leges imponerent. „Quam vero (inquiebant) vos tribuni legis ferendae, aut abrogandae potestatem habetis? annon certis conditionibus hunc magistratum a senatu accepistis, et *ab eo* petiistis, vt tribuni pauperibus iniuriam, aut vim patientibus succurrerent, nihil vero praeterea curiose tentarent? Si quam igitur potestatem et ante habebatis, quam nobis contra ius et fas per vim extorsistis, senatu vnicuique vestrorum iniquorum postulatorum cedente, nonne hanc etiam nunc amisistis, ratione comitiorum mutata? Neque enim ex senatusconsulto hunc magistratum accipitis, neque centuriatim de vobis suffragia feruntur, nec ante comitia diis sacrificia facitis, quae ex legibus *atque legum aut euersionis potestatem? Sylburg.*

k Plenius in *Cod. Vat.* ὀλέθρω καὶ ἀνηκέστω καὶ ἀδ' εὐσχήμονος. vulg. ὀλέθρω καὶ ἀκ εὐσχ.

l In *Ed. Steph.* ποίας [quod agnoscit *Cod. Vat.*] et mox νόμον. sed ποίαν agnoscit *Lapi* versio, et (cum *Cod. Vat.*) νόμων; *et quam habetis vos illationis*

m Ἡμᾶς ἀκέτι ἀποδείκνυσι *Vat.*

n Φράτραι etiam in suo codice habuit *Lapus*, et fuit eadem vox supra quoque p. 1854. v. vlt. *Gelenius* tamen hic reposuerat *centuriae*, λόχοι: quod *Glareano*

χαιρεσιῶν, ἃ κατὰ νόμους ἐχρῆν ἐπιτελεῖσθαι, ἢ τ' ἄλλο τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶν, ἢ πρὸς ἀνθρώπους ὁσίων ἀθὲν ἐπὶ τῆς [o] ἀρχῆς τῆς ὑμετέρας γίνεται. τίνος ἂν ὑμῖν ἔτι μέτεστι τῶν ἱερῶν καὶ σεβασμῶν δεομένων, [p] ὧν ἔν τι καὶ ὁ νόμος ἦν, ἐξαρνησαμένοις τὰ νόμιμα ἅπαντα;„ Ταῦτά τε δὴ τοῖς δημάρχοις ἔλεγον οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ νέοι αὐτῶν, κατὰ ἑταιρίας διεξιόντες ἀνὰ τὴν πόλιν. καὶ τοὺς μὲν ἐπιεικεστέρους [q] τῶν πολιτῶν ὁμιλίαις ἀνελάμβανον κεχαρισμέναις, τοὺς δ' ἀπειθεῖς καὶ ταραχώδεις ἀπειλαῖς κατεπλήττοντο κινδύνων, εἰ μὴ σωφρονήσειαν. ἦδη δέ τινας τῶν πάνυ ἀπόρων καὶ ἀπερρίμμενων, οἷς ἀθενὸς τῶν κοινῶν παρὰ τὰ [r] ἴδια κέρδη φροντὶς ἦν, παίοντες ὥσπερ ἀνδράποδα, ἀνεῖργον ἐκ τῆς ἀγορᾶς.

v. Ὁ δὲ πλείστους τε περὶ αὐτὸν ἔχων ἑταίρους, καὶ μέγιστον τῶν τότε νέων δυνάμενος, [s] Καίσων Κοΐντιος, ὃς ἦν

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

atque ex ipso more facienda essent, denique nihil omnino, aut pium erga deos, aut sanctum erga homines, in vestro magistratu fit. Quid igitur amplius ad vos pertinent ea, quae indigent et sacrificiis, et cultu sacro, inter quae censentur et ipsae leges; siquidem omnes leges contemnitis?„ Haec seniores et iuniores patricii, cum sodalitiis per vrbem commeantes, tribunis dicebant. ad haec ciues aequiores blandis alloquiis mulcebant, refractarios vero et turbulentos minis periculorum terrebant, nisi saperent ac modeste se gererent. quinetiam quosdam pauperrimos et infimae conditionis homines, quibus privata commoda longe antiquiora erant, quam reipublicae, pulsatos velut mancipia a foro arcebant.

Qui vero plurimos sodales circa se habebat, et qui plurimum poterat inter omnes illius seculi iuniores, qui in vrbe erant, is erat Caeso

Glareano quoque probari ibidem adnotaui. *Sylb.*

o Tropice ἀρχῆς hic positum pro ἀρχαιρεσίας, *in magistratus vestri electione seu creatione. Sylb.*

p Ὧν ἔν τι καὶ ὁ νόμος ἦν *Vat.* quo modo in *Lapi Cod.* nam vertit: *ex quibus vnum lex erat.*

q Τῶν δημοτῶν ὁμιλίαις *Vat.*

r Deest *Vat.*

s Vel legendum ἦν Καίσων Κοΐντιος, ὃς ἦν υἱὸς etc. vel, Καίσων Κοΐντιος υἱὸς Λευκίου etc. deinde subiiciemus. ὃς ἐν τῷ τότε χρόνῳ. *Port.*

t Αὐτοὶ

υἱὸς Λευκίου Κοϊντίου τοῦ καλουμένου Κικιννάτου, ᾧ γένος τ' ἦν ἐπιφανὲς, καὶ βίος ἀδενὸς δεύτερος, ἀνὴρ ὀφθῆναί τε κάλλιστος νέων, καὶ τὰ πολέμια πάντων λαμπρότατος, φύσει τε περὶ λόγους κεχρημένος ἀγαθῇ· ὃς ἐν τῷ τότε χρόνῳ πολὺς ἔρρει κατὰ τῶν δημοτικῶν, ἅτε λόγων φειδόμενος, ὧν βαρὺ τοῖς ἐλευθέροις ἀκοῦσαι, ἔργων ἀκολάστων τοῖς λόγοις ἀπεχόμενος. οἱ μὲν οὖν πατρίκιοι τίμιον αὐτὸν ἐπὶ τούτοις εἶχον, καὶ μένειν παρὰ τὰ δεινὰ ἠξίουν, [t] αὐτοὶ παρασχεῖν τὸ ἀσφαλὲς ὑπισχνούμενοι· οἱ δ' ἐκ τοῦ δήμου, πάντων δὴ μάλιστα αὐτὸν ἀνθρώπων ἐμίσουν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἔγνωσαν οἱ δήμαρχοι πρῶτον ἐκποδὼν ποιήσασθαι, ὡς καταπληξόμενοι τοὺς λοιποὺς τῶν νέων, καὶ προσαναγκάσοντες σωφρονεῖν. γνόντες δὲ ταῦτα, καὶ παρασκευασάμενοι λόγους τε καὶ μάρτυρας πολλοὺς, εἰσάγουσιν αὐτὸν ὑπὸ δίκην ἀδικήματος δημοσίου, θανάτου τιμησάμενοι τὴν δίκην. παραγγείλαντες δ' αὐτῷ παρεῖναι πρὸς τὸν δῆμον, ἐπειδὴ καθῆκεν ὁ χρόνος, ὃν ἔταξαν τῇ δίκῃ, συναγαγόντες

Caeso Quintius, L. Quintii Cincinnati filius, nobili genere ortus, et facultatibus nulli secundus, vir adspectu iuuenum pulcherrimus, et bellica virtute inter caeteros omnes longe conspicuus, et ingenio ad dicendum felici: qui tunc vehementer in plebeios est inuectus, nec a verbis temperans, quae liberis hominibus auditu sunt molesta, nec a factis orationi respondentibus abstinens. Patricii propterea eum in magno habebant pretio, et, pollicentes, se illi incolumitatem praestituros, rogabant, vt in periculis sustinendis perseueraret: plebeii e contra eum maximo odio prosequebantur. Tribuni igitur eum de medio tollere decreuerunt, sperantes, se hoc pacto caeteris iunioribus terrorem incussuros, et necessitatem modestius se gerendi ipsis imposituros. His decretis et oratione testibusque multis paratis, laesae reipublicae eum accusarunt, litem capite aestimantes. atque die illi dicta, qua caussam apud populum diceret: vbi ea venit, illi, conuocata concione, longa

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

t Αὐτοὶ *Vat.* vulgatae sic exhibent: ἠξίουν αὐτὸν, παρασχεῖν.

u Διεξιόν-

ἐκκλησίαν, μακρὰς ἐποιήσαντο κατ' αὐτῦ λόγους, [u] διεξιόντες ἃ βίᾳ ἐτύγχανεν εἰς τὰς δημότας διαπεπραγμένος, ὧν τὰς πεπονθότας αὐτὰς παρῆγον μάρτυρας. ὡς δὲ παρέδωκαν τὸν λόγον, αὐτὸ μὲν τὸ μειράκιον ἐχ ὑπήκοε καλέμενον ἐπὶ τὴν ἀπολογίαν, ἀλλ' ἠξίε τοῖς ἰδιώταις αὐτοῖς ὑπὲρ ὧν ἠτιῶντὸ παθεῖν, κατὰ τὸν νόμον ὑπέχειν δίκας, ἐπὶ τῶν ὑπάτων τῆς κρίσεως γινομένης. ὁ δὲ πατὴρ αὐτῦ, χαλεπῶς φέροντας τὴν αὐθάδειαν τῦ μειρακίε τὰς [x] δημότας ὁρῶν, ἀπελογεῖτο, τὰ μὲν πολλὰ ψευδῆ τε καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς συγκείμενα κατὰ τῦ παιδὸς ἀποδεικνύς· ὅσα δ' ἐκ ἐνῆν ἀρνήσασθαι, μικρὰ καὶ φαῦλα καὶ ἐκ ἄξια δημοσίας ὀργῆς εἶναι λέγων, καὶ ἀδὲ ταῦτα ἐξ ἐπιβελῆς, ἢ δι' ὕβριν, ἀλλ' ὑπὸ φιλοτιμίας μειρακιώδες γεγονότα ἐπιδεικνύμενος· δι' ἣν πολλὰ μὲν αὐτῷ συμβῆναι δρᾶσαι τῶν ἀβελήτων ἐν ἀψιμαχίαις, πολλὰ δ' ἴσως καὶ παθεῖν, ἔτε ἡλικίας ἐν τῷ κρατίςῳ ὄντι, ἔτε φρονήσεως ἐν τῷ καθαρωτάτῳ.

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

longa accusatione in eum sunt inuecti, enumerantes violenta eius in plebeios facinora, quorum testes producebant illos ipsos, qui iniuriam acceperant. Deinde, facta ei dicendi copia, ipse iuuenis citatus ad caussam dicendam venire nolebat: sed volebat ipsis priuatis ciuibus, pro iniuriis, quas sibi illatas querebantur, ad consulis tribunal, caussae cognitione iudicio eorum commissa, ex legibus satisfacere. Tum pater eius, videns, plebem iuuenis peruicaciam iniquo animo ferre, eum purgabat, et pleraque crimina, vt falsa et conficta insidiose in filium, refellebat: quae vero inficiari non poterat, parua ea et inania, nec ira *ac indignatione* publica digna dicebat, et ne ea quidem per insidias, aut contumeliam, sed iuuenilis ac ambitiosae contentionis studio commissa demonstrabat; ob quod *dicebat* accidisse ei, vt in contentionibus multa parum consulte faceret, fortasse etiam multa perpeteretur, quod nondum ad integerrimam aetatem, nec ad exquisitissimam prudentiam peruenisset. orabat-

[u] Διεξιόντες ὅσα βίᾳ διαπεπραγμένος ἐτύγχανεν εἰς τὰς δημότας *Vat.*

[x] Δημοτικὰς *Vat.*

y Imo

ἠξίε τε τὰς δημοτικὰς [y] μὴ μόνον ὀργὴν ἔχειν ἐφ' οἷς ἥμαρτεν εἰς λόγους, ἀλλὰ καὶ χάριν εἰδέναι περὶ ὧν ἅπαντας εὖ ποιῶν ἐν τοῖς πολέμοις διετέλεσε, τοῖς μὲν ἰδιώταις ἐλευθερίαν κ]ώμενος, τῇ δὲ πατρίδι ἡγεμονίαν· ἑαυτῷ δ', εἴ ποτε ἁμάρτοι τι, φιλανθρωπίαν παρὰ τῶν πολλῶν καὶ βοήθειαν. καὶ διεξῄει τάς τε στρατείας πάσας, καὶ τὰς ἀγῶνας ἅπαντας, ἐξ ὧν ἀριστεῖα καὶ στεφάνες παρὰ τῶν στρατηγῶν ἔλαβε, [z] πολιτῶν δὲ ὁπόσων ἐν ταῖς μάχαις ὑπερήσπισε, καὶ τείχεσι πολεμίων ὁσάκις πρῶτος ἐπέβη. τελευτῶν δ' εἰς οἶκ]ος κατέβαινε [a] καὶ δεήσεις, τῆς ἑαυτῦ πρὸς ἅπαντας ἐπιεικείας, βίε τε, ὃς ἐμαρτυρεῖτο αὐτῷ πάσης καθαρὸς διαβολῆς, μίαν ἀπαιτῶν παρὰ τῦ δήμε χάριν, φυλάξαι τὸν υἱὸν αὐτῷ.

'Ο μὲν ἓν δῆμος ἥδετο πάνυ τοῖς λόγοις, καὶ χαρίζεσθαι [b] τὸ μειράκιον τῷ πατρὶ πρόθυμος ἦν. ὁ δὲ VI.

orabatque plebeios, vt non solum eius petulantiae, quam verbis prodiderat, ira moti [non] recordarentur, sed etiam gratiam ei haberent, quod in bellis perpetuo de omnibus bene fuisset meritus, priuatis libertatem, patriae imperium, sibi vero (si qua in re aliquando forte peccasset) multitudinis fauorem et auxilium quaerens: enumerauitque, quoties publica stipendia fecisset, et omnia proelia, quibus ob fortitudinem praemia et coronas sibi ab imperatoribus datas retulisset, et quot ciues in proeliis defendisset, et quoties hostium moenia primus conscendisset. postremo ad misericordiam implorandam, et ad preces se conuertit, pro sua in omnes aequitate *ac lenitate*, et vita omnium testimonio ad id vsque tempus innocenter acta, hanc vnam gratiam, filii incolumitatem *et vitam*, reposcens.

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

Illius igitur oratio plebi vehementer grata erat, filiumque ipsi largiri parata erat. Sed Virginius, videns, iuvenum

y Imo vero ἐκ ἔχειν dicendum est. *i. e.* orabat eos, vt non solum ea, in quibus verba faciens peccarat, ira sedata condonarent: sed etiam etc. *Porr.*

Μὴ μόνον ὀργὴν μὲν ἔχειν *Vat.*

[z] Πολιτῶν τε ὁπόσων *Vat.*

[a] Καὶ δεήσεις ἀντὶ τῆς ἑαυτῦ *Vat.*

[b] In *Ed. Steph.* τῷ μειρακίῳ: violata

Οὐεργίνιος ὁρῶν, ὅτι, [c] μὴ δίδόντος ἐκείνῳ δίκην, ἀφόρητον ἔσαν θράσος τῶν αὐθαδῶν μειρακίων, ἀνίσταται, καὶ φησιν· „Σοὶ μὲν, ὦ Κοΐντιε, ἥ τ' ἄλλη μαρτυρεῖται πᾶσα ἀρετὴ, καὶ ἡ πρὸς τὸς δημοτικὸς εὔνοια· ἀνθ' ὧν τὸ τιμᾶσθαί σοι περίεστιν. ἡ δὲ τῶ μειρακίῳ βαρύτης καὶ ἡ πρὸς ἅπαντας ἡμᾶς ὑπερηφανία παραίτησιν ἢ συγγνώμην ἀδεμίαν ἐπιδέχεται· ὅσις ὑπὸ τοῖς σοῖς ἤθεσι τραφεὶς, ἕτως ἔσι δημοτικοῖς καὶ μετρίοις, ὡς ἅπαντες ἴσμεν, τῶν μὲν σῶν ὑπερεῖδεν ἐπιτηδευμάτων, τυραννικὴν δ' αὐθάδειαν καὶ βαρβάρων ἀνθρώπων ὕβριν ἠγάπησε, καὶ πονηρῶν ἔργων ζῆλον εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν εἰσαγήοχεν. εἰ μὲν ἦν ἐλάνθανέ σε τοιῦτος ὢν, νῦν, ὅτ' ἔγνωκας, ἀγανακτεῖν [d] ὑπὲρ ἡμῶν δίκαιος ἂν ἦς· εἰ δὲ συνήδεις τε καὶ συνέπρατες, οἷς προεπηλάκιζε τὴν τῶν πενήτων πολιτῶν τύχην, πονηρὸς ἄρα καὶ αὐτὸς ἦσθα, καὶ ἡ τῆς καλοκἀγαθίας δόξα ἐκ ἐκ τῶ δικαίῳ σοι περιγέγονεν. ἀλλὰ γὰρ ἠγνόεις αὐτὸν ἐκ ὄντα τῆς

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295.

venum insolentium audaciam in posterum intolerabilem fore, nisi ille poenas daret, surrexit, et dixit: „Tua, Quinti, omnis virtus, et erga plebem beneuolentia satis testata est, et hoc nomine tibi honor debetur. Sed tui filii morum asperitas, et in nos omnes superbia, nullam deprecationem, aut veniam meretur: quia, quum sub tam populari et modesto patre fuerit educatus, vt omnes scimus, contemta domestica disciplina, tyrannicam arrogantiam et barbarorum hominum insolentiam dilexit, et improborum facinorum exempla in nostram ciuitatem induxit. Si igitur ignorabas, eum talem esse, at nunc, cum id cognoscas, *aequum est te pro nobis indignari: sin conscius et socius eras contumeliarum, quibus ciuium egenorum fortunae insultauit, certe tu quoque improbus eras, et immerito honestatis et probitatis existimationem adeptus es. Sed enim eum tua virtute

c Μὴ δόντος *Vat.*

* Merito indignationem tibi nostro nomine mouere debet. *Gelen.*

d Rectius forsan μεθ' ἡμῶν. subiicitur enim paullo infra ἡμῖν συναγανακτεῖν. *Port.*

σῆς ἀρετῆς ἄξιον. ἐγώ σοι τᾶτ' ἔχω μαρτυρεῖν. ἀπολύων δέ σε τᾶ τότε συναδικεῖν ἡμᾶς, μέμφομαι τᾷ νῦν ἡμῖν μὴ συναγανακτεῖν. ἵνα δὲ μᾶλλον μάθῃς, ἡλίκον ἄρα τῇ πόλει κακὸν [e] ἐπιτρέφων ἐλάνθανες, ὡς ὠμὸν καὶ τυραννικὸν, καὶ ἀδὲ φόνε πολιτικᾶ καθαρὸν, ἄκουσον αὐτᾶ φιλότιμον ἔργον, καὶ ἀντιπαρεξέτασον αὐτῷ τὰς ἐν τοῖς πολέμοις ἀριστείας· καὶ ὑμῶν ὅσοι συνεπαθεῖτε ἀρτίως οἰκτιζομένῳ τῷ ἀνδρὶ, σκοπεῖτε, εἰ ἄρα καλῶς ὑμῖν ἔχει τοιᾶτε φείσασθαι πολίτε.„

Ταῦτ' εἰπὼν, ἀνίστησιν ἐκ τῶν συναρχόντων Μάρκον [f] Οὐολέσκιον, καὶ λέγειν ἐκέλευσεν, ἃ σύνοιδε τῷ μειρακίῳ. σιωπῆς δὲ γενομένης, καὶ πολλῆς ἐξ ἁπάντων προσδοκίας, μικρὸν ἐπισχὼν ὁ Οὐολέσκιος, εἶπεν· „Ἐγὼ μάλιστα μὲν ἐβουλόμην ἄν, ὦ πολῖται, δίκην ἰδίαν, ἣν ὁ νόμος δίδωσί μοι, παρὰ τᾶτε λαβεῖν, δεινὰ καὶ πε- VII.

indignum esse ignorabas. Ego hoc testimonium tibi possum dicere. Quamuis autem te eo crimine absoluam, *et credam*, te tunc cum filio nobis iniuriam non feciſſe; te tamen reprehendo, quod nunc nobiscum minime indigneris. Vt autem melius scias, quantum malum in reipublicae perniciem imprudens alueris, quam immane et tyrannicum, et ne a ciuili quidem caede purum, audi eius egregium facinum, *et confer id cum claris rebus militiae fortiter ab eo gestis; et vos, qui modo, hoc homine misericordiam captante, condoluistis, videte, an tali ciui parcere vos deceat.

Haec loquutus, vnum e collegis, M. Volscium, iussit surgere, et dicere, quaecunque de illo adolescente sciret. Facto autem silentio, omnibusque exspectatione valde suspensis, post breuem moram ille sic est loquutus: „Equidem, Quirites, summopere optassem, priuatas poenas, quae legibus mihi permittuntur, de isto sumere, atroces et plus quam atroces iniurias perpes-

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat. V.C.* 293. *Var.* 295.

e Sicut ὑπογραφόμενον habemus (p. 169. v. 22. edit. Hudſ.) pro ὑποτρεφόμενον, ita hic ἐπιτρέφων pro ὑποτρέφων irrepsit. *Steph.*

* Atque, *si libet*, confer cum praeclaris istis, *quae memorasti*, militiae decoribus. *Gelen.*

f Οὐόλσκιον malit *Port.* quam recte videant alii.

ρα δεινῶν πεπονθώς· κωλυθεὶς δὲ τότε τυχεῖν διὰ πενίαν, καὶ ἀσθένειαν, [g] καὶ τὸ τῶν πολλῶν εἶς εἶναι, νῦν γε [h] ἡνίκα ἔξεστί μοι, τὸ τῆ μάρτυρος σχῆμα, ἐπειδὴ ἀ τὸ τῆ [i] κατηγόρῳ, λήψομαι. [k] ἃ δὲ πέπονθα, ὡς ὠμὰ καὶ ἀνήκεστα, ἀκούσατέ μου. ἀδελφὸς ἦν μοι Λεύκιος ὃν ἐγὼ ἁπάντων ἀνθρώπων μᾶλλον ἠγάπησα. ὅτος μοι συνεδείπνει παρὰ φίλῳ· καὶ μετὰ ταῦτ' ἀναστάντες τῆς [l] ἐχομένης νυκτὸς, ᾠχόμεθα. διεληλυθόσι δ' ἡμῖν τὴν ἀγορὰν περιτυγχάνει Καίσων ὅτοσι, κωμάζων σὺν ἑτέροις ἀγερώχοις μειρακίοις. καὶ ὅτοι τὸ μὲν πρῶτον ἐσκωπτόν τε καὶ ὕβριζον [m] εἰς [n] ἡμᾶς, οἷα μεθύοντες ἂν νέοι καὶ αὐθάδεις, [n] ὡς ὅσα ἂν ταπεινὰς καὶ πένητας ὕβρισαν. ὡς δ' ἠγανακτήμεν πρὸς αὐτὰς, ἐλεύθερον ῥῆμα [o] εἰς τοῦτον εἶπε. δεινὸν δ' ἡγησάμενος ὅτοσι Καί-

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 1/2. *Cat.* 293. *V.C. Var.* 295.

perpeſſus: ſed quum hoc nondum conſequi potuiſſem, propter paupertatem et imbecillitatem, et quod vnus e vulgo eſſem, nunc, quando id mihi licet, perſonam teſtis ſumam, quoniam accuſatoris nequeo. Quam vero immani et atroci iniuria fuerim affectus, audite. Frater mihi fuit Lucius, omnium mortalium mihi cariſſimus. is mecum apud amicum coenabat, poſteaque ſuperueniente nocte exſurgentes diſceſſimus. dum autem forum tranſiremus, incidimus in iſtum Caeſonem comeſſabundum, cum aliis petulantibus iuuenibus. Hi primum cauillis et contumelioſis verbis nos aggreſſi ſunt, ſicut iuuenes ebrii atque petulantes in infimae conditionis homines et pauperes facere ſolent. Quorum petulantiam quum iniquo animo ferremus, quidam de nobis liberius eſt loquutus. At iſte Caeſo, ratus,

g Καὶ τὸ τῶν πολλῶν *Vat.* vulgatis τὸ deeſt.

h Incluſa δὲ vel tollenda eſt cum *Cod. Rom.* vel in γε [cum *Cod. Vat.*] mutanda. *Sylb.* Scil. in edd. Sylb. et Hudſ. ſic legitur νῦν (δὲ) ἡνίκα.

i Δύναμαι poſt κατηγόρῳ, vel ſimile quid, deſiderari videtur. *Port.*

k In *Cod. Vat.* ἃ δὲ πέπονθα. quo modo legendum eſſe coniecerat *Portus.* a vulgatis δὲ abeſt.

l Ἐρχομένης malit *Port.*

m Non agnoſcit *Vat.*

n In *Cod. Rom.* ὡς ἂν ταπεινὰς καὶ πένητας ὕβρισαιεν. *Sylb.* Ὡς ἂν εἰς ταπεινὰς καὶ πένητας ὑβρίσαιεν *Vat.*

o Εἷς τοῦτον] *Lapus* legit εἷς ἡμῶν. *Rom. Cod.* habet εἰς τοῦτον εἶπε. *Gelenius* aliquanto plenius legit, εἰς τοῦτον εἶπεν ὁ ἀδελφός. *Sylb.*

σων ἀκοῦσά τι, ὧν οὐκ ἐβούλετο, προσδραμὼν αὐτῷ, παίων καὶ λακτίζων, [p] καὶ πᾶσαν ἄλλην ὠμότητα καὶ ὕβριν ἐνδεικνύμενος, ἀποκτείνει. ἐμοῦ δὲ κεκραγότος [q] καὶ ἀμυνομένου, ὅσα ἐδυνάμην, ἐκεῖνον ἤδη νεκρὸν κείμενον ἀφεὶς [r] ἐμὲ πάλιν ἔπαιε· καὶ ὁ πρότερον ἐπαύσατο, πρὶν ἀκίνητόν τε καὶ ἄφωνον εἶδεν ἐρριμμένον, δόξας εἶναι νεκρόν. μετὰ δὲ ταῦτα ὅτος μὲν ἀπιὼν ᾤχετο χαίρων, ὥσπερ ἐπὶ καλῷ ἔργῳ· ἡμᾶς δ' οἱ παραγενόμενοι μετὰ ταῦτα αἵματι πεφυρμένους αἴρουσι, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ἀπεκόμισαν, τὸν μὲν ἀδελφὸν Λεύκιον [s] νεκρὸν, ὥσπερ ἔφην, ἐμὲ δὲ ἡμιθανῆ καὶ ἐλπίδας ἔχοντα τοῦ ζῆν ὀλίγας. ταῦτα δ' ἐγίνετο Ποπλίῳ Σερουιλίῳ καὶ Λευκίῳ Αἰβουτίῳ τὴν ὑπατείαν ἐχόντων, ὅτε ἡ μεγάλη νόσος κατέλαβε τὴν πόλιν, ἧς ἀπελαύσαμεν καὶ ἡμεῖς ἀμφότεροι. τότε μὲν οὖν οὐκ οἶδ' ὅ τ' ἦν μοι δίκην παρ' αὐ-

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 1/2. *Cat.* 293. *V.C. Var.* 295.

tus, indignum eſſe, audire aliquid, quod ſuis auribus gratum non eſſet, facto in eum impetu, atque pugnis et calcibus et omni alio contumeliae genere vſus, eum interfecit. Quum autem ego vociferarer, et pro viribus repugnarem, is, omiſſo illo iam mortuo et iacente, *me* pugnis iterum atque iterum coepit contundere, nec prius deſtitit, quam me immotum et ſine voce proſtratum vidit, ratus, me eſſe mortuum. Hic poſtea, quaſi praeclaro facinore edito, laetus abiit: nos vero ſanguine conſperſos ii, qui aderant, ſuſtulerunt, domumque abſportarunt, Lucium fratrem mortuum, vt dixi, me vero ſeminecem, et exiguam ſalutis ſpem habentem. Haec autem facta ſunt P. Seruilio et L. Aebutio conſulibus, quo tempore magna illa peſtilentia in vrbe fuerat, cuius ne nos quidem ambo immunes fuimus. Tunc igitur non potui poenas de eo ſumere, quod

p Καὶ πᾶσαν ἄλλην ὠμότητα καὶ ὕβριν *Vat.* vulgatis deſunt ὠμότητα καὶ.

q Καὶ ἀμυνομένου τοσαῦτα ὅσα *Vat.*

r Ἐμὲ, quod e *Lapi* verſione addidit *Sylburgius*, agnoſcit etiam *Cod. Vat.*

s Particulam μὲν, poſt νεκρὸν in *Ed. Steph.* repetitam, expunxi cum *Xylandro* et *Cod. Rom. Sylb.*

τῶ λαβεῖν, τεθνηκότων ἀμφοτέρων τῶν ὑπάτων. [t] Λοκρητίᾳ δὲ καὶ Τίτῳ Οὐετυρίᾳ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, βουλόμενος [u] αὐτὸν ἄγειν ὑπὸ δίκην, ἐκωλύθην διὰ τὸν πόλεμον, ἐκλελοιπότων [x] ἀμφοτέρων τὴν πόλιν. ὡς δ' ἀνέστρεψαν ἀπὸ τῆς [y] στρατείας, πολλάκις αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν καλῶν, ὁσάκις προσέλθοιμι· καὶ ταῦτα δὴ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ἴσασι· πληγὰς ἐλάμβανον ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἐστιν, ἃ πέπονθα, ὦ δημόται, μετὰ πάσης ἀληθείας εἰρημένα πρὸς ὑμᾶς.»

Ταῦτ' εἰπόντος αὐτοῦ, κραυγή τ' ἐκ τῶν παρόντων VIII. ἐγίνετο, καὶ ὁρμὴ πολλῶν ἐπὶ τὴν ἐκ χειρὸς δίκην. ἀλλ' οἵ τε ὕπατοι ἐμποδὼν ἐγίνοντο, καὶ τῶν δημάρχων οἱ πλείους, πονηρὸν ἔθος ἐκ ἀξιοῦντες εἰς τὴν πόλιν εἰσάγειν. ἦν δὲ καὶ τῷ δήμῳ τὸ καθαρώτατον ἃ βούλομενον ἀποστερεῖν λόγῳ τὰς ὑπὲρ τῶν μεγίστων ἀγωνιζομένας. τότε μὲν ἂν ἐπέσχε τὴν τῶν θρασυτέρων ὁρμὴν [z] ἡ τῷ δικαίᾳ

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

quod ambo conſules obiiſſent. Quum autem, Lucretio et Verturio conſulibus, eum in ius vocare vellem, quod illi ambo ex vrbe egreſſi militia diſtinerentur, id exſequi non potui. Quibus ab expeditione reuerſis, quum ſaepius eum ad magiſtratum citarem, quoties acceſſi, (hoc autem multi ciues norunt) plagas ab eo accepi. Haec ſunt, Quirites, quae paſſus ſum, et quae veriſſime apud vos dixi.

His ab eo dictis, et clamor ab adſtantibus ſublatus eſt, et impetus in eum a multis factus, eum indicta cauſſa ex tempore interficere volentibus: ſed conſules obſtiterunt, et tribunorum plerique, qui malam conſuetudinem in rempublicam inducere nolebant. Quinetiam plebi pars ſinceriſſima, reis de rebus maximis *atque de capite* certantibus, cauſſae dictionem eripere nolebat. Tunc igitur iuſtitiae ratio hominum audaciorum impetum

[t] Λευκίῳ δὲ Λοκρητίῳ καὶ Τίτῳ *Vat.*

[u] Αὐτὸν ἀγαγεῖν *Vat.*

[x] Ἀμφοτέρων τῶν ὑπάτων τὴν πόλιν *Vat.*

[y] Στρατιᾶς] Magis proprie στρατείας. *Sylb.*

[z] Ἡ τῷ δικαίῳ *πρόνοια* *Lapus* vertit: *iuſti prouidentia.* Verum *Sylburgius*, qui *Gelenii* verſionem recognouit, interpretatur *prouida iuris conſideratio.* At ego quamuis ſciam, poſſe dici, quorundam illam τῷ δικαίῳ

πρόνοια, καὶ ἀναβολὴν ἔλαβεν ἡ δίκη, ἃ μικρᾶς ἐμπεσούσης φιλοτιμίας καὶ ζητήσεως ὑπὲρ τῷ σώματος, εἴτ' ἐν δεσμοῖς [a] αὐτὸ δεῖ φυλάττεσθαι τέως, εἴτ' ἐγγυητὰς δοῦναι τῆς [b] ἀφίξεως, ὥσπερ ὁ πατὴρ ἠξίου· [c] καὶ ἡ βουλὴ συνελθοῦσα ἐψηφίσατο χρήμασι [d] διεγγυηθὲν ἐλεύθερον εἶναι τὸ σῶμα μέχρι δίκης. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ συναγαγόντες οἱ δήμαρχοι τὸ πλῆθος, ἐκλιπόντος τῷ μειρακίῳ τὴν δίκην, ἐκύρωσαν τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον, καὶ τοὺς ἐγγυητὰς δέκα ὄντας ἐπράξαντο τὰ περὶ τῷ σώματος τῆς ἀποκαταστάσεως ὁμολογηθέντα χρήματα. Καί- 5 10

petum repreſſit, et iudicium dilatum eſt, non ſine magna contentione, illis dubitantibus, vtrum interim reus in vinculis eſſet aſſeruandus, an datis vadibus eſſet dimittendus, vt pater poſtulabat. Tunc ſenatus decreuit, vt pecunia a vadibus pro ipſo promiſſa dimitteretur, et vſque ad iudicii diem liber eſſet. Poſtridie tribuni, populo ad concionem conuocato, quum iuuenis vadimonium deſeruiſſet, eum abſentem damnarunt; et a vadibus, qui erant decem, pecunias, quas pro vadimonio ſpoſponderant, exegerunt. Caeſo igitur,

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 ½. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295.

καίᾳ πρόνοιαν hac in re ſpectari, quod nollent, eos, qui in capitis diſcrimen veniebant, indicta cauſſa perire: tamen celare nolim, quod ſuſpicor, non τῷ δικαίῳ, ſed τῷ δαιμονίῳ πρόνοια ſcripſiſſe *Dionyſium.* Tantum vero abeſt, vt ἡ τῷ δαιμονίῳ πρόνοια cum illis, quae hic de adverſantibus quorundam audaciae ſcribuntur, minus conueniat, vt contra nihil conuenientius dici queat: quum rationi conſentaneum ſit dicere, *illam numinis prouidentiam eorum animis talem ſcrupulum iniecisse.* *Steph. Schediaſm.* l. V. c. 28.

a Optime in *Cod. Vat.* αὐτὸ δεῖ φυλάττεσθαι τέως. quod *Stephano* et *Sylburgio* placuiſſe video. δεῖ vulgatis deeſt.

b Pro ἀφίξεως alius quiſpiam genitiuus reponi debet: praeſertim quum *Lapus* habeat: *an vades dari ſiſtendi eum.* Non dubium eſt autem, quin genitiuo παραστάσεως id plane ſignificari poſſit: quum ita vocetur *exhibitio eius, pro quo interceſſit quis in vadimonio promittendo.* Quod ſi tamen, vt in alio quodam loco, ἀφίξεως retineatur, non pro *aduentu*, ſed pro *reditu* accipiendum fuerit. *Steph. Schediaſm.* l. V. c. 28.

c Καὶ ἡ βουλὴ συνελθοῦσα ἐψηφίσατο *Vat.* vulgatis deeſt v. συνελθοῦσα.

d Vide *Harpocrat.* v. διεγγύησιν, et *Valeſii* notas.

σων μὲν ἓν τοιαύτῃ περιπεσὼν ἐπιβουλῇ, κατασκευασαμένων ἅπαντα τῶν δημάρχων, καὶ Οὐολσκίᾳ ψευδῆ μαρτυρήσαντος, ὡς ἐγένετο φανερὸν σὺν χρόνῳ, φεύγων εἰς Τυρρηνίαν ᾤχετο. ὁ δὲ πατὴρ αὐτῷ τὰ πλεῖστα τῆς οὐσίας ἀπεμπολήσας, καὶ τὰ ὁμολογηθέντα ὑπὸ τῶν ἐγγυητῶν χρήματα ἀποδοὺς, [e] ἐν τῷ χωρίῳ· ἦν γὰρ αὐτῷ μικρὸν ὑπολειπόμενον ἢν πέραν τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ, ἐν ᾧ ταπεινή τις ἦν [f] καλύβη· γεωργῶν αὐτόθι μετὰ δούλων ὀλίγων, ἐπίπονον καὶ ταλαίπωρον ἔζη βίον, ὑπὸ λύπης τε καὶ πενίας ἅτε τὴν πόλιν ὁρῶν, ἅτε φίλος ἀσπαζόμενος, ἅτε ἑορτάζων, ἅτ' ἄλλης εὐφροσύνης ἑαυτῷ μεταδιδοὺς ἀδεμιᾶς. τοῖς μέντοι δημάρχοις πολὺ τὸ παράλογον [g] ἐγίνετο τῆς ἐλπίδος. ἀ γὰρ ὅπως ἐπαύσατο ἡ τῶν νέων φιλοτιμία σωφρονισθεῖσα τῇ Καίσωνος συμφορᾷ· πολὺ δὲ χαλεπωτέρα καὶ πλείων ἐγένετο,

igitur, in tales insidias lapsus opera tribunorum, qui haec omnia in eum moliti fuerant, et Volscii, qui falsum testimonium dixerat, vt postea tandem compertum est, exsulatum in Hetruriam abiit. Pater eius, maxima suorum bonorum parte vendita, quum vadibus restituisset pecunias, quas pro reo numerarant, ruri (vnus enim agellus Transtiberinus ei reliquus erat, vbi humilem quandam casam habebat) cum paucis seruis suum agrum colens, vitam laboriosam et aerumnosam tolerabat, et prae dolore ac inopia, nec vrbem inuisebat, nec amicos salutabat, nec diebus festis celebritates adibat, nec vllis publicis hilaritatibus se immiscebat. Caeterum tribunos sua spes valde fefellit. Non solum enim Caesonis calamitas nihil profecit ad moderandam ac reprimendam iuuenum insolentiam: sed etiam ob eam illi longe insolentiores ac

Per. Iul. 4255. *Ante Chr.* 459. *Olymp.* 80 1/2. *Cat.* *V.C.* 293. *Var.* 295. *C. Quintius inique damnatus.*

e In *Cod. Vat.* ἑαυτῷ χωρίον ἓν μικρὸν ὑπολειπόμενος πέραν τοῦ Τιβέριος ποταμοῦ. *Lapus* vertit: *sibique praedium vnum paruum relinquens trans Tiberim, in quo tugurium erat humile, illud colens cum seruis* etc. adeo vt legisse videatur, ἑαυτῷ τε χωρίον ἓν μικρὸν ὑπολειπόμενος πέραν τοῦ Τιβέριος ποταμοῦ, ἐν ᾧ ταπεινή τις ἦν καλύβη, γεωργῶν αὐτὸ μετὰ δούλων etc.

f Ex huius praedioli cultura Quintius infra ad consulatum accitur, p. 644. iuxta *Ed. Sylb.*

g Ἐγένετο *Vat.*

h Id

ἔργοις τε καὶ λόγοις καταγωνιζομένη τὸν νόμον. ὥς' ἐθὲν ἔτι αὐτοῖς ἐξεγένετο διαπράξασθαι, δαπανηθέντος εἰς ταῦτα τῷ χρόνῳ τῆς ἀρχῆς. ὁ μέντοι δῆμος εἰς τὸν ἐπιόντα πάλιν ἐνιαυτὸν ἄρχοντας ἀπέδειξεν αὐτός.

IX. Ποπλίῳ δὲ Οὐαλερίῳ Ποπλικόλᾳ καὶ Γαΐῳ Κλαυδίῳ Σαβίνῳ τὴν ὑπατικὴν ἐξουσίαν παραλαβόντων, κίνδυνος ὅσος ἔπω τὴν Ῥώμην κατέσχεν ἐξ ἀλλοεθνῶς πολέμου· οὐ παρήγαγεν ἡ πολιτικὴ στάσις ἐντὸς τείχους, ὡς οἵ τε Σιβύλλειοι χρησμοὶ προὔλεγον, καὶ τὰ ἐκ τοῦ δαιμονίου φανέντα προεθέσπισε τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ. διηγήσομαι δὲ τήν τ' αἰτίαν, ἀφ' ἧς ὁ πόλεμος εἰσῆλθε, καὶ τὰ πραχθέντα τοῖς ὑπάτοις [h] κατὰ τὸν τότε ἀγῶνα. οἱ παρειληφότες τὸ δεύτερον τὴν δημαρχίαν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ κυρώσειν τὸν νόμον, ὁρῶντες τῶν τε ὑπάτων τὸν ἕτερον, [i] Κλαύδιον Γάϊον, ἔμφυτον τὸ πρὸς τὰς δημοτικὰς ἔχοντα μῖσος διὰ προγόνων, καὶ παρεσκευασμένον ἁπάσῃ μηχανῇ κωλύειν τὰ γινόμενα, [k] τῶν δὲ νέων τὰς πλείστους δυναμένας εἰς ἀπόνοιαν φανερὰν προεληλυθότας,

ac ferociores sunt redditi, factis dictisque legem oppugnantes. Itaque, eo consulatu ita consumto, lex nullo pacto ab illis perferri potuit. Plebs autem in annum sequentem eosdem tribunos iterum designauit.

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

Publio autem Valerio Poplicola et C. Claudio Sabino cos. periculum, quale nunquam ante, ab hostibus externis illatum vrbem inuasit, ab intestina seditione adscitum, vt Sibyllina oracula praedixerant, et superioris anni prodigia diuinitus missa praemonuerant. cuius belli originem, et res tunc in eo a consulibus gestas narrabo. Tribuni, qui iterum creati fuerant, spe perferendae legis, quum viderent, alterum consulem, C. Claudium, odium in plebem a maioribus insitum habere, et paratum ad legem quauis ratione impediendam, et potentissimos quosque iuuenes ad manifestam desperationem progressos, ita vt nulla vi

P. Valerio *et C. Claudio coss. turbae domi.*

b Id est, κατὰ τὸν τότε πόλεμον. *Port.*

i Nota hic praenomen nomini praepositum: cuius generis exempla supra quoque obseruata sunt. *Sylb.* In *Cod. Vat.* Γάϊον Κλαύδιον.

k τῶν τε νέων *Vat.*

ὃς ἐκ ἐνῆν τῷ βιαίῳ καταγωνίσασθαι, μάλιστα δὲ τῷ δήμῳ τὸ πλεῖον ὑποκατακλινόμενον ταῖς θεραπείαις τῶν πατρικίων, καὶ προθυμίαν ἐκέτι τὴν αὐτὴν περὶ τῷ νόμῳ [l] παρεχόμενον, ἰταμωτέραν ὁδὸν ἔγνωσαν ἐπὶ τὰ πράγματα πορεύεσθαι, δι' ἧς καταπλήξονται μὲν τὸν δῆμον, [m] ἀναβαλοῦσι δὲ τὸν ὕπατον. πρῶτον μὲν κατεσκεύασαν φήμας λέγεσθαι κατὰ τὴν πόλιν παντοδαπάς· ἔπειτα ἐξ ἐωθινοῦ καθεζόμενοι δι' ὅλης ἡμέρας, [n] συνέδρευον ἐν τῷ φανερῷ, μεταδιδόντες ἀθενὶ τῶν ἔξωθεν ὅτε βουλεύματος, ὅτε λόγου. ἐπεὶ δὲ καιρὸς αὐτοῖς ἔδοξεν ἐπιτήδειος εἶναι πρᾶξαι τὰ βεβουλευμένα, πλασάμενοι γράμματα, καὶ ταῦτα παρασκευάσαντες ἀναδοθῆναι σφίσιν ὑπ' ἀνδρὸς [o] ἀγνώστου καθημένοις ἐν ἀγορᾷ· [p] ὡς διῆλθον αὐτὰ, παίοντες τὰ μέτωπα καὶ κατηφεῖς τὰς ὄψεις ποιήσαντες, ἀνίσταντο. πολλοῦ δὲ συνδραμόντος ὄχλου, καὶ μέγα τι κακὸν ἐν τοῖς γράμ-

vi amplius vinci possent, praecipue vero plebis maiorem partem obsequiis patriciorum delinitam cedere, nec amplius eadem alacritate legi perferendae operam dare, impudentiore via rem aggredi statuerunt, qua populo terrorem incuterent, et consulem repellerent. Ac primum quidem rumores varios per vrbem spargendos curarunt: deinde a mane vsque ad vesperam sedentes in propatulo consultabant, nec quemquam nisi ex collegio in suum consilium et colloquium admittebant. postremo, vbi iudicarunt, tempus esse opportunum consilia exsequendi, literas finxerunt, easque ab ignoto homine sibi in foro sedentibus reddendas curarunt; quibus acceptis, plangentes frontem, et vultu ad moerorem composito, surrexerunt. Quum autem *ob eum casum* ingens turba concurrisset, et aliquod graue

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

l Παρεχόμενον *Vat.* quod et *Stephano* placuisse video, vulg. παρεχομένῳ.

m Καταβαλοῦσι malit *Steph.*

n Συνέδρευον augmento hic caret, vt ἐξανάλωσεν, p. 387. v. 2. [edit. Hudſ.] ἀπαναλώκεσαν, p. 1842. v. 14. κατανάλωτο, p. 1813. v. 1. et huius generis alia. *Sylb.*

o Ἀγνῶτος *Vat.*

p Ὡς δὲ ἦλθον] Scribendum ὡς δὲ διῆλθον αὐτά. non enim literis acceptis, sed iis lectis, coeperunt παίειν τὰ μέτωπα. *Casp.* Ὡς διῆλθον in *Cod. Vat.*

μασιν εἶναι γεγραμμένον μαντευομένῳ, σιωπὴν προκηρύξαντες εἶπον· „Ἐν ἐσχάτοις ἐστὶν ὑμῖν [q] κινδύνων, ὦ πολῖται, τὸ δημοτικόν· καὶ εἰ μὴ θεῶν τις εὔνοια προείδετο [r] τῶν ἄδικα πάσχειν μελλόντων, εἰς δεινὰς ἅπαντες ἂν ἤλθομεν συμφοράς. αἰτέμεθα δὲ ὑμᾶς βραχὺν ἐπισχεῖν χρόνον, ἕως ἂν τῇ βουλῇ δηλώσωμεν τὰ προσαγγελθέντα, καὶ μετὰ κοινῆς γνώμης πράξωμεν [s] τὰ δέοντα.„ Ταῦτ' εἰπόντες, ᾤχοντο πρὸς τοὺς ὑπάτους. ἐν ὅσῳ δὲ [t] καὶ" ἡ βουλὴ συνήγετο χρόνῳ, πολλοὶ καὶ παντοδαποὶ λόγοι κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐγίνοντο, τῶν μὲν ἐκ παρασκευῆς, ἃ [u] παρήγγελτο αὐτοῖς ὑπὸ τῶν δημάρχων, κατὰ συῤῥοὰς λαλούντων, τῶν δ', ἃ μάλιστα [x] ἐδεδοίκεσαν μὴ γένηται, ταῦτα ὡς ἀπηγγελμένα τοῖς δημάρχοις λεγόντων. ἔφη δ' ὁ μέν τις, Αἰκανὸς καὶ Οὐολούσκους ὑποδεξαμένους Καίσωνα Κοΐντιον τὸν ὑπὸ

graue malum in literis contineri auguraretur, *illi*, indicto per praeconem silentio, dixerunt: „Extremum vestrae plebi periculum imminet, Quirites: et nisi deorum beneuolentia quaedam prospexisset iis, qui nullo suo merito mala passuri erant, omnes in atroces calamitates incidissemus. Vos autem rogamus, vt aliquantisper exspectetis, donec res nobis nunciatas senatui indicemus; et, de communi sententia, ea, quae sunt e republica, agamus.„ His dictis, ad consules iuerunt. Interim autem, dum senatus cogitur, multi ac varii sermones in foro iactabantur, aliis ex composito, vt a tribunis iussi fuerant, per circulos sermones ferentibus, aliis, quae maxime timebant, ne acciderent, haec, vt tribunis nunciata, dicentibus. Alius dicebat, Caesonem Quintium a populo damnatum ab Aequis et Volscis

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

q Κινδύνοις *Vat.*

r Προείδε τούτων ἄδικα] Τούτων agnoscit etiam *Lapi* versio: *his prouideat passuris iniqua.* Τῶν maluit *Gelenius.* possemus etiam legere προείδεν ἡμῶν: vel minori mutatione προείδετο τῶν. *Sylb.*

s Τὰ δόξαντα *Vat.*

t Non agnoscit *Vat.*

u Παρηγγέλλετο *Vat.*

x Ἐδεδ. μὴ γένεσθαι] Malim ἐδεδοίκεσαν, μὴ γένοιτο ταῦτα etc. *Port.* Ἐδεδοίκεσαν, μὴ γένηται ταῦτα optime in *Cod. Vat.*

τῆ δήμῳ καταδικασθέντα ἡρῆσθαι στρατηγὸν αὐτοκράτορα τῶν ἐθνῶν, καὶ πολλὰς δυνάμεις ἀγείραντα μέλλειν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐλαύνειν· ὁ δέ τις, ἀπὸ κοινῆς γνώμης τῶν πατρικίων τὸν ἄνδρα κατάγεσθαι ξενικαῖς δυνάμεσιν, ἵνα ἡ Φυλακὴ [y] καταλυθῆ νῦν τε καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον τῶν δημοτικῶν· ὁ δέ τις, ἐχ ἅπαντας εἶναι τὰς πατρικίας ἔφη τὰς ταῦτα βεβουλευμένας, ἀλλὰ μόνας τὰς νέας. ἐτόλμων δέ τινες λέγειν, ὅτι καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως ὁ ἀνὴρ εἴη κρυπτόμενος, καὶ μέλλοι καταλαμβάνεσθαι τῶν τόπων τὰς ἐπικαιροτάτας. ὅλης δὲ ταραττομένης ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν δεινῶν τῆς πόλεως, καὶ πάντων ἀλλήλας ἐχόντων δι' ὑποψίας καὶ φυλακῆς, οἱ μὲν ὕπατοι τὴν βουλὴν ἐκάλουν· οἱ δὲ δήμαρχοι προσελθόντες, [z] ἐδείκνυσαν τὰ προσαγγελλόμενα. ἦν δὲ ὁ τὰς λόγας ὑπὲρ αὐτῶν ποιούμενος, Αὖλος Οὐεργίνιος, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

x. „Ὅσον μὲν χρόνον ἐσθὲν ἀκριβὲς ἡμῖν ἐφαίνετο τῶν προσαγγελλομένων δεινῶν, ἀλλὰ φῆμαι μετέωροι, καὶ

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

Volscis exceptum, et vtriusque gentis summum imperatorem creatum fuisse, et coactis ingentibus copiis, Romam mox petiturum: alius de communi patriciorum sententia hominem cum externo milite conducto reduci, vt in praesentia et in posterum plebeiorum praesidium aboleretur: alius dicebat, non omnes patricios, sed iuuenes tantum, haec consilia iniisse. nonnulli etiam audebant asseuerare, in ipsa vrbe hominem latere, et opportunissima quaeque loca esse occupaturum. Tota autem vrbe calamitatum exspectatione commota, et omnibus se mutuo suspectos habentibus, sibique inuicem cauentibus, consules senatum conuocarunt; et tribuni, in curiam admissi, indicarunt, quae nunciabantur. Vnus autem pro omnibus A. Virginius sic est loquutus:

„Quamdiu iudicauimus, nos nihil certi habere de malis, quae nunciabantur, sed rumores incertos et fide carentes audiuimus,

y Καταλυθείη *Vat.*

z Vel ἐδείκνυσαν positum pro ἐδήλωσαν, vel τὰ προσαγγελλόμενα pro τὰς ἐπιστολὰς, vt p. 610. v. 2. [edit. Hudſ.] *Sylb.*

a Εἰς

τὸ βεβαιῶσον αὐτὰς ἐσθὲν ἦν, ὠκνοῦμεν, ὦ βουλή, φέρειν τὰς περὶ αὐτῶν λόγας [a] εἰς τὸ μέσον, ταραχάς τε ὑποπτεύοντες ἔσεσθαι μεγάλας, οἷα εἰκὸς ἐπὶ δεινοῖς ἀκούσμασι, καὶ δι' εὐλαβείας ἔχοντες, μὴ ταχύτερα δόξωμεν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι μᾶλλον, ἢ φρονιμώτερα. ἐ μὴν ὀλιγωρίᾳ γ' αὐτὰ παραδόντες, ἀφήκαμεν· ἀλλ' ὅση δύναμις ἦν ἡμῖν, ἐπιμελῆ ζήτησιν ἐποιούμεθα τῆς ἀληθείας. ἐπεὶ δ' ἡ τῶ δαιμονίᾳ πρόνοια, ὑφ' ἧς ἀεὶ σωζόμεθα κοινῆ, καλῶς ποιοῦσα, τὰ κεκρυμμένα βουλεύματα, καὶ τὰς ἀνοσίους ἐπιχειρήσεις τῶν θεοῖς ἐχθρῶν εἰς φῶς ἄγει, καὶ γράμματα πάρεσιν ἡμῖν, ἃ δεδέγμεθα νεωστὶ παρὰ ξένων εὔνοιαν ἡμῖν ἐνδεικνυμένων, ἧς ὕστερον ἀκούσεσθε, καὶ συντρέχει τε καὶ συνᾴδει τοῖς ἔξωθεν ἐπιστελλομένοις τὰ ἐνθένδε μηνυόμενα, καὶ τὰ πράγματα ἀκέτι μέλλησιν, ἀλλ' ἀναβολὴν ἐν χερσὶν ὄντα ἐπιδέχεται, πρὶν εἰς τὸν δῆμον ἐξενεγκεῖν, ὑμῖν πρώτοις, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἀπαγγεῖλαι διέγνωμεν [b] αὐτά. ἴστε δή, συνωμοσίαν ἐπὶ τῷ δήμῳ γεγενημένην ὑπ' ἀνδρῶν οὐκ ἀφανῶν, ἐν οἷς ἐν-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

vimus, non sumus ausi, Patres conscripti, de iis ad vos referre, quod vereremur, ne magnus tumultus excitaretur, (vt solet accidere, quoties atrox aliquis nuncius accipitur) et caueremus, ne celerius, quam prudentius consilium iniisse vobis videremur. Haud tamen hos rumores negleximus: sed, quantum in nobis fuit, veritatem accuratissime quaesiimus. Nunc vero, quando diuina prouidentia, huius imperii perpetua custos, recte faciens, hominum diis inimicorum occulta consilia et impios conatus in lucem profert, literasque hic habemus recens acceptas ab hospitibus, qui suam erga nos beneuolentiam ostenderunt, quos postea audietis, et domestica indicia cum externis congruunt, iisque respondent, et res vrgentes nullam amplius cunctationem, nec dilationem patiuntur, haec priusquam ad populum referremus, vobis primum, vt aequum est, renunciare statuimus. Scitote igitur, coniuratum in plebem a viris non obscuris, inter quos ferunt esse

a Εἰς μέσον *Vat.*

b In *Ed. Steph.* αὐτόν. sed verius αὐτὰ, vt *Lapus* quoque vertit, *illa:* vel saltem αὐτό. *Sylb.*

c Συλλεγο-

εἶναι μέν τι λέγεται μέρος ὐ πολὺ καὶ τῶν εἰς τόδε [c] συν-
ειλεγμένων τὸ συνέδριον πρεσβυτέρων, τὸ δὲ πλεῖστον ἐκ
τῶν ἔξω τῆς βουλῆς ἱππέων, ὃς ὅπω καιρὸς, οἵτινες εἶεν,
ὑμῖν λέγειν. μέλλουσι δ' ἴσν, ὡς πυνθανόμεθα, σκο-
5 ταίαν φυλάξαντες νύκτα, κοιμωμένοις ἡμῖν ἐπιχειρεῖν,
ἡνίκα ἄτε [d] προϊδεῖν τι τῶν γινομένων, ἄτε φυλάξασθαι
καθ' ἓν γενόμενοι δυνάμεθα· ἐπιπεσόντες δὲ ταῖς οἰ-
κίαις τάς τε δημάρχους ἡμᾶς κατασφάττειν, καὶ [e] τῶν
δημοτικῶν ἄλλους τοὺς ἐναντιωθέντας ποτὲ αὐτοῖς περὶ
10 ἐλευθερίας, ἢ τὸ λοιπὸν ἐναντιωσομένους. ὅταν δ' ἡμᾶς
ἐκποδὼν ποιήσωνται, τότ' ἤδη κατὰ πολλὴν ἀσφάλειαν
ἡγοῦνται [f] διαπράξασθαι παρ' ὑμῶν τὰ λοιπὰ ἀναιρε-
θῆναι διὰ κοινῆ ψηφίσματος τὰς γινομένας ὑμῖν πρὸς τὸν
δῆμον ὁμολογίας. ὁρῶντες δ', ὅτι ξενικῆς αὐτοῖς χειρὸς
15 εἰς τὰ πράγματα δεῖ κρύφα παρασκευασθείσης, [g] καὶ

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

esse aliquot, non multos tamen, de senioribus in hunc senatorium ordinem lectis, maximam vero partem ex illis equitibus, qui in senatum nondum sunt recepti, quos a nobis indicari nondum est tempus. Hi (vt audimus) statuerunt, obseruata obscura nocte, nos sopitos opprimere, quo tempore, nec, quid rerum geratur, prospicere, nec in vnum congregati cauere nobis possumus; factaque irruptione in aedes, et nos tribunos iugulare, et alios plebeios, quotquot vnquam ipsis libertatis tuendae studio sunt aduersati, aut in posterum aduersaturi sunt. nobis vero de medio sublatis, tunc demum existimant, se tutissime reliqua a vobis impetraturos, vt, quidquid vnquam plebi a vobis, Patres conscripti, concessum est, id communi decreto abrogetur. Et quoniam ad hoc facinus, externa militum manu occulte comparata, eaque non mediocri, opus fore videbant,

c Συλλεγομένων *Vat.*

d Idem structurae genus supra, p. 2005. v. 3. alioqui maluerit fortasse quispiam, προϊδεῖν τι τῶν γινομένων, vt p. 2011. v. 6. ὑπεριδεῖν. ἔργον ἄτω μέγα. infra quoque notauimus ellipsin particulae τι. *Sylb.* In *Cod. Vat.* προϊδεῖν τι. τι vulgatis deest.

e Τῶν δημοτῶν *Vat.*

f Nota aor. pro fut. διαπράξεσθαι. *Sylb.*

g Καὶ ὐδὲ ταύτας μετρίας *Vat.* καὶ vulgatis deest. Μέτριον in *Ed. Steph.* sed μετρίας (vt notauit *Sylb.*) postulat structurae lex, et probat *Lapi* versio.

h In *Ed. Steph.* ὑμετέρων. ego interpretes sequi malui. *Sylb.*

i Ἐξελεχθέντα *Vat.*

k Προτείνουσι *Vat.* vulgo προτείνοντας.

l Κἀκεῖνος ὑπέσχητο στρατιὰν αὐτοῖς Αἰκανῶν *Vat.* vulgo στρατιὰν δὲ κἀκεῖνος.

m Αὐτὸς μὲν ἐπαγόμενος τὰς *Vat.* vulg. αὐτὸς ἐπαγόμενός μὲν.

n Post πενήτων deest verbum συσήσεται, vel simile aliud. *Sylb.* χωρήσει desiderari suspicatur *Portus.*

ὐδὲ ταύτης μετρίας, ἄνδρα προσειλήφασιν εἰς ταῦτα
τῶν [h] ἡμετέρων φυγάδων, Καίσωνα Κοΐντιον, ἡγεμόνα, ὃν
ἐπὶ φόνοις πολιτῶν, καὶ διασάσει τῆς πόλεως [i] ἐξελεγ-
χθέντα διεπράξαντό τινες τῶν ἐνθάδε μὴ δῆναι δίκην,
ἀλλ' ἀθῶον ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως, κάθοδόν τε πρά- 5
ξειν ὑπέσχηνται, καὶ ἀρχὰς [k] προτείνουσι καὶ τιμὰς, καὶ
ἄλλας μισθὰς τῆς ὑπηρεσίας. [l] κἀκεῖνος δὲ στρατιὰν αὐ-
τοῖς ὑπέσχητο Αἰκανῶν καὶ Οὐολούσκων ἄξειν ἐπίκουρον,
ὅσης ἂν δεηθῶσιν· ἥξει τ' ἐκ εἰς μακρὰν [m] αὐτὸς μὲν
ἐπαγόμενος τὰς εὐτολμοτάτας, κρύφα κατ' ὀλίγας 10
εἰσάγων καὶ σποράδας· ἡ δ' ἄλλη δύναμις, ὅταν οἱ τῆ
δήμῳ προεσηκότες ἡμεῖς διαφθαρῶμεν, ἐπὶ τὸ ἄλλο
πλῆθος τῶν [n] πενήτων, ἐάν τινες ἄρα περιέχωνται τῆς
ἐλευθερίας. ταῦτά ἐστιν, ἃ βεβούλευνται ὑπὸ σκότους καὶ

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

bant, assumserunt ad hanc societatem vnum ex vestris exsulibus, Caesonem Quintium, eumque ducem suum crearunt, quem, caedis ciuilis et seditionis vrbanae conuictum, nonnulli eorum, qui hic adsunt, poenae eripuerunt, et, vt incolumis ex vrbe excederet, effecerunt, eique reditum pollicentur, et magistratus et honores et alia operae praemia offerunt. Ille quoque vicissim est pollicitus, se Aequorum Volscorumque copias, quibus opus ipsis fuerit, auxilio illis adducturum. aderitque breui cum audacissimis quibusque, eosque non simul omnes, sed alios post alios, et raros clam in vrbem ducet: reliquae autem copiae, nobis tribunis plebis de medio sublatis, in reliquam pauperum multitudinem, si qui libertatem suam tueri audebunt, *irruent.* Haec sunt, Patres conscripti, clandestina eorum consilia,

μέλλεσι δρᾶν, ὦ βελὴ, δεινὰ καὶ ἀνόσια ἔργα, ἅτε θεῖον φοβηθέντες χόλον, ἅτ' ἀνθρωπίνην ἐντραπέντες νέμεσιν.»

XI. »Ἐν τοσούτῳ δὴ κινδύνῳ σαλευόντες, ἱκέται γινόμεθα ὑμῶν, ὦ πατέρες, ἐπισκήπτοντες θεούς τε καὶ δαίμονας, οἷς κοινῇ θύομεν, καὶ πολέμων ὑπομιμνήσκοντες, ἃς πολλὰς καὶ μεγάλας σὺν ὑμῖν ἠράμεθα, μὴ περιιδεῖν ὠμὰ καὶ ἀνόσια ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν παθόντας ἡμᾶς, ἀλλ' ἐπαμῦναί τε καὶ συναγανακτῆσαι τιμωρίας ἡμῖν [o] συνεισπράξοντας παρὰ τῶν ταῦτα βεβουλευσαμένων τὰς προσηκούσας, μάλιστα μὲν παρὰ πάντων· εἰ δὲ μή γε, παρὰ τῶν ἀρξάντων τῆς ἀθεμίτου συνωμοσίας. πρῶτον δὲ πάντων ἀξιοῦμεν ὑμᾶς, ὦ βελὴ, ψηφίσασθαι πρᾶγμα, ὅπερ ἐστὶ δικαιότατον, τὴν ὑπὲρ τῶν [p] μηνυθέντων ζήτησιν ὑφ' ἡμῶν τῶν δημάρχων γενέσθαι. χωρὶς γὰρ τοῦ δικαίου, καὶ ἀκριβεστάτας [q] ἀνάγκη γίνεσθαι ζητήσεις, ἃς ἂν οἱ κινδυνεύοντες ὑπὲρ αὐτῶν ποιήσωνται. εἰ δέ τινες ὑμῶν εἰσιν οἵοι μηδὲ καθ' ἓν εὐγνωμονεῖν, ἀλλὰ πρὸς ἅπαντας τοὺς ὑπὲρ τοῦ δήμου λέγοντας ἀντιτάττεσθαι, ἡδέως ἂν πυθοίμην παρ' αὐτῶν, ἐπὶ τῷ δυσχεραίνουσι τῶν ἀξιουμένων, καὶ τί μέλλουσιν ἡμᾶς πείθειν· πότερα μηδεμίαν ποιεῖσθαι ζήτησιν, ἀλλ' ὑπεριδεῖν ἔργον ἅτω μέγα καὶ μιαρὸν ἐπὶ τῷ δήμῳ συνισάμενον; καὶ τίς ἂν τοὺς ταῦτα λέγοντας ὑγιαίνειν φήσειεν, ἀλλ' οὐχὶ συνδιεφθάρθαι [r] καὶ [″] κοινωνεῖν τῆς συνωμοσίας· ἔπειτα ὑπὲρ αὐτῶν δεδιότας, ἵνα μὴ γένωνται καταφανεῖς, [s] ἀποφεύγειν τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν; οἷς ἐκ ἂν δικαίως [t] προσέχητε δήπου τὸν νοῦν. [u] ἢ τῆς διαγνώσεως τῶν μηνυομένων οὐχ ἡμᾶς εἶναι κυρίους ἀξιώσουσιν, ἀλλὰ τὴν βουλὴν καὶ τοὺς ὑπάτους; τί γὰρ τὸ κωλύον ἔσται τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ τοὺς προεστηκότας τοῦ δήμου λέγειν, ἐάν

ratissimam inquisitionem fieri ab illis, quos periculum maxime tangit. Quod si qui vestrum nihil gratificari possunt, sed adversantur omnibus, qui pro plebe dicunt, lubenter ex illis quaererem, quodnam nostrorum postulatorum indigne ferant, et quid nobis tandem sint suasuri. an ne vllam inquisitionem faciamus, sed tantum facinus et adeo nefarium in plebem conflatum negligamus. Et quisnam sana mente praeditos dixerit eos, qui ita loquantur, quin potius eos simul corruptos, et eiusdem coniurationis esse socios: deinde sibi ipsis timentes, ne detegantur, a veritatis inquisitione abhorrere? quibus haud aequum est vos aures praebere, si forte hanc indiciorum *inquisitionem et* cognitionem non nobis, sed senatui et consulibus committendam censeant. Quid enim prohibet, quo minus ipsi quoque tribuni plebis idem dicant, si qui plebeii, facta

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

consilia, et atrocia ac nefaria facinora, quae sunt patraturi, nec ira diuina territi, nec humanae indignationis reuerentia moti.„ „Quum igitur in tanto periculo versemur, Patres conscripti, supplices ad vos confugimus, vosque obtestamur per deos et genios, quibus sacra communia facimus, et per tot tantaque bella, quae vobiscum suscepimus, quorum vero memores esse decet, ne patiamini nos crudeliter et contra ius ac fas ab inimicis tractari, sed opem feratis, et concepta nobiscum indignatione, meritas poenas de iis, qui haec consilia inierunt, sumatis, et potissimum quidem de omnibus: sin minus, de nefariae coniurationis auctoribus. In primis vero, Patres conscripti, petimus, quod est aequissimum, vt nobis tribunis plebis hanc indiciorum inquisitionem vestro decreto committatis. Nam praeterquam, quod ipsa aequitas hoc postulat, necesse etiam est, accu-

o Συνεισπράξαντας *Vat.*

p Τῶν μηνυόντων] Vel μηνυομένων legendum, vt [in *Cod. Vat.*] et paullo infra p. 2011. v. 13. vel μηνυμάτων, vt *Lapus*, *inquisitionem de indiciis.* μηνυτῶν minus aptum videtur. *Sylb.* Forsan actiuum pro passiuo Atticorum more positum. *Port.*

q In *Ed. Steph.* ἀνάγκας. tu, si ἀνάγκη nolis, reponere poteris ἀναγκαῖον. *Lapus* vertit: *necesse est. Sylb.*

r Deest *Vat.*

s Ἀποσπεύδειν *Vat.*

t Nota hic etiam ἂν cum verbo subiunctiuo, itidemque p. 2012. v. 8. cum alioqui in hac significatione optatiuus verbi modus tribui illi soleat, vt tum alibi, tum p. 656. iuxta *Ed. Sylb.*

u In *Cod. Vat.* ἢ τῆς διαγνώσεως etc. et mox οὐχ ἡμᾶς. vulgatae dant εἰ μή πως τῆς διαγνώσεως et οὐχὶ ἡμᾶς.

τινες ἐκ τῶν δημοτικῶν, ἐπὶ τοῖς ὑπάτοις καὶ τῇ βουλῇ συσχάντες, πράτ]ωσι τὴν τῆ συνεδρίᾳ κατάλυσιν; ὅτι τὴν περὶ τῶν δημοτῶν ἐξέτασιν αὐτὸς δίκαιόν ἐστι ποιεῖσθαι τὰς ἀνειλημμένας τὴν τῆ δήμῳ φυλακήν. τί ἂν ἐκ τούτου συμβήσεται; [x] μηδεμίαν γενέσθαι ποτὲ περὶ μηδενὸς πράγματος ζήτησιν ἀπορρήτου. ἀλλ' ἔστε ἡμεῖς ἂν ταῦτα ἀξιώσαιμεν· ὕποπτος γὰρ ἡ φιλοτιμία· ὑμεῖς τ' ἂν ἂν ὀρθῶς ποιῆτε, [y] τοῖς τὰ ὅμοια ἐκ ἀξιοῦσι καθ' ἡμῶν προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ κοινὸς ἡγούμενοι τῆς πόλεως ἐχθρούς. ὁδενὸς μέντοιγε, ὦ βουλή, τοῖς πράγμασιν ὡς τάχους δεῖ. ὁ γὰρ κίνδυνος ὀξύς, καὶ ἡ μέλλησις τῆς ἀσφαλείας ἄωρος [z] ἐν οἷς μέλλουσι δεινοῖς. ὥστ' ἀφέντες τὸ φιλονεικεῖν καὶ λόγους διεξιέναι μακρούς, ψηφίσασθε, ὅ τι ἂν δοκῇ κοινῇ συμφέρειν ἤδη."

Ταῦτ' εἰπόντος αὐτοῦ, πολλὴ τις ἔκπληξις κατέσχε τὸ συνέδριον καὶ ἀμηχανία. διελογίζοντό τε καὶ [a] συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους, ὡς χαλεπὸν ἑκάτερον ἦν, καὶ τὸ συγχωρεῖν τοῖς δημάρχοις ζητήσεις ἐφ' ἑαυτῶν ποιεῖσθαι περὶ κοινοῦ καὶ μεγάλου πράγματος, καὶ τὸ μή. ὑποπτεύσας δ' αὐτῶν τὴν γνώμην ἀνέστη [b] τῶν ὑπάτων ὁ ἕτερος, Γάϊος Κλαύδιος, καὶ ἔλεξε τοιάδε· „Οὐ δέδοικα, Οὐεργίνιε, μή με ὑπολάβωσιν ἕτοι κοινωνὸν εἶναι τῆς συνωμοσίας, ἣν ἐφ' ὑμῖν καὶ τῷ δήμῳ πράττεσθαι λέγετε, ἢ τὰ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ δεδιότα, [c] ἢ τῶν ἐμῶν τινος, ὡς ἐνόχου ταῖς αἰτίαις ὄντος, ἀνεστάναι τἀναντία ὑμῖν ἐρῶντα· ὁ γὰρ βίος ἀπολύει με πάσης ὑποψίας τοιαύτης. ἃ δὲ νομίζω τῇ τε βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ συμφέρειν, ἀπὸ τοῦ κρατίστου καὶ δίκα πάσης εὐλαβείας ἐρῶ. πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντός, ἁμαρτάνειν δοκεῖ μοι Οὐεργίνιος, εἴ τινα ὑπείληφεν ἡμῶν ἐρεῖν, ἢ ὡς ἀνεξέταστον ἀφεῖσθαι δεῖ πρᾶγμα ἕτως μέγα καὶ ἀναγκαῖον,

XII.

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat. V.C. 294. Var. 296.

facta conſpiratione in conſules et patres, ſenatum tollere moliantur? aequum ſcilicet eſſe, vt haec de plebeiis hominibus inquiſitio fiat ab illis, qui plebis patrocinium ſuſceperunt. Sed quid inde ſequetur? Vt nulla vnquam de rebus occultis quaeſtio habeatur. Sed neque nos haec poſtulaturemus, (ſuſpecta enim eſt *talis* ambitio) neque vos recte feceritis, ſi iſtos, qui a nobis ſemper diſſentiunt, audiueritis, ſed ſi eos communes ciuitatis hoſtes duxeritis. In praeſentia vero, Patres conſcripti, nulla re magis eſt opus, quam celeritate: periculum enim eſt praeſens, et cunctatio in ſalute conſeruanda in malis non cunctantibus eſt intempeſtiua. Itaque, omiſſis contentionibus et prolixis orationibus, decernite iam, quod e republica fore iudicabitis."

„His ab eo dictis, patres valde obſtupefacti ſunt, et ad magnam

magnam conſilii inopiam redacti: et ſecum haec reputabant, collatiſque inter ſe capitibus aiebant, vtrumque graue ac periculoſum eſſe, tam tribunorum arbitrio inquiſitionem de publica et magna re permittere, quam negare. Sed C. Claudius, alter conſul, ſuſpectam habens eorum mentem, ſurrexit, atque in hunc modum loquutus eſt: „Non vereor, Virgini, ne me iſti coniurationis participem eſſe putent, quam contra vos et plebem factam dicitis, *ideoque* vel mihi timentem, vel alicui ex meis huic culpae affini, ita ſurrexiſſe, vt contra vos dicerem. nam vita anteacta ab hac ſuſpicione me plane liberat. Quod autem in rem ſenatus populique Romani fore iudico, id animo ſinceriſſimo et liberrime dicam. Valde, imo vero toto coelo, errare mihi videtur Virginius, ſi quem noſtrum putet dicturum, neque inquiſitionem habendam de re tam magna et neceſſaria, neque

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat. V.C. 294. Var. 296.

x Μηδεμίαν πώποτε γενέσθαι ζήτησιν περὶ μηδενὸς πράγματος ἀπορρήτου. ἀλλ' ἔστ' ἡμεῖς ἂν ταῦτα ἀξιώσομεν *Vat.*

y Sequentia videntur hanc lectionem requirere, τοῖς τὰ ὅμοια μεθ' ἡμῶν ἀξιοῦσιν ἐ προσέχοντες τὸν νοῦν, *iis, qui idem nobiſcum poſtulant, non obſequentes. Sylb.* In *Cod. Vat.* τὰ ὅμοια ἀξιοῦσι καθ' ἡμῶν etc. quod rectum eſſe arbitror.

z Ἐν οἷς μέλλουσι *Vat.*

a Συνελάλουν ἀλλήλοις *Vat.*

b Τῶν ὑπάτων ἕτερος *Vat.*

c Loci huius emendatio debetur *Romano codici.* nam in *Ed. Steph.* perperam eſt: ἢ τῶν ἡμῶν τινος, ἔνοχον ταῖς αἰτίαις, ἕτως ἂν ἐστάνου. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἢ τῶν ἡμῶν τινος, ἐνόχου ταῖς αἰτίαις ὄντος, ἀνεστάνου.

ἢ ὡς ἀ δεῖ κοινωνεῖν ἀδὲ παρεῖναι τῇ ζητήσει τὰς ἀνειληφότας τὴν τῶ δήμω ἀρχήν. ἀθεὶς ἄτ' ἠλίθιός ἐστιν ἅτως, ἅτε τῷ δήμῳ κακόνους, ὥστε ταῦτα λέγειν. [d] τί ἄν, εἴ τις ἔροιτό με, παθὼν, ἃ συγχωρῶ καὶ φημὶ δίκαια εἶναι, τούτοις ἀντιλέξων ἀνέσην, [e] καὶ τί βέλεταί μοι ὁ λόγος, ἐγὼ νὴ Δία [f] λέξω πρὸς ὑμᾶς. παντὸς οἴομαι δεῖν πράγματος, ὦ βελὴ, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς πρώτας ὑποθέσεις τὰς εὖ φρονοῦντας ἀκριβῶς σκοπεῖν· οἵαι γὰρ ἂν αὗται τύχωσιν ὦσαι, τοιούτους ἀνάγκη γίνεσθαι καὶ τοὺς περὶ αὐτῶν λόγους. φέρε δὴ τίς ἡ τοῦδε τοῦ πράγματός ἐστιν ὑπόθεσις, ἣ καὶ τί τὸ βέλημα τῶν δημάρχων, ἀκούσατέ μου. ἐκ ἐνῆν τούτοις ἀδὲν, ὧν ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ πράττειν ἐπιβαλόμενοι διεκωλύθησαν, ἐπιτελέσασθαι νῦν, ὑμῶν τ' ἐναντιωμένων αὐτοῖς ὡς πρότερον, καὶ τῷ δήμῳ μηκέτι ὁμοίως συναγωνιζομένῳ. [h] συνειδότες δὴ τοῦτο, ἐσκόπεν, ὅπως ἂν ὑμεῖς τ' ἀναγκασθείητε παρὰ γνώμην αὐτοῖς εἶξαι, καὶ ὁ δῆμος ἅπαντα, ὅσα

Per. Inl. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

neque tribunos plebis ad hanc inquisitionem admittendos, sed ab ea arcendos. Nullus est adeo stultus, aut plebi maleuolus, qui haec dicat. Si quis ergo roget, quamobrem surrexerim ad impugnanda ea, quae concedo et iusta esse dico, et quid sibi mea velit oratio, per Iouem vobis dicam. Ego, Patres conscripti, censeo, viris prudentibus rerum omnium initia et prima fundamenta diligenter considerandae: nam qualia haec fuerint, tales quoque sermones de ipsis haberi necesse est. Eia igitur, ex me audite, quidnam tribuni plebis sibi ab initio proposuerint, quodue sit eorum consilium. Hi nihil eorum, quae superiore anno aggressi fuerant, peragere potuerunt, impediti a vobis, qui ipsis nunc aeque atque ante resistitis, et a plebe, quae non amplius ipsis ita, vt antea, fauet. Hoc illi scientes cogitare coeperunt, qua ratione et vos inuiti sibi cedere cogi possitis, et plebs, omnibus in rebus, quas postularint,

d Τί ἄν τις ἔροιτο *Vat.*
e Καὶ τί βέλεταί μου λόγος *Vat.*
f Φράσω πρὸς ὑμᾶς *Vat.*
g Καὶ τί βέλημα *Vat.* Forsan rectius βέλευμα, *consilium. Sylb.*
h Συνειδότες *Vat.*

ἂν [i] ἀξιῶσι, συμπράττειν. ἀληθῆ μὲν ἴσως καὶ δικαίαν ὑπόθεσιν ἀδεμίαν [k] εὑρίσκοντες, δι' ἧς ἑκάτερον τούτοις ἔσαι, πολλὰ δὲ βουλεύματα πειράζοντες, καὶ φρέφοντες ἄνω καὶ κάτω τὸ πρᾶγμα, τελευτῶντες ἐπὶ τοιοῦτον δή τινα λογισμὸν ἦλθον· αἰτιασώμεθα συνίστασθαί τινας ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου, καὶ σφάττειν διεγνωκέναι τοὺς [l μὴ] παρέχοντας αὐτῷ τὸ ἀσφαλές. καὶ ταῦτα ἐκ πολλοῦ παρασκευάσαντες λέγεσθαι κατὰ τὴν πόλιν, ὅταν ἤδη [m] πιστὰ εἶναι δόξῃ τοῖς πολλοῖς· δόξει δὲ διὰ τὸ δέος· ἐπιστολὰς μηχανησώμεθα πολλῶν παρόντων ἡμῖν [n] ὑπ' ἀνδρὸς ἀγνώστου ἀναδοθῆναι· ἔπειτ' ἐλθόντες ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἀγανακτῶμέν τε καὶ σχετλιάζωμεν, καὶ τοῦ ζητεῖν τὰ προσηγγελμένα [o] αἰτῶμεν ἐξουσίαν. ἐὰν γὰρ ἀντιλέγωσιν ἡμῖν οἱ

larint, se adiuuet. Quum igitur nullam veram et iustam materiam inuenire possent, qua hoc vtrumque consequerentur, post multa consilia, conatus, et versutias, tandem tale quid illis in mentem venit: Criminemur, aliquot illustres viros conspirasse in plebis euersionem, et statuisse eos iugulare, qui eius salutem tueri vellent. vbi autem huiusmodi rumores nostra opera multo ante per vrbem sparsi fuerint, et iam veri multis videbuntur, (metus enim fidem illis adstruet) tunc suborneamus hominem ignotum, qui nobis literas multis praesentibus tradat. postea senatum ingressi indignemur, et conqueramur, et rei indicatae inquisitionem nobis concedi postulemus. Si enim patricii eam nobis

Per. Inl. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

i In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ἀξιώσῃ. sed ἀξιῶσι legendum esse, vel ἀξιώσωσι, declarat etiam *Lapi* versio: *quaecunque illi postularent.*
k Εὕρισκον *Vat.*
l Particulam μὴ non agnoscit *Lapi* versio: *qui exhibent ei securitatem.* ideo vel tolli potest, vel in νῦν mutari. *Xylander*, retento μὴ, pro αὐτῷ repositorat αὐτοῖς: vt *Gelenius* quoque verterat: *quicunque se eis opponeret. Sylb.*
m Πιστὰ εἶναι τοῖς πολλοῖς δοκῇ *Vat.*
n Ὑπ' ἀνδρὸς ἀγνῶτος *Vat.*
o In *Ed. Steph.* δῶμεν. sed veram lectionem αἰτῶμεν agnoscit etiam *Lapi* versio: *ac petamus potestatem inquirendi. Sylb.* Αἰτῶμεν τὴν ἐξουσίαν. ἐάν τε γὰρ *Vat.*

p Cum

πατρίκιοι, ταύτην ληψόμεθα τῆ διαβάλλειν αὐτὰς πρὸς τὸν δῆμον ἀφορμήν, καὶ ἅτως ἅπαν τὸ δημοτικὸν ἡγεμονέν αὐτοῖς ἕτοιμον ἡμῖν εἰς ἃ βουλόμεθα ὑπάρξει· ἐάν τε συγχωρῶσι, τὰς γενναιοτάτας ἐξ αὐτῶν, καὶ πλεῖστα ἡμῖν ἐναντιωθέντας πρεσβυτέρας τε καὶ νέας [p] ἐλαύνωμεν, ὡς εὐρηκότες ταῖς αἰτίαις ἐνόχας. ἐκεῖνοι δ' ἆρα τὰς καταγνώσεις δεδιότες, ἢ συμβήσονται πρὸς ἡμᾶς ἐπὶ τῷ μηθὲν ἔτι ἀντιπράττειν, ἢ καταλιπεῖν ἀναγκασθήσονται τὴν πόλιν. ἐκ δὲ τούτου πολλὴν ποιήσομεν ἐρημίαν τῆ ἀντιπάλῳ.„

XIII. „[q] Ταῦτα τὰ βουλεύματα ἦν αὐτῶν, ὦ βουλή, καὶ τὸν μεταξὺ χρόνον ὃν ἐωρᾶτε [r] συμβουλεύοντας καὶ συνεδρεύοντας αὐτὰς, ἕτος ὁ δόλος ὑπ' αὐτῶν [s] ὑφαίνετο ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις ὑμῶν, καὶ τοῦτο τὸ δίκτυον κατὰ τῶν [t] εὐαγεστάτων ἱππέων ἐπλέκετο. καὶ ὅτι ἀληθῆ ταῦτά

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

nobis denegarint, hanc occasionem eos apud plebem criminandi arripiemus; atque ita omnes plebeii, contra illos efferati, nobis ad omne obsequium praestandum parati erunt: si concesserint, generosissimos quosque ex ipsis, et qui nobis maxime sunt aduersati, tam ex senioribus, quam iunioribus, quasi eos his criminibus obnoxios inuenerimus, ex vrbe pellemus. hi enim damnationis metu, aut nobiscum pacisentur, se nobis non aduersaturos amplius, aut vrbe cedere cogentur. atque ita aduersarios ad magnam solitudinem redigemus.„

„Haec erant, Patres conscripti, illa consilia, quibus ineundis illos medio hoc tempore in consessu occupatos videbatis, hic dolus contra praestantissimos quosque de vobis ab illis texebatur, haec retia innocentissimis equitibus tendebantur. Quod autem haec

p Cum v. 3. habeamus ὑπάρξει, legendum ἐλάσομεν. et mox v. 9. ποιήσομεν. *Sylb.*

q Ταῦτα τὰ βουλεύματα *Vat.* a vulgatis articulus abest.

r Συνεδρεύοντας *Vat.* [dubium Hudsonus cum reliquerit, hac lectione proferenda quid docere nos voluerit, suspicor, eum voluisse certiores nos facere, vocabula duo συμβουλεύοντας καὶ a Vaticano abesse.]

s Ὑφαίνετο [cum *Cod. Vat.*] legendum esse pro vulg. ἐφαίνετο, satis perspicuum est ex continuatae metaphorae verbo ἐπλέκετο. *Sylb.*

t Vocem hanc in sua versione omiserat *Gelenius;* et *Lapus* parum apte vertit: *facile capitales equites.* nam εὐαγεῖς hic sunt non tam agiles, quam sacrosancti et religiosi, cuius epitheti ratio peti potest ex p. 337. v. 31. [edit. Hudf.] Si quis εὐγενεστάτων [vt in *Cod. Vat.*] malit, vt sit, *contra nobilissimos equites,* seu, *contra nobilissimum equitum ordinem,* fruatur suo iudicio. *Sylb.*

ἐστι, [u] βραχέος μοι πάνυ δεῖ λόγου. Φέρε γὰρ εἰπατέ μοι, Οὐεργίνιε, οἱ τὰ δεινὰ πεισόμενοι, παρὰ τίνων ἐδέξασθε τὰ γράμματα ξένων; τῶν πῶ κατοικούντων, ἢ πόθεν ὑμᾶς εἰδότων, ἢ πῶς τανθάδε συνεδρευόμενα ἐπισταμένων; τί ἀναβάλλεσθε, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐρεῖν αὐτὰς ὑπισχνεῖσθε, ἀλλ' ἃ πάλαι λέγετε; τίς δ' ὁ τὰ γράμματα κομίσας ὑμῖν ἀνήρ ἐστι; τί ἂν ἄγετε αὐτὸν εἰς μέσον, ἵνα ἀπ' ἐκείνου πρῶτα ἀρξώμεθα ζητεῖν, εἴτ' ἀληθῆ ταῦτ' ἐστὶν, εἴτε, ὡς ἐγώ φημι, πλάσματα ὑμέτερα; αἱ δὲ δὴ συνάδουσαι τοῖς ξενικοῖς γράμμασι μηνύσεις [x] παρὰ τῶν ἐνθάδε, τίνες τ' εἰσὶ καὶ ὑπὸ τίνων γινόμεναι; τί κρύπτετε τὰς πίστεις, ἀλλ' ἂν εἰς τὸμφα-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

haec vera sint, paucissimis verbis ostendam. Age enim, Virgini, *vosque,* quibus tam graue imminet periculum, dicite, a quibus hospitibus literas accepistis? vbi habitantibus, aut vnde vobis notis? aut quomodo nostra haec consilia rescisscentibus? Quid cunctamini? cur postea eorum nomina vos dicturos pollicemini, ac non potius iamdudum dixistis? Quis vero est, qui vobis has literas attulit? quin eum producitis in medium, vt ab illo quaerendi initium faciamus, vtrum haec vera sint, an vestra figmenta, vt ego suspicor. Iam vero domestica indicia, quae cum externis consentire dicitis, quaenam illa sunt, et a quibus delata? quod probationes celatis, ac non potius eas manifeste in medium profertis? Sed (vt opinor) rerum,

u Βραχέος μοι πάνυ δεῖ λόγου *Vat.* vulgatae dant βρ. μοι δεῖ πάνυ λόγου.

x In *Ed. Steph.* περὶ τῶν ἐνθάδε. sed περὶ abesse debere indicant verba p. 2007. v. 13. *Lapi* quoque versio eam praepositionem non agnoscit. *Sylb.* Verum vtrumque dicitur, et μήνυσις τούτων et περὶ τούτων. quare retineri potest. *Port.* In *Cod. Vat.* παρὰ τῶν ἐνθάδε. παρὰ vulgatis deest.

νὲς ἄγετε; ἀλλ' οἶμαι, τῶν μήτε [y] γενομένων, μήτ' ἐσομένων ἀδύνατον εὑρεθῆναι πίστιν. ταῦτ' ἐστὶν, ὦ βουλὴ, μηνύματα, ἃ κατὰ τούτων συνωμοσίας, ἀλλὰ καθ' ἡμῶν δόλοι καὶ πονηρᾶς γνώμης, ἢ κέχρηνται κρύψαντες ἔτοι. τὰ γὰρ πράγματα αὐτὰ βοᾷ. αἴτιοι δ' ὑμεῖς οἱ τὰ πρῶτα ἐπιτρέψαντες αὐτοῖς, καὶ τὸ ἀνόητον τῆς ἀρχῆς μεγάλη καθοπλίσαντες ἐξουσία, ὅτε [z] Κοΐντιον Καίσωνα τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ κρίνειν ἐπ' αἰτίαις ψευδέσιν εἰάσατε, καὶ τοσοῦτον Φύλακα τῆς ἀριστοκρατίας ἁρπαζόμενον ὑπ' αὐτῶν περιείδετε. τοιγαροῦν οὐκέτι μετριάζουσιν, οὐδὲ καθ' ἕνα τῶν εὐγενῶν [a] περικόπτουσιν, ἀλλ' ἀθρόως ἤδη περιβάλλοντες τοὺς ἀγαθοὺς ἔλκουσιν ἐκ τῆς πόλεως· καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς, οὐδ' ἀντειπεῖν αὐτοῖς ἀξιοῦσιν οὐδένα ὑμῶν, ἀλλ' εἰς ὑποψίας καὶ διαβολὰς ἄγοντες, ὡς κοινωνοῦντα τῶν ἀπορρήτων δεδίττονται,

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 ⅔. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

rerum, quae nec iam sunt, nec futurae sunt, probationem inuenire difficile est. Haec sunt, Patres conscripti, indicia non coniurationis in istos, sed malitiosi doli contra nos parati, quem isti tegere conantur. Ipsa enim res satis loquitur. In caussa autem vos ipsi estis, qui principio tantum ipsis permisistis, et insanum istum magistratum tanta potestate armastis, quando passi estis Caesonem Quintium falsis criminibus circumuentum damnari, et tam insignem optimatum propugnatorem ab illis vobis eripi siuistis. Itaque haud amplius moderate se gerunt, nec singulos nobiles sibi vexandos proponunt: sed iam vno agmine viros probos aggressi ex vrbe pellunt: et, quod longe grauissimum est, ipsi ne ferunt quidem quemquam de vobis contra se dicere, sed territant vos, in suspiciones *vnumquemque* adducendo, et in criminum inuidiam rapiendo, vt occultorum consilio-

y Γενομένων *Vat.* vulgo γινομ.

z Hic quoque postpositum nomini praenomen. supra aliquoties Καίσωνα Κοΐντιον vocat, vsitato nominum ordine. *Sylb.*

a Περισκοπῆσιν] Περικόπτουσιν *Vat.* idemque *Sylb.* et *Porto* placuisse video, quod hoc ipso verbo infra vtatur *Dionysius*, de eadem re agens. Verum (inquit *Port.*) ii codex mendo caret, illud περισκοπῶσιν iam significabit, *circumspicere, et oculis ad caedem designare*, qua phrasi vtitur *Cicero* in or. contra *Catilinam*.

b ταῦτα

καὶ μισόδημον εὐθὺς εἶναι φασὶ, καὶ προλέγουσιν ἥκειν ἐπὶ τὸν δῆμον ὑφέξοντα τῶν ἐνθάδε ῥηθέντων δίκας. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τούτων ἕτερος ἔσται καιρὸς ἐπιτηδειότερος τοῖς λόγοις. νυνὶ δὲ συντεμῶ τὸν λόγον, καὶ παύσομαι τὰ πλείω διατεινόμενος. Φυλάττεσθαι ὑμῖν παραινῶ τόνδε τὸν ἄνδρα ὡς συνταράττοντας τὴν πόλιν, καὶ μεγάλων ἐκφέροντας ἀρχὰς κακῶν· καὶ οὐκ ἐνθάδε μὲν [b] τάδε λέγω, πρὸς δὲ τὸν δῆμον ἀποκρύψομαι, ἀλλὰ κἀκεῖ παῤῥησίᾳ δικαίᾳ χρήσομαι, διδάσκων, ὡς οὐδὲν [c] αὐτοῖς ἐπικρέματαί τι δεινὸν, ὅτι μὴ κακοὶ καὶ δόλιοι προσάται, πολεμίων ἔργα ἐν προσποιήματι φίλων διαπραττόμενοι.„ Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ ὑπάτου, κραυγή τε καὶ πολὺς ἔπαινος ἐκ τῶν παρόντων ἐγένετο· καὶ οὐδὲ λόγου τοῖς δημάρχοις ἔτι μεταδιδόντες, διέλυσαν τὸν σύλλογον. ἔπειτα ὁ μὲν Οὐεργίνιος ἐκκλησίαν συναγαγὼν κατηγόρει τῆς τε βουλῆς καὶ τῶν ὑπάτων· ὁ δὲ Κλαύδιος ἀπελογεῖτο, τὰς αὐτὰς λόγους διεξιών, ἃς εἶπεν ἐπὶ τῆς

consiliorum participem, et statim plebis inimicum esse aiunt, eique diem dicunt, vt apud populum caussam de verbis hoc loco factis dicat. Sed de his alias opportunius dicetur. nunc vero paucis rem expediam, nec prolixiore oratione vtar. Suadeo, vt ab his hominibus, tanquam reipublicae perturbatoribus et magnorum malorum auctoribus, vobis caueatis. neque vero hic quidem ista dico, apud populum vero ea celabo: sed ibi quoque iusta dicendi libertate vtar, docens, nullum aliunde periculum illis imminere, nisi ab ipsis malitiosis ac dolosis tribunis, qui facta hostilia simulata amicitia velant. Haec consulis oratio ab iis, qui aderant, ingenti clamore et laudibus est excepta; nec amplius dicendi potestate tribunis facta, senatus est dimissus. Tunc Virginius, conuocata concione, in patres et consules inuehebatur: sed Claudius purgabat eos iisdem verbis, quae in senatu

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 ⅔. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

b ταῦτα λέγω *Vat.*

c In *Ed. Steph.* perperam αὐτῶν. Optime in *Cod. Vat.* αὐτοῖς ἐπικρέμαται δεινόν. sc. τῷ δήμῳ, seu τοῖς δημοτικοῖς. quam lectionem cum *Lapo* et *Gelenio* probat *Sylb.*

βελῆς. οἱ μὲν ἓν ἐπιεικέστεροι τῶν δημοτικῶν κενὸν ὑπῶπτευον εἶναι τὸν φόβον· οἱ δ' εὐηθέστεροι, πιστεύοντες ταῖς φήμαις, ἀληθῆ. ὅσοι δὲ κακοήθεις ἦσαν ἐν αὐτοῖς, καὶ μεταβολῆς ἀεὶ δεόμενοι, τὰ μὲν ἐξετάζειν τὸ ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ἐκ εἶχον πρόνοιαν, ἀφορμὴν δὲ διχοστασίας ἐζήτων καὶ θορύβου.

XIV. Ἐν τοιαύτῃ δὲ ταραχῇ τῆς πόλεως ἔσης, ἀνήρ τις ἐκ τῶν Σαβίνων ἔθνους, πατέρων τ' ἐκ ἀφανῶν, καὶ χρήμασι δυνατὸς, Ἅππιος Ἑρδώνιος ὄνομα, καταλῦσαι τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐπεβάλλετο, εἰς ἑαυτῷ τυραννίδα κατασκευαζόμενος, εἴτε τῷ [d] Σαβίνων ἔθνει πράττων ἀρχὴν καὶ κράτος, εἴτ' ὀνόματος ἀξιωθῆναι βουλόμενος μεγάλου. κοινωσάμενος δὲ πολλοῖς τῶν φίλων ἣν εἶχε διάνοιαν, καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιχειρήσεως ἀφηγησάμενος, ἐπειδὴ κἀκείνοις ἐδόκει, συνήθροιζε τοὺς πελάτας, καὶ τῶν θεραπόντων, ὃς εἶχε, τοὺς εὐτολμοτάτους· καὶ δι' ὀλίγου χρόνου [e] συγκροτήσας δύναμιν ἀνδρῶν τε-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

senatu fecerat. Cordatiores igitur e plebe hunc terrorem vanum esse suspicabantur; at stultiores, rumoribus istis fidem habentes, verum credebant. illorum vero malitiosissimi quique, et rerum nouarum cupidi, non curabant huiusmodi inquisitionem, et parui faciebant, vtrum hoc verum, an falsum esset; sed seditionis ac tumultus occasionem quaerebant.

App. Herdonius Capitolium occupat.

In tam perturbato ciuitatis statu vir quidam de Sabina gente, non obscuris natalibus, et opibus potens, nomine Herdonius, imperium Romanorum euertere conatus est, siue sibi ipsi tyrannidem quaerens, siue Sabinorum genti dominationem et imperium parans, siue nominis magni ac gloriae cupidus. Hic suo consilio cum multis amicis communicato, modoque rei aggrediendae ipsis narrato, vbi illis quoque hoc placuit, coëgit clientes suos, et audacissimos quosque seruos, quos habebat: breuique temporis spatio confecta manu hominum

d Τῷ Σαβίνων ἔθνει εἰσπράττων malit *Port.* vt hic εἰσπράττειν pro κλᾶσθαι ponatur. In *Cod. Vat.* τῷ Σαβίνων ἔθνει πράττων. vulg.

e Ita in *Cod. Vat.* et *Dionysio* ipso p.409. v.42. [ed.Hudſ.] συγκρατήσας minus recte edidit *Steph.*

f Τιβέριος

τρακισχιλίων μάλιστα, ὅπλα τε καὶ τροφὰς, καὶ τἄλλα, ὅσων δεῖ πολέμῳ, πάντα εὐτρεπισάμενος, εἰς σκάφας ποταμηγὲς ἐνεβάλλετο. πλεύσας δὲ διὰ τῆ [f] Τιβέρεως ποταμῷ, προσέσχε τῆς Ῥώμης κατὰ τῆτο τὸ χωρίον, ἔνθα τὸ Καπιτώλιόν ἐστιν, ἐδ' ὅλον στάδιον ἀπέχον τῆ ποταμῷ. ἦσαν δὲ μέσαι τηνικαῦτα νύκτες, καὶ πολλὴ καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἡσυχία· ἣν συνεργὸν λαβὼν, ἐξεβίβασε τὰς ἄνδρας κατὰ σπουδὴν, καὶ διὰ τῶν ἀκλείστων πυλῶν· εἰσὶ γάρ τινες ἱεραὶ πύλαι τῆ Καπιτωλίῳ κατά τι θέσφατον ἀνειμέναι· [g] Καρμεντίνας αὐτὰς καλῆσιν· ἀναβιβάσας τὴν δύναμιν, εἶχε τὸ φρούριον. ἐκεῖθεν δ' ἐπὶ τὴν ἄκραν ὡσάμενος· ἔστι δὲ τῷ Καπιτωλίῳ προσεχής· κἀκείνης ἐγεγόνει κύριος. ἣν δὲ αὐτῷ γνώμη, μετὰ τὸ κρατῆσαι τῶν ἐπικαιροτάτων τόπων, τάς τε Φυγάδας [h] δέχεσθαι, καὶ τοὺς δούλους εἰς ἐλευθερίαν καλεῖν, καὶ χρεῶν ἄφεσιν ὑπισχνεῖσθαι τοῖς ἀπόροις, τάς

num ferme quatuor millium, armisque et commeatibus atque aliis rebus ad bellum necessariis paratis, eos in fluuialibus scaphis posuit. Et confecto cursu per flumen Tiberim, appulit ad eam Romae partem, vbi est Capitolium, quod ne integrum quidem stadium a flumine abest. Tunc autem erat media nox, et alta tota vrbe quies, cuius auxilio festinanter exscensionem fecit, et per portam apertam (est enim quaedam sacra Capitolii porta ex oraculo quodam patens, quam Carmentalem vocant) cum suis copiis ingressus Capitolium occupauit, inde ad arcem Capitolio contiguam progressus, eam quoque in suam potestatem redegit. Idque hac mente fecit, vt, occupatis opportunissimis quibusque locis, exsules reciperet, et seruos ad libertatem vocaret, et aeris alieni remissionem pauperibus poll[iceretur,]

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

f Τιβέριος *Vat.*

g Veram lectionem esse Καρμεντίνας, vt in *Codd. Rom. Vat.* et *Lapi*, non Κλιμεντίνας, vt in *Ed. Steph.* constat ex *Plutarcho* in *Camillo* et *Solino* c. 2. Haec porta etiam *Scelerata* dicta est, quod *Fabios* Cremeram aduersus Etruscos cum suis illac egressos non restituerit patriae, vt indicant *Festus* et *Ouidius* Fast. 2.

h Εἰσδέχεσθαι *Vat.*

τ' ἄλλας πολίτας, οἱ ταπεινὰ πράττοντες διὰ φθόνον καὶ μίσος εἶχον τὰς ὑπεροχὰς, καὶ μεταβολῆς [i] ἄσμενοι ἂν ἐλάβοντο, κοινωνὰς ποιεῖσθαι τῶν ὠφελειῶν. ἡ δὲ θαρρεῖν τ' αὐτὸν ἐπαγομένη καὶ πλανῶσα ἐλπὶς, [k] ὡς ἀδενὸς ἀτυχήσοντα τῶν προσδοκωμένων, ἡ πολιτικὴ στάσις ἦν, δι' ἣν ἔτε φιλίαν, ἔτε κοινωνίαν [l] ἀδεμίαν [m] ὑπελάμβανε τῷ δήμῳ πρὸς τὰς πατρικίας ἔτι γενήσεσθαι. ἐὰν δ' ἄρα μηδὲν αὐτῷ τότων κατὰ νῶν χωρῇ, τηνικαῦτα Σαβίνας τε πανστρατιᾷ καλεῖν ἐδέδοκτο, καὶ Οὐολσκους, καὶ τῶν ἄλλων πλησιοχώρων ὅσοις ἂν ἢ βουλομένοις τῆς Ῥωμαίων ἀπηλλάχθαι ἐπιφθόνε ἀρχῆς.

XV. Συνέβη δ' αὐτῷ πάντων διαμαρτεῖν, ὧν ἤλπισεν, ἔτε δέλων αὐτομολησάντων πρὸς αὐτὸν, ἔτε φυγάδων κατελθόντων, ἔτ' ἀτίμων καὶ καταχθέων τὸ ἴδιον κέρδος ἀντὶ τῆ [m] κοινῆ συμφέροντος ἀλλαξαμένων, τῆς τ' ἔξωθεν ἐπικερίας ὲ λαβόσης χρόνον ἱκανὸν εἰς παρασκευὴν τῆ πολέμε· τρισὶ γὰρ ἢ τέσσαρσι ταῖς πρώταις ἡμέραις [n] τέλος εἴληφε τὰ πράγματα, μέγα δέος καὶ πολλὴν ταραχὴν Ῥωμαίοις [o] παρασχόντα. ἐπειδὴ γὰρ ἐάλω τὰ φρέρια, κραυγῆς ἄφνω [p] γινομένης καὶ φυγῆς τῶν περὶ ἐκείνε οἰκέντων τὰς τόπας, ὅσοι μὴ παραχρῆμα ἐσφάγησαν, ἀγνοῆντες οἱ πολλοὶ τὸ δεινὸν, ὅ τι ποτ' ἦν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα συνέτρεχον, οἱ μὲν [q] ἐπὶ τὰ μετέωρα χωρία τῆς πόλεως, οἱ δ' εἰς τὰς ἀναπεπταμένας αὐτῆς τόπας, πολλὰς σφόδρα ὄντας, οἱ δ' εἰς τὰ παρακείμενα πεδία· ὅσοι δ' ἡλικίας ἐν τῷ παρηκμακότι ἦσαν, καὶ [r] ῥώμης σώματος ἐν τῷ ἀδυνάτῳ, τὰ τέγη τῶν οἰκιῶν κατεῖχον ἅμα γυναιξὶν, ὡς ἀπὸ τότων ἀγωνιέμενοι πρὸς τὰς [s] εἰσελευθότας· ἅπαντα γὰρ αὐτοῖς ἐδόκει μεστὰ εἶναι πολέμε. ἡμέρας δὲ γενομένης, ὡς ἐγνώσθη τὰ κεκρατημένα τῆς πόλεως φρέρια, καὶ ὅστις ἦν ὁ κατέχων ἀνὴρ τὰς τόπας, οἱ μὲν ὕπατοι προελθόντες

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

liceretur, et alios ciues, qui, quod ipsi essent infimae conditionis homines, potentioribus inuidebant, et omnem eminentiam oderant, oblatamque rerum nouandarum occasionem lubenter arripiebant, praedae participes faceret. Spes enim, quae illum ad id inducebat, atque animos ei addebat, et quae eum decipiebat, ita vt crederet, omnia sibi succedura, quae exspectabat, erat intestina seditio, ob quam existimabat nullam amplius amicitiam, nullam societatem plebi cum patriciis interceduram. Quod si forte nihil horum ipsi ex animi sententia successisset, tunc statuerat, omnes Sabinorum copias vocare, et Volscos, et alios finitimos populos, quotquot inuidioso populi Romani imperio liberari cupiebant.

Sed accidit, vt omnibus, quae sperarat, frustraretur, quia nec serui ad eum transfugerunt, nec exsules conuenerunt; nec infimae conditionis homines et obaerati sua commoda publicis anteposuerunt; nec externa auxilia satis temporis ad belli apparatus

i Ἀνελάβοντο] Scribo ἄσμενοι ἂν ἐλάβοντο. *Steph.*

k In *Cod. Vat.* ὡς ἀθενὸς, et mox μηθὲν αὐτῷ.

l Non agnoscit *Vat.*

m Κοινῇ συμφέροντος *Vat.*

n Τέλος εἰλήφει *Vat.*

o Παρασχόντα. ἐπεὶ γὰρ *Vat.* vulg. dant παρέχοντα.

p Γενομένης *Vat.*

q Ἐπὶ τὰ μετέωρα *Vat.* vulgatis articulus deest.

r In *Cod. Vat.* Ῥώμης. quod et *Stephano* placuit. nam vulgatae dant ῥώμῃ.

s Non minus apte legeris ἐπελευσομένους. *Sylb.* In *Cod. Vat.* εἰσελευθότας. vulgatae simplex ἐλευθ. dant.

t Ἡμῖν

paratus habuerunt. nam intra tres quatuorue primos dies, rebus, quae magnum terrorem populo Romano incusserant, et magnum tumultum excitarant, finis est impositus. Arcibus enim occupatis, clamore derepente orto, omnibusque, qui circa illa loca habitabant, fugientibus, quotquot primo impetu iugulati non fuerant, quum plerique ignorarent, quodnam esset hoc malum, correptis armis concurrebant, alii in loca vrbis editissima, alii in patentes eius areas, quae multae erant, alii in proximos campos: qui vero aetate iam decrepita erant, et quos vires corporis deficiebant, aedium tecta vna cum mulieribus occuparunt, vt inde pugnarent cum hostibus, qui venerant. omnia enim loca hostibus oppleta credebant. Prima vero luce vbi cognitum est, ciuitatis arces occupatas, et quis esset, qui ea loca occupas-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

εἰς τὴν ἀγοράν, ἐκάλεν τὰς πολίτας ἐπὶ τὰ ὅπλα. οἱ δὲ δήμαρχοι προσκαλεσάμενοι τὸν δῆμον εἰς ἐκκλησίαν, ἔλεγον, ὅτι τῷ μὲν συμφέροντι τῆς πόλεως ἀδὲν ἀξιῶσι πράττειν ἐναντίον, δίκαιον δὲ ὑπολαμβάνεσιν εἶναι, τηλικῆτον ἀγῶνα μέλλοντα τὸν δῆμον ὑπομένειν, ἐπὶ ῥητοῖς τισι καὶ διωρισμένοις ἐπὶ τὸ κινδύνευμα χωρεῖν. „Εἰ μὲν ἦν, ἔφασαν λέγοντες, ὑπισχνῆταί τε ὑμῖν οἱ πατρίκιοι, καὶ πίστεις βέλονται δῶναι τὰς ἐπὶ θεῶν, ὅτι, καταλυθέντος τῆδε τῆ πολέμε, συγχωρήσσιν [t] ὑμῖν ἀποδεῖξαι νομοθέτας, καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐν ἰσηγορίᾳ πολιτεύεσθαι, συνελευθερῶμεν αὐτοῖς τὴν πατρίδα· εἰ δ' ἀθὲν ἀξιῶσι ποιεῖν τῶν μετρίων, τί κινδυνεύομεν, [u] καὶ τὰς ψυχὰς ὑπὲρ αὐτῶν προϊέμεθα, μηθενὸς ἀγαθῆ μέλλοντες ἀπολαύσεσθαι;„ Ταῦτα λεγόντων αὐτῶν, καὶ τῆ δήμε πειθομένε, καὶ μηδὲ φωνὴν ὑπομένοντος ἀκέειν τῶν ἄλλο τι παραινέντων, ὁ μὲν Κλαύδιος ἀθὲν ἠξίε [x] δεῖσθαι τῆς τοιαύτης συμμαχίας, ἥτις ἀχ ἑκόντος, ἀλλ' ἐπὶ μισθῷ, καὶ ἐδὲ τέτῳ μετρίῳ, βοηθεῖν βέλεται τῇ πατρίδι, ἀλλ' αὐτὸς ἔφη τὰς πατρικίας ἑαυτῶν σώμασι καὶ τῶν συνόντων αὐτοῖς πελατῶν ὁπλισαμένος, καὶ εἴ τι ἄλλο πλῆθος ἐθελέσιον αὐτοῖς [y] συναίρηται τῆ πολέμε, μετὰ τέτε πολιορκεῖν τὰ Φρέρια· ἐὰν δὲ μηδ' ἕτως ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτοῖς εἶναι δοκῇ, Λατίνος τε καὶ Ἕρνικας παρακαλεῖν. ἐὰν δ' ἀνάγκη, καὶ δέλοις ἐλευθερίαν ὑπισχνεῖσθαι, καὶ πάντας μᾶλλον, ἢ τοὺς ἐπὶ τοιούτων καιρῶν μνησικακοῦντας σφίσι παρακαλεῖν. ὁ δ' ἕτερος τῶν ὑπάτων Οὐαλέριος ἀντέλεγε πρὸς ταῦτα, ἀκ οἰόμενος δεῖν ἠρεθισμένον τὸ δημοτικὸν ἐκπολεμῶσαι [z] τελείως τοῖς πατρικίοις, εἶξαί τε συνεβάλευε τῷ καιρῷ, καὶ πρὸς μὲν τὰς ἔξωθεν πολεμίας τά γε δίκαια ἀντιτάττειν, πρὸς δὲ τὰς πολιτικὰς διατριβὰς τὰ μέτρια καὶ εὐγνώμονα. [a] ἐπεὶ δὲ τοῖς πλείοσι τῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ τὰ κράτιστα ἐδόκει λέγειν, [b] παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ λόγον εὐπρεπῆ διεξ-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

occupaſſet, conſules in forum progreſſi ciues ad arma vocabant. At tribuni, populo ad concionem conuocato, dicebant, ſe reipublicae commodis nullo modo aduerſari velle: ſed aequum cenſere, vt plebs, tantum certamen ſubitura, certis aliquibus ac diſerte expreſſis conditionibus id periculum adiret. „Si igitur (inquiebant) patricii vobis polliceantur, et iureiurando ſe velint obſtringere, ſe, finito hoc bello, permiſſuros nobis legislatores creare, et ſe in poſterum aequo iure nobiſcum victuros, adiuuemus eos in liberanda patria: quod ſi ad nullas aequas conditiones velint deſcendere, cur pro illis vitam noſtram periculis obiiciemus, quando nullus fructus ad nos inde eſt rediturus?„ Haec illis dicentibus, et plebe ipſis obtemperante, et ne vocem quidem cuiuſquam aliud ſuadentis audire volente, Claudius dixit, ſibi talibus ſociis opus non eſſe, qui non vltro, ſed mercede, eaque non modica conducti patriae opem ferre vellent: quare dicebat, ipſos patricios cum ſuis clientibus armatos, et cum aliis, ſi qui voluntarii ſe ad illam belli ſocietatem adiunxiſſent, arces obſeſſuros. quod ſi forte nè ſic quidem ſatis valida ea manus videretur, Latinos et Hernicos ab ipſis accerſitum iri *dicebat*: et, ſi neceſſitas poſtularet, eos ſervis etiam libertatem promiſſuros, denique quorumuis opem potius imploraturos, quam eorum, qui tam iniquo patriae tempore veterum offenſarum memoriam refricarent. At Valerius, eius collega, contra haec dicebat, quia cenſebat, plebem iam irritatam non eſſe penitus a patriciis alienandam, et ſuadebat, vt tempori cederet, et cum externo hoſte de iure dimicaret, cum ſuis vero ciuibus ex aequo et benigne diſceptaret. Quum autem maiori patrum parti ille optimum conſilium dare videretur, tunc progreſſus in comitium, habitaque eleganti oratione, ſuam

t Ἡμῖν agnoſcit etiam *Lapi* verſio [et *Cod. Vat.*] et patrocinari huic lectioni videtur ſequens verbum συνελευθερῶμεν. ſed aptius ὑμῖν, vt initio huius orationis, v. 7. *Sylb.*

u Καὶ τὰς ψυχὰς *Vat.* vulgatae carent articulo.

x Δεῖσθαι τοιαύτης *Vat.*

y Forſan συνάρσιτο, optatiuo verbi modo. *Sylb.*

z Τελέως *Vat.*

a Ἐπειδὴ δὲ *Vat.*

b Προελθὼν *Vat.* Vide p. 465. v. 29. et p. 507. v. 28. [ed. Hudſ.]

c Προσ-

ελθὼν, τελευτῶν τῆς δημηγορίας ὤμοσεν, ἐὰν ὁ δῆμος συνάρηται μετὰ προθυμίας τῷ πολέμῳ, καὶ καταξῇ τὰ πράγματα τῆς πόλεως, συγχωρήσειν τοῖς δημάρχοις [c] προθεῖναι τῷ πλήθει τὴν περὶ τῷ νόμῳ διάγνωσιν, ὃν εἰσέφερον ὑπὲρ τῆς ἰσονομίας, καὶ σπεύδασιν, ὅπως ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς ἐπὶ τέλος ἀχθῇ τὰ δόξαντα τῷ δήμῳ. ἦν δ' ἄρα ἀθὲν αὐτῷ πεπρωμένον ἐπιτελέσαι τῶν ὁμολογηθέντων, πλησίον ὄσης τῆς τῷ θανάτῳ μοίρας.

XVI. Λυθείσης δὲ τῆς ἐκκλησίας, περὶ δείλην ὀψίαν συνέῤῥεον ἐπὶ τὰς ἀποδειχθέντας ἕκαστοι τόπους, ἀπογραφόμενοί τε πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τὰ ὀνόματα, καὶ τὸν στρατιωτικὸν ὁμνύντες ὅρκον. ἐκείνην μὲν ἦν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιοῦσαν νύκ]α ὅλην ἀμφὶ ταῦτα ἦσαν. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ λοχαγοί τε προσενέμοντο ὑπὸ τῶν ὑπάτων, καὶ [d] ἐπὶ τὰς ἱερὰς ἐτάτ]οντο σημείας, συνεπιῤῥέοντος [e] καὶ" τῷ κατ' ἀγορὰς διατρίβοντος ὄχλῳ. γενομένων δὲ διὰ

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 ⅔. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

ſuam concionem iureiurando clauſit, ſi populus id bellum alacriter ſuſcepiſſet, et res vrbanae compoſitae fuiſſent, ſe tribunis permiſſurum, vt rogationem de iuris aequabilitate ad populum referrent, daturumque operam, vt, in ſuo conſulatu, quod populus iuſſiſſet, id ad finem perduceretur. Sed fatale erat, vt nihil eorum, quae promiſerat, praeſtaret, morte fatali illum iam vrgente.

Dimiſſa autem concione, ſub veſpertinum crepuſculum omnes ad deſignata loca concurrebant, vt nomina ducibus darent et militari ſacramento ſe obſtringerent. Totuſque ille dies et tota nox ſequuta inſumta eſt habendis delectibus. Sequenti die et centuriones *ſuis quique ordinibus* a conſulibus attribuebantur, * et ſub ſacris ſignis collocabantur, confluente etiam agreſti multitudine. Rebus autem omnibus celeriter

c Προσθεῖναι] Ita in [*Cod. Vat.* et] *Lapi* verſione. ſed conuenientius videtur προθεῖναι, *proponere*. infra ſane, vbi in *Ed. Steph.* προσθήσειν, *Lapus* vertit: *propoſituros*.

d Pro ἐπὶ et σημείας rectius ſcribemus ὑπὸ et σημαίας, vt p. 1727. v. 2. qua de re ſupra quoque ad p. 1778. v. vlt. *Sylb.*

* Et ſacris ſignis praeficiebantur. *Sylb.*

e Non agnoſcit *Vat.*

f Fruſtra

τάχους πάντων εὐτρεπῶν, μερισάμενοι τὰς δυνάμεις οἱ ὕπατοι, κλήρῳ διείλοντο τὰς ἀρχάς. Κλαυδίῳ μὲν ἦν ὁ κλῆρος ἀπέδωκε τὰ πρὸ τῶν τειχῶν διὰ φυλακῆς ἔχειν, μή τις ἔξωθεν ἐπέλθῃ στρατιὰ τοῖς ἔνδον ἐπίκουρος· ὑποψία γὰρ κατεῖχεν ἅπαντας [f] μεγάλης σφόδρα κινήσεως, καὶ τὸ ἀντίπαλον ἅπαν ὡς ὁμῷ σφίσι συνεπιθησόμενον ἐφοβοῦντο. Οὐαλερίῳ δὲ τὰ Φρέρια πολιορκεῖν ὁ δαίμων ἐφῆκεν. ἐτάχθησαν δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἐρύμασιν ἡγεμόνες, ὅσα τῆς πόλεως ἐντὸς ἦν καθέξοντες· [g] καὶ κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἀγούσας ὁδοὺς ἕτεροι, κωλύσεως ἕνεκα τῶν ἀποσησομένων πρὸς πολεμίους δόλων τε καὶ ἀπόρων, [h] ὃς παντὸς μάλιστα ἐφοβοῦντο. ἐπικούρικὸν δ' αὐτοῖς ὅδε ἔφθασε παρὰ τῶν συμμάχων ἀφικόμενον, ὅτι μὴ παρὰ Τυσκλάνων μόνον, ἐν μιᾷ νυκ]ὶ ἀναστάντων τε καὶ παρασκευασαμένων, ὃς ἦγε Λεύκιος Μαμίλιος, ἀνὴρ δραστήριος, ἔχων ἐν τῇ πόλει τὴν μεγίστην τότε ἀρχήν· καὶ συνεκινδύνευον ἔτοι

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 ⅔. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

celeriter paratis, conſules copias partiti, munia inter ſe ſunt ſortiti. Claudio murorum obuenit cuſtodia, ne quis externus exercitus auxilio veniret iis, qui in vrbe iam erant. magni enim motus opinio vehemens peruaſerat omnium animos, et verebantur, ne omnes hoſtes, facta conſpiratione, ſe adorirentur. Valerio arcium oppugnationem ſors obtulit. In aliis quoque munitionibus, quae erant intra vrbis moenia, duces ad earum praeſidium diſpoſiti fuerunt; aliique in viis, quae ad Capitolium ducebant, vt impedirent, ne ſeruitia et inopes ad hoſtes transfugerent, qui metus tunc erat maximus. Nulla autem auxilia a ſociis, niſi a ſolis Tuſculanis, in tempore illis venerunt, qui eadem nocte *tumultum* audierunt, et copias parârunt, quas duxit L. Mamilius, vir impiger, qui tunc in ciuitate ſummum habebat imperium; atque iſti ſoli ſe Valerio periculi

f Fruſtra μεγάλης cum *Ed. Steph.* legendum eſſe ſuadet *Port.* cum genitiuum μεγάλης probet *Vat.* et *Lapi Cod.*

g Καὶ κατὰ *Vat.* copula deeſt vulgatis.

h Quamuis ὃς agnoſcat *Lapi* verſio [et *Cod. Vat.*], *Gelenius* tamen maluit ὅ. *Sylb.*

i Ἐγένετο

τῷ Οὐαλερίῳ μόνοι, καὶ συνεξεῖλον τὰ Φρέρια, πᾶσαν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν ἀποδειξάμενοι. [i] ἐγίνετο δ' ἡ προσβολὴ τοῖς Φρερίοις πανταχόθεν. οἱ μὲν γὰρ, ἀπὸ τῶν πλησίον οἰκιῶν, ἀσφάλτῳ καὶ πίσσῃ πεπυρωμένης ἀγγεῖα σφενδόναις ἐναρμόττοντες, ἐπέβαλλον ὑπὲρ τὸν λόφον· [k] οἱ δὲ συμφορεῖντες αὐτῶν φακιόλους φρυγάνων, καὶ παρὰ τοῖς ἀποτόμοις τῆς πέτρας βωμοὺς ἐγείροντες ὑψηλοὺς, ὑφῆπτον, ἀνέμῳ παραδιδόντες τὰς φλόγας ἐπιφόρῳ. ὅσοι δ' ἦσαν ἀνδρειότατοι, πυκνώσαντες τὰς λόχας, [l] ἐχώρουν ἄνω κατὰ τὰς χειροποιήτους ὁδούς. ἦν δ' αὐτοῖς ἅτε τῷ πλήθει, [m] ᾧ παρὰ πολὺ τῶν ἀντιπάλων προεῖχον, ὄφελος ἀθὲν διὰ στενῆς ἀνιέναι ὁδοῦ καὶ πληθούσης [n] προβόλων ἄνωθεν ἐπικαταρατομένων, ἔνθα συνεξισωθήσεσθαι ἔμελλε τῷ πολλῷ τὸ ὀλίγον· ἅτε τῆς παρὰ τὰ δεινὰ ὑπομονῆς, ἣν πολλοῖς κατασήσαντες πολέμοις εἶχον, εὐδεμία ὄνησις πρὸς ὀρθίους βιαζομένοις σκοπιάς. ὁ γὰρ συστάδην μαχομένοις ἔδει τὸ εὔτολμον καὶ καρτερικὸν ἀποδείξασθαι, ἀλλ' ἐκηβόλοις χρῆσθαι μάχαις. ἦσαν δὲ τῶν μὲν κάτωθεν ἐπὶ τὰ μετέωρα βαλλομένων βραδεῖαί τε καὶ ἀσθενεῖς, εἰ καὶ τύχοιεν, ὥσπερ εἰκὸς, αἱ πληγαί· τῶν δ' ἀφ' ὕψους κάτω ῥιπτουμένων, ὀξεῖαι καὶ καρτεραὶ, συνεργούντων τοῖς βλήμασι καὶ τῶν ἰδίων [o] βαρῶν. ὁ μὴν ἔκαμνόν γ' οἱ προσβάλλοντες τοῖς ἐρύμασιν, ἀλλὰ διεκαρτέρουν ἀναγκοφορεῖντες τὰ δεινὰ, ἅτε ἡμέρας, ἅτε νυκτὸς ἀναπαυόμενοι τῶν πόνων. [p] τέλος δ' ἂν ὑπολιπόντων τὰς πολιορκουμένους τῶν βελῶν, καὶ τῶν σωμάτων ἐξαδυνατούντων, τρίτῃ τὰ Φρέρια ἐξεπολιόρκησαν ἡμέρᾳ. ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ πολλοὶ Ῥωμαῖοι καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες ἀπέβαλον, κράτιστον δὲ, ὥσπερ πρὸς ἁπάντων ὡμολόγητο, τὸν ὕπατον· ὃς ἀκ ὀλίγα τραύματα λαβὼν, οὐδ' ὡς ἀφίστατο τῶν δεινῶν, ἕως ἐπικαταῤῥαγεὶς αὐτῷ πέ-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

periculi ſocios addiderunt, eique in recipiendis arcibus egregiam operam, omnis beneuolentiae et alacritatis plenam, nauarunt. Vndique autem arces oppugnabantur. nam alii e propinquis aedibus vaſa bituminis et picis incenſae fundis aptata ſupra collem iaculabantur; alii comportantes faſciculos ſarmentorum, et ad ſaxi loca praerupta in altum congerentes, ſuccendebant, *vento ſecundo flammam adiuuante. qui vero ex illis fortitudine praeſtabant, denſatis ordinibus per vias manu factas **in arcem tendebant. multitudo autem (qua hoſtes longe ſuperabant) nihil eos iuuabat, adſcendentes per viam anguſtam, et plenam propugnaculorum deſuper imminentium, vnde ſaxa cum impetu demittebantur, vbi parua manus magnae aequalis erat futura: nec durata multis bellis virtus quidquam quam illis proderat, per cliui ardua adſcendere per vim conantibus: neque enim cominus pugnantes audaciam et fortitudinem ſuam exercere poterant; ſed eminus rem miſſilibus gerere cogebantur. Ictus autem telorum (vt veriſimile eſt) ex inferioribus locis in ſuperiora miſſorum, licet non fruſtra ferrentur, tamen erant tardi et inualidi: contra vero ictus telorum e ſublimi deorſum factorum erant et veloces et validi, ipſo pondere ictum adiuuante. non defatigabantur tamen munitionum oppugnatores: ſed perdurabant, et mala neceſſaria perferebant, nec interdiu, nec noctu intermiſſo labore. Quum autem tandem obſeſſos tela et corporis vires defeciſſent, die tertio arces expugnarunt. In hoc certamine Romani viros multos et fortes amiſerunt, ſed omnium confeſſione fortiſſimum ipſum conſulem; qui licet multa vulnera accepiſſet, tamen ne ſic quidem a periculis receſſit, *at in illis perſtitit*, donec ei

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

petris dimiſſis ſuperne. quam lectionem ſequutus eſt *Sylb.* et vertit *lapidatores.*

[i] Ἐγένετο δὲ προσβολὴ *Vat.*

[k] Οἱ δὲ συμφέροντες φακέλλους *Vat.*

* Permiſſis ſecundo vento flammis. *Gelen.*

[l] Illud ἐχώρουν, quod e *Rom. Cod.* addidit *Sylburgius*, agnoſcit etiam *Cod. Vat.*

** *Al.* adſcendebant.

[m] Ὃ et προεῖχεν] Rectius, vt opinor, in *Cod. Vat.* ᾧ παρὰ πολὺ τῶν ἀντιπάλων προεῖχον, *qua multum hoſtibus praecellebant*, vt vertit *Lapus.*

[n] *Lapus* videtur legiſſe πετροβόλων, dum vertit: *plenamque petris*

[o] βαρῶν *Vat.* vulgo βαρημάτων.

[p] τέλος δ' ἂν ὑπολιπόντων rectius in *Cod. Vat.* ambae particulae a vulgatis abſunt.

τρος ὑπερμεγέθης ἐπιβαίνοντι τῶ περιτειχίσματος, ἅμα τήν τε νίκην αὐτὸν ἀφείλετο καὶ τὴν ψυχήν. ἁλισκομένων δὲ τῶν Φερρίων, ὁ μὲν Ἑρδώνιος· ἦν γὰρ καὶ ῥώμη σώματος διάφορος, καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖος· ἄπιστόν τι χρῆμα περὶ αὐτὸν ποιήσας νεκρῶν, ὑπὸ πλήθους βελῶν ἀποθνήσκει. τῶν δὲ σὺν αὐτῷ τὰ Φέρρια καταλαβομένων ὀλίγοι μέν τινες ζῶντες ἑάλωσαν, οἱ δὲ πλείους σφάττοντες ἑαυτοὺς, ἢ κατὰ τῶν κρημνῶν ὠθῶντες, διεφθάρησαν.

Τῶτο τὸ τέλος λαβόντος τῶ λῃστικῶ πολέμω, τὴν XVII. πολιτικὴν πάλιν [q] ἀνερρίπτησαν οἱ δήμαρχοι φάσιν, ἀξιῶντες ἀπολαβεῖν παρὰ τῶ περιόντος ὑπάτω τὰς ὑποσχέσεις, ἃς ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς ὁ τεθνηκὼς ἐν τῇ μάχῃ Οὐαλέριος, ὑπὲρ τῆς εἰσφορᾶς τῶ νόμω. ὁ δὲ Κλαύδιος μέχρι μέν τινος παρεῖλκε τὸν χρόνον, [r] ὁτὲ μὲν καθαρμοὺς τῆς πόλεως ἐπιτελῶν, ὁτὲ δὲ θυσίας εὐχαριστηρίους τοῖς θεοῖς ἀποδιδοὺς, ὁτὲ δ' ἀγῶσι καὶ θέαις ἀναλαμβάνων τὸ πλῆθος εἰς εὐπαθείας. ὡς δ' αἱ σκήψεις αὐτῷ

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296. *Turbae domi recrudescunt.*

ei munitionem ſcandenti ſaxum ingens, cum impetu delatum, ſimul et victoriam et vitam eripuit. Captis autem arcibus, Herdonius, (erat enim vir inſigni robore et manus ſtrenuitate praeditus) ſtrage incredibili circa ſe edita, telorum multitudine obrutus cecidit. Ex caeteris vero, qui cum eo arces occuparant, pauci viui capti ſunt, maior eorum pars aut ſe iugulauit, aut per rupes praecipitem dedit, atque ita interiit.

Bello latronum ita confecto, ſtatim tribuni ſeditionem vrbanam renouarunt, petentes a conſule ſuperſtite, vt quae Valerius, in proelio caeſus, ſibi de legis rogatione promiſerat, praeſtaret. At Claudius aliquamdiu quidem tempus traxit, modo luſtrationibus vrbis, modo ſupplicationibus vacans, modo etiam ludis et ſpectaculis populum recreans ac oblectans. Tandem conſumtis omnibus

q Melius forſan ἀνεβρίπιζον. *Sylb.* Vulgatam lectionem non ſolicitandam eſſe cenſet *Port.*

r In *Cod. Vat.* τοτὲ μὲν, et mox τοτὲ δὲ θυσίας τοῖς θεοῖς χαριστηρίους ἀποδιδοὺς, τοτὲ δὲ ἀγῶσι etc. qua lectione χαριστηρίους probarunt *Sylb.* et *Port.*

s Alibi

τᾶσαι [s] κατηνάλωντο, τελευτῶν ἔφη δεῖν εἰς τὸν τῆ τεθνηκότος ὑπάτω τόπον ἕτερον ἀποδειχθῆναι. τὰ μὲν γὰρ ὑφ' ἑαυτῆ μόνω πραχθέντα, ἅτε νόμιμα, ἅτε βέβαια ἔσεσθαι, τὰ δὲ ὑπ' ἀμφοῖν, ἔννομά τε καὶ κύρια. αὐτὴ διακρουσάμενος αὐτὸς τῆ προφάσει, προεῖπεν ἀρχαιρεσιῶν ἡμέραν, ἐν ᾗ τὸν συνάρχοντα ἔμελλεν ἀποδείξειν. ἐν δὲ τῶ μεταξὺ χρόνω δι' ἀπορρήτων βουλευμάτων οἱ προεστηκότες τῆ συνεδρίᾳ συνέθεντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς, ὅτῳ παραδώσουσι τὴν ἀρχήν. [r] καὶ ἐπειδὴ ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν ἐνέστη χρόνος, καὶ ὁ κῆρυξ τὴν πρώτην τάξιν ἐκάλεσεν, εἰσελθόντες εἰς τὸν ἀποδειχθέντα τόπον οἵ τ' ὀκτωκαίδεκα λόχοι τῶν ἱππέων, καὶ οἱ τῶν πεζῶν ἐγδοήκοντα τῶν τὸ μέγιστον τίμημα ἐχόντων, [u] Λεύκιον Κοίντιον Κικιννάτον ἀποδεικνύουσιν ὕπατον, ὃς τὸν υἱὸν, Καί-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 2/3. *Cat. V.C.* 294. *Var.* 296.

omnibus tergiuerſationibus, dixit, alterum conſulem in defuncti locum eſſe ſubrogandum. quod enim a ſe ſolo actum foret, id neque legitime factum iri, nec vllam vim habiturum: quod vero ab vtroque, id et legitimum et ratum fore dicebat. Itaque hac ſpecioſa cauſſa repulſis illis, diem comitiorum indixit, quo collegam ſibi ſubrogaturus eſſet. Interea principes ſenatus, clam inter ſe facta conſultatione, ſtatuerunt, cui conſulatum mandaturi eſſent. Quum autem dies comitiorum veniſſet, et praeco primam claſſem vocaſſet, octodecim equitum centuriae, et peditum octoginta, quorum maximus erat cenſus, in locum deſignatum ingreſſae, L. Quintium, *patrem Caeſonis*, quem tribuni

s Alibi ſine augmento habet ἐξανάλωσεν. Vide *Var. Lect.* ad p. 2004. v. 8.

t Plenius in *Cod. Vat.* καὶ ἐπειδή. vulgatis καὶ deeſt.

u In *Ed. Steph.* perperam Καίσωνα Κοίντιον, ὃν εἰς ἀγῶνα θ. *Portus* lacunam hoc modo ſupplendam eſſe cenſet: Λεύκιον Κοίντιον, πατέρα Καίσωνος, ὃν εἰς ἀγῶνα etc. Optime in *Cod. Vat.* Λεύκιον Κοίντιον Κικιννάτον ἀποδεικνύουσιν ὕπατον, ὃ τὸν υἱὸν, Καίσωνα Κοίντιον, εἰς ἀγῶνα θανάτῳ etc. quo modo et in *Lapi Cod.* nam vertit: *L. Quintium Cincinnatum, cuius filium, Caeſonem Quintium, in diſc. mort.* etc. Vide, quae ſupra narrata ſunt p. 2002. v. 1. cum quibus mire congruit haec lectio. a vulg. haec verba, Κικιννάτον — vſque ad Καίσωνα Κοίντιον, abſunt.

x Αἰρῶν-

σωνα Κοΐντιον, εἰς ἀγῶνα θανάτου καταστήσαντες οἱ δῆ-
μαρχοι, τὴν πόλιν ἠνάγκασαν ἐκλιπεῖν[x]· καὶ ὠδε-
μιᾶς ἔτι κληθείσης ἐπὶ τὴν ψηφηφορίαν τάξεως· τρισὶ
γὰρ ἦσαν λόχοις πλείοις οἱ διενέγκαντες τὴν ψῆφον λόχω
τῶν ἀπολειπομένων· ὁ μὲν δῆμος ἀπῄει [y] συμφορὰν
ἰδίαν ἡγούμενος, ὅτι μισῶν αὐτὸς ἀνὴρ ἐξουσίας ὑπατι-
κῆς ἔσαι κύριος. ἡ βουλὴ δ' ἔπεμπε τοὺς παραληψομέ-
νους τὸν ὕπατον, καὶ ἄξοντας ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ἔτυχε δὲ
τηνικαῦτα ὁ Κοΐντιος ἄροτρόν τινα [z] ὑπεργαζόμενος εἰς
σπορὰν, αὐτὸς ἀκολουθῶν τοῖς σχίζουσι τὴν νειὸν βοϊδίοις
ἀχίτων, περιζωμάτιον ἔχων, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πῖλον·
ἰδὼν δὲ πλῆθος ἀνθρώπων εἰς τὸ χωρίον εἰσιόντων, τ
τ' ἄροτρον ἐπέσχεν, καὶ πολὺν ἠπόρει χρόνον, [a] οἵτινές
τε εἶεν, καὶ τίνος δεόμενοι πρὸς αὐτὸν ἥκοιεν· ἔπειτα
[b] προσδραμόντος τινὸς, καὶ κελεύσαντος κοσμιώτερον αὐ-
τὸν ποιῆσαι, παρελθὼν εἰς τὴν καλύβην καὶ [c] ἀμφιεσά-

μενος, προῆλθεν. οἱ δ' ἐπὶ τὴν παράληψιν αὐτῷ παρ-
όντες, ἠσπάσαντό τε ἅπαντες, ἐκ τοῦ ὀνόματος,
ἀλλ' ὕπατον, καὶ τὴν περιπόρφυρον ἐσθῆτα περιέθεσαν,
τάς τε πελέκεις καὶ τἄλλα παράσημα τῆς ἀρχῆς παρα-
σήσαντες, ἀκολουθεῖν εἰς τὴν πόλιν ἠξίουν. κἀκεῖνος μι-
κρὸν ἐπισχὼν, καὶ διαδακρύσας, τοσοῦτον εἶπεν· „Ἄσπο-
ρον ἄρα μοι τὸ χωρίον ἔσαι τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, καὶ κιν-
δυνεύσομεν ἐκ ἔξειν, πόθεν διατραφῶμεν.„ ἔπειτ' ἀσπα-
σάμενος τὴν γυναῖκα, καὶ τῶν ἔνδον ἐπιμελεῖσθαι παρ-
αγγείλας, ᾤχετο εἰς τὴν πόλιν. ταῦτα δ' ἐκ ἐτέρου τι-
νὸς χάριν εἰπεῖν προήχθην, ἀλλ' ἵνα φανερὸν γένηται
πᾶσιν, [d] οἷοι τότε ἦσαν οἱ τῆς Ῥωμαίων πόλεως [e] προε-
στῶτες, ὡς αὐτάρκεις καὶ σώφρονες, καὶ [f] πενίαν δικαίαν
βαρυνόμενοι, καὶ βασιλικὰς ἐ διώκοντες ἐξουσίας, ἀλ-
λὰ καὶ διδομένας ἀναινόμενοι. φανήσονται γὰρ ὠδὲ κα-
τὰ μικρὸν ἐοικότες ἐκείνοις οἱ νῦν, ἀλλὰ τἀναντία πάντα

buni in capitis discrimen adductum vrbem deserere coëgerant. consulem creant: atque nulla classe ad suffragia ferenda am plius vocata, (nam qui suffragium tulerant, reliquos tribu centuriis superabant) plebs quidem abiit, calamitatem suam deplorans, quod consulem sibi infensum habitura esset. A senatus misit ad Quintium, qui eum ad magistratum capien dum adducerent. Tunc autem forte Quintius aruum quod dam ad sementem faciendam arabat, ipse sequens boues nouale proscindentes, sine tunica, solo subligari succinctus, et in capite pileum habens. Vbi vero vidit cateruam hominum, qui in suum fundum ingressi erant, aratrum tunc retinuit, et diu du bitauit, quinam illi essent, et qua de caussa ad se venirent deinde, quum quidam praecurrisset, eumque monuisset, vt se melius ornaret; ille in tuguriolum ingressus, et veste induta prodiit. Qui autem ad eum in vrbem deducendum missi fue rant, omnes eum non nomine, sed consulem salutarunt, pur puraque induerunt, et allatis eo securibus, aliisque magistratus insignibus, vt in vrbem sequeretur, rogarunt. Ille aliquantisper obticuit, fusisque lacrymis, hoc tantum dixit: „Ergo agellus meus hoc anno non feretur, et de victu periclitabimur.„ De inde salutata vxore, iussaque rei familiaris curam gerere, in vrbem iuit. Nulla autem alia de caussa oratio mea huc est prouecta, nisi vt omnes cognoscerent manifeste, quales essent ea aetate populi Romani * principes: *nimirum homines*, qui suis manibus victum quaererent, qui temperantes essent, nec iu dam paupertatem grauate ferrent, nec regiam potestatem af fectarent, sed etiam oblatam repudiarent. Sic enim appare bit, nostrae aetatis homines ne vel minimum quidem illos referre; sed contra longe alia studia sectari, praeter perpau-

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat. V.C. 294. Var. 296.

Per. Iul. 4256. Ante Chr. 458. Olymp. 80 2/3. Cat. V.C. 294. Var. 296.

x Αἰρῶντοι, quod vulgatae post ἐκλιπεῖν addunt, omisit *Vat.* recte, cum supra ἀποδεικνύσιν ὕπατον habeat.

y Συμφορὰν βαρεῖαν ἡγούμενος *Vat.*

z Ἐπεργαζόμενος malit *Port.*

a Οἵτινές τε εἶεν *Vat.* a vulg. τε abest.

b Προσδραμόντος *Vat.* Προδραμόντος legebat *Lapus*, vt est in vulgatis.

c Ἀμφιασάμενος *Vat.*

* *Malim*, qui populo Rom. praeerant. *Port.*

d Ita in *Vat.* et *Lapi Cod.* Minus recte in *Ed. Steph.* οἵοι τι ἦσαν.

e Προεστηκότες *Vat.*

f Id est, πενίαν δικαίαν ἀ βαρέως φέροντες. mallem tamen πενίᾳ δικαίᾳ, vt fert recepta loquendi forma. *Port.*

ἐπιτηδεύοντες, πλὴν πάνυ ὀλίγων, δι' ὃς ἔσηκεν ἔτι τὴ
τῆς πόλεως ἀξίωμα, καὶ τὸ σώζειν τὴν πρὸς ἐκείνας τὰ
ἄνδρας ὁμοιότητα. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλλοθι.

XVIII. Ὁ δὲ Κοΐντιος, παραλαβὼν τὴν ὑπατείαν, πρῶ
τον μὲν ἔπαυσε τὰς δημάρχους τῶν καινῶν πολιτευμά
των καὶ τῆς ἐπὶ τῷ νόμῳ σπουδῆς, προειπών, ὡς, εἰ μ
παύσονται ταράττοντες τὴν πόλιν, ἀπάξει [g] Ῥωμαίου
ἅπαντας ἐκ τῆς πόλεως, [h] στρατείαν κατὰ Οὐολόσκω
παραγγείλας. [i] ἐπειδὴ δὲ κωλύσειν αὐτὸν ἔλεγον
δήμαρχοι στρατῷ ποιεῖσθαι καταγραφήν, συναγαγὼ
τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, εἶπεν, ὅτι πάντες ὁμωμόκασ
τὸν στρατιωτικὸν ὅρκον, ἀκολουθήσειν τοῖς ὑπάτοις, ἐφ' ὃ
ἂν καλῶνται πολέμους, καὶ μήτ' ἀπολείψειν τὰ σημεῖα
μήτ' ἄλλο [k] πράξειν μηθὲν ἐναντίον [l] τῷ νόμῳ· παρα
λαβὼν δὲ τὴν ὑπατικὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔφη ἔχειν κρατ
μένους ἅπαντας τοῖς ὅρκοις. εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ δι
μοσάμενος [m] χρήσασθαι τῷ νόμῳ κατὰ τῶν ἀπειθούντων

Per. Iul. perpaucos quosdam, qui adhuc imperii Romani dignitatem
4256. sustinent, et priscorum illorum adhuc sunt similes. Sed de hi
Ante Chr. 458. hactenus.
Olymp. 80 ⅔. Quintius, inito magistratu, primum quidem tribunorum
Cat. noua instituta sedauit, eorumque legis ferendae studium re-
V.C. 294. pressit, minatus, (nisi ciuitatem turbare desiissent) se omnes
Var. 296. ciues Romanos, indicta expeditione contra Volscos, ex vrbe ab-
ducturum. Tribunis vero negantibus, se passuros delectus ha-
beri, populo ad concionem conuocato, dixit, omnes militari sa-
cramento sese obstrinxisse, quo promiserant, fore, vt sequeren-
tur consules, ad quaecunque bella vocati fuissent, nec signa
deserrent, nec vlla alia in re populo aduersarentur. dicebat
autem, post delatam sibi consularem potestatem se omnes ex
sacramento sibi obstrictos habere. Haec loquutus, iuratus-
que, se ex legibus animaduersurum in contumaces, signa
e templis

g Concinnius Ῥωμαίους ἅπαντας. *Sylb.*

h Στρατιὰν] Magis proprie στρατείαν. *Sylb.*

i Ἐπεὶ δὲ *Vat.*

k Πράξειν *Vat.* quod placuit etiam *Stephano.* vulgo πρᾶξαι.

l τῷ νόμῳ *Vat.* vulgo τῷ δήμῳ.

m Χρήσεσθαι malit *Steph.* Forsan particula ἂν desideratur quae

κέλευσεν ἐκ τῶν [n] ἱερῶν τὰ σημεῖα καταφέρειν· καὶ ἵνα,
φη, πᾶσαν ἀπογνῶτε δημαγωγίαν ἐπὶ τῆς ἐμῆς ὑπα-
τείας, ἐς πρότερον ἀναστήσω τὸν στρατὸν ἐκ τῆς πολεμίας,
πρὶν ἢ πᾶς ὁ τῆς ἀρχῆς [o] μοι διέλθῃ χρόνος. ὡς ἔν ἐν
ὑπαίθρῳ χειμάσοντες, παρασκευάσασθε τὰ εἰς ἐκεῖ- 5
νον τὸν καιρὸν ἐπιτήδεια. τούτοις καταπλήξάμενος αὐ-
τὰς τοῖς λόγοις, ἐπειδὴ κοσμιωτέρας εἶδε γεγονότας,
καὶ δεομένας ἀφεθῆναι τῆς [p] στρατείας, ἐπὶ τούτοις ἔφη
χαριεῖσθαι τὰς ἀναπαύλας τῶν πολέμων, ἐφ' ᾧ τε μη-
δὲν ἔτι παρακινεῖν αὐτὰς, ἀλλ' ἐὰν αὐτὸν, ὡς βέλτιστα, 10
τὴν ἀρχὴν τελεῖσθαι, καὶ ἐπὶ τῷ τὰ δίκαια διδόναι τε
καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων.

Καταστάντος δὲ τῷ θορύβῳ, δικαστήριά τ' ἀπεδίδου XIX.
[q] τοῖς δεομένοις ἐκ πολλῶν παρειλκυσμένα χρόνων, καὶ
τὰ πλεῖστα τῶν ἐγκλημάτων αὐτὸς ἴσως καὶ δικαίως διέ- 15
κρινε, δι' ὅλης [r] ἡμέρας ἐπὶ τῷ βήματος καθεζόμενος,

e templis proferri iussit; atque (inquit) vt omnem spem *Per. Iul.*
omnium tribunitiarum actionum me consule deponatis, exerci- 4256.
tum ex hostico non prius reducam, quam totum mei magistra- *Ante Chr.* 458.
tus tempus sit exactum. quapropter, vt in castris hybernaturi, *Olymp.*
res ad illud tempus necessarias parate. Quum autem his ver- 80 ⅔.
bis eos terruisset, postquam vidit, eos modestiores factos, et *Cat.*
rogare, vt sibi hanc militiam remitteret, dixit, se hac conditione *V.C.* 294.
militiae immunitatem illis largiturum, vt nullas turbas amplius *Var.*
excitarent, sibique tempus sui magistratus arbitratu suo absol- 296.
vere permitterent, et inter se de controuersiis iure disceptarent.

Sedato autem tumultu, * ius diu intermissum illis rogan-
tibus reddebat, maximamque litium partem ipse ex aequo et
bono diiudicabat, per totum diem pro tribunali sedens, omnibus-
que,

quae eandem verbi vim ple-
rumque denotat. *Port.*

n Ita in *Vat.* et *Lapi Cod.* Verum *Gelenius* verterat *ex aerario.*

o Μοι *Vat.* vulgo μη.

p Magis proprie στρατείας. *Sylb.* vulg. στρατιᾶς.

q Τοῖς *Vat.* vulgo αὐτοῖς.

* Indicia multis annis extracta etc. *Gelen.*

r Deest *Vat.* τῆς, quod vulgatae praeponunt.

εὐπρόσοδόν [s] τε καὶ πρᾷον καὶ φιλάνθρωπον τοῖς ἐπὶ τὴν δικαιοδοσίαν ἀφικνουμένοις ἑαυτὸν [t] παρέχων, καὶ παρεσκεύασεν ἀριστοκρατικὴν ἔτω φανῆναι τὴν πολιτείαν, ὥστε μήτε δημάρχων δεηθῆναι τὰς διὰ πενίαν, ἢ δυσγένειαν, ἢ ἄλλην τινὰ ταπεινότητα ὑπὸ τῶν κρειττόνων κατισχυομένας, μήτε καινῆς νομοθεσίας πόθον ἔχειν ἔτι τὰς ἐν ἰσηγορίᾳ [u] πολιτεύεσθαι βουλομένας, ἀλλ' ἀγαπᾷν τε καὶ χαίρειν ἅπαντας ἐπὶ τῇ τότε κατασχούσῃ τὴν πόλιν εὐνομίᾳ. ταῦτά τε δὴ τὰ ἔργα τῷ ἀνδρὸς ἐπῃνεῖτο ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ ἐπεὶ τὸν ὡρισμένον [x] ἐτέλεσε τῆς ἀρχῆς χρόνον, [y] τὸ μὴ δέξασθαι τὴν ὑπατείαν [z] δεδομένην τὸ δεύτερον, μηδ' ἀγαπῆσαι τηλικαύτην λαμβάνοντα τιμήν. κατεῖχε γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τῆς ὑπατικῆς ἐξουσίας ἡ βουλὴ πολλὰς προσφέρουσα δεήσεις, ὅτι τὸ τρίτον οἱ δή-

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

que, qui ad disceptandum in ius veniebant, se facilem et lenem et humanum praebens: adeoque plausibilem optimatum potentiam reddidit, vt neque tribunorum auxilio indigerent, qui propter paupertatem, aut ignobilitatem generis, aut aliquam aliam humilitatem a potentioribus vim patiebantur, nec nouas amplius leges desiderarent, qui iuris aequabilitate in republica fruebantur; sed omnes illa iuris legumque aequabilitate, quae tunc in ciuitate erat, contenti essent et gauderent. Haec igitur illius viri acta a populo laudabantur; et quod, exacto praestituto magistratus tempore, consulatum iterum sibi oblatum accipere noluisset, nec tantum honorem sibi delatum laetus amplexus fuisset. Senatum enim eum in consulari potestate, multas preces adhibens, retinere conabatur, vt, quoniam tribuni

s Particulam τε, e *Cod. Rom.* a *Sylburgio* additam, agnoscit etiam *Vat.*

t In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] παρεῖχεν: structura plane luxata. nostrum παρέχων probat etiam *Lapi* versio.

u Πολιτεύεσθαι βουλομένους *Vat.* vulg. πολιτευομένους.

x Ἐτέλεσε τῆς ἀρχῆς *Vat.* quod *Sylb.* et *Porto* placuisse video. vulg. ἐτέλεσεν ἐξ ἀρχῆς.

y Τῷ] Rectius leges τὸ nom. casu, vt v. 9. ταῦτα τὰ ἔργα. *Sylb.*

z Si διδομένην malis, facile assentior. *Sylb.*

a *Lapus*

μαρχοι [a] διεπράξαντο μὴ ἀποθέσθαι τὴν ἀρχήν, ὡς ἐναντιωσόμενον αὐτοῖς καὶ παύσοντα τῶν καινῶν πολιτευμάτων, τὰ μὲν αἰδοῖ, τὰ δὲ φόβῳ, τὸν δῆμον ὁρῶσα ἐκ ἀναινόμενον ὑπ' ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἄρχεσθαι. ὁ δ' ἅτε τῶν δημάρχων ἐπαινεῖν ἔφη τὸ ἀπαραχώρητον τῆς ἐξουσίας, ἅτ' αὐτὸς εἰς ὁμοίαν ἐκείνοις ἧξειν διαβολήν. συναγαγὼν δὲ τὸν δῆμον εἰς ἐκκλησίαν, καὶ πολλὴν κατηγορίαν τῶν ἐκ ἀποτιθεμένων τὰς ἀρχὰς διαθέμενος, ὅρκῳ τε διομοσάμενος ἰσχυρῷ περὶ τοῦ μὴ λήψεσθαι πάλιν τὴν ὑπατείαν, πρὶν ἀποθέσθαι τὴν πρότερον ἀρχήν, προεῖπεν ἀρχαιρεσιῶν ἡμέραν· ἐν ᾗ καταχήσας ὑπάτους, ἀπῆει πάλιν εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο καλύβιον, καὶ τὸν αὐτουργὸν βίον ἔζη, ὡς πρότερον.

Κοΐντου δὲ Φαβίου [b] Οὐϊβολανοῦ [c] παραλαβόντος τὴν ὑπατείαν τὸ τρίτον, καὶ Λευκίου Κορνηλίου, καὶ τελέντων

XX.

15

buni impetrarant, vti sibi magistratus tertium mandaretur, esset, qui illis se opponeret, eosque a nouis legibus ferendis, partim reuerentia, partim metu deterreret, *praesertim, quum videret, populum boni viri imperium non recusare. Sed ille respondit, se neque tribunorum eorundem continuatam potestatem probare, nec admissurum, vt in similem reprehensionem ipse incideret. Populo autem ad concionem conuocato, et longa oratione inuectus in eos, qui magistratus non deponebant, graui iureiurando iurauit, se non accepturum iterum consulatum, antequam priorem deponeret; simulque comitiorum diem indixit, quo designatis consulibus, in suum illud exiguum tuguriolum rediit, victumque propriis manibus quaerens, vt ante, vixit.

Per. Iul. 4256. *Ante Chr.* 458. *Olymp.* 80 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 294. *Var.* 296.

Q. Fabio Vibulano III. et L. Cornelio consulibus, dum ludos

a *Lapus* distinxisse videtur post διεπράξαντο, ita vt illa μὴ ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν referantur ad πολλὰς προσφέρουσα δεήσεις. nam vertit: *detinebat namque eum in consulari potestate senatus, multas adhibens preces, ne, quandoquidem tribuni perfecerant, vti tertio crearentur, ipse magistratum deponeret* etc.

* *Scil.* id faciebat senatus, quod videret, populum etc.

b Male in *Ed. Steph.* Οὐϊβαλανοῦ.

c Παρειληφότος *Vat.*

πατρίδος ἀγῶνας, [d] Αἰκανῶν πλῆθος, ἄνδρες ἐπίλεκτοι ἀμφὶ τὰς ἑξακισχιλίας, ὁπλισμῷ τ' εὐζώνῳ συνεσταλμένοι, καὶ ἐν νυκτὶ ποιησάμενοι τὴν ἔξοδον, σκότους ἔτι ὄντος, ἐπὶ πόλιν ἀφικνοῦνται Τυσκλάνων, ἣ ἐστι μὲν τῶν Λατίνων ἔθνος, ἀφέστηκε δὲ τῆς Ῥώμης ἐκ ἔλαττον σταδίων ἑκατόν. εὑρόντες δ', ὡς ἐν εἰρήνῃ, πύλας τ' ἀκλείστους, καὶ τεῖχος ἀφύλακτον, [e] αἱροῦσι τὴν πόλιν ἐξ ἐφόδου, μνησικακοῦντες τοῖς Τυσκλάνοις, ὅτι τῇ Ῥωμαίων πόλει τά τ' ἄλλα μετὰ προθυμίας συμπράττοντες διετέλουν, καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῇ Καπιτωλίᾳ μόνοι συνήραντο τῷ πολέμῳ. [f] καὶ ἄνδρας μὲν ὀλίγους τινὰς ἐν τῇ καταλήψει διέφθειραν· ἀλλ' ἔφθασαν ἤδη αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ὠσάμενοι διὰ τῶν πυλῶν οἱ ἔνδον, χωρὶς ἢ ὅσοι ὑπὸ νόσων, ἢ γήρως, φυγεῖν ἀδύνατοι ἦσαν. γύναια δὲ καὶ παιδία καὶ θεράποντας αὐτῶν ἠνδραποδίσαντο, καὶ τὰ χρήματα διήρπασαν. [g] ὡς δ'

Per. Iul. 4257. *Ante Chr.* 457. *Olymp.* 80 3/4. *Cat.* *V.C.* 295. *Var.* 297. *Q. Fabio* III. *et L. Cornelio coss.* *bellum cum Aequis et Volscis.*

ludos patrios celebrant, Aequi cum expedita manu lectorum hominum, qui erant circiter sex millia, leuiter armati ex suis finibus noctu egressi, noctuque itinere confecto, Tusculum peruenerunt, quod oppidum est Latini nominis, et ab vrbe centum ferme stadia abest. Nacti autem (vt pacis tempore) portas patentes, et moenia incustodita, primo impetu vrbem ceperunt, infensi Tusculanis, quod populo Romano cum alias perpetuo egregiam operam nauassent, tum vero praecipue, quod in Capitolii obsidione soli se ad illius belli societatem addidissent, multosque mortales capta vrbe interfecerant; sed oppidani, dum vrbs caperetur, eos anteuerterunt, et per portas eruperunt; praeter eos, qui per morbum, vel senectutem, effugere non potuerunt. mulieres vero eorum et pueros et seruos in seruitutem abstraxerunt, pecuniasque diripuerunt. Cuius cladis

[d] Αἰκανῶν ἄνδρες ἐπίλεκτοι, πλῆθος *Vat.*

[e] Nota hic rursum αἵρεσι [nam sic est in vulgatis] pro αἱρῦσι, vt *Lapus* quoque vertit: *cepere.* sic etiam infra p. 2043. v. vlt. *Sylb.*

[f] In *Cod. Vat.* ἄνδρας μὲν ὧν πολλοὺς τινας. vulg. καὶ ἄνδρας πολλούς τινας.

[g] Ὡς

ἀπηγγέλη τὸ δεινὸν εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῶν φυγόντων ἐκ τῆς ἁλώσεως, οἱ μὲν ὕπατοι βοηθεῖν ᾤοντο δεῖν τοῖς φυγάσι κατὰ τάχος, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ἀποδιδόναι· [h] ἀντέπραττον δ' οἱ δήμαρχοι, στρατιὰν ἐκ ἐῶντες καταγράφειν, ἕως ἂν ἡ περὶ τοῦ νόμου διενεχθῇ ψῆφος. ἀγανακτήσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ διατριβὴν λαμβανούσης τῆς [i] στρατείας, ἕτεροι παρῆσαν ἀπὸ τῶν Λατίνων ἔθνους ἀποσταλέντες, οἱ τὴν Ἀντιατῶν πόλιν ἤγγελον ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀφεστηκέναι, μιᾷ χρησαμένων γνώμῃ Οὐολούσκων τε, τῶν ἀρχαίων οἰκητόρων τῆς πόλεως, καὶ Ῥωμαίων τῶν ἀφικομένων ὡς αὐτοὺς ἀποίκων, καὶ μερισαμένων τὴν γῆν. Ἑρνίκων τ' ἄγγελοι κατὰ τοὺς αὐτοὺς παρῆσαν χρόνους, δηλοῦντες, ὅτι Οὐολούσκων τε καὶ Αἰκανῶν δύναμις πολλὴ ἐξελήλυθε, καί ἐστιν ἐν τῇ αὐτῶν ἤδη γῇ. τούτων ἅμα προσαγγελλομένων, ἀδεμίαν ἀναστροφὴν ἔτι ποιεῖσθαι τοῖς ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐδόκει, ἀλλὰ πανστρατιᾷ βοηθεῖν, καὶ τοὺς ὑπάτους ἀμφοτέρους ἐξιέναι· ἐὰν δέ τινες ἀπολειφθῶσι τῆς στρατείας Ῥωμαίων, ἢ τῶν συμμάχων,

cladis nuncio Romam allato ab illis, qui ex vrbe capta euaserant, consules profugis opem celeriter ferendam, patriamque restituendam censebant: sed tribuni intercedebant, et delectus haberi non patiebantur, priusquam suffragia de rogatione sua ferrentur. Senatu autem id iniquo animo ferente, et exercitu retardato, alii a Latinis missi venerunt, qui nunciarunt, Antiates aperte defecisse, de communi sententia Volscorum, priscorum vrbis colonorum, et Romanorum ad eos habitandi caussa missorum, agrumque diuisisse. Hernici quoque eodem tempore per nuncios significabant, Volscorum et Aequorum ingentem exercitum e finibus suis egressum, et iam in suo agro esse. Senatus, tot nunciis simul allatis, nullas moras amplius nectendas censuit: sed totis viribus hosti occurrendum, et consules ambos ad bellum mittendos: si qui vero, vel ciues Romani, vel socii, nomen ad eam militiam dare detrectassent, eos

Per. Iul. 4257. *Ante Chr.* 457. *Olymp.* 80 3/4. *Cat.* *V.C.* 295. *Var.* 297.

[g] Ὡς δ' ἀπηγγέλθη τὸ δεινὸν εἰς τε τὴν Ῥώμην ἐκ τῶν διαφυγόντων *Vat.* minus conuenienter. *Sylb.*

[h] In *Ed. Steph.* ἀντεπραττόν στρατείας: itidemque v. vlt. *Sylb.*

[i] Στρατιᾶς] Magis proprie

[k] Ἐξήεσαν

ὡς πολεμίοις αὐτοῖς χρῆσθαι. εἰξάντων δὲ καὶ τῶν δημάρχων, καταγράψαντες τὰς ἐν ἡλικίᾳ πάντας οἱ ὕπατοι, καὶ τὰς παρὰ τῶν συμμάχων δυνάμεις μεταπεμψάμενοι, κατὰ σπουδὴν [k] ἐξῆσαν, Φυλακὴν ὑπολειπόμενοι τῇ πόλει τρίτην μοῖραν τῆς ἐπιχωρίας στρατιᾶς. Φάβιος μὲν ἦν ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ [l] Τυσκλάνων ὄντας Αἰκανοὺς τὴν στρατιὰν [m] ἦγε διὰ τάχους [n] ἐλαύνων. τῶν δ' οἱ μὲν πλείους ἀπεληλύθεσαν ἤδη διηρπακότες τὴν πόλιν, ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμενον φυλάττοντες τὴν ἄκραν· ἔστι δὲ σφόδρα ἐχυρὰ, καὶ ὑπὸ πολλῆς δεομένη φυλακῆς. τινὲς μὲν οὖν [o] ἔφασαν τοὺς φρουροὺς τῆς ἄκρας ἰδόντας ἐξιῶσαν ἐκ τῆς [p] Ῥώμης τὴν στρατιάν· εὐσύνοπτα γάρ ἐστιν ἐκ μετεώρου τὰ μεταξὺ χωρία πάντα· ἑκόντας ἐξελθεῖν· ἕτεροι δ', [p] ἑκπολιορκηθέντας ὑπὸ τοῦ Φαβίου, καθ' ὁμόλογίαν παραδοῦναι τὸ φρούριον, τοῖς σώμασιν αὐτοῖς ἄδειαν αἰτησαμένους, καὶ ζυγὸν ὑποσάντας.

Per. Iul. 4257. *Ante Chr.* 457. *Olymp.* 80 3/4. *Cat. V.C.* 295. *Var.* 297.

eos pro hoſtibus habendos. Quum autem ipſi quoque tribuni ipſis ceſſiſſent: conſules, conſcriptis omnibus, qui per aetatem arma ferre poterant, accitiſque ſociorum auxiliis, feſtinanter copias eduxerunt, relicta domi ad cuſtodiam tertia parte domeſtici exercitus. Fabius igitur contra Aequos, qui in agro Tuſculano erant, cum copiis celeriter contendit. ſed eorum plerique direpta vrbe iam diſceſſerant; at pauci quidam ad arcis praeſidium remanſerant. eſt autem munitiſſima, et exiguo praeſidio indiget. Quidam igitur aiunt, arcis praeſidiarios milites, cum exercitum Roma egredientem vidiſſent, (e ſublimi enim loca omnia interiacentia facile conſpici poterant) vltro diſceſſiſſe: alii vero dicunt, oppugnatos a Fabio arcem certis conditionibus dedidiſſe, atque, publica fide pro impunitate petita, ſub iugum miſſos fuiſſe.

Fabius

k Ἐξῆσαν ὑπολειπόμενοι φυλακὴν τῇ πόλει τρίτην μ. *Vat.* vocabula τῇ πόλει deſunt vulgatis.

l Cum τῷ Τυσκλάνων ſubaudiendum eſt ſubſtantiuum πολίσματι, ἀγρῷ, vel aliud huiusmodi: aut legendum τῷ Τύσκλῳ: vt *Lapus: ad obtinentes Tuſculum Aequos. Sylb.*

m Ita in *Codd. Rom.* et *Vat.* perperam in *Ed. Steph.* εἶχε.

n Deeſt *Vat.* et commode ſatis abeſſe poteſt.

o Φασὶ τοὺς *Vat.*

p Πολιορκηθέντας malit *Portus.*

q Ἀλγιδόνα [vel Ἀλγηδόνα] ferre poſſumus, vt Ἀνθηδόνα, et Καρχηδόνα, et conſimilia. ſed rectius forſan Ἀλγιδὸν, reciſo finali α, vt apud *Strab.* l. V. praeſertim cum infra quoque apud hunc noſtrum legatur ἐν Ἀλγιδῷ, et πρὸς Ἀλγιδῷ. Apud *Steph. Byzant.* Ἀλγίδος in *Aldina* editione. Sed dum gentile in ιος ita inde formari ſcribit, vt Τενέδιος a Τένεδος, et Ἀράδιος ab Ἄραδος, haud ſcio, an proparoxytonως [vt in *Ed. Berkel.*] ſcribi velit Ἄλγιδος. *Sylb.*

r Καὶ τὰς Αἰκανῶν *Vat.*

s Τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀγαθοῖς ἀνδράσι γίνεσθαι *Vat.*

t Πεζοὶ ἐν ἀλαλάξαντες *Vat.*

u In *Ed. Steph.* οἱ δὲ ἀρτίως ἐπιχειρεῖντες, καὶ πρὸς ἀλκὴν τραπέσθαι ἀνεσακότες. atque ita legiſſe viſus eſt *Lapus.* Quin *Sylburgii* et *Gelenii* lectio propius ad veram accedat, non dubito, praeſertim cum *Cod. Vat.* habeat:

Ἀποδοὺς δὲ τοῖς Τυσκλάνοις τὴν πόλιν Φάβιος, περὶ δείλην ὀψίαν ἀνίστησι τὴν στρατιὰν, καὶ ὡς εἶχε τάχους ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀκόων, περὶ πόλιν [q] Ἀλγιδὸν ἀθρόας εἶναι τάς τε Οὐολούσκων [r] καὶ Αἰκανῶν δυνάμεις. ποιησάμενος δὲ δι' ὅλης νυκτὸς σύντονον ὁδὸν, ὑπ' αὐτὸν τὸν ὄρθρον ἐπιφαίνεται τοῖς πολεμίοις ἐστρατοπεδευκόσιν ἐν πεδίῳ, καὶ ἅτε τάφρον περιβεβλημένοις, ἅτε χάρακα, ὡς ἐν οἰκείᾳ τε γῇ, καὶ καταφρονήσει τῶν ἀντιπάλων. παρακελευσάμενος δὲ [s] τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἄνδρας ἀγαθοὺς γίνεσθαι, πρῶτος εἰσελαύνει μετὰ τῶν ἱππέων εἰς τὴν τῶν πολεμίων παρεμβολὴν, καὶ οἱ [t] πεζοὶ ἀλαλάξαντες εἵποντο· τῶν δ' οἱ μὲν ἔτι κοιμώμενοι ἐφονεύοντο, οἱ δ' [u] ἀρτίως ἀνεσακότες καὶ πρὸς ἀλκὴν τραπέ-

Per. Iul. 4257. *Ante Chr.* 457. *Olymp.* 80 3/4. *Cat. V.C.* 295. *Var.* 297.

Fabius autem, reddito ſuis ciuibus Tuſculo, caſtra ſub veſpertinum crepuſculum mouit, et, quanta maxima celeritate potuit, ad hoſtes contendit, audiens, omnes Volſcorum et Aequorum copias ad Algidum eſſe. Itinere autem per totam noctem continuato, ſub ipſum diluculum venit in conſpectum hoſtium, qui caſtra in planicie habebant, nulla foſſa nulloque vallo munita, quod in ſuo agro eſſent, et hoſtem contemnerent. Ergo ſuos ad rem fortiter gerendam cohortatus, primus cum equitibus in hoſtium caſtra impetum facit, et pedites ſublato clamore eum ſequebantur. eorum vero alii adhuc ſopiti iugulabantur, alii recens ſurgentes, et ſe ad reſiſtendum parantes;

σθαι ἐπιχειρῆντες· οἱ δὲ πλείους φεύγοντες ἐσκεδάννυντο. ἀλόντος δὲ τῆ στρατοπέδῳ κατὰ πολλὴν εὐπέτειαν, [x] ἐπιτρέψας τοῖς στρατιώταις τὰ χρήματα ὠφελεῖσθαι καὶ τὰ σώματα, πλὴν ὅσα Τυσκλάνων ἦν, ὁ πολὺν ἐν ταὐτῷ διατρίψας χρόνον, ἐπὶ τὴν Ἐχετρανῶν πόλιν ἦγε τὴν δύναμιν, ἣ τότε ἦν τῆ Οὐολούσκων ἔθνους ἐπιφανεστάτη τε, καὶ [y] ἐν τῷ κρατίστῳ τόπῳ μάλιστα κειμένη. στρατοπεδεύσας δὲ πλησίον τῆς πόλεως ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατ' ἐλπίδα τῆ προελεύσεσθαι τοὺς ἔνδον εἰς μάχην, ὡς ὀδημία ἐξήει στρατιά, τὴν γῆν αὐτῶν ἐδῄου ἀνθρώπων μὲν ἦσαν καὶ βοσκημάτων. ὁ γὰρ ἔφθασαν ἀνασκευασάμενοι τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν, αἰφνιδίου γενηθείσης αὐτοῖς τῆς ἐφόδου. ἔφθης δὲ καὶ ταῦτα διαρπάζειν τοῖς στρατιώταις ὁ Φάβιος, καὶ πολλὰς ἐν τῇ προνομῇ διατρίψας ἡμέρας, ἀπῆγεν ἐπ' οἴκου τὴν δύναμιν. ὁ δ' ἕτερος τῶν ὑπάτων, Κορνήλιος, ἐπὶ [z] τοὺς ἐν Ἀντίῳ Ῥωμαίους τε καὶ Οὐολούσκων ἐλαύνων, ἐπιτυγχάνει στρατιᾷ πρὸ τῶν ὁρίων αὐτὸν ὑποδεχομένῃ. παραταξάμενος δ' αὐτοῖς, καὶ πολλοὺς μὲν φονεύσας, τοὺς δὲ λοιποὺς τρεψάμενος, ἀγχοῦ τῆς πόλεως κατεστρατοπέδευσεν. ὁ τολμώντων δὲ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐκέτι χωρεῖν εἰς μάχην, πρῶτον μὲν τὴν γῆν αὐτῶν ἔκειρεν, ἔπειτα τὴν πόλιν [a] αὐτὴν" ἀπετάφρευε καὶ περιεχαράκου. τότε δὴ πάλιν ἀναγκασθέντες ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως παντρατιᾷ πολὺς καὶ ἀσύντακτος ὄχλος· καὶ συμβαλόντες εἰς μάχην, ἔτι [b] κάκιον ἀγωνισάμενοι κατακλείονται τὸ δεύτερον εἰς τὴν πόλιν, αἰσχρῶς καὶ ἀνάνδρως φεύγοντες. ὁ δ' ὕπατος, ὀδημίαν αὐτοῖς ἀναστροφὴν ἔτι δοὺς, κλίμακας προσέφερε τοῖς τείχεσι, καὶ κριοῖς ἐξέκοπτε τὰς πύλας. ἐπιπόνως δὲ καὶ ταλαιπώρως τῶν ἔνδον ἀπομαχομένων, ὁ πολλὰ πραγματευθεὶς, κατὰ κράτος [c] αἱ-

Per. Iul. 4257. *Ante Chr.* 457. *Olymp.* 80 3/4. *Cat. V.C.* 295. *Var.* 297.

rantes; at plerique fuga diſperſi ſunt. Caſtris autem minimo negotio captis, praeda militibus conceſſa, et captiuis, exceptis Tuſculanis, non longum tempus ibi moratus copias duxit ad Ecetram, quae tunc erat vrbs gentis Volſcorum illuſtriſſima, atque in loco maxime opportuno ſita. Poſitiſque prope vrbem caſtris, per multos dies ibi manſit, ſperans, oppidanos in aciem prodituros: ſed quum nullus exercitus exiret, agrum eorum hominibus et pecore refertum vaſtauit. nam, repentino aduentu oppreſſi, res ante in tutiora loca ex agris comportare nequiuerant. Fabius, hac quoque praeda militibus conceſſa, multiſque diebus in populatione inſumtis, copias domum reduxit. At

At Cornelius, alter conſul, profectus contra Romanos et Volſcos, qui Antii erant, offendit exercitum, a quo in finibus exſpectabatur: cum quibus congreſſus, multis caeſis, et reliquis in fugam verſis, prope vrbem caſtra poſuit. Quum autem oppidani ad proelium prodire amplius non auderent, primum eorum agrum vaſtauit, deinde vrbem foſſa valloque circumdedit. Tunc igitur rurſus neceſſitate coacti, totis viribus cum ingenti et confuſa multitudine ex vrbe in aciem prodierunt: et congreſſi, ibi quoque proelio commiſſo, intra moenia iterum compulſi ſunt, turpiter et ignauiter in fugam verſi. Conſul autem, nulla reſpiratione illis amplius data, ſcalas ad muros admouit, atque portas arietibus fregit. oppidanis vero laborioſe et aegre reſiſtentibus, non magno negotio vrbem vi cepit. Quid-

beat: ἀρτίως ἀνεσηκότες καὶ πρὸς ἀλκὴν ἐπιχειρῆντες τραπέσθαι. οἱ δὲ πλείους ἔφευγον. ἁλόντος δὲ etc.

x Ἐπιτρέψας τοῖς στρατιώταις τὰ χρήματα ἀφελεῖσθαι καὶ τὰ σώματα *Vat.* quo fere modo in *Lapi Cod.* nam vertit: *conceſſit praedam militantibus et corpora.* In *Ed. Steph.* ὠφελεῖσθαι καὶ σώματα. plane (vt inquit *Sylb.*) hoc ſenſu: *permiſſis militi inter caetera emolumenta etiam captiuis corporibus, exceptis Tuſculanis.* vulgatae dant τοῖς στρατιώταις ὠφελεῖσθαι τὰ σώματα, caeteris omiſſis.

y Incluſam ἐν, e *Cod. Rom.* additam, nec agnoſcit *Ed. Steph.* nec *Cod. Vat.*

z Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* τῆ Ἀντίῳ in *Cod. Rom.* perperam in *Ed. Steph.* τἐναντίον pro τοὺς ἐν Ἀντίῳ. Vide p. 2039. v. 8.

a Non agnoſcit *Vat.*

b In *Cod. Vat.* κάκιον ἀγωνισάμενοι, *peius pugnantes*, vt vertit *Lapus.* vulgo ἔτι κἀκεῖ ἀγων.

c Nota hic rurſum αἱρεῖ pro αἱρεῖ. *Sylb.* ſcil. in vulgatis ſic legitur.

d Male

ρεῖ τὴν πόλιν. χρήματα μὲν ἔν αὐτῶν, ὅσα χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ χαλκὸς ἐνῆν, εἰς τὸ δημόσιον ἀναφέρειν ἐκέλευσεν· ἀνδράποδα δὲ τὰς ταμίας παραλαμβάνοντας καὶ τὰ λοιπὰ λάφυρα, πωλεῖν· τοῖς δὲ στρατιώταις ἐσθῆτα καὶ τροφὰς, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἐδύναντο ὠφελεῖσθαι, ἐπέτρεψεν. ἔπειτα διαιρίνας τῶν τε κληρούχων, καὶ τῶν ἀρχαίων Ἀντιατῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους τε καὶ τῆς ἀποστάσεως αἰτίους· ἦσαν δὲ πολλοί· ῥάβδοις τ' ἠκίσατο μέχρι πολλοῦ, καὶ τοὺς αὐχένας αὐτῶν ἐκέλευσεν ἀποτεμεῖν. ταῦτα διαπραξάμενος [d] ἀπῆγε καὶ αὐτὸς ἐπ' οἴκου τὴν δύναμιν. τέτοις ἡ βουλὴ τοῖς ὑπάτοις προσιοῦσί τ' ἀπήντησε, καὶ θριάμβους ἀμφοτέροις κατηγορεῖν ἐψηφίσατο· καὶ πρὸς Αἰκανοὺς πρεσβευσαμένους ὑπὲρ εἰρήνης ἐποιήσατο συνθήκας περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου, ἐν αἷς ἐγεγράφη, πόλεις τε καὶ χώρας ἔχοντας Αἰκανοὺς, ὧν ἐκράτουν, ὅτε αἱ σπονδαὶ ἐγίνοντο, Ῥωμαίοις εἶναι ὑπηκόους, ἄλλο μὲν ὑποτελοῦντας μηδὲν, ἐν δὲ τοῖς πολέμοις συμμαχίαν ἀποστέλλοντας, ὅσην δή ποτε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι. καὶ τὸ ἔτος τοῦτο ἐτελεύτα.

Per. Inl. 4257. *Ante Chr.* 457. *Olymp.* 80 3/4. *Cat.* *V.C.* 295. *Var.* 297.

Quidquid autem auri et argenti atque aeris in ea inuentum est, id in aerarium inferri; mancipia et reliquam praedam a quaestoribus vendi iussit; militibus vestes, alimenta, et reliquas huiusmodi res, ex quibus vtilitatem capere poterant, in praedam concessit. deinde tam ex ipsis colonis, quam ex veteribus Antiatibus, nobilissimi quique et defectionis auctores ab eo selecti (erant autem multi) virgis diu caesi, et securi iussu eius percussi fuerunt. His peractis, exercitum et ipse domum reduxit. His consulibus venientibus senatus obuiam processit, et ambobus triumphum decreuit. et Aequis pacem, quam per legatos petierant, concessit, foedere cum illis his conditionibus facto: vt Aequi, vrbes et agros suos retinentes, quos habebant in sua potestate, quum foedus factum est, imperio populi Romani parerent; et, caeterorum tributorum immunes, tantum in bellis auxilia mitterent, quantis opus esset, quemadmodum et alii socii. atque hic annus ita abiit.

Anno

d Male in *Ed. Steph.* ἐπῆγε.

Τῷ δ' ἐξῆς ἐνιαυτῷ Γάϊος Ναύτιος τὸ δεύτερον αἱρεθεὶς, καὶ Λεύκιος [e] Μινύκιος, [f] παρέλαβον τὴν ὕπατον ἀρχὴν, οἱ τέως μὲν τὸν ὑπὲρ τῶν πολιτικῶν δικαίων πόλεμον ἐντὸς τείχους ἐπολέμουν, πρὸς τοὺς ἅμα Οὐεργινίῳ δημάρχους τοὺς τέταρτον ἔτος ἤδη τὴν αὐτὴν κατασχόντας ἀρχήν. ἐπεὶ δ' ἀπὸ τῶν πλησιοχώρων ἐθνῶν πόλεμος ἐπεγένετο τῇ πόλει, καὶ δέος ἦν, μὴ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρεθῶσιν, ἀσμένως δεξάμενοι τὸ συμβὰν ἀπὸ τῆς τύχης, τὸν στρατιωτικὸν ἐποιοῦντο κατάλογον, καὶ μερισάμενοι τριχῇ τάς τ' οἰκείας καὶ τὰς παρὰ τῶν συμμάχων δυνάμεις, μίαν μὲν ἐν τῇ πόλει μοῖραν κατέλιπον, ἧς ἡγεῖτο Κόϊντος Φάβιος [g] Οὐϊβολανός· τὰς δὲ λοιπὰς αὐτοὶ παραλαβόντες, ἐξήεσαν διὰ ταχέων, ἐπὶ μὲν Σαβίνους Ναύτιος, ἐπὶ δ' Αἰκανοὺς Μινύκιος. ἀμφότερα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀφειστήκει τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς· Σαβῖνοι μὲν ἐκ φανεροῦ καὶ μέχρι [h] Φιδήνης πόλεως ἤλασαν, ἧς ἐκράτουν Ῥωμαῖοι· τετ- XXII.

Per. Inl. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80 4/81. 1. *Cat.* *V.C.* 296. *Var.* 298. *C. Nautio II. et L. Minucio coss. turbae domi, ac foris bellum cum Aequis et Sabinis.*

Anno sequenti, C. Nautius iterum et L. Minucius consules facti, aliquamdiu in vrbe cum Virginio et eius collegis, quartum iam annum eundem magistratum obtinentibus, de iure publico contenderunt. Deinde bello a finitimis gentibus contra populum Romanum exorto, quum metus esset, ne imperium ei eriperetur, consules libenter hanc occasionem a fortuna oblatam arripuerunt, delectusque habuerunt, et copias tum domesticas, tum a sociis missas, trifariam diuiserunt, partemque vnam ad vrbis praesidium reliquerunt, cui praeerat Q. Fabius Vibulanus; cum reliquis duabus ipsi celeriter profecti sunt, Nautius in Sabinos, Minucius in Aequos. Ambae enim hae gentes eodem tempore ab imperio populi Romani defecerant: ac Sabini quidem propalam, et vsque ad Fidenam vrbem, quae erat in potestate Romanorum, iuerunt; (haec autem

e Μινύκιος et hic et alibi in *Cod. Vat.*

f Rectius [scil. quam lectio vulgata, quae est παραλαβών.] cum *Sylb.* et *Porto* παραλαβόντες.

g Legendum vel Οὐϊβελανός, vel Βιβελανός. *Port.*

h Δύνης corrupte in *Ed. Steph. Cod. Rom.* et *Lapi* versione.

τεράκοντα δέ εἰσιν οἱ διὰ μέσα τῶν πόλεων τάδιοι· Αἰκανοὶ δὲ, λόγῳ μὲν φυλάττοντες τὰ τῆς νεωστὶ γενομένης συμμαχίας δίκαια, ἔργῳ δὲ καὶ ὅτοι πράττοντες τὰ τῶν πολεμίων. ἐπὶ γὰρ τὰς συμμάχας αὐτῶν Λατίνας ἐστράτευσαν, ὡς ἀ γενομένων αὐτοῖς πρὸς ἐκείνας ὁμολογιῶν περὶ Φιλίας. ἡγεῖτο δὲ τῆς στρατιᾶς [i] Γράκχος Κοίλιος, ἀνὴρ δραστήριος, ἀρχῇ κοσμηθεὶς αὐτοκράτορι, ἣν ἐπὶ τὸ βασιλικώτερον ἐξήγαγεν. ἐλάσας δὲ μέχρι Τύσκλα πόλεως, ἣν Αἰκανοὶ τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ κατα-
λαβόμενοι καὶ διαρπάσαντες ὑπὸ Ῥωμαίων ἐξεκρούσθησαν, ἀνθρώπους τε πολλοὺς ἐκ τῶν ἀγρῶν συνήρπασε καὶ βοσκήματα, ὅσα κατέλαβε, καὶ τὰς καρπὰς τῆς γῆς ἐν ἀκμῇ ὄντας ἔφθειρεν. ἀφικομένης δὲ πρεσβείας,

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80 4 / 81. 1. *Cat.* *V.C.* 296. *Var.* 298.

autem ab vrbe quadraginta ſtadia diſtabat) Aequi vero verbis quidem ſocietatem recens initam ſeruabant, factis vero et ipſi hoſtiliter ſe gerebant. Latinis enim populi Romani ſociis, quaſi cum illis foedus non feciſſent, bellum intulerunt. Illius autem exercitus dux erat Gracchus Cloelius, vir impiger, qui ſummum imperium ad ſe delatum proxime ad poteſtatem regiam euexerat. Hic cum exercitu Tuſculum vſque progreſſus, quod ab Aequis ſuperiore anno captum et direptum Romani, illis expulſis, receperant, multa mancipia ex agris, et pecus, quodcunque eſt nactus, abegit, et fruges iam maturas corrupit. Quum autem ad eum legati a ſenatu Romano

Sed procul dubio vera lectio eſt Φιδήνης, quam repraeſentat *Cod. Vat.* et reponendam eſſe coniecerat *Fulu. Vrſinus.* nam *Fidenas* (vt notauit *Sylb.*) in populi Rom. ditionem retractas fuiſſe conſtat ex p. 311. v. 1. [ed. Hudſ.] eaſdemque XL. ſtadiis ab vrbe diſtitiſſe expoſuit etiam p. 112. v. 5. [eiusd. edit.] Confer. p. 2057. vlt.

i Γράγχος] Scribendum Γράγχος et Κλοίλιος, licet Γράγχος et Κοίλιος conſtanter in ſequentibus repetuntur. nam apud *Liuium* magno libb. vett. conſenſu *Gracchus Cloelius*, vt teſtatur *Sigonius.* ſupra quoque Κοίλιον aliquoties habuimus pro Κλοίλιον, et Κοιλίας τάφρας pro Κλοιλίας. Apud *Liuium* vero nonnulli codices habent *Cluilium*, atque etiam *Foſſas Cluilias. Sylburg.*

k Ὁμω-

ἦν ἀπέστειλεν ἡ Ῥωμαίων βουλὴ, μαθεῖν ἀξιώσα, τί παθόντες Αἰκανοὶ πολεμοῦσι τοῖς Ῥωμαίων συμμάχοις, φιλίας τ' αὐτοῖς [k] ὠμοσμένης νεωστὶ, καὶ ὑδενὸς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ γενομένα προσκρούσματος τοῖς ἔθνεσι, καὶ παραινούσης τῷ Κοιλίῳ τάς τ' αἰχμαλώτους αὐτῶν, ἃς εἶχεν, ἀφιέναι, καὶ τὴν στρατιὰν ἀπάγειν, καὶ περὶ ὧν ἠδίκησεν, ἢ κατέβλαψε Τυσκλάνους, δίκην ὑποσχεῖν, πολὺν μὲν χρόνον διέτριψεν ὁ Γράκχος, ὁδ' εἰς λόγους τοῖς πρεσβευταῖς ἐρχόμενος, ὡς ἐν ἀσχολίαις δή τισι γεγονώς. ἐπεὶ δ' ἔν ἔδοξεν αὐτῷ προσάγειν τὰς πρέσβεις, κἀκεῖνοι τὰς [l] ἐπαγγελθέντας ὑπὸ τῆς βουλῆς λόγους διεξῆλθον· „Θαυμάζω ὑμῶν, φησὶν, ὦ Ῥωμαῖοι, τί δή ποτ' αὐτοὶ μὲν [m] ἅπαντας ἀνθρώπους ἡγεῖσθε πολεμίους, καὶ ὑφ' ὧν ὐδὲν κακὸν πεπόνθατε, ἀρχῆς καὶ τυραννίδος ἕνεκα· Αἰκανοῖς δ' ἀ συγχωρεῖτε παρὰ τετωνὶ Τυσκλάνων, ἐχθρῶν ὄντων, ἀναπράττεσθαι δίκας, ὐθενὸς ἡμῖν διωμολογημένα περὶ αὐτῶν, ὅτε τὰς πρὸς ὑμᾶς ἐποιήμεθα συνθήκας. εἰ μὲν ἔν τῶν ὑμετέρων [n] ἰδίων ἀδι-

Romano miſſi veniſſent, cauſſam quaeſituri, cur Aequi ſocios populi Romani bello infeſtarent, quum foedus recens ictum fuiſſet, nec interea vlla offenſio inter iſtas gentes exſtitiſſet; et Cloelio ſuaſuri, vt, quotquot cepiſſet de ſuis, dimitteret, et exercitum abduceret, atque *Tuſculanis ob iniurias illatas et damna ſatisfaceret, Gracchus multum temporis conſumſit, et ne in colloquium quidem cum legatis venit, ſe in quibuſdam negotiis occupatum eſſe ſimulans. Tandem autem, quum ei legatos admittere placuiſſet, et illi ſenatus mandata expoſuiſſent: „Demiror, inquit, vos, Romani, cur vos vel eos omnes, a quibus nullam iniuriam accepiſtis, imperii et tyrannidis cupiditate pro hoſtibus habeatis; Aequis vero non permittatis de iſtis Tuſculanis inimicis ſuis poenas ſumere, quum nullo modo in foedere vobiſcum facto illis ſit cautum. Si quam igitur iniuriam, aut damnum,

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80 4 / 81. 1. *Cat.* *V.C.* 296. *Var.* 298.

k Ὁμωμοσμένης *Vat.*

* *Al.* ob iniurias Tuſculanis illatas et damna iudicium ſubiret.

l Ἐπισταλέντας *Vat.*

m In *Cod. Vat.* ἅπαντας ἀνθρώπους ἡγεῖσθε. vulgatis deeſt ἀνθρώπους.

n Poſt ἰδίων ellipſis eſt nomi-

κεῖσθαί τι, ἢ βλάπτεσθαι λέγετε ὑφ' ἡμῶν, τὰ δίκαια ὑφέξομεν ὑμῖν κατὰ τὰς ὁμολογίας· εἰ δὲ περὶ Τυσκλάνων ἀναπραξόμενοι δίκας ἥκετε, [o] ἀθεῖς ἐστι πρὸς ἐμὲ περὶ τούτων λόγος, ἀλλὰ πρὸς ταύτην [p] λαλεῖτε, φηγὸν δείξας αὐτοῖς τινα πλησίον πεφυκυῖαν.

XXIII. Ῥωμαῖοι δὲ, τοιαῦτα ὑβρισθέντες ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ἐκ εὐθὺς [q] ὀργῇ ἐπιτρέψαντες ἐξήγαγον τὴν στρατιὰν, ἀλλὰ καὶ δευτέραν ὡς αὐτὸν ἀπέστειλαν πρεσβείαν, καὶ τοὺς [r] Φητιάλεις καλυμένους ἄνδρας [s] ἱερεῖς ἔπεμψαν, [t] ἐπιμαρτυρόμενοι θεούς τε καὶ δαίμονας, ὅτι μὴ δυνηθέντες τῶν δικαίων τυχεῖν, ὅσιον ἀναγκασθήσονται πόλεμον ἐκφέρειν· καὶ μετὰ ταῦτα τὸν ὕπατον ἀπέστειλαν. ὁ δὲ Γράκχος, ἐπειδὴ τοὺς Ῥωμαίους προσιόντας ἔμαθεν, ἀναστήσας τὴν δύναμιν, ἀπῆγε προσωτέρω, τῶν πολεμίων ἐκ ποδὸς ἑπομένων· βιαζόμενος αὐτοὺς εἰς τοιαῦτα προσαγαγέσθαι χωρία, ἐν οἷς πλεονεκτήσειν ἔμελλεν. ὅπερ καὶ συνέβη. φυλάξας γὰρ αὐλῶνα [u] περιεχόμενον ὄρεσιν, ὡς ἐνέβαλον εἰς τοῦτον οἱ Ῥωμαῖοι διώκοντες αὐτὸν, ὑποχρέφει τε καὶ [x] στρατοπεδεύει κατὰ τὴν ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἔξω φέρουσαν ὁδόν. ἐκ δὲ τούτου συνεβεβήκει τοῖς Ῥωμαίοις οὐκ ὢν ἐβούλοντο ἐκλέξασθαι τόπον εἰς [y] στρατοπεδείαν, ἀλλ' ὃν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ καιρός· ἔνθα οὔτε ἵπποις χιλὸν εὔπορον ἦν λαμβάνειν, ὄρεσι περικλειομένῳ τῷ τόπῳ ψιλοῖς καὶ δυσβάτοις· οὔτε ἑαυτοῖς τροφὰς ἐκ τῆς πολεμίας συγκομίζειν, ἐπειδὴ κατηνάλωντο, ἃς ἔφερον οἴκοθεν· οὔτε μεταστρατοπεδεύσασθαι, τῶν πολεμίων ἀντικαθημένων καὶ κωλυόντων τὰς ἐξόδους ποιεῖσθαι, πρὶν ἂν ἀναγκασθῶσιν ἐπὶ μάχην ἐξελθεῖν. ἐν τοιούτοις οὖν ὄντες πράγμασιν ἐπολιόρκουν ἑαυτούς.

Per. Iul. 4258. Ante Chr. 456. Olymp. 80. 4. Vr. 1. Cat. V.C. 296. Var. 298.

*vobis ex foedere satisfaciemus: sed si res Tusculanorum repetitum venitis, de his ne mecum agatis, sed cum ista fago loquamini.„ Et simul quandam *fagum* proximam ei ostendit.

Romani, hac contumelia ab illo affecti, non statim ira perciti copias eduxerunt; sed et secundam legationem, ** et sacrosanctos Feciales ad eum miserunt, deos geniosque testantes, si suum ius obtinere non potuissent, se pium iustumque bellum inferre coactum iri: ac tum demum consulem *cum exercitu* miserunt. Gracchus, cognito Romanorum aduentu, motis castris vlterius est progressus, hostibus e vestigio ipsum sequentibus: quia volebat eos in ea loca pertrahere, in quibus ipse meliore conditione esset futurus. quod etiam accidit. nam quum obseruasset quandam conuallem montibus cinctam, et Romani, qui ipsum sequebantur, in eam ingressi fuissent, agmen conuertit, et castra posuit in via, quae extra conuallem ferebat. Quo factum est, vt Romani locum, non quem cupiebant, sed quem ratio temporis ipsis dabat, ad castra ponenda caperent; vbi nec pabuli copiam pro equis habere poterant, loco montibus nudis et accessu difficilibus circumdato; nec sibi ipsis commeatus ex hostico comparare, consumtis, quos domo attulerant: nec castra *mutare, hostibus castra opposita habentibus, atque exitus

Per. Iul. 4258. Ante Chr. 456. Olymp. 80. 4. Vr. 1. Cat. V.C. 296. Var. 298.

minis τι, [in vulg. nimirum τι post ἀδικεῖσθαι deest] vt etiam p. 2051. v. 11. et p. 2008. v. 6. *Sylb.* Verum ἐπὶ ante τῶν ὑμετέρων desiderari existimat *Portus. Sylburgii* coniecturam firmat *Cod. Vat.* qui habet: ἀδικεῖσθαί τι, ἢ βλάπτεσθαι λέγετε ὑφ' ἡμῶν, τὰ δίκαια etc. vulgatae quoque καὶ addunt ante τὰ δίκαια.

* *Al.* iudicia ex pacto subibimus.

o Οὐθείς ἐστιν ὑμῖν πρὸς *Vat.*

p Si λαλεῖτε indicatiuo verbi modo accipere malis, sic reddenda erit clausula: *non ad me de hisce, sed ad fagum hanc verba facitis.* i. e. non magis moueor istis verbis vestris, quam haec fagus. Sed imperatiuum modum probant etiam *Liuiana* ista (l. III. c. 25.) *quae mandata habeant ab senatu Rom. ad quercum iubet dicere.* vbi etiam nota *quercum* a *Liuio* dici, quam *fagum* appellat *Dionysius. Sylb.*

q In *Ed. Steph.* ὀργῆς. Tu si ὀργῇ nolis, vt p. 435. v. 10. [ed. Hudſ.] reponere liceat ὀργαῖς, sed singulare probat etiam *Lapi* versio. *Sylb.*

r Iidem φετιάλεις p. 126. v. 6. [ed. Hudſ.] sed rectius φητιάλεις. *Sylb.*

** Et quos feciales vocant viros sacros emisere etc. *Lapus.*

s Et ἱερεῖς retineri potest, et ἱερεῖς reponi. nam et sacrae personae fuerunt, et sacro munere nere per totam vitam functi sunt, p. 126. v. 8. [ed. Hudſ.] In versione igitur sic legere poteris: *cum iis, qui feciales appellantur, sacri ordinis viris. Sylb.* Expresse in *Cod. Vat.* ἱερεῖς. quod praefert *Portus.*

t Ἐπιμαρτυρόμενοι *Vat.*

u Περικλειόμενον *Vat.*

x Στρατοπεδεύεται *Vat.*

y Στρατοπεδείας] Rectius στρατοπεδείαν. *Sylb.*

* Retroponere. *Lapus.*

δας. βιάσασθαί τε προελόμενοι, καὶ προελθόντες εἰς μάχην, ἀνεκρούσθησαν, καὶ πολλὰς πληγὰς λαβόντες, εἰς [z] τὸν αὐτῶν κατεκλείσθησαν χάρακα. ὁ δὲ Κοίλιος ἐπαρθεὶς τῷ προτερήματι τούτῳ, [a] περιετάφρευέ τε αὐτὸς καὶ περιεχαράκου, καὶ πολλὰς ἐλπίδας εἶχε λιμῷ πιεσθέντας παραδώσειν αὐτῷ τὰ ὅπλα. ἀφικομένης δ' εἰς Ῥώμην περὶ τούτων ἀγγελίας, Κόϊντος Φάβιος, ὁ καταλειφθεὶς ἐπὶ τῆς πόλεως ἔπαρχος, ἀπὸ τῆς σὺν αὐτῷ στρατιᾶς, ὅσον ἦν [b] ἀκμαιότατόν τε καὶ κράτιστον ἐπιλέξας μέρος, ἐπὶ συμμαχίαν ἔπεμψε τῷ ὑπάτῳ. ἡγεῖτο δὲ τῆς δυνάμεως ταύτης Τίτος Κοΐντιος ὁ ταμίας, ἀνὴρ ὑπατικός. πρὸς δὲ τὸν ἕτερον τῶν ὑπάτων, Ναύτιον, ἐπὶ τῆς ἐν Σαβίνοις στρατιᾶς ὄντα γράμματα διαπέμψας, τά τε συμβάντα τῷ Μινυκίῳ διεσάφησε, καὶ αὐτὸν ἥκειν ἠξίωσε διὰ ταχέων. κἀκεῖνος, ἐπιτρέψας τοῖς πρεσβευταῖς τὸν χάρακα φυλάττειν, [c] αὐτὸς σὺν τοῖς

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80. 4. 81. 1. *Cat.* *V.C.* 296. *Var.* 298.

exitus obſidentibus. Quare, quum ſtatuiſſent viam vi tentare, et in aciem prodiiſſent, reiecti ſunt; et, multis vulneribus acceptis, in eadem caſtra ſunt compulſi. Tum Cloelius, hoc ſecundo ſucceſſu elatus, eos foſſa valloque circumdare coepit: et in magnam ſpem venerat, eos fame coactos, armis traditis, deditionem facturos. His Romam nunciatis, Q. Fabius, vrbis praefectus, ſelectum ſuarum copiarum florem ac robur conſuli auxilio miſit. his autem copiis praeerat T. Quintius quaeſtor, vir conſularis. Ad alterum vero conſulem, qui exercitum in Sabinis habebat, literis miſſis, ſignificauit, quid Minucio accidiſſet, eumque, vt celeriter veniret, rogauit. Ille, commiſſa legatis caſtrorum cuſtodia, cum reliquis equitibus

z Τὸν αὐτὸν [quod vulgatae dant] agnoſcit etiam *Lapi* verſio: *in idem vallum.* ſed rectius cum *Gelenio* τὸν αὐτῶν, *in ſua caſtra. Sylb.*

a Περιετάφρευέ τε αὐτὸς καὶ *Vat.* pronomen deeſt vulgatis.

b In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ἀναγκαιότατόν τε. veriorem ſcripturam ἀκμαιότατόν τε probat *Lapi* verſio: *eligens quod roboris in exercitu ſuo erat. Sylb.*

c Αὐτὸς σὺν ὀλίγοις ἱππεῦσιν εἰς τὴν Ῥώμην ἐλαύνει *Vat.*

d Nota

ἄλλοις ἱππεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἐλαύνει, συντόνῳ χρησάμενος ἱππασίᾳ· εἰσελθὼν δ' εἰς τὴν πόλιν, ἔτι νυκτὸς πολλῆς οὔσης, ἐβουλεύετο σὺν τῷ Φαβίῳ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν τοῖς πρεσβυτάτοις, ὅ τι χρὴ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει δικτάτωρος δεῖσθαι, ὁ καιρὸς, ἀποδείκνυσιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ταύτην Λεύκιον Κικιννάτον. καὶ αὐτὸς μὲν ταῦτα διαπραξάμενος, ᾤχετο πάλιν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Ὁ δὲ τῆς πόλεως ἔπαρχος, Φάβιος, ἔπεμπε τὰς παραληψομένας τὸν Κοΐντιον ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ἔτυχε δὲ καὶ τότε ὁ ἀνὴρ τῶν τι κατ' ἀγρὸν [d] ἔργων διαπρατ]όμενος. ἰδὼν δὲ τὸν προσιόντα ὄχλον, καὶ ὑποπ]εύσας ἐπ' αὐτὸν ἥκειν, ἐσθῆτά τ' ἐλάμβανεν εὐπρεπεστέραν, καὶ ὑπαντήσων αὐτοῖς ἐπορεύετο. ὡς δ' ἐγγὺς ἦν, ἵππους τ' αὐτῷ φαλάροις κεκοσμημένους εὐπρεπέσι προσ-ἤγον, καὶ πελέκεις ἅμα ταῖς ῥάβδοις εἰκοσιτέσσαρας παρέστησαν, [e] ἐσθῆτά τε ἀλουργῆ, καὶ τἆλλα παρά-

XXIV.

equitibus concitato itinere Romam venit; vrbemque ingreſſus adhuc intempeſta nocte, quidnam faciendum eſſet, cum Fabio aliiſque ſenioribus ciuibus conſultabat. Vbi vero omnibus viſum eſt tempus dictatorem poſcere, ad eum magiſtratum L. Cincinnatum deſignauit. atque ipſe, his peractis, in ſua caſtra eſt reuerſus.

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80. 4. 81. 1. *Cat.*

Fabius autem, praefectus vrbis, miſit, qui ad imperium Quintium adducerent. forte autem tunc quoque ille quoddam opus ruſticum faciebat. Quum vero turbam aduentantem conſpexiſſet, ſuſpicatus, eam ad ſe venire, veſtem elegantiorem ſumſit, ipſiſque obuiam iuit. ad quos poſtquam acceſſit, et equos phaleris inſignibus ornatos adduxerunt, et faſces cum ipſis ſecuribus, et purpuram, atque alia inſignia, quibus

V.C. 296. *Var.* 298.

XXIV. *Dictator L. Quintius Cincinnatus.*

d Nota ellipſin nominis τι poſt ἔργων. *Sylb.* [quod τι pone τῶν collocare viſum fuit.]

e Ἐσθῆτάς τε ἀλουργὰς] Rectius ἀλουργεῖς, vt ſupra p. 257. v. 25. [ed. Hudſ.] *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἐσθῆτά τε ἀλουργῆ καὶ τἆλλα etc.

f Ἐκοσμεῖτο

σημα, οἷς πρότερον ἡ τῶν βασιλέων [f] ἐκεκόσμητο ἀρχή, προσήνεγκαν. ὁ δὲ, μαθὼν, ὅτι δικτάτωρ ἀποδεδειγται τῆς πόλεως, οὐχ ὅπως ἠγάπησε τηλικαύτης τιμῆς τυχὼν, ἀλλὰ προαγαναικτήσας εἶπεν· „Ἀπολεῖται ἄρα καὶ τότε τῷ ἐνιαυτῷ ὁ καρπὸς διὰ τὰς ἐμὰς ἀσχολίας, καὶ πεινήσομεν ἅπαντες κακῶς.„ μετὰ ταῦτα παραγενόμενος εἰς τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἐθάρρυνε τὸς πολίτας, λόγον ἐν τῷ πλήθει διεξελθὼν ἐξεγεῖραι τὰς ψυχὰς δυνάμενον ἐλπίσιν ἀγαθαῖς· ἔπειτα συναγαγὼν ἅπαντας τὸς ἐν ἀκμῇ, τός τε [g] κατὰ πόλιν, καὶ τὸς ἐκ τῶν ἀγρῶν, καὶ τὰς παρὰ τῶν συμμάχων ἐπικερίας μεταπεμψάμενος, ἱππάρχην τ' ἀποδείξας Λεύκιον Ταρκύνιον, ἄνδρα τῶν ἠμελημένων μὲν διὰ πενίαν, τὰ δὲ πολέμια γενναῖον, [h] ἐξῆγε, συγκεκροτημένην ἔχων δύναμιν, καὶ καταλαβὼν τὸν ταμίαν Κοΐντιον Τίτον, ἀναδεχόμενον αὐτῷ τὴν παρεσίαν, λαβὼν καὶ τὴν σὺν ἐκείνῳ δύναμιν, ἦγεν ἐπὶ τὸς πολεμίους. ὡς δὲ κατώπτευσε τὴν τῶν χωρίων φύσιν, ἐν οἷς ἦν τὰ στρατόπεδα, μέρος μέν τι τῆς στρατιᾶς ἐπὶ τοῖς μετεώροις ἔταξεν, ὡς μήτε βοήθεια παραγένοιτο τοῖς Αἰκανοῖς ἑτέρα, μήτε τροφή· τὴν δὲ λοιπὴν δύναμιν αὐτὸς ἔχων, προῆγεν [i] ἐκτεταγμένην ὡς εἰς μάχην. καὶ ὁ Κοίλιος [k] οὐδὲν ὑποδείσας· ἥ τε γὰρ δύναμις ἦν ἡ περὶ αὐτὸν ἐκ ὀλίγη, καὶ αὐτὸς ἐδόκει ψυχὴν ἐ κακὸς εἶναι τὰ πολέμια· δέχεται αὐτὸν ἐπιόντα, καὶ γίνεται μάχη καρτερά. χρόνε δὲ πολλῷ διελθόντος, καὶ τῶν Ῥωμαίων διὰ τὰς συνεχεῖς πολέμες ἀναφερόντων τὸν πόνον, τῶν δ' ἱππέων κατὰ τὸ κάμνον μέρος ἀεὶ ἐπιβοηθέντων τοῖς πεζοῖς, ἠσσηθεὶς ὁ Γράκχος [l] κατακλείεται πάλιν εἰς τὸν ἑαυτῷ χάρακα. καὶ μετὰ τῦτο Κοΐντιος περιταφρεύσας αὐτὸν ὑψηλῷ χάρακι, καὶ πύργοις πυκνοῖς περιλαβὼν, ἐπεὶ κάμνοντα ἔμαθε τῶν ἀναγκαίων τῇ σπάνει, αὐτός τε

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80 81. 4 1. *Cat.* *V.C.* 296. *Var.* 298.

quibus olim regium imperium exornabatur, obtulerunt. Vnde quum cognouisset, se dictatorem creatum, non solum tanto honore sibi delato laetatus non est, sed etiam non sine indignatione in has voces erupit: „Peribit ergo huius quoque anni fructus ob meas occupationes, et male omnes esuriemus.„ Post haec in vrbem profectus, primum quidem ciues bono animo esse iussit, oratione apud populum habita, vt eorum animos bona spe excitaret. deinde vero omnibus iunioribus, tam iis, qui in vrbe, quam iis, qui in agris erant, coactis, accitisque sociorum auxiliis, magistrum equitum dixit L. Tarquinium, virum non magnae existimationis, propter paupertatem, sed rebus bellicis strenuum: cum copiis istis conflatis, vbi

f Ἐκοσμεῖτο *Vat.*

g Supra aliquoties habemus κατὰ πόλιν sine articulo. sed cum mox sequatur ἐκ τῶν ἀγρῶν, hic quoque malim κατὰ τὴν πόλιν. reperitur tamen etiam in vet. quodam monumento similis plane structura, στρατιᾷ κατὰ πόλιν καὶ ἐπὶ τῶν ξένων, *praetoris vrbani et prouincialis. Sylb.*

h Rectius, vt opinor, in *Cod. Vat.* ἐξῆγε συγκεκροτημένην ἔχων δύναμιν· [vulgatis deest ἐξῆγε·] καὶ καταλαβὼν τὸν ταμίαν Τίτον Κοίντιον. *Lapus* quidem παραλαβὼν legisse videtur, sed nostrum καταλαβὼν mutare non est necesse, vt existimat *Sylb.*

i Ἐκτεταγμένην ὡς εἰς μάχην *Vat.* vulg. ἐκτεταγμένος εἰς μ.

k οὐθὲν *Vat.*

l Κατακλείεται πάλιν εἰς *Vat.* aduerbium deest vulgatis.

vbi Titum Quintium quaestorem attigit, qui ipsius aduentum exspectabat, assumto illius etiam milite, in hostes est profectus. Quum autem conspexisset naturam locorum, in quibus castra erant, partem copiarum in locis editioribus collocauit, ne qua noua auxilia commeatusque Aequis submitterentur: ipse autem cum reliquo exercitu instructo in aciem progressus est. Cloelius vero, nihil consternatus, (nam et exercitu non exiguo stipatus erat, atque ipse bello fortis ac magnanimus habebatur) impetum eius excepit, et acre proelium commissum est. Quum autem diu pugnatum esset, et Romani, bellis continuis assueti, laborem facile ferrent, equitesque peditibus semper succurrerent, quacunque parte laborarent, Gracchus victus in sua castra est compulsus. Post haec Quintius eum alto vallo et crebris castellis circumdedit, atque, vbi eum victus inopia laborare cogno-

προσβολὰς ἐποιεῖτο συνεχεῖς πρὸς τὸν χάρακα τῶν Αἰκανῶν, καὶ τῷ Μινυκίῳ προσέταξεν ἀπὸ τῶν ἑτέρων ἐξιέναι μερῶν. ὡς δ' ἠναγκάσθησαν [m] οἱ Αἰκανοὶ τροφῆς τ' ἀπορούμενοι, καὶ συμμάχων βοήθειαν ἀπεγνωκότες, πολιορκούμενοί τε πολλαχόθεν, ἱκετηρίας ἀναλαβόντες ἐπιπρεσβεύεσθαι πρὸς τὸν Κοΐντιον περὶ φιλίας [n] διαλεγόμενοι. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις Αἰκανοῖς ἔφη σπένδεσθαι, καὶ διδόναι τοῖς σώμασι τὴν ἄδειαν, τά τε ὅπλα ἀποθεμένοις, καὶ καθ' ἕνα διεξιοῦσιν ὑπὸ ζυγόν, Γράκχῳ δὲ τῷ ἡγεμόνι [o] τῶν πολέμων, καὶ τοῖς σὺν ἐκείνῳ βουλεύσασι τὴν ἀπόστασιν, ὡς πολεμίοις [p] χρήσασθαι. [q] ἐκέλευέ τε αὐτοῖς ἄγειν τοὺς ἄνδρας δεδεμένους. ὑπομενόντων δὲ ταῦτα Αἰκανῶν, τελευταῖον αὐτοῖς ἐκεῖνο προσέταξεν· ἐπειδὴ Τύσκλον πόλιν Ῥωμαίων σύμμαχον ἐξηνδραποδίσαντο, καὶ διήρπασαν, ἀδὲν ὑπὸ Τυσκλάνων παθόντες κακόν, [r] ἀντιπαρασχεῖν ἑαυτῷ πόλιν τῶν

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80. 4. 81. 1. *Cat.* *V.C.* 296. *Var.* 298.

cognouit, Aequorum castra continuato labore oppugnare coepit, et Minucio imperauit, vt ab altera castrorum parte copias educeret. ita vt Aequi, commeatuum penuria pressi, auxilioque sociorum desperato, et variis ex partibus oppugnati, cogerentur, supplicum insignia accipientes, mittere legatos ad Quintium de pace acturos. Ille vero respondit, se caeteris Aequis pacem daturum, illisque impunitatem concessurum, si arma deponerent, et iugum subire singuli vellent; at Gracchum, belli ducem, alioque defectionis auctores, vt hostes tractaturum: iussitque, vt eos vinctos sibi dederent. Aequis autem haec perferentibus, illud postremum ipsis imperauit, vt, cum Tusculum vrbem populi Romani sociam, nulla iniuria a Tusculanis accepta, cepissent, et ciues in seruitutem rapuissent, eorumque res diripuissent, vicissim ipsi quoque Corbionem, suam ciuitatem, sibi

m Non agnoscit *Vat.*

n Rectius in *Cod. Vat.* διαλεγόμενοι. quo modo, vel διαλεξόμενοι, legendum esse coniecerant *Sylb.* et *Port.* nam in vulgatis est διαλεγόμενον.

o τῶν πολεμίων *Vat.*

p χρήσεσθαι malit *Sylb.*

q Ἐκέλευσέ τε *Vat.*

r Παρασχεῖν αὐτῷ *Vat.*

s Ταύτας

σφετέρων, Κορβιῶνα, τὰ ὅμοια διαθεῖναι. [s] ταύτας λαβόντες οἱ πρέσβεις τὰς ἀποκρίσεις, [t] προῆσαν, καὶ μετ' οὐ πολὺ παρῆσαν ἄγοντες τὸν Γράκχον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ δεδεμένους· αὐτοὶ δὲ τὰ ὅπλα θέντες, ἐξέλιπον τὴν παρεμβολήν, διαπορευόμενοι, καθάπερ ὁ στρατηγὸς ἐκέλευσε, διὰ τοῦ Ῥωμαίων χάρακος ὑπὸ ζυγόν· καὶ τὴν Κορβιῶνα κατὰ τὰς ὁμολογίας [u] παρεδίδοσαν, τὰ ἐλεύθερα σώματα μόνον ἐξελθεῖν αἰτησάμενοι, [x] περὶ ὧν διήλλαξαν τοὺς Τυσκλάνων αἰχμαλώτους.

Παραλαβὼν δὲ Κοΐντιος τὴν πόλιν, τὰ μὲν ἐπιφανέστατα τῶν λαφύρων εἰς Ῥώμην ἐκέλευσε φέρειν, τὰ δ' ἄλλα πάντα διελέσθαι κατὰ λόχους ἐπέτρεψε τοῖς τε σὺν αὐτῷ παραγενομένοις στρατιώταις, καὶ τοῖς ἅμα Κοϊντίῳ τῷ ταμίᾳ προαποσταλεῖσι. τοῖς δὲ μετὰ Μινυκίου τοῦ ὑπάτου κατακλεισθεῖσιν ἐν τῷ χάρακι μεγάλην ἔφη δεδωκέναι δωρεάν, τὰ σώματα αὐτῶν ἐκ θανάτου ῥυσάμενος. ταῦτα πράξας, καὶ τὸν Μινύκιον ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν ἀναγκάσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν

XXV.

sibi eodem modo tractandam darent. Cum his responsis legati abierunt; nec multo post reuersi sunt, Gracchum eiusque socios in vinculis adducentes. ipsi vero inermes e castris suis sunt egressi, et per castra Romana transeuntes (vt imperator mandarat) sub iugum missi fuerunt, et Corbionem ex pacto dediderunt; hoc vno impetrato, vt ingenuis, *antequam vrbs diriperetur*, excedere liceret, pro quibus captiuos Tusculanos sine pretio dimiserunt.

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80. 4. 81. 1. *Cat.* *V.C.* 296. *Var.* 298.

Quintius, accepta vrbe, praedae quicquid erat lectissimum Romam ferri iussit: reliqua omnia centuriatim diuidi permisit, tum iis, qui secum venerant, tum iis, qui cum quaestore Quintio praemissi fuerant: iis vero, qui cum Minucio consule intra castra compulsi fuerant, se magnum donum dedisse dicebat, quod eorum corpora ex morte eripuisset. His peractis, et coacto Minucio magistratum deponere, Romam rediit, et

s Ταύτας λαβόντες τὰς ἀποκρίσεις οἱ πρέσβεις τῶν Αἰκανῶν *Vat.*

t Προῆσαν positum pro ἀπῆσαν. *Sylb.*

u Παρέδοσαν *Vat.*

x Ὑπὲρ ὧν malit *Portus.*

* Non

Ῥώμην, καὶ κατήγαγε λαμπρότατον ἁπάντων ἡγεμόνων θρίαμβον· ἐν ἡμέραις ἑκκαίδεκα ταῖς πάσαις, ἀφ' ἧς παρέλαβε τὴν ἀρχήν, στρατόπεδόν τε σώσας φίλιον, καὶ πολεμίων δύναμιν ἀκμάζουσαν καθελών, πόλιν τ' αὐτῶν πορθήσας, καὶ φρουρὰν αὐτῆς ὑπολιπών, τόν τε ἡγεμόνα τῶ πολέμω, καὶ τοὺς ἄλλους ἐπιφανεῖς ἄνδρας ἁλύσει δεδεμένους ἄγων. καὶ ὃ μάλιστα πάντων αὐτῶ θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι τὴν τοσαύτην ἀρχὴν εἰς ἑξάμηνον εἰληφὼς, οὐκ ἐχρήσατο [y] πάντη τῷ νόμω· ἀλλὰ συναγαγὼν τὸν δῆμον εἰς ἐκκλησίαν, καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων λόγον ἀποδοὺς, ἐξωμόσατο τὴν ἀρχήν. [z] τῆς τε βουλῆς δεομένης, γῆν τε, ὅσην ἐβούλετο, λαβεῖν ἐκ τῆς δορικτήτου, καὶ ἀνδράποδα καὶ χρήματα ἐκ τῶν λαφύρων, ἐπανορθώσαί τε τὴν πενίαν πλούτω δικαίω, οὗ ἀπὸ πολεμίων κάλλιστον ἐκτήσατο τοῖς ἰδίοις πόνοις, ἀξιώσης, φίλων τε καὶ συγγενῶν δωρεὰς προσφερόντων μεγάλας, καὶ ἀντὶ παντὸς ἀγαθοῦ τιθεμένων ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα [a] εὑποιεῖν, ἐπαινέσας αὐτοὺς τῆς προθυμίας, [b] οὐδὲν τῶν δεδομένων ἔλαβεν, ἀλλ' ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο χωρίον, καὶ τὸν αὐτουργὸν αὐτῶ ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ [c] μετείληφε βίον, μεῖζον φρονῶν ἐπὶ πενίᾳ, ἢ ἄλλοι ἐπὶ πλούτω· μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον καὶ Ναύτιος, ἄτερος τῶν ὑπάτων, νικήσας Σαβίνους ἐκ παρατάξεως, καὶ τῆς χώρας αὐτῶν πολλὴν καταδραμών, ἀπῆγεν ἐπ' οἴκους τὰς δυνάμεις.

Μετὰ δὲ τούτους ὀλυμπιὰς μὲν ἦν ὀγδοηκοστὴ καὶ πρώτη, ἧς ἐνίκα στάδιον Πολύμναστος Κυρηναῖος, Ἀθήνησι δὲ ἄρχων Καλλίας, ἐφ' οὗ τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἐν Ῥώμῃ παρέλαβε Γάϊος Ὁράτιος, καὶ Κόϊντος Μινύκιος. ἐπὶ τούτων Σαβῖνοι πάλιν στρατεύσαντες ἐπὶ Ῥωμαίους, πολλὴν τῆς χώρας αὐτῶν ἐδήωσαν, καὶ ἦκον οἱ φυγόντες ἐκ τῶν ἀγρῶν ἀθρόοι, κρατεῖσθαι πάντα ὑπ' αὐτῶν τὰ μεταξὺ Κρεστομερείας τε καὶ Φιδήνης λέγοντες. Αἰκαρετ, quumque amici et cognati magna dona ei offerrent, et nihil magis cuperent, quam vt talis vir diues esset, ille, laudata eorum egregia voluntate, nihil eorum, quae offerebantur, acceperit, sed ad suum illum agellum redierit, et laboriosam vitam regiae antepoſuerit, ob suam paupertatem magis se esse rens, quam alii ob diuitias. Non multo post et Nautius, alter consul, Sabinis acie victis, et agro eorum bona ex parte excursionibus vastato, copias domum reduxit.

Hos *consules* excepit olympias LXXXI. qua vicit in stadio Polymnastus Cyrenaeus, archonte Athenis Callia, quo anno C. Horatius et Q. Minucius Romae consules creati. His consulibus Sabini, rursus expeditione contra Romanos facta, magnam agri partem vastarunt; et qui ex agris fugerant, cateruatim venientes, nunciabant, omnia a Crustumerio Fidenas vsque in eorum potestatem venisse. Aequi quoque,

Per. Iul. 4258. *Ante Chr.* 456. *Olymp.* 80 4 *Bt.* 1. *Cat.* *V.C.* 296. *Var.* 298.

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat.* *V.C.* 297. *Var.* 299. *C. Horatio et Q. Minucio coss. turbae domi, ac foris bellum cum Aequis et Sabinis.*

* Non vsus est toto legis beneficio. *Gelen.*

y Νόμῳ agnoscit etiam *Lapi* versio: *non est eo, quantum lex dabat, vsus.* alioqui maluerit fortasse aliquis παντὶ τῷ χρόνῳ, *toto imperii tempore. Sylb.*

z Melius (vt opinor) in *Cod. Var.* τῆς τε βουλῆς δεομένης γῆν τε, (vulgatis deest δεομένης) et mox v. vlt. ἰδίοις πόνοις, οὐκ ἠξίωσε· φίλων τε etc. quo modo legisse visus est *Lapus.*

a Εὐποιεῖν *Var.*
b Οὐδὲν *Var.*
c Μετειλήφει *Var.*
d Βιρτῶνα

νοί τε οἱ νεωστὶ καταπολεμηθέντες, ἐν τοῖς ὅπλοις αὖθις ἦσαν· καὶ οἱ μὲν ἀκμαιότατοι αὐτῶν νυκτὸς ἐλάσαντες ἐπὶ Κορβιῶνα πόλιν, ἣν ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ Ῥωμαίοις παρέδοσαν, τήν τε Φρεγέαν τὴν ἐν αὐτῇ κοιμωμένην εὑρόντες κατέσφαξαν, πλὴν ὀλίγων, οἳ ἔτυχον ἀφυσερῶντες· οἱ δὲ λοιποὶ μεγάλῃ χειρὶ στρατεύσαντες ἐπὶ πόλιν [d] Βιρτῶνα τῶν Λατίνων ἔθνους, ἐξ ἐφόδου [e] παραλαμβάνοντας, καὶ ὅσα [f] Ῥωμαίοις ἐχ οἷοί τε ἦσαν ἐργάσασθαι, ταῦτα δι' ὀργὴν τὴν συμμάχου [g] αὐτῶν διέθεσαν· τοὺς μὲν ἐν ἥβῃ πάντας, πλὴν εἴ τινες διέφυγον εὐθὺς ἁλισκομένης τῆς πόλεως, ἀπέκτειναν, γυναῖκας δὲ καὶ παῖδας αὐτῶν, καὶ τὰ γηραιὰ τῶν σωμάτων ἠνδραποδίσαντο, καὶ τῶν χρημάτων ὅσα [h] δύναμις αὐτοῖς φέρειν ἦν, συσκευασάμενοι κατὰ σπουδήν, πρὶν ἅπαντας ἐπιβοηθῆσαι Λατίνους, [i] ἀνέστρεψαν. τούτων δὲ ἅμα

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat.* *V.C.* 297. *Var.* 299.

quoque, nuper deuicti, in armis iterum erant; et noctu lectissimi quique ex illis Corbionem profecti, quod oppidum superiore anno Romanis dediderant, praesidium in eo sopitum nacti iugularunt, exceptis paucis, qui forte aberant. reliqui vero ingenti manu ad Ortonam, Latini nominis oppidum, profecti, id primo impetu ceperunt, et iram, quam in Romanos effundere non potuerant, in eorum socios omnes effuderunt, omnesque puberes (praeter eos, qui statim, dum vrbs caperetur, euaserunt) interfecerunt, vxores et liberos eorum atque senes captiuos abduxerunt, et pecuniis, quascunque ferre potuerunt, festinanter collectis, priusquam omnes Latini illis succurrerent, se domum receperunt. His duabus cladibus eodem

d Βιρτῶνα agnoscit etiam *Lapi* versio. sed in *Cod. Vat.* Βοττῶνα. Supra corruptum est huius oppidi nomen. verum ibi initium est integrum; hic finis. Vide *Var. Lect.* ad p. 1735. v. vlt.

e Καταλαμβάνοντας *Vat.*

f Perperam in *Ed. Steph.* Ῥωμαίοις, vt satis perspicuum est e sequenti membro. *Sylb.*

g Αὐτὸς habet *Ed. Steph.* nostrum αὐτῶν probat etiam *Lapi* versio. *Sylb.*

h Δύναμις ἦν αὐτοῖς φέρειν *Vat.*

i Illud ἀνέστρεψαν in *Cod. Vat.* additum est a manu recentiori.

k Προσ-

[k] προσαγγελλομένων ὑπό τε Λατίνων καὶ τῶν ἐκ τῆς Φρεγέας διασωθέντων, ἡ μὲν βουλὴ στρατιὰν [l] ἐκπέμπειν ἐψηφίσατο, καὶ τοὺς ὑπάτους ἀμφοτέρους πορεύεσθαι· οἱ δὲ περὶ τὸν Οὐεργίνιον δήμαρχοι, πέμπτον ἔτος ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὄντες ἐξουσίας, ἐκώλυον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πρότερον ἐποίουν ἔτεσιν, ἐνισχόμενοι ταῖς στρατολογίαις τῶν ὑπάτων, τὸν ἐντὸς τείχους πρῶτον ἀξιοῦντες καταλυθῆναι πόλεμον, ἀποδοθείσης τῷ δήμῳ τῆς περὶ τοῦ νόμου διαγνώσεως, οὗ ὑπὲρ τῆς ἰσηγορίας εἰσέφερον. ὅ τε δῆμος αὐτοῖς συνελάμβανε πολλὰς κατὰ τῆς βουλῆς καὶ ἐπιφθόνους [m] διεξιοῦσι λόγους. ἐλκομένου δὲ τοῦ χρόνου, καὶ ὅτε τῶν ὑπάτων ὑπομενόντων προβουλεῦσαί τε καὶ εἰς τὸν δῆμον ἐξενεγκεῖν τὸν νόμον, ὅτε τῶν δημάρχων συγχωρησάντων βουλομένων τὴν καταγραφὴν καὶ τὴν ἔξοδον τῆς στρατιᾶς γενέσθαι, λόγων τε πολλῶν, καὶ κατηγοριῶν, ἃς ἐποιοῦντο κατ' ἀλλήλων ἔν τε ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐπὶ

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat.* *V.C.* 297. *Var.* 299.

eodem tempore nunciatis, tum a Latinis, tum ab iis, qui ex arce capta elapsi fuerant, senatus vtrumque consulem cum exercitu mittere decreuit. At Virginius eiusque collegae, quintum iam annum eandem potestatem habentes, id impediebant, quemadmodum annis superioribus fecerant, consulibus delectus habentibus intercedentes, vtque domesticum bellum prius finiretur postulantes, permissa plebis iudicio cognitione legis, quam de iuris aequabilitate ferebant; et ipsa plebs illis multas voces inuidiae plenas in senatum iactantibus suffragabantur. Quum autem tempus protraheretur, nec consules pati possent de ea lege senatusconsultum fieri, eamque promulgari, nec tribuni vellent permittere, vt delectus haberentur et copiae educerentur, quumque multa verba hinc inde fierent, multaque conuicia vltro citroque, tam in concionibus, quam in senatu, frustra iactaren-

k Προσαγγελλομένων *Vat.* vulg. συναγγελλ.

l In *Cod. Vat.* ἐκπέμπειν. quod rectius esse ob sequens πορεύεσθαι viderat *Sylb.* vulg. ἐκπέμψειν.

m Duo interpretes legebant διεξιών: vt participium hoc non ad tribunos, sed ad plebem referatur. nam vt *Gelenius*, ita et *Lapus* vertit: *inuidiosos iactans sermones:* cum Graeca hic sonent:

τῆς βελῆς, μάτην ἀναλισκομένων, ἑτέρα τις εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τῶν δημάρχων ἐπὶ τῇ βελῇ πολιτεία, καὶ παρακρουσαμένη τὸ συνέδριον, τὴν μὲν τότε κατέχουσαν φάσιν ἐπράϋνεν, ἑτέρων δὲ πολλῶν καὶ μεγάλων ἐγένετο πλεονεκ]ημάτων αἰτία τῷ δήμῳ. διηγήσομαι δὲ καὶ ταύτην τὴν δυναστείαν ὃν τρόπον ὁ δῆμος ἔλαβε.

XXVII. [n] Φθειρομένης καὶ διαρπαζομένης τῆς τε Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων γῆς, καὶ τῶν πολεμίων ὡς δι' ἐρημίας ἐλαυνόντων, κατ' ἐλπίδα τοῦ μηδεμίαν ἐπ' αὐτοὺς ἐξελεύσεσθαι δύναμιν, διὰ τὴν κατέχουσαν ἐν τῇ πόλει φάσιν, οἱ μὲν ὕπατοι τὴν βελὴν συνήγαγον, ὡς περὶ τῶν ὅλων ἔσχατον τοῦτο [o] βουλευσόμενοι. ῥηθέντων δὲ πολλῶν λόγων, πρῶτος ἐρωτηθεὶς γνώμην Λεύκιος Κοΐντιος, ὁ τῷ παρελθόντι γενόμενος ἔτει δικ]άτωρ, ἀνὴρ ἀμόνον τὰ πολέμια δεινότατος τῶν καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τὰ πολιτικὰ δοκῶν εἶναι φρονιμώτατος, γνώμην ἀπεφήνατο, [p] ἥ μάλιστα πείθει τούς τε δημάρχους καὶ τοὺς ἄλλους πο-

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat. V.C.* 297. *Var.* 299.

iactarentur, nouum quoddam institutum contra senatum a tribunis inuentum, quo patres decepti fuerunt, tunc quidem illam seditionem sopiuit; sed plebi multa et magna commoda attulit, eiusque potentiam auxit. Quomodo autem hanc quoque potentiam plebs fuerit adepta, narrabo.

Dum populi Romani sociorumque agri diriperentur, et hostes tanquam per loca deserta iter facerent, quod persuasum haberent, nullum exercitum contra se prodituram ob seditionem intestinam, consules senatum coëgerunt, vt tunc de summa rerum postremum consultaturi. Multis autem verbis hinc inde factis, primus rogatus sententiam L. Quintius, qui superiore anno dictator fuerat, vir non solum in rebus bellicis acerrimus, sed etiam in tractandis ciuilibus negotiis omnium sui seculi prudentissimus, dixit pro sententia, quod maxime tam tribunos, quam caeteros

nent: *et plebs eos adiuuabat, multa et inuidiosa in senatum verba effundentes. Sylb.*

n Φθειρομένης *Vat.* vulg. φερομένης.

o βουλευόμενοι *Vat.*

p In *Vat.* et *Lapi Cod.* ἐν ᾗ μάλιστα etc.

q Lego

λίτας, τὴν μὲν ὑπὲρ τοῦ νόμου διάγνωσιν ἐᾶσθαι ἐν τῷ παρόντι κατεπείγουσαν εἰς ἑτέρους ἀναβαλέσθαι καιροὺς ἐπιτηδειοτέρους· τὸν δ' ἐν χερσὶν ὄντα, καὶ ὅσον οὔπω τῇ πόλει [q] πλησιάζοντα πόλεμον ἅπασι προθυμίᾳ, καὶ μὴ περιιδεῖν τὴν μετὰ πολλῶν κ]ηθεῖσαν ἡγεμονίαν πόνων αἰσχρῶς καὶ ἀνάνδρως ἀπολομένην. ἐὰν δὲ μὴ πείθηται ὁ δῆμος, τοὺς πατρικίους ἅμα τοῖς [r] πελάταις καθοπλισαμένους, τῶν τ' ἄλλων πολιτῶν παραλαβόντας οἷς ἦν ἐκάστοις συναίρασθαι τὰ καλλίστου ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνος, χωρεῖν προθύμως ἐπὶ τὸν πόλεμον, θεοὺς, ὅσοι φυλάτ]ουσι τὴν Ῥωμαίων πόλιν, ἡγεμόνας [s] τῆς ὁδοῦ ποιησομένους. συμβήσεσθαι γὰρ αὐτοῖς δυοῖν καλῶν ἔργων καὶ δικαίων θάτερον, ἢ νίκην ἐξενέγκασθαι πασῶν, ὧν αὐτοί ποτε ἢ οἱ πατέρες ἐξηνέγκαντο, λαμπροτάτην, ἢ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ καλῶν εὐψύχως ἀγωνιζομένοις ἀποθανεῖν. ταύτης μέντοι τῆς καλῆς πείρας ἔτ' αὐτοὺς ἀπολελείψεσθαι ἔφη, ἀλλ' ἐν ἴσῳ τοῖς κράτιστα ἐρρωμένοις

caeteros ciues mouit, illam legis cognitionem tunc minime vrgentem in aliud tempus opportunius differendam: bellum vero, quod esset prae manibus, et propemodum reipublicae iam immineret, omni alacritate animi susciendum, nec committendum, vt imperium, multis laboribus partum, turpiter et ignaviter amitteretur. Quod si plebs non pareret, *dixit*, patricios vna cum suis clientibus armatos, et adiunctis aliis ciuibus, quotquot ad praeclarissimum pro patria certamen vltro operam suam offerrent, ad bellum alacriter proficisci debere, deos omnes vrbis Romanae custodes duces viae facientes. fore namque, vt e duobus praeclaris ac iustis alterum ipsi consequantur: aut enim victoriam, omnium, quas vnquam, aut ipsi, aut maiores retulissent, clarissimam reportaturos; aut pro victoriae bonis fortiter pugnantes casuros. Huic autem honesto conatui ne se quidem defuturum dicebat, * sed in proelio vel hominum robustissi-

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat. V.C.* 297. *Var.* 299.

q Lego πλησιάσοντα. *Steph.*

r In *Ed. Steph.* πολίταις. sed πελάταις cum *Lapo* et *Gelenio* [et *Cod. Vat.*] legendum esse, sensus dictat, et confirmant sequentia. *Sylb.*

s Τῆς ἐξόδου *Vat.* mox ποιησαμένους (vt v. 8. παραλαβόντας) maluit *Sylb.* et *Port.*

* Sed aeque ac valentissimum

παρὼν ἀγωνιεῖσθαι, ἤτε τῶν ἄλλων τινὰ πρεσβυτέρων οἷς ἐστιν ἐλευθερίας τε καὶ δόξης ἀγαθῆς λόγος.

XXVIII. Ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι ταῦτ' ἐδόκει, καὶ ἐθὲις ἦν ὁ τἀναντία ἐρῶν, οἱ μὲν ὕπατοι τὸν δῆμον εἰς ἐκκλησίαν συνεκάλεν. συνελθόντος δ', ὡς ἐπὶ καινοῖς ἀκούσμασι, παντὸς τοῦ κατὰ τὴν πόλιν ὄχλου, παρελθὼν ἕτερος τῶν ὑπάτων, Γάϊος Ὁράτιος, ἐπειρᾶτο πείθειν τὸς δημοτικοὺς ἑκόντας ὑπομεῖναι καὶ ταύτην τὴν [t] στρατείαν. ἀντιλεγόντων δὲ τῶν δημάρχων, καὶ τοῦ δήμου προσέχοντος αὐτοῖς τὸν νοῦν, παρελθὼν πάλιν ὁ ὕπατος εἶπε· [u] „Καλὸν, ὦ Οὐεργίνιε, καὶ θαυμαστὸν ἔργον ἐξειργάσασθε, διασπάσαντες ἀπὸ τῆς βουλῆς τὸν δῆμον· καὶ τὸ μὲν ἐφ' ὑμῖν εἶναι μέρος, πάντ' ἀπολωλέκαμεν, ὅσα παρὰ τῶν προγόνων παραλαβόντες, ἢ τοῖς ἑαυτῶν πόνοις κ]ησάμενοι [x] κατέσχομεν ἀγαθά. ἐ μὴν ἡμεῖς γ' ἀκονιτὶ μεθησόμεθ' αὐτῶν, ἀλλ' ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat.* 297. *V.C. Var.* 299.

robuſtiſſimorum operam aequaturum, nec vllos alios e ſeniori-bus, qui libertatis eſſent ſtudioſi et bonae exiſtimationis ratio-nem haberent, abfuturos.

Quum autem caeteri quoque in hanc ſententiam irent, nec vllus eſſet, qui contra diceret, conſules populum ad con-cionem conuocarunt. Ad quam quum tota vrbana turba, vt rem nouam audiret, confluxiſſet, alter conſul, C. Horatius, in medium progreſſus, conatus eſt perſuadere plebi, vt hanc quo-que expeditionem volens ac libens ſuſciperet. tribunis vero reclamantibus, et plebe animum ad illos aduertente, conſul iterum progreſſus ſic loquutus eſt: „Praeclarum, Virgini, et admirandum facinus feciſtis vos, qui plebem a ſenatu diuellitis: et quantum in vobis eſt, omnia bona amiſimus, quaecunque aut a maioribus accepta, aut noſtris laboribus parta poſſidemus. Verumta-men nos non patiemur, haec nobis ſine *ſudore et* puluere eripi; ſed

quemque interfuturum proe-lio, idemque facturos omnes ſeniores etc. *Gelen.*

t Στρατιὰν] Magis proprie στρατείαν. *Sylb.*

u Καλὸν, ὦ Οὐεργίνιε *Vat.* exclamandi particula deeſt vul-gatis.

x Κατέσχομεν τἀγαθὰ *Vat.*

y Deſi-

μετὰ τῶν βουλομένων σώζεσθαι τὴν πατρίδα, χωρήσομεν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, τὰς ἀγαθὰς προβαλλόμενοι τῶν ἔργων ἐλπίδας· καὶ εἴ τις ἄρα θεὸς ἐπισκοπεῖ τὰς καλὰς [y] καὶ δικαίας ἀγῶνας, καὶ ἡ τὴν πόλιν τήνδ' αὔξουσα ἐκ πολλοῦ [z] τύχη εἰ μήπω προλέλοιπεν αὐτὴν, κρείττους τῶν ἐχθρῶν ἐσόμεθα· εἰ δέ τις ἄρα ἐνέστηκε δαίμων, καὶ ἐναντιοῦται τῇ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, [a] ἤτοι κατὰ τό γ' ἐν ἡμῖν εὔνουν καὶ πρόθυμον ἀπολεῖται, ἀλλὰ τὸν ἁπάντων κράτιστον αἱρησόμεθα θάνατον περὶ τῆς πατρίδος. ὑμεῖς δ' αὐτοῦ μένοντες οἰκουρεῖτε ἅμα ταῖς γυναιξὶν, ὦ γενναῖοι καὶ καλοὶ προστάται τῆς πόλεως, ἐγκαταλιπόντες, μᾶλλον δὲ προδόντες ἡμᾶς, οἷς ἤτ' ἂν νικήσωμεν, ὁ βίος [b] ὑμῶν ἔσται καλὸς, ἤτ' ἂν ἄλλως χωρήσῃ τὰ καθ' ἡμᾶς, ἀσφαλής· εἰ μὴ ἄρα ἐκείνῃ τῇ ψυχρᾷ ἐλπίδι ἐπαίρε-

sed captis armis vna cum illis, qui patriam ſaluam cupiunt, bona ſpe factiſque freti, ad hoc certamen ibimus: et ſi quis forte deus honeſta et bona ac iuſta certamina curat, et ſi fortuna, quae hanc vrbem iamdiu auget, eam nondum deſeruit, victo-riam ab hoſte reportabimus. quod ſi quis deus forte nobis ob-ſiſtat, et reipublicae ſaluti aduerſetur, haud tamen pro ea pie-tate et animi alacritate, quae in nobis eſt, peribit: ſed mortem omnium honeſtiſſimam pro patria eligemus. Vos vero, o gene-roſi et praeclari vrbis praeſides, in ea cum mulierculis remanen-tes domum cuſtodite, nobis deſertis, imo potius proditis: qui-bus, nec ſi vicerimus, honeſte, nec, ſi res aliter nobis ſucceſſe-rit, tuto licebit viuere. niſi forte frigida illa ſpe elati, exiſtima-tis,

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat.* 297. *V.C. Var.* 299.

y Deſiderantur in *Cod. Vat.* duo vocabula καὶ ἀγαθὰς, quae hic in vulgatis addita legun-tur, poſt καλὰς.

z Abeſt *Vat.* χρόνῳ, quod vul-gatae ad πολλοῦ addunt.

a Melius (vt opinor) in *Cod. Vat.* ἤ τοι τό γε ἐν ἡμῖν. *Lapus* quidem vertit: *non tamen, quan-tum in nobis fuerit, bona mens promtitudoque amittetur.* Sic autem *Gelenius: non tamen propterea nos pium patriae ſtu-dium deponemus.*

b In *Ed. Steph.* ἡμῶν: per-peram. *Lapus* vt pleonaſticum praetermiſit. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἤτε ἂν νικήσωμεν ἡμεῖς βίος ἔσται καλός.

σθε, ὡς διαφθαρέντων τῶν πατρικίων, ὑμᾶς ἐάσουσιν οἱ πολέμιοι, ταύτην ὑπολογιζόμενοι τὴν εὐεργεσίαν, καὶ συγχωρήσουσιν ὑμῖν τὴν πατρίδα, καὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν, καὶ πάντα τἄλλα ἀγαθὰ, ὅσα νῦν ἔχετε, καρπᾶσθαι, ὧν ὑμεῖς, ὅτε τὰ ἄριστα ἐφρονεῖτε, πολλὴν μὲν γῆν ἀπετέμεσθε, πολλὰς [c] δὲ πόλεις ἐξανδραποδισάμενοι κατεσκάψατε, πολλὰ δὲ καὶ μεγάλα, καὶ ἀδὲ ὑπὸ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἀφανισθησόμενα, τρόπαια καὶ μνημεῖα τῆς ἔχθρας ἀνεστήσατε. ἀλλὰ τί ταῦτα τῷ δήμῳ ἐπιτιμῶ, ὃς ἀδέποτε πονηρὸς ἑκὼν ἐγένετο, μᾶλλον ἢ ἐχ ὑμῖν, ὦ Οὐεργίνιε, [d] τοῖς τὰ καλὰ ταῦτα πολιτευομένοις; ἡμῖν μὲν ἦν, οἷς ἀνάγκη μηδὲν ταπεινὸν φρονεῖν, δέδοκταί τε, καὶ ἀθὲν ἔσαι τὸ κωλύον, ἄρασθαι τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα· ὑμῖν δὲ τοῖς ἐγκαταλιπᾶσι καὶ προδιδοῦσι τὸ κοινὸν ἦξει δίκη τιμωρὸς ἀ μεμπτὴ παρὰ θεῶν. ἐὰν ἄρα διαφύγητε τὴν παρ' ἀνθρώπων κόλασιν, ἀλλ' ἀδὲ ταύτην διαφεύξεσθε.

Per. Iul. 4259. Ante Chr. 455. Olymp. 81 1/2. Cat. V.C. 297. Var. 299.

tis, fore, vt hostes, exstinctis patriciis, hoc beneficium considerantes, intactos vos relinquant, et patria, libertate, imperio, et reliquis omnibus bonis, quae nunc possidetis, frui vobis permittant: quos (quando optime de republica sentiebatis) magna agrorum parte mulctastis, multasque eorum vrbes, ciuibus in seruitutem abstractis, euertistis, atque multa et magna tropaea et monumenta inimicitiarum erexistis, quae ne vlla quidem temporis vetustate deleri poterunt. Sed quid ego ob haec plebem increpo, quae nunquam sponte peccauit, quin potius vos, Virgini, * qui tam egregie rempublicam administratis? Nos certe, quos ipsa necessitas viros magnanimos esse cogit, decreuimus (nec quidquam nos prohibebit) pro patria certamen subire: vos vero, desertores et proditores reipublicae, diis iustas et meritas poenas dabitis. ac si forte hominum poenas effugeritis, at certe non etiam istas effugietis. Nec

c Ad praecedens μὲν melius quadrat δὲ, quam τε. *Sylb.* quam coniecturam firmat *Cod. Vat.*

d τοῖς τὰ καλὰ ταῦτα πολιτευομένοις *Vat.* pronomen deest vulgatis.

* Pulchra ista in rep. administrantes. *Lapus.* Qui hos praeclaros mores in ciuitatem inuehitis. *Gelen.*

e Μήτε

καὶ μή με δεδίτεσθαι ὑπολάβητε· ἀλλ' εὖ ἴστε, ὅτι οἱ καταλειφθέντες ἡμῶν ἐνθάδε τῆς πόλεως φύλακες, ἐὰν κρείττω τὰ τῶν ἐχθρῶν γένηται, φρονήσουσιν, ἃ προσῆκεν αὐτοῖς φρονεῖν. ἀ γὰρ ἤδη μέν τισι βαρβάροις ἁλισκομένοις ὑπὸ τῶν πολεμίων εἰς νῦν ἦλθε, μήτε γυναικῶν αὐτοῖς παραχωρῆσαι, μήτε παίδων, [e] μήτε πόλεων, ἀλλὰ τὰς μὲν ἐμπρῆσαι, τὰς δὲ κατασφάξαι· Ῥωμαίοις δ' ἄρα, οἷς ἑτέρων ἄρχειν πάτριόν ἐστιν, ἀ παρασήσεται ταῦτα περὶ ἑαυτῶν φρονεῖν; ἐχ ὅτως ἀγενεῖς ἔσονται, ἀλλ' ἀφ' ὑμῶν τῶν ἐχθίστων ἀρξάμενοι, τότε χωρήσουσι πρὸς τὰ φίλια. πρὸς ταῦτα ὁρῶντες, ἐκκλησιάζετε, καὶ νόμους εἰσφέρετε καινούς.»

XXIX. Ταῦτα καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια εἰπὼν, παρεσήσατο τὰς πρεσβυτάτας τῶν πατρικίων κλαίοντας. ἃς ἰδόντες πολλοὶ τῶν δημοτικῶν, ἀδ' αὐτοὶ κατέχειν τὰ δάκρυα ἐδύναντο. γενομένης δὲ πολλῆς συμπαθείας πρὸς

Per. Iul. 4259. Ante Chr. 455. Olymp. 81 1/2. Cat. V.C. 297. Var. 299.

Nec putetis, me terrendi caussa haec dicere: sed certo sciatis, eos, qui de nobis relicti fuerint ad vrbis praesidium, si hostes victores fuerint, eam, quae ipsos deceat, mentem habituros. Si enim nonnullis barbaris iam ab hoste deuictis in mentem venit, vt nec coniuges, nec liberos, nec ciuitates, in eorum potestatem venire paterentur; sed illas quidem cremarent, hos vero iugularent: non putatis, haec Romanis (quibus patrium est aliis imperare) in mentem ventura, et ita sibi eos consulturos? non adeo degeneres erunt: sed, a vobis inimicissimis initio facto, tunc demum manus in carissimos quosque conuertent. Haec igitur considerantes, conciones habeatis, et nouas leges feratis.

Haec et multa alia huiusmodi loquutus, produxit patrum maximos natu flentes. quibus conspectis, multi de plebe ne ipsi quidem a lacrymis sibi temperare potuerunt. Itaque vehementer motis

e Μήτε πόλεων, ἀλλὰ τὰς μὲν ἐμπρῆσαι, τὰς δὲ κατασφάξαι non fine ratione legendum esse placuit *Sylb.* et *Porto:* vt τὰς μὲν ad πόλεις, verum τὰς δὲ ad παῖδας et γυναῖκας referatur. nam πόλεων habet *Cod. Vat.* et τὰς δὲ *Cod. Rom.* itemque *Lapi* versio. In vulgatis πολιτῶν legitur pro πόλεων, et τὰ δὲ pro τὰς δὲ.

f Illud

τε τὰς ἡλικίας τῶν ἀνδρῶν καὶ πρὸς τὰς ἀξίας, μικρὸν ἐπισχὼν ὁ ὕπατος· „Οὐκ αἰσχύνεσθε, ἔφησεν, ὦ πολῖται, ἀδὲ κατὰ γῆς δύεσθε, εἰ οἵδε οἱ γέροντες ὑπὲρ ὑμῶν τῶν νέων τὰ ὅπλα ἀναλήψονται, ἀλλ' ὑπομενεῖτε ἀπολειφθῆναι τάττων ἡγεμένων, ὃς ἀεὶ πατέρας ἐκαλεῖτε; [f] ὡς σχέτλιοι ὑμεῖς, καὶ ἀδὲ πολῖται ταύτης ἄξιοι λέγεσθαι τῆς [g] γῆς, ἣν ἔκτισαν οἱ τὰς πατέρας ἐπὶ τῶν ὤμων ἐνέγκαντες, οἷς καὶ δι' ὅπλων καὶ διὰ πυρὸς ὁδὸς ἀσφαλεῖς θεοὶ παρέσχον.„ [h] Ὡς δὲ κατέμαθεν ὁ Οὐεργίνιος ἀγόμενον τὸν δῆμον ὑπὸ τῶν λόγων, δεδοικὼς, μὴ παρὰ τὴν ἑαυτᾶ γνώμην κοινωνεῖν ὑπομείνῃ τᾶ πολέμᾳ, παρελθὼν εἶπεν· „Ἡμεῖς ἄτ' [i] ἐγκαταλείπομεν, ἄτε προδίδομεν ὑμᾶς, ὦ πατέρες, [k] ἀδ' ἂν ἀπο-

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat. V.C.* 297. *Var.* 299.

motis affectibus aetate ac dignitate hominum, consul, post interpositum breue silentium: „Non pudet vos, Quirites, inquit, nec sub terram vos abditis, quod isti senes pro vobis iuuenibus arma capiant? et eos duces deserere sustinebitis, quos patres semper vocabatis? O vos miseros, et ciues hac patria indignos, cuius conditores parentes suos humeris gestauerunt, quibus per medios hostes armatos et incendia dii tutam viam praebuerunt.„ Tunc Virginius, vt vidit, plebem his sermonibus flecti, veritus, ne vel contra animi sui sententiam ad illam belli societatem se addere cogeretur, in medium progressus sic est loquutus: „Non deserimus, nec prodimus vos, patres, nec vos dese-

f Illud ὡς agnoscit [*Cod. Vat.* atque] *Lapi* versio. *Gelenius* maluit ὦ: non absurde. *Sylb.*

g Illud γῆς metonymicως non tantum significat χώρας, sed etiam πόλεων, Lauinii scilicet, Albae, Romae. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἄξιοι λέγεσθαι τῆς γῆς. vulgatis deest λέγεσθαι.

h Ὡς δὲ κατέμαθεν ὁ Οὐεργίνιος *Vat.* [Necesse est, vt turbelae nescio quid hic interuenerit nescio cuius culpa: nam quae pro variante lectione e Vat. afferuntur, eadem iam in texto vulgato leguntur.]

i In *Ed. Steph.* ἐγκαταλίπομεν, verum ἐγκαταλείπομεν probat sequens προδίδομεν, et agnoscit [*Cod. Vat.* atque] *Lapi* versio.

k Οὐδ' ἂν ἀπολειφθείημεν *Vat.* vulgatis deest particula ἄν.

l Magis

λειφθείημεν ὑμῶν, ὥσπερ ἀδὲ πρότερον ἠξιώσαμεν ἀδεμιᾶς ἀπολειφθῆναι [l] στρατείας, ἀλλὰ καὶ ζῆν αἱρέμεθα σὺν ὑμῖν, καὶ πάσχειν, ὅ τι ἂν [m] τῷ δαιμονίῳ δοκῇ μεθ' ὑμῶν. πρόθυμοι δ' ἐν παντὶ καιρῷ περὶ ὑμᾶς γεγονότες, [n] ἀξιῶμεν μετρίας παρ' ὑμῶν τυχεῖν χάριτος, ὥσπερ τῶν κοινῶν κινδύνων ἰσομοιρᾶμεν ὑμῖν, ἄτω καὶ τῶν δικαίων τὸ ἴσον ἔχειν, νόμας καταστησάμενοι φύλακας τῆς ἐλευθερίας, οἷς ἅπαντες ἀεὶ χρησόμεθα. εἰ δὲ προσίσταται τᾶτο ὑμῖν, καὶ ἀκ ἀξιᾶτε τοῖς ἑαυτῶν πολίταις ταύτην συγχωρῆσαι τὴν χάριν, ἀλλὰ [o] θανάτᾳ τιμᾶσθε τὸ μεταδᾶναι τῷ δήμῳ τῆς ἰσηγορίας, ἀκέτι φιλονεικᾶμεν ὑμῖν· αἰτησόμεθα δὲ ἑτέραν παρ' ὑμῶν χάριν, ἧς τυχόντες, ἴσως ἂν ἀδὲ καινῶν ἔτι δεηθείημεν νόμων. εἰσέρχεται δ' ἡμᾶς εὐλάβεια, μή ποτ' ἀδὲ ταύτης τύχωμεν, ἐξ ἧς τῇ βαλῇ μὲν ἀδὲν ἔσαι βλάβος, τῷ δὲ δήμῳ τιμή τις ὑπάρξει καὶ φιλανθρωπία.„

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat. V.C.* 297. *Var.* 299.

deseremus, sicut nec vnquam ante vllam militiam deserere voluimus: sed et vobiscum viuere volumus, et vobiscum pati, quidquid fortunae libuerit. Sed cum semper promtam vobis operam nauauerimus, hanc mediocrem gratiam a vobis reposcimus; vt, quemadmodum communium periculorum ex aequo sumus vobiscum participes, sic etiam aequo iure degamus, constitutis legibus libertatis custodibus, quibus omnes in posterum vtamur. *Quod si hoc apud vos decreuistis, et vestris ciuibus hanc gratiam concedere non vultis: sed iuris aequabilitatem plebi impertire ** grauius morte censetis, vobiscum non amplius hac de re contendemus; sed aliud beneficium a vobis petemus, quo impetrato, fortasse ne nouis quidem legibus opus erit. Veremur autem, ne hoc quoque nobis denegetur, quod nullum detrimentum senatui afferet, plebi vero valde honorificum et acceptum erit.„

Quum

l Magis proprie στρατείας. *Sylb.* vulgo στρατιᾶς.

m τῷ δαίμονι δοκῇ *Vat.*

n Ἠξιῶμεν *Vat.*

* Quod si ipsi aduersamini in hoc nobis etc. *Lapus.*

o Θανάτῳ *Vat.* vulgatae θανάτῳ.

* Capitale existimatis. *Gelen.*

XXX. Εἰπόντος δὲ τῦ ὑπάτυ, ὅτι τῦτο τὸ πολίτευμα τῇ βυλῇ συγχωρῦντες [p] ἑδενὸς ἄλλυ ἁμαρτήσονται τῶν δεόντων, καὶ κελεύοντος λέγειν, ὅτυ δέονται, ὀλίγα διαλεχθεὶς τοῖς συνάρχυσιν ὁ Οὐεργίνιος, ἐπὶ τῆς βυλῆς [q] ἔφη ἐρεῖν. καὶ μετὰ ταῦτα συναγαγόντων τὸ συνέδριον τῶν ὑπάτων, [r] παρελθὼν καὶ τὰ δίκαια τῦ δήμυ πρὸς τὴν βυλὴν ἅπαντα [s] εἰσενεγκάμενος, ἠτήσατο διπλασιασθῆναι τὴν ἀρχὴν τὴν προϊσαμένην τῦ δήμυ, καὶ ἀντὶ τῶν πέντε δημάρχων δέκα εἰς ἐνιαυτὸν ἕκαστον ἀποδείκνυσθαι. τῦτο οἱ μὲν ἄλλοι βλάβην ἠδέμιαν ᾤοντο τῷ κοινῷ φέρειν, ἀλλὰ διδόναι καὶ μὴ ἀντιπράττειν παρῆνυν, ἄρχοντος τῆς γνώμης Λευκίυ Κοϊντίυ, τῦ τότε μέγιστον ἔχοντος ἐν τῇ βυλῇ κράτος. εἷς δὲ μόνος ἀντέλεγε Γάϊος Κλαύδιος, υἱὸς Ἀππίυ Κλαυδίυ, τῦ [t] παρὰ πάντα τὸν χρόνον τοῖς εἰσηγήμασι τῶν δημοτικῶν, εἴ τινα μὴ νόμιμα ἦν, ἐναντιωθέντος, διαδεδεγμένος τὰ πολιτεύματα τῦ πατρὸς, καὶ ὅτ' αὐτὸς εἶχε τὴν ὕπατον ἀρχὴν, κωλύσας δοθῆναι τοῖς δημάρχοις τὴν κατὰ τῶν ἱππέων τῶν [u] ἐπὶ τῇ συνωμοσίᾳ διαβαλλομένων ἐξέτασιν. καὶ [x] μακρὸν διεξελθὼν λόγον, ἐδίδασκεν, [y] ὅτι μετριώτερος μὲν ὁ δῆμος, ἀδὲ χρηστότερος ἔσαι, διπλασιασθείσης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς, ἀνοητότερος δὲ καὶ βαρύτερος. ἃ γὰρ ἐπὶ ῥητοῖς τισι παραλήψεσθαι τὴν ἀρχὴν τὰς ὕστερον ἀποδειχθησομένας, ὥστε μένειν ἐπὶ τοῖς καθεστηκόσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ τῆς κληρεχίας αὖθις [z] προθήσειν λόγον, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἰσοτιμίας, καὶ πάντας ἐξῆς ζητήσειν, ὅ τι λέγοντες, ἢ πράττοντες, τὸ μὲν τῦ δήμυ κράτος αὐξήσυσι, τὰς δὲ τῆς βυλῆς τιμὰς καταλύσυσι. καὶ σφόδρα ἐκίνησε τὰς πολλὰς ὁ λόγος. ἔπειτα μετήγαγεν αὐτὰς ὁ Κοΐντιος, διδάσκων, ὅτι πρὸς τῆς βυλῆς ἐστι τὸ πολλὰς εἶναι τὰς

Per. Iul. 4259. Ante Chr. 455. Olymp. 81 1/2. Cat. V.C. 297. Var. 299.

Quum autem conſul reſpondiſſet, ſi tribuni actionem iſtam ſenatui permitterent, nihil iuſti eis denegatum iri, iuſſiſſetque effari, quid peterent, Virginius, pauca prius cum collegis colloquutus, reſpondit, ſe id in ſenatu dicturum. ac mox ſenatu a conſulibus coacto, ille in medium progreſſus, omnibus plebis priuilegiis ſecum in curiam allatis, petiit, vt plebis magiſtratus duplicaretur, et pro quinque tribunis decem quotannis crearentur. Hoc alii nullum damnum reipublicae allaturum arbitrabantur, ſed concedendum eſſe, nec quidquam moliendum cenſebant; cuius ſententiae princeps erat L. Quintius, cuius tum maxima erat in ſenatu auctoritas. Vnus ſolus contradixit, C. Claudius, Appii filius iſtius, qui ſemper omnibus plebis nouis inſtitutis (ſi qua iniqua erant) aduerſatus fuerat; qui ex patris diſciplina, quum et ipſe conſulatum gereret, impediuit, ne inquiſitio in equeſtrem ordinem, de coniuratione falſo ſuſpectum, tribunis permitteretur. Hic paucis verbis docuit, plebem, nec modeſtiorem, nec meliorem futuram duplicato eius magiſtratu; ſed dementiorem ac inſolentiorem. neque enim certis conditionibus eos, qui in poſterum creandi eſſent, magiſtratum accepturos, ita vt pactis ſtarent; ſed confeſtim de lege agraria, et de honoribus aequandis mentionem facturos, omneſque deinceps dictis et factis plebis potentiam augere, et ſenatus honores tollere conaturos. Haec oratio multos vehementer mouit. Deinde autem Quintius eos in aliam ſententiam traduxit, docens, e re ſenatus eſſe, multos eſſe tribunos plebis, plurimos

[p] οὐθενὸς ἄλλυ ἁμαρτήσοντα τῶν μετρίων *Vat.*

[q] In *Cod. Vat.* ἔφησαν ἐρεῖν.

[r] Graeca ſunt hic ambigua. nam ſi πρὸς τὴν βυλὴν ad praecedentia referas, ſenſus eſt: *allegato, ſeu prolato, quidquid plebi iuris eſſet aduerſus ſenatum.* ſi ad ſequentia, ſic vertere poteris: *prolatis ad ſenatum omnibus plebis iuribus, ſeu privilegiis. Sylb.* Optime, meo iudicio, in *Cod. Vat.* παρελθὼν καὶ τὰ δίκαια etc. atque ita plane in *Lapi Cod.* nam vertit: *progrediens, ac plebis iura omnia ad ſenatum inferens.* vulgatis καὶ deeſt.

[s] Ἐνεγκάμενος *Vat.*

[t] παρὰ πάντα τὸν χρόνον *Vat.* τὸν deeſt vulgatis.

[u] Si ἐν retineamus, deeſt infinitum εἶναι ante διαβαλλομένων. vel legendum τῶν ἐπὶ συνωμοσίᾳ διαβαλλομένων. *Lapus* vertit: *aduerſus equites inſimulatos coniurationis.* Hiſtoria vero, quam reſpicit, ſupra fuit, p. 2007. v. pen. *Sylb.*

[x] Μακρὸν *Vat.* vulg. μικρὸν.

[y] Senſus flagitat, vt legamus: ὅτι ἅτε μετριώτερος μὲν ὁ δῆμος, ἀδὲ etc. *Port.*

[z] Προσθήσειν ſupra quoque fuit in ſimili loquendi genere. ſed προθήσειν [habet *Cod. Vat.* atque] probat *Lapi* verſio. *Sylb.*

δήμαρχοι πρεσβύτατος. ἦν γὰρ ὁμονοήσειν [a] τὰς πλείους τῶν ἐλαττόνων· μίαν δὲ βοήθειαν εἶναι τοῖς κοινοῖς, ἣν Ἄππιον Κλαύδιον, τὸν Γαΐου πατέρα, πρῶτον ἰδεῖν, ἐὰν συσταίζῃ [b] τὸ ἄρχον, [c] καὶ μὴ ἅπασι τὸ αὐτὸ δοκῇ. ἐδόκει τε δὴ ταῦτα, καὶ γίνεται δόγμα βουλῆς· „ἐξεῖναι τῷ δήμῳ δέκα δημάρχους καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀποδεικνύναι, τῶν δὲ [d] τότ' ὄντων ἐν ἀρχῇ μηθένα.„ τοῦτο τὸ προβούλευμα οἱ περὶ τὸν Οὐεργίνιον λαβόντες ἐξήνεγκαν, καὶ κυρώσαντες τὸν ἐπ' αὐτῷ γραφέντα νόμον, δέκα δημάρχους εἰς τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν ἀπέδειξαν. παυσαμένης δὲ τῆς στάσεως, καταγράψαντες τὰς δυνάμεις οἱ ὕπατοι, διεκληρώσαντο τὰς ἐξόδους· [e] καὶ Μινυκίῳ μὲν [ἦν] ὁ κατὰ Σαβίνων πόλεμος ἐδόθη, Ὁρατίῳ δὲ ὁ κατ' Αἰκανῶν· καὶ κατὰ σπουδὴν ἐξῆσαν ἀμφότεροι.

Per. Iul. 4259. *Ante Chr.* 455. *Olymp.* 81 ½. *Cat. V.C.* 297. *Var.* 299.

plurimos enim minus concordes fore, quam pauciores: vnum autem esse reipublicae remedium, quod Appius Claudius, Caii pater, primus animaduerterit, videlicet si hoc collegium dissideret, nec omnibus idem videretur. In hanc igitur sententiam factum est senatusconsultum: „licere plebi decem tribunos quotannis creare; sed nullum ex illis, qui tunc magistratum gerebant.„ Id senatusconsultum acceptum Virginius et collegae promulgarunt, atque, legem de ea re scriptam plebiscito confirmantes, decem tribunos in annum insequentem designarunt. Sedata seditione, consules copiis conscriptis prouincias sunt sortiti: ac Minucio bellum contra Sabinos commissum, Horatio contra Aequos. et ambo celeriter copias eduxerunt.

a Πλείους] Rectius τὰς πλείους. *Sylb.*

b Malim τὸ ἀρχεῖον. *Sylb.*

c Καὶ μὴ πᾶσι τὸ αὐτὸ δοκῇ *Vat.* vulg. δόξῃ.

d *Gelenius* τότε non ad eum annum restrinxerat, sed ad omnes insequentes annos extenderat. sic enim verterat: *modo ne quis reficeretur, qui proximo anno eundem magistratum gessisset.* Nostra versio (*sed neminem ex iis, qui tunc magistratum gererent*) ambiguitatem habet, vt Graeca verba: itidemque verba *Liuii: id modo excepere, ne postea eosdem tribunos iuberent. Sylb.*

e Non agnoscit *Vat.*

f Virginii

Σαβῖνοι μὲν ἔνδον τὰς πόλεις διὰ φυλακῆς ἔχοντες, ὑπερεῖδον ἀγομένων τε καὶ φερομένων ἁπάντων τῶν κατὰ τὰς ἀγρούς. Αἰκανοὶ δὲ τὴν ἐναντιωσομένην Ῥωμαίοις δύναμιν ἀπέφευγον. ἀγωνισάμενοι δὲ λαμπρῶς, ἐχ οἷοί τ' ἐγένοντο τὴν Ῥωμαίων ὑπερβαλέσθαι δύναμιν, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν εἰς τὰς πόλεις ἀπελθεῖν, ἀποβαλόντες τὸ πολίχνιον, ὑπὲρ οὗ τὸν ἀγῶνα ἐποιοῦντο. Ὁράτιος δὲ τρεψάμενος τοὺς πολεμίους, καὶ πολλὰ τῆς χώρας αὐτῶν κακώσας, τά τε Κορβιώνος τὰ τείχη καταπάσας, καὶ τὰς οἰκήσεις ἐκ θεμελίων ἀνελών, ἀπῆγε τὴν δύναμιν ἐπ' οἴκου.

Τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει Μάρκου Οὐαλερίου καὶ [f] (Σποριου) Οὐεργινίου τὴν ὑπατείαν ἐχόντων, στρατιὰ μὲν ὑπερόριος οὐδεμία ἐξῆλθε Ῥωμαίων, πολιτικὰ δὲ προσκρούσματα τοῖς δημάρχοις πρὸς τοὺς ὑπάτους συνέβη πάλιν, ἐξ ὧν ἔσχον οἱ δήμαρχοι παρασπάσαντές τι τῆς ὑπατικῆς δυνασείας. τὸν μὲν γὰρ ἔμπροσθεν χρόνον ἐκκλησίας μόνον ἦσαν οἱ δήμαρχοι κύριοι, βουλὴν δὲ [g] συναγαγεῖν,

Per. Iul. 4260. *Ante Chr.* 454. *Olymp.* 81 ⅔. *Cat. V.C.* 298. *Var.* 300. *M. Valerio et Sp. Virginio coss. quies foris, turbae domi.*

Sabini, intra oppida se continentes atque ea tutantes, omnia, quae in agris erant, agi et ferri patiebantur. At Aequi exercitum miserunt, qui Romanis obuiam iret. qui licet strenue dimicassent, tamen Romanorum vires superare non potuerunt: sed se in oppida recipere coacti fuerunt, amisso oppidulo, pro quo pugnarant. Horatius vero, fusis ac fugatis hostibus, et agri eorum magna parte vastata et direpta, Corbioniisque moenibus dirutis atque aedificiis funditus euersis, exercitum domum reduxit.

Anno sequenti M. Valerio et Sp. Virginio consulatum gerentibus, nullum bellum externum a populo Romano gestum est: sed contentiones inter tribunos et consules domi renouatae sunt, quibus tribuni consularem potestatem imminuerunt. Nam antea tribuni solum concionis conuocandae ius habebant; senatum

f Virginii praenomen (quod deest in *Ed. Steph.*) agnoscit *Rom.* [*Vat.*] et *Lapi Cod.* et prodebant *Liuius*, *Cassiodorus*, *Diodorus*, aliique. *Sylb.*

g Συνάγειν *Vat.*

ἢ γνώμην ἀγορεύειν, ἐκ ἐξῆν αὐτοῖς, ἀλλ' ἦν τῶν ὑπάτων τοῦτο τὸ γέρας. οἱ δὲ τότε δήμαρχοι πρῶτον συγκαλεῖν ἐπεβάλοντο τὴν βουλήν, [h] Ἰκιλλίου τὴν πεῖραν εἰσηγησαμένου, ὃς ἡγεῖτο μὲν τῷ ἀρχείῳ, δραστήριος δέ τις ἦν ἀνήρ, καὶ ὡς [i] Ῥωμαῖος εἰπεῖν ἐκ ἀδύνατος. εἰσέφερε γάρ τι καὶ ἔτος πολίτευμα καινὸν, ἀξιῶν ἀπομερισθῆναι τοῖς δημόταις τόπον εἰς οἰκιῶν κατασκευὰς τὸν καλούμενον Αὐεντῖνον. ἔστι δὲ λόφος ὑψηλὸς ἐπιεικῶς, ἐκ ἐλάττων ἢ δώδεκα σταδίων τὴν περίμετρον, ἐμπεριεχόμενος τῇ πόλει· ὃς ἐχ ἅπας τότ' ᾤκητο, ἀλλ' ἦν δημόσιός τε καὶ ὕλης ἀνάπλεως. τοῦτο τὸ πολίτευμα εἰσάγων ὁ δήμαρχος, τοῖς τότε ὑπάτοις καὶ τῇ βουλῇ προσήει δεόμενος τὸν [k] ἐπ' αὐτῷ γραφέντα νόμον προβουλεῦσαί τε καὶ εἰς τὸν δῆμον ἐξενεγκεῖν. ἀναβαλλομένων δὲ καὶ παρελκόντων τῶν ὑπάτων τὸν χρόνον,

Per. Iul. 4260. *Ante Chr.* 454. *Olymp.* 81 2/3. *Cat.* *V.C.* 298. *Var.* 300.

senatum vero cogere, aut sententiam dicere, illis non licebat: sed hic honor consulum erat. Illius autem anni tribuni primi senatum conuocare sunt aggressi, istius conatus auctore Icilio, qui eius collegii princeps erat, vir industrius, et Romana facundia pollens. Nam hic quoque nouum institutum in rempublicam inducere est ausus, postulans, vt locus, qui Auentinus vocatur, plebi ad aedes in eo fabricandas diuideretur. est autem collis modice altus, ambitu non minore, quam duodecim stadiorum, moenibus vrbis comprehensus, qui tunc non totus habitabatur, sed erat publicus et nemorosus. Tribunus igitur, hanc actionem inferens, ad eius anni consules et senatum accessit, petiitque, * vt suam rogationem senatusconsulto confirmatam liceret promulgare. Consulibus autem rem differentibus et tempus

b Ἰκιλίῳ (simplici λ, vt apud Latinos) malit *Portus*.

i Ῥωμαίοις non agnoscit *Lapi* versio. *Gelenius* legit Ῥωμαίως, seu Ῥωμαϊστὶ. *Sylb.* In *Cod. Vat.* καὶ ὡς Ῥωμαῖος, vt infra: εἰπεῖν τε, ὡς στρατιώτης, ἐκ ἀδύνατος. Verum hoc dicendo (vt notauit *Steph.*) fieri Romanis iniuria videatur. vulg. καὶ Ῥωμαίοις.

k Ἐπ' αὐτῷ *Vat.* quo modo etiam in *Lapi Cod.* nam vertit: *de eo scriptam legem.* atque hoc *Sylburgio* placuit. vulg. τὸν ἐν αὐτῷ.

* Vt de eo scriptam legem decernant et in populum efferant. *Lapus.*

l Ἐπεὶ

πέμψας τὸν ὑπηρέτην ὡς αὐτὸς, ἐκέλευσεν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀκολουθεῖν, καὶ τὴν βουλὴν συγκαλεῖν. [l] ἐπεὶ δὲ τὸν ὑπηρέτην κελευσθείς τις τῶν ῥαβδούχων ἀπήλασεν, ἀγανακτήσας ὁ Ἰκίλλιος καὶ οἱ [m] συνάρχοντες αὐτῷ, συνέλαβον τὸν ῥαβδοῦχον, καὶ ἀπήγαγον, ὡς ῥίψοντες κατὰ τῆς πέτρας. οἱ δὲ ὕπατοι βιάσασθαι μὲν, ἢ τὸν ἀγόμενον ἀφελέσθαι, καίτοι δεινὰ δοκοῦντες ὑβρίσθαι, ἀδύνατοι ἦσαν· ἐπεκαλοῦντο δὲ τὴν ἐκ τῶν ἄλλων δημάρχων βοήθειαν. ἐδὲν γὰρ τῶν πραττομένων ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἐπισχεῖν, ἢ κωλῦσαι τῶν ἄλλων τινὶ ἔξεστιν, ἀλλ' ἑτέρᾳ δημάρχῳ τοῦτ' ἐστὶ τὸ κράτος. τοῖς δ' ἄρα πᾶσιν ἦν ταῦτα κατ' ἀρχὰς δεδογμένα, μήτ' εἰσηγήσασθαί τινα καινὸν πολίτευμα μηδὲν ἐφ' ἑαυτῷ βαλλόμενον, ἐὰν μὴ πᾶσι τὸ αὐτὸ δοκῇ, μήτ' ἐναντιωθῆναί τινα τοῖς πραττομένοις, [n] ἀλλ' ὃ ἂν αἱ πλείους γνῶμαι δοκιμάσωσι, τοῦτ' εἶναι κύριον. καὶ περὶ τούτων εὐθὺς

Per. Iul. 4260. *Ante Chr.* 454. *Olymp.* 81 2/3. *Cat.* *V.C.* 298. *Var.* 300.

tempus protrahentibus, misso ad eos apparitore, ad collegium sequi atque senatum conuocare iussit. Sed quum quidam ex lictoribus iussu *consulum* apparitorem repulissent, Icilius eiusque collegae, id iniquo animo ferentes, lictorem comprehenderunt, et, vt deiicerent de saxo, adduxerunt. At consules nec vim afferre, nec eum, qui abducebatur, eripere potuerunt, licet se graui contumelia affectos putarent: sed aliorum tribunorum opem implorabant. quod enim ex illius collegii sententia fit, id prohibere, aut impedire, nulli alii licet: sed haec potestas est alicuius alius tribuni. Illi vero iam ante inter se decreuerant, ne quis priuato consilio nouum aliquod institutum inueheret, nisi illud ipsum toti collegio probaretur; nec vllus vlli actioni intercederet; sed quod plurium sententiis approbaretur, id ratum esset. ac confestim simulat-

l Ἐπεὶ δὲ τῶν ῥαβδούχων τις ἀπήλασεν τὸν ὑπηρέτην κελευσθεὶς ὑπὸ τῶν ὑπάτων, ἀγανακτήσας *Vat.*

m Συνάρχοντες αὐτῷ *Vat.*

n Hic quoque locus e *Cod. Rom.* emendatus est. nam in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] sic legitur: ὅπερ γὰρ ἂν αἱ πλείους γνῶμαι δοκιμάσωσι, καὶ περὶ τούτων etc. sententia plane imperfecta.

* Forsan

ἅμα τῷ παραλαβεῖν τὴν ἀρχὴν ἱερὰ θύσαντες, ὅρκους ἔδοσαν ἀλλήλοις· ἅτως οἰόμενοι μάλιστα τὸ τῆς δημαρχίας ἀκατάλυτον ἔσεσθαι κράτος, ἐὰν τὸ ψασιάζον ἐξ αὐτῆς ἀναιρεθῇ. τοῦτο δὴ φυλάττοντες τὸ συνωμόσιον, εἶπον ἀπάγεσθαι τὸν φύλακα τῆς ἀρχῆς τῶν ὑπάτων, κοινὴν ἁπάντων εἶναι λέγοντες τὴν γνώμην. ὁ μὴ διαμενάν γ' ἐπὶ τῆς ὀργῆς, ἀλλὰ τοῖς πρεσβυτάτοις τῶν ἐκ τοῦ συνεδρίου παραιτεμένοις τὸν ἄνδρα [o] ἐφῆκαν, τό τε φθόνον ὑφορώμενοι τοῦ πράγματος, ὅτι πρῶτοι ἔμελλον θανάτῳ ζημιῶσαι τὸν ἄνδρα τὸ κελευσθὲν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ποιήσαντα, καὶ δεδοικότες, μὴ ἀπὸ ταύτης τῆς προφάσεως εἰς ἀπόνοιαν ἀναγκασθῶσιν οἱ πατρίκιοι τραπέσθαι.

XXXII. Μετὰ τοῦτο τὸ ἔργον συναχθείσης τῆς βουλῆς, οἱ μὲν ὕπατοι κατηγορίαν πολλὴν ἐποιήσαντο τῶν δημάρχων· παραλαβὼν δὲ τὸν λόγον [p] ὁ Ἰκίλλιος, περὶ τῆς εἰς τὸν ὑπηρέτην ὀργῆς ἀπελογεῖτο, τὰς [q] ἱερὰς προφάσεις ποιούμενος· „οὔτε γὰρ ἄρχοντι, οὔτ' ἰδιώτῃ συνεχωρεῖτο πράττειν ἐδὲν ἐναντίον δημάρχῳ.„ καὶ περὶ τοῦ συγκαλεῖν τὴν βουλὴν ἐδίδασκεν, ὡς οὐθὲν εἴη πεποιηκὼς ἄτοπον, πολλοὺς καὶ παντοδαποὺς εἰς τοῦτο παρασκευασάμενος λόγους. ὡς δ' ἀπελύσατο ταύτας τὰς κατηγορίας, τὸν ὑπὲρ τοῦ νόμου λόγον εἰσέφερεν. ἦν δὲ τοιόσδε· „Ὅσα μὲν ἰδιῶταί τινες εἶχον ἐκ δικαίας κτησάμενοι, ταῦτα τοὺς κυρίους κατέχειν· ὅσα δὲ [r] βεβιασμένοι τινὲς, ἢ κλοπῇ λαβόντες, ᾠκοδομήσαντο, [s] νομισαμένους τὰς δαπάνας, ἃς ἂν οἱ διαιτηταὶ γνῶσι, τῷ δήμῳ παραδιδόναι· τὰ δ' ἄλλα, ὅσα ἂν ᾖ δημόσια, χωρὶς ὠνῆς τὸν δῆμον παραλαβόντα διελέσθαι.„ ἐδίδασκέ τε, ὅτι τοῦτο τὸ πολίτευμα εἰς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα συνοίσει τῇ πόλει, μάλιστα δ' εἰς τὸ μὴ ψασιάζειν ἔτι περὶ τῆς δημοσίας χώρας τοὺς πένητας, [t] ἣν οἱ πατρίκιοι κατεῖχον. ἀγαπήσειν γὰρ αὐτοὺς τῆς πόλεως λαχόντας μέρος, ἐπειδὴ τῆς χώρας οὐκ ἔξεστι, διὰ τὸς ἐσφετερισμένους αὐτὴν,

Per. Iul. 4260. *Ante Chr.* 454. *Olymp.* 81 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 298. *Var.* 300.

simulatque magiſtratum inierunt, facta re diuina, in haec dato et accepto inter ſe iureiurando conſpirarunt: rati, ſic maxime tribunitiam poteſtatem inuiolabilem fore, ſi omne diſſidium ex ſuo collegio ſublatum eſſet. Hac igitur coniuratione ſeruata, iuſſerunt lictorem abduci, dicentes, id fieri de communi totius collegii ſententia. Haud tamen in ea ira permanſerunt, ſed hominis ſupplicium patrum natu maximis deprecantibus condonarunt: rei inuidiam veriti, quod primi morte mulctaturi eſſent hominem, qui magiſtratus iuſſa feciſſet; veriti etiam, ne ob talem occaſionem patricii, ad deſperationem redacti, extrema audere cogerentur.

Quo facto conſules, coacto ſenatu, longa oratione in tribunos ſunt inuecti. Icilius vero, excepta oratione, iram in lictorem effuſam excuſauit, ſacratis legibus in medium prolatis:

o Forſan rectius ἀφῆκαν, *dimiſerunt. Sylb.*

p Articulum ὁ non agnoſcit *Vat.*

q *Cuiacius* hic adnotat, ſacratas leges dici, quibus tribuni ſacroſancti ſint. Expoſita vero haec lex ſupra p. 395. v. 35. [edit. Hudſ.] *Sylb.*

r Βιασά-

latis: „neque magiſtratui, neque homini priuato licere tribuno vlla in re aduerſari.„ Quod autem ſenatum conuocare aggreſſus fuiſſet, demonſtrauit, ſe ideo nihil abſurdi feciſſe; idque prolixa variaque oratione ad hoc ipſum praeparata perſuadere conatus eſt. Vbi vero haec crimina diluit, mentionem ſuae rogationis intulit. Erat enim huiuſmodi: „Quae priuati homines iure parta poſſiderent, ea manerent penes priſtinos dominos: quae vero per vim, aut fraudem, aedificiis nonnulli occupaſſent, ea, reſtituto ex arbitrorum ſententia pretio aedificationis, populo addicerentur: reliqua vero, quae publica eſſent, ea ſine pretio populo diuiderentur.„ docebatque, hanc legem reipublicae cum multis aliis in rebus vtilem fore, tum vero praecipue ad tollendam pauperum ſeditionem ob agrum publicum, quem patricii retinebant. nam contentos fore *dicebat*, ſi vrbis aliquam partem ſortito habuiſſent, quando agri publici *nullam partem* habere poſſent, quod a multis atque potentibus

Per. Iul. 4260. *Ante Chr.* 454. *Olymp.* 81 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 298. *Var.* 300.

r Βιασάμενοι *Vat.*

s *Cuiacius* et hic adnotat, *malae fidei aedificatori reddi* vulgatis deeſt articulus.

impenſas. Sylb.

t in *Cod. Vat.* ἣν οἱ πατρίκιοι.

u Parti-

πολλὰς ὄντας καὶ δυνατάς. τοιούτων ῥηθέντων ὑπ' αὐτῶν λόγων, ὁ μὲν ἀντιλέγων Γάϊος Κλαύδιος ἦν μόνος, οἱ δὲ συγκαταλέγοντες πολλοί. καὶ ἔδοξε δοθῆναι τῷ δήμῳ τὸν τόπον, μετὰ ταῦτα [u] ἱεροφαντῶν τε παρόντων, καὶ οἰωνοσκόπων, καὶ ἱεροποιῶν δυοῖν, καὶ ποιησαμένων τὰς νομίμους εὐχάς τε καὶ ἀρὰς, ἐν τῇ λοχίτιδι ἐκκλησίᾳ συναχθείσῃ ὑπὸ τῶν ὑπάτων, ὁ νόμος ἐκυρώθη, ὃς ἔστιν ἐν στήλῃ χαλκῇ γεγραμμένος, [x] ἣν ἀνέθεσαν ἐν τῷ Αὐεντίνῳ, κομίσαντες εἰς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν. κυρωθέντος δὲ τοῦ νόμου, συνελθόντες οἱ δημοτικοὶ τά τ' οἰκόπεδα διελάγχανον, καὶ κατῳκοδόμουν, ὅσον ἕκαστοι τόπον δυνηθεῖεν ἀπολαμβάνοντες. [y] εἰσὶ δὲ οἱ σύνδυο καὶ σύντρεις καὶ ἔτι πλείονες συνιόντες οἰκίαν κατεσκευάζοντο

Per. Iul. 4260. *Ante Chr.* 454. *Olymp.* 81 ⅔. *Cat.* *V.C.* 298. *Var.* 300.

Auentinus mons plebi ad aedificandum conceſſus.

tibus occupatus eſſet. Hac oratione ab illo habita, ſolus C. Claudius contradixit: at multi in eius ſententiam iuerunt. Tandem ſenatuſconſultum factum, vt plebi locus daretur. Poſtea, praeſentibus pontificibus, et auguribus, duobuſque ſacrificulis, votiſque precibuſque de more factis, centuriatis comitiis, quae conſules habuerant, lex eſt perlata, quae exſtat in aerea columna inciſa, quam in Auentinum tulerunt, et in Dianae templo repoſuerunt. Hac lege perlata, plebeii conuenerunt, ſolique areas inter ſe ſorte diuiſerunt, et ibi aedificare coeperunt, locum, quantum quiſque poterat, occupantes. nonnulli etiam duo ſimul, et tres, pluresue vnas aedes collatis impendiis

u Particulam τε agnoſcit etiam *Lapi* verſio: *poſteaque.* ſed articulus τῶν poſt ἱεροφαντῶν vel plane tollendus videtur, vel ante τε ponendus. *Rom. Cod.* nec coniunctionem τε agnoſcit, nec articulum τῶν. *Sylb.* Μετὰ ταῦτο τῶν τε ἱεροφαντῶν τῶν παρόντων malit *Port.* Rectius, vt puto, in *Cod. Vat.* Μετὰ ταῦτο ἱεροφαντῶν τε παρόντων etc. vulg. μετὰ ταῦτό τε ἱεροφαντῶν τῶν παρόντων.

x Ordo poſtulat, vt legamus: ἣν ἐς Αὐεντῖνον κομίσαντες ἐν τῇ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ ἀνέθεσαν. quo modo et *Demoſthenes* in *Philip.* III. γράμματα, ἃ ἐκεῖνοι κατέθεντο εἰς στήλην χαλκῆν γράψαντες etc. i. e. γράψαντες εἰς στήλην χαλκῆν κατέθεντο etc. Exiſtimo etiam, Ἀυεντίνῳ legendum. *Port.*

y Ita e *Cod. Rom.* in *Ed. Steph.* σύνδυο καὶ τρεῖς: et mox συνόντες pro συνιόντες. *Sylb.* Εἰσὶ δ' οἳ σύνδυο καὶ τρεῖς καὶ ἔτι πλείους συνιόντες *Vat.*

z Minus

μίαν, ἑτέρων μὲν τὰ κατάγεια [z] λαγχανόντων, ἑτέρων δὲ τὰ ὑπερῷα. ὁ μὲν οὖν ἐνιαυτὸς ἐκεῖνος εἰς τὰς κατασκευὰς τῶν οἰκήσεων ἐδαπανήθη.

Ὁ δὲ μετὰ τοῦτον, ἐν ᾧ τὴν ὕπατον ἀρχὴν παρειλήφεσαν Τίτος [a] Ῥωμίλιος καὶ Γάϊος Οὐετέριος, δήμαρχοι δ' ἦσαν οἱ περὶ [b] Λεύκιον Ἰκίλλιον, τὸ δεύτερον ἄρχειν ἐξῆς αἱρεθέντες, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ ποικίλος τις ἐγένετο καὶ μεστὸς μεγάλων πραγμάτων. ἥ τε γὰρ πολιτικὴ στάσις, ἤδη μεμαράνθαι δοκοῦσα, ὑπὸ τῶν δημάρχων πάλιν ἀνεκινεῖτο, καὶ πόλεμοί τινες ἐκ τῶν ἀλλοεθνῶν ἀνέζησαν, οἳ κακὸν μὲν οὐδὲν διαθεῖναι τὴν πόλιν ἠδυνήθησαν, [c] οὐ μικρὰν δ' ὠφέλειαν, τὸ στασιάζον ἀνελόντες ἐξ αὐτῆς. ἐγκύκλιον γὰρ δή τοῦτο καὶ ἐν ἔθει ἦν ἤδη τῇ πόλει, πολεμουμένη μὲν ὁμονοεῖν, εἰρήνην δ' ἀγάσῃ στασιάζειν. τοῦτο συνιδόντες ἅπαντες οἱ τὰς ὑπάτους ἀρχὰς παραλαβόντες, κατ' εὐχὰς μὲν εἴ τις ἔξωθεν ἐπα-

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301. *T. Romilio et C. Veturio coſſ. turbae domi, et foris bellum cum Aequis.*

pendiis exſtruxerunt, aliis infimas earum partes, aliis ſuperiores ſibi capientibus. Ita igitur totus ille annus in aedificiis exſtruendis conſumtus eſt.

Annus ſequens, qui conſules habuit T. Romilium et C. Veturium, et tribunos plebis L. Icilium cum collegis iterum, non ſimplex, ſed varius, rebuſque magnis memorabilis fuit. Nam et ciuilis ſeditio, quae iam ſopita videbatur, a tribunis iterum excitata eſt; et quaedam bella a gentibus externis exorta ſunt, quae nullo incommodo rempublicam afficere potuerunt, imo vero non parva commoda ei attulerunt, quod ſeditione eam liberarint. Hae enim viciſſitudines in vrbem redibant, hocque illi ciuitati familiare erat; vt, ſi bello premeretur, concors eſſet, ſi pace frueretur, ſeditione laboraret. Quod quum animaduerterent ſummi magiſtratus, nihilo magis, quam bellum aliquod

z Minus recte λαμβανόντων in *Ed. Steph.*

a Ita etiam in *Diodoro* et *Capitolinis tabulis.* Ῥωμύλιος tamen cum nonnullis *Liuii* codd. legiſſe viſi ſunt *Lapus* et *Gele-*

b Perperam in *Ed. Steph.* Λεύκιον καὶ Ἰκίλλιον.

c Vel παρέσχον inſerendum ante ὠφέλειαν; vel legendum οὐ μικρὰ δὲ ὠφέλησαν. *Sylb.*

ναταίη πόλεμος ἐλάμβανον· ἠσυχαζόντων δὲ τῶν ἀντιπάλων, αὐτοὶ κατεσκεύαζον ἐγκλήματα καὶ προφάσεις πολέμων, ἅτε ὁρῶντες διὰ μὲν τὰς πολέμους μεγάλην καὶ εὐδαίμονα γινομένην τὴν πόλιν· διὰ δὲ τὰς τάσεις ταπεινὴν καὶ ἀσθενῆ. οἷς ὅμοια γνόντες οἱ τότε ὕπατοι στρατιὰν ἐξάγειν ἐπὶ τὰς πολεμίας ἔκριναν, δεδοικότες, μή τι διὰ τὴν εἰρήνην ἄρξωνται ταράττειν ἀργοὶ καὶ πένητες ἄνθρωποι· τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἰδότες, ὅτι δεῖ περισπᾶσαι τὸν ὄχλον ἐπὶ τὰς ἔξω πολέμους, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο οὐκ ὀρθῶς. δέον γὰρ αὐτὰς ὡς ἐν νοσούσῃ πόλει μετρίαις χρῆσθαι ταῖς στρατολογίαις, ἐπὶ τὸ βία προσαναγκάζειν τὰς ἀπειθοῦντας ἐτράποντο, [d] ἔστε παραίτησιν, ἔστε συγγνώμην ἀδενὶ διδόντες ἀδεμίαν, ἀλλὰ ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις εἵς τε τὰ σώματα αὐτῶν καὶ [e] τὰς οὐσίας πικρῶς χρώμενοι. ταῦτα ποιούντων αὐτῶν, ἀφορμὴν αὖθις εἰλήφεσαν οἱ δήμαρχοι τοῦ δημαγωγεῖν τὰ

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

aliquod externum, semper oriri optabant. quoties vero pax foris erat, ipsi crimina confingebant, et bellorum occasiones quaerebant: quippe quod viderent, rempublicam bellis magnam et fortunatam fieri, seditionibus vero humilem et infirmam reddi. Quare eodem consilio illius anni consules copias in hostes educere decreuerunt, veriti, ne homines otiosi ac inopes per pacem aliquas turbas excitare inciperent. ac recte illi quidem sentiebant, qui turbam externa militia distinendam censerent; at in reliquis peccabant. Quum enim, * vt in vitiosa ciuitate, moderatos delectus habere deberent, illi eos, qui militiam detrectabant, vi cogere coeperunt, nullam excusationem admittentes, nulli veniam dantes; sed poenis lege statutis et in eorum corpora et bona acerbe vtentes. Quae quum illi facerent, tribuni occasionem plebis iterum ductandae et concitandae

* Vti in morbosa ciuitate. *Gelen.*

d Lapus videtur legisse ἔστε τινὰ παραίτησιν δεχόμενοι, *neque vllam admittentes excusationem:* sed retineri tamen et haec lectio potest, vt supra p. 1996. v. 6. hoc nimirum sensu: *neque excusandi potestatem, neque veniam vlli dantes. Sylb.*

e τὰς οὐσίας αὐτῶν *Vat.*

f Εἰς

πλήθη· καὶ συναγαγόντες [f] ἐκκλησίαν, τά τ' ἄλλα τῶν ὑπάτων κατεβόων, καὶ ὅτι πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἐκέλευσαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπάγειν τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν [g] ἐπικαλεσαμένους· τῆς τε στρατολογίας ἀπολύειν ἔφασαν αὐτοὶ δὴ μόνοι ἐκ τῶν νόμων ἐξουσίαν ἔχοντες. ὡς δ' οὐδὲν ἐπέραινον, ἀλλ' ἐπιστρεφεστέρας ἔτι τὰς [h] καταγραφὰς ἑώρων γινομένας, ἔργοις κωλύειν ἐπεβάλλοντο. ἀμυνομένων δὲ τῶν ὑπάτων [i] τῷ κράτει τῆς ἀρχῆς, ἐρεθισμοί τινες ἐγίνοντο καὶ χειρῶν ἐπιβολαί. συνηγωνίζετο δὲ τοῖς μὲν ὑπάτοις ἡ τῶν πατρικίων νεότης, τοῖς δὲ δημάρχοις ὁ πένης καὶ ἀργὸς ὄχλος. ἐκείνην μὲν οὖν

tandae arripuerunt: eaque ad concionem conuocata, cum alia crimina consulibus obiiciebant, tum vero, quod multos ciues tribunitiae potestatis opem implorantes in carcerem duci iussissent; seque illos a militia liberare dicitabant, quippe qui legitima potestate essent praediti. Sed quum nihil proficerent, et longe maiore seueritate delectus haberi viderent, factis obsistere tum aggressi sunt. Consulibus vero pro magistratus sui imperio resistentibus, animi irritati fuerunt, et saepe ad manus est ventum. Consules autem iuuentus patricia adiuuabat, tribunos vero inops ac otiosa turba. Illo igitur die consules longe

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

f Εἰς ἐκκλησίαν *Vat.*

g Incluſa, [nempe incluſa erant in vulg. verba ἐπικαλεσαμένους — vſque ad ἐξουσίαν] e *Cod. Rom.* addita, quodammodo agnoſcere videtur *Lapus*, dum vertit: *tum hoc, quod duci multos iuſſiſſent ciuium in carcerem tribunitiam implorantes poteſtatem, et abſolui militia dicebant, qui ex legibus vacationem haberent.* Sed pro στρατολογίας aptius fortaſſe legeris στρατείας. *Gelenius* ſic locum verterat: *quod multos tribunitia poteſtate functos in carcerem duci iuſſerint.* quaſi nihil defuiſſet, ſed tantum ἔχοντες in accuſ. ἔχοντας verten-

dum eſſet. *Sylb.* Locum ſic corrigendum cenſet *Portus*: τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπικαλοῦντας. ὡς δὲ etc. vel ἀπάγειν ἐπικαλοῦντας τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν ἔχοντας. In *Cod. Vat.* τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπικαλεσαμένους· τῆς τε στρατολογίας ἀπολύειν ἔφασαν, αὐτοὶ δὴ μόνοι ἐξουσίαν ἐκ τῶν νόμων ἔχοντες. [vocabula tria αὐτοὶ δὴ μόνοι abſunt a vulgatis, in quibus eorum loco nihil aliud legitur, quam οἱ, vnde ſi οἷον effeceris, locus ſit tolerabilis.]

h Ita e *Cod. Rom.* [cui conſentit *Cod. Vat.*] in *Ed. Steph.* γραφάς.

i Καὶ τῷ κράτει *Vat.*

τὴν ἡμέραν παρὰ πολὺ κρείττους ἐγένοντο τῶν δημάρχων οἱ ὕπατοι. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις πλείονος ὄχλου συρρέοντος εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῶν ἀγρῶν, δόξαντες οἱ δήμαρχοι προσειληφέναι χεῖρα ἀξιόμαχον, ἐκκλησίας τε συνεχεῖς ἐποιοῦντο, καὶ τοὺς ὑπηρέτας κακῶς διακειμένους ἐκ τῶν πληγῶν ἐπεδείκνυσαν, καὶ τὴν ἀρχὴν ἔλεγον ἀποθήσεσθαι, εἰ μή τις αὐτοῖς ἔσται παρὰ τοῦ δήμου βοήθεια.

XXXIV. Συναγανακτούντος δ' αὐτοῖς τοῦ πλήθους, ἐκάλουν [k] τοὺς ὑπάτους εἰς τὸν δῆμον, τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας. ὡς δ' οὐ προσεῖχον αὐτοῖς ἐκεῖνοι τὸν νοῦν, ἐπὶ τὴν βουλὴν παρῆσαν· ἔτυχον γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν τάττων συνεδρεύοντες· καὶ παρελθόντες ἐδέοντο, μήθ' αὑτοὺς [l] τὰ αἴσχιστα πεπονθότας ὑπεριδεῖν, μήτε τὸν δῆμον ἀφαιρεθέντα τὴν [m] ἐξ αὐτῶν [n] βοήθειαν· διεξιόντες, ὅσα ἦσαν πεπονθότες ὑπὸ τῶν ὑπάτων, καὶ τῆς περὶ αὐτοὺς συνωμοσίας, ἃ μόνον εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ σώματα προπηλακισθέντες. ἠξίουν τε δυοῖν θάτερον ποιεῖν τοὺς ὑπάτους· εἰ μὲν οὖν ἀρνοῖντο μηδὲν, ὧν οἱ νόμοι κεκωλύκασιν, εἰς τὰ τῶν δημάρχων πλημμελῆσαι σώματα, παραγενομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπομόσαι· εἰ δ' οὐχ ὑπομένουσι τὸν ὅρκον, ἥκειν εἰς τοὺς [o] δημότας λόγον ὑφέξοντας. ἀναδώσειν γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν ταῖς φυλαῖς τὴν ψῆφον. οἱ δ' ὕπατοι πρὸς ταῦτ' ἀπελογοῦντο, διδάσκοντες, ὅτι [p] τῆς ὕβρεως οἱ δήμαρχοι ἄξειαν, αὐθαδείᾳ χρησάμενοι, καὶ τολμήσαντες εἰς ὑπάτων σώματα παρανομεῖν, τὸ μὲν πρῶτον ὑπηρέταις τε καὶ ἀγορανόμοις ἐπιτάττοντες ἄγειν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἄρχοντας, οἷς τὸ πάντων ἀποδέδοται κράτος· ἔπειτ' αὐτοὶ τολμήσαντες ὁμόσε χωρεῖν σὺν τοῖς ἰταμωτάτοις τῶν δημοτικῶν· τάς τ' ἀρχὰς διδάσκοντες ὅσον ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἡ μὲν ὑπατικὴ τὸ τῶν βασιλέων ἔχουσα κράτος, ἡ δὲ δημαρχικὴ τῆς βοηθείας ἕνεκα παρεληλυθυῖα τῶν

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

longe superiores tribunis discesserunt. Sequentibus vero diebus, maiore turba ex agris in vrbem confluente, tribuni, rati, se iam satis validam manum ad resistendum habere, crebras conciones habebant, et suos apparitores male tractatos ac fugillatos ostendebant, et se magistratum deposituros minabantur, si nullum auxilium sibi a plebe ferretur.

Quum autem plebs vna cum illis indignaretur, citarunt consules ad populum, vt factorum suorum caussam diceret. Qui quum ipsis aures non praeberent, senatum adierunt (forte enim tunc patres his ipsis de rebus in curia consultabant) et in medium progressi rogarunt, ne se foedissimas iniurias passos negligerent, neue plebi suum auxilium eripi paterentur. (omnes iniurias sibi a consulibus et coniurata eorum factione illatas recensentes; vtpote qui contumeliis non solum potestati suae, verum etiam corporibus illatis afficerentur) postulabantque, vt consules alterutrum facerent, aut, si negarent, se vllo modo in tribunorum corpora contra leges deliquisse, pro concione deierarent; aut, si religio eos vetaret iurare, ad populum venirent, et apud eum caussam dicerent. se enim tribus in suffragia missuros. Consules ad haec se purgantes responderunt, et demonstrarunt, initium iniuriarum a tribunis factum, qui insolenter se gessissent, et violentas manus contra fas consulum corporibus inferre ausi fuissent, primum quidem, quando per apparitores et aediles in carcerem summos magistratus duci iusserunt; deinde vero, quando ipsimet, audacissimis quibusque plebeiis stipati, manus in eos iniicere sunt ausi. Demonstrarunt etiam, quantum discrimen inter istos magistratus esset: consularem enim potestatem obtinere regium imperium *dicebant*; tribunitiam vero in ciuitatem receptam fuisse, vt ciuibus vim et iniuriam patientibus opitularetur: et tantum abesse, vt liceret

k Τοὺς ὑπάτους ἐπὶ τὸν δῆμον ὡς τῶν πεπραγμένων ὑφέξοντας λόγον *Vat.*

l τὰ αἴσχιστα *Vat.* vulgatis deest articulus.

m Si αὐτῶ [quod in vulgatis est] retineamus, reciproce accipiendum erit pro ἑαυτῶ, vt *Lapus* vertit: *ereptum plebi auxilium.* secus cum *Cod. Rom.* [et *Vat.*] legendum αὐτῶν. sc. τῶν δημάρχων.

n Hoc modo legisse videntur *Lapus* et *Gelen.* βοήθειαν καὶ διεξιόντες ὅ. ἦ. π. αὐ. τ. ὑ. κ. π. ἀ. συνωμοσίας, ἃ μόνον δὲ ἐ. τ. ἐ. ἀ. κ. τ. σ. προπηλακισθέντες, ἠξίουν δυοῖν θάτ. etc.

o Δημότας *Vat.* quod *Sylburgio* et *Porto* placuisse video. vulgo δημοσίους.

p τῆς τε ὕβρεως *Vat.*

κατισχυομένων, [q] ἢ τοσούτου δεῖν ἐξεῖναι κατὰ τῶν ὑπάτων τινὸς ψῆφον ἀναδιδόναι τοῖς ὄχλοις, ὥστε μηδὲ κατὰ τῶν ἄλλων πατρικίων [r] τῷ φαυλοτάτῳ ταύτην ἀποδεδόσθαι τὴν ἐξουσίαν, [s] ἣν ἡ βουλὴ μὴ ψηφίσηται. ἠπείλησν τε, ὅταν ἐκεῖνοι ψῆφον ἀναδῶσι τοῖς δημόταις, αὐτοὶ τὰ ὅπλα περιθήσειν τοῖς πατρικίοις. τοιούτων [t] δὲ ῥηθέντων λόγων δι' ὅλης ἡμέρας, οὐδὲν ἐξήνεγκεν ἡ βουλὴ τέλος, ἵνα μήτε τὴν τῶν ὑπάτων ἀρχὴν μειώσειε, μήτε τὴν τῶν δημάρχων, ἑκάτερον ὁρῶσα μεγάλων κινδύνων αἴτιον ἐσόμενον.

XXXV. Ἐπεὶ δὲ κἀκεῖθεν ἀπηλάθησαν οἱ δήμαρχοι, βοήθειαν οὐδεμίαν [u] εὑρόμενοι, ἐσκόπουν αὖθις, ὅ τι χρὴ ποιεῖν εἰς τὸν δῆμον ἀφικόμενοι. ἐνίοις μὲν οὖν ἐδόκει, καὶ μάλιστα τοῖς παραχωρήσασι, [x] ἀπιέναι πάλιν ἐκ τῆς πόλεως τὴν δημοτικὴν τὰ ὅπλα [y] ἀναλαμβάνοντας εἰς τὸ ἱερὸν ὄρος, ἔνθα καὶ τὸ πρῶτον ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ τὸν πόλεμον ἐκεῖθεν ὁρμωμένους ποιεῖν πρὸς τὴν πατρικίους, ἐπειδὴ τὰς συνθήκας ἔλυσαν ἐκεῖνοι τὰς γενομένας αὐτοῖς πρὸς τὸν δῆμον, καταλύοντες τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν ἐκ τοῦ φανεροῦ. τοῖς δὲ πλείοσιν ἐδόκει μὴ παραχωρεῖν τῆς πόλεως, [z] μηδὲ κοινὰ πάντων ἐγκλήματα ποιεῖν ὑπὲρ ὧν ἰδίᾳ τινὲς εἰς τὴν δημάρχους [a] παρηνόμησαν, [b] ἐὰν τὰ συγκεχωρημένα τοῖς νόμοις λαμβάνωσιν, οἳ [c] κελεύουσι νηποινὶ τεθνᾶναι τὴν ὑβρίσαντας τὰ τῶν δημάρχων σώματα. τοῖς δὲ χαριεστέροις ἑτέρου τούτων ἐφαίνετο καλῶς ἔχειν, οὔτε τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν, οὔτε φόνον [d] ἄκριτον ἐπιτελεῖν, καὶ ταῦτα ὑπάτων, οἷς ἡ μεγίστη ἐπέκειτο ἀρχὴ,

liceret *tribunis* diem conſulibus dicere, plebemque in ſuffragia contra eos mittere, vt ne in minimum quidem ordinis patricii haec poteſtas illis, niſi ex ſenatuſconſulto, ſit data. minabanturque, ſi illi plebem ad ſuffragia vocarent, patricios a ſe armatum iri. In his altercationibus conſumta die, ſenatus nihil certi decreuit, ne vel conſulum, vel tribunorum, magiſtratum minueret; quod vtrumque magna pericula allaturum videret. Quum igitur tribuni etiam inde re infecta diſceſſiſſent, reuerſi ad populum iterum conſultare coeperunt, quid faciendum eſſet. Nonnulli ſuadebant, (praecipue vero, qui turbulentiſſimi erant) vt plebs, correptis armis, iterum ſeceſſionem faceret

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

q In *Ed. Steph.* eſt ἢ, *aut.* Sed ἢ probant *Lapus* et *Gelen.* et requirit ipſa ſententia. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἢ τοσούτῳ δεῖν, vulgo τοσοῦτον.

r Τῷ φαυλοτάτῳ *Vat.* vulg. τῶν φαυλοτέρων.

s In *Ed. Steph.* et *Lapi Cod.* ἣν ἡ βουλὴ μὴ ψηφ. in *Cod. Vat.* ἢν ἡ βουλὴ ψηφίσηται.

t Δὴ *Vat.*

u Εὑρόμενοι *Vat.*

x Ἀπεῖναι pro ἀπιέναι notatum etiam ſupra aliquoties. *Sylb.* ſcil. ἀπεῖναι in vulg. eſt.

y Illud ἀναλαμβάνοντας, e *Cod. Rom.* a *Sylburgio* additum, agnoſcit *Cod. Vat.* cum *Lapo* et *Gelenio*; et ſimile quid poſtulat ſententia.

z Μηδὲ κοινὰ πάντα τὰ ἐγκλήματα ποιεῖν *Vat.* vulg. μηδὲ τὰ κοινὰ πάντων ἐγκλ.

a Nota παρηνόμησαν pro παρενόμησαν, more Attico, vt ἀπήλασαν, διωκόνησαν, et ſimilia. *Sylb.*

b *Rom. Cod.* (teſte *Sylb.*) habet: ἀλλὰ τὰ συγκεχωρημένα τοῖς νόμοις λαμβάνειν, *ſed conceſſa legibus capere*, vt vertit *Lapus.* Forſan tamen (inquit *Portus*) legendum: ἐᾶν τε τὰ συγκεχωρημένα τοῖς νόμοις λαμβάνειν.

c Κελεύουσιν ἢ ποιεῖν ἢ τεθνᾶναι] Ποιεῖν agnoſcit [*Cod. Vat.* et] *Lapi* verſio: *ſatisfacere.* ſed cum *Gelenio* malim φυγεῖν. quam poenam Caeſo Quintius maluit, p. 2002. v. 3. *Sylb.* In lege, quae hic citatur, nulla φυγῆς mentio. quare legendum cenſeo: οἳ κελεύουσι νηποινεὶ τεθνᾶναι: quam emendationem firmant legis verba relata lib. VI. καὶ ὁ κλείνας τινὰ τῶν ταῦτα εἰργασμένων, φόνου καθαρὸς ἔστω. *Caſaub.*

d Reſpicit ad verba praecedentia νηποινεὶ τεθνᾶναι. *Caſ.*

faceret in ſacrum montem, vbi et olim caſtra poſuerat; eaque belli ſedes eſſet contra patricios, quando illi foedus cum plebe factum violaſſent, tribunitia poteſtate aperte ſublata. At maior eorum pars cenſuit, de vrbe non decedendum, nec culpam priuatorum quorundam, qui tribunos violarant, in omnes conferendam, dummodo legibus conceſſa obtineant, quae eos, qui tribunorum corpora violarant, aut exſilio, aut morte mulctant. At homines ingenio mitiori praediti neutrum horum probabant, neque vrbem deſerendam, neque indicta cauſſa quemquam occidendum, praeſertim vero conſules, qui magiſtratus eſſet maxi-

ἀλλ' εἰς τὰς συναγωνιζομένας αὐτοῖς μεταφέρειν τὴν ὀργήν, καὶ τὰς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίας παρ' ἐκείνων λαμβάνειν. εἰ μὲν ἓν ἐκείνην τὴν ἡμέραν θυμῷ φερόμενοι δρᾶσά τι οἱ δήμαρχοι κατὰ τῶν ὑπάτων, ἢ τῆς βελῆς προήχθησαν, ἐνθὲν ἂν ἦν τὸ κωλῦσον αὐτὴν ὑφ' αὑτῆς ἀπολωλέναι τὴν πόλιν· ἅτως ἕτοιμοι πάντες ἦσαν ἐπὶ τὰ ὅπλα, καὶ τὸν κατ' ἀλλήλων πόλεμον. νῦν δ' ἀναβαλόμενοι τὰ πράγματα, καὶ δόντες ἑαυτοῖς χρόνον εἰς ἀμείνω λογισμόν, αὑτῶν τε μετριώτεροι ἐγένοντο, καὶ τὰς τῶν πολλῶν ὀργὰς ἐπραΰναν. ἔπειτα ταῖς ἑξῆς ἡμέραις τὴν τρίτην ἀπ' ἐκείνης ἐσομένην ἀγορὰν προεἰπόντες, ἐν ᾗ τὸν δῆμον συνάξουσι, καὶ ζημίαν ἐπιβαλοῦσι τοῖς ὑπάτοις ἀργυρικὴν, διέλυσαν τὴν ἐκκλησίαν. ἐπεὶ δὲ πλησίον ἦν ὁ χρόνος, ἀπέσησαν καὶ [e] ταύτης τῆς ἐπιβολῆς, δεήσει τῶν πρεσβυτάτων καὶ ἐντιμοτάτων τὴν χάριν ἀνατιθέναι λέγοντες. καὶ μετὰ ταῦτα συναγαγόντες τὸν δῆμον, ἔλεγον, ὅτι τὰς μὲν εἰς ἑαυτὰς ὕβρεις [f] ἀφήκασι, χαρισάμενοι πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἀνδράσι δεομένοις, οἷς οὐκ ἦν ὅσιον

maximus; ſed iram in eorum fautores transferendam, et poenas de illis, quae legibus ſunt ſtatutae, ſumendas cenſebant. Si igitur illo die tribuni, irae impetu impulſi, eo progreſſi fuiſſent, vt aliquid in conſules, vel ſenatum facerent, nihil vetuiſſet, quin ciuitas ſe perderet; adeo omnes ad arma et bellum ciuile parati erant. Iam vero rebus dilatis, ſibique ipſis tempore ad maturius deliberandum dato, et ipſi mitiores ſunt facti, et multorum aliorum iras lenierunt. paucis diebus poſt, indicta in trinundinum die, ad quam conuocato populo multam pecuniariam conſulibus irrogarent, concionem dimiſerunt. Quum autem tempus iam inſtaret, ab hoc quoque propoſito et conatu deſtiterunt, ſe hanc gratiam natu maximi et honoratiſſimi cuiuſque precibus condonare dicentes. Poſtea conuocato populo, dixerunt, culpam in ſe admiſſam remittere ſe in gratiam multorum ac proborum virorum, quorum precibus nihil

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

[e] ταύτης τῆς ἐπιβολῆς, τῇ δεήσει τῶν πρεσβυτάτων τε καὶ *Vat.*

[f] Vſitatius ἀφείκασι. *Sylb.*

ἀντιλέγειν· ὧν δ' ὁ δῆμος ἠδικεῖτο, κωλυταί τε καὶ τιμωροὶ ἔσεσθαι. [g] προθήσειν γὰρ αὖθις τόν τε περὶ τῆς κληρουχίας νόμον ἔτη τριάκοντα παρειλκυσμένον, καὶ τὸν περὶ τῆς ἰσονομίας, ὃν οἱ πρὸ αὐτῶν δήμαρχοι προθέντες οὐκ ἐπεψήφισαν.

Ταῦτα ὑποσχόμενοι καὶ ὀμόσαντες, ἀπέδειξαν ἡμέρας, ἐν αἷς ἀγορὰν ποιήσονται τῷ δήμῳ, καὶ τὰς ψήφους ἀναδώσουσι περὶ τῶν νόμων. ἐπιστάντος δὲ τῷ χρόνῳ, πρῶτον εἰσέφερον τὸν χωρονομικὸν νόμον· καὶ πολλὰς [h] αὐτοὶ διελθόντες λόγους, ἐκάλεν, εἴ τις τῷ νόμῳ συναγορεύειν βούλεται τῶν δημοτικῶν. πολλῶν δὲ παριόντων, καὶ τὰς ἑαυτῶν πράξεις, ἃς ἐν τοῖς πολέμοις ἀπεδείξαντο, προφερομένων, καὶ ἀγανακτούντων, ὅτι πολλὴν γῆν ἀφελόμενοι τοὺς πολεμίους, αὐτοὶ μὲν ὀδεμίαν εἰλήφασι μοῖραν, τοὺς δὲ χρήμασι καὶ φίλοις δυνατοὺς ἐσφετερισμένους ὁρῶσι τὰ κοινὰ, καὶ καρπε-

XXXVI.

nihil negare fas putarent: ſed iniuriam ipſi plebi factam ſe vlturos ac prohibituros. Se enim propoſituros legem agrariam iam per xxx annos extractam, et rogationem de aequando iure, a proximis ſuperioribus tribunis propoſitam, ſed non perlatam.

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

Haec polliciti, et iureiurando adhibito, diem comitiorum indixerunt, quo ſe populum in ſuffragia legum cauſſa miſſuros dixerunt. Quum autem dies veniſſet, primum legem agrariam protulerunt, atque, poſt longam orationem a ſe habitam, cuiuis de plebe legis ſuadendae poteſtatem fecerunt. Quum autem multi prodiiſſent, et res bello praeclare a ſe geſtas commemoraſſent, et rem indignam eſſe clamitaſſent, quod ex tam amplo agro, hoſtibus erepto, ipſi nullam portionem accepiſſent, ſed agrum publicum ab iis occupatum, qui et opibus et gratia valebant,

[g] Προσθήσειν γὰρ αὐτοῖς τόν τε τῆς κληρουχίας] Sincerior lectio eſt προθήσειν γὰρ αὐτοῖς τόν τε περὶ τῆς κληρουχίας νόμον. vt *Lapus* legiſſe viſus eſt. nam verbum προθεῖναι mox repetitur v. 5. et praepoſitio περὶ inſerta eſt proxime ſequenti membro: ac κληρουχίας pro vulg. ἐκκλησίας agnoſcit etiam *Cod. Rom. Sylb.* Forſan rectius adhuc in *Cod. Vat.* προθήσειν γὰρ αὖθις τόν τε περὶ τῆς κληρουχίας νόμον.

[h] Non agnoſcit *Vat.*

μένης [i] ἐκ τῆ βιαίᾳ, ἀξιόντων δὲ μὴ μόνον τὰς κινδύνας εἶναι τῷ δήμῳ τὰς ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀγαθῶν κοινὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν ἡδονάς τε καὶ ὠφελείας· καὶ τῆ πλήθης ἀσμένως ἀκόντος τὰς λόγης, ὁ μάλιστα ἐπιῤῥώσας τὸν δῆμον, καὶ μηδὲ φωνὴν ὑπομένειν τῶν ἀντιλεγόντων διαπραξάμενος, ἦν Λεύκιος [k] Σίκκιος, Δεντάτος ἐπικαλέμενος, πολλὰς πάνυ καὶ μεγάλας ἑαυτῆ πράξεις διεξελθών. ἦν δ' ὀφθῆναί τε θαυμαστὸς [l] ἀνὴρ, καὶ ἡλικίας ἐν τῷ κρατίστῳ, δυοῖν δέοντα ἑξήκοντα γεγονὼς ἔτη, καὶ φρονῆσαι τὰ δέοντα ἱκανὸς, εἰπεῖν τε ὡς στρατιώτης ἐκ ἀδύνατος. ἔφη δ' ἐν παρελθών· „Ἐγὼ, ὦ δημόται, [m] καθ' ἕκαστον ἔργον τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων εἰ βουλοίμην λέγειν, ἐπιλείποι ἄν με ὁ τῆς ἡμέρας χρόνος. αὐτὰ δὲ τὰ κεφάλαια δι' ἐλαχίστων, ὡς [n] ἐμοὶ δύναμις, ἐρῶ. [o] τετταρακοστὸν

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

valebant, fructusque ex eo per vim ab illis percipi viderent, quumque postulassent, vt plebs non modo periculorum, quae pro reipublicae commodis subirentur, particeps esset, sed etiam voluptatum ac emolumentorum inde partorum, atque plebs libenter haec audiret, nullus tamen eam magis mouit, quam L. Siccius, cognomine Dentatus, qui, permultis ac magnis suis facinoribus commemoratis, ita confirmauit plebem, vt ne vocem quidem contradicentium audire vellet. Erat autem vir admirando adspectu, et aetate, quae viribus animi maxime pollet, annos natus duodesexaginta, *et prudentia valens, et militari facundia praeditus. Is in medium progressus, ita est loquutus: „Si singulatim, Quirites, mea praeclara facinora recensere vellem, me dies deficeret: sed ipsa rerum capita, quam breuissime potero, dicam. Hic est annus XL, ex

i Ἐκ τῆ βιαιοτάτῃ *Vat.*

k Tam hic, quam paullo infra, p. 2087. v. 5. *Sicinius* in *Lapi* versione.

l In *Cod. Vat.* ὁ ἀνήρ.

* Ad considerandа, quae oporteret, sufficiens, et ad dicendum, vt vir militaris, non inualidus. *Lapus.*

m Forsan rectius καθ' ἓν ἕκαστον τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων ἔργων. *Sylb.* Vel, καθ' ἕκαστον ἔργων τῶν etc. *Port.*

n Ita in *Cod. Rom.* et *Vat.* male ἐμὴ in *Ed. Steph.*

o Τετταρακοστὸν μὲν ἔτος *Vat.* particula deest vulgatis.

p περὶ

μὲν ἔτος ἐστί μοι τῆτο, ἐξ ἧ στρατεύομαι [p] ὑπὲρ τῆς πατρίδος, [q] τριακοστὸν δ', ἐξ ἧ στρατιωτικῆς ἀεί τινος [r] ἡγεμονίας τυγχάνω, τοτὲ μὲν σπείρας ἡγέμενος, τοτὲ δ' ὅλη τάγματος, ἀρξάμενος ἀπὸ ὑπάτων Γαΐῳ Ἀκυλλίῳ καὶ Τίτῳ [s] Σικκίῳ, οἷς ἐψηφίσατο ἡ βελὴ τὸν κατὰ Οὐολέσκων πόλεμον. ἦμην γὰρ τότε ἐπ]ακαιεικοσαέτης· ἐτατ]όμην δὲ ἔτι ὑπὸ λοχαγῶν. γενομένης δὲ μάχης καρτερᾶς καὶ τροπῆς, καὶ τῶ μὲν ἡγεμόνος τῆς σπείρας πεπ]ωκότος, τῶν δὲ σημείων κρατυμένων ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, μόνος ἐγὼ τὸν ὑπὲρ ἁπάντων κίνδυνον ἀράμενος, τά τε σημεῖα διέσωσα τῆς σπείρας, καὶ τὰς πολεμίας ἀνέῤῥειλα, καὶ τῆ μὴ περιπεσεῖν αἰσχύνῃ

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

ex quo pro patria milito, tricesimus vero, ex quo nunc militaribus, nunc aliis officiis praefui, modo cohortis, modo legionis dux, iam inde a C. Aquilii et T. Siccii consulatu, quibus senatus bellum contra Volscos decretum commisit. tunc enim agebam annum aetatis vigesimum septimum; et sub centurionibus collocabar. Quum autem atrox proelium commissum fuisset, nostris in fugam versis, caesoque meae cohortis centurione, signisque in potestatem hostium redactis, ego solus pro omnibus periculum subii, et cohortis signa seruaui, hostesque repuli, et manifeste auctor fui, ne centuriones in perpetuam ignominiam

p Περὶ τῆς πατρίδος *Vat.*

q Τριακοστὸν δὲ καὶ δεύτερον legisse videtur *Lapus*, dum vertit: *tricesimus autem secundus*, atque hoc ipsum placuit *Glareano*. qui etiam mox v. 6. pro *septem et viginti* legendum monet *sex et viginti*, vt ad *duodesexaginta* respondeant annos.

r Inclusum ἑτέρας e *Cod. Rom.* addidit *Sylb.* ad τινος. vulgatae dant στρατιωτικῆς καὶ εἴ τινος [ἑτέρας] ἡγεμονίας. Verum καὶ εἴ τις ἕτερος legisse videtur *Lapus*, dum vertit: *siue quis alius*. Optime in *Cod. Vat.* στρατιωτικῆς ἀεί τινος ἡγεμονίας.

s Vt hic Σικκίῳ legitur, ita etiam supra p. 510. v. 29. [edit. Hudf.] itidemque apud *Cassiodorum* est *T. Siccius* et *C. Aquilius*. vnde non abs re suspicaretur aliquis, recte vtrobique consulis nomen scriptum esse: at paullo ante pro plebeio *Siccio* reponendum esse *Sicinium*, vt apud *Val. Max.* l. III. c. 2. *Gellium* l. II. c. 11. imo ille ipse vnanimi fere consensu *Siccius Dentatus* appellatur. *Sylb.*

t Rectius,

τὰς λοχαγὰς αἰωνίῳ, δι' ἣν θανάτῳ κακίων ὁ λοιπὸς βίος ἂν αὐτοῖς ἦν, αἴτιος ἐγενόμην Φανερῶς, ὡς αὐτοὶ ὡμολόγων, χρυσῷ με ἀναδήσαντες στεφάνῳ· καὶ ὁ ὕπατος Σίκκιος ἐμαρτύρησεν, ἡγεμόνα τῆς σπείρας ἀποδείξας. ἑτέρᾳ δὲ πάλιν ἡμῖν ἀγῶνος ἐνστάντος, ἐν ᾧ τόν τε στρατοπεδάρχην τῶ τάγματος ἡμῶν συνέβη πεσεῖν, καὶ τὸν ἀετὸν ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενέσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπὲρ ὅλω τῶ τάγματος ἀγωνισάμενος, τόν τ' ἀετὸν [t] ἀνεσωσάμην, καὶ τὸν στρατοπεδάρχην ἔσωσα· ὃς ἐμοὶ τῆς τότε βοηθείας χάριν ἀποδιδὰς, τῆς ἡγεμονίας τῶ τάγματος ἀφίστατό μοι, καὶ τὸν ἀετὸν ἐδίδου· ἐγὼ δ' οὐκ ἔλαβον, οὐκ ἀξιῶν, ᾧ τὸν βίον ἐχαρισάμην, τότε παρελέσθαι τὰς τιμὰς, ἃς εἶχε, καὶ τὰς ἐπὶ ταύταις εὐφροσύνας. ἐφ' οἷς [u] ἀγασθεὶς με ὁ ὕπατος, τῶ πρώτω τάγματος ἀπέδωκε τὴν στρατοπεδαρχίαν, ἀπολωλεκότος ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἡγεμόνα.»

XXXVII. »Ταῦτ' ἐστιν, ὦ δημόται, τὰ φανερώσαντά με καὶ

niam inciderent, ob quam reliquum vitae ſpatium vel ipſa morte grauius fuiſſet, vt ipſimet ſunt faſſi, qui corona aurea me ornarunt: teſtatus eſt etiam ipſe conſul Siccius, qui me centurionem fecit. Rurſus quum in alio proelio accidiſſet, vt praefectus noſtrae legionis caderet, et aquila in hoſtium poteſtatem veniret, eodem modo pro tota legione dimicans, et aquilam recepi, et praefectum ſeruaui; qui mihi pro auxilio tunc ſibi lato gratiam referens, ſuo primipili munere cedere, et aquilam tradere volebat: at ego haec non accepi, quia eum, cui vitam donarem, indignum iudicaui ſpoliare honoribus, quos habebat, et voluptatibus, quas inde capiebat. ob quae facinora me ſuſpiciens conſul, primae legionis, quae in eo proelio duce orbata fuerat, primipilum fecit.

»Haec ſunt, Quirites, quae me illuſtrem fecerunt, et ad

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

t Rectius, vt opinor, in *Cod. Vat.* ἀνεκομισάμην.

u Ita in *Cod. Rom.* [et *Vat.*] Si quis ἀγαθοῖς (vt in *Ed. Steph.*) retineri velit, pro ſequenti με legendum eſſet μοι, hoc ſenſu: *ob quae merita conſul mihi primae legionis tribunatum dedit. Sylb.*

x Coniun-

εἰς ἡγεμονίας προαγαγόντα γενναῖα ἔργα. ἐπεὶ δ' [x] ὀνόματος ἤδη λαμπρᾶ τυγχάνων Φανερὸς ἦμην, ἅπαντας ὑπέμενον τὰς λοιπὰς ἀγῶνας, αἰδούμενος τὰς ἐπὶ [y] τοῖς πρώτοις ἔργοις τιμὰς καὶ χάριτας ἀφανίσαι. καὶ διετέλεσα πάντα τὸν μεταξὺ χρόνον στρατευόμενος, καὶ ταλαιπωρῶν, καὶ ἀδένα κίνδυνον δεδιὼς, ἀδὲ ὑπολογιζόμενος· ἐξ ὧν ἁπάντων ἀριστεῖα, καὶ σκῦλα, καὶ στεφάνες, καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς παρὰ τῶν ὑπάτων ἔλαβον. ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, μάχας μὲν ἐν τοῖς τετ]αράκοντα ἔτεσιν, ἐν οἷς διατελῶ στρατεύομενος, ἀμφὶ τὰς ἑκατὸν εἴκοσι μεμάχημαι· τραύματα δὲ πέντε καὶ τετ]αράκοντα εἴληφα, καὶ πάντα ἐμπρόσθια, κατὰ νώτε δ' ἀθέν. καὶ τάτων δώδεκά ἐστιν, ἃ συνέβη μοι λαβεῖν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ὅτε Σαβῖνος Ἑρδώνιος τὴν ἄκραν καὶ τὸ Καπιτώλιον κατελάβετο. ἀριστεῖα δ' ἐκ τῶν ἀγώνων ἐξενήνεγμαι, τεσσαρασκαίδεκα μὲν στεφάνες πολιτικὰς, οἷς ἀνέδησάν με οἱ σωθέντες ἐν ταῖς μάχαις ὑπ' ἐμᾶ, [z] τρεῖς

ad honorem ductandorum ordinum prouexerunt. Deinde, quum celebre nomen adeptus iam claruiſſem, reliqua omnia certamina ſuſtinui, quod honores et munera prioribus factis parta puderet delere. poſteaque ſemper militaui, labores pertuli, et nullum periculum formidaui, imo ne conſideraui quidem; pro quibus omnibus praemia, ſpolia, coronas, et alios honores a coſſ. accepi. ac, vt compendio dicam, his XL. annis, quos continenter militaui, circiter centum et viginti pugnas commiſi, et vulnera XLV. eaque omnia aduerſa, nullum auerſum, accepi; mihique contigit, vt ex his XII. vno die acciperem, quo tempore Herdonius Sabinus arcem et Capitolium occuparat. imo fortitudinis gratia ex variis proeliis praemia retuli, XIV. coronas ciuicas, quibus ciues in proeliis a me ſeruati me coronarunt,

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

x Coniunctionem τε poſt ὀνόματος [quae in vulg. eſt] omittit *Cod. Vat.*

y Προτέροις *Vat.*

z *Lapus* videtur legiſſe: ἕνα πολιορκητικὸν, καὶ τρεῖς τειχικὰς, πρῶτος ἐπιβὰς etc. nam vertit: *vnam obſidionalem, treſque tuli murales, adſcendens primus* etc. Hanc lectionem et ego ſum ſequutus, quod ſenſus eam flagitet. abſurdum enim fuerit, ſi haec πρῶτος ἐπιβὰς πολεμίων τείχε-

δὲ πολιορκητικὰς, πρῶτος ἐπιβὰς πολεμίων τείχεσι καὶ κατασχὼν, ὀκτὼ δὲ τὰς ἐκ παρατάξεως, οἷς ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων ἐτιμήθην· πρὸς δὲ τούτοις, ὀγδοήκοντα μὲν καὶ τρεῖς χρυσᾶς στέπτας, περιαυχενίους, [a] ἑξήκοντα δὲ περιβραχιόνια χρύσεα, δόρατα δ' ὀκτωκαίδεκα, φάλαρα δ' ἐπίσημα πέντε πρὸς τοῖς εἴκοσιν, ὧν ἐννέα ἦσαν, ἃς μονομαχήσαί [b] τινα ἡμῶν [c] προκαλεσαμένας ἐκόσιος ὑποσὰς ἐνίκησα. ἕτος μέντοι Σίκκιος, ὦ πολῖται, ὁ τοσαῦτα μὲν ἔτη στρατευσάμενος ὑπὲρ ὑμῶν, τοσαύτας δὲ μάχας ἀγωνισάμενος, τοσούτοις δὲ τετιμημένος ἀριστείοις, ὁ μηδένα κίνδυνον ὀκνήσας πώποτε, μηδὲ ἀπειπάμενος, ἀλλ' [d] ἦν ἐν παρατάξεσι καὶ ἐν τειχομαχίαις, καὶ ἐν πεζοῖς, καὶ ἐν ἱππεῦσι, καὶ μετὰ πάντων, καὶ σὺν ὀλίγοις, καὶ [e] μόνος, καὶ κατατετρωμένος ὅλον τὸ

narunt, vnam obsidionalem, tres murales, quod primus hostium muros adscendissem atque occupassem, et octo alias, quibus a summis imperatoribus ornatus fui: praeterea torques aureos LXXXIII, armillas aureas LX, hastas XVIII, phaleras insignes XXV, inter quas nouem erant, quas ex hostibus, qui nos ad singulare certamen prouocarent, ego id vltro suscipiens victor reportaui. Hic tamen ego Siccius, qui pro vobis, Quirites, tot annos militaui, qui in proeliis pugnaui, qui ob rem fortiter gestam tot donis honoratus fui, qui nullum periculum vnquam formidaui, imo ne recusaui quidem: sed versatus sum in acie, in oppugnatione, inter pedites, inter equites, cum omnibus, cum paucis, solus, et toto corpore consauciatus, qui

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

τείχεσιν ad illud πολιορκητικὰς referenda dicat. *Port.* De coronis militaribus vide *Gellium*, l. V. c. 6.

a Ἑξήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν περιβραχιόνια *Vat.* quo modo etiam in *Lapi* versione, et *Plinio*, l. VII. c. 28.

b Τινα *Vat.* vulgo τινας.

c In *Ed. Steph.* προσκαλεσαμένους et ἑκουσίως. nostram lectionem probat *Lapi* versio, et *Codd. Rom.* et *Vat.*

d Inclusum [in vulg. scil.] ἦν abest a *Cod. Rom.* atque *Lapus* videtur legisse: ἀλλὰ καὶ ἐν παρατ. vel ἀλλὰ ἔν τε παρατ. *sed et in acie. Sylb.*

e Post μόνος desiderari videtur ἀγωνισάμενος, vel simile aliud. *Rom.*

σῶμα, ὁ συγκατακτησάμενος τῇ πατρίδι πολλὴν καὶ ἀγαθὴν γῆν, τοῦτο μὲν, ἣν Τυρρηνούς τε καὶ Σαβίνους ἀφείλεσθε, τοῦτο δ', ἣν Αἰκανῶν τε καὶ Οὐολούσκων καὶ Πωμεντίνων κρατήσαντες ἔχετε, [f] καὶ ἄλλων τινῶν· [g] οὐδὲ τὴν [g] ἐλαχίστην ἔχω μοῖραν ἐξ αὐτῆς λαβὼν, οὐδὲ ὑμῶν, ὦ δημόται, τῶν τὰ ὅμοια ταλαιπωρησάντων, οὐδείς· οἱ δὲ βιαιότατοι τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ἀναιδέστατοι τὴν καλλίστην κατέχουσιν ἐξ αὐτῆς, καὶ πολλὰ ἔτη κεκάρπωνται, οὔτε δωρεὰν παρ' ὑμῶν λαβόντες, οὔτε χρημάτων πριάμενοι, οὔτ' ἄλλην δικαίαν κτῆσιν οὐδεμίαν αὐτῆς ἀποδεῖξαι δυνάμενοι. καὶ εἰ μὲν ἴσα τοῖς ἄλλοις ἡμῖν ταλαιπωρήσαντες, ὅτ' αὐτὴν ἐκτώμεθα, πλεῖον ἠξίουν ἡμῶν ἔχειν, [h] ἦν μὲν οὐδ' ὅτως ἴσον, οὐδὲ πολιτικὸν, ὀλίγης σφετερίσασθαι τὰ κοινά· ἃ μὴν [i] ἀλλ' εἶχέ γέ τινα λόγον ἡ πλεονεξία τῶν ἀνθρώπων· ὁπότε δ' [k] οὐδὲν

qui vna cum aliis commilitonibus tot et adeo fertiles agros patriae paraui, quos partim Hetruscis et Sabinis, partim Aequis, Volscis, atque Pometinis, aliisque hostibus deuictis ademtos possidetis; ne minimam tamen eius portionem ipse datam habeo, nec vestrum quisquam, Quirites, qui eorundem laborum socii fuistis: sed violentissimi ac impudentissimi quique ciues partem eorum pulcherrimam occupant, et multos iam annos fructus inde percipiunt, quam nec dono a vobis acceperunt, nec pretio emerunt, nec vllum aliud ius illius possessionis possunt ostendere. qui si aeque nobiscum laborassent, dum eos agros quaerebamus, et ampliorem, quam nos, portionem habere vellent, tamen ne sic quidem aequum, aut ciuile esset, paucos quosdam res omnibus communes sibi vendicare: haec tamen eorum pluris habendi cupiditas aliquam rationis speciem haberet. iam

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

Rom. Cod. habet καὶ μόνος ὢν καὶ κατ. Vulgatam lectionem firmat *Cod. Vat.*

f Καὶ ἄλλων τινῶν· καὶ] Quatuor haec vocabula omittit *Cod. Vat.*

g Ita in *Codd. Rom.* et *Vat.* et *Lapi* versione. perperam in *Ed. Steph.* ἐξ αὐτῆς pro ἐλαχίστην. vt ex mox eodem v. 5. ὑμῖν.

h In *Cod. Vat.* ἦν μὲν οὐδ' ὅτως δίκαιον, οὐδὲ πολιτικόν.

i Ἀλλ' εἶχέ γε *Vat.*

k Οὐδὲν *Vat.*

l Πλέον

ἔχοντες ἐπιδείξασθαι μέγα καὶ νεανικὸν ἔργον, ἀνθ' οὗ τὰ ἡμέτερα βία κατέσχον, ἀναισχυντῆσι, καὶ ἐδ' ἐξελεγχόμενοι μεθίενται αὐτῶν, τίς ἂν ἀνάσχοιτο;"

XXXVIII "Ἐπεὶ φέρε πρὸς Διός, εἴ τι τούτων ἐγὼ ψεύδομαι, δειξάτω τις ἡμῖν τῶν σεμνῶν τούτων παρελθὼν, τίνας ἐπιφανεῖς καὶ καλὰς πράξεις προελόμενος ἐμοῦ [l] πλέον ἔχειν ἀξιοῖ· πότερον ἔτη πλείω στρατευσάμενος, ἢ μάχας πλείους ἀγωνισάμενος, ἢ τραύματα πλείω λαβὼν, ἢ στεφάνοις, καὶ [m] φαλάροις, καὶ σκύλοις, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπινικίοις κόσμοις ὑπερβαλόμενος, δι' ὧν ἀσθενέστεροι μὲν οἱ πολέμιοι γεγόνασιν, ἐπιφανέστερα δὲ καὶ μείζων ἡ πατρίς. μᾶλλον δὲ τὸ δέκατον ἐπιδειξάτω μέρος, [n] ὧν ἐγὼ ὑπέδειξα ὑμῖν. ἀλλὰ τούτων γ' οἱ πλείς οὐδ' ἂν πολλοστὴν [o] ἔχοιεν ἐπεισενέγκασθαι μοῖραν τῶν ἐμῶν. ἔνιοι δ' οὐδ' ἂν τῷ φαυλοτάτῳ τῶν ἐκ τοῦ δήμου

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

iam vero, quum nullum magnum ac virile facinus demonstrare possint, cuius merito res nostras per vim possideant, et tamen perfricta fronte eas retineant, et ne conuicti quidem ipsis cedant, quis eos ferat?"

"Age enim obsecro, si quid ego in his mentior, prodeat aliquis ex istis venerandis viris, nobisque ostendat, quaenam illustria ac egregia facinora fecerit, vt propterea plus sibi, quam mihi, deberi censeat. an quod plures annos militarit, aut pluribus proeliis decertauerit, aut plura vulnera acceperit, aut coronis, spoliis, aliisque praemiis, quibus milites ob victoriam partam ornari solent, me superarit, quibus hostes infirmiores facti fuerint, et patria illustrior et potentior sit reddita. imo vero, ostendat vel decimam partem eorum, quae ego vobis ostendi. Sed istorum plerique ne minimam quidem partem eorum, quae ego, proferre possent. quinetiam nonnullos eorum constat ne tot mala quidem perpessos, quot pertulerit vel

l Πλέον ἀξιοῖ] Plenius in *Cod. Vat.* πλέον ἔχειν ἀξιοῖ.

m Φαλάροις *Vat.* et *Lapi Cod.* vulgo λαφύροις.

n Ὧν ὑμῖν ἐπέδειξα ἐγὼ *Vat.*

o Inclusum [in vulgatis] ἔχοιεν, e *Cod. Rom.* a *Sylburgio* insertum, agnoscit etiam *Lapi* versio, atque item *Cod. Vat.* qui mox habet προενέγκασθαι. quod aptius, quam προσενέγκασθαι, vt in *Cod. Rom.*

p Αὐτῶν

φανεῖεν τὰ ἴσα κακοπαθήσαντες. οὐ γάρ ἐστιν [p] αὐτοῖς ἐν τοῖς ὅπλοις ἡ λαμπρότης, ἀλλ' ἐν τοῖς λόγοις· οὐδὲ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τὸ δυνάμενον, ἀλλὰ κατὰ τῶν φίλων· οὐδ' ἡγῆνται [q] κοινὴν οἰκεῖν πόλιν, σφῶν δ' αὐτῶν ἰδίαν, ὥσπερ οὐ [r] συνελευθερωθέντες [s] ἀπὸ τῆς τυραννίδος ὑφ' ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ [t] κλῆρον παρὰ τῶν τυράννων παραλαβόντες ἡμᾶς· οἵ γε· (τὰ γὰρ ἄλλα, [u] ὅσα ὑβρίζοντες ἡμᾶς μικρὰ καὶ μείζω διατελῶσιν, ὡς ἅπαντες ἐπίστασθε, σιωπῶ·) ἀλλ' εἰς τοῦτο [x] προεληλύθασιν ὑπερηφανίας, ὥστ' οὐδὲ φωνὴν ἀξιοῦσί τινα ἡμῶν ἀφιέναι περὶ τῆς πατρίδος ἐλευθέραν, οὐδὲ διᾶραι τὸ στόμα·

vel vilissimus quisque de plebe miles. Totus enim illorum splendor non in armis, sed in verbis est positus; neque vires suas in hostes, verum in amicos vertunt: nec ciuitatem omnibus communem, sed sibi propriam se habitare putant; quasi non simul omnes nostra opera tyrannide fuerint liberati, sed nos in haereditatem a tyrannis acceperint: quorum caeteras minores ac maiores contumelias, quibus (vt omnes nostis) perpetuo nos afficiunt, silentio praetereo: imo vero eo superbiae progressi sunt, vt ne liberam quidem vocem pro patria quemquam nostrum emittere, imo ne hiscere quidem patiantur;

p Αὐτῶν *Vat.*

q In *Cod. Rom.* κοινὴν εἶναι πόλιν, *nec communem esse vrbem putant, sed suam ipsorum propriam.*

r *Lapus* legit συνελευθερωθεῖσαν, *tanquam ea non a nobis simul cum illis liberata tyrannide.* retento συνελευθερωθέντες, *Gelenius* pro ὑφ' ἡμῶν legit μεθ' ἡμῶν. *Sylb.*

s In *Cod. Rom.* ὑπὸ τῆς τυραννίδος: parum conuenienter, vt censet *Sylb.*

t Κληρονομίαν *Vat.* et *Rom.*

u Inclusum [in vulg.] ὅσα, e *Cod. Rom.* insertum, habet etiam *Cod. Vat.* Vtraque tamen lectio (vt inquit *Port.*) videtur ἀνακόλουθος. dicendum enim esset: ὧν γε τὰ μὲν ἄλλα ὅσα etc. vel paullo liberius: ὧν γε τὰς μὲν ἄλλας ὕβρεις, μικράς τε καὶ μείζους, ὅσας ἡμᾶς ὑβρίζοντες διατελῶσι, σιωπῶ. *Lapus* in hunc modum legisse videtur: οἵ γε (τὰ μὲν ἄλλα, ὅσα ὑβρίζοντες ἡμᾶς μικρὰ καὶ μείζω διατελῶσιν, ὡς ἅπαντα σιωπῶ) εἰς τοῦτο προεληλύθασιν etc. nam vertit: *qui quidem (vt alias in nos contumelias paruas magnasque omnes sileam) in hoc progressi sunt superbiae* etc.

x In *Cod. Rom.* παρεληλύθασι. *Sylb.*

ἀλλὰ τὸν μὲν [y] πρῶτον" εἰπόντα περὶ τῆς κληρουχίας Σπόριον Κάσσιον, τρισὶ μὲν ὑπατείαις κεκοσμημένον, δυσὶ δὲ θριάμβοις λαμπροτάτοις, τοσαύτην δὲ δεινότητα περί τε τὰς στρατηγικὰς πράξεις, καὶ περὶ τὰ πολιτικὰ βουλεύματα ἀποδειξάμενον, ὅσην οὐδεὶς τῶν τότε γενομένων, [z] τοσοῦτον ἄνδρα τυραννίδι ἐπιχειρεῖν αἰτιασάμενοι, καὶ ψευδέσι καταγωνισάμενοι μαρτυρίαις, δι' οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ὅτι Φιλόπολις ἦν καὶ Φιλόδημος, ὥσαντες ἀπὸ τῆ κρημνῆ διέφθειραν. Γάϊον δὲ Γενύκιον, δήμαρχον ὄντα ἡμέτερον, [a] ἐπεὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο πολίτευμα μετ' ἔτος ἑνδέκατον ἀνενεοῦτο, καὶ τὰς ὑπατεύσαντας ἐν τῷ [b] προτέρῳ ἐνιαυτῷ κατέγνωσεν ὑπὸ δίκην, ἀμελήσαντας τῶν ψηφισμάτων τῆς βουλῆς, ἃ περὶ τῶν γεωμόρων [c] ἐψηφίσαντο, ἐπεὶ φανερῶς οὐχ οἷοί τ' ἦσαν ἀνελεῖν, μιᾷ πρότερον ἡμέρᾳ τῆς δίκης ἀφανῶς ἀνήρπασαν. τοιγάρτοι πολὺς ἐνέπεσε τοῖς μετὰ ταῦτα φόβος,

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

patiantur; sed Sp. Cassium, qui primus de agris diuidendis mentionem fecit, tribus consulatibus atque duobus clarissimis triumphis ornatum, qui foris in artibus imperatoriis, et domi in consiliis reipublicae dandis, tantae prudentiae specimen, quantae nullus alius aetatis suae dederat, tantum virum, crimine affectatae tyrannidis obiecto, falsis testimoniis oppressum ob nullam aliam caussam, quam quod patriae et plebis amans ac studiosus esset, de saxo praecipitem dederint, ac ita interfecerint. Caium vero Genucium, tribunum nostrum, quia post vndecimum annum eandem legem renouabat, et proximi ante suum tribunatum anni consulibus diem dixerat, ob neglectum senatusconsultum de agro diuidendo factum, quoniam aperte necare non potuerunt, pridie, quam iudicium fieret, clam de medio sustulerunt. quae res alios tribunos postea factos valde terruit, nec

y Deest *Vat.*

z Τῆτον τὸν ἄνδρα αἰτιασάμενοι τυραννίδι ἐπιχειρεῖν καὶ *Vat.*

a Ὅτι, quod in *Ed. Steph.* legitur ante ἐπεὶ, ex auctoritate *Cod. Rom.* [et *Vat.* sublatum est. *Sylb.* praeterea in *Cod. Vat.* ἐπεὶ αὐτὸ πολίτευμα τῆτο.

b Πρότερον *Vat.*

c Congruentius ἐψηφίσατο, sc. ἡ βουλή. *Sylb.* atque ita in *Cod. Vat.*

d Deest

καὶ ἀδεὶς ἔτι τὸ κινδύνευμα τῆτο ὑπέδυ, ἀλλὰ τριακοστὸν ἔτος τῆτο [d] δὴ" ἀνεχόμεθα, ὥσπερ ἐν τυραννίδι τὴν ἐξουσίαν ἀπολωλεκότες."

„Ἐῶ τἄλλα· ἀλλ' οἱ νῦν ἄρχοντες ὑμῶν, ὅτι τοῖς κατισχυομένοις τῶν δημοτικῶν ἠξίουν βοηθεῖν, ὃς ὑμεῖς ἱερὰς καὶ ἀσύλους ἐποιήσατε τῷ νόμῳ, τί δ' ἐπόνθασι τῶν δεινῶν; οὐχὶ τυπτόμενοι καὶ λακτιζόμενοι, καὶ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες ἀπηλάθησαν ἐκ τῆς ἀγορᾶς; καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάσχοντες ἀνέχεσθε, καὶ οὐ ζητεῖτε, ὅπως παρ' αὐτῶν λήψεσθε δίκας· [e] ταῖς γοῦν ψήφοις, ἐν αἷς [f] μόναις ἐστὶν ὑμῖν ἀποδείξασθαι τὴν ἐλευθερίαν. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν, ὦ δημόται, φρόνημα λαβόντες ἐλεύθερον, καὶ τὸν γεωμορικὸν νόμον εἰσφερόντων τῶν δημάρχων, ἐπικυρώσατε, μηδὲ φωνὴν ἀνασχόμενοι τῶν

XXXIX.

nec vllus amplius hoc periculum subire est ausus; sed iam tricesimus hic est annus, ex quo haec perferimus, quasi in tyrannide nostram potestatem amiserimus.„

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

„Omitto alia: sed quum vestri isti magistratus nunc quibusdam plebeiis vim patientibus vellent opem ferre, quos vestra lege sacrosanctos et inuiolabiles esse voluistis, quibus atrocibus iniuriis non sunt affecti? nonne pugnis et calcibus petiti, et omne contumeliae genus passi, ex foro pulsi fuerunt? et vos haec fertis, nec quaeritis, quomodo poenas de istis sumatis, *si non alia ratione*, saltem suffragiis, quibus solis potestis declarare, vos esse liberos. Sed agite, Quirites, nunc tandem liberos spiritus sumite, et legem agrariam, quam tribuni ferunt, vestris suffragiis sancite, et ne vocem quidem dissuasorum

d Deest *Vat.*

e Ταῖς γὲν ψήφοις referend. ad praecedentia, subaudito tali quopiam commatio: εἰ μὲν ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ. aut inchoata hic noua periodo, et colo post τὴν ἐλευθερίαν posito, haec exstruenda sententia: *saltem igitur calculis, quibus solis libertatem vestram declarare potestis, nunc tandem, Quirites, sumtis animis liberis, legem agrariam, tribunis ferentibus, sancite.* Sed tunc expungenda fuerit καὶ ante τὸν γεωμορικὸν νόμον: structura durior. *Sylb.*

f Μόναις ἔξεσιν ὑμῖν *Vat.*

τὰ ἐναντία ἀξιόντων. ὑμεῖς δ', ὦ δήμαρχοι, παρακλή-
σεως μὲν εἰς τοῦτο τὸ ἔργον οὐ δεῖσθε· καὶ γὰρ ἤρξατ-
αὐτῷ, καὶ οὐχ [g] ὑποκατακλίνεσθε, καλῶς ποιοῦντες. ἐα-
δ' ἐκ τῶν νέων αὐθάδεια καὶ ἀναίδεια ὑμῖν ἐμποδ-
γένηται [h] τὰς καδίσκους ἀνατρεπόντων, ἢ τὰς ψήφ-
ἁρπαζόντων, ἢ ἄλλο τι περὶ τὴν ψηφοφορίαν ἀκοσμή-
των, δείξατε αὐτοῖς, ἣν ἔχει τὸ ἀρχεῖον ἰσχύν. καὶ ἐπειδ-
[i] ὁ τὰς ὑπάτας ἔξεστι παῦσαι τῆς ἐξουσίας, τὰς ἰδιώτα-
οἷς πρὸς τὰ βίαια ὑπηρέταις ἐκεῖνοι χρῶνται, κατασ-
σαντες ὑπὸ δίκην, ἀνάδοτε τῷ δήμῳ τὰς περὶ αὐτ-
ψήφους, αἰτιασάμενοι παρὰ τὰς ἱερὰς νόμους βιάζεσθα-
καὶ καταλύειν ὑμῶν τὴν ἀρχήν.»

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

rum audite. Vobis vero, tribuni, adhortatione ad hanc re-
non est opus. vos enim huius *legis* auctores estis, et recte fac-
tis, quod nemini cedatis. Quod si insolentia ac impudentia i-
niorum, vrnas subuertentium, aut calculos eripientium, aut al-
quid aliud in suffragiorum latione immodeste facientium, vob-
impedimento fuerit, ostendite ipsis, quanta sit collegii vestri po-
tentia. Et quoniam consulum potestatem abrogare *non* licet
illos priuatos eorum violentiae ministros in iudicium adducite
et plebem in suffragia de illis mittite, crimini hoc illis dante
quod contra sacratas leges vestrum magistratum violare atqu-
abrogare conentur.

Hac

g In *Cod. Rom.* ὑποκλίνεσθε. *Sylb.* Per hypallagen, vt videtur, pro ὑποκατακλινόμενοι καλῶς ποιεῖτε. *Port.*

h τὰς καδίσκους] In *Cod. Rom.* ἢ τὰς καδικὰς ἀνατρεπόντων. *Lapus* vertit: *iudicia euertentium:* adeo vt legisse videatur τὰς δίκας ἀνατρ. vel τὰ δικαστήρια ἀνατρ. sed procul dubio (vt inquit *Sylb.*) vera scriptura est, τὰς καδίσκους, [vt in *Cod. Vat.*] quam *Gelenius* quoque sequutus est. nam p. 2099. v. 11. habemus τὰ ἀγγεῖα τῶν ψήφων τὰς ἔχοντας ἀφηρέθησαν: et suffragiorum κα-
σκοι memorantur infra, p. 730. iuxta *Ed. Sylb.* Facessant ide-
istiusmodi coniecturae, τὰς κα-
δικὰς ἁρπαζόντων, et τὰ ἀγγεῖ-
τῶν ψήφων ἀνατρεπόντων, et τὰ
ψήφους ἀνατρεπόντων. Vide *Suid.* et *Harpocrat.* v. καδίσκος.

i Negatiuum οὐ (quod de-
erat in *Ed. Steph.*) agnouit cum
Cod. Rom. [et *Vat.*] etiam *Lap.*
versio, et postulat sententia.
Sylb. καὶ ἐπειδὴ τὰς ὑπάτας κ-
ἔξεστι malit *Portus.*

k Λόγ-

XL. Τοιαῦτ' εἰπόντος αὐτῷ, τὸ μὲν πλῆθος ἅτως οἰκείως
διετέθη πρὸς τὰς λόγους, καὶ τοσαύτην ἀπεδείξατο
ἀγανάκτησιν πρὸς τὸ ἀντίπαλον, ὥστε, ὅπερ ἔφην καὶ
κατ' ἀρχάς, μηδὲ λόγον ἔτι βούλεσθαι τῶν ἀντιλεξόν-
των ὑπομένειν. ὁ μέντοι δήμαρχος Ἰκίλλιος ἀναστὰς,
τὰ μὲν ἄλλα ἔφη πάντα ὀρθῶς εἰπεῖν Σίκκιον, καὶ μα-
κρὸν ἔπαινον τῷ ἀνδρὶ διεξῆλθε· τὸ δὲ μὴ μεταδι-
δόναι [k] λόγων τοῖς ἀντιλέξαι βουλομένοις, ἅτε δίκαιον
ἀπέφαινεν, ἅτε πολιτικὸν, ἄλλως τε καὶ περὶ νόμου τῆς
ζητήσεως γινομένης, ὃς ἔμελλε κρείττονα [l] ποιήσειν τὴν
δίκην τῆς βίας. ταύτῃ γὰρ ἀφορμῇ [m] χρήσεσθαι τοὺς
μηδὲν ἴσως καὶ δικαίως τοῖς πολλοῖς φρονοῦντας, τὸ
ταράττειν πάλιν καὶ διϊσάναι τὰ συμφέροντα τῆς πό-
λεως. ταῦτ' εἰπὼν, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἀποδείξας
τοῖς κατηγόροις τοῦ νόμου, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. οἱ δ'
ὕπατοι, συναγαγόντες ἰδιωτικὸν συνέδριον [n] πατρικίων
τῶν ἀνδρειοτάτων τε καὶ μάλιστα ἐν τῇ πόλει τότ' ἀν-

XL.

Hac eius oratione plebs adeo affecta et commota fuit, tantamque indignationem in aduersarios ostendit, vt (quemadmodum et principio dixi) ne vocem quidem dissuasorum amplius ferre vellet. Sed Icilius tribunus assurgens dixit, caetera quidem recte loquutum Siccium, multisque laudibus hominem ornauit: quod vero dissuadere volentibus dicendi potestatem eriperet, id nec iustum esse, nec moribus ciuitatis receptum dicebat, praesertim, quum de lege ageretur, quae iuri contra violentiam faueret. Eos enim, qui nihil aequi, nec iusti de plebe sentiebant, hanc occasionem fortasse arrepturos, vt ciuitatem iterum turbarent et dissidia pernicioſa in ea sererent. His dictis, iussisque in crastinum adesse, qui legem dissuadere vellent, concionem dimisit. At consules, conuocato domi concilio patrum eorum, qui fortissimi erant, et qui tunc in republica

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat. V.C.* 299. *Var.* 301.

k Λόγους *Vat.*

l Ποιήσειν *Vat.* vulg. ποιῆσαι.

m Male in *Ed. Steph.* χρήσασθαι.

n Πατρικῶν] Rectius in *Cod. Vat.* πατρικίων. quod maluerunt etiam *Sylb.* et *Portus.*

θέντων, ἐδίδασκον αὐτὰς, ὡς κωλυτέος εἴη σφίσιν ὁ νόμος, λόγοις μὲν πρῶτον· ἐὰν δὲ μὴ πείθωσι τὸν δῆμον, ἔργοις. ἐκέλευον δ' ἅπασιν ἥκειν ἕωθεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἅμα τοῖς ἑταίροις τε καὶ πελάταις, ὅσοις ἂν ἕκαστος πλείστοις δύνωνται. ἔπειτα τὰς μὲν περὶ αὐτὸ τὸ βῆμα καὶ τὸ ἐκκλησιαστήριον ἑστῶτας ὑπομένειν, τὰς δὲ κατὰ πολλὰ τῆς ἀγορᾶς μέρη συστρέψαντας αὐτὰς διασῆναι, ὥστε [o] διειλῆφθαι τὸ δημοτικὸν διεσπασμένον, καὶ κωλύεσθαι πρὸς αὐτῶν εἰς ἓν συνελθεῖν. ἐδόκει ταῦτα κράτιστα εἶναι, καὶ πρὶν ἡμέραν λαμπρὰν γενέσθαι, τὰ πολλὰ τῆς ἀγορᾶς κατεῖχετο ὑπὸ τῶν πατρικίων.

XLI. Μετὰ ταῦτα οἵ τε δήμαρχοι καὶ οἱ ὕπατοι παῆσαν· καὶ λέγειν ὁ κῆρυξ ἐκέλευσε τὸν βουλόμενον τῷ νόμῳ κατηγορεῖν. πολλῶν δὲ καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν παρόντων, ἑνὸς ἕξάκεστος ἦν ὁ λόγος ὑπὸ τῆ θορύβῳ τε καὶ τῆς ἀκοσμίας τῶν ἐκκλησιαζόντων. οἱ μὲν γὰρ ἐπεκέλευόν τε καὶ ἐπεθάῤῥυνον τὸς λέγοντας, οἱ δ' ἐξεβαλλόν τε καὶ κατεβόων. ἐκράτει δὲ ἅτε ὁ τῶν συλ-

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

ca maxime florebant, eos docuerunt, omnibus modis legem impediendam esse, verbis primum, et, nisi rem plebi persuadere possent, factis etiam. iusserunteque omnes mane cum amicis et clientibus, quam plurimis quisque posset, in forum venire. deinde alios circa ipsum tribunal et comitium consistere et se exspectare, alios diuersa fori loca conglobatos occupare, vt plebi variis locis dispersa interciperetur, et, ne in vnum coiret, ab illis prohiberetur. Hoc consilium visum est optimum, atque ante claram lucem variae fori partes a patriciis occupatae fuerunt.

Postea tribuni atque consules eo venerunt: et iusserunt per praeconem eos prodire, qui vellent contra legem dicere. Quum autem multi ac probi viri prodiissent, eorum oratio prae tumultu et confusione concionis a nullo exaudiri poterat. nam eos, qui dicebant, alii adhortabantur, animosque illis addebant; alii eos explodebant, et clamoribus iis obstrepebant. Sed nec fauor

o In *Ed. Steph.* διειλεῖφθαι ait *Sylb.*) insolentius est et minus aptum.

p Ἀγαθὸν] Optime in *Cod. Vat.* ἀθὲν ποιῆσι θαυμαστόν. Vel θαυμαστὸν, vel (quod potius legendum esse suspicatur *Portus*) ἀγασὸν agnouisse videtur *Lapus*, dum vertit: *nil eos mirum facere.*

λαμβανόντων ἔπαινος, ἅτε ὁ τῶν ἀντιπρατ]όντων θόρυβος. ἀγανακ]ούντων δὲ τῶν ὑπάτων, καὶ μαρτυρομένων, ὅτι τῆς βίας ὁ δῆμος ἄρχει, λόγον οὐκ ἀξιῶν ὑπομένειν, ἀπελογοῦντο οἱ δήμαρχοι πρὸς ταῦτα, ὅτι ἤδη πέμπ]ον ἔτος τὸν αὐτὸν ἀκούοντες λόγον, ἐθὲν ποιοῦσιν [p] ἀγασὸν, εἰ μὴ ἀξιοῦσιν ὑπομένειν ἐώλως καὶ καθημαξευμένας ἀντιλογίας. ὡς δὲ τὸ πλεῖον τῆς ἡμέρας εἰς ταῦτα ἐδαπανήθη, καὶ ὁ δῆμος ἀπήτει τὰς ψήφους, ἐκέτ' ἀνασχετὸν ἡγησάμενοι τὸ πρᾶγμα οἱ νεώτατοι τῶν πατρικίων, διῖσασθαί τε βουλομένοις κατὰ φυλὰς τοῖς δημόταις ἐμποδὼν ἐγίνοντο, καὶ τὰ ἀγγεῖα τῶν ψήφων τὰς ἐχούσας ἀφῃροῦντο, [q] καὶ τῶν ὑπηρετούντων εἰς ταῦτα τὰς μὴ βουλομένας ἀπιέναι τύπ]οντές τε καὶ ὠθοῦντες ἐξέβαλλον. κεκραγότων δὲ τῶν δημάρχων, καὶ εἰς μέσας αὐτὰς ὠθουμένων, ἐκείνοις μὲν ὑπεχώρουν, καὶ παρεῖχον, ὅποι βούλοιντο, χωρεῖν ἀδεῶς, [r] τῆ δ' [s] ἄλλῃ δήμῳ

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

fauor adiuuantium, nec tumultus aduersantium vincebat. Tum consulibus id indigne ferentibus, et testantibus, violentiae initium a plebe fieri, quod nullius orationem audire vellet: ad haec tribuni responderunt, se, quum iam quintum annum eadem verba audirent, nihil mirandum facere, si obsoletas illas et tritas altercationes amplius pati nollent. Ita igitur diei maiore parte in haec absumta, et plebe calculos postulante, iuuenes patricii, rem non amplius ferendam rati, plebeios in suas tribus secedere parantes impediebant, et vrnas cum calculis diribitoribus eripiebant, et ministros ad id constitutos, si qui nolebant abire, caedendo et pulsando expellebant. Tribunis vero vociferantibus, et in mediam eorum turbam se coniicientibus, ipsis quidem cedebant, eosque tuto, quacunque se intulissent, transire sinebant: at reliquam turbam, quae partim

q Καὶ τῶν ὑπηρετούντων τὰς μὴ βουλομένας ταῦτα ἀφιέναι *Vat.*

r Τῆ τε pro τῆ δὲ in *Cod. Rom.*

s Inclusa e *Cod. Rom.* restituit *Sylb.* In *Cod. Vat.* τῆ δὲ ἄλλᾳ

τό τε ἑπόμενον αὐτοῖς, καὶ τὸ κατ' ἄλλα καὶ ἄλλα μέρη τῆς ἀγορᾶς ὑπὸ θορύβου καὶ ἀταξίας κινούμενον ἐπ' αὐτούς, οὐ παρίεσαν. ὥς γ' ἀνωφελὴς ἦν τῷ δήμῳ ἡ τῶν ἀρχόντων βοήθεια. τέλος δ' ἃ ἐπεκράτησαν οἱ πατρίκιοι, καὶ ἃ εἴασαν ἐπικυρωθῆναι τὸν νόμον. οἱ δὲ προθυμότατα συλλαβέσθαι δόξαντες τοῖς ὑπάτοις, ἐκ τριῶν οἰκιῶν ἦσαν, Ποστούμιοι, καὶ Σεμπρώνιοι, καὶ τρίτοι [t] Κλοίλιοι, γένους τ' ἀξιώσει λαμπρότατοι, καὶ ἑταιρίαις μεγάλαις δυνάμενοι, πλούτῳ τε καὶ δόξῃ, καὶ τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις ἐπιφανεῖς· καὶ τὰ μὴ κυρωθῆναι τὸν νόμον ἔτοι ὡμολογοῦντο [u] αἰτιώτατοι γενέσθαι.

XLII. Τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ παραλαβόντες οἱ δήμαρχοι τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν δημοτικῶν, ἐσκόπουν, ὅ τι χρήσονται τοῖς πράγμασι, κοινὸν μὲν τοῦτο καὶ [x] παρὰ πάντων ὁμολογούμενον εἰληφότες, τὸ μὴ τοὺς ὑπάτους ἄγειν [y] ὑπὸ τὴν δίκην, ἀλλὰ τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτοῖς ἰδιώτας· ὧν κολαζομένων ἔμελλε τοῖς πολλοῖς τῶν πολιτῶν ἐλάττων ἔσεσθαι λόγος, ὥσπερ ὁ Σίκκιος ὑπετίθετο. περὶ δὲ τοῦ πλήθους τῶν ὑπὸ τὰς αἰτίας ἀχθησομένων, ὅσον εἶναι χρὴ, καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος, ὃ θήσονται τῇ δίκῃ, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ τιμήματος, πηλίκον ἔσαι τὸ μέγεθος, ἐπιμελῶς ποιούμενοι ζήτησιν. οἱ μὲν ἂν χαλεπώτεροι τὰς φύσεις ἐπὶ τὸ μεῖζόν τε καὶ φοβερώτερον ἅπαντα ταῦτα προάγειν παρῄνουν· οἱ δ' ἐπιεικέστεροι τἀναντίον ἐπὶ τὸ μετριώτερον καὶ φιλανθρωπότερον. ὁ δὲ ταύτης ἡγούμενος τῆς γνώμης καὶ πείσας αὐτοὺς ἦν Σίκκιος, ὁ τοὺς ἐν τῷ δήμῳ περὶ τῆς κληρουχίας διελθὼν λόγους. ἔδοξε δ' ἔν αὐτοῖς, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος τῶν πατρικίων ἐᾶσαι, Κλοιλίους δὲ, καὶ Ποστουμίους, καὶ Σεμπρωνίους ἐπὶ τὸν δῆμον ἄγειν, ὧν ἔπραξαν ὀφείλοντας δίκας· ἐγκαλεῖν δ' αὐτοῖς, ὅτι τῶν ἱερῶν νόμων, οὓς περὶ τῶν δημάρχων ἐκύ-

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. V.C. 299. Var. 301.

partim illos sequebatur, partim etiam * incompositio tumultu concitata in ipsos per varias fori partes ferebatur, ** non admittebant. ita vt tribunorum auxilium plebi nihil prodesset. Tandem igitur vicerunt patricii, nec legem perferri passi sunt, qui vero praecipuam operam in ea contentione consulibus alacriter nauasse existimabantur, ex tribus familiis fuere, Postumii, Sempronii, et tertio loco Cloelii, qui et generis dignitate clarissimi erant, et clientelis atque opibus et gloria multum poterant, rebusque bello gestis insignes erant; per quos omnium confessione stetisse fertur, quo minus lex *ea* plebiscito sanciretur.

Postridie tribuni, cum nobilissimis e plebe, consultare coeperunt, quomodo tractandum esset id negotium: et vno omnium consensu

ἄλλα τὰ ἑπομένα αὐτοῖς. ὥστε ἀνωφελὴς ἦν etc. atque ita plane in *Lapi Cod.* nisi quod ἃ παρίεσαν et praeterea verbum aliud habuisse videatur: nam vertit: *sequentibus autem eos plebeiis non cedebant, nec permittebant.* τὰ δὲ ἄλλα δήμου τὸ ἑπόμενον αὐτοῖς ἃ παρίεσαν ex coniectura *Porti.*

* Per alias atque alias fori partes incompositio tumultu ad eos confluxerat.

** *Id est*, transitum ei non dabant.

t *Rom. Cod.* habet Κοίλιοι, itidemque *Lapi* versio. *Sylb.*

u Αἰτιώτατοι *Vat.* vulg. αἴτιοι.

x Illud παρὰ, quod in *Ed. Steph.* deerat, e *Cod. Rom.* et *Lapi* vsurpatur etiam paullo post in loco non multum absimili, v. 15. sed ὑπὸ [vt in *Cod.*

y Ἐπὶ [quod vulgatae dant]

consensu statuerunt, non consulibus diem dicere, sed eorum ministris, qui homines erant priuati; in quos (sicut Siccius monuerat) cum minore ciuium inuidia animaduerti poterat. De reorum autem numero, de criminis nomine, praecipue vero de mulctae *ac litis* aestimatione et magnitudine, diligenter quaerere coeperunt. qui igitur asperiori erant ingenio, haec omnia, ad maiorem terrorem *aduersae factioni* incutiendum, grauius persequenda censebant: contra vero mitiores suadebant, vt haec clementius et humanius tractarentur. huius autem sententiae auctor fuit ille Siccius, qui apud populum de agro dividendo verba fecerat, qui etiam ipsis rem persuasit. Placuit igitur ipsis, caeteros quidem patricios omittere, sed solis Cloeliis et Postumiis et Semproniis diem dicere, quo factorum suorum causam dicerent: et crimini illis dare, quod contra sacratas leges, quas de tribunis senatus populusque Romanus tulerat, (quibus

Per. Iul. 4261. Ante Chr. 453. Olymp. 81 3/4. Cat. V.C. 299. Var. 301.

ρωσεν ἡ βυλὴ καὶ ὁ δῆμος, ἀθενὶ δεδωκότων ἐξουσίαν ἀναγκάζειν τὰς δημάρχους ὑπομένειν τι τῶν ἀβυλήτων, ὥσπερ τὰς ἄλλας πολίτας, ἐκεῖνοι κατασχόντες [z] αὐτὰς, ἀγαγεῖν ἐκώλυσαν ἐπὶ τέλος τὴν περὶ τῦ νόμυ διάγνωσιν. τίμημα δ' ἐφάνη ταῖς δίκαις ὁρίσαι μήτε θάνατον, μήτε φυγὴν, μήτ' ἄλλο ἐπίφθονον μηθὲν, ἵνα μὴ τῦτ' αὐτοῖς γένηται σωτηρίας αἴτιον, ἀλλὰ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἱερὰς εἶναι Δήμητρος· τὸ μετριώτατον ἐκλεξαμένοις τῦ νόμυ μέρος. ἐγίνετο ταῦτα, καὶ παρῆν ὁ χρόνος, ἐν ᾧ τὰς κατὰ τῶν ἀνδρῶν ἔδει συντελεῖσθαι δίκας. τοῖς δ' ὑπάτοις καὶ τῶν ἄλλων πατρικίων τοῖς [a] παραληφθεῖσιν εἰς τὸ συνέδριον· ἔτυχον δ' οἱ κράτιστοι παραληφθέντες· ἐδόκει συγχωρεῖν τοῖς δημάρχοις [b] ἐπιτελέσαι τὰς δίκας, ἵνα μή τι μεῖζον κωλυθέντες ἐξεργάσωνται κακὸν, καὶ τοῖς δημόταις ἐπιτρέπειν ἀγριαινομένοις, εἰς τὰ χρήματα τῶν ἀνδρῶν ἐκχέαι τὴν χολὴν, ἵνα τιθασσότεροι γένωνται τὸ λοιπὸν, λαβόντες ὁπόσην γῆν παρὰ τῶν ἐχθρῶν δίκην, ἄλλως τε καὶ τῆς εἰς τὰ χρήματα ζημίας εὐδιόρθωτον ἐχούσης τοῖς πεπονθόσι τὴν συμφοράν. ὅπερ καὶ συνέβη. ἁλόντων γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἐρήμους τὰς δίκας, ὅ τε δῆμος ἀγριαινόμενος ἐπαύσατο, καὶ τοῖς δημάρχοις ἐδόκει τις ἀποδεδόσθαι μεδρία [c] γῆν" καὶ πολιτικὴ δύναμις καὶ βοήθεια· τοῖς τ' ἀνδράσι τὰς οὐσίας οἱ πατρίκιοι παρὰ τῶν ὠνησαμένων [d] ἐκ τῦ δημοσίυ, τῆς ἴσης λυσάμενοι τιμῆς ἀπέδοσαν. καὶ τὰ μὲν κατεπείγοντα δεινὰ, τῦτον τὸν τρόπον χρησαμένοις τοῖς πράγμασιν αὐτῶν, διελέλυτο.

Μετ' ὀλὺ δὲ πάλιν τῶν δημάρχων τὸν ὑπὲρ τῦ νόμυ εἰσφερόντων λόγον, αἰφνιδίως τις [e] ἀγγελθεῖσα πολεμίων ἔφοδος ἐπὶ τὴν τῶν Τυσκλάνων [f] πόλιν, αἰτία

XLIII.

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

(quibus diserte cauebatur, ne quis tribunos, vt alios ciues, aliquid contra voluntatem suam perpeti cogeret) ipsi eos impedirent, ne cognitionem de lege perferrent ad populum. litis vero aestimationem placuit statuere non capitale supplicium, neque exsilium, neque aliquid aliud inuidiosum, ne hoc ipsum illis salutem afferret; sed bona eorum Cereri dicare placuit: quae poena omnium mitissima lege praescribebatur. Factum est ita, diesque venit, quo iudicium de illis viris peragendum erat. Consulibus autem et reliquis patriciis in senatum conuocatis, (praestantissimi vero quique conuocati fuerant) placuit tribunis concedere, vt iudicium peragerent, ne forte prohibiti aliquid

Cod. Vat.] vsitatior est, vt mox v. 5. et supra p. 1993. v. 15. et alibi saepe. *Sylb.*

z Αὐτὺς ἐκώλυσαν ἐπὶ τέλος ἄγειν *Vat.*

* Electa legis parte moderatiore. *Lapus.*

a In *Ed. Steph.* περιλειφθεῖσι. ad quod alludit etiam *Gelenii* versio: *consules et reliquae patriciorum familiae, quae frequentes in senatu aderant. Lapus* videtur maluisse παρελθεῖσι, seu παραγεγονόσι, *in senatum conuenientibus.* nostrum παραλειφθεῖσι e *Cod. Rom.* desumtum est, in quo sic legitur hoc membrum: καὶ τοῖς παραληφθεῖσιν εἰς τὸ συνέδριον τῶν πατρικίων, *et patriciis in consilium adhibitis. Sylb.* Παραληφθεῖσιν habet etiam *Vat.* Παρακληθεῖσιν malit *Portus.* vulg. παραλειφθ.

b Ἐπιτελέσασθαι *Vat.*

* Damnatis his viris, deserto iudicio, plebs etc. *Lapus.*

c Non agnoscit *Vat.* vt et mox δύναμις καὶ v. eod.

d Si comma istud ἐκ τῦ δημοσίυ ad sequentia referatur, sensus erit: *et patricii damnatis bona sua restituerunt, aequo pretio ab illis, qui emerant, e publico aerario redemta.*

e Ἀπαγγελθεῖσα *Vat.*

f Inclusa (quae e *Cod. Rom.* addidit

quid grauius patrarent; et plebeiis efferatis permittere, vt bilem suam in patrimonia illorum virorum effunderent, quo mansuetiores in posterum fierent, sumto de inimicis supplicio, quod voluissent, praesertim quum iactura illius pecuniariae multae facile ipsis reis damnatis sarciri posset. quod etiam accidit. *Quum enim rei, vadimonio deserto, absentes damnati fuissent; et ipsa plebs feritatem suam deposuit, et ipsis tribunis moderata quaedam ac ciuilis potestas et auxilium restitutum videbatur: et patricii damnatis bona sua reddiderunt, restituto his, qui a plebe illa emerant aequo pretio. Quum igitur illi in his rebus ita se gessissent, mala reipublicae impendentia disiecerunt.

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

Nec multo post tribunis iterum mentionem de ea lege facientibus, derepente allatus nuncius, de hostium in agrum Tusculanum

κωλύσεως ἀποχρῶσα ἐγένετο. τῶν γὰρ Τυσκλάνων [e] κατὰ πλήθη εἰς τὴν Ῥώμην ἀφικομένων, καὶ λεγόντων, ὅτι δυνάμει πολλῇ [h] πάρεισιν Αἰκανοὶ, καὶ τὴν μὲν χώραν αὐτῶν ἤδη διηρπάκασι, τὴν δὲ πόλιν, ἐὰν μή τις γένηται ταχεῖα ἐπικουρία, φθάσουσιν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν αἱρήσοντες· ἡ μὲν δὴ βουλὴ τὰς ὑπάτους αὐτοῖς ἐψηφίσατο βοηθεῖν ἀμφοτέρους· οἱ δ' ὕπατοι, στρατολογίαν προθέντες, ἐκάλουν τοὺς πολίτας ἅπαντας ἐπὶ τὰ ὅπλα. ἐγένετο μὲν δὴ [i] τις καὶ τότε στάσις, ἐναντιουμένων τῇ καταγραφῇ τῶν δημάρχων, καὶ τὰς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίας ἀ συγχωρησάντων ποιεῖσθαι κατὰ τῶν ἀπειθούντων. ἔπραξε δ' οὖν. συνελθοῦσα γὰρ ἡ βουλὴ γνώμην ἀπεδείξατο, τοὺς πατρικίους ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξιέναι σὺν τοῖς ἑαυτῶν πελάταις· τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν τοῖς μὲν βουλόμενοις μετέχειν τῆς [k] στρατείας ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς πατρίδος γενομένης, [l] ὅσια εἶναι τὰ πρὸς θεὸς, τοῖς δ' ἐγκαταλείπουσι τὰς ὑπάτους ταναντία. ὡς δ' ἀνεγνώσθη τὸ δόγμα τῆς βουλῆς ἐν ἐκκλησίᾳ, πολλοὶ καὶ τῶ δήμω τὸν ἀγῶνα ἑκόντες ὑπέμειναν· οἱ μὲν ἐπιεικέστατοι δι' αἰσχύνην, εἰ μηδὲν ἐπικουρήσουσι πόλει [m] συμμάχῳ διὰ τὴν πρὸς αὐτὰς εὔνοιαν ἀεί τι πρὸς τῶν ἐχθρῶν βλαπτομένῃ· ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Σίκκιος ἐκεῖνος, ὁ κατηγορήσας ἐν τῷ δήμῳ τῶν σφετερισαμένων τὴν δημοσίαν γῆν, σπεῖραν ἐπαγόμενος ὀκτακοσίων ἀνδρῶν, [n] οἳ στρατεύεσθαι μὲν ἐκέτι ὥραν εἶχον, ὥσπερ ὁδ' ἐκεῖνος, ὁδ' ἐπιπτον ὑπὸ τὰς ἀνάγκας τῶν νόμων· τιμῶντες δὲ τὸν ἄνδρα διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας, [o] ἐξιόντος ἐπὶ τὸν πόλεμον οὐκ ἐδικαίωσαν ἀπολείπεσθαι. καὶ ἦν τοῦτο τὸ μέρος τῆς ἐξελθούσης τότε δυνάμεως ἐμπειρία τ' ἀγώνων, καὶ τῇ παρὰ τὰ δεινὰ εὐτολμίᾳ, μακρῷ τῶ ἄλλω ἄμεινον. οἱ δὲ πολλοὶ χάριτι καὶ παρακλήσει τῶν πρεσβυ-

num irruptione, conatus eorum plane impediuit. Tuſculanis enim magno numero Romam profectis, ac dicentibus, Aequos cum ingenti exercitu adeſſe, et agrum ſuum ab illis iam populatum, vrbemque (niſi celeriter aliquod ſubſidium mitteretur) intra paucos dies expugnatum iri, ſenatus decreuit, vt ambo conſules auxilium illis ferrent. Conſules vero, delectibus indictis, ciues vniuerſos vocarunt ad arma. Tunc quoque orta eſt ſeditio, tribunis delectus impedientibus, et poenas legibus ſtatutas de contumacibus ſumi non ſinentibus: ſed fruſtra. ſenatus enim coactus decreuit, vt patricii cum ſuis clientibus ad bellum proficiſcerentur: reliquis vero ciuibus, qui ad illam expeditionem pro patriae ſalute ſuſceptam ſe ſocios vltro addidiſſent, deos propitios fore *dixit*, contra vero conſulum deſertoribus

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

addidit *Sylb.*) a πόλιν ad Τυσκλάνων agnoſcit *Cod. Vat.* atque etiam *Lapi* verſio. itaque aliorum coniecturas non moramur.

g Κατὰ πλῆθος *Vat.*

h Plenius in *Cod. Vat.* πάρεισιν ἐπ' αὐτὰς Αἰκανοὶ.

i τις καὶ τότε *Vat.* vulg. deeſt τις.

k Magis proprie στρατείας. *Sylb.* vulg. στρατιᾶς.

l Senſus videtur eſſe: et ſi qui e caeteris ciuibus ſe ad expeditionem pro ſalute patriae ſuſceptam

ſertoribus infenſos. Eo ſenatuſconſulto in concione recitato, multi etiam de plebe nomina ad illam militiam vltro dederunt; ac homines optimi ingenii, pudore moti, ne ciuitati foederatae, propter ſuam beneuolentiam erga populum Romanum ſemper ab hoſtibus vexatae, deeſſent: inter quos erat et Siccius ille, qui apud populum inuectus fuerat in eos, qui agrum publicum occuparant; ducebatque cohortem octingentorum virorum, qui aetate quidem militari non amplius erant, vt nec ille, quique nullis militiae legibus erant obnoxii: ſed illum virum ob multa et magna beneficia ab eo accepta honorantes, ad militiam proficiſcentem deſerere aequum eſſe non cenſuerunt. atque iſta pars copiarum, tunc ex vrbe eductarum, reliquum exercitum rei militaris peritia et fortitudine longe ſuperabat. Alii autem multi, gratia et adhortatione ſeniorum adducti,

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

ſuſceptam vellent addere ſocios; iis ſalus eſſent pietatis iura: contra ii, qui conſules deſererent, pro impiis et exſecratis haberentur; i. e. a religionis et communis publicae conſortio excluderentur. *Sylb.*

m Et συμμάχων retineri poteſt, et συμμάχῳ reponi. *Lapus* eam vocem in ſua verſione non expreſſit. *Sylb.*

n Illud οἳ, e *Cod. Rom.* additum, agnoſcit [*Cod. Vat.*] et *Lapi* verſio. *Sylb.*

o In *Ed. Steph.* ἐξιόντων. ſed ſingulare praeferendum, ex auctori-

τάτων ὑπαχθέντες εἵποντο. ἦν δέ τι μέρος, ὃ τῶν ὠφελειῶν ἕνεκα τῶν ἐν ταῖς στρατείαις γινομένων πάντα κίνδυνον ἕτοιμον ἦν ὑπομένειν. καὶ δι' ὀλίγης χρόνου δύναμις ἐξῆλθε πλήθει τ' ἀποχρῶσα, καὶ παρασκευαῖς [p] χρωμένη λαμπροτάταις. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι προακήσαντες, ὅτι μέλλοιεν ἐπ' αὐτὰς ἐξάγειν Ῥωμαῖοι στρατιάν, ἀπῆγον ἐπ' οἴκου τὰς δυνάμεις. οἱ δ' ὕπατοι κατὰ σπουδὴν ἐλαύνοντες, καταλαμβάνουσιν ἐστρατοπεδευκότας αὐτὰς πόλεως Ἀντίου πλησίον ἐν ὑψηλῷ καὶ ἀπορώτῳ χωρίῳ, καὶ τιθενται τὴν παρεμβολὴν τῆς ἐκείνων οὐ πρόσω. τέως μὲν οὖν ἐν ταῖς ἑαυτῶν ὑπέμενον ἀμφότεροι παρεμβολαῖς. ἔπειτα καταφρονήσαντες τῶν Ῥωμαίων Αἰκανοὶ [q] τῆς [r] προεπιχειρήσεως, καὶ πλῆθος

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

ducti, eos sequebantur. erant etiam nonnulli, qui spe praedae, quae militiae quaeritur, ad quaeuis pericula subeunda parati erant. breuique temporis spatio exercitus, satis validus et instructus splendidissime, eductus est. At hostes, quum praesensissent Romanos cum copiis contra se venturos, exercitum suum domum reduxerunt. Sed consules, iter magna festinatione facientes, eos prope Antium assequuti sunt, in excelso et praerupto quodam loco castra metatos; et ipsi quoque non procul ab illis castra posuerunt. et aliquamdiu vtrique intra sua castra se continuerunt. Tandem Aequi, contemtis Romanis, quod se priores non inuasissent, ratique, eos

auctoritate *Codd. Rom.* et *Vat.* et *Lapi* verſionis.

p Κεχρημένη *Vat.*

q Inclusum ὲ [quod deest in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.*] e *Cod. Rom.* insertum agnoscit etiam *Lapi* versio. Si non addatur, referenda haec erunt ad Aequos, *quod ipsi priores hostem aggressi essent.* Huic lectioni similis apud *Arist.* Anal. post. l. II. c. 14. ἡ μὴ ὑπομονὴ *Sylb.* Vide *Annott.*

r Τῆς ὲ προεπιχειρήσεως] Imitatur autem etiam hic *Thucydidem:* qui libro primo dixit similiter τὴν τῶν γεφυρῶν ὲ διάλυσιν. et libro quinto τὴν ὲκ ἀπόδοσιν dixit, et iterum eodem libro, τὴν ὲκ ἔξουσίαν. item alibi, διὰ τὴν ὲ περιτείχισιν, quod est διὰ τὸ ἀτείχιστον, vt *Eustathius* interpretatur: qui *Epicurum* quoque dixisse annotat τὴν ὲ παραγένησιν pro τὴν ἀποδημίαν. Sic dixit *Euripides* in Hippolyto, τὴν ὲκ ἀπόδειξιν. *Aristophanes,* τὴν μὴ ἐμπειρίαν. *Xiphilinus* ex *Dione* in M. Antonino: ἐν ὲ ὧν τοῦτο ἐς τὴν ὲκ εὐδαιμονίαν αὐτῷ συνηνέχθη. Et apud ipsum *Dionem* (quod iam ante nos maximus criticorum *Scaliger* monuit) libro quadragesimo quinto: διὰ τὴν τῶν σφαγέων ὲ τιμωρίαν. et lib. quadragesimo nono: αἴτιον τῆς ὲ διώξεως αὐτῷ. Quid quod in lingua sancta hoc loquendi genus aliquando obseruauimus? vt *Ecclesiastae* cap. X. commate octauo: חשׁ בורא quod Graeci verterunt ἐν ὲ ψιθυρισμῷ. *Casaub.*

[s] οὐχ ἱκανὸν εἶναι [t] νομίσαντες, ἀγοράς τ' αὐτῶν περιέκοπτον ἐξιόντες, καὶ [u] τὰς ἐπὶ προνομὴν ἀποστελλομένας ἢ χόρτον ἵππους, ἀνεκρόουτο, καὶ πρὸς ὑδρείαν καταβαίνουσιν αἰφνιδίως ἐπετίθεντο, προεκαλοῦντό τ' εἰς μάχην πολλάκις αὐτός.

Ταῦτα ὁρῶσι τοῖς ὑπάτοις ἐδόκει μηκέτι διατρίβειν τὸν πόλεμον. ἦν δ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἡ τῷ πολεμεῖν ἐξουσία Ῥωμιλίῳ προσήκουσα· καὶ ὁ τὸ σύνθημα διδοὺς, καὶ εἰς τάξιν καθιστὰς, ἄρχειν τε καὶ παύεσθαι μάχης τὸν καιρὸν ταμιεύων ἐκεῖνος ἦν· ὃς ἐπειδὴ τὰ σηXLIV.

eos non satis numerosum exercitum habere, meatus egressi intercipiebant, atque ad frumentum, aut gramen captandum diuertentes equis immissis repellebant, et aquatum descendentes ex improuiso aggressi sunt, ipsosque ad pugnam saepe provocare non dubitarunt.

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

Quibus animaduersis, consules bellum non amplius trahendum duxerunt. Illis vero diebus belli administratio *imperiumque* penes Romilium erat: et illius erat pugnae signum dare, et aciem instruere; itidemque erat arbiter temporis, quo vel initium, vel finis pugnandi faciendus esset. qui quum pugnae

s Rectius, vt puto, in *Cod. Vat.* ὐχ ἱκανές.

t Ita in *Codd. Rom.* et *Vat.* οἰόμενοι habet *Ed. Steph.* quae praeterea sequentia vncis inclusa ab ἀγορὰς ad ἵπποις non agnoscit.

u Τὰς ἐπὶ προνομὴν ἀποστελλομένας rectius in *Cod. Vat.* qui cum *Romano* in caeteris consentit. atque ita legisse videtur *Lapus*, dum vertit: *fora eorum interrumpebant: exeuntes ipsi, frumentatumque missos, aut pabulatum, retundebant.* vulg. τὰς ἐπὶ τὰς νομὰς ἀποστρεφομένας.

μεῖα ἐκέλευσεν ἀρθῆναι [x] τῆς μάχης, καὶ προῆγεν ἐκ τῶ χάρακος τὸν στρατὸν, τὰς μὲν ἄλλας ἔτασσεν ἱππεῖς τε καὶ τὰς πεζοὺς κατὰ σπείρας ἐν τοῖς ἐπιτηδείοις ἑκάστας τόποις· τὸν δὲ Σίκκιον καλέσας λέγει· „Ἡμεῖς μὲν, ὦ Σίκκιε, μαχέμεθα τοῖς πολεμίοις ἐνθάδε· σὺ δ', ἐν ὅσῳ μέλλομεν ἔτι καὶ παρασκευαζόμεθα τὰ πρὸς τὸν ἀγῶνα ἀμφότεροι, χώρει τὴν [y] πλαγίαν ὁδὸν ἐκείνην ἐπὶ τὸ ὄρος, ἔνθα ἡ τῶν πολεμίων ἐστὶ παρεμβολὴ, καὶ μάχην τίθεσο πρὸς τὰς ἐν τῷ χάρακι, ἵν' ἧ περὶ τῷ φρουρίῳ δείσαντες οἱ πρὸς ἡμᾶς [z] μαχόμενοι, καὶ βοηθεῖν προθυμέμενοι, [a] νῶτά τε δείξωσι καὶ εὐκατέργαστοι γένωνται, καθάπερ εἰκὸς ἐν ἀναχωρήσει ταχείᾳ, καὶ εἰς μίαν ὁδὸν ἅπαντες βιαζόμενοι, ἢ μένοντες αὐτόθι τὸν χάρακα ἀποβάλωσιν. ὅτε γὰρ ἡ φυλάττουσα αὐτὸν δύναμις ἀξιόμαχός ἐστιν, ὡς εἰκάσειεν ἄν τις, ἐπὶ τῷ ἐρυμνῷ τῷ τόπῳ δοκοῦσα εἶναι πᾶν τὸ ἀσφαλές· ἥ τε ἅμα σοὶ δύναμις ἀποχρῶσα γένοιτ' ἄν, ἄνδρες ὀκτακόσιοι πολλῶν [b] ἀθληταὶ πολέμων, [c] τεταραγμένας σκηνοφύλακας, ἀπροσδόκητοι προσπεσόντες, τῷ τολμηρῷ ἐλεῖν.„ καὶ ὁ Σίκκιος ἔφησεν· „Ἀλλ' ἕπου μοι πάντα μὲν ἕτοιμος ὑπηρετεῖν· τὸ μέντοι ἔργον οὐ ῥᾴδιον, ὥσπερ σοι δοκεῖ. ὑψηλή τε γὰρ ἡ πέτρα καὶ ἀπότομος, ἐφ' ἧς ὁ χάραξ· ὁδόν τε εὐδεμίαν ὁρῶ φέρουσαν ἐπ' [d] αὐτὸν ἔξω τῆς μιᾶς, ἧ καταβήσονται οἱ πολέμιοι πρὸς ἡμᾶς· φυλακὴν τ' εἰκὸς ἀξιόμαχον εἶναι ἐν αὐτῷ· κἂν ὀλίγη τε πάνυ καὶ φαύλη τις ὅσα τύχη, πρὸς πολλῷ πλείονα, ἢ τὴν σὺν ἐμοὶ, δύναμιν [e] ἀντέχειν οἵα τε ἔσαι, τό τε χωρίον αὐτὸ παρέξει τῇ φυλακῇ τὸ μὴ ἁλῶσεσθαι τὸ ἀσφαλές. ἀλλὰ μάλιστα μὲν ἀνάθου τὴν γνώμην· ἡ πεῖρα γὰρ ἐπισφαλής. εἰ δὲ πάντως

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

gnae signum dari iussisset, et copias ex castris produxisset, reliquos equites et pedites in ordines opportunis quoque locis distinxit; Siccium vero ad se accitum ita alloquutus est: „Nos, Sicci, hic cum hoste dimicabimus. tu interim, dum adhuc cunctamur, et vtraque acies se ad proelium parat, per obliquam illam viam montem conscende, vbi hostium castra sunt, pugnamque cum illis, qui sunt in castris, committe; vt ii, qui nobiscum pugnaturi sunt, aut suis castris timentes, atque iis auxilio venire cupientes, versis tergis dent se in fugam, et nobis faciliorem victoriam praebeant, (vt verisimile est in celeri receptu euenturum) in vnam se omnes viam intrudentes; aut, si hic manserint, castra amittant. Nec enim eius praesidium satis

satis est validum, (quantum coniicere quis potest) quum tota eius fiducia in loci natura muniti sit posita: et simul tua manus octingentorum veteranorum, multis proeliis exercitatorum, perturbatos tentoriorum custodes ex improuiso adorta, facile eos audacia sua expugnare poterit.„ Ad haec Siccius respondit: „Equidem paratus sum omnia imperata facere: sed quod iubes, non est tam facile, quam tibi videtur. nam rupes, in qua sunt castra, est et excelsa et praerupta, et nullam viam video praeter vnam, quae eo ferat, qua hostes contra nos descendent; et verisimile est, satis firmum praesidium ibi esse; ac licet et perexiguum et imbelle sit, tamen et copiis longe maioribus, quam meis, resistere poterit: et ipsa loci natura praesidium tutabitur, et impediet, ne expugnetur. Quapropter mallem consilium mutares: nam iste conatus est periculosus. quod si omni-

x In *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* ἐκ τῆς μάχης: minus recte, vt monuerunt *Sylb.* et *Port.* Forsan ἐξαρθῆναι, vel ἐπαρθῆναι τῆς μάχης: vt *Lapus* vertit: *signa pugnae attolli iussit. Sylb.*

y Πλαγίαν ἐκείνην ὁδὸν ἐπὶ τὸ ὄρος *Vat.*

z Μαχόμενοι malit *Portus.*

a Ita etiam in *Ed. Steph. Cod. Vat.* et *Lapi* versione. Non tamen dubitat *Sylb.* quin legitimus verborum ordo hic sit: νῶτά τε δείξωσι, καὶ, καθάπερ εἰκὸς ἐν ἀναχωρήσει ταχείᾳ, εἰς μίαν ὁδὸν ἅπαντες βιαζόμενοι, εὐκατέργαστοι γένωνται: *terga vertant, et (vt in celeri receſſu solet fieri), in vnam se omnes viam intrudentes, facile a nobis possint confici.*

b Vide *Casauboni* notas ad *Polybium*, p. 119. *Ed. Amstel.*

c Deest *Vat.* πρὸς, quod in vulgatis ante τεταραγμ. legitur.

d In *Ed. Steph.* ταὐτόν. sed αὐτὸν agnoscit etiam *Lapi* versio: et sic est etiam infra pag. 2113. v. 12. *Sylb.* ἐπ' αὐτὸν *Vat.* vulg. ἐς αὐτὸν.

e Ἀντέχειν οἵα τε ἔσαι *Vat.* vulg. ἀντέχειν οἵα ἐστίν.

ἔγνωσάς σοι δύο τίθεσθαι μάχας ἐν ἑνὶ καιρῷ, δύναμιν ἀξιόχρεων τάξον ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ἀκολουθεῖν μοι σὺν τοῖς πρεσβυτέροις. ἃ γὰρ κλέψοντες [f] τὸ χωρίον, ἀλλὰ βίᾳ καὶ φανερῶς [g] ἐξαρεῖντες ἄνιμεν.„

XLV. Ἔτι δ' αὐτῆ βουλομένη λέγειν τἀκόλουθα, ὑπολαβὼν ὁ ὕπατος εἶπεν· „Οὐ πολλῶν δεῖ λόγων· ἀλλ' εἰ μὲν ὑπομένεις πράττειν τὰ προσατ]όμενα, χώρει διὰ ταχέων, καὶ μὴ παρασρατήγει· εἰ δ' ἀφίσασαι καὶ ἀποδιδράσκεις τὸν κίνδυνον, ἑτέροις εἰς τὸ ἔργον χρήσομαι. σὺ δὲ τὰς ἑκατὸν εἴκοσι μάχας ἀγωνισάμενος, [h] καὶ τὰ τετ]αράκοντα ἔτη σρατευσάμενος, καὶ κατατετρωμένος ὅλον τὸ σῶμα, ἐπειδὴ ἑκὼν ἦλθες, ἄπιθι μήτε ὁμιλήσας πολεμίοις, μήτ' ἰδών, καὶ ἀντὶ τῶν ὅπλων ἀκόνα πάλιν τὰς λόγχας, οἷς χρήσῃ [i] κατὰ τῶν πατρικίων. πῦ νῦν ἐκεῖνά σε τὰ πολλὰ ἀριστεῖα, οἱ στεπ]οί, καὶ τὰ ψέλλια, καὶ τὰ δόρατα, καὶ τὰ φάλαρα, καὶ οἱ τῶν

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

si omnino statuisti vno tempore duobus locis pugnare, validam manum lectorum virorum adde, quae me vna cum emeritis sequatur: neque enim istum locum clam, sed vi aperta expugnaturi adscendemus.

Quum plura pararet dicere de ratione sui consilii, consul interpellauit, dixitque: „Non est opus multis verbis: sed si imperata audes facere, celeriter proficiscere, nec imperatoris munia tibi vsurpa. sin hoc detrectas, et periculum refugis, ad hoc vtar aliorum opera. tu vero, qui centies et vicies in acie dimicasti, et quadraginta annos militasti, et qui toto corpore consauciatus fuisti, quando huc vltro venisti, abi non conserta manu cum hostibus, et ne conspectis quidem, et pro armis linguam iterum contra patricios acue. Vbi nunc sunt illa tot tuae fortitudinis praemia, torques, armillae, hastae, phalerae, coronae

f Τόδε χωρίον] Rectius τόδε τὸ χωρίον: vt paullo post (p. 2111. v. 3.) τῶδε τῷ ἔργῳ. *Sylb.* Τὸ χωρίον *Vat.*

g Ἐξαιρεῖντες] Melius forsan ἐξαρεῦντες, vel ἐξελεῦντες fut. temp. vt praecedit κλέψοντες. *Sylb.*

h Καὶ τὰ τετ]αράκοντα *Vat.* vulgatis deest articulus.

i Κατὰ τῦ φθόνυ πατρικίων *Vat.* quo modo et in *Lapi Cod.* nam

ὑπάτων στέφανοι, καὶ τὰ ἐκ τῶν μονομαχιῶν λάφυρα, καὶ πᾶσα ἡ ἄλλη βαρύτης, ἣν τότ' ἠνεσχόμεθά σου λέγοντος; ἐν ἑνὶ γὰρ δὴ τῷδε τῷ ἔργῳ βασανιζόμενος, ἔνθα κίνδυνος ἦν ἀληθινὸς, ἐξητάσθης, [k] οἷος ἦσθα, ὡς ἀλαζὼν, καὶ δόξῃ τὸ ἀνδρεῖον ἐπιτηδεύων, ἐκ ἀληθείᾳ.„ καὶ ὁ Σίκκιος δυσανασχετῶν ἐπὶ τοῖς ὀνείδεσιν· „Οἶδα, φησὶν, ὦ Ῥωμίλιε, ὅτι δυοῖν πρόκειταί σοι θάτερον, ἢ [l] ζῶντα διεργάσασθαι καὶ τὸ μηδὲν ἀποδῦναι, δόξαν αἰσχίστην [m] ἀπενεγκάμενον δειλίας, ἢ κακῶς καὶ ἀδήλως κατακοπέντα ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀποθανεῖν, ἐπειδὴ κἀγώ τις ἔδοξα εἶναι τῶν ἀξιόντων [n] ἐλεύθερα

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

nae a consulibus acceptae, spolia ex singulari certamine relata, caeteraque molesta, quae te nuper iactantem pertulimus? nam in hoc vno facinore vere periculoso, in quo de te factum est periculum, satis ostendisti, qualis esses, et te fortitudinis studiosum esse opinione magis, quam re ipsa.„ Tunc Siccius ea convicia aegre ferens: „Non ignoro, (inquit) Romili, alterutrum tibi propositum, aut vt me viuum conficias, et turpissima ignauiae nota mihi inusta gloriam partam adimas, aut vt ab hostibus concisus misero atque obscuro mortis genere peream, quod et ego videor vnus de illis esse, qui libere sentire volunt.

non

nam vertit: *quibus vtaris ad inuidiam patriciorum.*

k Plenius in *Cod. Vat.* οἷος ἦσθα ὡς ἀλαζὼν, καὶ δόξῃ etc. vulgatis desunt ὡς ἀλαζὼν.

l Post ζῶντα deest pronomen με. Si verbum verbo reddes, sensus est: *aut viuum me conficias, et in nihilum redigas, adsperſa turpissima timiditatis infamia.* Potes etiam sic legere: ἢ ζῶντά με ἐδὲν διαπράξασθαι, καὶ ἀποδῦναι δόξαν αἰσχίσην ἀπενεγκ. δειλίας, *aut viuus nihil efficiam, detrectatoque periculo, turpissimam timiditatis infamiam reportem.* *Sylb.* Deprauata esse videtur vulgata scriptura: quare legendum puto: ἢ ζῶντά με διεργάσασθαι, καὶ μηδὲν ἀποδῦναί μοι δόξαν αἰσχίσην ἐνεγκαμένῳ (siue ἀπενεγκαμένῳ) δειλίας. i. e. *vt aut me viuum conficias, et mihi foedissimam ignauiae notam reportanti nihil praemii reddas.* vel hoc modo: ἢ ζῶντά μηδὲν διαπράξασθαι, καὶ κίνδυνον ἀποδύσασθαι δόξαν ἀπενεγκάμενον δειλίας, *aut vt viuus nihil faciam, at periculum recusem timiditatis opinionem turpissimam reportans.* *Port.*

m Ita e *Cod. Rom.* Ἐνεγκάμενον in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.*

n Minus recte ἐλευθέροις in

φρονεῖν. ὁ γὰρ εἰς ἄδηλον, ἀλλ' εἰς ἐγνωσμένον ἀποστέλλεις με θάνατον. πλὴν ὑπομενῶ καὶ τῦτο τὸ ἔργον, καὶ πειράσομαι φανεὶς ψυχὴν ὁ κακὸς, ἢ κρατῆσαι τῦ χάρακος, ἢ μὴ τυχὼν τῆς ἐλπίδος, εὐγενῶς ἀποθανεῖν. ὑμᾶς δ', ὦ συστρατιῶται, μάρτυρας ἀξιῶ γενέσθαι μοι πρὸς τὰς ἄλλας πολίτας, ἐὰν πύθησθε τὸν ἐμὸν μόρον, ὅτι με ἀπώλεσεν ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ πολλὴ τῶν λόγων ἐλευθερία". Ταῦτα πρὸς τὸν ὕπατον ἀποκρινάμενος καὶ δακρύσας, τάς τε συνήθεις ἄπαντας ἀσπασάμενος, ὤχετο τὰς ὀκτακοσίας ἄνδρας ἄγων κατηφεῖς καὶ δεδακρυμένας, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ πορευομένας [o]· καὶ ἡ ἄλλη δὲ πᾶσα στρατιὰ δι' οἰκτὸς τὸ πρᾶγμα ἔλαβεν, ὡς ἐκεῖ' ὀψόμενοι τὰς ἄνδρας.

XLVI. Ὁ δὲ Σίκκιος ἑτέραν ἀποστραφεὶς, οὐχ ἣν ὁ Ῥωμίλιος ὑπελάμβανε, παρὰ τὴν λαγόνα τῦ ὄρους ἦγεν. ἔπειτα· ἦν γάρ τις δρυμὸς ὕλην βαθεῖαν ἔχων· εἰς τῦτον ἄγων τὰς ἄνδρας, ἵσταται, καί φησιν· „Ὑπὸ μὲν τῦ ἡγεμόνος ἀπεσάλμεθα, ὥσπερ ὁρᾶτε, ἀπολέμενοι.

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

non enim me in dubium periculum, ſed ad certam mortem mittis. Verumtamen haec quoque iuſſa perficiam, et dabo operam, ne ignauus videar, vtque aut caſtra expugnem, aut ſpe fruſtratus fortiter moriar. Vos vero, commilitones, oro, vt mihi apud reliquos ciues ſitis teſtes, ſi mortem meam audieritis, me a nimia mea virtute, et nimia loquendi libertate perditum." Hoc reſponſo conſuli dato, lacrymiſque fuſis, ſalutatiſque omnibus familiaribus, abiit cum octingentis hominibus moeſtis et lacrymantibus, non aliter ac ad certam mortem euntibus: et totus reliquus exercitus eorum commiſeratione motus eſt, quaſi non amplius eos eſſent viſuri.

At Siccius ad aliam viam conuerſus, non quam putabat Romilius, per latus montis ſuos duxit. Deinde in denſiſſimum quendam ſaltum, qui ibi erat, ingreſſus cum ſuis conſtitit, et eos ita alloquutus eſt: „In exitium (vt videtis) a duce miſſi ſumus.

ἐδόκει γὰρ ἡμᾶς τὴν πλαγίαν χωρήσειν ὁδὸν, ἣν ἀμήχανον ἀναβαίνοντας ἦν μὴ οὐχὶ φανερὰς τοῖς πολεμίοις γενέσθαι. ἐγὼ δ' ὑμᾶς ἄξω καὶ ἄδηλον τοῖς ἐχθροῖς ὁδὸν, καὶ πολλὰς ἐλπίδας ἔχω τριβὼν ἐπιλήψεσθαί τινων, αἳ κατὰ κορυφὴν ἄξουσιν ἡμᾶς ἐπὶ τὸν χάρακα· καὶ ἐλπίδας χρηστὰς ἔχετε." Ταῦτ' εἰπὼν ἦγε διὰ τῦ δρυμῦ· καὶ πολὺν ἤδη [p] διελθὼν τόπον, εὑρίσκει κατὰ δαίμονα ἄνδρα ἐξ ἀγρῦ ποθὲν ἀπιόντα· ὃν τοῖς νεωτάτοις συλλαβεῖν κελεύσας, ἡγεμόνα ποιεῖται τῆς ὁδῦ. κἀκεῖνος αὐτὸς ἄγων περὶ τὸ ὄρος σὺν πολλῷ χρόνῳ καθίζησιν ἐπὶ τὸν παρακείμενον τῷ χάρακι λόφον, [q] ὅθεν ἦν ταχεῖα καὶ ἐπίφορος ἐπ' αὐτὸν ὁδός. ἐν ᾧ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο χρόνῳ, συνῆσαν αἵ τε τῶν Ῥωμαίων [r] καὶ Αἰκανῶν δυνάμεις ὁμόσε, καὶ κατασᾶσαι ἐμάχοντο, πλήθει τ' ἀγχώμαλοι ὄσαι καὶ ὁπλισμοῖς, καὶ προθυμίαν παρεχόμεναι τὴν αὐτήν· καὶ διέμειναν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἰσόῤῥοποι, τοτὲ μὲν ἐπιβαίνοντες ἀλλήλοις, τοτὲ δ' ὑποχωρῦντες, ἱππεῖς τε ἱππεῦσι, καὶ πεζοὶ πεζοῖς· καὶ

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

putabat enim, nos per obliquam illam viam ituros, qua nullo modo clam hoſtibus adſcendere poſſemus. at ego vos ducam per aliam hoſtibus non conſpicuam, et bonam ſpem habeo, me calles aliquos inuenturum, qui nos in verticem ad caſtra ducent: quare bono eſtote animo." His dictis, eos per ſaltum duxit: atque, magnam eius partem iam emenſus, forte incidit in hominem quendam ruſticum, neſcio quo abeuntem; quem a iunioribus comprehendi iuſſit, viaeque ducem fecit. Ille eos, circum montem non ſine magna mora ductos, ad tumulum caſtris imminentem ſtatuit, vnde breuis et decliuis via in ea ferebat. Dum autem haec geruntur, acies Romanorum et Aequorum concurrerunt, et firmato greſſu fortiter pugnabant, numero, armis, animiſque pares: diuque pugnatum eſt, victoria in neutram partem inclinante, viciſſim nunc equitibus equites, et peditibus pedites inuadentibus, nunc ſibi inuicem cedentibus: et

Ed. Steph. Camerarius in ſuo libro ſcripſerat ἐλευθέρως.

o Ὁδὸν, quod vocabulum vulgatae ad πορευομένας addunt, non agnoſcit *Vat.* et commode ſatis abeſſe poteſt.

p Διελθὼς *Vat.*

q In *Cod. Vat.* ὅθεν ἦν [vulg. ἡ] ταχεῖα καὶ εὐεπίφορος etc.

r Καὶ αἱ τῶν Αἰκανῶν *Vat.*

ἔπεσον ἐξ ἑκατέρων ἄνδρες ἐπιφανεῖς. ἔπειτα κρίσιν λαμβάνει ὁ πόλεμος ἐπιτελῆ. ὁ γὰρ Σίκκιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐπειδὴ πλησίον ἐγένοντο τῆς παρεμβολῆς τῶν Αἰκανῶν, ἀφύλακτον εὑρόντες ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆ χάρακος· ἐπὶ γὰρ θάτερα, τὰ πρὸς τὴς μαχομένης ἐστραμμένα μέρη, πᾶσα ἡ φυλάττουσα αὐτὸν δύναμις ἐτράπετο κατὰ θέαν τῆ ἀγῶνος· ἐπεισπεσόντες κατὰ πολλὴν εὐπέτειαν, [s] κατὰ κορυφῆς ἐγίνοντο τῶν φυλάκων· ἔπειτ' ἀλαλάξαντες ἔθεον ἐπ' αὐτές. οἱ δ' ὑπὸ τῆ παρ' ἐλπίδα δεινῆ ἐκταραχθέντες, καὶ ἃ τοσέτους εἶναι δόξαντες, ἀλλὰ τὸν ἕτερον ἥκειν ὕπατον ἄγοντα τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἐρρίπτουν ἔξω τῆ χάρακος ἑαυτές, ἅδὲ τὰ ὅπλα οἱ πολλοὶ φυλάξαντες. οἱ δὲ περὶ τὸν Σίκκιον τὴς καταλαμβανομένης αὐτῶν φονεύοντες, καὶ τῆ χάρακος κρατήσαντες, ἐχώρουν ἐπὶ τὰς ἐν τῷ πεδίῳ. οἱ δ' Αἰκανοὶ τὴν ἅλωσιν τῆ χάρακος ἀπό τε τῆς φυγῆς καὶ τῆς κραυγῆς τῶν σφετέρων αἰσθόμενοι, καὶ μετ' ὀλίγον κατὰ νώτα σφίσι τὴς πολεμίας ἐπιόντας ὁρῶντες, ἐκέτι γενναῖον ἅδὲν ἀπεδείξαντο, ἀλλὰ διασπάσαντες

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

et vtrinque viri illustres cecidere. Tandem pugnae certus finis est impositus. Nam Siccius eiusque milites, quum ad castra Aequorum accessissent, eam valli partem incustoditam offendentes, (totum enim eorum praesidium, vt certamen spectaret, eam partem petierat, quae ad pugnantes conuersa erat) irruptione facillime facta, in custodum verticem euaserunt: deinde, sublato clamore, in eos decurrerunt. Illi inspersato malo consternati, nec tam paucos opinati, sed alterum consulem cum exercitu suo adesse existimantes, se ex vallo proiiciebant, plerique ne armis quidem seruatis. Sicciani vero caedentes, quotquot ex illis assequebantur, castrisque captis, tendebant ad eos, qui in planicie erant. Aequi vero, vbi ex suorum fuga et clamore capta esse castra senserunt, nec multo post hostes a tergo inuadentes viderunt, nullum forte facinus amplius ediderunt; sed, disruptis ordinibus, alii per

[s] Κατὰ κορυφῆς γίνονται τῶν *Vat.*

[t] Ἐγίνετο

τὰς τάξεις, ἔσωζον ἑαυτὲς ἄλλοι κατ' ἄλλας ὁδές· ἔνθα ὁ πλεῖσος αὐτῶν [t] ἐγίνετο φόνος. ἃ γὰρ [u] ἀνίεσαν οἱ Ῥωμαῖοι μέχρι νυκτὸς διώκοντές τε καὶ κτείνοντες τὲς [x] ἁλισκομένης, ὁ δὲ πλεῖστος τ' αὐτῶν διαφθείρας, καὶ λαμπρότατα ἔργα ἀποδειξάμενος, Σίκκιος ἦν· ὃς ἐπειδὴ τέλος ἑώρα τὰ τῶν πολεμίων ἔχοντα, σκότες ὄντος ἤδη, τὴν σπεῖραν ἄγων, ἐπὶ τὸν κρατηθέντα ὑπὸ σφῶν χάρακα ἀνέστρεφε, μεγάλης χαρᾶς καὶ πολλῆ μετὸς ὢν αὐχήματος. οἵ τε περὶ αὐτὸν ἀθῶοί τε καὶ ἀβλαβεῖς πάντες, ἃ μόνον ἅδὲν παθόντες ὧν προσεδόκησαν, ἀλλὰ καὶ δόξαν ἐπιφανεστάτην ἐξενεγκάμενοι, πατέρα καὶ σωτῆρα καὶ θεὸν, καὶ πάντα τὰ τιμιώτατα ὀνομάζοντες, [y] ἁπλῆτως εἶχον ἀσπασμῶν τε τῆ ἀνδρὸς,

per alias vias saluti suae consulebant: ac tum maxima eorum caedes facta est. nam Romani continenter vsque ad noctem tergo eorum haerentes occidebant, quos capiebant. Qui vero maximam eorum stragem fecit, et qui facinora maxime illustria edidit, is fuit Siccius: qui, vbi deuictum hostem vidit, quum iam esset nox, cum cohorte sua in castra a se capta rediit, ingentis laetitiae et magnae iactationis plenus. Et qui cum eo erant omnes incolumes et integri, non solum nihil passi eorum, quae exspectarant, verum etiam, parta maxime insigni gloria, eum patrem suum, seruatorem, deumque, et omnibus honorificentissimis nominibus appellantes, mutuis complexibus atque

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 3/4. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

[t] Ἐγίνετο *Var.* vulg. ἐγένετο.

[u] Minus apte in *Ed. Steph.* est ἀνήεσαν. *Sylb.*

[x] Rectius cum articulo, quo vulgatae carent, τὲς ἁλισκομένης, vt p. 2114. v. 14. τὲς καταλαμβανομένης. *Sylb.*

[y] Melius in *Cod. Rom.* ἁπλήτως εἶχον τῶν πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνδρες ἀσπασμῶν, καὶ ἡδονῆς τῆς ἐκ τῶν ἄλλων φιλοφρονήσεων. alioqui sic etiam legere possies: πάντα τὰ τιμιώτατα ὀνομάζοντες τὸν ἄνδρα, ἁπλήτως εἶχον ἀσπασμῶν τε καὶ τῶν ἄλλων φιλοφρονήσεων ἡδονάς. *Sylb.* Legendum puto: ἁπλήτως εἶχον ἀσπασμῶν τε οἱ ἄνδρες, καὶ τῶν ἄλλων φιλοφρονήσεων ἡδονῆς. vel sic: ἁπλήτως εἶχον οἱ ἄνδρες ἀσπασμῶν τε καὶ τῶν ἄλλων φιλοφρ. ἡδονάς. *Port.* In *Cod. Vat.* ἁπλήτως εἶχον ἀσπασμῶν τε τῆ ἀνδρὸς etc.

καὶ τῶν ἄλλων φιλοφρονήσεων ἡδονάς. ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἡ ἄλλη τῶν Ῥωμαίων [z] φάλαγξ ἀπὸ τῆς διώξεως ἀνέστρεφεν ἐπὶ τὸν ἑαυτῆς χάρακα.

XLVII. Μέσαι τ' ἦδη νύκτες ἦσαν, καὶ ὁ Σίκκιος, μνησικακῶν τοῖς ὑπάτοις τῆς ἐπὶ τὸν θάνατον ἀποστολῆς, εἰς νῆν βάλλεται τὴν δόξαν ἀφελέσθαι τῶ κατορθώματος. κοινωσάμενος δὲ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἣν εἶχε διάνοιαν, ἐπειδὴ πᾶσιν [a] ὀρθῶς ἐφαίνετο, καὶ ἠθροίς ἦν, ὃς οὐκ ἐθαύμαζε [b] τῆς τε φρονήσεως καὶ τῆς τόλμης τὸν ἄνδρα, λαβὼν τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἄλλους [c] κελεύσας λαβεῖν, πρῶτον [d] μὲν ἀνθρώπους, ὅσους ἐν τῷ χάρακι κατέλαβε τῶν Αἰκανῶν, καὶ ἵππους, καὶ τὰ ἄλλα ὑποζύγια κατέκοψεν· ἔπειτα ὑφῆψε τὰς σκηνὰς ὅπλων τε καὶ ἐσθῆτος καὶ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἐπιτηδείων γεμίσας, τῶν τ' ἄλλων χρημάτων, ὧν ἐκ τῆς Τυσκλάνων λείας ἐπήγοντο, πολλῶν πάνυ ὄντων. ὡς δὲ ἅπαντα ὑπὸ τῶ πυρὸς ἠφάνισο, περὶ τὸν ὄρθρον ἀπῄει φέρων οὐθὲν ὅτι μὴ τὰ ὅπλα· καὶ διανύσας σπουδῇ τὴν ὁδὸν, εἰς Ῥώμην παρῆν. ὡς δ' ὤφθησαν ἄνθρωποι καθωπλισμένοι παιανίζοντές τε καὶ σπουδῇ χωροῦντες αἵματι πολλῷ πεφυρμένοι, δρόμος [e] ἐγίνετο καὶ πολλὴ προθυμία τῶν βουλομένων ἰδεῖν τ' αὐτοὺς, καὶ τὰ πραχθέντα ἀκοῦσαι. οἱ δὲ μέχρις ἀγορᾶς ἐλθόντες, ἐδήλωσαν τοῖς δημάρχοις τὰ γενόμενα. κἀκεῖνοι [f] συναγαγόντες ἐκκλησίαν, ἐκέλευσαν αὐτοὺς πρὸς πάντας λέγειν. ὄχλου δὲ πολλοῦ συναχθέντος, παρελθὼν ὁ Σίκκιος τήν τε νίκην αὐτοῖς ἐδήλωσε, καὶ τὸν τρόπον τῶ ἀγῶνος ἐνεφάνισε, καὶ ὅτι παρὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν καὶ τῶν σὺν αὐτῷ πρεσβυτέρων ὀκτακοσίων ἀνδρῶν, οὓς ἀποθανουμένους ἀπέστειλαν οἱ ὕπατοι, ὅ τε χάραξ ὁ τῶν Αἰκανῶν ἑλήφθη, [g] καὶ ἡ δύναμις ἡ παραταξαμένη τοῖς ὑπάτοις ἠναγκάσθη φυγεῖν. ἠξίωσε τε παρ' αὐτοὺς μηδενὶ τῆς νίκης ἑτέρῳ χάριν εἰδέναι· καὶ τελευτῶν ἔτι προσέθηκεν ἐκεῖνον τὸν λόγον, „ὅτι τοὺς ψυχοὺς καὶ τὰ ὅπλα σώζοντες ἥκομεν, [h] ἄλλο

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

atque aliis hilaritatis voluptatisque indiciis satiari non poterant. Atque interim et reliquus Romanorum exercitus, qui hostem persequutus fuerat, in sua castra est reuersus.

Et iam nox media erat, quum Siccio, iniuriae a consulibus acceptae memori, a quibus ad mortem missus fuerat, in mentem venit victoriae gloriam illis eripere. communicato autem cum suis consilio, quum id omnibus placuisset, nec vllus esset, qui viri prudentiam et magnanimitatem non admiraretur, correptis armis, aliisque idem facere iussis, primum homines, quotquot in Aequorum castris reperit, et equos ac caetera iumenta contrucidauit; deinde incendit tentoria referta armis, frumento, vestibus, rebus ad bellum necessariis, aliaque praeda ingenti, quam ex agro Tusculano hostes eo congesserant. omnibusque igne absumtis, circa diluculum cum solis armis abiit:

z Φάλαγξ ἅμα τοῖς ὑπάτοις τῆς διώξεως ἀνέστρεφεν *Vat.*

a Post ὀρθῶς desideratur λέγειν, vel aliud verbum simile. *Sylb.* Ὀρθῶς non agnoscit *Vat.*

b Τῆς τε φρονήσεως *Vat.* copulatiua vulgatis deest.

c Κελεύσας ἀναλαβεῖν *Vat.*

d Deest *Vat.*

e Ἐγίνετο

abiit: et itinere propere confecto, Romam venit. Vt vero consspecti sunt homines armati, iubilantes, et festinantes, multo cruore foedati, factus est concursus ab omnibus, qui et eos videre et res gestas audire maxime cupiebant. Illi vero, in forum vsque progressi, tribunis omnia narrarunt; qui, coacta concione, iusserunt eos rem totam coram populo narrare. Quum autem ingens turba eo confluxisset, Siccius in medium progressus victoriam illis indicauit, et rei gestae modum declaravit, quomodo sua virtute et octingentorum seniorum, qui secum erant, quos consules ad certam mortem miserant, castra Aequorum fuissent capta, et copiae secum in acie dimicantes fugere coactae fuissent. postulauitque, vt nulli alii, quam sibi, pro parta victoria haberent gratiam, et postremo haec quoque verba addidit, „se vita tantum armisque saluis redire, nihil vero aliud,

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

e Ἐγίνετο *Vat.* vulgo ἐγένετο.

f Συναγαγόντες εἰς ἐκκλησίαν, ἐκέλευσαν αὐτοὺς πρὸς ἅπαντας *Vat.*

g Καὶ ἡ δύναμις παραταξαμένη τοῖς ὑπάτοις ἠναγκάσθη φυγεῖν. ἠξίωσε τε αὐτοὺς *Vat.* pro τοῖς ὑπάτοις vulgatae dant αὐτοῖς.

h Ἄλλο δὲ οὐδὲν τῶν κεκρατημένων, οὔτε μεῖζον, οὔτε ἔλαττον, ἐξενεγκάμενοι *Vat.*

δ' ἀδὲν, ἔτε μικρὸν, ἔτε μεῖζον, τῶν κεκρατημένων ἐξενεγκάμενοι.» ὁ δὲ δῆμος ἀκέσας τῶν λόγων, εἰς οἶκτόν τε καὶ δάκρυα πρέπεσεν, ὁρῶν μὲν τὰς ἡλικίας τῶν ἀνδρῶν, ἐνθυμέμενος δὲ τὰς ἀρετὰς, ἀγανακ]ῶν δὲ καὶ νεμεσῶν τοῖς ἐπιβαλομένοις τοιότων ἀνδρῶν ἐρημῶσαι τὴν πόλιν. ἐγεγόνει δὲ, [i] ὡς πρέλαβεν ὁ Σίκκιος, μῖσος εἰς τὰς ὑπάτας ἐξ ἁπάντων τῶν πολιτῶν. [k] ἀδὲ γὰρ ἡ βελὴ τὸ πρᾶγμα μετρίως ἤνεγκεν, ἢ [l] ἔτ' ἐψηφίσατο αὐτοῖς [m] πομπὴν θριάμβων, ἔτε ἄλλο τι τῶν [n] ἐπ' ἀγαθοῖς ἀγῶσι γινομένων. τὸν μέντοι Σίκκιον ὁ δῆμος, ἐπειδὴ καθῆκεν ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν καιρὸς, δήμαρχον ἀπέδειξεν, ἧς κύριος ἦν τιμῆς ἀποδιδὰς. καὶ τὰ μὲν ἐπιφανέσατα τῶν τότε πραχθέντων τοιάδ' ἦν.

XLVIII. Ἐν δὲ τῷ μετὰ τότες τὰς ὑπάτας ἔτει Σπόριος Ταρπήϊος καὶ Αὖλος [o] Τερμήνιος παραλαμβάνσι τὴν

Per. Iul. 4261. *Ante Chr.* 453. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 299. *Var.* 301.

aliud, aut paruum, aut magnum, ex rebus captis retuliſſe.» His auditis, populus motus eſt ad miſerationem et lacrymas, virorum aetatem cernens, et eorum virtutem conſiderans, et id indigne ferens, atque obloquens iis, qui talibus viris rempublicam orbare voluerant. quae res (vt Siccius praeuiderat) omnium ciuium odium in conſules excitauit. nam ne ſenatus quidem id aequo animo tulit, nec triumphum, nec vllum alium honorem, qui re feliciter geſta dari ſolet, illis decreuit. Siccium vero plebs, quum comitiorum tempus veniſſet, tribunum creavit, eique honorem tribuit, cuius dandi ius habebat. Atque hae ſunt res maxime memorabiles illo tempore geſtae.

Anno vero poſt hos conſules proximo conſulatum ineunt Sp. Tarpeius atque A. Terminius: qui cum aliis in

i In *Cod. Rom.* [et *Vat.*] pro aduerbio ὡς relatiuum ὃ habemus. *Sylb.*

k Malim cum *Gelenio*: ἀδὲ γὰρ ἀδ' ἡ βελὴ τὸ πρ. *Sylb.* et *Port.*

l In *Cod. Vat.* ἢ ἔτ' ἐψηφίσατο. vulgatis articulus poſtpoſitiuus deeſt.

m Πομπὴν ἢ θριάμβον in *Cod. Rom.* teſte *Sylb.*

n Ἐπὶ καλοῖς ἀγῶσι *Vat.*

o Vide *Sigonium* ad *Liuium*: ex quo Ἀτήριος, vel Ἀτέριος, legendum videtur. adde, quod *Briſſonius* ex lapide *Capitolino* etiam *Aterium* apud *Liuium* mauult. *Sylb.*

ἀρχὴν· οἱ τά τ' ἄλλα θεραπεύοντες τὸν δῆμον διετέλεσαν, καὶ τὸ [p] περὶ τῶν δημάρχων δόγμα προεβάλευσαν, ἐπειδὴ πλέον μὲν ἀδὲν ἑώρων τοῖς πατρικίοις γινόμενον ἐκ τᾶ κωλύειν, ἀλλὰ καὶ φθόνον, καὶ μῖσος, καὶ βλάβας ἰδίας καὶ συμφορὰς τοῖς προθυμότατα ὑπὲρ αὐτῶν ἀγωνιζομένοις. μάλιτα δ' αὐτὰς εἰς δέος ἤγαγεν ἡ τῶν ὑπατευσάντων τὸν παρελθόντα ἐνιαυτὸν νεωτὶ γενομένη συμφορὰ, δεινὰ μὲν ὑπὸ τᾶ δήμω παθόντων, ἀδεμίαν δὲ παρὰ τῆς βελῆς [q] εὑραμένων βοήθειαν. Σίκκιος μὲν γὰρ, ὁ τὸν Αἰκανῶν τρατὸν αὐτῷ χάρακι ἁράμενος, δήμαρχος τότ' ἀποδειχθεὶς, ὥσπερ ἔφην, τῇ πρώτῃ τῆς

in rebus plebi perpetuo ſunt obſequuti, tum etiam * ſenatuſconſultum de lege tribunorum fecerunt, quod viderent patres, vetando nihil proficere; quin imo inuidiam, odium, damna priuata, et calamitates paratas eſſe iis, qui promtiſſime pro illis certarent. Sed maxime eos terruit recens calamitas ſuperioris anni conſulum, qui male fuerant a plebe excepti, et nullum auxilium a ſenatu impetrare potuerant. Nam ille Siccius, qui Aequorum exercitum vna cum caſtris expugnatis deleuerat, tunc (vt dixi) factus tribunus, eo ipſo die, quo magiſtratum iniit,

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 ¾. *Cat.* *V.C.* 300. *Var.* 302. *Sp. Tarpeio et A. Terminio coſſ. ſuperioris anni conſules multati, et legati leſancitam fuiſſe. Si quis* *gibus colligendis in Graeciam miſſi.*

p Lapi verſio non agnoſcit praepoſ. περὶ: *tum inſtitutum tribunorum decreuerunt.* Verſio *Geleuii* (*tum SC. de lege per tribunos ferenda fecerunt*) reſpicit legem a tribunis rogatam, p. 1982. v. 7. et p. 2010. v. 13. de qua etiam p. 2125. v. 2. dicit: τῶν νόμων, ἃς ἐσπάδαζον οἱ δήμαρχοι κοινὰς ἐπὶ πᾶσι Ῥωμαίοις γραφῆναι. Malet forſan aliquis περὶ τῶν δημαρχείων αἰτημάτων, *de tribunitiis poſtulatis.* ſed verior fortaſſe lectio eſt περὶ τῶν ἀρχῶν, *tum legem de magiſtratibus ad ſenatum retulerunt:* vt ſcilicet omnibus magiſtratibus liceret eos mulctare, qui immodeſte, aut praeter leges, ſuam poteſtatem egiſſent. hanc enim legem (p. 2124. v. 6.) dicit ab his conſulibus centuriatis comitiis ſanctam fuiſſe. Si quis περὶ τῶν δημάρχων malit, opinionis ſuae argumentum ſumere poteſt ex p. 1989. v. 6. vbi tribuni legem rogant de creandis ad legum conſcriptionem decemviris. *Sylb.*

* Id eſt: tribunorum decretum SC. ratum fecerunt. *Port.*

q Εὑρομένων *Vat.*

r Τὸν

ἀρχῆς ἡμέρᾳ θύσας σωτήρια κατὰ νόμον, πρὶν ὁτιοῦν ἄλλο διαπράξασθαι τῶν κοινῶν, προεῖπεν ἐν ἐκκλησίᾳ Τίτον Ῥωμίλιον ἥκειν ἀπολογησόμενον ἀδικήματος δημοσίᾳ δίκην ἐπὶ δικαστῇ τῷ δήμῳ, [r] τὸν χρόνον ἀποδείξας τῶν ἀγῶνος. [s] Λεύκιος δὲ τότ' ἀγορανομῶν, δήμαρχος δὲ τῷ παρελθόντι ἔτει γεγονὼς, τὸν ἕτερον τῶν περυσινῶν ὑπάτων, Γάϊον Οὐετύριον, εἰς ὁμοίαν δίκην προσεκαλέσατο. πολλῆς δὲ γενομένης ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ἀγῶνος χρόνῳ σπουδῆς τε καὶ παρακλήσεως ἀμφοτέρων, οἱ μὲν ὑπατικοὶ πολλὰς ἐλπίδας εἶχον ἐπὶ τῇ βουλῇ, καὶ τὸ κινδύνευμα ἐν ἐλαφρῷ ἐποιοῦντο, ὑπισχνουμένων αὐτοῖς πρεσβυτέρων τε καὶ νέων ἐκ ἐάσειν τὸν ἀγῶνα ἐπιτελεσθῆναι. οἱ δὲ δήμαρχοι πάντα ἐκ πολλῆ φυλαττόμενοι, καὶ ἅτε δείσεις, ἅτ' ἀπειλὰς, ἅτε κίνδυνον ἀδέ- να ὑπολογιζόμενοι, ἐπειδὴ καθῆκεν ὁ τῆ ἀγῶνος χρόνος, ἐκάλεν τὸν δῆμον. ἦν δὲ παλαίτερον ἔτι συνερρυηκὼς ἐκ

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 4 82 1. *Cat.* *V.C.* 300. *Var.* 302.

iniit, poſt peracta pro ſalute ſacra ſolennia, antequam rem vllam publicam aggrederetur, pro concione T. Romilio diem dixit, ad quam veniret, et laeſae reipublicae cauſſam apud populum iudicem diceret. Et L. *Halienus*, qui tunc aedilis erat, et proximo anno tribunus fuerat, C. Veturium, alterum ſuperioris anni conſulem, in ſimile iudicium vocauit. * Quum autem interea ante diem iudicii magna ſtudia et hortationes *a patriciis* ambobus exhiberentur, viri conſulares in ſenatus ope magnam ſpem habebant, et periculum parui pendebant, ſenioribus et iunioribus pollicentibus ſe non permiſſuros, vt iudicium perageretur. At tribuni, omnia iam multo ante praecauentes, non precibus, non minis moti, ſpretiſque omnibus periculis, vbi dies iudicii venit, plebem conuocarunt. et iam ante turba inopum ſibique

r Τὸν χρόνον *Vat.* articulo carent vulgatae.

s *Lapus* atque *Gelenius* legiſſe videntur Λεύκιος δὲ Ἀλιηνὸς, ὁ τότε ἀγορανομῶν. quia ſcilicet apud *Liuium* eſt: *Veturio ab L. Halieno* (aut *Allieno*) *aedili plebis dies dicta.* Sed pro *Halieno* (aut *Allieno*) apud *Liuium* l. III. c. 31. rectius fortaſſe *Icilium* legemus: quia *L. Icillium* ſuperiori anno tribunum fuiſſe ſupra docuit auctor, p.2077. v.6. et p.2097. v.5. *Sylb.*

* Multo autem ante tempus iudicii adhibito vtrinque ſtudio

τῶν ἀγρῶν ὁ χερνήτης καὶ αὐτουργὸς ὄχλος, καὶ προσνεμηθεὶς τῷ κατὰ πόλιν, τήν τ' ἀγορὰν ἐνέπλησε, καὶ τὰς φέροντας εἰς αὐτὴν ξενοπάς.

Πρώτη μὲν ἦν εἰσῆλθεν ἡ κατὰ Ῥωμιλίᾳ δίκη. καὶ XLIX. παρελθὼν ὁ Σίκκιος τά τ' ἄλλα κατηγόρει τῶν ἀνδρὸς, ὅσα ὑπατεύων βίᾳ εἰς τὰς δημάρχας ἔδοξε διαπράξασθαι, καὶ [t] τελευτῶν τὴν ἐπιβουλὴν διεξῄει τὴν ἐφ' ἑαυτῷ τε καὶ τῇ σπείρᾳ γενομένην ὑπὸ τῶ στρατηγῶ· καὶ [u] παρείχετο ταύτης μάρτυρας τῶν στρατευσαμένων τὰς ἐπιφανεστάτας, ἀ δημοτικὰς, [x] ἀλλὰ πατρικίας· ἐν οἷς ἦν νεανίας ἐκ ἀφανὴς, ἅτε κατὰ γένος ἀξίωσιν, ἅτε [y] κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν, καὶ τὰ πολέμια πάνυ ἀγαθός· Σπόριος Οὐεργίνιος [z] ἦν ὄνομα αὐτῷ. ἧτος ἔφη, Μάρκον Ἰκίλλιον, [a] ἑνὸς τῶν ἐκ τῆς Σικκίᾳ σπείρας υἱὸν, ὡς συνηλικιώτην αὐτῶ καὶ φίλον, ἀπολυθῆναι τῆς ἐξόδου βουληθεὶς, ὡς ἐπὶ θάνατον ἐξιόντα μετὰ τῶ πατρὸς,

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 4 82 1. *Cat.* *V.C.* 300. *Var.* 302.

ſibique victum manibus quaeritantium ex agris confluxerat, quae ad vrbanam multitudinem adiuncta forum repleuit, et vicos, qui ad ipſum ferunt.

Priore igitur loco Romilii cauſſa eſt acta. Tum Siccius, in medium progreſſus, ei cum alia facinora obiecit, quae, dum conſul eſſet, per vim contra tribunos feciſſe viſus fuiſſet, tum etiam poſtremo inſidias ſibi ſuaeque cohorti ab eo imperatore ſtructas narrauit: harumque teſtes produxit nobiliſſimos, non plebeii, ſed patricii ordinis, viros, qui in ea expeditione fuerant: et in his erat iuuenis et generis dignitate et virtute ſua clarus, et rebus bellicis valde ſtrenuus, cui nomen erat Sp. Virginio. Hic dixit, cum M. Icilium, vnius e Siccii cohorte filium, aequalem ſuum et amicum, a profectione illa liberare cuperet, vt qui cum patre in praeſens exitium emitteretur, atque ab auunculo

dio et adhortatione etc. *Lapus.*

t Τελευτῶν *Vat.* vulgo τελευταῖον.

u Καὶ παρείχετο αὐτῶν μάρτυρας τὰς ἐπιφανεστάτας τῶν συστρατευσαμένων *Vat.*

x Ἀλλὰ καὶ πατρικίας *Vat.*

y Κατὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν *Vat.*

z In *Cod. Vat.* ἦν ὄνομα αὐτῷ. vulgatis ἦν deeſt.

a Rectius forſan in *Cod. Vat.* ἑνὸς τῶν ἐκ τῆ Σικκίᾳ σπείρας υἱὸν, ἡλικιώτην αὐτῶ etc. vulgatis deeſt υἱὸν.

b παρα-

Αὖλον Οὐεργίνιον, τὸν ἑαυτῷ θεῖον, πρεσβευτὴν τότε συστρατευόμενον, [b] παρασκευάσας, ἐλθεῖν ἐπὶ τὸς ὑπάτους, ἀξιῶν σφίσι δοθῆναι ταύτην τὴν χάριν· ἀντιλεγόντων δὲ τῶν ὑπάτων, ἑαυτῷ μὲν ἐπελθεῖν δάκρυα, τὴν συμφορὰν τὴν ἑταίρᾳ [c] προαναλαιομένῳ· τὴν δὲ νεανίαν, ὑπὲρ ἧς τὰς δεήσεις ἐποιεῖτο, πεπυσμένον ταῦτα, ἐλθεῖν, καὶ λόγον αἰτησάμενον εἰπεῖν, ὅτι τοῖς μὲν δεομένοις πολλὴν οἶδε χάριν, αὐτὸς δ' ἂν [d] ἀγαπήσει τυχὼν χάριτος, ἥτις αὐτὸν ἀφελεῖται τὸ πρὸς τὸ γένος εὐσεβές· ἀδ' ἂν ἀπολειφθείη τῆ πατρὸς, τόσῳ δὲ μᾶλλον, ὅσῳ γ' ἀποθανέμενος οἴχεται, καὶ πάντες τῦτο ἴσασι· ἀλλὰ συνεξιὼν ἐπαμυνεῖται, ὅσα δύναται, [e] καὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνῳ κοινωνὸς ἔσαι τύχης. ταῦτα τῆ μειρακίᾳ μαρτυρήσαντος, ἀδεὶς ἦν, ὃς ἂν ἔπασχέ τι πρὸς τὴν τύχην τῶν ἀνθρώπων. ὡς δὲ καὶ αὐτοὶ κληθέντες ἐπὶ τὴν μαρτυρίαν παρῆλθον, ὅ τε πατὴρ Ἰκίλ-

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81. 4. 82. 1. *Cat.* *V.C.* 300. *Var.* 302.

auunculo ſuo, A. Virginio, qui in eadem expeditione legatus erat, obtinuiſſet, vt is conſules adiret, peteretque, vt hoc beneficium ſibi concederetur: conſulibus vero ſe id facturos negantibus, obortas ſibi lacrymas, amici fortunam deflenti. iuuenem vero, pro quo deprecabatur, his auditis, veniſſe, et petita dicendi copia, dixiſſe, ſe magnam gratiam ſuis deprecatoribus habere; ſibi tamen haud gratum fore id beneficium, quod pietatem erga parentes eſſet erepturum: et patrem tanto minus deſerturum, quanto certiorem mortem peteret, *et hoc omnibus fore compertum: ſed ſe iturum vna cum illo, et pro viribus eum defenſurum, et eiuſdem fortunae participem futurum. Quum ille iuuenis dixiſſet hoc teſtimonium, nemo fuit, quin illorum hominum fortuna commotus fuerit. Vbi vero et ipſe Icilius pater et adoleſcentulus, ad teſtimonium dicendi citati, de

b Παρακαλέσας ἐλθεῖν ἐπὶ τὸς ὑπάτους *Vat.*

c Προαναλαιομένῳ *Vat.* vulg. προσαναλ.

d Rectius forſan ἀγαπήσειε, vt mox ἀπολειφθείη. *Sylb.* Ἀγαπήσειν *Vat.*

* *Al.* atque hoc omnibus notum eſſe.

e Melius τῆς αὐτῆς ἐκείνοις κοινωνὸς ἔσαι τύχης *Vat.* vulg. τῆς αὐτῶν ἐκείνων κ. ἔ. τ.

f Καὶ

λιος καὶ τὸ μειράκιον, [f] καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸς ἔλεξαν, ἐκέτι κατέχειν τὰ δάκρυα οἱ πλείϛς ἐδύναντο τῶν δημοτικῶν. ἀπολογηθέντος δὲ τῆ Ῥωμιλίᾳ, καὶ διελθόντος λόγον, ἔτε θεραπευτικὸν, ἔτε ἁρμόττοντα τοῖς καιροῖς, ἀλλ' ὑψηλὸν, καὶ ἐπὶ τῷ ἀνυπευθύνῳ τῆς ἀρχῆς μέγα φρονῦντα, διπλασίως ἔτι ἐπερρώσθησαν εἰς τὴν κατ' αὐτῆ ὀργὴν οἱ πολῖται. καὶ γενόμενοι τῶν ψήφων κύριοι, κατέγνωσαν ἀδικεῖν ἔτως, ὥϛε πάσαις ταῖς ψήφοις τῶν Φυλῶν ἁλῶναι τὸν ἄνδρα. ἦν δὲ τὸ τίμημα τῆς δίκης ἀργυρικὸν, ἀσσάρια μυρία. καὶ τῆτ' ἐκ ἄνευ προνοίας ὁ Σίκκιος ποιῆσαί μοι δοκεῖ τινος, ἀλλ' ἵνα τοῖς τε πατρικίοις ἐλάττων ἡ περὶ τὸ ἀνδρὸς σπουδὴ γένηται, καὶ μηδὲν ἐξαμάρτωσι περὶ τὴν ψηφοφορίαν, ἐνθυμηθέντες, ὅτι εἰς ἀργύριον ζημιώσεται ὁ ἁλὺς, καὶ εἰς ἀδὲν ἕτερον, καὶ τοῖς δημοτικοῖς ἡ πρὸς τὴν τιμωρίαν ὁρμὴ προθυμοτέρα, μήτε ψυχῆς ἄνδρα ὑπατικὸν, μήτε πατρίδος ἀποστερῆσα. Ῥωμιλίᾳ δὲ καταδικασθέντος, ὁ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις καὶ Οὐετύριος ἐάλω. τίμημα δὲ καὶ

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81. 4. 82. 1. *Cat.* *V.C.* 300. *Var.* 302.

de ſeipſis teſtati ſunt, plerique de plebe a lacrymis amplius ſibi temperare non potuerunt. Quum autem Romilius ad haec reſpondiſſet, et orationem habuiſſet, nec humilem, nec temporibus conuenientem, ſed tumidam, et ex abſoluta imperii poteſtate elatam, iram ciuium multo maiorem in ſe accendit et concitauit. atque tribus miſſae in ſuffragia eum violatae reipublicae omnibus ſuffragiis damnarunt. mulcta autem pecuniaria fuit, aſſium decem millia. Atque hoc non ſine quodam prouido conſilio Siccius feciſſe mihi videtur, vt patricii reo remiſſius fauerent, et nihil in ſuffragiis ferendis delinquerent, cogitantes, reum mulcta pecuniaria, et nulla alia re mulctatum iri; et plebs maiore animi impetu ad poenam exigendam ferretur, quod nec vita, nec patria, virum conſularem eſſet priuatura. Damnato Romilio, paucis poſt diebus Veturius etiam damnatus eſt. atque huic quoque irrogata

f Καὶ τὸ καθ' αὑτὸς *Vat.*

g *Liuius*

ἐκείνῳ ἐπεγέγραπ]ο ἀργυρικὸν, [g] ἡμιόλιον θατέρᾳ.

L. Ταῦτα δὲ λογιζομένοις τοῖς ἐν ἀρχῇ ὑπάτοις πολλὴ παρέσῃ δέος, καὶ τὸ μὴ ταὐτὰ παθεῖν ὑπὸ τοῦ δήμου μετὰ τὴν ὑπατείαν πρόνοια. ὥσ' ἐκέτι ἀποκρυπ]όμενοι τὰς γνώμας, ἀλλὰ φανερῶς τὰ τῷ δήμου πολιτευόμενοι διετέλουν. πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ τῆς λοχίτιδος ἐκκλησίας νόμον ἐκύρωσαν, „ἵνα ταῖς ἀρχαῖς πάσαις ἐξῇ τὰς ἀκοσμοῦντας, ἢ παρανομοῦντας εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐξουσίαν ζημιᾶν." τέως γὰρ οὐχ ἅπασιν ἐξῆν, ἀλλὰ τοῖς ὑπάτοις [h] μόνοις". τὸ μέντοι τίμημα οὐκ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ζημιῶσιν ὁπόσον [i] θεῖναι δοκεῖ κατέλιπον, ἀλλ' αὐτοὶ τὴν ἀξίαν ὥρισαν, μέγιστον ἀποδείξαντες ὅρον ζημίας, [k] δύο βόας καὶ τριάκοντα πρόβατα. καὶ ἔτος ὁ νόμος ἄχρι

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 4 82. 1. *Cat.* 300. *V.C. Var.* 302.

gata est mulcta pecuniaria, cuius proportio erat * sesquialtera.

Huius igitur anni consules, haec considerantes, magnus incessit timor; et ne, post depositum consulatum, eodem modo a plebe tractarentur, prouide cauerunt. itaque consilium suum non amplius celabant: sed aperte plebi fauebant. Ac primum quidem centuriatis comitiis legem tulerunt; „licere omnibus magistratibus eos mulctare, qui facinus aliquod insolens, aut iniquum, praeter disciplinam ac leges reipublicae in suam potestatem admisissent." nam ad illam vsque diem non omnibus, sed solis consulibus id licebat. mulctae tamen modus non ipsorum arbitrio permissus est, sed ab illis praefinitus; ne *scilicet* maxima mulcta duos boues et triginta oues excederet. Haec lex diu

g Liuius Romilium damnatum ait x. millibus aeris, Veturium XV. millibus. vnde recte ἡμιόλιον θατέρᾳ. quod tamen non abs re mireris. nam consentaneum erat, Romilio, qui se maiori contentione tribunis opposuit, grauiorem mulctam fuisse impositam; Veturio autem, qui in his conflictationibus pene κωφὸν πρόσωπον inducitur, irrogatum fuisse τὸ ἥμισυ, *sc.* v. millia. *Sylb.*

* *Id est:* assium XV. millia. *Lapus* vertit: *quae erat sescupla alterius.*

h Non agnoscit *Vat.*

i Εἶναι δεῖ *Vat.*

k Brissonius in Select. *ex Iure Antiqq.* l. I. c. 3. legendum censet: δύο πρόβατα καὶ τριάκοντα βόας: quia *Gellius* l. XI. c. 1. scribit, *mulctam, quae appellatur suprema, institutam in singulos duarum ouium, boum triginta; pro copia scilicet boum, proque ouium penuria. Sylb.*

l Φυλατ-

πολλῆ διέμεινεν ὑπὸ Ῥωμαίων [l] διαφυλατ]όμενος. ἔπειτα περὶ τῶν νόμων, ὃς ἐσπούδαζον οἱ δήμαρχοι κοινὸς ἐπὶ πᾶσι Ῥωμαίοις [m] γραφῆναι, καὶ εἰς [n] ἅπαντα τὸν χρόνον διαφυλαχθησομένους, διάγνωσιν ἀπέδωκαν τῇ βουλῇ. ἐλέχθησαν [o] μέντοι πολλοί τε καὶ ὑπὸ τῶν κρατίστων ἀνδρῶν εἰς ἀμφότερα, [p] καὶ τὸ κωλύειν καὶ τὸ συγχωρεῖν, φέροντες λόγοι. ἐνίκα δ' ἡ τὰ δημοτικώτερα πρὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν εἰσάγουσα Τίτου Ῥωμιλίου γνώμη, παρὰ τὴν ἁπάντων δόξαν τῶν τε πατρικίων καὶ τῶν δημοτικῶν γενομένη. οἱ μὲν γὰρ ὑπελάμβανον, πάντα τὰ ἐναντία τοῖς δημοτικοῖς φρονήσειν τε καὶ λέξειν τὸν ἄνδρα, νεωστὶ τὴν ἐν τῷ δήμῳ δίκην ἐαλωκότα. ὁ δ' ἀναστὰς, ἐπειδὴ προσῆκεν [q] αὐτῷ γνώμην ἐρωτηθέντι κατὰ τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἀποκρίνασθαι· ἦν δ' ἐν τοῖς διὰ μέσου κατά τε ἀξίωσιν καὶ ἡλικίαν· ἔλεξεν·

„Ἃ μὲν ὑπὸ τοῦ δήμου πέπονθα, ὦ βουλὴ, καὶ ὅτι οὐδὲν

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 4 82. 1. *Cat.* 300. *V.C. Var.* 302.

diu seruata est apud Romanos. Deinde de legibus, quas tribuni in communem totius populi Romani vsum, et in perpetuum seruandas scribi maximo studio cupiebant, cognitionem senatui permiserunt. Multae tamen ab optimis viris sententiae in vtramque partem sunt dictae, quarum aliae eo spectabant, vt *leges ferendae* impedirentur, aliae eas ferri finebant. Tamen praeter omnium, tum patriciorum, tum plebeiorum, opinionem vicit T. Romilii sententia, quae plebis magis, quam optimatum, partibus fauebat. omnes enim arbitrabantur, eum, ob recentem damnationis offensam, plebis voluntati et consiliis et dictis perpetuo aduersaturum. ille vero, vbi ad eum ex ordine ventum est, (erat autem inter eos, qui et dignitate et aetate erant medii) rogatus sententiam, surrexit, et ita est loquutus:

„Quae a plebe sum passus, Patres conscripti, ob nullum meum

l Φυλατ]όμενος *Vat.*

m Γράφειν *Vat.*

n Πάντα χρόνον φυλαχθησομένους *Vat.*

o Forsan rectius μὲν δή. *Sylb.* Μὲν ὦν *Vat.*

p Καὶ τὸ συγχωρεῖν καὶ τὸ κωλύειν *Vat.*

q In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ἑαυτῷ: et mox in *Ed. Steph.* ἑαυτῶν: euidente vtrobique errore. *Sylb.*

ἀδικῶν, ἀλλὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας ἕνεκα, Φορτικὸς ἂν εἴην ἔγωγε, [r] ἐν εἰδόσιν ὑμῖν ἀκριβῶς λέγων· μνήμην δ' αὐτῶν ποιοῦμαι τῆ ἀναγκαίᾳ ἕνεκα, ἵν' εἰδῆτε, ὅτι ἡ κολακεία τῆ δημοτικῆ ἐπιτρέψας, [s] ἐχθρᾷ μοι ὄντος, ἀλλ' ἀπὸ τῆ βελτίστα τὰ συμφέροντα ἐρῶ. θαυμάσῃ [t] δὲ μηθεὶς, εἰ πρότερόν τε πολλάκις, καὶ νῦνα ὕπατος ἦν, τῆς ἑτέρας προαιρέσεως γενόμενος, νῦν ἐξαίφνης μεταβέβλημαι. μηδὲ ὑπολάβητε δυοῖν θάτερον, ἢ τότε βεβλεῦσθαί με κακῶς, ἢ νῦν ἀνατίθεσθαι τὰ δόξαντα ἐκ ὀρθῶς. ἐγὼ γὰρ, ὦ βουλὴ, ὅσον μὲν χρόνον τὰ ὑμέτερα ἰσχυρὰ ἡγούμην, ὥσπερ ἐχρῆν, ἀριστοκρατίαν [u] αὐξάνων, περιεφρόνουν τὸ δημοτικόν· ἐπεὶ δὲ τοῖς ἐμαυτῆ σωφρονισθεὶς κακοῖς, μετὰ μεγάλων μισθῶν ἔμαθον, ὅτι ἔλαττον ὑμῶν ἐστι τῆ [x] βουλομένῃ τὸ

meum facinus iniuſtum, ſed ob meam erga vos beneuolentiam, moleſtus eſſem, ſi apud vos horum probe gnaros narrare vellem. Coactus tamen horum mentionem facio vt ſciatis, me, non vt plebi aſſenter, quae mihi eſt inimica, ſed ſinceriſſime ea, quae e republica ſunt, dicturum. Ac nemo miretur, ſi nunc repente factus ſum mei diſſimilis, quum et ſaepe ante, et quando conſul eram, contrariae eſſem ſententiae. neue exiſtimetis, alterutrum, aut tunc me male ſenſiſſe, aut nunc non recte ſententiam mutare. Ego enim, Patres conſcripti, quamdiu partes veſtras firmiores putaui, dominatum optimatum auxi, vt debui, et plebem contemſi. Poſtquam vero meo malo factus ſapientior, magno cum meo damno didici, * vobis eſſe plus conſilii,

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 4. *Cat.* *V.C.* 300. *Var.* 302.

r Ἐν εἰδόσιν *Vat.* quod (modo λέγων mox ſcribamus) fortaſſe rectius: cum hac phraſi in *Opuſculis Criticis* aliquoties vtatur *Dionyſius* ipſe: vt pag. 18. v. 27. (Hudſon. editionis) ἐν εἰδόσι λέγων. p. 303. v. 22. ὡς ἐν εἰδόσι λέγων. p. 308. v. 25. [eiuſd. edit.] ἡ γὰρ ὑπόμνησις ὡς ἐν εἰδόσι. vulg. ἔγωγε, ἂν εἰδόσιν ὑ. ἀ. λέγω. (in coniunctiuo)

s Ἐχθρᾷ μόνῃ ὄντος *Vat.*

t Δὲ pro τε in *Cod. Vat.*

u Αὔξων *Vat.*

x Βουλευομένῃ] Rectius in *Cod. Vat.* βουλομένῃ. quo modo legiſſe videtur *Lapus:* nam vertit: *minorem eſſe voluntate veſtra potentiam.*

* *Al.* minus vos poſſe, quam velitis. *ſeu,* vires et facultatem veſtram non reſpondere voluntari.

y Si ἀρεμένης malis, facile patiar. *Sylb.* vulg. αἱρεμένης.

z Ταὐτὰ pro vulgato ταῦτα

δυνάμενον, καὶ πολλὰς ἤδη τὸν ὑπὲρ ὑμῶν ἀγῶνα [y] ἀρεμένης περιείδετε ἀναρπασθέντας ὑπὸ τῆ δήμου, τοῖς ἀναγκαίοις εἴξαντες, ἐκ ἔθ' ὅμοια ἔγνωκα. ἐβουλόμην δ' ἂν μάλιστα μήτ' ἐμαυτῷ συμβῆναι, μήτε τῷ συνάρχοντί μοι ταῦτα, ἐφ' οἷς ἅπαντες ἡμῖν συμπαθεῖτε. ἐπειδὴ δὲ τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς τέλος ἔχει, τὰ δὲ λοιπὰ ἔξεστιν ἐπανορθώσασθαι, τῆ μὴ παθεῖν [z] ταὐτὰ ἑτέρους προϊδέσθαι, καὶ κοινῇ καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον ἰδίᾳ τὰ παρόντα εὖ τίθεσθαι παρακαλῶ. κράτιστα γὰρ οἰκεῖται πόλις ἡ πρὸς τὰ πράγματα μεθαρμοττομένη· καὶ συμβούλων ἄριστος, ὁ μὴ πρὸς τὴν ἰδίαν ἔχθραν, ἢ χάριν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον ἀποδεικνύμενος γνώμην· βουλεύονταί τ' ἄριστα περὶ τῶν μελλόντων οἱ [a] παραδείγματα ποιούμενοι τὰ γεγονότα τῶν ἐσομένων. ἡμῖν δ', ὦ βουλὴ, ὁσάκις ἐνέστη τις ἀμφισβήτησις καὶ φιλονεικία πρὸς τὸν δῆμον, ἀεί τι μειονεκτεῖν ἐξεγένετο, καὶ εἰς ἀνδρῶν ἐπιφανῶν [b] θανάτους τε καὶ ὕβρεις καὶ

consilii, quam potentiae, voſque neceſſitati cedentes, iam multos veſtros propugnatores a plebe abripi paſſos eſſe, ſententiam mutaui. Vtinam autem neque mihi, neque collegae meo, ea accidiſſent, ob quae vos omnes nobiſcum doletis. verum, quia res noſtrae iam finem habent, et reliquas corrigere licet, vt prouideatur, ne aliis eadem accidant, et vniuerſos et ſingulos, vt rebus praeſentibus prudenter vtantur, hortor. Optime enim adminiſtratur ciuitas, quae ſe pro rerum ſtatu fortunae accommodat: et optimus conſiliarius ille eſt, qui non priuatis inimicitiis impulſus, aut gratia abductus, ſed publica vtilitate commotus, ſuam ſententiam dicit; atque optime de futuris conſultant, qui rerum futurarum exempla ex praeteritis ſumunt. Nobis vero, Patres conſcripti, quoties aliqua controuerſia, aut contentio contra plebem orta eſt, contigit, vt ſemper deteriore conditione diſcederemus, et viri illuſtres capitali ſupplicio contumeliiſque affice-

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 4. *Cat.* *V.C.* 300. *Var.* 302.

agnoſcit etiam *Lapi* verſio: *ne alii eadem patiantur. Sylb.*

a Παραδείγματα *Vat.* vulg. παράδειγμα.

b Fortaſſe rectius καὶ ἀνδρῶν ἐπιφανῶν

ἐκβολὰς ζημιωθῆναι. καίτοι τί γένοιτ' ἂν ἀτύχημα πόλει μεῖζον, ἢ τὰς κρατίστας τῶν ἀνδρῶν περικόπτεσθαι, [c] καὶ ταῦτα οὐ σὺν δίκῃ; ὧν ὑμῖν ἐγὼ φείδεσθαι παραινῶ, καὶ μήτε τὰς νῦν ἄρχοντας προβαλόντας εἰς κίνδυνον πρόδηλον, ἔπειτα ἐγκαταλιπόντας, ἐν [d] τοῖς δεινοῖς μετανοεῖν· μήτε τῶν ἄλλων τινὰ, ἤν τι καὶ μικρὸν ὄφελος τῷ κοινῷ. κεφάλαιον δ' ἐστὶν ὧν ὑμῖν παραινῶ, πρέσβεις ἑλέσθαι, τὰς μὲν εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις τὰς ἐν Ἰταλίᾳ, τὰς δ' εἰς Ἀθήνας· οἵτινες αἰτησάμενοι παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὰς κρατίστας νόμους καὶ μάλιστα τοῖς ἡμετέροις ἁρμότ]οντας βίοις, οἵσοισι δεῦρο. ἀφικομένων δ' αὐτῶν, τάς τε ὑπάτους προθεῖναι τῇ βουλῇ σκοπεῖν, τίνας ἑλέσθαι δήσει νομοθέτας, καὶ ἥντινα ἔξοντας ἀρχὴν, καὶ χρόνον ὅσον, καὶ τἄλλα, ὅπως ἂν

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 4 82. 1. *Cat.* *V.C.* 300. *Var.* 302.

afficerentur et exsilio mulctarentur. Atqui quodnam maius infortunium reipublicae potest accidere, quam si optimi quique viri exscindantur? Quae cum mihi in vobis non probentur, hortor, vt eis parcatis, ac neque huius anni magistratus manifesto periculo obiiciatis, deinde in ipso discrimine deseratis, neque alium quempiam, cuius vel minimus in republica sit vsus. In summa, vobis suadeo, vt legatos eligatis, et partim in Graecas vrbes, quae sunt in Italia, partim Athenas mittatis, qui leges optimas, et nostris moribus maxime conuenientes, a Graecis petant atque huc ferant. Illis vero reuersis, consules ad senatum referant de legislatoribus eligendis, et de eorum imperio, quodnam sit futurum, et quam diuturnum, et de caeteris rebus

ἐπιφανῶν θανάτοις καὶ ὕβρεσι καὶ ἐκβολαῖς ζημιωθῆναι: datiuo scilicet casu, vt alibi passim. *Sylb.* et *Port.* Καὶ εἰς ἀνδρῶν ἐπιφανῶν θανάτους *Vat.* duae particulae καὶ εἰς desunt vulgatis.

c Καὶ ταῦτα ὁ συνδικῶν ὑμῖν ἐγὼ φείδεσθαι etc.] Ita plane in codicibus: nisi quod ἐγὼ post ὑμῖν omittat *Vat.* *Lapus* vertit: *quibus ego parcatis moneo.* at *Gelenius* sic: *et hoc vobis parcens consulo.* Hoc modo legendum coniicit *Portus*: ταῦτα ὃν συνδικῶν ἐγὼ ποιεῖσθαι παραινῶ, καὶ μήτε τὰς νῦν ἄρχοντας προβάλλειν εἰς κίνδυνον πρόδηλον, ἔπειτα ἐγκαταλείπειν τοῖς δεινοῖς, μήτε etc. *Ego igitur, vestrae causſae fauens, suadeo vobis, vt haec faciatis, scil. vt neque huius anni* etc.

d Ἐν τοῖς δεινοῖς μετανοεῖν *Vat.* ἐν et μετανοεῖν a vulgatis absunt.

e Ita

αὐτῇ φαίνηται συνοίσειν· πασιάζειν δὲ μηκέτι πρὸς τὸ δημοτικὸν, μηδ' ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ἀναιρεῖσθαι συμφοράς, ἄλλως τε καὶ περὶ νόμων φιλονεικοῦντας, οἷ κἂν εἰ μηθὲν ἄλλο, τήν γέ τοι δόξαν τῆς ἀξιώσεως ἔχουσιν [e] εὐπρεπῆ. 5

Τοιαῦτ' εἰπόντος τοῦ Ῥωμιλίου, οἵ τε ὕπατοι συνελαμβάνοντο τῆς γνώμης ἀμφότεροι, πολλὰ καὶ ἐκ παρασκευῆς συγκείμενα διεξιόντες, καὶ τῶν ἄλλων βουλευτῶν συχνοὶ, καὶ ἐγένοντο πλείους οἱ ταύτῃ προσιθέμενοι τῇ γνώμῃ. μέλλοντος δὲ γράφεσθαι τὸ προβούλευμα, ἀνασὰς ὁ δήμαρχος Σίκκιος, ὁ τῷ Ῥωμιλίῳ προθεὶς τὴν δίκην, πολὺν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς διῆλθε λόγον, ἐπαινῶν τὴν μεταβολὴν τῆς γνώμης, καὶ τὸ μὴ τὰ ἴδια ἔχθη κρείττονα [f] ἡγεῖσθαι τῶν κοινῇ χρησίμων, ἀλλ' ἀπ' ὀρθῆς γνώμης τὰ συμφέροντα [g] ἐπιδείξασθαι· „Ἀνθ' ὧν, ἔφη, ταύτην αὐτῷ [h] ἀποδίδωμι τιμὴν καὶ χάριν· ἀφίημι τῶν LII. 10 15

Per. Iul. 4262. *Ante Chr.* 452. *Olymp.* 81 4 82. 1. *Cat.* *V.C.* 300. *Var.* 302.

rebus prout ipsi conducere videbitur: abstineatis vero a sedi-tionibus contentionibusque cum plebe, neue calamitates cala-mitatibus vestris addatis, praesertim quum de legibus agatur, quae, si nihil aliud, saltem maiestatis speciosam *ac honestam* gloriam habent.

His a Romilio dictis, vterque consul ad eius opinionem accessit, in eandem sententiam loquuti meditatis orationibus, multique alii senatores, et maior pars hanc sententiam est amplexa. Quum autem senatusconsultum scribendum esset, Siccius tribunus, qui Romilio diem dixerat, surgens, prolixa oratione hominem laudauit, quod sententiam mutasset, nec tam priuatarum simultatum, quam reipublicae commodorum rationem habuisset, sed sincero animo, quid esset e republica, declarasset: „pro quibus meritis, inquit, hanc gratiam illi refero, et mulctam pecu-

e Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* Perperam εὐτρεπῆ in *Ed. Steph.*

f Γίνεσθαι] Forsan rectius κρείττονα ἡγεῖσθαι τ. *Sylb.*

g Ὑποδείξασθαι *Vat.*

h Ἀποδίδωμι χάριν καὶ τιμὴν· ἀφίημι malit *Portus.* quod nondum persoluta erat mulcta, vt ex sequentibus constat.

ἐκλισμάτων ἐπὶ τῇ δίκῃ, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν διαλλάττομαι· νικᾷ γὰρ ἡμᾶς χρηστὸς ὤν.» τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἄλλοι δήμαρχοι [i] παριόντες ὡμολόγουν. ὁ μὲν ὅ γε Ῥωμίλιος ὑπέμεινε ταύτην λαβεῖν τὴν χάριν· ἀλλ' ἐπαινέσας τὴν δημάρχους τῆς προθυμίας, ἀποδώσειν ἔφη τὴν καταδίκην· ἱερὰν γὰρ ἤδη τῶν θεῶν εἶναι· καὶ ἅτε δίκαια, ἅτε ὅσια ποιεῖν, ἀποστερῶν τὰς θεὰς ἃ δίδωσιν αὐτοῖς [k] ὁ νόμος· καὶ ἐποίησεν ἅτως. γραφέντος δὲ τὸ προβουλεύματος, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐπικυρώσαντος τὸ δῆμος, πρέσβεις ἀπεδείχθησαν οἱ [l] τὰς παρ' Ἑλλήνων νόμους ληψόμενοι, [m] Σπόριος Ποστόμιος, καὶ [n] Σερβίος Σουλπίκιος, καὶ Αὖλος Μάλλιος· οἷς τριήρεις τε παρεσκευάσθησαν ἐκ τῶ δημοσίᾳ, καὶ ἄλλος κόσμος εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἡγεμονίας ἀποχρῶν. καὶ τὸ ἔτος ἐτελεύτα.

Per. Iul. 4262. Ante Chr. 452. Olymp. 81. 4. Cat. 300. V.C. Var. 302.

pecuniariam ipsi in iudicio irrogatam remitto, et in posterum cum eo in gratiam redeo; nos enim ille sua probitate vincit.» Et caeteri tribuni, qui aderant, idem senserunt. Romilius tamen hoc beneficium accipere noluit; sed, laudata tribunorum in se propensa voluntate, se mulctam persoluturum dixit: iam enim diis sacratam esse; nec iuste, nec pie se facturum, si deos rebus legitimis fraudaret. atque ita fecit. Facto autem senatusconsulto, et per plebiscitum postea confirmato, legati legum a Graecis petendarum caussa creati sunt, Sp. Postumius, Ser. Sulpicius, A. Manlius, quibus triremes, cum omnibus ornamentis,

i Παρόντες praefert *Portus.*

k In *Cod. Vat.* ὁ νόμος. vulgatae carent articulo.

l Τὰς παρὰ τῶν Ἑλλήνων *Vat.*

m *Sp. Postumius Albus* dicitur *Liuio;* cum in anterioribus consulatibus *Sp. Postumius Albinus* sit cognominatus p. 1911. v. 5. sed *A. Postumius Albus* p. 1918. v. vlt. nisi quis et in his errorem putet. *Glarean.*

n In *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* Σερουίλιος pro Σερβίος: nomen scilicet pro praenomine. *P. Sulpicius* habetur apud *Liuium.* Fuit autem *Seruius Sulpicius* consul anno 293. (p. 1981. v. 4.) *Publius* vero nunquam, quod sciam. Porro *A. Manlius* ab vtroque ponitur: et anno 280. *A. Manlius* apud *Dionysium* (p. 1842. v. 4.) consul fuit; *Liuio* autem *G. Manlius.* Quod si hi legati omnes consulares fuere, vt verisimile est, *Dionysii* codex vtrinque melius *Liuii* codice habebit, et *Seru. Sulpicius* et *A. Manlius. Glarean.*

o Chronologorum nonnulli statuunt hunc annum CCCI. sed CCC. cum *Dionysio* mauult *Xylander. Sylb.*

Ἐπὶ δὲ τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ δευτέρας ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα στάδιον Λύκος Θεσσαλὸς ἀπὸ Λαρίσσης, ἄρχοντος Ἀθήνησι Χαιρεφάνους, ἐτῶν [o] τριακοσίων ἐκπεπληρωμένων ἀπὸ τῆς Ῥώμης συνοικισμοῦ, Ποπλίου Ὁρατίου καὶ Σέξτου Κοιντιλίου δεδεγμένων τὴν ὕπατον ἀρχήν, λοιμικὴ νόσος εἰς τὴν Ῥώμην κατέσκηψε, μεγίστη τῶν [p] ἐκ τοῦ προτέρου χρόνου μνημονευομένων· ὑφ' ἧς οἱ μὲν θεράποντες ὀλίγοι ἐδέησαν ἅπαντες ἀπολέσθαι, τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν ἀμφὶ τὰς ἡμίσεις μάλιστα διεφθάρησαν, ἅτε τῶν ἰατρῶν ἀρκέντων ἔτι βοηθεῖν τοῖς καμάτοις, ἅτ' οἰκείων, ἢ φίλων τἀναγκαῖα ὑπηρετούντων. οἱ γὰρ ἐπικαρεῖν ταῖς ἑτέρων βουλόμενοι [q] νόσοις, ἁπτόμενοί τε καματηρῶν σωμάτων, καὶ συνδιαιτώμενοι, τὰς αὐτὰς ἐκείνοις νόσους μετελάμβανον· ὥστε πολλὰς οἰκίας ἐξερημωθῆναι δι' ἀπορίαν τῶν ἐπιμελησομένων. ἦν τ' οὐκ ἐλάχιστον τῶν

Per. Iul. 4263. Ante Chr. 451. Olymp. 82 1/2. Cat. 301. V.C. Var. 303. P. Horatio et Sexto Quintilio coss. peste saeuissima, et iam in vicinia.

tis, quae amplam imperii Romani maiestatem satis indicare potuerant, ex aerario assignatae sunt. et annus ille abiit.

Olympiade autem LXXXII, qua vicit in stadio Lycus Thessalus Larissensis, archonte Athenis Chaerephane, expleto anno trecentesimo ab V. C. Publio Horatio et Sexto Quintilio consulibus, maxima pestilentia vrbem inuasit, quanta nunquam antea fuisse memorabatur: qua pene omnia seruitia absumta sunt, ex reliquis ciuibus dimidia fere pars interiit; quia nec medici morbis amplius succurrere, nec domestici amicique *aegrotis* res necessarias ministrare poterant. Nam qui aliorum morbis opem ferre volebant, corpora laborantium tangentes, et simul viuentes, eodem et illi morbo corripiebantur. ita vt multae domus ob hominum curantium inopiam desolatae fuerint. Pestis autem adeo in vrbe grassantis,

p Ἐκ τοῦ πρότερον χρόνου *Vat.*

q Συμφοραῖς pro νόσοις rectius, vt opinor, in *Cod. Vat.* quod mox sequatur νόσους.

κακῶν τῇ πόλει καὶ τὸ μὴ ταχέως λωφῆσαι τὴν νόσον αἴτιον, τὸ περὶ τὰς ἐκβολὰς τῶν νεκρῶν γινόμενον. κατ' ἀρχὰς [r] μὲν γὰρ ὑπό τ' αἰσχύνης καὶ [s] εὐπορίας τῶν πρὸς τὰς ταφὰς ἐπιτηδείων, ἔκαιόν τε καὶ γῇ παρεδίδοσαν τοὺς νεκρούς· τελευτῶντες δ', οἱ μὲν ἀπ' ὀλιγωρίας τοῦ καλοῦ, οἱ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκ ἔχοντες, [t] πολλοὺς μὲν ἐν τοῖς ὑπονόμοις τῶν ξενωπῶν φέροντες ἐρρίπτουν τῶν ἀπογινομένων, πολλῷ δ' ἔτι πλείους εἰς τὸν ποταμὸν ἐξέβαλλον· ἀφ' ὧν τὰ μέγιστα [u] ἐκακοῦντο, πρὸς τὰς ἀκτὰς καὶ τοὺς ἠιόνας ἐκκυμαινομένων. τῶν γὰρ σωμάτων βαρεῖα καὶ δυσώδης προσπίπτουσα καὶ τοῖς ἔτι ἐρρωμένοις ἡ τοῦ πνεύματος ἀποφορὰ ταχείας ἔφερε τοῖς σώμασι τὰς τροπάς· πίνεσθαί τε οὐκέτι χρηστὸν ἦν τὸ [x] ἐκ

Per. Iul. 4263. *Ante Chr.* 451. *Olymp.* 82 ½. *Cat.* *V.C.* 301. *Var.* 303.

graſſantis, eiuſque diuturnitatis non minima erat cauſſa, quod corpora *inhumata* proiicerentur. Nam principio quidem prae pudore, et copia rerum ad ſepulturam neceſſariarum ſuppetente, cadauera cremabant et terrae mandabant. Sed poſtea alii, honeſtate contemta, alii rerum neceſſariarum inopia laborantes, multa defunctorum corpora in ſubterraneas compitorum cloacas, at longè plura in fluuium proiiciebant; vnde maxima redundabat lues, tum per confragoſas, tum per meabiles ripae partes. Nam, eiectis ab vnda cadaueribus, grauis et male olens odor, qui venti flatu inde ferebatur per aërem, valentes inuadebat, eorumque corporibus celerem mutationem afferebat: et aqua ex flumine

allata

[r] Τὰρ poſt μὲν habet *Vat.* quod deſiderari agnouit *Sylb.* [et a vulgatis abeſt.]

[s] Pro ἀπορίας, vt in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] reponendum eſſe εὐπορίας, et ſenſus docet, et confirmat *Lapi* verſio. *Sylb.*

[t] Πολλοὺς μὲν τῶν ἀπογινομένων εἰς τοὺς ὑπονόμους τῶν ξενωπῶν φέροντες ἐξέβαλλον malit *Portus.*

[u] Hoc modo legit *Portus:* ἐκακοῦντο. πρὸς γὰρ τὰς ἀκτὰς καὶ τοὺς ἠιόνας ἐκκυμαινομένων τῶν σωμάτων, βαρεῖα etc. *vnde maximum damnum accipiebant. Quum enim cadauera ad ſaxa et ripas fluctibus eiicerentur, grauis.* etc. Hic notauit *Sylburgius* ἀκτὰς et ἠιόνας poni vt diuerſa: atque ἀκτὰς eſſe ripas ſalebroſas, ſeu litora ſaxis imperuia, ἠιόνας vero ripas permeabiles, ſeu litora arenoſa. quod firmat auctoritate *Ammonii.*

[x] Ἐκ ποταμοῦ] Ἐκ τοῦ ποταμοῦ *Vat.*

[y] Pro

τοῦ ποταμοῦ κομισθὲν ὕδωρ, τὰ μὲν ἀτοπίᾳ τῆς ὀσμῆς, τὰ δὲ τῷ πονηρὰς τὰς ἀναδόσεις ποιεῖν τῆς τροφῆς. καὶ οὐ μόνον ἐν τῇ πόλει τὰ δεινὰ ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν. καὶ ἔχ ἥκιστα ὁ γεωργὸς ἐπόνησεν ὄχλος ἀναπιμπλάμενος, [y] καὶ προβάτων καὶ τῶν ἄλλων τετραπόδων ἅμα διαιτωμένων, τῆς νόσου. ὅσον μὲν ἐν χρόνον τοῖς πολλοῖς ἐλπίδος τι ὑπῆν [z] κἀκ τοῦ θεοῦ, ὡς σφίσιν ἐπικρήσοντος, ἅπαντες ἐπί τε θυσίας καὶ καθαρμοὺς ἐτράποντο· καὶ πολλὰ ἐνεωτερίσθη Ῥωμαίοις οὐκ ὄντα ἐν ἔθει περὶ τὰς τιμὰς τῶν θεῶν ἐπιτηδεύματα οὐκ εὐπρεπῆ. ἐπεὶ δ' ἀδεμίαν αὐτῶν ἐπιτροφὴν ἔγνωσαν ἐκ τοῦ δαιμονίου γενομένην, δὸ' ἔλεον, καὶ τῆς περὶ τὰ θεῖα λειτουργίας ἀπέστησαν. ἐν ταύτῃ τῇ συμφορᾷ τῶν τε ὑπάτων ἄτερος ἀποθνήσκει, Σέξτος [a] Κοϊντίλιος, καὶ ὁ μετὰ τοῦτον ἀποδειχθεὶς ὕπατος Σπόριος [b] Φόριος, καὶ τῶν δημάρχων

allata non erat amplius bona ad potandum, partim ob foetoris inſuſitatam graueolentiam, partim, quia malam cibi concoctionem faciebat. Nec in vrbe tantum, ſed etiam in agris, malum id saeuiit. imo vero non mediocriter id ſenſit agreſte vulgus, ouium et aliarum quadrupedum, inter quas verſabatur, contagio infectum. Quamdiu igitur aliquid ſpei multis in diuino auxilio fuit, omnes ad ſacrificia et expiationes ſe conuerterunt; multique noui ac inuſitati ritus, parum congruentes deorum caeremoniis, in vrbem a ciuibus Romanis introducti ſunt. Vbi vero animaduerterunt, deos iſta non reſpicere, nullaque tangi miſericordia, et ipſi diuino cultui valedixerunt. In hac calamitate alter conſul, Sex. Quintilius, mortuus eſt, et Sp. Furius, qui ei ſubrogatus fuerat, et quatuor ex tribunorum collegio,

Per. Iul. 4263. *Ante Chr.* 451. *Olymp.* 82 ½. *Cat.* *V.C.* 301. *Var.* 303.

[y] Pro κἀμ [quod habet *Vat.* et *Lapi Cod.*] rectius fortaſſe repoſuerimus ἐκ. niſi forte omiſſa ibi haec commatia, ἵππων τε καὶ βοῶν. *Sylb.*

[z] In *Cod. Vat.* ὡς τοῦ θεοῦ. atque ita vel ὡς ἂν legendum eſſe coniecerat *Sylb.* ex *Lapi* verſione: *tanquam deo laturo ſibi auxilium.*

[a] Perperam in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* Κοίντιος.

[b] Φρύριος *Vat.*

τέτ]αρες, τῶν δὲ βελευτῶν πολλοὶ καὶ ἀγαθοί. ἐπεβάλλοντο μὲν ἕν, ἐν τῇ νόσῳ τῆς πόλεως ὕσης, τρατὸν ἐξάγειν ἐπ' αὐτὰς Αἰκανοὺς, καὶ διεπρεσβεύοντο πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη, ὅσα Ῥωμαίοις πολέμια ἦν, παρακαλοῦντες ἐπὶ τὸν πόλεμον. ὰ μὴν ἔφθασάν γε [c] προαγαγεῖν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν πόλεων. ἔτι γὰρ αὐτῶν παρασκευαζομένων, ἡ αὐτὴ νόσος κατέσκηψεν εἰς τὰς πόλεις. διῆλθε δ' ὰ μόνον τὴν Αἰκανῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν Οὐολόσκων καὶ τὴν Σαβίνων γῆν, καὶ σφόδρα ἐκάκωσε τὰς ἀνθρώπας. ἐκ δὲ τότε συνέβη καὶ τὴν χώραν ἀγεώργητον ἀφεθεῖσαν, λιμὸν ἐπὶ τῷ λοιμῷ συνάψαι. [d] ἐπὶ μὲν δὴ τούτων τῶν ὑπάτων ὧδὲν ἐπράχθη Ῥωμαίοις διὰ τὰς νόσους, ὅτε πολεμικὸν, ὅτε πολιτικὸν, εἰς ἱστορίας ἀφήγησιν ἐλθεῖν ἄξιον.

LIV. [e] Εἰς δὲ τὰπιὸν ἔτος ὕπατοι μὲν ἀπεδείχθησαν [f] Λεύκιος Μενήνιος καὶ Πόπλιος [g] Σήστιος· ἡ δὲ νόσος εἰς

Per. Iul. 4263. *Ante Chr.* 451. *Olymp.* 82 1/2. *Cat.* *V.C.* 301. *Var.* 303.

collegio, ſenatores quoque multi ac boni. Vrbe igitur hoc morbo implicita, Aequi bellum populo Romano inferre conati ſunt; et ad eius ſocietatem alias gentes, quotquot Romanis inimicae erant, per legatos ſolicitarunt. haud tamen illi copias ex vrbibus ſuis ſatis mature educere potuerunt. Dum enim adhuc ſe ad bellum apparabant, idem morbus eorum populos inuaſit. non ſolum autem Aequorum, ſed etiam Volſcorum et Sabinorum agrum peruagatus eſt, magnamque hominibus clădem attulit. Quo malo accidit, vt, neglecta ac impedita agrorum cultura, fames ad peſtem accederet. His conſulibus ob peſtilentiam nihil militiae domiue geſtum eſt dignum, quod memoriae prodderetur.

Anno ſequenti conſules creati ſunt L. Menenius et P. Seſtius: peſtilentia autem penitus ceſſauit. Poſtea vero ad agendas diis gratias publice peracta ſacrificia, ludique inſignes magnificentiſſime facti, totuſque populus (vt veriſimile eſt) genio indulgebat, et in epulationibus erat, totaque hyems ita eſt conſumta. Ineunte vere multum frumenti ex variis partibus comportatum, et maior pars ex aerario coëmta, nonnihil etiam a priuatis negotiatoribus aduectum. Populus enim non mediocriter commeatuum inopia laborabat, quod agri, colonis peſtilentia abſumtis, inculti relicti fuiſſent. Eodem tempore reuerſi ſunt legati cum legibus, quas afferebant Athenis et ex aliis Graecis vrbibus, quae in Italia erant. moxque tribuni plebis conſules adierunt, poſtularuntque, vt ex ſenatuſconſulto legumlatores crearent. Illi vero quum neſcirent, quonam modo eos, continuis precibus ſe obtundentes, ablegarent, quumque rem eam

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 2/3. *Cat.* *V.C.* 302. *Var.* 304. *L. Menen. et P. Seſtio coſſ. annonae caritas, rogatio de legumlatoribus.*

c Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* male in *Ed. Steph.* προσαγαγεῖν.

d Poſt μὲν inſerenda videtur ἕν. *Sylb.* Ἐπὶ μὲν δὴ τούτων *Vat.* Vtrumque vulgatis deeſt, tam δή, quam ἕν.

e Εἰς δὲ τὸ ἐπιὸν ἔτος *Vat.*

f *Menenium* hunc *Liuius* non *Lucium* praenomine vocat, ſed *Caium*: at *Diodorus*, *Caſſiodorus* et *Feſtus* appellant *Titum*, vt adnotat *Sigonius*; qui *Menenium* iſtum putat eſſe filium *T. Menenii* ante conſulis. *Sylb.*

g Perperam, in *Ed. Steph.* Σίκκιος. atque *Seſtium*, non *Sextium*, *tium*, verum eſſe nomen conſtat ex ſequentibus, et *Diodoro.* adde, quod *Seſtii* (vt obſervauit *Sigonius*) patricii fuerint, *Sextii* autem plebeii, ex quibus is exſtitit, qui primus e plebe conſulatum cepit. *Sylb.*

τέλος ἐλώφησε. καὶ μετὰ τοῦτο θυσίαι τε χαριστήριοι θεοῖς ἐπετελοῦντο δημόσια, καὶ ἀγῶνες ἐπιφανεῖς λαμπραῖς πάνυ [h] ἐπιχορηγούμενοι δαπάναις· ἐν εὐπαθείαις τε καὶ θαλίαις ἡ πόλις ἦν, ὥσπερ εἰκός· καὶ πᾶσιν ὁ χειμέριος χρόνος ἀμφὶ ταῦτα ἐδαπανήθη. ἀρχομένῳ δ' ἔαρος σῖτός τε πολὺς καὶ ἐκ πολλῶν ἤχθη χωρίων· ὁ μὲν πλείων δημοσίᾳ συνωνηθεὶς, ὁ δέ τις καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἐμπόρων κομιζόμενος. ἔκαμνε γὰρ ἀχ ἥκιστα [i] ἐν τῇ σπάνει τῆς τροφῆς ὁ λαὸς, χέρσῳ τῆς γῆς ἀφειμένης διὰ τὰς νόσους καὶ τὸν ὄλεθρον τῶν γεωργῶν. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ καιρῷ [k] παρεγίνοντο ἀπό τ' Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἐν Ἰταλοῖς Ἑλληνίδων πόλεων οἱ πρέσβεις, φέροντες τὰς νόμους. καὶ μετὰ τοῦτο προσῆσαν οἱ δήμαρχοι τοῖς ὑπάτοις, ἀξιοῦντες ἀποδεῖξαι κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς βουλῆς τοὺς νομοθέτας. οἱ δ', ὡς ἔχοντες, ὅτῳ ἂν αὐτοὺς ἀπαλλάξειαν τρόπῳ προσκαθημένους καὶ λιπαροῦντας, ἀχθό-

h Χορηγούμενοι *Vat.*

i Praepoſitio ἐν videtur tollenda: nam dici ſolet τῇ σπάνει τῆς τροφῆς κάμνειν. *Port.*

k Παρεγένοντο *Vat.*

μενοι τῷ πράγμασι, [l] καὶ ἐκ ἀξιοῦντες ἐπὶ τῆς αὐτῶν ἀρχῆς καταλῦσαι τὴν ἀριστοκρατίαν, πρόφασιν εὐπρεπῆ [m] προβάλοντο, λέγοντες, ἐν χερσὶν εἶναι τὸν τῶν ἀρχαιρεσιῶν καιρόν, καὶ [n] δέον αὐτὸς ὑπάτους πρῶτον ἀποδεῖξαι [o] ποιήσει δὲ τοῦτ' ἐκ εἰς μακράν. ἀποδειχθέντων δὲ τῶν ὑπάτων, μετ' ἐκείνων ἔλεγον ἀνοίσειν τῷ συνεδρίῳ τὴν περὶ τῶν νομοθετῶν διάγνωσιν. συγχωρούντων δὲ τῶν δημάρχων, προθέντες ἀρχαιρέσια πολλῷ τάχιον, ἢ τοῖς προτέροις ἔθος ἦν, ὑπάτους ἀπέδειξαν Ἄππιον Κλαύδιον καὶ Τίτον Γενύκιον [p] (Λεύκιον.) καὶ μετὰ τοῦτο πᾶσαν ἀποθέμενοι τὴν τῶν κοινῶν φροντίδα, ὡς ἑτέρας ἤδη δέον ὑπὲρ αὐτῶν σκοπεῖν, ἀδὲν ἔτι τοῖς δημάρχοις [q] προσεῖχον, ἀλλὰ διακλέψαι τὸν λοιπὸν χρόνον τῆς ὑπατείας διενοοῦντο. ἔτυχε δὲ τὸν ἕτερον αὐτῶν, Μενήνιον, ἀῤῥωστία

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 2/3. *Cat.* *V.C.* 302. *Var.* 304.

eam moleste ferrent, nec dominatum optimatum vellent tollere, honestam ac speciosam caussam praetexentes, rem distulerunt. Dixerunt enim, comitiorum tempus instare, et consules sibi prius designandos: eos autem breui creatum iri. Designatis vero consulibus, dixerunt, se vna cum illis de legumlatoribus ad senatum relaturos. Tribunisque id concedentibus, indictis comitiis longe maturius solito, consules designarunt App. Claudium et T. Genucium. Deinde deposita omni reipublicae cura, quasi ad alios haec iam pertineret, tribunis aures amplius non praebebant: sed reliquum tempus sui consulatus dolose ac inaniter terere cogitabant. Forte autem alter consul, Menenius, morbo

[l] Plenius in *Cod. Vat.* καὶ ἐκ ἀξιοῦντες ἐπὶ τῆς αὐτῶν ἀρχῆς καταλῦσαι etc. vocabula ἐπὶ τῆς α. ἀρχῆς desunt vulgatis.

[m] Minus recte in *Ed. Steph.* προβάλοντο.

[n] Δέον pro δεῖν, vel subaudiendum εἶναι. *Sylb.*

[o] Ποιήσουται δὲ τοῦτο] Ποιῆσαί τε τοῦτο *Vat.* quo modo et in *Lapi Cod.* nam vertit: *faciendumque hoc esse brui.*

[p] Λεύκιον hoc loco non agnoscit nec *Gelenius*, nec *Lapus*: neque ferri potest, cum sit praenomen. *Sylb.* Τίτον Λεύκιον *Vat.*

[q] Προσῆκον] Rectius forsan προσεῖχον, vt infra p. 716. [iuxta *Ed. Sylb.*] alibi plenius dicit προσέχειν τὸν νοῦν. *Sylb.*

[r] Ἐμπε-

τις καταλαβοῦσα χρόνιος. ἤδη δέ τινες ἔφασαν ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας [r] ἐμπεσοῦσαν τῷ ἀνδρὶ τηκεδόνα δυσαπάλλακτον ἐργάσασθαι νόσον. ταύτην δὲ [s] προλαβὼν τὴν πρόφασιν ὁ Σήσιος, ὡς ἀδὲν οἷός τ' ὢν πράττειν μόνος, ἀπεωθεῖτο τὰς τῶν δημάρχων δεήσεις, καὶ πρὸς τοὺς νέους ἄρχοντας ἠξίου τρέπεσθαι. οἱ δ', ἐκ ἔχοντες, ὅ τι πράττοιεν ἕτερον, ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Ἄππιον ἅπαν τὴν ἐξουσίαν παρειληφότας ἠναγκάζοντο καταφεύγειν, τὰ μὲν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις δεόμενοι, τὰ δὲ καταμόνας [t] ἐντυγχάνοντες. καὶ τέλος ἐξειργάσαντο τοὺς ἄνδρας, μεγάλας [u] ὑποτείνοντες ἐλπίδας αὐτοῖς, εἰ τὰ τοῦ δήμου πράγματα ἕλοιντο, τιμῆς καὶ δυναστείας. εἰσῆλθε γάρ τις τὸν Ἄππιον ἐπιθυμία ξένην ἀρχὴν περιβαλέσθαι, καὶ νόμους καταστήσασθαι τῇ πατρίδι ὁμονοίας τε καὶ εἰρήνης, καὶ τοῦ μίαν ἅπαντας ἡγεῖσθαι τὴν πόλιν ἀξίαν τοῖς συμπολιτευομένοις. ὁ μέντοι καὶ διέμεινέ γε χρηστὸς [x] ἀρχῇ ἐγ-

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 2/3. *Cat.* *V.C.* 302. *Var.* 304.

morbo quodam diuturno correptus detinebatur. nec deerant, qui dicerent, ei prae dolore ac moerore animi, qui eum inuaserat, tabem vix sanabilem a morbo conciliatam. Sestius, hac occasione arrepta, quasi solus nihil posset agere, tribunorum preces repellebat, eosque se ad nouos magistratus conuertere iubebat. Illi quum non haberent, quo se verterent, ad Appium et collegam eius, qui nondum inierant magistratum, confugere sunt coacti, eosque modo pro concione rogabant, modo cum solis priuatim agebant: tandemque eos vicerunt, ac rem ipsis persuaserunt, magna honoris ac potentiae spe illis proposita, si plebis partes sequuti fuissent. Cupiditas enim noui magistratus capessendi Appium inuaserat, vt et leges concordiae ac pacis patriae ferret, ciuibusque auctor esset, vt omnes *eam* vnam *communemque* patriam existimarent. Magistratu tamen magno ornatus

[r] Ἐμπεσοῦσης] Ita in *Vat.* et *Lapi Cod.* Sed ἐμπεσοῦσαν malit *Sylb.* qui vertit: *nec deerant, qui dicerent, eum tristitia et animi moerore tabescentem* etc. nihil mutandum censet *Portus.*

[s] Melius, fortasse in *Cod. Vat.* προσλαβὼν. quod maluit et *Portus.* vel saltem προβαλών.

[t] Συντυγχάνοντες *Vat.*

[u] Ἀποτείνοντες] Ὑποτείνοντες *Vat.* quod etiam *Sylburgio* placuit.

[x] Ἀρχῇ κοσμηθεὶς *Vat.*

[y] Verius

κοσμηθεὶς μεγάλη, ἀλλ' ἐξέπεσε τελευτῶν εἰς φιλαρχίαν ἀπαραχώρητον, ὑπὸ μεγέθους ἐξουσίας διαφθαρείς καὶ ὀλίγα ἐδέησεν ἐπὶ τυραννίδα ἐλάσαι. περὶ ὧν κατὰ τὸν οἰκεῖον διαλέξομαι καιρόν.

LV. Τότε δ' ἂν ἀπὸ τῶν κρατίστων ταῦτα βουλευσάμενος καὶ τὸν συνάρχοντα πείσας, ἐπειδὴ πολλάκις αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐκάλεσαν οἱ δήμαρχοι, παρελθὼν, πολλὰς καὶ φιλανθρώπους διεξῆλθε λόγους. κεφάλαια δ' αὐτῶν τῆς δημηγορίας τοιάδε ἦν, ὅτι τὸ μὲν ἀποδειχθῆναι τοὺς [y] νόμους, καὶ παύσασθαι στασιάζοντας τοὺς πολίτας ὑπὲρ τῶν ἴσων, αὐτῷ τε καὶ τῷ συνάρχοντι [z] πάντων μάλιστα δοκεῖ, καὶ ἀποφαίνονται γνώμην φανεράν· τῷ δ' ἀποδεῖξαι τοὺς νομοθέτας αὐτοὶ μὲν ἀδεμίαν ἔχουσιν ἐξουσίαν, ὅπως παρειληφότες τὴν ἀρχὴν, τοῖς δὲ περὶ Μενήνιον ὑπάτοις ἐξ ὅπως ἐναντιώσονται πράσσουσι τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ, ἀλλὰ καὶ συνεργήσουσι καὶ πολλὴν εὐσονται χάριν· ἐὰν δ' ἀναδύωνται, σκῆψιν προβαλλόμενοι

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 2/3. *Cat.* *V.C.* 302. *Var.* 304.

natus in boni viri officio non permanſit; ſed tandem, poteſtatis magnitudine corruptus, perpetuum magiſtratum affectare coepit: et parum abfuit, quin in tyrannidem euaderet. quibus de rebus ſuo loco commodius a me dicetur.

Tunc vero quum optima mente conſilium iſtud iniiſſet, et rem collegae perſuaſiſſet, ſaepius ad concionem a tribunis vocatus, progreſſus, multas et populares conciones habuit. capita autem eius concionum haec erant: vt leges ferrentur, et ciues de iuris aequabilitate inter ſe ſeditioſe contendere deſinerent, tam ſibi, quam collegae, ſummopere placere, ſeque ſuam ſententiam aperte dicere ſignificabant. creandorum vero legislatorum nullam ſe habere poteſtatem, quod magiſtratum nondum iniiſſent: ſed Menenio eiuſque collegae, ſenatuſconſultum exſequentibus, ſe non ſolum non aduerſaturos, ſed etiam illos adiuturos, ipſiſque magnam gratiam habituros. quod ſi tergiuerſarentur, et magiſtratum praetexentes ſe excu-

y Verius fortaſſe τὰς νομοθέτας. *Sylb.*

z Pro πάντως (quod in *Ed. Steph.*) legendum vel πάντων, vt *Lapus* quoque vertit: *omnium maxime*: vel παντὸς μάλιστα, vt alibi

[a] τὴν νέαν ἀρχὴν, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς ἑτέρους ἄρχοντας [b] ὑπατικὴν ἐξουσίαν παραληψομένους ἀποδεικνύειν, ἡμῶν ἤδη [c] κεκυρωμένων ὑπάτων, ἀδὲν ἐμποδὼν αὐτοῖς τὸ καθ' ἑαυτοὺς ἔσεσθαι. ἐόντες γὰρ [d] ἀποστήσεσθαι τῆς ὑπατείας τοῖς ἀνθ' αὑτῶν αἱρεθησομένοις, ἐὰν καὶ τῇ βουλῇ ταῦτα δοκῇ. ἐπαινέντος δὲ τὸ δήμου [e] τὴν προθυμίαν τῶν ἀνδρῶν, καὶ πάντων κατὰ πλῆθος ἐπὶ τὸ συνέδριον ὡσαμένων, ἀναγκασθεὶς ὁ Σήσιος τὴν βουλὴν συναγαγεῖν μόνος, ἐπειδὴ ὁ Μενήνιος ἀδύνατος ἦν παρεῖναι διὰ τὴν νόσον, προῆκεν ὑπὲρ τῶν νόμων λέγειν. ἐλέχθησαν μὲν οὖν καὶ τότε πολλοὶ ὑπ' ἀμφοτέρων λόγοι, τῶν τε παραινούντων κατὰ νόμους πολιτεύεσθαι, καὶ τῶν ἀξιούντων τοὺς [f] πατρίους φυλάττειν ἐθισμούς. ἐνίκα δὲ ἡ τῶν εἰς [g] νέωτα μελλόντων ὑπατεύειν γνώμη, ἣν Ἄππιος

excuſarent, dicentes, ſibi non licere alios magiſtratus imperium conſulare habituros creare, quod nos iam confirmati ſimus conſules, ſe, *quo minus id facerent*, illis impedimento non futuros, *dixit*; ſed vltro ceſſuros aliis, qui in ſuum locum electi eſſent, ſi modo et ſenatui ita videretur. Populo autem egregiam eorum voluntatem collaudante, et omnibus confertim in curiam irrumpentibus, Seſtius ſenatum conuocare ſolus coactus (quia Menenius collega, morbo impeditus, intereſſe non poterat) de legibus ad patres retulit. Ergo tunc etiam multa verba hinc inde facta ſunt, tam ab illis, qui ſuadebant, vt ciuitas legibus regeretur, quam ab iis, qui patrios mores ſeruandos cenſebant. Sed ſententia conſulum in proximum annum deſignatorum vicit, quam

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 2/3. *Cat.* *V.C.* 302. *Var.* 304.

alibi loquitur *Dionyſ. Sylb.* πάντων omittit *Vat.*

a Τὴν νέαν ἀρχὴν *Vat.* voc. medium vulgatis deeſt.

b Ὑπατικὴν ἐξουσίαν *Vat.* vulg. ὑπ. ἀρχὴν.

c Ἀποδεδειγμένων malit *Portus*: quod ſupra dixerat *Dionyſius*, hos conſules quidem deſignatos fuiſſe, nondum tamen populi ſuffragiis confirmatos magiſtratum iniiſſe.

d Ἀποστήσεσθαι τῆς ὑπατείας τοῖς ἀνθ' αὑτῶν *Vat.* Secundum horum vocabulorum atque tertium a vulgatis abſunt.

e Καὶ τὴν προθυμίαν *Vat.*

f Πατρίους *Vat.*

g Deeſt τὸν *Vat.* ante νέωτα, quod in vulg. eſt.

b Ὑπὲρ

Κλαύδιος πρῶτος ἐρωτηθεὶς ἀπεφήνατο, ἄνδρας αἱρεθῆναι δέκα τὰς ἐπιφανεστάτας ἐκ τῆς βουλῆς· τούτους δ' ἄρχειν ἐνιαυτὸν ἀφ' ἧς ἂν ἀποδειχθῶσιν ἡμέρας, ἐξουσίαν ἔχοντας [h] πάντων τῶν κατὰ τὴν πόλιν, ἣν εἶχον οἵ τε ὕπατοι, καὶ ἔτι [i] πρότερον οἱ βασιλεῖς, τάς τ' ἄλλας ἀρχὰς πάσας καταλελῦσθαι, [k] ἕως ἂν οἱ δέκα τύχωσι τῆς ἀρχῆς. τούτους δὲ τοὺς ἄνδρας ἔκ τε τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, οὓς ἐκόμισαν οἱ πρέσβεις, ἐκλεξαμένους τὰ κράτιστα, καὶ τῇ Ῥωμαίων πόλει πρόσφορα νομοθετήσεσθαι. τὰ δὲ γραφέντα ὑπὸ τῶν δέκα ἀνδρῶν, ἐὰν ἥ τε βουλὴ δοκιμάσῃ, καὶ ὁ δῆμος ἐπιψηφίσῃ, κύρια εἶναι χρόνον, καὶ τὰς ἀρχὰς, ὅσαι ἂν ὕστερον ἀποδειχθῶσι κατὰ τοὺς νόμους, τά τ' ἰδιωτικὰ συμβόλαια [l] διαιρεῖν, καὶ τὰ δημόσια ἐπιτροπεύειν.

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 2/3. *Cat.* *V.C.* 302. *Var.* 304.

quam App. Claudius, primo loco rogatus, dixit; vt decemuiri senatorii ordinis nobilissimi eligerentur, eorumque imperium effet annuum ab eo die, quo creati fuissent, et totius reipublicae administrationem haberent, cum ea potestate, qua tunc consules praediti erant, et quam reges multo ante habuerunt; caeterique omnes magistratus abrogarentur, donec postea ex legibus creati fuissent; vtque de priuatis contractibus cognoscerent, et publica negotia procurarent.

Tribuni,

h Ὑπὲρ ἁπάντων κατὰ τὴν πόλιν in *Vat.* et *Lapi Cod.*

i Πρῶτον [quod vulgatae dant] positum hoc loco pro πρότερον. *Sylb.*

k In *Cod. Vat.* sunt istaec, quae vulgatis desunt: ἕως ἂν οἱ δέκα τύχωσι τῆς ἀρχῆς. τούτους δὲ τοὺς ἄνδρας ἔκ τε τῶν πατρίων ἐθῶν καὶ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, οὓς ἐκόμισαν οἱ πρέσβεις ἐκλεξαμένους τὰ κράτιστα καὶ τῇ Ῥωμαίων πόλει πρόσφορα, νομοθετήσεσθαι. τὰ δὲ γραφέντα ὑπὸ τῶν δέκα ἀνδρῶν, ἐὰν ἥ τε βουλὴ δοκιμάσῃ, καὶ ὁ δῆμος ἐπιψηφίσῃ, κύρια εἶναι χρόνον· καὶ τὰς ἀρχὰς, ὅσαι ἂν ὕστερον ἀποδειχθῶσι κατὰ τοὺς νόμους. *donec essent in magistratu hi decemuiri. Hosque ex patriis consuetudinibus, et ex Graecis legibus, quas legati attulerunt, eligentes optima et Romanae vrbi vtilia leges ferre. et quae decemuiri scripsissent, si senatus ea probasset, confirmassetque populus, firma esse in perpetuum. ac magistratus, quicunque deinceps crearentur, ex his legibus* etc. vt vertit *Lapus.*

l Legendum forsan διαιτεῖν, vel

Τοῦτο τὸ δόγμα λαβόντες οἱ δήμαρχοι προῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀναγνόντες ἐν τῷ δήμῳ, πολλὰς ἐπαίνους τῆς βουλῆς καὶ τοῦ θέντος τὴν γνώμην Ἀππίου διεξῆλθον. ἐπεὶ δὲ κατελάμβανεν ὁ τῶν ἀρχαιρεσίων καιρὸς, ἐκκλησίαν συναγαγόντες οἱ δήμαρχοι, τούς τ' ἀποδειχθέντας ὑπάτους ἤκειν ἠξίουν ἐμπεδώσοντας τῷ δήμῳ τὰς ὑποσχέσεις, κἀκεῖνοι παρελθόντες ἐξωμόσαντο τὰς ὑπατείας. τοῦτο ὁ δῆμος ἐπαινῶν τε καὶ θαυμάζων διετέλει, καὶ ἐπειδὴ τοὺς νομοθέτας ψηφοφορεῖν ἔδει, πρῶτος εἵλετο τῶν ἄλλων· καὶ ἀπεδείχθησαν ἐν ἀρχαιρεσίαις ὑπὸ τῆς λοχίτιδος ἐκκλησίας Ἄππιος μὲν Κλαύδιος καὶ Τίτος [m] (Λεύκιος) Γενούκιος, ὃς ἔδει [n] τὸ ἐπιὸν ἄρχειν ἔτος. Πόπλιος δὲ Σήξιος, ὁ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ὑπατεύων, τρεῖς τε οἱ κομίσαντες παρὰ τῶν Ἑλλήνων τοὺς νόμους, [o] Πόπλιος Ποστόμιος, καὶ Σερούιος Σουλπίκιος, καὶ Αὖλος Μάλλιος· εἷς δὲ τῶν ὑπατευσάντων [p] τὸν

Per. Iul. 4264. *Ante Chr.* 450. *Olymp.* 82 2/3. *Cat.* *V.C.* 302. *Var.* 304.

Tribuni, hoc senatusconsulto accepto, in concionem progressi, eoque apud populum recitato, senatum, Appiumque, eius sententiae auctorem, multis laudibus extulerunt. Deinde vbi dies comitiorum venit, tribuni, populo ad concionem conuocato, consules quoque designatos adesse iusserunt, vt promissa populo praestarent; atque illi, in medium progressi, consulatu se abdicarunt. Hos populus vehementer laudauit, admiratusque est: et quum legum condendarum gratia decemviri creandi essent, eos primos elegit. creatique sunt centuriatis comitiis App. Claudius et T. Genucius, qui in annum proximum consules designati fuerant; et cum his P. Sestius, illius anni consul; et tres legati, qui leges a Graecis attulerant, P. Postumius, Sex. Sulpicius, A. Manlius; et vnus ex superioris anni consulibus,

vel διαιτᾶν, vt alibi dicitur: καθεζόμενοι διήτων τὰ δημοτικὰ συμβόλαια. *Portus.*

m Λεύκιος hic quoque tollendum est, vt supra p. 2136. v. 10. *Sylb.*

n Τὸ ἐπιὸν *Vat.*

o Pro Πόπλιος supra fuit Σπόριος p. 2130. v. 11. itidemque apud *Liuium.* Pro Σερούιος vero iterum in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] erat Σερουίλιος: errore manifesto. *Sylb.*

p Intelligendus hic non proximus

παρελθόντα ἐνιαυτὸν, Τίτος Ῥωμίλιος, ὁ τὴν ἐν τῷ δήμῳ δίκην Σικκίῳ κατηγορήσαντος ἄλλῳ, ἐπειδὴ γνώμης ἐδόκει [q] ἄρχειν δημοτικῆς· καὶ ἐκ τῶν ἄλλων βαλευτῶν Γάϊος Ἰάλιος, καὶ Τίτος Οὐετέριος, καὶ Πόπλιος [r] Ὁράτιος, [s] ἅπαντες ὑπατικοί· αἱ δὲ τῶν δημάρχων τε καὶ ἀγορανόμων καὶ [t] ταμιῶν, καὶ εἴ τινες ἦσαν ἄλλαι πάτριοι Ῥωμαίοις ἀρχαὶ, κατελύθησαν.

LVII. Τῷ δ' ἑξῆς ἔτει παραλαβόντες οἱ [u] δέκα [w] νομοθέται τὰ πράγματα, πολιτείας κόσμον τοιόνδε τινὰ καθίσταν· εἰς μὲν αὐτῶν τάς τε ῥάβδους [x] καὶ τὰ λοιπὰ παράσημα τῆς ὑπατικῆς εἶχεν ἐξουσίας, ὃς βουλήν τε συνεκάλει, καὶ [y] δόγματα ἐπεκύρου, καὶ τἆλλα ἔπρατ-

Per. Iul. 4265. *Ante Chr.* 449. *Olymp.* 82 3/4. *Cat.* *V.C.* 303. *Var.* 305. *Decemviri pro coss. remp. administrant.*

sulibus, T. Romilius, qui, a Siccio accusatus et populi iudicio damnatus, tunc tamen sententiae popularis auctor fuisse videbatur; et ex reliquis senatoribus C. Iulius, T. Veturius, et P. Horatius, omnes consulares; tribunorum vero, aedilium, quaestorum, et si qui alii patrii magistratus Romae erant, abrogati sunt.

Anno sequenti decemuiri legum condendarum caussa creati, assumtis reipublicae gubernaculis, talem ciuitatis formam constituerunt. Fasces et reliqua consularis potestatis insignia penes vnum eorum erant, qui senatum conuocabat, decreta confirmabat, caeteraque munia obibat, quae ad ducem

ximus annus superior, sed annus ante hunc quintus: eo enim anno consulatum gessit T. Romilius cum C. Veturio, p. 2077. v. 5. *Sylb.*

q Ἀρξαι δημοτικῆς· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων *Vat.*

r Pro *Horatio* apud *Liuium* est *Curiatius:* verum *Liuium Dionysiumque* diuersos sequutos auctores crediderim, vt l. I. de *Curiatiis* et *Horatiis* accidit. *Glarean.*

s Dubium, ad tresne vltimos tantum, an ad decem referendum. *Idem.*

t Ταμειῶν] In *Ed. Steph.* ταμείων: qui accentus et regulae aduersatur, et ambiguitatis aliquid parit. quin et (sine ε) ταμίαι frequentius appellantur. *Sylb.*

u Non agnoscit *Vat.*

x Καὶ τὰ παράσημα πάντα τῆς βασιλικῆς εἶχον ἐξουσίας praefert *Portus.* pro παράσημα vulgatae dant πράγματα.

y Δόγματα *Vat.* vulgo δόγμα.

z Pro

τεν, ὅσα ἡγεμόνι προσῆκεν· οἱ δ' ἄλλοι, συνελλοντες ἐπὶ τὸ δημοτικώτερον τὸ τῆς ἐξουσίας ἐπίφθονον, ὀλίγῳ τινὶ διήλλαττον ὀφθῆναι τῶν πολλῶν· εἶτ' αὖθις ἕτερος αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν καθίστατο. καὶ τοῦτ' ἐκ [z] περινομῆς ἐγένετο παραλλάξ, ἑκάστῳ τὴν ἡγεμονίαν παραλαμβάνοντος εἰς συγκείμενόν τινα ἡμερῶν ἀριθμόν. ἅπαντες δ' ἐξ ἐωθινοῦ καθεζόμενοι διήτων [a] τὰ δημοτικὰ συμβόλαια καὶ τὰ δημόσια, [b] ὁπόσα πρός τε ὑπηκόους, καὶ συμμάχους, καὶ τοὺς ἐνδοιάστως ἀκροωμένους τῆς πόλεως ἐγκλήματα τυγχάνοι γενόμενα, μετὰ πάσης ἀνασκοποῦντες ἐκάστα ἐπιεικείας τε καὶ δικαιοσύνης. [c] ἐδόκει τ' ἄριστα τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ἡ Ῥωμαίων πόλις ὑπὸ τῆς δεκαρχίας ἐπιτροπευθῆναι. μάλιστα δ' αὐτῶν

ducem pertinebant: reliqui vero, ad minuendam potestatis inuidiam, habitu non multum a priuatis differebant: deinde alius rursus ei potestati succedebat. hoc autem vicibus seruatis perpetuo fiebat, idque ad certum dierum numerum praestitutum, donec tempus annui imperii, quod acceperant, elaberetur. Omnes autem, a matutinis horis, pro tribunali, tam de priuatis, quam de publicis contractibus cognoscebant; et omnes controuersias, quaecunque ortae fuissent cum subiectis, aut sociis, aut gentibus dubiae fidei erga populum Romanum, dirimebant, de singulis summa aequitate et iustitia iudicantes. Illoque anno respublica Romana decemuirali imperio optime administrata videbatur. Sed maxime in illis laudabatur

Per. Iul. 4265. *Ante Chr.* 449. *Olymp.* 82 3/4. *Cat.* *V.C.* 303. *Var.* 305.

plebis

z Pro παρανομῆς facit *Lapi* versio: *fiebatque haec commutatio ex consuetudine, suscipientibus* (ἐπιλαμβανόντων) *ducatum in praefinitum quendam dierum numerum.* Verum *Gelenius* παραμονῆς maluisse videtur. *Sylb.* Καὶ τοῦτ' ἐκ περινομῆς ἐγίνετο παραλλάξ ἐπ' αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν *Vat.* in vulgatis legitur παρανομῆς et ἐπὶ ἐνιαυτῷ.

a In *Cod. Vat.* τὰ ἰδιωτικὰ, vt supra, p. 2140. v. 13. τά τε ἰδιωτικὰ συμβόλαια διαιρεῖν χρὴ τὰ δημόσια etc. quod etiam *Porto* placuisse video. *Causſas plebeias et publicas* vertit *Gelen.* quasi per δημοτικὰ intelligat causſas, quae ad *plebem* spectant, et per δημόσια, quae ad *remp.*

b *Lapus* quoque transposita τε legit: ὁπόσα τε πρὸς ὑπηκόους *Sylb.*

c Ἐδόκει δὲ ἄριστα *Vat.*

ἐπηνεῖτο ἡ τῆ δημοτικῆ πρόνοια, καὶ πρὸς ἅπαν τὸ βίαιον ὑπὲρ τῶν ἀσθενεστέρων ἀντίταξις· ἐλέχθη τε ὑπὸ τῶν πολλῶν, ὡς οὐδὲν ἔτι δεήσοι [d] δήμῳ προσατῶν, οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀρχείων τῇ πόλει, μιᾶς διοικήσης ἅπαντα ἡγεμονίας σώφρονος, ἧς ἀρχηγὸς Ἄππιος εἶναι ἐδόκει· καὶ τὸν ὑπὲρ ὅλης τῆς [e] δεκαρχίας ἔπαινον ἐκεῖνος ἐφέρετο παρὰ τῷ δήμῳ. ὁ γὰρ μόνον ἃ μετὰ τῶν ἄλλων ἔπρατ[τ]εν ἀπὸ τῆ κρατίστε, χρηστότητος ἔφερεν αὐτῷ δόκησιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἃ κατ' ἰδίαν ἐπιτηδεύων διετέλει, κατά τ' ἀσπασμὸς καὶ προσαγορεύσεις φιλανθρώπως, καὶ τὰς ἄλλας τῶν πενήτων [f] φιλοφροσύνας. ἦτοι οἱ δέκα ἄνδρες συγγράψαντες νόμους ἔκ τε τῶν Ἑλληνικῶν νόμων [g] καὶ τῶν παρὰ σφίσιν αὐτοῖς ἀγράφων ἐθισμῶν, προὔθηκαν ἐν δέκα δέλτοις τῷ βουλομένῳ σκοπεῖν, πᾶσαν δεχόμενοι ἐπανόρθωσιν ἰδιωτῶν, καὶ πρὸς

Per. Iul. 4265. *Ante Chr.* 449. *Olymp.* 82 ¾. *Cat. V.C.* 303. *Var.* 305. *Legum tabulae* X.

plebis cura, et contra omnem vim praesentaneum auxilium, quod imbecillioribus ferebant; iactatumque a multis, non fore amplius opus ciuitati tribunis plebis aliisue magistratibus, quod vnius prudenti moderatoque imperio omnia recte administrarentur, cuius princeps habebatur Appius, qui totius decemuiratus laudem a populo ferebat. Nam non ea solum, quae cum collegiis optimo animo agebat, opinionem probitatis ei conciliabant; sed multo magis ea, quae per se ipse assidue exercebat, salutando et appellando comiter, aliisque officiis pauperes demerendo. Hi decemuiri leges conscriptas tum ex Graecorum iure, tum ex suis moribus non scriptis, in decem tabulis cuilibet cognoscendas proposuerunt, omnium priuatorum correctionem admittentes

d Δήμῳ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων] Forsan πρὸς τὰ τῷ δήμῳ τῶν ἄλλων etc. *Sylb.* Rectius in *Cod. Vat.* δήμῳ προσατῶν, οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀρχείων. *Lapus* in suo codice habuisse videtur: δήμῳ προσατῶν ἄλλων ἀρχαίων: nam vertit: *non amplius opus esset vrbi plebis praesidibus aliis veteribus.*

e Δεκαδαρχίας *Vat.*

f Φιλοφρονήσεις *Vat.* qua voce alibi etiam vtitur *Dionysius.*

g Καὶ παρὰ τῶν σφίσι] Concinnius in *Cod. Vat.* καὶ τῶν παρὰ σφίσιν.

h Λοχα-

τὴν κοινὴν εὐαρέστησιν ἀπευθύνοντες τὰ γραφέντα. καὶ μέχρι πολλῆ διετέλεσαν ἐν κοινῷ μετὰ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν συνεδρεύοντες, καὶ τὴν ἀκριβεστάτην ποιήμενοι τῆς νομοθεσίας ἐξέτασιν. ἐπειδὴ δ' ἀποχρώντως αὐτοῖς ἐφαίνετο τὰ γραφέντα ἔχειν, πρῶτον μὲν τὴν βουλὴν συναγαγόντες, ἀθενὸς ἔτι μεμφομένε τοῖς νόμοις, προβούλευμα περὶ αὐτῶν ἐκύρωσαν. ἔπειτα τὸν δῆμον ἐκάλεσαν ἐπὶ τὴν λοχῖτιν ἐκκλησίαν, ἱερομνημόνων τε καὶ οἰωνιστῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἱερέων παρόντων, καὶ τὰ θεῖα, ὡς νόμος, ἐξηγησαμένων, ἀνέδωκαν τοῖς [h] λόχοις τὰς ψήφους. ἐπικυρώσαντος δὲ καὶ τῷ δήμῳ τὰς νόμους, σήλαις χαλκαῖς ἐγχαράξαντες αὐτὰς, ἐφεξῆς ἔθεσαν ἐν ἀγορᾷ, τὸν ἐπιφανέστατον ἐκλεξάμενοι τόπον. καὶ ἐπειδὴ βραχὺς αὐτοῖς ἦν ὁ λειπόμενος τῆς ἀρχῆς χρόνος, συναγαγόντες τὰς βουλευτὰς, προὔθεσαν ὑπὲρ ἀρχαιρεσιῶν, οἷα χρὴ γενέσθαι, σκοπεῖν.

tentes, et hoc agentes, vt leges scriptae omnibus placerent. Diuque in publico cum optimis quibusque viris de iis legibus consultarunt, eas accuratissime examinantes. Vbi vero leges scriptae visae sunt satis bene habere, primum coacto senatu, nemine amplius eas leges reprehendente, senatusconsultum de ipsis fecerunt. deinde populo ad comitia centuriata conuocato, pontificibus, auguribus, aliisque sacerdotibus praesentibus, et re diuina ex eorum praescripto de more facta, centurias in suffragia miserunt. Leges autem plebiscito quoque confirmatas, et in aereis columnis incisas, * in loco fori maxime conspicuo ordine dispositas proposuerunt. Et quum de annuo eorum magistratu non multum superesset, conuocatis patribus, ad eos de comitiis retulerunt, ** vt viderent, quinam creandi essent magistratus.

Per. Iul. 4265. *Ante Chr.* 449. *Olymp.* 82 ¾. *Cat. V.C.* 303. *Var.* 305.

Post

h Λοχαγοῖς] Optime in *Cod. Vat.* λόχοις. quod et *Sylburgio* et *Porto* placuisse video. idemque in suo codice habuisse videtur *Lapus.*

* Postea in foro posuere, illustrissimum eligentes locum. *Lapus.*

** Vt de comitiis considerarent, qualia oporteret fieri. *Lapus.*

LVIII. Πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκησεν ἡ γνώμη τῶν παραινούντων [i] δεκαρχίαν αὖθις ἀποδεῖξαι τῶν κοινῶν κυρίαν. ἀτελὴς γὰρ ἡ νομοθεσία ἐφαίνετο, [k] ὡς ἂν ἐξ ὀλίγου συντεθεῖσα χρόνου, καὶ ἔτι τοῖς ἤδη κεκυρωμένοις, ἵνα ἑκόντες τε καὶ ἄκοντες ἐν αὐτοῖς μένοιεν, ἐδόκει δή τινος ἀρχῆς αὐτοκράτορος δεῖν. τὸ δὲ μάλιστα πεῖσαν αὐτοὺς προελέσθαι τὴν δεκαρχίαν, ἦν ἡ τῶν δημάρχων κατάλυσις, ὃ παντὸς μάλιστα ἐβούλοντο. ταῦτα μὲν ἐν κοινῷ σκοπεμένοις αὐτοῖς ἐδόκει· ἰδίᾳ δὲ οἱ πρωτεύοντες τῇ συνεδρίᾳ γνώμην ἐποιοῦντο μεταπορεύεσθαι τὴν ἀρχήν, δεδιότες, μὴ ταραχώδεις τινὲς ἄνθρωποι, τηλικαύτης ἐξουσίας λαβόμενοι, κακόν τι [l] μέγα ἐξεργάσωνται. ἀγαπητῶς δὲ τὸ δῆμος τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ δεξαμένου, καὶ μετὰ πλείστης προθυμίας ἐπιψηφίσαντος, αὐτοὶ μὲν οἱ δέκα ἄνδρες προεῖπον τὸν τῶν ἀρχαιρεσιῶν καιρόν, μετῆσαν δὲ τὴν ἀρχὴν οἱ ἐντιμότατοί

Per. Iul. 4265. *Ante Chr.* 449. *Olymp.* 82 3/4. *Cat. V.C.* 303. *Var.* 305.

Poſt multas autem ſententias, *hinc inde dictas*, ea vicit, quae cenſebat, decemuiros iterum creandos, totiuſque reipublicae ſummam illis committendam. videbatur enim aliquid deeſſe legum numero, propter breuitatem temporis, quo fuerant conditae: et, vt leges iam latae a volentibus et nolentibus obſeruarentur, opus eſſe *rurſum* alicuius magiſtratus ſumma ac libera poteſtate. Quod autem potiſſimum eos induxit, vt decemuiros creari mallent, fuit tribunitiae poteſtatis abrogatio, quam maxime exoptabant. atque hae quidem fuere publicae illorum conſultationes. priuatim autem primores ſenatus eum magiſtratum ambire decreuerunt, veriti, ne, ſi homines aliqui turbulenti tantam poteſtatem adepti fuiſſent, grauem aliquam cladem reipublicae afferrent. Quum autem plebs ſenatuſconſultum facile comprobaſſet, et maxima animi alacritate ſuis ſuffragiis id confirmaſſet, decemuiri diem comitiorum indixerunt: honoratiſſimi vero quique

[i] Δεκαδαρχίαν *Vat.* atque ita alibi.

[k] Haec ita diſtinguenda et legenda puto: ὡς ἂν ἐξ ὀλίγου συντεθεῖσα χρόνου καὶ ἐπὶ τοῖς ἤδη κεκυρωμένοις, ἵνα ἑκόντες τε καὶ ἄκοντες ἐν αὐτοῖς μένοιεν, ἐδόκει τινὸς ἀρχῆς αὐτοκράτορος δεῖν. *Port.*

[l] Μέγα ἐργάσωνται *Vat.*

[m] Ἔνθα

τε καὶ πρεσβύτατοι τῶν πατρικίων. [m] ἔνθα δὴ πολὺς ὑπὸ πάντων ἐπαινούμενος ἦν ὁ τῆς τότε δεκαρχίας ἡγεμὼν Ἄππιος, καὶ πᾶς ὁ δημοτικὸς ὄχλος ἐκεῖνον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἠξίου κατέχειν, ὡς οὐκ ἄλλου τινὸς ἄμεινον [n] ἡγησαμένου. ὁ δ' ἀναίνεσθαι μὲν προσεποιεῖτο κατ' ἀρχάς, [o] καὶ ἀπολύειν αὐτὸν ἠξίου λειτουργίας ὀχληρᾶς καὶ ἐπιφθόνου. τελευτῶν δ', ὡς ἐλιπάρουν αὐτὸν ἅπαντες, αὐτός τε [p] ὑπέμενε μετιέναι τὴν ἀρχήν, καὶ τῶν συμπαραγγελλόντων τὰς ἀρίστας αἰτιασάμενος, οὐχ ἡδέως πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν διὰ τὸν φθόνον, τοῖς ἑαυτῷ φίλοις συνηγωνίζετο φανερῶς. ἀποδείκνυταί τε πάλιν ἐν ἀρχαιρεσίαις λοχίτισι νομοθέτης τὸ δεύτερον· σὺν δ' αὐτῷ Κόϊντος μὲν Φάβιος, ὁ καλούμενος [q] Οὐϊβολανός, ὁ τρὶς ὑπατεύσας, ἀνὴρ ἀνεπίληπτος εἰς τόδε χρόνου γενόμενος περὶ πᾶσαν ἀρετήν· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πατρικίων, οὓς

quique et natu maximi e patribus *eum* magiſtratum petierunt. Ibi magnis laudibus ab omnibus efferebatur Appius, qui tunc decemuirorum princeps fuerat: et tota plebs eum in eo magiſtratu retinere volebat, quod nullus alius e toto collegio melius ſe in eo geſſiſſet. Ille primum ſimulate id recuſabat, et a negotioſa et inuidioſa reipublicae adminiſtratione ſe liberari petebat. Sed tandem, quum omnium precibus rogaretur, ipſe quoque non dubitauit *eum* magiſtratum petere, et criminatus competitorum optimos quoſque, ſibi prae inuidia parum aequos eſſe, amicis ſuis aperte fauit. Itaque rurſus centuriatis comitiis legislator creatus eſt, et cum eo Q. Fabius Vibulanus, qui ter conſulatum geſſerat, vir omni virtute praeditus et ad eam vſque diem inculpatus: ex reliquis vero patriciis, quos

[m] Ἔνθα δὴ πολὺς *Vat.* vulgatis deeſt δή.

[n] Si malis ἡγησόμενος, ſenſus eſt: *quaſi haud alius quiſpiam melius ei magiſtratui praefuturus eſſet. Sylb.*

[o] Καὶ ἀπολύειν αὐτὸν ἠξίουν λειτουργίας καὶ ὀχληρᾶς καὶ ἐπιφθόνου *Vat.* vulg. deeſt αὐτόν.

[p] Ὑπέμεινε μετεῖναι τὴν ἀρχήν *Vat.*

[q] Praepoſtere in *Ed. Steph.* Ἰββολανός. *Sylb.* Legendum Βιβυλανός, vel quod melius Οὐϊβυλανός. *Port.*

ἧς αὐτὸς ἠσπάζετο, [r] Μάρκος Κορνήλιος, Μάρκος [s] Σέργιος, καὶ Λεύκιος Μινύκιος, καὶ Τίτος Ἀντώνιος, καὶ Μάνιος [t] Ῥαβολήϊος, ἄνδρες ἀ πάνυ ἐπιφανεῖς· ἐκ δὲ τῶν δημοτικῶν, Κόϊντος [u] Πυτέλλιος, καὶ Καίσων [x] Δυάλιος, καὶ Σπόριος [y] Ὄππιος. προσελήφθησαν γὰρ καὶ ἑτοι πρὸς τῷ Ἀππίῳ, κολακείας ἕνεκα τῶν δημοτικῶν, διδάσκοντος, ὅτι δίκαιόν ἐστι, μιᾶς ἀρχῆς κατὰ πάντων [z] ἀποδεικνυμένης, εἶναί τι καὶ τῷ δήμῳ μέρος ἐν αὐτῇ. εὐδοκιμῶν δ' [a] ἐν ἅπασι τούτοις, καὶ δοκῶν κράτιστος

Per. Iul. 4265. *Ante Chr.* 449. *Olymp.* 82 3/4. *Cat. V.C.* 303. *Var.* 305.

quos ille caros habebat, *M. Cornelius*, M. Seruilius, L. Minucius, T. Antonius, et Manius Rabuleius, viri non admodum clari: ex plebeiis vero Q. Poetelius, Caeso Duellius, et Sp. Oppius. Hos enim quoque Appius assumserat, vt maiorem plebis gratiam sibi conciliaret, docens, aequum esse, vt, quum tunc magistratus creetur, cui totius reipublicae administratio committatur, plebs etiam eius sit particeps. Ob haec igitur omnia laudatus, habitusque * omnium regum et consu-

r Ante *M. Seruilium* cum *Lapo* et *Gelenio*, ex *Liuio* et *Diodoro*, inserui *M. Cornelium*, qui deest in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] *Sylb.* Infra quidem eiusdem *Cornelii* meminit aliquoties *Dionysius*, p. 696, 697, 704. iuxta *Ed. Sylb.*

s Ita ex *Liuio* restituit *Sylb.* pro *M. Seruilio*, vt in *Ed. Steph. Vat.* et *Lapi Cod.* Infra etiam p. 704. iuxta *Ed. Sylb.* Μάρκος Σέργιος: at *Diodorus* Γάϊον Σέργιον appellat.

t Ita apud *Diodorum* quoque ac *Liuium* est, et infra p. 704. [iuxta *Ed. Sylb.*] perperam in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] Ῥαβόλιος. *Sylb.*

u Infra p. 704. [iuxta *Ed. Sylb.*] Πυτέλιος. apud *Liuium* est *Poetilius*: in *Capitolinis* tabulis *Poetelius*, quam scripturam mauult *Sigonius. Sylb.*

x P. 704. Δυέλιος [ibique in *Cod. Vat.* Δυέλλιος] habemus. Verum puto Δυέλλιος, vel (vt *Sigonius* apud *Liuium* mauult) Δυίλλιος. *Sylb.*

y Ita etiam p. 704. In *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* Ἅππιος: errore satis euidenti. Decemuirorum nomina videsis apud *Liuium*, l. III. c. 35.

z Ἐπιδεικνυμένης] Forsan rectius ἀποδεικνυμένης, cuiusmodi commutatio supra quoque notata, p. 1983. v. 1. *Sylb.*

a Rectius, vt puto, in *Cod. Vat.* ἐφ' ἅπασι.

* *Al.* tam regum omnium optimus, quam eorum, qui annuo imperio vrbi praefuerant.

b Δεκα-

εἶναι βασιλέων τε καὶ τῶν κατ' ἐνιαυτὸν ἡγησαμένων τῆς πόλεως, παραλαμβάνει πάλιν τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν. ταῦτα κατ' ἐκείνην ἐπράχθη τὴν [b] δεκαρχίαν Ῥωμαίων. ἄλλο δ' οὐδέν, ὅ τι καὶ λόγε ἄξιον.

Ἐν δὲ τῷ κατόπιν ἔτει παραλαβόντες τὴν ὑπατικὴν ἐξουσίαν οἱ σὺν Ἀππίῳ Κλαυδίῳ δέκα ἄνδρες, Εἰδοῖς [c] Μαΐαις· ἦγον δὲ τὰς μῆνας κατὰ σελήνην, καὶ συνέπιπτεν εἰς τὰς εἰδὰς ἡ πανσέληνος· [d] πρῶτον μὲν ὅρκια τεμόντες ἀπόῤῥητα τῷ πλήθει, [e] συνθήκας σφίσιν αὐτοῖς ἔθεντο περὶ μηθενὸς ἀλλήλοις ἐναντιώσθαι, ὅ τι δ' ἂν εἷς ἐξ αὐτῶν δικαιώσῃ, τοῦτο ἅπαντες ἡγεῖσθαι κύριον, τήν τ' ἀρχὴν καθέξειν διὰ βίου, καὶ μηδένα παρήσειν ἕτερον ἐπὶ τὰ πράγματα, ἰσότιμοί τε ἅπαντες ἔσεσθαι, καὶ τὴν αὐτὴν ἕξειν δυνασείαν, βουλῆς μὲν, ἣ δήμῳ ψηφίσμασι σπανίως καὶ εἰς αὐτὰ τὰ

LIX.

consulum optimus, magistratum in proximum annum iterum accepit. Haec illo anno, decemuiris rempublicam gubernantibus, gesta sunt, nec aliud quidquam memoratu dignum actum est.

Per. Iul. 4266. *Ante Chr.* 448. *Olymp.* 82 4/4. *Cat. V.C.* 304. *Var.* 306.

Anno sequenti decemuiri, *nimirum* App. Claudius, eiusque collegae, accepta consulari potestate Idibus Maiis, (menses autem pro cursu lunari tunc obseruabant, et plenilunium in ipsas Idus incidebat) primum quidem, foedere clandestino inter se inscia plebe icto, coniurarunt, ne quis ex collegio vlla in re aliis aduersaretur, sed quod vni eorum placuisset, id omnes firmum ratumque haberent, et imperium perpetuo retinerent, nec alium quempiam ad reipublicae administrationem admitterent, omnesque pari honore atque pari potestate essent, et non nisi raro senatusconsultis, aut plebiscitis, idque vrgente necessi-

Appius Claudius eiusque collegae iterum creati decemviri.

b Δεκαδαρχίαν ὑπὸ Ῥωμαίων, ἄλλο δ' οὐδέν, ὅ, τι καὶ *Vat.*

c Ita cum *Liuio*, *Lapo*, et *Gelenio*. Perperam in *Ed. Steph.* μέσαις, et in *Cod. Vat.* μέαις.

d Πρῶτα *Vat.* et *Lapi Cod.*

e Optime in *Cod. Vat.* συνθήκας σφίσιν αὐτοῖς ἔθεντο. vulgatis v. συνθήκας deest. et mox v. 11. τἄθ' ἅπαντας, et v. 13. ἰσοτίμους τε ἅπαντας. adeo vt non opus sit cum *Sylburgio* dicere, ἅπαντες non respicere ἡγεῖσθαι, sed praecedens ἔθεντο, atque

ἀναγκαῖα χρώμενοι, τὰ δὲ πλεῖστα ἐπὶ τῆς ἑαυτῶν ἐξουσίας ποιοῦντες. ἐνστάσης δὲ τῆς ἡμέρας, ἐν ᾗ παραλαβεῖν αὐτοὺς ἔδει τὴν ἀρχὴν, τοῖς θεοῖς [f] προθύσαντες, ἅπερ ἦν νόμος· ἱερὰν δὲ ταύτην ἄγουσι Ῥωμαῖοι τὴν ἡμέραν, καὶ πάντες μάλιστα ὀττεύονται μήτ' ἀκοῦσαι μηθὲν ἀηδὲς ἐν αὐτῇ, μήτ' ἰδεῖν· ἕωθεν εὐθὺς ἐξῄεσαν [g] οἱ δέκα τὰ παράσημα πάντα τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἅπαντες ἐπαγόμενοι. ὁ δὲ δῆμος, ὡς ἔμαθεν αὐτοὺς οὐκέτι φυλάττοντας τὸ δημοτικὸν ἐκεῖνο καὶ μέτριον σχῆμα τῆς ἡγεμονίας, οὐδὲ διαμειβομένους τὰ παράσημα τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς, ὡς [h] πρότερον, εἰς πολλὴν ἦλθε δυσθυμίαν καὶ κατήφειαν. ἐφόβουν δ' οἱ προσηρτημένοι ταῖς δέσμαις τῶν ῥάβδων πελέκεις, οὓς ἔφερον οἱ προηγούμενοι τῶν ἀνδρῶν ἑκάστου δώδεκα ὄντες, ἀνα-

Per. Iul. 4266. *Ante Chr.* 448. *Olymp.* 82. 4 83. 1. *Cat.* 304. *V.C. Var.* 306.

necessitate, vterentur, maximam vero rerum partem pro imperii sui potestate agerent. Quum autem venisset dies, quo magistratum inituri erant, post peracta sacra solemnia (hic autem dies Romanis festus sacerque est, et maximae religioni habent, quidquam in eo iniucundum aut audire, aut videre) mane statim omnes cum omnibus regiis insignibus prodierunt. At populus, vt vidit, eos non retinere amplius popularem illum et moderatum magistratus habitum, nec regiae potestatis insignia per vices mutare, vt ante faciebant, magno animi moerore ac tristitia correptus est. Eum autem terrebant alligatae fascibus secures, quas duodecim lictores vnicuique eorum praeferebant, verbe-

id ipsum pro composito συνέθεντο poni; aut cum *Porto* legere: ἐν σφίσιν αὐτοῖς συνέθεντο.

f Προθύσαντες, ἃ ἦν νόμος *Vat.*

g Οἱ δὲ καὶ τὰ παράσημα] Rectius forsan: ἕωθεν εὐθὺς ἐξῄεσαν οἵδε, καὶ τὰ παράσημα etc. nisi forte, retenta vulgata scriptura, commation istud ἕωθεν εὐθὺς ἐξῄεσαν ad totum pop. Rom. referendum sit. *Lapus* vertit: *mane exiuerunt, adducentes statim omnia regiae potestatis insignia. Sylb.* In *Cod. Vat.* οἱ δὲ κατὰ παράσημα etc.

h Optime in *Cod. Vat.* ὡς πρότερον, quod et *Sylburgio* et *Porto* placuisse video. Vide p. 2143. v. 4. vulg. ὡς deest.

i Ἐγίνετο

στέλλοντες ἐκ τῶν στενωπῶν πληγαῖς τὸν ὄχλον, ὃ ἐπὶ τῶν βασιλέων [i] ἐγίνετο πρότερον. κατελύθη γὰρ εὐθὺς τὸ ἔθος τοῦτο μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν μονάρχων ὑπ' ἀνδρὸς δημοτικοῦ Ποπλίου Οὐαλερίου τὴν ἐκείνων ἐξουσίαν μεταλαβόντος. ᾧ πάντες οἱ μετ' ἐκεῖνον ὕπατοι, καλοῦ πράγματος δόξαντι ἄρξαι, τὰ ὅμοια πράττοντες, οὐκέτι ταῖς δέσμαις τῶν ῥάβδων προσήρτων τοὺς πελέκεις, ὅτι μὴ κατὰ [k] τὰς στρατείας καὶ τὰς ἄλλας ἐξόδους [l] τὰς ἐκ τῆς πόλεως. πόλεμον δ' ἐξάγοντες ὑπερόριον, ἢ τῶν ὑπηκόων πράγματα [m] ἐπισκεπτόμενοι, τότε καὶ τοὺς πελέκεις ταῖς ῥάβδοις προσελάμβανον, ἵνα [n] τὸ τῆς ὄψεως φοβερὸν, ὡς κατ' ἐχθρῶν, ἢ δούλων γινόμενον, ἥκιστα φαίνηται τοῖς πολίταις ἐπαχθές.

LX. Τοῦτο δὴ θεασαμένοις ἅπασιν, ὃ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας σημεῖον ἐλογίζετο εἶναι, πολὺ παρειστήκει δέος, ὥσπερ ἔφην, ἀπολωλεκέναι νομίζουσι τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δέκα βασιλεῖς ἀνθ' ἑνὸς ἑλομένοις. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον

verberibus turbam ex viis submouentes, quemadmodum olim sub regibus fiebat. Hic enim mos confestim post eiectos reges antiquatus fuerat a viro populari P. Valerio, qui in eorum potestatem successerat. quem omnes consules deinceps sequuti, vt praeclari exempli auctorem imitati, secures fascibus, nisi in expeditionibus aliisue publicis profectionibus, amplius non addebant. quoties vero bellum externum gerebant, aut res subditorum inuisebant, tunc etiam secures ad fasces adhibebant, vt illius spectaculi terror, quasi *solis* hostibus, aut subditis incuteretur, ciuibus minus grauis videretur.

Per. Iul. 4266. *Ante Chr.* 448. *Olymp.* 82. 4 83. 1. *Cat.* 304. *V.C. Var.* 306.

Hoc igitur conspecto, quod regiae potestatis insigne putabatur, omnes (vt dixi) metus ingens inuasit, quod de libertate sua actum existimarent, et pro rege vno decem a se creatos. Quum igitur decemuiri multitudinem hoc

i Ἐγίνετο *Vat.* vulg. ἐγένετο.

k Magis proprie τὰς στρατείας. *Sylb.* nam vulg. στρατιὰς.

l Ἐξόδους τὰς ἐκ τῆς πόλεως *Vat.* secundum horum vocabulorum cum tertio deest vulgatis.

m Ἐπισκεψόμενοι *Vat.*

n Non agnoscit *Vat.* καὶ, quod vulgatae post ἵνα addunt.

o Omittit

καταπληξάμενοι τὰς ὄχλας οἱ δέκα ἄνδρες, καὶ γνόντες, ὅτι δεῖ φόβῳ τὸ λοιπὸν [o] ἄρχειν, ἑταιρείαν ἕκαστοι συνῆγον, ἐπιλεγόμενοι τὰς θρασυτάτας τῶν νέων, καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἐπιτηδειοτάτας. τὸ μὲν ἓν ἐκ τῶν ἀπόρων [p] καὶ ταπεινῶν τιῆς τύχαις τὰς πλείας φανῆναι τυραννικῆς κολακὰς ἐξουσίας, τῷ κοινῷ συμφέροντος ἀλλαξαμένους τὰς αὐτῶν ὠφελείας, ἅτε παράδοξον, ἅτ' ἀνέλπιστον ἦν· τὸ δὲ καὶ ἐκ τῶν πατρικίων εὑρεθῆναι συχνὰς ἔχοντάς τι καὶ ἐπὶ πλάτῳ καὶ ἐπ' εὐγενείᾳ μέγα φρονεῖν, τὰς [q] ὑπομείναντας συγκαταλύειν τοῖς [r] δεκαδάρχοις τὴν τῆς πατρίδος ἐλευθερίαν, τοῦτο θαυμαστὸν ἅπασιν εἶναι δοκεῖ, οἳ πάσαις [s] δελεύοντες ἡδοναῖς, ὁπόσαι πεφύκασιν ἀνθρώπων κρατεῖν, κατὰ πολλὴν ἄδειαν ἦρχον τῆς πόλεως, βελὴν μὲν, ἢ δῆμον, ἐν ὀδὶ μιᾷ μερίδι τιθέμενοι, πάντων δ' αὐτοὶ νομοθέται τε καὶ

Per. Iul. 4266. *Ante Chr.* 448. *Olymp.* 82. 4. 83. 1. *Cat.* *V.C.* 304. *Var.* 306.

hoc modo terruissent, eamque in posterum metu regere statuissent, singuli sodalitatem contraxerunt, et audacissimos quosque ac sibi maxime conuenientes iuuenes delegerunt. Quod igitur plerique inopes ac infimae conditionis homines, publicis commodis priuatos quaestus praeferentes, tyrannicae potestatis adulatores exstiterint, hoc nec praeter opinionem, nec praeter spem accidit; sed quod, etiam ex ordine patricio, multi inuenti fuerint, qui, quum opibus et nobilitate aliquo modo de se magnifice sentire possent, tamen non dubitarint vna cum decemuiris patriae libertatem opprimere, hoc admirandum omnibus videtur, cum illi indulgentes omnibus voluptatibus, quae hominibus imperare solent, magna licentia et sine vllo metu suum imperium in rempublicam exercebant, senatum populumque Romanum penitus contemnentes, omnium ipsi legumlatores

o Omittit *Vat.* αὐτῶν, quod in vulg. pone λοιπὸν legitur.

p Καὶ τῶν ταπεινῶν *Vat.*

q Ὑπομένοντας *Vat.*

r Hic demum consentit cum *Cod. Vat.* supra vero diuersam habuimus scripturam p. 2149. v. 3. et infra p. 2155. v. 4. atque alibi.

s Nota κολακεύοντες [ita enim in vulgatis est] ἡδοναῖς, pro δελεύοντες: vt *Lapus* quoque vertit: *omnibus indulgentes voluptatibus. Sylb.*

t Ita

δικαστὴ γινόμενοι, πολλὰς μὲν ἀποκτιννύντες τῶν πολιτῶν, πολλὰς δ' ἀφαιρούμενοι τὰς οὐσίας ἀδίκως. ἵνα δ' αὐτοῖς εὐπρεπῶς τὰ γινόμενα ἔχῃ, παράνομα καὶ δεινὰ ὄντα, ὡς δὴ σὺν τῷ δικαίῳ πρατ]όμενα, δικαστήρια ἐφ' ἑκάστῳ χρήματι ἀπεδίδοσαν· ἦσαν δ' οἵ τε κατήγοροι ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἐκ τῶν συγκατασκευαζόντων τὴν τυραννίδα ὑποπεμπόμενοι, καὶ δικαστήρια ἐκ τῶν [t] ἑταίρων ἀποδεικνύμενα, οἳ διημείβοντο ἀλλήλοις καταχαριζόμενοι τὰς δίκας. πολλὰ δὲ τῶν ἐγκλημάτων, καὶ ἃ τὰ ἐλαχίστ' ἄξια, ἐφ' ἑαυτῶν οἱ δέκα ἔκρινον· ὥς' ἠναγκάζοντο οἱ μειονεκ]ῆντες τῷ δικαίῳ, προσνέμειν ἑαυτὰς ταῖς ἑταιρίαις, ἐπειδὴ τὸ ἀσφαλὲς [u] οὐκ ἐνῆν αὐτοῖς ἄλλως ἔχειν. καὶ ἐγένετο σὺν χρόνῳ πλεῖον τῷ ὑγιαίνοντος τὸ διεφθαρμένον καὶ νοσοῦν ἐν τῇ πόλει. [x] οὐδὲ γὰρ ἠξίουν ἐντὸς τείχους μένειν, οἷς τὰ πρατ]όμενα ὑπὸ

Per. Iul. 4266. *Ante Chr.* 448. *Olymp.* 82. 4. 83. 1. *Cat.* *V.C.* 304. *Var.* 306.

res atque iudices, multos ciuium occidentes, multos bonis iniuste exuentes. Vt autem iniusta ac atrocia eorum facinora speciem iustitiae haberent, de singulis caussis iudicio constituto cognoscebant: accusatores vero ab illis, qui eis tyrannidem adstruebant, subornabantur; et iudicia constabant ex eorum sodalibus, * qui sibi inuicem gratiam referebant, caussas largientes. Multas autem caussas, easque non minimi momenti, decemuiri suo arbitratu iudicabant: itaque qui ** iuri suo non fidebant, cogebantur se eorum sodalitiis adiungere, quia nulla alia ratione se suum ius obtinere posse sperabant. Et tandem accidit, vt in ciuitate pars corrupta et laborans maior esset, quam sana. Qui enim decemuirorum administratione grauiter offendebantur,

t Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* confirmatque quod infra reperitur p. 654. v. 35. [edit. Hudſ.] Male in *Ed. Steph.* ἑτέρων.

* Qui mutuas sibi in iudiciis praestabant operas. *Gelen.*

** *Verba Graeca,* οἱ μειονεκ]ῆντες τῷ δικαίῳ, *non sonant,* qui iuri suo non fidebant, *sed* qui iure aliis inferiores erant. *Port.*

u Οὐκ ἐνῆν ἄλλως αὐτοῖς ἔχειν *Vat.* vulg. αὐτὸς.

x Οὐδὲ γὰρ ἠξίουν ἔτι μένειν ἐντὸς τείχους *Vat.*

y Ἀλλὰ

τῶν δεκαδάρχων ἀνιαρὰ ἦν, [y] ἀλλ' ἀνεχώρουν εἰς τὰς ἀγρούς, τὸν τῶν ἀρχαιρεσιῶν σκοπεῖντες χρόνον, ὡς ἀποθησομένων τῶν δέκα ἀνδρῶν τὰς δυναστείας, ὅταν τὸν ἐνιαύσιον [z] ἐκτελέσωσι χρόνον, καὶ ἀποδειξόντων ἑτέρους ἀρχάς. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄππιον τὰς λοιπὰς συγγράψαντες νόμους ἐν δέλτοις δυσὶ, καὶ [a] ταύτας ταῖς πρότερον ἐξενεχθείσαις προσέθηκαν· ἐν αἷς καὶ ὅδε ὁ νόμος ἦν, „μὴ ἐξεῖναι τοῖς πατρικίοις πρὸς τὰς δημοτικὰς ἐπιγαμίας συνάψαι,„ δι' ἀδὲν, [b] ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἕτερον, ἢ τὸ μὴ συνελθεῖν εἰς ὁμόνοιαν τὰ ἔθνη γάμων ἐπαλλαγαῖς καὶ οἰκειοτήτων [c] κοινωνίᾳ συγκερασθέντα. ὡς δὲ καὶ ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν ἐπέσχε χρόνος, πολλὰ χαίρειν φράσαντες τοῖς τε πατρίοις ἐθισμοῖς, καὶ τοῖς [d] νεωστὶ συγγραφεῖσι νόμοις, ἅτε βελῆς ψήφισμα [e] ποιησάσης, ἅτε δήμῳ, διέμειναν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς.

LXI. [f] Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὀλυμπιὰς μὲν ἦν ὀγδοηκοστὴ καὶ τρίτη, ἧν ἐνίκα στάδιον Κρίσων Ἱμεραῖος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Φιλίσκου, τὴν δὲ ὑπατικὴν ἐξουσίαν κατεῖχεν ἐν Ῥώμῃ Ἄππιος μὲν Κλαύδιος τρίτον ἔτος ἡγούμενος τῆς δεκαδαρχίας κατὰ τὸ ἑξῆς· οἱ δὲ σὺν αὐτῷ τὴν παρελθόντα ἐνιαυτὸν ἄρξαντες, δεύτερον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας [g] ἔμενον.

Per. Iul. 4266. *Ante Chr.* 448. *Olymp.* 82. 4. 83. 1. *Cat.* *V.C.* 304. *Var.* 306. XII. *legum tabulae.*

debantur, in vrbe manere nolebant; sed se in sua praedia recipiebant, comitiorum tempus exspectantes: quasi decemuiri exacto anno potestatem deposituri, et alios magistratus creaturi essent. Sed Appius eiusque collegae, quum reliquas leges in duabus tabulis scripsissent, has quoque illis *decem* prioribus addiderunt: in quibus haec quoque lex erat, „ne patriciis connubia cum plebeiis contrahere liceret,„ non ob aliam causam, (vt mihi videtur) quam ne, familiis coniugii et affinitatis vinculo consociatis, ordines in concordiam coirent. Quum autem comitiorum tempus venisset, patriis moribus simul et nouis legibus longum valere dixerunt, *atque* nec exspectato senatusconsulto, aut plebiscito, in eodem magistratu permanserunt.

Post eum annum acta est olympias LXXXIII. qua in stadio vicit Criso Himerensis, archonte Athenis Philisco, Romae vero Appius Claudius princeps decemuiratus tertium iam annum consularem potestatem deinceps retinebat; eiusque collegae, qui anno superiore imperium habuerant, iterum in eadem potestate manserunt.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

y Ἀλλὰ ἀνεχώρουν *Vat.*

z Perperam in *Ed. Steph.* ἐκτελεύωσι.

a Minus recte in *Ed. Steph.* ταύταις, et mox ἐπιγαμίας.

b Ὡς ἐμοὶ δοκεῖν *Vat.*

c Κοινωνίαις *Vat.*

d Νεωστὶ γραφεῖσι *Vat.*

e Ποιήσαντες *Vat.*

f *Cuiacius* hanc periochen facit initium libri XI. Sed mutatione non opus esse perspicuum est ex pag. 197. v. 14. p. 265. v. 42. et p. 326. v. 22. [edit. Hudson.] At si mox malis cum articulo τὸν τοῦτον ἐνιαυτὸν, facile assentior. *Sylb.* Articulum hunc agnoscit *Cod. Vat.* Ego tamen propendeo, vt credam, septem hosce versiculos argumentum exstitisse libri vndecimi; praesertim cum me in ista opinione confirmet *Lapi* versio.

g Μένοντες *Vat.* et *Lapi Cod.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

DIONYSII ALEXANDRI F. HALICARNASSENSIS ROMANARVM ANTIQVITATVM

LIBER VNDECIMVS.

Ἐπὶ δὲ τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ τρίτης ὀλυμπιάδος, ἧς ἐνίκα στάδιον Κρίσων Ἱμεραῖος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Φιλίσκου, καταλύσαι Ῥωμαῖοι τὴν τῶν δέκα ἀρχὴν, ἔτη τρία τῶν κοινῶν ἐπιμεληθεῖσαν. ὃν δὲ τρόπον ἐπεχείρησαν ἐρριζωμένην ἤδη τὴν δυναστείαν ἐξελεῖν, καὶ τίνων ἀνδρῶν ἡγησαμένων τῆς ἐλευθερίας, καὶ διὰ ποίας αἰτίας καὶ προφάσεις, ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβὼν πειράσομαι διελθεῖν· ἀναγκαίας ὑπολαμβάνων εἶναι καὶ καλὰς τὰς τοιαύτας μαθήσεις ἅπασι μὲν, ὡς εἰπεῖν, ἀνθρώποις, μάλιστα δὲ, ὅσοι περὶ τὴν φιλόσοφον θεωρίαν, καὶ περὶ τὰς πολιτικὰς διατρίβουσι πράξεις. τοῖς τε γὰρ πολλοῖς ἐκ ἀπαρκεῖ τοῦτο μόνον ἐκ τῆς ἱστορίας παραλαβεῖν, ὅτι τὸν Περσικὸν πόλεμον· [a] ἵν' ἐπὶ τούτῳ ποιήσωμαι τὸν λόγον· ἐνίκησαν Ἀθηναῖοί τε καὶ Λακεδαιμόνιοι, δυσὶ ναυμαχίαις καὶ πεζομαχίᾳ μιᾷ καταγωνισάμενοι τὸν βάρβαρον τριακοσίας ἀγοντα μυριάδας, [b] αὐτοῖς συμμάχοις ὀλίγῳ πλείους ὄντες ἕνδεκα μυριάδων· ἀλλὰ καὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς αἱ πράξεις ἐγένοντο, βάλλονται παρὰ τῆς ἱστορίας μαθεῖν, καὶ τὰς αἰτίας ἀκοῦσαι, δι' ἃς τὰ θαυμαστὰ καὶ παράδοξα ἔργα ἐπετέλεσαν, καὶ τίνες ἦσαν οἱ τῶν στρατοπέδων ἡγεμόνες, τῶν τε βαρβαρικῶν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν, ἱστορῆσαι, καὶ μηδενὸς, ὡς εἰπεῖν, ἀνήκοοι γενέσθαι τῶν συντελεσθέντων περὶ τοὺς ἀγῶνας. ἥδεται γὰρ ἡ διάνοια παντὸς ἀνθρώπου χειραγωγεμένη διὰ τῶν λόγων ἐπὶ τὰ ἔργα, καὶ μὴ μόνον ἀκούσασα τῶν λεγομένων, ἀλλὰ καὶ τὰ πραττόμενα ὁρῶσα. ὅδέ γ' ὅταν πολιτικὰς ἀκούσωσι πράξεις, ἀρχὴν τε καὶ κεφάλαιον αὐτὸ καὶ τὸ πέρας τῶν πραγμάτων μαθόντες, [c] ὅτι συνεχώρησαν Ἀθηναῖοι Λακε-

Olympiade LXXXIII. qua in stadio vicit Criso Himerensis, archonte Athenis Philisco, Romani decemuirorum imperium, quod tres annos rempublicam administrarat, abrogarunt. Quo autem modo potestatem, quae iam radices altas egerat, exstirpare aggressi fuerint; quorum virorum ductu libertatem recuperarint; ob quas causas, quibusue occasionibus, re ab initio repetita, narrare conabor: quia talium rerum cognitionem omnibus (vt ita dicam) hominibus, praecipue vero iis, qui in philosophiae contemplatione et in ciuilium negotiorum tractatione versantur, necessariam pulchramque esse iudico. multis enim non satis hoc solum ex historia cognoscere, bello Persico (vt de eo loquar) Athenienses et Lacedaemonios victores fuisse, duobus proeliis naualibus atque vni terrestri deuicto barbaro, qui secum ducebat tricies centena hominum millia, quum tamen ipsi cum sociorum auxiliis non essent plures, quam centum et decem hominum millia: sed etiam loca, vbi res gestae fuerint, ex historia cognoscere, et causas audire, ob quas illa facinora admiranda et omnem fidem superantia ediderint, et percontari, quinam fuerint tam barbarorum, quam Graecorum exercituum duces; denique (vt ita dicam) quicquid in ipsis proeliis gestum est, audire volunt. Cuiusuis enim hominis animus, dum verbis ad ipsas res quasi manu ducitur, et dum non solum audit, quae dicuntur, verum etiam, quae geruntur, videt, voluptate afficitur. neque etiam homines, quum audiunt ea, quae in ciuitatibus gesta sunt, satis habent ipsa rerum capita et earum euentum cognoscere; vt quod Athenienses Lacedaemoniis immodicam tyrannidem imperio prius vantur.

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307. Superioris anni decemviri, cum in magistratu permanerent, ob

a Forsan rectius ἵνα περὶ τούτῳ, vt p. 2159. v. 8. *Sylb.*

b Αὐτοὶ σὺν αὐτοῖς τοῖς συμμάχοις] Desideratur αὐτοῖς in *Cod. Vat.*

c Nempe belli Peloponnesiaci anno vltimo. nam his legibus pax conuenit inter Athenienses et Lacedaemonios. Vide *Xenophontem* Ἑλληνικῶν libro secundo,

δαιμονίοις, τείχη τε καθελεῖν τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ
νεῶς διατεμεῖν, καὶ φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν εἰσα-
γαγεῖν, καὶ ἀντὶ τῆς πατρίδος δημοκρατίας ὀλιγαρχίαν
τῶν κοινῶν ἀποδεῖξαι κυρίαν, ἅτε πρὸς αὐτὰς ἀγῶνα
ἀράμενοι. ἀλλ' εὐθὺς ἀξιοῦσι, καὶ τίνες ἦσαν αἱ κατα-
σχοῦσαι τὴν πόλιν ἀνάγκαι, δι' ἃς ταῦτα τὰ δεινὰ καὶ
σχέτλια ὑπέμεινε, καὶ τίνες οἱ πείσαντες αὐτὰς λόγοι,
καὶ ὑπὸ τίνων ῥηθέντες ἀνδρῶν, καὶ πάντα, ὅσα παρα-
κολουθεῖ τοῖς πράγμασι, διδαχθῆναι. τοῖς δὲ πολιτι-
κοῖς ἀνδράσιν, ἐν οἷς ἔγωγε τίθεμαι καὶ τοὺς φιλοσό-
φους, ὅσοι μὴ λόγων, ἀλλ' ἔργων καλῶν ἄσκησιν ἡγοῦν-
ται τὴν φιλοσοφίαν, τὸ μὲν ἥδεσθαι τῇ παντελεῖ θεω-
ρίᾳ τῶν παρακολουθούντων τοῖς πράγμασι, κοινὸν ὥσπερ
καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὑπάρχει· χωρὶς δὲ τῆς ἡδο-
νῆς περιγίνεται τὸ περὶ τὰς ἀναγκαίας καιρὰς μεγάλα
τὰς πόλεις ἐκ τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας ὠφελεῖν, καὶ ἄγειν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

moniis permiſerint ſuae vrbis muros demoliri, et naues diſcindere, et praeſidium in arcem inducere, et pro dominatu populari, quo patria ipſorum regebatur, paucos creare, quibus reipublicae adminiſtratio committeretur, ne certamine quidem contra eos ſuſcepto: ſed ſtatim et quaenam eſſent neceſſitates, quibus ciuitas preſſa *tunc* haec atrocia atque miſeranda mala pertulerit, et quibus rationibus ciues adducti, et quorum oratione impulſi id fecerint, et omnia, quae res ipſas comitantur, ſcire volunt. Viris etiam ciuilia negotia tractantibus (in quo numero philoſophos quoque pono, quotquot philoſophiam non verborum, ſed praeclarorum facinorum exercitationem putant) quemadmodum caeteris hominibus *illud* commune eſt, vt omnium eorum, quae rebus adhaerent, contemplatione pleniſſima delectentur: ſed praeter voluptatem magna quoque commoda ad ciuitates duris aſperiſque earum temporibus ex tali rerum accurata cognitione redundant, qua etiam fit, vt eae ad

ſecundo, *Diodorum* lib. XIII. *Plutarchum* in *Lyſandro*. Inde diſces, quo modo ſint accipienda verba illa, ἅτε πρὸς αὐτὰς ἀγῶνα ἀράμενοι. *Caſaub.*

d Legen-

αὐτὰς ἑκούσας ἐπὶ τὰ συμφέροντα διὰ τοῦ λόγου. ῥᾷστα
γὰρ οἱ ἄνθρωποι τά τ' ὠφελοῦντα καὶ βλάπτοντα κατα-
μανθάνουσιν, [d] ὅταν ἐπὶ παραδειγμάτων ταῦτα πολλῶν
ὁρῶσι, καὶ τοῖς ἐπὶ ταῦτα παρακαλοῦσιν αὐτὰς φρόνησιν
μαρτυροῦσι, καὶ πολλὴν σοφίαν. διὰ ταύτας δή μοι τὰς
αἰτίας ἔδοξεν ἅπαντα ἀκριβῶς διελθεῖν τὰ γενόμενα
περὶ τὴν κατάλυσιν τῆς ὀλιγαρχίας, ὅσα δὴ καὶ λόγου
τυχεῖν ἄξια ἡγοῦμαι. ποιήσομαι δὲ τὸν περὶ αὐτῶν λό-
γον, ἐκ τῶν τελευταίων ἀρξάμενος, ἃ δοκεῖ τοῖς
πολλοῖς αἴτια γενέσθαι μόνα τῆς ἐλευθερίας, λέγω δὴ
τῶν περὶ τὴν παρθένον ἁμαρτηθέντων Ἀππίῳ, διὰ τὸν
ἔρωτα· προσθήκη γὰρ αὕτη γε, καὶ τελευταία τῆς ὀρ-
γῆς τῶν δημοτῶν αἰτία, μυρίων τῶν ἄλλων προηγησα-
μένων· ἀλλ' ἀφ' ὧν ἤρξατο πρῶτον ἡ πόλις ὑπὸ τῆς
δεκαρχίας ὑβρίζεσθαι, ταῦτα πρῶτον ἐρῶ, καὶ διέξειμι
πάσας ἐφεξῆς τὰς ἐν τῇ τότε καταστάσει γενηθείσας
παρανομίας.

ad res, quae ipſis conducunt, oratione vltro ducantur. homines enim, quae proſunt, et quae obſunt, facillime cognoſcunt, quando ea ex multorum exemplis vident, iiſque, qui ſe ad haec hortantur, prudentiae magnaeque ſapientiae teſtimonium perhibent. Ob has igitur cauſſas viſum eſt mihi accurate perſequi omnia, quae in decemuiratus abrogatione acciderunt, et quae memoratu digna puto. De illis autem agam, initio non ab vltimis ducto, quae multis videntur ſola cauſſa libertatis fuiſſe, ab iis, inquam, quae Appius amore correptus in virginem commiſit, (haec enim eſt aliorum eius facinorum appendix, haecque eſt poſtrema cauſſa, quae plebis iram concitauit, quum ſexcentae aliae praeceſſiſſent) ſed eas contumelias ac iniurias, quibus decemuiratus rempublicam afficere coepit, primum dicam; et omnia ſcelera, quae tunc in illo ciuitatis ſtatu commiſſa ſunt, ordine recenſebo.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Cauſſa

d Legendum ὅταν ταῦτα ἐπὶ παραδείγματι (vel παραδείγμασι) πολλῶν ὁρῶσι. *Portus.* Scribendum ὅταν τε παρ. vel ὅταν ἐπὶ παραδείγμασι ταῦτα πολλοῖς ὁρῶσι. quam veram eſſe lectionem puto. *Caſaub.* In *Cod. Vat.* ὅταν ἐπὶ παραδειγμάτων ταῦτα πολλῶν ὁρῶσι. vulg. dant παραδείγματα.

11. Πρώτη μὲν ἂν δόξασα γενέσθαι τῶν κατὰ τῆς ὀλιγαρχίας μίσος πρόφασις, ὅτι συνύφηναν τὴν δευτέραν ἀρχὴν τῇ προτέρᾳ, δήμῳ τε ὑπεριδόντες, καὶ βουλῆς καταφρονήσαντες. ἔπειθ' ὅτι τοὺς χαριεστάτους Ῥωμαίων, οἷς ἃ κατὰ γνώμην τὰ πραττόμενα ὑπ' αὐτῶν ἦν, ἃς μὲν ἐξήλαυνον ἐκ τῆς πόλεως, αἰτίας ἐπιφέροντες ψευδεῖς καὶ δεινάς, ἃς δ' ἀπεκτίννυσαν· [e] κατηγόρους τ' αὐτοῖς ὑποπέμποντες ἐκ τῶν ἰδίων ἑταίρων, καὶ τὰς δίκας ταύτας αὐτοὶ δικάζοντες· μάλιστα δ' ὅτι τοῖς θρασυτάτοις τῶν νέων, οἷς εἶχον ἕκαστοι περὶ αὐτούς, ἐφῆκαν ἄγειν καὶ φέρειν τὰ τῶν ἐναντιουμένων [f] τῇ πολιτείᾳ. οἱ δ', ὥσπερ ἁλόντες πολέμῳ κατακράτος τῆς πατρίδος, ἃ τὰ χρήματα μόνον ἀφῃροῦντο τοὺς νόμῳ κτησαμένους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς γαμετὰς αὐτῶν τὰς εὐμόρφους παρηνόμουν, καὶ εἰς θυγατέρας ἐπιγάμους καθύβριζον, καὶ πληγὰς

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C.* 307. *Var.*

Cauſſa igitur, quae prima viſa eſt odium dominatui paucorum conciliaſſe, haec fuit; quod, deſpecta plebe et ſenatu contemto, ſecundum magiſtratum cum priore coniunxiſſent. deinde quia honeſtiſſimos quoſque Romanos, quibus acta ipſorum diſplicebant, partim ex vrbe pellebant, falſis grauibuſque criminibus illatis, partim interficiebant; eos enim accuſabant, ſubornatis aliquibus de ſuis amicis, et ipſi de his cauſſis cognoſcebant: ſed praecipue quia audaciſſimis iuuenum, quos ſinguli eorum circa ſe habebant, permiſerant, vt agerent et ferrent res eorum, qui illi ciuitatis formae aduerſarentur. qui quidem, tanquam armis capta et per vim expugnata patria, non ſolum bona ſuis dominis legitime parta auferebant: ſed etiam in formoſas eorum vxores impie ſe gerebant, et in filias nubiles contumelioſi erant, et iis, qui ideo indignabantur,

τοῖς ἀγαναγκάσιν, ὥσπερ ἀνδραπόδοις, ἐδίδοσαν· καὶ παρεσκεύασαν, ὅσοις ἀφόρητα εἶναι τὰ γινόμενα ἐδόκει, καταλιπόντας τὴν πατρίδα, γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις, εἰς τὰς πλησίον ἐξοικίζεσθαι πόλεις, ὑποδεχομένων αὐτοὺς Λατίνων μὲν, [g] διὰ τὸ συγγενές· Ἑρνίκων δὲ, διὰ τὴν ἔναγχος [h] γενομένην αὐτοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων ἰσοπολιτείαν. ὥσθ', ὅπερ εἰκὸς ἦν, τελευτῶντες αὐτοὶ κατελείφθησαν οἱ φιλοτύραννοι, καὶ οἷς μηδεμία τῶν κοινῶν φροντὶς ἦν. ἅτε γὰρ οἱ πατρίκιοι διέμενον ἐν τῇ πόλει, θωπεύειν μὲν οὐκ ἀξιοῦντες τοὺς ἡγεμόνας, ἐναντιοῦσθαι δὲ τοῖς πραττομένοις ἀδυνατοῦντες· οὔθ' οἱ καταγραφέντες εἰς τὸ βουλευτικὸν συνέδριον, ἃς ἐπάναγκες ἔδει παρεῖναι ταῖς ἀρχαῖς· ἀλλὰ καὶ τούτων οἱ πλείους ἀνασκευασάμενοι πανοικεσίᾳ, καὶ τὰς οἰκίας ἐρήμους ἀφέντες, ἐν τοῖς ἀγροῖς διέτριβον. τοῖς δ' ὀλιγαρχικοῖς καθ' ἡδονὴν αἱ τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν ἐγίνοντο φυγαὶ,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C.* 307. *Var.*

bantur, plagas, vt mancipiis, infligebant; effeceruntque, vt ii, quibus haec minime ferenda videbantur, relicta patria, cum coniugibus et liberis in proximas vrbes migrarent, quos Latini quidem ob cognationem, Hernici vero ob ius ciuitatis ſibi nuper a Romanis datum recipiebant. Itaque (quod veriſimile eſt) tandem ſoli remanſerunt illi, qui tyrannorum ſtudioſi erant, et qui rempublicam nihil prorſus curabant. neque enim patricii in vrbe permanſerunt, quod decemuiris reipublicae gubernatoribus aſſentari nollent, eorum vero facinora impedire non poſſent; ſed ne illi quidem, qui in ſenatorium ordinem relati fuerant, quibus neceſſe erat adeſſe magiſtratibus: ſed horum quoque plerique, cum integris familiis migrantes, et domos deſertas relinquentes, in agris degebant. Illis vero, qui paucorum potentiae ſtudebant, pergrata erat illuſtriſſimorum virorum fuga,

e In *Ed. Steph.* κατηγόρων τε αὐτὰς, ὑποπέμπ. Sed noſtram lectionem et *Xylander* probat, et confirmant, quae in praecedentis libri fine leguntur, pag. 2153. v. 5. atque adeo eam ſequutus eſt etiam *Lapus*: *ſubmittentes eis accuſatores ex amicis ſuis. Sylb.*

f Si quis cum praepoſitione malit ἐν τῇ πολιτείᾳ, per me licet. Sed defendi et haec lectio poteſt eo exemplo, quod pag. 2163. v. 13. legitur, ἀπεχθανομένους τῇ πολιτείᾳ. *Sylb.*

g Ἀσθενὲς] Procul dubio legendum διὰ τὸ συγγενές, vt *Lapus* quoque vertit: *ob cognationem.* Eandemque lectionem confirmant tum multa alia in ſuperioribus, tum Poſtumii ad Latinos oratio p. 343. v. 26. [ed. Hudſ.]

h Rectius fortaſſe δεδομένην, *datam. Sylb.*

πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἕνεκα, μάλιστα δὲ, ὅτι τοῖς ἀπολλύτοις τῶν νέων πολὺ τὸ αὔθαδες προσεγίνετο, μηδ' ὄψει δυναμένοις ἰδεῖν, ὃς ἔμελλον [i] ἀσελγῆ πρά[τ]οντες αἰσχύνεσθαι.

[k] Ἐρημωμένης δὲ τῆ κρείτ[τ]ονος [l] μέρος τῆς πόλεως, καὶ τὸ ἐλεύθερον ἅπαν ἀπολωλεκυίας, ἀφορμὴν κρατίστην ὑπολαβόντες [m] Αἰκανοὶ πολέμῳ κρατηθέντες ὑπ' αὐτῆς, τάς τε ὕβρεις, ἃς ὑβρίσθησαν, ἀποτίσασθαι, καὶ τὰ ἀπολωλότα ἀναλαβεῖν, ὡς νοσούσης διὰ τὴν ὀλιγαρχίαν τῆς πόλεως, καὶ οὔτε συξῆναι, οὔθ' ὁμονοῆσαι, οὔτ' ἀντιλαβέσθαι τῶν κοινῶν ἔτι δυνησομένης, παρασκευασάμενοι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, ἐλαύνουσιν ἐπ' αὐτὴν στρατεύμασι μεγάλοις. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Σαβῖνοι ἐμβαλόντες εἰς τὴν ὁμοτέρμονα, καὶ πολλῆς λείας γενόμενοι ἐγκρατεῖς, φόνον τ' ἐργασάμενοι πολὺν τῆ γεωργικῆ πλήθει, ἐν [n] Ἠρήτῳ κατεστρα-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 1/2. Cat. V.C. 305. Var. 307.

fuga, cum multis aliis de cauſſis, tum potiſſimum, quod ad iuuenum intemperantiam multum arrogantiae acceſſerat, qui ne conſpectum quidem eorum ferre potuerunt, quorum praeſentia ſibi, facinora libidinis ac petulantiae plena patrantibus, erubeſcendum erat.

Quum igitur ciuitas a praeſtantiore parte fuiſſet deſerta, et omnem libertatem amiſiſſet, qui bello victi ab ea fuerant, occaſionem pulcherrimam ſibi oblatam rati, tum contumelias, quibus affecti fuerant, vlciſcendi, tum etiam res amiſſas recuperandi, quod ciuitas ob paucorum dominatum laboraret, nec contra ſe conſpirare, nec concors eſſe, nec reipublicae gubernacula, *vt ipſi putabant*, amplius recipere poſſet, paratis rebus ad bellum neceſſariis, in eam cum magnis exercitibus iuerunt. Et eodem tempore Sabini, irruptione in agrum conterminum facta, et praeda ingenti parta, magnaque caede multitudinis agreſtis edita, ad Eretum

i Ἀσελγέσι *Vat.*

k Ἐρημωμένη] Conuenientius ἐρημωμένης, vt mox v. 6. ἀπολωλεκυίας. *Sylb.*

l In *Cod. Vat.* ἕθνους.

m Ἐκεῖνοι οἱ] Forſan rectius ἐκείνην. *Sylb.* Mendoſa eſt vox ἐκεῖνοι. legendum omnino Αἰκανοὶ, vt ex ſequentibus perſpicuum eſt, et ex *Liuio*. *Caſ.*

n Vitioſe in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] Ῥηγῶ. noſtra lectio e *Li-*

τοπέδευσαν· διέσηκε δ' ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἡ πόλις αὕτη σταδίους [o] τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν, πλησίον ὅσα Τιβέρεως ποταμοῦ. Αἰκανοὶ δ' εἰς τὴν Τσκλάνων [p] γῆν ἐμβαλόντες, ὅμορον ὄσαν σφίσι, καὶ πολλὰ δηώσαντες αὐτῆς, [q] ἐν Ἀλγιδῷ πόλει τίθενται τὸν χάρακα. ὡς δ' ἤκουσαν οἱ δέκα τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον, τεταραγμένοι συνεκάλεσαν τὰς ἑταιρείας, καὶ μετὰ τάτων, ὅ τι χρὴ πρά[τ]ειν, ἐσκόπουν. τὸ μὲν οὖν ὑπερόριον ἀποστέλλειν στρατιὰν, καὶ μὴ περιμένειν, ἕως ἐπ' αὐτὴν ἔλθωσι τὴν πόλιν αἱ τῶν πολεμίων δυνάμεις, ἅπασιν ἐδόκει. παρεῖχε δ' αὐτοῖς πολλὴν ἀπορίαν, πρῶτον μὲν, εἰ πάντας Ῥωμαίους ἐπὶ τὰ ὅπλα ἀκτέον, καὶ τοὺς [r] ἀπεχθανομένους τῇ πολιτείᾳ· ἔπειθ' ὁποίαν τινὰ δήσει τὴν καταγραφὴν τῶν στρατιωτῶν ποιήσασθαι, πότερον αὐθάδη

Eretum caſtra poſuerunt. hoc autem oppidum ab vrbe CXL. ſtadia diſtat, prope flumen Tiberim ſitum. Aequi vero, in agrum Tuſculanum ſuo finitimum irruptione facta, magnaque eius parte vaſtata, ad Algidum caſtra poſuerunt. Decemuiri, audito hoſtium aduentu, turbati ſodalitates conuocarunt, et cum ipſis, quid faciendum eſſet, conſultare coeperunt. Omnibus igitur placuit, exercitum extra fines *agri Rom.* mittere, nec exſpectare, donec hoſtium copiae vrbem ipſam inuaderent. Sed hae difficultates valde eos premebant, primum an omnes Romani, atque adeo illi, qui praeſentem ciuitatis ſtatum oderant, ad arma eſſent vocandi: deinde qualis militum conſcriptio facienda eſſet,

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 1/2. Cat. V.C. 305. Var. 307.

e *Liuio* petita eſt, cuius haec verba ſunt: *recepto ad Eretum agmine, caſtra locant.* et Ἠρήτου in Sabinis cum *Strabone* agnoſcit etiam *Stephanus. Sylb.* Ῥηγίλλῳ legendum eſſe cenſet *Portus.* cui fauet *Stephanus*, qui facit *Regillum* Sabinorum vrbem; atque etiam *Lapus*, qui vertit: *in Regillo caſtra poſuere.*

o Stadiorum numerum corruptum eſſe exiſtimat *Cluuerius* in *Ital. Antiq.* l. II. c. 9.

p Non agnoſcit *Vat.* et commode ſatis abeſſe poteſt.

q Ἐν Ἀλγιδόνι πόλει] ἐν Ἀλγιδῷ ὄρει mauult *Xylander. Liuius* certe ſic ſcribit: *Aequi alia ex parte caſtra in Algido locant. Sylb.* Ἐν Ἀλγιδῷ πόλει *Vat.* Vide *Var. Lect.* ad p. 2041. v. 3.

r Ἀπεχθομένους *Vat.*

καὶ μισοπόνηρον, [s] οἵαν ἔθος ἦν ποιεῖσθαι τοῖς τε βασιλεῦσι καὶ τοῖς ὑπάτοις· ἢ φιλάνθρωπον καὶ μέτριον. ἐδόκει τ' αὐτοῖς ἀδ' ἐκεῖνο μικρᾶς ζητήσεως ἄξιον εἶναι, τί τὸ κυρῶσον ἔσαι τὴν περὶ τῦ πολέμυ γνώμην, καὶ τὴν στρατολογίαν ψηφιέμενον· πότερα τὸ συνέδριον τῆς βυλῆς, ἢ τὸ δημοτικὸν πλῆθος· ἢ τάτων μὲν ἀδέτερον, ἐπεὶ δι' ὑποψίας ἦν αὐτοῖς ἑκάτερον, αὐτοὶ δὲ σφίσιν αὐτοῖς οἱ δέκα. τέλος δ' ἓν πολλὰ βυλευσάμενοι, τὴν βυλὴν ἔγνωσαν συγκαλεῖν, καὶ ποιεῖν, ὅπως τόν τε πόλεμον αὐτοῖς ἐκείνη ψηφιεῖται, καὶ τὴν τῦ στρατῦ καταγραφὴν ἐπιτρέψει ποιήσασθαι. εἰ γὰρ ὑπὸ τῦ συνεδρίυ κυρωθείη τάτων ἑκάτερον, πρῶτον μὲν εὐπειθεῖς ἔσεσθαι πάντας ὑπελάμβανον, ἄλλως τε καὶ τῆς δημαρχικῆς ἐξυσίας καταλυομένης, ἢ μόνη κατὰ νόμυς ἐξῆν ἐναντίεσθαι τοῖς ὑπὸ τῶν δυνατῶν ἐπιτατ]ομένοις· ἔπειτ' αὐτοὶ, [t] εἴ τι δόξειαν ὑπηρετῦντες τῇ βυλῇ, καὶ τὰ κυρωθέντα ὑπ' ἐκείνης πράτ]οντες, κατὰ νόμυς ἀνειλημμένην τὴν ἐξυσίαν τῦ πολέμυ.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

esset, vtrum superbus ac seuerus, quales sub regibus et consulibus haberi solebant; an humanus et moderatus. Illud quoque non parua consultatione dignum ipsis videbatur, quisnam bellum et militum conscriptionem *ac delectum* decreturus esset, vtrum senatus, an plebeia multitudo, an vero neutri quidem horum, quod vtrique ipsis suspecti essent; at ipsi decemuiri suo decreto haec sibi confirmarent. Tandem tamen post longam consultationem senatum conuocare statuerunt, et dare operam, vt ille bellum decerneret, et permitteret, vt exercitus conscriberetur. nam si hoc vtrumque a senatu decretum fuisset, existimabant primum omnes *sibi* obtemperaturos, praesertim tribunitia potestate sublata, cui soli per leges principum imperatis intercedere licebat: deinde se quoque, qui senatui inseruirent, atque eius decreta exsequerentur, belli administrandi potestatem legitime accepisse visum iri.

[s] Οἵας ἔθος ἦν *Vat.*

[t] Pendent ab illis v. 12. πρῶτον μὲν εὐπειθεῖς etc. quare legendum videtur: ἔπειτά τε αὐτὸς τε δόξειν ἂν ὑπηρετῦντας τῇ βυλῇ, καὶ τὰ κυρωθέντα ὑπ' ἐκείνης πράτ]οντας, κατὰ νόμυς etc. Port.

Ταῦτα βυλευσάμενοι, καὶ παρασκευάσαντες ἐκ τῶν ἰδίων ἑταίρων καὶ συγγενῶν τὰς ἀγορεύσοντας ἐν τῷ συνεδρίῳ τὰς συμφερύσας αὐτοῖς γνώμας, καὶ τοῖς μὴ [u] ταὐτὰ προαιρυμένοις ἐναντιωσομένας, προῆλθον εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ παρασησάμενοι τὸν κήρυκα, τὰς βυλεύσοντας ἐξ ὀνόματος καλεῖν ἐκέλευον. ὑπήκυε δ' αὐτοῖς τῶν [x] μετρίων ἀδείς. πολλάκις δὲ τῦ κήρυκος βυῶντος, καὶ παριόντος ἀδενὸς, εἰ μὴ τῶν κολακευόντων τὴν ὀλιγαρχίαν, ἐν οἷς ἦν τὸ κάκιστον τῆς ὀλιγαρχίας μέρος· οἱ μὲν τότ' ὄντες κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐθαύμαζον, εἰ περὶ μηδενὸς πώποτε συγκαλέσαντες τὴν βυλὴν, τότε πρῶτον ἔγνωσαν, ὅτι καὶ συνέδριον ἦν τι παρὰ Ῥωμαίοις ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἃς ἔδει περὶ τῶν κοινῶν σκοπεῖν. οἱ δὲ καὶ ταῦθ' ὁρῶντες, ἐπεχείρησαν μὲν ἐκ τῶν οἰκιῶν τὰς βυλευτὰς ἄγειν· πυθόμενοι δὲ τὰς πλείας ἐρήμυς ἀφειμένας, εἰς τὴν ὑστεραίαν [y] ἀνεβάλοντο. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ

Hoc consilio inito, praeparatisque ex suis amicis et cognatis, qui in senatu sententias sibi vtiles dicerent, et iis, qui contra sentirent, aduersarentur, in forum processerunt, et, praecone in medium producto, senatores nominatim vocare iusserunt. sed nullius mediocris conditionis homo *ipsis* obtemperabat. Saepius autem clamante praecone, nulloque prodeunte praeter eos, qui decemuiris assentabantur, in quo numero erant pessimi quique, qui paucorum dominatui fauebant: qui tunc in foro erant, mirabantur, quod, qui nulla vnquam de re senatum conuocarant, tunc primum cognouissent, esse etiam Romae aliquem senatum virorum bonorum, quos de republica discipere oporteret. Quibus animaduersis, illi senatores ex aedibus educere decreuerunt: sed quum audissent, pleraque earum desertas esse, rem in posterum diem distulerunt. Interea missis

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307. *Decemviri, senatu de externis bellis conuocato, prius instituum bellum experiuntur.*

[u] Ita etiam in *Var.* et *Lapi Cod.* minus recte ταῦτα in *Ed. Steph.*

[x] Si μετρίων non de fortunae, sed animi conditione intelligas, sensus erit: *cum e moderatis* (i. e. *moderationis et honestatis studiosis*) *nullus responderet. Sylb.*

[y] Ἐβάλοντο] Rectius in *Cod. Vat.*

χρόνῳ πέμποντες ἐπὶ τὰς ἀγρὰς, ἐκεῖθεν αὐτὰς ἐκάλεν. πληρωθέντος δὲ τοῦ συνεδρίου, [z] προελθὼν Ἄππιος, ὁ τῆς δεκαρχίας ἡγεμὼν, ἀπήγγελλεν, ὅτι διχόθεν, ἀπό τ' Αἰκανῶν καὶ Σαβίνων, ἐπάγεται τῇ Ῥώμῃ πόλεμος· καὶ διεξῆλθε λόγον ἐκ πολλῆς συγκείμενον ἐπιμελείας· ἦν τέλος ἦν, ψηφίσασθαι στρατὸν καταγραφὴν, καὶ διὰ τάχος ποιῆσαι τὴν ἔξοδον, ὡς ὁ διδόντος ἀναστροφὴν τοῦ καιροῦ. ταῦτα δ' αὐτοῦ λέγοντος, ἀνίσταται Λεύκιος [a] Οὐαλέριος, ἐπωνυμίαν Ποτῖτος, ἀνὴρ μεγαλόφρων ἐπὶ τοῖς προγόνοις· πατὴρ μὲν γὰρ αὐτῷ Οὐαλέριος ἦν, ὁ τὸν Σαβῖνον Ἐρδώνιον ἑκπολιορκήσας κατέχοντα τὸ [b] Καπετώλιον, καὶ τὸ μὲν φρούριον ἀνακτησάμενος, αὐτὸς δ' ἐκ τῆς μάχης ἀποθανών· πάππος δὲ πρὸς πατρὸς Ποπλικόλας ὁ τοὺς βασιλεῖς ἐκβαλὼν, καὶ τὴν ἀριστοκρατίαν καταστησάμενος. παριόντα δ' αὐτὸν ἔτι καταμαθὼν Ἄππιος, καὶ καθ' ἑαυτῷ τι λέξειν ἐλπίσας· „Οὐχ

missis in agros hominibus, eos inde euocarunt. Quumque plena esset curia, Appius decemuiratus princeps, in medium progressus, significauit, a duabus gentibus, Aequis atque Sabinis, bellum populo Romano inferri, orationemque accuratissime compositam habuit: cuius hic erat finis, militum conscriptionem decernendam, copiasque celeriter educendas, quod tempus nullas moras pateretur. Haec eo dicente, surrexit L. Valerius cognomine Potitus, vir ob maiores magnifice de se sentiens: nam pater ei erat Valerius ille, qui Herdonium Sabinum expugnarat, a quo Capitolium occupatum fuerat, et qui arcem quidem recuperarat, sed ipse in eo proelio obierat; auus vero ei paternus erat Poplicola, qui reges expulerat, et optimatum dominatum constituerat. Quem quum Appius prodeuntem vidisset, et aliquid contra se dicturum putasset: „Non est, inquit,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Vat. ἀνεβάλλοντο. Εἰς τὴν ὑσέραν ἀνεβάλλοντο scribendum esse iamdudum monuit *Casaub.*

z Προσελθὼν] Προελθὼν malit *Portus.*

a In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] minus recte Γαλέριος: continuato etiam in sequentibus errore. *Sylb.*

b Καπετώλιον *Vat.* idemque scribendi tenor nec in libris editis, nec manu exaratis seruatur.

c In

ἔτος ὁ τόπος, εἶπεν, ὦ Οὐαλέριε, σὸς, οὐδὲ προσήκει σοι νῦν λέγειν· ἀλλ' ὅταν οἵδε οἱ πρεσβύτεροι καὶ τιμιώτεροί σε γνώμην ἀγορεύσωσι, τότε καὶ σὺ κληθεὶς ἐρεῖς, ὅ τι σοι δοκεῖ. νῦν δὲ σιώπα, καὶ κάθησο.„ „Ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ τούτων, ἔφησεν ὁ Οὐαλέριος, ἀνέστηκα ἐρῶν, ἀλλ' ὑπὲρ ἄλλων μειζόνων τε καὶ ἀναγκαιοτέρων, ὑπὲρ ὧν οἶμαι δεῖν πρῶτον ἀκοῦσαι τὴν βουλήν. εἰσονται δ' ἐξ ὧν ἂν ἀκούσωσιν ἔτοι, πότερα ταῦτ' ἐστὶν ἀναγκαιότερα τοῖς κοινοῖς, ὑπὲρ ὧν ὑμεῖς αὐτὰς συγκεκλήκατε, ἢ τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεχθησόμενα. ἀλλὰ μή με ἀποστέρει λόγου, βουλευτὴν ὄντα, καὶ Οὐαλέριον, καὶ περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως λέγειν βουλόμενον. ἐὰν δὲ φυλάττῃς τὴν συνήθη πρὸς ἅπαντας αὐθάδειαν, δημάρχοις μὲν τοῖς ἐπικαλέσομαι; καταλέλυται γὰρ ἡ τῶν κατισχυομένων πολιτῶν βοήθεια ὑφ' ὑμῶν. [c] καίτοι τίνος ἔλαττον τοῦτο κακοῦ, [d] ὅτε Οὐαλέριος ὢν Ποτῖτος, ὡς εἷς τῶν ἐλαχίστων, οὐκ ἔχω τὸ ἴσον, ἀλλὰ δημαρχικῆς ἐξουσίας δέο-

inquit, tuus iste locus, Valeri, nec decet te nunc loqui: sed vbi isti, qui sunt maiores natu et honoratiores, quam tu, sententiam suam dixerint, tunc demum tu quoque vocatus tuam sententiam dices. nunc vero tace, et sede.„ „Sed non de his, (inquit Valerius) at de aliis maioris momenti et magis necessariis dicturus surrexi, quae senatui primum audienda arbitror. ex his autem, quae isti audient, cognoscent, vtrum haec reipublicae sint magis necessaria, quorum causa a vobis isti sunt convocati, an vero ea, quae ego sum dicturus. quare me, qui sum senator, et Valerius, et qui de reipublicae salute verba volo facere, ne dicendi facultate priues. Quod si solitam in omnes arrogantiam feruaris, quorum tribunorum opem implorabo? auxilium enim, quod paratum fuerat in gratiam ciuium, qui vim paterentur, a vobis est sublatum: quamquam nonne hoc est omnium malorum grauissimum, quod ego, qui sum Valerius Potitus, ius meum obtinere nequeam, sed potestate tribunitia mihi

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

c In *Cod. Vat.* καίτοι τίνος ἔλαττον τοῦτο κακόν. quo modo legisse videtur *Lapus*, dum vertit: *et quonam istud minus est malum.*

d Ὅτε, *quando*, agnoscit etiam *Lapus*,

μαι; οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἀπεστερήμεθα, ὑμᾶς τὰς ἅμα τότῳ παρειληφότας καὶ τὴν ἐκείνης ἐξουσίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ δυναστεύοντας τῆς πόλεως, ἅπαντας καλῶ· καὶ ἐκ ἀγνοῶ μὲν, ὅτι διὰ κενῆς τῦτο ποιῶ, φανερὰν [a] δὲ γενέσθαι βελόμενος ἅπασι τὴν συνωμοσίαν ὑμῶν, ὅτι συγκεχύκατε τὰ τῆς πόλεως, καὶ μίαν ἅπαντες γνώμην ἔχετε· μᾶλλον δέ σε μόνον ἐπικαλῶμαι, [f] Φάβιε Βιβολανὲ Κόϊντε, τὸν ἐπὶ ταῖς τρισὶν ὑπατείαις κοσμούμενον, εἰ τὸν αὐτὸν νῶν ἔχεις ἔτι. ἀλλ' ἀνίστασο, καὶ βοήθει τοῖς κατισχυομένοις· εἰς σὲ γὰρ ἀποβλέπει τὸ συνέδριον."

V. Ὡς δὲ ταῦτ' εἶπε [g] Λεύκιος Οὐαλέριος", ὁ Φάβιος ἐκάθητο ὑπ' αἰσχύνης, οὐδὲν ἀποκρινόμενος. Ἄππιος δὲ καὶ οἱ λοιποὶ δέκα πάντες ἀναπηδήσαντες, ἐκώλυον αὐτὸν λέγειν. θορύβυ δὲ πολλῦ κατασχόντος τὸ συνέδριον,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

mihi sit opus? Verumtamen quando illo magistratu priuati sumus, vos omnes, qui cum isto et illius magistratus potestatem accepistis, et reipublicae imperium habetis, imploro. nec ignoro, me hoc frustra facere, qui velim vestram coniurationem omnibus manifestam fieri, vos totam rempublicam turbasse, *et omnes *in eam* conspirasse. Imo vero te solum, Q. Fabi Vibulane, appello, qui tribus consulatibus ornatus fuisti, si modo eundem adhuc geris animum. eia, surgas, et oppressis opem feras: senatus enim oculos in te vertit.

His a L. Valerio dictis, Fabius, prae pudore, nihil respondens, sedebat. Appius vero et caeteri omnes decemuiratus collegae, *ex suis sedibus* exsilientes, eum loqui prohibuerunt. Quum autem ingens tumultus in senatu exortus esset, et plurimi

Lapus, et confirmat similis locus infra pag. 661. v. 6. [edit. Hudſ.] Si tamen ὅτι malis, tuo iudicio fruere. *Sylb.*

e Illud δὲ tollendum videtur. *Sylb.*

* *Al.* vnamque omnes mentem habere.

f Rectius in *Cod. Vat.* Κόϊντε Φάβιε Βιβολανέ. Cognominis princeps litera in superioribus non est β, sed υ, quae scriptura (vt censet *Sylb.*) Latinae pronunciationi magis respondet. Κόϊντε Φάβιε Βιβελανὲ malit *Portus.*

g Non agnoscit *Vat.*

h In

καὶ τῶν μὲν πλείστων ἀγανακτούντων, τῶν δ' ἐκ τῆς ἑταιρείας ὀρθῶς λέγειν αὐτὸς ἡγεμένων, ἀνίσταται Μάρκος [h] Ὁράτιος, ὁ Βαρβάτος ἐπικληθεὶς, ἀπόγονος Ὁρατίᾳ τῇ συνυπατεύσαντος Ποπλίῳ Οὐαλερίῳ Ποπλικόλᾳ, μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων· ἀνὴρ καὶ τὰ πολεμικὰ δεινὸς, καὶ λέγειν ἐκ ἀδύνατος, Οὐαλερίῳ δ' ἐκ παλαιᾶ φίλος· ὃς ἐκέτι κατασχὼν τὴν χολὴν, ἔφησε· „Θᾶττον [i] μὲ ἀναγκάσεις, Ἄππιε, τὰς χαλινὰς διαῤῥῆξαι, ἐκέτι μετριάζοντες, ἀλλὰ τὸν Ταρκύνιον ἐκεῖνον ἐνδυόμενοι, οἵ γ' οὐδὲ λόγυ τυχεῖν ἐᾶτε τῆς περὶ σωτηρίας τῶν κοινῶν βελομένυς λέγειν. πότερον ὑμῶν ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς διανοίας, ὅτι σώζονται μὲν οἱ Οὐαλερίων ἀπόγονοι τῶν ἐξελασάντων τὴν τυραννίδα, λείπεται δὲ διαδοχὴ τῆς Ὁρατίων οἰκίας, οἷς πάτριόν ἐστιν, ὁμόσε χωρεῖν τοῖς καταδυναστεύσασι τὴν πατρίδα, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ [k] μόνοις; ἢ τοσαύτην κατεγνώ-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

plurimi indignarentur, et illi, qui ex eorum sodalitate erant, recte eos facere existimarent, surrexit M. Horatius, cognomine Barbatus, pronepos Horatii illius, qui post reges eiectos P. Valerio Poplicolae collega in consulatu fuerat; vir et rebus bellicis acer, et satis facundus, et Valerii vetus amicus, qui, quum bilem amplius continere non potuisset, dixit: „Citius coges me, Appi, frena rumpere, quum non amplius moderate vos geratis, sed illum Tarquinium induatis, qui ne dicendi quidem potestatem fieri permittatis iis, qui de reipublicae salute suam sententiam dicere volunt. Vtrum ex animo vestro cecidit, posteros Valeriorum, qui tyrannidem expulerunt, saluos *esse*, et superstites *esse* familiae Horatiorum successores, quibus patrium est, vt et cum aliis et soli sese opponant iis, qui patriae libertatem opprimunt; an nos atque caeteros

h In *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* Ὀρύγιος: errore manifesto.

i In *Ed. Steph.* μὲν pro μέ. *Lapus* etiam legisse videtur ἀναγκάζετε, *citius, inquit, cogitis*, etc. quod, vel ἀναγκάσετε, rectius esse existimat *Portus*, ob sequens μετριάζοντες.

k Interrogationis notam post μόνοις omittit *Vat.* agnoscit tamen *Lapus*.

l Rectius

κατε καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων Ῥωμαίων ἀνανδρίαν, ὡς ἀγαπήσειν, ἐάν τις ἐᾷ ζῆν ἡμᾶς ὁπωσδήποτε, ὑπὲρ ἐλευθερίας δὲ καὶ παῤῥησίας μήτ' ἐρεῖν, μήτε [l] πράσσειν μηθέν; ἢ μεθύετε τῷ μεγέθει τῆς ἐξουσίας; [m] ὑμεῖς Οὐαλερίῳ λόγον ἀφελεῖσθε, ἢ τῶν ἄλλων τινὸς βουλευτῶν, τίνες ὄντες, ἢ ποίαν ἀρχὴν ἔχοντες νόμιμον; ἢ εἰς ἐνιαυτὸν ἀπεδείχθητε τῶν κοινῶν προστάται; ἢ παρῴχηκεν ὁ τῆς ἀρχῆς ὑμῶν χρόνος; ἢ ἰδιῶται τῷ νόμῳ γεγόνατε; [n] ταῦτα εἰς τὸν δῆμον [o] βουλεύεσθε ἐξενεγκεῖν. τί γὰρ δὴ καὶ τὸ κωλύον ἔσαι τὸν βουλόμενον ὑμῶν τὴν ἐκκλησίαν συγκαλεῖν, καὶ τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν, ἣν παρὰ τοὺς νόμους ἔχετε, κατηγορεῖν; ἀνάδοτε τοῖς πολίταις ψῆφον ὑπὲρ αὐτῶν τούτων, πότερα δεῖ μένειν τὴν δεκαρχίαν ὑμῶν, ἢ τὰς πατρίους πάλιν ἀποδείκνυσθαι ἀρχάς· καὶ εἰ τοῦτο μανεὶς ὁ δῆμος [p] ὑπομενεῖ, πάλιν

caeteros Romanos adeo ignauos iudicastis, vt praeclare nobiscum agi existimaturi simus, si quis nos quomodocunque viuere sinat, nihil autem pro libertate et dicendi libera facultate, aut dicturi, aut facturi simus? an potestatis magnitudine inebriati estis? Quinam vos estis, aut quem legitimum magistratum habetis, vt Valerio, aut cuipiam ex aliis senatoribus dicendi copiam eripere sitis ausi? nonne in annum reipublicae administratio vobis commissa fuit? nonne vestri magistratus tempus est elapsum? nonne ex ipsa lege nunc estis priuati? De his ad populum referendis cogitate. quid enim prohibebit, quo minus quiuis de nobis concionem conuocet, et vestram potestatem, quam contra leges habetis, accuset? ciues in suffragia mittite hac ipsa de re, vtrum oporteat vestrum decemuiratum manere, an iterum patrios magistratus creare. ac si forte populus insaniens hoc patiatur, eundem statum iterum

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

l Rectius πράξειν. eodem tempore, quo praecedit ἐρεῖν. *Sylb.*

m Lego: ὑμεῖς Οὐαλέριον λόγον ἀφελεῖσθε, ἢ τῶν ἄλλων τινὰ βουλευτῶν. *Casaub.* vulg. ἀφείλεσθε.

n Periodus haec in *Ed. Steph.* interrogationis notam habet; quae mihi parum huc facere visa est. *Lapi versio* eam praetermisit. *Sylb.*

o Βούλεσθε legit *Portus*, vertitque: *haec vultis ad populum efferre?*

p Ὑπομείνῃ *Vat.*

q Legisse

τὴν αὐτὴν κατάστασιν ἔχετε. καὶ [q] εἰ κωλύετε λέγειν, ὁπόσα βούλεταί τις λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, καὶ εἰ δίκαια ταῦτα δόξωσιν. ἄξιοι γὰρ ἂν εἴημεν καὶ ταῦτα καὶ ἔτι [r] χείρονα τούτων πάσχειν, ἐφ' ὑμῶν γενόμενοι, καὶ ῥυπαίνοντες αἰσχρῷ βίῳ τὰς [s] ἑαυτῶν τε καὶ τῶν προγόνων ἀρετάς.

Ἔτι δ' αὐτῇ λέγοντος, οἱ δέκα [t] περιῆσαν τα κεκραγότες, καὶ τὴν δημαρχικὴν ἐπανασείοντες ἐξουσίαν, καὶ ῥίψειν αὐτὸν ἀπειλοῦντες κατὰ τῆς πέτρας, εἰ μὴ σιωπήσει. ἐφ' ᾧ πάντες ἀνέκραγον, ὡς καταλυομένης σφῶν τῆς ἐλευθερίας· καὶ μεσὸν ἦν ἀγανακτήσεώς τε καὶ θορύβου τὸ συνέδριον. τοῖς μέντοι δέκα μετέμελεν εὐθέως τῆς τε κωλύσεως τοῦ λέγειν, καὶ τῆς ἀπειλῆς,

VI.

iterum obtinete: et, si iusta haec videantur, vetate quicquid aliquis pro patria dicere cogitat. digni enim simus, qui et haec et multo peiora patiamur, in vestram potestatem redacti, et nostras nostrumque maiorum virtutes turpi vita foedantes.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Eum adhuc loquentem decemuiri vociferantes circumstant, et tribunitiam potestatem ei intentantes, et minantes, se de saxo eum praecipitem daturos, nisi taceret. Quamobrem omnes clamorem sustulerunt, quod libertas sibi eriperetur: et curia indignationis ac tumultus plena erat. At decemuiros statim poenituit, quod dicere volentes prohibuissent, iisque minati

q Legisse videtur *Lapus*: καὶ κωλύετε λέγειν, ὁπόσα βούλεταί τις λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. καὶ γὰρ εἰ δίκαια ταῦτα δόξωσιν, ἄξιοι ἂν εἴημεν καὶ ταῦτα etc. nam vertit: *prohibeteque, quaecunque velit aliquis pro patria dicere. Si enim iusta ista videbuntur, digni vtique erimus et haec et maiora adhuc pati:* Ego (inquit *Sylb.*) locum sic emendandum puto. καὶ εἰ δίκαια ταῦτα δόξωσι, κωλύετε λέγειν, ὁπόσα βούλεταί τις λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος etc. vel minori cum mutatione: καὶ κωλύετε λέγειν, ὁπόσα βούλεταί τις λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, εἰ δίκαια ταῦτα δόξωσι: expuncta scilicet priore εἰ et posteriore καὶ.

r Χείρονα τούτων *Var.* pronomen vulgo deest.

s Ἑαυτῶν τε καὶ *Var.* vulgatis deest τε.

t Περιέσαντα [quod vulgatae dant] regulare quidem est, sed cum vsitatum non sit, vereor, ne auctor scripserit περιέσαντα. *Sylb.* Περιῆσαντα in *Cod. Vat.*

u Προελ-

ὡς ἠρεθισμένην εἶδον ἐπὶ τῷ πράγματι τὴν βουλήν, ἔπειτα [u] προελθὼν ἐξ αὐτῶν Ἄππιος, καὶ δεηθεὶς τῶν θορυβούντων, βραχὺν ἐπισχεῖν χρόνον, ἐπειδὴ κατέσειλε τὸ ταραττόμενον αὐτῶν· „Οὐδένα ὑμῶν, εἶπεν, ἀποτρέψομεν, ὦ ἄνδρες βουλευταί, λόγῳ, ὃς ἂν ἐν τῷ προσήκοντι καιρῷ λέγῃ· τοὺς δ' ἐπιπολάζοντας, καὶ πρὶν ἢ κληθῆναι προεξανισταμένους, εἴργομεν. μηδὲν ἔν ἀγανακτεῖτε. καὶ γὰρ Ὁρατίῳ, καὶ Οὐαλερίῳ, καὶ παντὶ ἄλλῳ γνώμην ἀγορεύειν ἐν τῷ ἑαυτῆ τόπῳ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἐθισμὸν καὶ κόσμον, ἀποδώσομεν, ἐάν γε περὶ ὧν βουλευσόμενοι συνεληλύθατε, περὶ τούτων λέγωσι, καὶ μηδὲν ἔξω. ἐὰν δὲ δημαγωγῶσιν ὑμᾶς, καὶ διασασιάζωσι τὴν πόλιν, τὰ μηδὲν πρὸς τὸ πρᾶγμα δημηγορῆντες [x], τότε τὴν ἐξουσίαν τῆ κωλύειν τοὺς ἀκοσμοῦντας, ὦ Μάρκε Ὁράτιε, παρὰ τοῦ δήμου λαβόντες ἔχομεν, ὅτε ἡμῖν καὶ τὴν τῶν ὑπάτων καὶ τὴν τῶν δημάρχων ἀρχὴν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

nati fuissent, vbi senatum ea re irritatum viderunt. Deinde vnus ex illis, Appius, in medium progressus, rogauit eos, qui tumultuabantur, vt paulisper silentium facerent, et quum eorum tumultum repressissent: „Neminem, inquit, vestrum, Patres conscripti, dicendi potestate fraudamus, qui opportune loquatur: sed eos, qui supra alios eminere volunt, et qui surgunt, antequam vocentur, coërcemus. Ne igitur indignemini. nam et Horatio, et Valerio, et alii cuilibet, suo loco ex prisca consuetudine et more, dicendi copiam faciemus, si modo, quorum caussa consultaturi huc conueniistis, de his et de nulla alia re praeterea verba faciant. Quod si popularibus concionibus vos circumducant, et dissidia in vrbe serant, *de re proposita nulla verba facientes, tunc scias, M. Horati, istos reipublicae perturbatores coërcendi potestatem a plebe acceptam nos habere, quando et consularis et tribunitius magistratus plebiscito nobis est

[u] προελθὼν malit *Portus.* vulgo προσελθών.

[x] οὐδὲν, quod vulgatae ad δημηγορ. addunt, otiosum est, nisi subaudiatur participium συμφέροντα: vt sit: τὰ μὴ πρὸς τὸ πρᾶγμα συμφέροντα οὐδέν. *Sylb.*

* Nec *aliud* quidquam suis concionibus ad rem conferant. *Gelen.*

ἐψηφίσαντο· καὶ ὁ χρόνος αὐτῆς ἔπω παρελήλυθεν, ὥσπερ σοι δοκεῖ. οὐ γὰρ εἰς ἐνιαυτὸν ἀπεδείχθημεν, οὐδ' εἰς ἄλλον τινὰ χρόνον ὡρισμένον, ἀλλ' ἕως ἂν καταστησώμεθα πᾶσαν τὴν νομοθεσίαν. συντελέσαντες ἓν, ὅσα κατὰ νοῦν ἔχομεν, καὶ κυρώσαντες τοὺς λοιποὺς νόμους, τότ' ἀποθησόμεθα τὴν ἀρχὴν, καὶ λόγον τῶν πεπραγμένων τοῖς βουλομένοις ὑμῶν ὑφέξομεν. τέως δ' οὐδὲν ἐλαττώσομεν οὐδὲ τῆς ὑπατικῆς ἐξουσίας, οὐδὲ τῆς δημαρχικῆς. περὶ δὲ τοῦ πολέμου, τίνα χρὴ τρόπον ὡς τάχιστα καὶ κάλλιστα τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνασθαι, γνώμας ἀξιῶ παριόντας ὑμᾶς λέγειν, πρῶτον μὲν, ὥσπερ ἐστὶ σύνηθες καὶ πρέπον ὑμῖν, τοὺς πρεσβυτέρους· ἔπειτα τοὺς μέσους· τελευταίους δὲ τοὺς νεωτάτους.

Ταῦτ' εἰπὼν, πρῶτον μὲν ἐκάλει τὸν ἑαυτοῦ θεῖον, Γάϊον Κλαύδιον. ὁ δ', ἀνασὰς, τοιαύτην διέθετο δημηγορίαν· „Ἐπειδή με πρῶτον γνώμην ἀποφαίνεσθαι ἀξιοῖ Ἄππιος, ὦ βουλὴ, τιμῶν διὰ τὸ συγγενὲς, ὥσπερ αὐτῷ προσήκει, καὶ δεῖ με, ἃ φρονῶ περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Αἰκανοὺς καὶ Σαβίνους εἰπεῖν, πρὶν ἀποδείξασθαι

VII.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

est commissus, eiusque tempus nondum est exactum, vt tibi videtur. neque enim in annum, aut in aliud aliquod praestitutum tempus *decemuiri* creati fuimus: sed donec omnes leges condiderimus, et constituerimus. Peractis igitur, quaecunque in animo habemus, et reliquis legibus perlatis, tunc demum magistratum deponemus, et cuilibet de vobis rationem rerum a nobis gestarum reddemus. Interim vero nec consularem, nec tribunitiam potestatem vllo modo imminuemus. De bello vero, quonam modo et quam celerrime et pulcherrime hostes vlciscamur, vos rogo, vt in medium progressi sententias dicatis: ac primum quidem, (vt moris est et vt vos decet) seniores; deinde mediae aetatis viri; postremo loco iuniores.

His dictis, primum vocauit patruum suum, C. Claudium. Ille vero surrexit, et talem habuit orationem: „Quando C. Appius me primum, Patres conscripti, sententiam dicere vult, ob cognationem me honorans, vt eum decet, quando etiam, quae de bello contra Aequos et Sabinos sentio, me dicere oportet, ante-

τὴν ἐμαυτῷ διάνοιαν, ἐκεῖνο βουλοίμην ἂν ὑμᾶς ἐξετάσαι, τίσιν ἐπαρθέντες ἐλπίσιν Αἰκανοὶ καὶ Σαβῖνοι πόλεμον ἐπενεγκεῖν ἐτόλμησαν ἡμῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπιόντες λεηλατεῖν, οἱ τέως ἀγαπῶντες, καὶ τοῖς θεοῖς πολλὴν χάριν εἰδότες, εἴ τις αὐτὰς εἴα τὴν ἑαυτῶν ἔχειν ἀσφαλῶς. ἐὰν γὰρ τοῦτο μάθητε, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς αὐτὰς, ἥτις ἔσαι κρατίστη, μαθήσεσθε. ἐκεῖνοι τοίνυν ἀκέσαντες, ὅτι σεσάλευται καὶ νοσεῖ τὸ πάτριον [y] ἡμῶν πολίτευμα ἐκ πολλοῦ, καὶ τοῖς προεστηκόσι τῶν κοινῶν ὅτε ὁ δῆμος εὔνους ἐστὶν, ὅτε οἱ πατρίκιοι· καὶ ἀ μάτην ἀκέσαντες· τὸ γὰρ ἀληθὲς ὅτως ἔχει· τὰς δ' αἰτίας ἐπισαμένοις ὑμῖν οὐδὲν δέομαι λέγειν· ὑπέλαβον, εἴ τις ἔξωθεν ἡμᾶς κατάσχοι πόλεμος, ἅμα τοῖς ἐντὸς τείχους κακοῖς, καὶ δόξειε ταῖς ἀρχαῖς δύναμιν ἐξάγειν τὴν προπολεμήσασαν τῆς γῆς, ὅτε τὰς πολίτας ἐπὶ τὸν στρατιωτικὸν ὅρκον ἅπαντας [z] ἦξεν ἐκ προθυμίας, ὡς πρότερον, ἀπεχθῶς διακειμένους πρὸς

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

quam meam mentem vobis aperiam, illud ex vobis vellem quaerere, qua spe adducti Aequi et Sabini bellum nobis inferre, et nostrum agrum incursionibus populari ausi fuerint, qui ad hanc vsque diem praeclare secum agi putabant, diisque magnam gratiam habebant, si quis ipsos suum agrum tuto possidere patiebatur. Si enim hoc cognoueritis, facile etiam intelligetis, quanam ratione hoc bello optime liberari possitis. Illi igitur, quum audierint, iampridem nostram rempublicam fluctibus ac tempestatibus agitari et laborare, et plebem patriciosque a reipublicae praesidibus animo alieno esse, idque non falso audierint, (reuera enim ita se habet, neque causas apud vos, qui earum estis gnari, a me dici est opus) existimarunt, si quod externum bellum vobis praeter mala intestina inferretur, et magistratus vellent copias educere ad agri propugnationem, eos neque habituros omnes ciues ad militare sacramentum promtos, vt antea, quod magistratus odio prosequantur; nec

y Non minus apte ἡμῶν legeris, dandi casu, vt p. 2177. v. 2. et p. 2179. v. 10. *Sylb.*

z Male in *Ed. Steph.* et *Cod. Var.* ἔξειν.

a Pro

τὰς ἀρχάς· ὅτε τὲς ἡγεμόνας ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις χρήσεσθαι κατὰ τῶν μὴ παραγενομένων, δεδοικότας, μή τι μεῖζον ἐργάσωνται κακόν· τὲς [a] δέ γε ὑπακόσαντας, καὶ τὰ ὅπλα λαβόντας, ἢ καταλείψειν τὰ σημεῖα, ἢ παραμένοντας ἐθελοκακήσειν ἐν τοῖς ἀγῶσιν. ὧν οὐδὲν ἔξω τῷ εἰκότος ἤλπισαν. ὅταν μὲν γὰρ ὁμονοοῦσα πόλις ἅπηται πολέμου, καὶ τὸ αὐτὸ συμφέρον ἅπασι φαίνηται, τοῖς τ' ἄρχεσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, μετὰ προθυμίας ἅπαντες ἐπὶ τὰ δεινὰ χωροῦσι, καὶ ὅτε πόνου, ὅτε κίνδυνον οὐδένα ὀκνοῦσιν. ὅταν δὲ νοσοῦσα ἐν αὐτῇ, πρὶν ἢ τὰ ἔνδον κατασήσασθαι, τοῖς ὑπαιθρίοις ὁμόσε χωρῇ [b] πολέμοις, καὶ παρασῇ τῷ μὲν πλήθει λογισμὸς, ὅτι οὐχ ὑπὲρ οἰκείων ἀγαθῶν κακοπαθοῦσιν, ἀλλ' ἵνα βεβαιότερον αὐτῶν ἕτεροι ἄρχωσι· τοῖς δ' ἡγεμόσιν, ὅτι πολέμιον ἔχουσιν οὐχ ἧττον τῷ ἀντιπάλῳ τὸ οἰκεῖον· νοσεῖ τἄλλα, καὶ πᾶσα ἱκανὴ δύναμις τὰ τοιαῦτα στρατεύματα καταγωνίσασθαι καὶ φθεῖραι.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

nec duces poenis lege statutis in contumaces vsuros, veritos, ne quod grauius malum faciant: eos vero, qui obtemperarint, et arma ceperint, aut signa deserturos, aut, si permaneant, rem in proeliis ignauiter dedita opera gesturos. quorum nihil sperarunt, quod non sit verisimile. Quoties enim ciuitas concors bellum suscipit, et idem omnibus, tam illis, qui imperant, quam illis, qui parent, vtile videtur, omnes alacriter mala subeunt, nec vllum laborem, aut periculum refugiunt. quoties vero intestino malo laborans, priusquam res domesticas componat, bella externa suscepit, et multitudini in mentem venit, se non pro suis bonis mala passuram, sed vt aliorum imperium in se magis confirmet; ipsi vero duces cogitant, suas copias non minus, quam hostiles, sibi inimicas fore, caetera quoque laborant, et quaeuis manus istiusmodi exercitus facile debellare et delere potest. Haec

a Pro γε aptius fortasse legemus τε vel δέ. *Sylb.* τὲς τε ὑπακόσαντας in *Cod. Var.* vulg. τὲς γε ὑπακ.

b πολέμοις agnoscit etiam *Lapi* versio: *campestribus occurrit bellis.* Sed procul dubio legendum πολεμίοις. *Sylb.*

IX. Ταῦτά ἐστιν, ὦ βουλή, τὰ Σαβίνων τε καὶ Αἰκανῶν ἐνθυμήματα, οἷς πεπιστευκότες ἐμβεβλήκασιν ἡμῶν εἰς τὴν γῆν. ἐὰν μὲν ἔν ἀγανακτήσαντες τῷ καταφρονεῖσθαι πρὸς αὐτῶν ἐπαρθέντων, ὡς ἔχομεν ὀργῆς, δύναμιν ἐξαγαγεῖν ἐπ' αὐτοὺς ψηφισώμεθα, δέδοικα, μὴ ταῦθ' ἡμῖν, ἃ πρόκλαβον ἐκεῖνοι, συμβῇ, μᾶλλον δ' εὖ οἶδα συμβησόμενα. ἐὰν δὲ τὰ πρῶτα καὶ ἀναγκαιότατα καταστησώμεθα· ταῦτα δ' ἐστίν, ἥ τε εὐκοσμία τῆ πλήθους, καὶ τὸ πᾶσι ταὐτὰ συμφέροντα φαίνεσθαι· ἐξελάσαντες μὲν ἐκ τῆς πόλεως τὴν νῦν ἐπιχωριάζουσαν ὕβριν καὶ πλεονεξίαν, ἀποδόντες δὲ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα τῇ πολιτείᾳ· πλήξαντες οἱ νῦν θρασεῖς, καὶ τὰ ὅπλα ῥίψαντες ἐκ τῶν χειρῶν, ἥξουσιν ὡς ἡμᾶς ἐκ εἰς μακράν, τάς τε βλάβας [c] ὠθούμενοι, καὶ περὶ διαλλαγῶν διαλεξόμενοι, ὑπάρξει τε ἡμῖν ὃ πάντες ἂν εὔξαιντο οἱ νῶν ἔχοντες, χωρὶς ὅπλων διαπεπολεμηκέναι τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον. ταῦτα

Haec sunt, Patres conscripti, Sabinorum et Aequorum cogitationes, quibus freti in agrum nostrum irruptionem fecerunt. Si igitur nos ab ipsis elatis contemni indigne ferentes, ita irati, vt sumus, copias contra eos educere decreuerimus, vereor, ne nobis accidant, quae illi praeuiderunt, imo vero certo scio, haec euentura. Sed si ea, quae sunt prima et maxime necessaria, constituerimus, (haec autem sunt et multitudinis bona disciplina, et vt omnibus idem conducere videatur) expulsa ex vrbe contumelia et pluris habendi cupiditate, quae iam hic suas sedes fixit, et republica in pristinum statum restituta, illi, qui nunc sunt audaces, consternati atque armis abiectis ex manibus breui ad nos venient, vt et damna * propulsent, et de pace agant, atque ita nobis contiget, quod omnes mente praediti optarent, ** vt eos sine armis debellemus. Nobis igitur haec consi-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

c Haud scio, an rectius οἰσόμενοι, vel λυσόμενοι. *Lapus* vertit: *restituentes praedam. Sylb.* Ὠνούμενοι, vel ὠνησόμενοι, *damna redimentes*, malit *Portus*. Fortasse ἐκλισόμενοι, vel ἀποτισόμενοι, vel ἀναλυσόμενοι, vt alibi ἁμαρτίαν ἀναλῦσαι. *Casaub.*

* *Al.* vt et damna pensent. *aut*, vt damna data resarciant.

** *Al.* vt bellum istud sine armis conficiamus.

δὴ λογισαμένους ἡμᾶς οἶμαι δεῖν τὴν μὲν ὑπὲρ τοῦ πολέμου βουλὴν, ἐπειδὴ ταραχωδῶς ἡμῖν ἔχει τὰ ἐντὸς τείχους, ἐᾶσαι κατὰ τὸ παρὸν, ὑπὲρ ὁμονοίας δὲ καὶ κόσμου πολιτικοῦ προθεῖναι τῷ βουλομένῳ λέγειν. ἀ γὰρ ἐξεγένετο ἡμῖν, πρὶν εἰς τοῦτον [d] καταστῆναι τὸν πόλεμον, ὑπὸ τῆσδε τῆς ἀρχῆς κληθεῖσι σκοπεῖν περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων, ὅτως ἐχόντων, καὶ εἴ τι μὴ καλῶς ἔχει τῶν γινομένων, διαγνῶναι. πολλῆς γὰρ ἂν ἐπιτιμήσεως ἄξιος ἦν, εἴ τις ἐκεῖνον ἀφεὶς τὸν καιρὸν, ἐν τούτῳ λέγειν ὑπὲρ [e] ἄλλων ἠξίου· ὅθ' ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν βεβαίως, ὅτι τοῦτον ὑπερβαλόμενοι τὸν καιρὸν, ὡς ἂν ἐπιτήδειον, ἑτέρου δυνησόμεθα τυχεῖν ἐπιτηδειοτέρου. εἰ γὰρ ἐκ τῶν γεγονότων τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι βάλεταί τις εἰκάζειν, πολὺς ὁ μετὰ τοῦτον ἔσται χρόνος, ἐν ᾧ περὶ ὀδενὸς τῶν κοινῶν συνελευσόμεθα βουλευσόμενοι.

considerantibus, (quando res domesticae adeo sunt turbatae) belli consultationem in praesentia omittendam, et de concordia et ciuili disciplina cuilibet agere volenti copiam dicendi faciendam censeo. neque enim, antequam in hunc statum res adducerentur, nobis ab hoc magistratu vocatis de bellis consultare, quum talis esset rerum vrbanarum status, neque, si quid non recte fieret, de eo cognoscere licuit. Magna vero reprehensione dignus esset, si quis, omissa hac occasione, nunc de rebus aliis agere vellet: nec posset quis certo affirmare, fore, vt, neglecta hac occasione, vt minus opportuna, aliam opportuniorem nancisci possemus. si quis enim ex praeteritis futura coniicere velit, magnum postea intercedet tempus, quo de nulla re publica consultaturi conueniemus.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

d Κατασήσαιντο, περὶ πολέμων ὑπὸ τῆσδε τῆς ἀρχῆς κληθεῖσι σκοπεῖν, τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων ὕτως ἐχόντων] Sic vulgatae dant. Κατεστήσαντο malit *Sylb.* Κατασήσαντο πόλεμον, ὑπὸ τῆδε τῆς ἀρχῆς κληθεῖσι, περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πραγμάτων, εἴ τι μὴ καλῶς εἶχε τῶν γιγνομένων, διαγνῶναι *Vat.* Oro quo fere modo in *Lapi Cod.* nam vertit: *non enim licuit nobis, priusquam de bello vocaremur ab hoc magistratu, de rebus ciuilibus, si quid eorum, quae fiunt, non recte habeat, cognoscere.*

e Vel pro αὐτῶν, vt in *Ed. Steph.* [et *Cod. Var.*] ἄλλων cum *Lapo*

IX. Ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς, Ἄππιε, τὰς προεστηκότας τῆς πόλεως, καὶ [f] τὸ κοινὸν ἁπάντων συμφέρον, ἐχὶ τὸ ὑμῖν αὐτοῖς ἰδίᾳ λυσιτελᾶν, ὀφείλοντας σκοπεῖν, ἐάν τι τῶν ἀληθῶν μετὰ παῤῥησίας, ἀλλὰ μὴ καθ' ἡδονὰς τὰς ὑμετέρας λέγω, μή μοι διὰ τᾶτ' ἀπεχθάνεσθαι, ἐνθυμεμένους, ὅτι ἐκ ἐπὶ λοιδορίᾳ καὶ προπηλακισμῷ τῆς ἀρχῆς ὑμῶν ποιήσομαι τὰς λόγας, ἀλλ' ἵνα, δείξας, ἐν οἵῳ κλύδωνι τὰ πράγματα σαλεύει τῆς πόλεως, τὴν σωτηρίαν καὶ ἐπανόρθωσιν αὐτῶν, ἥτις ἔσαι, φράσω. ἅπασι μὲν γὰρ ἴσως, [g] ὅσοις τῇ πατρίδι μέλει τᾶ καλῶς ἔχειν, ἀναγκαῖός ἐστιν ὁ περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων λόγος, μάλιστα δ' ἐμοί. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅτι γνώμης [h] ἄρχειν ἠξίωμαι, διὰ τιμήν· αἰσχύνη δὲ καὶ μωρία πολλὴ, πρῶτον ἀνασάντα μὴ ἔχ, ἃ δεῖ πρῶτον ἐπανορθώσασθαι, λέγειν. ἔπειθ' ὅτι συμβέβηκεν ὄντι θείῳ πρὸς πατρὸς Ἀπ-

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 1/2. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Oro autem, Appi, vos reipublicae principes, qui publicorum etiam commodorum, non tantum vestrae priuatae vtilitatis, rationem habere debetis, vt, si quid veri libere, non autem ad voluptatem vestram dixero, non propterea me odio prosequamini, cogitantes, me verba facturum, non vt vestro magistratui conuicium dicam, eumue contemnam, sed vt, vbi demonstraro, quantis fluctibus respublica iactetur, declarem etiam, qua ratione salus ei afferri, quoue modo ea in pristinum statum restitui possit. fortasse enim omnibus patriae commodorum studiosis de publicis vtilitatibus verba necessario sunt facienda; sed mihi praecipue. ac primum quidem, quia honoris caussa primus sententiam sum rogatus. magni autem pudoris, magnaeque fatuitatis esset, si, qui primus surrexit, ea, quae primum corrigenda sunt, non diceret. deinde, quia accidit, vt, quum sim patruus Appii,

Lapo reponendum est; vel negatiue legendum ὑπὲρ αὐτῶν ἐκ ἠξίω. *Sylb.*

f Τὸ κοινὸν ἀπὸ τῶν συμφερόντων] Structurae lex postulat τὸ κοινὸν ἁπάντων συμφέρον, vt p. 2179. v. 5. τὰ κοινὰ συμφέροντα: vel τὸ κοινῇ ἅπασι συμφέρον, vt v. 11. τῶν κοινῇ συμφερόντων. quae lectio si placeat, sic vertes: *communem omnium vtilitatem, non priuata vestra commoda. Sylb.*

g Forsan ὅσοις ἡ πατρὶς μέλει, vel ὅσοις τῆς πατρίδος μέλει. *Port.*

h Ἄρξειν] Rectius ἄρχειν.

i Πάντως,

πίᾳ τᾶ προεστηκότος τῆς δεκαρχίας, [i] ἥδεσθαί τε πάντων μάλιστα, ὅταν εὖ τὰ κοινὰ ὑπ' αὐτῶν ἐπιτροπεύηται, καὶ ἀνιᾶσθαι παντὸς ὁτῳδήτινος μᾶλλον, ὅταν μὴ καλῶς. πρὸς δὲ τᾶτοις, [k] ὅτι πολιτείας διαδέδεγμαι προαίρεσιν ἐκ προγόνων, τὰ κοινὰ συμφέροντα πρὸ τῶν οἰκείων λυσιτελῶν αἱρεῖσθαι, καὶ μηδένα κίνδυνον ἴδιον ὑπολογίζεσθαι· ἣν ἐκ ἂν προδοίην ἐκὼν [l] εἶναι· δέ μοι ταύτην τᾷ βίᾳ προαίρεσιν, καὶ ἐκ ἂν καταισχύναιμι τὰς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ἀρετάς. περὶ μὲν ἕν τῆς καθεστώσης πολιτείας, ὅτι πονηρῶς ἡμῖν ἔχει, καὶ δυσχεραίνουσιν ὀλίγοι δεῖν πάντες αὐτῇ, μέγιστον [m] ἡμῖν γενέσθω τεκμήριον. πάντες οἱ τὰ κοινὰ διοικοῦντες, ὃ μόνον ἐδ'

pii, qui est decemuirorum princeps, maxime laeter, quoties respublica ab ipsis optime administratur; et maxime, si quis-quam alius, crucier, quoties ea male geritur. praeterea quia reipublicae administrandae studia a maioribus haereditaria accepi, vt publica commoda priuatis vtilitatibus anteponam, et nullum periculum priuatum considerem: quae sponte mea non prodam. Hoc autem esse meae vitae institutum *fateor*, nec virorum illorum virtutes dedecorabo. Quod igitur praesens reipublicae status malus sit, et fere omnes eum iniquo animo ferant, maximum hoc nobis esto argumentum: quod omnes, qui rempublicam administrabant, (quod solum vos

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 1/2. Cat. V.C. 305. Var. 307.

i Πάντως, ὅταν μάλιστα εὖ et tum ἀνιᾶσθαι πάντως ὁτῳδήτινος] Legendum videtur: ἥδεσθαί τε πάντων μάλιστα, ὅταν εὖ τὰ κ. et in seq. membro: ἀνιᾶσθαι παντὸς ὅτῳ δή τινος μᾶλλον. atque ita plane legisse videtur *Lapus.*

k Post ὅτι vel τοιαύτην, vel ταύτην, subaudiendum putant *Sylb.* et *Port.*

l Paullo expeditior structurae erit ratio, si, transpositis membris, legamus: εἶναι δέ μοι ταύτην τᾷ βίᾳ προαίρεσιν· ἣν ἐκ ἂν προδοίην ἐκὼν· καὶ ἐκ ἂν καταισχ. *quod vitae institutum cum mihi proposuerim, haudquaquam sponte deseruerim, nec maiorum virtutes dedecoraverim. Sylb.* ὁμολογῶ post προαίρεσιν, aut simile quid, ad sententiam absolvendam desiderari suspicatur *Portus.* Vulgatae locum sic interpunctum dant. ἐκών. εἶναι δέ μοι.

m Non minus aptum ὑμῖν. *Sylb.*

n Illud

ἀγνοεῖν ἔξεστιν ὑμῖν, [n] ὅτι φεύγουσιν ἐκ τῆς πόλεως ὀσημέραι, καταλιπόντες τὰς [o] πατρικὰς ἑστίας, [p] οἱ χαριέστατοι τῶν δημοτικῶν, οἱ μὲν εἰς τὰς πλησιοχώρους πόλεις, ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις, μετατιθέμενοι τὰς οἰκήσεις, οἱ δ' εἰς τὸ πλεῖστον ἀπέχοντας τῆς πόλεως ἀγρούς, καὶ ἀδὲ τῶν πατρικίων πολλοὶ τὰς κατ' ἄστυ ποιοῦνται διατριβὰς, ὡς πρότερον, ἀλλὰ καὶ τούτων οἱ πλείστοι τὸν βίον ἔχουσιν ἐν τοῖς ἀγροῖς. καὶ τί δεῖ περὶ τῶν ἄλλων λέγειν, [q] ὅτε καὶ τῶν βουλευτῶν ὀλίγοι μέν τινες [r] κατὰ συγγένειαν, ἢ φιλίαν, προσήκοντες ὑμῖν, ὑπομένουσιν ἐντὸς τείχους, οἱ δ' ἄλλοι τὴν ἐρημίαν ποθεινοτέραν ἡγοῦνται τῆς πατρίδος; ὅτε [s] γῶν ἐδέησεν [t] ὑμῖν καλέσαι τὴν βουλὴν, ἐκ τῶν ἀγρῶν καθ' ἕνα καλέμενοι συνῆλθον, οἷς πάτριον ἦν, ἅμα ταῖς ἀρχαῖς διὰ φυλακῆς ἔχειν τὴν πατρίδα, καὶ μηδενὸς ἀπολείπεσθαι τῶν κοινῶν. ἆρ' ἂν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

vos ignorare non poteſtis) quotidie, deſertis patriis laribus, ex vrbe fugiant; et honeſtiſſimi quique plebeii, partim in proximas vrbes vna cum coniugibus et liberis, partim in remotiſſimos ab vrbe agros, translatis ſedibus, ſe conferant: nec multi patricii in vrbe commorentur, vt ante; ſed horum quoque maior pars in agris vitam degat. Sed quid opus eſt de aliis loqui, quando vel pauciſſimi ſenatorii ordinis vobis cognatione, vel amicitia, coniuncti in vrbe remanent, caeteri vero ſolitudinem patria optabiliorem ducunt? quum enim vobis ſenatus conuocandus fuit, ex agris *ſenatores* viritim euocati conuenerunt, quibus patrium erat vna cum magiſtratibus patriam cuſtodire, et nulli publico negotio non intereſſe. Vtrum igitur putatis,

n Illud ὅτι vel tollendum videtur, vel initio periodi ponendum ante πάντες. *Sylb.*

o Πατρῴας *Vat.*

p Addita coniunctione legendum οἵ τε, vel καὶ οἱ. Illud χαριέστατοι, quod agnoſcit etiam *Lapi* verſio, tum ſupra quoque ſic vſurpatum aliquoties, tum infra. *Sylb.* Diſtinctionem quoque poſt ἑστίας ponendum cenſet *Portus.*

q Ita etiam in *Lapi* verſione. Male in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* ὅτι. vt et mox in *Ed. Steph.* ἡμῖν.

r Οἱ μετὰ *Vat.*

s Malim γάρ. *Hudſon.*

t Perperam iterum ἡμῖν in *Ed. Steph.*

u Ante

τἀγαθὰ φεύγοντας ὑπολαμβάνετε ἀνθρώπους καταλιπεῖν τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, ἢ τὰ κακά; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τὰ κακά. καίτοι τίνος ἔλαττον οἴεσθ' εἶναι κακὸν πόλει, (καὶ ταῦτα τῇ Ῥωμαίων, ἣ πολλῶν οἰκείων δεῖ σωμάτων, εἰ μέλλει βεβαίως καθέξειν τὴν τῶν προσοίκων ἀρχὴν,) τὸ καταλείπεσθαι μὲν ὑπὸ τῶν δημοτικῶν, ἐρημοῦσθαι δ' ὑπὸ τῶν πατρικίων, ἔτε πολέμου κατασχόντος αὐτὴν, ἔτε νόσου λοιμικῆς, ἔτ' ἄλλης θηλάτου συμφορᾶς ἐδεμιᾶς;

„Βλέσθε ἔν ἀκῆσαι, τίνες εἰσὶν αἱ βιαζόμεναι τὸς ἀνθρώπας καταλιπεῖν αἰτίαι ἱερά καὶ τάφος προγόνων, καὶ ἐξερημῶν ἐφέστια καὶ κλήσεις πατέρων, καὶ πᾶσαν ἡγεῖσθαι γῆν ἀναγκαιοτέραν τῆς πατρίδος; ἀ γὰρ ἄτερ αἰτίας ταῦθ' ἅτως ἔχει. ἐγὼ δὴ φράσω πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκ ἀποκρύψομαι. κατηγορίαι γίνονται τῆς ἀρχῆς ὑμῶν, Ἄππιε, πολλαὶ, καὶ παρὰ πολλῶν· εἰ μὲν ἀληθεῖς, ἢ ψευδεῖς, ἀδὲν δέομαι ζητεῖν ἐν τῷ παρόντι· γίνονται δ' ἔν ὅμως. ἀδὲν [u] εἰπεῖν ἔξω τῶν ὑμετέρων ἑταίρων,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

tatis, homines, dum patrias ſuas deſerunt, bona, an mala, fugere? equidem exiſtimo, mala. Et quam graue putatis hoc malum reipublicae eſſe, praecipue vero Romanae, cui opus eſt magnis domeſticis copiis, ſi imperium ſtabile in finitimos populos retinere velit, a plebeiis derelinqui, et a patriciis deſeri, quum bello, nec peſtilentia, nec vlla alia calamitate diuinitus immiſſa, infeſtetur?

Vultis igitur audire cauſſas, quibus homines ſacra et maiorum monumenta relinquere, et lares ac paternas poſſeſſiones deſerere, et quamuis aliam terram patria potiorem ducere coguntur? neque enim haec abſque cauſſa ita fiunt. Ego igitur rem vobis aperiam, et nihil celabo. Magiſtratui veſtro, Appi, multa crimina atque a multis obiiciuntur, quae, vtrum vera, an falſa ſint, mihi in praeſentia quaerendum non puto. obiiciuntur tamen. atque, vt ſummatim dicam, nulla ciuitatis pars extra factionem

u Ante εἰπεῖν deeſſe videtur δὲ λέγω περὶ τῶν ὑμετέρων ἑταίρων οἰκείως τοῖς παροῦσι πράγμασιν ἐχόντων, ὡς. *Lapus* videtur legiſſe: ἀδὲν

[x] οἰκείως τοῖς παρεῦσιν ἔχει πράγμασιν. οἱ μέν γ' ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν, οἷς προσῆκεν ἱερᾶσθαί τε καὶ ἄρχειν, καὶ τὰς ἄλλας καρπεῦσθαι τιμάς, ἃς οἱ πατέρες αὐτῶν ἐκαρπεῦντο, ἀχθονται τούτων ἀπελαυνόμενοι, [y] δι' ὑμᾶς τὰς προγονικὰς ἀξιώσεις ἀπολωλεκότες. οἱ δὲ τὴν διὰ μέσου τάξιν ἔχοντες ἐν τῇ πόλει, καὶ τὴν ἀπράγμονα διώκοντες ἡσυχίαν, χρημάτων τ' ἀδίκους ἁρπαγὰς ἐγκαλεῦσιν ὑμῖν, καὶ προπηλακισμοὺς εἰς γαμετὰς ὀδύρονται γυναῖκας, καὶ παροινίας εἰς θυγατέρας ἐπιγάμους, καὶ ἄλλας ὕβρεις πολλὰς καὶ χαλεπάς. τὸ δὲ πενέστατον τῆ δημοτικῆ μέρος ἅτ' ἀρχαιρεσιῶν ἔτι κύριον γινόμενον, ἅτε ψηφηφοριῶν, ἅτ' εἰς [z] ἐκκλησίαν καλούμενον, ἅτ' ἄλλης πολιτικῆς φιλανθρωπίας μεταλαμβάνον ἠδεμιᾶς, διὰ ταῦτα πάνθ' ὑμᾶς μισεῖ, καὶ τυραννίδα καλεῖ τὴν ἀρχὴν ὑμῶν.

Πῶς ἂν ἐπανορθώσετε ταῦτα, καὶ παύσεσθε δι' αἰτίας παρὰ τοῖς πολίταις ὄντες; τοῦτο γὰρ ἔσθ' ὑπόλοιπον εἰπεῖν. εἰ, προβάλευμα τῆ συνεδρίᾳ [a] ποιήσαντος, ἀποδοίητε τῷ δήμῳ διαγνῶναι, πότερον αὐτῷ δοκεῖ, πάλιν [b] ὑπάτους τ' ἀποδεικνύναι, καὶ δημάρχους, καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς τὰς πατρίους· ἢ μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς πολιτείας. ἐάν τε γὰρ ἀγαπῶσι Ῥωμαῖοι πάντες ὀλιγαρχέμενοι, καὶ μένειν ὑμᾶς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας ψηφίσωνται, κατὰ νόμον ἕξετε, καὶ ὁ βία, τὴν ἀρχήν· ἐάν τε ὑπάτους πάλιν αἱρεῖσθαι βουληθῶσι, καὶ τὰς ἄλλας ἀρχάς, ὡς πρότερον, ἀποθήσεσθε νόμῳ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ὁ δόξετε ἄρχειν ἀκόντων τῶν ἴσων· τοῦτο μὲν γὰρ τυραννικόν· τὸ δὲ παρ' ἑκόντων τὰς ἀρχὰς λαμβάνειν, ἀριστοκρατικόν. τῶ δὲ πολιτεύματος τούτω πρῶτον οἴομαι δεῖν ἄρξαι σε, καὶ παῦσαι τὴν ὑπὸ σοῦ κατασταθεῖσαν ἀκρίτως ἐπὶ τοῖς ἐγκλήμασιν ἐκείνοις, ἐφ' οἷς ἐμίσησε τε καὶ τυραννίδα καλεῖ τὴν ἀρχὴν ὑμῶν.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

factionem veſtram ſe praeſenti rerum ſtatui aggregat. nam viri quidem boni, et bonis prognati, ad quos pertinent ſacerdotia, magiſtratus, aliorumque honorum fructus, quibus eorum patres fruebantur, aegre ferunt, ſe per vos ab illis depelli, auitiſque dignitatibus priuari. Homines vero mediocris fortunae, qui ſunt in vrbe, et qui quietem a negotiis remotam ſectantur, crimini vobis dant bonorum ſuorum iniuſtas rapinas, et contumelias, quas exercetis in ipſorum vxores, et veſtras debacchationes in ipſorum filias nubiles, et multa alia atque grauia contumeliarum genera deflent. plebis vero pars pauperrima, quum nec comitiorum, nec ſuffragiorum, ius amplius penes ſe habeat, nec ad concionem vocetur, nec vllius alius humanitatis ciuilis

XI.

5

10

15

ſit particeps, ob has omnes cauſſas vos odit, veſtrumque imperium tyrannidem vocat.

Quomodo igitur haec corrigetis, et has ciuium contra vos criminationes compeſcetis? hoc enim mihi dicendum reſtat. Si, facto ſenatuſconſulto, populo cognitionem reſtitueritis, vtrum ei conſules, et tribunos, alioſque patrios magiſtratus iterum creare, an in eadem ciuitatis forma manere placeat. nam ſi totus populus Romanus paucorum dominatum probauerit, et vos in eadem poteſtate manere decreuerit, tunc legitime, non per vim, magiſtratum habebitis. at ſi vero conſules, alioſque magiſtratus, vt ante, iterum creare voluerit, legitime poteſtatem deponetis, nec inuitis veſtris aequalibus dominari videbimini: hoc enim eſt tyrannicum; ſed a volentibus magiſtratus accipere, hoc eſt optimatum. Huius autem inſtituti te principem *atque auctorem* eſſe debere arbitror, Appi, et paucorum dominatum

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

τῶν, *nihil dicam de ſodalibus veſtris, qui ad praeſentia ſe accommodant.* Ego malim: περὶ δὲ τῶν ὑμετέρων ἑταίρων εἰπεῖν, οὐδὲν οἰκείως etc. *de veſtris vero ſodalibus dicere ad rem praeſentem non facit. Portus.* Lego: οὐδεὶς δ', ὡς εἰκεῖν, ἔξω. vel ὡς δ' εἰκεῖν, ἔξω τῶν ὑμετέρων ἑταίρων, οὐδεὶς οἰκ. etſi τὸ οὐδὲν non penitus damno. *Caſaub.*

x Si οἰκείως ἔχειν accipias pro ἠδέως ἔχειν, in verſione leges: *praeſentem rerum ſtatum probat.*

y Ἀπελαυνόμενοι δι' ὑμᾶς, τὰς πρ.] Sic vulgatae diſtinguunt. Si, tranſpoſita diſtinctione, δι' ὑμᾶς cum ſequentibus coniungere malis, per me licet: itidemque in verſione: *aegre ferunt, ſe ab illis depelli, auitiſque dignitatibus per vos priuari. Sylburg.*

z Ἐκκλησίαις *Vat.*

a Ποιήσαντες in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] Ποιήσαντος agnoſcit *Lapi* verſio: *ſi, facto ſenatus conſulto, reddatis pop. Sylb.*

b Ὑπάτους τε *Vat.* particula deeſt vulgatis.

c Couue-

θεῖσαν ὀλιγαρχίαν, Ἄππιε, λυσιτελῆ γέ ποτε ἡμῖν
c γενόμενον, νῦν δ' ἐπαχθῆ. ἃ δ' ἐκ τῆ πεισθῆναί μοι
καὶ ἀποθέσθαι τὴν ἐπίφθονον ἐξουσίαν ταύτην, κερδα-
νεῖς, ἄκουσον. ἐὰν μὲν ὅλον ὑμῶν τὸ ἀρχεῖον ἐπὶ τῆς αὐ-
τῆς γένηται προαιρέσεως, διά σε πάντες ὑπολήψονται
τὸν ἄρξαντα, καὶ τότε γεγενῆσθαι χρηστός· ἐὰν δ'
οὗτοι φιλοχωρῶσιν ἐπὶ τῇ παρανόμῳ δυναστείᾳ, σοὶ μὲν
ἅπαντες εἴσονται τὴν χάριν, ὅτι μόνος ἐβουλήθης δίκαια
ποιεῖν· τὰς δὲ μὴ θέλοντας σὺν αἰσχύνῃ καὶ μεγάλῃ
βλάβῃ παύσουσι τῆς ἀρχῆς. ὁμολογίας δὲ καὶ πίστεις
ἀπορρήτους εἴ τινας ἀλλήλοις δεδώκατε, θεοὺς ἐγγυητὰς
ποιησάμενοι· τάχα γάρ τι καὶ τοιοῦτον ὑμῖν πέπρακται.
Φυλατ]ομένας μὲν ἀνοσίους εἶναι νόμιζε, ὡς κατὰ πολι-
τῶν καὶ πατρίδος· καταλυομένας δ' εὐσεβεῖς· θεοὶ γὰρ
ἐπὶ καλαῖς καὶ δικαίαις παραλαμβάνεσθαι φιλοῦσιν
ὁμολογίαις, οὐκ ἐπ' αἰσχραῖς καὶ ἀδίκοις.

XII. „Εἰ δὲ διὰ φόβον ἐχθρῶν ὀκνεῖς ἀποθέσθαι τὴν

Per. Iul. natum a te conſtitutum, et quondam nobis vtilem, nunc vero
4267. grauem, tollere. Quid autem lucri ſis facturus, ſi mihi paru-
Ante Chr. 447. ris, et inuidioſam hanc poteſtatem depoſueris, audi. Si totum
Olymp. veſtrum collegium eiuſdem fuerit ſententiae, omnes exiſtima-
83 ½. bunt, propter te, qui princeps fuiſti, hos etiam viros bonos eſſe
Cat. factos: quod ſi iſti nimium cupide nefariam potentiam retinere
V.C. 305. voluerint, omnes tibi gratiam habebunt, quod ſolus iuſte facere
Var. volueris; illis vero inuitis cum ignominia magnoque damno
307. magiſtratum abrogabunt. Quod ſi qua foedera clandeſtina fe-
ciſtis, et fidem occulte inter vos vltro citroque dediſtis et acce-
piſtis, deos ſponſores adhibentes, (nam fortaſſe etiam aliquid
tale a vobis eſt factum) haec ſi ſeruentur, putato impia, vtpote
quae contra ciues et patriam ſint facta; ſi vero frangantur, pia.
dii enim ad honeſta et iuſta foedera, non autem ad turpia et
iniuſta, teſtes fieri amant.

„Quod ſi metu inimicorum magiſtratum deponere formi-
das,

c Conuenientius γενομένην: ab eo inſtitutam ὀλιγαρχίαν. vt feratur non ad Appium, ſed *Sylb.*

ἀρχὴν, μή σοι κίνδυνοί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπαχθῶσι, καὶ
δίκας ἀναγκασθῆς ὑπέχειν τῶν πεπραγμένων, οὐκ ὀρ-
θῶς δέδοικας. οὐδὲ γὰρ ἔστω μικρόθυμος, οὐδ' ἀχάρι-
στος ἔσται ὁ Ῥωμαίων δῆμος, ὥστε τῶν μὲν ἁμαρτημάτων
σου μεμνῆσθαι, τῶν δ' εὐεργεσιῶν ἐπιλελῆσθαι, ἀλλ'
ἀντιπαρεξετάζων τὰ νῦν ἀγαθὰ τοῖς πάλαι κακοῖς, ἐκεῖ-
να μὲν ἡγήσεται συγγνώμης ἄξια, ταῦτα δ' ἐπαίνων.
ὑπάρξει δέ σοι καὶ τῶν πρὸ τῆς ὀλιγαρχίας ἔργων πολ-
λῶν καὶ καλῶν ὄντων ὑπομιμνήσκειν τὸν δῆμον, καὶ τὴν
ὑπὲρ ἐκείνων χάριν εἰς βοήθειαν καὶ σωτηρίαν ἀπαιτεῖν,
ἀπολογίαις τε χρῆσθαι πρὸς τὰ κατηγορήματα πολ-
λαῖς· τοῦτο μὲν, ὡς οὐκ αὐτὸς ἥμαρτες, ἀλλὰ τῶν ἄλ-
λων τις, ἀγνοοῦντός σε· τοῦτο δ', ὡς ἐχ ἱκανὸς ἦσθα
τὸν πράττοντα κωλύειν, ἰσότιμον ὄντα· τοῦτο δ', ὡς ἑτέ-
ρου τινὸς ἔργου χρησίμου χάριν ἠναγκάσθης ἀβούλητόν
τι ὑπομεῖναι. πολὺς γὰρ ἂν εἴη λόγος, εἰ πάσας βουλοίμην ἐξαριθμεῖσθαι τὰς ἀπολογίας. καὶ οἷς μηδὲν
ἀπολόγημα ὑπάρχει, μήτε δίκαιον, μήτ' ἐπιεικὲς, ὁμο-
λογοῦντες καὶ παραιτούμενοι, πραΰνουσι τὰς τῶν ἠδικημέ-

das, ne quod periculum illi tibi creent, et rerum geſtarum *Per. Iul.*
rationem reddere cogaris, non recte times. neque enim po- 4267.
pulus Romanus adeo puſillo, aut ingrato animo erit, vt tuorum *Ante Chr.* 447.
peccatorum recordetur, et beneficiorum obliuiſcatur: ſed, prae- *Olymp.*
ſentia bona cum malis praeteritis collata examinans, illa qui- 83 ½.
dem venia, haec vero laudibus putabit digna. Poteris vero *Cat.*
etiam multa ac praeclara facinora, a te ante paucorum domi- *V.C.* 305.
natum conſtitutum edita, populo in memoriam reuocare, et *Var.*
pro illis gratiam ad auxilium et ſalutem tuam repoſcere, et mul- 307.
tis modis ad crimina obiecta reſpondere. partim quidem te
non peccaſſe; ſed alium quempiam, te inſcio: partim vero te
prohibere non potuiſſe, quo minus is, qui parem honorem ha-
bebat, faceret, quae vellet: partim vero te alicuius alius rei vti-
lis cauſſa coactum fuiſſe quaedam contra voluntatem tuam per-
ferre. longa enim eſſet oratio, ſi vellem ea omnia recenſere,
quae pro tua defenſione afferre poteris. Quibus vero nulla
eſt defenſio, aut iuſta, aut aequa, tamen, dum culpam fatentur
et deprecationibus vtuntur, eorum, qui iniuriam ſunt paſſi,

iram

νων ὀργὰς, οἱ μὲν εἰς ἄνοιαν ἡλικίας καταφεύγοντες· οἱ δ' εἰς πονηρῶν ἀνθρώπων ὁμιλίας· οἱ δ' εἰς μέγεθος ἀρχῆς· οἱ δ' εἰς τὴν ἅπαντας [d] πλανῶσαν τὰς ἀνθρωπίνας λογισμοὺς τύχην. ἐγώ σοι τῆς ἀρχῆς ἀποστάντι ὑπισχνοῦμαι πάντων ἀμνηστίαν ὑπάρξειν τῶν ἡμαρτημένων, καὶ διαλλαγὰς πρὸς τὸν δῆμον ὡς ἐν κακοῖς εὐπρεπεῖς.

XIII. Ἀλλὰ δέδοικα, μὴ πρόφασις μὲν ἐκ ἀληθὴς ὁ κίνδυνος ᾖ τῷ μὴ παραχωρεῖν τῆς ἀρχῆς· μυρίοις [e] γοῦν ὑπῆρξε τυραννίδας ἀποθεμένοις, μηδὲν δεινὸν ὑπὸ τῶν πολιτῶν πάθεῖν· αἱ δ' ἀληθεῖς ὦσιν αἰτίαι, φιλοτιμία κενὴ τὴν εἰκόνα τῷ καλῷ τῆς δόξης διώκουσα, καὶ πόθος ἡδονῶν ὀλεθρίων, ἃς οἱ τυραννικοὶ φέρεσι βίοι. εἰ δὲ βάλει μὴ τὰ εἴδωλα καὶ τὰς [f] σκιὰς τῶν τιμῶν καὶ τῶν [g] εὐπα-

iram mitigant; alii in aetatis amentiam culpam reiicientes; alii in improborum hominum colloquia *et consortia*; alii in imperii magnitudinem; alii in fortunam, quae omnes humanas cogitationes fallit. Ego tibi polliceor, fore, vt, si imperium deponas, omnis iniuriarum memoria deponatur, et honeste (vt in malis) cum populo in gratiam redeas.

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 1/2. Cat. V.C. 305. Var. 307.

* At vereor, ne periculum falso praetexas, vt in eodem magistratu permaneas, (innumeris enim contigit, vt, deposita tyrannide, nihil mali a ciuibus suis paterentur) sed hae verae sint causae, inanis ambitio imaginem opinionis honestatis sectans, et desiderium pernicioſarum voluptatum, quas vita tyrannica affert. Quod si vis non simulacra et vmbras honorum ac stultitiae sectari, sed

d Si proprietatem verbi πλανῶν exactius expressam velis, in versione leges: *quae omnes hominum cogitationes in errorem solet impellere. Sylb.*

* At vereor, ne non verus sit periculi praetextus, quo minus de magistratu decedas etc. sed *metuo, ne* verae causae sint etc. *Gelen.* Sed vereor etc. sintque verae causae ambitio etc. *Lapus.*

e Si cum *Lapo* pro ἦν [quod in vulgatis est] reponamus γᾶν, seu γῆν, et mox pro ἐὰν [ita enim vulg. dant] substituamus αἰ, belle constabit structura et sensus: vt scilicet haec omnia dependeant ab initiali verbo δέδοικα. *Sylb.* In posteriori membro pro ἐὰν δὲ ἀληθεῖς, quod est in vulgatis, αἱ δὲ ἀληθεῖς εἰσιν malit *Portus*: hoc scilicet sensu: *Tu, Appi, dicis, te metu* etc. *sed ego dico, has veras esse causas* etc.

f Σκοτίας] Malim σκιάς: tametsi σκοτίας agnoscit etiam *Lapi* versio. In *Cod. Vat.* κατὰ pro καὶ τάς.

g Εὐηθειῶν] Εὐκλειῶν, vel τῆς εὐκλείας malit *Sylb.* Nihil mutandum esse censet *Portus.*

θειῶν διώκειν, ἀλλ' αὐτὰς καρπῶσθαι τὰς ἀληθεῖς τιμὰς, ἀπόδος τὴν ἀριστοκρατίαν τῇ πατρίδι, καὶ τιμὰς λάμβανε παρὰ τῶν ἴσων, καὶ ζήλε τύγχανε παρὰ τῶν ἐπιγινομένων, καὶ κλέος ἀθάνατον ἀντὶ τῷ θνητῷ σώματος κατάλιπε τοῖς ἐγγόνοις. αὗται γάρ εἰσι βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς τιμαὶ καὶ ἀναφαίρετοι [h] χάριτες καὶ ἀμεταμέλητοι. τρέφε τὴν ψυχὴν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῆς πατρίδος ἡδόμενος, ὧν ἐκ ἐλαχίστη μοῖρα δόξεις γεγονέναι, δυνασείαν βαρεῖαν αὐτῆς ἀφελόμενος. ποίησαι δὲ τούτων παραδείγματα τοὺς προγόνους, ἐνθυμηθεὶς, ὅτι τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων οὐδεὶς ἐπεθύμησεν ἐξουσίας δεσποτικῆς, οὐδὲ ταῖς ἐπονειδίστοις τῷ σώματος ἐδούλευσεν ἡδοναῖς. τοιγάρτοι καὶ ζῶσιν αὐτοῖς ὑπῆρχε τιμᾶσθαι, καὶ τελευτήσασιν ὑπὸ τῶν ἐπιγινομένων ἐπαινεῖσθαι. μαρτυρεῖται [i] γὰρ παρὰ πάντων αὐτοῖς, ὅτι τῆς ἀριστοκρατίας, ἣν ἐκβαλοῦσα τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν ἡ πόλις κατεκτήσατο,

sed ipsis veris honoribus frui, optimatum dominatum patriae reddas, et honores a paribus accipias, et aemulationem apud posteros consequaris, gloriamque immortalem pro mortali corpore posteritati relinquas. hi enim sunt certi ac veri honores, et qui eripi non possunt, et grati, nec poenitendi. Conuertas animum tuum ad patriae bona, iisque gaudeas; quorum praecipuus auctor fuisse videberis, graui dominatu ex ea sublato. Horum autem exempla a maioribus petas, cogitans, nullos ex illis viris tyrannicam potestatem affectasse, nec probrosis corporis voluptatibus inseruisse. propterea etiam ipsis contigisse, vt et viui et mortui honorarentur, et laudem apud posteros consequerentur. omnes enim testantur, eos optimatum dominatus, quem nostra ciuitas, electis regibus, constituit, firmissimos

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 1/2. Cat. V.C. 305. Var. 307.

h Ἀναφαίρετοι, χαρίεις τε, καὶ] Grammaticae regulae postulant χαριέσσαι. Si χαρίεντες malis, erit Atticismus. *Port.*

i Γάρ τοι παρὰ *Vat.*

k Μηδὲν]

βεβαιότατοι φύλακες ἐγένοντο. καὶ [k] μηδὲ τῶν σεαυτοῦ λαμπροτάτων λόγων τε καὶ πράξεων ἐπιλανθάνε. καλαὶ γὰρ αἱ πρῶταί σε τῶν πολιτικῶν ἔργων ὑποθέσεις ἐγένοντο, καὶ μεγάλας [l] ὑπέγραψαν ἡμῖν ἀρετῆς ἐλπίδας· αἷς [m] ἀκολούθως καὶ τὰ λοιπὰ πράττειν σε ἀξιοῦμεν. ἀναχώρει δὴ πάλιν εἰς τὴν σεαυτοῦ φύσιν, Ἄππιε τέκνον, καὶ γίνε τῇ προαιρέσει τῶν πολιτευμάτων μὴ τυραννικὸς, ἀλλ' ἀριστοκρατικός· καὶ φεῦγε τὰς πρὸς ἡδονὴν ὁμιλοῦντας, δι' ἃς ἐξέβης τῶν χρηστῶν ἐπιτηδευμάτων, καὶ παρεπλάγχθης τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ. ὁ γὰρ ἔχει λόγον, ὑφ' ὧν ἂν γένηταί τις ἐξ ἀγαθοῦ κακὸς, ὑπὸ τούτων πάλιν αὐτὸν [n] ἐκ πονηροῦ γενέσθαι χρηστόν.»

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

mos ac fidiſſimos cuſtodes fuiſſe. *Sed* nec vllorum tuorum dictorum factorumue clariſſimorum obliuiſcaris. nam prima tuorum actorum fundamenta praeclara fuerunt, et magnam virtutis ſpem nobis attulerunt: quibus vt caetera quoque tua acta reſpondeant, te rogamus. Redi igitur ad tuum ingenium, Appi fili, et in republica adminiſtranda ne tyrannica, ſed optimatum ſtudia, ſequere: et fuge eos, qui ad voluptatem loquuntur, quorum opera de rectis inſtitutis deceſſiſti, et a recta via aberraſti. abſurdum enim eſt putare, eum, qui ab aliquibus ex bono malus fuerit factus, eundem ab illis iterum ex malo bonum fieri poſſe.

Haec

k Μηδὲν] Rectius legeris μηδέ. *Sylb.* Fortaſſe quod ἐπιλανθάνεσθαι nunquam cum accuſatiuo iunctum reperiatur. cuius contrarium conſtat ex *Plat.* Ep. 7. et *Euripide* ἐν Ἑλένῃ. *Port.*

l Ὑπέγραψαν] Perperam in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ὑπέστρεψαν. *Sylb.* Non improbo, vt legatur ὑπέθρεψαν. Ego tamen ex ὑπέστρεψαν faciebam ὑπέγραψαν. nam ὑπογράφειν ἐλπίδας ſolent Graeci id dicere, quod Appius voluit, vt ad *Strabonem* notauimus. Apud *Suidam:* Ὑπογράφεται, δείκνυται. Οἷς πᾶσιν ἡ σύγκλητος ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπογράψασα, ἔφησε δέκα πρεσβευτὰς ἀποστελεῖν εἰς Ἰταλίαν. Sic paſſim Graeci. Malim etiam ὑπ. ἡμῖν τῆς σῆς ἀρετῆς ἐλπ. *Caſaub.*

m Ἀκόλουθον] Melius ἀκόλεθα. nam ἀκόλουθον pro ἀκολουθοῦντα accipere, videtur paulo durius. *Sylb.*

n Ἐκ πονηροῦ γενέσθαι χρηστὸν *Vat.* quod etiam *Sylburgio* et *Porto* placuiſſe video. vulgatis deeſt γενέσθαι.

o Vulga-

„Ταῦτά σοι πολλάκις ἐβουλήθην ἐνθέσθαι, μόνος μόνῳ εἰς λόγους παραγενόμενος, καὶ τὰ μὲν ὡς ἀγνοοῦντα διδάξαι, τὰ δ' ὡς ἁμαρτάνοντα νουθετῆσαι· καὶ παρεγενόμην εἰς τὴν οἰκίαν οὐχ ἅπαξ, ἀπήλασαν δέ με οἱ σοὶ παῖδες, [o] πρὸς τὸν οἰκεῖον ὡς σχολὴν ἄγειν σε λέγοντες, ἀλλ' ἑτερά τινα [p] πράττειν ἀναγκαιότερα· εἰ δή τι σοι τῆς πρὸς τὸ γένος εὐσεβείας ἀναγκαιότερον ἦν. τάχα δ' οὐχ ὑπό σε κελευσθέντες οἱ παῖδες, [q] ἀλλ' ἀφ' ἑαυτῶν γνόντες, διέκλεισάν με τῆς εἰσόδου. καὶ βουλόμην ἄτω ταληθὲς ἔχειν. τὸ πρᾶγμα δή με ἠνάγκασε τοῦτο [r] διαλεχθῆναι ἐν τῷ συνεδρίῳ πρός σε περὶ ὧν ἐβουλόμην, ἐπειδὴ μόνῳ πρὸς μόνον οὐκ ἐξεγένετο. καιρὸν δ' ἔχει πάντοτε λέγεσθαι τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα, παρ'

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

Haec ſaepe tibi exponere volui ſolus cum ſolo agens, partim, vt te ignarum docerem, partim, vt peccantem admonerem; domumque tuam non ſemel veni, at pueri me ex aedibus expulerunt, non eſſe tibi otium dicentes, ſed te aliis quibuſdam rebus magis neceſſariis vacare. fortaſſe autem non tuo iuſſu, ſed per ſe ipſi hoc cognoſcentes me ingreſſu prohibuerunt: quod vtinam verum eſſet. Haec igitur res me coëgit in ſenatu tecum agere de iis, de quibus tecum colloqui volebam, quando non licuit mihi ſoli cum ſolo id facere. res autem honeſtae et vtiles,

Appi,

o Vulgatae ſic diſtinctum dant h. l. παῖδες ἀπὸ τῶν οἰκείων, ὡς σχολὴν. Verius τῆς οἰκίας. *Sylb.* οἰκίων, vel οἰκιῶν, legendum. *Port. Lapus* quoque vertit: *ex aedibus.*

p Poſt πράττειν deeſt relatiuum ἅπερ, vel legendum πράττειν ἀναγκαιότερον ἦν. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἀλλ' ἕτερά τινα πράττειν ἀναγκαιότερα. εἰ δ' ἐπί [ἴσ. εἰ δέ τί] σοι τῆς πρὸς τὸ γένος εὐσεβείας ἀναγκαιότερον ἦν. quo modo et in *Lapi Cod.* nam vertit: *ſed alia quaedam agere magis neceſſaria. Si vero tibi erat aliquid pietate erga genus magis neceſſarium.* vocabula ἀναγκαιότερα· εἰ δή τι σοι τῆς πρὸς τὸ γένος [id eſt τὰς συγγενεῖς] εὐσεβείας deſunt vulgatis.

q Ἀλλ' ἀφ' ἑαυτῶν *Vat.* vulg. ἀλλ' ὑφ' ἑαυτῶν.

r Scribe διαλεχθῆναι ἐν τῷ συνεδρίῳ, vel παρὰ τῷ συνεδρ. vt mox παρ' ἀνθρώποις. *Caſaub.* ſcil. vulgatis deeſt praepoſitio.

ἀνθρώποις μᾶλλον, Ἄππιε, ἢ μηδαμῆ. ἀποδεδωκὼς δέ σοι τὰ τῆ γένει ὀφειλήματα, μαρτύρομαι θεὺς, ὧν ἱερὰ καὶ βωμὸς κοιναῖς θυσίαις γεραίρομεν οἱ τῆς Ἀππίᾳ γενεᾶς διάδοχοι· καὶ προγόνων δαίμονας, οἷς μετὰ θεὺς δευτέρας τιμὰς καὶ χάριτας ἀποδίδομεν κοινὰς ὑπὲρ ἅπαντας [s] δὲ δὴ τάτας, γῆν, ἣ κατέχει τὸν σὸν μὲν πατέρα, ἐμὸν δ' ἀδελφὸν, ὅτι σοι παρέσχημαι ψυχήν τε καὶ φωνὴν τὴν ἐμαυτῆ τὰ κράτιστα βελευομένην, καὶ ἐπανορθῶν τὰς ἀγνοίας σε κατὰ δύναμιν τὴν ἐμὴν, ἀξιῶ σε μὴ [t] τοῖς κακοῖς ἰᾶσθαι τὰ κακὰ, μηδὲ τῶν πλεόνων ὀρεγόμενον καὶ τὰ παρόντα ἀπολέσαι, μηδ' ἵνα τῶν ἴσων τε καὶ κρειττόνων ἄρχῃς, ὑπὸ τῶν ἡττόνων τε καὶ κακιόνων ἄρχεσθαι. πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν ἔτι σοι λέγειν βουλόμενος, ὀκνῶ. εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ κρείττω βουλεύματα ὁ θεὸς ἄγει σε, καὶ πλείω ταῦτα τῶν ἱκανῶν εἴρηκα· εἰ δ' ἐπὶ τὰ χείρω, διακενῆς καὶ τὰ λοιπὰ ἐρῶ. ἔχετε, ὦ βουλὴ, καὶ ὑμεῖς οἱ προεσηκότες τῆς

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Appi, semper apud homines potius, quam nusquam, opportune dici possunt. Quod autem tibi gentis nostrae debita officia praestiterim, deos testor, quorum templa et aras communibus sacrificiis colimus nos, qui sumus gentis Appiae successores; et genios maiorum, quibus post deos secundos honores communesque gratias reddimus: sed praecipue terram, quae patrem tuum, fratrem meum, continet, me vitam vocemque meam optimum consilium dantem tibi exhibuisse. Itaque pro viribus meis tuam ignorantiam corrigens, abs te peto, ne mala malis sanes; neue, dum plura appetis, res etiam praesentes amittas; neue, vt patribus et praestantioribus imperes, inferioribus et deterioribus pareas. Quamuis autem longa oratione de multis praeterea rebus tecum agere cupiam, tamen me piget: nam si deus te ad meliora consilia ducit, et haec, quae dixi, plura sunt, quam oportet: si vero ad peiora, frustra et reliqua sum dicturus. Habetis, Patres conscripti, et vos reipublicae

s Δὲ pro δὴ malit *Sylb.* atque ita in *Cod. Vat.* [a vulgatis enim δὲ abest.]

t Prouerbium est etiam *Thucydidi* vsurpatum in lib. V.

πόλεως, τὴν ἐμὴν γνώμην, καὶ περὶ τῦ πολέμυ τῆς καταλύσεως, καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει θορύβων τῆς ἐπανορθώσεως. εἰ δέ τις ἕτερα τάτων κρείττω ἐρεῖ, τὰ βέλτιστα νικάτω.»

Τοιαῦτ' εἰπόντος Κλαυδίυ, καὶ πολλὴν ἐλπίδα τῷ συνεδρίῳ παρασχόντος, ὡς ἀποθησομένων τῶν δέκα τὴν ἀρχὴν, Ἄππιος μὲν πρὸς ταῦτα οὐδὲν ἠξίωσεν εἰπεῖν· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ὀλιγαρχικῶν προελθὼν [u] Κορνήλιος Μάρκος· «Ἡμεῖς μὲν, ἔφησεν, ὦ Κλαύδιε, περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων αὐτοὶ διαγνωσόμεθα, τῆς σῆς γνώμης δεόμενοι βελτίω. καὶ γὰρ ἡλικίας ἐν τῇ φρονιμωτάτῃ ἐσμὲν, ὥστε μηδὲν τῶν διαφερόντων ἀγνοεῖν· καὶ φίλων ὑπανιζόμεθα, οἷς, ἐάν τι δέῃ, συμβόλοις χρησόμεθα. παῦσαι δὴ πρᾶγμα ποιῶν ἄωρον, ἀνὴρ πρεσβύτερος, δεομένοις συμβελῆς [x] γνώμας ἀποδεικνύμενος. τῷ Ἀππίῳ δ' εἴ τι βέλει παραινεῖν, ἢ λοιδορεῖσθαι· τοῦτο γὰρ ἀληθέστερον· ὅταν ἐξέλθῃς ἐκ τῦ συνεδρίυ, λοιδο-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

principes, meam sententiam de pace facienda, et de vrbanis tumultibus sedandis. Si quis vero hac aliam meliorem sententiam dicet, vincat optima.

His autem a Claudio dictis, et magna spe senatui allata, fore, vt decemuiri magistratum deponerent, Appius ad haec nihil respondere voluit: sed ex aliis paucorum dominatus fautoribus, M. Cornelius progressus: „Nos, (inquit) Claudi, de nostris propriis vtilitatibus ipsi cognoscemus, tuo consilio non indigentes. nam et ea aetate sumus, quae est prudentissima, ita vt nihil eorum, quae nostra intersunt, ignoremus: nec amicis indigemus, quorum consilio, si quid opus fuerit, vtemur. Desinas igitur rem intempestiuam facere, tu, inquam, vir senior hominibus consilio non egentibus sententias loqui desinas. Si qua enim de re Appium monere, aut ei conuiciari vis, (hoc enim verius) vbi ex curia fueris egressus, tunc ei conuiciaberis.

u Nota hic quoque praenomen posteriore loco positum. *Sylb.*

x Γνώμας ἀποδεικνύμενος cum *Sylburgio* accepi pro γνωμολογῶν. tum si idem esse velis,

ρήσῃ. νῦν δ' ὑπὲρ τῆ πρὸς Αἰκανὲς καὶ Σαβίνες πολέμω, περὶ ἧ κέκλησαι γνώμην ἀποδειξόμενος, ὅ τι σοι φαίνεται λέγε, καὶ παῦσαι τὰ ἔξω τῆ πράγματος φλυαρῶν.» Μετὰ τῦτον ἀνίσταται πάλιν ὁ Κλαύδιος κατηφὴς, καὶ μεστὰς ἔχων τὰς ὀφθαλμὰς δακρύων, καὶ φησιν· «Ἄππιος μὲν ἀδ' ἀποκρίσεως ἄξιον ἡγεῖταί με, [y] ὦ βελὴ, τὸν ἑαυτῆ θεῖον, ἐναντίον ὑμῶν· ἀλλ' ὥσπερ τὴν οἰκίαν τὴν ἰδίαν ἀπέκλεισέ μοι, καὶ τὰτὶ τὸ συνέδριον ἄβατον [z] ὅσονπερ ἐφ' ἑαυτῷ ποιεῖ. εἰ δὲ χρὴ ταληθὲς λέγειν, καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἐξελαύνομαι. ἐκέτι γὰρ αὐτὸν ὀρθοῖς ὄμμασι δυναίμην ὁρᾶν, ἀνάξιον γεγονότα τῶν προγόνων, καὶ τυραννικὴν ἐζηλωκότα παρανομίαν· ἀλλ' ἀνασκευασάμενος ἅπαντα τὰ ἐμὰ, καὶ τὰς ἐμὰς, εἰς Σαβίνες ἄπειμι, πόλιν οἰκήσων [a] Ῥήγιλ-

ris. nunc vero de bello contra Aequos et Sabinos, cuius cauſſa vocatus es, vt ſententiam diceres, quid tibi videatur dic, et deſine extra rem propoſitam nugari.» Poſt eum ſurrexit iterum Claudius, moeſtus, et habens oculos lacrymarum plenos, atque ita eſt loquutus: «Appius, Patres conſcripti, in veſtro conſpectu ne reſponſo quidem dignum me patruum ſuum iudicat: ſed vt mihi ſuas aedes clauſit, ſic etiam aditum ad hunc ſenatum mihi, quantum in ipſo eſt, claudit. quod ſi veritas eſt dicenda, ex vrbe etiam expellor. neque enim amplius eum rectis oculis intueri poſſem, qui ſuis maioribus indignum ſe praeſtat, et tyrannicam iniquitatem aemulatur: ſed, conuaſatis omnibus meis rebus, vna cum tota familia ad Sabinos proficiſcar, vrbem Regillum

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

quod mox γνώμην ἀποδεικνύμενος, p. 2192. v. 2. in verſione ſcribas: *ſententiam dicere.*

y Malim ὦ βελὴ, vt mox p. 2193. v. 5. et alibi. *Sylb.* ὦ deeſt vulgatis.

z Ὅσπερ] Forſan rectius ὅσονπερ ἐφ' ἑαυτῆ. niſi forte ὥσπερ pro ὅσονπερ ſic vſurpatum velis, vt ὡς pro ὅση p. 31. v. 49. [edit. Hudſon.]

a In *Ed. Steph.* [et *Cod. Var.*] Ἰνρίλιον. Supra p. 295. v. 23. [edit. Hudſon.] paullo melius in *Ed. Steph.* Ῥήγιτον. Ego Ῥήγιλλον vtrobique ſcribere non dubitaui: quia, vt apud *Liuium* et alios *Regillum* eſt, ita etiam apud *Steph. Byzant.* Ῥηγίλλος, πόλις Σαβίνων. *Sylb.*

b Male

λον, ἐξ ἧς τὸ γένος ἡμῶν ἐστι, καὶ μενῶ τὸν λοιπὸν ἐκεῖ χρόνον, ἕως ἂν ἔτοι κατέχωσι τὴν καλὴν ταύτην ἀρχήν. ἐπειδὰν δ', οἷα μαντεύομαι, περὶ τὴν δεκαρχίαν γενήσηται· γενήσεται δ' ἐκ εἰς μακρὰν· τότε παρέσομαι. καὶ τὰ μὲν ὑπὲρ ἐμῆ τοσαῦτα. περὶ δὲ τῆ πολέμω ταύτην ὑμῖν, ὦ βελὴ, γνώμην ἀποδείκνυμι, μηδὲν ψηφίζεσθαι περὶ μηδενὸς πράγματος, ἕως ἂν ἀποδειχθῶσιν αἱ ἀρχαί.» Ταῦτ' εἰπὼν, καὶ πολὺν ἐκ τῆ συνεδρίω κινήσας ἔπαινον ἐπὶ τῷ γενναίῳ καὶ φιλελευθερίῳ τῆς γνώμης, ἐκάθισε. μετὰ δὲ τῦτον ἀνασὰς Λεύκιος [b] Κοΐντιος ὁ καλέμενος [c] Κικινάτος, καὶ Τίτος Κοΐντιος Καπιτωλῖνος, καὶ Λεύκιος Λακρήτιος, καὶ πάντες ἑξῆς οἱ πρωτεύοντες [d] τῆ συνεδρίω, τῇ Κλαυδίω γνώμῃ προσετίθεντο.

XVI. Ἐφ' ᾧ διαταραχθέντες οἱ περὶ τὸν Ἄππιον, ἐβελεύσαντο μηκέτι καθ' ἡλικίαν καὶ βελῆς ἀξίωσιν συμβάλες καλεῖν, ἀλλὰ κατ' οἰκειότητα, καὶ τὴν πρὸς αὐ-

gillum habitaturus, vnde oriundi ſumus, et ibi in poſterum manebo, donec iſti praeclarum iſtum magiſtratum obtinebunt. Vbi vero, quod ego vaticinor, huic decemuiratui acciderit, (brevi autem hoc fiet) tunc redibo. atque, quod ad me attinet, haec ſint ſatis. De bello vero, Patres conſcripti, haec eſt mea ſententia, vt de re nulla quicquam decernatis, donec *alii* magiſtratus creati fuerint.» Haec loquutus, et ob generoſam ac libertatis ſtudioſam ſententiam valde collaudatus, reſedit. Poſt eum ſurgens L. Quintius Cincinnatus, et Titus Quintius Capitolinus, et L. Lucretius, et reliqui deinceps ſenatus principes, in Claudii ſententiam iuerunt.

Qua re turbati Appii collegae, decreuerunt, non amplius pro aetate, aut conſilii dignitate, ſed pro neceſſitudinis et ſodalitatis vinculo, ad ſententiam dicendam ſenatores vocare. Et

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

b Male in *Ed. Steph.* et *Cod. Var.* Κόϊντος pro Κοΐντιος, vt et mox v. ſeq.

c In *Cod. Var.* Κικιννάτος, vt ſupra p. 1993. v. 1. et p. 2051. v. 6. ſcriptura magis Graeca.

d Δέκα poſt πρωτεύοντες ſuſtuli cum *Xylandro*, *Glareano*, *Sylburgio*, et *Cod. Var.*

e Verba

τὰς ἑταιρίαν. καὶ παρελθὼν Μάρκος Κορνήλιος ἀνίστησι Λεύκιον Κορνήλιον τὸν ἀδελφὸν, ὃς Κοΐντῳ [e] Φαβίῳ Οὐϊβελανῷ συνυπάτευσε τὸ τρίτον ὑπατεύοντι, δρασήριον ἄνδρα, καὶ πολιτικὴς διεξελθεῖν λόγας ἐκ ἀδύνατον. ἔτος ἀνασὰς ἔλεξε τοιάδε· „Θαυμαστὸν μὲν ἦν καὶ τῦτ', ὦ βελὴ, εἰ ταύτην ἔχοντες ἄνθρωποι τὴν ἡλικίαν, οἱ πρὸ ἐμᾶ γνώμην ἀποφηνάμενοι, καὶ πρωτεύειν ἀξιῶντες τῶν συνέδρων, τὴν ἐκ τῶν πολιτικῶν προσηρσμάτων ἀπέχθειαν ἀδιάλλακ]ον [f] ἔχσι πρὸς τὰς προεσηκότας τῆς πόλεως, ἃς ἐχρῆν, [g] εἰ οἷόν τ' ἦν, φυλάτ]ειν, καὶ τοῖς νέοις παραινεῖν ἀπὸ τᾶ κρατίστα ποιεῖσθαι τὰς ὑπὲρ τῶν καλῶν ἀγῶνας, καὶ μὴ πολεμίας, ἀλλὰ φίλας ἡγεῖσθαι τὰς περὶ τῶν κοινῶν ἀγαθῶν ἀντιπάλας. πολλῷ δ' ἔτι τύτα θαυμασιώτερόν ἐσιν, εἰ τὰς ἰδίας ἀπεχθείας ἐπὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως πράγματα μεταφέρσι, καὶ συναπολέσθαι τοῖς ἑαυτῶν ἐχθροῖς βέλονται μᾶλλον, ἢ

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Et progressus M. Cornelius, vocauit L. Cornelium fratrem, qui Q. Fabii Vibulani tertium consulis collega fuerat, virum impigrum, et ciuili facundia praeditum. Hic, quum surrexisset, ita est loquutus: „Hoc quoque, Patres conscripti, mirandum est, quod homines istius aetatis, qua sunt, qui sententiam ante me dixerunt, et qui senatus principes esse volunt, odium implacabile ex ciuilibus offensis ortum contra ciuitatis principes seruent: quos oporteret (si fieri posset) tueri, et iuuenes cohortari, vt strenua pro rebus honestis certamina subeant, neve hostes, sed amicos eos ducant, qui pro publicis bonis contendunt. Sed multo etiam admirabilius hoc est, quod priuatas inimicitias ad rempublicam transferant; et cum suis inimicis perire, quam

e Verba Φαβίῳ οὐ. σ. τὸ τρ. ὑπατεύοντι, quae sunt in editt. Sylburgii et Hudsoni vncis inclusa, e *Cod. Rom.* addita, agnoscit [*Cod. Vat.*] et *Lapi* versio.

f Verbum ἔχσι in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] hoc loco omissum erat, et perperam in praecedentibus positum ante οἱ πρὸ ἐμᾶ, v. 6.

g *Lapus* pro εἰ videtur legisse ᾗ, dum vertit: *quos oportuit, quantum fieri posset, cauere, et sensu optimo admonere* etc. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἐχρῆν οἷόν τι δεῖ φυλ.

* Quae

σωθῆναι μετὰ πάντων τῶν φίλων. ὑπερβολὴν γὰρ ἀνοίας [h] τύτοις, καὶ ἀ πόρρω θεοβλαβείας πεποιήκασιν οἱ πρόεδροι τῆς βελῆς ἡμῶν. ἔτοι γὰρ ἀγανακ]ῶντες, ὅτι μετιόντας αὐτὰς τὴν τῶν δέκα ἀρχὴν, ἧς αὐτοὶ νῦν κατηγορᾶσιν, ἐνίκησαν ἐν ἀρχαιρεσίαις ἐπιτηδειότεροι φανέντες, ἀεὶ πολεμᾶσιν αὐτοῖς πόλεμον ἀδιάλλακ]ον, καὶ εἰς τᾶθ' ἥκσιν εὐηθείας, μᾶλλον δὲ μανίας, ὥσθ', ἵνα τύτας διαβάλλωσι πρὸς ὑμᾶς, ὅλην ὑπομένσιν ἀνατρέψαι τὴν πατρίδα· οἵ γ' ὁρῶντες [i] μὲν ἀνάσατον τὴν χώραν ἡμῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων γενομένην, ὁρῶντες δ' ὅσον ἔπω καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν αὐτὰς ἐλεύσεσθαι. τὸ γὰρ διὰ μέσα χωρίον ἀ πολύ· ἀντὶ τᾶ παρακαλεῖν καὶ παρορμᾶν τὰς νέας ἐπὶ τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα, καὶ [k] αὐτοὶ πάσῃ προθυμίᾳ καὶ σπεδῇ βοηθεῖν, ὅσῃ γᾶν

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

quam cum omnibus suis amicis seruari malint. *Nam nostri senatus praesides ad supremum dementiae gradum prouecti sunt: et parum abest, quin mente capti sint. Isti enim indigne ferentes, se, qui decemuiratum petebant, in quem nunc inuehuntur, victos ab iis fuisse, qui in comitiis ad id magis idonei sunt visi, perpetuo bellum implacabile cum illis gerunt: et eo stultitiae, imo potius insaniae, progressi sunt, vt, quo istos apud vos criminentur, totam patriam euertere sustineant: qui, quum videant, agrum nostrum ab hostibus vastari, et cernant, eos mox vrbem ipsam inuasuros, (spatium enim, quod interiacet, non est magnum) et quum hortari ac incitare debeant iuniores ad certamen pro patria subeundum, et ipsi omni alacritate studioque, quantum

* Quae procerum nostrorum amentia adeo modum excedit, vt propemodum diuinitus mens eis erepta videatur. *Gelen.*

h Si ταύτην, aut τοσαύτην, pro τύτοις legas, paullo melius constabit structura. *Lapus* vertit: *excessum quoque quendam facientes dementiae. Sylb.* Τύτοις plane tollendum censet *Portus.* Τύτό γε legit *Casaub.*

i Perperam in *Ed. Steph.* μετανάσατον.

k Αὐτοὶ legendum esse, non αὐτῇ, vt in *Ed. Steph.* docet etiam *Lapi* versio. *Sylb.* Αὐτῇ retinendum censet *Portus;* vertitque: *et omni alacritate studioque opem ei ferendam, totis viribus postulant, vt de forma reip. consultetis, et nouos magistratus creetis* etc.

ἐν τοῖς τηλικούτοις ἐστὶν ἰσχύς, περὶ πολιτείας κόσμῳ νῦν ἀξιῶσιν ὑμᾶς σκοπεῖν, καὶ νέας ἀρχὰς ἀποδεικνύναι, καὶ πάντα μᾶλλον, ἢ τὰς ἐχθρὰς κακῶς ποιεῖν· καὶ ὃ δ' αὐτὸ τοῦτο δύνανται συνιδεῖν, [l] ὅτι γνώμας εἰσφέρουσι, μᾶλλον δ' εὐχὰς ἀδυνάτους ἔχουσι.„

XVII. „Σκοπεῖτε γὰρ ὅτῳσί προβούλευμα γενήσεται τῆς βουλῆς ὑπὲρ ἀρχαιρεσιῶν· ἔπειτ' ἐξοίσουσιν οἱ δέκα τὰ βουλευθέντα εἰς τὸν δῆμον, ὁρίσαντες ἀγορὰν τὴν ἀπὸ ταύτης τρίτην. πῶς γὰρ ἂν [m] ἀληθῶς γένοιτό τι τῶν ὑπὸ τοῦ δήμου ψηφιζομένων κύριον, ἐὰν μὴ κατὰ νόμους γένηται; ἔπειθ' ὅταν αἱ φυλαὶ διενέγκωσι τὴν ψῆφον, τότε αἱ νέαι [n] παραλήψονται τὴν πόλιν ἀρχαί, καὶ προθήσουσιν ὑμῖν ὑπὲρ πολέμου σκοπεῖν. ἐν δὲ τοῖς μεταξὺ τῶν ἀρχαιρεσιῶν χρόνοις τοσούτοις ὄσιν, ἐὰν ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν ἔλθωσιν οἱ πολέμιοι, καὶ προσαγάγωσι τοῖς τείχεσι, τί ποιήσομεν,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

quantum quidem eius aetatis vires ferunt, opitulari, de ordinanda republica nunc vos consultare volunt, et nouos magistratus designare, et quiduis aliud potius facere, quam hostes maleficiis afficere. ac ne hoc quidem ipsum videre possunt, se esse auctores sententiarum, imo vero votorum, quae nullo modo ad finem perduci possunt.„

„Ita enim rem considerate: fiet senatusconsultum de comitiis; deinde decemuiri id promulgabunt, die statuta in proximum trinundinum. quomodo enim vere vllum plebiscitum ratum esse poterit, nisi legitime fiat? Deinde vbi tribus tulerint suffragia, tunc noui magistratus veniam ciuitati deprecabuntur, et de bello ad vos referent, vt de eo consultetis. Quum vero comitiorum tempus interea tantum sit, si hostes contra vrbem nostram veniant, et copias ad muros admoueant, quid faciemus,

l Illa verba, ὅτι γνώμας εἰσφέρουσι, sententiam non implent; et tamen durius culum videtur ex sequenti membro vocem ἀδυνάτους repetere. *Lapus* non agnouit τὸ ἔχουσι. *Casaub.*

m Puto legendum ἄλλως pro ἀληθῶς. *Casaub.*

n Mendosum est παραιτοῦνται, [quod vulg. dant pro παραλήψονται] *Lapus* vertit: *tunc senatum noui magistratus conuocabunt.* quasi legerit συγκαλέσουσι τὴν βουλήν. sed non minus apte legeris παραλήψονται, *accipient reip. gubernacula. Sylb.*

o Male

Κλαύδιε; ἐρῶμεν αὐτοῖς· νὴ Δία, μείνατ', ἕως ἂν ἀποδείξωμεν ἑτέρας ἀρχάς. Κλαύδιος γὰρ ἡμᾶς ἔπεισε, περὶ μηδενὸς ἄλλου πράγματος μήτε προβουλεύειν, μήτ' εἰς τὸν δῆμον ἐκφέρειν, μήτε δυνάμεις καταγράφειν, ἐὰν μὴ τὰ περὶ τὰς ἀρχὰς κατασήσωμεν, ὡς βουλόμεθα. ἄπιτ' οὖν, καὶ ὅταν ἀκούσητε, ὑπάτους καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἀποδειχθείσας ὑπὸ τῆς πόλεως, καὶ τὰ πρὸς τὸν ἀγῶνα πάντα γεγονότα ἡμῖν [o] εὐτρεπῆ, τόθ' ἥκετε περὶ διαλλαγῶν ποιησόμενοι τοὺς λόγους, ἐπειδὴ κακῶς ἤρξασθε ἡμᾶς ποιεῖν, [p] ἀδὲν πεπονθότες ὑφ' ἡμῶν· καὶ ὅσα ἡμᾶς ἐβλάψατε κατὰ τὰς [q] ἐμβολὰς, εἰς χρημάτων λόγον ἅπαντα ἐκ τῆς δικαίᾳ [r] διαλύσετε. τὸν δὲ τῶν γεωργῶν ὄλεθρον οὐχ ὑπολογιζόμεθα ὑμῖν, οὐδ' εἴ τινα γύναια ἐλεύθερα ὕβρεως καὶ παροινίας ἐπειράθη στρατιωτικῆς, οὐδ' ἄλλο τῶν ἀνηκέστων οὐδέν. κἀκεῖνοι ταῦτα προκαλεσμένων ἡμῶν μετριάσουσι, καὶ συγχωρήσαντες

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

faciemus, Claudi? Certe ipsis dicemus: exspectate, donec alios magistratus creauerimus. Claudius enim nobis persuasit, vt de nulla alia re senatusconsultum faciamus, neque ad populum rem referamus, neue copias conscribamus, nisi prius magistratus ex animi nostri sententia constituerimus. Abite igitur, et quum audieritis, consules aliosque magistratus a populo Romano creatos, et res omnes ad bellum necessarias a nobis paratas, tunc redite, vt de pace agatis, quando maleficiis vltro nos lacessiuistis, nulla iniuria a nobis affecti: et quaecunque damna in excursionibus dedistis, ea omnia pecuniis aestimata nobis iuste sarcietis. agrestium vero caedis a vobis factae nullam habebimus rationem, nec si quae ingenuae mulieres contumeliam et petulantiam militarem sunt expertae, nec si quod aliud grauissimum malum patratum est, quicquam ideo a vobis exigetur. Atque illi nobis, ad has conditiones eos inuitantibus, moderate se gerent, et passi nouos magistratus a populo

o Male in *Ed. Steph.* εὐπρεπῆ.

p οὐθὲν *Vat.*

q Ἐκβολαὶ [Ita enim vulg. dant] hic dicuntur respectu agentium, alibi εἰσβολαὶ vocantur, vtroque respectu. *Sylb.* Εἰσβολὰς, vel ἐσβολὰς, malit *Portus.*

r Λυψόμεθα] Διελύσατε *Vat.*

τὴν πόλιν νέας ἀρχὰς ἀποδεῖξαι, καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον εὐτρεπῆ ποιήσασθαι, τότε ἥξουσιν ἱκετηρίας φέροντες ἀντὶ τῶν ὅπλων, καὶ παραδιδόντες ἡμῖν ἑαυτούς.

XVIII. „Ὦ πολλῆς μὲν εὐηθείας τούτων, οἷς ἐπὶ νῷν ἔρχεται τοιαῦτα λῆρεῖν· πολλῆς δ' ἀναλγησίας ἡμῶν, εἰ τοιαῦτα λεγόντων αὐτῶν οὐκ ἀγανακτοῦμεν, ἀλλ' ὑπομένομεν ἀκούειν, ὥσπερ ὑπὲρ τῶν πολεμίων, ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος βουλευόμενοι. οὐκ ἀνελοῦμεν ἐκ μέσου τοὺς φλυάρους; οὐ ταχείαν ψηφιούμεθα τῇ [s] προνομευομένῃ χώρᾳ τὴν βοήθειαν; οὐ καθοπλιοῦμεν ἅπασαν τὴν ἀκμὴν τῆς πόλεως; οὐκ ἐπὶ τὰς ἐκείνων πόλεις αὐτοὶ στρατευσόμεθα; ἀλλ' οἶκοι μένοντες, καὶ τοῖς δέκα λοιδορούμενοι, καὶ νέας ἀρχὰς καθιστάντες, καὶ περὶ κόσμου πολιτικοῦ σκοποῦντες, ὥσπερ ἐν εἰρήνῃ πάντ' ἐάσομεν ὑπὸ τοῖς πολεμίοις τὰ ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι, καὶ τελευτῶντες ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεύσομεν καὶ κατασκαφῆς τῆς πόλεως, ἐάσαντες τὸν πόλεμον τοῖς τείχεσι προσελθεῖν; οὐκ ἔστιν ὑγιαινόντων ἀνθρώπων τὰ

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

a populo Romano creari, et res ad bellum necessarias parari, tunc supplicum insignia pro armis afferent, seque nobis dedent.

O ingentem horum fatuitatem, quibus in mentem venit, vt talia nugentur! o magnam nostram stupiditatem, quod istis haec dicentibus non indignemur; sed eos, tanquam de hostibus, non autem de nobis ipsis et patria consultantes, audire sustineamus! Quin tollimus de medio istos nugatores? quin decernimus ocius auxilium agro, qui vastatur? quin armamus omnem vrbanam iuuentutem? quin inferimus nos ipsi bellum eorum ciuitatibus? An domi manentes, et conuicia decemuiris dicentes, et nouos magistratus constituentes, et de ciuitatis forma consultantes, vt pacis tempore, res omnes, quae in agris sunt, in hostium potestatem venire patiemur, et tandem in seruitutis et euersionis ipsius vrbis discrimen veniemus, permittentes, vt hostes ad ipsa vrbis moenia accedant? Non sunt, Patres conscripti,

s In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ὑπονοθευομένῃ: nihil ad rem. nostrum προνομευομένῃ tum alibi sua fuit, tum p. 362. v. 1. [edit. Hudson.] *Sylb.*

τοιαῦτα βουλεύματα, ὦ πατέρες, [t] ἃ δὲ προνοίας πολιτικῆς τὰ κοινὰ συμφέροντα τῶν ἰδίων ἀπεχθειῶν ἡγεμένης ἀναγκαιότερα, ἀλλὰ φιλονεικίας ἀκαίρου, καὶ δυσμενείας ἀβούλου, καὶ φθόνου κακοδαίμονος, ὃς οὐκ ἐᾷ τοὺς ἔχοντας αὐτὸν σωφρονεῖν. ἀλλὰ τὰς μὲν τούτων φιλονεικίας ἐάσατε χαίρειν· ἃ δὲ ψηφισάμενοι τῇ πόλει σωτήρια, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς προσήκοντα ἔσεσθε βεβουλευμένοι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς φοβερά, ἐγὼ πειράσομαι λέγειν. νῦν μὲν τὸν πρὸς Αἰκανοὺς καὶ Σαβίνους πόλεμον ἐπικυρώσατε, καὶ τὰς δυνάμεις μετὰ πλείστης προθυμίας καὶ σπουδῆς καταγράφετε τοὺς ἐπ' [u] ἀμφοτέρους ἐξελευσομένους. ὅταν δὲ τὰ τοῦ πολέμου τέλος ἡμῖν τὸ κράτιστον λάβῃ, καὶ ἀναστρέψωσιν εἰς τὴν πόλιν αἱ δυνάμεις, εἰρήνης γενομένης, τότε καὶ περὶ τοῦ κόσμου τῆς πολιτείας σκοπεῖτε, καὶ λόγον ἀπαιτεῖτε [x] τοὺς δέκα περὶ πάντων, ὧν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

consscripti, hominum sana mente praeditorum huiusmodi consilia, *neque hominum prouidorum, qui publica commoda priuatis simultatibus potiora ducunt; sed contentionis intempestiuae, et temerariae hostilitatis, et infelicis inuidiae, quae eos, quos in sua potestate tenet, sapere non sinit. Sed has istorum contentiones valere sinite: quae vero decreta reipublicae salutaria, et quae consulta nobis ipsis conuenientia, hostibusque formidabilia sunt futura, dicere conabor. Nunc bellum contra Aequos et Sabinos decernite, et maxima animi alacritate studioque copias contra vtramque gentem profecturas conscribite. Vbi vero bellum felicissime a nobis confectum fuerit, et copiae in vrbem redierint, in pace tunc et de reipublicae statu consultate, et a decemuiris de rebus omnibus in magistratu gestis

t *Gelenius* legisse videtur: ἃ δὲ προνοίας πολιτικῆς τὰς ἰδίας ἀπεχθείας τῶν κοινῶν συμφερόντων ἡγεῖσθαι ἀναγκαιοτέρας: nam vertit: *non sunt, patres, sanorum haec consilia, nec ciuilis prudentiae potiores publica vtilitate ducere priuatas inimicitias. Port.*

* *Al.* nec ciuilis prudentiae, quae etc.

u In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ἀμφοτέραις: parum congruenter. nostram lectionem confirmat, quod *Valerius* infra dicit, ἐπ' ἀμφότερα τὰ ἔθνη, pag. 2203. v. 12. *Sylb.*

x In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] est

ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἔπραξαν, καὶ νέας ἀρχὰς ψηφιφορεῖτε, καὶ δικαστήρια καθίζετε, καὶ τιμᾶτε καὶ κολάζετε τὴν ἑκατέρων τούτων ἀξίως, ὅταν ἐφ' ὑμῖν γένηται ταῦτα ἀμφότερα· μαθόντες, ὅτι ἃ τοῖς πράγμασιν οἱ καιροὶ δωλεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς καιροῖς τὰ πράγματα.„ Ταύτην ἀποδειξαμένης Κορνηλίᾳ τὴν γνώμην, οἱ μετ' ἐκεῖνον ἀναστάμενοι, χωρὶς ὀλίγων, τῆς αὐτῆς ἐγένοντο προαιρέσεως· οἱ μὲν ἀναγκαῖα καὶ τῷ παρόντι καιρῷ προσήκοντα ὑπολαμβάνοντες εἶναι· οἱ δ' ὑποκατακλινόμενοι καὶ θεραπεύοντες τὰς δέκα, τῷ φόβῳ τῆς ἀρχῆς. ἦν γάρ τι καὶ κατεπ]ηχὸς τὴν ἐξουσίαν οὐκ ἐλάχιστον μέρος ᵞ τῶν συνέδρων.

XIX. Ὡς δ' αἱ πλείους γνῶμαι διηγορεύθησαν, καὶ παρὰ πολὺ κρατεῖν ἐδόκουν οἱ τὸν πόλεμον ἐπικυροῦντες τῶν ἑτέρων, [z] τότε Λεύκιον Οὐαλέριον ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἐκάλουν, ὃν ἔφην εὐθὺς ἐν ἀρχαῖς βουλόμενόν τι λέγειν, κωλῦσθαι πρὸς αὐτῶν. ὁ δὲ ἀνατὰς, τοιάδε διεξῆλθε λόγους· „Τὴν μὲν ἐπιβουλὴν τῶν δέκα ὁρᾶτε, ὦ πατέρες, οἳ κατ' ἀρχάς τ' οὐκ ἐπέτρεψάν μοι λέγειν, [a] ὅσα προηρούμην, πρὸς ὑμᾶς, καὶ νῦν ἐν τοῖς ὑστάτοις ἀποδεδώκασι λόγον, ἐνθυμηθέντες, ὅπερ εἰκὸς, ὅτι τῇ τε Κλαυδίου γνώμῃ προσθέμενος, οὐδὲν ὠφελήσω τὸ κοινὸν, ὀλίγων αὐτῇ συνειρηκότων· ἑτέραν τε γνώμην παρὰ τὰς εἰρημένας αὐτοῖς ἀποφηνάμενος, κἂν τὰ κράτιστα ὑποθῶμαι, διακενῆς ἐρραψῳδηκὼς ἔσομαι. εὐαρίθμητοι γάρ τινές εἰσιν οἱ μετ' ἐμὲ ἀναστησόμενοι. ἐς ἐὰν ἅπαντας ὁμογνώμονας λάβω, τί γενήσεταί μοι πλέον, ἀδὲ πολλοστὴν ἕξοντι μοῖραν τῶν Κορνηλίῳ συναγορευόντων; ἃ μὲν ἐγὼ, ταῦθ' ὑφορώμενος, ὀκνήσω τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην εἰπεῖν. ὅταν γὰρ ἀκούσητε τὰ πάντα, ἐφ' ὑμῖν [b] ἔστι τὰ κράτιστα ἑλέσθαι. περὶ μὲν οὖν τῆς δεκαρχίας, ὃν τρόπον ἐπιμελεῖται τῶν κοινῶν, ὅσα Κλαύδιος ὁ βέλτιστος εἶπε, καὶ ἐμοὶ νομίσατε εἰρῆσθαι, καὶ ὅτι δεῖ νέας ἀρχὰς ἀποδειχθῆναι, πρὶν ἢ τὸ περὶ τοῦ πολέμου γενέσθαι

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

gestis rationes exigite, et nouos magistratus create, et iudicia constituite, et his vtrisque dignos honorate, vbi haec vtraque penes vos fuerint, illud scientes, non rebus tempora, sed rebus temporibus inseruire.„ Hac sententia a Cornelio dicta, qui post eum surrexerunt, praeter paucos, in eandem sententiam iuerunt. Alii haec necessaria, et praesenti rerum statui conuenientia existimantes: alii vero metu imperii decemuiris cedentes, illisque obsequentes. nam non minima patrum pars magnitudine potestatis perculsa erat.

Quum autem maior sententiarum pars dicta fuisset, et qui bellum decernebant, numero longe superiores aliis esse viderentur, inter postremos vocarunt Lucium Valerium, quem, statim ab initio verba facere volentem, ab aliis prohibitum fuisse dixi. qui, quum surrexisset, talem habuit orationem:

orationem: „Insidias decemuirorum videtis, Patres conscripti, qui principio passi non sunt, me, quando volebam, verba apud vos facere, et nunc inter postremos dicendi potestatem mihi fecerunt, cogitantes, (id quod verisimile est) fore, vt, si ego Claudii sententiae adhaeream, reipublicae nihil prosim, quod pauci in istam sententiam iuerint; sin aliam, praeter eas, quae ab ipsis sunt dictae, proferam, licet optimum consilium dederim, frustra nugas effudisse videar. facile enim numerari possunt, qui post me surgent. qui licet omnes mecum consenserint, quid tamen proficiam, quum ne minimam quidem partem eorum, qui Cornelio patrocinantur, sim habiturus? Non dubitabo tamen meam sententiam dicere, quamuis haec suspicer. Vbi enim omnia audieritis, in vobis erit optima sequi. De decemuiratu igitur, quomodo rempublicam curet, quaecunque Claudius praestantissimus dixit, eadem a me quoque putetis dicta, *nimirum* creandos nouos magistratus, antequam bellum decerna-

ᵞ Ἐκ τῶν συνέδρων *Vat.*

z Dicendum τότε Λεύκιον etc. *nunc L. Valerium* etc. adeo vt hoc τότε pendeat ab illis ὡς δὲ v. 13. Si τόν τε retineas, desiderabitur alterum τόν τε. *Port.* Primam coniecturam firmat *Cod. Vat.*

a Ὅταν προηρούμην] Nota hic ὅταν pro ὅτε. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ὅσα προηρούμην.

b Hic quidem ἔστι pro ἔσται. *Sylb.*

ψήφισμα. καὶ γὰρ ταῦτα εἴρηται τῷ ἀνδρὶ κατὰ τὸ βέλτιστον. ἐπεὶ δὲ Κορνήλιος εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπάγειν ἐπειρᾶτο τὴν γνώμην, πολλοὺς τοὺς μεταξὺ χρόνους ἀποφαίνων ταῖς πολιτικαῖς οἰκονομίαις γενησομένους, ἐν χερσὶν ὄντος τοῦ πολέμου, καὶ χλευάζειν ἐπιχείρει πράγματα ἐκ ἐπιτηδεία [c] χλευασμῶν, οἷς παρακρουσάμενος [d] ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ᾤχετο φέρων· ἐγὼ δὲ καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀδύνατον εἶναι τὴν Κλαυδίου γνώμην, διαλέξομαι πρὸς ὑμᾶς· ὡς μὲν γὰρ ἀσύμφορος, [e] οὐδεὶς οὐδὲ τῶν διασυράντων αὐτὴν ἐτόλμησεν εἰπεῖν· καὶ διδάξω, πῶς ἂν ἥ τε χώρα δι' ἀσφαλείας γένοιτο, καὶ δίκην δοῖεν οἱ τολμήσαντες αὐτὴν κακῶς ποιεῖν, καὶ τὴν πάτριον ἀπολάβοιμεν ἀριστοκρατίαν· καὶ [f] ταῦθ' ἅμα γένοιτο, συν-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

decernatur. nam haec quoque ab illo optimo animo sunt dicta. Quoniam vero Cornelio conatus est demonstrare, eam sententiam ad exitum ac finem perduci non posse, quod magnum temporis spatium intercessurum et in has ciuiles administrationes insumtum iri diceret, cum interim belsum vrgeat; * et aggressus est irridere res minime deridendas, quibus multos vestrum decipiens ** seduxit: ego apud vos agam, vt probem, fieri posse id, quod Glaudius suasit: (nullus enim, ne eorum quidem, qui eam sententiam derident, eam detrimentosam esse dicere ausus est) et docebo, qua ratione et agrum tutari possimus, *et quomodo* poenas dare possint, qui eum vastare sunt ausi, et *quomodo* patrium optimatum statum recuperare possimus, et *quomodo* haec omnia sint futura omnibus ciuibus

* Et illudere aggressus est res, quae ludificationi aptae non sunt. *Gelen.*

c Pro vulg. χλευασμῶν structurae lex postulat vel χλευασμῷ, vt reposui; vel pluraliter χλευασμοῖς, vt *Lapus* vertit: *haud opportunas irrisionibus. Sylb.* χλευασμῶν *Vat.* quam lectionem, vt probam, tuetur *Portus:* quod ἐπιτήδειος cum genitiuo saepe significet ἄξιον, *dignum.*

d Τμᾶς] Congruentius fortasse ὑμῶν τοὺς πολλούς, et mox δὲ pro δὲ. *Sylb.*

** *Al.* in partes suas pertraxit.

e οὐδὲ τῶν διασυράντων αὐτὴν οὐδεὶς ἐτόλμ. *Vat.* vulgo legitur διασυρόντων.

f Lapus videtur legisse ταῦτ' ἂν γένοιτο: vertit enim: *et haec fiant.*

ἀγωνιζομένων ἁπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ μηδενὸς τἀναντία πράττειν [g] ἀξιοῦντος. σοφίαν ἐδεμίαν [h] ἀποδεικνύμενος ὑμῖν, τὰ δὲ πραχθέντα ὑφ' ὑμῶν αὐτῶν παραδείγματα φέρων. ἔνθα γὰρ ἡ πεῖρα διδάσκει τὸ συμφέρον, τί δεῖ τοχασμῶν ἐκεῖ;„

„Μέμνησθε, ὅτι ἀπὸ τῶν αὐτῶν τότων ἐθνῶν, ὥσπερ νῦν, δυνάμεις ἐνέβαλον, αἱ μὲν εἰς τὴν ἡμετέραν γῆν, αἱ δ' εἰς τὴν τῶν συμμάχων ἡμῶν, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀμφότεραι χρόνον, Γαΐῳ Ναυτίῳ καὶ [i] Λευκίῳ Μινυκίῳ τὴν ὑπατείαν ἐχόντων, ἔννατον, ἢ δέκατον ἔτος οἶμαι τοτί. τότε τοίνυν ἀποστειλάντων ὑμῶν νεότητα πολλὴν καὶ ἀγαθὴν ἐπ' ἀμφότερα τὰ ἔθνη, τῷ μὲν ἑτέρῳ τῶν ὑπάτων, εἰς δυσχωρίας ἀναγκασθέντι κατακλεῖσαι τὸ στρατόπεδον, πρᾶξαι μὲν οὐδὲν ἐξεγένετο, πολιορκεῖσθαι δ' ἐν τῷ χάρακι, καὶ κινδυνεύειν σπάνει τῶν ἐπιτηδείων

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

ciuibus adiuuantibus, et nullo obnitente. qua in re non sapientiam aliquam vobis ostentabo, sed vestra ipsorum facta in exempla vobis afferam. Vbi enim ipsa experientia *nos* docet, quid conducat, quid ibi opus est coniecturis?„

„Meministis, ab his ipsis gentibus, vt nunc, copias missas irruptionem fecisse, partim in nostrum, partim in nostrorum sociorum agrum, et ab vtraque *gente* missas eodem tempore, C. Nautio et L. Minucio coss. et hic est, vt arbitror, nonus decimusue annus, *ex quo hoc accidit.* Tunc igitur, multa ac strenua iuuentute a vobis contra vtramque gentem missa, alteri consuli, in angustiis castra ponere coacto, contigit, vt nihil ageret, sed in suis castris obsideretur, et propemodum ob commeatuum penuriam in hostium potestatem veniret: Nautius

fiant. Sed mutatione non est opus. *Sylb.*

g Lapus et *Portus* nullam distinctionis notam praeter commaticam post ἀξιοῦντος agnouisse videntur: dum vertunt: — *et nullo obnitente, nullam ego sapientiam vobis demonstrans* etc.

ita vt ἀποδεικνύμενος referatur ad praecedens διδάξω, p. 2202. v. 10.

h Rectius, opinor, ἐπιδεικνύμενος. *Sylb.* Nihil mutandum censet *Portus:* quod vtrumque vsitatum sit.

i Nota hic Λευκίῳ, more Latino. Μινυκίῳ vero reposui ex *Lapo,*

ἀλῶναι. Ναυτίῳ δ' [k] ἀντικαθημένῳ Σαβίνοις μάχας ἀναγκαῖον ἦν τίθεσθαι πρὸς τὰς αὐτὰς συνεχεῖς, καὶ [l] μήθ' οἵῳ τ' εἶναι τοῖς κάμνουσι τῶν σφετέρων βοηθεῖν, ἦν τ' ἐκ ἄδηλον, ὅτι, τῆς ἐν Αἰκανοῖς στρατιᾶς ἀναρπασθείσης, ἐδ' ἡ [m] Σαβίνας πολεμοῦσα ἀνθέξει, συνελθόντων εἰς ταὐτὸ τῶν πολεμίων ἀμφοτέρων. τοιούτων δὴ κινδύνων τὴν πόλιν περισάντων, καὶ ἐδὲ τῶν ἐντὸς τείχους ὁμονοούντων, τίνα βοήθειαν [n] εὕρεσθε ὑμεῖς; περὶ μέσας νύκτας εἰς τὸ βουλευτήριον συνελθόντες· ὅπερ ὤνησεν ὁμολογουμένως πάντα τὰ πράγματα, καὶ φερομένην τὴν πόλιν εἰς ἀτυχὲς πῶμα ὤρθωσεν· ἀρχὴν ἀπεδείξατε μίαν αὐτοκράτορα πολέμου καὶ εἰρήνης, ἁπάσας τὰς ἄλλας καταλύσαντες ἀρχάς, καὶ, πρὶν ἡμέραν γενέσθαι, δικτάτωρ [o] ἀποδέδεικται Λεύκιος Κοίντιος ὁ βέλτιστος,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Nautius vero, qui contra Sabinos castra habebat, coactus est crebras pugnas cum ipsis committere, ac ne poterat quidem laboranti suorum parti succurrere. Illud autem certum erat, quod, si exercitus, qui in Aequis erat, deletus fuisset, ne is quidem, qui in Sabinis bellum gerebat, resistere potuisset, vtrisque hostium exercitibus in vnum coactis. Quum igitur respublica talibus periculis circumdaretur, et ne in vrbe quidem concordia esset, quodnam remedium inueniistis? Quum circa mediam noctem in curiam conueniissetis, (quod citra omnem controuersiam res omnes iam labantes sustinuit, et rempublicam, quae in infelicem ruinam ferebatur, erexit) magistratum vnum cum summa ac absoluta belli pacisque potestate creastis, caeteris omnibus magistratibus abrogatis, et antequam dies illucesceret, dictator creatus est praestantissimus L. Quintius,

Lapo, Liuio, et ipso auctore nostro, supra, p. 2045. v. 2. *Sylb.* In *Cod. Vat.* Λευκίῳ Γευκίῳ.

k Ἀντικαθημένῳ Σαβίνων] Legendum vel ἀντικαθημένῳ Σαβίνοις, vt *Lapus* quoque vertit: *considenti aduersus Sabinos*; vel ἀντικαθημένων Σαβίνων. *Sylb.*

l Μήθ' οἵῳ τε ὄντι τοῖς κάμνουσι τῶν σφετέρων βοηθεῖν malit *Portus.*

m Supra quoque bis notata haec structura, cum vsitatior sit Σαβίνοις πολεμοῦσα. *Sylb.*

n Εὕρασθε *Vat.*

o Ἀποδέδεικλο *Vat.*

p Potes

ἐδ' ἐν τῇ πόλει τότ' ὤν, ἀλλ' ἐν τῷ ἀγρῷ. τὰ μετὰ ταῦτα ἴστε δή πᾶ τὰ ἔργα, ὅτι καὶ δυνάμεις ἀξιοχρεὼς παρεσκευάσατο, καὶ τὸ κινδυνεῦον στρατόπεδον ἐρρύσατο, καὶ τὰς πολεμίας ἐτιμωρήσατο, καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν αἰχμάλωτον ἔλαβε· καὶ ταῦτα ἐν ἡμέραις τεσσαρεσκαίδεκα μόναις ἅπαντα διαπραξάμενος, καὶ εἴ τι καὶ ἄλλο σαθρὸν ἦν τῆς πολιτείας ἐπανορθωσάμενος, ἀπέθετο τὰς ῥάβδους· καὶ τὸ κωλῦσον ἐδὲν ἐγένετο, νέαν ἀρχὴν ἐν ἡμέρᾳ κυρωθῆναι μιᾷ, βουλομένων ὑμῶν. τοῦτο δὴ τὸ παράδειγμα μιμησάμενος [p] ὑμᾶς οἶομαι δεῖν, ἐπειδὴ ἐδὲν ἄλλο ποιεῖν δυνάμεθα, δικτάτωρα ἑλέσθαι, πρὶν ἐντεῦθεν ἐξελθεῖν. ἐὰν γὰρ [q] ὑπερβαλώμεθα τοῦτον τὸν καιρόν, ἐκέτι συνάξουσιν ἡμᾶς οἱ δέκα βουλευσομένους ὑπὲρ ἑδενός. ἵνα δὲ καὶ κατὰ νόμους ἡ τοῦ δικτάτωρος ἀναρρησις γένηται, τὴν μεσοβασίλειον ἀρχὴν [r] ἔλεσθε, τὸν ἐπιτηδειότατον ἐκλέξαντες τῶν πολιτῶν· ὃ ποιεῖν σύνηθές ἐστιν ὑμῖν, ὅταν μήτε [s] βασιλεῖς ἔχητε, μήτε ὑπάτους, μήτ' ἄλλην νόμι-

tius, qui tunc non in vrbe, sed ruri erat. Res autem, quas postea vir ille gessit, scitis: vt *scilicet* validas copias parauerit, et exercitum periclitantem seruauerit, et hostium iniurias vindicauerit, eorumque ducem ceperit; atque haec omnia intra solos quatuordecim dies conficiens, et si quid aliud conquassatum erat in republica restituens, secures fasceſque deposuerit. *Scitis* etiam, nihil tunc prohibuisse, quo minus vno die vos volentes nouum magistratum crearetis. Suadeo igitur, vt vos, hoc exemplum sequuti, quando nihil aliud facere possumus, antequam hinc egrediamini, dictatorem creetis. si enim hanc occasionem praeterierimus, decemuiri nulla amplius de re nos consultaturos conuocabunt. Vt autem dictator legitime dicatur, interregem creetis, ex ciuibus eligentes, quem maxime idoneum iudicaritis: quod facere consueuistis, quoties nec interreges, nec consules, nec vllum alium legitimum magistratum

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

p Potes etiam ἡμᾶς legere, vt mox v. 14. *Sylb.*

q Τροβαλώμεθα *Vat.*

r Ἐλέσθε] Vel ἕλεσθε legendum, vel ἑλέσθαι δεῖ. *Portus.*

s In *Ed. Steph.* [atque in *Vat.*

μον ἀρχὴν μηδεμίαν, ὥσπερ νῦν ἐκ ἔχετε. τοῖς γὰρ ἀνδράσι τούτοις παρελήλυθεν ὁ τῆς ἀρχῆς χρόνος, καὶ τὰς ῥάβδους αὐτῶν ὁ νόμος ἀφῄρηται. ταῦτ' ἐστίν, ἃ παραινῶ πρᾶξαι, ὦ πατέρες, ὑμῖν, καὶ συμφέροντα καὶ δυνατά. ἢν δὲ Κορνήλιος εἰσηγεῖται γνώμην, κατάλυσις ὁμολογουμένη τῆς ἀριστοκρατίας ὑμῶν ἐστιν. ἐὰν γὰρ ἅπαξ ὅπλων οἱ δέκα γένωνται κύριοι, τῇδε τῇ προφάσει τὸ πολέμιον, δέδοικα, μὴ καθ' ἡμῶν αὐτοῖς χρήσωνται. οἱ γὰρ ἐκ ἀξιοῦντες ἀποθέσθαι τὰς ῥάβδους, ἢ πῶς ὀκνήσουσι τὰ ὅπλα ἀποθήσονται; λογιζόμενοι δὴ ταῦτα, φυλάξεσθε τὰς ἀνθρώπους, καὶ πᾶσαν ἀπάτην αὐτῶν προβλέπετε. κρεῖττον γὰρ ἡ πρόνοια τῆς μεταμελείας καὶ τὸ μὴ πιστεύειν τοῖς πονηροῖς, σωφρονέστερον τοῦ πιστεύσαντας κατηγορεῖν.»

Ταύτην ἀποδειξαμένου τὴν γνώμην Οὐαλερίου κεχαXXI. ρισμένην τοῖς πλείοσιν, ὡς ἐκ τῆς φωνῆς αὐτῶν εἰκάσαι ῥᾴδιον [t] ἦν, καὶ τῶν μετ' ἐκεῖνον ἀνισταμένων· ἦν δ' [u] αὐ-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

giſtratum habetis, vt nunc non habetis. nam tempus magiſtratus horum virorum praeteriit, et ipſa lex faſces illis ademit. Haec ſunt, Patres conſcripti, quae vobis, vt faciatis, ſuadeo, quae et *reipublicae* conducunt, atque fieri poſſunt. Sententia vero, cuius auctor eſt Cornelius, eſt certiſſima veſtri optimatum dominatus abrogatio. Nam ſi ſemel decemuiri arma penes ſe habuerint per hanc ſpecioſam belli cauſſam, vereor, ne ea in vos conuertant. qui enim nolunt faſces deponere, an arma deponent? Haec igitur conſiderantes, cauete vobis ab illis, et omnem eorum fraudem prouidete. prouidentia enim praeſtantior eſt, quam poenitentia: et improbis fidem non habere eſt maioris prudentiae, quam, fide illis ante habita, poſtea eos accuſare.

Quum Valerius dixiſſet hanc ſententiam, pleriſque gratam, vt facile coniici potuit ex eorum vocibus, et ex iis, qui poſt illum ſurrexerunt, (ibi enim ex ſenatoribus pars

video, qui ferri poteſt. *Lapus* videtur legiſſe: αὐτὸ, dum vertit: *erat enim pars ſenatus ea iuuenum reliqua. Sylb.* In *Cod. Vat.* αὐτῷ. quo modo forſan in *Lapi Cod.* atque in verſione *ei* pro *ea* ſcribendum.

Vat. et *Lapi Cod.*] μεσοβασιλεῖς. mihi βασιλεῖς viſum eſt magis conſentaneum. *Sylb.*

s Ἦν pro vulg. εἶην reponendum eſſe, docet etiam *Lapi* verſio: *facile erat. Sylb.*

t Ἦν] ἐστὶν *Vat.* quod *Sylburgio* et *Porto* placuiſſe videtur.

u Niſi αὖτε aduerbialiter accipiatur pro αὐτόθεν, *ibi*, non

x Ἐπεὶ δὲ] Ἐπειδὴ *Vat.* quod *Sylburgio* et *Porto* placuiſſe videtur.

y Conuenientius fortaſſe τῶν γνωμῶν. *Sylb.*

z Πρώτων

τὸ τὸ νέον τῆς βουλῆς μέρος τὸ λειπόμενον· ταῦτα ἡγεμένων κράτιστα εἶναι, πλὴν ὀλίγων, [x] ἐπειδὴ πάντες ἀπεδείξαντο τὰς ἑαυτῶν γνώμας, καὶ τέλος ἔδει τὰ βουλεύματα λαβεῖν, Οὐαλέριος μὲν ἠξίου διαδικασίαν τῶν δέκα προθεῖναι [y] ταῖς γνώμαις, αὖθις ἐξαρχῆς πάντας τοὺς βουλευτὰς καλοῦντας, καὶ πολλοῖς τῶν συνέδρων, ἀναθέσθαι βουλομένοις τὰς προτέρας ἀποφάσεις, ταῦτα λέγων πιθανὸς ἦν· Κορνήλιος δ' ὁ συμβουλεύων τοῖς δέκα τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτρέψαι τῷ πολέμῳ, κατὰ τὸ κρεῖττον ἀπεμάχετο, κεκρίσθαι τὸ πρᾶγμα ἤδη λέγων, καὶ τέλος ἔχειν νόμιμον, ἁπάντων ἐψηφικότων· ἠξίου τε διαριθμεῖν τὰς γνώμας, καὶ μηδὲν ἔτι καινουργεῖν. τῶν δὲ λεγομένων ὑφ' ἑκατέρων μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας τε καὶ κραυγῆς, καὶ τῷ συνεδρίῳ διασάντος πρὸς ἑκάτερον, τῶν μὲν ἐπανορθώσασθαι τὴν ἀκοσμίαν τῷ πολιτεύματος βουλομένων, τῷ Οὐαλερίῳ συλλαμβανόντων·

pars iuniorum reliqua erat) qui haec optima exiſtimabant, paucis exceptis; quumque omnes ſuas ſententias dixiſſent, et conſultandi finis eſſet faciendus, Valerius poſtulauit, vt decemviri ſententias in medio proponerent, vt de iis diſceptaretur, et denuo ab initio omnes ſenatores rogarent: et multis ſenatoribus, priores ſententias mutare volentibus, haec dicens, facile rem perſuaſit: Cornelius vero, qui decemuiris belli imperium committendum cenſebat, acriter repugnabat, rem iam iudicatam eſſe, et latis omnium ſententiis legitimum finem ſortitam dicens: ſententiaſque dinumerandas, et nihil amplius innouandum cenſebat. Quum autem haec ab vtroque dicerentur magna contentione et vociferatione, et ſenatus abiret in vtramque partem; et illi quidem, qui flagitioſum adminiſtrandae reipublicae genus corrigi volebant, Valerium iuuarent; illi vero,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

x Ἐπειδὴ πάντες] Ἐπειδὴ *Vat.* quod *Sylburgio* et *Porto* placuiſſe videtur.

y Conuenientius fortaſſe τῶν γνωμῶν. *Sylb.*

z Πρώτων

τῶν δὲ τὰ χείρω προαιρεμένων, καὶ ὅσοις κίνδυνός τις ὑπωπτεύετο ἐκ τῆς μεταβολῆς ἔσεσθαι, τῷ Κορνηλίῳ συναγορευόντων· λαβόντες ἀφορμὴν οἱ δέκα τὰ πρᾶττειν, ὅ τι δόξειεν αὐτοῖς, τὴν τῆ συνεδρίᾳ ταραχὴν, τὴ Κορνηλίου προσίθενται γνώμη. καὶ παρελθὼν εἷς ἐξ αὐτῶν, Ἄππιος, ἔφη· „Περὶ τῶν πρὸς Αἰκανὲς καὶ Σαβίνες πολέμω συνεκαλέσαμεν ὑμᾶς, ὦ βελὴ, διαγνωσομένες, καὶ λόγον ἀπεδώκαμεν ἅπασι τοῖς βουλομένοις, ἀπὸ τῶν [z] πρώτων ἄχρι τῶν νεωτάτων, ἐν τῷ προσήκοντι καλῶ- τες ἕκαστον τόπω. τριῶν δ' ἀποδειξαμένων γνώμας διαφόρες, Κλαυδίω τε καὶ Κορνηλίω καὶ Οὐαλερίω τελευταίου, διέγνωτε [a] περὶ αὐτῶν ὑμεῖς οἱ λοιποὶ, καὶ [b] παρ' ἐμοὶ ἕκαστος ἀπεφήνατο, πάντων ἀκουόντων, ἢ προσετίθετο γνώμη. ἁπάντων δὴ γεγονότων κατὰ νόμους,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

vero, qui deteriora sequebantur, et qui aliquod periculum ex rerum mutatione metuebant, Cornelio patrocinarentur: decemuiri, arrepta occasione faciendi, quicquid sibi libuisset, quod senatus tumultuaretur, in Cornelii sententiam iuerunt. Atque vnus ex illis, Appius, in medium progressus, ita est loquutus: „De bello contra Aequos et Sabinos vos, Patres conscripti, cognituros conuocauimus, et omnibus volentibus a primis ad nouissimos vsque dicendi potestatem fecimus, vnumquemque suo loco vocantes. quum autem tres, Claudius et Cornelius atque Valerius postremus, sententias differentes protulerint, vos reliqui de iis cognouistis, et vnusquisque vestrum, omnibus audientibus, declarauit, in quam sententiam iret. Omnibus igitur rebus legitime

z Πρώτων agnoscit [*Cod. Vat.*] et *Lapi* versio. alioqui conuenientius videri possit πρεσβυτάτων, *a senioribus vsque ad iuniores. Sylb.*

a Διέγνωτε τὰς περὶ αὐτῶν] Melius forsan τά. alioqui si ex praeced. repetatur subst. γνώμας, erit tautologia. *Sylb.* Articulum τὰς expungendum puto, et illud αὐτῶν ad γνώμας referendum. *Port.*

b Si deleatur περὶ ὧν, sententia erit euidentior. *Lapus* certe nec praecedens τὰς agnoscit, neque hoc περὶ ὧν. nam sic locum vertit: *iudicastis de eis vos reliqui, declarauitque vnusquisque, audientibus omnibus, cui sententiae accederet. Sylb.* Καὶ ὑμῶν ἕκαστος malit *Portus.*

c Aorist.

ἐπειδὴ τοῖς πλείοσιν ὑμῶν Κορνήλιος ἐδόκει τὰ κράτιστα ὑποθέσθαι, τοῦτον [c] ἀπεφηνάμεθα νικᾶν, καὶ τὴν ἀποδειχθεῖσαν ὑπὸ τούτω γνώμην γράψαντες ἐνφέρομεν. Οὐαλέριος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἑστῶτες, ὅταν αὐτοὶ τύχωσιν ἐξουσίας ὑπατικῆς, δίκας τ' ἤδη τέλος ἐχούσας ἀναδίκως ποιείτωσαν, ἐὰν αὐτοῖς φίλον ᾖ, καὶ βουλεύματα διεγνωσμένα ὑπὸ πάντων ὑμῶν, ἄκυρα καθιστάτωσαν.„ Ταῦτ' εἰπὼν, καὶ τὸν γραμματέα κελεύσας ἀναγνῶναι τὸ προβούλευμα, ἐν ᾧ τὴν καταγραφὴν τοῦ στρατοῦ, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πολέμου τοὺς δέκα παραλαβεῖν ἐτέτακτο, διέλυσε τὸν σύλλογον.

Μετὰ τοῦθ' οἱ μὲν τῆς ὀλιγαρχικῆς ἑταιρίας σοβαροὶ καὶ θρασεῖς περιῆσαν, ὡς δὴ κρείττους τῶν ἑτέρων γεγονότες, καὶ διαπεπραγμένοι μὴ σφῶν καταλυθῆναι τὴν δυναστείαν, ἐπειδὰν ἅπαξ ὅπλων γένωνται κύριοι· οἱ δὲ τὰ βέλτιστα τῷ κοινῷ φρονοῦντες, ἀνιαρῶς διακείμενοι καὶ περιφόβως, ὡς [d] ἀδενὸς τῶν κοινῶν ἔτι

XXII.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

me peractis, quando maiori vestrum parti Cornelius optimum consilium dedisse visus est, hunc vincere pronunciamus, sententiamque eius scriptam efferimus *ac promulgamus*. Valerius vero, ac qui eius partibus fauent, quum ipsi consularem potestatem fuerint adepti, tunc, si illis ita placuerit, iudicia iam peracta rescindant, et decreta, quae vos omnes feceritis, irrita faciant.„ His dictis, iussoque scriba recitare senatusconsultum, in quo decretum erat, vt decemuiris militum conscribendorum potestas atque belli imperium mandaretur, senatum dimisit.

Postea insolentes et audaces homines, ex sodalitio eorum, qui paucorum dominatui fauebant, *vrbem* obambulabant, vt qui superiores aliis euasissent, et, ne suus dominatus tolleretur, effeciissent, postquam semel armis potiti essent. Qui vero optime de republica sentiebant, valde moesti et territi *abierunt*, quod nulla amplius reipublicae gubernacula in sua potestate essent

c Aorist. hic positum pro praesenti ἀποφαίνομεν. *Sylb.*

d Ante ἑδενὸς deesse videtur τῆς. *Sylb.* quod vulgatis nempe deest.

γενησόμενοι κύριοι· καὶ διέτησαν εἰς μέρη πολλά, τῶν μὲν [c] ἀγεννεστέρων τὰς φύσεις ἅπαντα συγχωρεῖν τοῖς κρατοῦσιν [f] ἀναγκαζομένων καὶ κατανέμειν ἑαυτοὺς εἰς τὰς ὀλιγαρχίας ἑταιρίας· τῶν δ' ἧττον ψοφοδεῶν, ἀφισαμένων τῆς ὑπὲρ τῶν κοινῶν φροντίδος, καὶ τὸν ἀπράγμονα βίον μεθαρμοττομένων· ὅσοις δὲ πολὺ τὸ γενναῖον [g] ἐν τοῖς τρόποις ἦν, ἰδίας ἑταιρίας κατασκευαζομένων, καὶ συμφρονέντων ἐπὶ φυλακῇ τε ἀλλήλων καὶ μετασάσει τῆς πολιτείας. τούτων δὲ τῶν ἑταιριῶν ἡγεμόνες ἦσαν οἱ πρῶτοι τολμήσαντες ἐν τῷ συνεδρίῳ περὶ καταλύσεως τῆς δεκαρχίας εἰπεῖν, Λεύκιος Οὐαλέριος καὶ Μάρκος Ὁράτιος, φραξάμενοί τε τὰς οἰκίας ὅπλοις, καὶ φυλακὴν θεραπόντων καὶ πελατῶν καρτερὰν περὶ ἑαυτοὺς ἔχοντες, ὡς [h] μήτε τι ἐκ τῶ βιαίᾳ παθεῖν μηθὲν, μήτ' ἐκ τῶ δολίᾳ, μήτ' ἐκ τῶ φανερῶ δειλίαν καταγνωσθῆναι,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

essent habituri. et in multas partes diuisi sunt; quia qui erant natura ignauiores, omnia victoribus concedere cogebantur: qui vero minus erant meticulosi, ab omni reipublicae cura abstinebant, et se ad vitam tranquillam conuertebant. in quorum vero animis magna generositas innata erat, illi priuatas sodalitates sibi comparabant, et ad mutuum praesidium, et reipublicae formam mutandam communi consensu se parabant. Horum autem sodalitatum duces erant, qui primi in senatu de decemuiratus abrogatione verba facere ausi fuerant, L. Valerius et M. Horatius, qui domos suas armis muniuerunt, et circa se firmum seruorum et clientium praesidium habebant, ne quam vim paterentur, neue aperte ignauiae damnarentur.

Qui

[c] Ἀγενεστέρων *Vat.*

[f] Aliud post ἀναγκαζομένων commation agnoscit *Vat.* quod a vulgatis abest, καὶ κατανέμειν ἑαυτοὺς εἰς τὰς ὀλιγαρχίας ἑταιρίας. quo modo etiam in *Lapi Cod.* nam vertit: *seque addicere in sodalitia decemuiratus.*

[g] Ἐν τοῖς τρόποις ἦν *Vat.* praepositio a vulgatis abest.

[h] Forsan legendum μήτ' ἔτι: quia τι propter sequens μηθὲν otiosum est: et mox δειλίας, genitivo casu. sed hanc quoque structuram ferri posse, ostendit quod supra legitur, p. 2169. v. vlt. τοσαύτην ἡμῶν κατεγνωκατε ἀνανδρίαν, vt et infra alicubi πολλὴν δειλίαν καταγνόντες ἡμῶν. *Sylb.* In *Cod. Vat.* μήτε τι τῶ βιαίᾳ

ὅσοις δ' ἔτε θεραπεύειν τὴν τῶν κρατούντων ἐξουσίαν βουλομένοις ἦν, ἔτε μηδενὸς ἐπιτρέφεσθαι τῶν κοινῶν, ἔτ' ἐν ἀπράκτῳ ζῆν ἡσυχίᾳ [i] καλὸν ἐδόκει, πολεμεῖν τ' ἀνὰ κράτος ἐ ῥᾴδιον, ἐπεὶ καθαιρεθῆναι δυνασείαν τηλικαύτην ἐφαίνετο [k] ἀνόητον εἶναι, κατέλιπον τὴν πόλιν. ἡγεμὼν δὲ τότων ἀνὴρ ἐπιφανὴς Γαΐος Κλαύδιος, ὁ τῆ κορυφαιοτάτῃ τῆς δεκαρχίας Ἀππίῳ θεῖος, ἐμπεδῶν τὰς ὑποσχέσεις, ἃς ἐπὶ τῆς βελῆς ἐποιήσατο πρὸς τὸν ἀδελφιδοῦν, ὅτ' αὐτὸν ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν ἀξιῶν, ἐκ ἔπεισεν. ἠκολούθει δ' αὐτῷ πολὺς μὲν ἑταίρων ὄχλος, πολὺς δὲ πελατῶν. τούτου δ' ἀρξαμένου, καὶ τὸ ἄλλο πολιτικὸν πλῆθος ἐκέτι λάθρα, καὶ κατ' ὀλίγας, ἀλλ' ἐκ τοῦ φανεροῦ καὶ [l] ἀθρόον ἐξέλιπε τὴν πατρίδα, τέκνα καὶ γυναῖκας ἐπαγόμενοι. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄππιον,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Qui vero neque victorum potestatem colere, nec reipublicae vllam curam gerere volebant, nec in otiosa quiete viuere honestum iudicabant, nec tamen totis viribus bellum *cum illis* gerere facile poterant, *quum tantam potentiam euertere stultorum esse videretur, vrbem deseruerunt. Horum autem dux erat vir illustris, C. Claudius, Appii decemuiratus principis patruus, ** rata faciens promissa, quae fratris filio in senatu fecerat, quando suis precibus eum adducere non potuit, vt imperium deponeret. eum autem sequuta est magna amicorum, magnaque clientium turba. Quum autem iste initium feciſſet, alia quoque vrbana multitudo non amplius clandestine, neque rari, sed aperte et frequentes patriam deseruerunt, secum liberos coniugesque adducentes. Quae quum iniquo animo Appius eiusque

βιαίᾳ παθεῖν μηθὲν, μήτ' ἐκ τῶ δολίᾳ. ὅσοις etc. sed vulgatam lectionem sequutus est *Lapus.* verba μήτ' ἐκ τῶ δολίᾳ vulgatis desunt.

[i] Congruentius καλὸν ἐδόκει. *Sylb.* vulgo καλῶς.

* *Al.* Quum animaduerterent, stulti esse, putare, tantam potentiam euerti posse, vrbem etc.

[k] Malim ἀδύνατον, nisi forsan aliquid deesse videatur anta καθαιρεθῆναι: vt sit sensus: *quum sperare, tantam potentiam euerti posse, stultum esse videretur. Sylb.*

** Vide p. 2192. v. 13.

[l] Ἀθρόον *Vat.*

ἀγανακτοῦντες τοῖς γενομένοις, [m] ἐπεβάλοντο μὲν κωλύειν, πύλας τ' ἀποκλείσαντες, καὶ ἀνθρώπους τινὰς συναρπάσαντες· ἔπειτα· δέος γὰρ εἰσῆλθεν αὐτοῖς, μὴ πρὸς ἀλκὴν οἱ κωλυόμενοι τράπωνται, καὶ λογισμὸς ὀρθὸς, ὡς κρεῖττον εἴη σφίσιν, ἐκποδὼν εἶναι τὰς ἐχθρὰς, ἢ μένοντας ἐνοχλεῖν· ἀνοίξαντες τὰς πύλας, ἀφῆκαν τὰς θέλοντας ἀπιέναι, οἰκίας δ' αὐτῶν καὶ κλήρους, καὶ ὅσα ἄλλα ὑπελείπετο ἀδύνατα ὄντα ἐν φυγαῖς φέρεσθαι, λειποστρατίαν ἐπενεγκόντες, ἐδήμευσαν τῷ λόγῳ, [n] τὸ δ' ἀληθὲς, τοῖς ἑαυτῶν ἑταίροις, ὡσανεὶ παρὰ τὸ δήμου πριαμένοις, ἐχαρίσαντο. [o] ταῦτα τὰ ἐγκλήματα προσεθέντα τοῖς προτέροις, πολλῷ δυσμενεστέρας ἐποίησε πρὸς τὴν δεκαρχίαν τὰς πατρικίους καὶ τὰς δημοτικάς. εἰ μὲν [p] ἦν μηδὲν ἐπεξήμαρτον ἔτι πρὸς τοῖς εἰρημένοις, [q] δοκῶσιν ἄν μοι πολὺν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας διαμεῖναι χρόνον· ἡ γὰρ φυλάττουσα τὴν δυναστείαν

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 397.

eiusque collegae ferrent, primum quidem eos prohibere conati sunt, portis clausis, et nonnullis hominibus correptis: sed deinde (eos enim inuaserat timor, ne, qui prohibebantur, ad vim propulsandam se conuerterent, et recta ratio *eos subiit*, satius sibi fore, inimicos procul a suo conspectu esse, quam remanere et negotium sibi facessere) apertis portis, dimiserunt, quotquot abire voluerunt; eorum vero domos, et patrimonia, et quaecunque alia relicta fuerant, quae in fuga absportari non poterant, illato crimine defertae militiae, verbis quidem publicarunt, sed re vera suis amicis, quasi ea a populo emissent, sunt largiti. Haec *igitur* crimina prioribus addita et patricios et plebeios decemuiratui longe infestiores reddiderunt. Si vero nullum amplius peccatum praeter superiora commisissent, illi mihi videntur diu in eadem potestate permansuri fuisse: (nam seditio, quae

Decemviri ciues magis ac magis offendunt.

m Ἐπεβάλλοντο] Rectius in *Cod. Vat.* ἐπεβάλοντο, vt constat ex v. 6. atque hoc *Sylburgio* placuisse video.

n τῷ δ' ἀληθεῖ malit *Portus.*

o Ταῦτα δὴ τὰ ἐγκλήματα praefert *Portus.*

p Pro ἦν non male fortasse reposueris γάρ. *Sylb.*

q Δοκῶσιν] Δοκῶσιν potius dicendum, atque ἄν cum διαμεῖναι iungendum. nam illud *Sylburgii* δοκῶσιν rarum est, ne dicam inusitatum. *Port.*

r Διὰ

αὐτῶν ἔσασις ἔτι διέμεινεν ἐν τῇ πόλει, διὰ πολλὰς αἰτίας καὶ [r] ἐκ πολλῶν αὐξηθεῖσα χρόνων· δι' ἣν ἔχαιρον ἑκάτεροι τοῖς ἀλλήλων κακοῖς· οἱ μὲν δημοτικοὶ, τὸ φρόνημα τῶν πατρικίων τεταπεινωμένον ὁρῶντες, καὶ τὴν βουλὴν ἀδενὸς ἔτι τῶν κοινῶν ἅσαν κυρίαν· οἱ δὲ πατρίκιοι, τὴν ἐλευθερίαν ἀπολωλεκότα τὸν δῆμον, καὶ μηδὲ τὴν ἐλαχίστην ἔχοντα ἰσχὺν, ἐξ ἧς τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν αὐτῶν οἱ δέκα ἀφείλοντο· αὐθαδείᾳ δὲ πολλῇ πρὸς ἄμφω τὰ μέρη χρώμενοι, καὶ ἔτ' ἐπὶ στρατοπέδοις μετριάζοντες, ἔτ' ἐν τῇ πόλει σωφρονοῦντες, ὁμονοῆσαι πάντας ἠνάγκασαν, καὶ καταλῦσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, ὅπλων γενηθέντας κυρίους διὰ τὸν πόλεμον. τὰ δ' ἁμαρτήματα αὐτῶν τὰ τελευταῖα, καὶ δι' ἃ κατελύθησαν ὑπὸ τοῦ δήμου· τοῦτον γὰρ δὴ μάλιστα προπηλακίζοντες ἐξηγρίωσαν· [s] τάδ' ἦν.

XXIII. Ὅτε τὸ περὶ τοῦ πολέμου ψήφισμα ἐκύρωσαν, καταγράψαντες ἐν τάχει τὰς δυνάμεις, καὶ [t] τριχῇ νείμαν-

quae illorum potentiam conseruabat, in vrbe adhuc manebat, ob multas causas et temporis diuturnitate aucta; ob quam vtrique alterorum malis mutuo gaudebant. plebeii, quod patriciorum spiritus depressos viderent, et nullius reipublicae administrationem amplius penes senatum esse: patricii, *quod cernerent*, plebem libertate spoliatam, et ne minimam quidem potentiam habere, ex quo decemuiri tribunitiam potestatem ei eripuerant), sed quum *illi* in vtramque partem magna arrogantia vterentur, neque foris moderate se gererent, neque domi temperantes essent, coëgerunt omnes concordes fieri, et suum imperium euertere, quum propter bellum arma penes se haberent. Postrema autem eorum peccata, et ob quae eorum imperium a plebe sublatum est, (nam eam maxime contemnentes efferarant) haec fuerunt.

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 ½. Cat. V.C. 305. Var. 307.

Cum senatusconsultum de bello factum confirmassent, copiis propere conscriptis, iisque trifariam diuisis, duas legiones

Bellum foris et rempu. domi vt administraverint.

r Διὰ πολλῶν] Ita etiam in *Lapi Cod.* sed cum χρόνου habeat *Ed. Steph.* admitti potest etiam altera lectio, διὰ πολὺν χρόνον. *Sylb.* In *Cod. Vat.* ἐκ πολλῶν αὐξηθεῖσα χρόνων.

s Τοιάδε ἦν *Vat.*

t Id est: e decem legioni-

τες, δύο μὲν τάγματα κατέλιπον ἐν τῇ πόλει, φυλακῆς τῶν ἐντὸς τείχες ἕνεκεν. ἡγεῖτο δὲ τῶν δύο τάτων ταγμάτων Ἄππιος Κλαύδιος ὁ προεστηκὼς τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ σὺν αὐτῷ Σπόριος [u] Ὄππιος. τρία δὲ ἔχοντες ἐξῆγον ἐπὶ Σαβίνες, Κόϊντος Φάβιος, καὶ Κόϊντος Πετέλιος, καὶ Μάνιος Ῥαβολήϊος. πέντε δὲ τὰ λοιπὰ τάγματα παραλαβόντες [x] Μάρκος Κορνήλιος, καὶ Λεύκιος [y] Μινύκιος, καὶ Μάρκος Σέργιος, καὶ Τίτος Ἀντώνιος, καὶ τελευταῖος Καίσων [z] Δυέλιος, ἐπὶ τὸν πρὸς Αἰκανὲς πόλεμον ἀφίκοντο. συνεστρατεύετο δ' αὐτοῖς Λατίνων τε καὶ ἄλλων συμμάχων ἐπικρικὸν, ὃκ ἔλαττον τῆ πολιτικῆ πλήθες. ἀλλ' ὅδὲν αὐτοῖς ἐχώρει κατὰ νῶν, τοσαύτην μὲν οἰκείαν δύναμιν ἐπαγομένοις, τοσαύτην δὲ συμμαχίαν. οἱ γὰρ πολέμιοι καταφρονήσαντες αὐτῶν, ὅτι νεοσύλλεκτοι ἦσαν οἱ στρατευόμενοι, πλησίον ἀντεστρατοπεδεύσαντο, καὶ τὰς τ' ἀγορὰς ἀγομένας

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

giones in vrbe reliquerunt, ad praesidium eorum, qui intra muros erant: his autem duabus legionibus praefectus erat Appius Claudius, decemuiratus princeps, et cum eo Sp. Oppius. tres vero *legiones* secum in Sabinos duxerunt Q. Fabius et Q. Poetelius et M. Rabuleius. cum reliquis quinque legionibus M. Cornelius, L. Minucius, M. Sergius, T. Antonius, et postremus Caeso Duellius, ad bellum contra Aequos sunt profecti. cum illis autem militabant Latinorum et aliorum sociorum auxilia, vrbana multitudine non minora. Sed nihil ipsis ex animi sententia succeſſit, quamuis tantas domesticas, tantas sociorum copias secum ducerent. Nam hostes, illis contemtis, quod milites essent tirones, castra sua propius eos ex aduerso posuerunt, et commeatus,

bus trisariam diuisis, duas remansisse in vrbe, tres in Sabinos exiisse, quinque reliquas aduersus Aequos. *Sylb.*

[u] Ἄππιος minus recte in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] cum *Oppium* agnoscat etiam *Liuius*, atque nostèr infra. De decemviris supra dictum est ad pag. 2148. v. 1. *Sylb.*

[x] Μάρκος τε *Vat.*

[y] Μινύκιος *Vat.*

[z] Δυέλλιος *Vat.*

* Vide

ἀφηρῶντο, λοχῶντες τὰς ὁδὲς, καὶ ἐπὶ προνομὰς ἐξιῶσιν ἐπετίθεντο, καὶ εἴ ποτε ἱππεῖς εἰς χεῖρας ἔλθοιεν ἱππεῦσι, καὶ πεζοὶ πεζοῖς, πρὸς φάλαγγα μαχόμενοι, πανταχῆ πλέον ἔχοντες ἀπῆσαν, ἐθελοκακέντων ὃκ ὀλίγων ἐν ταῖς συμπλοκαῖς, καὶ ὅτε τοῖς ἡγεμόσι πειθομένων, ὅτε ὁμόσε χωρεῖν τοῖς πολεμίοις βελομένων. οἱ μὲν ὧν ἐπὶ Σαβίνες στρατεύσαντες, ἐν τοῖς ἐλάττοσι κακοῖς σωφρονισθέντες, ἑκόντες ἔγνωσαν ἐκλιπεῖν τὸν χάρακα· καὶ περὶ μέσας νύκτας ἀναζήσαντες τὸν στρατὸν, ἀπῆγον ἐκ τῆς πολεμίας εἰς τὴν ἑαυτῶν, φυγῇ παραπλησίαν ποιέμενοι τὴν ἀνάζευξιν, ἕως ἐπὶ πόλιν Κρεσομέρειαν, ἣ ἐστιν ὑπρόσω τῆς Ῥώμης, ἀφίκοντο. οἱ δ' ἐν [a] Ἀλγιδῷ τῆς Αἰκανῶν χώρας θέμενοι τὴν παρεμβολὴν, πολλὰς καὶ αὐτοὶ λαμβάνοντες παρὰ τῶν πολεμίων πληγὰς, καὶ παρὰ τὰ δεινὰ μένειν ἀξιῶντες, ὡς ἐπανορθωσόμενοι τὰς ἐλαττώσεις, οἴκτιστα πράγματα ἔπαθον. ὡσάμενοι γὰρ ἐπ' αὐτὲς οἱ πολέμιοι, καὶ

meatus, qui apportabantur, auferebant, insidiis per itinera collocatis, eosque pabulatum exeuntes adoriebantur: ac si quando equites cum equitibus, et pedites cum peditibus ad manus veniſsent, * conferta acie pugnantes, semper superiores discedebant, quia non pauci in congressibus dedita opera rem ignauiter gerebant, nec ducibus obtemperabant, nec cum hostibus congredi volebant. Qui igitur in Sabinos profecti fuerant, paucioribus in malis *edocti et* sapientiores facti, vltro castra deserere decreuerunt; ac circa mediam noctem motis castris, ex hostico in suum agrum redierunt, inde discedentes non aliter, quam si fugissent, donec ad vrbem Crustumeriam, non procul ab vrbe Roma distantem, peruenerunt. At qui in Algido regionis Aequorum castra posuerant, quum ipsi quoque multa vulnera ab hostibus acciperent, et in periculis perseuerare vellent, quasi damna accepta resarcire possent, res maxime miserandas sunt perpessi. nam hostes, facto in eos impetu, et iis, qui

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

* Vide *Ezech. Spanhem.* ad *Iulian.* Imper. p. 232.

[a] Male in *Ed. Steph.* Αἰγιδῷ, et in *Cod. Vat.* Ἀργιδίῳ.

b Per-

τὰς ὑποσάντας τῇ χάρακος καταβαλόντες, ἐπέβησαν τῶν ἐρυμάτων· καὶ καταλαβόμενοι τὸ στρατόπεδον, ὀλίγας μέν τινας ἀμυνομένας ἀπέκτειναν, τὰς δὲ πλείους ἐν τῷ διωγμῷ διέφθειραν. οἱ δὲ διασωθέντες ἐκ τῆς φυγῆς, τραυματίαι τε οἱ πλείους, καὶ τὰ ὅπλα μικρᾷ δεῖ πάντες ἀπολωλεκότες, εἰς πόλιν Τύσκλον ἀφικνοῦνται· σκηνὰς δ' αὐτῶν, καὶ ὑποζύγια, καὶ χρήματα, καὶ θεράποντας, καὶ τὴν ἄλλην τῆ πολέμῳ παρασκευὴν οἱ πολέμιοι διήρπασαν. ὡς δ' ἀπηγγέλη ταῦτα τοῖς κατὰ τὴν πόλιν, ὅσοι [b] μὲν ἦσαν ἐχθροὶ τῆς ὀλιγαρχίας, καὶ οἱ τέως ἀποκρυπτόμενοι τὸ μῖσος, φανερὰς ἐποίουν ἑαυτὰς τότε, χαίροντες ἐπὶ ταῖς κακοπραγίαις τῶν στρατηγῶν· καὶ ἦν ἤδη καρτερὰ χεὶρ περὶ τὸν Ὁράτιόν τε καὶ τὸν Οὐαλέριον, ἐς ἔφην ἡγεμόνας εἶναι τῶν ἀριστοκρατικῶν ἑταιρειῶν.

XXIV. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄππιον τοῖς μὲν ἐπὶ τῇ στρατοπέδῳ συνάρχουσιν ὅπλα τε καὶ χρήματα, καὶ σῖτον, καὶ τἄλλα, ὧν ἐδέοντο, ἐπεχορήγουν, τά τε δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἐκ πολλῆς [c] ὑπεροψίας λαμβάνοντες, καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ἀνδρῶν στρατολογήσαντες ἐξ ἁπάσης φυλῆς, τὰς ὅπλα φέρειν δυναμένας ἀπέστειλαν, ὡς ἐκπληρωθῆναι τὰς λόχας· τῶν τε [d] κατὰ πόλιν ἐπιμελῆ φυλακὴν ἐποιοῦντο, φρουραῖς τὰς ἐπικαιροτάτας καταλαμβανόμενοι τόπους, μή τι λάθωσι παρακινήσαντες οἱ μετὰ τῆ Οὐαλερίᾳ συνεστῶτες. ἐπέσκηπτόν τε δι' ἀπορρήτων τοῖς ἐπὶ τῶν στρατοπέδων συνάρχουσι, τὰς ἐναντιωμένας σφίσι διαφθείρειν· τὰς μὲν ἐπιφανεῖς, ἀδήλως· ὧν δ' ἐλάττων ὁ λόγος ἦν, ἀπὸ τῆ φανερῆ, προφάσεις ἀεί τινας ἐπιφέροντας, ἵνα δικαίως δόξωσιν ἀποθανεῖν. καὶ ἐγίνετο ταῦτα. οἱ μὲν γὰρ, ἐπὶ προνομὰς ἀποστελλόμενοι ὑπ' αὐτῶν· οἱ δ', ἀγορὰν παραπέμψαι νομιζομένην· οἱ δ', ἄλλας τινὰς ἐπιτελέσασθαι πολεμικὰς χρείας, ἔξω γενόμενοι τῆ χάρακος, ἐδαμῆ ἔτι ὤφθη-

qui ad resistendum remanserant, de vallo deturbatis, munitionem conscenderunt; castrisque occupatis, paucos quosdam repugnantes interfecerunt, sed maiorem eorum partem in ipsa fuga consectati consecerunt: qui vero ex fuga euaserant, plerique sauciati, et omnes propemodum amissis armis, ad vrbem Tusculum iuerunt. horum vero tentoria, et iumenta, et pecuniam, et seruos, et reliquum belli apparatum hostes diripuerunt. Quibus rebus Romam nunciatis, quotquot decemuiratus inimici erant, et qui hactenus odium occultabant, tunc se prodebant, ducum rebus aduersis gaudentes. iamque valida manus erat circa Horatium et Valerium, quos sodalitatis optimatum duces esse dixi.

Appius vero * et Spurius suis collegis, qui in castris erant, arma, pecunias, frumentum, et caetera, quibus indigebant, suppeditabant, tam publica, quam priuata, magna cum

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

b Perperam etiam γὰρ pro μὲν, tam in *Cod. Vat.* quam *Ed. Steph.*

* Ita cum *Lapo:* quia supra p. 2214. v. 4. dixerat, *Appius Claudio* et *Spurio Oppio* commissa

cum superbia capientes, atque in amissorum locum ex omni tribu delectos, qui arma ferre possent, miserunt, vt cohortes expleri possent: et res vrbanas diligenter custodiebant, opportunissima quaeque loca praesidiis occupantes, ne quid forte clam molirentur, qui cum Valerio *in decemuiros* conspirarant. tum mandarunt per arcanos nuncios collegis, qui erant in castris, vt aduersarios suos perderent: ac viros quidem illustres, clam: eos vero, quorum minor habebatur ratio, palam; semper aliquibus cauſſis allatis, vt iure capitali supplicio affecti viderentur. Atque haec fiebant. Nam alii eorum ad pabulationes, alii ad commeatus, qui apportabantur, prosequendos, alii ad aliquas alias res bellicas necessarias ab illis missi, vbi ex castris semel egressi sunt, nusquam amplius conspecti sunt. at

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

missa esse agmina ciuitati tuendae relicta.

c Ita etiam in *Lapi Cod.* alioqui suspicaretur aliquis, verius esse ὑποψίας: vt sensus sit: *eos publica pariter et priuata magna cautione capessisse.* Quod si ἐκ pro διὰ hic loci accipias, sensus est: *publicis pariter ac priuatis susque deque habitis*, vel *publicis pariter et priuatis plane contemtis. Sylb.*

d Nota hic iterum κατὰ πόλιν sine articulo: at p. 2216. v. 10. cum articulo κατὰ τὴν πόλιν. cuiusmodi notata etiam supra, pag. 2052. v. 10. *Sylb.*

e Lapi

σαν. οἱ δὲ ταπεινότατοι, φυγῆς ἄρχειν κατηγορηθέντες, ἢ τὰ ἀπόῤῥητα πρὸς τοὺς πολεμίους ἐκφέρειν, ἢ τάξιν μὴ φυλάττειν, ἐν τῷ φανερῷ, καταπλήξεως ἕνεκεν τῶν ἄλλων, ἀπώλλυντο. ἐγίνετο δὲ διχόθεν τῶν στρατιωτῶν ὄλεθρος, τῶν μὲν οἰκείων τῆς ὀλιγαρχίας ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους συμπλοκαῖς διαφθειρομένων· τῶν δὲ τὴν ἀριστοκρατικὴν ποθούντων κατάστασιν ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἀπολλυμένων.

XXV. Πολλὰ δὲ τοιαῦτα καὶ κατὰ τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἄππιον ἐγίνετο. τῶν μὲν οὖν ἄλλων, καίτοι συχνῶν ἀναιρεμένων, ἐλάττων τοῖς πλήθεσι λόγος ἦν· ἑνὸς δ' ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου τῶν δημοτικῶν, καὶ πλείστας ἀρετὰς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις ἀποδειξαμένου θάνατος ὠμὸς καὶ ἀνόσιος, ἐπιτελεσθεὶς ἐν θατέρῳ τῶν στρατοπέδων, ἔνθα οἱ τρεῖς ἡγεμόνες ἦσαν, ἅπαντας ἑτοίμως ἐποίησε πρὸς τὴν ἀπόστασιν τοὺς ἐκεῖ. ἦν δὲ ὁ φονευθεὶς [c] Σίκκιος, ὁ τὰς ἑκατὸν εἴκοσι μάχας ἀγωνισάμενος, καὶ ἐξ ἁπασῶν ἀριστεῖα λαβών, ὃν ἔφην ἀπο-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

at infimae conditionis homines, accuſati, quod fugae initium facerent, aut arcana conſilia ad hoſtes deferrent, aut ordines non ſeruarent, palam ad caeterorum terrorem interficiebantur. Duobus igitur modis milites perdebantur, tum quia, qui dominatus paucorum fautores erant, dum cum hoſtibus confligebant, interibant; tum quia, qui optimatum dominatus cupidi erant, a ducibus occidebantur.

Multa autem huiuſmodi facinora ab Appio et eius factione in vrbe patrabantur. Alios igitur, quamuis multi interficerentur, multitudo minus curabat: ſed vnius viri, qui plebeiorum erat illuſtriſſimus, et qui plurima praeclara facinora in bellis ediderat, caedes crudelis et nefaria in alteris caſtris facta, vbi tres duces erant, omnes, qui ibi erant, paratos ad defectionem reddidit. Qui vero caeſus fuerat, erat ille Siccius, qui in CXX proeliis dimicarat, et qui ex omnibus fortitudinis ſuae praemia retulerat: quem dixi, per aetatem militiae iam immunem, vltro ſe ad ſocietatem belli contra Aequos addidiſſe, et cohortem DCCC virorum, qui legitima ſtipendia iam confecerant, ob benevolentiam, qua eum proſequebantur, ſecum duxiſſe; cum quibus ab altero conſule miſſus ad hoſtium caſtra, ad manifeſtum exitium, vt omnibus videbatur, et ipſo *hoſtium* vallo eſt potitus, et integrae victoriae conſulibus auctor fuit. Hunc virum, multa verba in vrbe facientem contra duces, qui in caſtris erant, vt ignauos et belli imperitos, Appius eiuſque fautores, de medio quam primum tollere cupientes, ad colloquia humana inuitabant: atque rogabant, vt ſecum de rebus, quae foris gerendae erant, conſultaret; eumque hortabantur, vt diceret, quomodo ducum peccata corrigi poſſent; et tandem ei perſuaſerunt, vt ipſe cum legati poteſtate ad caſtra, quae ad Cruſtumeriam erant, proficiſceretur. Munus autem legati apud Romanos eſt omnium honoquoque monui, ad pag. 2087. v. 5. *Sylb.*

c *Lapi* verſio pro *Siccio* habet *Sicinium*, et hic, et in ſequentibus. qua de re ſupra

f In

λελυμένον ἤδη στρατείας, διὰ τὸν χρόνον, ἐκάσιον τῆς πρὸς Αἰκανοὺς συνάρασθαι πολέμου, σπεῖραν ἀνδρῶν ὀκτακοσίων, ἐκπεπληρωκότων ἤδη τὰς κατὰ νόμον στρατείας, εὐνοίᾳ τῇ πρὸς [f] αὐτὸν ἑπαγόμενον· μεθ' ὧν ἀποσταλεὶς ὑπὸ θατέρου τῶν ὑπάτων, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, εἰς πρόδηλον ὄλεθρον, ὡς πᾶσιν ἐδόκει, τόν τε χάρακος ἐκράτησε, καὶ τῆς ὁλοσχερεστάτης νίκης αἴτιος ἐγένετο τοῖς ὑπάτοις. [g] τοῦτον τὸν ἄνδρα, πολλοῖς ἐν τῇ πόλει διεξιόντα λόγους κατὰ τῶν ἐπὶ στρατοπέδου στρατηγῶν, ὡς ἀνάνδρων τε καὶ ἀπείρων πολέμου, ἐκ ποδῶν σπεύδοντες ποιῆσαι οἱ περὶ τὸν Ἄππιον, εἰς ὁμιλίας προὐκαλοῦντο φιλανθρώπους, καὶ συνδιαπορεῖν σφίσιν ἠξίουν ὑπὲρ τῶν ἐπὶ στρατοπέδου, καὶ πῶς ἐπανορθωθείη τὰ τῶν στρατηγῶν ἁμαρτήματα, λέγειν παρεκάλουν, καὶ τελευτῶντες ἔπεισαν ἐξελθεῖν ἐπὶ τὸν ἐν Κρεσσομερείᾳ χάρακα αὐτόν, ἐξουσίαν ἔχοντα πρεσβευτικήν. ἔστι δὲ πάντων τιμιώτατόν τε καὶ ἱερώτατον ὁ πρεσβευ-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

f In *Ed. Steph.* pluraliter ſcriptum αὐτούς: errore manifeſto, vt patet ex pag. 2105. v. 10. *Sylb.*

g τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα *Vat.*

h Ἐκεῖ

τῆς παρὰ Ῥωμαίοις, ἐξουσίαν μὲν ἄρχοντος ἔχων καὶ δύναμιν, ἀσυλίαν δὲ καὶ σεβασμὸν ἱερέως. ὡς δ' ἀφίκετο, φιλοφρονουμένων αὐτὸν [h] ἐκεῖ τῶν ἡγεμόνων, καὶ δεομένων συστρατηγεῖν μένοντα, καί τινας καὶ δωρεὰς τὰς μὲν διδόντων ἤδη, τὰς δ' ὑπισχνουμένων, ἐξαπατηθεὶς ὑπ' ἀνθρώπων πονηρῶν, καὶ [i] τῇ γοητείᾳ τῶν λόγων ὑ συνειδὼς, ὡς ἐξ ἐπιβουλῆς ἐγένετο, στρατιωτικὸς ἀνὴρ, καὶ τὸν τρόπον ἁπλοῦς, τά τ' ἄλλα [k] ὑπέμενετο αὐτοῖς, ὅσα συμφέρειν ὑπελάμβανε, καὶ πρῶτον ἁπάντων παρῄνει μετάγειν τὴν παρεμβολὴν εἰς τὴν πολεμίαν ἐκ τῆς σφετέρας· τάς τε βλάβας διεξιὼν τὰς τότε γινομένας, καὶ τὰς ὠφελείας ἐπιλογιζόμενος, ὅσας ἔμελλον ἕξειν μετάστρατοπεδευσάμενοι.

XXVI. Οἱ δ' ἀσμένως δέχεσθαι τὰς παραινέσεις σκηψάμενοι· „Τί ἂν, ἔφασαν, ἐκ αὐτὸς ἡγεμὼν γίνῃ τῆς ἀναζεύξεως, τόπον ἐπιτήδειον προκατασκεψάμενος; ἐμπειρίαν δ' ἱκανὴν ἔχεις τῶν τόπων, διὰ τὰς πολλὰς στρατείας. λόχον δέ σοι δώσομεν ἐπιλεκτῶν [l] ἀνδρῶν νέων, [m] εὐζώνῳ ἐσταλμένων ὁπλίσει· σοὶ δὲ ἵππος τε διὰ τὴν ἡλικίαν παρέσται, καὶ ὁπλισμὸς ὁ τοῖς τηλικούτοις πρέπων.„ ὑποδεξαμένου δὲ τὸν Σικκίου, καὶ ψιλοὺς αἰτήσαντος ἑκατὸν ἐπιλέκτους, ἵνα μηδένα χρόνον ἐπισχόντες, ἐκπέμπουσιν αὐτὸν ἔτι νυκτὸς οὔσης, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ἑκατὸν ἄνδρας, ἐκ τῶν ἰδίων ἑταίρων τοὺς ἰταμωτάτους ἐπιλεξάμενοι· οἷς ἐπέσκηψαν ἀποκτεῖναι τὸν ἄνδρα, μεγάλους μισθοὺς τῆς ἀνδροφονίας ὑποσχόμενοι. ἐπεὶ δὲ, πολὺ προελθόντες ἀπὸ τοῦ χάρακος, εἰς χωρίον ἦλθον ὀχθηρὸν καὶ σκληρόν, καὶ χαλεπὸν ἵππῳ διελθεῖν, ὅτι μὴ βάδην [n] ἀπιόντι, διὰ τὴν τραχύτητα τῶν ὀχθῶν, [o] σύνθημα δόντες ἀλλήλοις, σίφος ἐποίουν,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

honoratissimum et sacratissimum, quia legatus auctoritatem ac potestatem imperatoris habet, et sacrosanctus et venerandus est, vt sacerdos. Quum ille in castra venisset, ducibus, qui illic erant, amice eum excipientibus, rogantibusque, vt remanens secum imperaret, et quaedam dona iam ei dantibus atque alia pollicentibus, ab improbis hominibus, praestigiis verborum deceptus, ignorans haec insidiose fieri, vir militaris, et moribus simplicibus praeditus, cum alia ipsis suasit, quae vtilia existimabat, tum primum et ante omnia admonuit, vt castra ex suo agro in hosticum transferrent; damna, quae tunc accipiebant, recensens, et commoda, quae mutatis castris habituri essent, enumerans.

Illi vero, simulantes, se lubenter eius admonitiones accipere, inquiunt: „Quin igitur tu ipse huius castrorum motionis dux es, loco opportuno ante delecto? locorum enim satis bonam notitiam ob crebras expeditiones a te susceptas habes. Dabimus vero tibi cohortem lectorum iuuenum expeditorum et armis instructorum: tibique propter aetatem equus, et armatura tantos viros decens dabitur.„ Quod negotium quum Siccius suscepisset, et lectos centum milites leuiter armatos petiisset, nulla interposita mora, eum, dum adhuc nox esset, emiserunt, et vna cum eo centum viros, electis audacissimis quibusque de suorum amicorum numero; quibus imperarunt, vt hominem interficerent, magna caedis praemia polliciti. Quum autem, longe a castris progressi, venissent ad locum tumulosum, angustum, et qui equo difficulter, nisi gradatim eunte, transiri poterat, ob cliuorum asperitatem, signo inter se dato, cuneum

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

b Ἐκεῖ τῶν ἡγεμ.] Forsan rectius, transposito articulo, τῶν ἐκεῖ ἡγεμόνων. *Sylb.*

i Opinor, rectius legi posse τὴν γοητείαν, vt regatur a participio συνειδώς. *Sylb.* Malim τῇ γοητείᾳ, vt pendeat ab ἐξαπατηθείς. *Port.*

k Pro ἐπείθετο non inepte legeris ὑπέθετο: vt sit: *tum de aliis eos monebat, quae conducere putaret. Sylb.*

l Non agnoscit *Vat.*

m Νέων εὐζώνων, ἐσταλμένων] Melius fortasse [vt alibi loquitur *Dionysius*] εὐζώνῳ ἐσταλμένον ὁπλίσει: et in versione: *dabimus tibi lectorum iuuenum centuriam, expedita instructam armatura. Sylb.*

n Verius ἐπιόντι, *accedenti*, vel ἀνιόντι, *adscendenti.* nam in cliui adscensu haec facta esse, satis declarant sequentia. *Sylb.*

o Συνθήκας] σύνθημα *Vat.*

ὡς ἀναχωρήσοντες ἐπ' αὐτὸν ἀθρόοι. θεράπων δέ τις ὑπασπιστὴς τῶ Σικκίω, τὰ πολεμικὰ ἀγαθὸς, εἰκάσας τὴν διάνοιαν αὐτῶν, μηνυτὴς γίνεται τῷ δεσπότῃ. κἀκεῖνος ὡς ἔγνω κατακλειόμενον αὐτὸν εἰς δυσχωρίας, ἔνθα ἐκ ἦν δυνατὸν ἀνὰ κράτος ἐλάσαι τὸν ἵππον, καθάλλεταί τε, καὶ σὰς ἐπὶ τὸν ὄχθον, ἵνα μὴ κυκλωθείη πρὸς αὐτῶν, τὸν ὑπασπιστὴν μόνον ἔχων, τὰς ἐπιόντας ὑπέμεινεν. ὁρμησάντων δὲ πάντων, πολλῶν ὄντων, ἐπ' αὐτὸν, ἀποκτείνει μὲν ἅμα περὶ πεντεκαίδεκα, τραυματίζει δὲ καὶ διπλασίους. ἐδόκει δ' ἂν καὶ τὰς ἄλλας ἅπαντας διαφθεῖραι μαχόμενος, εἰ συνῆσαν ὁμόσε· οἱ δ' ἄρα συμφρονήσαντες, [p] ὡς ἄμαχόν τι εἴη χρῆμα, καὶ ἐκ ἂν ἔλοιεν αὐτὸν συσάδην, τῆς μὲν ἐκ χειρὸς ἀπεῖχοντο μάχης, προσωτέρω δ' ἀποσάντες, ἔβαλλον οἱ μὲν σαυνίοις, οἱ δὲ χερμάσιν, οἱ δὲ ξύλοις· τινὲς δ' αὐτῶν προσελθόντες ἐκ τῶν πλαγίων τῶν ὄχθων, καὶ γενόμενοι κατὰ κεφαλῆς, κατεκύλιον ὑπερμεγέθεις ἄνωθεν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

cuneum fecerunt, vt in eum conferti regrederentur. Quidam autem famulus, Siccii propugnator, bello ſtrenuus, quum mentem eorum coniecisſet, rem domino indicauit. Ille vbi ſe angustiis interclusum cognouit, quum equum totis viribus agere non posſet, desiliit ex eo, et ſtans in tumulo, ne ab illis circumdaretur, cum ſolo ſuo propugnatore eorum impetum excepit. Quum autem omnes, quorum magnus erat numerus, in eum irruiſſent, eorum circiter quindecim simul interfecit, et duplo plures vulnerauit. videbatur autem caeteros quoque omnes pugnans interfecturus fuiſſe, ſi manus cum eo conſerere voluiſſent. Illi vero, quum cognouiſſent, eum virum eſſe inuictum, neque pugna ſtataria a ſe caedi posſe, cominus pugnare deſtiterunt, et longius progreſſi, eminus alii iaculis, alii ſaxis, alii fuſtibus eum petebant: nonnulli etiam eorum, ex transverſis tumulis ad eum accedentes, et eius capiti imminentes, praegrandia ſaxa deſuper in eum deuoluebant, donec multitudine

p [ὡς ἄμαχον εἴη χρῆμα *Vat.*

q Forſan

[q] πέτρας, ἕως ὑπὸ πλήθους τῶν ἐξεναντίας βαλλομένων, καὶ βάρους τῶν ἄνωθεν ἐπικαταρατ]ομένων, διέφθειραν αὐτόν. Σίκκιος μὲν δὴ τοιαύτης καταστροφῆς ἔτυχεν.

Οἱ δὲ διαπραξάμενοι τὸν φόνον, ἦκον ἐπὶ τὸ στρα- XXVII.
τόπεδον ἄγοντες τὰς τραυματίας, καὶ [r] διέσπειραν λόγον, ὡς ἐπιφανεὶς αὐτοῖς πολεμίων λόχος τόν τε Σίκκιον ἀποκ]είνειε, καὶ τὰς ἄλλας ἄνδρας, οἷς πρώτοις ἐνέτυχον, αὐτοί τε πολλὰ τραύματα λαβόντες, μόλις αὐτὰς ἀποφύγοιεν. καὶ ἐδόκουν ἅπασι πιστὰ λέγειν. ὃ μὴν [s] ἔλαθεν αὐτῶν τὸ ἔργον, ἀλλὰ καίπερ ἐν ἐρημίᾳ τῷ φόνῳ γεγονότος, καὶ μηδένα μηνυτὴν ἔχοντος, ὑπὸ τῆ χρεὼν αὐτῆ, καὶ τῆς ἅπαντα ἐπισκοπούσης τὰ θνητὰ πράγματα δίκης ἐξηλέγχθησαν τεκμηρίοις ἀναμφισβητήτοις. οἱ γὰρ ἐν στρατοπέδῳ ταφῆς τε δημοσίας ἄξιον ἡγούμενοι τὸν ἄνδρα, καὶ τιμαῖς παρὰ τὰς ἄλλας διαφόροις, διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δὲ ὅτι [t] πρε-

titudine *telorum*, quae ex aduerſo iaciebantur, et grauitate *ſaxorum*, quae deſuper cum impetu ferebantur, eum confecerunt. Siccius igitur talem vitae exitum eſt ſortitus.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307. *Siccius decemuirorum inſidiis interficitur.*

Qui vero caedem perpetrarant, in caſtra redierunt, vulneratos adducentes, et rumorem ſparſerunt, hoſtium cohortem de improuiſo ſibi apparuiſſe, Sicciumque, et alios, in quos primos inciderat, interfeciſſe, ſeque, multis acceptis vulneribus, vix ex eorum manibus effugiſſe. omnibuſque res probabiles dicere videbantur. Illud tamen eorum facinus non latuit; ſed quamuis caedes in ſolitudine fuiſſet facta, et nullum haberet indicem, ab ipſo fato, et a iuſtitia, quae omnes res mortalium inſpicit, certiſſimis argumentis conuicti ſunt. Nam qui in caſtris erant, hominem publico funere, et honoribus praeter caeteros inſignibus dignum ducentes, cum ob alias multas cauſſas, tum vero potiſſimum, quod, quum ipſe

q Forſan auctor ſcripſerit πέτρες, vt ſupra, p. 2030. v. 1. *Sylb.*

r Forſan rectius διέσπειρον, vt praecedit ἦκον. *Sylb.*

s In *Cod. Vat.* ἔλαθέν γε αὐτῶν.

t Si quis forte malit πρεσβευτὴς ex p. 2219. v. vlt. in verſione legat: *tum ob alia multa, tum quod legatus eſſet, ac per*

σβύτης ὢν, καὶ ὑπὸ τῆς ἡλικίας πολεμικῶν ἀγώνων ἀπολυόμενος, εἰς κίνδυνον ἑκούσιον ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆ κοινῆ συμφέροντος, ψηφίζονται συνελθόντες εἰς ἓν ἀπὸ τῶν τριῶν ταγμάτων, ἐξελθεῖν ἐπὶ τὴν ἀνεύρεσιν τῆ σώματος, ἵνα μετὰ πολλῆς ἀσφαλείας τε καὶ τιμῆς ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν παρακομισθείη. συγχωρησάντων δὲ τῶν ἡγεμόνων δι' εὐλάβειαν, μή τινα παράσχοιεν αὐτοῖς ὑποψίαν περὶ τὸ πρᾶγμα [u] βιαλῆς, καλῷ καὶ προσήκοντι ἔργῳ ἐνιστάμενοι, λαβόντες τὰ ὅπλα ἐξήεσαν. ἐλθόντες δ' ἐπὶ τὸν τόπον, [x] ὡς εἶδόν τε ἀδαμῆ ἔτε δρυμὲς, ἔτε φάραγγας, ἔτ' ἄλλο τι χωρίον, ἔνθα ὑποκαθίζειν ἐτὶ λόχοις ἔθος, ἀλλὰ ψιλὸν καὶ περιφανῆ καὶ ευόπορον ὄχθον, δι' ὑποψίας ἔλαβον εὐθέως τὸ πραχθέν· ἔπειτα τοῖς νεκροῖς προσελθόντες, ὡς ἐθεάσαντο τόν τε Σίκκιον αὐτὸν ἀσκύλευτον ἐρριμμένον, καὶ τὲς ἄλλες ἅπαντας, ἐν θαύματι ἦσαν, εἰ πολέμιοι

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

ipse senex esset, et per aetatem bellicorum certaminum immunis, tamen se vltro pro communi vtilitate periculo obtulisset, statuerunt cum tribus legionibus in vnum coactis egredi ad corpus ipsius quaerendum, vt et tutissime et maximo cum honore in castra referretur. Quod quum duces illis concessissent, veriti, ne quam sui consilii de illa re suspicionem ipsis praeberent, honesto et decenti officio obnitentes, captis armis exierunt. Quum autem ad locum veniissent, postquam viderunt nusquam syluas, aut terrae cauernas, aut alium quempiam locum, vbi cohortibus in insidiis considere est mos, sed nudum, et vndique conspicuum, atque angustum tumulum, statim rem suspectam habere coeperunt. deinde quum ad cadavera accessissent, vbi conspexerunt et ipsum Siccium non spoliatum proiectum, et caeteros omnes, mirabantur, quod hostes

aetatem a bellicis laboribus liberatus. Sed videtur tamen vulgata lectio retineri posse. *Sylb.*

u Vel tollendum videtur βιαλῆς, vel legendum ἐπιβιαλῆς.

Lapi sane versio id non agnoscit: *ne quam exhiberent de se suspicionem. Sylb.*

x Ὡς εἶδον ἔτε δρυμὲς in *Cod. Var.* vt et mox ἄλλο χωρίον.

y Περι-

κρατήσαντες ἐχθρῶν, μήτε ὅπλα [y] περιείλοντο, μήτ' ἐσθῆτα περιέδυσαν. διερευνώμενοί τε τὰ πέριξ ἅπαντα, ὡς ἔτε τίβον ἵππων, ἔτ' ἴχνος ἀνθρώπων ἀδὲν εὑρισκον, ἔξω τῶν διὰ τῆς ὁδῆ, πρᾶγμα ἀμήχανον ὑπελάμβανον εἶναι, πολεμίες ἐπιφανῆναι τοῖς σφετέροις ἀφανεῖς, ὥσπερ π]ηνές τινας, ἢ διοπετεῖς. ὑπὲρ ἅπαντα δὲ ταῦτα, καὶ τὰ ἄλλα, μέγιστον αὐτοῖς ἐφάνη τεκμήριον τῆ μὴ πρὸς ἐχθρῶν, ἀλλ' ὑπὸ φίλων τὸν ἄνδρα ἀπολωλέναι, τὸ μηδένα τῶν πολεμίων εὑρεθῆναι νεκρόν. ἀ γὰρ ἀκονιτί γ' ἂν ἐδόκει ἀποθανεῖν Σίκκιον, ἄνδρα καὶ ῥώμην καὶ ψυχὴν [z] ἀνυπόστατον, ἀδὲ τὸν ὑπασπιστὴν, ἀδὲ τὲς ἄλλες τὲς σὺν αὐτῷ πεσόντας, ἄλλως τε καὶ ἐκ χειρὸς γενομένης τῆς μάχης. ἐτεκμήραντο δὲ τῆτο ἐκ τῶν τραυμάτων. αὐτός τε γὰρ ὁ Σίκκιος πολλὰς εἶχε πληγὰς, τὰς μὲν ὑπὸ χερμάδων, τὰς δ' ὑπὸ σαυνίων, τὰς δ' ὑπὸ μαχαιρῶν, καὶ ὁ ὑπασπιστής· οἱ δ' ὑπ' ἐκείνων ἀνηρημένοι πάντες μαχαιρῶν, ἢ χερμάδων, ἢ σαυνίων,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

hostes hostibus superatis nec arma ademissent, nec eos vestibus exuissent. tum omnia circumiacentia loca perscrutantes, postquam nullum, aut equorum, aut hominum vestigium inuenerunt, praeter ea, quae in ipsa via erant, arbitrabantur, nullo modo fieri potuisse, vt hostes non ante conspecti, tanquam aues quaedam, aut *homines* coelitus delapsi, suis de improuiso apparerent. sed praeter haec omnia et alia *hoc* maximum ipsis visum est argumentum hominis, non ab hostibus, sed ab amicis caesi, quod nullius hostis occisi cadauer inuentum esset. neque enim existimabant, Siccium, virum et robore et animo inuictum, inultum fuisse moriturum, nec eius propugnatorem, nec alios, qui cum eo ceciderant, praesertim, quum cominus pugnatum esset. Idem etiam ex ipsis vulneribus coniecerunt. nam et ipse Siccius multa habebat vulnera, partim saxis, partim iaculis, partim gladiis illata; itidemque eius propugnator: qui vero ab illis fuerant caesi, * omnes gladiorum quidem, aut saxorum, aut iacu-

y Περιείλαντο *Vat.*

z Perperam in *Ed. Steph.* ἐνυπόστατον: quod *Xylander* quoque viderat. *Sylb.*

* In versione *Portum* sequutus sum, qui legendum censet:

βέλας δὲ ἀδεμίαν. ἀγανάκτησις [a] δὲ μετὰ τᾶτ' ἐγένετο, καὶ πάντων βοὴ, καὶ πολὺς ὀδυρμός. ὡς δὲ κατωλοφύραντο τὴν συμφορὰν, ἀράμενοι καὶ νομίσαντες τὸν νεκρὸν ἐπὶ τὸν χάρακα, πολλὰ τῶν στρατηγῶν κατεβόων, καὶ μάλιστα μὲν ἠξίουν κατὰ τὸν στρατιωτικὸν ἀποκτεῖναι νόμον τὸς ἀνδροφόνους· εἰ δὲ μὴ, δικαστήριον αὐτοῖς ἀποδῶναι παραχρῆμα. καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ κατηγορεῖν μέλλοντες αὐτῶν. ὡς δ' ἤδὲν αὐτῶν εἰσήκουον ἐκεῖνοι, ἀλλὰ τάς τ' ἄνδρας [b] ἐπεκρύψαντο, καὶ τὰς δίκας ἀνεβάλοντο, φήσαντες ἐν Ῥώμῃ λόγον ἀποδώσεω τοῖς βελομένοις αὐτῶν κατηγορεῖν, μαθόντες ὅτι τῶν στρατηγῶν τὸ ἐπιβάλευμα ἦν, τὸν μὲν Σίκκιον ἔθαπτον, ἐκκομιδήν τε ποιησάμενοι λαμπροτάτην, καὶ πυρὰν νήσαντες ὑπερμεγέθη, καὶ τῶν ἄλλων [c] ἀπαρχόμενοι κατὰ δύναμιν, ὧν νόμος ἐπ' ἀνδράσιν ἀγαθοῖς εἰς τὴν τελευταίαν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

iaculorum, aut ſagittarum, nullam *plagam habebant.* tunc igitur indignatio, et omnium vociferatio, et luctus ingens exortus eſt. Quum autem hanc calamitatem defleuiſſent, cadauere ſublato et in caſtra reportato, duces valde incuſabant, et vehementiſſime poſtulabant, vt lege militari in ſicarios capitali ſupplicio animaduerteretur: ſin minus, ſaltem ex tempore iudicium de illis conſtitueretur. atque multi eos accuſaturi erant. Sed quum illi aures ipſis non praeberent, ſed etiam ſicarios occultarent, et iudicia differrent, dicentes, ſe Romae eorum accuſandorum poteſtatem cuiuis facturos, *illi*, vbi cognouerunt, ducum eſſe has inſidias, Siccium ſepulturae mandarunt, elatum magnificentiſſimo funere, eique maximam pyram exſtruxerunt, caeteris etiam pro virili oblatis et perſolutis, quae viris fortibus in ſupremo

cenſet: πάντες μαχαιρῶν μὲν, κερμάδων δὲ, ἢ σαννίων, ἢ βέλεσ ἀδεμίαν πληγὴν εἶχον.

a Δὴ, *igitur*, in *Cod. Vat.*

b Rectius in *Cod. Vat.* ἀπεκρύψαντο, quod maluit etiam *Sylb.*

c Ἐπαρχόμενοι] Melius ἀπαρχόμενοι: hoc ſenſu: *de caeteris, quae in bonorum virorum vltimum honorem conferri lex iubet, pro ſua quiſque facultate primitias intulerunt. Sylb.* Pag. 508. v. 10. [edit. Hudſ.] haec habet *Dionyſius* de funere *Coriolani*: ἔπειτα κατασφάξαντές τε αὐτῷ βοσκήματα,

τιμὴν φέρεσθαι· πρὸς δὲ τὴν [d] δεκαδαρχίαν ἠλλοτριῶντο ἅπαντες, καὶ γνώμην εἶχον, ὡς ἀποστησόμενοι. τὸ μὲν δὴ περὶ Κρεσσομέρειαν καὶ Φιδήνην στράτευμα, διὰ τὸν Σικκίᾳ τᾷ [e] πρεσβευτᾷ θάνατον, ἐχθρὸν τοῖς προεστηκόσι τῶν πραγμάτων ἦν.

Τὸ δ' ἐν [f] Ἀλγιδῷ τῆς Αἰκανῶν χώρας καθιδρυμένον, καὶ τὸ ἐν τῇ πόλει πλῆθος ἅπαν, διὰ ταύτας ἐξεπολεμώθη τὰς αἰτίας πρὸς αὐτές. ἀνὴρ ἐκ τῶν δημοτικῶν, Λεύκιος Οὐεργίνιος, ἀδενὸς χείρων τὰ πολεμικὰ, λόχε τινὸς ἡγεμονίαν ἔχων ἐν τοῖς πέντε τάγμασιν ἐτάχθη, τοῖς ἐπ' Αἰκανὲς στρατευσαμένοις. τᾶτῳ θυγάτης ἔτυχεν ἔσα καλλίστη τῶν ἐν Ῥώμῃ παρθένων, τὸ πατρῷον ὄνομα φέρεσα, ἣν ἐνεγγυήσατο Λεύκιος, εἷς ἐκ τῶν δεδημαρχηκότων, [g] υἱὸς Ἰκιλίου

premo honore dari ſolent. a decemuiris vero omnes alienati ſunt, et de defectione cogitare coeperunt. Exercitus igitur, qui erat ad Cruſtumeriam et Fidenas, ob Siccii legati caedem inimicus erat iis, qui rerum gubernacula habebant.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

At qui in Algido Aequorum regionis conſidebat, et tota vrbana multitudo, ob has cauſſas animis alienata eſt ab ipſis. Vir de plebe, L. Virginius, rebus bellicis nulli ſecundus, cohortis cuiuſdam dux, quinque illis legionibus praefectus fuerat, qui in Aequos expeditionem fecerant. Hic forte filiam omnium virginum Romanarum formoſiſſimam habebat, quae patris nomen ferebat, et L. *Icilio* deſponſa erat, viro tribunitio, filio Icilii, qui *ſano Virginiae amore captus, puella vi potiri nititur.*

σκήματα, καὶ τῶν ἄλλων ἀπαρξάμενοι πάντων, ὅσων ἄνθρωποι βασιλεῦσιν, ἢ στρατιᾶς ἡγεμόσιν, ἐπὶ πυρᾶς ἀπάρχονται etc. Vide *Kirchmannum* de *Funeribus Romanorum* l. III. c. 5.

d Nota hic rurſum δεκαδαρχίαν, et mox pag. 2228. v. 3. δεκαρχίας: vtrumque in eadem (decemuiratus ſcilicet) ſignificatione. *Sylb.*

e Ita etiam in *Lapi* verſione. [et *Cod. Vat.*] perperam in *Ed. Steph.* πρεσβυτάτᾳ. *Sylb.*

f Vitioſe in *Ed. Steph.* Ἀγιδῷ. *Sylb.* Vide *Var. Lect.* ad pag. 2041. v. 3.

g Lapi verſio *Sicinium* pro *Icilio* habet: quam ſcripturam confirmare videntur, quae ſupra narrata ſunt p. 395. v. 24. [edit. Hudſ.] Sed fuit tamen e primorum tribunorum numero etiam *C. Icilius Ruga*, vt eo ipſo in loco

[h] τῶ πρώτῳ τε καταςησαμένῳ τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν, καὶ πρώτου λαβόντος. ταύτην τὴν κόρην ἐπίγαμον οὖσαν ἤδη θεασάμενος Ἄππιος Κλαύδιος, ὁ τῆς δεκαρχίας ἡγεμὼν, ἀναγινώσκουσαν ἐν [i] γραμματιςῷ· ἦν δὲ τὰ διδασκαλεῖα τῶν παίδων τότε περὶ τὴν ἀγοράν· εὐθύς τε ὑπὸ τῆ κάλλους τῆς παιδὸς ἑάλω, καὶ ἔτι μᾶλλον ἔξω τῶν φρενῶν ἐγένετο, πολλάκις ἀναγκαζόμενος παριέναι τὸ διδασκαλεῖον, ἤδη κρατούμενος ὑπὸ τῆ πάθους. ὡς δ' οὐκ ἠδύνατο πρὸς γάμον αὐτὴν λαβεῖν, ἐκείνην τε ὁρῶν [k] ἐγγεγυημένην ἑτέρῳ, καὶ αὐτὸς ἔχων γυναῖκα γαμετὴν καὶ ἅμα οὐδ' ἀξιῶν ἐκ δημοτικῆ γένους ἁρμόσασθαι γάμον, διὰ ὑπεροψίαν τῆς τύχης, καὶ παρὰ τὸν νόμον, [l] ὃν αὐτὸς ἐν ταῖς δώδεκα δέλτοις ἀνέγραψε, τὸ μὲν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

qui tribunitiam poteſtatem primus conſtituit, et primus eam accepit. App. Claudius, decemuiratus princeps, conſpecta hac puella iam nubili, dum in ludo literario legeret, (tunc autem puerorum ludi literarii erant circa forum) ſtatim puellae forma captus eſt, et multo magis mentis impos fuit, quia ludum ſaepius, amore iam correptus, obire cogebatur. Sed quum eam ſibi matrimonio iungere non poſſet, eamque alteri deſponſam videret, et ipſe vxorem haberet; ſimul etiam nollet matrimonium cum muliere generis plebeii contrahere praeter legem, quam ipſe in duodecim tabulis ſcripſiſſet; primum quidem puellam

ab auctore noſtro exponitur. Cum vero ex illo tempore XLV. anni effluxerint, non abs re fortaſſe ſuſpicetur aliquis, pro *υἱὸς* legendum eſſe *υἱωνὸς*: vt *C. Icilii Rugae* non filius hic intelligatur, ſed e filio nepos, aut hunc *Icillium ſponſum* adoleſcentiae annos longe exceſſiſſe neceſſe eſt. *Sylb.*

h Τῶ πρώτῳ τε καταςησαμένῳ etc. *Vat.* vulg. deeſt τε.

i Γραμματιςῷ *Vat.* vulgo γραμματικῷ.

k In *Ed. Steph.* ἐγγυημένην, ſine augmento. ſed cum et mox ἐγγεγυημένος repetatur, (p. 2230. v. 14.) et paullo ante ἐνεγυήσατο praeceſſerit, (p. 2227. v. 13.) vtrobique cum augmento ſyllabico, non dubitaui cum *Xylandro* ἐγγεγυημένην reponere. *Sylb.*

l Tale quidpiam deeſſe videatur: *διὰ τὴν τῆς τύχης ταπεινότητα, καὶ διὰ τὸν νόμον. Sylb. Διὰ τὸν νόμον, ὃν αὐτὸς* etc. malit *Portus.* Optime in *Cod. Vat.* *διὰ ὑπερ-*

πρῶτον ἐπειράθη διαφθεῖραι χρήμασι τὴν κόρην, καὶ [m] προσέπεμψεν ἀεί τινας πρὸς τὰς τροφὰς αὐτῆς γυναῖκας· ἦν γὰρ ὀρφανὴ μητρὸς ἡ παῖς· διδούς τε πολλὰ, καὶ ἔτι πλείονα τῶν διδομένων ὑπισχνούμενος. παρηγγέλλετο δὲ [n] ταῖς πειρωμέναις τὰς τροφὰς, μὴ λέγειν, τίς [o] ὁ τῆς κόρης ἐστὶν ἐρῶν, ἀλλ' ὅτι τῶν δυναμένων τις εὖ ποιεῖν, ἂς βούληθείη, καὶ κακῶς. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν αὐτὰς, ἀλλὰ καὶ φυλακῆς ἑώρα τὴν κόρην κρεῖττονος, ἢ πρότερον, ἀξιουμένην, φλεγόμενος ὑπὸ τῆ πάθους τὴν ἰταμωτέραν ἔγνω βαδίζειν ὁδόν. μεταπεμψάμενος δή τινα τῶν ἑαυτῆ πελατῶν, Μάρκον Κλαύδιον, ἄνδρα τολμηρὸν, καὶ πρὸς πᾶσαν ὑπηρεσίαν ἕτοιμον, τό τε πάθος αὐτῷ διηγεῖται, καὶ διδάξας, ὅσα ποιεῖν αὐτὸν ἐβούλετο καὶ λέγειν, ἀποστέλλει συχνὰς τῶν ἀναιδεστάτων ἐπαγόμενον. ὁ δὲ παραγενόμενος ἐπὶ τὸ διδασκαλεῖον, ἐπι-

puellam pecunia corrumpere conatus eſt, et ſemper aliquas mulieres ad eius nutrices mittebat, (puella enim illa matre orbata erat) multa dans, et longe plura, quam quae dabat, promittens. interdixerat autem mulieribus, quae nutrices tentabant, ne dicerent, quiſnam eſſet, qui puellam amaret: ſed tantum ex iis eſſe vnum, qui poterat et bene et male facere, quibuſcunque libuiſſet. Sed quum eas in ſuam ſententiam trahere non poſſet, atque maiore etiam, quam ante, cuſtodia virginem ſeptam animaduerteret, amore ardens, rem via impudentiore tentare decreuit. Accerſito igitur quodam ſuo cliente, M. Claudio, homine audaci et ad quoduis miniſterium parato, ſuum amorem ei narrauit; edoctumque, quaecunque eum facere volebat, dimiſit cum multis impudentiſſimis hominibus. Ille quum ad ludum literarium veniſſet, virginem prehen-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

διὰ ὑπεροψίαν τῆς τύχης, καὶ παρὰ τὸν νόμον, ὃν αὐτὸς etc. quae verba vulgatis deſunt. quo modo legiſſe viſus eſt *Lapus*, dum vertit: *ob deſpicientiam conditionis eius, praeterque legem, quam ipſe in* XII. *tabulis ſcripſerat.*

m Προέπεμπέ τινας ἀεὶ *Vat.*

n In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] τοῖς πειρωμένοις. quod genus non congruit ad praeced. γυναῖκας. *Sylb.*

o Τῆς κόρης ἐστὶν ἐρῶν *Vat.* vulgatis deeſt ἐστὶν.

λαμβάνεται τῆς παρθένου, καὶ φανερῶς ἄγειν ἐβάλετο δι' ἀγορᾶς. κραυγῆς δὲ γενομένης, καὶ πολλῶν συνδραμόντος ὄχλου, κωλυόμενος, ὅποι προῃρεῖτο τὴν κόρην ἄγειν, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παραγίνεται. ἐκάθητο δ' ἐπὶ τοῦ βήματος τηνικαῦτα μόνος Ἄππιος, χρηματίζων τε καὶ δικάζων τοῖς δεομένοις. [p] βαλομένου δ' αὐτοῦ λέγειν, κραυγή τε καὶ ἀγανάκτησις ἦν ἐκ τοῦ περιεστῶτος ὄχλου, πάντων ἀξιούντων περιμένειν, ἕως ἂν ἔλθωσιν οἱ συγγενεῖς τῆς κόρης· καὶ ὁ Ἄππιος ἔπως ἐκέλευσε ποιεῖν. ὡς δ' ὀλίγος ὁ μεταξὺ χρόνος ἐγεγόνει, [q] καὶ παρῆν ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος τῆς παρθένου, Πόπλιος [r] Νομιτόριος, Φίλυς τε πολλοὺς ἐπαγόμενος καὶ συγγενεῖς, ἀνὴρ ἐκ τῶν δημοτικῶν ἐμφανής, καὶ μετ' ὀλίγον [s] Λεύκιος, ὁ παρὰ τοῦ πατρὸς [t] ἐγγεγυημένος τὴν κόρην, χεῖρα περὶ αὐτὸν ἔχων νέων δημοτικῶν [u] καρτεράν. ὡς δὲ τῷ βήματι προσῆλθεν ἀσθμαίνων ἔτι, καὶ μετέωρος τὸ πνεῦμα, λέγειν ἠξίει, τίς ἐστιν ὁ τολμήσας ἅψασθαι παιδὸς αὐτῆς, καὶ τί βουλόμενος.

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 1/2. Cat. V.C. 305. Var. 307.

prehendit, eamque per forum palam ducere volebat. Sed clamore exorto, et concursu ab ingenti turba facto, puellam quo volebat ducere, prohibitus, ad magistratum venit. solus autem Appius tunc pro tribunali sedebat, responsa reddens, et ius petentibus dicens. Eo autem verba facere volente, turba circumstans vociferabatur et indignabatur, omnibus censentibus exspectandum, donec puellae cognati venirent. atque Appius ita fieri iussit. Quum autem exiguum temporis spatium interpositum fuisset, aduenit et auunculus virginis, Publius Numitorius, cum multis amicis et cognatis, vir inter plebeios clarus: nec multo post Lucius *Icilius*, cui puellam pater desponderat, iuuenum plebeiorum firma manu stipatus. qui quum ad tribunal,

[p] Βαλευομένου] *Lapus* legit βουλομένου δή, *volente itaque eo dicere. Sylb.* βουλομένου δὲ *Vat.*

[q] Καὶ cum *Lapo* tollenda videtur, vel verbo παρῆν postponenda. *Sylb.*

[r] Et hic, et in sequentibus, per ō scribitur: cum Latina consuetudo potius ō postulet. *Sylb.*

[s] *Cuiacius* pro Λεύκιος mavult Ἰκίλιος. attamen et pag. 2227. v. 13. solo praenomine idem *Icilius* sic nominatur Λεύκιος. *Sylb.*

[t] Ἐνεγγυημένος *Vat.* Vide *Var. Lect.* ad p. 2228. v. 9.

[u] Malim sic legere et distinguere: καρτερὰν, καὶ τῷ βήματι προσῆλθεν: vel καρτερὰν, ὡς τῷ βήματι etc. et mox: λέγειν τε ἠξίει etc. *Port.*

XXIX. Σιωπῆς δὲ γενομένης, Μάρκος Κλαύδιος, ὁ τῆς παιδὸς ἐπιλαβόμενος, τοιοῦτον διεξῆλθε λόγον· „Οὐδὲν, ἔτε προπετὲς, ἔτε βίαιον, πέπραγμαί μοι περὶ τὴν κόρην, Ἄππιε Κλαύδιε· [x] κύριος δ' αὐτὸς ὢν κατὰ τοὺς νόμους ἄγω. ὃν δὲ τρόπον ἔστιν ἐμοὶ, μάθε. ἔστι μοι θεράπαινα πατρικὴ, πολλοὺς πάνυ βουλεύσασα χρόνους. ταύτην κύησαν ἡ Οὐεργινίου γυνὴ συνήθη καὶ εἰσοδίαν ἔσαν ἔπεισεν, ἐὰν τέκῃ, δοῦναι τὸ παιδίον αὐτῇ. κἀκείνη φυλάξασα τὰς ὑποσχέσεις, γενομένης αὐτῇ ταύτης θυγατρὸς, πρὸς μὲν ἡμᾶς ἐσκήψατο νεκρὸν τεκεῖν, τῇ δὲ Νομιτορίᾳ δίδωσι τὸ παιδίον· ἡ δὲ λαβοῦσα, ὑποβάλλεται, καὶ τρέφει, παίδων [y] ἄτ' ἀρρένων, ἔτε θηλειῶν, ὄσα μήτης. πρότερον ἔν ἐλάνθανέ με ταῦτα· νῦν δὲ διὰ μηνύσεως

Per. Iul. 4267. Ante Chr. 447. Olymp. 83 1/2. Cat. V.C. 305. Var. 307.

tribunal accessit, anhelans adhuc, et spiritu suspenso, dicere iussit, quisnam ausus fuisset puellam ciuem Romanam tangere, et quidnam sibi vellet.

Facto autem silentio, Marcus Claudius, qui manus in puellam iniecerat, talem habuit orationem: „Nihil temere, nihil violenter, Appi Claudi, in puellam feci: sed quum sim dominus, eam ex lege abduco. quomodo autem mea sit, audi. Est mihi paterna serua, quae per multos annos mihi seruiuit. huic grauidae, quod ipsi esset familiaris et cum ipsa consuetudinem haberet, persuasit Virginii vxor, vt, si peperisset infantem, sibi traderet. Illa promissa seruans, quum haec filia ei fuisset nata, apud nos quidem simulauit, se mortuam peperisse, sed Numitoriae infantem tradidit: illa vero eam acceptam sibi supposuit et educauit, quum nec liberorum marium, nec foeminarum, esset mater. Antea igitur haec me latebant: iam vero quum haec per

[x] Rectius κύριος δ' αὐτῆς ὤν. attamen et *Lapus* vertit: *sed dominus ex lege duco. Sylb.*

[y] Particulam τε, quae in vulgatis pone παίδων legitur, non agnoscit *Vat.* atque superuacuam esse hoc loco viderat *Sylb.*

[z] Copula

ἐπιγνὺς, καὶ μάρτυρας ἔχων πολλὰς καὶ ἀγαθὰς, κα
τὴν θεράπαιναν ἐξήτακως, ἐπὶ τὸν κοινὸν ἁπάντων κατα
φεύγω νόμον, ὃς ἀ τῶν ὑποβαλλομένων, ἀλλὰ τῶν
μητέρων εἶναι τὰ ἔκγονα δικαιοῖ, ἐλευθέρων μὲν ἐσῶ
ἐλεύθερα, δούλων δὲ δοῦλα, τὰς αὐτὰς ἔχοντα κυρίας,
ἃς ἂν καὶ αἱ μητέρες αὐτῶν ἔχωσι. κατὰ τοῦτον τὸν νό
μον ἀξιῶ τὴν θυγατέρα τῆς ἐμῆς θεραπαίνης ἄγειν,
[z] καὶ δίκας ὑπέχειν βουλόμενος· ἐὰν δ' ἀντιποιῆταί τις,
ἐγγυητὰς [a] κατασῆσαι ἀξιόχρεως, ἄξειν αὐτὴν ἐπὶ τὴ
δίκην· εἰ δὲ ταχεῖαν βούλεταί τις γενέσθαι διάγνωσιν,
ἕτοιμος ἐπί σε λέγειν· τὴν δίκην αὐτίκα μάλα, καὶ μ
διεγγυᾶν τὸ σῶμα, μήτ' ἀναβολὰς τῷ πράγματι [b] προσ
άγειν· ὁποτέραν δ' ἂν ἕτοι βουληθῶσι τῶν αἱρέσεων,
ἑλέσθωσαν.„

Τοιαῦτ' εἰπόντος Κλαυδίου, καὶ πολλὴν προσθέ-

XXX.

per indicium tandem compererim, reſteſque multos ac fide dignos habeam, et rem totam ex ſerua diligenter quaeſierim, ad communem omnium legem confugio, quae aequum eſſe cenſet, vt non ſupponentium, ſed matrum ſint liberi, ingenuarum ingenui, ſeruarum ſerui, eoſdem dominos habentes, quos eorum matres habuerint. Ex hac igitur lege meae ſeruae filiam abducere volo, paratus iudicium ſubire. quod ſi quis eam vindicet, *peto, vt is* idoneos vades det ſiſtendi eam in iudicium. ſi quis vero velit de hac re celeriter cognoſci, paratus ſum iamiam cauſſam apud te dicere, nec, interpoſitis pro ea fideiuſſoribus, rei dilationem quaerere. Vtram vero harum conditionum oblatarum iſti maluerint, eligant.„

His a Claudio dictis, et multis precibus additis, ne deteriore

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

z Copula καὶ ſublata, ſequentia cum praecedentibus melius connecterentur. *Port.*

a Κατασῆσαι legiſſe videtur *Gelenius*, dum vertit: *quod ſi quis eam ſibi vindicet, idoneos eius iudicio ſiſtendae vades dabo.*

b Ἀναβολὰς τῶν πραγμάτων προσλέγειν· ὁποτέρας] Pro προσλέγειν *Lapus* habet *afferre*. Ibidem conuenientius videtur ſingulare ὁποτέραν. *Sylb.* In *Cod. Vat.* τῷ πράγματι προσλέγειν· ὁποτέραν etc. quo fere modo et in *Lapi Cod.* nam vertit: *aut rebus aliis dilationes afferre. Vtram vero velint* etc.

c Legen-

τος δέησιν, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἐλαττωθῆναι τῶν ἀντιδίκων,
ὅτι πελάτης ἦν, καὶ ταπεινὸς, παραλαβὼν τὸν λόγον ὁ
τῆς κόρης θεῖος, ὀλίγα, καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν ἄρχοντα
εἰρῆσθαι προσήκοντα, εἶπε· πατέρα μὲν εἶναι τῆς κόρης
[c] λέγων Οὐεργίνιον ἐκ τῶν δημοτικῶν, ὃν ἀποδημεῖν στρα-
τευόμενον ὑπὲρ τῆς πόλεως· μητέρα δὲ γενέσθαι Νομι-
τορίαν, τὴν ἀδελφὴν τὴν ἑαυτοῦ, σώφρονα καὶ ἀγαθὴν
γυναῖκα, ἣν ἀ πολλοῖς πρότερον ἐνιαυτοῖς ἀποθανεῖν·
τραφεῖσαν δὲ τὴν παρθένον, ὡς ἐλευθέρα καὶ αὐτῇ προσῆ-
κεν, ἁρμοσθῆναι κατὰ νόμον Ἰκιλίῳ, καὶ τέλος ἂν ἐσχη-
κέναι τὸν γάμον, εἰ μὴ θᾶττον ὁ πρὸς Αἰκανὸς [d] συνέση
πόλεμος. ἐν δὲ τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἐκ ἐλαττόνων, ἢ πεν-
τεκαίδεκα, διεληλυθότων ἐτῶν, ἐδὲν τοιοῦτον ἐπιχειρή-
σαντα πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν Κλαύδιον, ἐπειδὴ γάμων ἡ
παῖς ἔσχεν ὥραν, καὶ διαφέρειν τὴν ὄψιν δοκεῖ, ἐρῶντα
ἥκειν, ἀναίσχυντον συκοφάντημα πλάσαντα, ἐκ ἀπὸ

deteriore conditione eſſet, quam ſui aduerſarii, quod cliens eius eſſet, et humilis fortunae homo, excepta eius oratione, auunculus puellae pauca verba fecit, eaque, vt ad magiſtratum fieri decebat: patrem puellae dicens Virginium eſſe, hominem plebeium, qui pro patria militans peregre eſſet, matrem vero Numitoriam, ſororem ſuam, foeminam pudicam et probam, quae non multis ante annis obiiſſet: ipſam vero virginem educatam, vt ingenuam et ciuem Romanam decebat, et legitime datam in matrimonium Icilio, ipſaſque nuptias finem iam habituras fuiſſe, niſi bellum contra Aequos celeriter exortum fuiſſet. Interea vero temporis non paucioribus, quam quindecim, annis elapſis, Claudium nihil tale ipſis puellae parentibus dicere auſum fuiſſe: ſed quum puella iam eſſet nubilis, et forma excellere videretur, amore captum venire, impudentem calumniam fingentem, non ex ſuo

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

c Legendum cenſet *Portus*: ἔλεγεν Οὐεργίνιον ἐκ τῶν δημοτικῶν, ὃς ἀπεδήμει στρατευόμενος etc. et v. 8. ἣ ἀ πολλοῖς πρότερον ἐνιαυτοῖς ἀπέθανε. Ipſe vero malim λέγων retinere, et συνέβη, aut ſimile quid, poſt ἀποδημεῖν ſubaudiendum relinquere, vt et mox v. 8. poſt ἀποθανεῖν.

d Συνέση legendum eſſe ſuſpicatur *Caſaub.* nam in vulgatis eſt ſimplex ἔσῃ.

e Non

τῆς ἑαυτῆ γνώμης, ἀλλὰ κατεσκευασμένον ὑπ' ἀνδρὸς ἁπάσαις οἰομένου δεῖν ταῖς ἐπιθυμίαις ἐκ παντὸς τρόπου χαρίζεσθαι. τὴν μὲν οὖν δίκην αὐτὸν ἔφη τὸν πατέρα περὶ τῆς θυγατρὸς ἀπολογήσεσθαι παραγενόμενον ἀπὸ τῆς [e] στρατιᾶς· τὴν δὲ τοῦ σώματος ἀντιποίησιν ἣν ἔδει γενέσθαι κατὰ τοὺς νόμους, αὐτὸς ποιεῖσθαι θεῖος ὢν τῆς κόρης, καὶ τὰ δίκαια [f] ὑπέχειν· ἀδὲν ἀξιῶν, οὔτε ξένον, ὅτε ὁ [g] μὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδίδοται Ῥωμαίοις δίκαιον, εἰ καὶ μὴ πᾶσιν ἀνθρώποις, [h] σώματος εἰς ἐλευθερίαν ἐξ ἐλευθερίας ἀγομένης, μὴ τὸν ἀφαιρέμενον τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ τὸν φυλάττοντα, κύριον εἶναι μέχρι δίκης. ἔφη τε διὰ πολλὰς αἰτίας προσήκειν τῷ Ἀππίῳ φυλάττειν τοῦτο τὸ δίκαιον· πρῶτον μέν, ὅτι τὸν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

suo ingenio, sed subornatum ab homine, qui omnibus suis cupiditatibus quoquo modo gratificandum arbitretur. ipsum igitur patrem ex militia reuersum pro filia caussam dicturum aiebat: se vero *interea* puellam in libertatem ex legibus assertorum, quod esset eius auunculus, caussamque eius acturum: nullumque ius nouum postulaturum, aut quod caeteris quoque ciuibus Romanis non concederetur, licet non omnibus hominibus, nimirum, vt eius, qui ex libertate in seruitutem asseritur, non is, qui in seruitutem, sed is, qui in libertatem asserit, dominus sit, pendente lite. multasque ob caussas hoc ius ab Appio seruandum dicebat: primum, quia hanc legem

e Non minus apte στρατιᾶς. *Sylb.* quam vulgare στρατείας.

f Videtur deesse vox ὅμοιος, aut affinis alia. *Casaub.* [Aut aberrauit a vera sua sede haec Casauboni annotatio, aut inuenit error aliquis operarum, siue Geneuensium, siue Oxoniensium, id quod haud liquet; nam Geneuensis editionis copia mihi nulla vnquam fuit.]

g Rectius forsan in *Cod. Vat.* μὴ καὶ τοῖς ἄλλοις. [nam a vulgatis abest καὶ.]

h Respicere videtur hanc XII. tabularum legem: SEI QVIS EX LEIBERTATED INDV SERVITVTEM ASERITOR, PRAETOR SECVNDVM LEIBERTATEM VINDICIAS DATOD. QVEI VINDICIAS TOLLIT. SPONSORES IOVDICIO SISTIER DATOD. *Sylburg.*

i Lege-

νόμον τοῦτον ἅμα τοῖς ἄλλοις ἐν ταῖς δώδεκα δέλτοις ἀνέγραψεν· ἔπειθ', ὅτι τῆς δεκαρχίας ἡγεμών· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι μετὰ τῆς ὑπατικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν δημαρχίαν προσειλήφει, ἧς εἶναι κράτιστον ἔργον, τοῖς ἀσθενέσι καὶ ἐρήμοις τῶν πολιτῶν βοηθεῖν. ἠξίου τε τὴν καταπεφευγυῖαν ἐπ' αὐτὸν ἐλεῆσαι παρθένον, μητρὸς μὲν ὀρφανὴν οὖσαν [i] ἔτι πάλαι, πατρὸς δ' ἔρημον ἐν τῷ τότε χρόνῳ, κινδυνεύουσαν ἀ χρημάτων ἀποστερηθῆναι προγονικῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνδρὸς, καὶ πατρίδος, καὶ [k] ὃ πάντων μέγιστον εἶναι δοκεῖ τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν, τῆς τοῦ σώματος ἐλευθερίας. ἀνακλαυσάμενος δὲ τὴν ὕβριν, εἰς ἣν ἔμελλεν ἡ παῖς παραδοθήσεσθαι, καὶ πολὺν ἐκ τῶν παρόντων κινήσας ἔλεον, περὶ τοῦ χρόνου τῆς δίκης ἔφη τελευτῶν· „Ἐπειδὴ ταχεῖαν αὐτῆς βέλτιον γενέσθαι τὴν κρίσιν ὁ Κλαύδιος, ὁ μηδὲν ἠδικῆσθαι φάμενος ἐν τοῖς πεντεκαίδεκα ἔτεσιν, ἕτερος μὲν ἄν τις ὑπὲρ τηλι-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

vna cum caeteris in duodecim tabulis scripserat; deinde, quia erat decemuiratus princeps: praeterea, quia cum consulari potestate tribunitiam etiam acceperat, cuius hoc erat praecipuum munus, vt ciuibus infirmis et omni auxilio destitutis opem ferret. orabatque eum, vt misericordia moueretur virginis, quae ad eum confugerat, quae iam pridem matre orbata, et tunc etiam patre destituta erat, et cui imminebat periculum non solum amittendi patrimonii, sed etiam mariti, et patriae, et suae libertatis, quod omnium humanorum bonorum maximum putatur. Defleta autem iniuria, qua afficienda erat puella, et magna adstantium commiseratione mota, tandem de iudicii tempore haec dixit: „Quandoquidem Claudius, qui per quindecim annos se nulla affectum iniuria dixit, hoc iudicium celeriter

i Legebam ἔκπαλαι, non ἔτι π. etsi non nescio, Grammaticis improbari hanc vocem, vt parum Atticam: verum hoc quoque scio, delectari *Dionysium* dictionibus multis, de quibus ita ipsi sentiunt. Attamen etiam alibi ἔτι πάλαι scriptum est: et libro IV. ἔτι καὶ πάλαι. Est ad verbum *iampridem. Cas.*

k Πάντων rectius post δοκεῖ posueris, vel post ἀγαθῶν. *Sylb.*

κάτων ἀγωνιζόμενος, δεινὰ πάσχειν [l] ἔδοξε, καὶ ἠγανάκ]ει κατὰ τὸ εἰκὸς, ὅταν εἰρήνη γένηται, καὶ πάντες ἔλθωσιν οἱ νῦν ὄντες ἐπὶ στρατοπέδῳ, τότε τὴν δίκην ἀξιῶν ἀπολογεῖσθαι, ὅτε καὶ μαρτύρων εὐπορία καὶ φίλων καὶ δικαστῶν ἀμφοτέροις ἔσαι τοῖς δικαζομένοις, πολιτικὰ καὶ μέτρια πράγματα προφέρων, καὶ τῇ Ῥωμαίων συνήθη πολιτείᾳ· ἡμεῖς δ', ἔφη, λόγων οὐδὲν δεόμεθα, ἵτ' εἰρήνης, ἵτ' ὄχλῳ φίλων καὶ δικαστῶν, ἵτ' εἰς τὰς δικασίμους χρόνους τὸ πρᾶγμα ἀναβαλλόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ, καὶ ἐν σπάνει φίλων, καὶ οὐκ ἐν ἴσοις δικασταῖς, καὶ παραχρῆμα ὑπομένομεν ἀπολογεῖσθαι, τοσοῦτον αἰτησάμενοι παρὰ σοῦ χρόνον, Ἄππιε, ὅσος [m] ἱκανός ἐστι τῷ πατρὶ τῆς κόρης ἀπὸ στρατοπέδου παραγενηθέντι, τὰς ἰδίας ἀποδύρασθαι τύχας, καὶ δι' ἑαυτοῦ τὴν δίκην ἀπολογήσασθαι.„

XXXI. Τοιαῦτα τοῦ Νομιτορίου λέξαντος, καὶ τοῦ περιεστη-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C.* 307. *Var.*

celeriter peragi vult, si quis alius de rebus tantis decertaret, se atrocem perpeti iniuriam existimaret, et merito indignaretur, postulans, vt nunc demum causſa dicatur, quum pax fuerit facta, omnesque, qui nunc in castris sunt, reuersi fuerint, atque testium et amicorum et iudicum vtrique litigantium parti copia sit futura; ciuiles et aequas causſas afferens, et in republica Romana vsitatas. Nos vero (inquit) neque verbis, neque pace, neque amicorum et iudicum turba indigemus, neque rem in aliud tempus legitimo iudicio destinatum differimus; sed et in bello, et in amicorum penuria, et apud iudices non aequos ex tempore causſam dicere non dubitamus, tantum tempus a te, Appi, petentes, quantum patri puellae ex castris reuerso ad proprias calamitates lugendas, et ad causſam ab illo ipso dicendam sit satis.„

Quum Numitorius haec dixisſet, et circumstans turba ingenti

Καὶ ὃ πάντων μέγ. malit *Portus.* Nam in vulgatis ὃ stat pone πάντων.

dum censet *Casaub.* quod sequatur statim: ἡμεῖς δὲ, ἔφη, λόγων οὐδὲν δεόμεθα.

[l] Ἔλεξε pro ἔδοξε reponendum censet *Casaub.* quod sequatur statim: ἡμεῖς δὲ, ἔφη, λόγων οὐδὲν δεόμεθα.

[m] In *Cod. Var.* ἱκανὸς ἔσαι.

[n] Τιμή-

κότος ὄχλος μεγάλη βοῇ διασημήναντος, ὡς δίκαια ἀξιοῖ, μικρὸν ἐπισχὼν χρόνον Ἄππιος· „Ἐγὼ τὸν μὲν νόμον, εἶπεν, οὐκ ἀγνοῶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἐγγυήσεως τῶν εἰς δουλείαν ἀγομένων κείμενον, ὃς οὐκ ἐᾷ παρὰ τοῖς ἀφαιρεμένοις εἶναι τὸ σῶμα, μέχρι δίκης, οὐδὲ καταλύσαιμι ἄν, οὗ αὐτὸς ἔγραψα ἐκών· ἐκεῖνο μέντοι δίκαιον ἡγοῦμαι, δυοῖν ὄντων τῶν ἀντιποιουμένων, κυρίου καὶ πατρὸς, εἰ μὲν ἀμφότεροι παρῆσαν, τὸν πατέρα κρατεῖν τοῦ σώματος, μέχρι δίκης. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἄπεστι, τὸν κύριον ἀπαγαγεῖν, ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως δόντα, καταστήσειν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ὅταν ὁ πατὴρ αὐτῆς παραγένηται. περὶ δὲ τῶν ἐγγυητῶν, καὶ τοῦ [n] τιμήματος, καὶ τοῦ μηδὲν ὑμᾶς ἐλαττωθῆναι περὶ τὴν δίκην, πολλὴν ποιήσομαι πρόνοιαν, ὦ Νομιτόριε. νῦν δὲ [o] παράδος τὴν κόρην.„ Τοῦτο τὸ τέλος [p] ἐξενεγκόντος Ἀππίου, πολὺς μὲν ὀδυρμὸς [q] ὑπὸ τῆς

ingenti voce significasſet, aequa ab illo postulari, Appius, parua interiecta mora: „Equidem, inquit, non ignoro, hanc esse legem de vadatione eorum, qui in seruitutem asſeruntur, quae non patitur, corpus, pendente lite, esse in potestate eorum, qui in seruitutem asſerunt, nec eam abrogabo, quam ego ipse vltro scripsi: illud tamen aequum esse censeo, quum duo sint, qui *puellam* sibi vendicent, dominus et pater, si vterque adsit, vt pater, pendente lite, in sua potestate eam habeat: verum, quando ille abest, vt dominus *eam* abducat, datis idoneis vadibus, qui promittant fore, vt eam ad magistratum sistant, vbi pater eius adfuerit. De vadibus vero, et litis aestimatione, ne vlla in re vos in iudicio sitis deteriore conditione, ego, Numitori, diligentissime prouidebo. sed nunc puellam trade.„ Haec sententia ab Appio pronunciata, ingens luctus et planctus super

[n] Τιμήματος nomine siue *litis aestimationem*, siue *mulctam* intelligamus, parum videtur interesse. *Sylb.*

[o] παράδος] Rectius παράδος, vt supra p. 2187. v. 3. ἀπόδος: retento scilicet in syncopatis eodem accentu, qui est in integris, ἀπόδοθι, παράδοθι, et consimilibus. *Sylb.*

[p] Ἐξενέγκαντος *Vat.*

[q] Pro ὑπὲρ [quod in vulgatis est] legendum forsan παρὰ: hoc sensu: *magnus a virgine ploratus, et a comitantibus eam mulieribus planctus*

παρθένα καὶ τῶν περὶ αὐτὴν γυναικῶν ἐγίνετο [r] καὶ κω-
πετὸς, πολλὴ δὲ κραυγὴ καὶ ἀγανάκ]ησις ἐκ τῆ περι-
εστηκότος ὄχλα τὸ βῆμα. ὁ δὲ μέλλων ἄγεσθαι τὴν κόρην
Ἰκίλιος ἐμφύεται αὐτῆς, καὶ φησιν· „Οὐκ ἐμῆ γε ζώντος,
Ἄππιε, ταύτην ἀπάξεταί τις. ἀλλ' εἴ σοι δέδοκ]αι τὰ
μὲν νόμον καταλύειν, τὰ δὲ δίκαια συγχέειν, καὶ τὴν
ἐλευθερίαν ἡμῶν ἀφαιρεῖσθαι, [s] μηκέτι τὴν ὀνειδιζομέ-
νην ὑμῖν ἀρνῆ τυραννίδα, ἀλλὰ τὸν ἐμὸν ἀποκόψας τρά-
χηλον, ταύτην τε [t] ἀπαγαγεῖν, ὅπα σοι δοκεῖ, καὶ τὰς
ἄλλας παρθένας καὶ γυναῖκας· ἵνα δὴ μάθωσιν ἤδη
ποτὲ Ῥωμαῖοι δοῦλοι γεγονότες ἀντ' ἐλευθέρων, καὶ
μηδὲν ἔτι μεῖζον φρονῶσι τῆς τύχης. τί οὖν ἔτι μέλλεις,
ἀλλ' οὐ τοὐμὸν ἐκχέεις αἷμα πρὸ τῆ βήματος ἐν τοῖς
ἁπάντων ὀφθαλμοῖς; ἴσθι μέντοι σαφῶς, ὅτι ἡ μεγα-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ¼. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

super virgine et mulieribus eam circumstantibus est exortus ingens etiam clamor et indignatio a turba, quae tribunal circumstabat. Icilius vero, qui virginem in matrimonium ducturus erat, eam arctissime prehendit, et: „Nullus, inquit, me salvo, hanc, Appi, abducet: sed si tibi placet legem tollere, iura confundere, et libertatem nobis eripere, ne tyrannidem vobis exprobratam amplius occulta: sed, collo mihi resecto, hanc, caeteraſque virgines, atque matronas Romanas, quocunque libuerit, abduc: vt iam tandem Romani cognoſcant, se ex liberis ſeruos factos, nec amplius maiores gerant ſpiritus, quam ipſorum ferat fortuna. Quid igitur adhuc cunctaris? quin ſanguinem meum ante tribunal in omnium conſpectu fundis? Illud tamen certo ſcias, mortem meam populo Romano,

ctus eſt editus. ſicut infra (pag. 2247. v. 1.) Appium nihil virginis lacrymis flexum fuiſſe refert. *Sylb.*

r Καὶ κοπετὸς *Vat.* copula deeſt vulg.

s Vel κρύψον, vel aliquid huiuſmodi, ad ſententiam abſolvendam deſideratur. *Port.* In *Cod. Vat.* μηκέτι τὴν ὀνειδιζομένην ὑμῖν ἀρνῆ τυραννίδα. atque ita in *Lapi Cod.* nam vertit: *ne nega amplius, exprobratam vobis tyrannidem.* [ἀρνῆ in vulgatis deeſt.]

t Poſt ἀπαγαγεῖν deeſt κέλευε, vel ſimile quodpiam verbum. *Sylb.* Forſan ἀπαγαγεῖν per ἐναλλαγὴν pro ἄπαγε. quod Ionibus eſt familiare. *Port.*

u Rectius

λων κακῶν ἄρξει Ῥωμαίοις ὁ θάνατος οὗμος, ἢ μεγά-
λων ἀγαθῶν.„

Ἔτι δ' αὐτῆ βαλομένα λέγειν, οἱ μὲν ῥαβδοῦχοι xxxii.
κελευσθέντες ὑπὸ τῆς ἐξουσίας, ἀνεῖργον [u] αὐτὰς ἀπὸ
τῆ βήματος, καὶ πειθαρχεῖν τοῖς κεκριμένοις ἐκέλευον· 5
ὁ δὲ Κλαύδιος ἐπιλαβόμενος τῆς παιδὸς, ἀπάγειν ἐβά-
λετο, τῆ θείᾳ καὶ τῆ μνηστῆρος [x] ἀντεχομένην. ἰδόντες
δὲ πένθος ἐλεεινὸν οἱ περὶ τὸ βῆμα πάντες ἀνέκραγον
ἅμα, καὶ παρ' ἐδὲν ἡγησάμενοι τὴν τῆ κρατοῦντος ἐξου-
σίαν, ὠθοῦνται τοῖς βιαζομένοις ὁμόσε· ὥστε δείσαντα 10
τὴν ἐπιφορὰν αὐτῶν τὸν Κλαύδιον, τὴν κόρην τ' ἀφεῖ-
ναι, καὶ ὑπὸ τὰς πόδας τῆ στρατηγῆ καταφυγεῖν. ὁ δ'
Ἄππιος καταρχὰς μὲν εἰς πολλὴν ταραχὴν κατέστη,
ἡγριωμένους ἅπαντας ὁρῶν, καὶ πολὺν ἠπόρει χρόνον, ὅ τι
χρὴ ποιεῖν· ἔπειτα τὸν Κλαύδιον καλέσας ἐπὶ τὸ βῆμα, 15
καὶ μικρὰ διαλεχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐδόκει, τοῖς τε
περιεστῶσι διασημήνας ἡσυχίαν παρασχεῖν, λέγει τοιάδε·

Romano, aut magnorum malorum, aut magnorum bonorum, initium futuram.„ *Per. Iul.* 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ¼. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Eum autem plura dicere volentem lictores, a magiſtratu iuſſi, a tribunali arcebant, et parere iudicatis iubebant: Claudius vero, iniectis manibus in puellam, quae auunculo et ſponſo adhaerebat, eam abducere volebat. Sed qui tribunal circumſtabant, quum vidiſſent miſerabilem luctum, omnes ſimul clamorem ſuſtulerunt; et, ſpreta magiſtratus poteſtate, impetum fecerunt in eos, qui vim faciebant: ita vt Claudius, eorum impetu territus, puellam dimitteret, et ſub pedes ducis *ſui* confugeret. Appius vero principio quidem valde turbatus eſt, omnes efferatos cernens, et diu, quid eſſet faciendum, dubitauit: demum, quum Claudium ad tribunal vocaſſet, et cum eo paucis colloquutus fuiſſet, vt viſus eſt, et hominibus circumſtantibus ſilentium ſigno dato imperaſſet, ita eſt loquutus:

„Equi-

u Rectius αὐτὸν, vt in *Lapi Cod.*

x Ἀντεχομένης] Vel ἀντεχομένην, vt ſignificet *auunculo et ſponſo haerentem:* ſicut infra idem Claudius eandem abducit τῷ πατρὶ περιπεπλεγμένην. *Sylb.* Ἀντεχομένης, ac ſi a praecedenti παι-

„Ἐγὼ τὸ μὲν ἀκριβὲς, ὦ δημόται, περὶ τῆς διεγγυήσεως τὸ σώματος, ἐπειδὴ τραχυνομένας ὑμᾶς πρὸς τὴν ἀπόφασιν ὁρῶ, παρίημι· χαρίζεσθαι δ' ὑμῖν βουλόμενος, πέπεικα τὸν ἐμαυτοῦ πελάτην, ἐᾶσαι μὲν τοῖς συγγενέσι τῆς παρθένου διεγγύησιν, ἕως ὁ πατὴρ αὐτῆς παραγένηται. ἀπάγεσθε ἔνδον, ὦ Νομιτόριε, τὴν κόρην, καὶ τὴν ἐγγύην ὁμολογεῖτε περὶ αὐτῆς εἰς τὴν αὔριον ἡμέραν. ἀπόχρη γὰρ ὑμῖν ὁ χρόνος ἕως ἀπαγγείλαί τε Οὐεργινίῳ τήμερον, καὶ τριῶν, ἢ τεττάρων ὡρῶν αὔριον ἐκ τοῦ χάρακος δεῦρο ἀγαγεῖν.„ πλείονα δ' αὐτῶν χρόνον αἰτουμένων, ἀδὲν ἔτι ἀποκρινάμενος ἀνέστη, καὶ τὸν δίφρον ἐκέλευσεν ἆραι.

XXXIII. Ὡς δ' ἀπῆλθεν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδημονῶν καὶ μαινόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, ἔγνω μηκέτι [z] μεθέσθαι τῆς παρθένου τοῖς συγγενέσιν, ἀλλ' ὅταν [a] ἐπὶ τὴν ἐγγύην προ-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

„Equidem, Quirites, illud rigidum corporis vadandi ius, quando vos hac mea sententia exasperatos video, omitto: vobis autem gratificari volens, meo clienti persuasi, vt permitteret virginis cognatis vades dare, donec pater eius venerit. Abducite igitur, Numitori, puellam, et sponsionem facite, ac promittite, fore, vt crastino die eam in ius sistatis: hoc enim tempus vobis sufficit ad rem Virginio hodie nunciandam, et spatium trium, vel quatuor horarum crastini diei ad eum ex castris huc ducendum.„ Illis autem plus temporis petentibus, nullo amplius dato responso, surrexit, sellamque tolli iussit.

Quum autem moestus et prae amore furens se ex foro receperisset, statuit virginem cognatis amplius non permittere, sed, simulatque

δὸς pendeat, retinendum esse suadet *Portus*.

y Καὶ τὴν ἐγγύην ὁμολογεῖτε, *et vadimonium pro ea promittite in posterum diem.* i. e. *promittite sistendam in proximum diem.* ad verbum esset: *spondete sponsionem in crastinum diem.* Nam *Dionysius*, homo Graecus, *vadimonium* in Romanis auctoribus, qui de Virginio scripserant, Graece vertit ἐγγύη, cum potius esset ἐμφάνεια, quam ἐμφανείας ἐγγύη. *Salmas.* de modo Vsurarum, c. 16.

z Μεθεῖσθαι] Forsan rectius μεθιέσθαι. *Sylb.*

a Dicitur ἐπὶ τὴν ἐγγύην προάγεσθαι,

αχθῇ, μετὰ βίας αὐτὴν ἀπάγειν, ἑαυτῷ τε πλείονα φυλακὴν περισησάμενος, ὡς μηδὲν ὑπὸ τῶν ὄχλων βιασθείη, καὶ τὰ πέριξ τοῦ βήματος ἑταίρων τε καὶ πελατῶν ὄχλῳ προκαταλαβών. ἵνα δὲ σὺν εὐσχήμονι δίκῃ τοῦτο πράττῃ, προφάσει μὴ παραγενηθέντος ἐπὶ τὴν ἐγγύην τοῦ πατρὸς, ἐπιστολὰς δὺς τοῖς πιστοτάτοις ἱππεῦσιν, ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν χάρακα [b] πρὸς Ἀντώνιον, τὸν ἡγεμόνα τοῦ τάγματος, ὑφ' ὃ ἦν Οὐεργίνιος, ἀξιῶν αὐτὸν κατέχειν τὸν ἄνδρα ἐν ἐπιμελεῖ φυλακῇ, μὴ λάθῃ [c] πυθόμενος τὰ περὶ τὴν θυγατέρα, καὶ διαδρὰς ἐκ τοῦ χάρακος. ἐφθασαν δ' αὐτὸν οἱ τῇ κόρῃ προσήκοντες, Νομιτορίᾳ τε υἱὸς καὶ ἀδελφὸς Ἰκιλίᾳ, προαποσταλέντες ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἀρχομένης ἔτι τῆς κατασάσεως, νεανίαι λήματος πλήρεις, ἀπὸ ῥυτῆρος καὶ μετὰ μάστιγος ἐλαθεῖσι τοῖς ἵπποις πρότερον διανύσαντες τὴν ὁδὸν, καὶ τῷ Οὐεργινίῳ τὰ πεπραγμένα διασαφηνίσαντες. ὁ δὲ τὴν μὲν ἀληθῆ πρὸς Ἀντώνιον αἰτίαν ἀποκρυψάμενος,

que vadimonium obiisset, et producta fuisset, eam per vim abducere, et tum seipsum maiore praesidio *prius* munire, ne quam vim a turba pateretur, tumque loca omnia circa tribunal amicorum et clientium multitudine occupare. Vt autem honesto iure hoc facere videretur per speciosam caussam vadimonii a patre deserti, fidissimos equites cum literis in castra misit ad Antonium, legionis ducem, sub quo erat Virginius, rogans eum, vt hominem in accurata custodia retineret, ne clam filiae casum audiret et ex castris aufugeret. Sed puellae necessarii eum anteuerterunt, ab aliis praemissi sub ipsum illius motus initium, Numitorii filius et Icilii frater, iuuenes animis elati, equis effusis habenis et flagro citatis, iter celerius conficientes, et de rebus gestis Virginium certiorem facientes. Ille vero, quum veram caussam Antonium celasset, et se cuiusdam cognati

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

ἀγεσθαι, vt mox (p. 2241. v. 5.) ἐπὶ τὴν ἐγγύην παραγίνεσθαι. *Sylb.*

b Illud καὶ, quod in vulgatis pone χάρακα legitur, redundare videtur. *Sylb.*

c Fortasse melius, si legas: μὴ πυθόμενος τὰ περὶ τὴν θυγατέρα λάθῃ διαδρὰς ἐκ τοῦ χάρακος. i. e. *ne forte, audito filiae casu, ex castris clam aufugeret. Port.*

ἀναγκαίᾳ δέ τινος συγγενῆς [d] σκηψάμενος πεπύσθαι θάνατον, ἧ τὴν ἐκκομιδήν τε καὶ ταφὴν αὐτὸν ἔδει ποιήσασθαι κατὰ τὸν νόμον, ἀφίεται· καὶ περὶ λύχνων ἀφὰς ἤλαυνε μετὰ τῶν μειρακίων κατ' ἄλλας ὁδούς, διωγμὸν ἔκ τε τῆς στρατοπέδου, καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως δεδοικώς· ὅπερ καὶ συνέβη. ὁ γὰρ Ἀντώνιος τὰς ἐπιστολὰς δεξάμενος περὶ πρώτην μάλιστα φυλακήν, ἵλην ἀπέστειλεν ἱππέων ἐπ' αὐτόν, ἔκ τε τῆς πόλεως ἕτεροι πεμφθέντες ἱππεῖς δι' ὅλης νυκτὸς ἐφέρεσαν τὴν ἀπὸ στρατοπέδου φέρουσαν ὁδόν. ὡς δ' ἀπήγγειλεν Ἀππίῳ τις τὸν Οὐεργίνιον ἐλθόντα παρὰ τὴν ὑπόληψιν, ἔξω τῶν φρενῶν γενόμενος, παρῆν μετὰ πολλῆς σίφρας ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ [e] προάγειν ἐκέλευσε τὰς τῆς κόρης συγγενεῖς. προσελθόντων δ' [f] αὐτῶν, ὁ μὲν Κλαύδιος τὰς αὐτὰς πάλιν διεξελθὼν λόγους, ἠξίου τὸν Ἄππιον γενέσθαι δικαστὴν τοῦ πράγματος, μηδεμίαν ἀναβολὴν ποιησάμενον, τόν τε μηνυτὴν παρεῖναι λέγων, καὶ τὰς μάρτυρας, καὶ τὴν θεράπαιναν αὐτὴν παραδοῦς· ἐφ' οἷς ἅπασι πολὺς ὁ

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

cognati neceſſarii mortem audiſſe ſimularet, cuius funus et ſepultura ſibi ex lege eſſet curanda, dimiſſus eſt; et *circa crepuſculum ſerotinum alia via cum adoleſcentibus eſt profectus, veritus, ne *inimici* ſe tum ex caſtris, tum ex vrbe, perſequerentur. quod etiam accidit. Antonius enim, literis ferme circa primam vigiliam acceptis, equitum alam in eum miſit; et ex vrbe alii equites miſſi, per totam noctem, viam, quae ex caſtris ferebat, cuſtodiuerunt. Sed quum quidam Appio nunciaſſet, Virginium praeter exſpectationem veniſſe, ipſe mentis ſuae non compos cum magna caterua ad tribunal venit, et puellae cognatos ad ſe accedere iuſſit. Qui quum ad eum acceſſiſſent, Claudius, eadem oratione iterum habita, rogabat Appium, vt rei iudex eſſet, nulla mora interpoſita, et indicem et teſtes adeſſe dicens, et ipſam ancillam *ad quaeſtionem* tradens. In quibus omnibus

d Perperam in *Ed. Steph.* σκεψάμενος, vt et v. 12. γενόμενον.

* *Al.* circa luminum accenſionem.

e Προσάγειν *Vat.*

f Αὐτῇ in *Ed. Steph.* parum apte. *Sylb.*

g Rectius,

προσποιητὸς σχετλιασμὸς ἦν, εἰ μὴ [g] τεύξονται τῶν ἴσων τοῖς ἄλλοις, ὡς πρότερον, ὅτι πελάτης ἦν αὐτῶν· καὶ παράκλησις, ἵνα μὴ τοῖς ἐλεεινότερα λέγουσιν, ἀλλὰ τοῖς δικαιότερα ἀξιοῦσι βοηθοῖ.

Ὁ δὲ τῆς κόρης πατὴρ, καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς, ἀπελογοῦντο περὶ τῆς ὑποβολῆς, πολλὰ καὶ δίκαια καὶ ἀληθῆ λέγοντες, ὡς ἔστ' αἰτίαν ἀδεμίαν εἶχεν ὑποβολῆς εὔλογον ἡ Νομιτορίᾳ μὲν ἀδελφὴ, Οὐεργινίᾳ δὲ γυνὴ, παρθένος γαμηθεῖσα νέῳ ἀνδρὶ, καὶ οὐ μετὰ πολλοὺς τοῦ γάμου τεκοῦσα χρόνους· ἔστ' εἰ μάλιστα ἐβούλετο γένος ἀλλότριον εἰς τὸν ἴδιον οἶκον εἰσαγαγεῖν, δέλης ἀλλοτρίας ἂν ἐλάμβανε παιδίον μᾶλλον, ἢ [h] οὐ γυναικὸς ἐλευθέρας κατὰ γένος, ἢ φιλίαν, αὐτῇ προσηκούσης, παρ' ἧς πιστῶς τε ἅμα καὶ βεβαίως ἔξει τὸ ληφθέν· ἐξουσίαν τ' ἔχουσαν, [i] ὁποῖον ἐβούλετο, λαβεῖν, ἄρρεν ἐλέσθαι παιδίον μᾶλλον, ἢ θῆλυ. τεκοῦσαν μὲν γὰρ, [k] ἀνάγκη τῶν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

omnibus ingens erat indignationis ſimulatio, niſi, vt ante, idem ius, quod alii, obtinere poſſet, quod eius cliens eſſet: multaque adhibebatur hortatio, ne iis, qui miſerabiliora dicerent, ſed iis, quorum aequiora eſſent poſtulata, opem ferret.

Pater autem puellae et reliqui cognati partus ſuppoſitionem purgabant, multa et aequa et vera dicentes: nullam *ſcilicet* probabilem cauſſam ſuppoſitionis habuiſſe Numitorii ſororem, Virginii vxorem, quum virgo iuueni nupſiſſet, nec poſt multos a nuptiis annos peperiſſet: neque, ſi maxime voluiſſet genus alienum in ſuam domum transferre, alienae ſeruae infantem potius ſuſcepturam fuiſſe, quam mulieris ingenuae ſibi genere, aut amicitia, coniunctae, a qua infantem acceptum fideliter et conſtanter eſſet habitura: ad haec quum in eius eſſet poteſtate, vtrum vellet, accipere, accepturam potius fuiſſe infantem marem, quam foeminam. dicebant enim, neceſſe eſſe, eam,

g Rectius, vt opinor, τεύξεται. *Sylb.*

b Negatiuam ἀ expungendam putat *Xylander.*

i In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ποίαν: quaſi relatiuum reſpiciat antecedens ἐξουσίαν, non ſequens παιδίον. *Sylb.*

k Legendum ἀνάγκην, atque ἔλεγον ſubaudiendum. vel, ſi ἀνάγκη

τέκνων δεομένην, τέργειν καὶ τρέφειν, ὅ τι ἂν ἡ φύσις ἐξ ἐνέγκῃ· ὑποβαλομένην δὲ τὸ κρεῖττον ἀντὶ τῶ χείρονος εἰκὸς εἶναι λαβεῖν. πρός τε τὸν μηνυτὴν, καὶ τὰς μάρτυρας, [l] οὓς ὁ Κλαύδιος ἔφη πολλὰς καὶ [m] ἀξιοχρέως παρεξεσθαι, τὸν ἐκ τῶν εἰκότων παρείχοντο λόγον, ὡς οὐκ ἂν ποτε ἡ Νομιτορία πρᾶγμα σιγῆς δεόμενον, καὶ δι' ἑνὸς ὑπηρετηθῆναι προσώπου δυνάμενον, φανερᾶς ἔπραττε, καὶ μετὰ μαρτύρων ἐλευθέρων, ἵν' ἐκτραφεῖσαν τὴν κόρην ὑπὸ τῶν κυρίων τῆς μητρὸς ἀφαιρεθείη, τόν τε χρόνον οὐ μικρὸν ἔλεγον εἶναι τεκμήριον τῶ μηδὲ ὑγιὲς λέγειν τὸν κατήγορον· οὔτε γὰρ ἂν τὸν μηνυτὴν, οὔτε τὰς μάρτυρας κατασχεῖν ἐν πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ἀπόρρητον ὑποβολὴν, ἀλλ' ἔτι πρότερον εἰπεῖν. [n] διαβαλόντες δὲ τὰς τῶν κατηγόρων [o] πίστεις, ὡς ὕστ' ἀληθεῖς, ἅτε πιθανὰς, ἀντιπαρεξετάζειν ταύταις ἠξίουν τὰς

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

eam, quae peperit, cum liberis indigeat, amare et alere, quodcunque ei natura produxerit: at verisimile esse, eam, quae sibi liberos supponit, id, quod est praestantius, deteriori anteponere. Aduersus vero indicem, et testes, quos Claudius et multos et fide dignos se productum dicebat, rationem e verisimilibus petitam afferebant, *scilicet* Numitoriam rem, quae silentio opus haberet, et vnius personae ministerio posset effici, non fuisse facturam propalam et coram ingenuis testibus, vt ipsa puella educata a matris hero adimeretur. ipsum quoque tempus non paruo esse argumento dicebant, nihil sani ab accusatore dici: nam neque indicem, neque ipsos testes, per quindecim annos suppositionem silentio tectam seruaturos fuisse, sed multo ante dicturos. Criminantes autem accusatorum probationes, vt neque veras, neque probabiles, postulabant, vt suae cum his

ἀνάγκη malis, dicendum infra εἰκός ἐστιν. alioqui oratio erit ἀνακόλουθος. *Port.*

l Optime in *Cod. Vat.* ὃς ὁ Κλαύδιος ἔφη πολλὰς etc. quo fere modo legendum esse voluit *Sylb.* nam ἔφη vulgatis deest.

m Paullo supra ἀξιόχρεως habemus, more Attico. *Sylb.*

n Διαβάλλοντες *Vat.*

o Post πίστεις desiderari videtur ὡς. *Sylb.* quod a vulgatis abest.

p Nota

ἑαυτῶν, πολλὰς καὶ οὐκ ἀσήμους γυναῖκας ὀνομάζοντες, ἃς ἔφασαν εἰδέναι Νομιτορίαν ἐγκύμονα γενομένην, ἐκ τῶ περὶ τὴν γαστέρα ὄγκω. χωρὶς δὲ τούτων, τὰς ἐπὶ τῶ τόκω καὶ τῆς λοχείας παραγενομένας, διὰ τὸ συγγενὲς, καὶ τικτόμενον τὸ παιδίον ἰδούσας [p] ἐπεδείκνυντο, καὶ ἀνακρίνειν ἠξίουν. ὃ δὲ πάντων τεκμήριον ἦν περιφανέστατον, ἔκ τε τῶν ἀνδρῶν πολλῶν καὶ γυναικῶν μαρτυρόμενον, οὐ μόνον ἐλευθέρων, ἀλλὰ καὶ δούλων, τοῦτ' ἔλεγον τελευτῶντες, ὅτι τῷ γάλακτι τῆς μητρὸς ἐτράφη τὸ παιδίον· ἀμήχανον δ' εἶναι, γάλακτος πληρωθῆναι μαστὸς γυναικὶ μὴ τεκούσῃ.

Ταῦτά τε καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια παρεχομένων αὐτῶν ἰσχυρὰ, καὶ ἀδύνατα λόγον ἐναντίον δέξασθαι δυνάμενα, καὶ πολὺν ἐν ταῖς συμφοραῖς τῆς κόρης ἔλεον καταχεομένων, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, ὅσοι [q] συνήκουν τῶν λόγων, τῆς τε μορφῆς οἶκτον ἐλάμβανον, ὁπότ' εἰς τὴν

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

his collatae perpenderentur, multas neque ignobiles foeminas nominantes, quas dicebant scire, Numitoriam fuisse grauidam, ex vteri, quem ferebat, grauitate. deinde praeter istas, alias quoque, quae partui et puerperio interfuerant ob cognationem, et quae infantem nascentem viderant, ostendebant; et postulabant, vt diligenter interrogarentur. Quod autem omnium erat manifestissimum argumentum, quodque multorum, tam virorum, quam mulierum, non solum ingenuorum, sed etiam seruorum, testimonio comprobari poterat, id postremo loco dixerunt, puellam materno lacte nutritam fuisse. fieri autem nulla ratione posse, vt mammae mulieris, quae non peperit, lacte impleantur.

Illis haec et multa alia huiusmodi argumenta firmissima afferentibus, et quae nullo modo refutari poterant, et ob puellae calamitates magnam misericordiam commouentibus, caeteri quidem omnes, qui ista audiebant, quoties virginem intuebantur,

p Nota hic singularia, ἐπεδείκνυντο, et ἠξίουν, (sic enim in vulgatis legitur) cum v. 1. praecedant pluralia. ἐπεδείκνυντο autem positum pro παρείχετο, *praebebat*, sc. Virginius. *Sylb.*

q Συνήκουον positum hic pro συνῆκαν, *intellexerunt*. *Sylb.*

παρθένον ἴδοιεν· καὶ γὰρ ἐν ἐσθῆτι ἧσα πιναρᾷ, καὶ κατηφὴς ὁρῶσα, καὶ τὸ καλὸν τῶν ὀμμάτων ἐκ]ήκεσα, τὰς ἁπάντων ἥρπαζεν ὄψεις· ἔτως ὑπεράνθρωπός τις ὥρα περὶ αὐτὴν καὶ χάρις ἦν· καὶ τὸ τῆς τύχης ἀνεκλαίοντο παράλογον, [r] εἰς οἵας ὕβρεις καὶ προπηλακισμὸς ἐλεύσοιτο, ἐξ οἵων ἀγαθῶν. εἰσήει τ' αὐτὸς λογισμὸς, ὅτι τῶ περὶ τῆς ἐλευθερίας νόμω καταλυθέντος, οὐδὲν ἔσαι τὸ κωλύον καὶ τὰς αὐτῶν γυναῖκας καὶ θυγατέρας τὰ αὐτὰ ἐκείνη παθεῖν. ταῦτά τε δὴ καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια ἐπιλογιζόμενοι, καὶ πρὸς ἀλλήλας διαλαλῶντες, ἔκλαιον. ὁ δ' Ἄππιος, οἷα δὴ φύσιν τ' ὠφρενήρης ἀνὴρ, καὶ ὑπὸ μεγέθους ἐξουσίας διεφθαρμένος, οἰδῶν τε τὴν ψυχὴν, καὶ ζέων τὰ σπλάγχνα διὰ τὸν ἔρωτα τῆς παιδὸς, ἔτε τοῖς λόγοις τῶν ἀπολογεμένων

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

tur, eius formae miseratione mouebantur; (illa enim sordidata, atque moestum vultum deiiciens, pulchrosque oculos tabefaciens, omnium ora in se conuertebat; diuina adeo forma et venustate ornata erat) et fortunae iniquitatem inopinatam deflebant, *quod puella ex tantis bonis in tantas iniurias et contumelias esset ventura. illudque ipsis in mentem venit, lege libertatis sublata, nihil impedimento futurum, quo minus suae quoque coniuges et filiae idem, quod illa, paterentur. Haec igitur et multa alia huiusmodi considerantes, et de iis inter se colloquentes, flebant. At Appius, vt qui nec natura esset sanae mentis, et potestatis magnitudine corruptus, animo tumente, et visceribus ob puellae amorem feruentibus, neque ad defensorum verba

r Εἰς οἵας ὕβρεις καὶ προπηλακισμὸς ἐλεύσοιτο ἐξ οἵων ἀγαθῶν] Imitatur interdum tragicos *Dionysius*. Tale illud apud *Sophoclem* in Aiacem: οἵας λατρείας ἀνὴρ ὅσα ζήλᾳ τρέφει. Est autem locus aptissimus πρὸς τὸ κινεῖν ἔλεον, et ad frangendos vel durissimorum animos. Quem non praetermisit *Aristoteles* in Rhetoricis, vbi profert illud *Iphicratis* ἐξ οἵων εἰς οἷα. Sic *Plutarchus* in Marcello: ἐννοήσας, οἷον ἐξ οἵης σχήματος καὶ μορφὴν ἀμείψει μετὰ μικρὸν. *Synesius* quoque epistola LVII. ἐξ οἵων ἄρα ἐν οἵοις γεγόναμεν. *Casaub.*

* *i. e.* quod puella ex tam felici rerum statu in tam infelicem ventura esset, in quo ipsi atrocissimae iniuriae et contumeliae ferendae essent. *Port.*

προσεῖχεν, ἔτε τοῖς δάκρυσιν αὐτῆς ἐπεκλᾶτο [s] τῆς κόρης", τήν τε συμπάθειαν τῶν παρόντων δι' ὀργῆς ἐλάμβανεν, [t] ὡς αὐτὸς δὴ πλείονος ἄξιος ὢν ἐλέε, [u] καὶ δεινότερα ὑπὸ τῆς δεδελωμένης αὐτὸν εὐμορφίας πεπονθώς. διὰ δὴ ταῦτα πάντα οἰστρῶν, λόγον τε ὑπέμεινεν εἰπεῖν ἀναίσχυντον, ἐξ οὗ καταφανὴς ἐγένετο τοῖς ὑπονοοῦσιν, ὅτι τὸ συκοφάντημα κατὰ τῆς κόρης αὐτὸς ἔπλασε, τὸ ἔργον ἐτόλμησε τυραννικὸν πρᾶξαι καὶ ὠμόν.

Ἔτι γὰρ αὐτῶν λεγόντων, ἡσυχίαν γενέσθαι κε- xxxvi.
λεύσας, ἐπειδὴ σιωπή τ' ἐγένετο, καὶ πᾶς ὁ κατὰ τὴν ἀγορὰν ὄχλος [x] τὴν ὁρμὴν ἐλάμβανεν, ἐπιθυμίᾳ γνώσεως τῶν ὑπ' αὐτῆ λεχθησομένων προαχθεὶς, πολλάκις ἐπιστρέψας τὸ πρόσωπον [y] τῇδε κἀκεῖσε, καὶ τὰ σίφη

verba mentem aduertebat, neque ipsius puellae lacrymis frangebatur, et adstantium commiserationem iniquo animo ferebat, quasi ipse maiore miseratione esset dignus, quod grauioribus malis affectus fuisset ab illa excellenti forma, a qua in seruitutem fuerat redactus. Ob haec igitur omnia furore correptus, verbis impudentibus vti non dubitauit, (vnde qui *id* suspicabantur, plane cognouerunt, illud falsum crimen aduersus puellam ab ipso confictum) ac tyrannicum et crudele facinus perpetrare est ausus.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Quum enim illi adhuc loquerentur, ipse silentium fieri iussit, eoque facto, quum omnis turba, quae in foro erat, impetum suum repressisset, adducta cupiditate cognoscendi, quae dicturus esset, et ipse vultum saepe huc et illuc conuertisset, catervasque

s Desunt in *Cod. Vat.*

t In *Cod. Vat.* ὡς αὐτὸς δὴ πλείονος ἦν ἄξιος ἐλέε.

u Illud καὶ superfluum esse videtur; aut ἐπιτατικῶς positum. *Port.*

x Possumus τὴν ὁρμὴν ἐλάμβανε accipere pro προσώρμα, seu μεθ' ὁρμῆς προσέτρεχε. quod si malis, in versione leges: *tota per forum multitudo accurrisset. Sylb.* Quod ad sensum attinet, bene se habet coniectura *Sylburgii*. sed loquendi genus est mihi suspectum. Ego, vt ingenue fateor, quid verba sibi velint, ignoro. verum sensus postulat, vt legatur: τὴν ὁρμὴν ἐκώλυεν, vel κατεῖχεν. *Port.* Lego ἐπελάμβανε. et fortasse τὴν ὀργὴν ἐπελάμβανε., *cohibuit se turba grauiter prius commota. Casaub.*

y τῇδε καὶ τῇδε *Vat.*

τῶν ἑταίρων, οἷς διειλήφει τὴν ἀγοράν, τοῖς ὄμμασι διαρυθμησάμενος, τοιάδ' εἶπεν· „Ἐγὼ δὲ περὶ τῶνδε τῶν πραγμάτων, ὦ Οὐεργίνιε, καὶ ὑμεῖς οἱ σὺν τούτῳ παρόντες, ὃ νῦν πρῶτον ἀκήκοα, ἀλλὰ παλαίτερον ἔτι, πρὶν ἢ τήνδε τὴν ἀρχὴν παραλαβεῖν. ὃν τρόπον δ' ἔγνων, ἀκούσατε. [z] ὁ πατὴρ ὁ Μάρκου Κλαυδίου τῶνδε, τελευτῶν τὸν βίον, ἠξίωσέ με τὸν υἱὸν αὐτοῦ, παῖδα καταλειπόμενον, ἐπιτροπεῦσαι· πελάται δ' εἰσὶ τῆς οἰκίας ἡμῶν ἐκ προγόνων. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τῆς ἐπιτροπείας μήνυσις ἐγένετό μοι περὶ τῆς παιδός, ὡς ὑποβάλοιτο αὐτὴν Νομιτορία, λαβοῦσα παρὰ τῆς Κλαυδίου θέλης καὶ τὸ πρᾶγμα ἐξετάσας, ἔμαθον ἔτως ἔχον. ἐφάπτεσθαι μὲν οὖν [a] ἐμαυτὸν οὐ προσῆκέ μοι· βέλτιον δὲ ἡγησάμην τούτῳ τὴν ἐξουσίαν καταλιπεῖν, ὁπότε γένοιτο ἀνὴρ, εἴτε βουληθείη τὴν παιδίσκην ἀπάγειν, εἴτε διαλύσασθαι πρὸς τοὺς τρέφοντας αὐτήν, χρήμασι πει-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

vasque amicorum, quibus varias fori partes occuparat, oculis lustrasset, talem habuit orationem: „Ego vero, Virgini, et vos, qui cum isto adestis, non nunc primum hanc rem audiui, sed etiam multo ante, quam hunc magistratum acciperem. quo autem modo hoc cognorim, audite. Pater huius M. Claudii, quum diem suum obiret, me rogauit, vt filii sui, qui relinquebatur, tutor essem: sunt enim familiae nostrae clientes *iam inde* a maioribus. Tutelae igitur tempore indicatum est mihi, Numitoriam suppositisse sibi hanc puellam, a Claudii serua acceptam: atque, re diligenter explorata, cognoui, eam ita se habere. Non decebat igitur me ipsum hoc negotium attingere: sed satius esse duxi huic potestatem *istam* relinquere, vt, quum ad virilem aetatem veniisset, arbitratu suo ancillam vel abduceret, vel accepta pecunia, aut gratis dimitteret, et concedendum, αὐτῷ. *Sylb.* Forsan ἐμαυτὸν legendum, vt verba hocmodo construantur: ὃ προσῆκει μοι ἐμαυτὸν ἐφάπτεσθαι, sc. τούτῳ τῷ πράγματος. *Port.*

z Ὁ πατὴρ ὁ Μάρκου Κλαυδίου τῶνδε *Vat.* posterior articulus a vulgatis abest.

a Ante ἐμαυτῷ [ita enim vulgatae dant] deest praepositio ὅτι, ἀπ', aut similis alia; vel le-

σθεὶς, ἢ χαρισάμενος. ἐν δὲ τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἐγὼ μὲν, εἰς τὰς πολιτικὰς πράξεις ἐγκυλισθεὶς, οὐδὲν ἔτι τῶν Κλαυδίου πραγμάτων εἶχον ἐν φροντίδι. τούτῳ δ', ὡς ἔοικε, τὸν ἴδιον ἐξετάζοντι βίον καὶ περὶ τῆς παιδίσκης ἡ μήνυσις ἀπεδόθη, καθάπερ ἐμοὶ πρότερον· καὶ οὐδὲν ἄδικον ἀξιοῖ, τὴν ἐκ τῆς ἑαυτῆς θεραπαίνης γενουῖαν ἀπάγειν βουλόμενος. εἰ μὲν οὖν ἀλλήλοις ἔπεισαν αὐτοὶ, καλῶς ἂν [b] εἶχεν. ἐπεὶ δ' εἰς ἀμφισβήτησιν ἦλθε τὸ πρᾶγμα, μαρτυρῶ τ' αὐτῷ ταῦτα, καὶ κρίνω εἶναι τοῦτον τῆς παιδίσκης κύριον.

Ὡς δὲ ταῦτ' ἤκουσαν, ὅσοι μὲν ἦσαν ἀκέραιοί τε, καὶ τῶν τὰ δίκαια λεγόντων παράκλητοι, τὰς χεῖρας ἄραντες εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀνέκραγον ὀδυρμῷ καὶ ἀγανακτήσει μεμιγμένην κραυγήν· οἱ δὲ τῆς ὀλιγαρχίας κόλακες τὴν ἐπιτελεύσασάν τε καὶ θάρσος ἐμποιήσαι δυναμένην τοῖς κρατοῦσι φωνήν. ἠρεθισμένης δὲ τῆς ἀγορᾶς, καὶ παντοδαπῶν γεμούσης λόγων τε καὶ παθῶν, σιω-

XXXVII.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* 305. *V.C. Var.* 307.

cederet iis, qui eam alebant. Interea vero ego, ciuilibus negotiis implicitus, nullam amplius Claudii rem curaui. Ad hunc autem, vt verisimile est, sua bona censentem ancillae indicia delata sunt, vt ad me ante; nec quidquam iniqui postulat, quum suae ancillae filiam abducere velit. Si igitur ipsi rem inter se composuissent, res praeclare se haberet: quoniam vero res in controuersiam est deducta, horum ei testimonium perhibeo, eumque *huius* ancillae dominum esse iudico.

Quum autem haec audiuissent, quotquot aderant viri integri, et iusta dicentium aduocati, manibus in coelum sublatis, eiulatum cum lamentatione et indignatione mixtum emiserunt: at decemuiratus adulatores vocem adhortationis plenam, et quae fiduciam rerum dominis afferre poterat, *edebant*. Concione autem irritata, et variorum sermonum et affectuum plena, Appius,

b Possumus etiam singulariter legere εἶχεν. *Sylb.* Malim εἶχεν, vt subaudiatur πρᾶγμα. si tamen nihil mutandum, vertes, *praeclare cum ipsis actum esset*. *Port.* Scil. vulgatae dant εἶχον.

c Rectius

πὴν [c] γενέσθαι κελεύσας Ἄππιος, ἔλεξεν· „Εἰ μὴ παύσεσθε διασασιάζοντες τὴν πόλιν, καὶ ἀντιστρατηγοῦντες ἡμῖν, οἱ ταραχώδεις, καὶ μηδαμῇ χρήσιμοι, μήτ' ἐν εἰρήνῃ, μήτε κατὰ πολέμους, ὑπὸ τῆς ἀνάγκης σωφρονισθέντες εἴξετε. μὴ τούτους οἴεσθε τοὺς ἐπὶ τῷ Καπιτωλίῳ καὶ τῆς ἄκρας φρουροὺς ἐπὶ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους ἡμῖν [d] παρεσκευάσθαι μόνον, ὑμᾶς δὲ τοὺς ἔνδον ὑποκαθημένους, καὶ πάντα σήποντας τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐάσειν. γνώμην [e] δὴ λαβόντες κρείττονα, ἧς ἔχετε νῦν, ἄπιτε, οἷς μή τι πρᾶγμα, καὶ πράσσετε τὰ ἑαυτῶν, εἰ σωφρονεῖτε· σὺ δ' ἄγε τὴν παιδίσκην ἔχων, Κλαύδιε, μηδένα δεδοικὼς, δι' ἀγορᾶς· οἱ γὰρ Ἀππίᾳ σε πρὸ πέμψουσι δώδεκα πελέκεις.„ Ὡς δὲ ταῦτ' εἶπεν, οἱ μὲν ἄλλοι ςένοντες, καὶ τὰ μέτωπα παίοντες, καὶ τὰ δάκρυα κατέχειν ἃ δυνάμενοι, παρεχώρουν ἐκ τῆς ἀγορᾶς· ὁ δὲ Κλαύδιος ἀπῆγε τὴν παῖδα τῷ πατρὶ περιπεπλεγμένην καὶ καταφιλοῦσαν, καὶ ταῖς ἡδίσαις φω-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Appius, indicto silentio, ita est loquutus: „Nisi dissidia in vrbe serere, et nobis aduersari desieritis, *vos* turbulenti, et nusquam, aut pace, aut bello, vtiles, ab ipsa necessitate edocti et sapientiores facti *nobis* cedetis. ne putetis, nos haec praesidia, quae sunt in Capitolio et arce, solum aduersus externos hostes nobis parasse, nosque permissuros, vt vos, qui in vrbe consistis, res eius omnes corrumpatis. Verum consilio meliore, quam quod nunc habetis, capto, abite, quibus nihil est negotii, atque rerum vestrarum satagite, si sapitis. Tu vero, Claudi, ancillam, quam habes, per forum, nullum metuens, abduc. nam duodecim Appii secures te prosequentur.„ His dictis, caeteri quidem gementes, et frontem ferientes, atque lacrymas continere non valentes, de foro decedebant. Claudius vero puellam abducebat, quae patri implicita adhaerebat, eumque deosculabatur, et suauissimis

[c] Rectius expungere τε. *Sylb.* quod vulgatae ad σιωπὴν addunt.

[d] Παρασκευάσθαι] Melius, vt opinor, παρεσκευάσθαι, *comparatos esse. Sylb.* Forsan subintelligendum ἡμᾶς, vt haec ita construantur: μὴ οἴεσθε ἡμᾶς ἡμῖν παρασκευάσαι τούτους. *Port.*

[e] Δὴ pro δὲ in *Cod. Var.*

[f] Εἰς

ναῖς ἀνακαλῶσαν. ἐν τοιούτοις δὴ κακοῖς Οὐεργίνιος ὤν, ἔργον εἰς νοῦν βάλλεται, πατρὶ μὲν ταλαίπωρον καὶ πικρὸν, ἐλευθέρῳ δ' ἀνδρὶ καὶ μεγαλόφρονι πρέπον. αἰτησάμενος γὰρ ἐξουσίαν ἀσπάσασθαι τὴν θυγατέρα τὸν τελευταίους ἀσπασμοὺς ἐπ' ἐξουσίας, καὶ διαλεχθῆναι μόνη μόνος, ὁπόσα βούλεται, πρὶν ἐκ τῆς ἀγορᾶς αὐτὴν ἀπαχθῆναι, συγχωρήσαντος τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τῶν ἐχθρῶν μικρὸν ἀναχωρησάντων, ὑπολαβὼν [f] εἰς γῆν ἐκλυομένην τε καὶ καταῤῥέουσαν καὶ κατέχων, τέως μὲν ἀνεκαλεῖτό τε καὶ κατεφίλει, καὶ τὰς λιβάδας ἐξέματτε τῶν δακρύων· ἔπειτα κατὰ μικρὸν ὑπάγων, ὡς ἐγγὺς ἦν ἐργαστηρίου μαγειρικοῦ, μάχαιραν ἐξαρπάσας ἀπὸ τῆς τραπέζης, παίει τὴν θυγατέρα διὰ τῶν σπλάγχνων, τοσοῦτον εἰπών· „Ἐλευθέραν σὲ καὶ εὐσχήμονα, τέκνον,

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

vissimis vocibus appellabat. Quum igitur Virginius in istius-modi malis versaretur, facinus animo concepit, patri quidem aerumnosum et acerbum, sed virum ingenuum et magnanimum decens. nam petita venia libere salutandi postremis salutationibus, et colloquendi cum ea arbitratu suo, remotis omnibus testibus, antequam ex foro abduceretur, eaque a duce impetrata, quum inimici paullum recessissent, *susceptam eam, quae iam dissoluebatur, et diffluebat, et se vix sustentabat, primum quidem crebris vocibus vocabat et deosculabatur, et lacrymas cadentes abstergebat: deinde quum, paullatim eam subducens, ad tabernam lanii accessisset, cultrum, de mensa arreptum, per filiae viscera egit, hoc solum effatus: „Liberam te et pudicam, filia, ** ad manes tuorum

[f] Εἰς τὴν ἐκλυομένην] Vel expungenda est praepositio εἰς: vel legendum εἰς γῆν, *in terram.* Praepositionem non agnoscit *Lapus*, qui vertit: *suscipiens solutam et defluentem, seque detinentem. Sylb.* Forsan legendum ὑπολαβὼν αὐτὴν, ἐκλυομένην τε καὶ καταῤῥέουσαν, καὶ μόγις ἑαυτὴν κατέχουσαν. quo fere modo de Marcii matre loquitur: κατεῖχεν αὐτὴν ἐκλυομένην καὶ ῥέουσαν etc. *Port.* vulgatae dant κατέχουσαν.

* Deficientem viribus, defluentemque, ac prensantem sustentans, aliquantum recreabat, et deosculans lacrymarum riuos *e genis* abstergebat. *Gelen.*

** *Al.* ad maiores sub terram demitto.

ἀποστέλλω τοῖς [g] κατὰ γῆν προγόνοις· ζώσῃ γὰρ ταῦτα ἐκ ἐξῆν ἀμφότερα, διὰ τὸν τύραννον.» κραυγῆς δὲ γενομένης, ἡμαγμένην ἔχων τὴν μάχαιραν, καὶ ἅτως ἀνάμεστος αἵματος γενόμενος, ὃ [h] προσεφύσησεν αὐτῷ ἡ σφαγὴ τῆς κόρης, ἔθει διὰ τῆς πόλεως ἐμμανὴς, ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν τὰς πολίτας καλῶν. [i] διεκπαισάμενος δὲ τὰς πύλας, ἀνέβη τὸν ἵππον, ὃς ἦν παρεσκευασμένος αὐτῷ, καὶ ξυνέτεινεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, Ἰκιλίῳ τε καὶ Νομιτορίῳ, τῶν ἀγαγόντων αὐτὸν ἐκ τῆς χάρακος νεανίσκων, καὶ τότε συμπροπεμπόντων. ἠκολούθει δ' αὐτοῖς καὶ ἄλλος ὄχλος δημοτῶν ἐκ ὀλίγος· ὥστε τὰς σύμπαντας ἀμφὶ τετρακοσίας γενέσθαι.

XXXVIII. Ὁ δ' Ἄππιος, ὡς τὸ περὶ τὴν κόρην ἐπέγνω πάθος, ἀναπηδᾷ τε ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ διώκειν τὸν Οὐεργίνιον ἐβούλετο, πολλὰ καὶ λέγων καὶ πράττων ἄκοσμα. περιστάντων δ' αὐτὸν τῶν φίλων, καὶ μηδὲν ἐξαμαρτάνειν ἀξιούντων, ἀπῆει πρὸς ἅπαντας ἀγανακτῶν. ἤδη δ' αὐτῷ κατ' οἰκίαν ὄντι προσαγγέλλουσι τῶν ἑταίρων τινὲς, ὅτι περὶ τὸ πῶμα τῆς κόρης Ἰκίλιός τε ὁ κηδεστὴς, καὶ Νομιτόριος ὁ θεῖος, σὺν τοῖς ἄλλοις ἑταίροις τε καὶ συγγενέσιν ἑστῶτες, ῥητὰ καὶ ἄῤῥητα κατ' αὐτῆ λέγουσι, καὶ καλοῦσι τὸν δῆμον ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν. ὁ δ' ὑπ' ὀργῆς [k] ὡς εἶχε, πέμπει τῶν ῥαβδόχων τινὰς, κελεύσας ἀπάγειν εἰς τὸ δεσμωτήριον τὸς κηρυγότας, καὶ τὸ πῶμα μεταφέρειν ἐκ τῆς ἀγορᾶς· ἀφρονέστατον πρᾶγμα ποιῶν, καὶ τοῖς τότε καιροῖς ἥκιστα ἁρμόττον. δέον γὰρ ἀποθεραπεύειν τὸν ὄχλον, ὀργῆς εἰληφότα δικαίαν πρόφασιν, [l] εἴξαντα δ' ἐν τῷ παραχρῆμα χρόνῳ, ὕστερον τὰ μὲν ἀπολογούμενον, τὰ δὲ παραιτούμενον, τὰ δ' ἑτέραις τισὶν εὐεργεσίαις ἀναλαβόντα, ἐπὶ τὸ βιαιότερον ἐνεχθεὶς, εἰς ἀπόνοιαν ἠνάγκασεν αὐτοὺς τραπέσθαι.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

tuorum maiorum mitto: tibi enim viuenti horum neutro ob tyrannum frui licebat.„ Orto autem clamore, cruentum gestans cultrum, et ita totus conspersus sanguine, quem puellae caedes in eum efflarat, per vrbem furibundus currebat, ciues ad libertatem vocans. et e portis per vim egressus, equum conscendit, qui ei paratus erat, et ad castra contendit, Icilio et Numitorio adolescentibus, qui eum ex castris adduxerant, tunc etiam comitantibus. Eos autem alia etiam turba plebeiorum non exigua sequebatur, ita vt vniuersi essent fere quadringenti.

Appius vero, vt puellae casum cognouit, de sella exsiliit, et Virginium persequi volebat, multa indecora et dicens et faciens. Sed circumstantibus eum amicis, et, vt nihil peccaret, rogantibus, omnibus infensus abiit. Ei autem, quum iam domi esset, quidam amici nunciarunt, Icilium socerum et Numitorium auunculum, cum aliis amicis et cognatis, circa puellae cadauer stantes, fanda et infanda aduersus eum dicere, et populum ad libertatem vocare. Ille vero, ita iratus, vt erat, misit quosdam lictores, iubens in vincula abducere eos, qui vociferati fuerant, et cadauer e foro in alium locum transferre: rem stultissimam et illis temporibus minime conuenientem faciens. Quum enim debuisset delenire turbam, quae iustam irae caussam habebat, et tunc quidem cedere, postea vero partim sese purgare, partim deprecari, partim aliquibus aliis beneficiis *eorum beneuolentiam* iterum sibi conciliare, *ille tamen* ad rationem violentiorem prouectus, eos ad desperationem adegit. neque

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307. *Appius et amoris fructu privatur, et aduersa experitur omnia, obstante Valerio et Horatio.*

g Conuenientius κατὰ γῆς, *sub terra condiiis. Sylb.*

h "Ο προσέφυσεν αὐτὸν] Vsitatius αἷμα προσφύειν τινὶ, *efflare sanguinem in aliquem. Port.* Quis vnquam ita loquutus? Lego προσέκλυσεν, vel προσέφυρεν, et ῷ, non ὅ. sic infra de eodem Virginio: αἵματι πεφυρμένος ἅπας. *Casaub.*

i Si quis διεκπεσάμενος malit, per me licet. *Sylb.* Διεκπαισάμενος idem valet, ac τὰς φύλακας παισάμενος διὰ πυλῶν ἔφυγε καὶ ἀνέβη, *pulsatis custodibus, per portas euasit* etc. *Port.* Nihil mutandum censeo, etsi non ignoro, reperiri vocem διεκπεσάμενος, vt apud *Polyaenum* διεξεπέσαντο pro διεξέπεσον, vt ibi notauimus. *Casaub.* quem videsis etiam p. 198. *Animaduersionum* ad *Athen.* l. III. c. 21.

k Forsan ὡς εἶχε τάχους, *quanta maxima celeritate potuit.* Vide p. 1940. v. 2.

l Legendum potius εἴξαντα μὲν ἐν τῷ παραχρῆμα χρόνῳ, ὕστερον δὲ τὰ μὲν etc. *Port.*

οὐ γὰρ ἀνέσχοντο τῶν [m] ἐπιβαλλομένων ἕλκειν τὴν νεᾶνιν, ἢ τὰς ἄνδρας εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπάγειν, ἀλλ' ἐμβοήσαντες ἑαυτοῖς σὺν ὠθισμῷ τε καὶ [n] πληγαῖς τῶν βιαζομένων, ἐξέβαλον αὐτοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς. ὡς δ' ἠναγκάσθη ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἄππιος ἅμα συχνοῖς ἑταίροις καὶ πελάταις εἰς τὴν ἀγορὰν πορεύεσθαι, παίειν κελεύων καὶ ἀνείργειν ἐκποδὼν τους ἐν τοῖς ξενικοῖς. πυθόμενος δὲ τὴν διάνοιαν αὐτῶ τῆς ἐξόδου Οὐαλέριός τε καὶ Ὁράτιος, ὃς ἔφην ἡγεμονικωτάτης εἶναι τῶν ἀντιποιουμένων τῆς ἐλευθερίας, πολλὴν καὶ ἀγαθὴν νεότητα περὶ αὑτὸν [o] ἀγαγόντες, ἵστανται πρὸ τῶ νεκρῶ. καὶ ἐπειδὴ πλησίον αὐτῶν οἱ περὶ τὸν Ἄππιον ἐγίνοντο, πρῶτον μὲν εἰς λόγους ἐπαχθεῖς καὶ προπηλακισμοὺς κατὰ τῆς ἐξουσίας αὐτῶν ἐχώρουν, ἔπειτα καὶ τὰ ἔργα ὅμοια τοῖς λόγοις παρείχοντο, παίοντές τε καὶ ἀνατρέποντες τοὺς ὁμόσε χωροῦντας.

XXXIX. Ὁ δ' Ἄππιος ἀδημονῶν ἐπὶ τῷ παρ' ἐλπίδα τῆς [p] κωλύσεως, καὶ ἐκ ἔχων, ὅ τι χρήσεται τοῖς ἀνδράσι, τὴν ὀλεθριωτάτην ἔγνω βαδίζειν ὁδόν. ὡς γὰρ ἔτι τῶ πλήθους αὐτῷ διαμένοντος οἰκείᾳ, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ Ἡφαίστου τὸ ἱερὸν, ἐκάλει τὸν δῆμον εἰς ἐκκλησίαν, καὶ κατηγορεῖν ἐπειρᾶτο τῶν ἀνδρῶν παρανομίαν τε καὶ ὕβριν, ἐξουσίᾳ δημαρχικῇ καὶ ἐλπίδι κούφῃ ἐπαιρόμενος, ὅτι συναγαναχτήσας ὁ δῆμος αὐτῷ παρήσει ῥίψαι τὰς ἄνδρας κατὰ τῆς πέτρας. οἱ δὲ περὶ τὸν Οὐαλέριον, ἕτερον τόπον τῆς ἀγορᾶς καταλαβόμενοι, καὶ τὸ πῶμα τῆς παρθένου θέντες, ὅθεν ὑπὸ πάντων ὀφθήσεσθαι ἔμελλεν, ἑτέραν συνῆγον ἐκκλησίαν, καὶ πολλὴν ἐποιοῦντο τῶ τ' Ἀππίῳ καὶ τῶν ἄλλων [q] ὀλιγαρχῶν κατηγορίαν. ἔμελλέ τε, ὅπερ εἰκὸς ἦν, ὃς μὲν τὸ ἀξίωμα τῶν ἀνδρῶν, ὃς δ' ὁ τῆς κόρης ἕλεος, [r] δεινὰ καὶ πέρα δεινῶν διὰ τὸ ἀτυχὲς κάλλος [s] παθόσης, ὃς δ' αὐτὸς ὁ τῆς

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

neque enim tulerunt eos, qui aggressi fuerant cadauer trahere, et viros in carcerem abducere: sed seipsi clamore sublato adhortati, eos, qui vim faciebant, impetu et vulneribus foro expulerunt. ita vt Appius, his auditis, coactus fuerit cum multis amicis et clientibus in forum venire, iubens caedi et summoueri, ac de medio tolli, qui in compitis erant. Quum autem, quo consilio ille ex suis aedibus esset egressus, intellexissent Valerius et Horatius, (quos dixi praecipuos duces fuisse eorum, qui se in libertatem vindicabant) multa et strenua iuuentute stipati, ante cadauer constiterunt. Et quum Appius cum sua factione propius ad eos accessisset, primum quidem ad verba acerba et ad contumelias contra eorum potestatem prouecti sunt: deinde vero facta verbis respondentia addiderunt, caedendo et euertendo, quotquot secum congredi fuissent ausi.

At Appius, moestus et iniquo animo ferens illam animadversionem,

m Περιβαλλομένων] Rectius ἐπιβαλλομένων (i. e. ἀρχομένων) vt cum alibi, tum infra pag. 2263. v. 5. *Sylb.*

n πληγῇ] πληγαῖς *Var.*

o Vsitatius in hoc loquendi genere ἔχοντες, vt supra p. 2210. v. pen. et p. 2230. v. pen. *Sylb.*

p Κολάσεως] Ita etiam in *Lapi Cod.* non dubito tamen, quin vera lectio sit κωλύσεως, vt vertatur: *ibi Appius insperato illo obstaculo perturbatus* etc. *Sylb.*

q Fortasse ὀλιγαρχικῶν legendum. *Port.*

r Et haec tragica sunt *Dionysio* familiaria. Affine illud apud *Thucydidem*, l. III. καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, ᾠδὲν, ὅ, τι ὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαίτερον. *Casaub.*

s Articulus τῆς, quem vulgatae

versionem, quae contra spem suam acciderat, quum nesciret, quomodo se cum illis hominibus gerere deberet, viam maxime exitialem ingredi statuit. nam, quasi adhuc plebs in eodem amore erga eum perseueraret, adscendit in Vulcani aedem, et populum ad concionem vocauit, et illorum virorum iniquitatem atque contumeliam accusare conatus est, tribunitia potestate et spe inani elatus, qua sperabat fore, vt populus secum indignatus sibi permitteret, viros illos praecipites dare. At Valerius eiusque socii, occupata alia fori parte, et cadauere virginis collocato, vbi ab omnibus conspici posset, alteram concionem conuocarunt, et longa accusatione in Appium et alios decemuiratus fautores sunt inuecti. atque accidit, vt alios quidem (vti verisimile erat) illorum virorum dignitas, alios ipsius puellae miseratio, quae iniurias atroces, et plus, quam atroces, ob suam infelicem formam perpessa fuerat, alios ipsum prioris reipu-

ἀρχαίας καταστάσεως πόθος [t] εἰς ταύτην τὴν ἐκκλησίαν παρακαλῶν, πλείους τῶν ἑτέρων συνάξειν· ὡς ὀλίγους τινὰς ὑπολειφθῆναι περὶ τὸν Ἄππιον, αὐτὰς [u] τὰς ὀλιγαρχικάς· ἐν οἷς ἦσάν τινες ἀκέτι τῆς ὀλιγαρχίας αὐτῶν ἀκροώμενοι, διὰ πολλὰς προφάσεις, ἀλλ', εἰ γένοιτ' ἰσχυρὰ τὰ τῶν ἐναντίων, ἅσμενοι [x] χωρήσειν ἐπ' ἐκείνας· [y] ἐρημούμενον δὴ θεωρῶν ἑαυτὸν Ἄππιος, ἠναγκάσθη μεταγνῶναι, καὶ ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἀγορᾶς· ὃ καὶ μάλιστα ὤνησεν αὐτόν. [z] βαλλόμενος γὰρ ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ πλήθους, καλὰς ἔτισεν [a] ἂν αὐτῷ τὰς δίκας. μετὰ τοῦτ' ἐξουσίας, ὅσης ἐβούλοντο, τυχόντες οἱ περὶ τὸν Οὐαλέριον, ἐνεφορῶντο τῶν κατ' ὀλιγαρχίας λόγων, καὶ τῷ ἔτι ἐνδοιάζοντας ἐξεδημαγώγουν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐξηλλοτρίωσαν τὸν πολιτικὸν ὄχλον οἱ τῆς κόρης συγγενεῖς, κλίνην τε κομίσαντες εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον τὸν ἐπιτάφιον οἷον ἐδύναντο πολυτελέστατον παρασκευάσαντες, καὶ τὴν ἐκφορὰν τοῦ σώματος διὰ τῶν ἐπιφανεστάτων τῆς πόλεως ποιησάμενοι στενωπῶν, ὅθεν ὑπὸ πλείστων ὀφθήσεσθαι ἔμελλον. ἐξεπήδων γὰρ ἐκ τῶν οἰκιῶν γυναῖκές τε καὶ παρθένοι τὸ πάθος ἀποδυρόμεναι, αἱ μὲν ἄνθη καὶ στεφάνους βάλλουσαι κατὰ τῆς κλίνης, αἱ δὲ τελαμῶνας, ἢ μίτρας, αἱ δὲ ἀθύρματα [b] κόμης παρθενικὰ, καί τινες καὶ πλοκάμων ἀποκειράμεναι βοστρύχους· ἄνδρες τε συχνοὶ λαμβάνοντες ἐκ τῶν πλησίον ἐργαστηρίων, τὰ μὲν ὠνῇ, τὰ δὲ χάριτι, συνεπεκόσμουν τοῖς προσφόροις δωρήμασι τὴν ἐκκομιδήν. ὥστε περιβόητον ἀνὰ τὴν πόλιν γενέσθαι τὸ κῆδος, καὶ προθυμίαν ἅπαντας [c] λαβεῖν τῆς τῶν ὀλιγ-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

reipublicae ſtatus deſiderium, quod eos ad concionem iſtam inuitabat, cogeret, ita vt iſti contrariam factionem numero ſuperarent: quare pauci quidam circa Appium remanſerunt, *mirum* illi ipſi, qui decemuiratus fautores erant: inter quos nonnulli erant, qui eorum magiſtratui amplius non obtemperabant ob multas cauſſas; ſed, ſi res aduerſariorum corroborate fuiſſent, lubenter in illos impetum facturi erant. Quum autem Appius ſe *ab omnibus* deſtitutum videret, ſententiam mutare, et de foro decedere coactus eſt. quod etiam ei maxime profuit. nam, telis a multitudine plebeia petitus, poenas ſe dignas perſoluiſſet. Poſtea Valerius cum ſuis poteſtatem quantam volebant, adeptus, ad ſatietatem vſque in decemuiratum eſt inuectus, et eos, qui adhuc dubii erant, ſua oratione confirmauit. Sed multo magis *a decemuiris* vrbanam tur-

ham alienarunt puellae cognati, lecto in forum delato, et reliquo ornatu funebri, quam magnificentiſſime potuerunt, apparato, et funere per illuſtriſſima vrbis compita elato, vnde a plurimis conſpici poſſent. nam ex aedibus exſiliebant et mulieres et virgines, caſum illum lugentes, atque aliae flores et corollas in lectum iaciebant, aliae faſcias, aut zonas, aliae vittas virginalis comae, nonnullae etiam detonſos crinium tortorum cincinnos: et multi viri, ex proximis officinis capientes alia pretio, alia gratis, exſequias donis conuenientibus ſimul ornabant. adeo vt illud funus per totam vrbem eſſet celebre, et omnes ad decemuiratum abrogandum parati eſſent. Sed

tae ad v. κάλλος addunt, rectius expungetur, vel initio commatis ponetur ante δεινά. *Sylb.* Non agnoſcit *Vat.*

[t] Εἰς τὴν ἐκκλησίαν *Vat.*

[u] Αὐτὰς δὲ τὰς] Deeſt *Vat.* δὲ.

[x] Poſt χωρήσειν deeſt participium μέλλοντες, aut verbum ἔμελλον. *Sylb.*

[y] Ἐρημούμενον δὴ θεωρῶν ἑαυτὸν ante ὁ Ἄππιος *Vat.* Vulgatae δὲ dant, loco δή.

[z] Nota ἐπιβαλλόμενος pro ἐπὶ αὐτῷ χεῖρες ἐπεβλήθησαν. ſimplicius eſſet ἐπιλαβόμενος, ſi id paſſiua ſignificatione vſitatum eſſet. *Sylb.*

[a] In *Ed. Steph.* ἑαυτῷ, reciproce. quod vt conſisteret, *Xylander* hypodiaſtolen poſuerat ante ὑπὸ δημοτικοῦ πλήθους, non poſt. noſtram lectionem probat etiam *Lapi* verſio: *nam miſſus in poteſtatem plebeiorum pulchras eis perſoluiſſet poenas.* Sed vtrocunque modo legas, deeſt ἂν ante ἔτισεν, quod idem *Xylander* adnotarat. *Sylb.*

[b] Vox κόμης mihi ſuſpecta eſt, et, vt puto, tollenda. *Caſ.* ad *Sueton.* l. V.

[c] In *Cod. Vat.* καταλαβεῖν τῆς τῶν ὀλιγαρχιῶν. Verum ὀλιγαρχῶν ſcribendum eſſe, tum res ipſa docet, tum confirmat praeced. p. 2255. v. 12. *Sylb.* [Ne cui mirum accidat, a Sylburgio, cui de lectionibus codicis Vaticani nihil conſtiterit, lectionem e Vaticano prolatam refutari, tenendum, ὀλιγαρχιῶν etiam in Stephanica legi. Con-

 truncandi

ἀρχῶν καταλύσεως. ἀλλ' οἱ φρονοῦντες τὰ τῆς ὀλιγαρχίας, ὅπλα ἔχοντες, μέγα παρεῖχον αὐτοῖς δέος· [d] ὅ τε περὶ τὸν Οὐαλέριον ἐκ ἠξίουν αἵματι πολιτικῷ τὴν νεῖκος διαιρεῖν.

5 XI. Τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν πόλιν ἐν τοιαύταις ἦν ταραχαῖς. Οὐεργίνιος δ', ὃν ἔφην αὐτόχειρα γενέσθαι τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς, ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνων τὸν ἵππον, ἀφικνεῖται περὶ λύχνων ἀφὰς ἐπὶ τὸν πρὸς Ἀλγιδῷ χάρακα, τοιοῦτος, οἷος ἐκ τῆς πόλεως ἐξέδραμεν, αἵματι 10 πεφυρμένος ἅπας, καὶ τὴν μαγειρικὴν μάχαιραν δι' χειρὸς ἔχων. ἰδόντες δ' αὐτὸν οἱ πρὸ τῆ στρατοπέδ τὰς φυλακὰς φυλάττοντες, ἐν ἀπόρῳ τ' ἦσαν, ὅ τι π πόνθεν εἰκάσαι, καὶ παρηκολούθουν, ὡς ἀκουσόμενοι μέγ πρᾶγμα καὶ δεινόν. ὁ δὲ τέως μὲν ἐπορεύετο κλαίω 15 καὶ διασημαίνων τοῖς ὁμόσε χωροῦσιν ἀκολουθεῖν. ἐξ

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Sed qui decemuiratus partibus fauebant, quod arma habuerint, magnum terrorem illis incutiebant: et Valerius cum suis nolebat ciuili sanguine litem dirimere.

Res igitur vrbanae ita turbatae erant. At Virginius, quem dixi propria manu filiam suam occidisse, laxatis habenis equo citato, circa vespertinum crepusculum ad castra, quae ad Algidum erant, peruenit, ita vt ex vrbe effugerat, totus sanguine conspersus, et lanii cultrum in manu tenens. Quem quum vidissent, qui pro castris excubabant, non poterant coniectare, quidnam ei accidisset, eumque sequebantur, vt rem magnam et atrocem audituri. Ille vero, primum quidem inter eundum flebat, et obuiis quibusque significabat, vt se sequerentur. ex-

truncandi omnia et in compendium contrahendi studium, nullo pacto probandum, vt iniquitate et temeritate non vacans, saepenumero imprudentes implicat eiusmodi absurditatibus, in quas Hudsonus Sylburgium mutilans haud raro incidit. Vidimus his ipsis diebus insigne huius vanitatis, iniustitiae certe, in ridiculum exeuntis, exemplum.]

d Ita e *Cod. Vat.* pro corrupto *αὐτεί.* atque hanc emendationem agnouit etiam *Laurentius Sylb.*

e Περι-

τρεχον δ' ἐκ τῶν σκηνῶν, ἃς διεπορεύετο, μεταξὺ δειπνοῦντες, ἅπαντες ἀθρόοι, φανὰς ἔχοντες καὶ λαμπάδας, ἀγωνίας πλήρεις, καὶ θορύβῳ [e] περιχεόμενοι περὶ αὐτὸν ἠκολούθουν. ἐπεὶ δ' εἰς τὸν ἀναπεπταμένον τῶ στρατοπέδω τόπον ἦλθεν, ἐπὶ μετεώρου τινὸς, ὥσθ' ὑπὸ 5 πάντων ὁρᾶσθαι, διηγεῖτο τὰς καταλαβούσας αὐτὸν συμφορὰς, μάρτυρας τῶν λόγων παρεχόμενος τὰς συν αὐτῷ παρόντας ἐκ τῆς πόλεως. ὡς δὲ κατέμαθεν ὀλοφυρομένους τε πολλοὺς καὶ δακρύοντας, εἰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις αὐτῶν ἐτράπετο, μὴ περιιδεῖν μήτ' αὐτὸν ἀτιμώρητον γενόμενον, μήτε τὴν πατρίδα προπηλακιζομένην. λέγοντι δ' αὐτῷ ταῦτα πολὺ τὸ βελόμενον ἐξ ἁπάντων ἀκούειν καὶ ἐπικελευόμενον λέγειν ἐγίνετο. τοιγάρτοι καὶ θρασύτερον ἤδη καθήπτετο τῆς ὀλιγαρχίας. διεξιὼν δ', ὡς πολλῶν μὲν ἀφείλοντο τὰς οὐσίας οἱ δέκα, πολλῶν δὲ πληγαῖς ἡκίσαντο τὰ σώματα, παμπόλλους δὲ φυγεῖν ἠνάγκασαν ἐκ τῆς πατρίδος ἀδίκως ἀδικήσαντας, γυναικῶν δ' ὕβρεις, καὶ παρθένων ἐπιγάμων

currebant vero ex tentoriis, dum coenarent, per quae media ipse transibat, omnes conglobati cum facibus et lucernis, angoris et tumultus pleni, * eique circumfusi sequebantur. Quum autem in patentem castrorum locum veniisset, stans in parte quadam edita, vt ab omnibus conspici posset, calamitates suas, in quas inciderat, narrauit, testes verborum suorum exhibens eos, qui ex vrbe secum venerant. Postquam vero multos et lugentes et lacrymantes animaduertit, eos suppliciter orare coepit; ne aut se inultum manere, aut patriam contemni paterentur. Eo autem haec dicente, omnes cupidi erant audiendi, eumque hortabantur, vt rem totam aperiret. quapropter tunc audacius in decemuiratum coepit inuehi. Quum autem narrasset, multos a decemuiris suis fortunis spoliatos, multos verberibus contumelioseque caesos, et permultos nullo suo merito ex patria fugere coactos: quumque insolentiam in mulieres, et virgi-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

num

e Περιεχόμενοι] Rectius forsan περιχεόμενοί τε. *Sylb.*

* Circumstanteque eum sequebantur. *Lapus.* Eum circumquaque sequebantur. *Gelen.*

ἁρπαγὰς, καὶ παίδων ἐλευθέρων προπηλακισμὸς, καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν παρανομίας τε καὶ ὠμότητας ἐκλογιζόμενος· „Καὶ ταῦτ', ἔφη, προπηλακίζουσιν ἡμᾶς οἱ μήτε νόμῳ τὴν ἐξουσίαν ἔχοντες, μήτε ψηφίσματι βουλῆς, ἢ δήμου συγχωρήματι λαβόντες· ὁ γὰρ ἐνιαύσιος αὐτοῖς τῆς ἀρχῆς χρόνος, ὃν ἐχρῆν αὐτοὺς ἄρξαντας ἑτέροις παραδῶναι τὰ κοινὰ, παρελήλυθεν· ἀλλ' ἐκ τῆς βιαιοτάτης τῶν τρόπων, πολλὴν δειλίαν καὶ μαλακίαν καταγνόντες ἡμῶν, ὥσπερ [f] γυναικῶν, εἰσελθέτω δὴ λογισμὸς ἕκαστον ὑμῶν, ὧν τ' αὐτὸς πέπονθε, καὶ ὧν οἶδεν ἑτέρους παθόντας· καὶ εἴ τις ὑμῶν, δελεαζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἡδοναῖς τισιν, ἢ χάρισιν, ὑπὲρ πεφόβηται τὴν ὀλιγαρχίαν, ἢ δὲ δέδοικε, μὴ καὶ ἐπ' αὐτὸν ἔλθοι ποτὲ σὺν χρόνῳ τὰ δεινὰ, μαθὼν, ὅτι τυράννοις [g] οὐδὲν πιστὸν, οὐδ' ὑπ' εὐνοίας ἐκ τῶν κρατούντων δίδονταί τισι χάριτες, καὶ πάντα τὰ ὅμοια τούτοις, μεταγνώτω· καὶ μιᾷ διανοίᾳ χρη-

num nubilium raptus, et puerorum ingenuorum contumelias, et alia eorum iniqua et crudelia facinora recensuisset: „Atque his, inquit, contumeliis nos afficiunt ii, qui nec ex legibus hanc potestatem habent, neque ex senatusconsulto, aut populi concessu, eam acceperunt: (nam magistratus eorum tempus annuum, quo exacto eos aliis reipublicae gubernacula tradere oportebat, iam praeteriit) sed per maximam violentiam imperium sibi vsurpant, nobis, tanquam mulieribus, magnae ignauiae et mollitiei damnatis. Ergo vnicuique vestrum veniant in mentem ea, quae et ipse est passus, et quae scit alios esse perpessos, ac si quis vestrum, aliquibus voluptatibus, aut beneficiis, ab iis captus, non formidat decemuiratum, nec veretur, ne vllo vnquam temporis progressu calamitates se quoque inuadant, ille, vbi cognorit, in tyrannis nullam esse fidem, neque a potentibus beneuolentiae caussa in aliquos beneficia et caetera omnia huiusmodi conferri, sententiam mutet: atque omnes vno ore et communi

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

f Aliquid huiusmodi post γυναικῶν desiderari videtur, αὐτὴν (sc. τὴν ἀρχὴν) ἔτι κατέχουσιν. *Portus.*

g Οὐδὲν ἐστι πιστὸν, οὐδ' ἀπ' εὐνοίας *Var.*

h Sic

σάμενοι πάντες, ἐλευθεροῦτε ἀπὸ τῶν τυράννων τὴν πατρίδα, ἐν ᾗ θεῶν τε ἱερὰ ἵδρυνται, καὶ θῆκαι προγόνων εἰσὶν, [h] ἃς ὑμεῖς τιμᾶτε μετὰ θεὰς, καὶ γηραιοὶ πατέρες, τροφεῖα πολλὰ καὶ ἄξια τῶν πόνων ἀπαιτοῦντες, γυναῖκές τε κατὰ νόμους ἐγγυηθεῖσαι, καὶ θυγατέρες ἐπίγαμοι, φροντίδος ἀμοιρᾶς δεόμεναι τοῖς ἔχουσι, καὶ γονεῖς παίδων ἀρρένων, οἷς ὀφείλεται δίκαια φύσεως προγόνων. οἰκίας γὰρ δὴ καὶ κλήρους καὶ χρήματα σὺν πολλοῖς [i] κτηθέντα πόνοις ὑπὸ πατέρων καὶ ὑμῶν αὐτῶν σιωπῶ· ὧν ὑμῖν ἐδὲν ἔξεστι βεβαίως ἔχειν, ἕως ἂν ὑπὸ τῶν δέκα τυραννῆσθε.

„Οὔτε σωφρόνων, οὔτε γενναίων ἐστὶν ἀνθρώπων, XLI. τὰ μὲν ἀλλότρια κτᾶσθαι δι' ἀνδραγαθίαν, τὰ δ' οἰκεῖα περιορᾶν ἀπολλύμενα διὰ μαλακίαν. ἐδὲ πρὸς μὲν Αἰκανοὺς καὶ Οὐολούσκους καὶ Σαβίνους [k] καὶ τοὺς περιοίκους ἅπαντας πολεμεῖν μακροὺς καὶ ἀδιαλείπτους πολέ-

communi consensu patriam a tyrannis liberate, in qua et deorum templa sunt exstructa, et monumenta maiorum, qui secundo loco post deos a vobis honorantur, et *in qua sunt* patres senes, qui educationis praemia multa atque suis laboribus digna reposcunt, et coniuges legitime vobis desponsatae, et filiae nubiles, quarum non parua cura iis, penes quos sunt, gerenda est, et soboles filiorum marium, * quibus iura naturae maiorum debentur. nam domos, et haereditaria praedia, et pecunias, multis laboribus a maioribus et vobis ipsis quaesitas, silentio praetereo: quorum nihil constanter possidere vobis licebit, quamdiu sub tyrannico decemuirorum dominatu eritis.

Non est prudentium, neque generosorum hominum, res alienas fortitudine quaerere, et pati suas per ignauiam amitti: atque cum Aequis, Volscis, Sabinis, et omnibus finitimis gentibus pro principatu et dominatu bella diuturna

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

h Sic apud *Cic.* l. II. de Legibus: *Hos leto datos, diuos habento. Sylb.*

* Quibus debentur iusta naturae progenitorum. *Lapus.* Quibus auitae propagationis iura debentur. *Gelen.*

i Κτησθέντα] Magis analogum est κληθέντα. *Sylb.*

k Καὶ τοὺς ἄλλους περιοίκους ἅπαντας. *Sylb.*

μας ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας, πρὸς δὲ τὰς παρὰ νόμον ἄρχοντας ὑμῶν μὴ θέλειν ἄρασθαι τὰ ὅπλα, ὑπὲρ ἀσφαλείας τε καὶ ἐλευθερίας. ἐκ ἀναλήψεσθε τὸ φρόνημα τῆς πατρίδος; ἐ παρασήσεται λογισμὸς ὑμῖν τῆς ἀρετῆς τῶν γονέων ἄξιος, οἳ διὰ μιᾶς γυναικὸς ὕβριν ὑφ' ἑνὸς τῶν Ταρκυνίου παίδων ὑβρισθείσης, καὶ διὰ τὴν ξυμφορὰν ταύτην ἑαυτὴν διαχρησαμένης, ἕως ἠγανάκ]ησαν ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ παρωξύνθησαν, καὶ κοινὴν ἁπάντων ἡγήσαντο τὴν ὕβριν, ὥς ἐ μόνον Ταρκύνιον ἐξέβαλον ἐκ τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ τὸ βασιλικὸν πολίτευμα κατέλυσαν, καὶ τὸ λοιπὸν ἀπεῖπαν, μηδένα Ῥωμαίων ἄρχειν διὰ βίᾳ τὴν ἀνυπεύθυνον ἀρχήν· αὐτοί τε τὰς μεγίστους ὁμόσαντες ὅρκους, καὶ κατὰ τῶν ἐκγόνων ἀρὰς, ἐάν τι παρὰ ταῦτα ποιῶσι, καταρασάμενοι; ἔπειτ' ἐκεῖνοι μὲν ἑνὸς ἐκ ἠνεγκαν ἀκολάστου μειρακίου τυραννικὴν ὕβριν εἰς ἓν σῶμα ἐλεύθερον γενομένην· [l] ὑμεῖς

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

turna assiduaque gerere, sed aduersus eos, qui vobis praeter leges imperant, arma pro salute et libertate vestra capere nolle. Quin patrios animos resumitis? quin vobis in mentem venit virtus maioribus digna, qui ob iniuriam ab vno Tarquinii filio vni mulieri illatam, et quae ob illam calamitatem manus sibi ipsi attulerat, adeo ob cladem illam indignati et exasperati sunt, eamque contumeliam omnibus communem duxerunt, vt non solum Tarquinium ex vrbe expulerint, sed etiam regium dominatum sustulerint, et in posterum vetuerint, ne quis perpetuum imperium et nullis reddendis rationibus obnoxium in Romanos gereret; ipsique grauissimum iusiurandum iurati, posterisque diras imprecationes, si quid contra haec fecissent, imprecati? et illi vnius intemperantis adolescentis tyrannicam iniuriam ingenuae personae illatam non tulerunt, vos vero

l In *Ed. Steph.* omissum est commation istud, ὑμεῖς δὲ ὑπομένειτε: et in fine periodi post ἀνάσχησθε scriptum καὶ ὑπομενεῖτε, luxata structura et sensu. *Sylb.* Parum recte etiam in *Cod. Vat.* ὑμεῖς δὲ πολυκέφαλον τυραννίδα πάσῃ παρανομίᾳ τε καὶ ἀσελγείᾳ χρωμένην, καὶ ἔτι μᾶλλον χρησομένην, ἐὰν νῦν ἀνάσχησθε ὑπομενεῖτε. ὐκ ἐμοὶ etc.

* *Al.*

δὲ ὑπομενεῖτε πολυκέφαλον τυραννίδα πάσῃ παρανομίᾳ καὶ ἀσελγείᾳ χρωμένην, καὶ ἔτι μᾶλλον χρησομένην, ἐὰν νῦν ἀνάσχησθε; ἐκ ἐμοὶ μόνῳ θυγάτης ἐγένετο διαφέρουσα τὴν ὄψιν ἑτέρων, ἣν ἀπὸ τοῦ φανεροῦ βιάζεσθαι καὶ προπηλακίζειν Ἄππιος ἐπεβάλετο, ἀλλὰ καὶ ὑμῶν εἰσι [m] πολλοῖς, τοῖς μὲν θυγατέρες, τοῖς δὲ γαμεταὶ, τοῖς δὲ νεανίαι παῖδες εὐπρεπεῖς· ὃς τί κωλύσει πρὸς ἄλλα τινὸς τῶν δέκα τυράννων, ἢ [n] πρὸς αὐτὸν Ἄππίᾳ ταὐτὰ παθεῖν; εἰ μή τις ἄρα θεῶν ἐστιν ἐγγυητὴς, ὡς, ἐὰν τὰς ἐμὰς ταύτας συμφορὰς ἀτιμωρήτους ἐάσητε, ἐκ ἐφ' ὑμῶν πολλὰς τὰ ὅμοια δεινὰ ἥξει, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐμῆς θυγατρὸς ὁ τυραννικὸς ἔρως προελθὼν στήσεται, καὶ περὶ τὰ λοιπὰ σώματα παίδων τε καὶ παρθένων σωφρονήσει. πολλῆς μέντοι μωρίας καὶ [o] σκαιότητος σαφῶς ἴσε [p] τὰ νοήμενα ταῦτα ὡς ἐκ ἔσαι, λέγειν. ἀόρι-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

vero feretis multorum capitum tyrannidem, omni iniquitate et libidine vtentem, et in posterum multo maiore vsuram, si nunc ipsam patiamini? Non mihi soli fuit filia, quae forma caeteras superaret, quam Appius aperte violare et contumelia afficere est aggressus: * sed vobis etiam sunt multae, atque aliis quidem filiae, aliis vero vxores, aliis adolescentuli egregia forma praediti. quos quid impediet, quo minus ab alio quopiam decem tyrannorum, aut ab ipsomet Appio, eadem patiantur? nisi forte deorum aliquis spondeat fore, vt, si hasce meas calamitates inultas sinatis, huiusmodi mala paucos vestrum inuadant; sed tyrannicus iste amor, ad meam vsque filiam progressus, *ibi* consistat, et erga reliqua tam puerorum, quam puellarum virginum corpora se modeste ac pudice gerat. Est tamen magnae stultitiae et fatuitatis (certo scitote) ** affirmare, haec, quae *a vobis* cogitantur, non euentura. nam tyrannorum cupiditates

* *Al.* sed vestrum etiam multis, aliis quidem filiae etc.

m Πολλοῖ] Πολλοῖς malit *Sylb.* quasi illud ὑμῶν minus congruat cum sequentibus πολλοὶ θυγατέρες etc. Sed et vulgatam lectionem retinere possumus. *Port.*

n Πρὸς αὐτὸν τὸν Ἄππίᾳ *Vat.*

o Κακότητος *Vat.* et in *Lapi Cod.* nam vertit: *foeditatis.*

** Si quis haec, quae cogito, euentura neget. *Gelen.*

p *Lapus* videtur legisse τὰ νοεῖσθαι ταῦτα, καὶ ὡς ὐκ ἔσαι λέγειν,

σοι γὰρ αἱ τῶν τυράννων ἐπιθυμίαι, κατὰ τὸ εἰκὸς, οἷαι δὴ μήτε νόμον ἔχουσαι κωλυτὴν, μήτε φόβον. q ἐμοὶ δὲ δὴ πράττοντες τιμωρίαν δικαίαν, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἀσφάλειαν, ἵνα μὴ ταὐτὰ πάθητε, παρασκευαζόμενοι, διαρρήξατε ἤδη ποτὲ τοὺς χαλινοὺς, ὦ σχέτλιοι· r ἀναβλέψατε ὀρθοῖς ὄμμασι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. ἐπὶ τίνι γὰρ ἑτέρᾳ προφάσει μᾶλλον ἀγανακτήσετε, ἢ ταύτῃ, ὅτε τὰς τῶν πολιτῶν θυγατέρας ὡς δμῳὰς ἀπάγεσιν οἱ τύραννοι, καὶ μετὰ μαστίγων νυμφαγωγοῦσιν; ἐν ποίῳ δὲ τὸ ἐλεύθερον φρόνημα ἀναλήψεσθε καιρῷ, s τὸν νῦν παρέντες, ἐν ᾧ τὰ ὅπλα περὶ τοῖς σώμασιν ἔχετε;"

XLII. Ἔτι δ' αὐτῶν λέγοντος, ἀνεβόησαν οἱ πολλοὶ, τιμωρήσειν ὑπισχνέμενοι· καὶ τὰς ἡγεμόνας τῶν λόχων ἐξ ὀνόματος ἐκάλεσαν, ἀξιοῦντες ἔργα ἔχεσθαι· καὶ ἐκ τοῦ φα-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

tates ſunt infinitae, vt veriſimile eſt, quippe quae neque legibus, neque metu, cohibentur. Meam igitur iniuriam iure vindicantes, et vobis ipſis, ne eadem patiamini, firmum praeſidium parantes, nunc tandem frena, o miſeri, diſrumpite: et rectis oculis libertatem ſpectate. Quam enim aliam ob causam magis, quam ob iſtam, indignabimini, quando ciuium Romanorum filias tanquam ſeruas decem tyranni abripiunt, et cum verberibus ſponſas ducunt? Quam aliam occaſionem nacti liberos animos reſumetis; ſi praeſentem praetermiſeritis, quando armati eſtis?

Eo adhuc loquente, multi clamarunt, ſe eius iniurias vlturos pollicentes: moxque ordinum ductores nominatim euocarunt, rogantes, vt rem aggrederentur: multique progreſſi,

γειν, nam vertit: *cogitare iſta, et, quod nequaquam acerba illa euenient, dicere.* Legit *Caſaubonus:* προνοεῖν (vel τὸ προνοεῖν) μὲν ταῦτα, ὡς δ' οὐκ ἔσται λέγειν. ſc. *res eſt ſtultitiae plena, quum periculum praeuideas, cauere tamen ſuperuacaneum dicere, et nihil eorum, quae praeuidentur, euenturum dicere.*

q Ἐμοί τε δὴ *Vat.*

r Καὶ ἀναβλέψατε legiſſe videtur *Lapus*, qui vertit: *rectisque oculis* etc.

s Τὸ νῦν] Simplicius τὸν νῦν, vt feratur ad proxime praeced. καιρόν. *Sylb.* atque ita in *Cod. Vat.*

t Ἐσκόπουν

νεῦσε πολλοὶ παριόντες ἐθάρρυνον λέγειν, εἴ τι δεινὸν ἦσαν πεπονθότες. μαθόντες δὲ τὰ γινόμενα οἱ πέντε ἄνδρες, οὓς ἔφην ἡγεῖσθαι τῶν ταγμάτων, δείσαντες, μή τις ἐπ' αὐτοὺς τῶν ὄχλων ὁρμὴ γένηται, συνέδραμον εἰς τὸ στρατήγιον πάντες, καὶ μετὰ τῶν φίλων t ἐσκόπουν, εἴ πως παύσωσι τὴν ταραχὴν, τὰ οἰκεῖα ὅπλα περισησάμενοι. ὡς δ' ἐπύθοντο ἀπεληλυθότας εἰς τὰς σκηνὰς, λήξαντά τε καὶ παυσάμενον τὸν θόρυβον, ἀγνοοῦντες, ὅτι τῶν ἑκατοντάρχων τοῖς πλείοσι δεδογμένον ἦν, δι' ἀπορρήτων συνωμοσιῶν ἀπόσασιν πράττειν, καὶ συνελευθεροῦν τὴν πατρίδα, ἔκριναν, ἐπειδὰν ἡμέρα τάχιστα γένηται, τὸν μὲν ἐκταράττοντα τὸν ὄχλον Οὐεργίνιον συλλαβόντας ἔχειν ἐν φυλακῇ, τὰς δὲ δυνάμεις ἀνασήσαντας ἐκ τοῦ χάρακος, ἄγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν κρατίστην αὐτῶν τῆς χώρας ἐγκαθημένους δηοῦν· περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ πόλει πραττομένων μηδὲ τοῖς σφετέροις ἔτι ἐῶντας πολυπραγμονεῖν, τὰ μὲν διὰ τὰς ὠφελείας, τὰ δὲ διὰ

greſſi, ſi quid mali fuiſſent perpeſſi, id aperte dicere audebant. At quinque viri, quos legionibus praefectos fuiſſe dixi, quum cognouiſſent, quid rerum gereretur, veriti, ne quis turbae impetus in ſe fieret, omnes in praetorium concurrerunt, et cum amicis conſultare coeperunt, * ſi qua ratione illum tumultum ſedare poſſent, ſuis armis circumſepti. Sed quum accepiſſent, eos in ſua tentoria ſe recepiſſe, atque tumultum ceſſaſſe et ſedatum eſſe, ignorantes, maiorum centurionum partem decreviſſe, facta occulta coniuratione, defectionem facere, et communi conſenſu patriam liberare, ſtatuerunt, vbi quam primum dies illuceſceret, Virginium, qui turbas concitabat, comprehendere, et in cuſtodia retinere; et motis inde caſtris, in hoſtes proficiſci, et praeſtantiſſimam agri eorum partem, caſtris ibi poſitis, vaſtare; nec ſinere milites ſuos amplius de rebus, quae in vrbe gererentur, curioſius inquirere, ** idque partim ob praedam, partim

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

t Ἐσκόπουν ὅπως *Vat.*

* An ſuae factionis manu ſtipati turbam componerent. *Gelen.*

** *Sed diſtinendos animos* partim *belli* commodis, partim quotidianis pro ſua ipſorum ſalute certaminibus. *Sylb.* et *Gelen.*

u Αὐτῶν

τὰς ἐσομένας [u] ὑπὲρ αὐτῶν ἑκάστοτε ἀγῶνας. ἐγίνετο δ' αὐτοῖς οὐδὲν τῶν ἐκ διαλογισμοῦ· [x] οὐδὲ γὰρ τὸν Οὐεργινιον εἴασαν οἱ λοχαγοὶ καλούμενον εἰς τὸ στρατήγιον ἀπελθεῖν, ὑποπτεύοντες, μή τι πάθοι δεινόν. ἀλλὰ καὶ τὸν διαλειφθέντα λόγον, ὡς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀγαγεῖν τοὺς ὄχλους ἐβούλοντο, κατωνείδιζον, λέγοντες· „Ὡς καλῶς ἡμῶν ἐστρατηγήκατε καὶ πρότερον, ἵνα καὶ νῦν λαβόντες [y] ἐλπίδας ἀκολουθῶμεν ὑμῖν, οἵτινες ὅσην ἄπω πρότερον ἕτεροι Ῥωμαίων ἡγεμόνες, ἓκ τ' αὐτῆς ἄγοντες τῆς πόλεως στρατιὰν, καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων ἀγείραντες, ἄτε τινὰ νίκην, ἢ βλάβην, ἐποιήσατε κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἀνανδρίαν τε καὶ ἀπειρίαν ἀπεδείξασθε, κακῶς στρατοπεδευσάμενοι, καὶ τὴν ἑαυτῶν χώραν ὡς ὑπὸ τῶν πολεμίων [z] καταδηωθεῖσαν, πλωχὸς καὶ

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

partim ob assidua certamina pro eorum vnoquoque futura. Sed nihil eorum, quae cogitarant, ipsis successit. neque centuriones permiserunt, vt Virginius vocatus praetorium adiret, veriti, ne quid ei accideret mali. *Quin et disseminatum illum rumorem, *nimirum* quod vellent turbam in hostes ducere, *ipsis* exprobrabant, dicentes: „Quam bene nos et ante ductastis, vt et nunc in bonam spem veniamus, et vos sequamur, qui, quum tantum exercitum, quantum nondum antehac vlli alii Romani duces, tam ex ipsa vrbe duxeritis, quam ex sociis collegeritis, nullam tamen ab hostibus victoriam reportastis, neque vllo detrimento eos affecistis; sed ignauiam et imperitiam *duntaxat* ostendistis, quod male castra metati fueritis, et, vestra ipsorum regione vt hostili deuastata, mendicos nos atque omnium

u Αὐτῶν ἑκάστε malit *Portus.*

x Non male cum *Lapo* post οὐδὲ inseruerit γάρ. *Sylb.* quod vulgatis deest.

* Quinetiam interceptum consilium de educendo in hostem milite huiusmodi oratione perstrinxerunt. *Gelen.*

y Vel ἀγαθὰς, vel καλὰς, post ἐλπίδας deesse videtur. *Port.*

z Structura paullo meliore: ὡς τὴν τῶν πολεμίων καταδηώσαντες. nec multo aliter *Lapus*, qui vertit: *regionemque vestram tanquam hostes populantes. Sylb.* Malim legere: καταδηωθεῖσαν ἐλίπετε, πλωχός τε καὶ ἀμοίρους etc. i. e. *et nostrum ipsorum agrum, tanquam ab hostibus populatum, reliquistis, et nos mendicos*

ἀπόρους ἡμᾶς ἐποιήσατε ἁπάντων, [a] ὅσοις, κρατοῦντες τοῖς ὅπλοις τῶν ἐναντίων, ἐνικῶμεν ἐν ταῖς μάχαις, ὅτε ὑμῶν κρείττους ἦσαν οἱ στρατηγοί· τρόπαιά τε νῦν καθ' ἡμῶν ἀνιστᾶσι, καὶ σκηνὰς καὶ ἀνδράποδα καὶ ὅπλα καὶ χρήματα διηρπακότες, ἔχουσι τὰ ἡμέτερα.„

Ὁ δὲ Οὐεργίνιος [b] ὑπό τ' ὀργῆς, καὶ ἐκ τοῦ μηδὲν ἔτι δεδοικέναι τὰς ἡγεμόνας, αὐθαδέστερον αὐτῶν καθήπτετο, [c] λυμεῶνας καὶ ὀλέθρους τῆς πατρίδος ἀποκαλῶν, καὶ παραινῶν τοῖς λοχαγοῖς ἅπασιν ἀραμένους τὰ σημεῖα οἴκαδε ἀπάγειν τὴν στρατιάν. ὀρροδόντων δ' ἔτι τῶν πολλῶν τὰ ἱερὰ σημεῖα κινεῖν, ἔπειτα τὰς ἡγεμόνας καὶ τοὺς στρατηγοὺς καταλιπεῖν, ἄτε ὄσιον, ἅτ' ἀσφαλὲς, εἶναι νομιζόντων τοῖς πᾶσιν· ὅ τε γὰρ ὅρκος ὁ στρατιωτικὸς,

XLIII.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 1/2. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

omnium inopes effeceritis. et quos antea armorum vi in proeliis superabamus, quum duces vobis praestantiores haberemus, ii etiam iam tropaea contra nos erigunt; atque tentoriis, mancipiis, armis, pecuniisque direptis, nostra sibimet habent.„

Virginius vero, prae ira, et quod duces nihil amplius timeret, liberius in eos inuehebatur, labefactores atque pestes patriae appellans, omnesque centuriones adhortans, vt, sublatis signis, copias domum reducerent. Multis autem adhuc prae metu non audentibus mouere sacra signa; deinde neque pium, neque tutum, toti exercitui fore existimantibus, duces et imperatores deserere: *nam et militare sacramentum (quod

dicos reddidistis, rebusque omnibus, quas, hostibus bello deuictis, in proeliis quaesieramus, quum meliores, quam vos, nobis praeerant duces, nos priuastis. Et nunc tropaea etc. vel χώραν ὡς πολέμιοι καταδηώσαντες, πλωχὸς καὶ ἀμοίρους etc. *Port.*

a Sententia paullo constabit melius, si ὅσοις vertatur in ὅς τε, et post στρατηγοὶ collocetur hypodiastole. *Sylburg.* Sensus aliquam huiusmodi lectionem videtur flagitare: ἁπάντων, ὅσων ἐκρατοῦμεν τοῖς ὅπλοις, τοὺς ἐναντίους νικήσαντες ταῖς μάχαις etc. prout iamiam vertimus. *Port.*

b Ὑπὸ τῆς ὀργῆς] Ὑπό τε ὀργῆς *Vat.*

c Λυμεῶνάς τε καὶ ὀλέθρους *Vat.*

* *Portus* vertit: *nam et militare sacramentum (quod maxime obseruant et confirmant Romani) iubet milites sequi suos imperatores, quocunque illi copias duxerint.* quasi legisset: ὃν ἁπάντων

ὃν ἁπάντων μάλιστα ἐμπεδῶσι Ῥωμαῖοι, τοῖς στρατηγοῖς ἀκολουθεῖν κελεύει τὸς στρατευομένους, ὅποι ποτ' ἂν [d] ἄγωσιν· ὅ τε νόμος ἀποκτείνειν ἔδωκε τοῖς ἡγεμόσιν ἐξουσίαν τὸς ἀπειθοῦντας, ἢ τὰ σημεῖα καταλιπόντας, ἀκρίτους. ταῦτα δ' εὐλαβείας αὐτὸς ἔχοντας ὁρῶν Οὐεργίνιος, ἐδίδασκεν, ὅτι λέλυκεν αὐτῶν τὸν ὅρκον ὁ νόμος, ἐπειδὴ νόμῳ μὲν ἀποδειχθέντα δεῖ τὸν στρατηγὸν ἄρχειν τῶν δυνάμεων, ἡ δὲ τῶν δέκα ἀνδρῶν ἐξουσία παράνομος ἦν, ὑπερβαλοῦσα τὸν ἐνιαύσιον χρόνον, εἰς ὃν ἀπεδείχθη. τὸ δὲ τοῖς μὴ κατὰ νόμον ἄρχουσι ποιεῖν τὸ κελευόμενον, οὐκ εὐπείθειαν εἶναι καὶ εὐσέβειαν, ἀλλ' ἄνοιαν καὶ μανίαν. ταῦτ' ἀκούσαντες, ὀρθῶς λέγεσθαι ἡγούμενοι, καὶ παρακελευόμενοι ἀλλήλοις, καί τι καὶ θάρσος ἐκ τοῦ δαιμονίου λαβόντες, αἴρονται τὰ σημεῖα, καὶ προῆγον ἐκ τοῦ χάρακος. ἔμελλον δ', ὅπερ εἰκὸς ἐν ποικίλοις τ' ἤθεσι, καὶ οὐχ ἅπασι τὰ κράτιστα διανοουμένοις, ἔσεσθαί τινες οἱ μένοντες ἅμα τοῖς ὀλιγάρχαις καὶ στρατιῶται καὶ λοχαγοὶ, πλὴν οὐ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος, ἀλλ' ἐλάττους

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

(quod omnium maxime imperatoribus seruant Romani) militantes sequi iubet, quocunque *imperatores* duxerint; et ipsa lex ducibus potestatem dat occidendi, indicta caussa, eos, qui contumaces essent, aut qui signa desererent. Quum igitur Virginius videret, eos haec timere, docebat, eorum sacramentum lege esse solutum, quod imperatorem legitime creatum copiis imperare oporteret, decemuirorum vero potestatem contra leges esse, quod annuum tempus praeteriisset, in quod designata fuerat. imperata autem facere eorum, qui non ex lege imperant, non obedientiam et pietatem, sed dementiam et insaniam esse. Illi, his auditis, et recte eum dicere ducentes, se inuicem cohortati, et, quadam etiam audacia a numine accepta, signa sustulerunt, et ex castris exiuerunt. In variis autem ingeniis, iisque non omnibus optime sentientibus, vt verisimile est, nonnulli etiam milites et centuriones cum decemuiris mansuri erant, sed non tot numero, at aliis longe

Milites Virginii impulsi, desertis decemuiris, in Auentinum secedunt.

d Post ἄγωσιν subaudiendum οἱ στρατηγοί. *Sylb.*

παρὰ πολὺ τῶν ἑτέρων. οἱ δ' ἐξελθόντες ἐκ τοῦ στρατοπέδου, δι' ὅλης ἡμέρας ἐπιπορευθέντες, ἑσπέρας καταλαβούσης, παρῆσαν εἰς τὴν πόλιν, ἀδηνὸς ἐξαγγείλαντος αὐτῶν τὴν ἔφοδον· καὶ συνετάραξαν τὴν ἔνδον ἀμετρίως, πολέμιον οἰομένης στρατὸν εἰσεληλυθέναι· κραυγή τε καὶ δρόμος ἄτακτος ἀνὰ τὴν πόλιν ἦν. οὐ μὴν ἐπὶ πολύν γε διέμεινεν ἡ ταραχὴ χρόνον, ὥστε κακόν τι γενέσθαι δι' αὐτήν. διεξιόντες γὰρ τοὺς στενωποὺς ἐβόων, ὅτι φίλοι τ' εἰσὶ, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πόλεως εἰσεληλύθασι· καὶ τὰ ἔργα ὅμοια παρείχοντο τοῖς λόγοις, οὐδὲν ἀδικοῦντες οὐδέν. ἀφικόμενοι δ' εἰς τὸν καλούμενον Ἀουεντῖνον· ἔστι δὲ τῶν ἐμπεριεχομένων ἐν τῇ Ῥώμῃ λόφων ἔτος ἐπιτηδειότατος ἐνστρατοπεδεύεσθαι· [e] παρὰ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν τίθενται τὰ ὅπλα. τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ κρατυνάμενοι τὸν χάρακα, καὶ χιλιάρχας δέκα τῶν κοινῶν ἀποδείξαντες κυρίους, ὧν ἡγεμὼν ἦν Μάρκος [f] Ὄππιος, ἔμενον ἐφ' ἡσυχίας.

longe pauciores. Qui vero ex castris exierant, toto die itinere facto, circa vespertini temporis aduentum in vrbem venerunt, ipsorum aduentu a nullis nunciato: eosque, qui in vrbem erant, non mediocriter turbarunt, qui existimabant, hostilem exercitum ingressum esse: clamorque exortus, et concursus incompositus per totam vrbem factus est. Verumtamen non diu durauit tumultus ille, ita vt aliquid mali propterea accideret. nam *illi* per compita transeuntes clamabant, se amicos esse, et pro reipublicae commodo in vrbem ingressos: factaque eorum verbis respondebant, quia nullam iniuriam faciebant. Profecti autem in eum collem, qui Auentinus vocatur, (est autem omnium collium, qui Romanis muris cinguntur, ad castra ponenda maxime aptus) castra ad aedem Dianae posuerunt. Postridie vero, munito vallo, decemque tribunis militum creatis, qui summae rerum praeessent, quorum princeps erat Marcus Oppius, in castris quiete se continuerunt.

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat. V.C.* 305. *Var.* 307.

Nec

e Περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν *Vat.*

f Pro vulg. Ἄππιος hic quoque cum *Cuiacio* et *Xylandro* reposui Ὄππιος ex *Liuio*. *Sylb.*

g Προ-

XLIV. Ἦκον δ' αὐτοῖς ἐπίκουροι μετ' ὀλίγον καὶ ἀπὸ τῆς ἐν Φιδήνῃ στρατιᾶς οἱ κράτιστοι τῶν τριῶν ταγμάτων λοχαγοί, πολλὴν δύναμιν ἐπαγόμενοι, ἀλλοτρίως μὲν ἔτι πάλαι διακείμενοι πρὸς τοὺς ἐκεῖ στρατηγούς, ἐξ ὧν Σίκκιον τὸν πρεσβευτὴν ἀπέκτειναν, ὥσπερ ἔφην· δεδιότες δ' ἀρξαι τῆς ἀποστάσεως [g] πρότεροι, ὡς οἰκείων ὄντων τῇ δεκαδαρχίᾳ τῶν ἐν Ἀλγιδῷ πέντε ταγμάτων, τότε δ' ἐπειδὴ τὴν ἐκείνων ἀπόστασιν ἐπέγνωσαν, ἀγαπητῶς τὸ συμβὰν ἀπὸ τῆς τύχης δεξάμενοι. ἡγεμόνες δὲ καὶ τούτων τῶν ταγμάτων ἦσαν δέκα χιλίαρχοι καθ' ὁδὸν ἀποδειχθέντες, ὧν ἐπιφανέστατος Σέξτος [h] Μάλιος ἦν. ἐπεὶ δὲ συνέμιξαν ἀλλήλοις, θέμενοι τὰ ὅπλα, τοῖς εἴκοσι χιλιάρχοις ἐπέτρεψαν ἅπαντα ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ λέγειν τε καὶ πράττειν. ἐκ δὲ τῶν εἴκοσι τοὺς ἐπιφανεστάτους ἀπέδειξαν δύο προβούλους, Μάρκον Ὀππιον, καὶ Σέξτον Μάλιον. ἦτοι βουλευτήριον ἐξ ἁπάντων κατασκευάσαντες τῶν λοχαγῶν, μετ' ἐκείνων ἅπαντα διεπρά-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

Nec multo post auxilio ipsis venerunt, ex castris, quae Fidenis erant, praestantissimi quique trium legionum centuriones, cum ingentibus copiis; qui cum iampridem animo ab illis ducibus alieno essent, ex quo Siccium legatum (vt dixi) occiderant, nec tamen defectionis initium facere auderent, quod amicae essent decemuiris quinque legiones, quae in Algido erant, tunc, vbi illorum defectionem cognouerunt, fortunae euentum cupide amplexi sunt. At his etiam legionibus praeerant decem tribuni militum in itinere creati: inter quos maxime illustris erat Sextus Manlius. Hi, coniunctis vtrisque copiis, castrisque positis, viginti tribunis militum negotium dederunt, vt, quicquid esset e republica, dicerent et facerent. Ex illis autem viginti duos maxime illustres consilii principes crearunt, M. Oppium et Sextum Manlium. isti, ex omnibus centurionibus consilio constituto, res omnes assidue cum illis agebant.

[g] Πρότερον] Malim πρότεροι. *Sylb.*

[h] Μάλιος supra quoque fuit p. 1842. v. 4. [in vulgatis scilicet] sed frequentius Μάλλιος, λ geminato. *Sylb.* Μανλίους praefert *Portus*, quod *M. Oppium* et *Sextum Manlium* summae

λειν πραγματευόμενοι. ἀδήλου δ' ἔτι τοῖς πολλοῖς τῆς διανοίας αὐτῶν ὄσης, Ἄππιος μὲν, οἷα δὴ συγγινώσκων ἑαυτῷ τῆς παρούσης ταραχῆς αἰτίῳ γεγονότι, καὶ τῶν προσδοκωμένων δι' αὐτὴν ἔσεσθαι κακῶν, οὐκέτι τῶν οἰκοι ἀδεῶν ἠξίου πράττειν, ἀλλὰ κατ' οἶκον ἔμενεν. ὁ δὲ σὺν αὐτῷ τεταγμένος ἐπὶ τῆς πόλεως Σπόριος [i] Ὀππιος, διαταραχθεὶς κατ' ἀρχὰς καὶ αὐτὸς, ὡς αὐτίκα μάλα τῶν ἐχθρῶν σφίσιν ἐπιθησομένων, καὶ ἐπὶ τοῦτο ἥκόντων, ἐπειδὴ κατέμαθεν ὀλίγους νεωτερίζοντας αὐτούς, ὑφέμενος τὸ δέος, ἐκάλει τὴν βουλὴν εἰς τὸ συνέδριον, ἐκ τῶν οἰκιῶν κατ' ἄνδρα μεταπεμπόμενος. ἔτι δ' αὐτῶν συλλεγομένων, [k] ἦκον ἐκ τῆς ἐν Φιδήνῃ στρατιᾶς ἡγεμόνες, ἀγανακτοῦντες ἐπὶ τῷ καταλελεῖφθαι τοὺς χάρακας ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀμφοτέρους, καὶ τὴν βουλὴν πείθοντες, ἀξίαν τοῦ πράγματος ὀργὴν κατ' αὐτῶν λαβεῖν. ἐπεὶ δ' ἀγορεύειν γνώμην ἕκαστον ἔδει, Λεύκιος μὲν Κορ-

Per. Iul. 4267. *Ante Chr.* 447. *Olymp.* 83 ½. *Cat.* *V.C.* 305. *Var.* 307.

agebant. Quum autem adhuc plebs ignoraret, quaenam esset eorum mens, Appius, quippe quod conscius sibi esset, se praesentis tumultus, et malorum, quae ob eum exspectabantur, auctorem fuisse, nullo modo amplius se reipublicae administrationi volebat immiscere; sed se domi continebat. Sp. vero Oppius, qui vna cum eo vrbi praefectus fuerat, ipse quoque principio turbatus, quasi confestim hostes se essent inuasuri, et ad hoc ipsum venirent, vbi cognouit, eos nihil rerum nouarum moliri, depositio metu, patres in curiam conuocauit, domo viritim eos accersens. Dum autem illi adhuc cogerentur, ex castris, quae Fidenis erant, duces venerunt; qui moleste ferebant, vtraque castra a militibus deserta, senatuique suadebant, vt pro rei grauitate in illos animaduerterent. Quum autem vnicuique sententia esset dicenda, L. Cornelius

mae rerum praeesse dicat *Livius* l. III. c. 51.

[i] Hic quoque pro Ὀππιος in *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] est Ἄππιος, vt supra aliquoties et infra: errore manifesto. *Appius* enim praenomen est, et quidem eius, qui omnibus his turbis occasionem praebuit. *Sylb.*

[k] Malim cum articulo ἦκον οἱ ἐκ τ. *Sylb.*

νήλιος ἔφη δεῖν [l] ἀπιέναι τὰς ταχθέντας ἐπὶ τὸν [m] Ἀβεν-
τινὸν αὐθημερὸν ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν χάρακας, καὶ τὰ κε-
λευόμενα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐπιτελεῖν, μηδενὸς ὄντας
τῶν γεγονότων ὑποδίκους, πλὴν τῶν αἰτίων τῆς ἀποσά-
σεως μόνων· τούτοις δὲ προσθεῖναι δίκας τὰς στρατηγάς,
ἐὰν δὲ μὴ ποιῶσι ταῦτα, βουλεύειν περὶ αὐτῶν τὸ συνέ-
δριον, ὡς ἐκλελοιπότων τὴν τάξιν, ἐφ' ἣν ἐτάχθησαν ὑπὸ
τῶν ἡγεμόνων, καὶ περὶ τὸν στρατιωτικὸν [n] ἠσεβηκότων
ὅρκον. Λεύκιος δὲ Οὐαλέριος * * * * *
* * * * * * * * [o] ἀλλ' ὑπὲρ τῶν
Ῥωμαϊκῶν νόμων, ἃς ἐν ταῖς δώδεκα δέλτοις ἀναγε-
γραμμένας εὕρομεν, ἅτε μηδένα ποιήσασθαι λόγον ἡρ-
μοσ]μένων, ἅτω σεμνῶν ὄντων, καὶ τοσαύτην ἐχόντων δια-

nelius dixit, oportere eos, qui in Auentino conſederant, eo ipſo die ſua caſtra repetere, et ducum imperata facere, ita, vt nemo culpae reus fieret, aut in iudicium vocaretur, praeter ſolos defectionis auctores. de his autem *oporteret* duces poenas ſumere. Quod ſi *illi* haec non feciſſent, ſenatum de illis ſtatuere, vt de deſertoribus ordinum, in quibus fuerant a ducibus collocati, vtque de militaris ſacramenti violatoribus. L. vero Valerius *ei aduerſabatur* * * * * * * *

ἐὰν ἁλῶσι, θάνατος καὶ δήμευσις τῆς οὐσίας.» ἔτος ὁ νόμος ἐξέβαλε τὰς ἀμφισβητήσεις τῶν πατρικίων, ἃς ἐποιοῦντο πρὸς τὰς δημοτικὰς πρότερον, οὐκ ἀξιοῦντες τοῖς ὑπ' ἐκείνων τεθεῖσι νόμοις πειθαρχεῖν, ἀδ' ὅλως τὰ ἐν ταῖς Φυλετικαῖς ἐκκλησίαις ἐπικυρούμενα, κοινὰ τῆς πόλεως ἁπάσης δόγματα νομίζοντες, ἀλλ' αὐτὸ μόνοις ἐκείνοις ἴδιον· ὅ τι δ' ἂν ἡ λοχῖτις ἐκκλησία γνῷ, τοῦθ' ἡγούμενοι σφίσι τ' αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις τετάχθαι. εἴρηται δὲ καὶ πρότερον, ὅτι ἐν μὲν ταῖς Φυλετικαῖς ἐκκλησίαις οἱ δημοτικοὶ καὶ πένητες ἐκράτουν τῶν πατρικίων· ἐν δὲ ταῖς λοχίτισιν ἐκκλησίαις οἱ πατρίκιοι, παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων ἐλάττους ὄντες, περιῆσαν τῶν δημοτικῶν.

XLVI. Τούτου κυρωθέντος τοῦ νόμου ὑπὸ τῶν ὑπάτων, σὺν ἄλλοις τισίν, ὥσπερ ἔφην, [q] δημοτικοῖς, εὐθὺς οἱ δήμαρχοι [r] καιρὸν ἐπιτήδειον νομίζοντες, ἐν ᾧ τιμωρήσονται τοὺς περὶ τὸν Ἄππιον, εἰσαγγελίας ᾤοντο δεῖν ποιήσασθαι κατ' αὐτῶν, οὐχ ἅμα πάντας ὑπάγοντες ὑπὸ τὴν δίκην, ἵνα μηδὲν ἀλλήλοις ὠφελῶσιν, ἀλλὰ καθ' ἕνα· ῥᾷον γὰρ ἔτως ὑπελάμβανον εὐμεταχειρίστους ἔσεσθαι. σκοπούμενοι δ', ἀπὸ τίνος ἂν ἄρξαιντο ἐπιτηδειοτάτου, τὸν Ἄππιον πρῶτον ἔγνωσαν εὐθύνειν, τῶν τ' ἄλλων ἀδικημάτων ἕνεκα μισούμενον ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ τῶν νεωστὶ περὶ τὴν παρθένον γενομένων παρανομιῶν. ἐλόντες μὲν γὰρ τοῦτον, εὐπετῶς ἐδόκουν καὶ τῶν ἄλλων κρατήσειν· εἰ δ' ἀπὸ τῶν ταπεινοτέρων ἄρξαιντο, μαλακωτέρας ὑπελάμβανον τὰς ὀργὰς τῶν πολιτῶν πρὸς τοὺς ἐπιφανεστάτους τελευταίους κρινομένους ἔσεσθαι, συντονωτέρας ὄσας ἐπὶ τοῖς προτέροις ἀγῶσιν· ὃ πολλάκις ἤδη συνέβη. ταῦτα βουλευσάμενοι, συνέσχον τοὺς ἄνδρας· Ἀππίου δὲ Οὐεργινίου ἔταξαν ἄνευ κλήρου κατηγορεῖν. εἰσαγγέλλεται δὴ μετὰ τοῦτο εἰς τὸν δῆμον Ἄππιος ὑπὸ τοῦ Οὐεργινίου κατηγορηθεὶς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ αἰτεῖται χρόνον εἰς ἀπολογίαν. ἀπαχθεὶς δ' εἰς τὸ δεσμωτήριον ὑπὸ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ, ἐν ᾧ τὰ τῶν ἐπὶ θανάτῳ κρινομένων ἐστὶν ἀνθρώπων, ἀπέθανεν, οὐ περιμείνας τὴν δίκην, ἀλλ' ἑκὼν ἑαυτὸν ἐκποδὼν ποιησάμενος, ἢ τοῦ δεσμοφύλακος ἀποκτείναντος αὐτόν, ὡς ἔνιοι λέγουσιν.

Per. Iul. 4268. *Ante Chr.* 446. *Olymp.* 83 2/3. *Cat. V.C.* 306. *Var.* *

victus esset, morte mulctari *iubebant*, et bona eius publicari.» Haec lex sustulit controuersias, quae ante erant inter plebeios et patricios, qui legibus latis ab illis parere nolebant, et qui nullo modo ea, quae tributis comitiis fuissent sancita, pro communibus totius reipublicae decretis habebant, sed haec ad ipsos solos plebeios pertinere existimabant: sed quicquid centuriatis comitiis fuisset statutum, id et pro seipsis et pro aliis ciuibus statutum putabant. Dictum autem est et ante, in tributis comitiis patricios a plebeiis et pauperibus vinci; in centuriatis vero plebeios a patriciis superari, licet isti numero aliis essent longe inferiores.

In decemuirorum iniurias vindicatur.

Hac lege a consulibus perlata, cum aliis quibusdam plebeiis, vt dixi, statim tribuni, tempus opportunum rati, quo Appium atque eius collegas vlciscerentur, diem illis dicendam existi-

[q] Νόμους δημοτικὰς appellat leges, quae plebi fauebant, eiusque libertatem et iuris aequabilitatem aduersus potentiorum violentiam tutabantur. *Port.*

[r] Καιρὸν ἐπιτήδειον ἥκειν νομίζοντες *Vat.* Paullo infra p. 2278. v. 13. τοῦτον εἶναι νομίσας καιρὸν ἐπιτήδειον.

* *Vel*,

existimabant, et in ius non omnes simul, ne se mutuo iuuarent, sed singulos vocandos *ac ducendos:* ita enim facilius eos capi posse arbitrabantur. Considerantes autem, a quonam potissimum initium ducere deberent, statuerunt primum Appium reum agere, qui cum aliarum iniuriarum caussa plebi erat odiosus, tum vero ob scelera nouissime in virginem perpetrata. Nam si hunc cepissent, *reumque peregissent*, existimabant, *alios quoque facile a se capi *atque reos peragi* posse. sed si ab humilioribus initium feciissent, verebantur, ne ira ciuium mollior esset in viros illustrissimos, qui postremo loco rei fierent, si in primo certamine esset vehementior: quod iam saepe accidit. **Hoc igitur consilio capto, *caeteros* cohibuerunt: sed Virginio mandarunt, vt extra sortem Appium accusaret. Post haec igitur Appius, in concione a Virginio accusatus, ad populum delatus est, tempusque ad caussam dicendam petiit. Abductus autem in carcerem,

Per. Iul. 4268. *Ante Chr.* 446. *Olymp.* 83 2/3. *Cat. V.C.* 306. *Var.* *

* *Vel*, faciliorem sibi agendi aduersum eos viam fore. *Port.*

** Hoc consilio approbato et obstrictis reis, Virginio etc. *Gelen.*

τήριον, ἵνα φυλάττηται μέχρι δίκης· ἐ γὰρ ἐδόθη ἐγγύησις αὐτῷ· πρὶν ἐπισῆναι τὴν ἀποδειχθεῖσαν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ἐν τοῖς δεσμοῖς ἀποθνήσκει, ὡς μὲν ἡ τῶν πολλῶν ὑπόληψις ἦν, ἐξ ἐπιταγῆς τῶν δημάρχων· ὡς δ' οἱ τὴν αἰτίαν ἀπολύσασθαι βουλόμενοι [s] διεφήμιζον, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀναρτησάμενος βρόχῳ. μετ' ἐκεῖνον Σπόριος [t] Ὄππιος εἰσαχθεὶς εἰς τὸν δῆμον ὑφ' ἑτέρου τῶν δημάρχων Ποπλίου Νομιτορίου, καὶ τυχὼν ἀπολογίας, ἀπάσαις ἁλίσκεται ταῖς ψήφοις, καὶ παραδοθεὶς εἰς τὸ δεσμωτήριον, αὐθημερὸν ἀποθνήσκει. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν δέκα, πρὶν εἰσαγγελθῆναι, φυγαῖς αὐτὸς ἐζημίωσαν. τὰς δ' οὐσίας τῶν ἀνηρημένων καὶ τῶν πεφευγότων [u] οἱ ταμίαι τῆς πόλεως ἀνέλαβον εἰς τὸ δημόσιον. εἰσαγγέλλεται δὲ καὶ Μάρκος Κλαύδιος ὁ τὴν παρθένον [x] ἐπιβαλόμενος ὡς δάλην ἀπάγειν, ὑπὸ τῆ μνηστῆρος αὐτῆς Ἰκιλίου· καὶ τὴν αἰτίαν εἰς τὸν ἐπιτάξαντα παραγαγόντες τὴν βηλὴν δόγμα κυρῆσιν, ἐξάγειν τὸν στρατὸν ἐπὶ τὰς πολεμίους διὰ ταχέων. ἐπικυρώσαντος δὲ τῆ δήμῳ τὰ ψηφισθέντα ὑπὸ τῆς βουλῆς, Οὐαλέριος μὲν, ἄτερος τῶν ὑπάτων, τὴν ἡμίσειαν ἔχων τῆ στρατῆ μοῖραν, ἐξῆγεν ἐπί τ' Αἰκανοὺς καὶ Οὐολούσκους· συνῆλθε γὰρ ἀμφότερα τὰ ἔθνη. ἐπισάμενος δὲ τοὺς Αἰκανοὺς ἐκ τῶν προτέρων κατορθωμάτων αὔχημα προσειληφότας,

νομεῖν Ἄππιον ἀναφέρων, θανάτῳ μὲν ἀπολύεται, φυγῇ δ' ἀϊδίῳ ζημιοῦται. [y] τῶν ἄλλων δὲ, τῶν ὑπηρετησάντων τι παράνομον τοῖς ὀλιγάρχαις, οὐδεὶς ἔσχεν ἀγῶνα δημόσιον, ἀλλὰ πᾶσιν ἄδεια ἐδόθη. ὁ δὲ τοῦτο τὸ πολίτευμα εἰσηγησάμενος ἦν Μάρκος Δοέλλιος ὁ δήμαρχος, ἀχθομένων ἤδη τῶν πολιτῶν, [z] καὶ πολεμίων γενέσθαι προσδοκώντων.

Ἐπεὶ δ' αἱ κατὰ πόλιν ἐπαύσαντο ταραχαὶ, [a] συναγαγόντες τὴν βηλὴν δόγμα κυρῆσιν, ἐξάγειν τὸν στρατὸν ἐπὶ τὰς πολεμίους διὰ ταχέων. ἐπικυρώσαντος δὲ τῆ δήμῳ τὰ ψηφισθέντα ὑπὸ τῆς βουλῆς, Οὐαλέριος μὲν, ἄτερος τῶν ὑπάτων, τὴν ἡμίσειαν ἔχων τῆ στρατῆ μοῖραν, ἐξῆγεν ἐπί τ' Αἰκανοὺς καὶ Οὐολούσκους· συνῆλθε γὰρ ἀμφότερα τὰ ἔθνη. ἐπισάμενος δὲ τοὺς Αἰκανοὺς ἐκ τῶν προτέρων κατορθωμάτων αὔχημα προσειληφότας,

Per. Iul. 4268. *Ante Chr.* 446. *Olymp.* 83 2/3. *Cat. V.C.* 306. *Var.*

carcerem, vt vsque ad iudicii diem seruaretur, (neque enim vades dandi potestas ei est facta) antequam dies iudicio destinata venisset, in vinculis obiit, idque, vt multorum fuit suspicio, tribunorum iussu; vt vero diuulgarunt, qui crimen illud diluere volebant, ipse laqueo se suspenderat. Post illum Sp. Oppius ad populi iudicium est ductus, ab alio tribuno plebis P. Numitorio, et impetrata caussae dicendae potestate, omnibus suffragiis damnatus est; et in vincula coniectus, eodem die mortuus est. At reliqui de decemuirorum numero, antequam dies ipsis diceretur, se ipsi exsilio mulctarunt. bona autem, tum interemtorum, tum profugorum, quaestores vrbani occuparunt, et pecuniam ex illorum venditione redactam in aerarium intulerunt. Dies quoque M. Claudio, qui virginem, vt seruam, abducere ausus fuerat, ab Icilio eius sponso dicta. atque ille, quum culpam reiiceret in Appium, a quo se iniuriam illam facere iussum

iussum dicebat, capitali supplicio est liberatus: sed perpetuo exsilio est mulctatus. Ex caeteris vero, qui aliquam iniquam operam decemuiris nauarant, nullus publicum iudicium subiit: sed omnibus impunitas data. Istius autem consilii auctor fuit M. Duellius tribunus plebis, ciuibus iam molestе *eam rem* ferentibus, et tandem se quoque pro hostibus habitum iri putantibus.

Sedatis autem vrbanis tumultibus, senatusconsultum fecerunt, quod iubebat, quam celerrime in hostes exercitum educi. Quum autem senatusconsultum plebiscito confirmatum fuisset, Valerius, alter consul, cum dimidia copiarum parte profectus est in Aequos et Volscos. hae enim gentes in vnum conuenerant. Quum autem sciret, Aequos ex superioribus victoriis spiritus sumsisse, *Expeditio in Aequos et Volscos duce Valerio.*

s Διεφήμιζον *Vat.* quod *Sylburgio* et *Porto* placuisse video. vulgo διευφήμ.

t Mendose in *Ed. Steph.* et *Cod. Vat.* Ἄππιος.

u Τῶν πολιτικῶν οἱ ταμίαι *Vat.*

x Ἐπιλαβόμενος] Melius ἐπιβαλόμενος, *aggressus*, vt cum alibi saepe, tum p. 2263. v. 5. qua de re supra quoque notaui ad p. 2254. v. 1. *Sylb.*

y Τῶν δὲ ἄλλων *Vat.* vulgatis deest aduersatiua.

z In *Lapi* versione: *et se hostes fieri exspectantibus.* vnde aliquis suspicaretur eum legisse: καὶ πολεμίους γενέσθαι προσδοκώντων. Nonnulli δοκούντων rectius esse existimant, quam προσδοκώντων. Δεδοικότων legisse videtur *Gelen.* nam vertit: *cum ciues iam aegrius ferrent, et, ne ipsi quoque hostibus accenserentur, metuerent.*

a In *Cod. Vat.* συναγαγόντες τὴν βηλὴν δόγμα κυρῆσιν. priora tria vocabula desunt vulgatis.

καὶ εἰς πολλὴν καταφρόνησιν τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως [b] ἐπαρθέντας, ἔτι μᾶλλον ἐβάλετο ἐπᾶραι, καὶ θρασυτέρως ποιῆσαι, δόξαν ἐκ ἀληθῆ παρασχών, ὡς ὀῤῥωδῶν εἰς χεῖρας ἰέναι πρὸς αὐτούς, καὶ πάντα δεδιότως ἐποίει. [c] χωρίον τε γὰρ εἰς στρατοπεδείαν ὑψηλὸν καὶ δυσπρόσιτον ἐξελέξατο, τάφρον τε βαθεῖαν περιεβάλετο, καὶ χάρακας ἤγειρεν ὑψηλάς. προκαλεμένων δὲ τῶν πολεμίων αὐτὸν εἰς μάχην πολλάκις, καὶ κακιζόντων τὴν ἀνανδρίαν, ἡσύχετο μένων ἐφ' ἡσυχίας. ἐπεὶ δ' ἔγνω τὴν κρατίστην τῶν πολεμίων δύναμιν ἐπὶ προνομὴν τῆς Ἑρνίκων τε καὶ Λατίνων γῆς ἐξεληλυθυῖαν, ἐν δὲ τῷ χάρακι φυλακὴν ἔτε πολλὴν [d] λειπομένην, ἔτ' ἀγαθὴν, τοῦτον εἶναι νομίσας τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον, ἐξῆγε κεκοσμημένην τὴν στρατιὰν, καὶ παρέσησεν, ὡς εἰς μάχην· [e] οὐδενὸς τ' ἀντεξιόντος, ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέραν ἐπεῖχε, τῇ δ' ἑξῆς

Per. Iul. 4268. *Ante Chr.* 446. *Olymp.* 83 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 306. *Var.* *

fisse, et cum magna Romanarum copiarum contemtione veniſſe, eorum animos magis efferre volebat, eosque audaciores reddere, non veram opinionem praebens, quasi prae metu manum cum illis conferere non auderet, atque omnia timentis signa dabat. nam et locum castris ponendis editum, et accessu difficilem delegit, et fossam profundam circumduxit, altumque vallum erexit. Hostibus autem eum saepius ad pugnam prouocantibus, eique ignauiam exprobrantibus, hoc perferebat, et se quiete continebat. sed vbi cognouit, hostilium copiarum praestantissimam partem ad populandum Hernicorum et Latinorum agrum profectam, et in castris praesidium, neque magnum, neque firmum, relictum, ratus, hoc esse tempus illud opportunum, exercitum acie instructa eduxit, eumque tanquam ad proelium *ad eorum castra* admouit: cumque nemo prodiret, illum diem copias continuit: postridie vero ad

b Παρόντας] Possis etiam legere προϊόντας. Si παρόντας retinere malis, verborum sensus est: *in magnum contemtum Romanarum copiarum aduenisse.* i. e. ideo aduenisse, vt ostenderent, se Romanas vires plane contemnere. Sed προϊόντας, seu προελθόντας, videtur esse magis consentaneum. *Sylb.*

c Χωρίον τε γὰρ *Vat.* copula deest vulgatis.

d Καταλειπομένην *Vat.*

e Οὐδενὸς ἀντεπιόντος *Vat.*

f Nullius

ἐπὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν ἦγεν, ἐ σφόδρα ὀχυρὰν οὖσαν. μαθόντες δὲ πολιορκούμενον τὸν χάρακα οἱ προεξεληλυθότες ἐπὶ τὰς προνομὰς [f] τῷ ἄστεος, ἦκον, πλὴν οὐχ ἅμα, καὶ ἐν κόσμῳ, σποράδες δὲ καὶ κατ' ὀλίγους, ὡς ἕκαστοι εἶχον, ἐπιφαινόμενοι· οἵ τ' ἐκ τῶ χάρακος, ἐπεὶ τὰς σφετέρας προσιόντας ἐθεάσαντο, θρασύτεροι γεγονότες, ἐξῆλθον ἀθρόοι. καὶ γίνεται μέγας ἀγὼν, καὶ φόνος ἐξ ἀμφοτέρων πολύς· ἐν ᾧ νικήσαντες [g] οἱ Ῥωμαῖοι, τάς τε συσάδην μαχομένας ἐτρέψαντο, καὶ τὰς φεύγοντας ἐπιδιώκοντες, ἃς μὲν ἀπέκτειναν, ἃς δ' αἰχμαλώτας ἔλαβον. Οὐαλέριος μὲν δὴ ταῦτα διαπραξάμενος, ἀδεῶς ἤδη τὴν γῆν τῶν πολεμίων ἐπιὼν ἐδῄου.

Μάρκος δὲ Ὁράτιος [h] ἐπὶ τὸν κατὰ Σαβίνων πόλεμον, ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὸν συνάρχοντα ἔγνω, προαγαγὼν καὶ αὐτὸς ἐκ τῶ χάρακος τὰς δυνάμεις, ἀντεπῆγε θᾶτ]ον ὅλῃ δυνάμει πρὸς ἐκ ἐλάτ]ας ἀριθμὸν τὺς Σαβίνας, καὶ τὰ πολέμια ἐμπειροτάτους· ἐνεδείξαντο γὰρ XLVIII.

ad eorum castra non valde munita copias duxit. Qui autem paullo ante egressi fuerant ad suburbanorum locorum populationem, cognita castrorum suorum obsidione, pedem retulerunt; sed non simul, neque ordine, sed sparsi et pari, prout fors ferebat, in conspectum venerunt: et qui in castris erant, vbi suos aduentantes conspexerunt, audaciores facti, conferto agmine sunt egressi. atque cum magna vtrorumque caede ingens proelium commissum est, in quo Romani victores, et eos, qui cominus pugnabant, in fugam verterunt, et eos, qui fugiebant, insequuti, partim interfecerunt, partim viuos ceperunt. Valerius igitur, his peractis, iam impune hostilem agrum incursionibus vastabat.

M. vero Horatius, qui ad bellum Sabinum missus fuerat, vbi res a collega gestas cognouit, ipse quoque, copiis suis ex vallo productis, celeriter cum totis viribus contra Sabinos, numero non inferiores, et artis militaris peritissimos, est profectus. spiritus

f Nullius vrbis supra mentionem facit.

g Οἱ Ῥωμαῖοι *Vat.* articulus vulgatis deest.

h Deest hic articulus ὁ, et in fine commatis post πόλεμον parti-

φρόνημά τε καὶ τόλμαν ἐκ τῶν προτέρων κατορθωμάτων πολλὴν [i] πρὸς τὰς ἀντιμαχομένας, καὶ κοινῶς πάντες, καὶ ἰδίως ὁ τούτων προηγούμενος· ἦν γὰρ ὁ μόνος στρατηγὸς ἀγαθός, ἀλλὰ καὶ πολεμιστὴς κατὰ χεῖρα γενναῖος· καὶ τῶν ἱππέων μεγάλην προθυμίαν παρασχομένων, νίκην ἀναιρεῖται λαμπροτάτην, πολλὰς μὲν ἀποκτείνας τῶν πολεμίων, πολλῷ δ' ἔτι πλειόνων αἰχμαλώτων τετυχηκὼς, τῶν τε χώρακος [k] αὐτῶν ἐρήμου κρατήσας, ἐν ᾧ τήν τ' ἀποσκευὴν τῶν πολεμίων πολλὴν εὗρε, καὶ τὴν λείαν ἅπασαν, ἣν ἐκ τῆς Ῥωμαίων γῆς ἐλήσαντο· αἰχμαλώτους τε πάνυ πολλοὺς τῶν σφετέρων εὗρε καὶ ἀνεσώσατο. ἃ γὰρ ἔφθασαν ἀνασκευασάμενοι τὰς ὠφελείας οἱ Σαβῖνοι, διὰ καταφρόνησιν. τὰ μὲν ἓν τῶν πολεμίων χρήματα τοῖς στρατιώταις ὠφέλειαν ἐφῆκε ποιεῖσθαι, προεξελόμενος ἐκ τῶν λαφύρων, ὅσα τοῖς θεοῖς καθιερώσειν ἔμελλε· τὴν δὲ λείαν τοῖς [l] ἀφαιρεθεῖσιν ἀπέδωκε.

Per. Iul. 4268. *Ante Chr.* 446. *Olymp.* 83 ⅔. *Cat.* *V.C.* 306. *Var.* *

spiritus enim audaciamque magnam ob superiores victorias adversariis ostenderunt, et vniuersi et singuli; sed praecipue dux eorum: nam non solum bonus imperator, sed etiam manu strenuus bellator erat. Caeterum, quum equites in pugna valde alacrem operam nauassent, clarissimam victoriam reportauit, multis hostibus caesis, sed longe pluribus captis; et ipsis castris desertis potitus, in quibus magnum hostium apparatum inuenit, et omnem praedam, quam ex agro Romano abegerant: permultos etiam captiuos de suis reperit, atque incolumes recepit. nam Sabini, quod hostem contemnerent, praedam domum nondum tulerant. Res igitur hostium militibus in praedam concessit, exemto prius ex manubiis, quicquid diis consecraturus erat: reliquam vero praedam reddidit iis, qui ea spoliati fuerant.

His

i participium ἀποσαλείς, ἐκπεμφθείς, vel simile; vt declarat etiam *Lapi* versio. *Sylb.*

i Πρὸς τὰς ἀντιμαχομένας *Vat.* vulgo ἀντεχομένας.

k Rectius forsan αὐτῶν. *Sylb.*

l Vox passiua ἀφαιρεθεῖσιν pro media ἀφελομένοις, vel actiua ἀφελοῦσιν, accipi videtur. vt sensus sit: *res vero reliquas militibus,*

Ταῦτα διαπραξάμενος, ἀπῆγεν εἰς Ῥώμην τὰς δυνάμεις· καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Οὐαλέριος ἦκεν· ἦν τ' ἀμφοτέροις μέγα φρονεῖν ἐπὶ ταῖς νίκαις καὶ ἐλπὶς ἐπιφανεῖς κατάξειν θριάμβους. ὁ μὲν ἐχώρησέ γ' αὐτοῖς κατ' ἐλπίδα τὸ ἔργον. συναχθεῖσα γὰρ κατ' αὐτῶν ἡ βουλὴ κατεστρατοπεδευκότων ἔξω τῆς πόλεως κατὰ τὸ καλούμενον Ἄρειον πεδίον, καὶ τὰ πραχθέντα ὑπ' ἀμφοτέρων μαθοῦσα, τὴν ἐπινίκιον οὐκ ἐπέτρεψε ποιήσασθαι θυσίαν· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἐναντιωθέντων αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανεροῦ, μάλιστα δὲ [m] Κλαυδίου Γαΐου· θεῖος δ' ἦν ἔτος, ὥσπερ ἔφην, Ἀππίῳ τῷ καταστησαμένῳ τὴν ὀλιγαρχίαν, καὶ νεωστὶ ὑπὸ τῶν δημάρχων ἀναιρεθέντι· τάς τε κυρωθέντας ὑπ' αὐτῶν νόμους προβαλλομένου, δι' ὧν ἠλάττωσαν τὸ τῆς βουλῆς κράτος, καὶ τἆλλα πολιτεύματα, ὅσα ἔτοι πολιτευόμενοι διετέλεσαν· τελευταίαν δὲ τὴν τῶν δέκα ἀνδρῶν, ὃς προὔδωκαν τοῖς δημάρχοις, τῶν μὲν ἀπώλειαν, τῶν δὲ δήμευσιν, ὡς παρὰ

XLIX.

His rebus gestis, in vrbem copias reduxit: et eodem tempore Valerius venit: et vterque, ob partas victorias magnifice de se sentiens, sperabat, se insignes triumphos acturum. res tamen illis, vt sperarant, minime successit. Nam senatus * ipsorum caussa, qui extra vrbem in campo Martio castra posuerant, coactus, vbi res ab vtroque gestas cognouit, eos sacrificium ob partam victoriam diis facere non est passus. quibus cum multi alii aduersati sunt palam, tum vero praecipue C. Claudius, (hic enim, vt dixi, erat patruus Appii illius, qui decemuiratum constituerat, et qui nuperrime a tribunis plebis interfectus fuerat) qui leges ab illis latas proferebat, quibus senatus potentiam imminuerant, et alia, quaecunque isti in reipublicae administratione perpetuo egerant. postremo autem decemuirorum, quos tribunis prodiderant, aliorum quidem interitum, aliorum vero publicatio-

Per. Iul. 4268. *Ante Chr.* 446. *Olymp.* 83 ⅔. *Cat.* *V.C.* 306. *Var.* *

bus, qui eas hostibus eripuerant, restituit ac largitus est. Portus.

* Verba Graeca κατ' αὐτῶν sonant *aduersum ipsos. Port.*

m Nota hic rursus postpositum esse praenomen: itidemque p. 2283. v. 1. *Sylb.*

n Ἱερῶν

τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας, διεξιόντος· τὰ γὰρ ἐπὶ
τῶν [n] ἱερῶν συνομολογηθέντα τοῖς πατρικίοις πρὸς τὴν
δημοτικὴν, ἐπ' ἀδείᾳ τε πάντων γενέσθαι, καὶ ἀμνηστίᾳ
τῶν προτέρων· τόν τ' Ἀππίου θάνατον ἐκ αὐτοχειρίας
γενέσθαι λέγοντος, ἀλλ' ἐπιβάλως ὑπὸ τῶν δημάρχων
πρὸ δίκης, ἵνα μήτε λόγου τύχῃ κρινόμενος, μήτ' ἐλεγχ-
[o] ὡς εἰ κατέστη γοῦν [p] εἰς κρίσιν ὁ ἀνὴρ, γένους ἀξίαν
παρεχόμενος, καὶ πολλὰ τὸ κοινὸν εὖ πεποιηκὼς, ὅρκους
τε καὶ πίστεις ἐπιβοώμενος, [q] αἷς οἱ ἄνθρωποι πιστεύοντες
εἰς διαλλαγὰς συνέρχονται, τέκνα τε καὶ συγγένειαν,
καὶ αὐτὸ τὸ ταπεινὸν σχῆμα, καὶ ἄλλα πολλὰ φέρων
εἰς οἶκτον ἐφελκόμενα τὸ πλῆθος. [r] τοιαῦτα κατ' αὐ-

Per. Iul. 4268. *Ante Chr.* 446. *Olymp.* 83 2/3. *Cat.* *V.C.* 306. *Var.* *

blicationem bonorum contra iusiurandum et pacta commemorauit: dixitque, pacta super hostiis inter patricios et plebeios facta fuisse, vt omnibus impunitas daretur, omniumque praeteritarum iniuriarum memoria deponeretur; Appioque mortem non propriis ipsius manibus allatam; sed tribunorum iussu diis sublatum hominem ante iudicii diem, ne reus factus causae dicendae potestatem impetraret, neue misericordiam consequeretur: vt fieri fortasse potuisset, si in iudicium vocatus esset vir generis dignitate insignis, cuius multa beneficia in rempublicam collata exstabant, et iusiurandum atque fidem imploraſſet, (quas homines freti conueniunt, pacemque faciunt), et liberos atque cognatos *secum adduxisset*, et cum ipso humili habitu eo veniſſet, multaque alia tuliſſet, quae multitudinis misericordiam conciliant.

Quum

n Ἱερῶν agnoscit etiam *Lapi* versio: idemque loquendi genus etiam supra fuit pag. 438. v. 22. [edit. Hudſ.] *Sylb.*

o Si inter ὡς et εἰ interseratur εἰκὸς, (seu εἰκὸς ἦν γενέσθαι) structura et sensus constabunt melius. *Lapi* quoque codicem mancum hic fuisse declarat versio. *Sylb.* In fine periodi post ἐφελκόμενα addendum censeo ἐκ ἂν κατεκρίθη, *non damnatus fuisset.* Vtrum tamen mea, an *Sylburgii*, coniectura verisimilior sit, aliorum esto iudicium. *Port.*

p Εἰς κρίσιν ἀνὴρ γένους ἀξίωμα παρ. *Vat.*

q Αἷς ἄνθρωποι *Vat.*

r Ταῦτα δὴ πάντα κατηγορήματα τῶν ὑπάτων πολλὰ κατ' αὐτῶν ἐκχέαντος, ἔδοξεν etc. *Vat.* quo fere modo in *Lapi Cod.* nam vertit: *has igitur accusationes consulum multas effundente Claudio.*

s Αὐτῶν

τῶν ἐκχέαντος Κλαυδίου Γαΐου, καὶ [s] ἄλλων παρόντων, ἔδοξεν ἀγαπᾶν αὐτοὺς, εἰ μὴ δώσουσι δίκας· θριάμβων δὲ καταγωγῆς, ἢ τινῶν τοιούτων συγχωρήσεων, ἐδὲ κατὰ μικρὸν ἀξίους εἶναι τυγχάνειν.

Ἀποψηφισαμένης δὲ τῆς βουλῆς τὸν θρίαμβον, 5
ἀγανακ]τοῦντες οἱ περὶ τὸν Οὐαλέριον, καὶ δεινὴν ὕβριν L.
ὑπολαμβάνοντες ὑβρίζεσθαι, συνεκάλεσαν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος· καὶ πολλὰ τῆς βουλῆς κατηγορήσαντες, συναγορευσάντων αὐτοῖς τῶν δημάρχων, καὶ νόμον [t] εἰσηγησαμένων, παρὰ τῷ δήμῳ λαμβάνουσι τὴν κατα- 10
γωγὴν τῷ θριάμβῳ, [u] πρῶτοι Ῥωμαίων ἁπάντων τοῦτο εἰσηγησάμενοι τὸ ἔθος. ἐκ δὲ τούτου πάλιν εἰς διαφορὰς καὶ ἐγκλήματα οἱ δημοτικοὶ καθίσαντο πρὸς τοὺς πατρικίους· παρώξυνον δ' αὐτοὺς οἱ δήμαρχοι καθ' ἡμέραν [x] ἐκκλησιάζοντες. ἦν δ' ἡ μάλιστα ἐρεθίζουσα τοὺς πολ- 15

Quum igitur C. Claudius haec in eos effudisset, * et ipsi adesset, visum est senatui, eos debere contentos esse, si poenas nullas darent; triumpho autem, aut aliis huiusmodi concessionibus, ne minima quidem ex parte dignos esse iudicandos. *Per. Iul.* 4268. *Ante Chr.* 446. *Olymp.* 83 2/3. *Cat.* *V.C.* 306. *Var.* *

Triumpho autem ipsis a senatu denegato, Valerius eiusque collega, id iniquo animo ferentes, et se graui contumelia affectos arbitrantes, multitudinem ad concionem conuocarunt: quumque longa oratione senatum accusassent, et tribuni ipsis patrocinati fuissent, ac rogationem tuliſſent, a populo triumphandi potestatem impetrarunt, et primi omnium Romanorum hanc consuetudinem in rempublicam induxerunt. Postea vero rursus discordiae et expostulationes inter plebeios et patricios sunt exortae: eos autem tribuni quotidianis concionibus instigabant. Multitudinem vero maxime irritabat suspicio (quam *Valerius et Horatius invito senatu triumphant.*

s Αὐτῶν παρόντων] Legendum videtur τῶν παρόντων, vel τῶν αὐτῶν παρόντων. *Sylb.* In *Lapi* versione: *adstantibus visum est.* vnde aliquis suspicaretur, eum legisse: τοῖς παρεῦσιν ἔδοξεν etc.

* Et qui cum eo erant. *Gelen.*

t Ambiguum est participium εἰσηγησαμένων. nam et pro *introducentibus* et pro *allegantibus* potest accipi. *Sylb.*

u Huic contrarium videtur, quod de *Seruilio* scripsit *Dionysius*, p. 351. v. 10. [edit. Hudſ.] *Glarean.*

x Ἐκκλησιάζοντες καὶ πολλὰ κατὰ

λὰς ὑπόληψις, ἣν ἐκεῖνοι παρεσκεύασαν ἰσχυρὰν γενέσθαι φήμαις τ' ἀδεσπότοις, καὶ εἰκασμοῖς αὐξηθεῖσαν ἐκ ὀλίγοις, ὡς καταλυσόντων τὰς νόμους τῶν πατρικίων, ἃς ἐκύρωσαν οἱ περὶ Οὐαλέριον ὕπατοι· δόξα τ' ἰσχυρὰ, [y] καὶ ὁ πολὺ ἀπέχεσα τῆ πίστις εἶναι, τὰς πολλὰς κατεῖχε. καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τέτων πραχθέντα τῶν ὑπάτων ταῦτα ἦν.

LI. Οἱ δὲ τὸν ἑξῆς ὑπατεύσαντες ἐνιαυτὸν, [z] Λάρος Ἑρμίνιος καὶ Τίτος Οὐεργίνιος· καὶ οἱ παρὰ τέτων τὴν ἀρχὴν παραλαβόντες, Μάρκος Γε-[a] * * * *

* * * * * * * * * *

* * * * * * * * * *

* * * * * * * * * *

Per. Iul. 4268. *Ante Chr.* 446. *Olymp.* 83 ⅔. *Cat.* *V.C.* 306. *Var.*

quam illi data opera valde confirmarant) incertis rumoribus et coniecturis non paucis aucta, quod nimirum patricii leges abrogare statuissent, quas Valerius et Horatius consules tulerant ac sanxerant: vehemensque opinio, nec a fide longe remota, plebis animos occuparat, et in iis insederat. atque haec quidem his consulibus sunt gesta.

Sequenti vero anno consules creati Larus Herminius et T. Virginius: ipsisque successerunt M. Geganius Macerinus.

* * * * * * * * * * *

Per. Iul. 4269. *Ante Chr.* 445. *Olymp.* 83 ¾. *Cat.* *V.C.* 307. *Var.* 308. *Lar. Herminius et T. Virginius coss.*

* * * * * * * * * * *

* * * * * * * * * * *

Illis

κατὰ τῆς βελῆς λέγοντες· ἦν δὲ ἡ μάλιστα etc. *Var.* atque ita legisse videtur *Lapus*, dum vertit: *concionantes, dicentesque aduersus senatum multa* etc. vulgatis deest ἡ ante μάλιστα.

y Praestaret dicere: καὶ ὁ πολὺ τῆς πίστεως ἀπέχεσα τὰς πολλὰς κατεῖχε. *Port.*

z In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] Λάρος Ἑρμίνιος. *Lapo* dicitur *Sp. Herminius*. Sed cum apud *Dionysium* inueniatur Λαρῖνος Ἑρμίνιος, et apud *Valerium* in praenominibus *Lartes Herminius*, vt tradit *Sigonius* ad Liu. l. III. c. 65. non dubito, quin vera scriptura sit Λάρος Ἑρμίνιος.

a Μάρκος Γεγ...] In sequentibus *Iapum* quoque defecit codex Graecus, vetustate, vt queritur, corrosus. Itaque, vt breue huius defectus supplementum ex *Liuio* hic inseram Hermini

Μηδὲν δ' αὐτῶν ἀποκρινομένων, ἀλλ' ἀγανακ]τόντων, παρελθὼν αὖθις [b] Κάτλιος ἐπὶ τὸ βῆμα· „Ἔχετε, ἔφη, παρακεχωρημένον, ἄνδρες πολῖται, παρ' αὐτῶν τῶν διαφερομένων, ὅτι τῆς ἡμετέρας χώρας ἑαυτοῖς μηδὲν προσηκόσης ἀντιποιῆνται· πρὸς ταῦτα ὁρῶντες, τὰ δίκαια καὶ τὰ εὔορκα ψηφίσασθε.„ Ταῦτα τῆ Κατλίᾳ λέγοντος, αἰδὼς εἰσῆει τὰς ὑπάτας, ἐνθυμεμένας, ὡς ἔστε δίκαιον, ἔτ' εὐπρεπὲς, ἡ δίκη λήψεται τέλος, ἂν τινα ἀμφισβητεμένην [c] χώραν δικασὴς αἱρεθεὶς ὁ Ῥωμαίων δῆμος, μηδέποτ' αὐτῆς ἀντιποισάμενος, ἑαυτῷ [d] προσδικάσει, τὰς ἀμφισβητῦντας ἀφελόμενος· καὶ

LII.

Illis autem nihil respondentibus, sed indignantibus, Scaptius in concionem iterum progrediens, dixit: „Concessum est vobis, Quirites, ab ipsis aduersariis, eos vestrum agrum sibi vendicare, ad quos nullo modo is pertineat. haec considerantes decernite ea, quae iusta et sancta sunt.„ Haec Scaptio dicente, pudor consules subiit, quod cogitarent, neque iustum, neque honestum, illius iudicii finem futurum, si populus Romanus iudex electus agrum aliquem controuersum, quem nunquam sibi vendicasset, ipsis litigatoribus ereptum sibi adiudicaret: pluri-

Per. Iul. 4270. *Ante Chr.* 444. *Olymp.* 83 4. 1. *Cat.* *V.C.* 308. *Var.* 309. *M. Geganius et C. Iulius coss.*

maque Herminii et Virginii consulatu, domi ac foris otium fuit. itidemque sequentis anni consules, M. Geganius et C. Iulius, (vel, vt apud *Diodorum* est, L. Iulius) plebem decreto ad bellum Volscorum et Aequorum delectu sustinendo, rem ab seditionibus continuere. Tertio deinde anno, quo consulatum gessere T. Quinctius et Agrippa Furius, Aequis Volsciisque, qui ad moenia ipsa Romae populabundi venerant, fusis, triumphus nec a consulibus ipsis postulatus est, nec ab senatu eis delatus. Ager, de quo inter Aricinos et Ardeates erat controuersia, testimonio P. Scaptii a tribubus populo Romano adiudicatus est. reliquum anni quietum ab vrbanis motibus et ab externis mansit. Eius historiae fragmentum in auctore nostro deinceps sequitur. *Sylb.*

b Pro Κάτλιος, quod etiam paullo post reperitur, apud *Liuium* est Σκάπτιος: quam lectionem ego quoque cum *Lapo* sequi volui. *Sylb.* Κάπλιος *Vat.*

c χώραν ὑφ' ἑτέρων δικασὴς *Vat.*

d Rectius subiunctiuum προσδικάσῃ, vt mox pag. 2286. v. 6. et 7. *Sylb.*

πολλοὶ σφόδρα ἐλέχθησαν εἰς ἀποτροπὴν τῶ πράγματος ὑπὸ τῶν ὑπάτων καὶ τῶν ἡγεμένων τῆς βελῆς λόγοι διακενῆς. οἱ γὰρ ἀνειληφότες τὰς ψήφους, πολλὴν μωρίαν εἶναι λέγοντες, [e] ἑτέρως περιορᾶν τὰ σφέτερα κατέχοντας, καὶ ἐκ εὐσεβὲς ἐξοίσειν τέλος ὑπολαμβάνοντες, ἐὰν [f] Ἀρικηνὰς, ἢ Ἀρδεάτας, κυρίας ἀποδείξωσι τῆς [g] ἀμφισβητήτε γῆς, ὁμωμοκότες, ὧν ἂν εὕρωσιν αὐτὴν ἔσαν, [h] τούτων ἐπικρίνειν· τοῖς τε δικαζομένοις ὀργὴν ἔχοντες, ὅτι τὰς ἀποστερημένας αὐτῆς δικαστὰς ἠξίωσαν λαβεῖν, ἵνα μηδ' ὕστερον ἔτι σφίσιν ἐγγένηται τὴν ἑαυτῶν ἀνακομίσασθαι κ]ῆσιν, ἣν αὐτοὶ μεθ' ὅρκε δικάσαντες, ἑτέροις ἐπέγνωσαν εἶναι. ταῦτα δὴ λογιζόμενοι, καὶ ἀγανακ]ῆντες, τρίτον ἐκέλευσαν καδίσκον τεθῆναι ὑπὲρ

Per. Iul. 4270. *Ante Chr.* 444. *Olymp.* 83. 4. 84. 1. *Cat.* *V.C.* 308. *Var.* 309.

maque verba, tam a conſulibus, quam a ſenatus principibus, ad rem eam auertendam fruſtra ſunt facta. Nam qui in ſuffragia miſſi fuerant, magnae ſtultitiae eſſe dicentes, pati res ſuas ab aliis detineri, nec pium finem *iudicio* ſe impoſituros arbitrantes, ſi agrum controuerſum Aricinis, aut Ardeatibus, adiudicaſſent, quod iuraſſent, ſe eum illis, ad quos eum pertinere comperiſſent, adiudicaturos: et litigatoribus infenſi, quod eos, a quibus eo prinabantur, iudices eligere ac habere voluiſſent, vt ne in poſterum quidem ſibi amplius liceret agrum ſuum recuperare, quem ipſi iurato iudicio aliorum eſſe pronunciaſſent. Haec igitur conſiderantes, et iniquo animo ferentes, tertium iuſſerunt

vrnam

e Ita cum *Lapi Cod.* reſcripſit *Sylb.* Male in *Ed. Steph.* ἑταίρως.

f Minus recte in *Ed. Steph.* Ἀρικανὰς. Ego Ἀρικηνὰς reponere non dubitaui, tum ex Auctore noſtro alicubi, tum ex *Steph. Byzant. Sylb.* Si quis Ἀρικινὰς malit, ad *Latinorum* morem, per me licet.

g In *Ed. Steph.* [et *Cod. Vat.*] ἀμφισβήτε. ſed legendum vel ἀμφισβητήτε, vel ἀμφισβητησίμε, vt *Xylander* quoque adnotarat. *Sylb.*

h Si cui magis placet τούτοις ἐπικρίνειν, (vt mox v. 12. ſequitur ἑτέροις ἐπέγνωσαν, et p. 2289. v. 6. αὐτῷ προσεδίκασεν) non refragabor. ſed defendi tamen et vulgata ſcriptura poteſt, ratione poſſeſſionis. quanquam, vt verum fateor, rectius hic legeris, τούτων ἐπικρίνειν εἶναι, et

v. 12.

τῆς πόλεως Ῥωμαίων, καθ' ἑκάστην φυλὴν, εἰς ὃν ἀποθήσονται τὰς ψήφους· καὶ γίνεται πάσαις ταῖς ψήφοις ὁ Ῥωμαίων δῆμος τῆς ἀμφιλόγε χώρας κύριος. ταῦτα μὲν ἐπὶ τούτων ἐπράχθη τῶν ὑπάτων.

Μάρκε δὲ [i] Γενυκίε καὶ Γαΐε [k] Κοϊντίε τὴν ἀρχὴν παρειληφότων, αἱ πολιτικαὶ πάλιν ἀνίσαντο διαφοραὶ, τῶν δημοτικῶν ἀξιούντων, ἅπασι Ῥωμαίοις ἐξεῖναι τὴν ὕπατον ἀρχὴν λαμβάνειν· τέως γὰρ οἱ πατρίκιοι μόνοι μετήεσαν αὐτὴν, ἐν ταῖς λοχίτισιν ἐκκλησίαις ἀποδεικνύμενοι· νόμον τε συγγράψαντες ὑπὲρ τῶν ὑπατικῶν ἀρχαιρεσιῶν εἰσέφερον οἱ τότε δημαρχοῦντες, ἐκτὸς ἑνὸς Γαΐε [l] Φερνίε, πάντες οἱ λοιποὶ συμφρονήσαντες, ἐν ᾧ

LII.

vrnam in vnaquaque tribu poni pro populo Romano, in quam calculi coniicerentur. omnibuſque ſuffragiis populus Romanus agri controuerſi dominus declaratur. atque haec his conſulibus ſunt geſta.

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84. 2. 3. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311. *M. Genucio et C. Curtio coss. contentio de iure conſulatus.*

Marco autem Genucio et C. Quintio conſulibus, ciuiles diſcordiae iterum ſunt excitatae, plebeiis hominibus poſtulantibus, vt omnibus ciuibus Romanis conſulatum capere liceret: (nam ad illam vſque diem ſoli patricii, comitiis centuriatis deſignati, conſulatum petebant) et qui tunc tribuni erant, praeter vnum C. Furnium, caeteri omnes communi conſenſu legem de comitiis conſularibus accurate ſcriptam promulgabant, qua lege

v. 12. ἑτέροις ἐπέγνωσαν, tranſlato ſcilicet poſſeſſiuo εἶναι. *Sylb.*

i In *Ed. Steph.* et *Lapi Cod.* Μινυκίε. ſed Γενυκίε legendum eſſe perſpicitur non tantum ex *Liuio, Caſſiodoro, Diodoro,* et *Faſtis Siculis*; ſed ex ipſo etiam auctore noſtro, qui *Genucium* in ſequentibus aliquoties nominat. *Sylb.*

k Pro *C. Quintio* vulgata *Liuii* exemplaria habent *P. Curiatium.* Sed *Curtium* legendum eſſe docet *Sigonius* ex *Varrone* et *Faſtis Siculis.* quo modo *Diodorus* quoque in hunc annum coſſ. comparat Μάρκον Γενύκιον καὶ Ἀγρίππαν Κύρτιον Χίλωνα. eamque ipſam ſcripturam apud *Diodorum* agnoſcit *Pomponius Laetus* et *Ioannes Cuſpinianus,* vt idem *Sigonius* adnotauit. *Sylb.*

l Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* nonnulli tamen Φερείε malint.

τὸν δῆμον ἐποιοῦντο κύριον τῆς διαγνώσεως καθ' ἕνα ἕκαστον ἐνιαυτὸν, εἴτε πατρικίᾳς βάλοιτο μετιέναι τὴν ὑπατείαν, εἴτε δημοτικῆς. ἐφ' οἷς ἠγανάκτων οἱ τῆ βουλευτικῆ μετέχοντες συνεδρίᾳ, καταλυομένην τὴν ἑαυτῶν δυναστείαν ὁρῶντες, καὶ πάντα ὑπομένειν ᾤοντο δεῖν πρότερον, ἢ τὸν νόμον κύριον ἐᾶσαι γενέσθαι· ὀργαί τε καὶ κατηγορίαι καὶ ἀντιπράξεις [m] ἐγίνοντο συνεχεῖς, ἐν ἰδίοις τε συλλόγοις καὶ [n] κατὰ τὰς κοινὰς ἁπάντων συνόδους τῶν πατρικίων, πρὸς ἅπαντας ἠλλοτριωμένων τὰς δημοτικάς. καὶ λόγοι πολλοὶ μὲν ἐν τῷ συνεδρίῳ, πολλοὶ δὲ κατὰ τὰς ἐκκλησίας, ὑπὸ τῶν προϊσαμένων τῆς ἀριστοκρατίας ἐλέχθησαν· ἐπιεικέστεροι μὲν, ὑπὸ τῶν οἰομένων ἀγνοίᾳ τῷ συμφέροντος ἁμαρτάνειν τὰς δημοτικὰς τραχύτεροι δὲ ὑπὸ τῶν νομιζόντων ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ φθόνῳ τῷ πρὸς αὐτὰς τὸ πρᾶγμα συγκεῖσθαι.

LIV. Ἑλκομένῳ δὲ τῷ χρόνῳ διακενῆς, ἦκον εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν συμμάχων ἄγγελοι, λέγοντες, ὅτι πολλῇ στρατιᾷ μέλλοιεν ἐλαύνειν ἐπ' αὐτὰς Αἰκανοί τε καὶ Οὐολῦσκοι, [o] καὶ δεόμενοι βοήθειαν ἀποστεῖλαι σφίσιν διὰ ταχέων, ὡς ἐν τρίβῳ τῷ πολέμῳ κειμένοις. ἐλέγοντο δὲ καὶ Τυρρηνῶν οἱ καλούμενοι Οὐϊεντανοὶ παρασκευάζεσθαι πρὸς ἀπόστασιν· Ἀρδεάται τ' αὐτῶν ἀκέτ' ἦσαν ὑπήκοοι, τῆς ἀμφιλόγου χώρας ὀργὴν ἔχοντες, ἣν ὁ Ῥωμαίων δῆμος, αἱρεθεὶς δικαστὴς, αὐτῷ προσεδίκασεν ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ. ταῦτα ἡ βουλὴ μαθοῦσα ψηφίζεται στρατιὰν καταγράφειν, καὶ τοὺς ὑπάτους ἀμφοτέρους ἐξάγειν δυνάμεις. ἀντέπραττον δὲ τοῖς γνωσθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν οἱ τὸν νόμον εἰσφέροντες· ἔχειν δ' ἐξεῖναι ἐναντιοῦσθαι δήμαρχοι τοῖς ὑπάτοις· ἀφαιρέμενοί τε τοὺς ἀγομένους ὑπ' αὐτῶν ἐπὶ τὸν στρατιωτικὸν ὅρκον, καὶ τιμωρίαν ἀδεμίαν ἐῶντες λαμβάνειν παρὰ τῶν ἀπειθούντων. πολλὰ δὲ τῆς βουλῆς ἀξιούσης ἐν μὲν τῷ παρόντι χρόνῳ τὴν φιλονεικίαν καταβαλεῖν, ὅταν δὲ τέλος οἱ πόλεμοι λάβωσι, τότε προτιθέναι περὶ τῶν ἀρχαιρεσιῶν νόμον, [p] οἱ δὲ τοσοῦτον ἐδέησαν [q] εἶξαι τοῖς καιροῖς, ὥστε

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

lege populi arbitrio permittebant, vt quotannis cognoſceret, vtrum a patriciis, an a plebeiis, conſulatum peti vellet. Ob quae indignabantur, qui ſenatorii ordinis erant, quia potentiam ſuam *hoc modo* tolli videbant; et quiduis ſibi ante patiendum putabant, quam permittendum, vt ea lex perferretur: atque, tam in priuatis coetibus, quam in publicis conuentibus, aſſidue alteri alteris iraſcebantur, ſe mutuo accuſabant, atque alii aliis aduerſabantur, patriciorum animis a toto plebeio ordine abalienatis, multaque verba in ſenatu, multa in concionibus, ab optimatum principibus ſunt facta: atque mitiora quidem, ab iis, qui exiſtimabant, plebeios ob vtilitatis ignorantiam peccare: aſperiora vero ab iis, qui putabant, rem totam compoſitam a plebeiis, qui ſibi inſidiabantur et inuidebant.

Quum autem tempus fruſtra protraheretur, nuncii a ſociis in vrbem venerunt, qui dixerunt, Aequos et Volſcos cum ingenti exercitu

m Ἐγίνοντο *Vat.* vulg. ἐγένοντο.

n Rectius, vt puto, in *Cod. Vat.* κατὰ τὰς κοινὰς συνόδους ἁπάντων τῶν πατρικίων. vulgo in diſtinctione ſolummodo erratum eſt, quae pone συνόδους poſita eſt.

o Δεόμενοι

citu contra ſe venire decreuiſſe; rogaruntque, vt auxilium ſibi celeriter mitteretur, quod in ſummo belli diſcrimine verſarentur. Ex Hetruſcis quoque Veientes ſe ad defectionem parare dicebantur: et Ardeates eorum imperio amplius non parebant, irati ob controuerſum agrum, quem populus Romanus, iudex electus, ſuperiore anno ſibi adiudicarat. Senatus, his cognitis, decernit, vt exercitus conſcribatur, et vt conſul vterque copias educat. Sed, qui legem promulgabant, decretis eorum aduerſabantur, (habent enim tribuni poteſtatem intercedendi conſulibus) ex manibus eorum eripientes eos, qui ad militare ſacramentum ab iis ducebantur, neque permittentes, vt illi vllas poenas de contumacibus ſumerent. Quum autem ſenatus magnis precibus poſtularet, vt in praeſentia contentionis ambitioſae peruicaciam deponerent, et, bello confecto, tunc demum legem de comitiis promulgarent, tantum abfuit, vt illi temporibus cederent,

o Δεόμενοί τε βοήθειαν malit *Portus.*

p οἱ δὲ in ſimili redditione pro οἵδε, ſeu ἕτοι, obſeruaui etiam apud *Pauſaniam. Sylb.*

q Εἶξαι τοῖς καιροῖς *Vat.* vulgatae carent articulo.

r Εἰσφε-

καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐναντιώσεσθαι τοῖς δόγμασι τῆ βελῆς ἔλεγον, καὶ ὀδὲν ἐάσειν δόγμα περὶ ὀδενὸς κυρωθῆναι πράγματος, ἐὰν μὴ τὸν ὑπ' αὐτῶν [r] εἰσφερόμενον προβελεύσῃ νόμον. καὶ ὰ μόνον ἐν τῷ συνεδρίῳ πρὸς τὰς ὑπάτας ταῦτ' ἀπειλῆσαι προήχθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ὅρκως, οἵπερ εἰσὶ [s] μέγιστοι ἐν αὐτοῖς, κατὰ τῆς ἑαυτῶν πίστεως [t] διωμοσάμενοι, ἵνα [u] μηδὲ [x] πεισθεῖσιν ἐξῆ τι τῶν ἐγνωσμένων αὐτοῖς καταλύειν.

LV. [y] Πρὸς δὴ τὰς ἀπειλὰς ταύτας ἐσκόπουν, ὅ τι χρ

Per. Iul. 4272. Ante Chr. 442. Olymp. 84 2/3. Cat. V.C. 310. Var. 311.

cederent, vt etiam in aliis rebus ſenatuſconſultó ſe aduerſatu-
ros dicerent, nec vllum ſenatuſconſultum de vlla re factum
ſanciri paſſuros, niſi ante de lege, quae a ſe promulgabatur,
ſenatuſconſultum fieret. Neque ſolum in ſenatu haec conſu-
libus minari ſunt auſi: ſed etiam in concione, iusiurandum
quod apud eos eſt maximum, per ſuam fidem, iurarunt, ne quod
ſuum decretum ſibi *aliquorum* oratione adductis reſcinderet
liceret.

311. His autem minis auditis, quid agendum eſſet, nati
maximi

r Εἰσφερόμενον *Vat.* Malim τὸν ὑπ' αὐτῶν εἰσφερόμενον, vt *Lapus* quoque vertit: *quae ab ipſis inferebatur.* qua ſignificatione vſurpatur εἰσφέρεσθαι pag. 2287. v. pen. *Sylb.* in vulgatis legitur τὸν ὑπὲρ αὐτῶν προσφερόμ.

s Melius forſan in *Cod. Vat.* μέγιστοι παρ' αὐτοῖς.

t Structurae lex poſtulat διωμόσαντο: cuius veſtigia ſunt in augmento ω. quanquam infra quoque et κατωμοσάμενοι ſcriptum in *Ed. Steph.* p. 2292. v. 3. et ἐπωμοσάμενος p. 2298. v. 3. Sed rectius haec poſteriora duo per ο ſcribi arguunt apud *Suidam*, ἀπομόσαι, κατομόσαι, ἐπομοσάμενος. in verbalibus tamen ω obtinuit, vt declarant apud *Suidam* ἀντωμοσία, διωμοσία, διώμοτος, ἐπώμοτος. quam mutationem in compoſitione admiſerunt etiam alia quaedam ab inchoata, vt ὄνομα, ὄνυξ, ὀδούς quin et plurima ſunt, quae brevem in longam vertunt in compoſitione, vt προσήλυτος, προσήνεμος etc. *Sylb.* Vel διώμοσαν legendum; vel διομόσασθαι, vt reſpondeat ἀπειλῆσαι v. 5. *Port.*

u Μηδέ τι τῶν ἐγνωσμένων αὐτοῖς πεισθεῖσιν ἐξῆ καταλύειν] μηδέ τι vſurpatum pro μηδέν. μηδ' ἕν minus huc quadrat. *Sylb.*

x Πεισθεῖσι poſitum pro μετα-πεισθεῖσι. *Sylb.*

y Πρὸς δὴ τὰς *Vat.* vulgo πρὸς δὲ τὰς.

z Καὶ

ποιεῖν οἱ πρεσβύτατοί τε καὶ κορυφαιότατοι τῶν προεστηκότων τῆς ἀριστοκρατίας, συναχθέντες εἰς ἰδιωτικὸν σύλλογον ὑπὸ τῶν ὑπάτων αὐτοὶ καθ' ἑαυτούς. Γάϊος μὲν ὢν Κλαύδιος ἥκιστα δημοτικὸς ὤν, καὶ ταύτην διαδεδεγμένος ἐκ προγόνων τὴν αἵρεσιν τῆς πολιτείας, αὐθαδεστέραν γνώμην εἰσέφερε, μήτε ὑπατείας, μήτ' ἄλλης ἀρχῆς τῷ δήμῳ παραχωρεῖν μηδεμιᾶς· τὸν δὲ τἀναντία πράττειν ἐπιχειρῆντας ὅπλοις κωλύειν, ἐὰν μὴ πείθωνται τοῖς λόγοις, φειδὼ μηδεμίαν ποιούμενος μήτ' ἰδιώτου, μήτ' ἄρχοντος. ἅπαντας γὰρ τοὺς ἐπιχειροῦντας τὰ πάτρια κινεῖν ἔθη, καὶ τὸν κόσμον τῶ πολιτεύματος τὸν ἀρχαῖον διαφθείρειν, ἀλλοτρίους καὶ πολεμίους εἶναι τῆς πόλεως. Τίτος δὲ Κοΐντιος ἐκ εἴα τῇ βίᾳ καθαίρεγειν τὸ ἀντίπαλον, ὀδὲ δι' ὅπλων [z] καὶ αἵματος ἐμφυλίου χωρεῖν πρὸς τὸ δημοτικὸν, ἄλλως τε καὶ δημάρχων σφίσιν ἐναντιωσομένων, ὃς [a] ἱερὰς εἶναι καὶ παναγεῖς ἐψηφίσαντο οἱ πατέρες [b] ἡμῶν, θεοὺς καὶ δαίμονας ἐγγυητὰς ποιη-

Per. Iul. 4272. Ante Chr. 442. Olymp. 84 2/3. Cat. V.C. 310. Var. 311.

maximi et illuſtriſſimi principes optimatum conſultare coepe-
runt, ipſi ſeparatim in priuatum coetum a conſulibus coacti.
C. igitur Claudius, vir minime popularis, et qui a maioribus
hanc reipublicae adminiſtrandae rationem ſectandam acceperat,
auctor erat ſententiae ſeuerioris, qua nec conſulatu, nec vllo
alio magiſtratu, plebi cedendum cenſebat: ac qui contra face-
re conarentur, armis prohibendos, niſi oratione flecti poſſent,
ita vt nemini parceretur, neque priuato homini, neque magi-
ſtratum gerenti. omnes enim, qui patrias conſuetudines, et
priſtinam atque praeclaram reipublicae formam corrumpere
conantur, alienos a ciuitate atque eius hoſtes eſſe dicebat.
Sed T. Quintius non ſinebat vi aduerſarios coërceri, neque ar-
mis et ſanguine ciuili cum plebeiis contendi, praeſertim, quum
tribunos plebis aduerſarios eſſent habituri, quos maiores Ro-
manorum ſacros ac ſanctos eſſe decreuiſſent, diis geniiſque factis
pactionum

z Καὶ δι' αἵματος *Vat.*

a Ἱερὰς legendum eſſe pro vulg. ἱερεῖς, tum ex aliis manifeſtum eſt, tum ex pag. 395. v. 32. [edit. Hudſ.] *Sylb.*

b Nota enallagen perſonae in ἡμῶν diſcriminis cauſſa factam, vt ſupra quoque p. 2139. v. 2. *Sylb.*

σάμενοι τῶν ὁμολογιῶν, καὶ τὰς μεγίστας ὅρκους κατ' ἐξωλείας αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐκγόνων, ἐάν τι παραβαίνωσι τῶν συγκειμένων, κατομοσάμενοι.

LVI. Ταύτῃ προσθεμένων τῇ γνώμῃ καὶ τῶν ἄλλων τῶν παρακληθέντων εἰς τὸ συνέδριον, παραλαβὼν τὸν λόγον ὁ Κλαύδιος· „Οὐκ ἀγνοῶ μέν, ἔφησεν, ἡλίκων κρηπὶς καταβληθήσεται συμφορῶν ἅπασιν ἡμῖν, ἐὰν ἐπιτρέψωμεν τῷ δήμῳ περὶ τῶν νόμων ψῆφον λαβεῖν· ἐκ ἔχων δ', ὅ τι χρὴ ποιεῖν, οὐδὲ δυνάμενος τοσούτοις ὄσιν ἀντιλέγειν, εἴκω τοῖς βελήμασι τοῖς ὑμετέροις. δίκαιον γὰρ, ἀποφαίνεσθαι μὲν ἕκαστον, ἃ δοκεῖ τῷ κοινῷ συνοίσειν, πείθεσθαι δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν πλειόνων κριθεῖσιν. ἐκεῖνο μέντοι παραινεῖν ὑμῖν, ὡς ἐν χαλεποῖς καὶ ἀβελήτοις πράγμασιν, ἔχω, τῆς μὲν ὑπατείας μήτε νῦν, μήθ' ὕστερον, παραχωρεῖν μηθενὶ, πλὴν τῶν πατρικίων, οἷς μόνοις ὅσιόν τε καὶ θεμιτὸν τυγχάνει· ὅταν δ' εἰς ἀνάγκην καταπεσεῖσθε, ὥσπερ νῦν, μεταδιδόναι καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

pactionum sponsoribus, et maximo iureiurando in suam suorumque posterorum perniciem, si quam pactorum partem violassent, iurato.

Quum autem in hanc sententiam iuissent alii quoque, qui *in senatum aduocati fuerant, Claudius, oratione suscepta: „Non ignoro, inquit, quantarum calamitatum in nos omnes fundamentum iaciatur, si plebi permittamus, vt de hac lege in suffragia mittatur. sed quum non habeam, quid agam, nec tot viris aduersari possim, vestris consiliis cedo. Aequum enim est, vt vnusquisque declaret, quae e republica fore existimat, sed pareat iis, quae a pluribus fuerint decreta. Illud tamen habeo, de quo vos moneam, vt in rebus difficilibus et aduersis, vt consulatu neque nunc, neque in posterum, cuiquam cedatis, praeterquam patriciis, quibus solis pium et fas est. vbi vero ad necessitatem redacti eritis, vt nunc, alios quoque ciues maximae

* *In concilium* vertit *Gelen.* et rectius forsan. nam *Dionys.* habet τὸ συνέδριον, et intelligit non de senatu, verum de illo concilio, quod τὸν ἰδιωτικὸν σύλλογον vocauerat.

τῆς μεγίστης ἐξουσίας τε καὶ ἀρχῆς, χιλιάρχους μὲν ἀντὶ τῶν ὑπάτων [c] ἀποδείκνυτε, ἀριθμὸν αὐτῶν ὁρίσαντες ὅσον δή τινα· (ἐμοὶ μὲν γὰρ ὀκτὼ, ἢ ἓξ, ἀποχρῆναι δοκεῖ.) ἐν δὲ τούτοις τοῖς ἀνδράσι μὴ ἐλάττονος ἀριθμοῦ ἔστωσαν οἱ πατρίκιοι τῶν δημοτικῶν. ταῦτα γὰρ ποιοῦντες, ὅτε τὴν τῶν ὑπάτων ἀρχὴν εἰς ταπεινὸς καὶ ἀναξίους [d] καταβαλεῖτε, ὅτε δυναστείας ἀδίκους ἑαυτοῖς κατασκευάζεσθαι δόξετε, μηδεμιᾶς ἀρχῆς μεταδιδόντες τοῖς δημοτικοῖς.„ Ἐπαινεσάντων δ' ἁπάντων τὴν γνώμην, καὶ οὐδενὸς τὰ ἐναντία λέγοντος· „Ἀκούσατε, ἔφη, ἃ καὶ τοῖς ὑπάτοις ὑμῖν ἔχω παραινεῖν. ἡμέραν προειπόντες, ἐν ᾗ τὸ [e] προβούλευμα ἐπικυρώσετε, καὶ τὰ κριθέντα ὑπὸ τῆς βουλῆς, [f] λόγον ἀπόδοτε τοῖς ἀπολογουμένοις ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τοῖς κατηγορῶσι· ῥηθέντων δὲ λόγων, ὅταν καθήκῃ τὰς γνώμας ἐρωτᾶν, μήτ' ἀπ' ἐμοῦ ἄρξασθε, μήτ' ἀπὸ [g] Κοϊντίου τουδὶ, μήτ' ἀπ' ἄλλου

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

ximae potestatis et imperii participes faciatis, et tribunos militum pro consulibus creetis, numerum eorum, quantumcunque volueritis, praefinientes. atque ego quidem octo, vel sex, sufficere puto. In hoc tamen istorum virorum numero ne pauciores sint patricii, quam plebeii. Si enim ita feceritis, nec consulatum in abiectos et indignos homines conferetis, nec dominatus iniustos vobis ipsis constituere videbimini, qui plebeios ad nullum magistratum admiseritis.„ Laudata ab omnibus eius sententia, et nullo contradicente: „Audite, inquit, quae vobis etiam consulibus suadere volo. Indicta die, ad quam senatusconsultum facturi et sancturi estis, dicendi potestatem facite legis suasoribus et dissuasoribus. verbis autem *hinc inde* factis, quum ad sententias rogandas ventum erit, nec a me, nec ab isto Quintio, nec a quoquam aliorum

c Mallem ἀποδεικνύναι legeretur. *Portus.*

d Nota modum diuersum in καταβάλητε, vt est in vulgatis, et δόξετε. *Sylb.*

e Mallem προβούλημα, vt alibi loquitur *Dionysius.* nam in vulgatis simplex βούλευμα est.

f Ante ἀπόδοτε vel deest nomen λόγον, vel verbum λέγειν, vt pag. 2294. v. 3. *Sylb.* [λόγον enim in vulgatis deest.]

g Perperam in *Ed. Steph.*

τῶν πρεσβυτέρων ἑδενὸς, ἀλλ' ἀπὸ τῆ φιλοδημοτάτη τῶν βαλευτῶν, Λευκίε Οὐαλερίε· καὶ μετὰ τῆτον ἀξιῶτε Ὁράτιον, εἴ τι βέλεται, λέγειν. ὅταν δὲ τὰς παρ' ἐκείνων γνώμας ἐξετάσητε, τότε τὲς πρεσβυτέρες ἡμᾶς κελεύσετε λέγειν. [h] ἐγὼ μὲν ἂν τὴν ἐναντιωμένην γνώμην τοῖς δημάρχοις ἀποδείξομαι, [i] πάσῃ παῤῥησίᾳ χρώμενος· τετὶ γὰρ τῷ κοινῷ συμφέρει. τὸ δὲ περὶ τῶν χιλιάρχων πολίτευμα, [k] εἰ βαλομένοις ἐςὶν, εἰσηγείσθω Τίτος Γενύκιος ἦτος· πεπωδεσάτη γὰρ ἡ γνώμη, καὶ ὑποψίαν ἥκιςα παρέξουσα γένοιτ' ἄν, ἐὰν ἦτος αὐτὴν ὁ σὸς ἀδελφὸς, ὦ Μάρκε Γενύκιε, λέγῃ." Ἐδόκει καὶ ταῦτα ὀρθῶς ὑποτίθεσθαι· καὶ οἱ μὲν ἀπῆσαν ἐκ τῆ συλλόγε. τοῖς δὲ δημάρχοις δέος ἐνέπιπτε πρὸς τὴν ἀπόῤῥητον τῶν ἀνδρῶν συνουσίαν, ὡς ἐπὶ κακῷ τινι [l] τῇ δήμῳ μεγάλῳ γενομένην, ἐπειδὴ κατ' οἰκίαν τε συνῆ-

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

aliorum ſeniorum, ſed ab iſto L. Valerio, qui omnium ſenatorum eſt maxime popularis, initium ducite: et poſt eum rogate Horatium, ſi quid velit, dicere: et vbi illorum ſententias exquiſieritis, tunc nos ſeniores dicere iubebitis. Ego quam liberrime ſententiarum tribunis contrariam dicam: hoc enim reipublicae conducit. Rogationem autem de tribunis militum creandis, ſi vos ita volueritis, T. iſte Genucius ferat. nam erit ſententia decentiſſima, et ſuſpicionem minime praebebit, ſi tuus iſte frater, o M. Genuci, eam dicat." Viſus eſt de his etiam recte monere: atque illi ex conuentu diſceſſerunt. tribunos autem timor inuaſit ob arcanos illorum congreſſus, vt in magnum aliquod plebis malum factos, quod domi, non in loco aperto

[et *Cod. Vat.*] Κοίντε. intelligendus autem *T. Quintius*, cuius paullo ante facta mentio p. 2291. v. 13. *Sylb.*

h Ἐγὼ μὲν τὴν] Rectius in *Cod. Vat.* ἐγὼ μὲν ἄν. quo modo legendum eſſe monuit *Sylb.*

i Πάσῃ τῇ παῤῥησίᾳ *Vat.*

k Ἔςιν εἰσηγείσθω, Τίτος] Legendum puto: εἰ βαλομένοις ἐςὶν ὑμῖν εἰσηγεῖσθαι, εἰσηγείσθω Τ. Γενύκιος ἦτος. *Sylb.* Forſan εἰ βαλομένοις ἐςὶν ὑμῖν, εἰσηγήσεται etc. *Portus.*

l Τῷ δήμῳ] Si quis malit τῆ δήμε, per me licet. nam in *Fragmentis* habemus ἐπὶ κακῷ τῆς πόλεως ὑμῶν ἀφῖγμαι. *Sylb.*

m Ἀλλ'

δρευσαν, [m] καὶ ἐκ ἐν τῷ φανερῷ, ἀλλὰ καὶ ἑδένα τῶν προεσηκότων τῆ δήμε, κοινωνὸν τῶν βαλευμάτων παρέλαβον. καὶ μετὰ τῆτο συνέδριον αὐτοὶ πάλιν ἐκ τῶν φιλοδημοτάτων συναγαγόντες, ἀλεξήματα καὶ φυλακὰς ἀντεμηχανῶντο πρὸς τὰς ἐπιβαλὰς, ἃς ἐκ τῶν πατρικίων ἔσεσθαι σφίσιν ὑπώπτευον.

LVII. Ὡς δὲ καθῆκεν ὁ χρόνος, ἐν ᾧ τὸ προβέλευμα ἔδει γενέσθαι, συγκαλέσαντες οἱ ὕπατοι τὴν βαλὴν, καὶ πολλὰς ὑπὲρ ὁμονοίας καὶ εὐκοσμίας ποιησάμενοι παρακλήσεις, πρώτοις ἀπέδωκαν λέγειν τοῖς εἰσηγησαμένοις δημάρχοις τὸν νόμον. καὶ παρελθὼν εἷς ἐξ αὐτῶν, [n] Κάτων Κενιόλιος, περὶ μὲν τῆ δικαίου, ἢ συμφέροντα, εἶναι τὸν νόμον, ἅτ' ἐδιδάσκεν, ἅτ' ἐμέμνητο· „θαυμάζειν δ' ἔφη τῶν ὑπάτων, ὅτι βεβαλευμένοι τε καὶ κεκριμένοι ἤδη κατὰ σφᾶς αὐτὲς, ἃ δεῖ πράτ]ειν, ὥσπερ ἀδοκίμασον πρᾶγμα καὶ βαλῆς δεόμενον, εἰς τὸ συνέδριον ἐπεχείρη-

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 $\frac{2}{3}$. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

aperto *et publico*, conſediſſent *et conſilium habuiſſent*, nec vllum e tribunis plebis ad illud conſilium admiſiſſent. Poſtea ipſi quoque, concilio iterum ex ciuibus maxime popularibus conuocato, remedia et praeſidia viciſſim aduerſus inſidias, quas ſibi a patriciis ſtructum iri ſuſpicabantur, excogitabant.

Quum autem tempus veniſſet, quo ſenatuſconſultum faciendum erat, conſules, conuocato ſenatu, poſt multas de concordia et modeſtia adhortationes, tribunis legis auctoribus primum dicendi poteſtatem fecerunt. Quare progreſſus vnus ex ipſis, C. Canuleius, de legis aequitate, aut vtilitate, nihil dixit, neque vllam mentionem fecit: ſed, „mirari ſe, dixit, quod conſules, quum iam inter ſeipſos conſultaſſent, et ſtatuiſſent, quid eſſet faciendum, tamen de re, quaſi nondum examinata et conſultationis indigente, ad ſenatum referre auſi fuiſſent,

m Ἀλλ' ἐκ ἐν τῷ φανερῷ, καὶ *Vat.*

n Κάτων Κενολήϊος. et mox pag. 2297. v. 1. Κενολήϊε in *Cod. Vat.* Rectius (cum *Sylb.*) Γάϊος Κανολήϊος, vel (cum *Porto*) Γάϊος Κανολήϊος. *Canuleius* ſine praenomine in *Lapi* verſione: *C. Canuleius* apud *Liuium*: quem in verſione ſequi non dubitaui.

σαν εἰσφέρειν, καὶ λόγον ἀπέδωκαν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς προαιρεμένοις, εἰρωνείαν εἰσάγοντες, ὅτε ταῖς ἑαυτῶν ἡλικίαις ἁρμόττουσαν, οὔτε τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς προσήκουσαν. πονηρῶν τ' ἀρχὰς ἔφη πολιτευμάτων αὐτοὺς εἰσάγειν, ἀπόῤῥητα βουλευτήρια συνάγοντας ἐν ἰδίαις οἰκίαις, καὶ οὐδὲ ἅπαντας τοὺς βουλευτὰς εἰς ταῦτα παρακαλοῦντας, ἀλλὰ τοὺς σφίσιν αὐτοῖς ἐπιτηδειοτάτους. τῶν μὲν οὖν ἄλλων συνέδρων τῶν ἀπελαθέντων τῆς κατοικιδίου βουλῆς ἧττον ἔφη θαυμάζειν· Μάρκος δὲ Ὁρατίος καὶ Λεύκιος Οὐαλέριος, τῶν καταλυσάντων τὴν ὀλιγαρχίαν, ὑπατικῶν ἀνδρῶν, καὶ ἡδέως ἧττον ἐπιτηδείων τὰ κοινὰ βουλεύειν, τὴν ἀπαξίωσιν τῆς εἰς τὸ συνέδριον παρακλήσεως ἐκπεπλῆχθαι, καὶ ἀδύνασθαι συμβάλλειν, ἐπὶ τίνι λόγῳ δικαίῳ, εἰκάζειν δὲ μίαν αἰτίαν, ὅτι πονηρὰς καὶ ἀσυμφόρους γνώμας εἰσηγεῖσθαι μέλλοντες κατὰ τῶν δημοτικῶν, οὐκ ἐβούλοντο παρακαλεῖν εἰς ταῦτα τὰ συνέδρια τοὺς φιλοδημοτάτους, ἀγανακτήσοντας δηλονότι, καὶ περιοψομένους οὐδὲν ἄδικον πολίτευμα κατὰ τοῦ δήμου γινόμενον.

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

fuiſſent, et de ea dicendi poteſtatem cuiuis feciſſent; auctores diſſimulationis, neque ſuae aetati conuenientis, neque tanti imperii magnitudinem decentis. *quin* et prauorum inſtitutorum initia in rempublicam eos inuehere dixit, qui occulta concilia in priuatas aedes conuocarent: nec tamen omnes ſenatores, ſed tantum ſibi familiariſſimos, ad haec vocarent. Quod igitur alii ſenatores ab illo priuato conſilio abacti fuiſſent, minus ſe mirari dixit: ſed quod M. Horatius et L. Valerius, qui decemuiratum ſuſtulerant, viri conſulares, nec vllis minus idonei ad reipublicae conſulendum, indigni fuiſſent iudicati, qui in ſenatum vocarentur, ſe obſtupefactum eſſe, neque poſſe ſe coniicere, quamnam iuſtam ob cauſſam *id feciſſent:* ſe tamen vnam coniecturis aſſequi, quod, prauarum et perniciosarum ſententiarum contra plebeios auctores futuri, noluerint ad haec conſilia homines plebis ſtudioſiſſimos aduocare, qui nimirum iniquo animo id laturi eſſent, neque paſſuri, vllum iniquum inſtitutum aduerſus plebem conſtitui.

Talia

Τοιαῦτα τοῦ Κενιολίου μετὰ πολλοῦ σχετλιασμοῦ λέγοντος, καὶ τῶν μὴ παραληφθέντων εἰς τὸ συνέδριον βουλευτῶν πρὸς ὀργὴν δεξαμένων τὸ πρᾶγμα, παρελθὼν ἕτερος τῶν ὑπάτων, Γενύκιος, ἀπολογεῖσθαι καὶ πραΰνειν τὰς ὀργὰς αὐτῶν ἐπειρᾶτο, διδάσκων, „ὅτι τοὺς μὲν φίλους παραλάβοιεν, οὐχ ἵνα τι κατὰ τοῦ δήμου [o] διαπράξαιντο, ἀλλ' ἵνα μετὰ τῶν ἀναγκαιοτάτων βουλεύσαιντο, τί πράττοντες ἐὐ ὁποτέραν [p] δόξωσιν ἐλαττῶν τῶν αἱρέσεων, πότερον ταχεῖαν ἀποδιδόντες τῇ βουλῇ περὶ τοῦ νόμου διάγνωσιν, ἢ χρονιωτέραν. Ὁράτιον δὲ καὶ Οὐαλέριον οὐκ ἄλλης τινὸς χάριν αἰτίας μὴ παραλαβεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀλλ' ἵνα μή τις ὑποψία περὶ αὐτῶν παρ' ἀξίαν ᾖ τοῖς δημοτικοῖς, ὡς μεταβεβλημένων τὴν προαίρεσιν τῆς πολιτείας, ἐὰν ἄρα ἐπὶ τῆς [q] ἑτέρας γένωνται γνώμης, τῆς ἀξιούσης ἀναβαλέσθαι τὴν περὶ τοῦ νόμου διάγνωσιν εἰς ἕτερον καιρὸν ἐπιτηδειότερον. LVIII.

Talia cum Canuleius magna cum indignatione diceret, et ſenatores, qui in conſilium admiſſi non fuerant, rem iniquo animo ferrent, progreſſus conſulum alter, Genucius, factum purgare, atque eorum iram lenire conabatur, docens, „a ſe amicos aſſumtos fuiſſe, non vt contra plebem agerent, ſed vt cum ſuis maxime neceſſariis conſultarent, qua ratione neutram factionem imminuere viderentur, vtrum celeriter, an tardius, legis ferendae cognitione ſenatui permiſſa. Horatium vero et Valerium nulla alia de cauſſa in conſilium a ſe non fuiſſe aſſumtos, quam ne qua ſuſpicio de illis contra eorum dignitatem inter plebeios oriretur, quaſi ſententiam mutaſſent de reipublicae adminiſtrandae ratione, ſi in aliorum ſententiam iuiſſent, quae legis cognitionem in aliud tempus magis opportunum differendam cenſebat. ſed quando omnibus,

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

o Ante διαπράξαιντο videtur deeſſe τι, vel ſimile quidpiam. *Sylb.* Scilicet τι deeſt vulgatis.

p Δόξωσιν *Vat.* quod rectius eſſe viderat *Sylb.* quam vulgatum δόξωσι.

q Ἑτέρας in *Vat.* et *Lapi Cod.* quod et *Sylburgio* placuit. nam in vulgatis legitur ἑτέρων.

r Seri-

ἐπειδὴ δὲ ἅπασι τοῖς παραληφθεῖσιν [r] ἡ συντομωτέρα διάγνωσις ἀμείνων ἔδοξεν εἶναι τῆς βραδυτέρας, πράττειν, ὡς ἐκείνοις ἐφάνη.» Ταῦτ' εἰπὼν, καὶ θεὸς [s] ἐπομοσάμενος ἢ μὴν τἀληθῆ λέγειν, «καὶ τὰς παρακληθέντας ἐκ τῶν βελευτῶν, ἔφη πᾶσαν [t] ἀπολύσασθαι διαβολὴν, ἐ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις. ὅταν γὰρ οἱ βουλόμενοι κατηγορεῖν καὶ ἀπολογεῖσθαι περὶ τοῦ νόμου, διεξέλθωσι τὰ δίκαια, πρώτας ἐπὶ τὴν [u] ἐρώτησιν τῆς γνώμης [x] κατάγειν ἐχὶ τοὺς πρεσβυτάτους καὶ τιμιωτάτους τῶν βελευτῶν, οἷς ἐκ τῶν πατρίων ἐθισμῶν καὶ τοῦτ' [y] ἀποδίδοται τὸ γέρας, ἀδὲ τοὺς δι' ὑποψίας ὄντας παρὰ τοῖς δημοτικοῖς, ὡς ἀδὲν ὑπὲρ αὐτῶν χρηστὸν ἔτε λέγοντας, ἔτε φρονοῦντας, ἀλλ' ἐκ τῶν νεωτέρων τοὺς δοκοῦντας εἶναι φιλοδημοτάτους.»

Per. Iul. 4272. Ante Chr. 442. Olymp. 84 2/3. Cat. V.C. 310. Var. 311.

bus, qui *ad id consilium* assumti fuerant, cognitio celerior, quam tardior, visa est melior, se, vt illis visum est, facere.» Quum haec dixisset, et per deos iurasset, se vera dicere, addidit, «omnes etiam senatores, qui fuerant aduocati, non verbis, sed factis, omnem criminationem diluturos. postquam enim, qui legem dissuadere, aut suadere voluissent, iura sua protulissent, se primum sententias exquisiturum, non ex maximis natu et honoratissimis senatoribus, ad quos ex patria consuetudine hic honor defertur, neque ex iis, qui plebeiis essent suspecti, quasi nihil boni pro ipsis, aut dicturi, aut sensuri essent;

r Scripturam hanc agnoscit etiam *Lapi* versio. quae si auctoris est, dicuntur haec a consule ad mitigandam tribunorum indignationem, qui SC. totis viribus vrgebant. nam quod ad patriciorum mentem attinet, sequitur potius inuersus verborum ordo, ἡ βραδυτέρα διάγνωσις ἀμείνων ἔδοξεν εἶναι τῆς συντομωτέρας, quia plerisque in ea factione cognitio legis istius in seros annos propaganda videbatur, vel potius plane repudianda: vt perspicuum est ex sequentibus. *Sylb.*

s In *Ed. Steph.* ἐπωμοσάμενος, itidemque κατωμοσάμενοι supra p. 2292. v. 3. *Sylb.*

t Διαλύσεσθαι malit *Sylb.* quo modo etiam *Lapus* videtur legisse.

u Pro ἐρώτησιν sensus requirit potius ἀγόρευσιν, ἀπόφασιν, vel simile quid.

x Κατάγειν positum pro κατάξειν. *Sylb.*

y Ἀποδίδοσθαι] Videtur deesse vox ἔφη, aut affinis alia: nisi dicamus, ἀποδίδοται legendum esse. *Port.*

LIX. Ὑποσχόμενος δὲ ταῦτα, καὶ δοὺς ἐξουσίαν τοῖς βουλομένοις λέγειν, ἐπειδὴ ἔτε κατηγορήσων, ἔτ' ἀπολογησόμενος ἐδεὶς ὑπὲρ τοῦ νόμου παρῆει, παρελθὼν αὖθις ἐρωτᾷ πρῶτον Οὐαλέριον, τί τῷ κοινῷ συμφέρει, καὶ τί προβουλεῦσαι τοῖς συνέδροις παραινεῖ. ὁ δ' ἀνασὰς, καὶ πολλοὺς [z] διεξελθὼν ὑπὲρ αὐτοῦ τε καὶ τῶν προγόνων λόγους, ὡς ἐπὶ τῷ συμφέροντι τῆς πόλεως τοῦ δημοτικοῦ μέρους προϊσαμένων, καὶ καταριθμησάμενος ἅπαντας ἐξ ἀρχῆς τοὺς κατασχόντας τὴν πόλιν κινδύνους, ἐκ τῶν τἀναντία πεπολιτευμένων, τοῖς τ' ἀπεχθῶς ἐσχηκόσι πρὸς τὸ δημοτικὸν ἅπασιν, ἀλυσιτελὲς γενόμενον [a] ἀποδείξας τὸ μισόδημον· ἐπαίνους τε πολλοὺς περὶ τοῦ δήμου ποιησάμενος, ὡς αἰτιωτάτου τῇ πόλει γεγονότος ἑνὸς μόνου τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἡγεμονίας· ἐπεὶ [b] δὲ

Per. Iul. 4272. Ante Chr. 442. Olymp. 84 1/2. Cat. V.C. 310. Var. 311.

esset; sed ex iunioribus, qui maxime populares haberentur.» Haec autem pollicitus, factaque volentibus dicendi potestate, quum nemo legem dissuasurus, aut suasurus, prodiret, progressus iterum, rogauit primum Valerium, quid e republica esset, et quid senatui statuendum censeret. Ille vero, quum surrexisset, et multa verba de se atque suis maioribus fecisset, qui pro reipublicae commodis partium plebeiarum patroni fuerant; et ab initio enumerasset omnia pericula, in quae respublica inciderat ob eos, qui contrariae factionis erant; et demonstrasset omnibus plebis inimicis, qui suum in plebem odium declarassent, damnosum *id* fuisse; et multis laudibus plebem prosequutus fuisset, quod non solum libertatis, verum etiam principatus reipublicae praecipuus auctor fuisset: quum, *inquam*, haec

z Διεξελθὼν *Var.* vulgo διελθὼν.

a Structurae ratio postulat ἀποδείξας. attamen et *Lapi* versio vulgatum ἀποδείξασι repraesentat: *atque dicens, eis omnibus, qui se inimice erga plebeios habuissent, fuisse inutile, demonstrasse in plebem odium. Sylb.* Haec ita puto legenda: διδάξας ἅπασιν ἀλυσιτελὲς γενόμενον ἀποδείξασι etc. *Port.*

b Δὲ in redditione notatum etiam

ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις διεξῆλθε, τελευτῶν ἔφη μὴ δύνασθαι πόλιν ἐλευθέραν εἶναι, ἐξ ἧς ἂν τις τὴν ἰσότητ' ἀνέλῃ· ἔφη τε δοκεῖν ἑαυτῷ τὸν μὲν νόμον δίκαιον εἶναι, τὸν ἀξιοῦντα πᾶσι Ῥωμαίοις μετεῖναι τῆς ὑπατικῆς ἀρχῆς, τοῖς [c] γε δὴ βίον ἀνεπίληπτον ἐσχηκόσι, καὶ πράξεις [d] ἀποδεδειγμένοις τῆς τιμῆς ταύτης ἀξίας· τὸν δὲ καιρὸν οὐκ ἐπιτήδειον εἰς τὴν [e] αὐτοῦ διάγνωσιν, ἐν πολεμικαῖς ὑπαρχούσης ταραχαῖς τῆς πόλεως· συνεβούλευέ τε τοῖς μὲν δημάρχοις ἐᾶν τὴν κατα-
γραφὴν γενέσθαι τῶν στρατιωτῶν, καὶ τὴν ἔξοδον μὴ κωλύειν τῶν καταγραφέντων· τοῖς [f] δὲ ὑπάτοις, ὅταν τὸ κράτιστον τέλος ἐπιθῶσι τῷ πολέμῳ, πρῶτον ἁπάντων τὸ περὶ τοῦ νόμου προβούλευμα εἰς τὸν δῆμον ἐξενεγκεῖν. ταῦτα δὲ [g] γραφῆναί τε ἤδη καὶ διομολογηθῆναι πρὸς

ἀμφοτέρων. Ταύτην ἀποδειξαμένου τὴν γνώμην Οὐαλερίου, καὶ μετὰ τοῦτον Ὁρατίου· δεύτερον γὰρ τοῦτῳ λόγον ἀπέδωκαν οἱ ὕπατοι· [h] ταὐτὸ πάθος ἅπασι τοῖς [i] παροῦσι συνέβη. οἱ μὲν γὰρ ἀνελεῖν τὸν νόμον βουλόμενοι, τὴν ἀναβολὴν τῆς περὶ αὐτοῦ διαγνώσεως ἀγαπητῶς ἀκούσαντες, τὸ μετὰ τὸν πόλεμον ἐπάναγκες εἶναι σφίσι προβουλεῦσαι περὶ αὐτοῦ, χαλεπῶς [k] ἀπεδέξαντο· οἱ δὲ κύριον ὑπὸ τοῦ συνεδρίου κριθῆναι προαιρούμενοι, τὸ μὲν ὁμολογημένον δίκαιον εἶναι τὸν νόμον, ἀσμένως ἤκουον· τὸ δ' εἰς ἑτέρους ἐκπίπτειν χρόνους τὸ προβούλευμα, πρὸς [l] ὀργὴν ἐλάμβανον.

Θορύβου δὲ, [l] ὅπερ εἰκὸς, ἐπὶ τῇ γνώμῃ γενομένου, LX. διὰ τὸ μὴ πᾶσι τοῖς μέρεσιν αὐτῆς εὐαρεστεῖν ἀμφοτέ-

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

haec atque his similia oratione persequutus fuisset, tandem dixit, fieri non posse, vt ea ciuitas sit libera, ex qua aequabilitas sublata est: dixitque, videri sibi eam rogationem esse iustam, quae postularet, vt omnes ciues Romani ad consulatum admitterentur, qui *scilicet* vitam inculpatam vixissent, et qui res hoc honore dignas gessissent; sed tempus ad ipsius *rogationis* cognitionem non esse opportunum, dum in bellicis tumultibus respublica versaretur. suadebatque tribunis, vt sinerent milites conscribi, nec eos, qui fuissent conscripti, impedirent, quo minus ad militiam proficiscerentur: consulibus vero, vt, post optimum finem bello impositum, primum et ante omnia senatusconsultum de rogatione promulgarent. Haec autem iam scribenda, et sponsione ab vtrisque confirmanda *censebat.* Hac

Hac sententia a Valerio dicta et post eum ab Horatio, (huic enim secundo dicendi potestatem consules fecerunt) accidit, vt non omnes, qui aderant, eodem modo afficerentur. Nam qui rogationem tolli cupiebant, dilationem eius cognitionis lubenter audiuerunt: sed quod, confecto bello, sibi senatusconsultum de ea *rogatione* necessario faciendum esset, hoc moleste tulerunt. qui vero eam senatusconsulto ratam fieri cupiebant, quod confessum esset, eam rogationem esse aequam, id lubenter audiebant: quod vero in alia tempora senatusconsultum differretur, hoc iniquo animo ferebant.

Tumultu autem (vt verisimile est) ob eam sententiam exorto, quod neutris omnes illius *sententiae* partes gratae essent,

etiam alibi: alioqui mallet fortasse quispiam ἐπειδή. *Sylb.* Non agnoscit *Vat.*

c Pro τε [quod in vulgatis est] aptius legemus γε. *Sylb.*

d Ἀποδεδειγμένοις in simili loquendi genere habuimus etiam supra, p. 435. v. 21. [edit. Hudf.] at p. 96. v. 2. [eiusd. edit.] pro eodem vsurpatum ἐπιδεδειγμένοις: quod est paullo vsitatius. *Sylb.*

e Ita etiam in *Vat.* et *Lapi Cod.* Perperam in *Ed. Steph.* ἑαυτοῦ.

f Ad praecedens μὲν melius hic congruit δὲ, quam τε. *Sylb.* Δὲ habet *Vat.* τε vulg.

g Si γραφῆναί et διομολογηθῆναι praesenti tempore accipere malis, sic vertere locum poteris: *atque haec scribi iam volebat, et ab vtraque parte approbari.* sic certe *Lapus: haec scribi iam volebat, et vtrosque consentire. Sylb.*

h Omnino legendum ὃ ταὐτό. alioqui haec cum sequentibus pugnabunt. *Port.*

i Παροῦσι agnoscit etiam *Lapi* versio: *omnes adstantes.* alioqui admitti posset etiam παρισῶσι, *omnibus, qui ad sententiam dicendam prodibant. Sylb.*

k Ἐπελέξαντο] Procul dubio legendum ἀπεδέξαντο: vt *Lapus* quoque vertit: *grauiter accipiebant. Sylb.*

l Et ὅπερ retineri potest, et ὥσπερ admitti. *Sylb.*

 m Τρίτην]

ρας, παρελθὼν ὁ ὕπατος [m] τρίτον ἠρώτα Γάϊον Κλαύδιον, ὃς ἐδόκει τῶν προεσηκότων τῆς ἑτέρας τάξεως, τῇ ἐναντιωμένης τοῖς δημοτικοῖς, αὐθαδέστατος εἶναι καὶ δυνατώτατος. ἔτος ἐκ παρασκευῆς διεξῆλθε λόγοι κατὰ τῶν δημοτικῶν, πάνθ', ὅσα ἔδοξε πώποτε ἐναντία τοῖς καλοῖς καὶ πατρίοις [n] ἐθισμοῖς, ὑπομιμνήσκων· ἃ κεφάλαιον ἦν, εἰς ὃ κατέσκηπ]εν ἡ γνώμη, μηδεμίαν ἀποδιδόναι τῇ βελῇ διάγνωσιν ὑπὲρ τᾶ νόμω τὰς ὑπάτας, μήτ' ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ, μήθ' ὕστερον, ὡς ἐπὶ καταλύσει τῆς ἀριστοκρατίας εἰσφερομένας, καὶ συγχεῖν μέλλοντος ἅπαντα τὸν κόσμον τῆς πολιτείας. γενομένης δὲ πρὸς τὴν γνώμην ἔτι πλείονος θορύβω, τέταρτος ἀνίσταται κληθεὶς Τίτος Γενύκιος, ἀδελφὸς θατέρου τῶν ὑπάτων· ὃς ὀλίγα διαλεχθεὶς ὑπὲρ τῶν κατεχόντων καιρῶν τὴν πόλιν, ὅτι δυοῖν ἀνάγκη τῶν χαλεπωτάτων θάτερον ταύτῃ συμπεσεῖν, ἢ διὰ τὰς πολιτικὰς ἔριδας καὶ φιλοτιμίας, ἰσχυρὰ τὰ τῶν ἐχθρῶν ποιῆσαι πράγματα,

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

essent, consul progressus, tertium C. Claudium sententiam rogauit, qui principum alterius factionis plebi aduersariae pertinacissimus et potentissimus habebatur. Is praemeditatam orationem contra plebem habuit, omnia, quaecunque vnquam praeclaris et patriis moribus contraria existimarat, commemorans: cuius orationis caput, ad quod eius tendebat sententia, erat, ne coss. vllam senatui rogationis cognitionem, neque in praesentia, neque in posterum, darent, quod ea ferretur in optimatum dominatus euersionem, et omnem reipublicae praeclaram disciplinam perturbatura esset. Longe autem maiore tumultu ob hanc sententiam sequuto, quartus T. Genucius, alterius consulis frater, qui pauca loquutus de temporibus, in quae inciderat respublica, dixit, necesse esse, e duobus grauissimis malis alterum huic euenire: vel vt ob ciuiles contentiones et ambitiosas altercationes res hostium corroboraret; vel,

m Τρίτην] τρίτον *Vat.* quod et *Sylburgio* placuisse video.

n Post ἐθισμοῖς sensus requirere videtur τῷ δήμῳ πεπραγμένα. attamen et *Lapi* versio vulgatam lectionem agnoscit. *Sylb.*

o Illud

ἢ τὰς ἔξωθεν ἐπιφερομένας ἀποτρίψασθαι [o] βλομένη, κακῶς τὸν οἰκεῖον καὶ πολιτικὸν διαλύσασθαι πόλεμον· ἔφησε, δυοῖν ὄντων κακῶν, ὧν ἀνάγκη θάτερον ἄκοντας ὑπομεῖναι, τοῦτ' αὐτῷ δοκεῖν εἶναι λυσιτελέστερον, τὸ συγχωρῆσαι τῷ δήμῳ τὴν βελὴν παρασπάσαί τι τᾶ νόμω τῆς πατρίδ μᾶλλον πολιτείας, ἢ τοῖς ἀλλοφύλοις καὶ πολεμίοις καταγέλαστον ποιῆσαι τὴν πόλιν. Ταῦτ' εἰπών, τὴν δοκιμασθεῖσαν ὑπὸ τῶν παραγενηθέντων ἐν τῷ κατ' οἰκίαν συνεδρίῳ γνώμην εἰσέφερεν, ἣν εἰσηγήσατο Κλαύδιος, ὥσπερ ἔφην, ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχας ἀποδειχθῆναι, τρεῖς μὲν ἐκ τῶν πατρικίων, τρεῖς δ' ἐκ τῶν δημοτικῶν, ἐξουσίαν ἔχοντας ὑπατικήν· ὅταν δὲ τελῶσιν ἔτοι τὴν ἀρχὴν, καὶ καθήκῃ νέας ἀρχὰς ἀποδείκνυσθαι, τὴν βελὴν καὶ τὸν δῆμον αὖθις συνελθόντας διαγνῶναι, πότερον ὑπάτας, ἢ χιλιάρχας, βούλονται παραλαβεῖν τὴν ἀρχήν. ὅ τι δ' ἂν ἅπασι δόξῃ ψῆφον ἐπενέγκασι, τοῦτ' εἶναι κύριον. ἐπιτελεῖσθαι δὲ τὸ προβούλευμα καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν.

vel, si externorum hostium impetum propulsare vellet, male domesticum et ciuile bellum componeret. quum autem duo essent mala, quorum alterum necesse esset illos inuitos pati, dixit, videri sibi hoc magis expedire, nimirum, vt senatus plebem potius sineret aliquid de auitae reipublicae decore detrahere, quam committeret, vt respublica alienigenis et hostibus esset ludibrio. His dictis, sententiam, comprobatam ab iis, qui in priuato consensu interfuerant, in medium protulit, cuius (vt dixi) auctor fuerat Claudius: vt *scilicet* pro consulibus tribuni militum tres ex patriciis, et tres ex plebeiis, consulari potestate praediti crearentur: qui vbi sui imperii tempus exegissent, et noui magistratus creandi essent, senatus populusque Romanus iterum coacti dispicerent, vtrum consules, an tribunos militum, imperium gerere vellent, et quod omnibus post lata suffragia visum fuisset, id ratum esset. fieri autem senatusconsultum quotannis.

Hanc

o Illud βλομένη ferri potest, si referatur ad ταύτῃ συμπεσεῖν. alioqui legendum esset βλομένην. *Sylb.*

p Αὐτοὶ

LXI. Ταύτην ἀποδειξαμένης τὴν γνώμην Γενυκίης, πολὺς ἐξ ἁπάντων ἔπαινος ἐγίνετο· καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον ἀνιστάμενοι μικρᾷ δεῖν πάντες ταῦτα συνεχώρουν κράτιστα εἶναι, γράφεται δὴ τὸ προβούλευμα ὑπὸ τῶν ὑπάτων, καὶ λαβόντες αὐτὸ μετὰ πολλῆς χαρᾶς οἱ δήμαρχοι προῆλθον εἰς τὴν ἀγοράν. ἔπειτα καλέσαντες τὸ πλῆθος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, πολλὰς διέθεντο τῆς βουλῆς ἐπαίνους, καὶ παραγγέλλειν τὴν ἀρχὴν ἐκέλευον τοῖς ἐθέλουσι τῶν δημοτικῶν, ἅμα τοῖς πατρικίοις. ὅτῳ δ' ἄρα κῦφόν τι πρᾶγμά ἐστιν ἐπιθυμία δίχα λόγου γινομένη, καὶ ταχὺ μεταπίπτον ἐπὶ θάτερα μέρη, μάλιστα δὲ ἡ τῶν ὄχλων· ὥσθ' οἱ περὶ παντὸς ποιούμενοι τέως τῆς ἀρχῆς μεταλαβεῖν, καὶ εἰ μὴ δοθείη τοῦτ' αὐτοῖς ὑπὸ τῶν πατρικίων, ἢ καταλείψοντες τὴν πόλιν, ὡς πρότερον, ἢ διὰ τῶν ὅπλων [p]αὐτὸ ληψόμενοι, ἐπειδὴ τὸ συγχώρημα ἔλαβον, ἀπέσησαν εὐθὺς τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τὰς σπουδὰς ἐπὶ θάτερον μετέβαλον. [q]πολλῶν γε δή τι δημοτικῶν παραγγελλόντων τὴν χιλιαρχίαν, καὶ κατεσπουδασμένας ποιουμένων τὰς δεήσεις, οὐδένα τῆς τιμῆς ταύτης ἄξιον εἶναι ὑπέλαβον· ἀλλὰ γενόμενοι τῆς ψήφου κύριοι, τοὺς ἐκ τῶν πατρικίων μετιόντας αὐτὴν ἄνδρας ἐπιφανεῖς, χιλιάρχους ἀποδεικνύουσιν, Λεύλον Σεμπρώνιον Ἀτρατῖνον, καὶ Λεύκιον Ἀτίλιον [r]Λόγγον, καὶ Τίτον [s]Κλούσιον Σικελόν.

LXII. Οὗτοι παραλαμβάνουσι πρῶτοι τὴν ἀνθύπατον ἀρχήν, [r]κατὰ τὸν τρίτον ἐνιαυτὸν τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ τετάρτης ὀλυμπιάδος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Διφίλου. [u]μετασχόντες δ' αὐτῆς ἑβδομήκοντα καὶ τρεῖς μόνον ἡμέρας, ἀποτίθενται κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἐθισμόν, ἐκ θεοπεμπτων τινῶν σημείων κωλυτηρίων αὐτοῖς τὸ πράττειν τὰ κοινὰ γενομένων. τούτων δὲ τὴν ἐξουσίαν ἀπειπαμένων, ἡ βουλὴ συνελθοῦσα μεσοβασιλεῖς ἀποδείκνυσι. καὶ ἐκεῖνοι προεισπόντες ἀρχαιρεσίας, καὶ τῷ δήμῳ τὴν

Per. Iul. 4272. *Ante Chr.* 442. *Olymp.* 84 2/3. *Cat.* *V.C.* 310. *Var.* 311.

Hanc sententiam a Genucio dictam omnes summis laudibus efferre coeperunt: et qui post illum surrexerunt fere omnes haec optima esse sunt confessi. itaque senatusconsultum a consulibus factum est; eoque accepto, tribuni plebis cum ingenti laetitia in forum prodierunt. deinde, plebe ad concionem conuocata, multis laudibus senatum sunt prosequuti, et iusserunt omnes plebeios, qui vellent, cum patriciis magistratum petere. Cupiditas autem sine ratione (praecipue vero turbae) res est adeo leuis, et quae confestim in alteram partem inclinat: vt ii, qui antea omnino et quauis ratione ad magistratum admitti volebant, et qui nisi a patriciis hoc impetrassent, aut vrbem deserturi, vt ante, aut armis eam occupaturi erant, quum, quod petebant, ipsis concessum fuisset, continuo a sua cupiditate recesserint, et studia sua in alteram partem contulerint. Quum igitur multi plebeii tribunatum militum peterent, et magno studio preces adhiberent, illi nullum hoc honore dignum iudicarunt: sed quum suffragiorum ius penes se habuissent, patricios, qui eum *magistratum* petebant, viros illustres, tribunos militum crearunt, A. Sempronium Atratinum, L. Atilium Longum, et T. Cloelium Siculum.

Per. Iul. 4273. *Ante Chr.* 441. *Olymp.* 84 3/4. *Cat.* *V.C.* 311. *Var.* 312.

Hi primi proconsulare imperium acceperunt tertio anno LXXXIV. olympiadis, archonte Athenis Diphilo. id autem per solos LXXIII. dies retinuerunt, et ex prisca patriae consuetudine vltro postea deposuerunt; quod coelestia quaedam signa apparuissent, quae illos rempublicam gerere vetabant. Quum autem isti se magistratu eo abdicassent, senatus coactus interreges creauit. Illi, indictis comitiis, et cognitione populo permissa,

p Αὐτοὶ [quae est lectio vulgatarum] etiam in *Lapi* versione. Si quis αὐτὸ malit, vt τοῦτο v. 13. suo fruatur iudicio. *Sylb.* Αὐτὰ *Vat.*

q Πολλῶν γέ τοι δημοτικῶν *Vat.*

r Ita in *Vat.* et *Lapi Cod.* quod probat etiam *Sigonius.* Perperam in *Ed. Steph.* Λᾶσκα. et in *Cod. Vat.* Ἀτέλιον Λᾶσκον.

s Apud *Diodorum* Κοίντιον. *Liuius* habet *Caecilium.* Verum *Cloelium* [vt et hic Κλοίλιον] ex *Lapi* versione reponendum censet *Sigonius* ad *Liu.* l. IV. c. 7. In *Cod. Vat.* Κλύλιον.

t Vide Chronologiam *Dodwellianam.*

u Possis etiam legere κατασχόντες δὲ αὐτήν. *Sylb.*

x Plurale

διάγνωσιν ἀποδιδόντες, εἴτε βάλεται χιλιάρχας, εἴτε ὑπάτας ἀποδεῖξαι, κρίναντος αὐτῷ μένειν ἐπὶ τοῖς ἐξαρχῆς ἐθισμοῖς, [x] ἀπέδωκαν τοῖς βουλομένοις τῶν πατρικίων [y] μετιέναι τὴν ὕπατον ἀρχήν· καὶ γίνονται πάλιν ἐκ τῶν πατρικίων [z] ὕπατοι Λεύκιος Παπίριος Μογιλλάνος καὶ Λεύκιος Σεμπρώνιος Ἀτρατῖνος, ἑνὸς τῶν ἀποθεμένων τὴν χιλιαρχίαν ἀδελφός. αὗται δύο κατὰ τὸν αὐτὸν ἐνιαυτὸν ἀρχαὶ Ῥωμαίων αἱ τὸ μέγιστον ἔχουσαι κράτος ἐγένοντο. πλὴν ἐκ ἐν ἁπάσαις ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χρονογραφίαις ἀμφότεραι [a] φαίνονται, ἀλλ' ἐν αἷς μὲν οἱ χιλίαρχοι μόνον, ἐν αἷς δὲ οἱ ὕπατοι, ἐν δὲ πολλαῖς δ' ἀμφότεραι, αἷς ἡμεῖς ἐκ ἄνευ λογισμοῦ συγκατατιθέμεθα, πιστεύοντες δὲ ταῖς ἐκ τῶν ἱερῶν τε καὶ ἀποθέτων βίβλων [b] μαρτυρίαις. ἄλλο μὲν ἔν ἀδὲν ἐπὶ τῆς τότων

missa, vtrum consules, an tribunos militum, creare mallet, quum ille decreuisset in pristina consuetudine manere, omnibus patriciis, qui id vellent, consulatus petendi potestatem fecerunt. Atque iterum ex patriciis consules facti sunt L. Papyrius Mugillanus et L. Sempronius Atratinus, frater vnius eorum, qui tribunatum militum deposuerunt. Hi duo magistratus, qui maximam potestatem haberent, Romae eodem anno fuerunt. non tamen in omnibus Romanis annalibus vterque *magistratus* exstat: sed in aliis soli tribuni militum, in aliis consules, in paucis vterque magistratus, quibus nos non sine ratione assentimur; quippe qui fidem habeamus sacrorum et reconditorum librorum testimoniis. His igitur coss. nullae aliae res,

Per. Iul. 4273. *Ante Chr.* 441. *Olymp.* 84 ¾. *Cat.* *V.C.* 311. *Var.* 312.

x Plurale agnoscit etiam *Lapi* versio: vt feratur ad interreges, non ad plebem. *Sylb.* Ἀπέδωσαν *Vat.*

y Μετεῖναι] Rectius μετιένοι, vt paullo ante p. 2305. v. 4. μετιόντας. *Sylb.*

z In *Ed. Steph.* ὕπατοι Μενύκιος Παρτρίκιος. et in *Cod. Vat.* ὕπατοι Μενύκιος Παπύριος: foedo errore (vt notauit *Sigon.*) pro ὕπατοι μὲν Λεύκιος Παπύριος etc.

a Pro φαίνονται supra legitur φέρονται, p. 1793. v. 8. *Sylb.*

b Ἀποθέτων βίβλων] Ἀποθέτας βίβλους vocat libros, qui in sacris, aut publicis scriniis repositi asseruarentur: eosdem fortasse cum ἱεραῖς δέλτοις supra p. 58. v. 6. [edit. Hudf.] Pulchre huc faciunt *Liuiana* ista; consules eos illo anno fuisse, qui neque

ἀρχῆς, ἔτε [c] πολέμιον, ἔτε πολιτικὸν ἔργον, ἱστορίας ἄξιον ἐπράχθη, συνθῆκαι δὲ πρὸς τὴν Ἀρδεατῶν πόλιν ἐγένοντο περὶ φιλίας τε καὶ συμμαχίας· ἐπρεσβεύσαντο γὰρ, ἀποτιθέμενοι τὰ περὶ τῆς χώρας ἐγκλήματα, παρακαλοῦντες φίλοι Ῥωμαίων γενέσθαι καὶ σύμμαχοι. ταύτας τὰς συνθήκας τὸ τῶν ὑπάτων ἀρχεῖον ἐπεκύρωσε.

Τῷ δ' ἑξῆς ἐνιαυτῷ πάλιν ὑπάτας ψηφισαμένης τῆς δήμου καταστῆναι, παραλαμβάνουσι τὴν ὕπατον ἀρχὴν, τῇ δικομηνιδι τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς, Μάρκος Γεγάνιος Μακερῖνος τὸ δεύτερον καὶ Τίτος Κοΐντιος Καπιτωλῖνος τὸ πέμπτον. ἔτοι [d] διδάξαντες τὴν βουλὴν, ὅτι πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα πράγματα διὰ τὰς συνεχεῖς τῶν ὑπάτων στρατείας ἠμελημένα παρεῖται, πάντων δ' ἀναγκαιότα- LXIII.

res, dignae, quae memoriae proderentur, aut foris, aut domi, sunt gestae: foedus tamen ictum est cum Ardeatibus, et amicitia ac societas *cum iis* inita. miserant enim legatos, per quos, depositis de agro expostulationibus, amicitiam et societatem populi Romani petebant. Haec foedera consulum collegium rata fecit.

Per. Iul. 4273. *Ante Chr.* 441. *Olymp.* 84 ¾. *Cat.*

Anno autem sequenti, quum populus decreuisset, vt consules iterum crearentur, consulatum iniuerunt, * circa plenilunium mensis Decembris, M. Geganius Macerinus iterum et T. Quintius Capitolinus V. Hi senatum docuerunt, cum multas alias res ob continuas consulum expeditiones fuisse neglectas, tum vero institutum illud, quod omnium maxime erat necessa-

V.C. 311. *Var.* 312.

Per. Iul. 4274. *Ante Chr.* 440. *Olymp.* 84 4. 85 1. *Cat.* *V.C.* 312. *Var.* 313.

que in *Annalibus priscis*, neque in *Libris Magistratuum*, inueniantur. at *Licinium Macrum* auctorem esse, et in foedere Ardeatino, et in *Linteis libris* ad monetae inuentos. Eiusdem generis esse videntur *Annales Pontificum* qui citantur in lib. *de Origine Gentis Rom.* citantur ibidem etiam Caesaris et aliorum *Libri Pontificalium*. *Sylb.*

c Πολέμιον, pro πολεμικὸν, supra quoque notatum aliquoties. *Sylb.*

* i. e. idibus.

d Deesse videtur vox ἔφασαν, aut ἔλεξαν, aut similis alia, vnde pendeat participium διδάξαντες. Verum si ἐδίδαξαν legas, sententia erit perfecta. *Portus.*

τον τὸ περὶ τὰς τιμήσεις τῶν βίων νόμιμον, [e] ἐξ ὧν ὅ τ' ἀριθμὸς τῶν ἐχόντων τὴν ϛρατεύσιμον ἡλικίαν ἐγινώσκετο, καὶ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος, ἀφ' ὧν ἔδει τὰς εἰς τὸν πόλεμον εἰσφορὰς ἕκαϛον τελεῖν, ὀϋδεμιᾶς τιμήσεως ἐντὸς ἑπτακαίδεκα ἐτῶν γενομένης, ἀπὸ τῆς Λευκίϋ Κορνηλίϋ [f] καὶ Κοΐντϋ Φαβίϋ ὑπατείας· ὥϛε τὺς μὲν χρηϛὺς καὶ ὠφελίμϋς ἄνδρας ἐν τιμαῖς καὶ ἐν ϛρατείαις εἶναι, τοὺς δ' ἀσελγεϛάτους καὶ πονηροτάτους ἀτίμους καταλείπεσθαι, καὶ τόπον ἕτερον μεταλαμβάνειν, ἐν ᾧ περιέϛαι ζῆν αὐτοῖς, ὡς προῄρηνται. * *

Per. Iul. 4274. *Ante Chr.* 440. *Olymp.* 84 4/85 1. *Cat.* 312. *V.C. Var.* 313.

necessarium, *nimirum* census fortunarum, ex quibus cognoscebatur et numerus eorum, qui aetate militari essent, et facultatum magnitudo, pro quarum modo oportebat vnumquemque tributa ad bellicos vsus conferre; nullo censu intra septemdecim annos habito, a L. Cornelii et Q. Fabii consulatu: ita vt viri probi et vtiles censerentur, et in expeditionibus versarentur, flagitiosissimi vero et improbissimi quique incensi relinquerentur, et alium locum, priore mutato, caperent, vbi pro arbitrio ipsis viuere liceret. * *

e Rectius esse videtur singulare ἐξ ὗ: vt *Lapus* quoque vertit: *ex quo. Sylb.*

f In *Cod. Vat.* καὶ Κοϊντίϋ Φαβίϋ . . . . καταλιπεῖν οἱ πονηρότατοί τε καὶ ἀσελγέϛατοι Ῥωμαίων. ἀλλὰ τόπον μεταλαμβάνει, ἐν ᾧ περίεϛι ζῆν αὐτοῖς, ὡς προῄρηνται.

ΕΚ ΤΩΝ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ

[a][ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ, ΚΑΙ] ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΕΙΩΝ.

EX

DIONYSIO HALICARNASSENSI

EXCERPTA QVAEDAM

[DE VIRTVTIBVS ET VITIIS, ET] DE LEGATIONIBVS.

[[b]Ὅτι Μάρκος Φούριος ὁ Δικτάτωρ ἀνὴρ ἦν τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκμασάντων ἡλικίαν τά τε πολέμια λαμπρότατος, καὶ τὰ πολιτικὰ πράττειν φρονιμώτατος.]

[Marcus Furius *Camillus* dictator vir fuit belli pacisque artibus eminentissimus seculi sui.] *V.C. Cat.* 374. *Olymp.* 100 2/3.

[In

a Addidi περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, quod Fragmentis Collectaneorum Porphyrogenetae *Vrsinianis* περὶ πρεσβείας hinc inde interspersa dederim *Valesiana* titulo περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, singulis iuxta temporis ordinem collocatis. vt vero facilius distingui possent, *Valesiana* vncis inclusa esse volui.

b Ὅτι Μάρκος Φούριος] Haec ad librum XII. pertinere censui. quae enim in exemplari nostro praecedebant fragmenta, ea ad priores *Dionysii* libros spectabant, quae quia in editis exstabant, consulto praetermisi. Libros autem *Dionysii* vndecim duntaxat priores integros habemus ex XX. quos scripserat. quorum librorum ipse Epitomen conscripserat libris quinque, vt testis est *Photius*. Eam Epitomen laudat *Stephanus Byzantius* in Ἀρίκεια et Κορίολλα. *H. Vales.*

[Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι μεγαλοπρεπεῖς. τῶν γὰρ ἄλλων ὀλίγου δεῖν πάντων ἔν τε τοῖς κοινοῖς τῶν πόλεων πράγμασι, καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις βίοις, πρὸς τὰ τελευταῖα τῶν συμβαινόντων τὰς διανοίας μεθαρμοτ]ομένων, καὶ πολλάκις ἔχθρας τε μεγάλας διὰ τὰς τυχούσας φιλανθρωπίας καταλυομένων, καὶ φιλίας πολυχρονίους διὰ μικρὰ καὶ φαῦλα προσκρούσματα διαιρούντων, ἐκεῖνοι τοὐναντίον ἐπὶ τῶν φίλων ὤοντο χρῆναι ποιεῖν, ταῖς τε παλαιαῖς εὐεργεσίαις χαρίζεσθαι τὰς ἐπὶ τοῖς προσφάτοις ἐγκλήμασιν ὀργάς. θαυμαστὸν μὲν δὴ καὶ τοῦτο τῶν ἀνδρῶν· λέγω δὲ τὸ μηδενὶ μνησικακῆσαι [c] τῶν Τυσκλανῶν, ἀλλὰ πάντας ἀφεῖναι τὰς ἐξαμαρτόντας ἀζημίους. πολλῷ δ' ἔτι τούτου θαυμασιώτερον, ὃ μετὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῖς ἐχαρίσαντο. σκοπέμενοι γὰρ, ὡς μηδὲν ἔτι τοιοῦτον ἐν τῇ πόλει γενήσεται, μηδ' ἀφορμὴν νεωτερισμοῦ λήψονταί τινες, ὅτε φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτῶν ὤοντο δεῖν εἰσάγειν, ὅτε παρὰ τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν ὅμηρα λαμβάνειν, ὅτε ὅπλα τοῖς ἔχουσιν ἀφελέσθαι, ἢ τ' ἄλλο σημεῖον ἀδὲν ἀπιστούμενοι φιλίας ποιῆσαι. [d] μίαν δὲ πρᾶξιν οἰόμενοι ἅπαντας τοὺς κατὰ συγγένειαν, ἢ φιλίαν, προσήκοντας ἀλλήλοις τὴν τῶν ἀγαθῶν ἰσομοιρίαν, πολιτείαν ἔγνωσαν τοῖς κρατηθεῖσι χαρίσασθαι, πάντων μεταδόντες, ὧν τοῖς Ῥωμαίοις μετῆν. ἃ τὴν αὐτὴν διάνοιαν λαβόντες τοῖς ἀξιοῦσι τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν, οὔτ' Ἀθηναίοις, οὔτε Λακεδαιμονίοις. τί γὰρ δεῖ περὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων λέγειν; Ἀθηναῖοι μέν γε [e] Σαμίους, ἀποίκους ἑαυτῶν ὄντας, Λα-

V.C. Cat. 374. Olymp. 100 2/3.

[In quo Romanorum animi magnitudinem mirari subit. Nam cum plerique omnes, tum in publicis, tum in priuatis negotiis, pro exitu ac clausula consilia commutent, ac saepissime capitales inimicitias ob leuissima beneficia deponant, contra amicitias vetustissimas exiguae offensionis caussa dissoluant, aliter Romani cum amicis agendum esse existimarunt: iram scilicet ex recentibus iniuriis conflatam pristinis meritis condonari oportere. proinde magna est admiratione hoc illorum facinus dignum, qui de nemine Tusculanorum poenas sumserint, sed iniuriam omnibus remiserint. At longe maiori admiratione dignum illud est, quod concessa venia mox iisdem gratificati sunt. Cum

Cum enim prouidere vellent, ne quid posthac eiusmodi in eo oppido contingeret, neue occasio rerum nouarum vllis relinqueretur, statuerunt non quidem praesidium in arce imponere, neque a principibus oppidanorum obsides accipere, neque arma adimere iuuentuti, aliudue quod male sartae ac suspicacis amicitiae indicium praebere: sed cum existimarent, solam esse communionem bonorum, quae homines, amicitia, aut cognatione coniunctos, in mutua concordia contineat, ciuitatem victis dare decreverunt, omnia iura, quaecunque ciuibus indigenis competebant, eis impertientes. Longe alia profecto sententia, atque illi, qui olim principatum Graeciae ambibant, Athenienses ac Lacedaemonii. quid enim de reliquis Graecis attinet dicere? Namque Athenienses quidem Samios, colonos suos, Lacedaemonii

c Τῶν Τυσκλανῶν] *Liuius* lib. VI. ad annum vrbis 373. huius rei sic meminit. *Tantum fere verborum a Tusculanis in Senatu factum. Pacem in praesentia, nec multo post ciuitatem impetrauerunt.* et anno vrbis 377. *Incensos Latinos ea rabie impetus Tusculum tulit, ob iram, quod, deserto communi concilio Latinorum, non in societatem modo Roman. sed etiam in ciuitatem se dedissent.* Ciuitatem porro cum suffragii iure iis datam esse satis indicant verba *Dionysii*, quae sequuntur, πάντων μεταδόντες, ὧν τοῖς φύσει Ῥωμαίοις μετῆν. Secus, quam opinatus est *Onufrius* in libro de Imperio Rom. *H. Vales.*

d Deesse videtur verbum aliquod, puta συνέχειν, aut quid simile. *Vales.*

e Σαμίους ἀποίκους] Samii Athenienses coloni dicuntur, eo, quod Neleus, Codri filius, Atheniensis, Ionicae coloniae auctor fuit. vnde Iones omnes Athenienses habentur coloni, tametsi multi extranei ex omni Graecia collecti cum Neleo profecti sint, iique varias in ea parte Asiae vrbes fundauerint: verbi gratia Samum, de qua hic sermo est, Tembrion et Procles Nelei comites occuparunt, quorum Procles quidem Epidaurius fuit, teste *Pausania* in Achaicis; Tembrion vero cuias fuerit, ignotum est. Ambo, societate facta cum Caribus, circa Chesium amnem consederunt,

κεδαιμόνιοι δὲ [f] Μεσσηνίους, ἀδελφῶν ἀδὲν διαφέροντας, ἐπειδὴ προσέκρουσαν αὐτοῖς τι, διαλυσάμενοι τὴν συγγένειαν οὕτως ὠμῶς ἐχειρίσαντο καὶ θηριωδῶς, ἐπειδὴ τὰς πόλεις αὐτῶν ὑποχειρίους ἔλαβον, ὥστε μηδὲ τοῖς ἀγριωτάτοις τῶν βαρβάρων ὑπερβολὴν τῆς εἰς τὰ ὁμόφυλα παρανομίας παραλιπεῖν. μυρία τοιαῦτα λέγειν ἄν τις ἔχοι ταῖς πόλεσι ταύταις ἡμαρτημένα, ἃ παρίημι, ἐπεὶ καὶ τούτων μεμνημένος ἄχθομαι. τὸ γὰρ Ἑλληνικὸν ἓν ὀνόματι διαφέρειν τῶ βαρβάρω ἠξίων, ἀδὲ διαλέκ]τ

V.C. 374. Olymp. 100 2/3. Car. nii vero Messenios, fraterna germanitate coniunctos, postquam ab illis offensi sunt, renunciata mox cognatione, victos atque in potestatem redactos tanta acerbitate ac feritate tractarunt, vt quorumuis barbarorum crudelitatem longo interuallo superauerint. Sexcenta eiusmodi harum ciuitatum peccata commemorare quispiam possit, quae silentio equidem praeterire malo; quando et eorum, quae retuli, pudet mehercule. Neque enim nuda appellatione, aut linguae duntaxat proprietate, Graecos

derunt, vrbemque Samum in duas tribus diuisere; alteri Chesiae nomen inditum a praefluente fluuio, alteri Astypaleae, vt ex *Themistagora* scribit Auctor *Etymologici* in Ἀσυπαλαία, vbi Πρωκλῆς legendum est, non Πατρωκλῆς. ex *Pausania*, et *Strabone*, et *Clemente Alex.* lib. I. πρωτρεπ]. legendum quoque est Χησίαν, et Χησίᾳ ποταμῷ, non Σχησίαν, auctore *Plinio* lib. V. et *Scholiaste Nicandri* in Alexipharm. Χησεῖς δὲ πρῶτον ᾤκησαν ἐν Σάμῳ, εἶτα Ἀσυπαλαιεῖς. Vide *Stephanum* in Χήσιον. Porro de crudelitate, qua Athenienses tractarunt Samios, vide *Plutarchum* in Pericle. *H. Vales.*

f Μεσσηνίους ἀδελφῶν ἀδὲν διαφέροντας] Temenus et Ctesiphontes et Aristodemus, Aristomachi filii, Pindo profecti, Peloponnesum occuparunt. quorum Temenus quidem Argos cum comitibus suis sortitus est. Ctesiphonti Messene cessit. Procles et Eurysthenes in locum defuncti patris Lacedaemonem sortito obtinuerunt. Hinc ergo apparet, fraternam quandam inter Lacedaemonios ac Messenios cognationem intercessisse. *Herodotus* lib. V. Messenios vocat Lacedaemoniorum ἰσοπαλέας, id est, consortes, vt feliciter vertit *Valla*. De saeuitia autem, qua in Messenios vsi sunt Spartani, consulendus

[g] χάριν, ἀλλὰ συνέσει καὶ χρηστῶν ἐπιτηδευμάτων προαιρέσει· μάλιστα δὲ τῷ μηδενὶ τῶν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀλλήλους παρανομεῖν. ὅσοις μὲν οὖν τὰ ἐπιπλεῖον ὑπῆρξεν ἐν τῇ φύσει, τούτους οἶμαι δεῖν λέγειν [r] Ἕλληνας· ὅσοις δὲ τἀναντία, βαρβάρους. καὶ τὰς μὲν ἐπιεικεῖς καὶ φιλανθρώπους διανοίας τε καὶ πράξεις αὐτῶν Ἑλληνικὰς εἶναι λογίζομαι· τὰς δ' ὠμὰς καὶ θηριώδεις, ἄλλως τε, κἂν περὶ συγγενεῖς τε καὶ φίλους γίνωνται, βαρβαρικάς. Τουσκλανοὶ μὲν δὴ πρὸς τῷ μηδὲν ἀφαιρεθῆναι τῶν σφετέρων, ἀλύσης τῆς πόλεως, καὶ τὰ τῶν κεκρατηκότων ἀγαθὰ προσλαβόντες ἀπήεσαν.]

[r Ὅτι [h] Σολπίκιος, Ῥοῦφος ἐπίκλησιν, ἀνὴρ ἦν ἔν τε ταῖς πολεμικαῖς πράξεσιν ἐπιφανὴς, καὶ [i] πολιτείας προαίρεσιν ἐζηλωκὼς τὴν διὰ μέσου.]

cos a barbaris distingui velim, sed prudentia bonisque institutis ac moribus, eoque praecipue, vt ne inter se inuicem vlla inhumanitate saeuiant. Quibus igitur haec natura altius insita fuere, eos Graecos esse appellandos censeo. quibus contra, barbaros. Consilia etiam et facta plena humanitatis et aequitatis pro Graecis habeo: contra crudeliter atque immaniter facta et cogitata, praesertim in amicos ac cognatos, pro barbaris duco. Caeterum Tusculani, capto oppido, praeterquam, quod bona sua integra retinuerunt, bonis insuper victorum ornati abierunt.] V.C. 374. Olymp. 100 2/3. Car. V.C. 378. Olymp. 101 2/3.

[Erat Sulpicius Rufus rei militaris gloria insignis, et qui in republica mediam quandam sectam sequeretur.]

**sed

lendus est *Pausanias. H. Vales.*

g Melius χάριτι. *Vales.*

h Is est *Ser. Sulpicius Rufus*, qui tribunus militum fuit consulari potestate non semel. Eius meminit *Liuius* c. 6. et *Zonaras*. hunc praetextatum etiam cognominat *Sigonius* in *Fastis. Vales.*

i Πολιτείαν τὴν διὰ μέσου] Duo semper in ciuitate Rom. fuerunt genera eorum, qui in Repub. versari vellent. alteri optimates, alteri populares dicebantur. qui ea, quae faciebant, quaeque dicebant, multitudini grata esse volebant, populares: qui autem ita se gerebant, vt sua consilia optimo cuique probarent, optimates

1. [k] ** ἀλλὰ καὶ διότι τὰς φίλας αὐτῶν Καμπανὰς πολλὰ καὶ μεγάλα ἔβλαπ]ον. ἡ δὲ βελὴ τῶν Ῥωμαίων, Καμπανῶν [l] πολλάκις ἐμφανιζόντων καὶ ἀποδυρομένων [m] τῶν Νεαπολιτῶν, [n] ἀπέστειλε τὰς ἀξιώσοντας αὐτὰς μηδὲν εἰς τὰς ὑπηκόους τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας παρανομεῖν· ἀλλὰ καὶ διδόναι τὰ δίκαια καὶ λαμβάνειν· [o] καὶ, [p] εἴ γε διαφέρονται πρὸς ἀλλήλας, μὴ δι' ὅπλων, ἀλλὰ [q] διὰ λόγων, [r] σύμβολα ποιη-

V.C. Cat. 427. Olymp. 113 3/4. ** sed etiam quod, quum sibi amicitia cum Campanis intercederet, hos tamen illi multis magnisque damnis afficerent. At senatus Romanus, quum Campani saepe *rem* indicarent, et de Neapolitanis non sine lamentatione conquererentur, misit *legatos*, qui ab ipsis peterent, ne quid contra ius fasque aduersus eos, qui in ditione populi Romani essent, admitterent, verum, quod aequum postularet, illis darent, idem ab ipsis recepturi: et, si quae inter eos forent controuersiae, non armis, sed verbis, eas dirimerent, conuentione cum ipsis facta.

Denitates habebantur, vt praeclare ait *Cicero* in Orat. pro Sextio. Sed et tertium quoddam genus fuit eorum, qui nec multitudini, nec patribus, nimis faverent, sed mediam quandam inter optimates ac populares viam tenerent, quam πολιτείαν τὴν διὰ μέσου hic vocat *Dionysius*. *Sallustius* lib. III. hist. *factionem mediam*, cum ait: *Nisi forte C. Cotta ex factione media Consul aliter, quam metu, iura quaedam Tribunis pl. restituit. H. Vales.*

k Deest principium, in quo belli Palaepolitani (vt videtur) origo referebatur. De eo videsis *Liuium*, lib. VIII. c. 22. *Vrs.*

l Πολλάκις ἐμφανιζόντων] Videtur deesse accusatiuus τοῦτο, aut alius quispiam. *Steph.*

m Praepositio περὶ, vel potius κατὰ, deesse videtur. *Vrs.* et *Steph.*

n Ita ex coniectura pro ἀποστεῖλαι, quod est in *Codd. Mss. Vrs.*

o Illud καὶ, quod sensum turbet, delendum censet *Vales.* ad *Harpocr.* v. σύμβολα.

p Forsan conuenientius εἴ τι διαφ. *Sylb.*

q *Stephanus* (quem in versione sequutus sum) omnino legendum censet διὰ λόγων διαλύσασθαι, σύμβολα etc. quod absurdum dictu videatur σύμβολα δι' ὅπλων ποιεῖσθαι.

r Σύμβολα pro *contractibus* reperitur mox infra p. 2315. v. pen. vt et supra p. 236. v. 14. [edit. Hudf.] atque alibi passim. sed frequentius pro eodem vsurpatur συμβόλαια, vt p. 235. v. 12. [edit. Hudf.] p. 2140. v. vlt. p. 2143. v. 8. [edit. Lipf.] *Sylb.*

Sed

σαμένας πρὸς αὐτάς. [s] καὶ τὸ λοιπὸν εἰρήνην ἄγειν πρὸς ἅπαντας τοὺς περιοικοῦντας τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος· μήτ' αὐτὰς ἔργα πράτ]οντας [t] τὰ μὴ προσήκοντα τοῖς Ἕλλησι, μήτε τοῖς πράτ]ουσι συνεργοῦντας· μάλιστα δ', εἰ δύναιντο, [u] θεραπείαις τῶν δυνατῶν παρασκευάσοντας ἀποσῆναι μὲν ἀπὸ Σαυνιτῶν τὴν πόλιν, σφίσι δ' αὐτοῖς γενέσθαι φίλην. ἔτυχον δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀφιγμένοι πρὸς τοὺς Νεαπολίτας πρέσβεις ὑπὸ Ταραντίνων ἀποσταλέντες, ἄνδρες ἐπιφανεῖς, καὶ πρόξενοι [x] διὰ γένους τῶν Νεαπολιτῶν· καὶ ἕτεροι ὑπὸ Νωλάνων, ὁμόρων ὄντων, καὶ σφόδρα τοὺς Ἕλληνας ἀσπαζομένων, τἀναντία τοὺς Νεαπολίτας ἀξιώσοντες, μήτε σύμβολα ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, ἢ τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν,

Denique in posterum pacifice cum omnibus Tyrrheni maris accolis viuerent: et neque ipsimet quidquam Graecis indignum facerent, neque facientes adiuuarent. praecipue autem *hoc illis legatis in mandatis dedit*, efficere, si quo modo possent, potentiores officiis demerendo, vt ciuitas a Samnitibus deficeret, atque cum populo Romano amicitiam iniret. Forte autem ad Neapolitanos eodem tempore legati a Tarentinis missi venerant, viri illustres, et cum Neapolitanis hospitii necessitudinem iam a suis maioribus contractam habentes, nec non alii a Nolanis finitimis et Graecae gentis studiosissimis: vt a Neapolitanis contraria peterent, ne vllam cum populo Romano, aut cum iis, qui eius imperio parerent, conuentionem facerent, neque suam cum

V.C. Cat. 427. Olymp. 113 3/4.

Sed fallitur. nam σύμβολα quidem hic sunt pacta et leges, quibus populi amici ac foederati controuersias dirimere sanxerunt. *Val.* ad *Harpocr.* v. σύμβολα.

s Καὶ otiosa est, aut v. praeced. legendum ποιήσασθαι. *Sylb.* Interiecto διαλύσασθαι, nihil mutandum. *Steph.*

t Male in *Exemplari* τὰ μὴ προσήκειν. *Vrs.* Minori cum mutatione ἃ μὴ προσήκει. *Steph.*

u Θεραπείας et παρασκευάσαντας] Rectius θεραπείαις, et mox παρασκευάσοντας, vt p. 2314. v. 5. ἀξιώσοντας. intelligendum enim participium de legatis Rom. non de ciuibus Neapolitanis. *Sylb.*

x Vereor, ne in mea versione τῷ διὰ parum receptus vsus detur. Videndum ideo, annon potius διὰ γένους, vel διὰ γένους οἰκειότητα, scribere oporteat. *Steph. Neapolitanorum auiti hospi-*

μήτε διαλύεσθαι τὴν πρὸς [y] Σαυνίτας φιλίαν. ἐὰν δὲ ταύτην ποιήσωνται Ῥωμαῖοι τῷ πολέμῳ τὴν πρόφασιν, μὴ ὀρρωδεῖν, μηδ' ὡς ἄμαχόν τινα τὴν ἰσχὺν αὐτῶν καταπεπλῆχθαι· ἀλλὰ μένειν [z] γενναίως, καὶ ὡς προσῆκεν Ἕλλησι, πολεμεῖν, τῇ τ' οἰκείᾳ [a] πιστεύοντας δυνάμει, καὶ τῇ παρὰ Σαυνιτῶν [b] ἀφιξομένῃ βοηθείᾳ· ναυτικὴν τ' ἰσχὺν προσληψομένοις, ἔξω τῆς ἑαυτῶν, ἣν Ταραντῖνοι πέμψουσιν· ἐὰν ἄρα καὶ ταύτης δέωνται· πολλὴν καὶ ἀγαθήν. συναχθείσης [c] δὲ βουλῆς, καὶ πολλῶν ῥηθέντων ἐν αὐτῇ λόγων, ἃς [d] αἵ τε πρεσβεῖαι διεξῆλθον καὶ οἱ συναγορεύοντες αὐταῖς, διέτησαν αἱ γνῶμαι τῶν συνέδρων· καὶ οἵ τε [e] χαριέστατοι τὰ τῶν Ῥωμαίων ἔδοξαν φρονεῖν.

V.C. Cat. 427. Olymp. 113 3/4.

cum Samnitibus amicitiam dissoluerent. Quod si Romani hanc se belli inferendi causſam habere dicerent, ne expaueſcerent, neque, tanquam insuperabiles eorum vires essent, consternarentur: sed fortiter *in sua sententia* permanerent, atque ita, vt Graecos deceret, bellum gererent, freti tum suis ipsorum copiis, tum iis, quae a Samnitibus aduentura essent, auxiliis: praesertim, quum nauales etiam copiae, (si his quoque opus foret) vltra domesticas, a Tarentinis essent adfuturae, et quidem tum numerosae, tum strenuae. Quum, senatu coacto, multa apud ipsum facta verba essent, tum a legatis, tum ab iis, qui ipsis patrocinabantur, variarunt senatorum sententiae: sic tamen, vt, qui inter illos ingenii iucundi et elegantis erant, a partibus Romanorum stare viderentur. Ac illo quidem die

hoſpites vertit. *Sylb. Iure cognationis Neapolitanorum hoſpites* reddit *Portus.*

y De scriptura huius vocis videſis *Euſtathium* ad *Dionyſ. Perieg.* v. 375.

z Γενναίως] Fortasse γενναίως a *Dionyſio* scriptum fuit: sic tamen, vt altera ferri scriptura possit. *Steph.*

a Πιστεύοντες] Πιστεύονται in *Cod. Pacii.* verius πιστεύοντας, *fretos.* et in sequentibus *v.* 23. et v. 25. [scil. p. 703: edit. Hudson.] καταγγέλλοντας, et ἐπιχορηγοῦντας, cui commode respondebit τὸ ἀπωσαμένους. *Port.*

b Perperam in *Codd. Mſſ.* ἀφανιζομένῃ. *Vrſ.*

c In *Cod. Pacii* rectius τὴν βουλήν. Malim etiam ibidem cum articulo τῆς βουλῆς. *Sylb.*

d Αἱ πρεσβεῖαι tropice pro οἱ πρέσβεις. *Sylb.*

e Quam prope ad veritatem accedit *Sylb.* qui vertit: *elegantiſſimi,*

ἐκείνην μὲν ἓν τὴν ἡμέραν οὐδὲν ἐξηνέχθη προβούλευμα· εἰς ἑτέραν δὲ πάλιν ἕδραν ἀναβληθείσης τῆς περὶ τῶν πρεσβειῶν [f] διαγνώσεως, ἀφικόμενοι κατὰ πλῆθος εἰς τὴν Νεάπολιν Σαυνιτῶν οἱ δυνατώτατοι, καὶ τὰς προεσηκότας τῶν κοινῶν θεραπείαις τισὶν οἰκειωσάμενοι, πείθουσι τὴν βουλὴν ἐπὶ τῷ δήμῳ ποιῆσαι τὴν τῷ συμφέροντος αἵρεσιν· καὶ παελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, πρῶτον μὲν τὰς ἑαυτῶν εὐεργεσίας [g] διεξῆεσαν· ἔπειτα τῆς Ῥωμαίων πόλεως πολλὰ κατηγόρουν, ὡς ἀπίστου καὶ δολίου. [h] τελευτῶντες δὲ τῷ λόγου, θαυμαστὰς ἐποιοῦντο [i] τοῖς Νεαπολίταις ὑποσχέσεις, ἐὰν εἰς τὸν πόλεμον καταστῶσι στρατιάν τε πέμψειν, ὅσης ἂν δέωνται, τὴν φυλάξουσαν αὐτῶν τὰ τείχη, καὶ ταῖς ναυσὶν ἐπιβάτας

die nullum senatusconsultum factum, sed cognitio de legatorum postulatis in alium reiecta consessum fuit. Interea autem Samnitum potentissimi quique Neapolim frequentes convenere: ac, quum eos, qui reipublicae praeerant, officiis quibusdam amicos sibi reddidissent, senatui persuadent, vt populo potestatem faciat eligendi, quod ex vsu futurum videatur. In concionem igitur progressi, primum, quae *in Neapolitanos* contulissent beneficia, commemorarunt: deinde populum Romanum, vt infidum et fraudulentum, pluribus accusarunt. Ac tandem sub orationis suae finem mira quaedam Neapolitanis promiserunt, si bellum susciperent: tantas se, quantis opus foret, copias ad custodienda eorum moenia missuros, et nauibus milites

V.C. Cat. 427. Olymp. 113 3/4.

tiſſimi, tam procul abesse videtur *Port.* qui vertit: *gratioſiſſimi:* et alibi *Antiqq.* lib. X. *qui mitioris erant ingenii;* ac l. XI. *optimi.* Forsan genitiuo *iudicii* pro *ingenii* posito, rectius interpretemur: *qui iudicii iucundioris sunt et elegantioris:* aut certe, omisso altero adiectiuo: *qui iudicii sunt elegantioris. Steph.* cuius *Theſ. Gr. linguae* videsis.

f Vox ista διάγνωσις vna est ex iis, in quarum vsu *Thucydidem* libenter imitatur *Dionyſ. Steph.*

g Perperam in *Codd. Mſſ.* διεξίεσαν. atque etiam mox *v.* 9. male ἀπίστως καὶ δολίως. *Sylb.*

h Τελευτῶντος] Supra saepius habuimus τελευτῶντες τῷ λόγῳ, vt p. 2026. *v.* 1. atque etiam alibi. *Sylb.*

i In *Exempl.* scriptum τοὺς Νεαπολίτας. *Vrſ.*

καὶ τὴν εἰρεσίαν ἅπασαν παρέξειν· οὐ μόνον [k] καταγγέλλοντες τοῖς ἰδίοις στρατεύμασιν, ἀλλὰ [l] κἀκείνοις ἁπάσας τὰς εἰς πόλεμον δαπάνας ἐπιχορηγήσειν· ἀπωσαμένοις τε τὸ Ῥωμαϊκὸν στράτευμα, Κύμην τ' ἀνασώσειν, ἣν δευτέρᾳ γενεᾷ πρότερον, ἐξελάσαντες τοὺς Κυμαίους, Καμπανοὶ κατέσχον· καὶ συγκατάξειν ἐπὶ τὰ σφέτερα τοὺς περιόντας ἔτι Κυμαίων, οὓς οἱ Νεαπολῖται τῆς πατρίδος ἐκπεσόντας ὑπεδέξαντο, καὶ πάντων ἐποιήσαντο κοινωνοὺς τῶν ἰδίων ἀγαθῶν· χώραν τε προσθήσειν τοῖς Νεαπολίταις, [m] ἐξ ἧς οἱ Καμπανοὶ κατέσχον, πάνυ πολλήν. τῶν δὲ Νεαπολιτῶν ὅσον μὲν ἦν μέρος

V.C. Cat. 427. Olymp. 113 3/4.

tes totumque remigium praebituros: non ſolum denunciantes ſuis copiis *hunc belli apparatum*, ſed ipſis quoque omnes belli impenſas ſuppeditantes: quinetiam, repulſo exercitu Romano, Cumas recuperaturos, quas * duabus ante aetatibus Campani, Cumanis eiectis, occupauerant: ac ſuas in ſedes reſtituturos, quotcunque ex Cumanis illis ſupereſſent, quos Neapolitani, patria expulſos, receperant, omniumque ſuorum bonorum participes fecerant: denique et agrum *Cumanum*, quem Campani, quum oppidum caperent, occupauerant, illis addituros. Neapolitanorum autem quotquot circumſpecti erant, et

k Si mendo caret locus, καταγγέλλειν in *ambiendi* ſignificatione accipiendum fuerit, hoc ſenſu: *non tantum ſuis copiis fauorem eorum ambientes.* Sed cum ea lectio ſit durior, potius legendum ὐ μόνον τοῖς ἰδίοις τέλεσι στρατεύσεσθαι καταγγέλλοντες, *nec ſuis tantum ſumtibus ea miſſuros auxilia.* vel καταγγέλλοντες τοῖς ἰδίοις, ταῖς ἑαυτῶν δαπάναις στρατεύσεσθαι. *Sylb.* Verum hiſce coniecturis non acquieſcendum eſſe exiſtimat *Steph.* neque ei, quam ipſe proponit, ὐ μόναν καταγγέλλοντες τοῖς ἰδίοις τέλεσι στρατεύσεσθαι, ἀλλὰ κἀκ.

l In *Codd. Mſſ.* κἀκείνους: contra reg. Syntact. *Sylb.*

* Scil. *V. C. Cat.* 335. *Olymp.* 90. 3/4.

m Τινὰ πόλιν] *Sylburgius* legendum cenſet: ἐξ ἧς οἱ Καμπανοὶ, ὅτε κατέσχον τὴν πόλιν αὐτῶν, ἀφείλοντο, vertitque: *atque agri Cumani, quem Campani vna cum oppido ceperant, partem Neapolitanis addituros.* At *Portus* ita: *ſeque Neapolitanis agrum praeterea daturos, cuius quandam vrbem Campani occuparant.*

εὔλογον, [n] καὶ πρὸ πολλοῦ δυνάμενον ὁρᾶν τὰς καταληψομένας τὴν πόλιν ἐκ τοῦ πολέμου συμφορὰς, εἰρήνην ἄγειν ἠξίουν· τὸ δὲ φιλόκαινον, καὶ τὰς ἐκ τῆς ταραχῆς πλεονεξίας δι᾽ὧκον, ἐπὶ τὸν πόλεμον [o] συνελάμβανε. καταβοαί τ' ἀλλήλων ἐγίνοντο, καὶ [p] χειροκρασίαι· καὶ προέβη τὸ νεῖκος εἰς λίθων βολάς. καὶ τελευτῶντες ἐκράτησαν οἱ κακίους τῶν κρειττόνων· ὥστε τοὺς πρέσβεις τῶν Ῥωμαίων ἀπράκτους ἀπελθεῖν. διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ἡ βουλὴ τῶν Ῥωμαίων στρατιὰν ἐπὶ Νεαπολίτας ἀποστεῖλαι ἐβουλεύθη.

V.C. Cat. 427. Olymp. 113 3/4.

et calamitates, quae ex bello vrbem inuaſurae erant, longe proſpicere valebant, pacem colendam cenſebant: at qui rebus nouis ſtudebant, et ex tumultibus rem augere conabantur, ad bellum ſuſcipiendum et ipſi impellebant. Hinc fiebat, vt alii alios clamoſe increparent, et manus conſererent: atque adeo, vt ad lapidum vſque iactus contentio progrederetur. Sed tandem, qui melius ſentiebant, ab iis, qui deterius, fuerunt ſuperati: ita vt Romanorum legati re infecta diſceſſerint. Atque his de cauſſis ſenatus Romanus exercitum aduerſus Neapolitanos mittere decreuit.

Romani, quum Samnites exercitum cogere accepiſſent, primum legatos miſerunt. Qui autem ex ordine ſenatorio lecti

parant. Fortaſſe autem aliquis πολέμῳ pro πόλιν ſcribendum ſuſpicetur. *Steph.*

n Εὔλογον] Germanam ſcripturam eſſe puto εὐλόγιστον. qua voce et alibi vtitur, ſicut et ἀλόγιστος. *Steph.*

o In *Pacii Cod.* συνελάμβανον, vt v. 3. ἠξίουν. *Sylb.*

p Suſpecta mihi vox χειροκρασία, atque in χειροκρατίαν mutari velim. Neque exiſtimandum eſt, χειροκρατίαν dici tantum de iis, qui χειρὶ κρατῶσι, ſed de iis pariter, qui χειρὶ κρατεῖν conantur: adeo vt perinde ſit, ac ſi ita loquutus eſſet *Dionyſ.* κατεβόων τε ἀλλήλων καὶ χειρὶ (vel χερσὶ) κρατεῖν ἐπειρῶντο. atque ita perinde, ac ſi dixiſſet; καὶ εἰς χεῖρας ἤρχοντο. Caeterum vt hic καταβοαὶ, deinde χειροκρατία, et poſtremo λίθων βολαὶ ponuntur: ſic alibi eadem eodem ordine reperiuntur, lib. IX. καὶ μετὰ τοῦτο λόγοι τε ἀσχήμονες ἐγένοντο εἰς ἀλλήλους, καὶ καταβοαὶ, καὶ σωμάτων ὠθισμοὶ· καὶ τελευτῶσα

σθέντες ἐκ τῶν [q] βʏλευτῶν πρέσβεις, ἐλθόντες ἐπὶ τὰς προβάλʏς τῶν Σαυνιτῶν, ἔλεξαν· „[r] Ἀδικεῖτε, ἄνδρες Σαυνῖται, παραβαίνοντες τὰς ὁμολογίας, ἃς ἐποιήσασθε πρὸς ἡμᾶς, [s] ὀνόματι μὲν ὑποδυόμενοι συμμάχων, ἔργα δὲ πράττοντες πολεμίων. πολλαῖς μὲν ἡττηθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων μάχαις, δεήσει δὲ μεγάλῃ καταλυσάμενοι τὸν πόλεμον, καὶ τυχόντες εἰρήνης, οἵας ἐβάλεσθε· τὰ δὲ τελευταῖα φίλοι γενέσθαι τῆς πόλεως ἡμῶν προθυμηθέντες καὶ σύμμαχοι, καὶ τὰς αὐτὰς Ῥωμαίοις ὁμόσαντες ἔξειν ἐχθρὰς καὶ φίλας. ὧν ἁπάντων [t] ἐπιλαθόμενοι, καὶ παρ' ὐδὲν ἡγησάμενοι τὰς ὅρκʏς, ἐγκατελείπετε μὲν ἡμᾶς, ἐν τῷ πρὸς Λατίνʏς πολέμῳ καὶ πρὸς [u] Οὐολύσκʏς [x] συσάντι, ὃς δι' ὑμᾶς ἐχθρὰς ἔχο-

V.C. 428. *Olymp.* 113 4 114 1. Cat. lecti erant, quum ad praefides conſilii Samnitum veniſſent, dixerunt: „Iniuſte agitis, Samnites, qui foedera nobiſcum inita violetis: dum nomen quidem ſociorum praefertis, ſed ea, quae hoſtium ſunt, facitis. Atqui multis proeliis a Romanis ſuperati, non ſine obnixis precibus obtinuiſtis, vt bellum finiretur: ſic tamen, vt, qualem voluiſtis, pacem impetraritis: tandemque in amicitiam ſocietatemque reipublicae noſtrae recipi cupieritis, ac iuraueritis, qui populo Romano hoſtes, qui amici eſſent, eoſdem vobis quoque eſſe habituros. Quorum omnium obliti, et iusiurandum veſtrum aſpernati, primum nos deſeruiſtis in bello contra Latinos et Volſcos, qui nobis propter vos ſunt infenſi,

εἰς χεῖρας ἀπέσκηψεν ἡ ἔρις, καὶ εἰς λίθων ἤρξαντο προβαίνειν βολάς. *Steph.*

q Βʏλευμάτων] Non dubito, quin ἐκ τῶν βʏλευτῶν (vt coniicit *Sylb.*) germana ſit lectio, potius, quam ἐκ τῶν βʏλευτικῶν; quod tamen libentius, quam ἐκ τῶ βʏλεύματος, admitterem. *Steph.*

r Imitatur *Thucydidem* in concione Corinthiorum ad Athenienſes. *Steph.*

s Hic ὄνομα μὲν ὑποδυόμενοι ſcribendum eſſe contendo. *Steph.*

t Ἐπιλανθανόμενοι] Rectius in *Pacii Cod.* ἐπιλαθόμενοι. Verſu 12. conuenientius ἐγκατελίπετε. *Sylb.* nam in vulg. eſt ἐγκαταλείπετε.

u Ita pro Οὐολύσκοις correxit *Sylb.*

x Συσάντες] Συσάντι, vel συσάντας, legi vult *Sylb.* quorum prius illud magis probaui. At vero *Portus*, retinens συσάντες et

μεν, οὐ βʏλόμενοι τᾷ [y] καθ' ὑμῶν αὐτοῖς συνάρασθαι πολέμῳ. ἐν δὲ τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ Νεαπολίτας δεδιότας [z] ἀναδέξασθαι τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον, ἁπάσῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρώμενοι, παρωρμήσατε, μᾶλλον δ' ἠναγκάσατε· καὶ τὰς δαπάνας [a] ἐπιχορηγεῖτε· καὶ τὴν πόλιν δι' ὑμῶν [b] αὐτῶν ἔχετε. νῦν δὲ παρασκευάζεσθε, στρατιὰν ἐκ παντὸς [c] ἀγείροντες τόπου· πρόφασιν μὲν ἑτέραν ποιήμενοι, τὸ δ' ἀληθὲς ἐπὶ τὰς ἡμετέρας ἐγνωκότες ἄγειν ἀποίκʏς· καὶ ἐπὶ ταύτας τὰς ἀδίκʏς πλεονεξίας Φουνδανὸς παρακαλεῖτε, καὶ Φορμιανὸς, καὶ ἄλλʏς τινάς· οἷς ἡμεῖς ἰσοπολιτείας μετεδώκαμεν. ἔτω δὲ φανερῶς καὶ ἀναισχύντως συγχεόντων ὑμῶν τὰ περὶ τῆς Φιλίας καὶ συμμαχίας ὅρκια, πρεσβείαν πρὸς ὑμᾶς [d] ἔκριναν ἀποστεῖλαι πρῶτον, καὶ

V.C. 428. *Olymp.* 113 4 114 1. fenſi, quod iis in bello, quod contra vos gerebant, adiutores eſſe noluerimus. ſuperiore autem anno Neapolitanos, verentes nobis bellum indicere, omni ſtudio et animi contentione inſtigaſtis, vel potius coegiſtis: ac ſumtus ſuppeditatis: vrbemque noſtram ipſi tenetis. Ac nunc certe in apparatu *belli* toti eſtis, copias vndique contrahentes: et quamuis aliud praetexatis, eas aduerſus noſtros colonos ducere ſtatuiſtis. atque ad aliena tam iniuſte vſurpanda Fundanos Formianoſque, necnon quoſdam alios, hortamini, quibus nos aequale ius ciuitatis impertiuimus. Quum itaque tam aperte tamque impudenter foedus de amicitia et ſocietate initum confundatis, *Romani* legationem ad vos mittendam primum, nec ante facta aggre-

et omittens copulam καὶ, vertit: *nos in bello contra Latinos deſeruiſtis, conſpiratione cum Volſcis facta.*

y Male καθ' ἡμῶν in *Exempl. Sylb.* et *Steph.*

z Malet forſan aliquis ἀναδέξασθαι. ſed ἀναδεῖξαι in ſimili loquendi genere vſurpatum in *Antiqq.* pag. 172. v. 28. et p. 384. v. 18. [edit. Hudſ.] *Sylb.*

a Non dixit ἐπεχορηγεῖτε. ſed, quaſi adhuc idem illi facerent, vſus eſt praeſenti ad maiorem ἔμφασιν: vt illos in inuidiam raperet. *Port.*

b Αὐτοὶ] In *Exemplari* minus recte αὐτῶν. *Vrſ.*

c Ἐγείροντες] Rectius fortaſſe ἀγείροντες, vt paullo ante p. 2319. v. 11. et in *Antiqq.* p. 2266. v. 11. *Sylb.*

d Hic ἔκριναν poſitum pro

μὴ πρότερον ἄρξαι τῶν ἔργων, πρὶν ἢ πειραθῆναι τῶν λόγων. ἃ δὲ [e] προκαλέμεθα ὑμᾶς, καὶ ὧν τυχόντες τὴν ἐπὶ τοῖς παρελθοῦσιν ὀργὴν ἀποπληρώσειν οἰόμεθα, ταῦτά ἐστι. πρῶτον μὲν ἀπάγειν ὑμᾶς ἀξιοῦμεν τὴν ἀποσταλεῖσαν Νεαπολίταις συμμαχίαν· ἔπειτα [δὲ] μηδεμίαν ἐκπέμπειν στρατιὰν κατὰ τῶν ἀποίκων τῶν ἡμετέρων· μηδὲ τὰς ὑπηκόους ἐπὶ πάσας τὰς πλεονεξίας παρακαλεῖν. εἰ δὲ μὴ πᾶσι δόξαντα ταὐτὰ ὑμῖν, [f] ἃ ἐπρατ]όν τινες, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν γνώμης, παραδῶναι τὰς ἄνδρας ἡμῖν ἐπὶ δίκην. τούτων τυχόντες, ἀρκέμεθα· μὴ τυχόντες δὲ, θεοὺς καὶ δαίμονας, οὓς ἐν ταῖς συνθήκαις ὠμόσατε, μαρτυρόμεθα· καὶ τὰς εἰρηνοδίκας ἐπὶ τοῦτο ἄγοντες, ἐληλύθαμεν.„ Τοιαῦτα τῶ Ῥωμαίων λέξαντος, βουλευσάμενοι καθ' αὑτοὺς οἱ πρόβουλοι τῶν Σαυνιτῶν, τοιαύτην ἐξήνεγκαν ἀπόκρισιν· „Τῶ

V.C. 428. *Olymp.* 113 4 vel 114 1. aggredienda, quam experti forent, quid possent verba, consueruunt. Quae autem a vobis postulamus, et quibus impetratis, vos irae, quam ob praeterita concepimus, satisfacturos arbitramur, haec sunt. Primum quidem petimus, vt auxilia Neapolitanis missa inde abducatis: deinde vero, vt nullum aduersus colonos nostros exercitum mittatis: neque eos, qui nostrae ditionis sunt, ad opes suas malis artibus amplificandas adhortemini. Quod si aliqui de suo tantum consilio haec fecerunt, non quod vobis omnibus visa fuerint facienda, eos nobis ad supplicium dedatis. Haec si impetremus, contenti sumus: at his non impetratis, deos ac genios, quos in foedere iurauistis, attestamur: et huc venientes, feciales, a quibus hoc fieret, adduximus.„ Haec Romanus *legatus* quum dixisset, Samnitum senatus praesides, quum inter se deliberassent, responsum hoc dederunt: Quod

ἔκρινεν ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος τῶν Ῥωμαίων. *Sylb.*

e Προσκαλούμεθα] Forsan rectius προκαλέμεθα, vt supra tum alibi, tum p. 2197. v. vlt. vel παρακαλέμεθα, vt p. 2307. v. 5. *Sylb.* Προκαλούμεθα praefert *Steph.* Vide *Var. Lect.* ad p. sequentem.

f Aut expungendum ἃ ante ἔπρατ]ον, aut scribendum εἰ δὲ πᾶσιν ἔδοξαν ταῦτα ὑμῖν, ἀλλ' ἔπρατ]όν τινες ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν γνώμης. Verum magis placet illam vocalem expungi. *Steph.*

μὲν ὀψισμῶ τῆς ἐπὶ τὸν κατὰ Λατίνων πόλεμον συμμαχίας, ἃ τὸ κοινὸν αἴτιον· ἐψηφισάμεθα γὰρ ἀποσταλῆναι τὴν στρατιὰν ὑμῖν· [g] οἱ δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντες αὐτῆς, πλείονα χρόνον ἀναλώσαντες ἐν τῇ παρασκευῇ· καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ, θᾶτ]ον [h] ἐπειχθέντες ἐπὶ τὸν ἀγῶνα. τρισὶ γοῦν, ἢ τέτ]αρσιν, ἡμέραις ὕστερον τῆς μάχης [i] πεμφθέντες ὑφ' ἡμῶν ἀφίκοντο. περὶ δὲ τῆς Νεαπολιτῶν πόλεως, ἐν ᾗ τῶν ἡμετέρων τινές εἰσιν, τοσοῦτον δέομεν ἀδικεῖν ὑμᾶς, εἴ τινα τοῖς κινδυνεύουσι βοήθειαν [k] εἰς σωτηρίαν κοινὴν παρεχόμεθα, ὥσ' αὐτοὶ δοκοῦμεν ὑφ' ὑμῶν ἀδικεῖσθαι μεγάλα. Φίλην γὰρ ἡμῶν καὶ σύμμαχον

„Quod auxilia nostra serius ad bellum contra Latinos aduenerunt, huius rei culpam respublica minime sustinet; (nam de mittendo vobis exercitum decretum a nobis factum est) sed eius duces *culpam sustinent*, qui plus temporis, quam par erat, in apparatu consumserunt: et vos ipsi, qui praepropere certamen iniistis. adeo vt tribus, aut quatuor, post proelium diebus suppetiae a nobis missae aduenerint. Ad Neapolitanorum vero vrbem quod attinet, in qua nostrorum quidam sunt, tantum abest, vt aliqua vos iniuria afficiamus, dum hominibus in periculo constitutis aliquid auxilii ad tutandam salutem publicam praebemus, vt etiam vos nobis magnam facere iniuriam putemus. Hanc enim ciuitatem, cum qua nobis amicitia et societas

V.C. 428. *Olymp.* 113 4 vel 114 1.

g Id est, ἀλλ' οἱ ἡγεμονίαν ἔχοντες αὐτῆς, voculis αἴτιοί εἰσι subauditis. Videri etiam possit deesse ταχέως, aut simile vocabulum, post vel ante ἀποσταλῆναι. *Steph.*

h In vulgatis exemplaribus ἐπιχθέντες, atque in *Pacii Cod.* ἐπιχθέντες et ἐπαχθέντες: manifesto errore. *Sylb.*

i Πεμφθέντες] Scribendum puto οἱ πεμφθέντες: quum non dictum sit, quinam missi essent. *Steph.*

k Εἰς σωτηρίαν κοινῆ] Lectionem Germanam esse arbitror κοινήν. Nam ne κοινῇ retineamus, obstant haec, quae sequuntur: ἃ μὴν οὐδὲ τούτῳ γε τῷ ἔργῳ τὸ κοινὸν ὑμᾶς τῶν Σαυνιτῶν ἠδίκησεν. Repugnantia enim loquerentur, si, postquam dixissent, βοήθειάν τινα κοινῇ παρεχόμεθα, postea illud dicerent. Posset tamen et τῷ κοινῷ sensu eodem legi, sed maiori cum mutatione. *Steph.*

οὖσαν τὴν πόλιν ταύτην, ἐκ ἔναγχος, ἀδ' ἀφ' οὗ τὰς πρὸς ὑμᾶς ἐποιησάμεθα ὁμολογίας, ἀλλὰ δευτέρα γενεᾷ πρότερον, διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας, ἀθὲν ἀδικηθέντες ὑμεῖς κατεδουλώσασθε. οὐ μὴν ἀδ' ἐν τούτῳ γε τῷ ἔργῳ τὸ κοινὸν ὑμᾶς τῶν Σαυνιτῶν ἠδίκησεν· ἰδιόξενοι δέ τινές εἰσιν, ὡς πυνθανόμεθα, καὶ φίλοι τῶν Νεαπολιτῶν, οἱ κατὰ τὴν ἑαυτῶν προαίρεσιν τῇ πόλει βοηθοῦντες, καί τινες καὶ δι' ἀπορίαν ἴσως βίᾳ μισθοφόροι. φέρειν δὲ [l] τὰς ὑπηκόους ὑμῶν ἀθὲν δέομεθα. καὶ γὰρ ἄνευ Φουνδανῶν καὶ Φορμιανῶν ἱκανοὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ἐσμὲν, ἐὰν καταστῶμεν εἰς ἀνάγκην πολέμου. ἡ δὲ παρασκευὴ τῆς στρατιᾶς ἡμῶν ἐστιν ἀχ, ὡς ἀφαιρησομένων τὰς ὑμετέρας ἀποίκους τὰ ἴδια, ἀλλ' ὡς τὰ ἴδια ἐξόντων διὰ φυλακῆς. [m] ἀντιπροκαλούμεθά

V.C. *Cat.* 428. *Olymp.* 113 4 114 1. tas intercedit, non recens contracta, neque ex quo vobiscum foedus percussimus, sed duabus ante aetatibus, ob multa magnaque in nos beneficia, vos, quum nullam accepissetis iniuriam, in seruitutem redegistis. Ac ne hoc ipso quidem facto tota Samnitum respublica vobis iniuriam fecit: sed (vt audimus) quidam priuati hospitii priuataeque amicitiae iure Neapolitanis deuincti, sponte sua huic ciuitati opem ferunt, quidam etiam fortasse ob victus penuriam, vt stipendia accipiant. Nec vero eos, qui vestro imperio parent, sollicitari a nobis oportet. absque Fundanis enim et Formianis nobispsis tutandis sufficimus, si ad belli necessitatem redigamur. Nec, quod exercitum nobis comparamus, hoc ideo fit, vt colonos vestros rebus suis spoliemus, sed vt nostras tueamur. Atque adeo pro iis, quae

[l] Φέρειν δὲ [καὶ ἄγειν] τὰς] Ista restituit *Vrs.* quae deerant in vtroque *Cod. Mf.* alioqui pro φέρειν scribendum foret ἀφαιρεῖν, προσεταιρίσασθαι: vel reponendum illud verbum, quod *sollicitandi* significationem habeat; vt innuunt sequentia, et praecedentia pag. 2321. v. 9. *Sylb.* Quum suspecta sit huius loci scriptura, atque hae duae voces καὶ ἄγειν absint a duobus *Codd. Mff.* ipse tutius esse putaui *Liuium* sequi; a quo, eadem de re agente, scribitur: *nec Fundanum Formianumue a se sollicitatos: quippe minime poenitere se virium suarum, si bellum placeat. Steph.*

[m] Quin scribendum sit ἀντιπροκαλ-

τε ὑμᾶς, εἰ βούλεσθε τὰ δίκαια ποιεῖν, ἐκχωρεῖν Φρεγέλλης, ἣν πρὸ πολλοῦ πολέμῳ κρατησάντων ἡμῶν· [n] ὅσπερ ἐστὶ νόμος κτήσεως δικαιότατος· ὑμεῖς οὐδενὶ δικαίῳ σφετερισάμενοι, δεύτερον ἔτος ἤδη κατέχετε. τούτων ἡμεῖς τυχόντες, ἀδὲν ὑπολειψόμεθα [o] ἀδικεῖσθαι." Μετὰ τοῦτο παραλαβὼν τὸν λόγον ὁ τῶν Ῥωμαίων εἰρηνοδίκης εἶπεν· „Οὐθὲν ἔτι τὸ κωλύσον ἐστὶν, οὕτω φανερῶς ἀνηρημένων ὑμῶν τὰ περὶ τῆς εἰρήνης ὅρκια, [p] βουλεύεσθε τῶν Ῥωμαίων δῆμον αἰτιάσασθαι. πάντα γὰρ αὐτῷ πέπρακται [q] κατὰ τὰς ἱερὰς τε καὶ

V.C. *Cat.* 428. *Olymp.* 113 4 114 1. quae a nobis postulastis, nos vicissim a vobis *pari iure* hoc postulamus, vt, (si, quod iustum est, facere vultis) Fregellis excedatis: quibus quum iam pridem bello potiti essemus, (qui acquirendi modus est iustissimus) vos, nullo iure vobis vindicatas, iam per annos duos tenetis. Haec si a vobis impetrauerimus, nulla nos iniuria affici arbitrabimur." Post haec fecialis Romanus, sermonem illorum subsequens, dixit: „Quum vos tam aperte violaueritis pacis foedus, quod interposito iureiurando initum erat, nihil iam erit, quod Romanos de bello vobis inferendo cogitare vetet. omnia enim ab ipso facta sunt, quae tum sacrae

προκαλούμεθα pro ἀντικαλούμεθα, ambigere nos non sinit praecedens locus pag. 2322. v. 4. hos enim eodem, quo illos, vti voluisse verbo, tantum praefixa illi praepositione, manifestum est.

[n] Ὅσπερ] Rectius ὅσπερ. *Sylb.*

[o] Melius ἠδικῆσθαι, tempore praeterito. *Sylb.*

[p] Suspicatur *Sylburgius* scriptum fuisse: βουλεύεσθαι τὸν Ῥωμαίων δῆμον ἀντιάσασθαι (vt ἀντιάσασθαι sit σὺν ὅπλοις ἐπιέναι) vel ἀμύνασθαι. quorum vtrumque licet nimis insolens apud *Dionysium* esse videatur; posterius tamen haud reiecerim: praesertim quum lib. III. dicatur: τοιγάρτοι τὰς ἀμυναμένας ὑμᾶς [ἴσ. ἡμᾶς] προσδέχεσθε μετὰ ὅπλων ἐκ εἰς μακράν. Ego, βουλεύεσθαι legens, verbum αἰτιάσασθαι intactum seruo; sed inter ipsum et δῆμον nonnulla excidisse suspicor: perinde ac si scripsisset: βουλεύεσθαι τὸν Ῥωμαίων δῆμον περὶ τοῦ πολέμου ὑμῖν ἐπιφέρειν· καὶ ἀδὲν ἔξετε αὐτὸν αἰτιάσασθαι; vel ista: βουλ. τ. Ῥ. δῆμον περὶ τοῦ στρατιὰν ἐφ' ὑμᾶς ἀποστεῖλαι· καὶ ἀδὲν etc. vel sic: βουλεύεσθαι περὶ τοῦ πολέμου, aut βουλεύεσθαι τὰ περὶ τὸν πόλεμον, aut demum περὶ τοῦ ἐφ' ὑμᾶς στρατεύσασθαι· καὶ ἀδὲν ἔξετε αὐτὸν αἰτιάσασθαι. *Steph.*

[q] Inclusa τά τε, quae in vulgatis pone πέπρακται leguntur,

[r] πατρικὰς νόμους, τά τε πρὸς τὰς θεὰς ὅσια, καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια. δικασταὶ δὲ τῶν μενόντων ἐν ταῖς ὁμολογίαις, οἱ λαχόντες πολέμους ἐπισκοπεῖν, ἔσονται θεοί.„ Μέλλων δ' ἀπιέναι, τήν τε περιβολὴν [s] κατὰ κεφαλῆς εἵλκυσεν καὶ τὰς χεῖρας ἀνασχὼν εἰς τὸν οὐρανὸν, ὡς ἔθος ἐστὶν, [t] ἀρὰς ἐποιήσατο τοῖς θεοῖς· εἰ μὲν ἄδικα πάσχουσα ὑπὸ Σαυνιτῶν ἡ Ῥωμαίων πόλις, καὶ μὴ δυναμένη μετὰ λόγου καὶ κρίσεως διαλύσαι τὰς διαφορὰς, ἐπὶ τὰ ἔργα χωρήσει, βουλάς τ' ἀγαθὰς αὐτῇ θεὰς καὶ δαίμονας ἐπὶ νῶν ἄγειν, [u] καὶ πράξεις ἐν πᾶσι δι-δόναι τοῖς πολέμοις [x] εὐτυχεῖς· εἰ δ' αὐτή [y] τι πλημ-

V.C. 428. *Olymp.* 113. 4. 114. 1. sacrae patriaeque leges, tum pietas erga deos et iustitia erga homines *seruanda*, requirunt. Vtri autem pactis steterint, iudicabunt dii, quibus sorte datum est, vt bellorum inspectores sint et praesides.„ Ac, quum discessurus esset, amiculum in caput attraxit, et manibus in coelum sublatis, vt moris est, haec deos precatus est, simul etiam imprecans: vt, si quidem vrbs Romana iniuriam a Samnitibus pateretur, nec posset verbis et iudicio controuersias dirimere, ideoque ad facta veniret, dii geniique et bona consilia menti eius inderent, et facerent, vt omnia aduersus hostes prospere gererentur: sin ipsa, foedus amici-

absunt a *Pacii Cod.* recte. hoc nimirum sensu: *omnia enim ex sacrarum et patriarum legum praescripto praestitit, quae tum diuina, tum humana iura postulant. Sylb.*

r Πατρικὰς νόμους] Πατρίους pro πατρικὰς reponendum censeo. *Steph.*

s Necesse est, nisi *Liuio* aliisque refragaremur, κατὰ κεφαλῆς εἵλκυσεν interpretemur *capiti obduxit.* quamuis significare videatur *e capite detraxit*, vt κατὰ κεφαλῆς ῥίψαι, *e saxo deiicere. Sylb.*

t In *Cod. Mſ.* mendose ἀραῖς: et κατέχετε pro τυχόντες. *Sylb.*

u In *Codd. Mſſ.* πράξειεν πᾶσι διδόναι τοῖς πολεμίοις εὐτυχεῖν: corrupte. Nos *Vrſinum* sequuti sumus, qui in *textu* habet τὰς πολεμίας, in *notis* vero τοῖς πολεμίοις, et clarior foret ea ipsa lectio, si legeremus πράξεις ἐν πᾶσι, *successus in omnibus. Sylb.*

x Si εὔξεται, vel simile quid, addatur, sententia erit perfecta: alioqui erit ἀνακόλουθος. *Port.*

y Illud τι hic loci significare videtur *vllo modo. Port.*

μελῆσα [z] περὶ τὰ τῆς Φιλίας ὅρκια, προφάσεις κατασκευάζεται τῆς ἔχθρας ἐκ ἀληθεῖς, μήτε βλαὰς ὀρθοῦν αὐτοῖς, μήτε πράξεις. [a] Ὡς δὲ διελύθησαν ἐκ τῆ συλλόγε, καὶ τὰ λεχθέντα ἐδήλωσαν ἑκάτεροι ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, τὰς ἐναντίας ἔσχον ὑπὲρ ἀλλήλων δόξας ἀμφότεροι· Σαυνῖται μὲν, βραδύτερα τὰ τῶν Ῥωμαίων ἔσεσθαι νομίζοντες· ὥσπερ αὐτοῖς ἔθος ἐστὶ ποιεῖν, ὅτε μέλλοιεν ἄρχειν πολέμε· Ῥωμαῖοι δ', ἐν ὀλίγῳ τὴν Σαυνιτῶν στρατιὰν ἥξειν ἐπὶ τὰς αὑτῶν [b] ἐποίκες Φρεγελλάνες οἰόμενοι. [c] ἔπειτ' αὐτοῖς τὰ εἰκότα παθεῖν συνέβη. οἱ μὲν γὰρ, παρασκευάζόμενοι καὶ μέλλοντες, ἀπώλεσαν τὰς καιρὰς τῶν πράξεων· Ῥωμαῖοι δ', ἐν

amicitiae aliqua in re violans, falsas inimicitiarum caussas comminisceretur, ne eorum vel consiliis, vel actionibus, successum darent. Postquam ex concilio domum vtrique redierunt, et ciuitati suae, quae dicta essent, retulerunt, contrarias de se inuicem opiniones ambo *populi* conceperunt: quum Samnites quidem tardiorem Romanorum apparatum fore arbitrarentur, sicut ipsis mos esset, quum bellum forent illaturi: at Romani exercitum Samnitum breui contra Fregellanos colonos suos venturum existimarent. Hinc vtrisque, quod rationi consentaneum erat, accidit. illi enim, dum se pararent et cunctarentur, rei gerendae occasionem amiserunt: at Romani, qui

V.C. 428. *Olymp.* 113. 4. 114. 1.

z Πλημμελῆσα] Vel πλημμελῆσα εἰς τὰ περὶ τῆς φιλίας ὅρκια scribendum esse dixerim, inserta praepositione εἰς, vel certe praepositioni περὶ aliam sedem dari debere, hoc modo: πλημμελῆσα περὶ τὰ τῆς φιλ. Dici enim solet πλημμελῶ, aut etiam πλημμελῶ τι, sequente εἰς vel περὶ. *Steph.*

a Ὡς διελύθησαν] Scribo ὡς δὲ διελύθησαν: quamuis pag. 2325. v. 6. habeamus μετὰ τῦτο, non μετὰ δὲ τῦτο. minus enim hic, quam illic, necessaria haec esse vocula videtur. *Steph.*

b Ἐποίκες] Aut ἐποίκες idem valere, quod ἀποίκες. (quod etiam habuimus supra) dicendum est, aut potius hic, sicut et in aliis plerisque huius scriptoris locis, ἀποίκες pro ἐποίκες substituendum, vbi coloni, non aduenae, (velut vbi ἐποίκες opponit ἐπιχωρίοις) significantur. *Steph.*

c In Mſſ. mendose ἐπί τ' αὐτοῖς. *Vrſinus* mauult ἔπειτ' αὐτές. *Sylb.*

ἑτοίμῳ πᾶσαν ἔχοντες παρασκευήν, ἅμα τῷ πυθέσθαι τὰς ἀποκρίσεις, τόν τε πόλεμον ἐψηφίσαντο, καὶ τὰς ὑπάτους ἀπέστειλαν ἀμφοτέρους· καὶ πρὶν αἰσθέσθαι τὴν ἔξοδον, ἥ τε νεωστὶ καταγραφεῖσα, καὶ ἡ περὶ Οὐολάσκας [d] χειμάζουσα δύναμις, ἣν εἶχε Κορνήλιος, ἐντὸς ἦν τῶν Σαυνιτικῶν ὅρων.

Ὅτι ὁ Σαυνιτικὸς αὖθις ἀνερρίπισθη πόλεμος, ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας ἀρξάμενος. μετὰ τὰς σπονδὰς, ἃς ἐποιήσαντο πρὸς τὴν Ῥωμαίων πόλιν οἱ Σαυνῖται, χρόνον ὀλίγον ἐπισχόντες, ἐπὶ Λευκανοὺς ἐστράτευσαν ὁμόρους ὄντας, ἐκ παλαιᾶς τινος [e] ὁρμηθέντες ἔχθρας. κατ' ἀρχὰς μὲν ἓν ταῖς ἑαυτῶν δυνάμεσι πιστεύοντες οἱ Λευκανοὶ, [f] τόν τε πόλεμον [g] διέφερον· ἐν ἁπάσαις δὲ μειον-

V.C. Cat. 428. *Olymp.* 113 4 114. 1. qui omnem apparatum in promtu habebant, simulatque intelexere, quae illi respondissent, et bellum decreuere, et ambos consules misere: ac, priusquam hostes eductum esse exercitum cognouissent, tum is, qui recens conscriptus erat, tum quae in Volscis hibernabant copiae, quas habebat Cornelius, in Samnitum fines ingressae erant.

V.C. Cat. 454. *Olymp.* 120 2/3. Samniticum bellum denuo excitatum est: et hinc ortum est eius initium. Samnites, post foedus, quod cum Romanis pepigerant, exiguo temporis interuallo, Lucanis, sibi finitimis, vetere quadam simultate impulsi, bellum intulerunt. Ac principio quidem Lucani suis viribus freti bellum sustinebant: sed quum in

d In *Pacii Cod.* χειμερίζουσα: et mox v. 6. Σαυνιτῶν ὅρων, vt supra ἐν Λατίνοις ὅροις, p. 1914. v. 12. *Sylb.*

e In *Pacii Cod.* male ὁρμηθέντας. *Sylb.*

f Vel deest comma quoddam, vel fine τε legendum τὸν πόλεμον διέφ. *Sylb.* Videndum, an scribi possit τόν γε πόλεμον διέφερον. alioqui non dubium est, quin post τόν τε πόλεμον διέφερον vocula καὶ cum aliis forsan nonnullis sequi debeat. Hoc loquendi genere saepe vtitur *Dionys.* et *Gelenius* et *Portus* male vertunt: *bellum trahebant:* cum potius significet *bellum sustinebant;* vt *Liuius* dicit *sustinere pugnam. Steph.*

g Esset quidem facilis mutatio ex τόν τε in τόνδε: sed potius τόνδε τὸν πόλεμον, aut τοῦτον τὸν πόλεμον, quam τόνδε πόλεμον, aut τοῦτον πόλεμον, Graeci sermonis consuetudo postulat. Adde, quod

ἐκλῦντες ταῖς μάχαις, καὶ πολλὰ [h] μὲν ἀπολωλεκότες ἤδη χωρία, κινδυνεύοντες δὲ καὶ περὶ τῆς ἄλλης γῆς ἁπάσης, ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων βοήθειαν ἠναγκάσθησαν καταφυγεῖν· συνειδότες μὲν ἑαυτοῖς ἐψευσμένοις, ἃς πρότερον ἐποιήσαντο πρὸς αὐτὸς ὁμολογίας, ἐν αἷς Φιλίαν συνέθεντο καὶ συμμαχίαν, ἐκ ἀπογνόντες δὲ [i] συμπείσειν αὐτὸς, ἐὰν [k] ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως τὸς ἐπιφανεστάτς παῖδας ὁμήρους ἅμα τοῖς πρεσβευταῖς ἀποστείλωσιν· ὅπερ καὶ συνέβη. ἀφικομένων γὰρ τῶν πρέσβεων, καὶ πολλὰ δεομένων, ἥ τε βουλὴ δέχεσθαι τὰ ὅμηρα ἔγνω, καὶ τὴν φιλίαν πρὸς τὸς Λευκανὸς συνάψαι, καὶ ὁ δῆμος ἐπεκύρωσε τὰ ψηφισθέντα ὑπ' αὐτῆς. γενομένων δὲ τῶν συνθηκῶν πρὸς τὸς ἀποσταλέντας ὑπὸ τῶν Λευκανῶν ἄνδρας, οἱ πρεσβύτατοι Ῥωμαίων καὶ

in omnibus proeliis deteriore conditione essent, et cum multa iam loca amisissent, tum vero de omni etiam reliquo territorio in discrimen venirent, ad populi Romani suppetias confugere coacti fuerunt. Ac sibi quidem conscii erant, se foedus, quo * antea amicitiam et societatem cum Romanis pepigerant, fefelliſſe: sed non desperabant tamen, se illis persuasuros, si ex vnaquaque ciuitate nobilissimos quosque pueros cum legatis obsides mitterent. Atque id contigit. quum enim legati venissent, et *Romanos* vehementer rogarent, senatus accipiendos esse obsides et amicitiam cum Lucanis ineundam censuit, populo hoc senatusconsultum ratum faciente. Foedere autem cum iis, quos Lucani miserant, pacto, lecti a senatu, qui inter Romanos et maxime prouecti aetate et honora-

V.C. Cat. 454. *Olymp.* 120 2/3.

quod *Dionysius* in similibus locis, et quibus idem etiam verbum adhibet, articulo contentus esse solet. *Steph.*

h Μὲν additum e *Pacii Cod. Sylb.*

* Sc. *V. C. Cat.* 429. *Olymp.* 114 1/2. Confer *Liu.* l. VIII. c. 25.

i Perperam in *Exemplari* συμπεσεῖν. *Vrs.*

k Recte admonet *Sylb.* vel expungendum articulum, vt legatur ἐξ ἁπάσης πόλεως: vel scribendum ἐξ ἁπασῶν τῶν πόλεων, vt mox pag. 2331. v. 10. κοινῇ τε καὶ κατὰ πόλεις εὐτρεπίζεσθαι. Sed ἐξ ἁπάσης πόλεως malo: at vero ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως sonaret *ex tota ciuitate. Steph.*

l τὴν

τιμιώτατοι προχειρισθέντες ὑπὸ τῆς βουλῆς, πρέσβεις ἀπεστάλησαν ἐπὶ τὴν κοινὴν τῶν Σαυνιτῶν σύνοδον· δηλώσοντες αὐτοῖς, ὅτι φίλοι καὶ σύμμαχοι Ῥωμαίων εἰσὶ Λευκανοί, καὶ [l] τήν τε χώραν, ἣν ἔτυχον αὐτῶν ἀφηρημένοι, παρακαλέσοντες ἀποδιδόναι, καὶ μηδὲν ἔτι πράττειν ἔργον πολεμίων· ὡς οὐ περιοψομένης τῆς Ῥωμαίων πόλεως τὰς ἑαυτῆς ἱκέτας ἐξελαυνομένους ἐκ τῆς σφετέρας. οἱ δὲ Σαυνῖται, τῶν πρέσβεων ἀκούσαντες, ἠγανάκτουν τε καὶ [m] ἀπελογοῦντο· πρῶτον μὲν οὐκ ἐπὶ τούτῳ πεποιῆσθαι λέγοντες τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογίας, ἐπὶ τῷ μηδένα, μήτε φίλον [n] ἴδιον ἡγήσασθαι, μήτ' ἐχθρόν, ἐὰν μὴ Ῥωμαῖοι κελεύωσιν· ἔπειθ' ὅτι Λευκανοὺς [o] ἃ πρότερον ἐποιήσαντο Ῥωμαῖοι φίλους, ἀλλ' ἔναγχος, πολεμίους ἤδη σφῶν ὄντας, πρόφασιν ἔτε δικαίαν,

honoratissimi erant, ad commune Samnitum concilium missi sunt legati, vt illis significarent, amicos socioſque Romanorum esse Lucanos: atque hortarentur, vt, quem ipsis agrum ademerant, restituerent, et nihil hostile in eos amplius admitterent: quippe quum Romanorum ciuitas passura non esset, eos, qui ad ipsam supplices confugissent, e suis sedibus expelli. Samnites, auditis legatis, indignari coeperunt: ac, se purgantes, responderunt, primum quidem non ea conditione pacis foedus initum inter ipsos esse, vt neminem priuatim pro inimico, vel hoste, nisi Romanorum iussu, habere liceret: deinde Lucanos non iam antea in amicitiam a Romanis esse receptos, sed recens, quum iam Samnitum hostes forent: ideoque Romanos nec iustum, nec

V.C. Cat. 454. Olymp. 120 2/3.

l Τήν τότε χώραν] Rectius τήν τε χώραν, et mox v. 6. ἔργον. *Vrs. Sylb.* et *Steph.* [Scilicet in exemplis Vrsini et Sylburgii legitur ἔργων. de quo admonere lectores decuerat Hudsonum, si vellet ab iis intelligi. Nam ipse quidem ἔργον dedit, nisi id e Geneuensi transsumsit.]

m In *Pacii Cod.* ἀπηλογοῦντο: eo scilicet modo, quo ἀπήλαυσαν et consimilia, in quibus ad syllabicum augmentum accedit etiam temporale. *Sylb.*

n Malim ἰδίᾳ. *Steph.*

o οὐ πρότερον] Malim ἃ πολὺ πρότερον, vel ἃ πολλῷ πρότερον. *Steph.*

p Hic

οὔτ' εὐσχήμονα κατασκευαζόμενοι τὴν καταλῦσαι τὰς σπονδάς. ἀποκρινομένων δὲ τῶν Ῥωμαίων, [p] ὅτι τὰς ὑπηκόους ὁμολογήσαντας ἔσεσθαι, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ δικαίῳ καταλυσαμένους τὸν πόλεμον, ἅπαντα [q] πείθεσθαι δεῖ τοῖς παρειληφόσι τὴν ἀρχήν· καὶ εἰ μὴ ποιήσουσι τὰ κελευόμενα ἑκόντες, πολεμήσειν αὐτοῖς ἀπειλέντων· ἀφόρητον ἡγησάμενοι τὴν αὐθάδειαν τῆς πόλεως οἱ Σαυνῖται, τὰς μὲν πρέσβεις ἐκέλευσαν ἀπαλλάττεσθαι παραχρῆμα· αὐτοὶ δὲ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐψηφίσαντο, κοινῇ τε καὶ κατὰ πόλεις εὐτρεπίζεσθαι. ἡ μὲν δὴ φανερὰ τῶν Σαυνιτικῶν πολέμων πρόφασις, καὶ πρὸς ἅπαντας εὐπρεπὴς λέγεσθαι, ἡ Λευκανῶν ἐγένετο βοήθεια τῶν καταφυγόντων ἐπ' αὐτούς· ὡς κοινόν δή τι τοῦτο [r] καὶ πάτριον ὂν ἔθος τῇ Ῥωμαίων πόλει, [s] τοῖς

nec quidquam honestatis prae se ferentem praetextum soluendi foederis comminisci. Quum autem Romani responderent, eos, qui se subiectos ipsis fore promisissent, et hac conditione impetrassent, vt a bello cessaretur, oportere in omnibus dicto audientes iis esse, qui imperium cepissent: ac, nisi vltro facerent imperata, se bellum eis illaturos minarentur: Samnites, intolerabilem huius ciuitatis arrogantiam esse rati, legatos illico discedere iusserunt, atque, vt res ad bellum necessariae, tum communiter, tum in singulis ciuitatibus, pararentur, facto decreto edixerunt. Manifesta igitur Samnitici belli caussa, et quae cum aliqua honestatis specie narrari omnibus potest, fuit haec: Lucanis, qui ad ipsos confugerant, velle opitulari: (tanquam communis et patria Romanorum ciuitati consuetudo esset, iis,

V.C. Cat. 454. Olymp. 120 2/3.

p Hic videtur esse traiectio. Fortasse melius sic: τὰς ὁμολογήσαντας ἔσεσθαι ὑπηκόους. *Port.* Minus recte in *Codd. Mss.* ἔπεσθαι pro ἔσεσθαι. *Vrs.*

q Πείσεσθαι et ποιήσωσι] Rectius πείθεσθαι, vt in *Pacii Cod.* et mox ποιήσωσι. nam εἰ cum subiunctiui verbi modis construi non solet. *Sylb.*

r Καὶ πάτριον ἔθος etc.] Non dubito, quin desideretur particula ὂν post ἔθος, siue post πόλει, vt Attico more dicatur pro eo, quod alioqui per genitivum efferretur, hoc modo: ὡς κοινὸν δή τινος τότε καὶ πατρίου ἔθους ὄντος. *Steph.*

s Non dubium est, quin lectio *Codd. Mss.* τοὺς ἀδικουμένους καὶ

ἀδικημένοις καὶ καταφεύγουσιν ἐπ' αὐτὴν βοηθεῖν· ἡ δ' ἀφανὴς καὶ μᾶλλον αὐτὸς ἀναγκάζουσα [t] διαλύεσθαι Φιλίαν, ἡ τῶν Σαυνιτῶν ἰσχὺς, πολλή τ' ἤδη γεγονυῖα, καὶ [u] ἔτι πλείων γενήσεσθαι νομιζομένη, εἰ, [x] Λευκανῶν τε χειρωθέντων, καὶ δι' αὐτὸς τῶν προσοίκων, ἀκολουθήσειν ἔμελλε [y] τά τε βαρβαρικὰ ἔθνη τὰ προσεχῆ τούτοις. αἵ τε δὴ σπονδαὶ, μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν πρεσβευτῶν, εὐθὺς ἐλέλυντο, καὶ στρατιαὶ δύο κατεγράφοντο.

[[v]Οτι [z] Ποστόμιος ὁ ὕπατος τῆς διαδοχῆς αὐτῷ ἐγγισάσης μέγα φρονῶν ἐφ' ἑαυτῷ τῆς [a] τ' ἀξιώσεως

V.C. 454. *Olymp.* 120 2/3. *Cat.*

iis, qui affecti iniuria ad ipsam confugerent, opem ferre) sed occulta, et quae magis ipsos amicitiam dissoluere cogebat, fuit ea, qua praediti Samnites erant, potentia: quae et magna iam erat, et maior euasura existimabatur, quum, Lucanis iam subiugatis, et propter eos finitimis etiam, sequuturae essent et gentes barbaricae, quae his contiguae erant. Quamobrem et foedus post legatorum reditum statim solutum est, et duo exercitus conscripti fuerunt.

[L. Postumius *Megellus* Consul, magistratum propediem initurus, ingenti fastu tumebat, tum ob splendorem generis, tum

καὶ καταφεύγοντας ferri cum verbo βοηθεῖν non possit. Sed forsan hos accusatiuos apud *Dionysium* aliud verbum sequeretur, hoc modo: τὰς ἀδικ. κ. κατ. ἐπ' αὐτὴν ὑποδέχεσθαι καὶ βοηθεῖν. etc. *Steph.*

t Plenior lectio est: τὴν πρὸς Σαυνίτας διαλύεσθαι φιλίαν. *Sylb.* Sed ea, quae a lectore possunt ὑπακούεσθαι, saepe praetermittuntur. *Steph.*

u Ἔτι πλεῖον] In *Pacii Cod.* ἐπὶ πλέον, et in marg. ἐπὶ πλεῖον. in *Vrsini* exempl. ἐπὶ πλείω. Verum nili (cum *Sylb.*) legamus ἔτι πλείω, necesse fuerit γενήσεσθαι mutare in verbum προβήσεσθαι, aut aliud huic affine. *Steph.*

x Λευκανῶν τε χειρωθέντων] Scribendum videtur: Λευκανῶν τε γὰρ χειρωθέντων, vel καὶ γάρ, Λευκανῶν τε χειρωθέντων. *Steph.*

y Pro τά τε malim καὶ τά. *Sylb.* Vix ausim dicere, τε in γε mutari debere: et certe potius expungendum dixerim. *Steph.*

z Ex hoc igitur loco emendandi sunt *Fasti Sigonii*, qui Postumio quietam prouinciam obuenisse scripsit. *Vales.*

a Minus recte in *Cod. Ms.* τῆς τε τάξεως. *Vales.*

τῷ γένους ἕνεκα, καὶ ὅτι διτ]αῖς ὑπατείαις ἤδη κεκοσμημένος ἦν. ἐφ' οἷς ὁ συνύπατος αὐτῷ, καταρχὰς μὲν ὡς ἀπελαυνόμενος τῶν ἴσων ἠγανάκτει, καὶ πολλάκις ἐπὶ τῆς βουλῆς τὰ δίκαια πρὸς αὐτὸν ἔλεγεν. ὕστερον δὲ συγγενοὺς ἑαυτῷ κατά τε προγόνων ὄγκον καὶ φίλων πλῆθος, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἐλάτ]ονα ἰσχὺν ἔχοντι· δημοτικὸς γὰρ ἦν καὶ τῶν νεωστὶ παρελθόντων εἰς γνῶσιν· εἶξε τῷ συνυπάτῳ, καὶ παρεχώρησε τῆ Σαυνιτικῆ πολέμῳ τὴν ἡγεμονίαν. πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο διαβολὴν ἤνεγκε τῷ Ποστομίῳ, κατὰ πολλὴν αὐθάδειαν γενόμενον· καὶ ἕτερον αὖθις ἐπὶ τούτῳ βαρύτερον, ἢ ὡς κατὰ Ῥωμαίων ἡγεμόνα. ἐπιλεξάμενος γὰρ ἐκ τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς περὶ τοὺς δισχιλίους ἄνδρας, εἰς τοὺς ἰδίους ἀγροὺς ἀπήγαγεν, οἷς ἄνευ σιδήρου δρυμὸν ἐκέλευσε κείρειν. καὶ μέχρι πολλοῦ κατέσχε τοὺς ἄνδρας ἐν τοῖς ἀγροῖς, θητῶν ἔργα καὶ θεραπόντων ὑπηρετοῦντας. τοσαύτη δ' αὐθαδεία πρὸ τῆς ἐξόδου χρησάμενος, ἔτι βαρύτερος ἐφάνη τοῖς κατ' αὐτὴν τὴν στρατείαν ἐπιτελεσθεῖσι, καὶ παρέσχε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ μίσους ἀφορμὰς δικαίας. τὸν γὰρ ὑπατεύσαντα τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ καὶ νικήσαντα

tum ob geminum consulatum: proinde collega ipsius Iunius Brutus, vt qui praeter ius suum deprimeretur, initio quidem aegre ferebat, ac saepe in senatu de eo querebatur: tandem vero cum se nobilitate et amicorum opibus et gratia inferiorem esse sentiret, (quippe plebeius ac nouus homo erat) collegae se submisit, eique Samniticum bellum extra sortem concessit. Ea res primum magnam inuidiam conflauit Postumio, quippe quae ex graui insolentia proficisceretur. aliud deinde grauius, quam pro imperatore populi Romani, adiecit. Selectos enim ex suis legionibus bis mille iuuenes in agros suos ablegauit, et tantum non vinctos ergastulorum more saltum repastinare iussit, atque illos seruilibus addictos operis perquam diu in agris detinuit. Cumque eiusmodi insolentia, priusquam paludatus ex vrbe proficisceretur, esset visus, mox in castris longe insolentius se gessit, et Senatus populique Romani in se odium merito provocauit. Nam cum Senatus decreuisset, vt Fabius (qui superiore

V.C. 461. *Olymp.* 122 1/2. *Cat.*

σαντα Φάβιον Σαυνιτῶν τὸς καλομένους [b] Πέντρας, τῆς βουλῆς ψηφισαμένης μένειν ἐπὶ τῇ στρατοπέδῳ, καὶ τὴν ἀνθύπατον ἀρχὴν ἔχοντα πρὸς τὴν μερίδα τῶν Σαυνιτῶν πολεμεῖν, γράμματα πέμπων ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς Σαυνίτιδος ἐκέλευσεν, ὡς αὐτῷ μόνῳ τῆς ἡγεμονίας προσηκούσης. καὶ πρὸς τὸς ἀποσταλέντας ὑπὸ τῶν συνέδρων πρέσβεις, ἀξιοῦντας μὴ κωλύειν τὸν ἀνθύπατον ἐπὶ τῇ στρατοπέδῳ μένειν, μηδ' ἀντιπράττειν τοῖς ἐψηφισμένοις ὑφ' ἑαυτῶν, ὑπερηφάνως καὶ τυραννικὰς ἔδωκεν ἀποκρίσεις· „ἃ τὴν βουλὴν ἄρχειν ἑαυτῆ φήσας, ἕως ἐστὶν ὕπατος, ἀλλ' αὐτὸν τῆς βουλῆς.“ ἀπολύσας δὲ τὸς πρέσβεις, ἐπὶ τὸν Φάβιον ἦγε τὴν στρατιάν, ὡς, εἰ μὴ βούλοιτο ἑκὼν παραχωρεῖν τῆς ἀρχῆς, τοῖς ὅπλοις προσαναγκάσων. καταλαβὼν δὲ τοῦτον [c] Κομινίῳ πόλει προσκαθήμενον, [d] ἐξήλασεν ἐκ τῆς στρατοπέδου, κατὰ πολλὴν ὑπεροψίαν τῶν ἀρχαίων ἐθισμῶν καὶ δεινὴν ὑπερηφανίαν. Φάβιος μὲν; αὐτῆ εἴξας τῇ μανίᾳ, τῆς ἡγεμονίας ἐξεχώρησεν.]

V.C. Cat. 461. *Olymp.* 122 ½. anno Samnitas, qui Pentri cognominantur, in conſulatu vicerat) in caſtris remaneret, et Proconſul aduerſus partem Samnitium bellum gereret, Poſtumius miſſis literis Samnio illum excedere iuſſit, quaſi imperium ad ſe vnum pertineret. Legatis vero, qui a Senatu miſſi orabant, ne obſtaret, quo minus Proconſul exercitum retineret, neue aduerſari Senatus decreto vellet, ſuperbum atque impotens reſponſum dedit: „Non Senatum ſibi ipſi, quamdiu Conſul eſſet, ſed Senatui ſe praeeſſe,„ atque, dimiſſis legatis, protinus aduerſus Fabium exercitum mouit, vt, niſi ſponte prouincia excederet, armis illum inuitum cogeret. Igitur cum eum in obſidione Cominii deprehendiſſet, repente in furorem verſus, caſtris excedere illum iubet. At Fabius, hominis furori cedendum ratus, e prouincia abſceſſit.]

Porro

b Meminit horum *Liuius*, lib. IX. praetereuntur tamen a *Cluuerio* in *Ital. Antiq.*

c Memoratur *Liuio* lib. VII. et ſita fuit haud longe a fontibus *Fibieni*.

d Ἐξέπλευσεν] Videtur legendum ἐξέκλεισεν. *Valeſ.*

e De

[Ὅτι ὁ αὐτὸς Ποστόμιος πρῶτον μὲν τὸ Κομίνιον ἐκ πολιορκίας παραλαμβάνει, χρόνον δ' πολὺν ἐν ταῖς προσβολαῖς διατρίψας· ἔπειτα Οὐενουσίαν πολυάνθρωπον καὶ ἄλλας πόλεις πλείστας ὅσας. ἐξ ὧν μύριοι μὲν ἐσφάγησαν, ἑξακισχίλιοι δὲ καὶ διακόσιοι τὰ ὅπλα παρέδοσαν. ταῦτα διαπραξάμενος οὐχ ὅπως χάριτος, ἢ τιμῆς τινος, ἠξιώθη παρὰ τῆς βουλῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν προϋπάρχουσαν ἀξίωσιν ἀπέβαλεν. ἀποστελλομένων γὰρ εἰς μίαν τῶν ἀλισκῶν ὑπ' ἐκείνου πόλεων τὴν καλουμένην [e] Οὐενουσίαν δισμυρίων ἐποίκων, ἕτεροι τῆς ἀποικίας ἡρέθησαν ἡγεμόνες· ὁ δὲ τὴν πόλιν ἑξελὼν, καὶ τὴν γνώμην τῆς ἀποστολῆς τῶν κληρούχων εἰσηγησάμενος, οὐδὲ ταύτης ἄξιος ἐφάνη τῆς τιμῆς. εἰ μὲν ἂν σώφρονι λογισμῷ τὰ συμβάντα ἤνεγκε, καὶ τὸ χαλεπὸν τῇ συνεδρίᾳ λόγων τε καὶ ἔργων χρηστῶν θεραπείαις ἐπράϋνεν, οὐδεμιᾶς ἔτι συμφορᾶς εἰς ἀτιμίαν φερούσης ἐπειράθη. νῦν δ' ἀγανακτῶν καὶ ἀντιχαλεπαίνων, τάς τ' ὠφελείας,

[Porro idem ille Poſtumius primum quidem Cominium haud difficili negotio expugnauit, inde Venuſiam vrbem populo frequentem, aliaque quamplurima oppida, vi cepit. in quibus decem millia hominum interfecta ſunt, ac ſex millia atque ducenti, armis traditis, in deditionem venere. Hiſce rebus *praeclare* geſtis, non modo a Senatu nullo honore eſt affectus, ſed et priſtina eius dignitas imminuta eſt. Nam cum Venuſiam, quae a Poſtumio capta erat, bis mille colonos Senatus mitti cenſuiſſet, triumuiri deducendae coloniae alii creati ſunt: ipſi, qui oppidum ceperat, et de mittendis colonis ad Senatum retulerat, eo honore denegato. quod ſi eum caſum moderate ac prudenter tuliſſet, atque iracundiam Senatus dictis factiſque mollioribus mitigaſſet, nullam praeterea calamitatem cum infamia coniunctam eſſet expertus. nunc vero indignatus, et aduerſus iratos ipſe fremens, praedam omnem ex

V.C. Cat. 461. *Olymp.* 122 ½.

e De hac colonia loquitur *Velleius*, lib. I. *Sinueſſam Minturnaſque miſſi Coloni, poſt quadriennium Venuſiam.* deducta autem ea eſt colonia, *L. Poſtumio Megello* III. *C. Iunio Bruto Coſſ.* anno *V. C.* 462. *Valeſ.*

f Ἐκπ-

ἃς ἔλαβεν ἐκ τῶν πολεμίων, ἁπάσας τοῖς στρατιώταις ἐχαρίσατο, καὶ, πρὶν ἀποσαλῆναι τὸν διάδοχον τῆς ἀρχῆς, ἀπέλυσεν ἀπὸ τῶν σημείων τὰς δυνάμεις, καὶ τελευτῶν ὃν ἔτε βελὴ συνεχώρησεν αὐτῷ θρίαμβον, ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης κατήγαγεν. ἐφ' οἷς ἅπασιν ἔτι μείζονος ἐξ ἁπάντων μίσους ἐκκαυθέντος, ἅμα τῷ παραδῦναι τὴν ἀρχὴν τοῖς μεθ' ἑαυτὸν ὑπάτοις, εἰς δίκην ὑπάγεται δημοσίαν ὑπὸ δυοῖν δημάρχων. καὶ κατηγορηθεὶς ἐν τῷ δήμῳ πάσαις ταῖς φυλαῖς κατακρίνεται, τίμημα τῆς εἰσαγγελίας [f] ἐχέσης χρηματικὸν πέντε μυριάδας ἀργυρίου.]

[Ὅτι, φησὶ Διονύσιος, μιᾶς ἔτι μνησθήσομαι πράξεως πολιτικῆς, ἀξίας ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθαι, ἐξ ἧς καταφανὲς ἔσται τοῖς Ἕλλησιν, ὅσον ἦν τὸ μισοπόνηρον ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε, καὶ πρὸς τὰς παραβαίνοντας τὰ κοινὰ νόμιμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀμείλικ]τον. [g] Γάϊος Λαιτώριος Μέρκος ἐπίκλησιν, ἐπιφανὴς

V.C. Cat. 461. Olymp. 122 1/2. ex manubiis redactam militibus diuisit; ac, priusquam successor mitteretur, exercitum dimisit; postremo triumphum, quem nec Senatus decreuerat, ipse sua auctoritate duxit. Proinde, cum eas ob causas in omnium odium veniisset, simulac magistratu abiit, duo Tribuni plebis diem ei ad populum dixere, *V.C. Cat. 462. Olymp. 122 2/3.* et, causa vtrinque perorata, damnatus a cunctis tribubus, ac ducentis millibus nummum lis ei aestimata est.

Vnicum hic adiiciam publicum facinus omnium mortalium laude dignissimum, ex quo perspicuum fiet Graecis, quantum tunc populi Romani odium improborum, quantaque aduersus eos, qui sanctissima naturae iura violant, seueritas esset. C. Laetorius Mergus, et splendore natalium, et militari fortitudine nulli secundus, bello Samnitico Tribunus cuiusdam cohortis creatus, adolescentem quendam ex suis contubernalibus formae decore praestantem, principio quidem donis atque huiusmodi delinimentis sollicitauit de stupro. Sed postquam nulla arte capi posse animaduertit, superatus libidinis impotentia, vim inferre adolescenti instituit. Cuius sceleris fama cum celebris ac peruulgata in exercitu fuisset, Tribuni plebis, hanc publicam ciuitatis iniuriam esse rati, Laetorio diem ad populum dixerunt, eumque populus Romanus vniuersis suffragiis capitis damnauit; haudquaquam arbitratus ferendum esse, vt ingenui homines, qui pro reliquorum ciuium libertate in acie starent, foedo ac pudendo viris iniuriae genere violarentur. Verum illud longe admiratione dignius est, quod paullo antehac gesserant, ob iniuriam tametsi seruili corpori sententiam Laetorius, sed se ipse ante iudicii tempus fuga prius subtraxit, deinde etiam morte puniuit. Naturae modum expleuerat, fato tamen functus vniuersae plebis sententia crimine impudicitiae damnatus est. *Vales.*

V.C. Cat. 462. Olymp. 122 2/3.

f Ἔχουσαν] Forsan ἐχέσης legendum. *Vales.*

g Apud *Valerium Max.* lib. VI. cap. 1. *M. Laetorius Mergus* dicitur. Libidinosi Centurionis supplicium M. Laetorii Mergi Tribuni militaris aeque foedus exitus sequitur, cui Cominius Trib. pl. diem ad populum dixit, quod cornicularium suum stupri causa appellasset. Nec sustinuit eius rei sententiam

h In *Cod. Mss.* θανάτῳ. *Vales.*

κατὰ γένος, καὶ κατὰ τὰς πολεμικὰς πράξεις ἐκ παιδὸς, ἐνὸς τῶν ταγμάτων χιλίαρχος ἀποδειχθεὶς ἐν τῷ Σαυνιτικῷ πολέμῳ, νεανίαν τινὰ τῶν ὁμοσκήνων διαφέροντα τὴν ὄψιν ἑτέρων μέχρι μέν τινος ἔπεισθεν ἑαυτῷ χαρίσασθαι τὴν τοῦ σώματος ὥραν ἑκόντα. ὡς δ' οὔτε δωρεαῖς, ἔτ' ἄλλῃ φιλανθρωπίᾳ τὸ μειράκιον ἡλίσκετο, κατέχειν τὴν ἐπιθυμίαν ἀδύνατος ὢν, βίαν προσφέρειν ἐπεβάλετο. περιβοήτε δὲ τῆς ἀκοσμίας τοῦ ἀνδρὸς ἅπασι τοῖς ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου γενομένης, κοινὸν ἀδίκημα τῆς πόλεως εἶναι νομίσαντες οἱ δήμαρχοι, γραφὴν ἀποφέρσι κατ' αὐτοῦ δημοσίᾳ, καὶ ὁ δῆμος ἁπάσαις ταῖς ψήφοις τοῦ ἀνδρὸς κατέγνω, τίμημα δίκης ὁρίσας [h] θάνατον· ἐκ ἀξιῶν εἰς ἐλεύθερα σώματα, καὶ προπολεμοῦντα τῆς τῶν ἄλλων ἐλευθερίας, τὰς ἐν ταῖς ἄλλαις οὔσας ἀρχαῖς ὑβρίζειν τὰς ἀνηκέστως καὶ παρὰ φύσιν τοῖς ἄρρεσιν ὕβρεις. ἔτι δὲ τούτε θαυμασιώτερον ἔπραξαν οὐ πολλοῖς πρότερον χρόνοις, καίτοι περὶ δοῦλον

σῶμα γενομένης τῆς ὕβρεως. ἑνὸς γὰρ τῶν παραδόντων Σαυνίταις τὸ στρατόπεδον χιλιάρχων καὶ ὑπὸ ζυγὸν ὑπελθόντων [i] Ποπλίου υἱός, ὡς ἐν πολλῇ [k] καταλειφθεὶς πενίᾳ, δάνειον ἠναγκάσθη λαβεῖν εἰς τὴν ταφὴν τοῦ πατρός, ὡς ἐρανισθησόμενος ὑπὸ τῶν συγγενῶν. διαψευσθεὶς δὲ τῆς ἐλπίδος ἀπήχθη πρὸς τὸ χρέος, τῆς προθεσμίας διελθούσης, κομιδῇ νέος ὢν καὶ τῇ ὄψει ὡραῖος, ἅτος τὰ μὲν ἄλλα ὑπηρετῶν, ὅσα δέλεις δεσπόταις νόμος ἦν, ἠνείχετο· τὴν δὲ τοῦ σώματος ὥραν χαρίσασθαι κελευόμενος ἠγανάκ]ει καὶ μέχρι παντὸς ἀπεμάχετο. πολλὰς δὲ διὰ τοῦτο μαστίγων λαβὼν πληγὰς ἐξέδραμεν εἰς τὴν ἀγοράν· καὶ σὰς ἐπὶ μετεώρου τινός, ἔνθα πολλοὺς ἔμελλε τῆς ὕβρεως λήψεσθαι μάρτυρας, τήν τ' ἀκολασίαν τοῦ δανειστοῦ διηγήσατο, καὶ τῶν μαστίγων τοὺς μώλωπας ὑπέδειξεν. ἀγανακτήσαντος δὲ τοῦ δήμου, καὶ δημοσίας ὀργῆς ἄξιον ἡγησαμένου τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν κρίσιν κατηγορούντων τὴν εἰσαγγελίαν τῶν δημάρχων ὤφλε θανάτου δίκην· καὶ δι' ἐκεῖνο τὸ πάθος ἅπαντες οἱ δεδωκότες πρὸς τὰ χρέα Ῥωμαῖοι, νόμῳ κυρωθέντι τὴν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν ἐκομίσαντο.]

V.C. Cat. 462. Olymp. 122 2/3.

corpori illatam. Adoleſcens quidam, Publii filius, vnius e Tribunis militaribus, qui ſe exercitumque omnem dediderant Samnitibus, et ſub iugum miſſi fuerant, in maxima egeſtate relictus, pecuniam foenori accipere ad celebrandum patris funus coactus eſt, ſperans, propinquorum liberalitate ſe propediem hoc aere alieno liberatum iri: verum ſpe ſua fruſtratus, cum dies ceſſiſſet, abductus eſt in nexum iuuenis forma haud inuenuſtus. Is cum operas ac miniſteria, quaecunque ſeruos praeſtare dominis ius faſque eſt, creditori exhiberet, ferebat id moderate: ſed cum ſtuprum iuberetur pati, tum vero indignari coepit, et flagitium prorſus adſpernatus eſt. Cuius rei cauſſa verberibus a creditore laceratus proripuit ſe in forum; ſtansque in ſublimi loco, vnde plurimos teſtes iniuriae ſuae habere poſſet, libidinem crudelitatemque foeneratoris conqueſtus eſt, vibices verberum oſtentans. Proinde plebs, atrocitate iniuriae commotā, cum id facinus publica indignatione proſequeretur, accuſatum a Tribunis plebis creditorem capite damnauit: atque ob hunc caſum cuncti, qui ob aes alienum nexi erant, lege lata ſoluti, priſtinam libertatem recuperarunt.]

i Valerius Max. lib. IV. Titum Veturium vocat filium eius Veturii, qui in conſulatu ſuo Samnitibus ob turpiter ictum foedus deditus fuerat. *Liuius* non in nomine ſolum, ſed etiam in tempore diſſentit, adoleſcentem enim vocat C. Publicium, idque eueniſſe ſcribit C. Poëtelio et L. Papirio Coſſ. anno V. 427. quinquennio ante conſulatum T. Veturii. *Valeſ.*

k In *Cod. Mſ.* λῃφθείς. *Valeſ.*

l Quum

Ὅτι [l] Ποστούμιος πρέσβυς ἐστάλη πρὸς Ταραντίνους καί τινα αὐτοῖς διεξιόντος, οὐχ ὅπως προσεῖχον αὐτῷ τὴν διάνοιαν, ἢ λογισμοὺς ἐλάμβανον οἱ Ταραντῖνοι σωφρόνων ἀνθρώπων, καὶ [m] περὶ πόλεως κινδυνευούσης βουλευομένων· [n] ἀλλ' [o] εἴ τι μὴ κατὰ τὸν ἀκριβέστατον τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκ]ου χαρακ]ῆρα ὑπ' αὐτοῦ λέγοιτο, παρατηροῦντες ἐγέλων· καὶ πρὸς τὰς [p] ἀνατάσεις ἐτραχύ-

V.C. Cat. 471. Olymp. 124 3/4.

Quum Poſtumius ad Tarentinos miſſus eſſet legatus, et quaedam illis exponeret, Tarentini non modo non attendebant animos ad ea, quae ab illo dicebantur, aut mente concipiebant ea, quae hominibus cordatis et de vrbe periclitante conſultantibus in mentem venire par eſt: verum etiam, ſi quis eius ſermo cum exactiſſimo Graeci ſermonis charactere non conveniret, id obſeruantes ridebant: et eius *inter loquendum* reſtitationibus

l Quum ex ſequentibus, et Hiſtoricis aliis (*Val. Max.* l. II. c. 2. *Liu.* in *Epit.* l. XII. *Flor.* lib. I. c. 18. *Oroſ.* lib. IV. c. 1.) conſtet, Poſtumium habuiſſe legationis ſocios, hinc colligimus, illum fuiſſe legationis ἡγεμόνα. atque forſan non abſimile vero ſit, ſcriptum fuiſſe: Ὅτι Ποστούμιος σὺν ἄλλοις πρέσβυς ἐστάλη πρὸς Ταραντίνους. *Steph.*

m Cur de vrbe ſua periclitarentur, ex *Appiano* et *Dione*, in eorum *Fragmentis Hiſtoricis*, diſces. *Steph.*

n Reſpondet ἀλλὰ his vocibus ἐχ ὅπως. iam tamen ἀλλὰ pro ἀλλὰ καὶ poſitum videtur: vel certe καινοπρεπῶς eſt dictum, et, quod deſideratur, eſt ſubaudiendum. *Portus.*

o Simplicius dicit *Appianus*: εἴ τι μὴ καλῶς ἑλληνίσειαν. *Steph.*

p Ἀναστάσεις *ſurrectiones ad dicendum* interpretatur *Sylb.* ſic tamen, vt legi etiam poſſe exiſtimet ἀνατάσεις, vt vel χειρῶν, vel φωνῆς ἀνατάσεις intelligantur. Verum vt vox ἀνατάσεις *minarum* ſignificatione hic lo-

νοντο, καὶ [q] βάρβαρον ἐπεκάλουν· καὶ [r] τελευτῶντες ἐξέβαλλον ἐκ τοῦ θεάτρου. ἀπιόντων δ' αὐτῶν, εἷς τῶν ἐφεστηκότων ἐν τῇ παρόδῳ Ταραντίνων, Φιλωνίδης ὄνομα, [s] σπερμολόγος ἄνθρωπος· ὃς [t] ἐπὶ τῆς οἰνοφλυγίας, ἣ παρὰ πάντα τὸν βίον ἐκέχρητο, προσηγορεύετο Κοτύλη· μεστὸς ὢν ἔτι τῆς χθιζῆς μέθης, ὡς ἐγγὺς ἦσαν οἱ πρέσβεις, [u] ἀνασυράμενος τὴν [x] περιβολήν, καὶ σχημα-

V.C. Cat. 471. Olymp. 124 3/4. tionibus exasperabantur, et barbarum vocitabant: tandemque e theatro eiiciebant. Ac, quum abirent, vnus ex iis, qui in transitu stabant, Tarentinis, Philonides nomine, homo nihili et ganeo, (qui a vinolentia, cui per totam vitam deditus fuerat, Cotyla vocabatur) hesternae crapulae adhuc plenus, quum prope ipsum essent legati, sublata veste, et corpore ad obscoenissimum

ci accipiatur, quo tamen sensu saepe alibi occurrit, negat *Sylburg.* nec consentaneum esse existimat *Stephanus*, legatum ad minas vsque processisse in orationis initio. Quare malit ἀναπαύσεις, *moras orationi interpositas*, vel ad respirandum, vel ad aliquod cogitandi spatiolum, vt fit ab haesitantibus; censetque, verisimile esse, haesitationi illos eas ἀναπαύσεις imputasse; quum alioqui non credibile sit futurum esse, vt illi ipsis non offenderentur tantum sed etiam exasperarentur.

q In *Pacii Cod.* βαρβάρους: minus congruenter. *Sylb.* Potest tamen et plurale admitti; quoniam hoc vsu venire videmus, vt quod vni tantum exprobrandum sit, eius etiam sociis exprobretur. *Steph.*

r In *Cod. Mſ.* τελευτῶν. vnde τελευτῶντες feci cum *Vrſ.* quod si minus placeat, scribendum erit τὸ τελευταῖον, vt idem *Vrſ.* adn. *Sylb.*

s *Budaeus* σπερμολόγους interpretatur *viles et contemtos homines*; et huius significationis rationem reddere volens subiungit: *ex alieno sic vitam tolerantes, vt auis, quae semina sparsa colligit.* At ego, *Eustathium* sequens, respici existimo ad eos, *qui in emporiis versantes colligebant, quae ex fascibus excidebant.* Si autem roget quispiam: vnde fit, vt σπερμολόγος vocetur, qui Latinis appellatur *garrulus*, vel *blatero*? haud sane ex eo fieri dicam, quod σπερμολόγος sonet ὁ σπείρων λόγους, verum ex illa ganniendi consuetudine, quae in tali hominum genere spectatur. *Steph.*

t Pro ὑπὸ [quod in vulgatis est pro ἐπὶ] malim ἀπό. *Sylb.*

u Ἀνασυράμενος *componens se*, vel *simulans se componere* ad ποικιλολυσίαν.

x In *Exempl.* ἀναβολήν: corrupte. *Vrſ.* Verum licet περιβολήν

τίσας ἑαυτὸν ὡς αἴσχιστον ὀφθῆναι, τὴν οὐ λέγεσθαι πρέπουσαν ἀκαθαρσίαν κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐσθῆτος τοῦ πρεσβευτοῦ κατεσκέδασε. γέλωτος δὲ καταῤῥαγέντος ἐξ ὅλου τοῦ θεάτρου, καὶ συγκροτούντων τὰς χεῖρας τῶν ἀγερωχοτάτων, ἐμβλέψας εἰς τὸν Φιλωνίδην ὁ Ποστούμιος εἶπεν· [y] „Δεχόμεθα τὸν οἰωνόν, ὦ σπερμολόγε ἄνθρωπε· ὅτι καὶ τὰ μὴ αἰτούμενα δίδοτε ἡμῖν.„ ἔπειτα εἰς τὸν ὄχλον ἐπιστραφείς, καὶ τὴν ὑβρισμένην ἐσθῆτα δεικνύς, ὡς ἔμαθεν ἔτι πλείονα γινόμενον ἐξ ἁπάντων γέλωτα, καὶ φωνὰς [z] ἤκουεν ἐνίων ἐπιχαιρόντων, καὶ τὴν ὕβριν ἐπαινούντων· „Γελᾶτε, ἔφησεν, ἕως ἔξεστιν ὑμῖν, ἄνδρες Ταραντῖνοι, γελᾶτε· πολὺν γὰρ τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον κλαύσετε.„ ἐκπικρανθέντων δέ τινων πρὸς τὴν ἀπειλήν· „Καὶ ἵνα γε μᾶλλον, ἔφησεν, ἀγανακτήσητε, καὶ τοῦθ' ὑμῖν λέγομεν, ὅτι πολλῷ τὴν ἐσθῆτα ταύτην αἵματι ἐκπλυνεῖτε.„ ταῦτα οἱ τῶν Ῥωμαίων

nissimum habitum compositio, sordes, quas nominari non decet, in sacram legati vestem effudit. Vbi quum totum theatrum in risum erupisset, et insolentissimi quique manus complauderent, Postumius, coniectis in Philonidem oculis: „Accipiemus (inquit) omen, o ganeo: quoniam ea etiam, quae non petimus, nobis datis.„ Deinde ad turbam conuersus, et vestem contumelioſe sordidatam ostendens: quum adhuc maiorem ex omnibus risum oriri videret, et voces quorundam hac de re laetantium et petulantiam laudantium audiret: „Ridete, inquit, dum vobis licet, Tarentini, ridete. nam posthac diu flebitis.„ Ad quas minas quum exacerbati nonnulli fuissent: „Atque vt magis (inquit) indignemini, hoc quoque vobis dicimus, fore, vt hanc vestem multo sanguine abluatis.„ Legati Romanorum,

V.C. Cat. 471. Olymp. 124 3/4.

βολὴν alibi vsurpet *Dionys.* altero tamen ἀναβολὴν nunquam vsum esse vix putandum est. atque *Vrsinus*, si meum *Gr. Ling. Thes.* consuluisset in ἀναβολή, ἀναβάλλεσθαι, et ἀναβληδόν, nequaquam vocem ἀναβολὴν pro

mendosa habuisset. *Steph.*

y Δεξόμεθα] Rectius forsan δεχόμεθα, *accipimus. Sylb.*

z Vt praecessit ἔμαθεν, ita hic ἤκουσεν scriptum fuisse crediderim. *Steph.*

πρέσβεις ὑβρισθέντες ὑπὸ τῶν Ταραντίνων ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, καὶ ταύτας τὰς φωνὰς [a] ἐπιθεσπίσαντες, ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς πόλεως. ἄρτι δ' Αἰμιλίῳ [b] Βαρβούλα ἐπίκλησιν τὴν ἀρχὴν παρειληφότος, παρῆσαν οἱ σὺν τῷ Ποστουμίῳ πεμφθέντες εἰς τὸν Τάραντα πρέσβεις, ἀπόκρισιν μὲν ἀδημίαν φέροντες, τὰς δὲ ὕβρεις, ἃς ἦσαν [c] ὑβρισμένοι πρὸς αὐτῶν, διεξιόντες· καὶ τὴν ἐσθῆτα τῷ Ποστουμίῳ, πίστιν τῶν λόγων παρεχόμενοι. ἀγανακτήσεως δὲ μεγάλης ἐξ ἁπάντων γενομένης, συναγαγόντες τὴν βουλὴν οἱ περὶ τὸν Αἰμίλιον ὕπατοι, τί χρὴ πράττειν ἐσκόπουν, ἕωθεν ἀρξάμενοι μέχρι δύσεως ἡλίου· καὶ τοῦτ' ἐποίησαν ἐφ' ἡμέρας συχνάς. ἦν δ' ἡ ζήτησις, ἆρ' [d] ὑπὲρ τοῦ λελύσθαι τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογίας ὑπὸ

manorum, quum his contumeliis a Tarentinis, tam priuatim, quam publice, affecti, verba haec, tanquam diuino quodam instinctu vaticinantes, protulissent, ex vrbe abnauigarunt. Nec multo post initum ab Aemilio, cognomento Barbula, magistratum aduenit Postumius, et qui cum ad Tarentum missi legati fuerant: nullum quidem responsum referentes, sed contumelias, quibus a Tarentinis affecti essent, commemorantes: et Postumii vestem, ad faciendam verbis suis fidem, exhibentes. Haec res quum magnam omnibus indignationem mouisset, Aemilius et eius collega, coacto senatu, quid opus facto esset consultabant, a mane vsque ad solis occasum: atque hoc per dies multos fecerunt. Erat autem disceptatio non de pacis foedere,

V.C. 471. *Olymp.* 124 3/4.

a Haud solum non minus apte, (vt loquitur *Sylb.*) sed multo aptius, ἀποθεσπίσαντες substitui posset. *Steph.*

b In *Pacii Cod.* Βαρβόλα, et mox Ποστομίῳ, omisso *υ.* quae scriptura, si Latinam syllabarum quantitatem spectemus, est longe conuenientior: sicut etiam Νομᾶ, Νομίτωρα, et huius generis alia, supra habuimus. *Sylb.*

c Ὑπεισμένοι] Procul dubio legendum ὑβρισμένοι. *Sylburg. Steph.* et *Port.*

d Mire dictum ὑπὲρ τῷ λελύσθαι τὰς ὁμολογίας, pro ὑπὲρ τοῦ εἰ λέλυνται αἱ ὁμολογίαι. At *Portus* ita vertit, quasi perinde foret, ac si dixisset: οὐχ ὑπὲρ τῶν ὁμολογιῶν, αἱ ὑπ' αὐτῶν λελυμέναι ἦσαν. Caeterum quum alibi ὁμολογίας tantum dicat, et quidem in his etiam *Fragmentis*, hic τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογίας dicit. *Steph.*

τῶν Ταραντίνων· τοῦτο γὰρ ἅπαντες [e] ὡμολόγουν· ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ χρόνου τῆς ἀποσαλησομένης [f] ὑπ' αὐτῆς στρατιᾶς. ἦσαν γάρ τινες οἱ παραινοῦντες μήπω τοῦτον ἀναλαμβάνειν τὸν πόλεμον, ἕως Λευκανοί τ' ἀφεστήκασι καὶ Βρέττιοι, καὶ τῶν Σαυνιτῶν πολὺ καὶ φιλοπόλεμον ἔθνος, καὶ Τυρρηνία, παρ' αὐταῖς ἔσα ταῖς θύραις, ἔτι [g] ἀχείρωτος ἦν· ἀλλ' ὅταν ὑποχείρια γένηται τάδε τὰ ἔθνη, μάλιστα μὲν ἅπαντα, εἰ [h] δὲ μή γε, τὰ πρὸς ἀνατολάς, καὶ πλησίον τῆς Τάραντος κείμενα. τοῖς δὲ τἀναντία τούτοις ἐφαίνετο συμφέρειν, μηδὲ τὸν ἐλάχιστον χρόνον ἀναμένειν, ἀλλ' ἐπιψηφίζειν τὸν πόλεμον ἤδη. καὶ ἐπεὶ τὰς γνώμας ἔδει [i] διαριθμεῖσθαι, πλείους ἐφάνησαν αἱ τῶν ἀναβάλλεσθαι τὸν πόλεμον εἰς ἑτέρους [k] καιρὸς παραινούντων. καὶ ὁ δῆμος ἐπεκύρωσε τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ.

re, an id a Tarentinis violatum esset, (hoc enim omnes fatebantur) sed de tempore, quo in eos exercitus esset emittendus. Erant enim, qui suaderent, vt hoc bellum nondum susciperent, dum Lucani Brutiique in defectione permanebant, ac dum Samnitum numerosa bellicosaque gens, nec non Etruria ad ipsas fores sita, nondum subactae erant; verum, postquam hae gentes in eorum potestatem venissent, omnes quidem, si quo fieri modo posset: sin minus, eae saltem, quae ad orientem vergerent, et prope Tarentum sitae essent. Verum aliis contra expedire videbatur, nec in minimum quidem temporis spatium rem differri, sed bellum iam tum decerni. Ac, quum eo ventum esset, vt sententias numerare oporteret, maior horum numerus inuentus est, quam eorum, qui bellum in alia tempora differre suadebant. Et populus decretum senatus ratum fecit.

V.C. 471. *Olymp.* 124 3/4.

Quum

e In *Exempl.* [h. e. in Vrsiniano] ὡμολογῆν, errore ambiguo. nostrum ὡμολόγουν e *Pacii Cod.* desumtum est. *Sylb.*

f Rectius ὑπ' αὐτῶν, vel ἐπ' αὐτάς. *Sylb.* Verum ὑπ' αὐτῆς retineri potest, vt ad βουλὴν referatur, quod praecessit. *Sylb.*

g In *Exempl.* mendose ἀχώρητος. *Vrs.*

h Ita e *Pacii Cod.* nam Vrsini exemplo deest δὲ.

i Ἀριθμεῖσθαι] In eodem *Pacii Cod.* compositе διαριθμεῖσθαι: quod et ipsum supra vsurpatum aliquoties. *Sylb.*

k Illud καιρὸς additum ex eod. *Pacii Cod.*

Ὅτι Πύῤῥῳ, τῷ [l] Ἠπειρώτῃ βασιλέως, ἐπὶ τὴν Ῥώμην στρατιὰν ἐξαγαγόντος, [m] ἐβουλεύσαντο πρεσβευτὰς ἀποστεῖλαι, τοὺς ἀξιώσοντας [n] Πύῤῥον ἀπολυτρῶσαι σφίσι τοὺς αἰχμαλώτους, εἴτ' [o] ἀντιδιαλλαξάμενον ἑτέρων σωμάτων, εἴτ' ἀργύριον κατ' ἄνδρα ὁρίσαντα. καὶ ἀποδεικνύουσι πρέσβεις, Γάϊον [p] Φαβρίκιον, ὃς, ἐνιαυτῷ τρίτῳ πρότερον ὑπατεύων, Σαυνίτας καὶ Λευκανοὺς καὶ Βρεττίους ἐνίκησε μεγάλαις μάχαις, καὶ τὴν Θουρίων πολιορκίαν ἔλυσε· καὶ Κόϊντον Αἰμίλιον, τὸν συνάρξαντα τῷ Φαβρικίῳ, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Τυῤῥηνικοῦ πολέμου σχόντα· καὶ Πόπλιον Κορνήλιον, ὃς, ἐνιαυτῷ τετάρτῳ πρότερον ὑπατεύων, Κελτῶν ἔθνος ὅλον, τοὺς καλουμένους Σένωνας, [q] ἐχθίστους Ῥωμαίων ὄντας, πολεμῶν, ἅπαντας ἠβηδὸν κατέσφαξεν. ἔτοι πρὸς Πύῤῥον ἀφικόμενοι, καὶ διαλεχθέντες, ὅσα τῇ τοιαύτῃ χρείᾳ πρόσφορα ἦν· ὡς ἀτέκμαρτον πρᾶγμα τύχη, καὶ ταχεῖαν τῶν πολέμων αἱ [r] τροπαὶ, καὶ τῶν συμβησομένων ἀδὲν ἀνθρώποις προειδέναι ῥᾴδιον· ἐπ' ἐκείνῳ τὴν [s] αἵρεσιν ἐποίουν, εἴτ' ἀργύριον ἀντὶ τῶν αἰχμαλώτων ἐβούλετο λαβεῖν, εἴτε ἑτέρους αἰχμαλώτους. Πύῤῥος δὲ μετὰ τῶν φίλων βουλευσάμενος, ἀποκρίνεται τάδε αὐτοῖς· „Σχέτλιόν τι πρᾶγμα ποιεῖτε, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, φιλίαν μὲν οὐ βουλόμενοι συνάψαι πρὸς ἐμὲ, τοὺς δὲ ἁλόντας κατὰ πόλεμον ἀξιοῦντες ἀπολαβεῖν· ἵνα τοῖς αὐτοῖς τούτοις σώμασιν εἰς τὸν κατ' ἐμοῦ πόλεμον ἔχητε χρῆσθαι. ἀλλ' εἰ τὰ κράτιστα [t] βούλεσθε πράττειν, καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον ἀμφοτέροις ἡμῖν σκοπεῖτε, σπεισάμενοι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς συμμάχους, ἀπολάβετε

V.C. Cat. 472. Olymp. 124. 4. 123. 1.

Quum Pyrrhus, Epirotarum rex, aduersus Romam exercitum eduxisset, *senatus* legatos mittere decreuit, qui ab illo peterent, vt captiuos a se redimi non recusaret: siue corpora corporibus permutare, siue certum pro singulis praescribere pretium vellet. Ac legatos designat, C. Fabricium, (qui tertio ante anno consul, Samnites, Lucanos, et Brutios magnis proeliis superauerat, quinetiam Thurios obsidione liberauerat) et Q. Aemilium (qui cum Fabricio consulatum gesserat: et bello Etrusco praefuerat) ac P. Cornelium, qui quarto ante anno consul, quum totam Celtarum gentem, eos, qui Senones vocantur, Romanis infensissimos, bello vicisset, quotquot puberes erant, interfecerat. Hi quum ad Pyrrhum venissent, et quaecunque praesenti necessitati accommodata erant, disseruissent: fortunam esse rem, cuius euentus nemo assequi coniectura possit, ac bella cito in hanc, vel illam partem vergere: et nihil eorum, quae *in illis* sunt futura, facile hominibus esse praenoscere; optionem ei dabant, pecuniamne pro captiuis, an alios captiuos accipere vellet. Pyrrhus, amicis in consilium adhibitis, hoc Romanis responsum dedit: „Rem indignam facitis, Romani, dum amicitiam quidem contrahere mecum recusatis, et recipere tamen eos, qui bello capti sunt, vultis: vt his ipsis corporibus ad bellum contra me gerendum vti possitis. Imo potius, si optime rebus vestris consultum cupitis, et quid in commune vtrisque nostrum expediat, consideratis, finito per compositionem bello, quod mecum et cum sociis meis geritis, gratis

V.C. Car. 472. Olymp. 124. 4. 123. 1.

[l] Ἠπειρωτῶν malint *Sylb.* et *Steph.*

[m] Ἐβουλεύσατο] Vt videlicet subaudiatur ἡ βουλὴ cum ἐβουλεύσατο. Quod si ἐβουλεύσαντο scriberetur, tale esset, quale ἔκριναν supra p. 2321. v. vlt. *Steph.* Forsan legendum ἡ βουλὴ πρεσβευτὰς ἀπέστειλε. *Sylb.*

[n] πύῤῥου] In *Cod. Pacii* πύῤῥον. quam scripturam sequitur *Steph.* quod ita loqui soleant, ἀξιῶ σε τοῦτο ποιεῖν, sicut κελεύω σε τοῦτο ποιεῖν.

[o] In *Exempl.* ἀνδιαλλαξόμενον; errore ambiguo, quod si ἀντιδιαλλαξάμενον cum *Pacii Cod.* nolis, (quo tamen supra quoque vsus est *Dionys.* pag. 69. v. 13. [edit. Hudf.]) legi potest ἀντιλαξάμενον. *Sylb.*

[p] In *Codd. Mss.* Φαυρίκιον, et mox Φαυρικίῳ: scriptura minus consentanea. *Sylb.*

[q] Ἐχθίστους τῆς Ῥωμαίων ὄντας πόλεως. *Sylb.* et *Steph.* nam in codd. mstis non est πολεμῶν, quod dant vulgatae, sed πόλεων.

[r] Perinde verti, ac si scriptum esset ῥοπαὶ, illo frequentissimo ἰσόῤῥοπος μάχη mihi in mentem veniente. *Steph.*

[s] Προαίρεσιν] Αἵρεσιν hic loci et alibi malit *Steph.*

[t] Forsan βούλεσθε legendum. *Sylb.* pro vulgari βουλεύεσθε.

τοὺς ἰδίους προῖκα [u] παρ' ἐμοῦ πολίτας τε καὶ συμμάχους ἅπαντας. ἄλλως δ' οὐκ ἂν ὑπομείναιμι πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὑμῖν προέσθαι." ταῦτα μὲν, τῶν τριῶν πρεσβευτῶν παρόντων, ἔλεξεν· ἰδίᾳ δὲ τὸν Φαβρίκιον ἀπολαβών· „Ἐγὼ δὲ, φησὶν, ὦ Φαβρίκιε, πυνθάνομαί σε κράτιστον ἐν ἡγεμονίαις πολέμων εἶναι, καὶ τῷ βίῳ δίκαιον καὶ σώφρονα, καὶ τὰς [x] ἄλλας ἁπάσας ἔχοντα ἀρετάς· χρημάτων [y] δ' ἄπορον, καὶ καθ' ἓν τὸ μέρος τοῦτο [z] ἐλασσόμενον ὑπὸ τῆς τύχης· ὥστε [a] μηδὲν ἄμεινον τῶν πενεστάτων βουλευτῶν ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον διατελεῖν. τοῦτο δὴ τὸ μέρος ἐκπληρῶσαι προθυμούμενος, ἕτοιμος εἰμὶ διδόναι σοὶ πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου τοσοῦτον, ὅσον κ]ησάμενος, ἅπαντας ὑπερβαλεῖς πλούτῳ τοὺς μάλιστα δοκοῦντας Ῥωμαίων εὐπορεῖν· καλὸν νομίσας ἀνάλωμα, καὶ πρέπον ἡγεμόνι, τοὺς ἀγα-

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 123 1. gratis a me accipite vestros, tum ciues, tum socios vniuersos. Alia autem conditione multos eosque strenuos viros vobis dimittere haud sustinuerim." Haec quidem, tribus legatis praesentibus, dixit: sed Fabricium quum a caeteris abductum secum haberet: „Te vero, (inquit) Fabrici, praestantissimum in ductandis exercitibus esse, iustamque et temperantem vitam degere, atque reliquis omnibus praeditum esse virtutibus audio: sed pecuniarum indigum esse, et hac tantum in parte a fortuna *plerisque aliis* inferiorem reddi: adeo, vt nihilo meliore sis conditione, quantum ad vitae commoda attinet, quam pauperrimus quisque senatorum. Eam ergo partem, *in qua te fortuna fauore suo destituit*, quum supplere velim, tantam tibi argenti et auri vim donare paratus sum, quantae vbi possessor fueris, omnes, qui inter Romanos plurimum opibus pollere videntur, superaturus sis: pulchras et viro principi conuenientes esse impensas

u Non placuit (cum vulgatis) interpungere post παρ' ἐμοῦ, quod ἰδίους iungi cum πολίτας et συμμάχους existimem. *Steph.*

x Ita e *Pacii Cod.* pro vulg. ὅλας. alioqui legendum foret τὸ ὅλον. *Sylb.*

y Ita *Sylb.* antea χρημάτων τι ἄπορον.

z Hoc ipsum, vel ἠλασσωμένον, pro vulg. ἐλασσόμενον reponi iusserat *Sylb.*

a Pro μηδὲν ἄμεινον in *Cod. Mss.* μηδένα. *Vrs.*

b Quum

θοὺς ἄνδρας, ἀναξίως τῆς ἀρετῆς διὰ πενίαν πράττοντας, εὐεργετεῖν, καὶ βασιλικοῦ πλούτου τοῦτ' ἀνάθημα καὶ [b] κατασκεύασμα λαμπρότατον. μαθὼν δὲ τὴν ἐμὴν προαίρεσιν, Φαβρίκιε, καὶ πᾶσαν ἀποθέμενος αἰδῶ, [c] μέτεχε τῶν παρ' ἡμῖν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν, ὡς ἐμοῦ μέλλοντος εἴσεσθαι καὶ μεγάλην σοὶ χάριν, καὶ μὰ Δί' [d] οὐκ ἐλάττω, ... καὶ ξένων τοὺς τιμιωτάτους εἶναι νόμιζε. ἐμοὶ δ' ἀντὶ τούτων, μήτ' ἄδικον, μήτ' αἰσχρὰν πρᾶξιν ὑπηρετήσεις μηδεμίαν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς κρείττων ἔσῃ καὶ τιμιώτερος ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ τὰς διαλλαγὰς, ὅση δύναμις ἐν σοὶ, παρόρμησον τὴν ἄχρι τοῦδε δύσεριν καὶ ἑδρὰν τῶν μετρίων φρονοῦσαν βουλήν· διδάσκων, ὡς ἐπὶ κακῷ τῆς πόλεως

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 123 1. impensas existimans, ea, quae in viros praestantes, qui prae inopia indignam sua virtute vitam degunt, collata sint beneficia: nullumque ab eo posse donarium offerri, nullam posse structuram ab eo dari, quae plus splendoris habeat. Quum igitur perspecta tibi sit voluntas mea, omni iam deposita verecundia, in partem bonorum nostrorum venito: quippe quum etiam magnam tibi gratiam sim habiturus, nec minorem mehercule .... et hospitum honoratissimos esse iudica. Mihi vero pro hisce, *quae a me accipies*, haud in vllo iniusto et turpi obsequio operam praestabis, sed *in iis rebus*, ex quibus in tua ipsius patria potentior atque honoratior es euasurus. Ac primum quidem senatum, qui se hactenus pertinaciter contentiosum praebuit, et nihil moderati in animo habere ostendit, ad foedus ineundum pro viribus incitabis. me enim reipublicae vestrae

b Quum κατασκεύασμα pro *structura*, seu *aedificio*, alibi vsurpet *Dionysius*, mihi permisi perinde vertere, ac si scriptum esset: καὶ τῷ βασιλικῷ πλούτῳ τοῦτ' εἶναι ἀντὶ ἀναθήματος καὶ κατασκευάσματος λαμπροτάτου. vel καὶ τοῦτο οὐχ ἧττονα τῷ βασιλικῷ πλούτῳ λαμπρότητα, ἢ ἀνάθημά τι καὶ κατασκεύασμα, φέρειν. *Steph.*

c In vno *Cod.* μέτασχε. in altero μήταχε: corrupte vtrobique. nam vel μέτεχε nobiscum legendum, vel μετάσχες. *Sylb.*

d Lacunam hoc modo supplendam existimamus: οὐκ ἐλάττω, ἢ εἰ μέγαν τινὰ θησαυρὸν ἐμοὶ διδοίης. καὶ ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς, τοὺς αἰχμαλώτους τούτους τοὺς παρ' ἐμοὶ καὶ ξένων τιμιωτάτους εἶναι νόμιζε. i. e. *gratiam*

ὑμῶν ἀφῖγμαι, Ταραντίνοις καὶ τοῖς ἄλλοις [c] Ἰταλιώταις ὑποσχόμενος βοηθήσειν, [f] ἃς οὔτε ὅσιον, οὔτ' εὔσχημόν ἐστί μοι, παρόντι μετὰ δυνάμεως, καὶ τὴν πρώτην [g] νενικηκότι μάχην, ἐγκαταλιπεῖν. [h] καὶ πάνυ πολλὰ καὶ ἀναγκαῖα πράγματα κατὰ τοῦτον γενόμενα τὸν καιρὸν, ἐπὶ τὴν ἰδίαν με ἀρχὴν μεταναλεῖ. πίστεις τε [i] ὑπέχομαι πάσας, ὁπόσαι βεβαιοῦσιν ἀνθρώπων ὁμολογίας, καὶ μόνῳ, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων πρεσβευτῶν, περὶ τῆς οἰκαδε ἀνακομιδῆς [k] εἶναι, [l] ἐὰν Ῥωμαῖοι ποιήσαντο Φιλίαν· ἵνα θαῤῥῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας λέγῃς, εἰ δή τισι τὸ [m] τῆς βασιλείας ὄνομα ὕποπτόν ἐστιν, ὡς ἀπατηλὸν ἐν ὁμολογίαις, ἐξ ὧν ἕτεροί τινες ἐν ὅρκοις καὶ σπονδαῖς παρανομεῖν ἔδοξαν, ὅμοια καὶ περὶ ἐμοῦ [n] τεκμαιρομένοις· γενομένης δὲ τῆς εἰρήνης, [o] ἴθι μετ' ἐμοῦ, σύμβουλός τε ἁπάντων ἐσόμενος ἐμοὶ καὶ ὑποστράτηγος, καὶ τῆς βασιλικῆς εὐτυχίας μέτοχος. ἐμοί τε γὰρ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ πιστοῦ φίλου δεῖ, σοί τε χορηγίας βασιλικῆς καὶ πραγμάτων βασιλικῶν. ἐὰν δὴ συνενέγκωμεν ταῦτ' εἰς τὸ κοινὸν, τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν παρ' ἀλλήλων ἀποισόμεθα.„ Παυσαμένου δ' αὐτοῦ, μικρὸν ἐπισχὼν ὁ Φαβρίκιος εἶπε· „Περὶ μὲν τῆς ἀρετῆς, ἥτις ἐστὶ περὶ ἡμᾶς, ἢ [p] κατὰ τὰς κοινὰς πράξεις, ἢ κατὰ τὸν ἴδιον βίον, ἀδὲν ἐμὲ δεῖ [q] ἐπ' ἐμαυ-

V.C. Cat. 472. *Olymp.* 124. 4 123. 1.

vestrae malo aduenisse docebis, quum Tarentinis caeterisque Italis suppetias me laturum promiserim: quos neque fas, neque honestum deserere fuerit: quandoquidem et adsum cum copiis, et iam victoriam ex primo proelio reportaui. *Sed tamen* et permulta et necessaria interim negotia inciderunt, quae me in ditionem meam reuocant. Caeterum, quibuscunque modis fides humanis pactis solet adstrui, iis omnibus tibi et soli et cum caeteris legatis de saluo in patriam reditu fides fiet, si Romano-

gratiam tibi habebo non minorem, quam si magnum aliquem thesaurum mihi dares. quod si hoc feceris, captiuos istos, qui sunt apud me, vel hospitum honoratissimos esse puta. Port.

e Magnum esse discrimen inter Ἰταλιώτας et Ἰταλούς ostendit *Suidas* v. Ἰταλία, et *Scholiastes* ad *Thucyd.*

f οἷς] Malim ἃς, vt non a praecedenti verbo regatur, sed a sequenti. *Sylb.*

g In *Codd. Mss.* νενικηκόσι. quod quamuis ad vocem Ταραντίνοις referri possit; magis tamen placet νενικηκότι, vt referatur ad Pyrrhum. *Vrs.*

h Non dubito, quin legendum sit: καὶ πάνυ πολλὰ etc. sequente μετακαλῇ, i. e. *quamuis alioqui permulta et necessaria negotia interuenerint, quae me reuocarunt. Steph.*

i Malim ὑπισχνοῦμαι. *Port.*

k Si mendo caret, positum est pro ἔσεσθαι. *Sylb.* Crediderim potius, εἶναι redundare more Attico. *Port.*

l Εἶναι, Ῥωμαίους ποιήσαντα φίλους] In *Vrsini Cod. Mss.* Ῥωμαῖοι ποιήσαντα φίλοι. in *Pacii Cod.* Ῥωμαῖοι ποιήσαντο φίλοι: perperam vtrobique. verius Ῥωμαίοις ποιήσαντι φίλους: vt respondeat praeced. μόνῳ. *Sylb.* Vereor, ne inter haec ποιήσαντα φίλους et ista ἵνα θαῤῥῶν nonnulla sint omissa. Quid si vero etiam inter λέγῃς et εἰ δέ τισι desiderari aliqua dicamus. nam vix cohaerebunt, etiamsi δὲ in δὴ mutetur.

V.C. Cat. 472. *Olymp.* 124. 4 123. 1.

Romanorum amicitiam mihi conciliaris: vt animo confidenti apud ciues tuos verba facias. Si qui autem regium nomen suspectum habent, vt fraudulentum in pactionibus; et quod alii *apud omnes gentes receptam* de seruando iureiurando et foedere legem violare comperti sunt, eandem et de me coniecturam faciunt: firmata porro pace mecum proficiscere, omnium meorum particeps consiliorum, et vicarius in ducendo exercitu, regiae denique felicitatis consors futurus. nam et mihi, bono viro fidoque amico, et tibi regia munificentia et regiorum negotiorum tractatione opus est. Quare, si haec in commune contulerimus, maxima commoda alter ex altero percipiemus.„ Finem dicendi quum fecisset, Fabricius, interposita breuissima mora, haec est loquutus: „De virtute, quae in nobis est, siue in gerendis publicis negotiis, siue in iis rebus, quae priuatim ad me spectant,

tetur. Quae mutatio si hic non fiat, facienda fuerit, vt post γενομένης, manente etiam oratione suspensa post τεκμαιρομένοις, legamus γενομένης δὴ τῆς εἰρήνης. *Steph.*

m Forsan aliquis malet τῶν βασιλέων: quia mox v. 3. sequitur ἕτεροί τινες, *sc.* βασιλεῖς. *Sylb.*

n In vno *Cod. Mss.* τεκμαιρόμενοι, in altero τεκμαιρόμενος. corrupte. *Sylb.*

o Si vox est sana, idem valet, ac χώρει, vel ἔρχου. Verum ἴσθι malim. *Port.*

p Noue dictum περὶ τὰς κοινὰς πράξεις pro ἐν ταῖς περὶ τὰ κοινὰ (i. e. τὰ δημόσια) πράξεσι. *Steph.*

q Scribendum ἀπ' ἐμαυτοῦ, itidemque alibi ἐπὶ in ἀπὸ mutare

 opor-

τοῦ λέγειν, ἐπειδὴ πέπυσαι παρ' ἑτέρων· ἐδέ γε περ
τῆς πενίας, ὅτι μοι γήδιον μικρόν ἐστι κομιδῇ, καὶ φαῦ
λον οἰκίδιον· καὶ οὔτ' ἀπὸ δανεισμάτων, οὔτ' ἀπ' ἀν
δραπόδων ὁ βίος. φαίνῃ γὰρ καὶ [r] τοῦτον ἀκριβῶς ἀκη
5 κοέναι παρ' ἑτέρων. περὶ δὲ τοῦ κακιόν με Ῥωμαίων τι
νὸς πρᾶτ]ειν δι' ἀπορίαν, καὶ μηδὲν εἶναί μοι πλέο
ἀσκοῦντι καλοκαγαθίαν, ὅτι τῶν πλησίων ἀκ εἰμὶ, κα
κῶς ὑπείληφας· εἴτ' ἀκούσας τινός, εἴτ' αὐτὸς εἰκάζω
ἐμοὶ γὰρ ἐδὲ μία πώποτε κακοδαιμονίας αἴσθησις,
10 [s] παρὰ τὸ μὴ πολλὰ κεκ]ῆσθαι, γέγονεν, οὐδ' ἔστι
[t] ἐδ' ὠδυράμην τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οὔτ' ἐν τοῖς κοινοῖς
πράγμασιν, οὔτ' ἐν τοῖς ἰδίοις. τί γὰρ καὶ παθὼν ἐγ
καλοίην ἂν αὐτῇ; πότερον, ὅτι μοι τῶν καλῶν καὶ περ
μαχήτων, [u] ἐφ' οἷς ἅπασα φύσις ἐσπούδακεν εὐγενῆς

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 125. 1.

stant, minime neceſſe eſt, me ex ore proprio quidquam afferre
quandoquidem ex aliis, *qualis ſit*, audiſti. Nec item de pauper
tate mea *verba facere attinet:* eſſe mihi agellum valde paruum
vilemque domunculam; ac neque ex nummis in foenore po
ſitis, neque ex mancipiis, victum mihi parare. videris enim
haec quoque ex aliis accurate comperiſſe. Quod vero peiu
mecum, propter inopiam, quam cum alio quoquam Romano
rum, agi arbitrare. nec, quod viri probi officia exerceo, id mih
quidquam prodeſſe, quoniam in diuitum numero non ſum.
non recte ſentis, ſiue ex aliis audiuiſti, ſiue ex coniectura hoc
dicis. Nam ex eo, quod non multa poſſideo, nullo vnquam
miſeriae ſenſu tactus fui, ac ne nunc quidem tangor. Nec
vero *vnquam* fortunam meam, vel in publicis, vel in priuati
negotiis, deploraui. Quam enim ab ea iniuriam accepi, de
qua ipſam debeam accuſare? an quod iſtorum, quae pulchra
ſunt et tanta contentione expetuntur, quorum omne genero
ſum

oporteat. Caeterum et illa verba reddi et ita poſſunt: *meo teſtimonio nihil opus eſt. Steph.*

r Τούτων] Rectius περὶ τούτων, vel ſimpliciter τοῦτο, aut ταῦτα, ſcribendum. *Sylb.* et *Steph.*

s Παρὰ τῷ] Vel legendum παρὰ τό, vt p. 2352. v. 6. παρὰ τὸ pro διὰ τοῦτο; vel παρὰ τοῦ, id eſt ἐκ τοῦ. *Sylb.*

t Forſan ἐδὲ ὠδυράμην πώποτε nisi ἀπὸ κοινοῦ ſubaudiatur πώποτε. *Steph.*

u Vſitatius περὶ οἷς. *Port.*

x Κα

οὐδενὸς ἐξεγένετο παρὰ τῆς πατρίδος μεταλαβεῖν διὰ
πενίαν; ὃς ἄρχω τε τὰς μεγίστας ἀρχὰς, [x] καὶ πρε
σβεύω τὰς ἐπιφανεστάτας πρεσβείας, καὶ σεβασμοὺς ἱε
ρῶν πεπίστευμαι τοὺς ἁγιωτάτους· [y] καὶ γνώμην ἀγο
ρεύειν ἀξιούμενος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων καλοῦμαι ἐν
ᾧ προσήκει με τόπῳ· ἐπαινοῦμαί τε καὶ ζηλοῦμαι, καὶ
ὐδενὸς δεύτερος εἰμὶ τῶν μέγιστα δυναμένων· καὶ παρά
δειγμα τοῖς ἄλλοις εἶναι δοκῶ καλοκαγαθίας. ἐδὲν ἐκ
τῆς ἐμῆς ὐσίας εἰς ταῦτα δαπανῶν, ὥσπερ ἐδὲ τῶν ἄλ
λων ἐδείς. οὐ γὰρ ἐνοχλεῖ τοῖς ἑκάστου βίοις ἡ πόλις ἡ
Ῥωμαίων, ὥσπερ τινὲς ἕτεραι, ἐν αἷς ὁ κοινὸς μὲν πλοῦ
τος ὀλίγος ἐστὶν, ὁ δὲ τῶν ἰδιωτῶν πολύς· ἀλλ' αὐτὴ
παρέχει τοῖς πρὸς τὰ κοινὰ προσιοῦσιν ἅπαντα, ὅσων

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 125. 1.

ſum ingenium ſtudioſum eſt, nullius participem me patria ob paupertatem fecerit? Imo vero et ſummos magiſtratus gero, et maxime illuſtres legationes obeo, nec non illis ſacrorum ceremoniis, quae ſanctiſſimae ſunt, adhibeor: ac, quum de rebus perneceſſariis ſententiam rogor, eum, quem decet, dicendae ſententiae locum obtineo. Laudor denique, et admirationi ſum: nec eorum vllo, quorum maxima potentia eſt, ſum inferior: atque eiuſmodi eſſe videor, quem caeteri exemplar habeant probitatis. Nec vero in haec quidquam ex mea ſubſtantia impendo, ſicut nec aliorum vllus. Haud enim Romana ciuitas fortunis cuiuſque negotium faceſſit, quemadmodum aliae quaedam, in quibus publicae quidem opes exiguae ſunt, at priuatorum, magnae: ſed ipſa iis, qui ad capeſſenda munia publica accedunt,

x Καὶ πρεσβεύω τὰς ἐπιφανεστάτας πρεσβείας καὶ σεβασμίους, ἱερῶν τε πιστεύομαι τὰς ἁγιωτάτας ἱερουργίας, legendum cenſet *Vrſ.* et ſic circumfertur in vulgatis. Cum in *Codd. Mſſ.* ſit ἱερῶν πιστεύομαι τὰς ἁγιωτάτας, ſine τε atque ἱερουργίας, malim καὶ πρεσβεύω τὰς ἐπιφανεστάτας πρεσβείας, καὶ σεβασμοὺς τῶν ἱερῶν πιστεύομαι τὰς ἁγιωτάτας. *Sylb.* Atque hoc ipſum *Stephano* placuiſſe video.

y Idem *Stephanus* aſſentitur *Sylburgio* legenti: καὶ γνώμην ἀγορεύειν ἀξιούμενος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων, καλοῦμαι ἐν ᾧ προσήκει με τόπῳ, ἐπαινοῦμαί τε καὶ ζηλοῦμαι καὶ ὐδενὸς etc. In vulgatis eſt μετώπῳ vno vocabulo, pro duobus iſtis με τόπῳ.

δέονται, λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ὑποτιθεῖσα χορηγίας· ὥστε μηδὲν ἀτιμότερον εἶναι τὸν πενέστατον τῶ πλουσιωτάτου κατὰ τὴν [z] ἐπαξίωσιν τῶν καλῶν, ἀλλὰ πάντας εἶναι Ῥωμαίους, ὅσοι ἂν ὦσι διὰ καλοκαγαθίαν τῶν ἀξιοι τῶν τιμῶν, ἀλλήλοις ἴσους. ὁπότε δὲ πενόμενος ἐδὲν παρὰ τοῦτ' ἔλατ]ον ἔχω τῶν πολλὰ κεκ]ημένων, τί παθὼν ἂν κατηγόρηκα τῆς τύχης; ὅτι ἐκ [a] ἴσου ὑμῖν ἐποίησε τοῖς βασιλεῦσιν, οἷς ὁ πολὺς θησαυρίζεται χρυσός; ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς ἰδίοις τοσοῦτον ἀπέχω κακοδαιμονίας, ὥστ' ἐν ὀλίγοις πάνυ τῶν μακαρίων ἐμαυτὸν εἶναι δοκῶ, παρὰ τοὺς πλουσίους ἐξετάζων· καὶ [b] ἐπὶ τούτῳ μέγιστον φρονῶ. ἐπειδὴ τὰ μὲν ἀναγκαῖα τὸ λυπρὸν ἀπόχρη μοι γήδιον φιλεργοῦντι καὶ ταμιευομένῳ παρέχειν· τὰ δ' ἔξω τῶν ἀναγκαίων οὐ βιάζεται ζητεῖν ἡ φύσις. ἀλλὰ καὶ τροφὴ πᾶσα ἡδεῖά μοι, ἣν ἂ

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 123 1. dunt, omnia, quibus indigent, praebet, splendide magnifice- que sumtus suppeditans: ita vt nihilo minus pauperrimus, quam ditissimus, honoretur, quum spectatur, quinam praeclaras re illas consequi digni sint; sed omnes Romani inter se sint aequales, quorum quidem probitas tales honores meretur. Quum igitur, quamuis pauper, nihilo deteriori sim conditione, quam ii, qui multa possident, cur fortunam incusauerim? an quod me vobis regibus, quibus tantum auri est in thesauris, parem non fecerit? Iam vero ad rem priuatam quod attinet, tantum abest vt sim miser, vt me ex pauciſſimis illis, qui beati sunt, vnum esse existimem, quoties me cum diuitibus comparo: atque hoc nomine magnifice de me sentiam. Ea enim, quae necessaria sunt, agellus meus, quamuis macer et ieiunus, si studiose diligenterque opus faciam, et, *quae dat*, recondam, sufficere mihi potest: at res, quae vltra necessarias sunt, natura quaerere minime cogit. Sed omnis etiam cibus suauis est, quem fames parauit:

z E *Pacii Cod.* repositum a *Sylburgio* ἐπαξίωσιν pro vulg. ἀπαξίωσιν, quo supra quoque vsus est auctor p. 321. v. 9. [ed. Hudſ.] Verum ἀξίωσιν malit *Steph.*

a Vox ἴσους, [ita enim vulg.] quae necessaria esse videtur deerat in *Codd. Mſſ.* malim ego ἴσον. Posses etiam legere ἐκ ὑμῖν ἐξίσωσε τοῖς etc. *Sylb.*

b Minus recte ἐπὶ τοῦτο in *Codd. Mſſ. Sylb.*

ὁ λιμὸς [c] σκευάσῃ· καὶ ποτὸν ἅπαν γλυκὺ, ὅ τ' ἂν ἡ δίψα πορίσῃ· καὶ ὕπνος μαλθακὸς, ὅταν ἡγήσηται κόπος· ἐσθής τε ἡ [d] παρέχουσα μὴ ῥιγοῦν, αὐταρκεστάτη· καὶ σκεῦος, ὅ τι ἂν εὐτελέστατον τῶν δυναμένων τὰς αὐτὰς παρέχειν χρείας, οἰκειότατον. ὥς' ἐδὲ κατὰ τοῦτο [e] δίκαιος εἴην τῆς τύχης κατηγορεῖν· ἤ μοι τοσαύτην παρέσχεν οὐσίαν, ὅσην ἡ φύσις ἐβούλετο ἔχειν· τῶν δ' ὑπερβαλλόντων οὔτε πόθον ἐνέφυσεν, οὔτ' εὐπορίαν ἔδωκε. [f] νὴ Δί', ἀλλ' οὐ περιεστί μοι [g] τοῖς σπεδαίοις ἐπαρκεῖν, οὐδ' ἐκ περιουσίας ἐπιστήμην ἔδωκέ μοι ὁ θεὸς ἔχειν, ἐδὲ

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 123 1. pararit: et potus omnis dulcis, quem sitis acquirere potuerit: itidemque mollis somnus, quum praecesserit lassitudo. Nec non ea veste maxime sum contentus, quae praestare potest, vt non algeam. Denique inter vasa, quae eosdem praebere vsus queunt, id, quod est vilissimum, mihi est conuenientissimum. Quae quum ita sint, ne hac quidem in parte fortunam a me accusari aequum fuerit; quae mihi tantam suppeditauit substantiam, quantam natura me habere volebat: at superuacuorum neque desiderium mihi ingenerauit, neque copiam donauit. At enim non hoc insuper mihi adest, vt, sicut diuites, ita et ipse aliis erogare queam: nec mihi deus ex abundanti hoc etiam tribuit, vt scientiam haberem, neque diuinationem, quibus

c *Vrsino* videtur legendum: ἢ ἂν τὸν λιμὸν σκεδάσῃ. Verum *Stephanus* et *Sylburgius* malint ἢν ἂν ὁ λιμὸς σκευάσῃ, vt in seq. membro ὅ τ' ἂν ἡ δίψα πορίσῃ: secundum prouerbium, *famem et sitim optimum esse poti condimentum.* Quin etiam σκεδιάσῃ reponi iubet *Portus.*

d In exemplari παράσχησα, errore ambiguo. Ego praesens malim, quam παρασχοῦσα. *Sylb.*

e In δίκαιος εἶνοι ellipsis est verbi δοκῶ, νομίζω, aut similis. alioqui legendum δίκαιον εἶναι, vel δίκαιός εἰμι. [i. e. δίκαιόν ἐστιν ἐμέ.] *Sylb.*

f *Sylburgius*, iungens νὴ Δία cum his, εὐπορίαν ἔδωκεν, vertit: *neque copiam largita est mehercule.* Verum νὴ Δία cum sequentibus iungi debere putat *Steph.* hoc modo: νὴ Δί', ἀλλ' ἐ περιεστί μοι.

g τοῖς πλησίοις] In *Vrsini* exemplari τοὺς πλησίους, in *Pacii* codice τοὺς πλησίας. forsan vera scriptura est τοῖς πλησίον, id est τοῖς δεομένοις, *proximo indigenti*, vt sacrae loquuntur literae. *Sylb.* Perinde vertit *Stephanus*, ac si scriptum esset ὁμοίως τοῖς πλησίοις. in qua scriptura cum deesse videatur datiuus, qui cum verbo ἐπαρκεῖν iungatur, non re-

μαντικὴν, αἷς ὠφέλουν [h] ἂν τοὺς δεομένους, ἀδ' ἄλλα
[i] πολλά. ἃ δ' ἐστὶν ἐν ἐμοὶ, τούτων μεταδιδοὺς καὶ πό-
λει καὶ φίλοις, καὶ ἀφ' ὧν δύναμαι ποιεῖν εὖ τινας,
[k] ταῦτα κοινὰ τοῖς δεομένοις παρέχων, ἐκ ἂν ἡγησαίμην
5 αἴτιον ἐμαυτόν. ταῦτα δ' ἐστὶν, ἃ σὺ κράτιστα νομίζεις
εἶναι, καὶ πολλῶν χρημάτων [l] ἕτοιμος εἶ πρίασθαι. [m] εἰ
δὲ δὴ καὶ τὰ μάλιστα διὰ τὰς εὐεργεσίας τῶν δεομένων
τὸ πολλὰ κεκτῆσθαι χρήματα μεγάλης ἦν σπουδῆς
καὶ φιλοτιμίας ἄξιον, καὶ μακαριώτατος ὑπῆρχεν εἶναι

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 123. 1. quibus adiuuare possem eos, qui illis indigerent: neque alia multa. Verumtamen, dum, quae in me sunt, reipublicae et amicis impertio, et illa, vnde beneficus in aliquos esse possum, indigentibus communia facio, quomodo me diuitem esse non existimem? Atque haec sunt certe ea ipsa, quae tu praestantissima esse et multis pecuniis emere es paratus. Quod si tamen vel maxime ad exercendam in eos, quibus aliquid deest, beneficentiam, amplas opes possidere, res esset magno studio et ambitiosa etiam quadam contentione digna, et ditissimos esse homines

iicit ἀλλ' ἐ περιεῇ μοι τοῖς πλησίον ἐπαρκεῖν.

h Ἂν τοὺς] Perperam in *Codd. Mss.* αὐτούς. *Vrs.*

i Οὐδ' ἄλλα πολλὰ, ἃ ἐστιν ἐν ἐμοὶ] Si post πολλὰ ponatur punctum imperfectae periodi, et pro ἃ ἐστιν legatur ἃ δ' ἐστὶν, bene constabit sententia: vt in praecedentibus sit obiectio quaedam, in sequentibus responsio. *Sylb.* Post πολλὰ non dubitaui quin claudenda esset periodus. fortasse autem sequebatur: τί δέ; ἃ ἐστιν ἐν ἐμοὶ etc. deinde scriptum erat: πῶς ἐκ ἂν ἡγησαίμην πλεῖστον ἐμαυτόν. *Steph.*

k Ταῦτα τὰ κοινὰ] Rectius, expuncto articulo, ταῦτα κοινὰ. *Sylb.* et *Steph.*

l Illud ἕτοιμος pro αἴτιος re posuit *Steph.* Ex p. 2346. v. 12.

m Εἰ δὲ δεῖ] Si vero pro ἀ legamus δή, et mox τὸ pro τι, e rursum v. vlt. εἶναί τινας (i. e. εἶνα τινας), satis plana erit structura. *Vrsinus* sane in suo libro huiu lectionis vestigia fuisse indicat, dum in eo sic scriptum esse ad notat: εἰ δὲ δὴ καὶ τὰ μάλιστα δι τὰς εὐεργεσίας τῶν δεομένων τι πολλὰ κεκτῆσθαι πράγματα: e mox, μακάριον τοῦτες ὑπῆρχεν. in *Pacii* quoque libro πράγματα pro χρήματα scriptum est, omissi τι post δεομένων. In eodem pr μακάριον τοῦτο legitur μακαριωτά τες. quod si in μακαριώτατον ver tes, erit aliquanto tolerabilius *Sylb.* Deesse aliqua dixerim e

τὲς πλεσιωτάτους, ὡς τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῖν δοκεῖ· πότερος ἦν μοι τρόπος εὐπορίας κρείτ]ων; ἀφ' ὧν σύ μοι νῦν μεταδίδως αἰσχρῶς, ἢ ἀφ' ὧν αὐτὸς ἐκ]ησάμην καλῶς πρότερον; παρέσχε γάρ μοι τὰ πολιτικὰ πράγματα χρηματισμῶν ἀφορμὰς δικαίας, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον, [n] μάλισα δ', ἡνίκα ἐπὶ Σαυνίτας, καὶ Λευκανοὺς, καὶ Βρετ]ίους, στρατιὰν ἄγων ἐσάλην [o] τετάρτῳ πρότερον ἐνιαυτῷ, τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἔχων· καὶ πολλὴν μὲν χώραν ἐλεηλάτησα, πολλαῖς δὲ μάχαις τοὺς ἀντιταξαμένους ἐνίκησα· πολλὰς δὲ καὶ εὐδαίμονας πόλεις κατὰ κράτος [p] ἑλὼν ἐξεπόρθησα· ἐξ ὧν τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἐπλούτισα, καὶ τὰς εἰσφορὰς τοῖς ἰδιώταις, ἃς εἰς τὸν πόλεμον προεισήνεγκαν, ἀπέδωκα, καὶ ὧ τάλαντα [q] μετὰ

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 123. 1. homines id beatitudinem illis afferret, vt vobis regibus videtur: vtra parandarum facultatum ratio potior mihi erit? ex iisne, quorum me participem turpiter facis, an ex iis, quae antea honeste acquisiui? nam publica negotia iustas congerendae pecuniae occasiones mihi praebuerunt, et antea quidem saepe, sed anno abhinc tertio potissimum, quum gerens consulatum, cum exercitu aduersus Samnites et Lucanos et Brutios missus, hoste multis proeliis superato, magnam regionum partem sum populatus, multasque et opulentas vrbes vi expugnatas vastaui: ex quibus tum vniuersum exercitum ditaui, tum ciuibus priuatim, quas in bellum contulerant, pecunias reddidi: tum quadrin-

et vel haec scripta fuisse, μακάριον τὸ τοῦτο ὑπῆρχε, μακαριωτάτες δίκαιον ἂν ἦν ἡγεῖσθαι εἶναι τὲς πλεσιωτάτες, vel aliqua his similia. *Steph.* Vulgatae locum hunc sic exhibent: τῶν δεομένων τι πολλὰ κεκτῆσθαι — καὶ μακάριον τοῦτο ὑπῆρχεν, εἶναι τὲς πλεσιωτάτες.

n Post μάλισα δὲ desideratur aduerb. ὅτε, *cum. Sylb.* et *Steph.* Μάλισα δ' ὅταν legit *Portus.* [ἡνίκα enim vulgatis deest.]

o Legendum videtur τρίτῳ πρότερον ἐνιαυτῷ ex historia, ex p. 2344. v. 7. *Vrs.*

p Ἑξελὼν ἐξεπόρθησα] *Pacii* liber habet ἐξελὼν ἐπόρθησα. quod ni placeat, legere poteris ἑλὼν ἐξεπόρθησα. *Sylb.*

q Μετὰ τῶν θριάμβων] Μετὰ τὸν θρίαμβον malit *Portus.*

τὸν θρίαμβον [r] εἰς τὸ [s] ταμεῖον εἰσήνεγκα. ἔπειτ' ἐκεί-
νων τῶν [t] δορικλήτων ἐξόν μοι λαβεῖν ὁπόσα [u] βου-
λοίμην, οὐ λαβών, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ τοῦ δικαίου
πλοῦτον ὑπεριδών, ἕνεκα δόξης· ὡς Οὐαλέριος Ποπλι-
κόλας ἐποίησε, καὶ ἄλλοι [x] πλεῖστοι πρὸς τούτοις συχνοί,

V.C. 472. *Olymp.* 124 4 123 1. quadringenta talenta cum triumphis in aerarium intuli. Itane vero, quum illarum rerum, quae bello partae erant, mihi, quantum vellem, capere liceret, nec tamen ceperim, sed iuste comparatas etiam diuitias neglexerim, gloriae causſa, (sicut Valerius Poplicola fecit, aliique praeterea multi, propter quos vrbs

r Εἰς τὸ ταμιεῖον] Porro ex hoc *Dionysii* loco, quo Fabricius dicit υ τάλαντα μετὰ τῶν θριάμβων [ita enim in vulgatis legitur] εἰς τὸ ταμιεῖον εἰσενέγκαι, ſatis manifeſte apparet, in ſupplendo *Capitolino fragmento*, quod eſt ante triumphum Q. Marcii conſulis, feliciorem *Panvinii* coniecturam fuiſſe, qui C. Fabricium, ad quem ſine dubio pertinet illud fragmentum, de Samnitibus, Lucaneis, Bruttieiſque triumphaſſe ſcripſit; quam ea fuerit, qua ductus *Sigonius* de Etruſceis Galleiſque eum egiſſe triumphum affirmauit: hic quidem, *Polybii* ſecutus auctoritatem; ille vero, *Liuianae Epitomae* teſtimonium. quod apud eos, qui Romanos triumphos poſt *Sigonium* et *Panuinium* ediderunt, non fuit tanti, vt *Polybianis* monumentis praeferendum putarint. itaque ipſi quoque C. Fabricium C. F. Luſcinum conſ. ann. CDLXXI, de Etruſceis Galleiſque triumphaſſe tradiderunt. Sed in tantis hiſtoriae Romanae tenebris doctiſſimos etiam viros offendiſſe aliquando, non eſt mirandum. ad quorum manus ſi *Dionyſii* fragmentum, quod nobis videre licuit, peruenisſet, ſatis ex eo intellexiſſent, C. Fabricio, Q. Aemilio conſſ. creatis, Aemilio Etruriam prouinciam, Fabricio Samnites bello perſequendos obueniſſe: ſed de Etruſcis Aemilium, rebus aliquoties proſpere geſtis, non tamen triumphaſſe: Fabricium vero, Samnitibus, Lucaneis, Bruttieiſque bello ſaepius ſuperatis, agro vaſtato, vrbibus captis, argenti talentis in aerarium populi Romani quadringentis relatis, praeda militibus auctis, ſtipendio plebi, quod in bellum contulerat, reddito, inſignem hunc, qui in *Capitolino lapide* deſideratur, egiſſe triumphum. *Vrſ.*

s Rectius ταμιεῖον in *Pacii Cod.*

t Ita reſtituit *Sylb.* antea δορυκλήτων.

u In vulg. Exemp. βυλόμην, errore ambiguo. noſtrum βυλοίμην e *Pacii Cod.* repoſitum. *Sylb.*

x Redundat alterutrum, πλεῖ-

δι' οὓς ἡ πόλις ἡμῶν τηλικαύτη γέγονε· τὰς παρὰ σοῦ
[y] δέξομαι δωρεάς; καὶ ἀντὶ τῆς κρείττονος εὐπορίας
ἀλλάξομαι τὴν χείρονα; ἐκείνῃ μέν γε τῇ κλήσει, καὶ
τὸ μεθ' ἡδονῆς ποιεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις, [z] πρὸς τῷ κα-
λῷ καὶ δικαίῳ, [a] προσῆν; ταύτης δὲ καὶ τοῦτ' ἄπεστι. δα-
νείσματα γάρ ἐστιν, ὅσα προσλαμβάνουσιν ἄνθρωποι
παρ' ἑτέρων, [b] βαρύνοντα τὴν ψυχήν, ἕως ἂν ἀποδοθῇ·
κἂν ὀνόμασι καλοῖς αὐτὰ [c] κοσμήσαι τις, φιλανθρω-

noſtra tantam ad potentiam peruenit) munera, quae mihi a te offeruntur, accipiam, et praeſtantiores facultates cum deterioribus commutabo? Illi enim acquiſitioni hoc inerat, quod non ſolum honeſtam et iuſtam, verum etiam iucundam fruitionem habebat: ab hac autem iſtud quoque abeſt. nam res foeneratitiae ſunt, quaecunque homines ab aliis accipiunt, animum curis onerantia, donec reddantur: etiamſi aliquis ea ſpecioſis nominibus

V.C. 472. *Olymp.* 124 4 123 1.

τοι, vel συχνοί. et cum dicat πρὸς τούτοις, videntur poſt Valerium Poplicolam deeſſe aliorum Romanorum nomina, qui gloriae, quam opum, ſtudioſiores fuerint. *Sylb.* Deſiderari quidem aliqua eo facilius mihi perſuadeo, quod πρὸς τούτοις ſcriptum ſit, quum tamen vnius tantum Valerii Poplicolae meminerit. *Steph.*

y In *Pacii Cod.* δέξωμαι, atque etiam in vulg. Exempl. *Sylb.*

z Πρὸς τὸ] Rectius πρὸς τῷ. *Sylb.*

a Haec, quae ſubiunguntur, ταύτης δὲ (videlicet τῆς κλήσεως) καὶ τοῦτ' ἄπεστι, aperte oſtendunt, meo quidem iudicio, pro πόσον ἦν [vti vulgatae dant] ſcribendum eſſe προσὸν ἦν, vel certe προσῆν, vnica voce pro duabus illis πόσον ἦν poſita. Apte autem προσῆν cum dandi caſu, ἐκείνῃ et κλήσει. Et quod ſequitur, ταύτης δὲ καὶ τοῦτ' ἄπεστι, tale eſt, ac ſi verbo eodem vtens dixiſſet, ταύτῃ δὲ καὶ τοῦτο ἐ πρόσεστι. Quod ſi, quae de acquiſitione dicit, cum proxime ſequentibus iungere voluiſſet, videlicet καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς ποιεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις, dicendum certe fuerat, ἐκείνης μέν γε τῆς κλήσεως, expuncta etiam hypoſtigme poſt κλήσεως: quippe cum neceſſe foret intelligere, ποιεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις (pro ἀπολαύειν) ἐκείνης τῆς κλήσεως. Quae quum ita ſint, vel προσὸν ἦν, vel potius προσῆν, genuinam eſſe ſcripturam, iterum dico. *Steph.*

b Βαρύνοντες] Rectius βαρύνοντα. *Sylb.*

c Perinde eſt, ſiue κοσμήσας in κοσμήσῃ mutetur (nam poſt κἂν aptior eſt coniunctiuus κοσμήσῃ, quam optatiuus κοσμήσαι)

πίας καλῶν, καὶ δωρεὰς, ἢ χάριτας. Φέρε, ἐὰν δὴ μανεὶς δέξωμαι χρυσὸν, ὃν δίδως μοι, καὶ τοῦθ' ἅπασι Ῥωμαίοις γένηται φανερόν· ἔπειθ' οἱ τὴν ἀνυπεύθυνον ἔχοντες ἀρχὴν, οὓς ἡμεῖς τιμητὰς καλοῦμεν, οἷς ἀποδέδοται τοὺς ἁπάντων Ῥωμαίων ἐξετάζειν [d] βίους, καὶ τοὺς ἐκβαίνοντας ἐκ τῶν πατρίων ἐθῶν ζημιοῦν, καλέσαντές με λόγον ἀποδοῦναι κελεύσωσι τῆς δωροδοκίας, ἁπάντων παρόντων· [e] * * * * * * *
* * * * * * * * *

[Ὅτι Κλεινίας ὁ Κροτωνιάτης, τύραννος ὢν, ἀφείλετο τὴν ἐλευθερίαν τὰς πόλεις, φυγάδας ἀθροίσας ἐκ παντὸς τόπου καὶ δήλους ἐλευθερώσας· οἷς τὴν τυραννί-

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 123. 1.

nibus ornet, humanitatis officia, vel dona, vel beneficia vocans. Age vero, si eo deueniam insaniae, vt aurum accipiam, quod offers, idque omnibus Romanis innotescat, et postea ii, qui magistratum reddundis rationibus non obnoxium gerunt, qui a nobis Censores appellantur, (quibus datum est in omnium Romanorum vitas inquirere, et a patriis moribus atque institutis desciscentes mulctare) accersitum me rationem de acceptis, quae ad me corrumpendum oblata fuerint, muneribus rationem reddere iubeant, coram omnibus: * * * * *
* * * * * * * * * * *

[Clinias Crotoniates primus vrbes in ea parte Italiae sitas, quae maior Graecia dicitur, tyrannide oppressit, congregatis vndique exsulibus et seruis ad pileum vocatis: quorum praesidio

retinendo καλῶν: siue participium κοσμήσας seruando, καλῇ pro καλῶν substituatur. sed verisimilior est illa verbi κοσμήσῃ pro participio κοσμήσας substitutio, vtpote leuiorem mutationem habens. *Steph.*

d Hic βίους interpretatus sum *vitas*, non *fortunas*: ac τὲς ἁπάντων Ῥωμαίων βίους non aliter intelligendum esse puto, quam si ἑκάστε Ῥωμαίων βίον dixisset. *Steph.*

e Imperfectam manere sententiam videmus, ita quidem, vt non difficile videatur, verba, quae proxime sequebantur, non item reliqua, coniectura assequi. Neque enim dubito, quin haec sequerentur: τί αὐτοῖς ἀποκρινοῦμαι; *quid ipsis respondebo?* aut aliae voces, quae idem valerent; cuiusmodi fuerint istae: πῶς περὶ αὐτῆς ἀπολογήσομαι; vel τίνα ἀπολογίαν αὐτοῖς δώσω; hisce enim

δα κρατυνάμενος τὲς ἐπιφανεςάτυς Κροτωνιατῶν, ὃς μὲν ἀπέκτεινεν, ὃς δὲ ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως· Ἀναξίλας δὲ Ῥηγίνων τὴν ἀκρόπολιν κατελάβετο· καὶ πάντα τὸν τοῦ βίε χρόνον κατασχὼν, [f] Λεόφρονι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχὴν κατέλιπε. καὶ ἄλλοι ἀπὸ τύτων δυναςείας ἐν ταῖς πόλεσι κατασκευάσαντες πάντα τὰ πράγματα διέφθειραν. ἡ δὲ τελευταία τε καὶ πασῶν μεγίςη κάκωσις ἁπάσαις ταῖς πόλεσιν ἡ Διονυσίε τυραννὶς ἐγένετο τῶ κρατήσαντος Σικελίας. διέβη γὰρ εἰς Ἰταλίαν ἐπὶ Ῥηγίνες, Λοκρῶν ἐπικαλεσαμένων, οἷς ἦσαν οἱ Ῥηγῖνοι διάφοροι. καὶ συνελθόντων ἐπ' αὐτὸν Ἰταλιωτῶν δυνάμεσι μεγάλαις, συνάψας μάχην ἀπέκτεινε συχνὲς, καὶ πόλεις αὐτῶν δύω κατὰ κράτος ἐξεῖλεν. εἶτ' αὖθις ἑτέραν ποιησάμενος διάβασιν Ἱππωνιεῖς ἀνέςησεν ἐκ τῆς ἑαυτῶν, ὃς ἀπήγαγεν εἰς Σικελίαν· καὶ Κροτωνιάτας ἐξεῖλε καὶ Ῥηγίνες, καὶ διετέλεσεν ἔτη δώδεκα τούτων τυράννων τῶν πόλεων. ἔπειθ' οἱ μὲν τὸν τύραννον δεδιότες τοῖς

dio cum tyrannidem confirmasset, principes Crotoniatarum partim necauit, partim vrbe expulit. Deinde Anaxilaus Rheginorum arcem occupauit, tenuitque, quoad vixit, ac moriens Leophroni filio dominationem tradidit. Alii posthac subsecuti, cum in variis vrbibus dominationes atque imperia constituissent, funditus omnia subuerterunt. Extrema demum atque omnium grauissima pestis et calamitas Dionysii Siculi tyrannis incubuit vniuersis simul ciuitatibus. Namque hic in auxilium aduocatus a Locris, aduersus Rheginos, quibuscum dissentiebant, in Italiam traiecit: cumque Italicorum ingentibus copiis proelio congressus, multos cecidit, et vrbes duas vi cepit. Posthac iterum in Italiam cum traiecisset, Hipponienses abstractos sedibus suis in Siciliam transtulit, et Crotonem ac Rhegium expugnauit, iisque vrbibus per duodecim annos dominatus est. Deinde vero hi quidem, tyrannum reformidantes, semetipsos

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4 123. 1.

enim loquendi generibus vtitur *Dionys. Steph.*

f Huius Leophronis, Rhegi-

norum tyranni, meminit *Iustinus* lib. 2. *Vales.*

* Sc.

βαρβάροις αὐτὰς ἐνεχείριζον. οἱ δ' ὑπ' ἐκείνων πολεμούμενοι, τῷ τυράννῳ τὰς πόλεις παρεδίδοσαν. ὑφ' ὅτε δὲ πάσχοιεν ἀεὶ κακῶς δυσχεραίνοντες, Εὐρίπε δίκην τῇδε καὶ τῇδε πρὸς τὸ συντυχὸν ἐτράποντο.]

[Ὅτι Πύρρος διέβη τὸ δεύτερον εἰς Ἰταλίαν, ἐ χωρούντων αὐτῷ τῶν ἐν Σικελίᾳ πραγμάτων κατὰ νοῦν, διὰ τὸ μὴ βασιλικὴν φανῆναι τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ ταῖς ἐπιφανεστάταις πόλεσιν, ἀλλὰ δεσποτικήν. εἰσαχθεὶς γὰρ εἰς Συρακούσας ὑπό τε Σωσιστράτου τοῦ κρατοῦντος τῆς πόλεως τότε, καὶ Θοίνωνος τοῦ Φρουράρχου, παραλαβὼν παρ' ἐκείνων τὰ χρήματα καὶ ναῦς χαλκεμβόλους ὁμοῦ τι διακοσίας, καὶ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος Σικελίαν, πλὴν Λιλυβαίου πόλεως, ἣν ἔτι μόνην Καρχηδόνιοι κατεῖχον, εἰς αὐθάδειαν τυραννικὴν ἐτράπετο. τάς τε γὰρ οὐσίας τῶν Ἀγαθοκλέους οἰκείων, ἢ φίλων, ἀφαιρούμενος τὰς παρ' ἐκείνου λαβόντας, τοῖς ἑαυτῷ φίλοις ἐχαρίσατο· καὶ τὰς μεγίστας ἐν ταῖς πόλεσιν ἀρχὰς τοῖς ἰδίοις ὑπασπισταῖς καὶ λοχαγοῖς προσένειμεν,

ipſos barbaris dedidere: illi vero, bello a barbaris appetiti, vrbes ſuas Dionyſio tradiderunt; quod ſi forte ab alterutro opprimerentur, ſtatim faſtidio ac moleſtia affecti, inſtar Euripi hac illac fortuito ferebantur.

Igitur Pyrrhus rurſus in Italiam traiecit, rebus ei in Sicilia haudquaquam ex voto fluentibus, eo quod potioribus ciuitatibus eius imperium tyrannicum potius eſſe, quam regium, videretur. Namque * introductus Syracuſas a Soſiſtrato, qui tum vrbem tenebat, et a Thoenone, arcis praefecto, cum ab iis pecuniam publicam ac ducentas fere roſtratas naues accepiſſet, omnique praeter Lilybaeum oppidum (quod vnum Carthaginienſes etiam tum tenebant,) Sicilia eſſet potitus, ad tyrannicam mox inſolentiam deflexit: quippe ademtas amicis, aut neceſſariis Agathoclis facultates, quas a tyranno obtinuerant, ipſe amicis ſuis donabat: ac praecipuos ciuitatum magiſtratus ſatellitibus ſuis mandabat, aut centurionibus, praeter leges atque

V.C. Cat. 472. Olymp. 124 4/5.

V.C. Cat. 477. Olymp. 126 1/2.

* Sc. *V. C. Cat.* 474. *Olymp.* 125 2/3.

g Lege

οὐ κατὰ τοὺς ἐπιχωρίους ἑκάστης πόλεως νόμους, οὐδ' εἰς τὸν εἰωθότα χρόνον, ἀλλ' ὡς αὐτῷ φίλον ἦν. δίκας τε καὶ ἀμφισβητήσεις καὶ τὰς ἄλλας πολιτικὰς οἰκονομίας ἁπάσας τὰς μὲν αὐτὸς δικᾶτα, τὰς δὲ τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν ἀναστρέφειν καὶ διακρίνειν ἀπεδίδου, ἀνθρώποις ἐθὲν ἕτερον ὁρῶσιν, ὅτι μὴ κερδαίνειν καὶ καθηδυπαθεῖν τὰς εὐπορίας. καὶ διὰ ταῦτα πάντα βαρὺς ταῖς ὑποδεξαμέναις πόλεσι, καὶ μισητὸς ἦν. αἰσθόμενος δ' ὑπέλως ἤδη πολλὰς πρὸς ἑαυτὸν ἔχοντας, εἴς τε τὰς πόλεις φρουρὰς εἰσῆγε, πρόφασιν ποιούμενος τὸν ἀπὸ Καρχηδονίων πόλεμον· καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης πόλεως συλλαμβάνων ἀπέκτεινεν, ἐπιβουλὰς καὶ προδοσίας εὑρηκέναι ψευσάμενος, ἐν οἷς καὶ Θοίνων ὁ [g]Φύλαρχος, ὃς ὑπὸ πάντων ὡμολόγητο πλείστην σπουδὴν καὶ προθυμίαν εἰς τε τὴν διάβασιν αὐτῷ καὶ τὴν παράληψιν τῆς νήσου παρεσχῆσθαι. καὶ γὰρ ὑπήντησεν αὐτῷ ναυτικὸν στόλον ἄγων, καὶ τὴν ἐν ταῖς Συρακούσαις

atque inſtituta ſingularum vrbium, neque in tempus legibus praefinitum, ſed quoad ſibi viſum eſſet. Ad haec cauſſas, et controuerſias, aliaque negotia publica, partim ipſe diſceptabat, partim diſpicienda ac diiudicanda aulicis delegabat, viris nihil praeter lucrum atque ex lucro luxum et helluationem ſpectantibus. Has ob cauſſas Pyrrhus cunctis, quae eum exceperant, ciuitatibus grauis atque inuiſus erat. Qui cum iam pleroſque exulcerato in ſe animo eſſe intelligeret, praeſidia vrbibus impoſuit per ſpeciem belli, quod a Carthaginienſibus imminere iactabat; atque ex ſingulis ciuitatibus correptos viros nobiliſſimos, confictis aduerſus eos calumniis, quaſi inſidias, aut proditionem machinati fuiſſent, neci dedit. Quos inter fuit et Thoeno, arcis praefectus, quem inter omnes conſtabat maximum ſtudium atque egregiam operam in traiiciendo exercitu ac tradenda inſula praeſtitiſſe Pyrrho. Etenim non modo cum claſſe regi occurrerat, ſed et Inſulam (ſic pars oppidi Syracu-

V.C. Cat. 477. Olymp. 126 1/2.

g Lege Φρούραρχος, vt ſupra. Corrupte Θώνων ſcribitur apud *Suid.* v. Πύρρος, et Φωνίων apud *Valeſ.* *Diodor. Sic.* lib. 22. vbi et Σώστρατος dicitur, qui hic *Soſiſtratus.*

b Nomen

νῆσον, ἣν αὐτὸς ἐκράτει, παρέσχεν. ἐπιχειρήσας δὲ καὶ Σωσίστρατον συλλαβεῖν διήμαρτε τῆς ἐλπίδος, προαισθομένου τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ φυγόντος ἐκ τῆς πόλεως. ἀρξαμένων δὲ ταράττεσθαι τῶν πραγμάτων, καὶ ἡ τῶν Καρχηδονίων πόλις καιρὸν ἐπιτήδειον εἰληφέναι νομίζουσα πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἀπολωλότων χωρίων, στρατιὰν ἀπέστειλεν ἐπὶ τὴν νῆσον.]

[Ὅτι ἀμηχανοῦντα τὸν Πύρρον καὶ πόρους παντοδαπους ἐπιζητοῦντα ὁρῶντες οἱ κάκιστοι καὶ ἀνοσιώτατοι τῶν φίλων, Εὐήγορος Θεοδώρου, καὶ [h] Βάλακρος Νικάνδρου, καὶ Δείναρχος Νικίου, τῶν ἀθέων καὶ ἐξαγίστων δογμάτων ζηλωταὶ, πόρον ὑποτίθενται χρημάτων ἀνόσιον, τοὺς ἱερους ἀνοῖξαι τῆς Περσεφόνης θησαυρούς. ἦν γὰρ ἱερὸν ἐν τῇ πόλει ταυτῇ ἅγιον, καὶ πολὺν χρυσὸν ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεφυλαγμένον ἄθικτον ἔχον, ἐν ᾧ χρυσός τις ἄβυσσος ἀόρατος τοῖς πολλοῖς κατὰ γῆς κείμενος. ὑπὸ τούτων ἐξαπατηθεὶς τῶν κολάκων, καὶ τὴν ἀνάγκην [i] κρεῖττονα παντὸς ἡγησάμενος τοῖς εἰσηγησαμένοις τὴν γνώμην ἀνδράσι διακόνοις τῆς ἱεροσυλίας ἐχρήσατο· καὶ τὸν ἐξελθόντα χρυσὸν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναυσὶν ἐνθέμενος, μετὰ τῶν ἄλλων χρημάτων ἀπέστειλεν εἰς Τάραντα πολλῆς μετὸς εὐθυμίας γενόμενος. ἡ δὲ δικαία πρόνοια τὴν αὐτῆς δύναμιν ἀπεδείξατο. ὡς γὰρ ἀνήχθησαν αἱ νῆες ἀπὸ τοῦ λιμένος, τὴν μὲν ἀπόγειον αὔραν λαβοῦσαι προέκοψαν· ἄνεμος δ' ἐναντίος γενόμενος, καὶ δι' ὅλης νυκτὸς κατασχὼν, ἃς μὲν κατέκλυσεν, ἃς δ' εἰς τὸν τῆς Σικελίας πορθμὸν ἐξέβαλεν. ἐν αἷς δὲ παρεκομίζετο τὰ ἀναθήματα καὶ ὁ προενεχθεὶς ἐκ τῶν ἀναθημάτων χρυσὸς, ἐπὶ τὰς Λοκρὰς ἐξώκειλεν αἰγιαλάς. καὶ τὰς μὲν πλέοντας ἐν αὐταῖς ἐν τῇ παλιρροίᾳ τῶν κυμάτων κατακλυζομένας διέφθειρε, τὰ δ' ἱερὰ χρήματα, διασπασθεισῶν τῶν νεῶν, ἐπὶ τὰς ἔγγιστα τῶν Λο-

V.C. Cat. 477. *Olymp.* 126 ½.

Syracuſanorum vocatur, quam ipſe praeſidio tenebat) eidem tradiderat. Sed Pyrrhus Soſiſtratum praeterea comprehendere conatus, ſpe ſua fruſtratus eſt, cum ille inſidias regis praeſenſiſſet, atque ex vrbe aufugiſſet. Caeterum rebus iam in Sicilia turbari coeptis, Carthaginienſes, opportunitatem recuperandi ea, quae amiſerant, ſibi oblatam rati, exercitum in inſulam miſerunt.

Cum Pyrrhus maxima in difficultate eſſet, atque omnem rationem inueſtigaret pecuniae comparandae, Euagorus Theodori, Balacer Nicandri atque Dinarchus Niciae filius, omnium eius amicorum nequiſſimi ac ſceleratiſſimi, atque impiorum auctores conſiliorum, nefariam lucrandi rationem ei ſubminiſtrarunt, vt ſacros Proſerpinae theſauros recluderet. Erat quippe templum in ea vrbe ſanctiſſimum, in quo ingens auri vis, omni aeuo intacta, ſub terra condita ſeruabatur. Ab

h Nomen eſt Macedonicum apud *Polybium* legat. 69. et *Harpocrationem* in Νικάνωρ, et *Diodorum*, pro eo, quod caeteri φάλακρος dicerent. Solent enim Macedones βῆτα vſurpare pro φ. ſic βίλιππος dicunt et βερενίκη et βάλακρος teſte *Plutarcho* cap. 9. quaeſtionum Graecarum, et *Stephano Byzantio* in Βερσία. *Valeſ.*

i Παντὸς ἡγησάμενος τὴν γνώμην] Hic locus certiſſimo mendo laborat, quem ſic corrigere procliue eſt: κρεῖττονα πάντως εἶναι νομίσας, τοῖς εἰσηγησαμένοις τὴν γνώμην, et caetera. *Valeſ.* Apud *Suidam*: καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην κρεῖττονα παντὸς ἡγησαμένων τὴν γνώμην, ἀνδράσι etc. atqui ἡγησάμενος pro ἡγησαμένων legit *Portus*, et vertit: *et propter vrgentem neceſſitatem id conſilium omnium optimum ratus, iiſdem ipſis* etc.

Ab his aſſentatoribus corruptus Pyrrhus, ac neceſſitatem religione omni potiorem ratus, iiſdem ipſis, qui auctores conſilii fuerant, adminiſtris ſacrilegii eſt vſus; ac pecuniam omnem, quam ex templo abſtulerat, in naues impoſitam laetus Tarentum miſit. ſed deorum numen breui praeſentiſſimum apparuit. Etenim cum naues e portu ſoluiſſent, primum quidem ſecundo vento vela fecerunt, atque aliquantum progreſſae ſunt: tandem vero cum ventus aduerſus incubuiſſet, ac per totam noctem luctantes in ancoris detinuiſſet, alias ſubmerſit, alias in Siculum fretum eiecit; eas vero, quibus donaria ac ſacra omnis pecunia aſportabatur, in ipſa Locrenſium litora repulit ac retruſit, ac, vectoribus ipſis aeſtu vndarum abſorptis, laceratiſque nauibus, theſauri in proximas Locris ripas tempeſtate

V.C. Cat. 477. *Olymp.* 126 ½.

k Hunc

ηρῶν θῖνας ἐξέβρασεν. ὁ δὲ βασιλεὺς καταπλαγείς, ἅπαντα τὸν κόσμον καὶ τὰς θησαυρὰς ἀπέδωκε τῇ θεῷ, ὡς [k] παραιτησόμενος αὐτῆς διὰ τοῦτο τὸν χόλον,

Νήπιος, οὐδὲ τὸ ἤδει ὃ δὴ πείσεσθαι ἔμελλεν.

Οὐ γάρ τ' αἶψα θεῶν τρέπεται νόος αἰὲν ἐόντων, ὡς Ὁμήρῳ εἴρηται. ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἱερῶν ἐτόλμησεν ἅψασθαι χρημάτων, καὶ πόρον ὑποθέσθαι πολέμων, ἀνόνητον ἐποίησε τὴν ἔννοιαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον, ἵνα παράδειγμα καὶ παίδευμα πᾶσιν ἀνθρώποις γένοιτο τοῖς μεθ' ἑαυτόν. διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἡττήθη ὁ Πύρρος κατὰ κράτος. οὐ γὰρ στρατιά τις φαύλη καὶ ἀνάσκητος ἦν αὐτῷ, ἀλλ' ἡ κρατίστη τῶν τότε ὄντων ἐν Ἕλλησι, καὶ πλείστας ἀγωνισαμένη πολέμους. οὐδὲ πλῆθος ἀνδρῶν τῶν τότε παραταξαμένων ὀλίγον, ἀλλ' ὅσον καὶ τριπλάσιον εἶναι. οὐδὲ στρατηγὸς τῶν ἐπιτυχόντων τις, ἀλλ' ὃν ἅπαντες ὁμολογοῦσι μέγιστον γενέσθαι τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἀκμασάντων στρατηγῶν. οὐδὲ τόπου φύσις ἄνισος, ἢ τ' ἐπικαιρίας [l] τοῖς ἑτέροις ἄφιξις αἰφνί-

pestate eiecti sunt. Qua clade perculsus rex, thesauros atque omnia ornamenta deae restituit, quasi pacem numinis eo facto impetraturus, V.C. Cat. 477. Olymp. 126 1/2.

Demens, qui haud sciret, quae se mox poena manebat.
Nec mutatur enim leuiter sententia Diuum,

vt ait Homerus. Quippe cum sacram pecuniam nefarie contingere ausus esset, eamque in vsum belli destinare, dii eius consilium vanum atque irritum fecerunt, vt exemplo deinceps esset omnibus posteris. Hancque maxime ob caussam bello victus ac profligatus est a Romanis Pyrrhus. Neque enim contemnendum, aut imperitum rei militaris habebat exercitum, sed optimos tota Graecia milites, ac plurimis bellis exercitatos; atque eorum non exiguas copias, sed ter tanto ampliores Romanis. Neque ipse dux erat vulgaris, sed quem omnes aetatis suae praestantissimum fatentur fuisse. Postremo nec loci iniquitas, neque auxilia submissa hostibus ac repente superue-

k Hunc locum citat *Suidas*, voce παραιτησόμενος.

l Mallem τοῖς ἐχθροῖς. *Vales.*

m Nota

διος, ἢ τ' ἄλλη τις συμφορὰ καὶ πρόφασις ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα συνέτριψε τὰ Πύρρου πράγματα· ἀλλ' ὁ τῆς ἀσεβηθείσης θεᾶς χολὸς, ὃν οὐδ' αὐτὸς ἠγνόει Πύρρος, ὡς Πρόξενος ὁ συγγραφεὺς ἱστορεῖ, καὶ αὐτὸς ὁ Πύρρος ἐν τοῖς ἰδίοις ὑπομνήμασι γράφει. ἐν γὰρ τῇ νυκτὶ, ἐν ᾗ τὴν στρατιὰν ἔμελλεν ἀπάξειν ἐπὶ τὸ ὄρος, ἔδοξε κατὰ τὰς ὕπνους ἐκπεσεῖν αὐτῷ πλείονας ὀδόντας, καὶ πλῆθος αἵματος ἐκ τοῦ στόματος φέρεσθαι. ταραχθεὶς δὲ διὰ τὴν ὄψιν καὶ μεγάλην ἔσεσθαι συμφορὰν μαντευόμενος, ἐβάλετο ἐπισχεῖν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ἐκ ἴσχυε δὲ νικῆσαι τὴν πεπρωμένην, ἐναντιουμένων τῶν φίλων πρὸς τὴν ἀναβολὴν, καὶ μὴ μεθεῖναι τὸν καιρὸν ἐκ τῶν χειρῶν ἀξιόντων.

Τέλος τῆς ἱστορίας Διονυσίᾳ [m] Ἁλικαρνησσέως.]

nientia, neque vlla calamitas, aut fortuitus casus, res Pyrrhi afflixere; sed solus indignantis deae furor: quod nec ipse Pyrrhus diffitebatur, vt Proxenus, historiae scriptor, atque ipse in Commentariis rerum suarum Pyrrhus prodit. Nocte enim, qua exercitum in collem subducturus erat, visus sibi in somnis est plerosque dentes multo cum sanguine exspuere. Quo viso non mediocriter turbatus, cum graue damnum impendere coniiceret, statuerat quidem eo die se continere. verum, amicis moram ac cunctationem adspernantibus, multumque orantibus, ne opportunitatem e manibus elabi sineret, fatum superare haudquaquam valuit. V.C. Cat. 477. Olymp. 126 1/2.

Finis Historiarum Dionysii Halicarnassei.]

m Nota hic Ἁλικαρνησσέως cum η in antepenultima, vt et supra, p. 2362. v. 10. Εὐήγορος.

LEGES REGIAE
ET
LEGES DECEMVIRALES,
IVSTI LIPSII OPERA STVDIOSE COLLECTAE.

DE REGIIS LEGIBVS, ET QVI REGES QVAS TVLERVNT.

Ius omne, Publicum, aut Priuatum est. Publicum, Diuinum, aut Humanum. Diuinum, quod ad sacra et sacerdotes pertinet: Humanum, quod ad magistratus, et publicam administrationem. Ex his Romulus rex, Humanum praecipue; Numa, Diuinum constituit. Et publico quidem iuri pauca aut reges caeteri, aut Decemuiri addiderunt. Superat priuatum; quod in Naturale, Gentium, et Ciuile tribuitur. Naturae ius Romuli fere leges praeferunt: Numa, Gentium addidit. Romulus de educatione liberorum, de matrimoniis, de parentum iure sanxit: Numa de homicidiis, de bonae fidei contractibus, de sepultura quaedam tulit. Iuris Ciuilis praecipuus auctor Seruius Tullius, qui, auctore Dionysio, de Contractibus et Iniuriis quinquaginta leges rogauit: item de foenore, de nexis, aere alieno, et alia, quae complurima in suas tabulas Decemuiri transtulerunt. Non aliena ab hac origine iuris Aristotelis diuisio est Iustitiae particularis in διανεμητικὴν, siue Distributiuam, et ἀλλακτικὴν, siue Commutatiuam. Priorem illam iustitiam Romulus maxime, et ex parte Numa; posteriorem caeteri spectarunt. Romuli leges (quarum verba ipsa perierunt, sententiae ex antiquis, praecipue Dionysio, colliguntur) sic concipi possunt:

1 *Deos patrios colunto: externas superstitiones, aut fabulas, ne admiscento.*

2 *Ne quid inauspicato publice gerunto.*

3 *Nocturna sacrificia, peruigiliaque amouentor.*

4 *Rex, sacrorum praeses, legum custos esto: iudicia exerceto: belli imperium habeto.*

5 *Patres sacerdotia et magistratus capiunto: plebeiis patrons sunto.*

6 *Populi suffragia sunto: magistratus creanto; leges sciscunto: pacem bellumque iubento.*

7 *Moenia sancta existimantor.*

8 *Vxor,*

8 *Vxor, farreatione viro iuncta, in sacra et bona eius venito: ius deuortendi ne esto.*

9 *Si stuprum commisit, aliudue quid peccassit, maritus iudex et vindex esto: deque eo cum cognatis cognoscito.*

10 *Temetum mulier ne bibito.*

11 *Quod nutum erit, parentes tollunto: monstrosos tamen partus se fraude exponi fas esto.*

12 *In liberos suprema patrum auctoritas esto: venumdare, occidere liceto.*

VERBA IPSA LEGVM.

13 Si pater filiom ter venumduit, filius a patre liber esto.

14 Sei puer parenteis verberit, ast oloe plorassint, puer diveis parentum sacer esto: Sei nurus, sacra diueis parentum esto.

15 Patronus si clienti fraudem faxsit, sacer esto.

16 Duumuiri perduellionem iudicent: si a duumuiris prouocarit, prouocatione certato. Si vincent, caput obnubito, arbori infelici suspendito: verberato vel intra pomoerium, vel extra pomoerium.

NVMAE POMPILII LEGES.

Numa, ait Dionysius, Romuli leges firmauit, nouas ipse de ritibus et ministris sacrorum adiunxit. Curiones, Flamines, Augures, Vestales, Salios, Feriales, Pontifices instituit. Legum aliquot verba haec reperiuntur:

1 Dis ex imputata vite ne libanto.

2 Vino rogum ne respergito.

3 Pisceis, quei squamosi non sunt, nei polluceto: squamosos omneis praeter scarum polluceto.

4 Quoius auspicio, classe procincta, opeima spolia capiuntur, Ioui Feretrio bouem caedito. Quei cepit, aeris ducenta darier oporteto.

Secunda spolia in Martis aram in campo solitaurilia vtra voluerit caedito.

Tertia spolia Iano Quirino agnum marem caedito. centum qui ceperit ex aere dato.

5 Qui terminum exarassit, ipsus et boues sacrei sunto.

6 Si quis hominem liberom dolo sciens morti duit, paricida esto: si imprudens, tum in concione pro capite occisi et natis eius arietem offerto.

7 Pellex [1] aram Iunonis ne tagito: si tagit, Iunoni crinibus demissis agnum faeminam caedito. [1] al. aedem.

8 Sei hominem fulmin Iouis occisit, ne supra genua tollito. Homo si fulmine occisus esit, ei justa nulla fieri oporteto.

SENSA LEGVM ISTA.

9 *Deis fruge et mola salsa supplicanto.*

10 *In contractibus Fides seruator: fidei numen omnes metuunto.*

11 *Si filius familias vxorem duxit, patri vendundi eius ne vltra ius esto.*

12 *Mulierem, si praegnas mortua fuat, nisi exciso partu, ne humato. qui secus faxit, quasi spem animantis peremerit, ita esto.*

TVLLI HOSTILLII.

1 *Nati trigemini, donicum puberes esunt, de publico aluntor.*

DE DECEMVIRORVM LEGIBVS, QVANDO ET QVOMODO SCRIPTAE.

Regiae leges partim scriptae, partim inscriptae, ad vsque Tarquinii Superbi tempora valuerunt. Primus ille et Seruii leges omnes abrogauit, et priorum regum pleraſque contemsit, ad vim omnia referens et libidinem dominandi. Tarquinio vero pulso, a Bruto et Valerio Coss. reuocatas iterum Seruianas aliasque leges, Dionysius adfirmat. Quasdam et ipsi Coss. et postea Tribuni addiderunt tuendae libertatis, vt sunt Valeriae, Sacratae, Iciliae leges. Sed hae omnes ius publicum spectabant: et priuato iuri nulla facta accessio ante leges decemuirales. A. V. C. CCXCII, *promulgata a tribunis lex Terentia est de Quinqueuiris, vt Liuius; vel Decemuiris, vt Dionysius, Legum Scrib. creandis. eaque lex plebi volenti fuit. Nam ad id tempus loco regum Coss. ius dicebant: Consules autem ex Patribus erant. Itaque in dissensu ordinum, cum Patres occasione iuris praecipue vterentur ad premendam plebem; nec plebeio contra patricium ius vllum aequum esset: omnibus conciuibus iactata et flagitata lex Terentia est. Restitere tamen septem annos ipsos patres. Fracti demum concessere; missique legati in Graeciam ad Solonis inclytas leges aliarumque ciuitatum institutа moresque noscendos: addit Dionysius, etiam in Graecanicas Italiae ciuitates. Biennium plus minus legati abfuerunt. reuersi sunt A. V.* CCCI. *statimque plebs peruicit, vt scribendarum legum initium fieret. Patres tenuerunt, vt decemuiri e patriciis tantum crearentur. Creati Ap. Claudius, T. Genutius, P. Sextius, Sp. Veturius, C. Iulius, A. Manlius, Ser. Sulpicius, P. Curiatius, T. Romulius, Sp. Postumius; omnes consulares. Inierunt magistratum sine prouocatione A. V.* CCCII: *fineque anni propositae decem tabulae: duae reliquae sequenti anno additae. In Graecis interpretandis vsi opera sunt Hermodori Ephesii philosophi. Tabulas vocare placuit exemplo Athenienſium; qui Solonis leges dixerunt*

dixerunt ἄξονας, tabulis ligneis incisas. quamuis istas aereas fuisse constet, dissentiente Pomponio. Perlatae sunt comitiis centuriatis, fixae in foro ad Curiam Hostiliam: manserunzque, quamuis post varia incendia vrbis, vltra Septimii Seueri Imp. tempora. De diuisione tabularum ex Fragmentis difficile iudicium est. Modo tamen et ordine scriptas fuisse, non est dubium. Leges Regiae et Solonis decem primas tabulas occupasse videntur: duae postremae de sacris fuerunt: easque a Falisciis petitas Seruius est auctor. Certe leges Regiae ex I, II, et III *tabula, a Festo citantur. Lex Romuli de vendendis filiis a Dionysio in quarta ponitur. Fragmenta, quae supersunt, haec sunt:*

1 Iussus populi et suffragia sunto. Quodcumque postremum populus iussit, id ius ratumque esto.

2 Priuilegia ne irroganto.

3 De capite ciuis, nisi per maximum comitiatum, ne ferunto.

4 Forti sanatique idem ius esto.

5 *Qui hostem concitauerit, quiue ciuem hosti tradiderit, quiue coetus nocturnos agitauerit, capital esto.*

6 *Sodalitates et collegia sunto: ast ne in publicas leges commodaue peccanto.*

7 Qui fruges excantassit, Cereri sacer esto.

8 Qui frugem aratro quaesitam pauit secuitue, pubes Cereri sacrator: impubes, praetoris arbitratu verberator, noxamue duplionemue praestato.

9 *Si in alieno pecus pauerit, actio esto.*

10 *Qui iniuria arbores alienas ceciderit, in singulas* XXV *aeris luito.*

11 *Arboris impendentis ramos* XV *pedes a terra circumcidere ius esto.*

12 Patersamilias vti legassit super pecunia tutelaue suae rei, ita ius esto.

13 Si intestatus moritur, cui suus heres nec escit, agnatus proximus familiam habeto: si agnatus nec escit, gentiles familiam hercisciunto.

14 Si furiosus esse incipit, agnatorum gentiliumque in eo pecuniaque eius potestas esto.

15 Hominem mortuum in vrbe ne sepelito, neue vrito.

16 Hoc plus ne facito: rogum ascia ne polito.

17 Mulieres genas ne radunto, neue lessum funeris ergo habento.

18 Homini mortuo ne ossa legito, quo post funus faciat; nisi belli peregreue mortuo.

19 Qui coronam parit, ipse, pecuniaue eius, virtutis causa arduitor.

20 Neue aurum addito.

21 Quoi auro dentes vincti esunt, astim cum ollo sepelire urereue se fraude esto.

22 *Seruilis unctura tollitor, omnisque circumpotatio.*

23 *Rogum bustumue nouum, propius* LX *pedes, alienas aedes ne adiicito.*

24 *Forum bustumue ne vsucapito.*

25 Si in ius vocet, atque eat.

26 Si morbus aeuitasue vitium escit, qui in ius vocassit, iumentum dato: si volet arceram, ne sternito.

27 Si quid horum fuit vitium iudici, arbitroue, reoue, dies diffeisus esto.

28 Si vis vocationi fuat, testamini; igitur em capito.

29 Si caluitur, pedemue struit, manum endoiacito.

30 Si quei in iure manum conserunt, vtrique superstitibus praesentibus vindicias sumunto.

31 Si vindiciam falsam tulit, rei, siue litis, arbitros tres dato, eorum arbitriis fructus duplione damnum deciditor.

32 Rem vbei pagunt, oranto, nei pagunt, ante meridiem in foro, aut in comitio, causam coniiciunto. post meridiem praesente ambobus litem addicito. sol occasus suprema tempestas esto.

33. Aeris confessi, rebusque iure iudicatis, triginta dies iusti sunto: postidea manus endojectio esto: in jus ducito: nei judicatum facit, aut quips endo jure em vindicit, secum ducito, vincito aut nervo, aut compedibus quindecim pondo, ne majore; aut si volet, minore vincito. si volet, suo vivito: ni suo vivit, qui em vinctum habebit, libras farris endo dies dato; si volet, plus dato.

34. Tertiis nundinis partes secanto: si plus minusve secuerint, se fraude esto.

35. Assiduo vindex assiduus esto: proletario, quivis volet, vindex esto.

36. Qui se sierit testarier, libripensve fuerit, ni testimonium fariatur, improbus intestabilisque esto.

37 Cui testimonium defuerit, is tertiis diebus ob portum obvagulatum ito.

38 *Qui falsum testimonium dixerit, saxo Tarpeio deiicitor.*

39 *Si iudex arbiterue ob rem iudicandam pecuniam acceperit, capital esto.*

40 *Qui malum carmen incantassit, Cereri sacer esto.*

41 Qui iniuriam alteri faxit, XXV aeris poenae sunto.

42 Si quis carmen occentassit, actitassit, condidissit, quod alteri flagitium faxit, capital esto.

43 Si

43 Si membrum rupsit, ni cum eo pacit, talio esto.

44 Si nox furtum faxit, et im aliquips occisit, iure caesus esto.

45 *Interdiu si se telo defenderit, iure caesus esto.*

46 Si adorat furto, quod nec manifestum erit, duplionem luito.

47 *Furta per lancem liciumque concepta, quasi manifesta vindicantor.*

48 *De furto pacisci liceto.*

49 Tignom iunctom aedibus vineaeque concapes ne soluito.

50 Furtiuae rei aeterna auctoritas esto.

51 Vsus, auctoritas fundi, biennium esto.

52 Aduersus hostem aeterna auctoritas esto.

53 Qui nexum faciet mancipiumque, vti lingua nuncupassit, ita ius esto.

54 *Vindiciae secundum libertatem dantor.*

55 *Ne quis vnciario foenore plus exerceto.*

56 *Patricii cum plebeiis connubia ne iungunto.*

57 *Via in porrectum* VIII *pedes, in amfractum* XVI *pedes lata esto.*

58 *In finibus intra* V *pedes vsucapio ne esto.*

NOTAE FRID. SYLBVRGII.

II *et* III *legis verba sic leguntur apud Ciceronem lib. III. De legibus:* Priuilegia ne inroganto. De capite ciuis, nisi per maximum comitiatum, illosque, quos censores in partibus populi locassint, ne ferunto. *Ant. Augustin. De legibus pag.* 155. *edit. Paris.*

VII *legis initium sic citat Fulu. Vrs. Not. pag.* 20. Qui alienas fruces excantasit. *Idem addit ibidem et hoc fragmentum:* Neue alienam segetem pelexeris. *Eodem pertinet hoc fragm.* Qui malum carmen incantasit.

XII *legis verba sic referuntur in Nouella* XXII: Vti legassit quisque de sua re, ita ius esto. *Apud Cic. lib. II. de Inuentione sic:* Paterfamilias vti super familia pecuniaque sua legauerit, ita ius esto. *Ant. Aug.* 168 *et* 169.

XIV *legis initium, lib. I. Rhetor. ad Herenn. sic legitur:* Si furiosus existet: *vt testatur idem Ant. August. pag.* 161.

XIX *legis verba sic leguntur apud Plin. lib. XXI, cap.* 3. Qui coronam parit, ipse pecuniaue eius virtutis ergo arguitur.

XXVI *legis verba sic leguntur apud Gell. lib. XX, cap.* 1. Si morbus aeuitasue vitium exstitit, qui in ius vocabit, iumentum dato. si nolet, arceram ne sternito. *Ant. Aug.* 182.

XXXII *legis verba sic leguntur apud Gell. lib. XVII, cap. 2.* Ante meridiem causam conicito, cum perorant ambo praesentes, post meridiem praesenti litem addicito. si ambo praesentes, sol occasus suprema tempestas esto. *Ant. Aug.* 182.

XXXVI *legis verba Ant. Augustinus* 196 *sic scribenda putat:* Qui se sierit antestarier, libripensue fuerit, ni testimonium fatetur, improbus ciuis intestabilisque esto.

In lege XLIII Pacit *legitur etiam apud Gell. lib. XX. cap. 1. at supra, lege* XXXII, Rem vbi pagunt: *itidemque lib. II. Rhet. ad Herenn.*

XLIV *legis verba sic leguntur apud Macrob. lib. I. Saturn. cap.* 4. Si nox furtum factum sit, si im aliquis occisit, iure caesus esto. *Ant. Aug.* 176.

L *lege apud Gell. lib. XVII, cap.* 7. *legis veteris Atiniae haec verba sunt:* Quod subreptum erit, eius rei aeterna auctoritas esto. *Ant. Aug.* 163.

Hac appendice librum claudere statueram, lector. Sed cum animaduerterem, Fuluium Vrsinum in notis suis ad Antonium Augustinum De Legibus et Senatusconsultis priscas illas regum ac decemuirorum leges tum antiquiore, tum pleniore stilo exarasse; visum est, eas quoque ex Notis illius excerptas hic adiicere, cum aliis nonnullis legibus, senatusconsultis, plebiscitis, sanctionibus; quae vel ad Dionysii nostri, vel ad aliorum eius temporis historicorum illustrationem conducere viderentur. In earum exaratione diligenter Vrsini vestigia secuti sumus: nisi quod pro grandioribus literis minores adhibuimus, et omissis punctis inter singulas voces prisco more interiectis, alias suo quasque loco distinctiones posuimus.

Porro vt de vetere scriptura hic pauca praemoneam, differt ea ab recentiore, quae hodie in vsu est, vel quantitate, vel qualitate, vel vtroque. Quantitas in additione cernitur, vel detractione.

Additio, aut vocalis est, aut consonantis. Vocalis additia est in diphthongis ei *et* ou. *sic enim* Eidem jous *scripsere pro Idem jus. Sic* Leitem, Leimites, Meilitiae, Opeima, Inveito, *pro Litem, Limites, Militiae, Opima, Invito. Sic* Eito, Deixi, Seierit, *pro Ito, Dixi, Sierit. Item* Quei, Sei, Nei, *pro Qui, Si, Ni.* (Nei *tamen etiam pro Ne vsurparunt interdum, et quidem non raro*) *Sic* Vtei, Vbei, Ibei, *pro Vti, Vbi, Ibi. Eandem diphthongum vsurparunt in genitiuis singularibus: vt* Dolei malei, *pro Doli mali. Item in nominatiuis pluralibus: vt* Iei, Trevirei, Decumanei, *pro Ii, Treuiri, Decumani. Item in datiuis et ablatiuis pluralibus: vt* Ieis, Tertieis, Ricinieis, *pro Iis, Tertiis, Riciniis. Praeterea in datiuis singularibus tertiae declinationis: vt* Mortei, Clientei, *pro Morti, Clienti. item* Alterei, Sibei, *pro Alteri, Sibi. Et frequentissime in nominatiuis atque accusatiuis pluralibus: vt* Omneis ceiveis, *pro Omnes ciues. O vero ad V adjectae tum alia sunt exempla, tum haec:* Jous, Jousta, Joudicare, *pro Jus, Justa, Judicare. item* Souo, Louci. Doucito, *pro Suo, Luci, Ducito.*

In quibusdam vtramque diphthongum coniunxerunt: vt Soueis, Joudicei, *pro Suis, Judici. In nonnullis u geminum vsurparunt pro ou seu u: vt* Pluus, Secuus, *pro Plus, Secus. Sic* Comitiatuu, Arbitratuu, *pro Comitiatu, Arbitratu. Interdum o post u interseruerunt: vt* Queicuomque, *pro Quicumque. Consonantes quoque interseruerunt: vt* Quotiens, Quotienscuomque, *pro Quoties, Quotiescumque. Sic* Exsigunto, Exsercere, *pro Exigunto, Exercere. Item* Quips, Aliquips, *pro Quis, Aliquis. In* Jouxsta *vero, pro Juxta, gemina est insertio, vocalis o et consonantis s. In quibusdam integram syllabam interseruere: vt in* Postidea, Intodestato, *pro Postea, Intestato. Eius generis etiam* Aeuitas *videri alicui possit. sed habet illud legitimam ab aeno derivationem: in* Aetas *vero, quod post vsurpari coepit, facta est contractio. Quibusdam a fronte consonantes adiecere: vt* Stlis, *pro Lis. Nonnullis in fine: vt* Ead, Tuod, Plebed, Frauded, *pro Ea, Tuo, Plebe, Fraude. Sic in verbis* Datod. Romovetod, Luitod, Sumitod, Estod, *pro Dato, Removeto, Luito, Sumito, Esto. In* Exsercetod *autem geminata est additio, semivocalis s, et mutae* d. *Sic in* Leibertated *additio est vocalis* e, *et consonantis* d.

Detractio et ipsa vocalis est, aut consonae. Vocalis detractio est in monophthongis illis, Fenus, Femina, *pro Foenus, Foemina. Sic* Heres *pro Haeres. quanquam eam vocem non ab haerendo, sed ab hero deductam malunt eruditiores. Detractio etiam quibusdam videtur esse in verbis istis,* Adicito, Eicito, Deicitor, Conicere, Subicere, *pro Adjicito, Ejicito, Dejicitor, Conjicere, Subjicere. Quod si ita est, eadem simplex* Icere *contractum erit ex Iacere. Sic certe* Dis *contractum ex Diis.*

E consonantibus etiam, quae nunc geminari solent, omittebant alteram: vt Osa, Clase, *pro Ossa, Classe. Item* Aceras, Conubia, *pro Acerras, Connubia:* Pelex, Tolito, Poluceto, *pro Pellex, Tollito, Polluceto.*

Qualitas in commutatione potissimum cernitur. Ea quoque vocalis est, aut consonantis. Vocalis, vt e *pro i. Sic enim* Leber, Addecito, *scripserunt pro Liber, Addicito. Item* u *pro* i: *vt* Aestumata *pro Aestimata. Sic* Optumus *pro Optimus. Eadem ratione* Postumum *quoque pro Postimum, seu Postremum, a vetеribus dictum volunt eruditi: vt significet non tam eum, qui post inhumatum patrem est editus, quam eum, qui postremo patri, seu viuo, seu mortuo, natus est. Item u pro y: vt* Aeguptus *pro Aegyptus.*

quemadmodum Mus *quoque et* Sus, *et huius generis alia, sunt ex Graecis* μῦς, σῦς. *Frequentius* o *pro* u: *vt* Totela, Porporea, *pro Tutela, Purpurea. Sic* Ofocapitor *pro vfucapitor. Item* Soper, Quomque, *pro Super, Quumque. Sic in nominum finibus,* Patronos, Seruos, *pro Patronus, Servus:* Vitiom, Manom, *pro Vitium, Manum. Nec non in verborum finibus;* Conferont, Moritor, *pro Conferunt, Moritur. In nonnullis geminatur haec mutatio: vt* Piacolom, Fortom, Foratos, *pro Piaculum, Furtum, Furatus. In quibusdam haec cum superiore coniungitur: vt* Leberom, *pro Liberum. Sic* Aedebos, Compedebos, Noctebos, Patrebos, Tibicinebos, Soperstetebos, *pro Aedibus, Compedibus, Noctibus, Patribus, Tibicinibus, Superstitibus. Interdum diphthongo* OE *et* OI *pro* V *longo vsi sunt: vt* Oetier, Oefocapio, Oefurpatom, *pro Vti, Vfucapio, Vfurpatum. Sic* Coeratores *pro Curatores, Oi pro V positum in* Oitier, Oitile, *et consimilibus. Sic* Moinicipium *dixerunt pro Municipium. Consonantes quoque non paucas inter se commutarunt.* C *pro* G *frequenti in vsu fuit. Sic enim* Cenas *dixerunt pro Genas. Sic* Frucem, Lece, *pro Frugem, Lege. itidemque* Lecere, Rocato, *pro Legere, Rogato.* D *pro* L *posuere, cum* Dingua *dixere pro Lingua. Sic* Fedetrio *pro Feretrio.* F *pro* B *vsurparunt sequente vau: vt* Af virod, *pro ab viro.* Q *pro* C, *vt* Pequnia *pro Pecunia.* S *pro* R: *vt* Asa, Nesvo, Casmen, *pro Ara, Nervo, Carmen. Sic in nominum flexionibus,* Majose, Minose, Arbofes, Plusa, *pro Majore, Minore, Arbores, Plura. Sic* Foenose unciasio, *pro Foenore unciario. item in verborum flexionibus:* Arasit, Vocasit, Secuesit, *pro Ararit, Vocarit, Secuerit.* T *pro* D: *vt* Quit *pro Quid. In compositis finalem praepositionis consonantem plerumque retinuerunt: vt* Conlegium, Inprobus, Adsignare, Adtribuere. *Interdum tamen etiam mutarunt; vt* Opsepito, Opturato, Optinere. *In quibusdam geminata est commutatio; altera, consonantis; altera, vocalis: vt* Rocom, Flacitiom, Prodicos, *pro Rogum, Flagitium, Prodigus. Sic* Acrom, Acnom, Ticnom, *pro Agrum, Agnum, Tignum. Item* Fidios *pro filius:* Ofvagolatom, *pro Obvagulatum:* Poplicom *pro Publicum:* Quoi *pro Cui:* Ausom *pro Aurum. Sic* Capiumtor *pro Capiuntur. In quibusdam duarum vocalium et vnius consonantis facta mutatio: vt* Centileom, Arvorsom, *seu* Asvorsom, Plusebos, *pro Gentilium, Adversum, Pluribus. In nonnullis gemina consonantis mutatio est; vt* Arcuesit *pro Arguerit.*

Interdum quantitatis metaplasmos coniunxerunt, additionem scilicet et detractionem: vt Jousus, Jousit, *pro Iussus, Iussit. Sic* Poplei, Confesei, Demiseis, *pro Populi, Confessi, Demissis. Interdum ad quantitatis metaplasmum adiunxerunt metaplasmum qualitatis: vt cum vnum idemque vocabulum additione et commutatione transformarunt.*

formarunt. Sic enim Deicundo, Addeictos, *vsurpata pro Dicendo, Addictus. Sic* Maxsumo, Proxsumos, Fousiosos, *pro Maximo, Proximus, Furiosus. His adde* Endo, Entera, Sopera, Continoeis, *pro In, Intra, Supra, Continuis: in quibus commutatio praecedit, additio sequitur. Detractionem quoque et commutationem quandoque copularunt: idque commutatione interdum sequente: vt* Adecito, Poplos, Praesetebos, *pro Addicito, Populus, Praesentibus. Interdum praecedente: vt* Sobicito *pro Subiicito. Sic* Olo *pro Illo. Item* Fasis *pro Farris. In quibusdam triplicatus est metaplasmus: vt* Pupilei, praeseted, *pro Pupilli, Praesentibus.*

In nominum flexionibus praeter superiora notabilem mutationem habent Folminis, Ipsos, Im, *pro Fulmen, Ipse, Eum. Sic* Oloe *pro Illi.*

In verbis quoque varii praeter supra dictos metaplasmi a veteribus facti sunt: vt in verbo substantiuo Escit *et* Escunt, *pro Erit et Erunt. itemque* Siet, Sient, *pro Sit, Sint. et in futuro perfecto* Fuat *pro Fuerit. Eiusdem futuri perfecti magna in aliis quoque verbis est varietas; vt* Vindicit, Verberit, Prohibesit, Occisit, *pro Vindicarit, Verberarit, Prohibuerit, Occiderit. item* Tagit *pro Tetigerit:* Pacit *et* Pacont, *pro Pepigerit et Pepigerint:* Faxsit, Rupsit, *pro Fecerit, Ruperit:* Paret, Cepet, *pro Pararit, Ceperit:* Misseit, Viveit, *pro Misserit, Vixerit. Item* Duit, Adduit, Conduit, Transduit, *pro Dederit, Addiderit, Condiderit, Tradiderit. In passiua etiam forma* Turbassitur, *pro Turbatum fuerit:* Fariator, Nancitor, *pro Fari velit, Nactus fuerit. Item* Darier, Leibarier, *pro Dari, Libari. Sic* Oetier *et* Oitier *pro Vti.*

In coniunctis vocibus facta interdum separatio: vt En do, In do, In du, *pro Endo, Indo, Indu. Sic* Indo testato, *pro Intestato.* Endo ponito, Endo jacito, Endo manos jactio, *pro Imponito, Iniicito, Manus iniectio: Item* Queicuomque, *pro Quicunque; et consimilia. Contra interdum coniunguntur, quae alioqui separari solent: vt* Statoleberom, *pro Statu liberum.*

Haec sunt, de quibus te praemonendum putaui, lector. quae cum memoria retineri minus facile possint, indicem alphabetico ordine in fine attexere libuit, et in eo tum superiorum nonnulla, tum alia, quae vel analoga his sunt, vel breuibus praeceptis comprehendi nequeunt, exponere. Interea tu ipsa legum verba ex Vrsini editione deinceps cognosce.

LEGES NVMAE POMPILII.

1 Sei quid horum fuit unum joudicei arbitrove reove, dies diffensos estod. *Fulvius Vrsinus pag. 4. hanc legem sic legendam putat:* 27 XII. Tab.

putat: Sei quoi horum fuat vitiom, joudicei, arbitrove, reove, dies diffensos estod.

4 2 Quojus auspicio clase procincta opeima spolia capiumtor, Jovei Fedetrio bovem caedito. Quei cepet, aeris CCC darier oporteto.

Secunda spolia in du Martis asam en do campo Suavetaurilia, utra volet, caedito. Quei cepet, aeris CC darier oporteto.

Tertia spolia Jano Quirino acnom marem caedito. Quei cepit, aeris C darier oporteto. Quojus auspicio capta, dis piacolom dato.

Festus in Opima *sic legit:* Cuius auspicio classe procincta opima spolia capiuntur, Jovi Feretrio darier oporteat; et bovem caedito, qui cepit aeris CC. Secunda spolia in campo Solitaurilia, utra volet, caedito. Tertia spolia Jano Quirino, agnum marem caedito. C qui cepit, ex aere dato.

6 3 Sei quis hominem leberom sciens dolo m. mortei dueit, paricida estod. Sei im inprudens se dolo malo occisit, pro kapite occeisei et nateis ejus, en do contione arietem sobicito.

8 4 Sei hominem folminis occisit, im sopera genua nei tolito. Sei folmine occeisos escit, ei jousta nulla fieri oporteto.

7 5 Pelex asam Junonis nei tagito. Sei tagit, Junoni crinebos demiseis acnom feminam caedito.

5 6 Sei quis terminom exarasit, ipsos boveisque sacrei sunto.

7 Sei quis aliuta faxsit, ipsos Jovei sacer estod.

3 8 Pisceis, quei squamosei non sient, nei poluceto. Squamosos omneis praeter scarom poluceto.

1 9 Sarpta vinia nei siet, ex ead vinom dis leibarier nefas estod.

2 10 Vino rocom nei respercito.

LEGES SERVII TVLLII.

14. l. Rom. Sei puer parantem verberit, ast ole plorasit, puer deiveis parentom sacer estod.

LEX TRIBVNICIA PRIMA.

Sei quis aliuta faxsit, cum pequnia familiaque sacer estod.
Sei quis im occisit, paricida nec estod.

LEGES XII. TABVLARVM. DE IVRE PRIVATO.

25 1 Sei in jous vocat, nei eat statim, encapito antestarier.

29 2 Sei calvitor, pedemve struit, manom endo iacito.

* Hi numeri Lipsianae editionis ordinem indicant.

3 Sei

3 Sei in jous vocato morbos aevitasve vitiom escit, que in jous vocasit, jumentom dato. Sei nolet, arceram nei sternito. 26

4 Aeris confesei rebosque joure joudicateis, XXX dies jousteis sunto. Postidea endo manos jactio estod: indu jous edoucito. Nei joudicatom facit, aut quips en do eo im joure vindicit, secom doucito, vincito aut nesvo, aut compedebos. XV pondo nei majose; aut sei volet, minose vincito. Sei volet, souo vivito. Nei souo viveit, quei im vinctom habebit, libras faris endo dies dato. sei volet, pluus dato. Endoteratim pacio estod. Nei cum eo pacit, LX dies vinctom habetod. En ieis diebos tertieis nondineis continoeis indu comitiom en do joure im procitato: quanteique stlis aestumata siet, praedicato. postidea de kapite addictei poenas sumitod: aut, sei volet, trans Tiberim peregre venom datod. Ast sei plusebos addeictos siet, tertieis nondineis parteis secanto. Sei pluus minusve secuesint, se fraude estod. 33

5 Sei quei en do joure manom conseront, utreique soperstitebos praesetebos vindicias sumunto. 34

6 Sei vecinei enter se jorgasint, entera quinque pedeis oesocapio nei estod. Praetor arbitros treis dato: eorom arbitrio finiom controuersias componito. 30

7 Quoi testimonium defuerit, is tertieis diebos ob portom ofvagolatom eito. 37

8 Ticnom junctom aedebos viniaeque, [1] et concapet nei solvito. Quei olud junxsit, duplione luito. 49

1 *al.* concapes nei solu.

9 Quom nexom faciet mancipiomque, vtei dingua nuncupasit, ita jous estod. 53

10 Paterfamilias vtei soper familia pequniaque soua legasit, ita jous estod. *Vlpianus tit.* 11. *Inst. hanc legem sic citat:* Vti legasit soper pequnia torelauae souae, ita jous esto. 12

11 Patrei endo fidio vitae necisque potestas estod: terque im venom darier jous estod. Sei pater fidiom ter venom duit, fidios a patre leber estod. *Sic in formula rogationis apud Gell. lib.* 5. *cap.* 19. Velitis iubeatis, Quirites, vtei L. Valerius L. Titio tam joure legeque filius siet, quam sei ex eo patre matreque familias natus esset; vteique ei vitae necisque in du eum potestas siet, vtei patrei en do filio. Haec ita, vtei deixi, ita vos Quirites rogo. 13. l. Rom.

12 Arvorsom hostem aeterna auctoritas estod. 52

13 Sei quis fousiosos siet, agnatorom centileomque endo eo pequniaque eius potestas estod. 14

14 Sei quis alienas arboses iniouria secuesit, XXV aeris in du sincolas poenae sunto. 10

15 Quei

15 Quei alienas aedes frumenteiue acervom juxſta aedeis poſitom, ſciens d. m. vſit vſeritve, Praetoris arbitratuu vinctos verberatoſque icne necator. Aſt ſei imprudens ſe d. m. damnom duit, noxiam ſarcito, aut Praetoris arbitratuu virgeis caeſos, poenam luito.

16 Glandem, quae de tuod in du alienom acrom cadit, ſe fraude lecere liceto. *Apud Ulpianum Digeſt lib. 43. tit. 27. ſic ait Praetor*: Glandem, quae ex illius agro in tuum cadit, quominus illi tertio quoque die legere auferre liceat, vim fieri veto.

8 17 Quei nox frucem aratro quaeſitam, fortim pauesit ſecuesitue, ſei pobes ſiet, Cereri ſacer eſtod: impobes, Praetoris arbitratuu verberatos, noxiam duplione ſarcito.

18 Sei quadropes paupeſiem faxit, quadropedis dominos noxſiam ſarcitod: aut quod noxſiam nocuit, dare damnas eſtod. *Apud Juſtin. Inſtit. lib. IV. tit. 9. haec adduntur iſti legi*: Si equus calcitroſus calce percuſſerit, aut bos cornu petere ſolitus, cornu petierit.

19 Sei vir, aut molier, alter alterei nontiom miſeit, devortiom eſtod: molier res ſouas ſibei habeto; vir molierēi claveis adimitod, exicitoque. *Hinc illae repudiorum formulae*; Tuas res tibi habeto; Tuas res tibi agito. *Item haec ſponſaliorum renuntiatio*; Conditione tua non utor.

20 Molier, tertieis noctebos oeſorpatom eito. nei ita oeſorpaſit, af virod oſocapitor.

21 Quei rem, de qua controverſia ſiet, in du ſacrom dedicaſit, duplione poenam luito.

13 22 Patrisfamilias, quei en do teſtato moritor, quoique ſouos heres nec eſcit, agnatos proxſumos familiam pecuniamque habeto. *Auctor ad Herennium lib. I. et Cic. lib. I. De Invent. hanc legem his verbis conceptam fuiſſe dicunt*: Si pater familias inteſtato moritur, familia pecuniaque eius agnatorum gentiliumque eſto.

23 Leberto, quei endoteſtato moritor, quoique ſuos heres nec eſcit, patronos heres eſtod.

24 Sei coheredes partem rerom ſingolei ſouam habere malont, familiae erciſcundae arbitrom ſumonto, eique jous arbitriomque rerum permittunto.

25 Sei quis prodicos ſiet, Praetor ei boneis ſoueis endoterdeicito; endoque eo pequniaque ejus, agnotorom centileomque poteſtas eſtod. *Hinc apud Paulum lib. 5. Sentent. formula illa, qua Praetores vtebantur*: Quando tu bona patria avitaque nequitia tua diſperdis, liberoſque tuos ad egeſtatem perducis, ob eam rem tibi ea re commercioque interdico.

26 Sei

26 Sei quis dolei malei calpaeve ſuſpectos endo totela ſiet, ejus, quei volet, nomen deferto. vbei derolerit, ſei dolei malei arcueſit, Praetor im cum flacitio removetod. Aſt ſei toutor rem popilei foratos ſiet, duplione poenam luito.

27 Si quis * injuria alterei faxſit, xxv. aeris poenae 41
ſunto. * *al.* iniuriam.

28 Sei membrom rupſit, nei cum eo pacit, talio eſtod. 43

29 Quei nox fortom faxſit, ſei im aliquips occiſit, joure cae- 44. 45
ſos eſtod. Sei louci fortom faxſit, teloque ſe praehendier prohibeſit, ſei im aliquips occiſit, joure caeſos eſtod. Aſt ſei louci fortom faxſit, neque telo ſe praehendier prohibeſit, ſei leber ſiet, Praetor im verberarier joubetod; eique, quoi fortom faxſit, addecito. Sei ſervos ſiet, virgeis caeſos ex ſaxo deicitor. Sei impobes ſiet, Praetoris arbitratuu verberatos noxſiam ſarcito.

Forta per lancem liciomque concepta, utei manifeſta vin- 47
dicato.

30 Statoloberom venom darier liceto; dum nei quid aſvorſom ejus ſtatom fuat.

DE IVRE PVBLICO.

1 Rem ubei pacont, oranto. Nei pacont, ante medidiem en 32
do comitio, aut en do foro cauſam coniciunto. Poſt medidiem, praeſeted ambobos, leitem adecito. Sol occaſos, ſoprema tempeſtas eſtod.

2 Aſiduo vindex aſiduos eſto: proletario, quoi queivis volet, 35
vindex eſtod.

3 Quei ſe ſeierit teſtarier, libripenſve fuerit, nei teſtimo- 36
niom fariator, inprobos inteſtabeliſque eſtod.

4 Sei patronos clientei fraudem faxſit, patronos clientis dei- 15 L.
veis ſacer eſtod. Rom.

5 Nexſo ſolutoque, Forctei Sanateique eidem jous eſtod. 4

6 Pequniam, quei nancitor, habeto. Sei quid pigneris nancitor, ſibei habeto.

7 Sei quis occentaſit, caſmenve conduit, quod alteri flacitiom 42
faxſit, kapital eſtod.

8 Quei perduelem concitaſit, queive ceivem perduelei trans- 5
duit, kapital eſtod.

9 Preivilegia nei irrocanto, neive de kapite ceivis, niſei 2. 3
maxſumo comitiatuu, ferunto. *Apud Cic. lib. 3. De leg. ita legitur haec lex*: Privilegia ne inroganto: De capite civis, niſi per maximum comitiatum, olloſque, quos cenſores in partibus populi locaſſint, ne ferunto. *Ant. Aug. pag. 155.*

10 Patrebos cum plebed conubia nei ſunto. 56

11 Jouſus

1 11 Jousus poplei sofraciaque sunto. Quodcuomque postremom poplos jousit, id jous ratomque estod.

39 12 Quei joudex, queive arbiter jouredatos, ob rem joudicandam pequniam cepet, kapital estod.

38 13 Quei falsom testimoniom dixserit, ex saxo deicitor.

14 Quei adorat lece, sei pluus petet, quam jous siet, causa cadito.

15. Jouris jourandi ad strincendam fidem maxsuma vis estod.

16 Quei calim endo urbe nox coit coiverit, kapital estod.

17 Vnciasio foenose nei quis pluus exsercerod. Sei quis aliuta faxsit, quadruplione poenam luitod.

55 18 Sei quis ex leibertated in du servitutem aseritor, Praetor secundum libertatem vindicias datod. Quei vindicias tollit, sponsores joudicio sistier datod.

19 Ambitos parietis, sestertios pes estod.

DE IVRE SACRORVM.

1 Praeco fonus endeicito. Dominos foneris, en ludeis accenso lictorebosque oetitor. En de fonere tribos ricinieis, rica porporea, decemque tibicinebos, oetier liceto. Hoc pluus, nei facito.

22 2 Servilis unctura, circompotatioque, quom fonus exsequiantor, vineive respersio, nei fuat. Aceras sepolcreis, aut longas koronas, nei en do ponito.

3 Murinam mortuo nei endito.

20 4 Pluса fonera unei nei facito: neive plusеis lectos endo ferto.

21 5 Neive ausom adduito. Ast quoi auso denteis vinctei sient, im cum olo sepelire urereve, se fraude liceto.

18 6 Homini mortuo osa nei lecito, quo post fonus faciat; extra quam sei quis foris militiaeque mortuos siet.

15 7 Hominem mortuom endo urbe nei sepelito, neive urito.

16 8 Rocom ascia nei polito.

23 9 Rocom bustomve novom propius aedeis alienas LX pedeis inveito domino nei adicito: neive forom sepolcrei bustomve oesocapito.

24 10 Quom fonus exfertor, nei encomitiato.

17 11 Molieres faciem nei carpunto; neive cenas radunto: lesom foneris nec habento. *Apud Cic. lib. 2. Tusc. qu. sic citatur haec lex*: Mulieres genas ne radunto, neve lessum funeris ergo habento.

12 Honoratorum virorum laudes en do contione memorantor; easque naeniae ad tibicinem prosequuntor. *Apud Cic. haec lex*

lex ita legitur; Honoratorum virorum laudes in concione memorantor: easque etiam cantus ad tibicinem prosequuntor. *Ant. Aug. pag.* 192.

13 Quei koronam paret, ipsus pequniaeve eius virtutisue 19
diditor; ipseique mortuo, parentalebos eius, quom entus positos est, quomque foris exfertor, imposita se frauded estod. *Apud Plin. lib. XXI. cap. 3. corrupte*: Qui coronam parit, ipse pecuniaeue ejus virtutis ergo arguitur. *Fuluius Vrs. intelligit, hac lege ei, qui coronam ludis adeptus esset, praeter eos honores, qui tribuebantur viventi, cum eius nomen publice peractis ludis a praecone omnibus audientibus nuntiabatur, siue equo, siue quadrigis, victoriam adeptus esset, hoc etiam tributum fuisse, vt eidem mortuo virtute parta corona sine fraude imponeretur, non tantum septem illis diebus, quibus intus (i. domi) positus esset, sed eo etiam die, quo foris efferretur cum pompa et ornatu in forum ad rostra. Si quis enim foris exstinctus fuisset, domum suam referebatur, ibique septem diebus erat, et calida abluebatur et post vltimam conclamationem octauo incendebatur, nono sepeliebatur: vnde* Nouendiales ludi, *et apud Horatium* Nouendiales dissipare pulueres, *vt Servius tradit in Aeneid. 5. et 6.*

Huc pertinet lex illa Ciceronis lib. 2. De legibus: Hos leto datos divos habento, sumtum in ollos luctumque minuunto. *Ant. Aug. p.* 189.

Hactenus leges Regiae et Decemuirales, seu leges XII *tabularum. Sequuntur aliquot aliae, cum Senatusconsultis quibusdam, Plebiscitis, et Sanctionibus; quae historiae aliquid lucis afferre visae sunt.*

Consules et Praetores et Judices esse aliquando appellatos, ex effata hac Ciceronis lege constat: Regio imperio duo sunto: hique praeeundo, iudicando, consulendo, PRAETORES, JUDICES, CONSULES appellantor. *Ant. Aug. p. 67, et* 177.

Plebisciti PLAETORIANI, *cujus a Varrone et a Censorino mentio fit, quo M. Plaetorius Praetoris jurisdictionem constituit, verba sunt haec*: PRAETOR URBANUS, qui nunc est, quique posthac fuerit, duos lictoreis apud se habeto; isque supremum ad solis occasum jus inter civeis dicito. *Ant. Aug. p.* 100. *Fulvius Urs. in Notis suis, p.* 19 *et* 30. *postremum legis hujus membrum sic legit*: Usque ad supremam, ad solem occasum, jous inter ceiveis deicito.

Lex PAPIRIA. Quei quomque PRAETOR posthac factus erit, quei inter ceiveis jous deicet, tresviros capitaleis popolom rocato. ieique trevirei capitaleis, queicuomque ex hace lege factei erunt, sacramenta exsigunto, joudicantoque, eodemque joure sunto, utei ex legibus plebeive sciteis exsigere, joudicareque, esseque oportet. *Fulv. Urs. Not. pag.* 29.

Ad Censores ea pertinent, quae Cicero eleganter collegit: CENSORES populi aeuitates, soboles, familias, pecuniasque censento; vrbis templa, vias, aquas, aerarium, vectigalia tuentor, populique partes in tribus distribuunto: exin pecunias, aevitates, ordines partiunto; equitum peditumque prolem describunto. *Ant. Aug. p.* 12.

Cicero libro tertio prioris partis legem similem DUILIAE DE TRIBUNIS PLEBIS *finxit*: Sanctique sunto, neue plebem orbam Tribunis relinquunto. *Ant. Aug. p.* 59.

Caeteri MINORES MAGISTRATVS *appellantur; de quibus in edicto Consulum, quo edicunt, quis dies comitiis centuriatis futurus sit*: Ne quis magistratus minor de caelo servasse velit. *Ant. A.* 21.

Ciceronis lex efficta est de legibus ferendis in haec verba: Promulgata proposita in aerario cognita agunto, nec plusquam de singulis rebus semel consulunto. rem populum docento: doceri a magistratibus privatisque patiuntor. *Ant. Aug. p.* 20.

Lex Tulliana, qua de intercessione agitur, haec est: Vis in populo abesto, par maiorque potestas plus valeto. Ast cui turbassitur in agendo, fraus auctoris esto. Intercessor rei malae, salutaris civis esto. Qui agent auspicia servanto; auguri publico parento. *Ant. Aug. p.* 21.

In epistolis M. Coelii ad Ciceronem reperitur, legis de reptundis unum et centesimum caput fuisse: Quod eorum iudicum major pars judicarit, id ius ratumque esto. *Ant. Aug. p.* 81.

Cicero lib. 3. *de legibus hanc legem scripsit*: Rei suae ergo ne quis legatus esto. *Ant. Aug. p.* 85.

Idem Cic. in legibus, quas veteri sermone effinxit: Quique agent rem duelli, quique populatem, auspicium praemonento. *Et alio loco*: Ast quando duellum gravius, discordiaeve civium escunt, populi magister esto. *Et lib.* 2. *ex Platone*; Aes atque ferrum, duelli instrumenta, non fani. *Ant. Aug. p.* 163.

AQUILIAE LEGIS *verba Caius in libris ad edictum provinciale refert. Capite primo ita cavetur*: Qui servum servamve alienum alienamve, quadrupedem vel pecudem iniuria occiderit, quanti id in eo anno plurimi fuit, tantum aes dare domino damnas esto. *Ant. Aug. p.* 39.

Tertio capite ait lex Aquilia: Ceterarum rerum, praeter hominem et pecudem occisos, si quis alteri damnum faxit, quod ussserit, fregerit, ruperit iniuria, quanti ea res erit in diebus triginta proximis, tantum aes domino dare damnas esto. *Ant. Aug. p.* 39.

Apud declamatores non dissimilis lex fingitur: Damni iniuria dati sit actio. *Item*: Qui sciens damnum dederit, reddat quadruplum; qui insciens simplum. *Ant. Aug. p.* 39.

Minima

Minima multa erat ouis unius. Ea in haec verba indicebatur: M. Terentio, quando citatus neque respondit, neque excusatus est, ego ei vnum ovem multam dico. *Ant. Aug. p.* 138.

Capite septimo legis JULIAE, *vt Ulp. lib.* 11. *de adulteriis scribit, ita cavetur*: Ne quis inter reos referat eum, qui tum sine detrectatione reipublicae causa aberit. *Ant. Aug. p.* 71.

Ipsius Juliae legis verba Paulus lib. II. *ad legem Juliam et Papiam refert haec*: Qui libertinus duos pluresve a se genitos natasve in sua potestate habebit; praeter eum, qui artem ludicram fecerit, quive operas suas, vt cum bestiis pugnaret, locaverit: ne quis eorum operas, doni, muneris, aliudve quidquam, libertatis causa patrono, patronae, liberisve eorum, de quibus jurauerit, vel promiserit, obligatusve erit, dare, facere, praestare debeto. *Ant. Aug. p.* 75.

Lege Julia (*inquit Paulus lib.* 1.) *ita cavetur*: Qui senator est, quive filius, neposve ex filio, proneposve ex filio nato, cujus eorum est, erit; ne quis eorum sponsam vxoremve sciens dolo malo habeto libertinam, aut eam, quae ipsa, cujusve pater materve artem ludicram facit, fecerit. Neve senatoris filia, neptisve ex filio, proneptisve ex nepote filio nato nata, libertino, eive, qui ipse cujusve pater materve artem ludicram facit, fecerit; sponsa nuptave sciens dolo malo esto; neve quis eorum dolo malo sciens sponsam vxoremve eam habeto. *Ant. Aug. p.* 76.

Sic Quinctilianus ex Theatrali lege refert: Qui artem ludicram exercuerit, XIV ordinibus primis ne sedeat. *Ant. Aug. p.* 128.

S. C. AVCTORITAS [1] L. V. Prid. Kal. Octobres in aede Apollinis scribendo adfuerunt L. Domitius Cn. F. Ahenobarbus, Q. Metellus Q. F. Pius Scipio, L. Villius L. F. Pontina Annalis, C. Septimius T. F. Quirina, C. Luceius C. F. Pupinia Hirrus, C. Scribonius C. F. Pup. Curio, L. Ateius L. F. Anienſi Capito, M. Oppius M. F. Terentina. Quod M. Marcellus Cos. V. F. de prouinciis consularibus, D. E. R. I. C. vti L. Paulus, C. Marcellus Coss. cum magistratum iniissent ad Kal. Martias, quae in suo magistratu futurae essent, de consularibus prouinciis ad senatum referrent; neue quid prius ex ante diem Kal. Martii ad senatum referrent, neue quid coniunctim de ea referretur a Coss. vtique eius rei causa per dies comitiales senatum haberent, S. Q. C. facerent: et cum de ea re ad senatum referretur a Coss. eorum, qui in CCC. iudicibus essent, sex adducere liceret, si quid de ea re ad populum plebemue referri opus esset, vti Ser. Sulpicius, M. Marcellus Coss. Praetores, Tribunique pl. quibus eorum videretur, ad populum plebemue referrent. *Ant. Aug. pag.* 219.

[1] i. lecta vniuersis.

S. C. A. prid. Kal. Octob. in aede Apollinis scribendo adfuerunt L. Domitius Cn. F. Ahenobarbus, Q. Metellus Q. F. Pius Scipio, L. Villius L. F. Pon. Annalis, C. Septimius T. F. Quirina, C. Scribonius C. F. P. Curio, L. Ateius L. F. An. Capito, M. Oppius M. F. Terentina. Quod M. Marcellus Cos. V. F. de prouinciis, D. E. R. I. C. Senatum existimare, neminem eorum, qui potestatem habent intercedendi, impediendi, moram adferre oportere, quominus de R. P. quamprimum ad senatum referri S. Q. C. fieri possit. Qui impedierit, eum senatum existimare contra R. P. feciſſe. Si quis huic S. C. interceſſerit, senatui placere auctoritatem perscribi, et de ea re ad senatum populumque referri. *Huic S. C. interceſſit C. Caelius,* [2] *L. Vicinius, vel Asinius, P. Cornelius, C. Vibius Pansa.*

2 *al.* Licinianus.

Item senatui placere, auctoritatem perscribi de militibus, qui in exercitu C. Caesaris sunt, qui eorum stipendia emerita, causas, quibus de causis missi fieri debeant, habeant, ad hunc ordinem referri, vt eorum ratio habeatur, causaeque cognoscantur. Si quis huic S. C. interceſſerit, senatui placere auctoritatem perscribi, et de ea re ad S. P. Q. referri. *Huic S. C. interceſſit C. Caelius, C. Pansa Tribuni Plebis.*

Itemque Senatui placere, in Ciliciam prouinciam, et in octo reliquas prouincias, quas Praetorii pro Praetore optinerent, eos, qui praetores fuerunt, neque in prouincia cum imperio fuerunt, quos eorum ex S. C. cum imperio in prouincias pro Praetore mitti oporteret, eos sortito in prouincias mitti placere. Si ex eo numero, quos [3] S. C. in Prouincias iri oporteret, ad numerum non essent, qui in eas prouincias proficiscerentur: tum vti quodque conlegium primum Praetorum fuisset, neque in prouincias profecti essent, ita sorte in prouincias proficiscerentur. si ad numerum ii non essent, tum deinceps proximi cuiusque conlegii, qui praetores fuissent, neque in prouincias profecti essent, in sortem conicerentur, quoad is numerus effectus esset, quem ad numerum in prouincias mitti oporteret. Si quis huic S. C. interceſſiſſet, auctoritas perscriberetur. *Huic S. C. interceſſit C. Caelius, C. Pansa Tribuni plebis. Ant. Aug. p.* 220.

3 f. ex S. C.

S. C. de mense Augusto: apud Macrob. Saturn. lib. I. *c.* 13. Quom Imp. Caes. Augustus mense Sextili et primum consulatum inierit, et triumphos treis in vrbem intulerit, et ex Ianiculo legiones deductae sequtaeque sint eius auspicia ac fidem, et Aegyptus hoc mense in potestatem P. R. redacta sit, finisque hoc mense belleis ciuilibus impositus sit, atque ob eas causas hic mensis huic imperio feliciſſimus sit ac fuerit, placere senatui, vt mensis Augustus appelletur.

Quod

Quod Q. Aelius Tubero, Q. F. Max. Coss. [4] V. F. quosdam priuatos ex riuis publicis aquam ducere: Q. D. E. R. F. P. D. E. R. V. I. C. (*His autem notis significatur: Quid de ea re fieri placeret, de ea re vniuersi ita censuerunt*) ne cui priuato aquam ducere ex riuis publicis liceret: vtique omnes ii, quibus aquae ducendae ius esset datum, ex castellis ducerent: animaduerterentque curatores aquarum, quibus locis intra extraque vrbem apte castella priuati facere possent, ex quibus aquam ducerent, quam ex castello [5] communem accepissent a curatoribus aquarum; ne cui eorum, quibus aqua daretur publica, ius esset intra quinquaginta pedes eius castelli, ex quo aquam ducerent. laxiorem fistulam subicere, quam quinariam. *Ant. Aug. p.* 217. *ex Frontino.*

4 i. verba fecerunt.

5 f. communi.

Quintum senatusconsultum his verbis factum est: Quod Q. Aelius Tubero, P. Fabius Max. Coss. V. F. de riuis, specubus, fornicibusue Iuliae, Martiae, Appiae, Tepulae, Anionis reficiendis; Q. D. E. R. F. P. D. E. R. I. C. vt cum ii riui, fornices, quos Aug. Caesar se refecturum impensa sua pollicitus senatui est, reficerentur: ex agris priuatorum terram, limum, lapidem, testam, harenam, ligna ceteraque, quibus ad eam rem opus esset, vnde quaeque earum proxime sine iniuria priuatorum tolli, sumi, portari possint, viri boni arbitratu aestimata darentur, tollerentur, sumerentur, exportarentur; et eas res omnes exportandas, earumque rerum reficiendarum causa, quotiens opus esset, per agros priuatorum, sine iniuria eorum, itinera, actus, paterent, darentur. *Ant. Aug. p.* 217.

Denique eodem tempore senatus censuit: Quod Q. Aelius Tubero, P. Fabius Max. V. F. aquarum, quae in vrbem venirent, itinera occupari monumentis et aedificiis, et arboribus conseri: Q. F. P. D. E. R. I. C. cum ad reficiendos riuos, specusque, per quae et opera publica corrumpuntur, placere circa fontes, et fornices, et muros, vtraque ex parte vacuos centenos quinos denos pedes patere; et circa riuos, qui sub terra essent, et specus intra vrbem, et extra vrbem continentia aedificia, vtraque ex parte quinos pedes vacuos relinqui; ita vt neque monumentum in iis locis, neque aedificium post hoc tempus ponere, neque conserere arbores liceret. Si quae nunc essent arbores intra id spatium, exstirparentur, praeterquam si quae villae continentes, et inclusae aedificis essent. Si quis aduersus ea commiserit, in singulas res in dena milia damnas esset; ex quibus pars dimidia praemium accusatori daretur, cuius opera maxime conuictus esset, qui aduersus hoc S. C. commisisset; pars altera dimidia in aerarium redigeretur; deque ea re iudicarent cognoscerentque curatores aquarum. *Ant. Aug. p.* 218.

6 Caput legis III.

LEX MAMILIA. [6] K. L. III. Quae colonia hac lege deducta, quodve moinicipium, praefectura, forum, conciliabolum, constitutum erit; quei ager intra fineis eorum erit; quei terminei in eo agro statutei erunt, quo in loco terminus non exstabit, in eo loco is, quojus is ager erit, terminum restituendum coerato; utei quod recte factum esse volet. Idque magistratus, quei in ea colonia, moinicipio, praefectura, foro, conciliabolo, joure deicundo praeerit, facito utei fiat.

K. L. V. Quei hac lege coloniam deduxserit, moinicipium, praefecturam, forom, conciliabolum constituerit in eo agro, quei ager intra fineis ejus coloniae, moinicipI, fori, conciliaboli, praefecturae erit, leimites decumanei utei fiant, terminateique statuantur, coerato. queique fineis ita statuerit, sei fineis eorum sunt, dum nei extra agrum colonicum territoriumve fineis ducat; queique terminei hac lege statutei erunt, nei quis quem eorum eicito, neive commoveto sciens d. m. Sei quis adversus ea fecerit, is in terminos singulos, quos ejecerit locove moverit, sciens d. m. H. S. XXV. in poplicum eorum, quorum intra fineis is ager erit, dare damnas esto: deque ea re coeratoris, quei hac lege erit, jurisdictio reciperatoromque datio addictio esto. Quom coerator hac lege non erit, tunc queiquomque magistratus in ea colonia, moinicipio, praefectura, foro, conciliabolo, joure deicundo praeerit, ejus magistratus de ea re jurisdictio joudicisque datio addictio esto: inque eam rem is, quei hac lege joudicium dederit, testibús poplice duntaxat in res singolas, X denontiandi potestatem facito, ita utei e. r. p. f. u. et sei is unde ea pequnia petita erit, condemnatus erit, eam pequniam ab eo, deve boneis ejus, primo quoque die exsigito: ejusque pequniae quod receptum erit, partem dimidiam ei quojus unius opera maxsume is condemnatus erit, partem dimidiam in poplicum redigito. Quo ex loco terminus aberit, sei quis in eum locum terminum restituere volet, sine fraude sua facere liceto; neive quid quoi is ob eam rem hac lege dare damnas esto.

K. L. IV. Quei leimites decumanei hac lege deductei erunt; quae fossae in eo agro erunt, quei ager hac lege datus adsignatus erit, nei quis eos leimites decumanos nei opsepito; neive quid in ieis immolitum, neive quid ibei positum habeto; neive eos arato; neive eas fossas opturato, neive quis sepito, quo minus suo itinere aqua ire fluere possit. Sei quis adversus ea quid fecerit, in res singolas, quotienscuomque fecerit, H. S. IIII. coloneis moinicipibusque ejus, in quorum agro id factum erit, dare damnas esto; pecuniaeque, quei volet, hac lege petitio esto. *Fulv. Vrs. Not. p.* 30.

LEX QVINCTIA. Quicumque post hanc legem rogatam riuos, specus, fornices, fistulas, castella, tubulos, lacus aquarum publicarum, quae ad vrbem ducuntur, earumue quam, sciens dolo malo forauerit, ruperit, forare rumpereue curauerit, peioremue fecerit, quominus ea aqua, earumue qua, in vrbem Romam ire, cadere, flui, peruenire, duci possint, quoue minus in vrbe Roma, et in his aedificiis, quae vrbi continentia sunt, erunt, in hisque hortis, praediis, locis, quorum hortorum, praediorum, locorum dominis, possessoribusue aqua data, vel adtributa est, vel erit, vt saliat, distribuatur, diuidatur, in castella, lacus immittatur, is P. R. C. milia dare damnas esto. Et qui clam quid eorum ita fecerit, id omne sarcire, reficere, restituere, aedificare, ponere, caelare et demoliri damnas esto, sine dolo malo. atque ita omnino, vt, quicumque curator aquarum est, erit, aut si curator aquarum non est, vel erit, tum is Praetor, qui inter ciues et peregrinos ius dicit, multam pignoribus cogito, coërceto; eique curatori, aut si curator non erit, tum ei Praetori, eo nomine cogere, et coërcere, multae dicendae, siue pignoris capiendi ius potestasque esto. Si quid eorum seruus fecerit, dominus eius centum milia populo det. Si quis circa riuos, specus, fornices, fistulas, tubulos, castella, lacus aquarum publicarum, qua ad vrbem Romam ducuntur, vel ducentur, terminatus steterit, ne quis eo loco post hanc legem rogatam quid opponit, molit, obsepit, figit, statuit, ponit, collocat, arat, serit; neue in eum locum quid immittit, praeterquam eorum faciendorum, reponendorum causa, praeterquam, quod hac lege licebit, oportebit. Qui aduersus ea quid fecerit et aduersus ea repserit, ex iussu causaque omnium rerum omnibus esto damnas, vti esset, esseque oporteret, si is aduersus hanc legem riuum, specum rupisset, forassetue [* quique specum forasset, rupissetue] quominus in eo loco pascere herbam, foenum secare. sentes, vepres, caprificos, curatores aquarum, qui nunc sunt, quique erunt. circa fontes, et fontium murorum curam, riuos, et specus, terminatus, arbores, vites, vepres, sentes, [1] rupae, maceriae, salicta, harundineta, excidantur, tollantur, effodiantur, [2] excodicentur, vti quod recte factum esse volet; eoque nomine iis pignoris captio, multae dictio coërcitioque esto; idque iis sine fraude sua facere ius potestasque esto, * quominus vites, arbores, quae villis, aedificiis, maceriisue incluſae sint. maceriae, quas curatores aquarum causa cognita, ne demolirentur, dominis permiserunt, quibus inscripta insculptaque essent ipsorum, qui permisissent, curatorum nomina. hac lege nihil [3] abrogatur, quominus ex his fontibus, riuis, specubus, fornicibus aquam haurire, sumere iis, quibuscumque curatores aquarum

1 *al.* pro lae.

2 *al.* exstirpentur.

3 *al.* rogato, *in vet. m. s.*

Alii ne-

hilum rogatur. 4 *f.* rogatur,

rum permiserunt, praeterquam rota, calice, machina, liceat; dum neque puteus, neque foramen nouum fiat; eius hac lege nihilum [4] rogatio. *Alia etiam lex ab eodem Frontino refertur in haec verba*: Ne quis aquam oletato dolo malo, ubi publice salit. Si quis oletarit, sestertiorum x milium multa esto. *Ant. Aug. pag.* 122.

PLEBISCITI SILIANI (*quod duo Silii, Publius et Marcus, Tribuni plebis, rogarunt*) *in Festi fragmentis ex Iunio haec referuntur verba*: Ex ponderibus publicis, quibus hac tempestate populus oetier [qui] solet vti coaequetur [5] sedulum: vtei quadrantal vini octoginta pondo fiet: congius vini, decem P. fiet: sex sextarii, congius fiet vini: duodequinquaginta sextarii, quadrantal fiet vini; sextarius aequus aequo cum librario [6] fiet: [7] sexdequinque librae in modo sient. Si quis magistratus aduersus haec d. m. pondera, modiosque, vasaque publica modica, minora, maioraue faxit, iussitue re fieri, dolumue adduit, quod ea fiant, eum quis volet magistratus [8] multaretur, dum minore [9] patrifamilias taxat, liceto: siue quis [10] in sacrum iudicare voluerit, liceto. *Ant. Aug. p.* 137.

5 *al.* se dolom. 6 *al.* vinario. 7 *al.* sexdecimque. 8 multare. 9 parte. 10 im.

SANCTIO. Si quis huiusce legis ergo aduersus leges, rogationes, plebisue scita, senatusue consulta fecit, fecerit, siue quod eum ex lege, rogatione, plebisue scito, S. ve C. facere oportebit, non fecerit, huius legis ergo, id ei ne fraudi esto, neue quit ob eam rem populo dare debeto, neue cui de ea re actio, neue iudicatio esto, neue quis de ea re apud se agi sinito. *Ant. Aug. p.* 125.

Cic. lib. 3. *ad Atticum omnia haec in sanctione quadam abrogationis legis Clodiae ita scripta refert*: Si quid in hac rogatione scriptum est, quod per leges plebeisue scita promulgare, abrogare, derogare, obrogare sine fraude sua non liceat, non licuerit; quodue ei, qui promulgauit, abrogauit, derogauit, obrogauit, ob eam rem poenae multaeue sit, E. H. L. N. R. (*id est, eius hac lege nihilum rogatur*) *Ant. Aug. p.* 27.

EXPLI-

EXPLICATIO VOCVM,

QVAE IN PRISCIS LEGIBVS SCRIPTVRA VEL VSVRPATIONE A RECENTIORIBVS DISCREPANT.

Aceras, acerras, turibula.
Acnom, agnum.
Acrom, agrum.
Addeictos, addictus.
Adduit, addiderit.
Adduito, addito.
Adecito, addicito.
Adicito, adiicito.
Adorat lece, agit lege.
AEdebos, aedibus.
AEstumata, aestimata.
AEvitas, aetas.
Af virod, ab viro.
Aliquips, aliquis.
Aliuta, Aliter.
Alterei, alteri.
Arboses, arbores.
Arcera, vehiculum arcuatum.
Arcuesit, arguerit.
Arvorsom, adversum.
Asa, ara.
Aseritor, asseritur.
Asiduo, assiduo, ei, qui in censu pro facultatum suarum modulo asses dat.
Asvorsom, adversum.
Ausom, aurum.
Calim, clam.
Calvitor, decipit. In Gloss. legitur: Calpitur, ἐξαπατᾷ.
Casmen, carmen.
Cenas, genas.
Centileom, gentilium.
Cepet, ceperit.
Clase, classe: e Dorico κλᾶσις.
Coerato, curato.
Comitiatuu, comitiatu.
Compedebos, compedibus.
Conduit, condiderit.
Confesei, confessi.
Coniciunto, coniiciunto, agunto.
Conlegium, collegium.
Continoeis, continuis.
Contione, concione.
Conubia, connubia.
Crinebos, crinibus.
Cuomque, cumque.
Damnas esto, damnatus esto, teneatur.
Deicitor, deiicitor.
Deicundo, dicendo.
Deiveis, divis.
Demiseis, demissis.
Denontiandi, denunciandi.
Detolerit, detulerit.
Deuortiom, divortium.
Diditor, divulgator, praedicator.
Diffensos, diffisus.
Dingua, lingua.
Dis, diis.
Duelli, belli.
Duit, dederit.
Duplione, dupli datione.
Ead, ea.
Eidem jous, idem ius.
Eicito, eiicito.
Em, eum. En, in.
Encapito, incipito.

ARCHIGINNASIO IN DOMO FOSCARI

Encomitiato, in comitium ito.
Endo, seu En do, in cum ablat.
Endo jacito, iniicito.
Endo manos jactio, manus injectio.
En do ponito, imponito.
Endoteratim, interim.
Endotestato, intestato.
Escit, erit. Escunt, erunt.
Estod, esto.
Entera, intra.
Entos, intus.
Excodicentur, vna cum codice (seu stirpe) suo euellantur.
Exfertor, effertur.
Exicito, ejicito.
Exsequiantor, exsequias peragunto.
Exsercetod, exerceto.
Fariator, fari velit, et fidem approbare.
Fasis, faris, seu farris.
Faxsit, fecerit.
Fedetrio, Feretrio.
Feminam, foeminam.
Fidios, filius.
Flacitiom, flagitium.
Foenose, foenore.
Folminis, fulmen. alii malunt Folmin Jovis.
Foratos, furatus.
Forctei, forti, valido, constanti in obedientia et fide.
Forom sepolcrei, vestibulum sepulcri.
Fortom, furtum.
Fousiosos, furiosus.
Frauded, fraude, mulcta.
Frucem, frugem.
Fuat, fuerit.
Ibei, ibi.
Icne, igne.
Ieis, iis.
Im, eum.
Impobes, impubes, seu impuber.
In, eum.
In do testato, intestato.
Indu seu In du, in, cum accus.
Inprobos, improbus.
Inveito, invito.
Ipsos, ipse.
Jorgasint, jurgarint.
Jousit, jussit.
Jousus, jussus.
Irrocanto, irroganto.
Kapital, capitalis, capitale.
Leberom, liberum.
Lece, lege. Lecito, legito.
Leibarier, libari.
Leibertaded, libertate.
Leitem, litem.
Lesom, lessum, lugubrem eiulationem.
Leto datos, deletos, occisos.
Lictorebos, lictoribus.
Louci, luci, interdiu.
Luitod, luito.
Maiose, maiore.
Malont, malunt.
Maxsume, maxime.
Meilitiae, militiae, in bello.
Minose, minore.
Misseit, misserit.
Moinicipium, municipium.
Molieri, mulieri.
Nancitor, nanciscitur, seu nactus fuerit.
Nei, ne: item, ni, nisi.
Nesvo, nervo.
Nisei, nisi.
Noctebos, noctibus.
Nundineis, nundinis.
Nontiom, nuncium.
Nox, noctu.
Noxsia, noxia.
Occasos, occasus, καταδύς.
Occentasit, occentarit.
Occisit, occiderit.

Oeso-

Oesocapio, usucapio.
Oesorpasit, vsurparit.
Oetier, vti, χρῆσθαι.
Ofvagolatom, obuagulatum, quaesitum cum conuicio.
Oitier, vti. Oitile, vtile.
Ole, ille.
Oletato, olidam facito.
Ollos, seu Olos, illos.
Oloe, illi.
Opsepito, obsepito.
Opturato, obturato.
Oranto, agunto.
Osa, ossa.
Osocapitor, usucapitor.
Pacio, pactio, transactio.
Pacit, pagit, pepigerit, transegerit. Pacont, pangunt, seu pepigerint.
Parentalebos, parentalibus.
Paret, pararit.
Paricida, qui vel patrem, vel sibi parem occidit.
Patrebos, Patribus, patriciis.
Pavesit, paverit.
Paupesiem faxsit, pauperiem fecerit.
Pelex, pellex.
Piacolom, piaculum.
Pigneris, pignoris.
Plebed, plebe. Plebei, plebis.
Plusebos, pluribus. Pluseis, plures.
Pluus, plus.
Pobes, pubes, puber.
Poluceto, polluceto, libamina seu ἀπαρχὰς offerto.
Popilei, pupilli.
Poplei, populi.
Poplicom, publicum.
Poplos, populus.
Porporea, purpurea.
Portom, domum.
Postidea, postea.
Praesetebos, praesentibus. Praeseted, praesente, praesentibus.
Prodicos, prodigus.
Prohibesit, prohibuerit.
Proxsumos, proximus.
Quadruplione, quadrupli datione.
Queicuomque, seu Queiquomque, quicumque.
Quips, quis.
Quit, quid, aliquid.
Quoi, cui. Quoius, cuius.
Quom, cum, quando.
Quotienscuomque, quotiescumque.
Reciperatorom, receptorum.
Ricinieis, riciniis, vestimento quadrato.
Rocom, rogum.
Rupsit, ruperit.
Sanatei, ad sanitatem (vel corporis scilicet, vel animi, id est ad obedientiam et fidem) reuerso.
Secetem, segetem.
Secuesint, secuerint.
Secuus, secus.
Se dolo m. sine dolo malo.
Sei, si.
Seierit, sierit, siuerit.
Sepolcreis, sepulcris.
Sestertios, sestertius, duo et semis.
Sibei, sibi.
Sient, sint.
Sincolas, singulas.
Singolei, singuli.
Sobicito, subiicito, substituto.
Sofracia, suffragia.
Sopera, supra.
Soperstetebos, superstitibus.
Soprema, suprema, vltima.
Soueis, suis.

Stato-

Statoleberom, ſtatu liberum.
Stlis, lis.
Strincendam, ſtringendam.
Subicere, ſubiicere.
Suovetaurilia, ſacrificium ſue, ove, tauroque fieri ſolitum.
Tagit, tangit, tetigerit.
Terminatei, termini.
Tibicinebos, tibicinibus.
Ticnom, tignum.
Tolito, tollito.
Totela, tutela.
Toutor, tutor.
Tranſduit, tradiderit.
Trevirei, treviri, tres viri.
Tribos, tribus.
Tuod, tuo.
Turbaſſitur, turbatum fuerit.
Vbei, ubi.
Vicinei, vicini.
Venom darier, venumdari vendi.
Verberit, verberarit.
Vindicit, vindicarit.
Vinia, vinea.
Virtutis, virtus.
Viveit, vivet, vixerit.
Vnei, uni.
Vnciaſio, unciario.
Vocaſit, vocarit.
Vtei, vti, ſicuti.

IO.

IO. IAC. REISKE
AD LIBRVM DECIMVM
DIONYSII ANTIQVITATVM
ROMANARVM
ANNOTATIONES.

P. 1982. 10. οἱ βασιλεῖς ἐφ' αὑτῶν] Sponte ſua, pro arbitratu et impetu ſuo, a ſe ipſis impulſi. ſic de meo dedi, pro vulgari οἱ βασιλεῖς αὐτῶν.

14. malim καὶ δὴ καὶ ἡ τοῦ δ. δ. vlt. τοῖς τρόποις de meo dedi, pro vulgari τοῖς ἐπιτρόποις. etiam eodem verſu ἀκόλουθα ἦν tranſpoſui. Sententia haec eſt: iuriſdictio ſequebatur plerumque magiſtratuum [ius dicentium, vt conſulum et praetorum] mores. vt eorum quiſque eſſet aut aequior, aut importunior, ciuilior, aut ſuperbior, remiſſior, aut ſeuerior, ita ius dicebat, aut clementius, aut iniquius et ſaeuius. Sed pleroſque magiſtratuum arrogantes, ſuperbos, inciuiles, duros, ſaeuos fuiſſe credibile ex eo eſt, quod in delectu petentium honores nobilitas generis inprimis ſpectaretur.

1984. 4. malim αὐτῷ. Caio Terentio puta.

1985. 5. ἐγίνοντο bene habet. cohaeret cum ὅσα, et ad vnumquodque colon tacita cogitatione eſt ſubiiciendum, vt ſi dixiſſet: ὅσα σέλα ἐγένετο, ὅσαι πυρὸς ἀνάψεις ἐγίγνοντο. ὅσοι τρόμοι γῆς ἐγίγνοντο. et ſic porro.

8. f. ὅμοια τότε συνέπιπτεν.
vlt. f. πολλὰ ἔτι μετάρσια.

1986. 3. poſt χρόνου videtur ἑωρᾶτο deeſſe.

1988. 1. παύσεται στασιάζον de meo dedi pro vulgari παύσεται τὸ στασιάζον. eieci ſolummodo articulum τὸ ante στασ. et pone πῶς poſui comma. ſic ſanatus eſt locus. παύσεται στασιάζον idem eſt atque παύσεται τοῦ στασιάζειν.

pen. malim οὔτε δημόσιον, οὔτ' ἴδιον. vtrumque in ſingulari.

1989. vlt. οὐχ οἱ φαυλότατοι de meo dedi, pro vulgari οὐχὶ φαυλ.

1993. 4. f. πρὸς λόγους.

1995. 1. bene habet h. l. vulgata. non ſolum iraſci ob delicta, ſed etiam meminiſſe beneficiorum. nam vtrumque ius et fas eſt.

1996. 5. περίεστιν de meo dedi pro vulg. πάρεστιν.

1997. pen. μὲν de meo addidi.

1998. 3. f. νῦν γε δὴ, ἡνίκα.

4. οὐ τὸ τοῦ κατηγόρου] ſubaudi λαβεῖν ἔξεστι e praemiſſis.

12. f. αὐθάδεις εἰς δημότας ταπεινοὺς.
vlt. f. εἰς τούτων ἕνα εἴπαμεν.

2000. 6. προσέλθοιμι de meo dedi, pro vulg. προέλθ. quoties ego,

ego, cum subscriptoribus meis, ad eum accederem, et in ius venire iuberem.

2000. 11. ἐγίνετο in imperfecto de meo dedi, pro vulg. ἐγέν. et sic quoque versu 12. ἐγίνοντο.

2001. 5. συνελθοῦσα] nam senatus in curia congressus, seorsim a plebe, de rebus suis deliberabat et SCta conscribebat.

2002. 6. verba ἐν τῷ χωρίῳ cohaerent cum insequentibus v. 9. βίον ἔζη ἐπίπονον. ad quod cum minus attenderetur, ex eo error et distinctionis, et prauae correctionis natus fuit.

10. τὴν πόλιν] articulum de meo addidi.

2008. 9. aut abesse malim ἄλλως, aut illo seruato sic legi: ἄλλως τε πολλὰς καὶ μάλιστα τὰς ἐναντιωθέντας.

2009. 7. κἀκεῖνος δὲ τρατιὰν] sic collocaui meo de sensu vocabula, in vulgatis sic sita: τρατιὰν δὲ κἀκεῖνος.

13. nihil hic deest, sed a communi repetendum ἥξει e versu 9. tacite subiici debet.

2010. 14. μηνυθέντων de meo dedi, pro vulgari μηνύοντων.

2011. 12. ἢ] respicit ad praemissum πότερα versu 6. *num — an —*

2012. 8. οὐκ seruo. iis, qui iura vtrinque paria nobis denegari ius et fas censent esse. iura paria sunt, vt et senatus, et plebs cum tribunis plebis, inquirant in eos, si qui maiestatem ipsorum laesum eant. Verum sunt, qui, cum contendant fas esse, vt senatus in plebeios suae maiestatis laesos animaduertat, tum negent, licere tribunis plebis, vt in patricios inquirant, si qui libertatem plebis ereptum et euersum ierint. καθ' ἡμῶν est a parte nostra, res nostra cum agitur.

2013. 3. ἐφ' ἑαυτῶν] in quibus soli versentur tribuni plebis, interueniente alio nemine, de qua re quique sententiam pronuncient pro arbitratu suo.

2014. 13. ἐπιβαλόμενοι de meo dedi, altero λ detracto.

14. aut prorsus delendum est νῦν, id quod malim, aut cum Sylburgio κατὰ νῦν mutandum.

2015. 7. μὴ vt delendum vncis inclusi. nisi si velis sic legi: τοὺς μὴ παριέντας αὐτῷ τὰ ἀσφαλῆ, eos, qui plebis secum tatem prodere, vel tradere nolint.

2016. vlt. εὐαγεσάτων] inprimis spectabilium et venerabilium. titulus, quo a Romanis ordo equitum ornari solebat, est *splendidissimus ordo*. num ergo εὐαυγεσάτων dedit Dionysius? Sed erat haec φλυαρία.

2017. 2. f. οὐσεγίνιε, καὶ ὑμεῖς οἱ τὰ δ.

7. τί ὐκ ἄγετε de meo dedi, pro vulgari τί ὐ κατάγετε. fallitur τί ὐ παράγετε. nam παράγειν hic melius conuenit, quam κατάγειν. quod locum prorsus habere nequit.

8. πρῶτα de meo dedi, pro vulg. πρῶτον.

2018. 3. potest vulgata vtique ferri, et sic exponi, ac si scripsisset: ὐ τῆς ἡμετέρας κατὰ τούτων συνωμοσίας, ἀλλὰ τῆ καθ' ἡμῶν δόλω. Aio tamen et contendo, rationes linguae graecae demonstrare atque flagitare, vt credamus, Dionysium inverso modo scriptum reliquisse: ὐ καθ' ἡμῶν συνωμοσίας, non testari aduersus nos de coniuratione, [in hos puta, ἐπὶ τούτοις] ἀλλὰ κατὰ τούτων δόλω, sed aduersus hos testari de mala fraude, et malignitate voluntatis. [erga nos puta.]

2018. 4. f. μάτην κρύψαντες. nam alias non satis bene congrueret τὰ γὰρ πράγματα αὐτὰ βοᾷ.

12. περιβάλλοντες] veluti sagena. v. p. 2016. 14.

2019. 4. malim sic distingui et legi: νυνὶ δὲ, (ἵνα συντέμω (in coniunctiuo) τὸν λόγον, καὶ παύσωμαι [per omega] τὰ πλείω διατεινόμενος,) φυλάττεσθαι —

10. τι cohaeret cum ὐδέν.

2020. pen. ὡς εἶχε, τοὺς εὐτολμοτάτους] sic de meo dedi, pro vulgari ὃς εἶχεν εὐτολμ.

2021. 10. f. ἄκλειστοι ἀνειμένοι. relicta non clausa.

2025. 15. aut διαφορὰς, aut παρατριβὰς, offensiones. παρατρίβεσθαί τινι vsurpatur pro *simultates cum aliquo exercere.*

2028. 5. ὑπὲρ] imo vero ἐπὶ.

13. πρόβολοι sunt saxa e clivo eminentia, quae auelli et deuolui possunt.

2029. 1. aut ἐγκαταζήσαντες πολέμοις leg. videtur, aut συγκατασάντες πολεμίοις, multis cum hostibus cominus congressi, aut denique πολλὰς εὖ κατασήσαντες πολέμους, cum qua laborum patientia multa bella recte et

ex animi sui sententia exantlarunt.

2. σκοπιὰς de meo dedi, pro vulgari σκοπὰς.

11. malim ἐπιλιπόντων.

2032. 9. ὑπεργαζόμενος bene si habet, idem significat ὑπὸ in hac compositione, atque πρὸ. praemolliens, praeparans exarando ad excipiendam sementem.

2033. 4. τἄλλα de meo dedi, pro vulgari ἄλλα sine articulo.

2035. 11. f. τελεῖν in actiuo, aut certe τελέσαι.

2036. 12. post ἀγαπῆσαι videtur πολλάκις deesse.

2038. 11. ὃ de meo dedi, admonitus a Vaticano, e quo ὧν profertur, quamquam suspicor, ibi ὃ esse, non ὧν. *viros quidem non admodum multos numero.*

12. ἀλλ' videtur delendum, vt ex ἂν natum, postrema syllaba vocabuli διέφθειραν. deinde sic leg. ἔφθησαν γὰρ αὐτοὺς.

13. f. διὰ τῶν ἐναντίων πυλῶν.

2039. 1. pro ἐκ priori vsitatius quidem est ὑπὸ.

5. περὶ τῷ νόμῳ de meo dedi, pro vulg. περὶ τοὺς νόμους. lex significatur de legendis decemviris legibus conscribendis.

vlt. τρατείας de meo dedi, pro vulgari τρατιᾶς. quamquam id h. l. quidem quadamtenus ferri queat.

2040. 6. pone τοσκλάνων deesse φρυρίῳ, aut ἐρύματι, docet versus 10.

2041. 11. in Vaticano videtur fuisse οἱ πεζοὶ συναλαλάξαντες.

2043. 8.

2043. 8. τὴν πόλιν αὐτὴν de meo dedi, pro vulgari τ. π. αὐτῶν. *ipsum oppidum.* nam antea de agro suburbano dixerat.

2045. 2. παρέλαβον, et v. 3. οἱ τέως μὲν τὸν ὑπὲρ, de meo dedi pro vulgari παραλαβὼν τὴν ὕ. ἀ. τέως μὲν ὑπὲρ (sine οἱ et sine τὸν.)

2047. 10. προσάγειν] scil. ad concionem Aequorum, vel potius ad senet. verumtamen προσάγειν pro προσίεσθαι, *ad se admittere*, est paulo durius.

2048. 4. sic distinxi et dedi de meo: πρὸς ταύτην λαλεῖτε. *cum hac agite.* hactenus oratio Cloelii Gracchi. iam incipit Dionysius: φηγὸν δείξας — vulgatae sic exhibent: πρὸς ταύτην λαλεῖτε τὴν φηγόν. δείξας.

2051. 1. ἄλλους *reliquos* appellat respectu ad eos, quos in castris penes legatos reliquerat.

2053. 2. pro λαβὼν simplici malim compositum παραλαβὼν. deinde (versu 3.) pro ἦκεν de meo dedi ἦγεν.

2058. 8. παραλαμβάνωσι malim in actiuo.

2061. 9. ὑπὲρ de meo addidi.

vlt. ἀπολελείψεσθαι (in paulo post futuro) dedi de meo pro vulg. ἀπολείψεσθαι (in fut. 1. med.)

2063. 13. f. ὁ βίος μεθ' ἡμῶν ἔσαι καλός. *vita nobiscum*, vel *inter nos.*

2064. vlt. f. ἀλλ' οὐδὲ ταύτην γε διαφεύξεσθε.

2066. 4. ἀλλ' ὑπομενεῖτε] est pro ὑμεῖς δ' ὑπομενεῖτε.

2067. 9. προσίσται] *vos hoc offendit, male habet, vobis repugnat. inuiti et tergiuersanti illuc accederis.*

2068. 7. f. εἰς ἓν συνενεγκάμενος.

2069. 6. f. μετριώτερος μὲν οὐδὲν ὁ δῆμος, οὐδὲ χρ.

2070. pen. ἄν, vt amputandum, vncis inclusi.

2071. 15. f. ἐξ ὧν πλέον ἔσχον.

2074. 10. τὸν ἄνδρα] videtur articulus tollendus esse.

2076. 3. bene si habet συγκαταλέγοντες, raro modo, et nescio, an sine exemplo, dictum est pro συνειπόντες. scil. τῷ νόμῳ, forte per idiotismum Dionysii. sed sine dubio leg. est συναγορεύοντες.

2079. 5. ἐξουσίαν] scil. τοῦ ἀπολύειν.

2081. 1. δὲ, quod vulgatae pone μόνον dant, arbitratu meo expunxi.

2083. 7. ὑπὲρ h. l. idem valet, atque ἕνεκα.

8. f. ἐὰν τὰς συγκεχωρημένας τοῖς νόμοις [id est ἐν τοῖς νόμοις, vel ὑπὸ τῶν νόμων] ζημίας παρ' αὐτῶν λαμβάνωσιν, dum ipsi poenas ab iis [reis puta] repetant a legibus concessas. v. p. 2084. 2.

2084. 5. malim κωλύσαν. (in aor. 1.)

11. vocabula ταῖς ἑξῆς ἡμέραις quid sibi velint, et qui cum narratione reliqua constare possint, haud intelligo. Nil deesset quidem perspicuitati, si plane deessent.

2087. vlt. ἐν deleui, quod vulgatae praeponunt vocabulo αἰσχύνῃ.

2088. 8. τάγματος simplex dedi, pro vulgari συντάγμ.

2090. 11. f. μηδὲ ταλαιπωρίαν ἀπειπάμενος ἄλλην, ἀλλὰ προθύμως ἐξετασθεὶς ἐν παρατάξεσι.

2093. 7. γὰρ de meo in loco vulgaris μὲν suffeci.

2099. 2. μαρτυρομένων de meo dedi, pro vulgari μαρτυρημένων. 5. f. τῶν αὐτῶν ἀκούοντες λόγων. *ibid.* ἀγασὸν h. l. est *inuidendum, odio habendum, criminandum.*

2104. 6. ἓν videtur delendum.

12. ἔπραξε ferri possit. *tumultus nil effecit.* malim tamen ἔπραξαν. *effecerunt*, tribuni puta.

2105. 2. malim ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

2107. 7. τὸν πόλεμον] num τὸν χρόνον.

9. malim τῷ ἄρχειν.

2109. 11. ἐν αὐτῷ dedi de meo, pro vulgari ἐν αὐτῇ. redit enim ad χάρακι, non ad πέτρᾳ.

2110. 15. οἱ στρατιῶται] articulum de meo addidi.

2111. 8. ζῶντα διεργάζεσθαί τινα est *aliquem viuum pessumdare*, h. e. tametsi supersit, eum tamen ad locum miseriae deprimere, vt vita ipsi sit morte peior atque intolerabilior. τὸ μηδὲν ἀποδεῖναι aliquem, est *ad nihilum eum redigere*, vt prorsus nullus esse videatur, nullo in loco, nullo in numero habendus. optime hic locus habet, neque quicquam eius mouendum est.

9. ἀπενεγκάμενον] vt qui e castris domum, in vrbem, retulissem.

2113. 3. aut prorsus delendum est καὶ, aut cum κατ' est mutandum.

5. f. κατὰ κορυφῆς (in genitivo). v. p. 2114. versu 8. e summo deorsum, e vertice desuper. *von oben herab.* e loco et per locum imminentem castris.

10. f. σὺν πολλῷ πόνῳ, *multa cum molestia*, χρόνῳ, aduerbialiter, *tandem aliquando*, *multo post.* Pro παρακείμενον v. 11. malim aut ἐπικείμ. aut ὑπερκ.

2116. 1. f. καὶ τῆς ἐκ τῶν ἄλλων φιλοφρονήσεων ἡδονῆς.

8. post ἐφαίνετο videtur βεβιαλεῦσθαι deesse.

2117. 15. παρ' αὐτὰς de meo dedi, pro vulg. γὰρ αὐτὰς. praeter se, Siccium suosque octingentos, alii nemini deberi laudem victoriae.

2118. 5. e vulgato ἐπιβαλλομένοις alterum λ detraxi.

6. malim ἐγεγόνει δ' ἐξ ὧν προέλαβεν. ex iis sermonibus atque persuasionibus, quas Siccius animis Romanorum a se occupatis iniecerat, absentibus consulibus, eoque non valentibus illam inuidiam purgare.

2120. 1. f. θύσας εἰσιτήρια, auspicalia sacra, pro felici functione honoris, quem capesseret, vel ingrederetur. *ingressionalia, aditialia tribunatus.*

8. προσεκαλέσατο de meo dedi, pro vulg. προεκαλ.

2122. 2. παρασκευάσας] induxisset,

xisset, permouisset, vt aditum sibi ad consules pararet.

2122. 13. ἐκείνῳ de meo dedi, pro vulg. ἐκείνων.

14. τῇ μειρακίᾳ] Spurio Verginio.

pen. αὐτοὶ] M. Icillius cum patre.

2124. 10. τοῖς addidi, et θεῖναι v. 11. dedi de meo, pro vulgari εἶναι. pro δοκεῖ malim quoque siue δοκῇ in coniunct. siue δοκείη in optatiuo.

2125. 5. aut μὲν ἦν cum Vatic. leg. est, aut μὲν τοίνυν.

2126. 9. f. τὰ τότε καλῶς δόξαντα, me nunc non recte reprehendere, seu retractare consilia tunc recte praeclareque suscepta.

2128. 3. ᾗ σὺν δίκῃ; praesertim per nefas. ὧν ὑμῖν — quibus vt parcatis, ego vobis auctor fio. sic de meo dedi pro vulgato περικόπτεσθαι; καὶ ταῦτα ᾗ συνδικῶν ὑμῖν.

2129. pen. f. ἐπιλέξασθαι. supputasse, calculasse, secum meditatum esse.

vlt. aliter distinxi, atque factum est in vulgatis. ad ἀφίημι subauditur αὐτὸν. absoluo eum, Romilium puta.

2132. 10. aliter distinxi et struxi verba, atque vulgo fit, ad hunc modum: τὰς ἡϊόνας ἐκκυμαινομένων. hic finit sententia. tum τῶν γὰρ σωμάτων — vulgatae sic exhibent: τὰς ἡϊόνας· ἐκκυμαινομένων γὰρ τῶν σωμάτων.

2133. 7. ὡς e Vaticano adsciui, sed ante σφίσιν collocaui.

2136. 5. ποιήσειν de meo dedi pro vulgari ποιήσοντας. [sic certe voluit V. C. sed irrepsit hic per festinationem mendum typographica ποιήσει.]

2137. 4. ὧν de meo dedi, pro vulg. ἦν.

13. f. ἐπιθυμία ξένη, noua, eius genti ipsique adeo insolita contentio, πᾶσαν τυραννικὴν ἀρχὴν προβαλέσθαι, omnem tyrannidis in rep. gerenda affectationem auersandi.

2142. 6. ταμιῶν (per iota simplex) dedi, vulgatis diphthongum dantibus.

2143. 5. ex ἐπ' αὐτῷ, quod e Vatic. affertur, effeci ἑκάστῳ, et e παραλαμβάνοντες vulg. (in nominat. pl.) effeci genitiuum singul. παραλαμβάνοντος, vnoquoque principatum in dierum certum quendam numerum capessente.

8. ὁπόσα πρός τε recte habent. hic exponit, quid designet vocabulo δημόσια, quod aliud ipsi significat, quam δημοτικά.

2144. 5. malim σωφρόνως.

2146. 4. ἔτι pro vulg. ἐπὶ, et versu 6. δὴ pro vulg. δὲ de meo dedi.

2147. 11. f. ἀποδείκνυται μὲν ἦν πάλιν.

2149. 9. συνθήκας si excludimus, pro ἔθεντο v. 10. leg. erit συνέθεντο. et eadem exibit sententia.

2150. 7. in Vaticano fuit, non id, quod illinc relatum est, sed hoc, quod excudi curaui, οἱ δέκα τὰ παράσημα.

2151. 12. γινόμενον] num φαινόμενον, ostentatum.

2153. 1. καὶ, quod in vulgatis ante πολλὰς legitur, arbitratu meo sustuli. idem est, ac si dixisset: πολλὰς ἀποκτιννύντες, διότι αὐτοὶ πάντων νομοθέται καὶ δικασταὶ ἐγένοντο.

2154. 14. Videtur in Vat. fuisse non ποιήσαντες, sed πορίσαντες. cum extudissent, vel impetrassent nullum, neque SC. neque plebiscitum.

vlt. τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν] articulum de meo addidi.

AD LIBRVM XI. ANTIQV. ROM.

2157. 5. αὐτοῖς συμμάχοις] *vna cum ipsis sociis.* sic dedi de meo, pro vulgari αὐτοὶ σὺν αὐτοῖς τοῖς συμμάχοις.

2158. 4. post κυρίαν videtur deesse ὅτ' ἀντιλέξαντες ᾔδεσαν.

2160. 1. f. πρώτη μὲν ἦν ἣν ἡ δόξασα γ.

2. f. τὴν τρίτην ἀρχὴν τῇ δευτέρᾳ. v. p. 2154. 14. nam secundum potestatis annum, quacunque demum fraude, consensu S. P. Q. R. impetrauerant.

2161. 11. ᾗ' οἱ] sic de meo dedi. vulg. ᾗδ' οἱ. respondet hoc ὅτε illi priori versu 9.

2164. 3. ᾗδ' ἐκεῖνο] *ne hoc quidem cura nulla dignum videbatur ipsis esse.* sic de meo dedi, pro vulgari ὅτ' ἐκεῖνο.

pen. ἀνειλημφέναι aptum est ex ὑπελάμβανον versu 13. et accipiendum hic est pro δόξειν ἀνειλημφέναι, *sperabant, fore, vt viderentur suscepisse.*

2165. 6. num βουλεύοντας (in praesenti.)

9. τῆς ὀλιγαρχίας] num τῆς πόλεως.

14. f. οἱ δέκα δὲ ταῦθ' ὁρῶντες.

2166. 13. Dionysius hic in stemmate procul dubio erravit. gens Valeriorum Potitorum a gente Valeriorum Poplicolarum differt. Auus huius Valerii, de quo hic agitur, pater fuit eius Poplicolae, qui primus hoc nomen meritus in gentem suam intulit. v. Glandorp. Onomast. p. 860. et Steinii Stemmata p. 969.

vlt. καθ' ἑαυτὸν de meo dedi, pro vulg. καθ' ἑαυτὸν. *in semet.* Appium puta.

2168. 2. καὶ τὴν ἐκείνης] num καὶ ἴσην ἐκείνῳ. vna cum eo, paremque ipsi, potestatem imperii nactos.

5. aut βούλομαι leg. est loco participii, aut ποιῶ est iterandum ad hunc modum: τοῦτο ποιῶ, non fugit me, frustra, incassum me hoc facere, ποιῶ δὲ φανερὰν γενέσθαι βουλόμενος, at facio tamen, quia volo palam fieri —

2170. 3. πράσσειν] f. δράσειν.

9. post βουλεύεσθε, quod sanum

num videtur, ſuſpicor μηδένα deeſſe. *haeccine vt nemo ad plebem efferat, vos machinamini?* tum a legente quoque tacito haec eſt ſubiicienda ſententia, quaſi copula futura praemiſſis cum inſequentibus: *Miſeret me vtique veſtrae ſtultitiae, ſi haec agitis.* aut *rideo enimuero veſtras ineptias. o vani, o ſtulti homines.*

2170. 10. κωλύσον malim.

12. aut, ſeruato κατηγορεῖν, in locum accuſatiui τὴν ἐξουσίαν, v. 11. ſufficiendus eſt genitiuus τῆς ἐξουσίας, aut, ſeruato accuſatiuo, pro κατηγορεῖν leg. eſt καταλύειν, aut καθαιρεῖν.

2171. 1. εἰ κωλύετε] Si εἰ ſeruatur, leg. erit κωλύσετε in futuro, pro ἔξεστι ὑμῖν κωλύειν. et tum εἰ idem erit, atque πότερα (p. 2170. 13.) et cum eo cohaerebit; et media pro parenthetis erunt habenda. hoc de ipſo plebs ſuffragabitur, num danda vobis ſit facultas prohibendi, ſi quis pro rep. loqui audeat.

3. δόξωσιν] num δοξάζωσιν, ſcil. οἱ πολῖται. (p. 2170. 12.) *et haec ſi ciues aequa et iuſta ſtatuant eſſe.* tum videtur aliquid deeſſe, ἐκλείψομεν τὴν πόλιν, aut tale quid. *excedemus vrbe.* et hoc ſupplemento probato, porro poſt εἴημεν addendum ſit μένοντες. *Num ſi manſerimus in vrbe, digni profecto ſimus —*

2172. 13. τὰ μηδὲν πρὸς τὸ πρᾶγμα] *res a re praeſente alienas.* Sic de meo dedi, pro media voce, quae in vulgatis μὴ eſt, ſufficiens μηδέν, et contra ᾗδεν, quod verſu proximo 14. vulgatae ad δημηγορῶντες addunt, expungens.

2173. 17. τιμῶν] ſubaudi e praemiſſis ἐμέ. quo pacto δὲ ſtare poteſt. malim tamen δὲ prorſus abeſſe, aut cum δὴ mutari. *honorem nempe habens cognationi.*

2174. 11. ἀκούσαντες in aor. 1. conuenienter cum verſu 8. de meo dedi, pro vulgari ἀκούοντες. (in praef.)

2175. 3. τὰς δέ γε de meo dedi, lectionem vulgatam cum Sylburgii coniectura copulans. nam vulgatis δὲ deeſt.

2176. 14. f. τάς τε βλάβας διορθούμενοι in praef. et pari modo διαλεγόμενοι quoque verſu 15.

2177. 5. πρὶν εἰς τοῦτον καταστῆναι τὸν πόλεμον] adiutus a Vaticani admonitione, ſic reformaui vulgatam, quae haec eſt: πρὶν εἰς τοῦτο καταστῆσαι τοὺς περὶ πολέμων. praepoſitionem περὶ illinc in verſum inferiorem deduxi et pone σκοπεῖν collocaui.

9. f. εἴ τις, τοῦτον ἀφεὶς τὸν καιρὸν, ἐν ἐκείνῳ λέγειν ὑπὲρ αὐτῶν ἠξίει, ὅ [vel ὃν] ἂν ἔχοι, hac praeſente, quae nunc in manibus eſt, oportunitate dimiſſa, dignum cenſeat aequumque, tunc temporis his de rebus verba fieri, [de quibus nunc agi ſumma noſtra intereſt.] quod tempus futurum nemo eſt, qui pro certo habeat dicere, datum fore, vt eo potiamur oportuniore, vbi praeſens tempus, vt parum conueniens, reiecerimus, deliberatione prorogata.

2178. 10. f. ὅσοις σὺν τῇ πατρίδι μέλει τοῦ καλῶς ἑαυτοὺς ἔχειν. quibus vna cum ſalute patriae ſua priuata ſalus proſperitasque curae cordique eſt.

2179. 7. εἶναι cum ἑκὼν rurſus copulaui, tollendo puncto, quod in vulgatis interpoſita iſta duo dirimit. Nota phraſis eſt ἑκὼν εἶναι. pro *ſi meae ſponte eſſe mihi liceat.* Sed tum deeſſe quaedam paret. fortaſſis ita ſit locus integrandus: προσήκει δέ μοι ταύτην τηρεῖν τὴν τοῦ βίου προαίρεσιν.

vlt. poſt διοικοῦντες deeſſe videtur οἴδαμεν.

2180. 9. in illo οἱ, quod e Vaticano affertur, videtur ἢ latere. quod tamen melius eſt 'arceri, et in vulgata conquieſci.

2181. vlt. f. ὧδ' ἐστὶν εἰπεῖν, ἔξω τῶν ὑμ. ἑταίρων, ὅσις οἰκείως τ. π.

2182. pen. γινόμενον de meo dedi, ob inſequens καλούμενον, pro vulgari γενόμ.

2184. 1. pro τε vulgari de meo dedi γε, eaque ſeruandum duco γενόμενον. *quippe qui fueris aliquando nobis ſalutaris.*

14. poſt πατρίδος videri poſſit φυλαττομένας e praemiſſis tacite reperi debere. mihi tamen eſt veroſimilius, deeſſe γεγενημένας.

2185. 6. τὰ νῦν ἀγαθά] ſponteam tyrannidis eiurationem.

2186. 10. ἐὰν ſi ſeruandum ducemus, quod cum αἱ mutaui, Porto auctore, quo rariſſime auctore vtor, ita ſit ſupplendum: ἐὰν δὲ μηδὲν ὑποστέλλῃ, *ſin autem nil diſſimules,* δέδοικα, μὴ αἱ ἀληθεῖς —

2187. 1. εὐπαθειῶν de meo dedi, pro vulg. εὐηθειῶν.

7. καὶ ἀναφαίρετοι χάριτες καὶ ἀμεταμέλητοι] ſic diſtinctum et correctum dedi h. l. qui in vulgatis ſic iacet: καὶ ἀναφαίρετοι, χαρίεις τε καὶ ἀμεταμ. deinde v. 8. pariter de meo τρέφε, *nutri*, dedi, pro vulgari τρέφε, *verte.*

2188. 5. ἀκολούθως de meo dedi pro vulg. ἀκόλουθον.

2189. 5. πρὸς τὸν οἰκεῖον, mihi, familiari et neceſſario tuo te vacare negantes. Sic de meo dedi, pro vulgari ἀπὸ τῶν οἰκείων.

7. εἰ δή τι de meo dedi, pro εἰ δ' ἐπί, quod e Vaticano profertur. poſſit quoque legi εἰπὲ δ', εἴ τι σοι, *at dic tamen, num quid tibi —*

vlt. παρ' ἀνθρώποις] quid ſibi velint haec vocabula, quae prorſus ſublata nil deſideres, ego equidem haud exputo. num cohaerent inter ſe πάντοτε παρ' ἀνθρώποις. vbique temporum atque locorum, vbi ſint homines, quicunque tandem.

2190. 6. Copulaui δὲ Vaticani et Sylburgii, quod vulgatis deeſt, cum δὴ vulgari.

15. καὶ πλείω ταῦτα de meo dedi, tranſpoſitis vocabulis, pro καὶ ταῦτα πλείω vulgari.

2191. 11. ἡλικίας ἐν τῇ φρονιμωτάτῃ] alias vſitatius eſt ἡλ. ἐν τῷ φρονιμωτάτῳ (μέρει, vel καιρῷ puta).

2193. pen. βελῆς ἀξίωσις eſt locus in ſenatu, quem quis obtinet, plus minusue honoratum, prout aut meritis, aut honorum multitudine, aut vetuſtate ſenatoriae dignitatis, prae aliis plus minusue eminet.

2194. 10. e Vaticano afferunt οἷόν τε δεῖ. quibus in verbis videor mihi iſtaec noſcitare: οἷον ἐντελῆ. in quo ni fallor, videtur locus ita eſſe integrandus: ὡς ἐχρῆν οἷον ἐντελῆ καὶ ὁλόκληρον τοῖς πολεμίοις αὐτὴν φυλάττειν. *quos oportebat ſimultatem ſuam quaſi perfectam et nulla parte minutam hoſtibus patriae reſeruare.*

2195. 1. f. ὑπερβολὴ γὰρ ἀνοίας τοῦτό γε — nam exceſſus iſte furoris eſt, parumque abeſt, vt appellari par ſit mentis coecitatem ab ira deorum iniectam. ὅτῳ δὲ πεποιήκασιν, atqui ſic egerunt principes noſtri ſenatus.

2196. 5. ἔχουσι] imo vero λέγουσι.

13. Imitatio haec eſt loci demoſthenici.

2197. 11. ἐμβολὰς de meo dedi, pro vulg. ἐκβ. v. p. 2203. 7.

12. διαλύσετε (in futuro) effeci e διελύσατε, quod e Vaticano affertur. *rependetis, diluetis, compenſabitis.*

2198. pen. deleui arbitratu meo ὥς, quod vulgatae inter πόλεως et ἐάσαντες dant interge-ſtum, vtpote natum e fine vocabuli πόλεως.

2200. 2. Duo vocabula καὶ κολάζετε de meo addidi, quoniam ſine iis ἑκατέρων τούτων et ἀμφότερα ſententia carent. Sunt autem iſta ambo, hinc honores atque praemia, illinc poenae.

2202. 6. reduxi veterem lectionem e Stephanica χλευασμῶν. quoniam pluralem hic requiri, docet inſequens οἷς.

2203. 2. f. ᾠδεμίαν ἐμὴν ἀποδεικ-

5. ἐκεῖ] num εἰκῇ, *incaſſum.*

2204. 1. Σαβίνων ſi ſeruetur, legendum ſit ἐναντίον καθημένη Σαβίνων.

3. f. καὶ μηδὲν [nullo pacto, nulla ex parte] οἵῳ.

2205. 16. τὸν ἐπιτηδειότατον (in ſuperlatiuo) dedi pro vulg. τὸν ἐπιτηδειότερον.

2206. 7. f. τῇ τῶνδε προφάσει τῶ πολέμω.

vlr. αὐτὸ] *ſolum, merum.*

2207. 4. f. ἀναδικασίαν, *retractationem ſententiae.*

2208. 12. παριὼν de meo dedi, pro vulg. περὶ ὧν.

2209. 10. poſt τρατῶ deeſt ποιεῖν, vel ποιεῖσθαι.

2210. 8. μετασάσει de meo dedi pro vulg. μεταναστάσει.

vlt. f. εἰς δειλίαν. neque pavoris, vel formidinis, arguerentur, quippe qui palam rem gererent. quamquam haec ſententia fracta et ſuperuacanea videtur eſſe.

2211. 2. qui nollent curam reip. omnem abiicere, et qui otium iners auerſarentur, hi ex vrbe

vrbe in villas ſuas exibant. Hoc non intelligo. Ergone in villis vita agitur negotioſa, et in functionibus reip.?

2211. 5. f. ἀνηύντου, inexplicabile, quod nunquam ad effectum, vel exitum perducitur. Alias ſi ἀνόητον ſeruatur, addendum erit ἐλπίζειν, ſtultum eſſe, ſperare, futurum, vt tanta vis imperii conuelleretur.

2213. 9. χρώμενοι] ſcil. οἱ δέκα.

2214. 14. num σύμμαχον, aut συμμαχικήν.

2217. 1. poſt ὑπεροψίας videtur δι' ἐπιμελείας deeſſe. nam ἐκ ſignificat h. l. vt latinum *ex*, idem, atque μετὰ, *ſecundum, poſt.* remp. quam adhuc ſuſque deque habuiſſent et multa cum arrogantia multoque cum faſtidio tractaſſent, iam diligentius percolere incipiebant.

2220. 6. τῇ γνητείᾳ τῶν λόγων ὐ συνειδῶς bene habet. datiuus cohaeret cum συνειδῶς. *non conſcius erat praeſtigiis verborum, quod ex inſidiis fierent.* id eſt, haud ſentiens, per illas verborum praeſtigias peſtem ſibi comparari. Accuſatiuum ſi hic obtrudere volumus, neceſſe erit, vt pro συνειδῶς ſubſtituatur συνιδών.

2222. 1. f. χωρήσοντες ſimplex. pen. f. περιελθόντες ἐκ πλαγίων τὸν ὄχθον. *cum cliuum ex obliquo*, ſeu *a lateribus circumuenirent.*

2223. pen. aut τιμῶν et διαφόρων eſt leg. aut, ſeruata vulgata τιμαῖς διαφόροις, addendum eſt aliquid, e. c. γεραίρεσθαι.

2224. 8. f. τῆς περὶ τὸ πρᾶγμα ἐπιβελῆς.

2225. pen. μαχαιρῶν] imo vero βελῶν.

2226. 1. ᾠδεμίαν [ſcil. εἶχον πληγὴν] de meo dedi, pro vulgari ᾠδεμιᾷ. Sed occupauit hoc iam Portus, cuius hoc de loco ſuſpicio non diſplicet.

2228. 4. γραμματιστὴς eſt, qui pueros puellaſue elementa literarum docet. grammaticus autem homo doctus eſt, poetas et oratores et philoſophos adultioribus explanans.

7. παριένου de meo dedi, pro vulgari περιΐενου. *illac praeterire.*

2229. 5. quanquam ταῖς πειρωμέναις, vt eſt in vulgata, in foemininо, praeſtat lectioni e Vaticano prolatae, τοῖς πειρωμένοις, tamen huic peiori lectioni non obſtat ſuperius γυναῖκας. nam τινας poteſt ibi pro maſculino vtique haberi, (tametſi ego pro foemininо habendum duco) neque neceſſe eſt, vt γυναῖκας cum τινας copuletur. quod γυναῖκας etiam cum τὰς τροφὰς copulari poteſt.

2232. 4. μὲν ὐσῶν de meo dedi, pro vulgari τε ὐσῶν.

8. f. ὑπέχειν τοῖς βωλομένοις. ſcil. ἐμὲ δίκας αὐτοῖς ὑπέχειν.

12. προσάγειν de meo dedi, pro vulg. προσλέγειν.

13. ὁποτέρας ſi ſeruandum eſt, quod tum erit, non accuſatiuus in plur. ſed genitiuus

in singulari, leg. erit v. 14. ἐχέσθωσαν (per χ.)

2233. 4. ἦν de sensu meo expunxi, quod vulgatae ad μὲν addunt, et δὲ post ἐπειδὴ versu 14.

pen. f. sic est distinguendum et scrib. δοκεῖ ἐρῶντι, (subaudi τινι) et videtur amanti alicui, forma praestare, ἥκειν venire. nam M. Claudius ipse non amabat, sed Appius, cui virginem conciliare studebat. aut sic: δοκεῖ, παρασκευασθέντα ὑπό τινος ἐρῶντος.

2234. 7. num τὰς δίκας. pro ὅμοιος, quod Casaubono imputatur, videtur ille potius ἕτοιμος εἶναι scripsisse.

8. f. τοῖς ἄλλοις ἅπασι δέδοκται Ῥωμαίοις δίκαιον, εἰ δὲ μὴ δεῖ ὑποτέλλεσθαι, πᾶσιν ἀνθρώποις, ratum est apud omnes Romanos ius et fas hoc esse, imo, si liceat verum sine haesitatione proloqui, neque causa interueniat cogens reticere et dissimulare, penes omnes homines.

2237. 1. διασημήναντος] praepositio διὰ significat, plebem vndique, a diuersis partibus acclamasse.

vlt. ὑπὸ de meo dedi pro vulg. ὑπὲρ.

2239. 4. αὐτὰς] virginem ipsam cum nutricibus, et auunculum eius, sponsumque, et quicumque cum iis facerent.

2240. pen. μεθέσθαι de meo dedi, pro vulg. μεθεῖσθαι.

2241. 7. ἢ, quod vulgatae ad χάρακα addunt, nemo non videt natum esse e κα vltima syllaba illius vocis.

9. αὐτὸν] malim αὐτῇ, *ibi*, in castris.

2243. 2. f. ὡς πρότερον, οἱ πελάται αὐτῷ. si clientes eius [Appii] iam nunc, non vt olim, ius aequum cum reliquis ciuibus impetrent, vel impetraturi sint.

12. ἂν ἐλάμβανε de meo dedi, duobus diuisis vocabulis, pro vulg. ἀνελάμβανε, quod vnum est.

vlt. τῶν delendum est, si δεομένην pag. 2244. 1. seruamus, et tum ἀνάγκη cohaerebit cum ξέργειν, necessario acquiescere in eo, quod natura extulisset, idque amplecti caritate, vtpote liberorum egentem. alias si pro δεομένην legatur δεδεμένην, possit τῶν quodammodo stare. *obstrictam necessitate liberorum.* h. e. eo, quod mulier, quos pepererit liberos, eos ei necesse sit habere, tenere, atque perferre.

2245. 7. aut τῶν est delendum, aut si seruatur, pro πολλῶν leg. est πολλοῖς.

pen. f. ὅσοι ἤκουον. nam συνακούειν verbum esse graecum nego. συν facile potuit e σοι praecedente iterari. aut sic leg. est: ὅσοι συνελθόντες ἤκουον.

2247. 6. num τοῖς τἀληθῆ ὑπονοοῦσι.

2248. vlt. χρήμασι πεισθείς. *numis placatus.* ita de meo dedi, pro vulgari χρηματισθείς.

2250. 15. aut ὑπεχώρουν, aut ἀνεχώρουν, aut ἀπεχώρουν.

2251.

2251. 8. εἰς γῆν] haec vocabula melius vtique starent pone καταβρέψασαν. pro κατέχυσαν vulgari dedi de meo κατέχων.

2252. 4. προσεφύσησεν de meo dedi pro vulgari προσέφυσεν. poterat quoque προσέπλυσεν dari. sed praetuli istud mea sponte.

2253. 14. δ', quod vulgatae pone εἴξαντα collocant, delendum videtur, et pone ὕστερον auctore Porto δὲ addendum. sed tum deerit aut ἀπολύεσθαι, aut διαλύεσθαι. *sese purgare, in gratiam redire.*

2254. 2. possit quoque παραβαλλομένων legi, *audentibus*, quod ad vulgare περιβαλλ. propius etiam accedit, quam ἐπιβαλλ.

2255. 12. ὀλιγαρχῶν videtur Dionysio relinquendum esse, vt ab eo adamatum, et alias quoque vsurpatum. v. p. 2257. vlt. 2268. pen. 2277. 3.

2256. 1. ταύτην τὴν ἐκκλησίαν] articulum de meo addidi. ad hanc Valerii concionem, non illam Appii.

4. ὀλιγαρχίας de meo dedi, pro vulgari ὀλιγαρχικῆς. quod si teneatur, addendum sit φωνῆς.

6. nihil hic videtur deesse. ἄσμενοι χωρεῖν et χωρήσειν sunt iidem, atque ἕτοιμοι χωρεῖν, ἑτοίμως χωρήσοντες.

9. βαλλόμενος simplex dedi pro vulgari ἐπιβαλλ. *nam saxorum coniectibus impetitus.* nam subauditur λίθοις.

pen. malim cum articulo κατὰ τῆς ὀλιγαρχίας.

2257. 9. ἀθύρματα κόμης sunt crines suppositicii, cincinni, quos virgines matronaeque, etiam hodienum, ad crines suos genuinos apponunt, quo comtiores, et altius turriti videantur. *Toupés, Haartouren, Frauenperruken.*

2259. 3. sic distinxi, partim et correxi vulgatam: ἀγωνίας πλήρεις, καὶ θορύβῳ περιχεόμενοι. vulgatae sic dant: ἀγωνίας μεσοὶ καὶ θορύβων, περιεχόμενοι. A Sylburgio mutuatus sum περιχεόμενοι. cuius supplemento τε post nostram correctionem et lectionis et distinctionis vulgaris superfederi iam potest.

2260. 5. αὐτοῖς cum παρελήλυθε v. 7. cohaeret.

7. ἀλλ' ἐκ τῆ βιαιοτάτῃ τ. τρ.] subaudi e praemissis τὴν ἐξουσίαν ἔχοντες. Ad καταγνόντες subauditur προσπηλακίζουσιν ἡμᾶς e versu 3. nihil hic deest.

2261. 7. num οἷς ὀφείλεται δίκαια φύσεως καὶ προγόνων. *ergo quos non solum munia patrum a natura vobis iniuncta fungi vos par est, sed etiam iura a maioribus parta et vobis tradita, salua atque intemerata sunt conseruanda atque relinquenda.*

2262. 7. διαχρησαμένης de meo dedi, pro vulgari διαχειρισαμένης. quem errorem iam supra sustuli.

2263. 8. f. ἢ καὶ πρὸς αὐτῆ.

vlt. f. τὰ ὑπονοούμενα. *magna est stoliditas et tarditas, credite*

mihi, certo auctori, affirmare, non esse euentura haec, quae suspicor.

2265. 13. conuenientius foret graecae linguae rationi, vt hi tres accusatiui συλλαβόντας, ἀνασήσαντας et ἐγκαθημένες, cum nominatiuis mutentur, συλλαβόντες, ἀνασήσαντες et ἐγκαθήμενοι. ἐῶντας autem, v. 16. malim cum ἐᾷν permutari, nisi si quid desit.

pen. μηδὲν τὰς σφετέρας in accusat. malim.

2266. 1. ἑκάστοτε, *itentidem, quoque tempore, vt res fert.* αὐτῶν respectum habet ad res vrbanas. Cupido sciendi, quid in vrbe gereretur rerum novarum, opponitur discrimini capitis, quod cuique in certaminibus identidem occurrentibus subeundum esset.

5. num διαβρίφθέντα. quamquam huius verbi aor. 2. διαβρῖφεὶς magis vsurpari solet, quam primus. num ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν λεχθέντα λόγον.

7. num ὦ καλῶς ἡμῶν ἐφρατηγηκότες in vocatiuo.

11. quamquam dura et cruda haud pauca a Dionysio deuorare didici, tamen haec dictio, quae ne graeca quidem videtur esse, νίκην, ἢ βλάβην, ἐποιήσατε κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ne Dionysio quidem videtur imputanda.

12. ἀπεδείξασθε in medio dedi de meo, pro vulg. in actiuo.

vlt. post καταδηωθεῖσαν videtur διαθέντες deesse. *Solum vestrum patrium eo redegistis, vt videatur ab hostibus desolata esse.*

2267. 2. ἐνικῶμεν ἐν ταῖς μάχαις] praepositionem de meo addidi.

2269. 2. malim simplex πρευθέντες. nescio enim, quae vis h. l. possit praepositioni ἐπὶ inesse.

10. malim ἀδικοῦντες οὐδένα οὐδὲν.

2274. 6. num αὐτόμονος vocabulum fuit Dionysio probatum et vsurpatum? quod si fuit, αὐτομόνοις exarari malim vno vocabulo, pro vulgari αὐτὸ μόνοις, duobus. An leg. est ἀλλ' αὐτοῖς μόνοις, aut ἀλλά τι μόνοις.

2275. 1. ὑπὸ τὴν δίκην] de meo dedi, pro vulg. ἐπὶ τ. δ.

11. καὶ, quod vulgatae post ἐπιφανεστάτης addunt, arbitratu meo sustuli.

13. συνέσχον] continebant, reprimebant, quominus possent Appio succurrere, decemviros.

2276. 2. ἀποδειχθεῖσαν de meo dedi, pro vulg. ἐπιδειχθ.

2277. 6. f. ἀχθομένων ἤδη ταῖς σφαγαῖς τῶν πολιτῶν, καὶ πόλεμον ἐμφύλιον ἐκ τούτων γενήσεσθαι προσδοκώντων.

8. recepi e Vaticano συναγαγόντες τὴν βουλήν. at res ipsa tamen monstrat, adhuc addendum iis esse οἱ ὕπατοι. *consules cum senatum coegissent.*

2278. 2. παρόντας] imo vero ἐπαρθέντας. et sic dedi de meo. confirmant insequentia μᾶλλον ἐβούλετο ἐπᾶραι.

2278. 4. δεδιότως aduerbialiter de meo dedi, pro vulgari δεδιότος.

2279. 3. τῷ ἄστεος] ex his duobus vocabulis vnum ταχέως videtur efficiendum esse.

2280. 3. ἦν γὰρ] redit, non ad ducem Sabinorum, de quo in continenti verba fecerat, sed ad Romanum M. Horatium.

2281. 5. κατ' αὐτῶν] de iis, super iis, ob eos.

2282. 7. f. post ὁ ἀνὴρ deest ἀπέφυγεν ἄν. quasi futurum fuisset, vt vir absolueretur, dummodo ad iudices productus fuisset.

8. f. καὶ πολλὰ, ἃ τὸ κοινὸν ἐφαίνετο εὖ πεποιηκώς. *multaque, quibus ornatam ab eo fuisse remp. constabat.*

2283. 1. ἄλλων de meo dedi, pro vulg. αὐτῶν. ad ἔδοξεν v. 2. subauditur τῇ βουλῇ, et ad ἀγαπᾶν, δεῖν. *visum fuit senatui, oportere consules sibi congratulari, in eoque acquiescere, quod* — Pro παρόντων num leg. sit παριόντων, an vulgata seruanda sit, in dubio relinquam.

9. νόμον] de honore triumphi iis vsurpando, quibus eum iussus et auctoritas populi decresset, etiamsi inuito et repugnante senatu.

2284. 2. αὐξηθεῖσαν de meo dedi in accusatiuo, pro vulgari αὐξηθεῖσα in nominatiuo. deinde pro ὐκ ὀλίγοις v. 3. malim ὐκ ἀληθέσιν.

4. f. δόξα δὲ αὐτῇ ἰσχυρὰ —

5. τῇ πίστις εἶναι] articulum de meo addidi.

2286. 9. malim αὐτοὺς. v. σφίσι v. 10. redit ad Romanos.

2289. 1. καὶ de meo addidi, quod ob κοι (finem nominis οὐολεῦσκοι) facile potuit excidere.

10. τὸν νόμον] de consulibus e plebe creandis.

2290. 7. possit διομοσάμενοι defendi, si nempe pone ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας subaudiatur a communi προοιχθησαν. quamquam ab hac ratione, paullo illa contortiore, alienior ad Sylburgianam magis propendeo. deinde verba marte meo sic construxi: ἵνα μηδὲ πεισθεῖσιν ἐξῇ τι τῶν ἐγνωσμένων αὐτοῖς καταλύειν. *quo sibi ne liceret, ne persuasis quidem, aliquid mutare eorum, quae sanxissent.* nam in vulgatis iacent paulo conturbatius sic: ἵνα μηδέ τι τῶν ἐγν. αὐτοῖς πεισθεῖσιν ἐξῇ καταλύειν.

2291. 2. εἰς ἰδιωτικὸν de meo dedi, eiecto τὸν, quod vulgatae interpolant. deinde malim: ὐχ ὑπὸ τῶν ὑπάτων, ἀλλ' αὐτοὶ καθ' ἑαυτὰς. σύλλογος ἰδιωτικὸς est congressus virorum honoribus fungentium, sed privatus, non publicus, h. e. non personas magistratuum, sed priuatorum, gerentium.

2293. 1. μὲν de meo dedi, pro vulgari τε. respondet huic μὲν,

μὲν, δὲ verſu 4. in iſtis ἐν δὲ τούτοις.

2293. 4. f. μὴ ἐλάττ]ονες (in nominat.plur.) ἀριθμὸν (in accuſat.) h. e. κατ' ἀριθμὸν, vel ἐς ἀριθμὸν. *non pauciores numero.*

7. καταβαλεῖτε de meo dedi, pro vulg. καταβάλητε. quod ſi ſeruabitur, etiam δόξετε v. 8. mutandum erit, ſiue cum δόξητε, ſiue cum δόξαιτε (in optat.)

vlt. ἄλλυ de meo dedi, pro vulgari ἄλλων, et

2294. 8. εἰσηγείσθω pro vulg. εἰσηγεῖσθαι.

2296. 12. fortaſſis dictio eſt Dionyſio propria βυλεύειν τὰ κοινὰ. ſin tamen minus ſit, malim βραβεύειν ſuffici, quomodo alii loquuntur.

14. poſt δικαίῳ videtur γεγένηται deeſſe.

2298. 5. poſt βυλευτῶν deeſt μαρτυράμενος. *conteſtatus*, vel *anteſtatus*. h. e. *cum ſenatorum prouocaſſet ad teſtimonium.*

8. f. πρώτους ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει τῆς γνώμης καλέσειν, ἤχι τοὺς — *interrogatione ſententiarum, ſe eſſe vocaturum primos, non* —

2299. 12. πεπολιτευμένων de meo dedi, pro vulg. πολιτευμένων.

vlt. ἐπεὶ δὲ] poteſt hoc δὲ feri, vt mera iteratio praemiſſi δὲ verſu 7. quae iteratio, nullius alius rei, quam elegantiae cauſa, aut ſi mauis quo lector ad principium orationis reuocetur, multo eſt creberrima.

2301. 3. ταὐτὸ] nam ambae partes pariter fremebant atque ſtomachabantur, ſed diverſis ſingulae de cauſis.

2302. 6. poſt ἐθισμοῖς videtur διαπεπρᾶχθαι deeſſe.

pen. malim αὐτῇ (ſcil. τῇ πόλει) συμπεσεῖν.

2303. 1. ἀποτρίψασθαι de meo dedi, pro vulg. ἀποτρέψ.

2. ſic diſtinxi et correxi h. l. πόλεμον· hic definit protaſis. ſcil. διαλεχθεὶς, ὅτι — tum incipit apodoſis: ἔφησε. δυοῖν ὄντων κ. vulgatae ſic dant: πόλεμον ἔφησε· δυοῖν δ' ὄντων κ.

2304. 2. ἐγίνετο de meo dedi, pro vulg. ἐγένετο.

2308. 7. τιμαῖς num vſurpavit pro τιμήσεσι. *cenſibus, aeſtimationibus facultatum.* Rarus vtique modus ille vocabulum hoc vſurpandi, vti etiam eſt ἄτιμος, pro *non cenſo.*

AD EXCERPTA E DIONYSIO.

2313. 2. f. μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀ. φύσιν ἐς ἀλλήλους παρ. *iniuriis mutuis in ſeſe nullis ſaeuire, modum humanum excedentibus*, h. e. *cum belluina immanitate.*

3. f. ὅσοις μὲν ἦν τὰ ἐπιεικῆ πλείονα ὑπῆρξεν, *quorum naturae ineſt plus lenitatis et comitatis.* vel potius pro τὰ ſc. ummodo ταῦτα leg. eſt, aut ſaltim τὰ εἰρημένα, *ea, quae dixi*, ſapientia puta, bonarumque artium ſtudium et odium crudelitatis.

2313. 10. ἀλλὰ, quod in vulgatis pone πόλεως legitur, arbitratu meo deleui.

2314. 4. poſt Νεαπολιτῶν videtur deeſſe τὰς ἀδικίας, vel τὰς παρανομίας, vel tale quid. et v. vlt. poſt λόγων deeſt κρίνεσθαι, aut διακρίνεσθαι. et p. 2315. 3. poſt μήτ' αὐτὸς deeſt κατατρέχειν. *mare Tyrrhenum non perſultare*, vel *peragrare piratarum in modum.*

2315. 10. διὰ γένους] h. e. proxeni Neapolitanorum fuerant ipſorum aui maioreſque ab vltima inde memoria. Ciuitatum proxeniae erant plerumque haereditariae, et quo diutius penes quamque gentem hoc ius, vel hoc munus, fuiſſet, et quo per plures veluti articulos generationum propagatum, hoc illa gens erat nobilior. *proxenia* reſpondet Romanorum *patronatui*, cuiuſmodi patroni fuerunt Marcelli Siciliae.

2316. 1. f. καταλύεσθαι. nam tametſi διαλύεσθαι πόλεμον, ἔριν, φιλονεικίαν dicitur, dubito tamen, num ideo quoque pari modo φιλίαν διαλύεσθαι dicatur.

vlt. f. καὶ οἱ μὲν χαριέστατοι τὰ — φρονεῖν, οἱ δὲ χείρους τὰ τῶν Ἑλλήνων, vel τὰ τῶν ἐναντίων.

2318. 1. καταγγέλλοντες, *denunciantes, claris et perſpicuis verbis affirmantes, ſpondentes, pollicentes.* raro quidem modo Dionyſius hoc verbum vſurpauit.

2. κἀκείνοις] id eſt τοῖς κἀκείνων στρατεύμασιν. *non in ſuas*, Samnitium, *copias ſolummodo, ſed illorum quoque*, Neapolitanorum puta, *ſe ſumtus belli eſſe erogaturos.*

3. lege ἐπιχορηγήσειν. et ita dedi.

vlt. κατέσχον, πάνυ πολλὴν de meo dedi. cohaeret hoc πάνυ πολλὴν cum προσθήσειν χώραν. vulgatae dant κατέσχον τινὰ πόλιν.

2319. 4. Videtur lacuna ſic ferme explenda: ἐπὶ τὸν πόλεμον ὥρμα. ἐξ ὧν, ἐπειδὴ ἕκαστος τῷ ἑαυτοῦ μέρει συνελάμβανε. *ad bellum ruebat. quo factum, vt, vnoquoque nitente pro parte ſua.*

2321. 6. τὴν πόλιν δι' ὑμῶν αὐτῶν ἔχετε. ſic dedi de meo. *vos ipſi ſoli vrbem*, Neapolin, *tenetis, in poteſtate veſtra habetis.* male Vrſinus αὐτοὶ de ſuo ſuffecerat in locum αὐτῶν, quod ipſi ſuus codex dabat, vnde reuocaui.

vlt. niſi legati ipſi loquerentur, pronum eſſet de ἐκείναμεν ſuſpicari. Forte ſic ſcripſit Dionyſius, quod ſi fecit, oblitus ſui fuit.

2322. 5. δὲ poſt ἔπειτα frequentari non ſolet. quare delendum videtur.

8. poſt πᾶσι deeſſe videtur φήσετε. *ſin autem negabitis, a vobis omnibus ea probari.*

9. poſt γνώμης deeſt αὐτὸς πρᾶξαι.

ibid. παραδῶναι] ſubaudi a communi ἀξιῶμεν.

2324. 4. ἐὸ' ἐν τούτῳ de meo dedi, pro vulg. ἐδὲ τούτῳ.

2324. 9. pro φέρειν malim aut ſimplex φθείρειν, aut potius διαφθείρειν. *corrumpere, orationis praeſtigiis a vobis abalienare.*

2325. pen. poſt ὅρκια videntur haec inſerenda eſſe, quo lacuna farciatur. τὸν πόλεμον ἀναιρεῖσθαι. *nil impedit, bellum capeſſi.* οὐ γὰρ ὅσιον, οὐδὲ δίκαιον, ὧν κακῶς βουλεύεσθε, τὸν Ῥωμ. δῆμον αἰτιᾶσθαι. *Iniquum enim ſit atque impium, malorum et perverſorum veſtrorum conſiliorum culpam in Romanos conferre.*

2326. pen. καὶ πράξεις ἐν πᾶσι διδόναι τοῖς πολέμοις εὐτυχεῖς, *et ſucceſſus proſperos omnibus in bellis.* ſic dedi, partim e libris ſcriptis, partim de meo. ſcil. τοῖς πολέμοις ipſe marte meo ſuffeci in locum vulgaris τοῖς πολεμίοις. caetera libris debentur. vulgatae ſic exhibent: καὶ πράξεις πᾶσι διδόναι ἐπὶ τοῖς πολεμίοις εὐτυχεῖς. codex Pacii omittit ἐπὶ). quem ſecutus ſum. quod ſi ſeruatur ἐπὶ, erit idem, atque ἐν. atque ſententia tum erit: *proſperos in bellis ſucceſſus dare rebus in omnibus.*

2327. 1. περὶ τὰ] ſic dedi, tranſponens marte meo vocabula, in vulgatis inuerſa.

2329. 7. ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως aut bene habet, aut defendi certe poteſt. πόλις ſaepe non eſt vnum ſolum oppidum, ſed vniuerſa ciuitas, cunctus populus, per plura ſparſus oppida. vt *ciuitas Heluetiorum* apud Caeſarem.

2332. 2. f. διαλύεσθαι βλαβερὰν, aut ἐπικίνδυνον, aut δυσχερῆ φιλίαν.

4. εἰ de meo addidi pone νομιζομένη.

6. f. τά τε βαρβαρικὰ ἔθνη, καὶ τὰ Ἑλληνικὰ, τὰ προσεχῆ τ.

vlt. Videtur in Valeſii codice fuiſſe τῆς τε ἀξίας ἕνεκα.

2333. 2. ἐφ' οἷς] non optime cohaerent haec cum praemiſſis, et hiat oratio, labat conſtructio. verum agnoſco manum Excerptoris.

18. τρατείαν de meo dedi, pro vulgari τρατιὰν.

2334. 3. f. πρὸς ταύτην τὴν μερίδα. an vulgata idem ſignificat?

15. ἐξήλασεν de meo ſuffeci in locum vulgatae ἐξέπλευσεν. error natus e ſimilitudine literarum Η cum Π et ευ cum α in codd. mſtis.

pen. aut καὶ Φάβιος μὲν, aut Φάβιος μὲν ὤν.

2336. 4. f. ὅτε ἡ βουλὴ, ὅτι ὁ δῆμος συνεχώρησεν. vid. p. 2333. pen. et exempla Seruilii VI. 30. patrum iniuſſu de Volſcis triumphantis, et Valerii atque Horatii XI. 50.

2337. 11. malim δημοσίαν, vt ad γραφὴν referatur.

14. f. τὰς ἐν ταῖς τρατηγίαις καὶ ταῖς ἄλλαις ἅπασαις ἀρχαῖς.

2338. 3. ὡς de meo dedi, pro vulg. ὧν.

2339. 2. aut τὴν κρίσιν, aut τὴν εἰσαγγελίαν, delendum videtur. nam vtrumque idem dicit. videtur alterum in his, alterum in aliis fuiſſe codicibus. aut, ſi tamen vtrumque ſeruatum volumus, fort. ſic eſt leg. καὶ εἰσαχθεὶς εἰς τὴν κρίσιν κατηγορούντων τῶν δημάρχων, τὴν εἰσαγγελίαν. ἀλλὰ, ὥφλε θανάτου δίκην.

2339. vlt. recte coniecisse Sylburgium, docet inſequens ἐτραχύνοντο. homines ſuperbi et ferocis alia nulla re magis, quam minis, exacerbantur. v. p. 2341. pen.

2340. 4. ἐπὶ de meo dedi, pro vulgari ὑπὸ.

2341. 10. num τὸν ὕβριν ἐπαινούντων.

2342. vlt. f. λελύσθαι, ἢ μὴ, τὰς π.

2343. 12. αἱ [ſcil. γνῶμαι] de meo dedi, pro vulg. ἔτοι.

2344. vlt. malim πολέμῳ κρατήσας, ἅπαντας.

2346. 3. poſt ἀγαθὸς videtur ἄνδρας deeſſe.

2347. 3. κατασκεύασμα eſt *Ausmeublirung, Garnirung, Putz, Schmuck eines Zimmers z. B. oder Kleides.* mundus, ornatus, inſtrumentum aedium et ſimilium.

7. f. ſic explendus eſt hiatus: ὐκ ἐλάττων (in nominativo) τῶν ἐμῶν φίλων καὶ ἀναγκαίων, [ſubaudi ex inſequentibus εἶναι νόμιζε] *perſuade tibi, te penes me meis amicis atque neceſſariis haud minorem fore,* καὶ ξένων ἐν τοῖς τιμιωτάτοις εἶναι νόμιζε. *et in hoſpitum numero eorum, quos ſummi facio.* vel ſic: ὐκ ἐλάττω [in accuſ. pl.] τῶν ἐμῶν φίλων φέρεσθαι καὶ ξένων ἐν τοῖς τιμιωτάτοις εἶναι νόμιζε.

vlt. num ὡς ὐκ ἐπὶ κακῷ.

2348. 4. καὶ bene habet.

erat hoc caput ſecundum eorum, quae Pyrrhus a Fabio referri ſuo nomine ad ſenatum Rom. volebat, ſe nempe, Pyrrhum, vrgeri et ex Italia auocari.

7. ὑπέχομαι non damno. poteſt pro idiotiſmo Dionyſii haberi.

vlt. εἶναι] ſcil. ἐμὲ. *ego tibi auctor ſum, me nunc eſſe circa reditum domum.* id eſt, *hoc agere et parare, vt domum remigrem.*

ibidem. ποιήσαντα ab Vrſino profectum eſt. ſaltim ποιησάμενον dixiſſet. ecquis enim ποιεῖν φίλον dicit, pro *aliquem ſibi amicum facere.* praetuli ἐὰν Ῥωμαίοις ποιήσαιντο φιλίαν. quod e veſtigiis lectionum, quas codices manuſcripti dant, collegi. *Si Romani mecum fecerint amicitiam.* Ante ἵνα nil deeſt. Refertur ἵνα ad illa ſuperiora: *ego tibi nullum non praeſtabo fidei genus, quodcunque tandem exigere licet — quo tu hac de re Romanos tuos facias quam certiſſimos.*

2349. 2. ſic diſtinxi et correxi de meo: λέγῃς, εἰ δή τισι. *ſi nempe ſunt, quibus* — pro vulgari λέγῃς. εἰ δέ τισι — quod δὲ ſi ſeruatur, pendebit ſententia, deficiente apodoſi. Εἰ δή etiam in Pacii codice reperit Sylburg.

2350. 4. τοῦτον de meo dedi, [ſubaudi τὸν ἐμαυτοῦ βίον] pro vulgari τοῦτον. *meam vitam audiſti,* pro *de mea vita.*

11. poſt ὠδυράμην deeſſe videtur

detur ποτε, vel πώποτε. aut legi poteſt ὐδ' ὀδυραίμην ἄν ποτε.

2351. 4. πεπίϛευμαι de meo dedi, e vulgari τε πιϛεύομαι.

2352. 7. ὐκ ἴσον partim de meo, partim de Sylburgii penu dedi, pro vulgari ὐχὶ ἴσως. malim tamen adhuc ad ἴσον addi ἐμὲ.

2353. 6. εἶην de meo dedi, pro vulg. εἶναι.

pen. pro πλυσίοις leg. eſt aut πένησιν, aut φίλοις, aut denique σπυδαίοις. quod praetuli.

2354. 5. malim ἐπαίτιον, *culpabilem, reprehendendum.*

2355. 6. ἡνίκα de meo addidi.

vlt. προεισήνεγκαν de meo dedi, pro vulg. προσήνεγκαν.

2357. 4. καλῶ καὶ δικαίῳ de meo dedi, pro vulgari καλῶς καὶ δικαίως.

2358. 8. Facile quidem ſit ſententiam hanc perficere, addendo: ἐξελεγχθεὶς ἀσχημονήσω, καὶ ζημίας δώσω μεγάλας. orationem autem ipſam Fabricii ecquis nobis perfectam et abſolutam dabit?

pen. τὰς πόλεις de meo dedi, pro vulg. ταῖς πόλεσι.

2359. 5. κατέλιπε dedi pro κατέλειπε.

2360. 14. ἐτράπετο, vt vſitatius, de meo dedi, pro vulg. ἐτρέπετο.

2361. 6. ἢ, quod vulgatae pone ὁρῶσιν addunt, expunxi.

8. καὶ de meo addidi.

2362. 8. aut hic τὸν Πύῤῥου, aut verſu proximo 9. αὐτὸν eſt delendum, et auſus ſum hoc poſterius expungere, quod vulgatae ad ὁρῶντες addunt. niſi exiſtimes, in eo χρημάτων latere.

12. ἀνόσιον de meo dedi, pro vulg. ἀνοσίων.

14. ταυτῇ, monſtroſum quam vis, reliqui, etiam in Pariſina editione Excerptorum Valeſianorum reperiens. Saltim ταύτῃ dediſſet. verum ſic dubium eſt, qua de vrbe agatur. num pro ταύτῃ leg. eſt πάνυ.

2363. 4. num ἐξαχθέντα, aut ἐξελχθέντα, aut ἐξενεχθέντα.

12. προενεχθεὶς de meo dedi, pro vulg. πρόσω. loco vocabuli ἀναθημάτων ſententia ſubiicit ὑπογείων. *aurum e cellis ſubterraneis egeſtum.*

2364. 14. τριπλάσιον] quam erant Romanae copiae.

vlt. ἐπικυρίας τοῖς ἑτέροις ἄφιξις de meo dedi, pro vulgari ἐπικυρία τοῖς ἑτέροις ἡ ἄφιξις. bene habet τοῖς ἑτέροις. *alteris*, hoc eſt parti Pyrrho contrariae.

2365. 7. τὼς deleui, quod vulgatae ad αὐτῷ addunt.

HENRICI DODWELLI

CHRONOLOGIA GRAECO-ROMANA

PRO

HYPOTHESIBVS

DIONYSII HALICARNASSEI.

APPARATVS
AD
CHRONOLOGIAM DIONYSIANAM.

§. 1. *Romanarum Originum temporibus* ad *Graecas Epochas* exegit *Dionysius Halicarnasseus*: *Archontum* nempe atque *Olympiadum*.

Temporibus hiſce, in quibus verſamur, ante *Romam Conditam*, antiquiſſimis, nec *menſes*, quibus reges *inierint*, (multo minus menſium *dies*) prodiderant Archiua illa, qualiacunque demum fuerint, e quibus *annorum* numeri, quibus quiſque regnauit, ad *Dionyſium* emanarunt. Itaque cum de regum *Natalitiis* minime conſtaret, *ſitus* eorum aliter deſignari non potuit, quam ſi ad *notam* aliquam *anni formam*, notamque *Epocham* exigerentur. Sic erant *integri* regum *anni* cum *annis* notae Epochae, in qua deſignabantur, ſimiliter *integris* conferendi. *Falſo* quidem, tanuſper tamen *ferendum*, dum non conſtaret de *veris* ſingulorum cuiuſque Principis annorum *initiis*. Ita *Nabonaſſareae* Epochae annos *ſingulos* per *regum* annos, qui continua ſerie *Nabonaſſaro* ipſi ſucceſſerant, internoſcendos cenſuerunt *Aſtronomi*. Quaſi, ſcilicet, *deceſſor* quiſque vltimae *Epagomenae hora* vltima deceſſiſſet, et *primam* Thoth ſequentis *horam*, vnde initium proceſſit anni *Nabonaſſarei*, *ſucceſſor* habuiſſet *Natalitiam*. Sed *Graecis* operam navabat *Dionyſius*, vt *Romanae* Vrbis origines, eouſque, vt oſtendit, parum exploratae, *Graecis* ſuis innoteſcerent. Hoc ergo vt aſſequeretur, *Graecorum* Epochas antiquiſſimas celeberrimaſque ſibi propoſuit obſeruandas, *captae Troiae* atque *Olympiadum*, multo quidem *ſerius* his, de quibus agimus, temporibus in *vſum* hominum receptas, his tamen *Dionyſii* temporibus aliquanto etiam *antiquiores*. Idque exemplo fecit ipſius *Catonis*, qui, quamquam ipſe *Romanus*, *Troiae* tamen *exciſae* anno *Vrbis ſuae* exordium ipſe deſignauerat. Nec id quidem abſurde, quod nexum habere crederet cum Originibus *Romanis* Epocham *Ilii exciſi*, qui a *Troianis* exſulibus *Romanae* Vrbis originem arceſſeret. Docuerat *Cato* annum *Romae* Conditae poſt *Troiae* cladem fuiſſe 432. Haec *Cato* e ſucceſſione *Regum Albanorum*. Quotus autem is annus fuerit in *Graeca Olympiadum* Epocha, hoc ſane a *Catone* non didicit. Sic verba eius interpretor. [1] Κάτων δὲ Πόρκιος Ἑλληνικὸν μὲν οὐχ ὁρίζει χρόνον. Hunc ergo e Canonibus *Eratoſthenis*, quos cenſuit accuratiſſimos, eruit ipſe *Dionyſius*, eundemque fuiſſe docet, qui fuerit *Olympiadis* VII. primus. Χρόνον ergo Ἑλληνικὸν illum cenſet, qui in *Graecorum Epochis* deſignabatur, vt in Canonibus *Eratoſthenis*,

[1] L. I. c. 74.

nis repraesentabatur e *Graecarum* successionum serie sibi consentanea, a *Troia capta* atque initio *Olympiadum*. Sed vero annos *Olympiadum* medios *Archontibus Atticis* insignire mos fuit apud *Graecos* receptus, a temporibus vsque *Timaei*. Proinde *Archontes* adhibet vbique noster, quoties res *Romanas Graecis* temporibus assignat. Et ne quidem illud incommode, quod idem fuerit *initium* anni *Olympici* atque *Archontici*, saltem cum scriberet *Dionysius*. Ita factum, vt mensis *Attici Thargelionis* diei cladem tribuerit *Troianam*, quam alii *Scirophorionis* diei potius tribuendam existimabant. Non ita procul dubio facturi, si tempus ipsum e *coaeuis* excidio *Troiano* monumentis hausissent, et non potius e posterorum *ratiociniis*. Sed quem *annum* Archonte *Attico* in scriptis insignitum repererat, eum non alium fuisse verisimile erat, quam *Atticum*, vt e *Kalendario* proinde *Attico* fuerit explicandus. Inde praeterea factum, vt e Cyclo *Metonico*, retrorsum tamen numerato, annum *excisae Troiae* constituerint, (quicunque demum fuerint) *Dionysii* auctores. Nam ex vltima *silentis Lunae* quadrante, cuius meminerant antiquissimi de excidio Troiano *Poëtae*, mensis lunaris *partem*, qua *Troia* fuerit *excisa*, colligebant iuniores *Grammatici*, vt in nostris ad Μεθομηρικῶν fragmenta Notis ostendimus. Iusti certe *septidui* (quam mensis lunaris *quadrantem* existimabant, qua quidem diebus *integris* designari potuit) spatio distabat is ipse *Thargelionis* dies XXIII. a τριακάδι, quam ἔννην etiam et νέαν appellabant, et pro *Populari* συζυγίας *lunaris* loco habebant. Sed vero in aliud mensium lunarium *Kalendarium* quadrare illa non poterant, praeterquam in illud, quo mensium *lunarium* ciuilium *media* et *initia* ad coeli *nouilunia* et *pleniluniа* proxime accesserint. Tale nullum *Metone* antiquius fuisse
2 L. I. c. 63. e Gemino ostendimus. Nec obstant verba *Dionysii*, [2] ὡς Ἀθηναῖοι τοὺς χρόνους ἄγουσι, quo minus recte etiam illa in Cyclum *Metonicum* conuenire potuerint. Nec enim aliter de Cyclo *Metonico* scribit *Diodorus*, qui vixit etiam ipse scripsitque, cum in *desuetudinem* abiisset vsus Cycli *Metonici*, suffecto in illius locum Cyclo *Calippico*, vel etiam fortassis *Hipparchi*. Verba sunt:
3 Diodor. 86. 4. [3] μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων χρώμενοι τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι ὑ διαψεύδονται τὰς ἀληθείας. Quis dubitat, communi *Graecorum* nomine concludi *Metonis* ipsius ciues *Athenienses*? Et tamen apud illos, diu ante *Diodorum* atque *Dionysium*, Cyclum saltem *Calippicum* obtinuisse probant nostrae, nisi fallimur, *Dissertationes*. Fieri potest, vt etiam, *ante* illos, *Calippico* successerit Cyclus *Hipparchi*, e duobus *Metonicis*, *Calippicis* autem quatuor, conflatus. Nec tamen proinde *Metonis* Cyclum fuisse negabimus, cum eodem *consilio* susceptum fuerint, quo et ille *Metonis*,

Metonis, vt lunae *ciuiles coelestibus* respondierent, nec alio facerent, quam vt (quod *primus soluisque* ante illos proposuerat sibi *Meto*) id *superiorum* inuentorum beneficio *certius accuratiusque* assequerentur. Vtcunque tamen Cyclum non alium, quam *Metonicum*, *Dionysio* ob oculos fuisse, ipsum hoc euincit exemplum, in quo *Thargelionis* dies XXIII. idem XVII. erat ante *Solstitium*, non *Romanum*, (vt credidit *Glareanus*) *Iun.* XXIV. sed *Metonicum Iun.* XXVII, qui proinde *Scirophorionis* dies erat X. Sic enim docent nostrae Cycli *Metonici Tabulae* anno Cycli VIII. Nec in alium Cycli *annum* Troiae cladem incidisse, quam VIII. docebunt Tabulae *subiectae*. Idem etiam mox *alio* exemplo ostendemus *Palilium Varronianorum* in *Graecam* τριακάδα, *Plutarcho* teste, incidentium. Id quoque recte anno Cycli *Metonici* CXXXV. vt infra palam faciemus. Non tamen aduertebant, qui *primi* rerum *Troicarum* tempora ad Cycli *Metonici* normam exigebant, quam id feciſſent *absurde*, et praeter *seculi decorum*. Nondum scilicet *nato* ipso *Metone*, nondum *solaris lunarisue anni* modo explorato, nedum *illo*, cuius auctor inuentorque creditus fuisset *Meto*. Sed *coaeuum* Troiae *Cyclum* nullum habebant, qui *lunarum coelestium* rationes proxime repraesentarit.

Hoc autem errore semel admisso, procliuis erat lapsus ad alios similes errores. Cum enim ex *anno* Athenienſium *Metonico* de rebus *Troiae* gestis statuissent, inde praeterea factum, vt *Troiano anno* idem *initium* assignarint, vnde suum annum exorsus esset *Meto*, nempe a *solstitio aestiuo*. Id quoque admodum absurde, cum ne quidem *solstitii* τροπὰς multis post *Troiae* excidium *seculis* exploratas habuerint *Astronomi*, imo ne quidem illud, *fuissentne* vllae in rerum natura τροπαί; cum nec etiam multis a *solstitio reperto* annis anni ciuilis *initium* inde censuerint *Athenienses*. Primum enim *Metonem* auctorem ciuibus suis fuisse [4] probauimus, vt annum ciuilem ab *Hecatombaeone* ordirentur, quem olim a *Gamelione* supputauerant. Et ne quidem *Olympiorum* initia antiquissima ab *Hecatombaeone* procedebant, sed a *Thargelione*, si fragmento *scholiorum* in Μεθομηρικὰ fides habenda sit. Vtcunque tamen absurde, ita certe de *anni* veteris *initio* censuit auctor, cuius fidem secutus est hoc in loco *Dionysius*. A die *Thargelionis* φθίνοντος ὀγδόῃ, (quae ordine erat mensis illius XXIII.) dies numerat ad *finem* illius *anni* in vniuersum XXXVII. quae ad *Scirophorionis* finem pertingunt, pro calculo *Metonis*. Nempe ad *solstitium* dies XVII, inde autem XX ad anni *exitum*. Sic enim habet: [5] περιτ]αὶ δὲ ἦσαν αἱ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ἐκπληρῶσαι μετὰ τὴν τροπὴν εἴκοσι ἡμέραι. Sic ergo anni exsulum *Troianorum* cum anno *Attico Metonis* et *Eteo*

§. 2. Inde factum, vt *annum Atticum* ab *Hecatombaeone Attico* exorsus fuerit *Dionysius*. Sed e *Paragemate* alio, quod *Aestatem* contulerit in *Vere Thucydideum*.

4 Diss. I. de *Cycl.* n. 4.

5 L. I. c. 63.

Olympiadum conuenient accuratissime. Sed anni *tempestatis* aliter censuit idem auctor, quam pro *Parapegmate Metonis*. Supremos enim anni *Metonici* menses pro *aestiuis* habuit, quos *Veri* assignauit ipse *Meto*. Diem enim *Thargelionis* praedictum XXIII. 6 τρίβει ἤδη τελευτῶντι. Male hoc in loco pro θέρει reponendum censuit 7 *Petauius*. Sic enim rursus 8 μεσούσης θερείας *Troianos Laurentum* venisse scribit, et *Lauinium* condidisse 9 τὸν δεύτερον ἀπὸ τῆς ἁλώσεως ἐκπληρώσαντες ἐνιαυτόν. Quod scilicet *Thargelion* finis esset *anni* a *capta* Troia *secundi*, quo *mari* iam *aperto*, in *Laurentem* agrum appulerint. Nam alioqui annum *suae Epochae* (qua Cyclo *Metonico* innitebatur, qui *Hecatombaeonem* mensem anni sui *primum* numerabat) *secundum* nondum *expletum* agnouit. Mox enim addit de *Aenea*: 10 τὴν μὲν ἑξῆς ἐνιαυτῷ, τρίτῳ δὲ ἀπὸ τῆς ἐξόδου, Τρώων ἐβασίλευε μόνον. Alius hic annus erat ab eo, quo *secundum* ab ἁλώσει annum *expletum* agnouerat, quique illum ἑξῆς sequebatur, quem *tertium* nihilominus numerat, qua anni tertii initium processit ab initio *Hecatombaeonis*. Medio ergo spatio inter diem *Thargelionis* praedictum fine *Scirophorionis* concludenda erit μεσοῦσα illa θερεία. Quod scilicet, *Templis, caeterisque Lauinii publicis ornamentis* ad *finem* vsque perductis, prima regni mentio occurrat. *Lauinii* certe vrbis ortum ad *tertium* a *Troianae* vrbis excidio annum, pro *Dionysii* mente, referendum esse, non est profecto, cur dubitemus. Haec autem *aestas*, quae ab *Hecatombaeone* censetur, alia tamen ab ea fuisse videtur, quae Cycli *Metonici initio* a *Metone*, Cycli *auctore*, fluxit, qualisque constituta est in *solari* Metonis *Parapegmate*, quod Cyclo eiusdem *lunari* respondebat. *Aestas* enim illa *Metonis* qualis fuerit, docet *Thucydides Metonis* ipsi *coaeuus*, quique a *primo* Cycli Metonici *anno* historiam *sui temporis* inchoauit. Hanc autem, de qua nunc agimus, *aestatem Veris* nomine, non *aestatis*, designat *Thucydides*, qua quidem anni *quadrantem* aestatis nomine insignit. Non me quidem fugit, *aestatis semestris* ambitu hos etiam menses *vernales* apud illum contineri. Sed ne quidem ita recte dixerimus, *aestatis finem Scirophorione* concludi posse, nedum *Thargelione*, quod tamen vidimus his locis agnouisse *Dionysium*. Nam *Scirophorione* expleto, *tres* alii praeterea supererant *menses* ad extum *aestatis Thucydideae*, quorum *primus* fuerit θέρους ἀρχομένου, *secundus* μεσοῦντος, *tertius* τελευτῶντος. Pro hoc ergo exemplo *tertius* vltimusque *Vernae* quoque tempestatis mensis *Veri* proinde τελευτῶντι fuisset assignandus, qui *Scirophorion* erat, non *Thargelion*. Quomodo ergo ad *finem* vernalis suae aestatis *Thargelionem* retulit *Dionysius?* Non alia, vt videtur, de causa, quam quod *vernalem* hanc *quadrantem quadrimestrem* fecerint,

6 Ibid.
7 Doctr. Temp. L. IX. c. 29.
8 Ib.
9 Ib.
10 L. I. c. 64.

fecerint, vt alibi probauimus, *Athenienses*. Sic enim in *aestatis finem* quadrabit dies *Thargelionis* XXIII. Erat enim certe hic annus *excidii Troiani*, pro nostris Cycli *Metonici* tabulis, *intercalaris*. Alterius ergo solaris *Parapegmatis* alteram hanc *aestatem* fuisse necesse est, quam *Metonici*, nisi forte *Parapegma* suum correxerit ipse *Meto*. Nec multo proinde ante annum Cycli *Metonici* CII. (quo loco Cycli *Metonici* suffectus est *Calippicus*) haec obseruauit vetus auctor, e quo haec excerpsit *Dionysius*. Tum scilicet, cum obseruati a Metone *solstitii Cyclorumque Metone* antiquiorum *memoria* penitus intercidisset. Nec enim alioqui haec epochae *antiquissimae* tempora fortassis ad Cycli *nuperi* leges exegisset auctor ille *Dionysii*. Hoc ergo *initium* habendum est anni *Dionysiani Graeci* antiquissimi, et quidem *commune* illud cum annis *Olympiadum*, qui etiam ipsi incipiebant ab *Hecatombaeone*.

Romani autem anni, quem cum hoc *Graeco* contendit *Dionysius*, aliud erat *exordium*. Omnino tamen ab illis obseruandum, quibus consilium erat *Annales* contexere *Romanos*. Et vero *Annalibus* istiusmodi sua pleraque accepta refert noster *Dionysius*. Sed *Romanorum* Annalium nullos fuisse verisimile est, qui a *Solstitio* annum *Ciuilem* ordirentur. Ab anno V. C. *Varroniano* 600 mense *Ianuario* inibant *annui Magistratus* gestorum annuorum *Eponymi*, cum iam eodem esset inter menses *Ianuarius*, quo hodieque, *situ*. Ab *Idibus Martiis* procedebant etiam, cum scriberet *Fabius Pictor*, quem pro *Scriptorum antiquissimo* habet *Liuius*. A *Kalendis Martiis* incipiebant anni *Cyclici* ab eo saltem *tempore*, quo locum *Ianuarii* mutabant *Decemuiri*, si quidem *illud* potius *initium* agnoscere maluerint *Annalium* conditores, qui *antea* vixerint, quam *mos* receptus esset gesta *Annalia Magistratuum* annuorum nominibus insigniendi. Sed ab *Vrbis Conditae Natali* (qui dies erat *Kalendarum Maiarum* XI.) processisse consentaneum est annos *Vrbis Conditae*, ab eo saltem *tempore*, quo in vsum *Ciuilem* Epocha illa recepta est, quae tamen non admodum erat antiqua. *Suo* autem certe *Seculo Natalem* illum solenniter obseruatum testatur ipse 11 *Dionysius*. Et sane cum *coloniae* ab *Albanis* deductae *Romam* tempus pro *Romanae Historiae* Epocha habeat; non aliunde illum *Romanos annos* supputasse verisimile est. Idque sane innuunt tot sequentes illius notae *anni*, non, vt antea, a *Solstitio* deducti, sed a *Vere*. Loca illius huc spectantia saepius occurrunt, quam vt impraesentiarum in medium afferantur.

§. 3. Annus *Romani* aliud erat exordium a *Vere*.

11 *Dionysius* L. I. c. 88.

Caeterum omnis illa, de qua agimus, *Dionysii* Chronologia inde potissimum pendet, vt annus vrbis *Romanae* natalitius recte, pro illius sententia, constituatur. Hinc enim ordiuntur

§. 4. Annus *V. C.* pro *Dionysii Ca-*

roniſque omnes, ſeu antrorſum, ſeu retrorſum, ducti numeri. Dicimus
mente ergo, non alium eſſe illum, quam quem Nos pro *Catoniano* ha-
primus bemus, *Olymp.* VII. 1. *deſinentem.* Idque tot locis, tamque di-
erat Ol. $7\frac{1}{2}$ non ſertis, teſtatur ipſe *Dionyſius*, vt mirum ſit, de eo dubitare po-
$\frac{6}{7}\cdot\frac{4}{\Gamma}$ tuiſſe [12] *Scaligerum et Petauium. Romulum* et *Remum Roma*
vt [13] ἔτους ἐνεστῶτος πρώτου τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκα στάδιον Δαί-
vole- κλῆς Μεσσήνιος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Χαροπῦ ἔτους τῆς δεκαετίας πρώτου.
bant Sca- Rurſus per *Catonis* rationes, qua cum *Graecis Eratoſthenis* Chro-
liger et nographiis a ſe comprobatis conferrentur, vrbis *natalem* dicit
Peta- [14] κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος πίπτειν τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. Iterum:
uius. [15] πᾶσα ἀνάγκη τὸν πρῶτον ἄρξαντα τῆς πόλεως Ῥωμύλον ἔτει πρώτῳ τῆς
12 *Scal.* ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, ἄρχοντος Ἀθήνησι τῆς
L.V.Em. δεκαετίας Χαροπος ἔτους πρώτου. [16] Denique: ἐτειχίσθη μὲν ὖν ἡ πόλη
Temp. .... ἐπὶ τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. Totieſne lapſum in primaria
13 L. I. Operis *Epocha* credemus *Dionyſium*, nec tamen a ſeipſo diſſen-
c. 71. ſiſſe? Ex his locis omnibus manifeſtum eſt, *Palilia* Vrbis *Roma-*
14 L. I. *nae* Natalitia illius anni *Iuliani* fuiſſe, qui *Olymp.* VII $\frac{1}{2}$ reſpon-
c. 74. derit. Pro eodem exemplo *reliquorum* Regum *initia* deſignat
15 L. I. illis *Olympiadum* annis, qui *priorem* in annis *Iulianis* locum occu-
c. 75. parint, vt in noſtris Epochae *Catonianae* Tabulis vel intuenti
16 L. II. conſtabit. *Numae* ſucceſſionem *Olymp.* XVI $\frac{3}{4}$ in Epocha *Cato-*
c. 2. *niana* appoſuimus. Et *Olymp.* XVI. 3. apponit *Dionyſius. Tulli Hoſtilii* initium Nos in eadem Epocha *Olymp.* XXVII $\frac{2}{3}$ aſſignauimus.
Et *Olymp.* XXVII. 2. *Dionyſius*, pro initio anni *Romani. Anci*
Marcii exordium Nos ad *Olymp.* XXXV $\frac{2}{3}$ retulimus. Nec ſe-
cius ad *Olymp.* XXXV. 2. ipſe *Dionyſius. Tarquinii Priſci* Nos
annum primum *Olymp.* XLI $\frac{2}{3}$ tribuimus. *Olymp.* XLI. 2. *Dionyſius. Seruii Tullii* introitum *Olymp.* $\frac{50}{51}\cdot\frac{4}{\Gamma}$. Nos locauimus. Eundem *Dionyſius Olymp.* L. 4. Denique *Tarquinii Superbi* Regnum Nos ab *Olymp.* $\frac{61}{62}\cdot\frac{4}{\Gamma}$. inchoauimus. *Dionyſius* ab *Olymp.* LXI. 4. Nec aliter ſe res habet in Chronologia *Conſulum.* Primos *Coss. Olymp.* LXVIII $\frac{1}{2}$ ſtatuit Tabula noſtra *Catoniana. Olymp.* LXVIII. 1. *Dionyſius*, tam L. I. quam etiam, vbi de illis agit ex profeſſo. Sic et in *reliquis* quoque Coſſ. reſpondent anni *Olympiadum primi*, quos *quarto* quoque anno *Dionyſius* cum *Conſulibus* committit. Idem *Dionyſio* ſolenne eſt, cum annum *Vrbis conditae* deſignat, vt non *vno* duntaxat anno diſcrepet ab Epocha *Varroniana*, vt volebat *Petauius.* Id quod ſane manifeſtum erit, ſi ſitus *eorundem* in vtraque Epocha *Coſſ.* expendatur. Is *ſitus* neſcio, an aliunde melius conſtitui poſſit,
17 *Scal.* quam ex illo ipſo loco, vnde contrarium elicuit tam [17] *Scaliger*,
Em. quam [18] *Petauius.* Conſules *A. Virginium Montanum* et *T. Veturium Geminum*, ad annum refert Epochae ſuae *Catonianae*
Temp. L. V.
18 *Pe-*

260. $7\frac{1}{72}\cdot\frac{4}{\Gamma}$. Παραλαμβάνυσι (inquit) τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν ... ἄρχοντος τοῦ Doctr. Temp. L. IX.
Ἀθήνησι Θεμιστοκλέους, ἐξηκοστῷ καὶ διακοσιοστῷ μετὰ τὴν κτίσιν ἔτει, μελλούσης εἰς τὸπιὸν τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος. Dixi iam, annum *Dionyſii Romanum* a *Vere* cenſeri. *Perpetuum* nempe illum *annum*, quem pro *norma* habebat *Romanorum annalium*; non autem *mutatitium* illum, quo *annui* inibant *Magiſtratus*, qui *aliis aliiſque* temporibus *alius* erat atque *alius.* Hic certe *alius* eſſe non potuit, quo Epocha *Vrbis conditae* numeranda erat a *Natalitiis* vrbis *Palilibus*, vt numerauit, hoc in loco, *Dionyſius.* Sic anno *Olympiadis vltimo* hi inierint *Conſules*, vt in noſtris conſtituuntur *tabulis.* Recte ergo ad annum *Graecum* ſequentem, ſed qui illis iisdem *Conſulibus* inchoandus erat, *Olympiadem* LXXII. retulit *Dionyſius.* Sed *praeter* morem ſuum, qui annis *Olympiadum* illis *Conſules* tribuere conſueuerat, non qui coeperint *conſtitutis* in Magiſtratu *Conſulibus*, ſed quibus *decurrentibus* inciderint *Palilia*, et quorum *Vernis* menſibus (qui ad *Olympiadum* annos ſpectabant *deſinentes*) inierint ipſi *Conſules.* Recte ergo, et plane pro more ſuo, *Conſules* ſequentes ad ipſam *Olympiadem ſequentem* LXXII. retulit *Dionyſius*, quod illius *Olympiadis* anno I. ad *exitum* vergente, *Conſules* anni *Catoniani* 261. *inierint.* Male autem *Dionyſium* in hanc ſententiam intelligit *Petauius*, quaſi *Conſulibus* anni *Catoniani* 261. in Magiſtratu *conſtituiis Olympias* LXXII. fuiſſet celebrata. Nuſpiam hoc dicit, nec quod tantundem valet, *Dionyſius.* Imo ne quidem potuit. Sed nec ipſe, ſi quidem animum attentum habuiſſet, *Petauius.* Anno enim Periodi *Iulianae* 4222. concurrit maxima ex parte annus *Catonianus* 260, vt e noſtris conſtat ad oculum *tabulis.* Eodem autem anno *medio Olympias* initur. Proinde neceſſario anno *Catoniano* 260. *Inibant* quidem anni ſequentis *Conſules* Calendis *Septembribus* citius *ſolito*, vt obſeruauit ipſe *Dionyſius.* Proinde hoc *eodem* anno *Iuliano.* Sed ne quidem ita niſi *poſt* peracta *Olympia.* Victos autem hac *Olympiade* ab his *Conſulibus Sabinos* ait *Dionyſius*: quod veriſſimum eſſe potuit, ſi *poſteriori* anni *Conſularis* parte victoriam *Conſules* fuerint conſecuti. Idque ſane veriſimillimum eſt. Hos ergo *Coſſ.* anni *Catoniani* 260. *Olymp.* $7\frac{1}{72}\cdot\frac{4}{\Gamma}$. aſſignandos eſſe, pro mente *Dionyſii*, conſtat ex hoc ipſo *Dionyſii* loco. Iidem *Coſſ.* anni *Varroniani* 260. *Olymp.* LXXI $\frac{2}{3}$ in noſtris occurrunt *Tabulis.* Diſcrimen integri *biennii* contra quam credidit *Petauius.* Inde de *reliquis* annis ſtatuendum, cum in hoc ſaltem anno *Graecos* ambos teneamus, qui *Romano* reſponderint, pro mente *Dionyſii.* Sic et [19] *Liuius* de anno *Romano Varroniano* 546. *Olympiae ludicrum ea Aeſtate futurum* ſcribit. Idem plane illud, quod
19 *Liv.* XXVII.

τὸπιὸν ἔτος appellat *Dionyſius*, cum *Graecus* annus *Aeſtate* inierit. Simile exemplum habet *Dionyſius* in anno *Catoniano* 270. quo *Coss*, erant *L. Aemilius Mamerci* f. et *Caeſo Fabius Caeſonis* f. Παραλαμβάνεσι τὴν ὑπατείαν κατὰ τὸ ἑβδομηκοσὸν καὶ διακοσιοσὸν ἔτος ἀπὸ τῦ συνοικισμῦ τῆς Ῥώμης. *Decimus* hic erat annus ab anno iam memorato. Accurate admodum. Proinde *ſuperioris* anni 269. *Coss.* ἐνιαυτῷ τῆς ἑβδομηκοσῆς καὶ τετάρτης Ὀλυμπιάδος ἐνεσώσης. Alia haec forma eſt ab illa μελλούσης εἰς τὸπιὸν Ὀλυμπιάδος. Sed plane talis, vt in annum ab ea IX. quadret accuratiſſime. *Octaui* enim anni commiſſio eadem cum annis *Olympiadum*, quae fuerat anno Vrbis *Catoniano* 260. Haec autem nota eſt anni proxime *ſequentis*. Forma μελλούσης annum Olympiadis primum *ſecuturum*, ἐνεσώσης *praeſentem* indicat. Ita ſcilicet, vt anno *Olympiadis exeunte* initus fuerit ille *Conſulatus*, quae forma eſt in *Dionyſio* receptiſſima. Caeterum in anno *Catoniano* 300 ſententia *Dionyſii* adhuc manifeſtior eſt. Sic enim ſcribit: Ἐπὶ δὲ τῆς ὀγδοηκοσῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος, . . . ἐτῶν τριακοσίων ἐκπεπληρωμένων ἀπὸ τῦ Ῥώμης συνοικισμῦ, Ποπλίῳ Ὁρατίῳ καὶ Σέξτῳ Κοϊντιλίῳ δεδεγμένων τὴν ὕπατον ἀρχήν etc. Anni 301. initium eſt, quod 300. *expleto* ſequebatur. Hoc ergo Olympiade LXXXII. fuiſſe docet. I. nimirum illius *Olympiadis* anno, pro more *Dionyſii* receptiſſimo. Sic erit annus ille *Olymp.* LXXXII $\frac{1}{2}$ qui in Epocha *Varroniana* 303. pari et ipſe *biennii* ſpatio ab eo diuerſus. Multa et alia exempla ſimilia in Epocha *Catoniana* [20] alibi obſeruauimus. Maxime autem omnium clarum eſt, quod et *Dionyſio* compertiſſimum erat, anni, quo Opus elaboratiſſimum *edidit* in publicum. Is erat, quo Conſulatum geſſerunt *Claudius Nero II.* et *Calpurnius Piſo*. Hunc ſupputat ille 745. Rectiſſime, pro Epocha, quam ſequebatur, *Catoniana*. Idem tamen 747. numerabatur in Epocha *Varroniana*.

20 Diſſ. X. de *Cycl.* §. 102.

§. 5. Fefellit *Scaligerum* et *Petauium* annus Decemuirorum *tertius*, qui locum habebat in Epocha *Catoniana*, non

Vrgent autem Viri docti in contrarium, quae docet ipſe *Dionyſius*. Ait enim, annum *excifae* a *Gallis* Vrbis a *Regifugio* fuiſſe 121. et proinde *Vrbis Conditae* 365. Haec vera eſſe non aſſerit tantummodo, ſed probat etiam e *Tabulis* ſui temporis *Cenſoriis*. Addit etiam *Dionyſius* tum *Archontem*, ferme omnium conſenſu, *Pyrgionem*, qui Magiſtratum illum geſſit *Olymp.* XCVIII. I. Suffragatur *Dionyſio* in *Archontis* tempore etiam *Diodorus*. In nomine diuerſus, quod, qui *Pyrgio Dionyſio* eſt, eundem *Diodorus* appellet *Pyrrhionem*. Negant haec Viri docti vtraque ſtare poſſe, vt vrbs anno 365. *excifa* fuerit et *Olymp.* XCVIII. I. ſi *Olymp.* VII. I. *Natalitia* habuerit *Palilia*. Alia ergo quaerunt effugia, quibus *Dionyſii* errorem emendent, erroriſque cauſam explorarent. Fruſtra omnia. Vera enim omnia reperientur in noſtris *Tabulis* pro *Dionyſii* mente

mente concinnatis. Conueniunt ibi *Natalitia Palilia Olymp.* VII. I. in σελίδι *Catoniana*, et *Gallorum* ἔφοδος in *Vrbis* annum *Catonianum* 365. et *Olymp.* XCVIII. I. *deſmentem*. Loquitur autem *Dionyſius* non de ἁλώσει, ſed de *Gallorum* ἐφόδῳ. Sed fefellit viros Eruditiſſimos annus *Decemuirorum* tertius, qui locum habebat in Epocha *Catoniana*, vt probauimus, non item in *Varroniana*. A *Dionyſio* certe accenſitum eſſe luculentiſſimis ipſius *Dionyſii* teſtimoniis probatum [21] dedimus. Inde factum oſtendimus, vt his temporibus uno *auctior* fuerit Epocha Vrbis Conditae *Catoniana*, quam *Varroniana*, quaſi vno anno fuiſſet etiam *antiquior*. Inde praeterea factum, vt, qua Epochae *fixae* Olympiadum committenda erat Epocha illa *Catoniana*, vno anno *citius* inceptura *videretur* propter annum illum *inſititium*, quam alioqui oporteret. Proinde ſi ab anno VII. *Olympiadis* I. procedebat per ſeipſam Epocha *Catoniana*, hoc anno addito ab anno praecedenti *Olymp.* VI. 4. inceptura videbatur. Perperam autem inde colligunt Viri Maximi, eandem fuiſſe Epocham hanc *Dionyſii Catonianam* cum *Capitolina*. Hoc vt efficiant, vnum annum e *Regum* rationibus *demendum* cenſuerunt, et annos proinde illis in vniuerſum 243 tantummodo tribuendos. *Solino* quidem duce, ſed *numero* a Solini *mente* vitiato. Sed annos 244 exhibet ipſo illo in loco, quo Epocham *vrbis* [22] e *Commentariis cenſoriis* colligit *Dionyſius*. Et ſummas tradit Regum *particulares* cum ſumma illa *vniuerſali* examuſſim conſentientes. Idem repetit fine Libri IV. et initio V. verbis diſertiſſimis. Quae adeo manifeſta, totieſque repetita, mirum eſt non occurriſſe viris oculatiſſimis. Contra nos *duorum* annorum ab Epocha *Varroniana* diſcrimen a *Dionyſio* obſeruatum ſatis, niſi fallimur, euicimus. Hoc loco *tertius* erat annus ab illis non animaduerſus, *triplici Dictatura* omiſſa, ad perpetuum *biennii* diſcrimen redigendus.

21 Diſſ. X. de Cycl. §. 86.

22 L. I. c. 84.

Age ergo iam videamus, haec vrbis *Natalitia Palilia* quomodo ſint, pro mente *Dionyſii*, cum ſuperiori *Troiae excifae* Epocha nectenda. Illa potiſſimum de cauſa, quod in hoc nexu minus *ſibi*, quam *ſoler*, conſentaneus videatur ipſe *Dionyſius*. Annum hunc eundem eſſe [23] cenſet cum *Charopis* Archontis *Attici* decennalis I. Idque non vno in loco, ne pro *exemplarium* vitio habeatur. Quod tamen verum eſſe non poteſt de Epocha, quam ſequitur *Dionyſius*, *Catoniana*. Archontem enim annuum primum *Creontem* omnes, vt opinor, ad *Olymp.* XXIV. 2. referunt. Quod ſi verum, id quoque verum eſſe conſtabit, *Archontis* decennalis *nullius* annum I. cum *Olymp.* VII. I. concurrere poſſe. Cum rationibus *Varronianis* conſtat accuratiſſime, vt e Tabulis apparet noſtris de *Cyclis*

§. 6. Annus *V. C.* pro mente *Dionyſii* a capta *Troia* numeratur non 432. ſed 433. [23] L. I. c. 71. L. I. c. 75.

Diſſer-

Dissertationibus subiectis. Ibi enim *Charopis* annus 1. *Olymp.* VI. 3. assignatur. Hoc itaque e rationibus *Varronianis* desumtum *Catonianis* suis perperam accommodauit *Dionysius*. Alius illius error est, quod eundem crediderit cum anno ab Excidio
24 L. I. c. 71. *Troiano* 432. Sic ipse: [24] Τῷ δ' ἑξῆς ἔτει τῆς Νομίτωρος ἀρχῆς, δευτέρῳ δὲ καὶ τριακοστοστῷ μετὰ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν, ἀποικίαν στέλλαντες Ἀλβανοὶ. Ῥωμύλος καὶ Ῥώμη τὴν ἡγεμονίαν αὐτῆς ἐχόντων, κτίζουσι Ῥώ-
25 L. II. c. 2. μην, ἔτους ἐνεστῶτος πρώτου τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. Iterum: [25] Ἔτει χιοστῇ μὲν ὖν ἡ πόλις ὑπὸ τούτων τῶν ἐνιαυτῷ δευτέρῳ καὶ τριακοστῷ καὶ τετρακοσιοστῷ μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν, ἐπὶ τῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. Sic loquitur vtrobique, quasi ipso illo anno 432. *labente* vrbem *Romulus* condidisset. Paulo tamen aliter *Catonis* sui sententiam repraesentat: Ἔτεσιν (inquit) ἀποφαίνει δυσὶ καὶ τριάκοντα καὶ τετρακοσίοις ὑστερῶσαν τῶν Ἰλιακῶν. Tot annis *recentiorem* statuit *Cato* clade *Iliaca* esse *Romam*. Ipso illo *anno*, qui ab *Ilio* capto 432. erat, *conditam* esse *non* statuit. Nec sane statuisse verisimile est. *Annorum numerum* collegisse videtur e *Regum* successione ducta ab *Aenea* vsque ad *Amulium*, cuius annum vltimum repererat a *Troia* fuisse 432. Inde recte collegit *Cato*, *Romam*, quae, *mortuo* tandem *Amulio*, condi coepta est, rebus ad *Troiam* gestis fuisse annis 432. iuniorem. Et quidem numerum illum explent successionum anni, vt illos in Tabulis repraesentauimus. Ita scilicet, vt annus *Amulii* XLII. vltimusque a *Troia* numeretur 432. Hos autem numeros accepit a *Catone Dionysius*, quibus proinde respondere oportet *Graecae Chronographiae* numeros, quos hausit ipse e Canonibus *Eratosthenis*. Sic, inquam, explent, vt annus *Amulii* XLII. (qua Cycli *Metonici* modo illum *Dionysius* arcessit ab *Hecatombaeone*) illum ipsum annum *Iulianum* medium attingat, cui apponitur in nostris *Tabulis*. Quocirca illo anno nulla sunt vrbi condendae commoda *Palilia*: quippe quae *priori* anni *Iuliani parte* continebantur, quae spectabant ad *Amulium*. *Numitoris* certe *annum* fuisse, quo vrbs *condebatur*, aliumque ab vltimo *Amulii*, monet, vbi supra, *Dionysius*. Et sane post *Amulii* vltimum (qui *Scirophorione* exeunte terminabatur) *prima Palilia* sunt, quae *primo* Numitoris *anno exeunte* contigerunt, et ad *proximum* spectabant annum *Iulianum*. Haec e *Catone Latinisque*, quibus vsus est *Cato*, monumentis, ad quae tamen exigenda sunt, quae cum illis committit ex *Eratosthenis* Canonibus ipse *Dionysius* in *Graecorum* suorum gratiam. Firmat autem, quae diximus, *Solinus*, Auctor et ipse, qualis erat *Cato*, *Latinus*, qui tamen postea vixit, quam cum *Latinae* successionis serie *Graecas Eratosthenis* rationes contuliisset *Dionysius*, ne dubitemus, vtrasque illum reperisse
26 *Solin.* sibi inuicem consentientissimas. Sic ergo ille: [26] *Collatis igitur*

nostris et Graecorum temporibus, inuenimus incipiente Olympiade Polyhist. *septima Romam conditam, anno post Ilium captum quadringentesimo trigesimo tertio.* c. 2. *Quippe certamen Olympicum, quod Hercules in honorem ataui materni Pelopis ediderat, intermissum Iphitus filius eius restaurauit, post excidium Troiae anno quadringentesimo octauo. Ergo ab Iphito numeratur Olympias prima. Ita, sex mediis Olympiadibus interiectis, quibus singulis anni quaterni imputantur, cum septima coeptante Roma condita sit, inter exortum Vrbis et Troiam captam iure esse quadringentos annos et triginta tres constat.* Conuenit etiam in numero annorum 433. Auctor commentitius *de Progenie Augusti*, sub nomine *Messalae Coruini*. Ex hoc ipso, vt videtur, *Solini* loco, quem proinde talem in *coaeuis* sibi Codicibus repererit, qualem nos descripsimus. Easdem hasce, quas et *Dionysius* secutus est, *Catonis* fuisse rationes manifestum est. Ad eundem referunt Olympiadis VII. 1. *vrbis Natalem*. Et e *Graecis Romanisque* temporibus inuicem collatis fidem faciunt pariter ac *Dionysianae*. Nec enim *primum* fuisse *Dionysium*, qui *Romanorum* tempora cum *Graecis* contulerit, docuit in praecedentibus ipse *Solinus*. Verba sunt: *Nepoti et Lutatio opinionem Eratosthenis et Apollodori comprobantibus*. Deerant, ni fallor, verba illa: *Olympiadis septimae anno primo Nepoti* etc. Hanc enim *Eratosthenis* sententiam fuisse docet *Dionysius*, et verba *Solini* alia, quae modo recitauimus, de *Graecis Latinisque temporibus* inuicem *collatis*. *Catonis* ergo tempora cum *Graecis Eratosthenis* contulerat ante *Dionysium Nepos*, et postea *Lutatius* cum Chronicis *Apollodori*, qui *Eratosthenem* excoluit, si tamen alius fuerit ille *Lutatius* a Consule *Lutatio Marii* collega, qui etiam scripsit sui temporis *Historias*. Id si verum, *Nepotis* scripta videre potuit *Dionysius*, qui *Eratosthenem* contulerat, non item *Lutatium*, qui *Apollodorum*. Conueniunt huic *Catonianae* Epochae verba *Solini* sequentia, si tamen *sententiam* Auctoris potius, quam *verba*, attendamus. Consulatus ille *C. Pompeii Galli* et *Q. Verannii Nepotis* anni erat *Varroniani* 802. proinde *Catoniani* 800. non 801. vt ibi male legitur. Illo anno *Olymp.* CCVII. celebratam rectissime testantur. Proinde finis *Olympiadis* CCVI. Tollantur pro sex Olympiadibus anni 24. sic 800. (non 801.) annorum *primus* in annum *Olympiadis* VII. 1. conueniet, pro sententia *Solini*. Haec autem obiter, quae tamen eo spectant, vt ad Epocham *Catonianam* hosce *Solini* numeros, sententiamque *Dionysii* pertinere probaremus. Fauet praeterea, vt dixi, *Dionysius*, dum ad 1. *Numitoris* annum *vrbis* exordium refert, qui erat a *Troia* 433. non autem ad vltimum *Amulii*, qui erat reuera tantummodo 432.

Itaque

§. 7. Hinc probatur, ſpatium verum inter *Troiae* excidium et primam *Olympiadem* annorum fuiſſe 408 ſolidorum, ſecundum calculum *Eratoſthenis* et *Apollodori*: non 406, aut 407. vt volunt alii. Item ex *intervallis* in Cyclo *Metonico*, quem obſeruauerat Auctor *Dionyſii*.

Itaque in *Graeca* quoque Chronologia ſpatia illa neceſſaria ſunt, quae efficiant, vt anno ab excidio *Troiae* 433. itemque *Olymp.* VII. 1. *exeuntibus*, prima ſtatuantur nouae vrbis *Palilia*. Annum, cuius ratio hic habetur, iam vidimus fuiſſe *Metonicum*. Et *Cycli Metonici* ſitum talem neceſſarium euicimus, qui efficiat, vt annus ipſe excidii *Troiani* idem Cycli fuerit VIII. Mox etiam exemplum aliud daturi ſumus, vnde conſtabit, Palilia *Varroniana Olymp.* VI. 3. deſinentis in annum Cycli *Metonici* incidiſſe CXXXV. Tales enim *Cyclos* adhibebant *veteres*, qui *Dionyſio* noſtro et *Plutarcho* hac in cauſa praeiuerint. Hunc *ſitum* efficient quinque Cycli *Metonici* integri ante *primum* a *Metone* ipſo inſtitutum προληπτικῶς numerati, quorum ſinguli annorum fuerint CLII. Efficient illi in vniuerſum annos 760. Numerentur ergo anni ad cladem *Troiae* 8. Tum deinde 86 *Olympiadum* anni 344. Confient anni 352. Supererunt anni 408. ad praedictum numerum 760 complendum neceſſarii inter annum, quo *Troia* exciſa eſt, primamque *Olympiadem*. Sic reſpondebunt ambo illa phaenomena admodum accurate, vt e *tabulis* noſtris ita diſpoſitis apparebit. Sic ergo intelligenda erunt verba *Solini*, quibus *Olympia* reſtaurata fuiſſe docet *anno* poſt excidium *Troiae quadringenteſimo octauo*. Non ſcilicet, vt illo ipſo anno *labente* celebrata exiſtimentur, vt verba eius innuunt; ſed potius, vt poſt annum illum *completum*, anno a *Troia* exciſa 409. ineunte *Iphitus* illa reſtaurarit. Hoc poſtulant rationes auctorum, quorum fidem ſequitur hac in cauſa *Dionyſius*, recte intellectae; vt talis eſſet, qualem deſcripſimus, diſpoſitio Cyclorum *Metonicorum*. Totidem etiam annos inter *Troiam* primamque *Olympiadem* numerat bis *Euſebius* Praep. Euangel. X. 9. nec errore vllo, vt e ſummis colligitur *particularibus*, e quibus *vniuerſalis* illa ſumma conflatur. Non me fugit, aliter eundem in *Chronico Euſebium* ſupputare, ex *aliis* nimirum *auctoribus*. Fauet item noſtro calculo auctor *Euſebio* melior *Diodorus*, in locis accuratiſſimis. In *praefatione* ſupputat ab *Ilio* exciſo annos LXXX ad reditum *Heraclidarum*, inde autem ad primam *Olympiadem* annos CCCXXVIII. Rectiſſime. Et quidem ex *Apollodoro*, et regum *Lacedaemoniorum* διαδοχῇ, quae locum habent vel praecipuum in Canonibus *Eratoſthenis*. Vterque auctor eſt, e quo has *Graecorum Romanorumque* temporum commiſſiones teſtatur emanaſſe *Solinus*. Imo illas regum *Lacedaemoniorum* διαδοχὰς normam vel praecipuam fuiſſe Chronographiarum ab *Eratoſthene* et *Apollodoro* elaboratarum docet *Plutarchus* in *Lycurgo*. Sic etiam numeraſſe videtur auctor *Ioannis Tzetzis*, cum a *Troia* ad *Olympiades* annos numerat 418. pro mente *Diodori*. In eo tamen errauit ipſe *Tzetzes*, quod, cum a *Troiani* belli *initio* numerum

merum illum arceſſiuiſſet *Diodorus*, *Tzetzes* ab *exitu* vrbiſque *excidio* ductum exiſtimarit. Huc ergo potius exigendos alios *Diodori* numeros exiſtimo a nobis adductos in notis ad Μεθομηρικὰ, quam vti tum fecimus. Huc item exigendos *Eratoſthenis* numeros apud [27] *Clementem Alexandrinum*. Nam et ibi quoque, pro ſententia *Eratoſthenis*, anni ad reditum *Heraclidarum* a *Troia* ſupputantur 80. Inde ad *Ionicam* coloniam 60. Tum deinceps ad tutelam *Lycurgi* 159. Ἐπὶ δὲ προηγούμενον (inquit) ἔτος τῶν πρώτων Ὀλυμπίων, ἔτη ἑκατὸν ὀκτώ. Sic enim recenſentur ad *annum*, qui *Olympia* prima *praeceſſit*, anni 407. Erit ergo annus ipſe, qui *Olympia* proxime praeceſſit, a *Troia* 408. quo *exeunte*, mox anni a *Troia* 409. *initio* prima celebrata fuerint *Olympia*. Verus ergo hic eſt, quem dedimus, calculus. Saltem pro ſententia *Dionyſii vera*, vtcunque diuerſa videantur eiuſdem *verba* de anno ab excidio *Ilii* 432. quo iacta fuerint vrbis *Romanae* fundamenta.

[27] *Clem. Al. Str.* I.

§. 8. *Roma condita Palilibus anni* I. *Numitoris*, pro ſententia *Dionyſii*. Cur *Veri* Παλίλια accenſuerit idem *Dionyſius*.

Nexus ergo harum duarum formarum hunc ſe habebat in modum. Qua haec ſucceſſio annis *Metonicis* claudenda erat, qui *initium* habebant ab *Hecatombaeone*, *Amulii* annus XLII. idemque regum *Albanorum* vltimus, *Olympiadis* VI annus erat 4. Cum eo terminabatur annus a *Troia* 432. Primus ergo *Olympiadis* VII. annus a *Troia* 433. erat, et *Numitori* tribuendus, quo nos *vrbis* fundamenta poſita oſtendimus, pro mente *Dionyſii*. Nempe *Palilibus*, quae *anno illo* contigerint paene *exeunte*, et *proximo*, qui ſequebatur, anno *Iuliano*. Ita factum, vt anni ἀρχομένου *Graeci*, quos cum Epocha *Romana* contendit *Dionyſius*, cum *Romanis*, quibus conferuntur, partem *minimam* communem habeant. Si quidem a *Ianuario* cenſendus eſſet annus *Romanus*, ita annum *Romanum medium* diuiderent. Qua autem *Romanus* annus a *Vere* cenſetur, ſic vltra *quartum* anni Romani *menſem* non pertingunt. Sic conſequetur, vt *Graecorum* Annalium pars longe *maxima* ad annum potius *praecedentem* referenda ſit, quam ad eum, cum quo conferuntur a *Dionyſio*. Erat enim *Graeci* anni pars illa *ſuperior* rebus *gerendis* longe commodior. Quod merito obſeruabit prudens Lector, quoties *Graecae* hiſtoriae cum *Romanis* conferuntur. Idque a *Dionyſio* perpetuo obſeruatum eſt, vt anni *Olympiadum* annorum *Romanorum initiis* reſpondeant, qua anni *Romani* a *Vere* inire exiſtimantur. Eſtque ſane rebus *Annalium* continuo narrandis, rerumque geſtarum *naturae* accommodatiſſimum *initium* anni a *Vere*, vt *Hyeme* concluderentur res geſtae *annuae*, cum ſeſe in *hiberna* recipere ſolent exercitus. Hunc enim proinde *annum* ſibi delegit *Thucydides* pro *Annalium* ſuorum *norma* potius, quam illum, qui tum quoque deſignari ſolebat per *Magiſtratus annuos*,

annuos, qui fuerit rerum *annuarum* filum abrupturus. Huic tam *diuerso* annorum *exordio* acceptum retulerim, quod *solaris* anni *Parapegma* aliud obseruarit, dum res *Romanas* narrat, *Dionysius*. Pro *Vere* enim deinceps eandem anni *tempestatem* habet, e sententia scriptorum *Romanorum*, quam pro *Aestate* habebat, dum ciuium suorum *Graecorum* fidem sequeretur, imo pro *aestatis fine*, vt in supra dictis obseruauimus. Sic item *Veris* nomen vsurpat, pro *Romanorum* sententia, *Liuius*. Ita ergo hinc intelligendus erit *Dionysius*, non quidem vt annos *Romanos* a *Palilibus* arcessiuerit, sed potius vt a *primi* mensis *Vernalis* initio. Et quidem hoc ipso anno *Iuliano*, quem vrbis *Natalitium* existimauit *Dionysius*, interfectus fuisse, pro eiusdem *Dionysii* sententia, videtur *Amulius*. Captus dicitur *Remus Lupercalibus*, quae mensi *Februario* ipse tribuit. Dies erat *Februarii* xv. vt discimus ex *Ouidio*. Tunc erat in viuis *Amulius*, qui traditum sibi a pastoribus *Remum Numitori* puniendum permisisse dicitur. Non certe anno *Iuliano superiori*. Sic enim annum XLII. suum non expleuisset, nec a *Troia* 432. qui *fratri* potius, quam *sibi*, si hoc fuisset verum, imputandus esset. Ergo hoc ipso anno *Iuliano* periisse necesse est, pro his rationibus, *Amulium*. Sic alius erit ab vltimo *Amulii* primus *Numitoris* annus, quo *Romam* conditam putat *Dionysius*, pro *vtrouis* anni ciuilis *exordio*, seu *Attici* ab *Hecatombaeone*, seu etiam a *Vere Romani*. Hic autem, vbi de rebus agitur *Romanis*, et a scriptoribus *Romanis* res narratae traduntur, de *Romano* potius *exordio* videtur intelligendus. Sic ergo intra *Lupercalia* dicta et *Palilia* caedes contigerit *Amulii*, nec, Regno *Numitoris* admodum affecto, conuersi sunt, illius (vt creditur) consilio, iuuenes ad coloniam nouam deducendam. *Moram* certe non *magnam* exigunt res illo interuallo gerendae. Imo inter *Amulii* caedem *Vrbemque conditam* ne quidem *patiuntur* verba ipsa *Dionysii*. Sic enim habent: Ἐπειδὴ γὰρ, Ἀμυλίου τελευτήσαντος, ἀνενεώσατο τὴν ἀρχὴν ὁ Νομίτωρ, ὀλίγον ἐπισχὼν χρόνον, ἐν ᾧ τὴν πόλιν ἐκ τῆς πρότερον ἐπισχήσης ἀνομίας εἰς τὸν ἀρχαῖον ἐκόσμει τρόπον, εὐθὺς ἐπενόει τοῖς μειρακίοις ἰδίαν ἀρχὴν κατασκευάσαι, ἑτέραν πόλιν οἰκίσας. Nec moram *patiuntur* alia quoque eiusdem nostri auctoris verba, quibus *Palilia* vrbis *Romanae* Natalitia ἔαρι tamen accenset ἀρχομένῳ. Sic puto saltem intelligenda, vt non vltimi fuerint mensis vernalis *Palilia*, qui *Veris* fuerit τελευτῶντος. *Primi* certe mensis *vernalis* esse vix potuit *colonia* post *Amulii* mortem successionemque *Numitoris* deducta, cum nihilominus ad *Veris initium*, quocunque demum modo supputetur, *proxime* accesserit *Amulius* saluus adhuc et superstes. Sed vero animaduertendum, ad *pecudum* sacra spectasse *Palilia*, quibus *agricolae pastoresque* περὶ γονὴς τετραπόδων ritus Eucharisticos peregerint. *Ver* autem *pecudum* sacrum *duorum* tantummodo *mensium* fuisse docet *Liuius*. Menses quidem fateor a [28] *Liuio* designari *Martium* et *Aprilem*. Nec enim alii esse possunt inter *Calendas Martias* et *pridie Calendas Maias*. Sic *posterioris* mensis fuerint *Palilia*, nec *Veri* ἀρχομένῳ aliquatenus imputanda. Ita scilicet in annis *Intercalaribus*. In annis *Communibus* aliter se rem habuisse docet *Cato*, dum hoc proprium facit annorum *Intercalarium*, vt tum *Calendas Maias* non egrederentur. *Si*, inquit, *intercalatum erit*, *K. Maiis agnos* XXX *ne amplius promittat*. Nec sane potuit annus *vrbis conditae* fuisse *Intercalaris*. Vid. Diss. de *Cycl.* x. 39. Nec *Lunares* tum *menses* fuisse verisimile est. Nec menses *Intercalares* ad *Solis* rationes aequandas adeo *antiquos* vllum scio veterum qui agnouerit, et ne quidem sciuit *Macrobius*. Quem autem *locum* in anno *Ciuili* tum tenuerit *Aprilis*, incertum est. *Seriorem* tamen tunc fuisse necesse est, cum *primus* anni *mensis* haberetur *Ianuarius* ille, qui *Martio* nuperiori respondebit. Nescio praeterea, annon de *Munychione Attico* cogitarit, dum illa scriberet, *Dionysius*. Hic erat *Athenienses* mensis *Veris* reuera *primus*, quique etiam *Aprili Iuliano* magna ex *parte* respondebit, tam in Kalendario *Metonis*, quam etiam *Calippi*, vt e nostris *Tabulis* manifestum est. Annis autem *Embolimaeis*, quibus *Ver* erat, vt alibi ostendimus, apud *Athenienses*, *quadrimestre*, primus veris mensis non *Munychion* erat, sed *Elaphebolion*. Et sane *vtriusque* generis testes *Veteres* adduximus, qui *Graecos* menses cum *Romanis* contenderent. Tam scilicet qui *Aprilem Romanum* cum *Attico* commiserint *Munychione*, quam etiam vice versa qui cum *Elaphebolione Attico Aprilem Romanum* parem fecerint. Priores Diss. II. de Cycl. §. 11. *Posteriores* §. 23. Sic in eo errarit *Dionysius*, quod *Ver idem* censuerit in Parapegmate *Attico* atque *Romano*, quod tamen fuerit inuicem *diuersissimum*.

28 *Liu.* XXXIV. 43.

§. 9. *Palilia* vrbis Romanae *Natalitia* in *Munychionis* diem XXX. incidebant anno Cycli *Meronici* CXXXV.

Caeterum de *die* Romanae vrbis *Natali* scribit nonnulla *Plutarchus* a nobis expendenda. Ita habet in vita *Romuli*: Νῦν μὲν οὖν οὐδὲν αἱ Ῥωμαϊκαὶ νεμηνίαι πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς ὁμολογούμενον ἔχουσιν· ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν, ἣ τὴν πόλιν ὁ Ῥωμύλος ἐκτίζεν, ἀτρεκῆ τριακάδα τυχεῖν λέγουσιν. De die loquitur *Paliliorum*, vt e praecedentibus constat. Et quidem de *Palilibus* illis, quae pro vrbis *Romanae* natalibus *Plutarchi* seculo celebrari solebant atque *Dionysii*, nempe XI. Kal. *Maias*, tum tamen certe pro hypothesibus *Iulianis*. Iam enim anni *Lunaris* vsum abrogauerat *Iulius*. *Festorum* autem dies in *Kalendarium* suum receperat eosdem *Iulius* eosdem, quibus *olim* festa celebrari solebant, *nondum* abrogatis Cyclis *lunaribus*, paulo antea, quam *Ciuilis* anni

vt obſeruauit *Plutarchus*. Pro Epocha ſcilicet *Varroniana*.

Kalendarium ad *Solis* rationes exigeret ipſe *Iulius*: qui tamen dum adhuc in vſu eſſent Cycli *lunares*, quotannis mutabantur, atque aliis aliiſque reſpondebant diebus *Iulianis*. Sed vero dies XI Kal. *Maias* in *lunari* Kalendario (quo dies *Aprilis* in vniuerſum XXIX. tantummodo numerabantur) dies erat *Aprilis* non XXI. ſed duntaxat XX. Miratur hic *Plutarchus*, cum ſuo ſeculo raro admodum *Graecis* menſibus *lunaribus Romani* menſes reſponderint, quo caſu ſit factum, vt in τριακάδα incideret dies ille *Aprilis Romani* XX. Quaſi vero exſpectari poſſit, vt cum menſibus *lunaribus* conuenirent, quales erant *Plutarchi* ſeculo, *ſolares*. Tantum aberat, vt, cum *ſolares* eſſent *Romanorum* menſes, hoc fuerit exſpectandum, vt ne quidem tum ſperari *potuerit*, cum *Romanis* pariter ac *Graecis* ciuiles menſes eſſent in vſu *lunares*. Alii enim erant vtriſque atque inuicem diuerſiſſimi menſes *Intercalares*, quique *ſoli* per ſe ſufficerent, ne fere vnquam, praeterquam in Cycli *initio*, concurrerent *Ciuilia* vtrobique ſeu *Plenilunia*, ſeu etiam *Nouilunia*. *Romanis* enim nullos vnquam *Intercalares*, praeterquam *mutilos*, fuiſſe legimus, qui *lunae* rationes, *quot menſibus* aequare non poterant, adeo ipſi a *veris*, quae credebantur, menſium *lunarium* rationibus diuerſi, vt pares *lunas tres* tantummodo *quaterni* efficerent. Accebat praeterea *Romanorum* menſes a *veris* coeli *Nouiluniis* alia quoque illa *Romanorum ſuperſtitio*, qua *menſes*, excepto *Februario*, reliquos omnes dierum fecerint vel XXXI, vel XXIX propter numeri *imparis* religionem. Perperam ergo Auctores ſuos intellexit *Plutarchus*, ſi quidem ita intellexerit, quaſi vllae fuiſſent in *Romanorum* menſium *fine* τριακάδες, ſeu quaſi in menſis *Romani* diem XXX. incurrere potuerint *Palilia*, quae dum recepti eſſent menſes *lunares*, Aprilis *Ciuilis* diei XX. conveniſſe vidimus. Alios autem praeter menſium dies *vltimos* cur, quaeſo, mirum crederet, ſi in Graecorum τριακάδας inciderent? Hoc certe non volebant conſulti a *Varrone* de vrbis die Natalitio *Aſtrologi*. Id autem tantummodo obſeruabant, diem *Romani* menſis non XXX. in *Graeci* menſis τριακάδα nihilominus incidiſſe, non *Romanam* aliquam fuiſſe, vt putauit *Plutarchus*, νεμηνίαν. Imo tantundem valebat apud *Graecos* illos Aſtrologos νεμηνία, quod τριακάς, nec de alio menſe, quam *Graeco*, vtramque vocem intelligebant. Hoc ſcilicet conſilio, vt συζυγίαν tum fuiſſe colligerent. Hoc enim ad *vrbis* conditae *dignitatem* ſpectare credebant Aſtrologi, ſi *Natalem* συζυγίας inſignitam haberet. Maxime vero, ſi συζυγία illa fuiſſet etiam *Ecliptica*. Veram autem συζυγίαν tunc fuiſſe colligebant, quod, conſulto Cycli *Metonici* Kalendario, *Aprilis* diem illum XX. in *Graecam* τριακάδα incidiſſe animadverterent. *Eclipticam* autem συζυγίαν fuiſſe non aliunde

aliunde colligebant, quam quod *Eclipſim* a ſe viſam ab *Antimacho* memoratam legiſſent, vel verba eius in eam ſententiam interpretati fuiſſent, quae illi *verba* ad hanc ipſam *conditae* vrbis *Romanae* συζυγίαν retulerint. *Aprilis* autem *diem* ex illo veteri *lunari* calendario colligebant, quod ſatis notum erat cum a *Varrone* conſulerentur *Aſtronomi*. Quaeramus ergo, idem ille dies *Aprilis* XX. quotus fuerit in calendario *Iuliano* annus vrbis conditae *Varronianus* primus, idem *Cycli* veteris *Romani* retrorſum ſupputati XXI. erat. Ad *finem* anni XX. numerabantur in calculo *lunari* dies 7622. Addantur dies ab initio *Ianuarii* ad *Aprilis* XX. 108. Fient in vniuerſum 7730. In calculo *ſolari* ad finem anni ſuperioris Tabula *Appendicis* ad Praelect. *Camdenianas* IV. dies exhibet 7611. Hi e praedicto numero ſubducti reliquos facient dies 119. qui ad diem *Aprilis* XXVIII. pertingunt in calendario *Iuliano*. Ita certe hoc anno Epochae *Varroniano* primo, quem *Biſſextilem* eſſe conſtat. Et ſane anno Cycli *Metonici* CXXXV. (qui anno illi *Varroniano* in noſtris hiſce, quas iam damus, *Tabulis* reſpondet) in illum eundem diem *Aprilis* Iuliani XXVIII. incidit *Munychionis* Attici τριακὰς ἀτρεκής, pro ſententia *Plutarchi*. *Graecam* enim ab eo intelligi τριακάδα, oſtendunt non ea modo, quae iam diximus, verum etiam oppoſitio illa, quae *Romanae* νεμηνίᾳ contradiſtinguitur in verbis praedictis: Νῦν μὲν οὖν αἱ Ῥωμαϊκαὶ νεμηνίαι πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς ὁμολογούμενον ἔχουσι. Hoc certe in loco tantundem valet νεμηνία, quod τριακάς, vt dixi. Quod ſcilicet τριακάδες ἕνωσι haberentur et νέαι, in confinio ſitae *veteris nouaeque lunae*, ad vtramuis proinde referendae. Ita ſe habebat haec ipſa, de qua loquimur, τριακὰς *Munychionis*. *Prior* enim illius diei *Romanae* pars a *media nocte* ad ſequentem *ſolis occaſum* ad diem *vltimum* ſpectabat *Munychionis Attici*: *poſterior* autem, a *ſolis occaſu* ad *noctem* ſequentem *mediam*, ad *Thargelionis Attici* diem I. vt e noſtris *tabulis* apparet. Sic etiam manifeſtum eſt, pro his ſaltem hypotheſibus, *vrbis* fundamenta iacta eſſe *Graeci* menſis τριακάδι, quippe quae partem νυχθημέρου *lucidam* vniuerſam complecteretur, non autem *ſequentis* menſis *Graeci lunaris* νεμηνίᾳ. Sic recte ἔαρι ἀρχομένῳ vrbem *conditam* imputarit auctor *Graecus*, qui diem cum *Graeco calendario* contulerat. Nempe pro exemplo *Thucydidis* accuratiſſime. Illum enim etiam oſtendimus rem geſtam ad *Plataeam* I. Belli *Peloponneſiaci* anno ἦρι τριβυiſſe ἀρχομένῳ, quae tamen ipſa ſimiliter *Munychionis* τριακάδι contigerit. Quod ſcilicet menſis *Vernalis primi* limites non exceſſiſſet. Erat autem hic quoque annus Cycli *Metonici* CXXXV. quo *Romam conditam* pro *Varronis* ſententia ſtatuimus, *communis* pariter ac ille *Cycli* I. de quo egit loco illo *Thucydides*, vt

proinde ad neutrius *Ver* accesserit *Elaphebolion*. Et sane ad *Varronianam* Epocham potius referendae sunt illae *Astronomorum* coniecturae. Consultos enim a *Varrone* legimus de anno *Vrbis* Natalitio *Astronomos*, non item ab alio aliquo alterius cuiusuis Epochae auctore. Imo annum *ipsum* designat *Plutarchus*, quo συζυγία illa contigerit, plane eundem, cui conueniunt *Palilia Varroniana*, *tertium* nempe *Olympiadis* VI. Sic accurate haec omnia conueniunt, vt vix equidem dubitare possim, quin hoc ipsum in animo habuerit, quicunque demum is fuerit, cuius fidem secutus fuerit, hac in causa, *Plutarchus*.

§. 10. Male tamen inde *Eclipsin* fuisse, cum *Vrbs conderetur*, collegere *Veteres*.

Addit *Plutarchus*, post verba modo recitata, καὶ σύνοδον ἐκλειπτικὴν ἐν αὐτῇ γενέσθαι σελήνης πρὸς ἥλιον (ἣν εἰδένου καὶ Ἀντίμαχον οἴονται τὸν Τήιον ἐποποιὸν) ἔτει τρίτῳ τῆς ἕκτης Ὀλυμπιάδος συμπεσεῖσαν. Ita scripsisse auctores *Plutarcho* vetustiores, propter *Plutarchi* ipsius testimonium, existimo. Sic itidem *sensisse* coaeuos et a *Varrone* consultos *Astronomos*, de eo vero mihi non facile persuadeo. *In iugo lunam* tum fuisse e *Tarrutii Varroniani* fide tradit [29] *Cicero* de *diuinatione*. *Eclipticam* fuisse συζυγίαν non dicit. Eodem recte, vt existimo, *Solini* verba retulit *Petauius*, cum, *Sole* tunc in *Tauro* versante, *lunam* scribit in *Libra* fuisse. Hic etiam in *Graecis* illius sententiae auctoribus legerat ἐν ζυγῷ tunc fuisse *lunam*. Male tamen vocem illam interpretatus est de *Libra*, quod *Graeci* signum illud ζυγὸν appellarent. Inde factum, vt *Luna Soli* non *coniungeretur*, sed *opponeretur*; et si qua fuisset *Eclipsis*, vt *Lunae* potius fuerit, quam *Solis*. Sed *Eclipsis nullius* meminit vel ipse *Solinus*, nec aliud ex auctoribus hausisse videtur, quam quod *Cicero* rectius ad *coniunctionem* retulerit *minime Eclipticam*. Nec enim est, cur vtrumuis *taciturum* existimemus, si qua fuissent in hac coniunctione vestigia *Eclipsis*, cum ea magis ad *Romuli* ipsius dignitatem spectarent, *vrbisque Romanae*. Firmat suspicionem nostram *Dionysius*, [30] qui cum opinionis de *Romuli Diuinitate* ex his *Eclipsibus* argumenta peteret, illarum meminerit, quae in illius *conceptione obituque* contigisse dicerentur, non item huius, quae *Vrbis* ab eo *conditae* Natales insignes fecerit, futurique illius incrementi omen fuerit. Hoc ergo iuniorum *ratiociniis* debuisse puto *Plutarchum*, qui exinde *Eclipsin* fuisse collegerint, quod *coniunctionem* saltem tunc *Lunae* cum *Sole* etiam *veteres* agnouerint; et quod *Eclipsis* mentionem in *Antimacho* se reperisse arbitrarentur, quam illi ad *Vrbis Romanae* Natales retulerint, suis freti *ratiociniis*, non verbis *Antimachi*. Ea enim profecto si *diserta* fuissent, cur quaeso *verba* ipsa *Antimachi*, pro more suo, *Plutarchus* in medium non adduxit? Verba εἰδένου οἴονται id innuere videntur, iudice *Plutarcho*, *Eclipsin* illam non innotuisse *Antimacho*,

29 De Diuin. L. II.

30 Dionys. L. II. c. 56.

Antimacho, sed in ea ipsos fuisse *sententia*, quasi *innotuisset*. Quid sibi autem vult vox illa εἰδένου? Num ab ipso *Antimacho* oculis vsurpatam fuisse, quae sub *Romulo* fuisse fertur, *Eclipsin?* Sed *serior* erat certe *Antimachus poëta*, quam vt *Eclipsis* Vrbi *conditae* coaeuae testis ideneus esse potuerit. Antiquior quidem *Platone*, (*Comicum* intelligo *Platonem*) iunior tamen *Pannaside* et *Stesimbroto*, quippe qui fuerit eorum *discipulus*, vt nos docet *Suidas*. Si *Thasius* ille fuerit *Stesimbrotus*, qui *Cimoni* coaeuus erat, vel inde discimus, quam *Romulo* par esse non potuerit *Stesimbroto* iunior *Antimachus*. Estque sane *aetas* illa idonea, vt cum *poëta Platone* conferretur. Sic tamen vice versa *antiquior* fuisset *Antimachus*, quam vt *Eclipsis* naturam a *tenebris* alia aliqua de causa oriundis accurate internosceret. *Stesichorum* certe et *Pindarum* latuisse obseruauit [31] *Plinius*. Multo magis et *Antimachum*, si par *Romulo* fuisse concederetur. Si quid ergo de *Eclipsi* illa resciuerit *Antimachus*, id e *monumentis* illum hausisse oportebat *Romulo* coaeuis. Proferantur ergo *tabulae*. Sed nullas reperient, quae vel iam *sint*, vel quae etiam olim *fuerint*, e quibus haec discere potuerit *Antimachus*. Nullas prorsus *Vrbi conditae* coaeuas *Astronomorum* Obseruationes ante initium *Nabonassari*. Nullas certe, quarum *menses diesque* certi designari possent, cum ne quidem *anni* formam exploratam haberent posteri, qui, *Romulo* regnante, obtinuerit, *solaris* fuerit, an *lunaris*; mensium *denorum*, an *duodenorum*: cum ne quidem *Parapegmata* his temporibus vlla essent, vnde procederent *supputationes* in posterum ducendae, vt nos docet [32] *Diodorus*. Ea nulla tum fuisse probant, quae modo diximus. Nec enim, si fuissent, necesse non esset, vt per Cyclum *Varronis* tempore receptum de *Palilibus Romuli* iudicarent, quem tamen *Cyclum* multo *recentiorem Romulo* ipsi etiam agnouerunt. Non esset necesse, vt Cyclum adhiberent *Metonicum*, aut formam anni mensiumque *Nabonassaream* consulti a *Varrone astronomi*. Imo *Romulo* recentiorem *Eclipsium* doctrinam, apud ipsos etiam fuisse *Graecos* nostra probat *Astronomiae* historia, a quibus tamen multo adhuc serius emanauit ad *Romanos*. Nec sane conuenit *Palilibus* a nobis assignatis *April.* XXVIII. *Eclipsis* illa, cuius meminerit *Mullerus Maii* XXVI. Nec proinde soliciti esse debemus, cum nihil occurrat in *Historia* certum, quo *Syzygia* illa probetur *Ecliptica*. *Ratiocinio* hoc fallacissimo debebatur de *Eclipsi*, cuius meminerit *Antimachus*, non calculis *astronomicis* accuratis. Ne quidem constat, vllusne fuerit *calculorum* vsus, vel minus accurate positorum. Nam *Grammaticos* illa sapiunt magis, quam *Astronomos*. Sed facile condonari potuit hic error iunioribus *Grammaticis* a *longinquo* admodum in-

31 *Plin.* N. H. II. 12.

teruallo *ratiocinantibus*. Non tamen adeo facilis error, seu *Varroni*, seu *Tarrutio*, in Cycli veteris lunaris *Romani Graecique* rationibus inuicem conferendis. Vixit enim vterque, cum annorum *ciuilium* Cycli vtrobique obtinerent, tam apud *Graecos*, quam *Romanos*, non alii vtique, quam *lunares*. Hinc itaque aliud lucrati sumus exemplum Cycli *Metonici* retrorsum supputati, quo tabulae nostrae egregie comprobantur Cycli vtriusque, tam scilicet *Metonici veteris*, quam *lunaris* etiam *Romani*. Sunt ergo haec *Palilia*, quae dixi, saltem pro mente *Varronis*.

§. 11. Alium a *Palilibus* vrbis *Natalem* ex arte *Astrologica* collegit *Tarrutius*, Oct. Iul. IV. *Pharmuthi* IX. sole in *libra* versante.

Turbant tamen iterum alia de *Romulo* eiusdem *Plutarchi* verba, quibus ait, κτισθῆναι τὴν Ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ τῇ ἐννάτῃ φθίνοντος μηνὸς ἰσταμένου. Nullo modo conueniunt haec cum rationibus modo datis, quas *Varronianas* esse probauimus. Sic *Thoth mobilis* rationem habeamus, sic anno Per. *Iulian.* 3961. (qui Epochae *Varronianae* primus erat) dies *Pharmuthi* IX. idem fuerit *Octobris* Iuliani IV. toto coelo a *Palilibus* tum *receptis* diuersus pariter, ac *Varronianis*. Hanc tamen sententiam *Tarrutio Firmano* tribuit *Plutarchus*, quem auctorem *Varroni* fuisse constat nouae de *Vrbis conditae* Epocha sententiae. Quod porro *Palilia* in *Graecam* τριακάδα illo anno inciderint, cui, quaeso, potius obseruatum arbitrabimur, quam *Tarrutio* Mathematico, artis *Genethliacae* perito? Nec enim ad *Historiam* Vrbis spectabat illa Obseruatio, sed ad *auguria* ex illius *Natalibus* capienda pro *Astrologiae* illius praeceptis, quam appellant *Iudiciariam*. Sed vero ea si fuerit a *Tarrutio*, haec certe ab *eodem* esse *non* potuit. Saltem eidem conuenire non potuit anno *Iuliano*. Posterior enim pars anni Per. *Iulianae* 3961. ad *Olympiadis* spectabat VI. annum 4. *Metonicae* autem Periodi 136. quo dies *Octobris* IV. in *Maemacterionis Attici* diem incidit XII. vel, propter *exemtilem* IX. in diem eiusdem XIII. neutro modo in συζυγίαν, seu τριακάδα. *Superiori* autem anno Per. *Iul.* 3960. Per. *Metonic.* 135. inchoato in *Boedromionis Attici* τριακάδα conuenit satis accurate, pro diei *Attici* parte *priori*, pro *posteriori* autem in *Maemacterionis Attici* diem I. Tempus hoc *Eclipsi* satis commodum, si et *nodus* respondisset, pro veterum *Astronomorum* doctrina. Sic enim scribit [33] Plinius: *Solis defectum non nisi nouissima primaue fieri Luna, quod vocant coitum.* Paulo aliter [34] *Geminus*: μὴ γενέσθαι ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ τὰς ἐκλείψεις, ἀλλ' ἐν τῇ τριακοστῇ μόνον. Vterque pro *Astronomorum Atheniensium* sententia, et de *Kalendario Attico* intelligendus est, nec alio illo, quam *Metonico*, proinde quod proxime ad veras *Solis Lunaeque* rationes, pro illorum *Astronomorum* sententia, censuit accedere *Diodorus*. Facile autem conciliari poterit cum *Plinio Geminus*, τριακάδα enim

[33] Plin. N. H. L. II. c. 13.
[34] *Gem.* Elem. Astr. c. 8.

ἔνην et νέαν propterea videtur appellasse *Solon*, quod in mensibus *plenis* Lunae *veteri* accensebatur, in *cauis nouae*. Inde factum, vt τριακάδα et νουμηνίαν hoc ipso in loco pro eodem habuerit *Plutarchus*, quod saepe illas coincidere obseruasset. Poterant ergo illi diem *Pharmuthi* IX. pro Vrbis *Natalitio* habere, qui id vnum in animo habebant, *Graecam* fuisse, cum *Vrbs* conderetur, τριακάδα; non item *Palilia* fuisse, in quae τριακὰς inciderit. Id autem oblitum *Tarrutium Varronianum* mihi facile non persuadeo. Illum potius obseruasse crediderim, quod nostrae *tabulae* pro *Cyclo*, tum *recepto*, verum fuisse docent, in *Graecam* τριακάδα *Romana* illius anni incidisse *Palilia*. Nisi fortassis eo illum artis suae *fiducia* impulerit, vt sententiam apud suos ciues de *Palilibus* vrbis *natalitiis* receptissimam *arti* suae aduersantem ex arte sua *corrigendam* existimarit. Fieri quidem ita potuit, sic tamen, vt hoc *Varroni* suo non persuaserit, cum *Natalitiis* suis *Palilibus* non defuerit τριακὰς, quae etiam *ipsa* in futurae *felicitatis* omen verti possit. Non temere sane ita credidisse *Tarrutium* forte existimabimus, quod nimiam eius *fiduciam Plutarchus* ipse perstrinxerit: εὖ μάλα τεθαῤῥηκότως, inquit, καὶ ἀνδρείως ἀπεφήνατο. Sic *mensibus* aliquot *Romam*, quam fecerit *Varro*, *antiquiorem* crediderit *Tarrutius*, in eodem quidem anno *Attico Olympiadis* VI. 3. *superiori* tamen anno *Iuliano* Per. *Iulianae* 3960. Fauet certe, vt res ita fuisse potuerit, illa ipsa, quae in diem *Pharmuthi* IX. inciderit, opportuna τριακάς. Fauet *Manilius*, qui sub *Libra* conditam *Romam* asserit, fretus *Tarrutii Astrologi*, et ex *artis* suae *Astrologicae* rationibus arcessito, iudicio. Nisi forte ad *nouam Romam* ab *Augusto* restauratam, a quo ipse *alter Romulus* appellatus est, ea retulerit *Manilius*. *Augustum* enim sub *Libra* natum alibi [35] ostendimus. Fauet denique, quod *Lunam* in *Libra*, cum *Roma* conderetur, crediderit fuisse *Solinus*. Quod enim tunc *Solem* in *Tauro*, qui *Aprili* respondet, fuisse scribit, errasse eum ostendit in *permiscendis* vtriusque, tam *Varronis*, quam *Tarrutii*, rationibus. Nemo enim est, quod quidem sciam, qui *Lunam Soli* tunc *oppositam* crediderit, aut *Eclipsin Lunae*, quae sine *oppositione* esse potuerit. Propius quidem ad *Palilia Romana* accedet dies *Pharmuthi* IX. si a *Thoth fixo* calculus ducatur, quod proinde placuit Magno *Scaligero*. Sed ne quidem ita conueniet accurate. *Aprilis* enim *Iuliani* diei conueniet tantummodo III. hoc anno *Bissextili* Per. *Iul.* 3961. Sed *Thoth fixum* ne quidem attigit *Varro*. Nedum tum attigit, cum de *Romanae* Vrbis *Natalibus Tarrutium* consuleret. Meminit enim huius *Tarrutii* sententiae *Cicero*, de *Lunae iugo*, cum *Roma* conderetur, multis ante Epocham *Thoth fixi* annis.

[35] Dis. X. de Cycl. §. 4.

§. 12. *Conceptio Romuli Iun.* XXIV. quo *Eclipsin* statuebat *Tarrutius.*

Iam videamus de reliquis *Tarrutii* Epochis. Sic ergo de illis *Plutarchus*: ἀπεφήνατο τὴν μὲν ἐν τῇ μητρὶ τῶ Ῥωμύλω γεγονέναι σύλληψιν ἔτει πρώτῳ τῆς δευτέρας Ὀλυμπιάδος, ἐν μηνὶ κατ' Αἰγυπτίους Χοιὰκ, τρίτῃ καὶ εἰκάδι, τρίτης ὥρας, καθ' ἣν ὁ ἥλιος ἐξέλιπε παντελῶς τὴν δ' ἐμφανῆ γένεσιν ἐν μηνὶ Θὼθ, ἡμέρᾳ πρώτῃ μετ' εἰκάδα περὶ ἡλίου ἀνατολάς. *Conceptio Romuli* (vt cum anno II. *Olympiadis primi* committi possit) vel anno Periodi *Iul.* 3942. contigerit oportet, vel 3943. Tentemus ergo, ad vtrum commodius referri possit.

Omnino pro rationibus *Varronianis.*

Anno Per. *Iul.* 3942. *Thoth Martii Iuliani* die coepit IV. *Choiac Aegyptiaci* dies 113. erat. Demantur ergo *Martio* Iuliano dies tres. Reliqui erunt *Martii* dies 28. His additi dies *Aprilis* 30. *Maii* 31 et *Iunii* 24. numerum praedictum conficient accuratissime. Hoc autem ipso die *Iunii* Iuliani XXIV. *Eclipsin* fuisse *Solis* obseruauit Astronomus *Mullerus.* Conuenitque cum *Plutarcho* hac etiam de *Eclipsi* [36] *Dionysius*, qui tamen *Eclipsin* in *Palilibus* vrbis *natalitiis* nullam memorat. Proinde verisimile est non e *Kalendario*, sed e *calculo*, hanc συζυγίαν *Eclipticam* ab ipso factam esse *Tarrutio.* Τριακάδα nullam obseruauit hoc in loco *Tarrutius*, quod tamen fecit in *Palilibus Varronianis.* Inde innuitur, *veram* hanc *Eclipsin Solis*, quae νεμηνίας erat κατὰ σελήνην, non tamen τριακάδος, aut νεμηνίας fuisse *ciuilis*, pro Kalendario ciuili *Metonico.* Sic enim Cycli *Metonici* initio νεμηνίαν κατὰ σελήνην a *ciuili* νεμηνία distinxit ipse *Thucydides*, vt alibi ostendimus. Recte se habent *tabulae* nostrae Cycli *Metonici*, quae diem *Atticum*, qui diei *Thoth* XXIII. respondet, non conferunt in mensis *Attici* τριακάδα, vt nec coaeua *Tarrutio* Kalendaria. Nec tamen longe a τριακάδι remouent, cum diem *Iunii* Iuliani XXIV. *Scirophorionis Attici* diei *penultimo* tribuunt, vel, ad summum, antepenultimo, vt saepe contigisse obseruauimus in mensibus *Metonici* Cycli *lunaribus.* Nec sane quicquam obstare video, quo minus *verissima* fuerit, pro *Tarrutii* mente, haec nostra supputatio, nisi quod IV. primae *Olympiadis* anno sic conueniet dies *Iunii* Iuliani XXIV. non autem *secundae* Olympiadis anno *primo*, vt volebat, pro *Tarrutii* sententia, *Plutarchus.* Meliusne ergo se habebit, si ad annum *Iulianum sequentem* Per. *Iul.* 3943. retulerimus? Non sane. Vnici diei discrimen erit, vt tam *Iunii* Iuliani diei tantummodo XXIII. conueniat dies *Choiac* Aegyptiaci XXIII. Erit ille dies *Scirophorionis Attici* IX. longiusque distabit, quam antea, a quocunque *Nouilunio*, seu *ciuili*, seu *coelesti.* Multoque adhuc magis a Nouilunio *ecliptico.* Propius ergo ad rationes *Tarrutii* accedit annus ille Iulianus *prior.* Nec incommode dicemus, *Nouilunium* illud *ecliptico*, pro consilio *Metonis*, ad *sequentem* spectare *Hecatombaeonem*, licet, qua *paribus diebus* erant internoscendi *menses*, *Scirophorioni*

rioni praecedenti fuerit accensitum. Hoc enim ostendit nomen ipsum, seu *Latinum Nouilunii*, seu *Graecum* Νεμηνίας, *Lunae* fuisse potius, quam inchoabat, *nouae*, quam *veteris*, quam sequebatur iam penitus terminatam. Recte ergo illud pro *primo* sequentis anni lunaris *Nouilunio* habebant Astronomi, qualis hic erat *Tarrutius*, qui calculis vti solent accuratissimis. Sic annus ille erit *Olymp. 2. primus*, qua quidem *anni Olympiadum* per *Lunas Atticas* inuicem distinguendi erant. Fieri denique potest, vt in hac *Proleptica* Cycli *Metonici* supputatione, *dies*, qui, pro *Calippi* calculo, demendi erant, *Astronomi* detraxerint. Sic fieret, vt non longe discesserint a ciuili *Hecatombaeonis* Nouilunio, quod non tamen fuerit *ecliptícum.* Vocem παντελῶς, si quidem acceperit a *Tarrutio Plutarchus*, ita intelligendam arbitror, non quasi *lucis vniuersae* Sol iacturam fecerit, (quod falsissimum fuisse docent tabulae *astronomicae*) sed quod nihil deesset necessarium ad integram *eclipsis* naturam absolvendam. Opposuit nimirum τριακάδι, cum *Roma* conderetur, *minime Eclipticae.* Deerat enim *nodus* plane necessarius, vt, in sua quoque vera τριακάδι, *Luna Solis* lucem a nobis interciperet, quem tamen hic praeterea *adfuisse* significauit illa voce *Tarrutius.* Hinc autem illud obseruandum, vt menti *Tarrutii* respondeamus, non aliam sufficere τριακάδα, quam quae fuisset etiam reuera *Ecliptica.*

§. 13. *Natalis Romuli Mart.* XXIV. pro sententia *Tarrutii.* Ipso nempe *Aequinoctio Chaldaeorum.*

Pergo iam, vt ostendam, quam, quae dixi, cum sequentibus, quae inde pendent, accurate conueniant. Ait *Plutarchus*, pro dictis *Tarrutii* rationibus, in lucem editum fuisse *Thoth* Aegyptiaci *sequentis* die XXI. Interuallum est forma Epochae *Nabonassareae* dierum 273. Simile interuallum est inter *Iunii* XXIV. anni praedicti et *Martii* sequentis diem similiter XXIV. anni Per. *Iul.* 3943. quo proinde *natum Romulum* statuerit *Tarrutius.* Vtrobique *nouem mensium* spatium est in puerperiis receptissimum. Nescio, ecquid *ominis* inde captarit *Tarrutius*, quod die ipso *solstitii* apud ciues suos *Romanos* recepti *conceptus* fuerit Ciuitatis *Conditor.* Id si fecerit, consentaneum erat, vt *Natiuitatem Romuli* contulerit in *Aequinoctium.* Nihil enim horum ex Historicis monumentis hausit *Tarrutius*, sed e calculis duntaxat *astronomicis.* Cur itaque non *vno* saltem *die* calculum suorum auctiorem fecit, vt in *Romanum* incurreret *Aequinoctium*, *Martii* Iuliani diem XXV? Non equidem absurde forte suspicabimur causam fuisse, quod in ipsum illum diem *Martii* XXIV. contulerint *Astronomi*, vt ita puncta *Cardinalia* omnia non quidem in *Kalendarum dies octauos*, sed in *mensium dies* inciderent XXIV. vt mos erat apud ipsos etiam *Romanos* in *Solstitio aestiuo* et *Aequinoctio autumnali.* *Chaldaei*

certe *Parapegmatis* vsum etiam apud *Romanos* fuisse docet *Plinius*. Maxime vero, cum nondum suum constituisset *Iulius*. Nec sane verisimile est, formam anni a *Caesare* nouatam, cum consuleret *Varro Tarrutium*. *Brumam* certe *Chaldaeos* ad *Decembris* diem XXIV. retulisse testatur Columella: *Nono* (inquit) [37] *Calen. Ianuarias Brumale solstitium, sicut Chaldaei obseruant.* Nec aliter se rem in hoc etiam cardine habuisse idem innuit his verbis: IX. et VIII. *Calend. April. Aequinoctium vernum tempestatem significat.* Duplex legimus hoc in loco *Aequinoctium* pariter ac *duplicem* in *Decembri Brumam*. Quidni igitur hic quoque alterum fuerit a *Chaldaeis*? Id si verum, iam vel inde intelligemus, quam fuerit illo ipso nomine gratum *Astrologo Tarrutio* in *Chaldaeorum* arte versatissimo. Nescio item, annon, qui adeo accurate τριακάδας obseruarit et *Eclipses*, hoc certe huius anni die *neutram* fuisse *innuat*, quod *neutram* fuisse *asserat*. Id quoque *verum* fuisse docent nostrae Cycli *Metonici* tabulae. Anno enim *Cycli* illius CXVII. in diem *Elaphebolionis* Attici VI. incidit dies *Martii* Iuliani XXIV. ab vtraque satis alienum.

37 Colum. L. XI. c. 2.

§. 14. Annum egit *Romulus*, cum Vrbem *conderet*, XVIII. pro hypothesibus *Varronianis*. Quod tamen male suis rationibus *Catonianis* aptavit *Dionysius*.

Conuenit porro *aetas*, cum *Vrbs* conderetur, *Romuli*, sed pro hypothesibus duntaxat *Varronianis*. Tum illum *octodecim annorum* fuisse agnoscunt *Dionysius* et *Eutropius*, et qui vtrumvis recte exscripserunt. *Supponit* etiam *Plutarchus*, vt mox videbimus. Male annum *secundum et vigesimum* tribuit auctor futilis de *progenie Augusti* sub nomine *Messalae*, qui sic fortasse, quod non recte cepit, interpretatus fuerit annum *duodevicesimum*. Annus ille XVIII. anno Period. *Iulianae* 3961. absoluitur, *Martii* die similiter XXIV. Plane pro rationibus non aliis, quam *Varronianis*. Tamen ante *Palilia*, quae nos iam ad diem *Aprilis* XXVIII. retulimus. A *Palilibus* procedunt anni *Regni*. Sic XVIII. annum *superauit*, cum *inciperet* regnare. *Dionysius*: [38] Νέος γὰρ δὴ παντάπασιν ἔτυχε τῆς ἡγεμονίας, ὀκτωκαιδεκαέτης, ὡς ἅπαντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς περὶ αὐτῦ συγγράψαντες ἱστορίας. Erat ergo, hac in re, qui rarus apud veteres est, Scriptorum *consensus Dionysius*. Nec tamen aliunde, ni fallor, oriundus, quam ex his de *natali Romuli* cum *Olymp.* II. 1. nectendo *ratiociniis*. Sed cum *ratiocinia* ab *Historiis* non satis caute internoscerent, inde factum, vt *ratiocinia* ex *hypothesibus Varronianis* perperam ad *alienas* a *Varronis* mente hypotheses veteres accommodauerint. Quasi nimirum in *Palilibus* etiam *Capitolinis*, *Catonianis*, *Polybianis*, et *Fabianis* etiam, *Romulus* annum egerit duntaxat XVIII.

38 L. II.

39 L. I. c. 79.

Ita certe de Epocha *Catoniana* sensit [39] *Dionysius*. Cum primum *Romulus* et *Remus* rebus nouandis animos adiungerent, tum quoque ἀμφὶ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη illos fuisse dicit. Annum ergo illum *impleuerint*, cum Vrbem *conderent*. Conuenit calculus

lus *Dionysii* in fine *Romuli*. Annos *Regni* agnoscit XXXVII, *vitae* autem LV. additis illis XVIII. quos exegerit antea, quam regnarit. Longe ille, quam *Plutarchus*, accuratior, qui *regni* annos numerat XXXVIII. vitae LIV. Quasi scilicet, cum ad *Regnum* accederet, *annum* egisset tantummodo XVI. Sed *Librarii* errorem in illo loco euincit locus eiusdem *Plutarchi* alius in *Numa*, vbi annos *Romuli* numerat duntaxat XXXVII. Sic annum egerit *Romulus* XVII. cum Romam *conderet*: vt primus *Regni* cum *vitae* anno *concurrerit* XVIII. Qui calculi error admodum procliuis. Et vel e nostri *Dionysii* modo recitato loco constat, *auctorem* nullum illius numeri fuisse *Plutarcho*. *Calculi* ergo error est, nec ipsi *Plutarcho*, sed *Librario* potius imputandus.

§. 15. *Romuli mors* nullius *lunaris* τριακάδος. Annus illius XXXVII. *coeptus* tantummodo. *Interregnum* plus- quam *annuum*.

Caeterum in *morte Romuli* aliam fuisse volunt Veteres *Eclipsin*. Et quidem *maiore* hic, quam in aliis, *concordia*. Sic enim *Dionysius*, *Ouidius*, *Seneca*, *Cicero* apud *Macrobium*. Non item *Plutarchus*, qui *Tarrutii* obseruationes nobis conseruauit diebus *Aegyptiacis* in Epocha *Nabonassarea* designatas. Inde suspicio est, nec a *Tarrutio* traditam hanc fuisse *Eclipsin*, et ne quidem fortassis ab *Astronomo* aliquo, qui calculo vsus fuerit accurato in Epocha *Astronomorum Nabonassarea*. Fieri ergo potest, vt hanc *Eclipsin*, vt et aliam illam, quae in *Palilibus* fuisse dicitur, exinde collegerint, quod *dies*, quo *excessisse* volunt *Romulum*, in Graeco Cycli *Metonici* Kalendario in τριακάδα inciderit. Videamus ergo. *Romulo* annos XXXVII. omnes assignant. *Plutarchi* enim numerum vitiatum ostendimus, et *octonarium* ab *aetate* ante regnum ad annos *Regni* praeter mentem auctoris traductum. Incipiet ergo annus eius XXXVII. anno Per. *Iul.* 3997. desinet autem sequenti 3998. Quaerendum ergo, cui potius assignandus sit, pro mente *Dionysii*. Pares enim anni esse non poterant, qui coeperint quidem *Palilibus*, *Aprilis* nempe *veteris* die XX. desierint autem *Nonis*, quibus dicitur periisse *Romulus*, *Caprotinus*, mensis nimirum *Quinctilis*, qui a *Iulio* Caesare postea *Iulii* nomen accepit. *Nonae* illae *septimanae* erant, et proinde diei *mensis* VII. conueniebant. Anno ergo Period. *Iulianae* 3997. quo *coepit* annus *Varronianus* 37. concurrit annus *Cycli Romani*, pro *tabulis* nostris, IX. similiter *coeptus*. In eo *Quinctilis veteris* dies VII. idem erat cum *Iulii Iuliani* d. $\frac{13}{14}$, qui dies erat in Kalendario *Attico Scirophorionis* antepenultimus anno Cycli *Metonici* XIX. *biduo* ante τριακάδα. Ita pro Cyclo *Romano lunari* recentissimo, quem adhibuit, vt vidimus, in ratiociniis hisce *Tarrutius*. Longius adhuc distabit, si pro Kalendario *Romuleo* supputatio instituatur, quo locum *Martii* tenuit *Ianuarius*. Sic enim *Quinctil. vet.* VII. cum *Augusti Iuliani* diebus $\frac{11}{12}$ concurret, iam integro ante τριακάδα

τριακάδα *triduo*. Nec melius ſuccedet calculus anno ſequenti Per. *Iul.* 3998. Tum enim quoque *Quinctilis vet.* dies VII. cum diebus concurret *Iulii Iuliani* $\frac{2}{3}$ anno Cycli *Romani* X. *triduo* ante τριακάδα *Scirophorionis*, in Kalendario *Romano lunari* recentiſſimo. In Kalendario autem *Romuleo* cum *Aug.* $\frac{1}{2}$, ſic quoque *biduo* ante *Hecatombaeonis Attici* τριακάδα in anno Cycli *Metonici* XXI. Nullius ergo erant *Atticae* τριακάδος *Nonae* illae *Caprotinae*. Niſi forte dicamus, hic quoque *demtos duos*, qui in Cyclo *Metonico* redundabant, pro rationibus Cycli duplicis *Calippici*, *dies*, et *vnicum* praeterea in Cyclo *Hipparchi* annum 304. Hoc tamen ſpatio ante *primum* Cyclum *Metonicum*, *Calippici* fuiſſent *quatuor*, quibus additus *Hipparchi* dies *quinque* feciſſet. Sed tam immanem errorem in Cyclo *Metonico* non ſentiebant *Veteres*. Proinde, ſi quam habuerint *nonae* illae comitem *Eclipſin*, calculo accuratiori cenſitae fuerint oportet, quam fuerit ille *Attici Kalendarii*. Itaque profecto *Aſtronomico*. Sed vero annum *aetatis* LIV. hoc ipſo anno Per. *Iulian.* 3997. *Mart.* XXIV. abſoluerit *Romulus* pro rationibus *Varronianis*. Ita ad annum *vitae* LV. ſpectarint anni huius *Palilia*, multoque magis *Nonae*, quibus periit, *Quinctiles*, ſiue *Caprotinae*. Sic ergo poterit cum *Dionyſio* conciliari, in annis, quibus *vixerit Romulus*, *Plutarchus*. Abſoluerit enim *Romulus* annum *vitae* LIV. *Martii* XXIV. ſecundum *Plutarchum*. Exceſſerit autem *Nonis Quinctilibus vitae* anno LV. labente ſecundum *Dionyſium*. Si autem anno *Iuliano ſequenti* 3998. *Nonis Quinctilibus Romulus* e *vita* exceſſiſſet; ſic *vitae* annum attigiſſet LVI. *Regni* XXXVIII; quorum neutrum, *Plutarcho* excepto, (quem vitioſa lectione deprauatum oſtendimus) nemo eſt, quod quidem ſciam, *Veterum*, qui vnquam aſſeruerit. Sic pluſquam *annuum* fuerit reuera *Interregnum*, cui tamen *annus vnicus* aſſignatur, inter *mortem Romuli* ſucceſſionemque *Numae*. Nam ad *tertium Olympiadis* XV. annum ſpectabat *Scirophorion* ille, in quo diximus fuiſſe *Nonas* illas, quibus deceſſiſſe *Romulus* ſupponitur, *Caprotinas*. Et tamen non ante *Olymp.* XVI. I. *Numae* ſucceſſionem ſtatuit *Plutarchus*, pro rationibus vtique non aliis, quam *Varronianis*. Idque ſane exigunt Hiſtoricorum rationes. Dicunt enim, *interreges* fuiſſe *omnes*, quos fecerat *Romulus*, Senatores, quos item *centum* fuiſſe ſtatuunt, et *ſingulis* Interregni *dies* concedunt quinque, dum *per omnes* (inquit 4° Liuius) *in orbem iret*. Sic erunt neceſſarii *dies* ad minimum *quingenti*. *Sortitionem* nullam inter illos legimus, quae impedierit, quo minus ad *ſingulos* peruenire *Interregnum*, qualis erat in *Athenienſium Prytaniis*. Sic autem *Interregni* methodum intelligit *Dionyſius*, quaſi *ſingulis* decuriis *dies* obuenerint 50. Sunt quidem a *Nonis* huius anni *Caprotinis* ad ſequentis anni *Cyclici*, qui *intercalaris* erat, *Nonas* eiuſdem menſis *Caprotinas* dies paulo plures, nempe in vniuerſum 548. Nihil autem vetat, quo minus fuerint, orbe euoluto, *Interreges* paulo *plures*, vt nonnulli *bis* tenuerint. Et poterant etiam, ante ſequentem annum *penitus* elapſum, de nouo *Rege* creando cogitare. Si quidem *dies* illi accurate intelligendi eſſent, ita fieret, vt menſe *ſequentis* anni exeuntis *Ianuario*, vel qui *Ianuario* tum reſponderit, de *Rege* eligendo conuenirent. Certe ante *aeſtatem*, quia *Olympiadis* XVI. vt dixi, anno *primo labente*. Etiam ante *Palilia*, vt *vnica* agnoſcerentur *Interregum* Palilia. Forte porro ante *Martium* (vel, qui tum fuerit in *Martii* loco, *Ianuarium*) vt ſic *vnicus* fuerit in *Interregno* integer annus *Cyclicus*. Horum enim *initiorum* alterum, quod in *Vere* locum habuerit, pro *perpetuo* annorum *exordio* habitum exiſtimarim, vbi tam *rari* occurrunt *dies* Regnorum *natales*. Haec tamen pro rationibus *Varronianis*, quae poterunt etiam ad *Catonianas* aptari, quas *Dionyſianas* etiam eſſe diximus. *Mors* enim *Romuli*, pro calculo *Catonis* et *Dionyſii*, biennio *ſerior* eſt, ſpectatque ad annum Per. *Iulianae* 3999.

Et quidem illo anno *Eclipſin* fuiſſe obſeruarunt *Scaliger* et *Petauius*, ad quam verba veterum de *Eclipſi* in obitu *Romuli* referenda eſſe arbitrantur. Eam *Eclipſin Maii* Iuliani die XXVI. contigiſſe volunt. Et quidem in anno Cycli *Metonici* XXI. qui *Iuliano* anno illi pro *priori* parte reſpondet, *Thargelionis* attici τριακάδι in *Maii* Iuliani dies $\frac{26}{27}$ incidit, quae ratio ſatis erat vt *Ecliptica* crederetur a minus peritis, quam fuerit *Tarrutius*, Aſtrologis. Calculi enim hic accurate poſiti notas, quales in ſuperioribus obſeruauimus, nullas hic reperimus *dierum mensiumue*, quibus ea contigerit, in forma *Nabonaſſarea*, *Aegyptiacorum*. Hanc ergo *Eclipſin*, ſi in animo habuerint iuniores aliqui *Tarrutio* Aſtrologi, *anni* potius, quo deceſſerit *Romulus*, quam *diei*, notam inde petendam arbitrarer. Nam cum *nonis* certe *Caprotinis* commune nihil habere poterant dies illi *Maii* Iuliani, qui ſpatio fere *bimeſtri* illas praeceſſerint. Multo autem minus *Eclipſi* affines erant verae *nonae Iulii veteris Caprotinae*, pro *ſitu*, quem habebant in illius Cycli *Metonici* anno XI. Concurrebant *nonae* illae cum *Iulii* Iuliani *diebus* $\frac{14}{15}$. Is *dies* erat *Hecatombaeonis* Attici XIX. ſatis remotus ab vtriuſque luminaris terminis *Eclipticis*, tam *Plenilunii*, quam etiam *Nouilunii*. Longius adhuc diſtabant a *Maii* Iuliani die XXVI. pro calendario *veteri*, quo *Martii* locum tenuerat *Ianuarius*. Sic enim in *Auguſti* Iuliani *dies* $\frac{13}{14}$ incurrebant, qui dies erat

Eclipſin Solis ann. Per. *Iul.* 3999. *Maii* Iuliani die XXVI. nihil quicquam cum *die* quo dicitur *exceſſiſſe Romulus*, commune habuiſſe verisimile eſt.

40 L. I. c. 17. §. 16.

Meta-

Metageitnionis Attici xx. Si qua fuerit in *morte Romuli Eclipsis*, ad annum, cui mors illa a *Varrone* assignabatur, libentius referrem, quam ad nostri *Dionysii* annum *Catonianum*, non tamen a *Tarrutio* obseruatam, sed a *iunioribus* Tarrutio, et *imperitioribus*, *Astrologis*, si qua tamen fuerit *Astrologorum* opera in illa obseruanda. Qua certe ad hunc annum *Catonianum* refertur, me, fateor, ea suspicio incessit, traditionem de *tenebris* in *morte Romuli* praeter exspectationem obortis ansam dedisse, vt ad veram *solis Eclipsin* a vulgo postea, cum iam *Eclipsium* rationes compertas haberent, *tenebrae* illae referrentur. Primas certe Vrbium origines *Poëticis decoratas fuisse fabulis* obseruauit [41] *Liuius*. Hoc nempe consilio, vt *consecrarent origines suas, et ad deos referrent auctores*. *Datur* (inquit) *haec venia antiquitati, vt miscendo humana diuinis, primordia Vrbium augustiora facerent*. Idem ius Romanis suis vendicandum censet. Et sane ad Romulum sub Quirini nomine consecrandum, et in coelitum numerum inferendum spectabat illa traditio, in quo *nil absonum fidei diuinae originis, diuinitatisque post mortem creditae* fuisse idem obseruauit [42] *Liuius*. Sic item *tenebras* illas describunt auctores, quasi *nimbis*, *nebulis*, et *procellis* vnaquae deberentur. *Liuius* [43] ita: *Subito coorta tempestas cum magno fragore tonitribusque, tam denso Regem cooperuit nimbo, vt conspectum eius concioni abstulerit. Nec deinde in terris Romulus fuit. Romana pubes, sedato tandem pauore, postquam ea tam turbido die serena et tranquilla lux rediit, vbi vacuam sedem Regiam vidit* etc. Tempestatem fuisse dicit, quae Regem *densis nimbis* cooperuerit, quaeque *conspectum* eius concioni abstulerit. Et *turbido diei* imputat, quo minus *conspiceretur*. Aëre autem *sereno lucem rediisse* tradit. Quae sane omnia locum non haberent, si *solis* lucem *luna* intercepisset. *Dionysius* [44] ita: Οἱ μὲν οὖν μυθωδέστερα τὰ περὶ αὐτοῦ ποιοῦντες ἐκκλησιάσαντά φασιν αὐτὸν ἐπὶ τραπέζῃ, ζόφῳ κατασκήψαντος ἐξ αἰθρίας, καὶ χειμῶνος μεγάλου καταῤῥαγέντος, ἀφανῆ γενέσθαι· καὶ πεπιστεύκασιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἄρεως τὸν ἄνδρα ἁρπάσθαι. Aëris *serenitatem* indicat vox αἰθρία, eiusdemque *obscuritatem* proinde e *nebulis tenebrae* et *procellae* ortae. *Plutarchus* [45] ita; Ἄφνω θαυμαστὰ καὶ κρείττονα λόγου περὶ τὸν ἀέρα πάθη γενέσθαι καὶ μεταβολὰς ἀπίστους. Τοῦ μὲν γὰρ ἡλίου τὸ φῶς ἐπιλιπεῖν, νύκτα δὲ κατάσχεῖν οὐ πρᾳεῖαν, οὐδ' ἥσυχον, ἀλλὰ βροντάς τε δεινὰς καὶ πνοὰς ἀνέμων, ζάλην ἐλαυνόντων πανταχόθεν, ἔχεσθαι. Tum paucis interpositis: Ἐπεὶ δ' ἔλιξεν ἡ ταραχὴ, καὶ τὸ φῶς ἐξέλαμψε, etc. *Aërem* omnes *turbidum* agnoscunt, quo mox pacato, *lux* redierit, non vtique reditura, si *luna* interposita fuisset. Certe haec si vera sint, *Eclipsis* aliqua si fuisset, de ea tamen *constare* non potuit. *Videri* non potuit per *tenebras* tam *crassas*, vt *Romuli* vel *conspectum* prohibuerint. *Discussis* autem *tenebris*, nulla deinceps *obscuritas* fuisse dicitur, quae ad *Eclipsin* referri potuerit.

41 *Liv. Praef.*

42 *Liv. L. I. c. 15.*

43 *Liv. L. I. c. 16.*

44 *Dionys. L. II. c. 56.*

45 *Romul.*

Satis autem erant *procellae* illae, et a procellis obortae *tenebrae*, ad *opinionem* de *Romulo* in *deorum* album referendo, quo *Eclipses* ambas retulit noster *Dionysius*. Satis erat, quod *corpus* eius nuspiam deinceps sit repertum, sed penitus ab hominibus *disparuerit*. Sic de *Aenea* ipse *Dionysius*: Τὸ δὲ Αἰνείᾳ σῶμα φανερὸν ἁδαμῆ γενόμενον εἰ μὲν εἰς θεὸς μετανασῆναι εἴκαζον. Inde *Heroum* eius cum *Inscriptione*, quae eum *fluminis*, in quo disparuisse dicitur, *Numicii deum* habitum significabat. Similia adhibet exempla *Plutarchus*, *Aristeae Proconnesii* et *Cleomedis Astypalaeensis*, quorum *corpora* similiter *disparentia* effecerunt, vt etiam *ipsi* pro *Heroibus* haberentur. Sic etiam *Hylas* puer raptus a *Nympha* fuisse fertur, cuius *corpus* frustra quaesiuerit pueri amator *Hercules*. Hoc ergo consilio in *Aetnam* insiliisse dicitur [46] *Empedocles*, vt, *corpore* nuspiam apparente, pro *deo* haberetur. *Raptus* fuisse dicitur a Nympha *Hylas*, pro eodem exemplo, quo et *Romulum* a patre *Marte* ἀνηρπάσθαι dixit e *Romanorum* sententia *Dionysius*. Nescio, annon primum exemplum ab *Enocho* emanarit, de quo vox eadem ἡρπάγη adhibetur ab [47] auctore apocrypho. Nam de *corpore disparente* intelligenda esse verba *Mosis* ex [48] *Apostolo* colligitur, qui eum *mortem* non vidisse asserit. Inde traditio de illo atque *Elia* ad iudicium cum *Christo* venturis, quod neuter communi hominum *morte* obiisset. Et quidem in *turbine*, vt *Romulus*, sic etiam *Eliam* raptum ostendunt literae quoque *Sacrae*. Eaedem [49] *Deum turbine, nebulis*, et *tenebris* circumfusum describunt. De *turbine* ad *Iobum* loquitur Iob. XXXVIII. 1. XL. 1. *Quasi turbo quadriga eius*. Is. LXVI. 15. Cum *turbine* iunguntur et *nebulae* Ioel. II. 2. Zeph. IV. 1. 1. 15. 2 Pet. II. 17. et *caligo* Ebr. XII. 18. *Ponit tenebras in circuitu suo* 2 Sam. XXII. 12. Psalm. XVIII. 12. *Venisse* dicitur *Deus* ad *Mosem in caligine nubis*. Exod. XIX. 9. Et vice versa *Moses* accessisse ad *caliginem*, *in qua erat Deus*. XX. 21. Vocat *Deus Mosem de medio caliginis*. Exod. XXIV. 16. *Ingressusque est Moses medium nebulae*. v. 17. *Habitare Deus* dicitur in caligine. 2 Paralip. VI. 1. *Nubes et caligo in circuitu eius*. Ps. XCVII. 2. *Gloria Dei apparet in nube*. Exod. XVI. 10. *Descendit Dominus per nubem*. Exod. XXXIV. 5. Num. XI. 25. *In columna nubis*. Num. XII. 5. In *nube* ipse apparet super *Oraculum*. Lev. XVI. 2. *In columna nubis*. Deut. XXXI. 15. Loquitur *de medio ignis et nubis et caliginis*. Deut. V. 22. Ps. XCIX. 7. Duxit Israelitas *in columna nubis*.

Nehem.

§. 17. Satis erant *tenebrae* aliunde, quam ex *Eclipsi*, ortae, ad *opinionem* vulgo inde receptam de *Romulo* in *coelitum* numerum relato.

46 *Horat. de Art. Poët. v.* 485.

47 *Sap.* VIII. 69. *Lucianus* saepe, et *Suid.*

48 *Ebr.* XI.

49 2 Reg. II. 1. 11. Eccl. XLVIII. 9.

Nehem. IX. 12. *Venturus* ergo dicitur *Dominus noſter in nubibus*, Dan. VII. 13. S. Matth. XXIV. 30. S. Marc. XIII. 26. XIV. 62. S. L. XXI. 27. Apocalypſ. I. 7. Et *ſedere ſuper nubem*. Apocalypſ. XIV. 14, 15, 16. Et, cum *adſcenderent in coelum* teſtes *Apocalyptici*, *adſcendiſſe* dicuntur *in nube*. Apocalypſ. XI. 12. Ad eundem plane modum, quo etiam de *Domini* noſtri *adſcenſione* dicitur: *Eleuatus eſt, et nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum*. Act. I. 9. Recte ergo etiam *Romulus*, cum ad *deos* diſcedere crederetur, *nebulis* et *turbine ab hominum oculis* ereptus eſſe dicitur. Nec enim aliter de ſuis quoque *Conſecrationibus* loquuntur Scriptores etiam *Ethnici*. Praeſertim vero antiquiſſimi, *Poetae*. Hic etiam *deos* ſuos *aëre* et *nubibus* circumſeptos eſſe ferunt, quo minus ipſi ab hominibus *conſpici* poſſent, cum in *medio hominum* verſarentur. Has *nebulas* etiam caris ſibi *hominibus* circumfundere dicuntur, cum etiam illos e reliquorum hominum conſpectu placeret eripere. Ita *Homerus* et *Virgilius*, et, pro illorum exemplo, minorum quoque gentium *Poetae*. Sic ergo et *Antiquitas* illa, quam *Poeticis decoram fabulis* obſeruavit fuiſſe *Liuius*. Ita *Traditionem* ſimpliciter repraeſentant Hiſtorici. Sic *Veteres* intellexit auctor ipſe recentior de Progenie Auguſti: *Subito turbine* (loquitur de Romulo) *et imbre lumine Solis ademto, inter fulgura obſtrepentia coeli ereptus, nuſquam apparuit*. Non *Lunae* hic, ſed *imbri*, acceptum refert, quod *lumen Solis* fuerit *ademtum*. Sic Eutropius: *Cum, orta ſubito tempeſtate, non comparuiſſet, anno Regni trigeſimo ſeptimo, ad deos tranſiſſe creditus, conſecratus eſt*. Sic ergo intelligendus Florus: *Oborta* (inquit) *tempeſtas, Soliſque defectio, Conſecrationis ſpeciem praebuere*. Nam ad *Solis defectionem* illam, quam *Eclipſin* appellant Aſtronomi, referri ſane vix poteſt. Neminem enim vnquam legimus, qui per *Eclipſin*, quae *mortis* tempore contigerit, *Conſecrationis* opinionem adeptus fuerit. Contra potius *ominibus infauſtiſſimis* accenſebantur *Eclipſes*, et ad honoris *decrementum* potius ſpectare credebantur, quam *incrementum*. Haec autem, quorum meminimus, exempla iuſtas credebantur habere *tenebras*, non autem *Eclipſes aſtronomicas*, proprieque ſic dictas.

§. 18. Male ad has, quae *Romuli* aetate fuiſſe feruntur, *Eclipſes Regum* Romanorum Chronologiam omnem exigit *Petauius*.

Nihil ergo eſt, cur illas, quae in morte *Romuli* contigiſſe dicuntur, *tenebras*, ad *Eclipſin* referamus. Nedum, vt ad illam *primam* omnem, quae *Regum* fuit, *Chronologiam*, vt fecit *Petauius*, exigamus. In eo admodum abſurde, quod initium *Romuli Varronianum* cum *fine* eiuſdem *Catoniano* committendum cenſuit, propter notas illas vtrobique *aſtronomicas*, vt exiſtimabat. Nos autem *notas* illas, ſi quae vnquam fuerint, ad rationes potius *Varronianas* ſpectare probauimus, nec quicquam habuiſſe commune cum *Catonianis*. Poſtremam certe a *Nonis Caprotinis*, quibus *Romulus* exceſſiſſe fertur, quibus *Poplifugium* celebratum eſſe conſtat, in huius *fugae*, propter *procellam tenebraſque*, memoriam, aliquanto remotiorem. In eo etiam abſurde, quod 50 *Chronologiam* huius temporis ab auctoribus longe omnium, quos habemus, optimis, *Liuio* et *Dionyſio*, traditam, et quidem ſuffragiis inuicem *conſentientiſſimis*, hac vnica *Eclipſium* fide fretus aſpernetur, et ad *minorum gentium* teſtimonia exigat, *ne ſibi* quidem inuicem conſentientia.

50 Doctrina Temp. L. X. c. 21.

Merito quidem *Eclipſes*, quoties exploratae habentur, pro certiſſimis temporum characteribus habere ſolent Chronologi. In eo autem hallucinantur, quod *Nouiluniorum*, *Plenilunio-rumque* et *Eclipſium* inde pendentium, accuratam doctrinam antiquis innotuiſſe ſupponant. Contra ſe rem habuiſſe docet noſtra *Aſtronomiae Hiſtoria*. Iam vidimus, *tenebras*, quae in morte *Romuli* contigiſſe ferebantur, pro *Eclipſi* habuiſſe poſteros. Simile erat exemplum in *tenebris*, quae *coelum obſcurarint*, dum proelium eſſet inter *Alyattem* et *Cyaxarem*. Has etiam *Eclipſi* tribuerant *Plinii* auctores, quam primus omnium *Thales* praedixerit. Sed calculi *aſtronomici* nulla prorſus veſtigia ſunt in illa, quae *Thaletis* fuiſſe fertur, *praedictione*. Non *menſem* praedixiſſe dicitur, quo *Eclipſis* illa euentura eſſet, nedum *diem*, *horam*, caeteraſque *minutias*, quae deſignare ſolent *Aſtronomi*. *Annum* tantummodo indicaſſe dicitur, *tenebroſum* vtique, e *vaporum* copia naſciturum, ad eundem plane modum, quo et *frugum* prouentum copioſum *praedixiſſe*, et *ſpeciei monopolium* exercuiſſe, fertur. Nam *aëris* certae diſpoſitioni *frugum* certarum prouentus largiores deberi manifeſtum eſt. Hic autem certe nulla neceſſaria erat *Aſtronomia*. Dum autem *rudis* adhuc erat, atque admodum impolita, *Aſtronomia*, ratio nulla prorſus erat, qua verarum *Eclipſium tenebras* a *tenebris aliunde ortis* internoſcerent, niſi quod *ſereno aëre*, nec *nubibus* obducto, *tenebrae* tamen apparerent. Has enim *tenebras* altioribus et a *terra* remotioribus, quam fuerit *aër* ipſe, cauſis tribuendas eſſe conſtabat. *Nubiloſi* autem *aëris tenebras* nulla cogebat ratio, cur *coelo* acceptas ferrent. Vel inde conſtat, quam precario iuniores procelloſi aëris *tenebras*, quas a maiorum *traditione* didiciſſent, cum *Romulus* moreretur, obortas, *Eclipſi* aſſignarint. Ita erat hoc abſurdum, vt in illis *tenebris* ne quidem coaeui *Romulo* maiores *teſtes* de *Eclipſi* certiores eſſe potuerint, quam *periciores Aſtronomiae* iuniores. Vt enim *vera* fuiſſet *Eclipſis*, *conſpicua* tamen in *aere* tam *turbido* eſſe non potuit. Proinde ſine arte *Aſtronomica* cognoſci non potuit, cuius aetas illa erat plane *rudis*. Non ſunt ergo horum temporum

§. 19. *Eclipſium tenebras* a tenebris *aliunde* ortis interno-ſcere non poterant proximi *Romuli* memoriae *Veteres*.

Eclipſes certioribus iuniorum *Hiſtoricorum* de *Facto* teſtimoniis anteferendae. Saltem niſi illud praeterea teſtatum fuiſſet, in *ſereno* etiam *aere* fuiſſe, quae narratur, *aeris obſcuritatem*. Aliter de *Eclipſi* fides plane nulla.

§. 20. *Eclipſium, vel ſolarium, doctrina parum explorata initio belli Peloponneſiaci: Lunarium etiam vſque ad belli eiuſdem finem.*

Talia veterum teſtimonia eſſe oportet, vt de *Facto* conſtet, *veraene* fuerint, quae feruntur, *Eclipſes*. Ne *veterum iudicio* de *Eclipſium* natura acquieſcamus, adhuc cautiores eſſe debemus. Etiam cum de coelo *tenebras*, in *aere* alioqui *ſereno*, oriri crederent, adhuc aliae erant, quibus φαινομένῳ illi occurrerent rationes, vt e *Plutarcho* conſtat. Aegre tandem obtinuit, deberi omnes corporibus *ſolis*, *lunae* et *terrae*, in vnam *lineam* occurrentibus, nec certe, vt ex eodem colligitur, ante ſaeculum *Metonis*. Fruſtra tamen, antea quam in eo conueniretur, de *ſolis lunaeque* motibus futuros conſtat calculos omnes *Aſtronomicos*. Tum quoque hoc aſſecutis multa adhuc deerant neceſſaria ad eam peritiam, quae *Eclipſibus* ſufficeret *praedicendis*. In motu *ſolari* nondum explorata *Zodiaci Eccentricitas*, nondum *ſignorum* in *Zodiaco anticipatio*, nondum vel *principium* conſtitutum in *Ariete*, vnde procederent ſupputationes ante *Cleoſtratum*. Et plura adhuc in motibus *lunae*, qui plures praeſe ferrent *Anomalias*, et proinde *tardiores* progreſſus exigerent, vt tandem accurate expediretur. Itaque *Eclipſium* imperitiam

51 *Plin. N. H. II. 12.*

in *Steſichoro* et *Pindaro* obſeruauit [51] *Plinius*. Et quidem *primos* fuiſſe *Pythagoraeos* docet *Geminus*, qui de motibus *Coeleſtibus* hypotheſes excogitarint (c. 1. p. 3.) Nullae ergo erant *Pythagoraeis* antiquiores. Sed *ſolarium Eclipſium* obſeruationes antiquiores erant, quam *lunarium*. Et *ſolarium* tamen *Eclipſium* naturam parum compertam habebant *Athenienſes* initio belli *Peloponneſiaci*. Inde inter *portenta* belli malorum praenuncia *frequentiores*, vt exiſtimabat, ſolito *Eclipſes* accenſet *Thucydides*. Nempe quia tum coepto Cyclo *Metonico*, attentiores erant *Eclipſibus* obſeruandis ipſi *Athenienſes*, vt *Cycli* ſui, qui primus *Nouilunia Ciuilia* proxima *coeleſtibus* induxiſſe prae ſe ferebat, *vitia* deprehenderent. Et ſane *Eclipſes*, quae *ſereno aere* obſervari poterant, obſeruauit *Thucydides*, nec *multas* tamen pro *ſpatio* tam *diutino*. Inde intelligimus, quam *noua* eſſet earum obſeruatio, cum dignae monumentis *publicis* viderentur, quoties occurriſſent, quod *antea* obſeruatum non legimus. Certe cum *Epidaurios* depraedaretur *Pericles*, Eclipſi *ſolari* viſa nemo erat in doctorum *Athenienſium* claſſe quin terreretur, vnico excepto *Pericle*, qui cauſam eius didicerat a Praeceptore *Anaxagora*. Contigit illa anno belli *Peloponneſiaci* 2. Per. *Iul.* 4284.

52 *Annal. Thucyd.*

pro noſtro [52] calculo. Et ſane *idiotice* loquuntur de *Eclipſibus* ſcriptores illius ſaeculi plerique. Ne quidem *Herodotum* excipio

cipio atque *Ariſtophanem*. *Lunarium* autem *Eclipſium* imperitiam diuturniorem fuiſſe apud hos ipſos, de quibus loquor, *Athenienſes*, obſeruant veteres in clade *Niciae Siculi*, quae belli eiuſdem anno contigit XIX. Per. *Iul.* 4301. *Olymp.* XCI. 4. Nec enim erat in tanto exercitu *Athenienſium* vel *vnus*, qui *ſe*, vel *ſocios*, a mali ominis *metu* tueri poſſit, cauſa *Eclipſis* explicata, vt fecit poſtea in cauſa *Romanorum* ſimili *Sulpicius Gallus* fatali proelio in *Perſeum*, anno V. C. *Varr.* 586.

§. 21. *Primum artem Eclipſes etiam lunares praedicendi reperit Sulpicius Gallus; etiam tum Graecis quoque nouam. Antiquior Aglaonice Theſſala, quae cum aranum ſola calleret, vulgo perſuaſit, lunam e coelo ſuis incantamentis deducere potuiſſe.*

Varie tamen de illo ipſo *Galli* facto loquuntur auctores. Sic equidem *Plutarchus* quaſi in omine *Eclipſis* auerruncando partes fuiſſent ſolius *Aemilii Pauli*, nullae autem prorſus *Sulpicii Galli*. Sic alii quaſi *Eclipſin* non *praedixerit Sulpicius*, ſed *motum* inde ortum exercitus, *cauſa Eclipſis enunciata*, ſuſtulerit. Ita *Valerius Maximus* et *Quintilianus*. Sed *Liuio* potius aſſentior, qui *praedictam* a *Sulpicio Eclipſin* lunae teſtatur [53]; deque ea monitos in concione milites *antea*, quam contingeret: *nocte* (inquit) *proxima*, *ne quis id pro portento acciperet*, *ab hora ſecunda vſque ad quartam horam noctis lunam defecturam eſſe: Id quia naturali ordine ſtatis temporibus fiat*, *et ſciri ante et praedici poſſe*. Suffragantur *Liuio Plinius et Frontinus*. Imo *res* ipſa tam accurate deſignata, vt *initium* illius et *finem* certis *limitibus* concluſerit, ad eundem plane modum, quo etiam *hodierni* concludere ſolent *Aſtronomi*. Maxime vero omnium ſuffragatur compoſitum a *Sulpicio* de hoc argumento *volumen*, teſte *Plinio* [54], quo ſcilicet *rationes* ediderit, quibus *Eclipſin futuram* antea *praeuiderit*. *Primum* ergo *Romani* generis illum agnoſcit *Plinius*, qui *defectus vtriuſque rationem in vulgus extulerit*. Et ſane rei *nouitatem* arguit *Romanorum* militum admiratio, quibus (cum *euentus* reſpondiſſet) *Galli ſapientia prope diuina videbatur*. Arguit, quod *compoſito volumine* prodenſit, *lunae* fuerint *rationes*, quibus *euentus* tam mirabilis *praeſcientiam* ſui fuiſſet conſecutus, quod ſane *volumen* pro perpetuo habendum erat rei monumento. Haec vero, inquies, tantummodo apud *Romanos*. *Graecis* etiam rem *nouam* fuiſſe docent, quae ſcribit *Liuius* de Macedonibus: *Macedonas*, inquit, *vt triſte prodigium occaſum Regni perniciemque gentis portendens mouit: nec aliter vates*, *clamor vlulatuſque in caſtris Macedonum fuit*, *donec luna in ſuam lucem emerſit*. Nec enim eſt credibile, vt, quod *caeteris Graecis* compertum fuerat, id ſolos latuerit *Macedonas*. Erant enim profecto ſtudiorum *patroni* indulgentiſſimi Reges *Macedonum*, *Archelaus*, *Alexander Magnus*, *Demetrius Poliorcetes*, *Antigonus*. Et proprios *Macedonum Aſtrologos*, propriumque *Parapegma*, agnoſcit *Plinius*. Ne iam dicamus de *Graecis* aliis, qui *Perſeo* fauebant in communi gentis cauſa aduerſus

53 *Liu. XLIV. 37.*

54 *Plin. II. 12.*

Romanos. Cur itaque soli expauescerent *Macedones*, si causam *Eclipsis* compertam habuissent, quam ciuibus suis *Romanis* prodiderat *Sulpicius*? Quae metum *Romanis*, cum enunciaretur, *ademit*, cur non similiter ademit *Macedonibus*? Contra hic idem videmus *doctos* fecisse *Macedones*, quod facere solebant *Eclipsium imperiti*. Similia *metus* signa ediderunt in *Eclipsi Periclis*, de quibus supra, milites. Similia in clade *Niciae Siculae Athenienses*. *Clamores* quidem hic legimus *metus* indices, quales erant certe *vlulatus*. Non legimus *aera*, aut *crepitacula*, aut aliquos istiusmodi *organorum inanimatorum* sonos, quorum vsus erat in *lunae* omine *auerruncando*. Eo tamen spectasse verisimile est ipsos illos *clamores*, qui mox desierint, cum *luna in suam lucem emersisset*. *Demtum* certe tandem illo clamore *metum*, quasi *omine expiato*, ostendit *ardor* ille *pugnandi*, qui die proximo apparuit in exercitu *Macedonum*. *Laboranti* incantamentis *lunae* ita se occursuros existimabant post fabulam *Aglaonices*, *Hegetoris* filiae, *Thessalae*, quae [55] se *lunam* e coelo veneficiis deducturam venditabat. Eam certe *Eclipsium* etiam *praedicendarum* artem tenuisse oportet, quae tamen vulgus *Thessalorum* latuerit, vt *Eclipses* a se *praeuisas* suis tribueret *incantamentis*, eamque de se vulgo haberi opinionem assequeretur. Imo *rara* admodum fuerit necesse est apud alios quoque *Graecos Eclipsium* doctrina, cum haec *reipublicae* tam *damnosa* reciperetur opinio, quae *militum* animos *reprimeret*, minusque de *victoria* fidentes faceret. Tam enim *grata* futura aliis rebuspublicis *praestigiarum* illarum detectio, quam *Romanis*, et *diuina* detectoris *sapientia* tam *praedicanda*, qui *metum* reipublicae noxium ademisset, quam *praedicatam* vidimus a *Romanis sapientiam* illam *Sulpicii Galli*. Certum ergo *patriae commodum*, et, quae inde consecutura erat, certa etiam *mercedis exspectatio*, effectura erant, ne *diu* lateret peritia illa *lunarium Eclipsium*, nec in *publicum* emanaret, si *plures* illius compotes fuissent. Proinde *primis* inuentarum *lunarium Eclipsium* initiis vixerit oportet *Aglaonice*, cum vulgi *superstitioni*, pariter ac *simplicitati*, ita posset illudere. *Serius*, vt videtur, his, in quibus iam versamur, *Persei Macedonis* temporibus. Ita certe, si *aeneis crepitaculis* inueniendis occasionem dederit, quae *nulla* tum inuenta fuisse videntur. Nec enim de aliis, quam *lunae*, Eclipsibus sucum fecisse dicitur *Aglaonice*. Nec est profecto verisimile, si qua fuisset passim in *Thessalia* recepta *lunarium Eclipsium* doctrina, nec tamen vllam fuisse in *Macedonia*. Ita rem fuisse praeterea suspicio est e *Pharmaceutriis Theocriti* et *Virgilii* inuicem collatis. *Virgilii* saeculo recepta vulgo erat opinio de *luna* carminibus *coelo* deducenda. Itaque [56] illius meminit. In *Theocrito*,

55 *Plutarch. Praecept. coniug. et de defect.*

56 *Virgil. Ecl.* VIII. 69.

crito [57], qui sub secundo scripsit *Ptolemaeo*, nempe *Philadelpho*, nihil tale legimus, cum tamen de *veneficarum* arte agit ex professo, et de *lunae* in *veneficio* viribus, sub nomine *Hecates*. *Medio* ergo tempore inuenta est causa *Eclipsium lunarium*, inter tempora *Ptolemaei Philadelphi* et *Augusti*. Sic erit gloria huius inuenti *antiquior* apud *Romanos*, quam apud ipsos *Graecos*.

Non me fugit tamen, alia omnia sentire *Plutarchum* in vita *Niciae*. Solis quidem, inquit, περὶ τὰς τριακάδας ἐπισκότησιν ἀμωσγέπως ἤδη συνεφρόνουν καὶ οἱ πολλοὶ γινομένην ὑπὸ τῆς σελήνης. Recte quidem ille, si de eo solo intelligatur, quod mensium *Metonicorum* τριακάσι *solares*, si quae vnquam contingerent, *Eclipses* exspectarint. Sic enim *solares Eclipses* diligenter obseruauit *Thucydides*. Inde etiam colligit, si quando νεμηνία κατὰ σελήνην (quam solam *Eclipticam* agnouit) a *Ciuili* discreparet *nouilunio*. Iam enim vidimus, tantundem apud illos valere τριακάδας, atque νεμηνίας, certe pro mente saltem ipsius *Plutarchi*. Non item, si in eam *sententiam* verba *Plutarchi* intelligantur, quasi illud etiam exploratum habuissent horum temporum *Astronomi*, quae tandem mensium τριακάδες futurae essent *Ecliptica*e. Eclipsis enim vel solaris *praedictae*, excepto illo, quod refutauimus, *Thaletis*, *exemplum* ne quidem *vnicum* his temporibus occurrit. Et ne vel vnicum *Testimonium* auctoris, qui his temporibus vixerit, certa aliqua temporum serie *Eclipses* in *orbem* redituras. Tantum aberat, vt quis *peritiam* illam sibi vendicaret, *antea* quam euenissent, Eclipses *praedicendi*. Nam et *lunae* motus, longe, quam fuerint *solares*, perplexiores (*multiuagos flexus* appellat [58] *Plinius*) *praecognoscendi* tamen erant, vt sciretur, quando in *nodos* incursura esset *Eclipticos*. Eclipsium autem *lunarium* ne quidem *causas* adeo fuisse vulgo cognitas agnoscit hoc ipso in loco *Plutarchus*, quam fuerint *solarium*. Sic enim pergit: αὐτὴν δὲ τὴν σελήνην, ᾧ τινι τυγχάνουσαν (συντυγχάνουσαν in quibusdam Codicibus rectius legi monet *Stephanus*) καὶ πῶς αἰφνίδιον ἐκ παυσελήνου τὸ φῶς ἀπόλλυσι, καὶ χρόας ἴσχει παντοδαπάς, ὑ ῥᾴδιον ἦν καταλαβεῖν, ἀλλ' ἀλλόκοτον ἡγοῦντο, καὶ πρὸς (l. πρὸ) συμφορῶν τινων μεγάλων, ἐκ θεοῦ γινόμενον σημεῖον. Satis erat haec *causae* ignoratio, vt *ominis* loco *lunae Eclipses* haberentur; non item *solis*, quarum causas sciebant, nescientes interim, *quando* causae illae essent *redituraе*, propterea quod *lunae* illos *multiuagos flexus* ignorarent. Hucusque ergo non displicet *Plutarchus*.

Idem tamen postea *causas* illas *Eclipsium* etiam *lunarium*, *vulgo* licet incognitas, *eruditis* tamen censet tum quoque fuisse exploratas, cum tam damnosa esset haec ignorantia in causa *Niciae*. Nec enim has latuisse vult *Nicia* paulo *antiquiorem* *Anaxagoram*. Sic enim de illo sequitur: ὁ γὰρ πρῶτος σαφέστατον

57 *Theocrit. Eidyll.* II. §. 22. *Solarium Eclipsium* nullae apud antiquiores *praedictiones*. *Lunarium* ne quidem *causas* habebant exploratas.

58 Plin. N. H. II. 10.

§. 23. Verisimile non est, (quod vult tamen

Plutarchus) *lunarium* etiam *Eclipſium* cauſas proditas fuiſſe ab *Anaxagora.*

σατόν γε πάντων καὶ ἀληθέστατον περὶ σελήνης καταυγασμῶν καὶ σκιᾶς λόγον εἰς γραφὴν καταθέμενος Ἀναξαγόρας, ἔτ' αὐτὸς ἦν παλαιός, ὅτε ὁ λόγος ἔνδοξος, ἀλλ' ἀπόρρητος ἔτι, καὶ δι' ὀλίγων καὶ μετ' εὐλαβείας τινὸς, ἢ πίστεως βαδίζων. *Cauſam*, vt videmus, cur *Eclipſim lunarem* pro *portento* habuerint ſocii *Niciae*, inde arceſſit, quod nondum in lucem *publicam* emanarint ſcripta *Anaxagorae* dilucidiſſimam earum conſidentiſſimamque rationem complectentia. Cur illa minus innotuerint, *rationem* illam aſſignat, quod et *nuperus* ipſe tum fuerit, et quod *ſuſpecti* eſſent de hoc Argumento *Sophiſtae*. Quid ergo dicemus de temporibus *Aemilii Pauli*, quibus *Eclipſim lunae* praedixit, vt vidimus, *Sulpicius Gallus*? Tum certe nec *nuperus* ſcriptor erat *Anaxagoras*; nec *ſuſpecti*, ſed ſummo potius in honore *Philoſophi*, ipſo agnoſcente *Plutarcho*. Nam *Platonem* fuiſſe dicit, qui hanc ſuſtulerit in *Philoſophos* διαβολήν, et viam deinceps liberam artibus *Mathematicis* aperuerit. Ab illo demum tempore nomen *Philoſophiae* gratum erat, nomenque *Anaxagorae* tum demum παλαιᾶ *aetas* ipſa commendabat, effecitque, vt in *veneratione* haberetur. Vnde ergo tanta illa *Graecorum* imperitia harum *Eclipſium* tanto recentioribus *Platone* temporibus *Aemilii*? Intercidiſſe medio illo tempore arbitrabimur *luculenta* illa Scripta *Anaxagorae*? Aegre certe iam poſtliminio *reuiuiſcente* amore *Philoſophiae*. Vnde ergo comperta *Plutarcho* tot *ſeculis* poſt *Aemilium*? Sed ne quidem illud certum, *Platoni*, ipſi exploratas fuiſſe *cauſas* Eclipſium *lunarium*. Hoc inde colligit, quod *Lunae* defectione *Dio*, *Platonis* diſcipulus, non fuerit deterritus, quo minus coeptam *Zacyntho* expeditionem proſequeretur in *Dionyſium* iuniorem. Eadem fere habet etiam in vita *Dionis*. Rem tamen ita narrat, vt faciat admodum ſuſpectam. *Milites* enim agnoſcit, plane quales deſcribit in *Aemilii* vita *Macedones*. Hic ergo *cauſa Eclipſis* enuncianda erat, ſi de ea quidpiam reſciuiſſet ipſe *Dio*. Sic enim vidimus feciſſe *Periclem*, ſic etiam in *Aemilii Paulli* cauſa *Sulpicium Gallum*. Idque eo *fine*, ne pro *portento* haberetur, quae *ſtatis temporibus* redierit, et ſciri *antea* et *praedici* potuerit. Ita argumentatur apud *Liuium Sulpicius*. Numquid ergo tale *Dio*? Imo omnia potius contraria, ipſo quoque teſte *Plutarcho*. Milites *Dio* non *Argumentis* ſolatur e *Philoſophia* depromtis. Cur illud, quaeſo, ſi qua *ipſe* cognouiſſet, quae *ſocios* latuerant? Fatetur tum *Plutarchus* nullum fuiſſe *metum*, vel ab *Areopago*, nedum in *Corcyra*. Refert illos potius ad *Militem* vatem, qui dextra *ominis interpretatione* portentum eludit, ad *Dionyſium* potius, quam ad *ſuos*, ſpectare obtendens *ominis* praeſagium. Nam et *numina* fauere credebant argutis illiuſmodi *portentorum*, pro re nata, *inter-*

interpretationibus. Itaque pro *portento* *Eclipſim* habent; quae, ſi vera *Philoſophia* audiretur, ne quidem pro *portento* fuerit habenda. Sic item *interpretantur*, vt *mos* erat *interpretari portenta*. Sic item malum *euentum* auerruncant, vt receptum erat auerruncare *euentus portentorum*. Nullum plane hic *Philoſophiae* veſtigium erat, praeterquam in animi *fortitudine* ad mala omnia ſubeunda parati. Facile hinc intelligimus, ne tum quidem, ſeculo *Dionis*, de *cauſis* conſtitiſſe *Eclipſium lunarium*. A me ergo facile impetrare non poſſum, vt credam, *cauſas* Eclipſium *lunarium* adeo *aperte* traditas ab *Anaxagora*, quam vult *Plutarchus*, quae tamen multis poſt *Anaxagoram* ſeculis *Graecos* latuerint, cum nihilominus *Liber Anaxagorae* palam in manibus omnium, nullo prohibente, verſaretur, ſaltem a tempore *Platonis*, ipſo hoc agnoſcente *Plutarcho*. Tantum vero abeſt, vt *cauſam* Eclipſium *lunarium* quiſpiam e Libro *Anaxagorae* didicerit ante *Plutarchum*, vt ne quidem talem aliquam ſententiam *Anaxagorae* inde elicuerit, cum de *Placitis Philoſophorum* ageret, ipſe *Plutarchus*. Vtinam dediſſet ipſa *Anaxagorae* verba. Ita iudicare licuiſſet, quibus demum *ratiociniis Plutarchus* hanc ſententiam *Anaxagorae* tribuerit. *Planam* praeterea terrae figuram tribuit *Anaxagoras*, ſi quidem fides *Martiano Capellae* L. VI. p. 192. Ea ſententia quam *ſequelam* habitura ſit in calculo *aſtronomico*, facile intelligent *Aſtronomiae* periti.

Mihi, fateor, hac in cauſa, ſuſpectus eſt de nimio gentis ſuae *Graecae* ſtudio *Plutarchus*. Erat enim certe *illorum* gloriae ſtudioſiſſimus. Mitto iam, quae habet huc ſpectantia in vitis *Graecorum Romanorumque* Parallelis. Prodit ſe manifeſtius in Libris de *Fortuna Romanorum* et de *Fortuna Alexandri* M. Tam enim *Fortunam*, quam *Virtutem*, in rebus vtrorumque geſtis locum habuiſſe aſſerit: Sic tamen, vt *primarias* partes in rebus *Alexandri Virtuti* tribuat; in *Romanorum* autem non diſpari ſucceſſu, *Fortunae*. Iudicium tam iniquum in ſui temporis *Graecis* aegre tulit *Liuius*, anſamque inde captauit multos coaeuos *Alexandro* duces *Romanos* cum *Alexandro* ipſo contendendi. Nihil tale noſter *Dionyſius*, licet eadem, qua *Plutarchus*, *Graecorum* progenie oriundus. *Romanos* enim ne quidem habet pro *Barbaris*, ſed a *Graeca* potius origine arceſſit, et rerum adeo ab illis geſtarum *gloriam* cum ſuis *Graecis* communem probat. Ita *aequum* ſe iudicem vtrobique praeſtat, nullo *liuore* detortus ad laudem *Romanorum* imminuendam. Non ita *Plutarchus*. Malignitati *Herodoti* tribuit, quod *inuentorum* multorum gloriam *Graecis* ademtam *Barbaris*, pro eo ac merebantur, aſſignarit. Pro eodem *partis*, quam fouebat, ſtudio *Sulpicii Galli*, qui hanc *Lunae Eclipſin praedixit*, mentionem

§. 24. *Plutarchus* hic de nimio *gentis* ſuae *Graecae* ſtudio ſuſpectus, ne *gloria* inuentae *Eclipſium* doctrinae *Graecis* ademta *Romanis* aſſignare-tur.

penitus suppressit. *Aemilii Paulli* peritiam aliquam agnoscit, non edito illius, a quo didicerit, *nomine*. Nescio, annon vt a *Graeco* aliquo, seu homine, seu Libro, illum didicisse videretur. Sic equidem *Romanos* se gessisse narrat, quasi nulla fuisset de *Eclipsi* suspicio. Eodem enim modo *omen* auertunt, quo solebant rerum *naturalium* imperiti, *aeneis crepitaculis*, *taedis facibusque* ad *coelum* porrectis, hoc vno a *Macedonibus* diuersi, quod mali *ominis* euentum non fuerint in *suae* gentis perniciem interpretati, quod dicuntur fecisse *Macedones*, nihil *Paullo* in contrarium nitente. Contra potius rem ipse *piaminibus* procurat atque *sacrificiis*, *Luna* postquam e *tenebris* emersisset, vndecim iuuencis, *orto* autem *die* in βαθυσίαις eo vsque occupatus, dum tandem exta vigesima prima *laeta* reperiret. Haec ille *Paulli* religioni et φιλοθυσίᾳ et μαντικῇ tribuit, quod vulgi *superstitiosis* moribus indulserit, et *portenti omen* expiarit, cum tamen *ipsi* nullum subesse videretur, quod indigeret expiatione, *portentum*. Parum haec certe consona praeceptis illius, quam in eo laudat *Plutarchus*, Philosophiae. Nec tamen aliquis hic obtendi potuit *metus* ab *Areopago*, qui illum deterruerit, quo minus *peritiam* illam suam cum *exercitu* communem faceret. Imo *profuturam Reipublicae peritiam*, si militibus enunciaretur, in acie constitutis, nulli vnquam prohibebant vel *Areopagitae*. Nihil ergo est, quod obtendat *Plutarchus*, cur tamdiu *latuerit* scripto consignata, iamque olim prodita ab *Anaxagora* Eclipsium doctrina in posterorum vsum duratura. Suspectam potius fecit in *Aemilio* ipso hanc peritiam, cuius *milites* tempore adeo *opportuno* non tamen fecerit *participes;* imo, cum ea omnia ipsum egisse narrat, quae facturi erant militum gregariorum *imperitissimi*, et a *Philosophorum* doctrina alieniissimi. Ad eundem plane modum, quo eundem fecisse vidimus in *Dione*. Nec quicquam habet *Liuius* de *aeneis crepitaculis* a milite pulsatis, aut *taedis facibusue* ad *coelum* exporrectis, aut *sacrificiis* ab *Aemilio* ominis *expiandi* nomine oblatis, cum *Luna tenebris emersisset*, aut mox *orto sole*. Alio enim spectabat sacrificium *horae tertiae*, qua *concilium* aduocauit. Sed vera esse potius, quae scripsit *Liuius*, docuit scriptum de eo argumento a *Sulpicio volumen*, quod vidit vsurpauitque *Plinius*, vt e Libri II. *Indice* colligimus. Et *nouam Sulpicio* visam illam *Eclipsium lunarium* scientiam exinde etiam constat, quod *Scripto* proprio *rationes*, quibus Eclipsim *praedixerit*, illum complecti oporteret. Si *alios* aliquos *auctores* nosset, a quibus eam ipse didicerat *Sulpicius*, satis erat, si ad *fontes* digitum intendisset. Sic autem non *Sulpicii Galli sapientia prope diuina* habenda erat, sed *Anaxagorae*, si eam docuisset, *Sulpicio* tot seculis antiquior,

Anaxa-

Anaxagoras. Vrebat hoc procul dubio *Plutarchum*, et *Plutarcho* similes alios *Graecorum* gloriae studiosos. Inde factum, vt *verba* nescio quae *Anaxagorae* ad *Eclipsium lunarium* doctrinam retulerint, quae nemo *veterum*, vel *Graecorum*, *Sulpicio* antiquior, eo retulerat; quae ne quidem eo ipso retulerit *Anaxagoras*. Similia *veterum* testimonia adduci videmus de *sanguinis circulatione*, et simili plane *consilio*, vt noui *inuenti* gloria *recentioribus* adimeretur. Sed non poterant *Anaxagorae* de his *Eclipsibus* verba adeo *perspicua* fuisse in hanc sententiam, si nemo illum ita intellexerit *Sulpicio* antiquior. Contra potius, cum iam probauerimus *doctrinam* illam tanto recentiorem *Anaxagora*, erit vicissim suspicio, ne *Anaxagorae* verba illa esse potuerint, quae fuerint adeo, quam vult *Plutarchus*, in hanc sententiam perspicua.

§. 25. *Sulpicio Gallo iunior erat Hipparchus, qui tamen Graecorum* pritimus *Eclipses* praedixit, et

Non dubito, futuros, quibus *Eclipsium praedicendarum* origo tam *nupera* mira videbitur. Nihil tamen video, quo minus fuerit verissima. *Iunior* certe *Sulpicio Gallo* erat *Hipparchus*, quem ego primum *Graecorum* fuisse puto, qui *praedixerit Eclipses*. Vltimas autem *Hipparchi* Obseruationes habet *Ptolemaeus* ad ann. *Nabonass.* 620. *expletum*, et Periodi *Calippicae* III. annum 50. Pertingunt notae hae ad annum *Varr.* 625. *Olymp.* CLXII. 4. vel paulo forsitan *vlterius*. Annus erat ab obseruatione *Sulpicii Galli* XL. Sic *primis* etiam *Hipparchi* Obseruationibus *antiquior* fuerit Obseruatio illa *Sulpicii Galli*. Potuit ergo ex edito *Sulpicii Galli volumine*, quae didicerat, propriis ipse nouisque inuentis excolere. Hic *sideris vtriusque* [tam *Solis* nimirum, quam *Lunae*] *cursum in sexcentos annos praecinuit*, (inquit [59] *Plinius*) *menses gentium, diesque et horas, ac situs locorum, et vicos Populorum complexus, aeuo teste, haud alio modo, quam consiliorum naturae particeps*. Numerum duntaxat *rotundum* exprimunt hodierni codices. Vix autem dubito, quin duorum *Hipparchi* Cyclorum ambitum *Plinius* intellexerit, quorum singuli *binos Metonicos*, *Calippicos* autem *quatuor*, complectebantur. Anni ergo erant 608. Facit autem hic locus, vt περιοχεῖς suos *Canones* plerosque *Ptolemaeus* debuisse credam *Hipparcho*, quos sane constat ad calculum *astronomicum* admodum esse necessarios. Hic sane constat *mensium* tabulas apud gentes *varias* receptorum edidisse, vt gens quaeque *diem* et *horam* Obseruationum ab *Hippacho* factarum intelligeret pro *suo* cuiusque *Kalendario*. Et tales *gentium menses* inuicem collatos repraesentant Scriptores Cyclorum *Paschalium* a *Ptolemaeo*, vt videtur, haustos, vel *Hippacho*. Erant autem, ni fallor, *gentium* earum, quae *similes* inuicem *annorum mensiumque* formas obseruarint. Ita vnius *mensis* quoto *die* designato in reliquis *diem* non erat necesse designare, modo de *mense* constaret. Male

tabulas multas condidit ad calculum Astronomicum plane necessarias.

[59] *Plin. N. H. II. 12.*

tamen omiſerunt *Paſchalium* Cyclorum conditores anni menſisque *modum*, quem pro caeterorum *norma* habuit, vel *Ptolemaeus*, vel *Hipparchus*, quo ignorato *reliquos* etiam omnes ignorari neceſſe eſt. Fecit omiſſio illa, vt *menſium* illae *tabulae* nobis prorſus inutiles ſint ad calculos *aſtronomicos*. Sed *Aſianis* ſuis ſcribens *Hipparchus* ſuum *Ciuitatis* cuiuſque *Kalendarium* notiſſimum forte ſupponebat, nec proinde neceſſarium eſſe credebat, vt *vnum* aliquod reliquis in exemplum proponeretur, cum ex vno quouis *cuiuſcunque Ciuitatis* Kalendario, edito *menſis* nomine, conſtare poſſet, quotus ille *dies* numeraretur in reliquarum Vrbium *Kalendariis*. Supponit certe [60] *Ptolemaeus*, etiam *menſis Bithyni* nomine deſignato in *Agrippae* Aſtronomi Obſeruatione facta in *Bithynia*, hoc vnum ſufficiſſe, vt *tempus Eclipſis* aliis quoque innoteſceret in arte collegis *Aſtronomis*. Vnde hoc niſi propter *tabulas* illas *menſium* ab *Hipparcho* inuicem collatorum? Vixit autem *Agrippa* ille medio ſpatio inter *Hipparchum* et *Ptolemaeum*, ſub *Domitiano*. Si etiam ipſe menſis *Bithynici* nomen ſufficere exiſtimaret, ſic *tabulas* ipſe quoque viderit antiquiores *Ptolemaeo*, nec alias, quam quae vtique emanarint ab *Hipparcho*. Pergit, vbi ſupra, Plinius: *dieſque, et horas, ac ſitus, locorum*. Haec ad *climata* retulerim, quorum *tabulae* in *Ptolemaei* προχείροις *Canonibus* hodieque conſeruatae ab *Hipparcho* etiam ipſae deſcenderint. *Dies* enim cuiuſque *climatis* longiſſimos *horarum* numero deſignauit. *Situm* autem *locorum* oſtendebant *longitudines* et *latitudines*, et *clima* ipſum per *circulos* Vrbium inſignium *Meridianos*, in quibus locum vel praecipuum habebat *Rhodus*, in qua Obſeruationes fecit *Hipparchus*. Et quidem *tabulas* iſtiuſmodi exhibent *Canones Ptolemaei* Mſſ. quas proinde illum veriſimile eſt accepiſſe ab *Hipparcho*. Itaque *locorum* nomine *Vrbes*, vti dixi, intelligo inſigniores, quibus obnoxiae erant ditiones *Suburbicariae*. Suffecit enim *Vrbium* principalium deſignatio, vt in Vrbium *ditionibus* intelligi poſſent Obſeruationes *Hipparchi* in vſum *Vrbium* concinnatae. His autem opponit *Plinius vicos Populorum*. Intelligit, vt opinor, *Populos*, quibus nullae erant primariae *Vrbes*, in quibus *fixi* eſſent *conuentus* communi *omnium* nomine celebrandi. Has enim *gentes* non κατὰ πόλεις habitare, ſed κατὰ κώμας, dicunt *Geographi*, non *oppidatim*, ſed *vicatim*, ſeu κωμηδόν. Placuit enim mos ille a maioribus acceptus *Populis* alioqui admodum celebribus. Sic olim habitaſſe ipſi dicuntur *Athenienſes*, primuſque fertur fuiſſe *Theſeus*, qui illos in vrbem *Athenienſium* coëgerit. Sed δήμους appellabant *Athenienſes*, quae κῶμαι aliis *Graecis* appellabantur, vt iamdiu obſeruauit [61] *Ariſtoteles*. Caeterum nihil attinebat notio illa δήμου, qua tantundem valet, quod κώμη, ſeu vicus, ad hanc, quam hoc in loco intellexit *Plinius*, ſignificationem *Populi*. *Cohabitatio* antiqua, pro iure gentium *Patriarchico*, pro *cognationis* iure, quo *gentis* eiuſdem *Ciues* ſecum inuicem coniuncti ſunt, diſtribui ſolebat. Ita factum, vt, quo quiſque propius *conſanguinitate* alterum attigiſſet, eo eſſet etiam *habitatione* vicinior. Sic ergo *media* eſt *Populi* ſignificatio inter *gentem*, vel *nationem* et *vicum*. *Populos* enim *plures* eodem *ſanguine* oriundos memorat [62] *Tacitus*, qui tamen *ſanguinis* nexus vnam *gentem* conflauit, cum nec *habitatione* eſſent interpolati. Et vice verſa per plures *vicos* vnus idemque *Populus* diſtribui ſolebat. Erat ergo arctiſſima cognatio illa κωμητῶν, ſeu *vicanorum*. Multa paſſim occurrunt exempla in Opere *Ptolemaei* Geographico *gentium* in plures *Populos* diſtributarum, et viciſſim *Populorum* per *vicos*, pro exemplo ſcilicet *Hipparchi*. Hoc nempe conſilio, vt verae *locorum regionumque* diſtantiae deſignarentur etiam *Mathematice*, vtque Obſeruationes *aſtronomicae* vbique intelligi poſſent pro ſuo *gentis* cuiuſque *Kalendario*. Erat autem *ſitus* accurata illa conſtitutio plane neceſſaria ad *Eclipſes praedicendas*. Nec enim poterat ſine ipſa ſtatui, quibus in regionibus *Eclipſis conſpicua* futura eſſet, nec quantam orbis *partem* interpoſitio *obſcuratura*. Hanc ergo ſi primus *Graecorum* repererit *Hipparchus*, plane ſequitur, a *Graecis Eclipſes* antea *praedici* non potuiſſe in *loco* aliquo *particulari* videndas, dum ſcilicet nondum conſtaret de locorum *ſitu Mathematico*. Contra potius ex *Eclipſibus* iiſdem de locorum *ſitu Mathematico* pronunciabant *Aſtronomi*, quae *diuerſis* in *locis* fuerant obſeruatae. Exemplum exhibet antiquum [63] *Ptolemaeus*. Erant ergo multis in locis *Eclipſes* eaedem *antea* obſeruandae, quam de loci *ſitu* accurate conſtaret, qui tamen neceſſario praecognoſcendus erat, ſi quis *Eclipſim praedicere* vellet *futuram*.

60 Magn. Conſtr. L. VII.

61 *Ariſt.* de Poët.

62 De morib. *Germ.*

63 Geograph.

Eſt et alia *tabula* apud *Aſtronomos* celeberrima, eorumque vſibus accommodatiſſima, cuius ego *inuentorem*, ſaltem apud *Graecos*, fuiſſe ſuſpicor *Hipparchum*. Illam intelligo *Epochae Nabonaſſareae*, Principum nimirum, qui *Nabonaſſaro* perpetua ſerie ſucceſſerunt, primo *Babyloniae*, tum deinde *Aegypti*, a morte *Alexandri Magni*. Haec *anni* forma ſimpliciſſima erat, *ſolaris* quidem, nec proinde *menſibus intercalaribus* perplexa; et ne quidem *diei* minutiis impedita, quae calculi moleſtiam crearent. In hac *Epocha* deſignabantur Obſeruationes *Babyloniorum*, a quibus ad *Graecos Aſtronomia* emanauit, omnium proinde *antiquiſſimae*, eaedemque et numero *plures*, quam a *Graecis* obſeruatae fuerant, atque *accuratiores*. His certe magis fidit *Ptolemaeus*, quam *Graecorum* Obſeruationibus *antiquiſſimis*, quum tamen ipſae *Babyloniorum* Obſeruationibus

§. 26. Epocham Aſtronomorum *Nabonaſſaream* primus vſurpaſſe videtur *Hipparchus*. Huic *Epochae* ortum debent ſolidae

Astronomorum hypotheses, et vicissim hypothesibus certae Eclipsium futurarum praedictiones.

nibus recentiores erant. His ortum debebant *Graecorum Hypotheses* e *factis* natae Traditione ad posteros deductis. Et tamen *Hypothesibus* nituntur, quaecunque *futurorum* in *Astronomia* Phaenomenorum *praedictiones*. Itaque si *primus Hipparchus* hanc *Epocham* in vsus *Astronomorum* intulerit: consentaneum erit, vt *Astronomiam* ad illum peritiae gradum primus etiam extulerit, qui suffecerit *Eclipsibus praedicendis*. Et sane ita se rem habuisse, facit, vt suspicemur, ipse *Ptolemaeus*, cui soli debemus, quotquot habemus *Epochae* huius antiquissimas Obseruationes. Saepe enim ex *Hipparcho* profert has *Babylone* factas Obseruationes, [64] ἀπὸ τῶν ἐκ Βαβυλῶνος διακομισθεισῶν, ἃς ἐκεῖ τετηρημένας. Non ita *Ptolemaeus* de Astronomo aliquo, qui *Hipparcho* fuerit antiquior. De illis ipsis Obseruationibus locum [65] *Plinii*, et quidem recte, vt opinor, intellexit Cl. *Marshamus*. Sic enim habet: *E diuerso Epigenes apud Babylonios* DCCXX. *annorum Obseruationes siderum coctilibus laterculis inscriptas docet, grauis auctor in primis: qui minimum, Berosus et Critodemus*, CCCCLXXX *annorum*. Non *Praedictiones* Plinius illas, sed *Obseruationes* appellat, etiam ex *Epigene*, qui annum attigit Aerae *Nabonassareae* 720. annumque adeo *Varronianum* 725. quo coepit annus ille *Nabonassareus Augusti* Iul. die XXII. Inde ergo non constabat, vel ipsis *Babylonis* hucusque artem *Eclipsium praedicendarum* innotuisse. Nihil ergo est, cur miremur, si *Graecos* latuerit *Hipparcho* antiquiores, qui peritiam hanc Astrorum *Babyloniis* acceptam retulerint. Ipsae tamen illae *Babyloniorum* Obseruationes ab *Hipparcho* erutas fuisse verisimillimum est, non ab *Epigene*, nedum a *Berosso* et *Critodemo*. *Famam* enim de Obseruationibus illis, non ipsas *Obseruationes*, ab illis didicere *Graeci*. Et quidem illam admodum *incertam*. Maiorem annorum *numerum* exhibuerat *Callisthenes* Philosophus illis omnibus antiquior. Et *discrepantes* hic quoque *numeros* obseruauit ipse *Plinius*, quorum *minimus* fuerit, quem tradiderint *Berosus* et *Critodemus*. Nam ab eodem *exordio* arcessitos supponit tam 720. annos, quam et 480. quod fieri non potuit, si *Obseruationes* ipsas *publici* iuris fecissent. Recte ergo ἐκ Βαβυλῶνος διακομισθῆναι dixit *Ptolemaeus*, non *Librarios* aliquos, qui eas complexi fuerint, sed ipsas e *coctilibus lateculis Obseruationes*. Quod scilicet amicorum opera illas inde petierit *Hipparchus*. Sed vero Obseruationes *Babyloniae* factas per *Regum* successionem deduxit, qui *Nabonassaro* in *Babylonia* successerunt. Vt scilicet *Obseruationes* in *coctilibus laterculis* designauerant primi Obseruationum *auctores* vsque ad mortem *Alexandri* Magni, qui ipse *Babylone* e viuis excessit. Postea nullas legimus *Babyloniorum* Obseruationes. Alia ergo *successione* opus erat, vt ad *sua* vsque tempora *Astronomorum* iuniorum *Obseruationes* deduceret *Hipparchus*. Eam ergo adiunxit ipse eorum, qui *Alexandro* ipsi in *Aegypto* successerunt, sub quibus postea maxime floruit *Astronomia*. *Stipendiis* enim, atque *Bibliotheca* instructissima, et *instrumentis* accuratissimis, *aedibusque* in vsum *Mathematicorum* exstructis, studia omnia, tum hoc potissimum *Astronomiae*, fouebant *Ptolemaei*. Sed vero hanc *successionem* ita contexuit, vt vel inde intelligamus, non a *coaeuis* auctoribus *Hipparchum* sumsisse, sed e *longinquo* suis potius *ratiociniis* immistam. Quod enim annos VII. assignauerit *Philippo Aridaeo*, tum deinde annos alios XII *Alexandro*, *Roxanes* filio, a prioribus distinctos, haec sane *falsissima*, nec a *coaeuo* aliquo emanare potuisse alibi probauimus [66]. Et tamen (quod *Astronomiae* potissimum intererat) hic quoque *spatia* seruauit accuratissime, vt *annus* nullus *defecerit*, vel *redundarit*. Erat enim earum, quae sub *Ptolemaeis* factae sunt, *Obseruationum* recentissima illa, quam VII. *Philometoris* assignat ex *Hipparcho* *Ptolemaeus*. Eousque verum *situm* habent, quae referuntur, *Obseruationes*. Non item postea, in illa successionis *Aegyptiacae* parte, quam deinceps ad *suam* praeterea *aeratem* perduxere *Hipparcho* iuniores *Astronomi*. Nam e *longo* demum *interuallo* iterum restaurata studia in *Aegypto Astronomiae*. Nec enim *Obseruationes* (post receptam ab *Augusto Alexandriam*) *antiquiores* exhibet ipse *Ptolemaeus Theone*, a quo ipse accepit nonnullas, quae fuerint sub *Hadriano*. Inde factum, vt annus *vnus* ab *Astronomis* praetermissus fuerit in suo *Regum Canone*, vt [67] ostendimus in *Agatharchide*. Prioris ergo *Aegyptiacae* successionis series optime quadrabit in *Hipparchum*, vt nec ipso, propter errorem tam crassum, multo esse potuerit *antiquior*; nec eodem, post quem nullas legimus in *Aegypto* vsque ad *Theonem* illum *Obseruationes*, potuerit multo esse *iunior*. Conuenit praeterea, quod *diei initium* idem cum *Aegyptiis* agnouerit [86] *Hipparchus* a *media nocte* ad *mediam*. Et quidem aliud ab initio *Babyloniorum*, quod ab *exortu solis* ad alium pertigit *exorum*. Sed plane idem cum *Romano*, quod *Sulpicio Gallo*, pro suae *gentis* more, magis placuisse verisimile est. Potuit ergo hoc etiam *Hipparchus* a *Sulpicio* didicisse, ipsique forsitan *Astronomi Aegyptii*. Instauratae enim apud *Aegyptios* postea *Astronomiae* aliud illud erat exordium a *meridie*, quod obseruauit *Ptolemaeus*, eiusque exemplo *Astronomi* Ptolemaeo *iuniores*. Haec ergo si *primus* apud *Graecos* docuerit *Hipparchus*, *primum* etiam fuisse consentaneum est, qui *Eclipsium praedicendarum* artem seu alios *docuerit*, seu etiam ipse *exercuerit*. Serius tamen *Romano Sulpicio*.

64 *Ptol. Magn. Constr. IV. c. vlt. p. 105.*

65 *Plin. N. H. II. 56.*

66 *Prolegom. ad append. Diss.*

67 *Diss. III. §. 6. ad Vol. I. Geographorum veterum.*

68 *Plin. N. H. II. 77.*

Quod

§. 27. *Periodus Ecliptica veterum Hipparcho maiorum. Forte eadem, quae Sulpicii Galli.*

Quod certe *artem* illam calluerit *Hipparchus*, verba *Plinii* praedicta docent manifestissime, quod *Solis Lunaeque cursus in sexcentos annos praecinuerit*. Et quidem is ipse *numerus* aetatem *Hipparchi* designauit in Epocha *Nabonassarea*, cuius annum 620 illum attigisse vidimus. Inde colligimus, *sexcentorum* annorum *experimenta* de *vtriusque sideris* motibus illi fuisse explorata. Conuenit aetas *Hipparchi* a *Plinio* designata. *Intra ducentos* (inquit [69]) *annos Hipparchi sagacitate compertum est, et Lunae defectus aliquando quinto mense a priore fieri, Solis vero septimo.* Scripsit *Plinius* anno *Varroniano* 830. et in 625. *Varroniano* coepit annus *Nabonassari* 620. desiit autem anno *Varroniano* 626. admodum *affecto*. Potuit praeterea post *Obseruationem* illam a *Ptolemaeo* memoratam paucis adhuc annis *Hipparchus* superfuisse, vt numerum *Plinianum* penitus impleret. Haec autem *Hipparchus* e suis didicit de *factis* Obseruationibus, quae postea probat *Ptolemaeus*, quae *nouae* haberi non poterant, si tum quoque *Solis Lunaeque hypotheses* exploratae fuissent. Imo e *factis* certo temporis circuitu *redeuntibus* natae *Hypotheses*, causam, cur redirent, e motuum *vniformium* rationibus explicantes. Sed vero *factis* instructiorem antiquioribus *Hipparchum* fatetur *Ptolemaeus*, nec illis tantummodo, quae ipse obseruauerat, verum etiam *Obseruationibus* e *Babylonia* nuper allatis *Chaldaeorum*. Sic enim ait: [70] ὁ Ἵππαρχος ἤλεγξεν ἀπό τε τῶν Χαλδαϊκῶν, καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν τηρήσεων. Sic loquitur, quasi *vetustioribus* pariter incompertae fuissent *Chaldaeorum* Obseruationes, quam et aliae illae nouae ipsius *Hipparchi*. Vel inde intelligimus, quam *imperfectas* illas fuisse oportet *Hypotheses*, quae tam ieiuna nixae fuerint *Obseruationum* supellectile, et quam impares *Eclipsibus* accurate *praedicendis*. Sed rem totam docuit *Ptolemaeus*, tam quae fuerit *Veterum* doctrina de *Eclipsibus* ante *Hipparchum*, quam quousque illorum errores *nouis*, quas dixi, *Obseruationibus* ipse emendarit *Hipparchus*. Παλαιῶν nomine intelligit, quos appellat *Mathematicos* Hipparcho *antiquiores*. Illos fortasse, qui e Scripto *Sulpicii Galli* peritiam suam hauserant. *Periodum* illi *Ecliptican* excogitabant, quae *paribus* inuicem constaret *Lunae circuitibus* atque *Anomaliis*, qua fuerint proinde omnes *Eclipsium diuersitates* in *orbem* redituae. Hanc *diebus* constare arbitrabantur 6585, et *tertia* praeterea diei *parte*, *mensibus* autem 223. Huc [71] spectant verba illa Plinii: [71] *Defectus ducentis viginti duobus mensibus redire in suos orbes certum est.* Sed e *Ptolemaeo* constat, rectius habere illos *Plinii* Codices, qui reponebant *viginti tribus*, vt *tertiam* diei *partem* neglexisset. Mirum autem est, hanc hypothesin a *Plinio* tantopere laudari, quam tamdiu ante *Plinium* correxerit *Hipparchus*. Hoc eodem temporis spatio continebant *Anomaliae* Cyclos 239. *Latitudinis* 242. *Longitudinis* 241. *Solis* autem 18 etc. *Proxime* scilicet ad rationes Cycli, vel *Metonici*, vel *Calippici*, in quibus 223. menses ad annos iustos consurgunt XVIII. et *vnum* praeterea *mensem*, ipsum scilicet mensem illum 223. Nisi forte desit *dierum* numero *vnus dies*, quod mensis vltimus non *plenus* fuerit, sed *cauus*. *Solem* autem dixerunt ἐπιλαμβάνειν μοίρ. ι. μ'. Quod scilicet a *Iulii* Iuliani I. incipiant nostrae *tabulae*, *Iulii* autem x. desinat *mensis* 223. Non ita pro rationibus *Cycli* alicuius *Metone* vetustioris. Hinc itaque colligimus, *Calippo*, vel saltem *Metone*, iuniores hos fuisse *Astronomos*, quos appellat *Ptolemaeus*, prae *Hipparcho*, παλαιούς. Hunc ergo χρόνον illi περιοδικὸν appellabant, ὡς πρῶτον εἰς μίαν ἀποκατάστασιν ἄγοντα ἔγγιστα τὰς διαφορὰς τῶν κινήσεων, inquit *Ptolemaeus*. Sed *pars illa* diei *tertia* calculis *Astronomicis* molesta erat. Itaque *triplicandum* dierum numerum existimabant, vt *pars* illa *diei* in *diem integrum* consurgeret reliquis addendum. Sic dies erant in vniuersum 19756. Hunc ἐξελιγμὸν nuncupasse dicit *Ptolemaeus*, *mensium* iam 669. *Anomaliarum* 717. motuum *latitudinis* 726. *longitudinis* 723. Cyclorum *solis* 54. gr. 32. Erunt ergo anni *solares* integri 54. *Duabus Enneadecaeteridibus menses* erant 470. qui e 669. detracti relinquunt menses 199. *tertiae Enneadecaeteridi* assignandos. Ita *tertiae Enneadecaeteridis annos sedecim* integros complectentur, et *mensem* praeterea anni XVII. vnicum. Hi menses, si *dies* singulis *triceni* assignentur, *dies* conficient 20070. Deducantur dies *exemtiles* (pro nostris Cycli *Calippici* tabulis) 317. Supererunt *dies* 19753. Desunt *dies* tantummodo *tres*. Nec sane id incommode, pro rationibus huius Hypotheseos a *Ptolemaeo* memoratis. Nam praeter *Cyclos solares* pares 54. addit *gradus* 32. *Zodiaci*, in quibus *sol* ad *mensis* 2. anni XVII. *Enneadecaeteridis tertiae* peruenerit. *Diebus* enim *maiores* sunt motus *singulorum* Zodiaci *graduum*. Potuit ergo haec doctrina *Sulpicii Galli* fuisse, quae et *Hipparcho* fuerit antiquior, et tamen *Periodo*, saltem *Metonica*, recentior.

§. 28. *Periodus Ecliptica Hipparchi prior.*

Idem porro docet *Ptolemaeus*, quo modo hanc *decessorum* (quicunque demum illi fuerint) doctrinam correxerit *Hipparchus*. Hanc ergo ille *Eclipsium Periodum diebus* 126007. et *horas vna* absolui existimabat. nempe *mensibus* 4267. *annis* autem Ciuilibus 345. Constant singuli Cycli *Calippici* annis 76. *diebus* 27759. *mensibus* 940. *Quatuor* ergo *Cycli annos* conficiunt 304. *dies* 111036. *menses* 3760. Supersunt ergo anni 41. *dies* 14971. per *menses* 507. distribuendi. In duabus *primis Enneadecaeteridibus dies* sunt, praeter *exemtiles*, 13878. *menses* autem 470. *anni* 38. Restant Enneadecaeteridis tertiae *anni tres*,

69 *Plin. N. H. II. 13.*

70 *Ptol. L. IV. c. 2. p. 83.*

71 *Plin. N. H. II. 13.*

res, qui, pro noſtris *tabulis*, *menſes* reſiduos complectuntur 37. (eorum enim *vnus* eſt *Embolimus*) *dies* autem 1092. Deerant autem ad numerum *Hipparchi* complendum *dies* 1093. Ita fiet, vt deſit *Hipparchi* calculo *dies vnicus* pro noſtris Cycli *Calippici* tabulis. Nec tamen propterea dubitare poſſum, quin pro modo Cycli *Calippici* calculum poſuerit *Hipparchus*, et quidem ab illius Cycli *initio*. Cyclorum enim *praecedentium* nullus eſt, qui tam prope accedat. In *menſium* numero, praeſertim *Embolimorum*, Cycli *Metone* antiquiores. In *diebus* diſcrepabant *Cycli* etiam *Metonici*, qui *quatuor* in Cyclis *Calippicis* *quatuor dies* plures numerabant, quam *Calippici*, qui *ſingulis* proinde *Cyclis* ſingulos dies *exemtiles* plures numerabant, quam *Metonici*, vt ita redundantiam illam ſanarent. Et vice verſa *diem vnum* quatuor Cyclis *Calippicis* exemit *Hipparchus* a *Calippo* numeratum. Ita *dies* Cyclo ſuo annorum 304. (qui *quatuor* valebat *Calippicos*) numerauit *Hipparchus* vno pauciores, quam *Calippus*, cum contra hic vno plures numerari videmus. Inde colligimus, ne quidem pro *Cycli* a *ſe* excogitati rationibus, quem nondum fortaſſis excogitauerit, ſed pro iiſdem *Cycli*, vt videtur, *palam recepti* rationibus ita ſupputaſſe, quibus vſi fuerant, quorum erroribus occurrere volebat *Hipparchus*, *Hipparcho* ipſo *vetuſtiores*. Hic, ſi recte diuinamus, Cyclo etiam *Calippico* vſi fuerint illi quoque, quorum calculum modo explicauimus, *Calippo* proinde, Cycli publice recepti auctore, iuniores. Admodum accurate pro aetate *Sulpicii Galli*, qui vixit etiam ipſe, cum iam vſum Cycli *Calippici* recepiſſent *Athenienſes*. Id quoque ſequetur, ſi recte calculum poſuerimus, initium *Periodi Eclipticae* cum initio *Periodi Calippicae* non incommode committi poſſe. Imo, pro mente eorum, qui primi has *Periodos Eclipticas* excogitarunt, ita eſſe committendum. Vix equidem puto ita reſponſurum, ſi ab *alio* aliquo poſt *Cycli* exordium *menſe* calculus procedat. Poteſt praeterea de *die*, qui redundare videtur, ratio non incommoda aſſignari. Fieri poteſt, vt is ipſe *dies* ex *horis* addititiis fuerit conflatus. Nam praeter *dies integros horam* fuiſſe ſuperfluam docet, ex *Hipparchi* rationibus, *Ptolemaeus*. Poterant ergo *horae* illae tantiſper differri, dum xxiv. eſſent, vnumque integrum ſibi additae inuicem ſolae conficerent, qui fuerit praedicti *dierum* numeri *vltimus*. Fauet *Periodi magnitudo* amplior, quam pro more Periodorum illis temporibus recepto. Potuit tamen *hora* ipſa, quanquam *ſola*, nouo *diei* accenſeri propterea, quod ad *dies* 126006. *integros* acceſſerit. Nec ſane incommodius eſt, ſi diem vnum ſequenti menſi imputemus, quam ſi hora quoque illa ad *menſem* pariter ac *diem* acceſſerit. Praeſertim ſi *dies* Periodi *vltimus* *horam*

horam complexus fuerit. Ita rem fuiſſe innuit *Ptolemaeus* ipſe, cum *menſium* ἀπαρτιζομένων numerum illum fuiſſe aſſerit. Erat ergo in dierum numero *dies* ſaltem *vnus*, qui ad alium ſpectaret a praedictis *menſem*, licet non fuerit *menſis* ille, cuius pars erat, ἀπαρτιζόμενος. Eſt et alia apud eundem *Ptolemaeum* nota, quae ſic accurate cum noſtris Periodi *tabulis* conuenit, vt fortuito id contigiſſe vix potuerit. Ait nimirum, pro *Hipparchi* rationibus, dum perageretur haec *Periodus*, euolutos eſſe ζωδιακὰς κύκλους $\overline{\text{δ χιβ}}$, λείποντας μοίρας $\overline{\text{ζ ς}}$ ἐγγιστα. ὅσας, inquit, καὶ ὁ ἥλιος εἰς τὰς τμε κύκλους λείπει πάλιν, ὡς τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῶν πρὸς τὰς ἀπλανεῖς ἀστέρας θεωρημένης. In eandem ſententiam poſtea: Ὡς ὅλον γίγνεσθαι τὸ ἀποκαθίστασθαι τὴν ἀναμαλίαν ἐκ τοῦ πάντοτε διὰ τοῦ τοσούτου χρόνου, τάς τε τοσούτας μοίρας περιέχεσθαι, καὶ ταῖς ἴσαις κατὰ μῆκος περιόδοις $\overline{\text{δ χια}}$, ἴσας ἐπιλαμβάνεσθαι μοίρας $\overline{\text{τνβ}}$, ϛ′, ἀκολούθως ταῖς πρὸς τὸν ἥλιον συζυγίαις. Ex his duobus locis inuicem collatis abunde conſtat, recte ſe habere vtrobique *numeros*, nec vllam ſubeſſe ſuſpicionem de fide librarii. Deerant ergo vtrobique *gradus* $7\frac{1}{2}$. tam in *longitudinem* Periodo, quam in annorum 345. *circuitu* abſoluendo pro rationibus *ſolaribus*. Conſulantur ergo noſtrae Cycli *Calippici* tabulae. Ibi Cyclum *Iulii* Iuliani die I. incepiſſe reperiemus, annum vero *Cycli* XLI. (cum quo deſinunt praedictae Periodi Eclipticae *menſes*) in diem *Iunii* Iuliani XXIV. deſinere. Inde dies VII. *Iulii* Iuliani I. quo Cyclum coepiſſe diximus. Poteſtque hic locum habere pars gradus octaui *dimidia*, ſi ab *initio* diei *Iunii* Iuliani XXIV. procedat ſupputatio.

Satis, vt opinor, illa, quae dixi, docent, qua quidem ad *dies integros* tot motuum *minutiae* redigi poterant, non aliud fuiſſe menſium *lunarium* Ciuile *Kalendarium*, ad quod *Periodos* ſuas exegerit *Hipparchus*, quam quod nos conſtituimus pro rationibus Periodi *Calippicae*. Docent praeterea, pro mente *Hipparchi*, calculum optime conſtare, ſi a *Periodi initio* ducatur ſupputationis *exordium*. Diſcrepant enim iidem *dierum* numeri a ſe inuicem, ſi in *alia* aliqua Periodi Calippicae *parte* numerentur, in qua pauciores occurrunt frequentioreſue dies *exemtiles*, nec in eundem occurrent *menſium* quotum *diem*. Ad hos certe *Aſtronomorum* calculos menſium *lunarium* ciuilium reſpexit *Diodorus*, cum ait de Cyclo *Metonico*: τὸ Διὸ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων χρώμενοι τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι ὑ διαψεύδονται τῆς ἀληθείας. Nam de *Calippica* Cycli illius emendatione verius eſſe, quod ait *Diodorus*, quam de *Metonis* ipſius editione prima, docet *Geminus*: καὶ δοκεῖ μάλιστα πάντων ἡ αὐτή, inquit, περίοδος τοῖς φαινομένοις συμφωνεῖν. Sed quia *Enneadecaeteridis*

§. 29. Procedebant hae veterum Periodi *Ecliptica* pro noſtris Cycli *Calippici tabulis*.

Diodor. Olymp. 86. 4.

primus erat inuentor *Meton*, et *Calippi* Periodum per *Enneadecaeteridas* distributam obseruauerat, proinde, quae *Calippicam* Periodum commendabant, ea ad *Metonicae* Periodi laudem transtulit *Diodorus*. Nec interim obseruauit, *propriam* fuisse causam *Metoni*, cur de *Enneadecaeteride* cogitaret, quae *nulla* fuerit *Calippo*. Quod scilicet diei *minutias* annuas *quinque* diei *partes decimas nonas* fuisse existimarit, quae *biduum* octo *Enneadecaeteridum* ambitu confecerint. *Solarium* enim rationum aequandarum causa *Cyclum* suum a *Iulianis* rationibus diuersum excogitauit. Idem obliti sunt *Paschalium Cyclorum* conditores, qui, cum *Iulianas* rationes sequuntur, singulas tamen vsurpant, quas etiam *Metonicas* appellant, *Enneadecaeteridas*. Quo tamen spatio pares non sunt *solis* rationes, nec pro sententia *Iulii*, nec ipsius etiam *Metonis*. Has autem *Astronomorum* obseruationes ad Periodum *Calippicam* exactas tam *Diodoro* ansam, quam *Gemino*, praebuisse crediderim, cur hanc *Periodum* adeo *Phaenomenis* consentaneam existimarint. Sed *mensium* circuitu, non item *Pleniluniorum* ciuilium, aut *Nouiluniorum*, Eclipses *redituras* arbitrabantur *Astronomi*, quod scilicet non semper *dies integros* constituerent dierum *minutiae*, cum *dies* essent, pro *Cycli* lege, intercalandi. Id tamen laude dignum arbitrabantur, si vel *proxime* ad *veras* solis *rationes* accessissent. De *Hipparchi* certe saltem *rationibus* ex his nostris Cycli *Calippici* tabulis optime statuemus.

§. 30. Periodus *Ecliptica* Hipparchi *vltima*, eademque *accuratissima*.

Caeterum nondum sibi satisfecit *Hipparchus*. Videbat in praedicto mensium *lunarium* annorumque *solarium* circuitu pares fuisse motus *Anomaliarum* 4573. pares *longitudinum* fere 4612. qui cum *solis* Cyclis 345. consenserint. Nondum tamen fuisse obseruauit numerum aliquem motuum *latitudinum*, qui ab *eodem*, quo praedicti menses, *initio* ductus in eodem *exitu* desierit, qui tamen prorsus necessarius fuerit, vt *Eclipses Eclipsibus* vndequaque *similes* in orbem *redirent*. *Pares* scilicet τοῖς μεγέθεσι καὶ τοῖς χρόνοις τῶν ἐπισκοτήσεων. Hunc ergo *numerum* ex *Eclipsium experimentis* indagauit sibi per omnia *similium*, vt hoc ipso argumento colligeret, fuisse etiam *latitudinum* pares *Periodos*, quod *Eclipses* ita accurate responderint. Hanc ergo nouam accuratioremque *Periodum Eclipsium mensibus* 5458. absolui credidit *Hipparchus*, quibus *pares* fuerint *latitudinum* reuolutiones 5623. *Cyclus* ille, si a Cycli *Calippici initio* arcessatur, *annorum* erit 441. et *mensium* praeterea *quatuor*, *diesque* complectetur in vniuersum 161175. Sic enim stabit calculus:

Cycli

	ann.	*mens.*	*dies* collectos
Cycli *Calippici* integri V. *annos* dabunt	380.	4700.	138795.
Tres VI. Cycli *Enneadecaeterides annos*	57.	705.	20816.
Supersunt in IV. Enneadecaeteride *anni.*	4.	49.	1446
	441.	anni V. *mens.* 4.	118.
		5458.	161175.

Hanc autem *Hypothesin*, pariter ac Veterum aliam, *fallacem* docet fuisse *Ptolemaeus*. Non tamen id obstabit, quo minus *illius* ratio potissima habita fuerit in *praedicendis* (quaecunque ante *Ptolemaeum* praedicebantur) *Eclipsibus*. Itaque si *fallaces* fuerint *Eclipsium normae*, *fallaces* etiam fuisse necesse est *Eclipses* ipsas, quae ex illis *Praedictionis normis* colligebantur. Nihil autem vetat, quo minus aliquando *respondent* propter *casus*, qui *praedicentium* imperitiam suppleuerint, vt in hoc, de quo agimus, exemplo *Sulpicii Galli*. Nec habet quicquam de *Eclipsibus* ab *Hipparcho* praedictis *Ptolemaeus*, quod tamen illum vix *praetermissurum* arbitror, si in illis *exemplis* fefellissent, in quibus incertae fuerant et fallaces *Hipparchi rationes*, si praesertim propterea admodum *insignis* fuisset error. Spreuit ergo *Ptolemaeus*, nec inde κριτήριὰ de re summa petenda esse censuit, rectene calculum, an secus, posuisset *Hipparchus*. Quae autem erat harum rationum incertitudo in *Eclipsibus* de *futuro* praedicendis, eadem fuerit oportet, vel fortasse *maior*, in diiudicandis *superiorum* seculorum *Eclipsibus*, cum nondum ea esset Astronomiae *peritia*, quae *veras Eclipses* a *tenebris* alia aliqua de causa ortis internoscere potuerit. Non est ergo tam *certa*, quam putatur, primorum temporum *Chronologia* per *Eclipses* constituta, dum non *coaeuis* eorum, qui *Eclipses* ipsas viderint, obseruationibus *Eclipses* debemus ipsas, sed *calculis Astronomorum* multo *iuniorum* retrorsum ad tempora *anteriora* ductis. Aliud inde nihil colligere licuit, quam quae fuerit *auctoris*, qui *Eclipsin* prodiderit, sententia de *interuallo* in mensibus *Atticis lunaribus*. Pro illa nempe, quam secutus ipse fuerit, *Periodo Ecliptica*. *Hipparchus* autem quomodo *sexcentorum annorum* futuras *Eclipses praedixerit*, facile intelligimus. Vixit ille, vt ostendimus, post annum Epochae *Nabonassareae* 600. Idemque, vt fatentem *Ptolemaeum* audiuimus, ex Epochae illius *Eclipsibus Babyloniae* obseruatis aliisque *recentioribus* a *seipso* visis suas ipse rationes constituit. Ita *sexcentorum annorum Eclipses* habuit ex *Historia* exploratas *annorum* 441. et *quatuor mensium* spatio redituras, imo *easdem*

(hoc ſpatio euoluto) *ſingulas*. Facile inde erat, ex iiſdem *ratiociniis*, pronunciare, quo *ordine* eſſent per *futuras* etiam *Periodos* integras rediturae. Sed non auſus eſt vltra procedere, quam *facta* comperta haberet. Hanc *rationem* fuiſſe puto, cur *praedictiones* ſuas 600. *annorum* ambitu concluſerit. Facile autem erit, ſi quis operae pretium ducat, quo anno *Epochae Atticae* per *Calippicas* Periodos diſtributae Eclipſes euenturae eſſent, pro *Hipparchi* principiis, oſtendere. Hoc vt efficeret, colligendae erant *Eclipſes* Epochae *Nabonaſſareae*, et nouae quoque ab *Hipparcho* ipſo obſeruatae, et ad Periodi *Calippicae* annos *menſeſque* accommodandae. Inde numerandae erant *Periodi Eclipticae* in annis menſibuſque et diebus eiuſdem Periodi *Calippicae* poſt aliam alia, vt *menſis Atticus* menſiſque *dies* deſignaretur in Periodo *Calippica* qui fuerit, pro his *Hipparchi* hypotheſibus, futurus *Eclipticus* ab ipſius *Hipparchi* tempore ad annum Epochae *Nabonaſſareae* 1220. Sic enim ex *Eclipſibus* confeſſis *alias* etiam colligeremus eodem ſpatio euenturas, pro eiuſdem *ratiociniis*, Eclipſes; nunc quidem illas tantummodo, quae ab Eclipſibus *Hipparchi*, a *Ptolemaeo* conſeruatis, iuſtis *Periodorum Eclipticarum* ſpatiis diſtabant: omnes autem, quas ipſe praedixit *Hipparchus*, ſi omnes *hodieque* haberemus, quas tam ipſe obſeruauit *Hipparchus*, quam et *alias* illas, quas accepit a *Babyloniis*. Eodem modo in *anteriora* procedendum erat, vt *Eclipſes* alias diſceremus, quas, pro *Hipparchi* illis, quae dedimus, *ratiociniis iuniores* calculo *retrorſum* ducto collegerint *Aſtronomi*. Si quae etiam reperirentur *Eclipſes* in Aera *Attica*, vel *Nabonaſſarea*, quae a praedictis (quae ſub *Romulo* fuiſſe feruntur) *Eclipſibus* paribus *Periodorum Eclipticarum* interuallis diſtarent; inde colligere liceret, quas potius *Periodorum Eclipticarum* rationes ſecuti fuerint *Aſtronomi* Eclipſium illarum proditores, num *Hipparchi*, num *antiquiores* potius, quas *Sulpicii Galli* fuiſſe ſuſpicamur. *Tarrutii* certe rationes non alias fuiſſe arbitramur, quam, quas dedimus, *Hipparchi*, propter nomina *menſium*, quibus vſus eſt, *Aegyptiacorum*. Hos enim *menſes* a *Babyloniis* acceperunt *Aſtronomi Aegyptii* cum *Obſeruationibus*, quas ab iiſdem accepit *Babyloniis Hipparchus*. Nec *alium* aliquem *Periodi Eclipticae inuentorem* agnouit *Ptolemaeus Hipparcho* recentiorem.

§. 31. Conclusio. Haec ergo de *Eclipſibus*, quae ſub *Romulo* fuiſſe feruntur, incertis nempe vel maiorum *traditionibus*, vel iuniorum oriundae *ratiociniis*; nullo autem modo pro normis *verae Chronologiae* habendis. Quae tamen ſi ita haberi mererentur, ad *Varronianam* Chronologiam, non ad *Dionyſianam*, comprobandam face

facerent, ſeu (quae plane eadem eſt) *Catonianam*. Hic autem agimus de mente *Dionyſii*, vt *annum* Vrbis *natalem* pro eius ſententia ſtatueremus, a quo procedere oportet *calculos* illius *omnes*, ſeu *antrorſum*, ſeu etiam *retrorſum*. Ex hoc enim accurate conſtituto pendent *aliorum* annorum omnium *ſitus*, pendent *Synchroniſmi*, qua cum *Graecorum*, aliarumue *gentium* quarumcunque, *Epochis* contenduntur, pro eiuſdem nempe ſententia *Dionyſii*.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Ante Exc. Troiæ.*		*Ante Christ.*	*Per. Iul.*	*Ante Exc. Troiæ.*	*Fauni.*
1269	3445	85		1240	3474	56	12
1268	3446	84		1239	3475	55	13
1267	3447	83		1238	3476	54	14
1266	3448	82		1237	3477	53	15
1265	3449	81		1236	3478	52	16
1264	3450	80		1235	3479	51	17
1263	3451	79		1234	3480	50	18
1262	3452	78		1233	3481	49	19
1261	3453	77		1232	3482	48	20
1260	3454	76		1231	3483	47	21
1259	3455	75		1230	3484	46	22
1258	3456	74		1229	3485	45	23
1257	3457	73		1228	3486	44	24
1256	3458	72		1227	3487	43	25
1255	3459	71		1226	3488	42	26
1254	3460	70		1225	3489	41	27
1253	3461	69		1224	3490	40	28
1252	3462	68		1223	3491	39	29
			Fauni.	1222	3492	38	30
1251	3463	67	1	1221	3493	37	31
1250	3464	66	2	1220	3494	36	32
1249	3465	65	3	1219	3495	35	33
1248	3466	64	4	1218	3496	34	34
1247	3467	63	5	1217	3497	33	35
1246	3468	62	6				*Latini.*
1245	3469	61	7	1216	3498	32	1
1244	3470	60	8	1215	3499	31	2
1243	3471	59	9	1214	3500	30	3
1242	3472	58	10	1213	3501	29	4
1241	3473	57	11	1212	3502	28	5

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Ante Exc. Troiæ.*	*Latini.*		*Ante Christ.*	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Latini.*	*Period. Metonicae.*
1211	3503	27	6		1182	3532	2	35	$\frac{10}{11}$
1210	3504	26	7		1181	3533	3	36	$\frac{11}{12}$
1209	3505	25	8					*Aeneæ.*	
1208	3506	24	9		1180	3534	4	1 4	$\frac{12}{13}$
1207	3507	23	10		1179	3535	5	2 5	$\frac{13}{14}$
1206	3508	22	11		1178	3536	6	3 6	$\frac{14}{15}$
1205	3509	21	12		1177	3537	7	4 7	$\frac{15}{16}$
1204	3510	20	13					*Ascanii.*	
1203	3511	19	14		1176	3538	8	1	$\frac{16}{17}$
1202	3512	18	15		1175	3539	9	2	$\frac{17}{18}$
1201	3513	17	16		1174	3540	10	3	$\frac{18}{19}$
1200	3514	16	17		1173	3541	11	4	$\frac{19}{20}$
1199	3515	15	18		1172	3542	12	5	$\frac{20}{21}$
1198	3516	14	19		1171	3543	13	6	$\frac{21}{22}$
1197	3517	13	20		1170	3544	14	7	$\frac{22}{23}$
1196	3518	12	21		1169	3545	15	8	$\frac{23}{24}$
1195	3519	11	22		1168	3546	16	9	$\frac{24}{25}$
1194	3520	10	23		1167	3547	17	10	$\frac{25}{26}$
1193	3521	9	24	*Per. Meto-*	1166	3548	18	11	$\frac{26}{27}$
1192	3522	8	25	*nicae.*	1165	3549	19	12	$\frac{27}{28}$
1191	3523	7	26	$\frac{1}{2}$	1164	3550	20	13	$\frac{28}{29}$
1190	3524	6	27	$\frac{2}{3}$	1163	3551	21	14	$\frac{29}{30}$
1189	3525	5	28	$\frac{3}{4}$	1162	3552	22	15	$\frac{30}{31}$
1188	3526	4	29	$\frac{4}{5}$	1161	3553	23	16	$\frac{31}{32}$
1187	3527	3	30	$\frac{5}{6}$	1160	3554	24	17	$\frac{32}{33}$
1186	3528	2	31	$\frac{6}{7}$	1159	3555	25	18	$\frac{33}{34}$
1185	3529	1	32	$\frac{7}{8}$	1158	3556	26	19	$\frac{34}{35}$
1184	3530	*Troiæ Exc.*	33	$\frac{8}{9}$	1157	3557	27	20	$\frac{35}{36}$
		Post Troi. excis.			1156	3558	28	21	$\frac{36}{37}$
					1155	3559	29	22	$\frac{37}{38}$
1183	3531	1	34	$\frac{9}{10}$	1154	3560	30	23	$\frac{38}{39}$

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Ascanii.	Per. Meton.	Albae condi-tae anni desi-nent.
1153	3561	31	24	39/40	
1152	3562	32	25	40/41	
1151	3563	33	26	41/42	1
1150	3564	34	27	42/43	2
1149	3565	35	28	43/44	3
1148	3566	36	29	44/45	4
1147	3567	37	30	45/46	5
1146	3568	38	31	46/47	6
1145	3569	39	32	47/48	7
1144	3570	40	33	48/49	8
1143	3571	41	34	49/50	9
1142	3572	42	35	50/51	10
1141	3573	43	36	51/52	11
1140	3574	44	37	52/53	12
1139	3575	45	38	53/54	13
			Siluii.		
1138	3576	46	1	54/55	14
1137	3577	47	2	55/56	15
1136	3578	48	3	56/57	16
1135	3579	49	4	57/58	17
1134	3580	50	5	58/59	18
1133	3581	51	6	59/60	19
1132	3582	52	7	60/61	20
1131	3583	53	8	61/62	21
1130	3584	54	9	62/63	22
1129	3585	55	10	63/64	23
1128	3586	56	11	64/65	24
1127	3587	57	12	65/66	25
1126	3588	58	13	66/67	26

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Excid. Troiae.	Ascanii.	Per. Meton.	Albae Longae.
1125	3589	59	14	67/68	27
1124	3590	60	15	68/69	28
1123	3591	61	16	69/70	29
1122	3592	62	17	70/71	30
1121	3593	63	18	71/72	31
1120	3594	64	19	72/73	32
1119	3595	65	20	73/74	33
1118	3596	66	21	74/75	34
1117	3597	67	22	75/76	35
1116	3598	68	23	76/77	36
1115	3599	69	24	77/78	37
1114	3600	70	25	78/79	38
1113	3601	71	26	79/80	39
1112	3602	72	27	80/81	40
1111	3603	73	28	81/82	41
1110	3604	74	29	82/83	42
			Aeneae.		
1109	3605	75	1	83/84	43
1108	3606	76	2	84/85	44
1107	3607	77	3	85/86	45
1106	3608	78	4	86/87	46
1105	3609	79	5	87/88	47
1104	3610	80	6	88/89	48
1103	3611	81	7	89/90	49
1102	3612	82	8	90/91	50
1101	3613	83	9	91/92	51
1100	3614	84	10	92/93	52
1099	3615	85	11	93/94	53
1098	3616	86	12	94/95	54
1097	3617	87	13	95/96	55

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Excid. Troiae.	Aeneae.	Period. Metonicae.	Albae Longae.
1096	3618	88	14	26/27	56
1095	3619	89	15	27/28	57
1094	3620	90	16	28/29	58
1093	3621	91	17	99/100	59
1092	3622	92	18	100/101	60
1091	3623	93	19	101/2	61
1090	3624	94	20	102/3	62
1089	3625	95	21	103/4	63
1088	3626	96	22	104/5	64
1087	3627	97	23	105/6	65
1086	3628	98	24	106/7	66
1085	3629	99	25	107/8	67
1084	3630	100	26	108/9	68
1083	3631	101	27	109/10	69
1082	3632	102	28	110/1	70
1081	3633	103	29	111/2	71
1080	3634	104	30	112/3	72
1079	3635	105	31	113/4	73
			Latini.		
1078	3636	106	1	114/5	74
1077	3637	107	2	115/6	75
1076	3638	108	3	116/7	76
1075	3639	109	4	117/8	77
1074	3640	110	5	118/9	78
1073	3641	111	6	119/20	79
1072	3642	112	7	120/1	80
1071	3643	113	8	121/2	81
1070	3644	114	9	122/3	82
1069	3645	115	10	123/4	83
1068	3646	116	11	124/5	84

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Excid. Troiae.	Latini Siluii.	Period. Metonicae.	Albae Longae.
1067	3647	117	12	125/6	85
1066	3648	118	13	126/7	86
1065	3649	119	14	127/8	87
1064	3650	120	15	128/9	88
1063	3651	121	16	129/30	89
1062	3652	122	17	130/1	90
1061	3653	123	18	131/2	91
1060	3654	124	19	132/3	92
1059	3655	125	20	133/4	93
1058	3656	126	21	134/5	94
1057	3657	127	22	135/6	95
1056	3658	128	23	136/7	96
1055	3659	129	24	137/8	97
1054	3660	130	25	138/9	98
1053	3661	131	26	139/40	99
1052	3662	132	27	140/1	100
1051	3663	133	28	141/2	101
1050	3664	134	29	142/3	102
1049	3665	135	30	143/4	103
1048	3666	136	31	144/5	104
1047	3667	137	32	145/6	105
1046	3668	138	33	146/7	106
1045	3669	139	34	147/8	107
1044	3670	140	35	148/9	108
1043	3671	141	36	149/50	109
1042	3672	142	37	150/1	110
1041	3673	143	38	151/2	111
1040	3674	144	39	152/1	112
1039	3675	145	40	1/2	113
1038	3676	146	41	2	114
1037	3677	147	42	3	115

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Excid. Troiae.	Latini Silvii.	Period. Metonicae.	Albae Longae.
1036	3678	148	43	4	116
1035	3679	149	44	5	117
1034	3680	150	45	6	118
1033	3681	151	46	7	119
1032	3682	152	47	8	120
1031	3683	153	48	9	121
1030	3684	154	49	10	122
1029	3685	155	50	11	123
1028	3686	156	51	12	124
			Albae.		
1027	3687	157	1	13	125
1026	3688	158	2	14	126
1025	3689	159	3	15	127
1024	3690	160	4	16	128
1023	3691	161	5	17	129
1022	3692	162	6	18	130
1021	3693	163	7	19	131
1020	3694	164	8	20	132
1019	3695	165	9	21	133
1018	3696	166	10	22	134
1017	3697	167	11	23	135
1016	3698	168	12	24	136
1015	3699	169	13	25	137
1014	3700	170	14	26	138
1013	3701	171	15	27	139
1012	3702	172	16	28	140
1011	3703	173	17	29	141
1010	3704	174	18	30	142
1009	3705	175	19	31	143
1008	3706	176	20	32	144

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Excid. Troiae.	Albae Silvii.	Period. Metonicae.	Albae Longae.
1007	3707	177	21	33	
1006	3708	178	22	34	
1005	3709	179	23	35	
1004	3710	180	24	36	
1003	3711	181	25	37	
1002	3712	182	26	38	
1001	3713	183	27	39	
1000	3714	184	28	40	
999	3715	185	29	41	
998	3716	186	30	42	
997	3717	187	31	43	
996	3718	188	32	44	
995	3719	189	33	45	
994	3720	190	34	46	
993	3721	191	35	47	
992	3722	192	36	48	
991	3723	193	37	49	
990	3724	194	38	50	
989	3725	195	39	51	
			Capeti		
988	3726	196	1	52	
987	3727	197	2	53	
986	3728	198	3	54	
985	3729	199	4	55	
984	3730	200	5	56	
983	3731	201	6	57	
982	3732	202	7	58	
981	3733	203	8	59	
980	3734	204	9	60	
979	3735	205	10	61	

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Albae Silvii.	Period. Metonicae.	Albae Longae.
978	3736	206	11	62	174
977	3737	207	12	63	175
976	3738	208	13	64	176
975	3739	209	14	65	177
974	3740	210	15	66	178
973	3741	211	16	67	179
972	3742	212	17	68	180
971	3743	213	18	69	181
970	3744	214	19	70	182
969	3745	215	20	71	183
968	3746	216	21	72	184
967	3747	217	22	73	185
966	3748	218	23	74	186
965	3749	219	24	75	187
964	3750	220	25	76	188
963	3751	221	26	77	189
			Capyis.		
962	3752	222	1	78	190
961	3753	223	2	79	191
960	3754	224	3	80	192
959	3755	225	4	81	193
958	3756	226	5	82	194
957	3757	227	6	83	195
956	3758	228	7	84	196
955	3759	229	8	85	197
954	3760	230	9	86	198
953	3761	231	10	87	199
952	3762	232	11	88	200
951	3763	233	12	89	201
950	3764	234	13	90	202
949	3765	235	14	91	203

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Capyis.	Per. Metonicae.	Albae Longae.
948	3766	236	15	92	204
947	3767	237	16	93	205
946	3768	238	17	94	206
945	3769	239	18	95	207
944	3770	240	19	96	208
943	3771	241	20	97	209
942	3772	242	21	98	210
941	3773	243	22	99	211
940	3774	244	23	100	212
939	3775	245	24	101	213
938	3776	246	25	102	214
937	3777	247	26	103	215
936	3778	248	27	104	216
935	3779	249	28	105	217
			Calpeti.		
934	3780	250	1	106	218
933	3781	251	2	107	219
932	3782	252	3	108	220
931	3783	253	4	109	221
930	3784	254	5	110	222
929	3785	255	6	111	223
928	3786	256	7	112	224
927	3787	257	8	113	225
926	3788	258	9	114	226
925	3789	259	10	115	227
924	3790	260	11	116	228
923	3791	261	12	117	229
922	3792	262	13	118	230
			Tiberini.		
921	3793	263	1	119	231
920	3794	264	2	120	232

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Tiberini.	Per. Meton.	Albae Longae.
919	3795	265	3	121	233
918	3796	266	4	122	234
917	3797	267	5	123	235
916	3798	268	6	124	236
915	3799	269	7	125	237
914	3800	270	8	126	238
			Agrippae.		
913	3801	271	1	127	239
912	3802	272	2	128	240
911	3803	273	3	129	241
910	3804	274	4	130	242
909	3805	275	5	131	243
908	3806	276	6	132	244
907	3807	277	7	133	245
906	3808	278	8	134	246
905	3809	279	9	135	247
904	3810	280	10	136	248
903	3811	281	11	137	249
902	3812	282	12	138	250
901	3813	283	13	139	251
900	3814	284	14	140	252
899	3815	285	15	141	253
898	3816	286	16	142	254
897	3817	287	17	143	255
896	3818	288	18	144	256
895	3819	289	19	145	257
894	3820	290	20	146	258
893	3821	291	21	147	259
892	3822	292	22	148	260
891	3823	293	23	149	261
890	3824	294	24	150	262

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Agrippae.	Period. Metonicae.	Albae Longae.
889	3825	295	25	151	263
888	3826	296	26	152	264
887	3827	297	27	1	265
886	3828	298	28	2	266
885	3829	299	29	3	267
884	3830	300	30	4	268
883	3831	301	31	5	269
882	3832	302	32	6	270
881	3833	303	33	7	271
880	3834	304	34	8	272
879	3835	305	35	9	273
878	3836	306	36	10	274
877	3837	307	37	11	275
876	3838	308	38	12	276
875	3839	309	39	13	277
874	3840	310	40	14	278
873	3841	311	41	15	279
			Alladii.		
872	3842	312	1	16	280
871	3843	313	2	17	281
870	3844	314	3	18	282
869	3845	315	4	19	283
868	3846	316	5	20	284
867	3847	317	6	21	285
866	3848	318	7	22	286
865	3849	319	8	23	287
864	3850	320	9	24	288
863	3851	321	10	25	289
862	3852	322	11	26	290
861	3853	323	12	27	291
860	3854	324	13	28	292

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Alladii.	Per. Metonicae.	Albae Longae.
859	3855	325	14	29	293
858	3856	326	15	30	294
857	3857	327	16	31	295
856	3858	328	17	32	296
855	3859	329	18	33	297
854	3860	330	19	34	298
			Auentini.		
853	3861	331	1	35	299
852	3862	332	2	36	300
851	3863	333	3	37	301
850	3864	334	4	38	302
849	3865	335	5	39	303
848	3866	336	6	40	304
847	3867	337	7	41	305
846	3868	338	8	42	306
845	3869	339	9	43	307
844	3870	340	10	44	308
843	3871	341	11	45	309
842	3872	342	12	46	310
841	3873	343	13	47	311
840	3874	344	14	48	312
839	3875	345	15	49	313
838	3876	346	16	50	314
837	3877	347	17	51	315
836	3878	348	18	52	316
835	3879	349	19	53	317
834	3880	350	20	54	318
833	3881	351	21	55	319
832	3882	352	22	56	320
831	3883	353	23	57	321
830	3884	354	24	58	322

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Excid. Troiae.	Auentini.	Per. Metonicae.	Albae Longae.
829	3885	355	25	59	323
828	3886	356	26	60	324
827	3887	357	27	61	325
826	3888	358	28	62	326
825	3889	359	29	63	327
824	3890	360	30	64	328
823	3891	361	31	65	329
822	3892	362	32	66	330
821	3893	363	33	67	331
820	3894	364	34	68	332
819	3895	365	35	69	333
818	3896	366	36	70	334
817	3897	367	37	71	335
			Procae.		
816	3898	368	1	72	336
815	3899	369	2	73	337
814	3900	370	3	74	338
813	3901	371	4	75	339
812	3902	372	5	76	340
811	3903	373	6	77	341
810	3904	374	7	78	342
809	3905	375	8	79	343
808	3906	376	9	80	344
807	3907	377	10	81	345
806	3908	378	11	82	346
805	3909	379	12	83	347
804	3910	380	13	84	348
803	3911	381	14	85	349
802	3912	382	15	86	350
801	3913	383	16	87	351
800	3914	384	17	88	352

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Procae.*	*Period. Metonicae.*	*Albae Longae.*	*Olympiad.*
799	3915	385	18	89	353	
798	3916	386	19	90	354	
797	3917	387	20	91	355	
796	3918	388	21	92	356	
795	3919	389	22	93	357	
794	3920	390	23	94	358	
			Amulii.			
793	3921	391	1	95	359	
792	3922	392	2	96	360	
791	3923	393	3	97	361	
790	3924	394	4	98	362	
789	3925	395	5	99	363	
788	3926	396	6	100	364	
787	3927	397	7	101	365	
786	3928	398	8	102	366	
785	3929	399	9	103	367	
784	3930	400	10	104	368	
783	3931	401	11	105	369	
782	3932	402	12	106	370	
781	3933	403	13	107	371	
780	3934	404	14	108	372	
779	3935	405	15	109	373	
778	3936	406	16	110	374	
777	3937	407	17	111	375	
776	3938	408	18	112	376	$1\frac{0}{1}$
775	3939	409	19	113	377	$1\frac{1}{2}$
774	3940	410	20	114	378	$1\frac{2}{3}$
773	3941	411	21	115	379	$1\frac{3}{4}$
772	3942	412	22	116	380	$\frac{1}{2}\frac{4}{1}$
771	3943	413	23	117	381	$2\frac{1}{2}$
770	3944	414	24	118	382	$2\frac{2}{3}$

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiæ.*	*Amulii.*	*Per. Meton.*	*Albæ Longae.*	*Olympiad.*		
769	3945	415	25	119	383	$2\frac{3}{4}$		
768	3946	416	26	120	384	$\frac{2}{3}\frac{4}{1}$		
767	3947	417	27	121	385	$3\frac{1}{2}$		
766	3948	418	28	122	386	$3\frac{2}{3}$		
765	3949	419	29	123	387	$3\frac{3}{4}$		
764	3950	420	30	124	388	$\frac{3}{4}\frac{4}{1}$		
763	3951	421	31	125	389	$4\frac{1}{2}$		
762	3952	422	32	126	390	$4\frac{2}{3}$		
761	3953	423	33	127	391	$4\frac{3}{4}$		
760	3954	424	34	128	392	$\frac{4}{5}\frac{4}{1}$		
759	3955	425	35	129	393	$5\frac{1}{2}$		
758	3956	426	36	130	394	$5\frac{2}{3}$		
757	3957	427	37	131	395	$5\frac{3}{4}$		
756	3958	428	38	132	396	$\frac{5}{6}\frac{4}{1}$		
755	3959	429	39	133	397	$6\frac{1}{2}$		*V.C. Varr.*
754	3960	430	40	134	398	$6\frac{2}{3}$		
753	3961	431	41	135	399	$6\frac{3}{4}$		1
752	3962	432	42	136	400	$\frac{6}{7}\frac{4}{1}$		2
			Romuli				*V. C. Catoniana.*	
751	3963	433	1	137	401	$7\frac{1}{2}$	1	3
750	3964	434	2	138	402	$7\frac{2}{3}$	2	4
749	3965	435	3	139	403	$7\frac{3}{4}$	3	5
748	3966	436	4	140	404	$\frac{7}{8}\frac{4}{1}$	4	6

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Romuli.*	*Per. Meton.*	*Albae Longae.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*
747	3967	437	5	141	405	$8\frac{1}{2}$	5	7
746	3968	438	6	142	406	$8\frac{2}{3}$	6	8
745	3969	439	7	143	407	$8\frac{3}{4}$	7	9
744	3970	440	8	144	408	$\frac{8}{9}\frac{4}{1}$	8	10
743	3971	441	9	145	409	$9\frac{1}{2}$	9	11
742	3972	442	10	146	410	$9\frac{2}{3}$	10	12
741	3973	443	11	147	411	$9\frac{3}{4}$	11	13
740	3974	444	12	148	412	$\frac{9}{10}\frac{4}{1}$	12	14
739	3975	445	13	149	413	$10\frac{1}{2}$	13	15
738	3976	446	14	150	414	$10\frac{2}{3}$	14	16
737	3977	447	15	151	415	$10\frac{3}{4}$	15	17
736	3978	448	16	152	416	$\frac{10}{11}\frac{4}{1}$	16	18
735	3979	449	17	1	417	$11\frac{1}{2}$	17	19
734	3980	450	18	2	418	$11\frac{2}{3}$	18	20
733	3981	451	19	3	419	$11\frac{3}{4}$	19	21
732	3982	452	20	4	420	$\frac{11}{12}\frac{4}{1}$	20	22
731	3983	453	21	5	421	$12\frac{1}{2}$	21	23
730	3984	454	22	6	422	$12\frac{2}{3}$	22	24
729	3985	455	23	7	423	$12\frac{3}{4}$	23	25
728	3986	456	24	8	424	$\frac{12}{13}\frac{4}{1}$	24	26
727	3987	457	25	9	425	$13\frac{1}{2}$	25	27
726	3988	458	26	10	426	$13\frac{2}{3}$	26	28
725	3989	459	27	11	427	$13\frac{3}{4}$	27	29

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Romuli.*	*Per. Meton.*	*Albae Longae.*	*Olympiad.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
724	3990	460	28	12	428	$\frac{13}{14}\frac{4}{1}$	28	30
723	3991	461	29	13	429	$14\frac{1}{2}$	29	31
722	3992	462	30	14	430	$14\frac{2}{3}$	30	32
721	3993	463	31	15	431	$14\frac{3}{4}$	31	33
720	3994	464	32	16	432	$\frac{14}{15}\frac{4}{1}$	32	34
719	3995	465	33	17	433	$15\frac{1}{2}$	33	35
718	3996	466	34	18	434	$15\frac{2}{3}$	34	36
717	3997	467	35	19	435	$15\frac{3}{4}$	35	37
716	3998	468	36	20	436	$\frac{15}{16}\frac{4}{1}$	36	38
715	3999	469	37	21	437	$16\frac{1}{2}$	37	39
			Interregni					
714	4000	470	I	22	438	$16\frac{2}{3}$	38	40
			Numae.					
713	4001	471	I	23	439	$16\frac{3}{4}$	39	41
712	4002	472	2	24	440	$\frac{16}{17}\frac{4}{1}$	40	42
711	4003	473	3	25	441	$17\frac{1}{2}$	41	43
710	4004	474	4	26	442	$17\frac{2}{3}$	42	44
709	4005	475	5	27	443	$17\frac{3}{4}$	43	45
708	4006	476	6	28	444	$\frac{17}{18}\frac{4}{1}$	44	46
707	4007	477	7	29	445	$18\frac{1}{2}$	45	47
706	4008	478	8	30	446	$18\frac{2}{3}$	46	48
705	4009	479	9	31	447	$18\frac{3}{4}$	47	49
704	4010	480	10	32	448	$\frac{18}{19}\frac{4}{1}$	48	50

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Numae.*	*Per. Meton.*	*Albae Longae.*	*Olympiad.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
703	4011	481	11	33	449	19 1/2	49	51
702	4012	482	12	34	450	19 2/3	50	52
701	4013	483	13	35	451	19 3/4	51	53
700	4014	484	14	36	452	19 4/20	52	54
699	4015	485	15	37	453	20 1/2	53	55
698	4016	486	16	38	454	20 2/3	54	56
697	4017	487	17	39	455	20 3/4	55	57
696	4018	488	18	40	456	20/21 4/1	56	58
695	4019	489	19	41	457	21 1/2	57	59
694	4020	490	20	42	458	21 2/3	58	60
693	4021	491	21	43	459	21 3/4	59	61
692	4022	492	22	44	460	21/22 4/1	60	62
691	4023	493	23	45	461	22 1/2	61	63
690	4024	494	24	46	462	22 2/3	62	64
689	4025	495	25	47	463	22 3/4	63	65
688	4026	496	26	48	464	22/23 4/1	64	66
687	4027	497	27	49	465	23 1/2	65	67
686	4028	498	28	50	466	23 2/3	66	68
685	4029	499	29	51	467	23 3/4	67	69
684	4030	500	30	52	468	23/24 4/1	68	70
683	4031	501	31	53	469	24 1/2	69	71
682	4032	502	32	54	470	24 2/3	70	72
681	4033	503	33	55	471	24 3/4	71	73

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Numae.*	*Per. Meton.*	*Albae Longae.*	*Olympiad*	*V. C. Catonianae*	*V. C. Varr.*
680	4034	504	34	56	472	24/25 4/1	72	74
679	4035	505	35	57	473	25 1/2	73	75
678	4036	506	36	58	474	25 2/3	74	76
677	4037	507	37	59	475	25 3/4	75	77
676	4038	508	38	60	476	25/26 4/1	76	78
675	4039	509	39	61	477	26 1/2	77	79
674	4040	510	40	62	478	26 2/3	78	80
673	4041	511	41	63	479	26 3/4	79	81
672	4042	512	42	64	480	26/27 4/1	80	82
671	4043	513	43	65	481	27 1/2	81	83
			Tulli Host.					
670	4044	514	1	66	482	27 2/3	82	84
669	4045	515	2	67	483	27 3/4	83	85
668	4046	516	3	68	484	27/28 4/1	84	86
667	4047	517	4	69	485	28 1/2	85	87
666	4048	518	5	70	486	28 2/3	86	88
665	4049	519	6	71	487	28 3/4	87	89
664	4050	520	7	72		28/29 4/1	88	90
663	4051	521	8	73		29 1/2	89	91
662	4052	522	9	74		29 2/3	90	92
661	4053	523	10	75		29 3/4	91	93
660	4054	524	11	76		29/30 4/1	92	94
659	4055	525	12	77		30 1/2	93	95

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Tulli Hostil.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
658	4056	526	13	78	$30\frac{2}{3}$	94	96
657	4057	527	14	79	$30\frac{3}{4}$	95	97
656	4058	528	15	80	$\frac{30}{31}\frac{4}{1}$	96	98
655	4059	529	16	81	$31\frac{1}{2}$	97	99
654	4060	530	17	82	$31\frac{2}{3}$	98	100
653	4061	531	18	83	$31\frac{3}{4}$	99	101
652	4062	532	19	84	$\frac{31}{32}\frac{4}{1}$	100	102
651	4063	533	20	85	$32\frac{1}{2}$	101	103
650	4064	534	21	86	$32\frac{2}{3}$	102	104
649	4065	535	22	87	$32\frac{3}{4}$	103	105
648	4066	536	23	88	$\frac{32}{33}\frac{4}{1}$	104	106
647	4067	537	24	89	$33\frac{1}{2}$	105	107
646	4068	538	25	90	$33\frac{2}{3}$	106	108
645	4069	539	26	91	$33\frac{3}{4}$	107	109
644	4070	540	27	92	$\frac{33}{34}\frac{4}{1}$	108	110
643	4071	541	28	93	$34\frac{1}{2}$	109	111
642	4072	542	29	94	$34\frac{2}{3}$	110	112
641	4073	543	30	95	$34\frac{3}{4}$	111	113
640	4074	544	31	96	$\frac{34}{35}\frac{4}{1}$	112	114
639	4075	545	32	97	$35\frac{1}{2}$	113	115
			Anci Marcii.				
638	4076	546	1	98	$35\frac{2}{3}$	114	116
637	4077	547	2	99	$35\frac{3}{4}$	115	117

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Anci Marcii.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
636	4078	548	3	100	$\frac{35}{36}\frac{4}{1}$	116	118
635	4079	549	4	101	$36\frac{1}{2}$	117	119
634	4080	550	5	102	$36\frac{2}{3}$	118	120
633	4081	551	6	103	$36\frac{3}{4}$	119	121
632	4082	552	7	104	$\frac{36}{37}\frac{4}{1}$	120	122
631	4083	553	8	105	$37\frac{1}{2}$	121	123
630	4084	554	9	106	$37\frac{2}{3}$	122	124
629	4085	555	10	107	$37\frac{3}{4}$	123	125
628	4086	556	11	108	$\frac{37}{38}\frac{4}{1}$	124	126
627	4087	557	12	109	$38\frac{1}{2}$	125	127
626	4088	558	13	110	$38\frac{2}{3}$	126	128
625	4089	559	14	111	38^{3}	127	129
624	4090	560	15	112	$\frac{38}{39}\frac{4}{1}$	128	130
623	4091	561	16	113	$39\frac{1}{2}$	129	131
622	4092	562	17	114	$39\frac{2}{3}$	130	132
621	4093	563	18	115	$39\frac{3}{4}$	131	133
620	4094	564	19	116	$\frac{39}{40}\frac{4}{1}$	132	134
619	4095	565	20	117	$40\frac{1}{2}$	133	135
618	4096	566	21	118	$40\frac{2}{3}$	134	136
617	4097	567	22	119	$40\frac{3}{4}$	135	137
616	4098	568	23	120	$\frac{40}{41}\frac{4}{1}$	136	138
615	4099	569	24	121	$41\frac{1}{2}$	137	139

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Tarq. Prisci.*	*Per. Meton.*	*Olymp.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
614	4100	570	1	122	41 2/3	138	140
613	4101	571	2	123	41 3/4	139	141
612	4102	572	3	124	41/42 4/1	140	142
611	4103	573	4	125	42 1/2	141	143
610	4104	574	5	126	42 2/3	142	144
609	4105	575	6	127	42 3/4	143	145
608	4106	576	7	128	42/43 4/1	144	146
607	4107	577	8	129	43 1/2	145	147
606	4108	578	9	130	43 2/3	146	148
605	4109	579	10	131	43 3/4	147	149
604	4110	580	11	132	43/44 4/1	148	150
603	4111	581	12	133	44 1/2	149	151
602	4112	582	13	134	44 2/3	150	152
601	4113	583	14	135	44 3/4	151	153
600	4114	584	15	136	44/45 4/1	152	154
599	4115	585	16	137	45 1/2	153	155
598	4116	586	17	138	45 2/3	154	156
597	4117	587	18	139	45 3/4	155	157
596	4118	588	19	140	45/46 4/1	156	158
595	4119	589	20	141	46 1/2	157	159
594	4120	590	21	142	46 2/3	158	160
593	4121	591	22	143	46 3/4	159	161
592	4122	592	23	144	46/47 4/1	160	162

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Tarq. Prisci.*	*Per. Meton.*	*Olymp.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
591	4123	593	24	145	47 1/2	161	163
590	4124	594	25	146	47 2/3	162	164
589	4125	595	26	147	47 3/4	163	165
588	4126	596	27	148	47/48 4/1	164	166
587	4127	597	28	149	48 1/2	165	167
586	4128	598	29	150	48 2/3	166	168
585	4129	599	30	151	48 3/4	167	169
584	4130	600	31	152	48/49 4/1	168	170
583	4131	601	32	1	49 1/2	169	171
582	4132	602	33	2	49 2/3	170	172
581	4133	603	34	3	49 3/4	171	173
580	4134	604	35	4	49/50 4/1	172	174
579	4135	605	36	5	50 1/2	173	175
578	4136	606	37	6	50 2/3	174	176
577	4137	607	38	7	50 3/4	175	177
			Seruii Tullii.				
576	4138	608	1	8	50/51 4/1	176	178
575	4139	609	2	9	51 1/2	177	179
574	4140	610	3	10	51 2/3	178	180
573	4141	611	4	11	51 3/4	179	181
572	4142	612	5	12	51/52 4/1	180	182
571	4143	613	6	13	52 1/2	181	183
570	4144	614	7	14	52 2/3	182	184

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Seruii Tullii.*	*Per. Meton.*	*Olymp.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
569	4145	615	8	15	52 3/4	183	185
568	4146	616	9	16	52/53 4/1	184	186
567	4147	617	10	17	53 1/2	185	187
566	4148	618	11	18	53 2/3	186	188
565	4149	619	12	19	53 3/4	187	189
564	4150	620	13	20	53/54 4/1	188	190
563	4151	621	14	21	54 1/2	189	191
562	4152	622	15	22	54 2/3	190	192
561	4153	623	16	23	54 3/4	191	193
560	4154	624	17	24	54/55 4/1	192	194
559	4155	625	18	25	55 1/2	193	195
558	4156	626	19	26	55 2/3	194	196
557	4157	627	20	27	55 3/4	195	197
556	4158	628	21	28	55/56 4/1	196	198
555	4159	629	22	29	56 1/2	197	199
554	4160	630	23	30	56 2/3	198	200
553	4161	631	24	31	56 3/4	199	201
552	4162	632	25	32	56/57 4/1	200	202
551	4163	633	26	33	57 1/2	201	203
550	4164	634	27	34	57 2/3	202	204
549	4165	635	28	35	57 3/4	203	205
548	4166	636	29	36	57/58 4/1	204	206
547	4167	637	30	37	58 1/2	205	207

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiæ.*	*Seruii Tullii.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Catonianae.*	*V.C. Varr.*
546	4168	638	31	38	58 2/3	206	208
545	4169	639	32	39	58 3/4	207	209
544	4170	640	33	40	58/59 4/1	208	210
543	4171	641	34	41	59 1/2	209	211
542	4172	642	35	42	59 2/3	210	212
541	4173	643	36	43	59 3/4	211	213
540	4174	644	37	44	59/60 4/1	212	214
539	4175	645	38	45	60 1/2	213	215
538	4176	646	39	46	60 2/3	214	216
537	4177	647	40	47	60 3/4	215	217
536	4178	648	41	48	60/61 4/1	216	218
535	4179	649	42	49	61 1/2	217	219
534	4180	650	43	50	61 2/3	218	220
533	4181	651	44	51	61 3/4	219	221
			Tarquinii Superbi.				
532	4182	652	1	52	61/62 4/1	220	222
531	4183	653	2	53	62 1/2	221	223
530	4184	654	3	54	62 2/3	222	224
529	4185	655	4	55	62 3/4	223	225
528	4186	656	5	56	62/63 4/1	224	226
527	4187	657	6	57	63 1/2	225	227
526	4188	658	7	58	63 2/3	226	228

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Excid. Troiae.*	*Tarquinii Superbi.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Catonianae.*	*V. C. Varr.*
525	4189	659	8	59	63 3/4	227	229
524	4190	660	9	60	63 4/4 1/1	228	230
523	4191	661	10	61	64 1/2	229	231
522	4192	662	11	62	64 2/3	230	232
521	4193	663	12	63	64 3/4	231	233
520	4194	664	13	64	64 4/4 1/1	232	234
519	4195	665	14	65	65 1/2	233	235
518	4196	666	15	66	65 2/3	234	236
517	4197	667	16	67	65 3/4	235	237
516	4198	668	17	68	65 4/4 1/1	236	238
515	4199	669	18	69	66 1/2	237	239
514	4200	670	19	70	66 2/3	238	240
513	4201	671	20	71	66 3/4	239	241
512	4202	672	21	72	66 4/4 1/1	240	242
511	4203	673	22	73	67 1/2	241	243
510	4204	674	23	74	67 2/3	242	244
509	4205	675	24	75	67 3/4	243	245
508	4206	676	25	76	67 4/4 1/1	244	246

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
507	4207	677	77	68 1/2	245	247 67 3/4	1

Kal. *Ianuarii* veteris primi *inibant* Consules. *Plutarch.* nempe *quatuor* ante anni initium mensibus. *Dionys.*

L. Iunius Brutus. — *L. Tarquinius Collatinus.*
Suffectus in illius locum non εὐθύς. p. * 292. — In huius locum suffectus
Sp. Lucretius ὑ πολλὰς ἡμέρας. pater Lucretiae. In huius locum — *P. Valerius Poplicola* p. 287. Hoc anno nomen *Poplicolae* seu δημοκήδης adeptus *Dionys.* p. 293.
M. Horatius.
Primus post Reges annus Liu. II. 8.
Ὀλυμπιάδος μὲν ὀγδόης καὶ ἑξηκοστῆς ἐνεστώσης. *Dionys.* L. V. p. 277. et L. IV. p. 277. Palilia *April.* 20. vet. *Maii* 10. *Iuliani* Cycl. IV.

506	4208	678	78	68 2/3	246	248 67/68 4/4 1/1	2

Τῷ ἑξῆς p. 293.
Publius Valerius Poplicola II. — *T. Lucretius* p. 293. 294.
Palilibus inibant fortasse.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 23. *Iulian.* Cycl. V.

505	4209	679	79	68 3/4	247	249 68 1/2	3

Palilibus inibant fortasse.
Publius Valerius Poplicola III. — *M. Horatius* II. p. 293. 295. *P. Lucretius* Liu. II. 15.
Τρίτη ὑπατεία *Dionys.* L. IV. p. 259. L. V. p. 304.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 12. *Iulian.* Cycl. VI.

504	4210	680	80	68/69 1	248	250 68 2/3	4

Οἱ τὸν τέταρτον ἐνιαυτὸν ἄρξαντες ὕπατοι, *Dionys.* V. 304.
Palilibus inibant fortasse.
Spurius Largius p. 304. 306. — *Titus Herminius.*
Omissi apud *Liuium* culpa *Librariorum.*
Belli ab *Arunte, Porsenae* filio, mox a *Pace* cum *Romanis* anno superiori initi ἔτος δεύτερον. *Dionys.* L. V. p. 304.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 24. *Iulian.* Cycl. VII.

* NB. Numeros hosce accommodari paginis Editionis *Sylburgianae*, quae in hac Editione [Hudson. puta] ad oram textus interiorem appinguntur.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
503	4211	681	81	$69\frac{1}{2}$	249	251 $68\frac{3}{4}$	5

Ἐνιαυτῷ πέμπτῳ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων, Ὀλυμπιὰς μὲν ἦν ἐνάτη καὶ ἑξηκοστή etc. *Dionys.* V. p. 305. ὕπατοι δὲ
Palilibus inibant fortaſſe.
M. Valerius, Poplicolae frater. *P. Poſthumius Tubertus.*
Ann. Belli *Sabini* primus.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 14. *Iulian.* Cycl. VIII.

502	4212	682	82	$69\frac{2}{3}$	250	252 $68\frac{4}{69\text{ I}}$	6

Palilibus inibant fortaſſe.
P. Valerius Poplicola IV. *Titus Lucretius* II. *Dionyſ.* τῷ
Ann. Belli *Sabini* II. ἑξῆς ἔτει. 307. *Plutarch.* Poplic.
Triumphus de *Sabinis. Dionyſ.* L. V. p. 310. Liu. II. 16. *Plutarch.* Poplicol.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 27. *Iulian.* Cycl. IX.

501	4213	683	83	$69\frac{3}{4}$	251	253 $69\frac{1}{2}$	7

Palilibus inibant fortaſſe.
P. Poſthumius Tubertus II. *Agrippa Menenius.*
Ann. Belli *Sabini* III. Τρίτη Σαβίνων εἰσβολή. *Dionyſ.* L. V. p. 310.
Poſthumii Oratio III. Non. *Apr.* V. C. 250. Faſt. *Capitolin.*
Agrippae Triumphus Pridie Non. *Apr.* V. C. 250. Faſt. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 16. *Iulian.* Cycl. X.

500	4214	684	84	$\frac{69\,4}{70\,1}$	252	254 $69\frac{2}{3}$	8

Μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον. *Dionyſ.* p. 315. Κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. *Dionyſ.* V. p. 338.
Palilibus inibant fortaſſe.
Sp. Caſſius Vſcelinus. *Opiter Virginius Tricoſtus.*
Ann. Belli *Sabini* IV. κατελύθη a *Spurio Cos. Dionyſ.* V. 315. VIII. 338. τετάρτῃ ὑπατείᾳ poſt *Coſſ.* ann. 249. *Dionyſ.* V. 305.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 28. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
499	4215	685	85	$70\frac{1}{2}$	253	255 $69\frac{3}{4}$	9

Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* V. p. 316.
Palilibus inibant fortaſſe.
Poſtumius Cominius. *Tit. Largius.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 18. *Iulian.* Cycl. XII.

498	4216	686	86	$70\frac{2}{3}$	254	256 $\frac{69\,4}{70\,1}$	10

Ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ ſerui puniti. *Dionyſ.* V. p. 319.
Recte vide p. 317. χρόνος ἐνιαύσιος *induciarum* p. 319.
Palilibus inibant fortaſſe.
Seruius Sulpicius Camerinus. *Manius Tullius Longius.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 31. *Iulian.* Cycl. XIII.

497	4217	687	87	$70\frac{3}{4}$	255	257 $70\frac{1}{2}$	11

Εἰς τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν. *Dionyſ.* V. p. 323.
Palilibus inibant fortaſſe.
Publius Veturius. *Publius Aebutius Elaalba.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 20. *Iulian.* Cycl. XIV.

496	4218	688	88	$\frac{70\,4}{71\,1}$	256	258 $70\frac{2}{3}$	12

Τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ. *Dionyſ.* V. 324. *Palilibus* inibant fortaſſe.
Titus Largius Flauus. *Q. Cloelius Siculus.*
Largii meminit *Dionyſ.* anno etiam ſeq. L. VI. p. 341. et anno 261. vbi δὶς ὕπατος fuiſſe dicitur. L. VI. p. 403.
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* I. *Iulian.* Cycl. XV.

495	4219	689	89	$71\frac{1}{2}$	257	259 $70\frac{3}{4}$	13

Ἐν τῷ κατόπιν ἐνιαυτῷ etc. ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ πρώτης Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. V. fin. et L. VI. init. ἐνιαύσιοι ἀνοχαί. *Dionyſ.* L. V. 339.
Aulus Sempronius Atratinus. *Marcus Minucius.*
Palilibus inibant fortaſſe.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 22. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
494	4220	690	90	$71\frac{2}{3}$	258	260 $\frac{70}{71}\frac{4}{1}$	14

Μετὰ τύτυς etc. ἐφ' ὧν αἱ ἐνιαύσιοι ἀνοχαὶ πρὸς Λατίνυς διελέλυντο. *Dionyſ.* VI. 342. Inde horum *trium* annorum *nexus* apparet.
Sept. vet. 13. inibant fortaſſe *COSS.* anni ſequentis, *Octob.* 24. *Iulian.* Et ſic deinceps,
Aulus Poſtumius. *Tit. Verginius COS.* νεώτερος *Dictator* proditus.
Largius Dictator ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ. *Dionyſ.* VI. 355.
Non proxime ſuperiori, ſed *tertio* ante hunc annum *anno.*
Proelium *Regillenſ.* Idib. *Quinctilib. Plutarch.* Coriolano. *Dionyſ.* L. VI. p. 351.
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 4. *Iulian.* Cycl. XVII.

493	4221	691	91	$71\frac{3}{4}$	259	261 $71\frac{1}{2}$	15

Sept. 13. inibant fortaſſe, *Octob.* 13. *Iulian.*
Appius Claudius Sabinus. *Publius Seruilius Priſcus.*
A. Poſtumius Dictator ἐν τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ. *Dionyſ.* VI. p. 367.
Recens ad Regillum lacum accepta clades. Liu. II. 22.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 24. *Iulian.* Cycl. XVIII.

492	4222	692	92	$\frac{71}{72}\frac{4}{1}$	260	262 $71\frac{2}{3}$	16

Ἐξηκοστῷ καὶ διακοσιοστῷ μετὰ τὴν κτίσιν ἔτει, μελλούσης εἰς τὸ πρῶτον τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. VI. p. 367.
Aulus Verginius Montanus. *Titus Veturius Geminus.*
Sept. 13. inibant fortaſſe. *Octob.* 25. *Iulian.*
παρελθόντι ἔτει *COS. App. Claudius.* Dionyſ. L. VI. p. 370. πέρυσι ὕπατος. ibid.
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 5. *Iulian.* Cycl. XIX.

491	4223	693	93	$72\frac{1}{2}$	261	263 $71\frac{3}{4}$	17

Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. VI. p. 378.
Sed pro ἑβδόμης l. δευτέρας. p. 367. et L. VII. p. 417.
Poſtumius Cominius. *Sp. Caſſius* II. *Dionyſ.* L. VIII. p. 538.
Sept. 1. inibant, ſolito maturius. *Octob.* 7. *Iulian.*
ἔτος ἑπτακαιδέκατον a Regifugio. *Dionyſ.* L. VI. p. 398.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 26. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Chriſt.	Per. Iul.	Poſt Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
490	4224	694	94	$72\frac{2}{3}$	262	264 $\frac{71}{72}\frac{4}{1}$	18

Κατὰ τὸν δεύτερον ἐνιαυτὸν τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. VII. p. 417. ἑπλακαίδεκα διελθόντων ἐτῶν μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων. ib.
Titus Geganius Macerinus. *Publius Minucius.*
Sept. 1. inibant fortaſſe. *Octob.* 15. Iulian.
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 7. *Iulian.* Cycl. XXI.

489	4225	695	95	$72\frac{3}{4}$	263	265 $72\frac{1}{2}$	19

De hoc anno ita apud *Liuium* Coriolanus: *Rapiunt frumenta ex agris noſtris, quemadmodum tertio anno rapuere.* L. II. 34.
Τρίτον, ἢ τέταρτον, τοῦτο ἔτος. *Dionyſ.* L. VIII. p. 484.
ὕπω τέταρτον ἔτος a *Pace* cum Plebe. *Dionyſ.* L. VII. p. 450.
χρόνος ἐννεακαιδεκαέτης ἤδη γεγονὼς a Lege Conſulatus I. a *M. Valerio* lata de Iudiciis Populi. *Dionyſ.* L. VII. p. 751.
Ariſtodemi Cumani ann. 14. quo periit Tarquinius Superbus. *Dionyſ.* VII. p. 426.
Sept. 1. inibant fortaſſe *Oct.* 4. *Iul.* ſequentis anni *Coſſ.*
M. Minucius Augurinus II. *Aulus Sempronius Atratinus* II.
πρεσβύτερος *Cos.* p. 439. Liv. II. 34.
Sic. Pollutus Trib. Pleb. II. p. 442.
πέρυσι praeda *Antiatium* militibus data. *Dionyſ.* L. VII. p. 468.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 27. *Iulian.* Cycl. XXII.

488	4226	696	96	$\frac{72}{73}\frac{4}{1}$	264	266 $72\frac{2}{3}$	20

Sept. 1. inibant fortaſſe, *Oct.* 16. *Iulian.* ſequentis anni *Coſſ.*
Quintus Sulpicius Camerinus. *Sergius Largius Flauus* II.
Dionyſ. omiſſi a *Liuio.*
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 8. *Maii* 27. *Iulian.* Cycl. XXIII.

487	4227	697	97	$73\frac{1}{2}$	265	267 $72\frac{3}{4}$	21

Κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν καὶ τρίτην Ὀλυμπιάδα. *Dionyſ.* L. VIII. p. 480.
Sept. 1. inibant fortaſſe, *Oct.* 6. *Iulian.* ſequentis anni *Coſſ.*
Caius Iulius Iullus. *Publius Pinarius Rufus.* Dionyſ. omiſſi a *Liuio.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 28. *Iulian.* Cycl. XXIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
486	4228	698	98	$73\frac{2}{3}$	266	268 $\frac{72}{73}\frac{4}{1}$	22

Τέταρτον ἐνιαυτὸν ἤδη τοῦτον, ἐξ οὗ φεύγει τὴν πατρίδα Coriolanus. Ita Veturia mater ap. *Dionyſ.* L. VIII. p. 513. τρίτον ἤδη τοῦτο ἔτος *Romani* inopia commeatuum oppreſſi a *Coriolano*, p. 520.
Sept. 1. inibant fortaſſe, *Sept.* 26. *Iulian.* ſequentis anni *Coſſ.*
Spurius Nautius. *Sextus Furius.* Dionyſ. Liv. II. 39.
Decemb. 1. Pax cum *Coriolano*. *Decemb. Iulian.* 24.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 19. *Iul.* Cycl. I.

485	4229	699	99	$73\frac{3}{4}$	267	269 $73\frac{1}{2}$	23

Τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ etc. ἄνδρες ἔμπειροι πολέμων. *Dionyſ.* L. VIII. p. 531.
Sept. 1. inibant fortaſſe, *Sept.* 15. Iulian. *ſequentis* anni *Coſſ.*
C. Aquilius. *Titus Siccius.* Dionyſ. Liv. II. 40.
His *Coſſ.* ἡγεμονίαν incipiunt *Siccii Dentati* 30. annis ante 297. *Dionyſ.* X. 662.
Kalend. Decembrib. 1. *Sacrificium* in ara *Fortunae muliebris.* Dionyſ. VIII.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 8. *Iul.* Cycl. II.

484	4230	700	100	$\frac{73}{74}\frac{4}{1}$	268	270 $73\frac{2}{3}$	24

Sept. 1. inibant fortaſſe, *Sept.* 27. Iul. *ſequentis* anni *Coſſ.*
Publius Virginius. *Sp. Caſſius* III. VIII. 538. IX. 595.
Proculus Virg. L. VIII. p. 525. 606. X. 664. 665. Liv. II.
Aedem Fortunae muliebris dedicat Cos. *Proculus Virginius*
Quintilib. Auguſti *Iulian.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 20. *Iulian.* Cycl. III.

483	4231	701	101	$74\frac{1}{2}$	269	271 $73\frac{3}{4}$	25

Τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ τετάρτης Ὀλυμπιάδος ἐνεστώσης. *Dionyſ.* L. VIII. p. 544.
Sept. 1. inibant fortaſſe, *Sept.* 16. Iulian. *ſequentis* anni *Coſſ.*
Quintus Fabius. *Seruius Cornelius.* Dionyſ. Liv. II. 142.
ὑπατεύσαντα τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ Σπόριον Κάσσιον. *Dionyſ.* VIII. 544.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iul.* Cycl. IV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
482	4232	702	102	$74\frac{2}{3}$	270	272 $\frac{73}{74}\frac{4}{1}$	26

Κατὰ τὸ ἑβδομηκοστὸν καὶ διακοσιοστὸν ἔτος ἀπὸ τῆς συνοικισμοῦ τῆς Ῥώμης. *Dionyſ.* L. VIII. p. 549.
Sept. 1. inibant fortaſſe, *Sept.* 30. Iul. *ſequentis* anni *Coſſ.*
Lucius Aemilius, Mamerci filius. *Caeſo Fabius, Caeſonis* fil. Dionyſ. Liv. II. 42.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 23. *Iulian.* Cycl. V.

481	4233	703	103	$74\frac{3}{4}$	271	273 $74\frac{1}{2}$	27

Iul. 15. inibant fortaſſe, *Aug.* 4. Iulian. *ſequentis* anni *Coſſ.*
Marc. Fabius, Caeſonis fil. *L. Valerius, Marci* f. Dionyſ. Liv. II. 42.
Continui tres Conſulatus in gente *Fabia.* Liv. II. 42.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 12. *Iulian.* Cycl. VI.

480	4234	704	104	$\frac{74}{75}\frac{4}{1}$	272	274 $74\frac{2}{3}$	28

Tribuni Plebis militibus conſcribendis intercedunt, τῆς κληρωχίας ὑπομιμνήσκοντες τοὺς δημοτικούς, ἧς γε πέμπτον ἔτος ἐψηφισμένης ὑπὸ τοῦ συνεδρίου. *Dionyſ.* VIII. 558.
A Conſulatu *Sp. Caſſii*, V. C. 268.
Caius Iulius. *Q. Fabius, Caeſonis* filius. Dionyſ. Liv. II. 43.
Iul. 15. inibant fortaſſe. *Aug.* 16. Iulian. *ſequentis* anni *Coſſ.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 24. *Iulian.* Cycl. VII.

479	4235	705	105	$75\frac{1}{2}$	273	275 $74\frac{3}{4}$	29

Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ πέμπτης Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* IX. 559.
Caeſo Fabius II. *Spurius Furius.* Dionyſ. Liv. II. 43.
Iul. 15. inibant fortaſſe. *Auguſt.* 6. Iulian, *ſequentis* anni *Coſſ.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 14. *Iulian.* Cycl. VIII.

478	4236	706	106	$75\frac{2}{3}$	274	276 $\frac{74}{75}\frac{4}{1}$	30

Caius Manlius. *M. Fabius* II. Dionyſ. Liv. II. 43.
Menſe *Maio* veteri ſuffecti his Coſſ. *ſucceſſores*, δυοῖν ἔτι μηνῶν εἰς τὸν ἐνιαύσιον χρόνον λειπομένων. Dionyſ. IX. 570. *Idib.* vt videtur, *Maii* vet. Iun. *Iul.* 20.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 14. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
477	4237	707	107	$75\frac{3}{4}$	275	277 $75\frac{1}{2}$	31

Trium fratrum, *Caesonis, Marci* et *Quincti, Fabiorum*, ὑπατείαν συνεχεῖς ἑπτά. Dionys. IX. 580.
Caeso Fabius III. frater illius. *Tit. Virginius.* Dionys. Liv. II. 48.
qui abdicauerat.
Maio veteri inibant proximi *Coss.* Idib. *Maii* vet. Iun. *Iul.* 9.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 16. *Iulian.* Cycl. x.

476	4238	708	108	$\frac{75}{76}\frac{4}{1}$	276	278 $75\frac{2}{3}$	32

Caeso νεωστὶ τὴν ἀρχὴν ἀποθέμενος. *Dionys.* IX. 574.
L. Aemilius. *Caius Seruilius.* Dionys. Liv. II. 49.
Maio veteri inibant proximi *Coss.* Idib. *Maii* vet. Iun. *Iul.* 21.
xv. K. *Quinctil.* sub sequentib. *Coss.* clades *Cremerensis* Fabiorum. *Quinctil.* vet. 18. Augusti *Iulian.* 23.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 16. *Iulian.* Cycl. xi.

475	4239	709	109	$76\frac{1}{2}$	277	279 $75\frac{3}{4}$	33

Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ ἕκτης Ὀλυμπιάδος. *Dionys.* IX. 576.
C. Horatius. *Titus Menenius.* Dionys. Liv. II. 51.
Sextili vetere ineunte, vt videtur, ineunt *sequentes Consules.*
Aug. 27. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 18. *Iulian.* Cycl. xii.

474	4240	710	110	$76\frac{2}{3}$	278	280 $\frac{75}{76}\frac{4}{1}$	34

Μενηνίῳ δίκην τῷ νεωστὶ ὑπατεύοντος. *Dionys.* IX. 585.
Seruius Seruilius. *Aulus Virginius.* Dionys. Liv. II. 51.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 9. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 31. *Iulian.* Cycl. xiii.

473	4241	711	111	$76\frac{3}{4}$	279	281 $76\frac{1}{2}$	35

Σερούιος Σερουίλιος ὁ τῷ παρελθόντι ὑπατεύσας ἔτει. *Dionys.* IX. 586. 593.
Triumph. *Valerii Poplicolae K. Maii* Epoch. *Capitol.* 278. Maii
30. *Iulian.*
Publius Valerius Poplicola. *Caius Nautius.* Dionys. Liv. II. 52.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Auguſt.* 29. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 20. *Iulian.* Cycl. xiv.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
472	4242	712	112	$\frac{76}{77}\frac{4}{1}$	280	282 $76\frac{2}{3}$	36

Coss. a *Sp. Cassii* Consulatu ann. V. C. 268. *duodecimi*: δώδεκα γενομένων τῶν μεταξὺ ἀρχείων. *Dionys.* IX. 595.
Triumph. *A. Manlii Idib. Mart.* Epoch. *Capitolin.* 279. *April. Iulian.* 20.
Aulus Manlius. *Lucius Furius.* Dionys. Liv. II. 54.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 10. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 1. *Iulian.* Cycl. xv.

471	4243	713	113	$77\frac{1}{2}$	281	283 $76\frac{3}{4}$	37

Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. *Dionys.* IX. 594.
L. Aemilius Mamercus III. *Vopiscus Iulius. Opiter Virginius.*
Sextili ineunte ineunt *Coss.* Liv. II. 54. Agnoscit tamen etiam
anni *sequentis Aug.* 31. *Iul.* *Vopisc. Iunium* in *aliis* Annalib.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 22. *Iulian.* Cycl. xvi.

470	4244	714	114	$77\frac{2}{3}$	282	284 $\frac{76}{77}\frac{4}{1}$	38

Ὁ τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ τοῖς περὶ Αἰμίλιόν τε καὶ Ἰούλιον ὑπάτοις ἀπειθήσας. *Dionys.* L. IX. p. 597. Prioris etiam anni *Coss.* eosdem agnoscit Liv. II. 56.
Lucius Pinarius. *Publius Furius.* Dionys. Liv. II. 56.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 13. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 4. *Iulian.* Cycl. xvii.

469	4245	715	115	$77\frac{3}{4}$	283	285 $77\frac{1}{2}$	39

Πεντεκαίδεκα ὑπατείας post *Sp. Cassium* ann. 268. recenset, quarum nulla *Consul* aliquis de *Lege* retulerat Agraria. *Dionys.* L. IX. p. 608. Primos enim de ea retulisse narrat *sequentis* post hunc annum anni *Consules.* Vid. simil. exempla anni ante Christ. 231. et 103.
Titus Quinctius Capitolinus. *Ap. Claudius Sabinus.*
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 11. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 25. *Iulian.* Cycl. xviii.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
468	4246	716	116	$\frac{77}{78}\frac{4}{1}$	284	286 $77\frac{2}{3}$	40

Πρὸ ἑπλακαίδεκα SC. de re Agraria Cos. *Sp. Cassio.* 268 *Dionys.* L. IX. 607. De *Appio Claudio:* ὁ τῷ πρόσθεν ὑπατεύσας ἔτει. p. 608.
Lucius Valerius II. *Tib. Aemilius.* Dion. Liv. II. 61.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 14. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 5. *Iulian.* Cycl. XIX.

467	4247	717	117	$78\frac{1}{2}$	285	287 $77\frac{3}{4}$	41

Κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν καὶ ὀγδόην Ὀλυμπιάδα. *Dionys.* IX. 611.
Aulus Virginius Nomentanus. Titus Numicius Priscus.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 4. *Iulian.*
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 26. *Iulian.* Cycl. XX.

466	4248	718	118	$78\frac{2}{3}$	286	288 $\frac{77}{78}\frac{4}{1}$	42

Τῷ ἑξῆς ἔτει. *Dionys.*
Quinctius Capitolinus. Quinctus Seruilius Priscus.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 16. *Iulian.*
Palilia *Apr.* vet. 20. *Iun.* 7. *Iulian.* Cycl. XXI.

465	4249	719	119	$78\frac{3}{4}$	287	289 $78\frac{1}{2}$	43

Τῷ μετὰ τοῦτο ἔτει.
Tiberius Aemilius II. *Quinctus Fabius.*
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 5. *Iulian.*
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 27. *Iulian.* Cycl. XXII.

464	4250	720	120	$\frac{78}{79}\frac{4}{1}$	288	290 $78\frac{2}{3}$	44

Nonis Iuniis aedes *Dii Fidii* a *Cos. Sp. Posthumio* dedicata. Iulii *Iulian.* 23.
Sp. Postumius Albinus. Quinctus Seruilius Prisc. II.
Sextili ineunte ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 17. *Iulian.*
Palilia *Apr.* vet. 20. *Iun.* 8. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
463	4251	721	121	$79\frac{1}{2}$	289	291 $78\frac{3}{4}$	45

Ἐπὶ τῆς ἐννάτης καὶ ἑβδομηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. *Dionys.* IX. p. 617.
Tertius hic Belli annus erat cum Aequis. *Liu.* III. 2.
Σίτος ἐν ἀκμῇ, cum Bellum in *Aequos* gererent hi *Coss.* Proinde *Iunio Iuliano* nondum fasces depositerant.
T. Quinctius Capitolinus III. *Q. Fabius Vibulanus* II. Dion. et Liu.
Sextili ineunte ineunt *coss.* anni *sequentis. Sept.* 7. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 29. *Iulian.* Cycl. XXIV.

462	4252	722	122	$79\frac{2}{3}$	290	292 $\frac{78}{79}\frac{4}{1}$	46

Septemb. 1. pestis, quae illum *annum* ὄλον tenuit. *Dionys.* IX. p. 623. Sept. *Iulian.* 26. *Sp.* Liu.
Aulus Postumius Albus. Seruius Furius. Dionys. Liu. III. 4.
Kal. Sextili ineunt *Coss.* anni *sequentis.* Liu. III. 6. *Augusti* 28. *Iulian. vt tunc principium anni agebatur.* Liu.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 19. *Iulian.* Cycl. I.

461	4253	723	123	$79\frac{3}{4}$	291	293 $79\frac{1}{2}$	47

Τῷ κατόπιν ἔτει. Dionys.
Lucius Aebutius. Publius Seruilius Priscus. Dionys. X. 633. Liu. III. 6.
III. *Id. Sextil.* inibant *Coss.* anni *sequentis.* Liu. III. 8. Nos *Idibus* ipsis potius iniuisse suspicamur. *Aug.* 29. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 8. *Iulian.* Cycl. II.

460	4254	724	124	$\frac{79}{80}\frac{4}{1}$	292	294 $79\frac{2}{3}$	48

Lucius Lucretius. Tit. Veturius Geminus. Dionys. X. 633. Liu. III. 8.
Idib. Sextilib. ineunt *Coss.* anni *sequentis. Sept.* 10. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 20. *Iulian.* Cycl. III.

459	4255	725	125	$80\frac{1}{2}$	293	295 $79\frac{3}{4}$	49

Ὀλυμπιὰς ἣν ὀγδοηκοστή. *Dionys.* X. 627.
Publius Volumnius. Seruius Sulpicius Camerinus. Dionys. Liu. III. 10.
Idib. Sextilib. ineunt *Coss.* anni *sequentis. Augusti* 31. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
458	4256	726	126	$80\frac{2}{3}$	294	296 $\frac{79\ 4}{80\ 1}$	50

Publius Valerius Poplicola. *Caius Claudius Sabinus.* Dionyſ. Liu. III. 13.
Idib. Sextilib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 13. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 23. *Iulian.* Cycl. v.

457	4257	727	127	$80\frac{3}{4}$	295	297 $80\frac{1}{2}$	51

Triumph. *Q. Fabii Vibulani. Non. Maii* Epoch. *Capitolin.* 294. *Maii Iul.* 28.
Triumph. *L. Cornelii Cos.* IV. *Id. Maii.* Epoch. *Capitolin.* 294. Iun. *Iul.* 2.
Q. Fabius Vibulanus III. *Lucius Cornelius.* Dionyſ. Liu. III. 22.
Idibus Sextilibus ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 2. *Iulian.*
Triumph. *L. Quinctii Cincinnati Dictatoris Idib. Sept.* Epoch. *Capitolin.* 295. Oct. *Iul.* 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 12. *Iulian.* Cycl. VI.

456	4258	728	128	$\frac{80\ 4}{81\ 1}$	296	298 $80\frac{2}{3}$	52

Τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ. *Dionyſ.*
L. Liu.
Caius Nautius II. *Lucius Minucius.* Dionyſ. XI. 701. Liu. III. 25.
Idibus Sextilibus ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 14. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 24. *Iulian.* Cycl. VII.

455	4259	729	129	$81\frac{1}{2}$	297	299 $80\frac{3}{4}$	53

Ὀλυμπιὰς ὀγδοηκοστὴ καὶ πρώτη. *Dionyſ.* X. 652.
M. Liu.
Caius Horatius. *Quintus Minucius.* Dionyſ. Liu. III. 30.
Idibus Sextilibus ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 4. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 14. *Iulian.* Cycl. VIII.

454	4260	730	130	$81\frac{2}{3}$	298	300 $\frac{80\ 4}{81\ 1}$	54

Τῷ ἑξῆς ἔτει. *Dionyſ.*
Marcus Valerius. *Spurius Virginius.* Dionyſ. Liu. III. 31.
Idibus Sextilibus ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 17. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 27. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
453	4261	731	131	$81\frac{3}{4}$	299	301 $81\frac{1}{2}$	55

Ὁ μετὰ τοῦτον. *Dionyſ.*
Titus Romilius. *Caius Veturius.* Dionyſ. Liu. III. 31.
Idib. Sextilib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 6. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 16. *Iulian.* Cycl. X.

452	4262	732	132	$\frac{81\ 4}{82\ 1}$	300	302 $81\frac{2}{3}$	56

T. Romilius et C. Veturius ὑπατεύσαντες τὸν παρελθόντα ἐνιαυτόν. *Dionyſ.* X. p. 673. περυσινοὶ ὕπατοι. ib.
Spurius Tarpeius. *Aulus Terminius.* Dionyſ. *A. Aeternius.* Liu. III. 31.
Idib. Sextilib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 18. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 28. *Iulian.* Cycl. XI.

451	4263	733	133	$82\frac{1}{2}$	301	303 $81\frac{3}{4}$	57

Ἐπὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος etc. ἐτῶν τριακοσίων ἐκπεπληρωμένων ἀπὸ τῆς Ῥώμης συνοικισμοῦ. *Dionyſ.* L. X. p. 676.
Publius Horatius. *Sextus Quintilius* mortuus. Dionyſ. Liu. III. 32.
Curiatius Liu. *Sp. Furius* ſuffectus.
Idib. Sextilib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis. Sept.* 8. *Iulian.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 18. *Iulian.* Cycl. XII.

450	4264	734	134	$82\frac{2}{3}$	302	304 $\frac{81\ 4}{82\ 1}$	58

Εἰς τὸπιὸν ἔτος. *Dionyſ.* X. p. 678.
Lucius Menenius. *Publius Seſtius.* Dionyſ. Liu. III. 32.
Idibus Maiis inibant *ſequentis* anni *Decemuiri*, quae *tum ſolennes erant ineundis magiſtratibus.* Liu. III. 36. *anno trecenteſimo altero, quam condita Roma erat.* Liu. III. 33. Vid. Diſſ. X. de *Cycl.* n. 96, 97, 98. *Iun.* 24. *Iulian.*
Appius Claudius et *T. Genucius*, *Coſſ.* deſignati, ſed inibant inter *Decemuiros.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 31. *Iulian.* Cycl. XIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
449	4265	735	136	$82\frac{3}{4}$	303	305 $82\frac{1}{2}$	59

Decemuirorum annus primus. Incipit ſecundus ab *Idibus Maiis*, Iun. 13. *Iulian.* τῷ ἑξῆς ἔτει. *Dionyſ.*
Appius Claudius, *Titus Genucius*, *Publius Seſtius*, *Publius Poſtumius*, *Seruius Sulpicius*, *Aulus Manlius*, *Titus Romilius*, *Caius Iulius*, *Titus Veturius*, *Publius Horatius*. Dionyſ. Liu. III. 33.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 20. *Iulian.* Cycl. XIV.

448	4266	736	136	$82\frac{4}{83}\frac{4}{1}$	304	306 $82\frac{2}{3}$	60

Decemuirorum annus ſecundus. Incipit tertius ab *Idibus Maiis*, Iun. *Iulian.* 25. ἐν τῷ κατόπιν ἔτει. *Dionyſ.*
Appius Claudius, *Quinctus Fabius Vibulanus*, *Marcus Cornelius*, *Marcus Sergius*, *Lucius Minucius*, *Titus Antonius*, *Manius Rabuleius*, *Quinctus Petellius*, *Caeſo Duelius*, *Spurius Oppius*. Liu. III. 35. Dionyſ.
Palilia *April.* vet. 20. *Iun.* 1. *Iulian.* Cycl. XV.

447	4267	737	137	$83\frac{1}{2}$	305	307 $82\frac{3}{4}$	61

Decemuirorum annus tertius deſinit *Idib. Maiis*. Iun. *Iulian.* 15. Ἐπὶ τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ τρίτης Ὀλυμπιάδος etc. καταλύουσι Ῥωμαῖοι τὴν τῶν δέκα ἀρχὴν ἔτη τρία τῶν κοινῶν ἐπιμεληθεῖσαν. Dionyſ. XI. init.
Decemuiri *iidem*, qui anno *ſuperiori*. Dionyſ. Liu. III. 38.
Idib. Decembrib. ineunt *Coſſ.* anni ſequentis. *Iulian.* Ianuar. 8.
Hoc anno nouum anni *initium* a *Martio*, pro rationibus *Varron.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 22. *Iulian.* Cycl. XVI.

446	4268	738	138	$83\frac{2}{3}$	306	*	62 *Varr.* 61

Hoc demum *Conſulatu* nouum erat anni *Cyclici* initium, non iam amplius a *Ianuario*, ſed *Martio*. Pro *Tabula* noſtra VIII. Diſſ. X. de Cycl. Nempe pro rationibus *Catonianis*.
L. Valerius Potitus, *M. Horatius Barbatus*. Dionyſ. Liu. III. 55.
Idib. Decembribus ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis*. Ianuar. 8. *Iulian.*
Hic annus *Varronianus* idem eſt cum *praecedenti*, idemque proinde annus *Cyclicus*.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 22. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
445	4269	739	139	$83\frac{3}{4}$	307	308 $\frac{82}{83}\frac{4}{1}$	63 *Varr.* 62

Οἱ τὸν ἑξῆς ὑπατεύοντες ἐνιαυτόν. *Dionyſ.* XI. 729.
Triumph. *M. Horatii* VII. *K. Sept.* Epoch. *Capitolin.* 304. Septemb. *Iulian.* 13.
Lar. Herminius. *Titus Virginius.* Dionyſ. Liu. III. 65.
Idib. Decembr. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis*. Decemb. *Iulian.* 23.
Triumph. *L. Valerii Poplicolae Idib. Sextilib.* Epoch. *Capitolin.* 304. Auguſt. *Iulian.* 27.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

444	4270	740	140	$\frac{83}{84}\frac{4}{1}$	308	309 $83\frac{1}{2}$	64 *Varr.* 63

Οἱ παρὰ τούτων τὴν ἀρχὴν παραλαβόντες. *Dionyſ.* XI. p. 729.
M. Geganius Macerinus. *Caius Iulius.* Dionyſ. Liu. III. 65.
Idib. Decembrib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis*. Decemb. *Iul.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

443	4271	741	141	$84\frac{1}{2}$	309	310 $83\frac{2}{3}$	65 *Varr.* 64

T. Quinctius Capitolinus IV. *Agrippa Furius*. Liu. III. 66.
Deſunt apud *Dionyſ.*
Idib. Decembrib. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis*. Decemb. *Iul.* 24.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XIX.

442	4272	742	142	$84\frac{2}{3}$	310	311 $83\frac{3}{4}$	66 *Varr.* 65

Anno trecenteſimo decimo, quam Vrbs Roma condita erat, primum Tribuni Militum pro Conſulibus Magiſtratum ineunt. Liu. IV. 7. *Initum* dicit hoc anno Magiſtratum, qui *geſtus* fuerit anno *ſequenti*. Vid. Diſſ. X. de *Cycl.* Sic conueniunt *Liu.* et *Dionyſ.*
M. Genucius. *P. Cyriatius*. Liu. IV. 1.
C. Quinctius. Dionyſ.
Idib. Decembrib. ineunt Tribuni anni *ſequentis*. Decemb. *Iul.* 14.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 26. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
441	4273	743	143	$84\frac{3}{4}$	311	312 $\frac{83}{84}\frac{4}{1}$	67 *Varr.* 66

Tribuni Militares *Conſulari Poteſtate* παραλαμβάνουσι πρῶτοι τὴν ἀνθύπατον ἀρχὴν κατὰ τὸν τρίτον ἐνιαυτὸν τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ τετάρτης Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. XI. p. 736.

A. Sempronius Atratinus, *L. Attilius*, *T. Caecilius.* Dionyſ. Liu. IV. 7.

L. Papyrius Mugillanus, *L. Sempronius Atratinus.* Liu. ibid. Coſſ. V. C. 312. *Cicer.* Ep. Fam. IX. 21. *Februar. Iulian.* exeunte, vel ineunte *Martio.* Sed *Idib. Decemb. Coſſ.* anni *ſequentis.* Decemb. *Iul.* 25.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

440	4274	744	144	$\frac{84}{85}\frac{4}{1}$	312	313 $84\frac{1}{2}$	68 *Varr.* 67

τῷ δ' ἑξῆς ἐνιαυτῷ etc. παραλαμβάνουσι τὴν ὕπατον ἀρχὴν τῇ δεχομηνίδι τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, etc. *Dionyſ.* L. XI. 737.

M. Geganius Macerinus II. *T. Quinctius Capitolinus* V. Dionyſ. Liu. IV. 8. *Idib. Decemb.* ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis.* Decemb. *Iulian.* 15. Ἐπλακαίδεκα ἔτη ἀπὸ τοῦ Λευκίου Κορνηλίου καὶ Κοΐντου Φαβίου ὑπατείας. *Dionyſ.* XI. 737. viz. ab anno V. C. *Caton.* 295.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII. Deficit *Dionyſ.*

439	4275	745	145	$85\frac{1}{2}$	313	314 $84\frac{2}{3}$	69 *Varr.* 68

Triumph. *M. Geganii Non. Septembr.* Epoch. *Capitolin.* 310. Sept. *Iulian.* 31.

M. Fabius Vibulanus. Poſt. Aebutius Cornicen. Liu. IV. 2.

Idib. Decemb. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis.* Decemb. *Iulian.* 27.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

438	4276	746	146	$85\frac{2}{3}$	314	315 $84\frac{3}{4}$	70 *Varr.* 69

C. Furius Pacilius. *M. Papyrius Craſſus.* Liu. IV. 2.

Idib. Decemb. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis.* Decemb. *Iulian.* 17.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

Ante Chriſt.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
437	4277	747	147	$85\frac{3}{4}$	315	316 $\frac{84}{85}\frac{4}{1}$	71 *Varr.* 70

Proc. Geganius Macerinus. *L. Menenius Lanatus.* Liv. IV. 12.

Idibus Decembr. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis.* Decemb. *Iulian.* 7.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. 1.

436	4278	748	148	$\frac{85}{86}\frac{4}{1}$	316	317 $85\frac{1}{2}$	72 *Varr.* 71

Ann. 20. à *priori* Dictatura *Q. Cincinnati.* Auct. de Vir. Illuſtrib. Pro Epoch. *Catoniana.*

T. Quinctius Capitolinus IV. *Agr. Menenius Lanatus.* Liv. IV. 13.

Idib. Decemb. ineunt anni *ſequentis.* Trib. *Militares* Nov. *Iul.* 26.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

435	4279	749	149	$86\frac{1}{2}$	317	318 $85\frac{2}{3}$	73 *Varr.* 72

Ann. *V. C.* 315. *Eutrop.* Pro Epoch. *Capitolin.*

L. Quinctius, Cincinnati fil.

Mamercus Aemilius. *L. Iulius* III. Liv. IV. 16.

Idib. Decembr. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis.* Decemb. *Iulian.* 8.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

434	4280	750	150	$86\frac{2}{3}$	318	319 $85\frac{3}{4}$	74 *Varr.* 73

Triumph. *Mam. Aemilii* Dictatoris *Idib. Sept.* Epoch. *Capitol.* 316. Si *Idib. Sextil.* Auguſt. *Iul.* 2. Si *Id. Sept.* Aug. *Iul.* 31.

M. Geganius Macerinus III. *L. Sergius Fidenas.* Liv. IV. 7.

Idib. Decemb. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis.* Novemb. *Iulian.* 28.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

433	4281	751	151	$86\frac{3}{4}$	319	320 $\frac{85}{86}\frac{4}{1}$	75 *Varr.* 74

M. Cornelius Maluginenſis. *L. Papyrius Craſſus.* Liv. IV. 21.

Idib. Decembr. ineunt *Coſſ.* anni *ſequentis.* Decemb. *Iulian.* 11.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
432	4282	752	152	$\frac{86}{87}\frac{4}{1}$	320	321 $86\frac{1}{2}$	76 *Varr.* 75

C. Iulius II. *L. Virginius.* Liv. IV. 21.
Idib. Decembr. ineunt *Coss.* anni *sequentis.* Novemb. *Iulian.* 30.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

431	4283	753	1	$87\frac{1}{2}$	321	322 $86\frac{2}{3}$	77 *Varr.* 76

Iulius III. *Virginius* II. e *Licinio Macro.* Liv. IV. 23.
M. Manlius, Q. Sulpicius, e *Valerio Antiate* et *Q. Tuberone.* Liv. IV. 23.
Idib. Decemb. ineunt anni *sequentis* Tribuni *Militares.* Dec. *Iulian.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

430	4284	754	2	$87\frac{2}{3}$	322	323 $86\frac{3}{4}$	78 *Varr.* 77

M. Fabius Vibulanus. M. Fabius. L. Sergius Fidenas. Liv. IV. 25.
Idib. Decemb. ineunt anni *sequentis* Tribuni *Militares.* Decemb. *Iulian.* 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VIII.

429	4285	755	3	$87\frac{3}{4}$	323	324 $\frac{86}{87}\frac{4}{1}$	79 *Varr.* 78

L. Pinarius Mamercus, L. Furius Medullinus, Sp. Posthumius Albus. Liv. IV. 25.
Idib. Decemb. ineunt *Coss.* anni *sequentis.* Decemb. *Iulian.* 15.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

428	4286	756	4	$\frac{87}{88}\frac{4}{1}$	324	325 $87\frac{1}{2}$	80 *Varr.* 79

Dictatura *Posthumii* his *Coss.* anno V. C. 323. et primo anno Bell. Peloponnesiaci. *Gellius* Noct. Att. XVII. 21. Pro rationibus *Varronianis.*
Tit. Quinctius, Lucii filius, *Cincinnatus,* vel *Penno, Cn. Iulius Mento.* Liv. IV. 26.
Idib. Decemb. ineunt *Coss.* anni *sequentis.* Decemb. *Iulian.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
427	4287	757	5	$88\frac{1}{2}$	325	326 $87\frac{2}{3}$	81 *Varr.* 80

Lucius Papyrius Crassus. Lucius Iulius. Liv. IV. 30.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Decemb. *Iulian.* 16.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

426	4288	758	6	$88\frac{2}{3}$	326	327 $87\frac{3}{4}$	82 *Varr.* 81

L. Sergius Fidenas II. *Host. Lucretius Tricipitinus.* Liv. IV. 30.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Decemb. *Iulian.* 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

425	4289	759	7	$88\frac{3}{4}$	327	328 $\frac{87}{88}\frac{4}{1}$	83 *Varr.* 82

Post ann. *Caton.* 318. VII. demum anno *Cos. Cossus* Liv. IV. 20. pro IX.
Aulus Cornelius Cossus. T. Quinctius Pennus II. Liv. IV. 30. 20.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Decemb. *Iulian.* 19.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

424	4290	760	8	$\frac{88}{89}\frac{4}{1}$	328	329 $88\frac{1}{2}$	84 *Varr.* 83

Caius Seruilius Ahala. Lucius Papyrius Mugilanus. Liv. IV. 30.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Tribuni Militares.* Decemb. *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

423	4291	761	9	$89\frac{1}{2}$	329	330 $88\frac{2}{3}$	85 *Varr.* 84

Tribuni Militares: *Tit. Quinctius Pennus* e Consulatu, *Caius Furius, Marcus Posthumius, Aulus Cornelius Cossus.* Liv. IV. 31.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Tribuni Militares.* Dec. *Iul.* 20.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
422	4292	762	10	$89\frac{2}{3}$	330	331 $88\frac{3}{4}$	86 *Varr.* 85

A. Sempronius Atratinus, *L. Quinctius Cincinnatus*, *L. Furius Medullinus*, *L. Horatius Barbatus*. Liv. IV. 35.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Tribuni Militares*. Dec. *Iul.* 10.
Palilia *April.* 20. vet. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

421	4293	763	11	$89\frac{3}{4}$	331	332 $\frac{88}{89}\frac{4}{1}$	87 *Varr.* 86

Cl. Craſſus, *Sp. Nautius Rutilus*, *T. Sergius Fidenas*, *Sext. Iulius Tullus*. Liv. IV. 35.
Idibus Dec. ineunt *ſequentis* anni *Coſſ.* Dec. *Iulian.* 23.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

420	4294	764	12	$\frac{89}{90}\frac{4}{1}$	332	333 $89\frac{1}{2}$	88 *Varr.* 87

Conſules Idibus Decembribus Magiſtratum occoepere. Liv. IV. 37.
C. Sempronius Atratinus. *Q. Fabius Vibulanus.* Liv. IV. 37.
Idib. Decemb. ineunt *ſequentis* anni *Tribuni Militares*. Dec. *Iul.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 25. *Iul.* Cycl. XVIII.

419	4295	765	13	$90\frac{1}{2}$	333	334 $89\frac{2}{3}$	89 *Varr.* 88

L. Manlius Capitolinus, *Q. Antonius Merenda*, *L. Papyrius Mugillanus*. Liv. IV. 42.
Idib. Decemb. ineunt *ſequentis* anni *Coſſ.* Dec. *Iul.* 24.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

418	4296	766	14	$90\frac{2}{3}$	334	335 $89\frac{3}{4}$	90 *Varr.* 89

Proximo anno,
Cn. Fabius Vibulanus, *T. Quinctius Capitolinus*. Liv. IV. 43.
Interregnum a *Decemb. Iuliani* die 14. vſque ad *Iunium* ſequentem.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
417	4297	767	15	$90\frac{3}{4}$	335	336 $\frac{89}{90}\frac{4}{1}$	91 *Varr.* 90

Hoc anno *Iuliano* inibant poſt Iun. *Iulian.* 21.
L. Quinctius Cincinnatus III. *Sext. Furius Medullinus* II. *M. Manilius*, *A. Sempronius Atratinus*. Liv. IV. 44.
Idib. Dec. ineunt *ſequentis* anni *Tribuni Militares*. Dec. *Iul.* 26.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

416	4298	768	16	$\frac{90}{91}\frac{4}{1}$	336	337 $90\frac{1}{2}$	92 *Varr.* 91

Inſequens annus, quo Bellum *Aequorum cunctatione* ſub *prioribus* Tribunis dilatum. Liv. IV. 44. *reparari coeptum*. IV. 45.
Agrippa Menenius Lanatus, *P. Lucretius Tricipitinus*, *Sp. Nautius*. Liv. IV. 45.
Idib. Dec. ineunt *ſequentis* anni *Tribuni Militares*. Dec. *Iul.* 15.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

415	4299	769	17	$91\frac{1}{2}$	337	338 $90\frac{2}{3}$	93 *Varr.* 92

L. Sergius Fidenas, *M. Papyrius Mugillanus*, *C. Seruilius*, *Q. Seruilii Priſci Dictatoris f.* Liv. IV. 45.
Idib. Dec. ineunt *ſequentis* anni *Tribuni Militares*. Dec. *Iul.* 27.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

414	4300	770	18	$91\frac{2}{3}$	338	339 $90\frac{3}{4}$	94 *Varr.* 93

Agrippa Menenius Lanatus II. *Seruilius Structus* II. *P. Lucretius Tricipitinus* II. *Sp. Rutilius Craſſus*. Liv. IV. 47.
Idib. Dec. ineunt *ſequentis* anni *Tribuni militares*. Dec. *Iul.* 17.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

413	4301	771	19	$91\frac{3}{4}$	339	340 $\frac{90}{91}\frac{4}{1}$	95 *Varr.* 94

Inſequenti anno. Biennium tranquillae externae res. Liv. IV. 47.
A. Sempronius Atratinus III. *M. Papyrius Mugillanus* II. *Sp. Nautius* II. Liv. IV. 47. Κόϊντος Φάβιος e *Diodor.* Ol. 91. 4.
Idib. Dec. ineunt *ſequentis* anni *Tribuni militares*. Dec. *Iul.* 7.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
412	4302	772	20	$92\frac{1}{2}\frac{4}{1}$	340	341 $91\frac{1}{2}$	96 *Varr.* 95

Aequos triennio ante accepta clades retinuit. Liv. IV. 49. Nempe ann. *Caton.* 337.
P. Cornelius Cossus, C. Valerius Potitus, Quinctius Cincinnatus, M. Fabius Vibulanus. Liv. IV. 49.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares.* Nov. *Iul.* 26.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

411	4303	773	21	$92\frac{1}{2}$	341	342 $91\frac{2}{3}$	97 *Varr.* 96

Volis insequente anno receptis, Aequi, colonia eo deducta, nouis viribus oppidum firmarunt. Liv. IV. 49. Inde Bellum hoc anno.
Cn. Cornelius Cossus, L. Valerius Potitus, Q. Fabius Vibulanus II. *M. Posthumius Regillensis.* Liv. IV. 49.
Post. Id. *Dec.* propter *Interregnum,* ineunt *sequentis* anni *Coss.* Dec. *Iul.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

410	4304	774	22	$92\frac{2}{3}$	342	343 $91\frac{3}{4}$	98 *Varr.* 97

A. Cornelius Cossus, L. Furius Medullinus. Liv. IV. 51.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Nov. *Iul.* 28.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

409	4305	775	23	$92\frac{3}{4}$	343	344 $92\frac{1}{93}\frac{4}{1}$	99 *Varr.* 98

Q. Fabius Ambustus, C. Furius Pacilius. Liv. IV. 52.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Dec. *Iul.* 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

408	4306	776	24	$92\frac{2}{93}\frac{4}{1}$	344	345 $92\frac{1}{2}$	100 *Varr.* 99

Nihil eo biennio intestini externiue incommodi fuit. Liu. IV. 52.
M. Papyrius Atratinus. C. Nautius Rutilus. Liu. IV. 52.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Nouemb. *Iul.* 30.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iul.* Cycl. VI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
407	4307	777	25	$93\frac{1}{2}$	345	346 $92\frac{2}{3}$	101 *Varr.* 100

M. Aemilius, C. Valerius Potitus. Liu. IV. 53.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Coss.* Dec. *Iulian.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

406	4308	778	26	$93\frac{2}{3}$	346	347 $92\frac{3}{4}$	102 *Varr.* 101

Arx *Caruentana priori anno* capta. IV. 53. hoc anno ab *Aequis* recepta. IV. 55.
Cn. Cornelius Cossus, L. Furius Medullinus. Liu. IV. 54.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares.* Dec. *Iul.* 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

405	4309	779	27	$93\frac{3}{4}$	347	348 $92\frac{2}{93}\frac{4}{1}$	103 *Varr.* 102

Vagati Romani priore anno. IV. 56. Nempe IV. 55.
C. Iulius Tullus, Cn. Cornelius Cossus, C. Seruilius Ahala. Liu. IV. 56.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares.* Dec. *Iul.* 15.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

404	4310	780	28	$92\frac{3}{94}\frac{4}{1}$	348	349 $93\frac{1}{2}$	104 *Varr.* 103

Priore anno indignissimi ex Plebeiis candidati. IV. 57. Nempe IV. 56. *Tempus induciarum cum Veiente populo exierat.* IV. 58. viz. XX. *annorum.* IV. 35. Pacis finis *biennio* postea.
Q. Furius Medullinus, C. Valerius Potitus, Cn. Fabius Vibulanus, C. Seruilius Ahala, refectus continuato honore. Liu. IV. 57.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Tribuni Militares.* Dec. *Iul.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
403	4311	781	29	$94\frac{1}{2}$	349	350 $93\frac{3}{3}$	105 *Varr.* 104

Insequenti anno
P. Cornelius Cossus, *Cn. Cornelius Cossus*, *C. Fabius Ambustus*, *L. Valerius Potitus*. Liu. IV. 58.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Tribuni Militares*. Dec. *Iul.* 16.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XI.

402	4312	782	30	$94\frac{2}{3}$	350	351 $93\frac{3}{4}$	106 *Varr.* 105

Ab his primum circumsessi Veii sunt. IV. 61.
T. Quinctius Capitolinus, *P. Quinctius Cincinnatus*, *C. Iulius Tullus* II. *A. Manlius*, *L. Furius Medullinus* III. *M. Aemilius Mamercus*. Liu. IV. 61.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares*. Dec. *Iul.* 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

401	4313	783	31	$94\frac{3}{4}$	351	352 $\frac{93}{94}\frac{4}{1}$	107 *Varr.* 106

C. Valerius Potitus III. *M. Sergius Fidenas*, *P. Cornelius Maluginensis*, *Cn. Cornelius Cossus*, *C. Fabius Ambustus*, *Sp. Nautius Rutilius* II. Liu. IV. 61.
Idib. Decemb. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares*. Dec. *Iul.* 19.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

400	4314	784	32	$\frac{94}{95}\frac{4}{1}$	352	353 $94\frac{1}{2}$	108 *Varr.* 107

M. Aemilius Mamercus II. *L. Valerius Potitus* III. *App. Claudius Crassus*, *M. Quinctilius Varus*, *M. Iulius Tullus*, *M. Posthumius*, *M. Furius Camillus*, *M. Posthumius Albinus*. Liu. V. 1.
Idib. Dec. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares*. Dec. *Iul.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
399	4315	785	33	$95\frac{1}{2}$	353	354 $94\frac{2}{3}$	109 *Varr.* 108

Insequens annus. Idus Decembris solennis ineundis magistratibus dies. Liu. V. 9.
C. Seruilius Ahala III. *Q. Seruilius*, *P. Virginius*, *Q. Sulpicius*, *A. Manlius* II. *M. Sergius* II. Liu. V. 8.
Kalend. Octob. ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares*. Liu. V. 11. *duobus mensibus citius*. V. 11. Octob. *Iulian.* 9.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

398	4316	786	34	$95\frac{2}{3}$	354	355 $94\frac{3}{4}$	110 *Varr.* 109

Annus Belli tertius. V. 10. *Continui* scilicet, in *hibernaculis*. V. 1. quae anno *Caton.* 352. coepta. *Sergius Virginiusque prioris anni Tribuni militares*. V. 11.
L. Valerius Potitus IV. *M. Furius Camillus* II. *M. Aemilius Mamercus* III. *Cn. Cornelius Cossus* II. *C. Fabius Ambustus*, *L. Iulius Tullus*. Liu. V. 10.
Kalend. Oct. ineunt *sequentis* anni *Trib. militares*. Sept. *Iul.* 29.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

397	4317	787	35	$95\frac{3}{4}$	355	356 $\frac{94}{95}\frac{4}{1}$	111 *Varr.* 110

P. Licinius Caluus e *Plebe*. Liv. V. 12. Tribunus Militaris Consulari potestate *primus*. V. 18. Post annos XLIV. a primis Tribunis Militaribus. VI. 37. Ab anno nempe *Catoniano* 311. Hinc Fasti ab anno *Caton.* 311. ad hunc vsque annum *pleni* probantur. *Cn. Cornelius Tribunus Militum priore anno*. V. 12.
P. Licinius Caluus Pleb. P. Manlius, *P. Titinius*, *P. Melius*, *L. Furius Medullinus*, *L. Popilius Volscus*. Liu. V. 12. Vid. *Sigon.*
Kalend. Oct. ineunt *sequentis* anni *Trib. Militares*. Octob. *Iul.* 12.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
396	4318	788	36	$\frac{05}{96}\frac{4}{1}$	356	357 $95\frac{1}{2}$	112 *Varr.* 111

Bienn. ex quo *Plebeios* in ſummo Magiſtr. habuerant. Liu. V. 14.
M. Veturius, M. Pomponius, C. Duilius, Volero Publilius, Cn. Genucius, L. Atilius. Liu. V. 13. e melioribus Codicibus et *Diodoro.* Ol. 96. 1. *Sigonius.*
Kalend. Oct. ineunt *ſequentis* anni *Tribuni militares. Oct. Iul.* 1.
Inter quos *Camillus* II. ἔτους ἑβδόμου τῷ πολέμῳ τελευτῶντος. *Plut. Camill.* ab ann. *Cat.* 350.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

395	4319	789	37	$96\frac{1}{2}$	357	358 $95\frac{2}{3}$	113 *Varr.* 112

L. Valerius Potitus V. *M. Valerius Maximus, M. Furius Medullinus* III. *Q. Seruilius Fidenas* II. *Q. Sulpicius Camerinus* II. Liu. V. 14. *Furius Camillus* II. e *Diodor.* Ol. 96. 2. *Plutarch.* Camill. et Lin. cod. vet. *B. Rhenan.*
Kal. Oct. ineunt *ſequentis* anni *Tribuni militares. Oct. Iul.* 13.
Poſt ὥραν μεσοπωρινήν, et finem θέρους. *Plutarch.* Camil.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

394	4320	790	38	$96\frac{2}{3}$	358	359 $95\frac{3}{4}$	114 *Varr.* 113

L. Iulius Tullus, L. Furius Medullinus IV. *L. Sergius Fidenas, A. Poſthumius Regillenſis, P. Cornelius Maluginenſis, A. Manilius.* Liu. V. 16.
Kal. Sextilibus forte inibant *ſequentis* anni *Tribuni militares.* Auguſt. *Iulian.* 6.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

393	4321	791	39	$96\frac{3}{4}$	359	360 $\frac{05}{96}\frac{4}{1}$	115 *Varr.* 114

Vrbs Veientium *decem aeſtates hyemeſque continuas circumſeſſa.* Liu. V. 22. ab anno *Catoniano* 350.
P. Licinius P. f. Caluus, L. Titinius, P. Maenius, Cn. Genucius, L. Atilius, P. Melius. Liu. V. 18. emendat. a *Sigonio* e *Diodoro.*
Kalendis forte *Sextilibus* inibant *ſequentis* anni *Tribuni militares.* Auguſt. *Iulian.* 18.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
392	4322	792	40	$\frac{06}{97}\frac{4}{1}$	360	361 $96\frac{1}{2}$	116 *Varr.* 115

P. Cornelius Coſſus, P. Cornelius Scipio, P. Valerius Maximus II. *L. Furius Medullinus* V. *Q. Seruilius* III. *Caeſo Fabius Ambuſtus* II. Liu. V. 24.
Kalendis forte *Sextilibus* inibant *ſequentis* anni *Tribuni Militares.* Auguſt. *Iulian.* 7.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

391	4323	793	41	$97\frac{1}{2}$	361	362 $96\frac{2}{3}$	117 *Varr.* 116

M. Furius Camillus, L. Furius Medullinus VI. *C. Aemilius, L. Valerius Publicola, Sp. Poſthumius, P. Cornelius* II. Liu. V. 26.
Kalendis forte *Sextilibus* inibant *ſequentis* anni *Coſſ.* Auguſt. *Iulian.* 19. *Poſt annum* XV. Liu. V. 29. Poſt XV. nempe Tribunorum Militarium *Collegia.* Rectiſſime.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

390	4324	794	42	$97\frac{2}{3}$	362	363 $96\frac{3}{4}$	118 *Varr.* 117

Trib. Plebis biennii ſuperioris, A. Virginius et Q. Pomponius. V. 29. Qui ſcilicet legem impediuerant aliorum *Tribunorum* ann. *Cat.* 260. de ciuitate *Romana Veios* transferenda. V. 24.
L. Lucretius Flauius, Seruius Sulpicius Camerinus. Liu. V. 29.
Kalendis forte *Sextilibus* inibant *ſequentis* anni *Coſſ.* Aug. *Iul.* 9.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

389	4325	795	43	$97\frac{3}{4}$	363	364 $\frac{06}{97}\frac{4}{1}$	119 *Varr.* 118

Coſſ. *L. Valerius Potitus, M. Manlius,* qui poſtea *Capitolinus.* Liu. V. 31.
Δευτέρῳ πρότερον ἔτει τῆς ἁλώσεως . . . . . ὑπατεύοντος Λευκίου Οὐαλερίου Ποτίτου, καὶ Τίτου Μαλλίου Καπιτωλίνου, μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν βασιλέων ἐνὸς δέοντι εἰκοστῷ [καὶ ἑκατοστῷ] ἔτει. *Dionyſ.* l. I. 61. e Commentariis Cenſoriis. Examuſſim.
Kalendis Quinctilibus Magiſtratum occoepere. Liu. V. 32. *ſequentis* anni *Tribuni militares.* Iun. *Iulian.* 29.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
388	4326	796	44	$\frac{97}{98}\frac{4}{1}$	364	365 $97\frac{1}{2}$	120 *Varr.* 119

Gallorum irruptio ante *ducentos annos*. Liv. V. 33. sub *Tarquinio Prisco*. V. 34.
L. Lucretius, Seruius Sulpicius, M. Aemilius, Q. Furius Medullinus VII. *Agrippa Furius, C. Aemilius* II. Liu. V. 32.
Kalendis Quinctilibus ineunt *sequentis* anni *Tribuni militares*. Iun. *Iulian.* 17. *Trecenteſimus ſexageſimus quintus annus Vrbis Quirites, agitur*. Camillus apud Liu. V. 54.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

387	4327	797	45	$98\frac{1}{2}$	365	366 $97\frac{2}{3}$	121 *Varr.* 120

M. Manlius triennio ante Conſul. Liu. V. 57.
Triumphus *Camilli Idib. Febr.* Ianuar. 23. *Iul.* Cycl. II.
Q. Fabius Ambuſtus, Caeſo Fabius Ambuſtus, C. Fabius Ambuſtus, P. Sulpicius Longus, Q. Seruilius IV. *P. Seruilius Maluginenſis*. Liu. V. 37.
Poſt *Quinctil.* v. ante x. ineunt *ſequentis* anni *Tribuni militares. Ex interregno inibant exemplo*. Liu. VI. 1. Sic, vt videtur, vt *Idibus* ipſis inierint *proximi* Succeſſores.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

386	4328	798	46	$98\frac{2}{3}$	366	367 $97\frac{3}{4}$	122 *Varr.* 121

Intra annum noua Vrbs ſtetit. Liu. VI. 4. A prioris anni *Idib.* Februariis, quibus pulſi *Galli*, vel ad huius Tribunatus finem, *Idus* nempe *Quinctiles*.
A. Valerius Publicola II. *L. Virginius, P. Cornelius, A. Manlius, L. Aemilius, L. Poſthumius*. Liu. VI. 1.
Idibus, ni fallor, *Quinctilibus* inibant ſequentis anni *Tribuni militares*. Iulii *Iulian.* 5.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Chriſt.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
385	4329	799	47	$98\frac{3}{4}$	367	368 $\frac{97}{98}\frac{4}{1}$	123 *Varr.* 122

Kalendis Sextilibus inibant *poſteriores* huius anni Tribuni Aug. *Iulian.* 3.
T. Quinctius Cincinnatus, Q. Seruilius Fidenas V. *Iulius Tullus, L. Aquilius Coruus, L. Lucretius Tricipitinus, Seruius Sulpicius Ruffus*. Liu. VI. 5.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

384	4330	800	48	$\frac{98}{99}\frac{4}{1}$	368	369 $98\frac{1}{2}$	124 *Varr.* 123

L. Papyrius, Cn. Sergius, L. Aemilius II. *L. Licinius, M. Menenius, L. Valerius Publicola* III. Liu. VI. 5.
Kalendis, vt puto, *Sextilibus* inibant *ſequentis* anni *Tribuni militares*. Iulii *Iulian.* 23.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

383	4331	801	49	$99\frac{1}{2}$	369	370 $98\frac{2}{3}$	125 *Varr.* 124

Seruius Cornelius Maluginenſis, Q. Seruilius Fidenas VI. *M. Furius Camillus, L. Quinctius Cincinnatus, L. Horatius Puluillus, P. Valerius*. Liu. VI. 6.
Kalendis Sextilibus inibant *ſequentis* anni *Tribuni militares*. Auguſt. *Iul.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

382	4332	802	50	$99\frac{2}{3}$	370	371 $98\frac{3}{4}$	126 *Varr.* 125

Inſequenti anno
A. Manlius, P. Cornelius, T. Quinctius Capitolinus, L. Quinctius Capitolinus, L. Papyrius Curſor. Liu. VI. 11.
Kal. Sext. inibant *ſequentis* anni *Tribuni militares*. Iul. *Iul.* 25.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olym-piad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regi-fugio.*
381	4333	803	51	$99\frac{3}{4}$	371	372 $\frac{28}{99}\frac{4}{1}$	127 *Varr.* 126

Serv. Cornelius Maluginenſis II. *P. Valerius Potitus* II. *M. Furius Camillus* V. *Serv. Sulpicius Ruffus* II. *C. Papyrius Craſſus*, *T. Quinctius Cincinnatus* II. Liu. VI. 18.
Kal. Sext. inibant *ſequentis* anni *Tribuni militares.* Aug. *Iul.* 7.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

380	4334	804	52	$\frac{99}{100}\frac{4}{1}$	372	373 $99\frac{1}{2}$	128 *Varr.* 127

Anno inſequente
L. Valerius IV. *A. Manlius* III. *Serv. Sulpicius* III. *L. Lucretius*, *L. Aemilius* III. *M. Trebonius.* Liv. VI. 21.
Kalendis Sextilibus inibant *ſequentis* anni *Tribuni militares.* Iulii *Iulian.* 27.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

379	4335	805	53	$100\frac{1}{2}$	373	374 $99\frac{2}{3}$	129 *Varr.* 128

Inſequenti anno
Sp. Papyrius, *L. Papyrius*, *Serv. Cornelius Maluginenſis* IV. *Q. Seruilio*, *C. Sulpicio*, *L. Aemilio* IV. Liv. VI. 22.
Kal. Sext. inibant *ſequentis* anni *Tribuni militares.* Aug. *Iul.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XI.

378	4336	806	54	$100\frac{2}{3}$	374	375 $99\frac{3}{4}$	130 *Varr.* 129

M. Furius Camillus VI. *A. Poſthumius Regillenſis*. *L. Poſthumius Regillenſis*, *L. Furius*, *L. Lucretius*, *M. Fabius Ambuſtus.* Liv. VI. 22.
Kal. Sext. forte inibant *ſequentis* anni *Trib. militares.* Iulii *Iul.* 29.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Chriſt.	*Per. Iul.*	*Poſt Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olym-piad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regi-fugio.*
377	4337	807	55	$100\frac{3}{4}$	375	376 $\frac{99}{100}\frac{4}{1}$	131 *Varr.* 130

Ol. 100. 4. Victi a *T. Quinctio Cincinnato Praeneſtini.* Euſ. Chron.
L. Valerius V. *P. Valerius* III. *C. Sergius* III. *L. Menenius* II. *P. Papyrius*, *Serv. Cornelius Maluginenſis.* Liv. VI. 27.
Kal. Sext. forte inibant *ſequentis* anni *Trib. militares.* Aug. *Iul.* 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

376	4338	808	56	$\frac{100}{101}\frac{4}{1}$	376	377 $100\frac{1}{2}$	132 *Varr.* 131

P. Manlius, *C. Manlius*, *L. Iulius*, [*Patricii*] *C. Sextilius*, *M. Albinius*, *L. Antiſtius* [*Plebeii*]. Liv. VI. 30.
Kalend. Sext. inibant *ſequentis* anni *Trib. militares.* Iulii *Iul.* 31.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iul.* Cycl. XIV.

375	4339	809	57	$101\frac{1}{2}$	377	378 $100\frac{2}{3}$	133 *Varr.* 132

Non ſata in ſpem frugum relicta. Liv. VI. 31. Ante *meſſem* Expeditio.
Sp. Furius, *Q. Seruilius* II. *L. Menenius* III. *P. Cloelius*, *M. Horatius*, *L. Geganius.* Liv. VI. 31.
Kalendis Sext. forte inibant *ſequentis* anni *Tribuni militares.* Auguſt. *Iulian.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

374	4340	810	58	$101\frac{2}{3}$	378	379 $100\frac{3}{4}$	134 *Varr.* 133

L. Aemilius, *P. Valerius* IV. *C. Veturius*, *Serv. Sulpicius*, *L. Quinctius Cincinnatus*, *C. Quinctius Cincinnatus.* [*Patricii*] Liv. VI. 32.
Kalendis Sext. forte inibant *ſequentis* anni *Tribuni militares.* Auguſt. *Iulian.* 11.
IV. *Id. Decemb.* ineunt *C. Licinius Stolo*, et *L. Sextius* cum ſuis collegis. Hinc ergo *Tribunatus* illorum *Plebeius* 1. Dec. *Iul.* 7.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iul.* Cycl. XVI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olym-piad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regi-fugio.
373	4341	811	59	101 3/4	379	380 100/101 4/1	135 Varr. 134

Lacuna in *Liv.* inter VI. 33. et 34.

L. Papyrius, L. Menenius, Serv. Cornelius, Serv. Sulpicius. Diodorus Ol. 103. 1. E quo supplendum *Liuium* probauimus Diff. X. de *Cycl.* n. 82.

A *Kal. Sext.* annus *Anarchiae* primus, intercedentibus, quo minus *Comitia* Magistratuum Curulium haberentur, *Tribunis Plebis.* Ab Aug. *Iulian.* 15. Κατὰ τὴν Ῥώμην Ἀναρχίαι διά τινας πολιτικὰς στάσεις. Diodor. *Ol.* 103. 2.

Decemb. 10. incipit annus Tribunorum Plebis *Licinii* et *Sextii* secundus. A Decemb. *Iulian.* 20.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iul.* Cycl. XVII.

372	4342	812	60	101/102 4/1	380	381 101 1/2	136 Varr. 135

A *Kalendis Sext. Anarchia* Curul. Magistratuum secundus. Ab August. *Iul.* 4.

A *Dec.* 10. Tribunorum Pleb. *Licinii* et *Sextii* tertius. A Dec. *Iul.* 9.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

371	4343	813	61	102 1/2	381	382 101 2/3	137 Varr. 136

A *Kalendis Sext. Anarchiae* Curul. Magistratuum tertius. Ab August. *Iulian.* 16.

A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* quartus. A Dec. *Iul.* 21.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 7. *Iul.* Cycl. XIX.

370	4344	814	62	102 2/3	382	383 101 3/4	138 Varr. 137

A *Kalendis Sextilibus Anarchiae* Curul. Magistratuum quartus. Ab Aug. *Iulian.* 6.

A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* quint. A Dec. *Iul.* 11.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olym-piad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regi-fugio.
369	4345	815	63	102 3/4	383	384 101/102 4/1	139 Varr. 138

A *Kalendis Sextilibus Anarchiae* Curul. Magistratuum quintus. Ab August. *Iulian.* 18.

A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* sextus. A Dec. *Iul.* 23.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

368	4346	816	64	102/103 4/1	384	385 102 1/2	140 Varr. 139

Ea solitudo Magistratuum, et Plebe reficiente duos Tribunos, et his Comitia Tribunorum militum tollentibus, per quinquennium tenuit. Liv. VI. 35.

Ianuar. Idib. inibant *sequentis* anni *Tribuni militares.* A Iul. *Iul.* 21. Per *Interregem* tamen. Liv. VI. 36. A Ianuar. *Iul.* 24. Cycl. XXI.

A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* sept. A Dec. *Iul.* 12.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

367	4347	817	65	103 1/2	385	386 102 2/3	141 Varr. 140

A. Manlius, Serv. Sulpicius, Serv. Cornelius, L. Furius, A. Valerius, C. Valerius. Liv. VI. 36. *Id. Ianuar.* vet. inibant, Ianuar. *Iul.* 13. Cycl. XXII.

A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* octauus. A Dec. *Iul.* 24.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

366	4348	818	66	103 2/3	386	387 102 3/4	142 Varr. 141

Verba *Liuii* de huius anni Tribunatu militari: *praeter Sextium Liciniumque, latores Legum, iam octauum Tribunos Plebis refectos* etc. VI. 36. XLIV. ann. a primis Tribunis militaribus Consulari Potestate. Liv. VI. 38. Sed de fine anni *superioris.* Ab ann. *Cat.* 311.

Q. Seruilius, C. Veturius, A. Cornelius, M. Cornelius, Q. Quinctius, M. Fabius Ambustus. Liv. VI. 34. 36.

Idib. Ianuar. vet. inibant Ianuar. *Iulian.* 25. Cycl. XXIII.

A *Dec.* 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* nonus. A Dec. *Iul.* 14.

Duos vtique, qui Legumlatores erant, Plebes reficiebat. Liv. VI. 38. nonus eorum annus. VI. 39, 40.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
365	4349	819	67	$103\frac{3}{4}$	387	388 $\frac{102}{103}\frac{4}{1}$	143 *Varr.* 142

T. Quinctius, Serv. Cornelius, Serv. Sulpicius, Sp. Seruilius, L. Papyrius. L. Veturius. Liv. VI. 38. *Idib. Ianuar.* vet. inibant Ianuar. *Iulian.* 15. Cycl. XXIV.

Refecti decemv. *Licinius* et *Sextius*, antea quam crearentur sequentis anni *Tribuni militares.* Liv. VI. 42.

A Dec. 10. Tribunor. Pleb. *Licinii* et *Sextii* decem. A Dec. *Iul.* 4.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

364	4350	820	68	$\frac{103}{104}\frac{4}{1}$	388	389 $103\frac{1}{2}$	144 *Varr.* 143

A. Cornelius II. *M. Cornelius* II. *M. Geganius, P. Manlius, L. Veturius, P. Valerius* VI. Liv. VI. 42. *Idib.* forte *Ianuar.* inibant. Ianuar. *Iulian.* 5. Cycl. I.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

363	4351	821	69	$104\frac{1}{2}$	389	390 $103\frac{2}{3}$	145 *Varr.* 144

L. Sextius [*Pleb.*] *L. Aemilius Mamercus.* Liv. VII. 1. *Idib.* forte *Ianuar.* inibant. Decemb. *Iul.* 25. Cycl. II. anno *superiori* Iuliano *exeunte*, Cycl. II.

Palilia *April.* vet. 20. *April.* 21. *Iul.* Cycl. III.

362	4352	822	70	$104\frac{2}{3}$	390	391 $103\frac{3}{4}$	146 *Varr.* 145

Mors *Camilli* post 25. annos ab Vrbe restituta. Liv. VII. 1. Sic locum *Liuii* e vererib. Codicibus restituit *Sigonius.* Nempe ab anno 365. Male XXXV.

L. Genucius, Q. Seruilius. Liv. VII. 1. *Idib.* forte *Ianuariis* inibant. Ianuar. *Iul.* 6. Cycl. III.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
361	4353	823	71	$104\frac{3}{4}$	391	392 $\frac{103}{104}\frac{4}{1}$	147 *Varr.* 146

T. Sulpicius Paeticus, C. Licinius Stolo. Liv. VII. 2. *Idibus* forte *Ianuariis* inibant. Decemb. *Iul.* 27. Cycl. IV. anno *superiori* Iuliano *exeunte.* Cycl. IV.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. V.

360	4354	824	72	$\frac{104}{105}\frac{4}{1}$	392	393 $104\frac{1}{2}$	148 *Varr.* 147

Cn. Genucius, L. Aemilius Mamercus. Liv. VII. 3. *Idib. Sept.* clauus fixus a Dictatore. Anno certe *exeunte*, quia sub *sequentibus* Coss. accusatus est *Dictator.* Et bellum in *Hernicos*, quod cupiebat *Dictator*, a *sequenti* anni *Cos.* gestum. *Idib.* forte *Ianuar.* inibant. Decemb. *Iulian.* 9. Cycl. V. Anno *Iulian.* superiori *exeunte.*

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

359	4355	825	73	$105\frac{1}{2}$	393	394 $104\frac{2}{3}$	149 *Varr.* 148

Q. Seruilius Abala, L. Genucius II. Liv. VII. 4. *Idibus* forte *Ianuar.* inibant. Dec. *Iul.* 29. Cycl. VI. *superiori* anno Iuliano *exeunte.*

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

358	4356	826	74	$105\frac{2}{3}$	394	395 $104\frac{3}{4}$	150 *Varr.* 149

Ἔτει τριακοστῷ *Galli* redeunt. *Polyb.* II. 18. Ab anno *Cat.* 365. decimus annus ab anno *Cat.* 388. Liv. VI. 42. Sed pro X. corrige V.

L. Sulpicius, C. Licinius Caluus. Liv. VII. 9. *Idib.* forte *Ianuar.* inibant. Ianuar. *Iul.* 10. Cycl. VII.

Triumph. *T. Quinctii Capitolin. Quirinalib.* Epoch. *Cap.* 392. Triumph. *Sulpic. Cos. Mart.*

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olym-piad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regi-fugio.*
357	4357	827	75	$105\frac{3}{4}$	395	396 $\frac{104}{105}\frac{4}{1}$	151 *Varr.* 150

De hoc etiam anno intelligi possunt verba *Polybii*, quo in agro *Albano* rem gestam indicant, tam *Polybius*, quam *Livius*. Et quidem cum *Gallis*. Vid. Liv. VI. 42. etiam Hi *Coss.* Epoch. *Capitolin.* 393.

C. Poetelius Balbus, M. Fabius Ambustus. Liv. VII. 11. *Idib.* forte *Ian.* inibant. Dec. *Iul.* 31. Cycl. VIII. *Superiori* ann. Iul. *exeunte.*

Fab. Ambust. Cos. Triumph. *Non. Sept.* Fast. *Capitolin.* Sept. *Iulian.* 9. Epoch. *Cap.* 393. Triumph. *Poetelii Cos. Mart.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

356	4358	828	76	$\frac{105}{106}\frac{4}{1}$	396	397 $105\frac{1}{2}$	152 *Varr.* 151

M. Popilius Lenas, Cn. Manlius. Liv. VII. 12. *Idib.* forte *Ian.* inibant, Ian. *Iul.* 13. Cycl. IX.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

355	4359	829	77	$106\frac{1}{2}$	397	398 $105\frac{2}{3}$	153 *Varr.* 152

His *Coss. C. Sulpicius* Dictator triumph. *Non. Maiis*, ann. Epoch. *Capitolin.* 395. Fast. *Cap.* Maii *Iulian.* 15.

C. Fabius, C. Plautius. Liv. VII. 12. *Idib.* forte *Ian.* inibant. Ian. *Iul.* 2. Cycl. X. Triumph. *Plautii* Cos. *Idib. Maiis.* Fast. *Capitolin.* Maii *Iul.* 23. Epoch. *Cap.* 395.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

354	4360	830	78	$106\frac{2}{3}$	398	399 $105\frac{3}{4}$	154 *Varr.* 153

Ad bella noua priore anno destinata, Falisci quoque noui hostes exorti. Liv. VII. 16. Epoch. *Capit.* 396.

C. Martius, Cn. Manlius. Liv. VII. 16. *Idib.* forte *Ian.* inibant. Ian. *Iul.* 14. Cycl. XI.

C. Martius Cos. triumph. *K. Iun.* Maii *Iul.* 30. Epoch. *Cap.* 396.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 18. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olym-piad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regi-fugio.*
353	4361	831	79	$106\frac{3}{4}$	399	400 $\frac{105}{106}\frac{4}{1}$	155 *Varr.* 154

His *Coss. C. Martius Rutilus* Dictator triumph. *prid. Non. Maias* Epoch. *Capitolin.* 397. Fast. *Capit.* Maii *Iulian.* 17. *sine auctoritate Patrum.* Liv. VII. 17.

M. Fabius Ambustus II. *M. Popilius Laenas* II. Liv. VII. 17. *Idib.* forte *Ianuar.* inibant. Ianuar. *Iulian.* 4. Cycl. XII.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

352	4362	832	80	$\frac{106}{107}\frac{4}{1}$	400	401 $106\frac{1}{2}$	156 *Varr.* 155

Quadringentesimo anno, quam Vrbs Romana condita erat, quinto tricesimo, quam a Gallis recepta, ablato post vndecimum annum a Plebe Consulatu, etc. Liv. VII. 18. Ex edit. *Gruteri* 1612. Et *Badii* 1533. E Mss. vt videtur. Pro *vndecimum* legitur *nonum* in aliis. sed et XII. Vera autem Lectio est XI. pro IX. Ita conueniunt omnia accuratissime. *Res ad Interregnum redit.* Nomina autem Interregum VI. numerantur, duobus praeterea repetitis. *Liv.* VII. 17. *Eodemque die magistratum ineunt.* Liv. ibid.

C. Sulpicius Paeticus III. *M. Valerius Publicola.* Liv. VII. 18. *Idib.* forte *Febr.* inibant. Febr. *Iulian.* 15. Cycl. XIII.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

351	4363	833	81	$107\frac{1}{2}$	401	402 $106\frac{2}{3}$	157 *Varr.* 156

Tarquinienses securi percussi. Liv. VII. 19. *Ol.* 107. 2. *Diodor.* Pro situ *Catoniano. M. Fab. Amb.* II. Epoch. *Capit.* 399.

M. Fabius Ambustus III. *T. Quinctius,*
M. Fab. Ambust. II. Triumph. 3. *M. Popilius.* Liv. VII. 18.
Non. Iun. Fast. *Capitol.* Iun. *Iul.* 15. Epoch. *Capit.* 399. *Idib.* forte *Febr.* inibant. Febr. *Iul.* 4. Cycl. XIV.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

350	4364	834	82	$107\frac{2}{3}$	402	403 $106\frac{3}{4}$	158 *Varr.* 157

C. Sulpicius Paeticus IV. *M. Valerius Publicola* II. Liv. VII. 18. *Idib.* forte *Februar.* inibant. Februar. *Iulian.* 17. Cycl. XV.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iul.* Cycl. XVI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
349	4365	835	83	$107\frac{3}{4}$	403	404 $\frac{106\ 4}{107\ 1}$	159 *Varr.* 158

Ad vndecimum Interregem seditionibus certatum est. Liv. VII. 21.
P. Valerius Publicola, Caius Martius Rutilus. Liv. VII. 21.
Apr. forte *Idib.* inibant. April. *Iulian.* 29.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

348	4366	836	84	$\frac{107\ 4}{108\ 1}$	404	405 $107\frac{1}{2}$	160 *Varr.* 159

Per Interregnum. Duo Interreges. Liv. VII. 21.
C. Sulpicius Paeticus, Titus / Caius / Caeso } *Quinctius Pennus.* Liv. VII. 22.
Kal. forte *Maii.* Maii *Iulian.* 5.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

347	4367	837	85	$108\frac{1}{2}$	405	406 $107\frac{2}{3}$	161 *Varr.* 160

M. Popilius Lenas, L. Cornelius Scipio. Liv. VII. 23. *Kal.* vt videtur, *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 17.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iul.* Cycl. XIX.

346	4368	838	86	$108\frac{2}{3}$	406	407 $107\frac{3}{4}$	162 *Varr.* 161

Ἔτει δωδεκάτῳ *Galli* redeunt. *Polyb.* II. 18. Ab anno *Caton.* 394. *Vlterior Graecia ea tempestate intestino fessa Bello iam Macedonum opes horrebat.* Liv. VII. 26. Cum nempe Bellum in *Philippum* indixissent *Athenienses. Diodor. Ol.* 108. 3. Pro situ *Caton.* Propius *Eusebius* Gallos victos statuit. *Ol.* 108. 3.
L. Furius Camillus, Appius Claudius Crassus. Liv. VII. 24.
Hyems antea, quam hi *inirent Coss.* Liv. VII. 25. *Kal.* vt videtur, *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 7.
Triumph. *Popilii* Cos. *priusquam inirent* hi *Coss.* Liv. VII. 25. *Quirinalib.* Fast. *Capit.* Ianuar. *Iulian.* 26. Epoch. *Cap.* 403.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 26. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
345	4369	839	87	$108\frac{3}{4}$	407	408 $\frac{107\ 4}{108\ 1}$	163 *Varr.* 162

Cum Carthaginiensium legatis Romae foedus ictum. Liu. VII. 27. De hoc foedere. *Polyb.* II. 24.
M. Valerius Coruus, M. Popilius Laenas. Liu. VII. 26.
Tres et viginti natus annos. VII. 26. 40. *Kal.* forte *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 19.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

344	4370	840	88	$\frac{108\ 4}{109\ 1}$	408	409 $108\frac{1}{2}$	164 *Varr.* 163

T. Manlius Torquatus, C. Plautius II. Liu. VII. 27.
Kal. forte *Maiis* vet. inibant. Maii *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

343	4371	841	89	$109\frac{1}{2}$	409	410 $108\frac{2}{3}$	165 *Varr.* 164

Tertio anno post Satricum restitutum a Volscis. Liu. VII. 27. Vix. post ann. *Caton.* 407. Hi *Coss.* V. *C.* 408. *Censorin.* c. 17. Nempe *Varron.*
M. Valerius Coruus II. *C. Poetelius.* Liu. VII. 27. *Kal.* forte *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 20.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

342	4372	842	90	$109\frac{2}{3}$	410	411 $108\frac{3}{4}$	166 *Varr.* 165

Triumph. *Valer. Coru.* Cos. *Kal. Feb.* Fast. *Capit.* Febr. *Iulian.* 11. Epoch. *Capit.* 407.
M. Fabius Dorso, Seru. Sulpicius Camerinus. Liu. VII. 28. *Kal.* forte *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 10.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

341	4373	843	91	$109\frac{3}{4}$	411	412 $\frac{108\ 4}{109\ 1}$	167 *Varr.* 166

C. Martius Rutilus III. *T. Manlius Torquatus* II. Liu. VII. 28. *Kal.* forte *Maiis* inibant. April. *Iulian.* 30.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
340	4374	844	92	$\frac{109}{110}\frac{4}{1}$	412	413 $109\frac{1}{2}$	168 *Varr.* 167

Ex Interregno. Liu. VII. 28. Epoch. *Capitol.* 410. *Romanis quadringentorum annorum decora, et conditae vrbi aequalis victoria.* Liu. VII. 33.
Triumph. *Valerius* Cos. III. *Kal. Oct.* Fast. *Capit.* Sept. *Iul.* 6.
M. Valerius Coruus III. *A. Cornelius Cossus.* Liu. VII. 28.
Idib. forte *Maiis* inibant. Maii *Iulian.* 3. Triumph. *Cornel. Coss.* Cos. IX. *Kal. Octob.* Fast. *Capit.* Sept. *Iulian.* 7.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.
Belli cum *Samnitibus* initium. Liu. VII. 29. 34.

339	4375	845	93	$110\frac{1}{2}$	413	414 $109\frac{2}{3}$	169 *Varr.* 168

Priore anno bis legiones Samnitium fudistis, bis castra vi cepistis. Liu. VII. 40. in Persona *A. Cornelii Cossi* Dictatoris, qui *priore* anno *Cos.* fuerat.
Incipit hic annus ab *hibernis.* Liu. VII. 38. 39. *Finitis* scilicet *C. Martius Rutilus, Q. Seruilius.* Liu. VII. 38. *Idib.* forte *Maiis.* Maii *Iulian.* 15.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

338	4376	846	94	$110\frac{2}{3}$	414	415 $109\frac{3}{4}$	170 *Varr.* 169

C. Plautius II. *L. Aemilius Mamercus.* Liu. VIII. 1. *Idib.* forte *Maiis.* Maii *Iulian.* 5.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

337	4377	847	95	$110\frac{3}{4}$	415	416 $\frac{109}{110}\frac{4}{1}$	171 *Varr.* 170

Epoch. *Capitolin.* 413. *Plus* 200. *annorum mora* Latini *Romanis* parebant. Liu. VIII. 4. A tempore *Seruii Tullii.* Liu. I. 45. et Dionys. IV. 230. Dictator *Papyrius Crassus* bis *Cos.* V. C. 415. *Cicer.* Ep. Fam. IX. 21.
T. Manlius Torquatus III. *P. Decius Mus.* Liu. VIII. 3. *Interregnum initum. Duo Interreges fuerunt.* Liu. ib. *Kalend.* forte *Iuniis.* Iun. *Iulian.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
336	4378	848	96	$\frac{110}{111}\frac{4}{1}$	416	417 $110\frac{1}{2}$	172 *Varr.* 171

Triumph. *Torquati Cos.* III. 15. *K. Iun.* Ep. *Cap.* 413. Maii *Iul.* 10.
T. Aemilius Mamercus, Q. Publilius Philo. Liu. VIII. 12. *Kalend.* forte *Iuniis* inibant. Maii *Iulian.* 24.
Triumph. *Philo* Cos. *Idib. Ian.* vet. Fast. *Capit.* Decemb. *Iul.* 29. Epoch. *Capit.* 414.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

335	4379	849	97	$111\frac{1}{2}$	417	418 $110\frac{2}{3}$	173 *Varr.* 172

Anno insequenti. Epoch. *Capitolin.* 415.
L. Furius Camillus, C. Maenius. Liu. VIII. 13. *Kal.* forte *Iuniis* inibant. Iun. *Iul.* 5. Triumph. *Camill.* Cos. IV. *Kal. Oct.* Fast. *Capitolin.* Sept. *Iulian.* 23. Epoch. *Cap.* 415.
Triumph. *Maenius* Cos. Prid. *Kal. Oct.* ib. Sept. *Iul.* 30. Epoch. *Cap.* 415.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iul.* Cycl. VII.

334	4380	850	98	$111\frac{2}{3}$	418	419 $110\frac{3}{4}$	174 *Varr.* 173

C. Sulpicio Longo, P. Aelio Paeto. Liv. VIII. 15. *Kalend.* forte *Iuniis* inibant, Maii *Iulian.* 26.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

333	4381	851	99	$111\frac{3}{4}$	419	420 $\frac{110}{111}\frac{4}{1}$	175 *Varr.* 174

Papyrius Crassus Cos. quadriennio post Dictaturam. *Cicer.* Ep. Fam. IX. 21. Nempe post V. C. 415.
L. Papyrius Crassus, Caeso Duellius. Liu. VIII. 16. *Kalend.* forte *Iuniis* inibant. Iun. *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Meton.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
332	4382	852	100	$\frac{111}{112}\frac{4}{1}$	420	421 $111\frac{1}{2}$	176 *Varr.* 175

Iussi ambo Coss. aduersus Sidicinos ducere exercitum. Liu. VIII. 16. Epoch. *Capitolin.* 418.

M. Valerius Coruus IV. *M. Atilius Regulus.* Liu. VIII. 16. *Kal.* forte *Iuniis* inibant. Maii *Iulian.* 28.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. x.

331	4383	853	101	$112\frac{1}{2}$	421	422 $111\frac{2}{3}$	177 *Varr.* 176

Ingenti exercitu comparato Sidicini et ipsi pro extrema spe dimicaturi enixe videbantur, et Samnium fama erat conciri ad Bellum. Liu. VIII. 17. *Corui Cos.* triumphus de *Calenis Idib. Mart.* Fast. *Capit.* Mart. *Iulian.* 24.

T. Veturius, Sp. Posthumius. Liu. VIII. 16. Inibant *Kal.* forte *Iun. vet.* Ante dies fere 25. quam *Coss. sequentes* designarentur, qui *non* eo, quo designabantur, *die* inibant. Proinde Iun. *Iul.* 9.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. xi.

330	4384	854	102 *Per. Calipp.* 1.	$112\frac{2}{3}$	422	423 $111\frac{3}{4}$	178 *Varr.* 177

Samnium iam alterum annum turbari nouis consiliis suspectum erat. Ex eo agro Sidicino exercitus Rom. non est deductus. Liu. VIII. 17.

L. Cornelius II. *Cn. Domitius.* Liu. VIII. 17. *Interregno inito per quintum demum Interregem.* ib. *Kal. Quinct.* inibant. Iun. *Iul.* 28.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. xii.

329	4385	855	1	$112\frac{3}{4}$	423	424 $\frac{111}{112}\frac{4}{1}$	179 *Varr.* 178

Marcus Claudius Marcellus, T. Valerius Flaccus Potitus. Liu. VIII. 18.

Kal. Quinctilib. Iul. *Iulian.* 11. inibant.

Dictator claui figendi causa. Liu. VIII. 18. *Sept.* vet. 13. Sept. *Iul.* 21.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. xiii.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* 1.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio*
328	4386	856	2	$\frac{112}{113}\frac{4}{1}$	424	425 $112\frac{1}{2}$	180 *Varr.* 179

L. Papyrius Sp. f. C. Poetelius C. f. e Solin. c. 35. Desunt in *Liuio.* Huic autem *loco* asseruimus Diss. X. de *Cycl.* n. 78. 79. *Kal. Quinctilib.* inibant, Iun. *Iulian.* 30.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. xiv.

327	4387	857	3	$113\frac{1}{2}$	425	426 $112\frac{2}{3}$	181 *Varr.* 180

Kalend. Quinctilib. Magistratus inierunt. Iul. *Iulian.* 12.

L. Papyrius Crassus II. *L. Plautius Venox.* Liu. VIII. 20.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. xv.

326	4388	858	4	$113\frac{2}{3}$	426	427 $112\frac{3}{4}$	182 *Varr.* 181

Ipso die, Kalend. Quinctilib. Magistratus inierunt. Liv. VIII. 20.

L. Aemilius Mamercus, Cn. Plautius. Liv. VIII. 20. *Kalend. Quinctilib.* inibant. Iul. *Iulian.* 11.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. xvi.

325	4389	859	5	$113\frac{3}{4}$	427	428 $\frac{112}{113}\frac{4}{1}$	183 *Varr.* 182

Kal. Mart. triumphant *Coss. Aemil.* et *Plaut.* anni *prioris,* Epoch. *Capitolin.* 424. Mart. *Iulian.* 4.

P. Plautius Proculus, P. Cornelius Scapula. Liv. VIII. 22. *Kal. Quinctilib.* inibant. Iulii *Iulian.* 15.

Colonia *Fregellas* deducta. Liv. VIII. 22.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. xvii.

324	4390	860	6	$\frac{113}{114}\frac{4}{1}$	428	429 $113\frac{1}{2}$	184 *Varr.* 183

L. Cornelius Lentulus, Q. Publilius Philo. Liv. VIII. 22. *Kal. Quinctilib.* inibant. Iul. *Iul.* 4.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. xviii.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
323	4391	861	7	$114\frac{1}{2}$	429	430 $113\frac{2}{3}$	185 *Varr.* 184

Quartusdecimus demum interrex Consules creat. Liv. VIII. 23.
Hoc primum anno *societas* cum *Lucanis* et *Apulis.* ib. 25, 27.
C. Poetelius, L. Papyrius Mugillanus Cursor. Liv. VIII. 23.
Idib. forte *Septemb.* inibant. Septemb. *Iul.* 26.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

322	4392	862	8	$114\frac{2}{3}$	430	431 $113\frac{3}{4}$	186 *Varr.* 185

Triumph. *Q. Publilii Philonis.* Procos. *K. Maiis* Epoch. *Capit.* 427. Fast. *Capit.* Liv. VII. 26. Maii *Iulian.* 7. *Prorogatio Imperii non ante in vllo facta, et acto honore triumphus.* Liv. ib.
L. Furius Camillus II. *Iunius Brutus Scaeua.* Liv. VIII. 29.
Idib. forte *Sept.* vet. inibant. Sept. *Iul.* 16.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

						$\frac{113}{114}\frac{4}{1}$	* *Varr.* 186

Hunc annum non agnoscit *Liuius*, nec adeo *Dionysius*, nec rationes *Catonianae.* Sed praedictis *Coss. Dictatorem* et *Mag. Equitum* assignant.
L. Papyrius Cursor, Dictator: *Q. Fabius Maximus Rullianus*, Magister Equitum. Liv. VIII. 29. Nempe sine *Coss. Idib. Septemb.* Sept. *Iulian.* 28.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

321	4393	863	9	$114\frac{3}{4}$	431	432 $114\frac{1}{2}$	187

Triumph. *Papyrii Cursoris* Dictatoris III. *Non. Mart.* Epoch. *Capitolin.* 429. Mart. *Iul.* 13. Cycl. XXII. Anno ergo *posteriori Iuliano*, pro situ *Varroniano*, anni 430.
C. Sulpicius Longus II, *Q. Aemilius Aulus* } *Caeretanus.* Liv. VIII. 37.
Idib. forte *Septemb.* inibant. Septemb. *Iulian.* 17.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* I.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
320	4394	864	10	$\frac{114}{115}\frac{4}{1}$	432	433 $114\frac{2}{3}$	188

Insequenti anno.
Q. Fabius, L. Fuluius. Liv. VIII. 38. *Idib.* forte *Sept.* inibant. Sept. *Iulian.* 29.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

319	4395	865	11	$115\frac{1}{2}$	433	434 $114\frac{3}{4}$	189

Samnites *per annos iam prope* XXX. *victi.* Liv. IX. 3. Ab anno 412. *Caton.* coepit Bellum cum *Samnitibus.* Liv. VII. 29.
Triumph. *Fuluii* Cos. *Quirinalib.* Epoch. *Capitolin.* 431. Fast. *Capitolin.* Ianuar. *Iulian.* 30. Cycl. XXII.
Triumph. *Fabii Maxim. Rullian.* Cos. 12. *K. Mart.* Epoch. *Capitolin.* 431. Fast. *Capitolin.* Februar. *Iulian.* 27.
T. Veturius Caluinus, Sp. Posthumius. Liv. IX. 1. *Idib.* vt videtur, *Septemb.* inibant. Septemb. *Iulian.* 19.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

318	4396	866	12	$115\frac{2}{3}$	434	435 $\frac{114}{115}\frac{4}{1}$	190

Res ad interregnum rediit. Interreges *duo.* Liv. IX. 7. *Quo creati sunt die, eo (sic enim placuerat Patribus) Magistratum inierunt* huius anni *Coss.* c. 8.
Magistratu cesserunt *superioris* anni *Coss.* ante *Tribunos Plebis.* Liv. IX. 9, 10.
Q. Publilius Philo, L. Papyrius Cursor II. Liv. IX. 7. Inibant inter diem *Septemb.* veteris 18. et 23.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

317	4397	867	13	$115\frac{3}{4}$	435	436 $115\frac{1}{2}$	191

Inibant *Kalendis Octobribus.* Septemb. *Iulian.* 26.
L. Papyrius Cursor III. *Q. Aemilius Caeretanus* II. Liv. IX. *Idib. Mugillanus.* forte *Sept. vet.* inibant. Aug. *Iul.* 29.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. I.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
316	4398	868	14	115 4/4 116 1	436	437 115 2/3	192

Triumph. *L. Papyrii Cursoris* Cos. III. 10. *Kalend. Septemb.* Epoch. *Capitolin.* 434. Fast. *Capitolin.* Aug. *Iulian.* 8. Huius proinde anni *Iuliani.* Coepit ergo post hunc mensis *diem* anno *superiori.*

M. Follius Flaccinator, L. Plautius Venox. Liv. IX. 20. *Kalend. Octob.* inibant, Sept. *Iulian.* 15.

Samnitibus induciae *biennes* concessae. Liv. IX. 20.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

315	4399	869	15	116 1/2	437	438 115 3/4	193

C. Iunius Bubulcus. Q. Aemilius Barbula. Liv. IX. 20. *Id.* forte *Septemb. Kal. Octob.* inibant, Sept. *Iulian.* 27.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

314	4400	870	16	116 2/3	438	439 115 4/4 116 1	194

Dictatori, non *Coss. a se creatis*, legiones tradiderunt *superioris* anni *Coss.* Liv. IX. 21. Nempe *L. Aemilio. Rebellant Samnites.* ib. Nempe *ante* biennium induciarum *finem.*

Sp. Nautius, M. Popilius. Liv. IX. 21. Inibant *Kal. Octobr.* Septemb. *Iul.* 17.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

313	4401	871	17	116 3/4	439	440 116 1/2	195

Dictator *Fabius* res gerit. Liv. IX. 22. Exercitum ab *Aemilio* Dictatore accipit. *ib.* Hic ergo *duo* annui *Dictatores* se invicem accipiunt.

L. Papyrius IV. *Q. Publilius Philo* IV. Desunt Liv. IX. 22. Sic autem in aliis melioris notae Fastis, praecipue *Capitolinis.* Inibant *Kal. Octob.* Sept. *Iul.* 30.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

312	4402	872	18	116 4/4 117 1	440	441 116 2/3	196

Exercitus a Dictatore *Fabio* noui *Consules* accipiunt. Liv. IX. 24.

M. Poetelius, C. Sulpicius. Liv. IX. 24. Inibant *Kal. Octobr.* Sept. *Iulian.* 19.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. I.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
311	4403	873	19	117 1/2	441	442 116 3/4	197

Triumph. *Sulpicii* III. Cos. *Kal. Quinct.* Epoch. *Capit.* 439. Fast. *Capit.* Iul. *Iulian.* 4. Ille cum collega *ad Bouianum legiones ducunt, ibique hiberna egerunt, donec ab nouis Coss. . . . . nominatus Dictator C. Poetelius cum M. Follio Magistro Equitum exercitum accepit.* Liv. IX. 28. Hinc patet, *initio* anni *Consularis* dictum esse *Dictatorem*, et quidem *hyeme* initium illud fuisse.

Hic ante proximos *Coss.* V. C. 441. *Frontin.* de Aquaeductib.

L. Papyrius Cursor V. *C. Iunius Bubulcus* II. Liv. IX. 28. Inibant *Kal. Octob.* Octob. *Iulian.* 1.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

310	4404	874	20	117 2/3	442	443 116 4/4 117 1	198

xxx. annus ab initio Belli *Samnitici.* Frontin. de Aquaeductib. Nempe ab anno *Caton.* 412.

M. Valerius, P. Decius. Liv. IX. 29. Inibant *Kal. Oct.* Sept. *Iul.* 21.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

309	4405	875	21	117 3/4	443	444 117 1/2	199

Triumph. *Valerii* Cos. *Idib. Sext.* Epoch. *Capitol.* 441. Fast. *Capit.* Aug. *Iulian.* 8.

C. Iunius Bubulcus III. *Q. Aemilius Barbula* II. Liv. IX. 30. Inibant *Kal. Octobr.* Octob. *Iul.* 4.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

308	4406	876	22	117 4/4 118 1	444	445 117 2/3	200

Triumph. *C. Iunii Bubulci* III. Cos. *Non. Sext.* Epoch. *Capit.* 442. Fast. *Capit.* Iul. *Iulian.* 31.

Triumph. *Q. Aemilii Barbul.* II. Cos. *Idib. Sext.* Epoch. *Capit.* 442. Fast. *Capit.* August. *Iul.* 8.

Centesimus annus ab *Aemilii* Dictatura de *Censorib.* Liv. IX. 34. Ab anno *Catoniano* 321. Liv. IV. 24. *Intra* 10. *annos. Moenii* Dictatura. Liv. IX. 34. Quae anno *Caton.* 440. Liv. IX. 26. Sed X. pro V.

Q. Fabius, C. Marcius Rutilus. Liv. IX. 33. Inibant *Kal. Octob.* Septemb. *Iulian.* 23.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. I.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
						445 117 3/4	Varr. 201 * Cat.

Hunc rursus annum non agnoscit *Liuius*, nec adeo *Dionysius*, nec rationes *Catonianae*. Sed praedictis *Coss. Dictatorem* et *Mag. Equitum* assignant.

Inibant forte *Kal. Octob.* Octob. *Iul.* 5.

L. Papyrius Cursor II. Dictator, *C. Iunius Bubulcus Brutus* II. Mag. Equitum. Dictator et Mag. Equit. sine *Coss.* Fast. *Capit.*

Triumph. *Papyrii Cursoris* Dictatoris *Idib. Octobr.* Epoch. *Capit.* 444. Fast. *Capit.* Octob. *Iulian.* 19.

Triumph. *Q. Fabii Maximi* Procos. *Idib. Nouemb.* Epoch. *Capit.* 444. Fast. *Capit.* Nov. *Iul.* 17.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

307	4407	877	23	118 1/2	445	446 117 4/7 118 4/7	Varr. 202 Cat. 201

Inducíae annuae Hetruscis datae. Liv. IX. 41.

Q. Fabius, Decius. Liv. IX. 41. Inibant *Idib.* forte *Sept.* vet. Sept. *Iul.* 18. Inibant *Kal. Octob.* Octob. *Iul.* 5.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

306	4408	878	24	118 2/3	446	447 118 1/2	Varr. 203 Cat. 202

Appius Claudius, L. Volumnius. Liv. IX. 42. Inibant *Kalend. Octob.* Sept. *Iul.* 25.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

305	4409	879	25	118 3/4	447	448 118 2/3	Varr. 204 Cat. 203

Cum Carthaginiensibus eodem anno foedus tertio renouatum. Liv. IX. 43. De hoc foedere *Polybius* III. 24.

P. Cornelius Aruina, Q. Marcius Tremulus. Liv. IX. 42. Inibant *Kal. Octobr.* Octob. *Iul.* 8.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Meton.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
304	4410	880	26	118/119 4/7	448	449 118 3/4	Varr. 205 Cat. 204

Triumph. *Q. Marcii Tremuli* Cos. *Prid. Kal. Quint.* Epoch. *Capitol.* 447. Fast. *Capit.* Iul. *Iulian.* 29. Sed anni fine *neuter Consulum potuerat Bello abesse.* Liv. IX. 44.

L. Posthumius, T. Minucius. Liv. IX. 44. In locum *Minucii* suffectus *M. Fuluius.* Liv. IX. 44. Inibant *Kal. Octob.* vet. Sept. *Iul.* 27.

Triumph. *M. Fuluii* Cos. III. *Non. Octob.* Epoch. *Capitolin.* 448. Fast. *Capit.* Octob. *Iulian.* 1.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

303	4411	881	27	119 1/2	449	450 118 4/7 119 4/7	Varr. 206 Cat. 205

Inibant forte *Kal. Octobr.* vet. Octob. *Iul.* 9.

Triumph. *P. Sulpicii Sauerrionis* COS. IV. *Kal. Nov.* Epoch. *Capitolin.* 449. Fast. *Capit.* Nov. *Iulian.* 8.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

302	4412	882	28	119 2/3	450	451 119 1/2	Varr. 207 Cat. 206

Triumph. *P. Sempronii Sophi Cos.* VII. *K. Octob.* Epoch. *Capitolin.* 449. Septemb. *Iul.* 23.

L. Genucius, Seru. Cornelius. Liu. X. 1. Inibant *Kal. Octobr.* Sept. *Iulian.* 29.

Palilia *April.* vet. 20. *April.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

301	4413	883	29	119 3/4	451	452 119 2/3	Varr. 208 Cat. 207

Inibant *Kal. Octob.* Octob. *Iul.* 12.

M. Liuius Denter, C. Aemilius. Liu. X. 1.

Triumph. *C. Iunii Bubulci* Dictatoris III. *K. Sept.* Epoch. *Capitolin.* 451. Fast. *Capitolin.* Sept. *Iulian.* 11.

Palilia *April.* vet. 20. *April.* 25. *Iulian.* Cycl. XVII.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. I.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
						453	Varr.
						119 3/4	209

Hunc denique III. *Dictatorem* ann. non agnoscunt rationes *Catonianae*.

Inibant *Kal. Octobr.* vet. Octob. *Iulian.* 1.

M. Valerius Maximus Dictator, *M. Aemilius Paulus* / *Q. Fabius* } Magister Equitum, sine *Coss.* Fast. *Cap.* Liu. X. 3. VI. mensibus. *Idat.*

Triumph. *Valerii* Dictatoris X. *Kal. Dec.* 431. Fast. *Capitolin.* Nov. *Iulian.* 21.

Hetruscis inducias biennii datae. Liu. X. 5.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

300	4414	884	30	119/120 4/Y	452	454	Varr. 210 Cat. 208

Consul ex Dictatura factus M. Valerius. Non perentem, atque adeo absentem, creatum credidere quidam: et per Interregem ea Comitia facta. Liv. X. 5.

Hetruscum inducias quietum renebant. Liv. X. 6.

M. Valerius, *Q. Apuleius Pansa.* Liv. X. 5. 6. Inibant vet. *Mart. Idibus.* April. *Iulian.* 1.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

299	4415	885	31	120 1/2	453	455	Varr. 211 Cat. 209

Ab Hetruscis aduersus inducias paratum Bellum. Liv. X. 10.

M. Fuluius Paetus, *T. Manlius Torquatus.* Liv. X. 9.

M. Valerius suffectus. Liv. X. 11.

Inibant vet. *Marr. Idib.* Mart. *Iulian.* 22.

Triumph. *Fuluii Cos.* VII. *Kalend. Octobr.* Fast. *Capitolin.* Nov. *Iulian.* 7.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. I.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
298	4416	886	32	120 2/3	454	456	Varr. 212 Cat. 210

Eo anno Interregnum initum. Interreges fuere Appius Claudius, dein P. Sulpicius. Liv. X. 11.

Inibant *Kalend.* vt videtur, *Aprilis.* April. *Iulian.* 20.

Q. Cornelius Scipio, *Cn. Fuluius.* Liv. X. 11.

Triumph. *Cn. Fuluii* Cos. *Idib. Nov.* Epoch. *Capitolin.* 455. Fast. *Capitolin.* Nov. *Iulian.* 27.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

297	4417	887	33	120 3/4	455	457	Varr. 213 Cat. 211

Fabius legem recitari iussit, qua intra decem annos eundem Consulem refici non liceret. Liv. X. 13. Legem illam memorat *Liuius* VII. 42. Numerat autem *Fabius* a tertio suo *Consulatu* anno *Catoniano* 445. *Decem* autem *pleni* sunt anni pro calculo *Varroniano*, ab anno *Varron.* 446. ad 457. accensito *tertio Dictatore*, quem etiam hinc discimus *Liuium* pro anno a Consulatibus *distincto* non habuisse. Sed male.

Q. Fabius Maximus IV. *P. Decius Mus* III. Liv. X. 14. V. *mens.* in *Samnio.* 15. *Prorogatum illis in sex menses Imperium.* 16. 20. Inibant, vt videtur, vet. *Aprilis Kalend.* Apr. *Iul.* 9.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

296	4418	888	34	120/121 4/Y	456	458	Varr. 214 Cat. 212

L. Volumnius, *App. Claudius.* Liv. X. 15. 16. *Kalend.* vet. inibant *April.* April. *Iulian.* 21.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
295	4419	889	35	121 1/2	457	459	*Varr.* 215 *Cat.* 213

Fabii oratio fuit, qualis biennio ante. Liu. X. 23. *L. Volumnio prorogatum in annum Imperium eſt.* ib. Annus Belli XLVI. cum *Samnitibus.* Liv. X. 31. Ab anno *Caton.* 412. Non autem *Varroniano* 411. Initio anni *hyems.* Liv. X. 25.
Q. Fabius V. *P. Decius* IV. Liv. X. 23. 25. Inibant forte vet. *April. Kalend.* Apr. *Iulian.* II.
Triumph. *Q. Fabii* V. Cos. *Prid. Non. Sept.* Epoch. *Capit.* 458. Faſt. *Capitolin.* Sept. *Iulian.* 10.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

294	4420	890	36	121 2/3	458	460	*Varr.* 216 *Cat.* 214

L. Poſthumius Megellus, M. Attilius Regulus. Liv. X. 32. *Kal.* forte *April.* vet. inibant. April. *Iulian.* 1.
Triumph. *L. Poſthumii Megelli* Cos. II. 6. *Kalend. April.* Epoch. *Capit.* 459. Faſt. *Capit.* anno *Iuliano* ſequenti. Mart. *Iulian.* 27.
Triumph. *M. Attilii Reguli* Cos. V. *Kal. April.* Epoch. *Capitol.* 459. Faſt. *Capit.* anno *Iuliano* ſequenti. Mart. *Iulian.* 28.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

293	4421	891	37	121 3/4	459	461	*Varr.* 217 *Cat.* 215

M. Attilius ſuperioris anni Cos. Liv. X. 39. Hunc annum *Plinius* VII. 60. ante Conſulatum *Valerii Meſſallae* 30. numerat (Recte. Ann. enim erat *Caton.* 489.) etiam ante *Pyrrhum* 12. Nempe ab initio illo, quod a Bello coepit *Tarentino*, an. *Cat.* 471.
L. Papyrius Curſor, Sp. Caruilius. Liv. X. 38. 39. Inibant *Kal.* vt videtur, vet. *April.* Mart. *Iulian.* 21.
Triumph. *Sp. Caruilii* Cos. *Idib. Ian.* Epoch. *Capitolin.* 460. Decemb. *Iulian.* 25.
Triumph. *L. Papyrii Idib. Febr.* Epoch. *Capitolin.* 640. *in Magiſtratu.* Liv. X. 46. Poſt *niues.* ib. Poſt nouos Tribunos Pleb. *anno exacto.* ib. 47. *Eo anno Bello occupati Coſſ.* ib. anno *Iulian.* ſequenti. Ianuar. *Iul.* 23.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip. I.*	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
292	4422	892	38	121 4/122 1	460	462	*Varr.* 218 *Cat.* 216

Altero poſt *Papyrium anno Fabius Gurges* Coſ. *Oroſ.* Annus Belli *Samnitici* XLIX. *Oroſius*, vt videtur, e *Liuio*, qui XLVI. ſimiliter numerauerat, *Catonianum* ſcilicet, non *Varronian.*
Q. Fabius Maximi f. Gurges, D. Iunius Brutus Scaeua. Liv. X. 47.
Inibant vet. *April.* forte *Kalendis.* April. *Iulian.* II.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

291	4423	893	39	122 1/2	461	463	*Varr.* 219 *Cat.* 217

Deficit *Liuius*, aliunde ſupplendus ad initium Belli *Punici* 2.
L. Poſthumius Megellus Interrex. Liv. XXVII. 6.
L. Poſthumius Megellus III. *C. Iun. Brutus Bubulcus.* Liv. XXVII. 6.
Inibant forte *Idib. April.* vet. April. *Iulian.* 4.
Proximo poſt *Fabium* ann. Cos. *Poſthumius. Dion.* Frag. *Val.* p. 533.
Triumph. *Q. Fab. Maximi Gurgitis Kal. Sextil.* Epoch. Cap. 462.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

290	4424	894	40	122 2/3	462	464	*Varr.* 220 *Cat.* 218

V. annis poſt *deuotionem* Decii. *Cicer.* Cat. Mai.
Manius Curius Dentatus, P. Cornelius Pufinus. Inibant *Idib.* vt videtur, *April.* vet. April. *Iulian.* 17.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

289	4425	895	41	122 3/4	463	465	*Varr.* 221 *Cat.* 219

M. Valerius Coruinus, Q. Coedicius Noctua.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. *April. Iulian.* 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Chr.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calippic.* 1.	*Olympiad.*	*V. C. Cat.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
288	4426	896	42	$\frac{122}{123}\frac{4}{1}$	464	466	*Varr.* 222 *Cat.* 220

Q. Martius Tremulus II. *P. Cornelius Aruina* II.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 18.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 25. *Iul.* Cycl. VII.

287	4427	897	43	$123\frac{1}{2}$	465	467	*Varr.* 223 *Cat.* 221

M. Claudius Marcellus, Sp. Nautius Rutilus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

286	4428	898	44	$123\frac{2}{3}$	466	468	*Varr.* 224 *Cat.* 222

M. Valerius Potitus, C. Aelius Paetus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 21.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

285	4429	899	45	$123\frac{3}{4}$	467	469	*Varr.* 225 *Cat.* 223

C. Claudius Canina, M. Aemilius Lepidus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iul.* 10.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

284	4430	900	46	$\frac{123}{124}\frac{4}{1}$	468	470	*Varr.* 226 *Cat.* 224

C. Seruilius Tucca, L. Caecilius Denter.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 22.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiæ.*	*Per. Calippic.* 1.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
283	4431	901	47	$124\frac{1}{2}$	469	471	*Varr.* 227 *Cat.* 225

Victi a *Dolabella* Consule *Galli,* διαγενομένων ἐτῶν δέκα. *Polyb.* II. 19. [a proelio *Sentinati* sub Coss. V. C. 457. *Caton.* legendum δωδεκα] τῷ τρίτῳ πρότερον ἔτει τῆς Πύῤῥου διαβάσεως εἰς τὴν Ἰταλίαν. [ante Coss. *Catonian.* 472.] πέμπτῳ δὲ τῆς τῶν Γαλατῶν περὶ Δελφοὺς διαφθορᾶς, [ante Coss. *Caton.* 474.]
P. Cornelius Dolabella, Cn. Domitius Caluus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 12.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

282	4432	902	48	$124\frac{2}{3}$	470	472	*Varr.* 228 *Cat.* 26

C. Fabricius Luscinus, Q. Aemilius Papus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 25.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

281	4433	903	49	$124\frac{3}{4}$	471	473	*Varr.* 229 *Cat.* 227

Triumph. *Fabricii* III. *Non. Mart.* Mart. *Iulian.* 6.
L. Aemilius Barbula, Q. Martius Philippus.
Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 14.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iul.* Cycl. XIV.

280	4334	904	50	$\frac{124}{125}\frac{4}{1}$	472	474	*Varr.* 230 *Cat.* 228

Hi *Coss.* Ep. *Capit.* 473. Ep. *Cat.* 472. *Varr.* 474. Diff. X. de *Cycl.* n. 60. XVII. an. a *Cos.* II. *Appii Coeci.* Cic. *Cat. Mai.* c. 6. Ab an. *Cat.* 456. *Fabricius* ἐνιαυτῷ ὕστερον τρίτῳ πρότερον ὑπατεύων. *Dionys.* Fragm. *Vrsin.* n. 5.
P. Valerius Laeuinus, Tib. Coruncanius Nepos. [Et de *Aemilio.*
Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. April. *Iulian.* 26.
Cornelius Cos. ann. 4. ante hunc. *Dionys.* n. 5.
Triumph. *Philippi Kal. Apr.* Epoch. *Cap.* 472. April. *Iul.* 14.
Triumph. *Aemil. Barbulae Procos.* 6. *Idus Quintil.* Epoch. *Cap.* 473. Iul. *Iul.* 21. Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iul.* Cycl. XV.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calippic. I.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
279	4435	905	51	125 1/2	473	475	Varr. 231 Cat. 229

Triumph. *Coruncanii Cos. Kal. Feb.* Epoch. *Cap.* 473. Febr. *Iul.* 4.
P. Sulpicius Sauerrio, P. Decius Mus. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 16.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

278	4436	906	52	125 2/3	474	476	Varr. 232 Cat. 230

C. Fabricius Luscinus II. *Q. Aemilius Papus* II. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. April. *Iulian.* 29.
Triumph. *Fabricii Cos.* II. *Idib. Dec.* Epoch. *Capitolin.* 475. Dec. *Iul.* 23.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

277	4437	907	53	125 3/4	475	477	Varr. 233 Cat. 231

P. Cornelius Rufinus II. *C. Iunius Brutus Bubulcus* II. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 18.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

276	4438	908	54	125 5/126 4/1	476	478	Varr. 234 Cat. 232

Triumph. *Iunii Bubulci Cos.* II. *Non. Ianuar.* Epoch. *Capitol.* 476. *Ianuar.* Iulian. 2.
Q. Fabius Maximus Gurges II. *C. Genucius Clepsina.* Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 30.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 7. *Iul.* Cycl. XIX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calippic. I.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
275	4439	909	55	126 1/2	477	479	Varr. 235 Cat. 233

Triumph. *Fab. Maxim. Gurg. Cos.* II. *Quirinalib.* Epoch. *Cap.* 477. XII. *Kal. Mart. Feb.* vet. 16. Febr. *Iulian.* 13.
Manius Curius Dentatus III. *L. Cornelius Lentulus.* Inibant *Idib.* vt videtur, *Apr.* vet. April. *Iulian.* 20.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

274	4440	910	56	126 2/3	478	480	Varr. 236 Cat. 234

Triumph. *M. Curii Dentati, Februario* Epoch. *Capitolin.* 478.
Triumph. *L. Cornelii Lentuli Cos. Kal. Mart.* Epoch. *Capitol.* 478. Mart. *Iulian.* 20.
Serv. Cornelius Merenda, Manius Curius Dentatus III. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Maii *Iulian.* 2.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

273	4441	911	57	126 3/4	479	481	Varr. 237 Cat. 235

Eutropio annus 461. Restituantur *decades* omissae, vt sit 481. et recte se habebit pro Epocha *Varroniana.*
C. Fabius Dorso Licinus, C. Claudius Canina II. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Apr. *Iulian.* 21.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

272	4442	912	58	126 1/127 4/1	480	482	Varr. 238 Cat. 236

Triumph. *Caninae Quirinalib.* Epoch. *Capit.* 480. Febr. *Iul.* 14.
Annus XL. post *Coss.* anni *Caton.* 442. *Frontin.* de Aquaeduct.
L. Papyrius Cursor II. *Sp. Carvilius Maximus* II. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Maii *Iulian.* 3.
Annis *prope* LXX. Bellum cum *Samnitibus.* Liv. XXXI. 31.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calippic. I.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
271	4443	913	59	127 1/2	481	483	*Varr.* 239 *Cat.* 237

C. Quinctius Claudus, L. Genucius Clepsina. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Apr. *Iulian.* 23.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

270	4444	914	60	127 2/3	482	484	*Varr.* 240 *Cat.* 238

C. Genucius Clepsina II. *Cn. Cornelius Blasio.* Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Apr. *Iulian.* 13.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

269	4445	915	61	127 3/4	483	485	*Varr.* 241 *Cat.* 239

Fabius Cos. annis *quinque* ante Bellum *Punicum*, et ann. V. C. 485. *Plin.* XXXIII. 3.
C. Fabius Pictor, Q. Ogulnius Gallus. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. Apr. *Iulian.* 2.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

268	4446	916	62	127/128 4/1	484	486	*Varr.* 242 *Cat.* 240

Hi *Coss. quinquennio* post *Consulem* Claudium Caninam. *Vell.* I. 14. Insequentes post *Coss.* anni superioris. *Eutrop.*
P. Sempronius Sophus, Appius Claudius Rufus. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 14.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

267	4447	917	63	128 1/2	485	487	*Varr.* 243 *Cat.* 241

M. Atilius Regulus, L. Iulius Libo. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calippic. I.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
266	4448	918	64	128 2/3	486	488	*Varr.* 244 *Cat.* 242

Triumph. *Libonis Cos.* VII. *Kal. Febr.* Ianuar. *Iulian.* 7.
N. Fabius Pictor, D. Iunius Pera. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 17.
Triumph. *Iunii Perae Cos.* V. *Kal. Octobr.* Epoch. *Capit.* 487. Sept. *Iulian.* 26.
Triumph. *Fabii Pictoris Cos.* III. *Non. Octobr.* Epoch. *Capit.* 487. Octobr. *Iulian.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

265	4449	919	65	128 3/4	487	489	*Varr.* 245 *Cat.* 243

Initium Belli *Punici* I. Ἐνιαυτῷ τρίτῳ τῆς ὀγδόης καὶ εἰκοστῆς ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν. *Dionys.* I. 7. Eodem anno *Ol.* 128. 3. finem *Timaei*, initium autem *Polybii*, statuit *Phot.* Cod. 83. Quod scilicet a bello *Punico* I. Historiam arcessit *Polybius*. Sic ann. V. C. 489. *Belli* eiusdem exordium statuit *Solin.* c. 2.
Q. Fabius Maximus Gurges III. *L. Mamilius Vitulus.* Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Apr. *Iulian.* 6.
Triumph. *Fabii Pictoris Cos. Kal. Febr.* Epoch. *Cap.* 487. Ian. *Iul.* 26.
Triumph. *Iunii Perae Cos. Non. Febr.* Epoch. *Capit.* 487. Ianuar. *Iulian.* 30.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

264	4450	920	66	128/129 4/1	488	490	*Varr.* 246 *Cat.* 244

Anni 488. *a condita Vrbe ad App. Claudium Cos.* Liv. XXXI. 1.
Appius Claudius Caudex, M. Fuluius Flaccus. Fast. *Capit. Polyb.* Inibant *Idib.* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 18.
Triumph. *M. Fuluii Flacci Cos. Kal. Nov.* Epoch. *Capit.* 489. Novemb. *Iulian.* 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calippic. I.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
263	4451	921	67	129 1/2	489	491	Varr. 247 Cat. 245

M. Valerius Messala Cos. annis 30. post *Coss.* anni *Caton.* 459. *Plin.* VII. 60. V. C. 490. *Plin.* XXXV. 4. Sed corrige 491. *Manius Valerius Maximus, Man. Otacilius Crassus.* Fast. *Capit. Polyb.* I. 16. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. April. *Iulian.* 8. Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

262	4452	922	68	129 2/3	490	492	Varr. 248 Cat. 246

Triumph. *Valerii Messalae Cos.* XVI. *Kal Apr.* Epoch. *Capitol.* 490. Mart. *Iulian.* 25.
L. Postumius Megellus, C. Mamilius Vitulus. Fast. *Capit. Polyb.* I. 17. Inibant *Idib.* forte *April.* vet. Apr. *Iulian.* 21. Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

261	4453	923	69	129 3/4	491	493	Varr. 249 Cat. 247

L. Valerius Flaccus, T. Otacilius Crassus. Fast. *Cap. Polyb.* I. 20. Inibant *Idibus* forte *April.* vet. April. *Iulian.* 10. Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

260	4454	924	70	129 4/7 130 4/7	492	494	Varr. 250 Cat. 248

V. ann. Belli. *Entrop.*
Cn. Cornelius Scipio Asina, C. Duilius. Fast. *Capitol. Polyb.* I. 21. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. April. *Iul.* 22. Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calippic. I.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
259	4455	925	71	130 1/2	493	495	Varr. 251 Cat. 249

Triumph. *C. Duilii Cos. Kal. Intercalar.* Epoch. *Capit.* 493. Febr. *Iul.* 23.
L. Cornelius Scipio, C. Aquillius Florus. Fast. *Cap.* Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. April. *Iulian.* 12. Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

258	4456	926	72	130 2/3	494	496	Varr. 252 Cat. 250

Triumph. *L. Cornelii Scipionis Cos.* V. *Id. Mart.* Epoch. *Capitolin.* 495. Mart. *Iulian.* 23.
Triumph. *C. Aquillii Procos.* IV. *Non. Oct.* Epoch. *Cap.* 495. Octob. *Iulian.* 11.
A. Atilius Calatinus, C. Sulpicius Paterculus. Fast. *Cap. Polyb.* I. 24. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. Apr. *Iul.* 25. Proinde *Carthaginienses* in *hibernis* aggressi. *Polyb.*
Triumph. *C. Sulpicii Paterculi Cos.* III. Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

257	4457	927	73	130 3/4	495	497	Varr. 253 Cat. 251

C. Atilius Regulus, Cn. Cornelius Blasio II. Fast. *Cap. Polyb.* I. 25. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. Apr. *Iul.* 14. εἰς τὴν ἐπιφερομένην θερείαν ἐνήχθησαν. *Polyb.* I. 25. Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

256	4458	928	74	130 4/7 131 4/7	496	498	Varr. 254 Cat. 252

Triumph. *A. Atilii* Pr. Ann. 14. *K. Feb.* Fast. *Cap.* Ian. *Iul.* 10.
L. Manlius Vulso Longus. *Q. Caedicius* occisus Fast. *Cap.* suff. Inibant *Idib.* forte *Apr.* *M. Atilius Regulus* II. *Polyb.* I. 26. vet. Apr. *Iulian.* 26. Liv. XXXIX. X. annus Belli. *Oros.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calippic. I.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
255	4459	929	75	131 1/2	497	499	*Varr.* 255 *Cat.* 253

Serv. Fulv. Paetinus Nobilior, M. Aemilius Paullus. Faſt. *Cap. Polyb.* I. 36. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. *Apr. Iul.* 16. Ἀρχομένης θερείας *Africam* petunt. *Polyb.* I. 36. *Aeſtatis* initium a *Maii* 9. Diſſ. X. de *Cycl.* n. 9.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

254	4460	930	76	131 2/3	498	500	*Varr.* 256 *Cat.* 254

Cn. Cornelius Scipio Aſina II. *A. Atilius Calatinus* II. Faſt. *Cap. Polyb.* I. 38. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. Apr. *Iulian.* 29. Menſib. *tribus* claſſem ſtruxerunt. *Polyb.* I. 38. Ita fine *Iulii*, vel *Auguſto* ineunte, *Siciliam* petierint.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

253	4461	931	*Calippicae* II. I	131 3/4	499	501	*Varr.* 257 *Cat.* 255

Triumph. *Ser. Fului Paetini Procoſ.* XIII. *Kal. Febr.* Epoch. *Cap.* 499. Ianuar. *Iulian.* 26.

Triumph. *M. Aemilii Paulli Procoſ.* XII. *Kal. Febr.* Epoch. *Cap.* 499. Ianuar. *Iulian.* 27.

Cn. Seruilius Caepio, C. Sempronius Blaeſus. Faſt. *Cap. Polyb.* I. 39. Inibant *Idib.* forte *Apr.* vet. Apr. *Iul.* 18. Θερείας ἐπιγενομένης καταβάντες, *Polyb.* I. 39.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

252	4462	932	2	131 1/4 132 1/4	500	502	*Varr.* 258 *Cat.* 256

Triumph. *Cn. Cornelii Scipion. Aſinae Procoſ.* X. *Kal. April.* Epoch. *Cap.* 500. Mart. *Iulian.* 28.

Triumph. *C. Sempronii Blaeſi Cos. K. April.* Ep. *Cap.* 500. Ap. *Iul.* 6.

C. Aurelius Cotta, P. Seruilius Geminus. Faſt. *Cap.* Inibant *Kal.* forte *Maii* vet. Maii *Iul.* 17.

Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

Ante Chriſt.	Per. Iul.	Poſt Exc. Troiae.	Per. Calip. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
251	4463	933	3	132 1/2	501	503	*Varr.* 259 *Cat.* 257

Triumph. *C. Aurelii Cottae Cos. Idib. Aprilib.* Epoch. *Cap.* 501. April. *Iul.* 20. V. ann. a capto Regulo. *Oroſ.*

L. Caecilius Metellus, C. Furius Pacilus. Faſt. *Cap. Polyb.* I. 39. Inibant *Kal.* forte *Maii* vet. Maii *Iul.* 7.

Annus Belli XIV. *Polyb.* I. 41. Vid. ann. ante *Chriſt.* 241.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 26. *Iulian.* Cycl. XX.

250	4464	934	4	132 2/3	502	504	*Varr.* 260 *Cat.* 258

Triumph. *L. Caecilii Metelli Procoſ.* VII. *Id. Sept.* Epoch. *Cap.* 502. Sept. *Iul.* 22. Deeſt annus. Victoria eius adulta meſſe, ἀκμαζούσης συγκομιδῆς. *Polyb.* I. 40. Proinde *Iulio* exeunte.

C. Atilius Regulus II. *L. Manlius Vulſo* II. Faſt. *Cap. Polyb.* I. 39. Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 19.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

249	4465	935	5	132 3/4	503	505	*Varr.* 261 *Cat.* 259

Ludi *Seculares* his *Coſſ.* pro mente *Liuii.* Cenſorin. c. 17. Inde corrigo *Epitom.* L. XLVIII. Diſſ. X. de *Cycl.* §. 53.

P. Claudius Pulcher, L. Iunius Pullus. Faſt. *Cap. Polyb.* I. 49. Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 8.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

248	4466	936	6	133 1/1	504	506	*Varr.* 262 *Cat.* 260

C. Aurelius Cotta II. *P. Seruilius Geminus* II. Faſt. *Cap.* Inibant Kal. *Maii* vet. Maii *Iulian.* 20.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
247	4467	937	7	133 1/2	505	507	Varr. 263 Cat. 261

Ann. Bell. 18. Vid. ann. ante *Christ.* 241.
L. Caecilius Metellus II. *N. Fabius Buteo.* Fast. *Capit.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 10.
Hoc anno Ἐρυκῆνα occupat *Amilcar Barcae*, per triennium. *Polyb.* I. 56. Vid. ann. ante *Christ.* 245.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iul.* Cycl. XXIV.

246	4468	938	8	133 2/3	506	508	Varr. 264 Cat. 262

Manius Otacilius Crassus II. *M. Fabius Licinus.* Fast. *Capit.* Inibant *Kal. Maii* vet. *April. Iulian.* 30.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 10. *Iulian.* Cycl. I. a *Martio.*

245	4469	939	9	133 3/4	507	509	Varr. 265 Cat. 263

M. Fabius Buteo. C. Atilius Bulbus. Fast. *Capit.* Inibant *Kalend. Maii* vet. *April. Iulian.* 9. Cycl. II.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

244	4470	940	10	133 4/134	508	510	Varr. 266 Cat. 265

Hoc anno Vrbem *Erycinam* occupat *Amilcar Barcae*, per biennium, ad Cos. *Lutatium. Polyb.* I. 58. Vid. ann. ante *Chr.* 241.
A. Manlius Torquatus Atticus, C. Sempronius Blaesus II. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* I.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
243	4471	941	11	134 1/2	509	511	Varr. 267 Cat. 265

C. Fundanius Fundulus, C. Sulpicius Gallus. Fast. *Capit.* Inibant *Kal. Maii* vet. *April. Iulian.* 21.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

242	4472	942	12	134 2/3	510	512	Varr. 268 Cat. 266

Ἀρχομένης τῆς θερείας, emissus *C. Lutatius. Polyb.* I. 59.
C. Lutatius Catulus, A. Posthumius Albinus. Fast. *Capit.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iul.* 4.
His *Coss.* victi ad *Aegates* Carthaginenses. *Liv.* XXIII. 13. XXIII. ann. Belli. *Europ.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

241	4473	943	13	134 3/4	511	513	Varr. 269 Cat. 267

Triumph. *C. Lutatii Procos.* IV. *Non. Oct.* Epoch. *Cap.* 512. Sept. *Iulian.* 22. *Pax* cum Poenis. *Liv.* XXX. 44.
Triumph. *Q. Valerii Falconis* Prid. *Non. Oct.* Epoch. *Cap.* 512. Sept. *Iulian.* 24.
A. Manlius Torquatus Atticus II. *Q. Lutatius Cerco.* Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. *April. Iulian.* 23.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

240	4474	944	14	134 1/135	512	514	Varr. 270 Cat. 268

Triumph. *Q. Lutatii Cerconis Cos. K. Mart.* Epoch. *Cap.* 512. Mart. *Iulian.* 6.
Triumph. *A. Manlii Torquat. Attic. Cos.* II. 4. *Non. Mart.* Epoch. *Cap.* 512. Mart. *Iul.* 9.
C. Claudius Centho, M. Sempronius Tuditanus. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 7.
V. C. 514. *Cicer.* Bruto.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. I.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
239	4475	945	15	135 1/2	513	515	Varr. 271 Cat. 269

C. Mamilius Turrinus, Q. Valerius Falto. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. *April. Iulian.* 25.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

238	4476	946	16	135 2/3	514	516	Varr. 272 Cat. 270

Tib. Sempronius Gracchus, P. Valerius Falto. Fast. *Capit.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

237	4477	947	17	135 3/4	515	517	Varr. 273 Cat. 271

L. Cornelius Lentulus Caudinus, Q. Fuluius Flaccus. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. April. *Iulian.* 27.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. X.

236	4478	948	18	135 4/136 1/1	516	518	Varr. 274 Cat. 272

Triumph. *L. Cornelii Lentuli Caudini Cos. Idib. Interc.* Febr. *Iulian.* 22.
P. Cornelius Lentulus Caudinus, C. Licinius Varus. Fast. *Capit.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 9.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 29. *Iul.* Cycl. XI.

235	4479	949	19	136 1/2	517	519	Varr. 275 Cat. 273

T. Manlius Torquatus, C. Atilius Bulbus II. Fast. *Capit.* Inibant *Kal. Maii* vet. April. *Iulian.* 29.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iul.* Cycl. XII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
234	4480	950	20	136 2/3	518	520	Varr. 276 Cat. 274

Triumph. *T. Manlii Torquati Cos.* VI. *Id. Mart.* Mart. *Iul.* 22.

L. Posthumius Albinus, Sp. Caruilius Maximus. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 12.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

233	4481	951	21	136 3/4	519	521	Varr. 277 Cat. 275

Triumph. *Sp. Caruilii Maximi Cos. Kal. Apr.* Apr. *Iulian.* 2.

Q. Fabius Maximus Verrucosus, Manius Pomponius Matho. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 1.

Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

232	4482	952	22	136 4/137 1/1	520	522	Varr. 278 Cat. 276

Triumph. *Manii Pomponii Mathonis Cos. Idibus Mart.* Mart. *Iulian.* 28.

Triumph. *Q. Fabii Maximi Verrucosi Cos. Kal. Febr.* Epoch. *Capit.* 520. Febr. *Iulian.* 15.

M. Aemilius Lepidus, M. Publicius Malleolus. Fast. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 13.

Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Callipp.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
231	4483	953	23	137 1/2	521	523	*Varr.* 279 *Cat.* 277

Diuortium primum *Sp. Caruilii*: κατὰ τὴν ἑβδόμην ταῖς τριάκοντα καὶ ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν, ὑπατευόντων Μάρκου Πομπωνίου καὶ Γαΐου Παπυρίου. *Dionys.* II. 96. Dixerat antea: Ὁμολογεῖται γὰρ ἐντὸς ἐτῶν εἴκοσι καὶ πεντακοσίων μηδεὶς ἐν Ῥώμῃ διαλυθῆναι γάμος. *Gellius* ita: *Anno deinde post Romam conditam quingentesimo vndeviceſimo Sp. Caruilius Ruga primus Romae de Amicorum ſententia diuortium cum vxore fecit.* Noct. *Attic.* XVII. 21. Leg. *vno et viceſimo*, vel *vndeuiceſimo* (vtroque modo dicitur) et recte ſe habebit, pro calculo *Catoniano*. Alium excerpſit *Gellius* Auctorem, et quidem *Varronianum*, cum idem *Caruilii* factum ad annum refert *V. C.* ɪɔxxɪɪɪ. L. IV. c. 3. Male autem *Coſſ.* deſignauit, *M. Atilio* et *P. Valerio*, qui neutri V. C. anno conueniunt, ſed 525. *Catoniano*. Erroris occaſio ex eo, quod *Sp. Caruilium* hunc cum *Sp. Caruilio Cos.* anni 524. *Catoniani* confuderit. Hunc annum 521. *excludit* calculo ſuo *Dionyſius*, pro aliis eiuſdem exemplis a nobis ſupra, anno ante *Chriſt.* 388. prolatis.

Manius Pomponius Matho, C. Papyrius Maſo. Faſt. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 3.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

230	4484	954	24	137 2/3	522	524	*Varr.* 280 *Cat.* 278

Triumph. *C. Papyrii Maſonis Cos.* III. *Non. Mart.* Epoch. *Cap.* 522. Mart. *Iulian.* 21.

M. Aemilius Barbula, M. Iunius Pera. Faſt. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 16.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

229	4485	955	25	137 3/4	523	525	*Varr.* 281 *Cat.* 279

L. Poſthumius Albinus II. *Cn. Fuluius Centumalus.* Faſt. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 5.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Callip.* II.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
228	4486	956	26	137/138 4/1	524	526	*Varr.* 282 *Cat.* 280

Triumph. *Cn. Fuluii Centumali Procoſ.* X. *Kal. Quintil.* Epoch. *Cap.* 525. Iul. *Iulian.* 7.

Sp. Caruilius Maximus II. *Q. Fabius Maximus Verrucoſus* II. Faſt. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 17.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

227	4487	957	27	138 1/2	525	527	*Varr.* 283 *Cat.* 281

P. Valerius Flaccus, M. Atilius Regulus. Faſt. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 7.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

226	4488	958	28	138 2/3	526	528	*Varr.* 284 *Cat.* 282

M. Valerius Meſſalla, L. Apuſtius Fullo. Faſt. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. *Iulian.* 19.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

225	4489	959	29	138 3/4	527	529	*Varr.* 285 *Cat.* 283

L. Aemilius Papus, C. Atilius Regulus. Faſt. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

224	4490	960	30	138/139 4/1	528	530	*Varr.* 286 *Cat.* 284

Triumph. *L. Aemilii Papi Cos.* IV. *Idus Mart.* Epoch. *Cap.* 528. April. *Iulian.* 1.

T. Manlius Torquatus II. *Q. Fabius Flaccus* II. Faſt. *Cap.* Inibant *Kal. Maii* vet. Maii *Iulian.* 20.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calip. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
223	4491	961	31	139 1/2	529	531	Varr. 287 Cat. 285

C. *Flaminius Nepos*, *P. Furius Philus.* Fast. *Cap. Kal. Maii* vet. Maii *Iul.* 10.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

222	4492	962	32	139 2/3	530	532	Varr. 288 Cat. 286

Idib. Martii inibant, *Sigon.*
Triumph. C. *Flaminii Cos.* VI. *Id. Mart.* Mart. *Iul.* 10. *Ep. Cap.* 530.
Triumph. *P. Furii Phili Cos.* IV. *Id.* Mart. Epoch. *Cap.* 530. Mart. *Iulian.* 12.
C. Cornelius Scipio Calo, *M. Claudius Marcellus.* Fast. *Cap.* Inibant *Idib. Mart.* vet. Mart. *Iulian.* 15.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I. *a Martio.*

221	4493	963	33	139 3/4	531	533	Varr. 289 Cat. 287

Idibus Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 4.
Triumph. *Cl. Marcelli Cos. K. Mart.* Epoch. *Capitolin.* 531. Feb. *Iulian.* 19.
P. Cornelius Scipio Asina, *M. Minucius Rufus.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

220	4494	964	34	139 4/140 1	532	534	Varr. 290 Cat. 288

Idib. Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 16.
L. Veturius Philo, *C. Lutatius Catulus.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
219	4495	965	35	140 1/2	533	535	Varr. 291 Cat. 289

Idib. Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 6.
M. Liuius Salinator, *L. Aemilius Paullus.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

218	4496	966	36	140 2/3	534	536	Varr. 292 Cat. 290

I. *annus secundi Belli Punici.* Liu. XXXIV. 41. 42. XXIII. a fine Belli *Punici* II. XXI. 16. 44.
Idib. Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 19.
P. Cornelius Scipio, *Tib. Sempronius Longus.* Liu. XXI. 6. 14.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

217	4497	967	37	140 3/4	535	537	Varr. 293 Cat. 291

Idib. Martii inibant. Liv. XXII. 1. Mart. *Iulian.* 8.
Biennii clades. Liv. XXII. 25. *Biennium.* XXII. 33.
Cn. Seruilius, *C. Flaminius.* Liv. XXI. 14. 57. XXXIII. 44.
suff. *M. Atilius Regulus.* Liu. XXII. 31. 32.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

216	4498	968	38	140 4/141 1	536	538	Varr. 294 Cat. 292

Sub *secundo Interrege* creati. XXII. 34. Post *Mart.* 20. Mart. *Iulian.* 25.
C. Terentius Varro, *L. Aemilius Paullus.* Liu. XXII. 34. 35.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
215	4499	969	39	141 1/2	537	539	Varr. 295 Cat. 293

Circumacto tertio anno Punici Belli. Liu. XXIII. 30.
Idib. Martiis iniuit *Sempronius.* Liu. XXIII. 30. Mart. *Iul.* 10.
L. Posthumius Albinus III. *T. Sempronius Gracchus.* Liu. XXIII. 24, 30. XXXIV. 6. Suffect. *Cl. Marcellus.* Liu. XXIII. 31.
Fab. Maximus III. Liu. XXIII. 31.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
214	4500	970	40	141 2/3	538	540	Varr. 296 Cat. 294

Idib. Mart. inibant, Mart. *Iulian.* 23.
V. *Belli Punici secundi ann.* Liu. XXIV. 9.
Q. Fabius Maximus IV. *M. Marcellus* III. Liu. XXIV. 9, 43.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
213	4501	971	41	141 3/4	539	541	Varr. 297 Cat. 295

Idib. Mart. inibant, Mart. *Iulian.* 12.
Saguntum VIII. anno sub hostibus. Liu. XXIV. 42.
Q. Fab. Maximus fil. T. Sempronius Gracchus II. Liu. XXIV. 43.
Medius ardor Belli Punici. Liu. XXXIV. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
212	4502	972	42	141 4/1 / 142 1	540	542	Varr. 298 Cat. 296

Idib. Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 24.
VII. anno, postquam in *Hispaniam* venerat, interfectus est *Cn. Scipio.* Liv. XXV. 36. Ab ann. V. 536. VIII. ann. C. 38.
Q. Fuluius Flaccus, App. Claudius Pulcher. Liv. XXV. 2.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
211	4503	973	43	142 1/2	541	543	Varr. 299 Cat. 297

Idib. Martiis inibant, Mart. *Iulian.* 14. Liu. XXVI. 1.
Cn. Fuluius Centumalus, P. Sulpicius Seru. f. Galba. Liv. XXV. 42. XXVI. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
210	4504	974	44	142 2/3	542	544	Varr. 300 Cat. 298

Idib. Mart. iniuit *Marcellus.* Liu. XXVI. 26. Mart. *Iulian.* 27.
M. Claudius Marcellus IV. *M. Valerius Laeuinus.* Liu. XXVI. 22. XXIX. 16.
Hi *Coss.* VIII. post damnationem *Liuii Salinatoris* anno. Liv. XXVII. 34. Damnatus est anno *Caton.* 534. tum *Exconsul.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
209	4505	975	45	142 3/4	543	545	Varr. 301 Cat. 299

Idib. Mart. vet. Mart. *Iul.* 16.
X. ann. Belli. Liv. XXVII. 9. 21.
Q. Fabius Maximus V. *Q. Fuluius Flaccus* III. Liv. XXVII. 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
208	4506	976	46	142 4/1 / 143 1	544	546	Varr. 302 Cat. 300

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 28.
XI. ann. Belli. Liv. XXVII. 22.
M. Claud. Marcellus V. *T. Quinctius Crispinus.* Liv. XXVII. 21. 22.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
207	4507	977	47	143 1/2	545	547	*Varr.* 303 *Cat.* 301

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 18.
C. Claudius Nero, M. Liuius Salinator II. Liu. XVII. 34. 35. 36.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

206	4508	978	48	143 2/3	546	548	*Varr.* 304 *Cat.* 302

Id. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 31.
XIII. annus Belli. Liu. XXVIII. 10.
L. Veturius Philo, Q. Caecilius. Liu. XXVIII. 10.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

205	4509	979	49	143 3/4	547	549	*Varr.* 305 *Cat.* 303

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 20.
XIV. ann. Belli. Liv. XXVIII. 38.
P. Cornelius Scipio Africanus, P. Licinius Crassus. Liu. XXVIII. 38.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

204	4510	980	50	143/144 4/1	548	550	*Varr.* 306 *Cat.* 304

Id. Mart. vet. *April. Iulian.* 1.
XV. ann. Belli. Liu. XXIX. 13.
M. Cornelius Cethegus, P. Sempronius Tuditanus. Liu. XXIX. 11. XXXV. 36.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
203	4511	981	51	144 1/2	549	551	*Varr.* 307 *Cat.* 305

Belli *Punici* II. 16. annus. Liu. XXXI. 1. XXXII. 21.
Id. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 22.
Cn. Seruilius Caepio, Cn. Seruilius Geminus. Liu. XXIX. 38. XXX. 1.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

202	4512	982	52	144 2/3	550	552	*Varr.* 308 *Cat.* 306

Idib. Mart. vet. *April. Iulian.* 3.
M. Seruilius Geminus, T. Claudius Nero. Liu. XXX. 26. 27.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

201	4513	983	53	144 3/4	551	553	*Varr.* 309 *Cat.* 307

Anni 63 *a primo Punico ad secundum Bellum finitum.* Liu. XXXI. 1. viz. ab ann. *Caton.* 488.
Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 23.
Cn. Cornelius Lentulus, P. Aelius Paetus. Liu. XXX. 40.
Belli ann. 18. Liu. XXX. 44.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

200	4514	984	54	144/145 4/1	552	554	*Varr.* 310 *Cat.* 308

Idib. Mart. vet. *April. Iulian.* 4.
DXLIV. ann. V. C. Liu. XXXI. 5. male pro 552.
P. Sulpicius Galba, C. Aurelius Cotta. Liu. XXXI. 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiæ.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
199	4515	985	55	145 1/2	553	555	Varr. 311 Cat. 309

Idibus Martiis inibant. Liu. XXXII. 1. Mart. *Iulian.* 25.
L. Cornelius Lentulus, P. Villius Tappulus. Liu. XXXI. 49. XXXII. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

198	4516	986	56	145 2/3	554	556	Varr. 312 Cat. 310

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 15.
III. iam Consul Belli Macedonici. Liu. XXXII. 21.
Sext. Aelius Paetus, T. Quinctius Flamininus. Liu. XXXII. 7.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

197	4517	987	57	145 3/4	555	557	Varr. 313 Cat. 311

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 4.
IV. annus Belli Macedonici. Liu. XXXII. 28.
Cn. Cornelius Cethegus, Q. Minucius Rufus. Liu. XXXII. 27. 28.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

196	4518	988	58	145 4/146 1	556	558	Varr. 314 Cat. 312

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 16.
L. *Fur. Purpureo, M. Claud. Marcellus.* Liu. XXXIII. 9. 24 *Gronov.*
V. annus post *Bellum Punicum.* Liu. XXXIII. 11.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
195	4519	989	59	146 1/2	557	559	Varr. 315 Cat. 313

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 6.
Triumph. *M. Cl. Marcelli* IV. *Non. Mart.* Feb. *Iulian.* 23.
L. Valerius Flaccus, M. Porcius Cato. Liv. XXXIII. 28. 42. *Gronov.* XXXIV. 43. XXXIV. 45. Annus 21. a *Coss.* anni *Catoniani* 535. Liu. XXXIII. 30. Ad *superioris* anni nempe *finem.* Ann. 20. a *Coss. Caton.* 539. Liu. XXXIV. 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

194	4520	990	60	146 2/3	558	560	Varr. 316 Cat. 314

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 19.
P. *Cornelius Scipio Africanus* II. *T. Sempronius Longus.* Liv. XXXIV. 41. 42. 43.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

193	4521	991	61	146 3/4	559	561	Varr. 317 Cat. 315

Ad 558. *ann. promiscue spectatum.* L. XXXIV. 53. de ann. *superiori. Idib. Mart.* vet. Mart. *Iulian.* 8.
L. Cornelius Merula, Q. Minucius Thermus. Liv. XXXIV. 53. 54.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

192	4522	992	62	146 4/147 1	560	562	Varr. 318 Cat. 316

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 20.
X. anno, ex quo *Scipio Africanus* in oculis hominum. *Liv.* XXXV. 10. Victo viz. *Annibale.*
L. Quinct. Flamininus, Cn. Domitius Aenobarbus. Liv. XXXV. 10.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
191	4523	993	63	147 1/2	561	563	*Varr.* 319 *Cat.* 317

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 10.
XVI. ann. post *Coss.* anni 545. *Catoniani.* Liv. XXXVI. 36. III. annus Belli *Minucii* Cos. cum *Liguribus.* Liv. XXXVI. 39.
P. Cornelius Cn. f. Scipio Nasica, Manius Acilius Glabrio. Liv. XXXV. 24.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

190	4524	994	64	147 2/3	562	564	*Varr.* 320 *Cat.* 318

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 23.
L. Cornelius Scipio, C. Laelius. Liv. XXXVI. 45. XXXVII. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

189	4525	995	65	147 3/4	563	565	*Varr.* 321 *Cat.* 319

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 12.
M. Fulvius Nobilior, Cn. Manlius Vulso. Liv. XXXVII. 47. 48.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

188	4526	996	66	147 4/1 148	564	566	*Varr.* 322 *Cat.* 320

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 24.
Triumph. *L. Aemilii Regilli Kal. Feb.* Liv. XXXVI. 58. Ian. *Iul.* 19.
M. Valerius Messalla, C. Livius Salinator. Liv. XXXVIII. 35.
Triumph. *L. Cornel. Scipion. Asiatici, mense intercalario. Prid. Kalend. Mart.* Liv. XXXVII. 58. Mart. *Iul.* 9.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 29. *Iul.* Cycl. XI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calip. II.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
187	4527	997	67	148 1/2	565	567	*Varr.* 323 *Cat.* 321

Comitia ad 12. *Kal. Mart.* Liv. XXXVIII. 42. Feb. *Iulian.* 17.
Inibant *Idib. Mart.* vet. Mart. *Iulian.* 14.
M. Aemilius Lepidus, C. Flaminius. Liv. XXXVIII. 42.
Triumph. *Fulvii Nobilioris* X. *Kal. Ianuar.* Liv. XXXIX. 5. *Decemb. Iulian.* 14.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

186	4528	998	68	148 2/3	566	568	*Varr.* 324 *Cat.* 322

Idib. Mart. vet. Mart. *Iul.* 27.
Triumph. *Cn. Manlii Vulsonis* III. *Non. Mart.* Liv. XXXIX. 6. Mart. *Iulian.* 17. Ann. V. C. 567. Et quidem *Pisone* Auctore. *Plin.* Nat. Hist. XXXIV. 3.
Sp. Posthumius Albinus, Q. Martius Philippus. Liv. XXXIX. 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

185	4529	999	69	148 3/4	567	569	*Varr.* 325 *Cat.* 323

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 16.
App. Claudius Pulcher, M. Sempronius Tuditanus. Liv. XXXIX. 22.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

184	4530	1000	70	148 4/1 149	568	570	*Varr.* 326 *Cat.* 324

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 28.
P. Claudius Pulcher, L. Porcius Licinius. Liv. XXXIX. 32.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
183	4531	1001	71	149 1/2	569	571	Varr. 327 Cat. 325

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 18.
M. Claudius Marcellus, Q. Fabius Labeo. Liv. XXXIX. 45.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

182	4532	1002	72	149 2/3	570	572	Varr. 328 Cat. 326

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 31.
Cn. Baebius Tamphilus, L. Aemilius Paullus. Liv. XXXIX. 56.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iul.* Cycl. XVII. Prid. Palil. *Ver.* Liv. XL. 2.

181	4533	1003	73	149 3/4	571	573	Varr. 329 Cat. 327

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.*. 20.
P. Cornelius Cethegus, M. Baebius Tamphilus. Liv. XL. 18.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

180	4534	1004	74	149 4/150 1	572	574	Varr. 330 Cat. 328

Idib. Mart. vet. April. *Iulian.* 1.
A. Posthumius Albinus Luscus, C. Calpurnius Piso. Liv. XL. 35.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

179	4535	1005	75	150 1/2	573	575	Varr. 331 Cat. 329

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 22.
Q. Fulvius Flaccus, L. Manlius Acidinus. Liv. XL. 43. XLII. 22. XLV. 9.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. II.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
178	4536	1006	76	150 2/3	574	576	Varr. 332 Cat. 330

Idib. Mart. vet. *April. Iulian.* 2.
M. Iunius Brutus, A. Manlius Vulso. Liv. XL. 59.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

177	4537	1007	Calippicae III. I	150 3/4	575	577	Varr. 333 Cat. 331

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 23.
C. Claudius Pulcher, Ti. Sempronius Gracchus. Liv. XLI. 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iul.* Cycl. XXII.

176	4538	1008	2	150 4/151 1	576	578	Varr. 334 Cat. 332

Idib. Mart. vet. *April. Iulian.* 4.
Cn. Cornelius Scipio Hispalus, Q. Petillius Spurnius. Liv. XLI. 14.
III. *Non. Sextil.* suffect. Iul. *Iulian.* 21.
C. Valerius Laeuinus, qui *extemplo occideret.* Liv. XLI. 17.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

175	4539	1009	3	151 1/2	577	579	Varr. 335 Cat. 333

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 25.
P. Mucius Scaeuula, M. Aemilius Lepidus II. Fast. *Capit. M. Aemilius.* Liv. XLI. 27. *Q. Mucius.* XLI. 19. Forte *P. Mucius.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

174	4540	1010	4	151 2/3	578	580	Varr. 336 Cat. 334

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 15.
Sp. Posthumius Albinus Paullus, M. Mucius Scaeuula. Fast. *Capitolin.* desunt *Liuio.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. 1.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
173	4541	1011	5	151 3/4	579	581	Varr. 337 Cat. 335

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 4.
L. Posthumius Albinus, M. Popillius Laenas. Liv. XLI. 28. XLII. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

172	4542	1012	6	151 4/1 / 152 1	580	582	Varr. 338 Cat. 336

Idib. Mart. vet. Mart. *Iul.* 16.
C. Popillius Laenas, P. Aelius Ligur. Liv. XLII. 9.
Triumph. *Cicereii Kal. Oct.* Sept. *Iul.* 27.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

171	4543	1013	7	152 1/2	581	583	Varr. 339 Cat. 337

Idib. Mart. vet. Mart. *Iul.* 6.
P. Licinius Crassus, C. Cassius Longinus. Liv. XLII. 28.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

170	4544	1014	8	152^2	582	584	Varr. 340 Cat. 338

Idib. Mart. vet. Mart. *Iul.* 19.
A. Hostilius Mancinus, A. Atilius Serranus. Fast. *Capitolin.* Liv. XLIII. 4. 6. 9. 11. XLIV. 2.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

169	4545	1015	9	152^3	583	585	Varr. 341 Cat. 339

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 8.
Q. Martius Philippus II. *Q. Seruilius Caepio.* Liv. XLIII. 11. 12. XLIV. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calip. III.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
168	4546	1016	10	152 4/1 / 153 1	584	586	Varr. 342 Cat. 340

Idib. Mart. vet. Mart. *Iul.* 20.
L. Aemilius Paullus II. C. *Licinius Crassus.* Liv. XLIV. 17. 19.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iul.* Cycl. VII.

167	4547	1017	11	153 1/2	585	587	Varr. 343 Cat. 341

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 10.
Q. Aelius, M. Iunius. Liv. XLV. 16.
Triumph. *Aemilii Paulli Procos. Prid. Kal. Decemb.* Nov. *Iul.* 19.
Triumph. *Octauii Propraet. Kal. Dec.* Epoch. *Cap.* 586. Nov. *Iul.* 20.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

166	4548	1018	12	153 2/3	586	588	Varr. 344 Cat. 342

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 23.
Triumph. *Anicii Galli Propr. Quirinalibus.* Epoch. *Capitolin.* 586. Feb. *Iulian.* 25.
M. Claudius Marcellus, C. Sulpicius Gallus. Liv. XLV. 44.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

165	4549	1019	13	153 3/4	587	589	Varr. 345 Cat. 343

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 12.
Triumph. *M. Claudii Marcelli Cos. Intercal.* Epoch. *Cap.* 587. Feb. *vet.* 24. Feb. *Iul.* 22.
T. Manlius Torquatus, Cn. Octauius. Fast. *Capitolin.*
Triumph. *C. Sulpicii Galli Cos.* X. *Kal. Mart.* Epoch. *Cap.* 587. Feb. *Iulian.* 18.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
164	4550	1020	14	$\frac{153}{154}\frac{4}{1}$	588	590	Varr. 346 Cat. 344

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 24.
A. Manlius Torquatus, Q. Cassius Longinus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

163	4551	1021	15	$154\frac{1}{2}$	589	591	Varr. 347 Cat. 345

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 14.
Ti. Sempronius Gracchus II. *Manius Iuuentius Thalna.* Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

162	4552	1022	16	$154\frac{2}{3}$	590	592	Varr. 348 Cat. 346

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 27.
P. Cornelius Scipio Nasica, C. Martius Figulus. Fast. *Capitolin.*
Suffect. *P. Cornelius Lentulus, Cn. Domitius Ahenobarbus.* Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

161	4553	1023	17	$154\frac{3}{4}$	591	593	Varr. 349 Cat. 347

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 16.
M. Valerius Messalla, C. Fannius Strabo. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

160	4554	1024	18	$\frac{154}{155}\frac{4}{1}$	592	594	Varr. 350 Cat. 348

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 28.
L. Anicius Gallus, M. Cornelius Cethegus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
159	4555	1025	19	$155\frac{1}{2}$	593	595	Varr. 351 Cat. 349

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 18.
Cn. Cornelius Dolabella, M. Fuluius Nobilior. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

158	4556	1026	20	$155\frac{2}{3}$	594	596	Varr. 352 Cat. 350

Idib. Mart. vet. Mart. *Iulian.* 31.
M. Aemilius Lepidus, C. Popillius Laenas II. Fast. *Capitolin.*
Triumph. *Fuluii Nobilioris Procos.* XII. *Kal. Sept.* Sept. *Iul.* 2.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

157	4557	1027	21	$155\frac{3}{4}$	595	597	Varr. 353 Cat. 351

Inibant *Idib. Mart.* vet. Mart. 20. *Iulian.*
Sext. Iulius Caesar, A. Aurelius Orestes. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

156	4558	1028	22	$\frac{155}{156}\frac{4}{1}$	596	598	Varr. 354 Cat. 352

Inibant *Idib. Mart.* vet. April. 1. *Iulian.*
L. Cornelius Lentulus Lupus, C. Martius Figulus II. Fast. *Capit.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

155	4559	1029	23	$156\frac{1}{2}$	597	599	Varr. 355 Cat. 353

Inibant *Idib. Mart.* vet. Mart. 22. *Iulian.*
P. Cornelius Scipio Nasica II. *M. Claudius Marcellus* II. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iul.* Cycl. XX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
154	4560	1030	24	156 2/3	598	600	Varr. 356 Cat. 354

Inibant *Idib. Martiis.* April. 3. *Iulian.*
Q. Opimius Nepos, L. Posthumius Albinus. Fast. *Capitolin.*
suff. *M'. Acilius Glabrio.*
Coss. anno 598. *ab Vrbe condita Magistratum, peractis Comitiis, insequentisque anni Coss. creatis,* [abdicarunt noui autem Coss.] *inire coeperunt.* Liv. Epitom. L. XLVII. in hanc sententiam interpolandus.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

153	4561	1031	25	156 3/4	599	601	Varr. 357 Cat. 355

Hi primi Consules Kalendis Ianuariis Magistratum inierunt. Cassiodor. Chron. *Ianuar.* 12. *Iulian. Cycl.* 21.
Q. Fuluius Nobilior, T. Annius Luscus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

152	4562	1032	26	156/157 4/1	600	602	Varr. 358 Cat. 356

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ian.* 1. Iulian. Cycl. XXII.
M. Claudius Marcellus III. *L. Valerius Flaccus.* Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

151	4563	1033	27	157 1/2	601	603	Varr. 359 Cat. 357

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 13. Iulian. *Cycl.* XXIII. *Tertii Belli Punici initium altero et sexcentesimo anno ab vrbe condita, intra quintum annum, quam erat coeptum, consummatum omnino est.* Liv. Epitom. XLVIII. De huius anni Coss. intelligendus est.
L. Licinius Lucullus, A. Posthumius Albinus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
150	4564	1034	28	157 2/3	602	604	Varr. 360 Cat. 358

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 3. Iulian. *Cycl.* XXIV.
T. Quinctius Flaminius, Manius Acilius Balbus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

149	4565	1035	29	157 3/4	603	605	Varr. 361 Cat. 359

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decembr.* 24. Iulian. *Cycl.* I.
Coss. ann. V. C. 605. *Censorin.* c. 17.
L. Martius Censorinus, M. Manilius. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

148	4566	1036	30	157/158 4/1	604	606	Varr. 362 Cat. 360

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 13. Iul. *Cycl.* II.
Sp. Posthumius Albinus Magnus, L. Calpurnius Piso Caesoninus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

147	4567	1037	31	158 1/2	605	607	Varr. 363 Cat. 361

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 25. Iulian. *Cycl.* III.
P. Cornelius Scipio Africanus Aemilianus, C. Liuius Drusus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

146	4568	1038	32	158 2/3	606	608	Varr. 364 Cat. 362

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 15. Iulian. *Cycl.* IV.
Coss. ann. V. C. 608. *Censorin.* c. 17.
Cn. Cornelius Lentulus, L. Mummius. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
145	4569	1039	33	158 3/4	607	609	*Varr.* 365 *Cat.* 363

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 28. Iulian. *Cycl.* v.
Q. Fabius Maximus Aemilianus, L. Hoſtilius Mancinus. Faſt. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

144	4570	1040	34	158/159 4/1	608	610	*Varr.* 366 *Cat.* 364

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 17. Iulian. *Cycl.* VI. V. C. 608. *Frontin.* de Aquaeductib. Pro Epoch. *Catoniana.*
Ser. Sulpicius Galba, L. Aurelius Cotta. Faſt. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

143	4571	1041	35	159 1/2	609	611	*Varr.* 367 *Cat.* 365

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 29. Iulian. *Cycl.* VII.
App. Claudius Pulcher, Q. Caecilius Metellus Macedonicus. Faſt. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

142	4572	1042	36	159 2/3	610	612	*Varr.* 368 *Cat.* 366

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 19. *Iulian.* Cycl. VIII.
L. Caecilius Metellus Caluus, Q. Fabius Maximus Seruilianus. Faſt. *Capitol.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

141	4573	1043	37	159 3/4	611	613	*Varr.* 369 *Cat.* 367

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ian. 1. *Iulian.* Cycl. IX.
Cn. Seruilius Caepio, Q. Pompeius. Faſt. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calip.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
140	4574	1044	38	159/160 4/1	612	614	*Varr.* 370 *Cat.* 368

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 21. *Iulian.* Cycl. X. Poſt annum tertium a *Coſſ.* anni *Caton.* 609. *Frontin.* Aquaeductib.
C. Laelius Sapiens, Q. Seruilius Caepio. Faſt. *Capitol.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

139	4575	1045	39	160 1/2	613	615	*Varr.* 371 *Cat.* 369

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 2. *Iulian.* Cycl. XI.
Cn. Calpurnius Piſo, M. Popillius Laenas. Faſt. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

138	4576	1046	40	160 2/3	614	616	*Varr.* 372 *Cat.* 370

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 23. *Iulian.* Cycl. XII.
P. Cornelius Scipio Naſica Serapio, D. Iunius Brutus.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

137	4577	1047	41	160 3/4	615	617	*Varr.* 373 *Cat.* 371

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 5. *Iulian.* Cycl. XIII.
M. Aemilius Lepidus Porcina, C. Hoſtilius Mancinus. Faſt. *Capit.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iul.* Cycl. XIV.

136	4578	1048	42	160/161 4/1	616	618	*Varr.* 374 *Cat.* 372

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 25. *Iulian.* Cycl. XIV.
P. Furius Philus, Sex. Atilius Serranus. Faſt. *Capitol.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
135	4579	1049	43	161 1/2	617	619	*Varr.* 375 *Cat.* 373

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 6. Iulian. *Cycl.* xv.
Ser. Fuluius Flaccus, C. Calpurnius Piso. Fast. *Capit.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. xvi.

134	4580	1050	44	161 2/3	618	620	*Varr.* 376 *Cat.* 374

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 27. Iulian. *Cycl.* xvi.
P. Cornelius Scipio Africanus Aemilianus II. *C. Fuluius Flaccus.*
Fast. *Capit.*
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. xvii.

133	4581	1051	45	161 3/4	619	621	*Varr.* 377 *Cat.* 375

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 9. Iulian. *Cycl.* xvii.
P. Mucius Scaeuula, L. Calpurnius Piso Frugi. Fast. *Capit.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. xviii.

132	4582	1052	46	161/162 4/1	620	622	*Varr.* 378 *Cat.* 376

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 29. Iulian. *Cycl.* xviii.
P. Popillius Laenas, P. Rupilius. Fast. *Capit.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. xix.

131	4583	1053	47	162 1/2	621	623	*Varr.* 379 *Cat.* 377

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 10. Iulian. *Cycl.* xix.
P. Licinius Crassus Mucianus, L. Valerius Flaccus Flam. Mart.
Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. xx.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
130	4584	1054	48	162 2/3	622	624	*Varr.* 380 *Cat.* 378

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 31. Iulian. *Cycl.* xx.
M. Perperna, C. Claudius Pulcher Lentulus.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. xxi.

129	4585	1055	49	162 3/4	623	625	*Varr.* 381 *Cat.* 379

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 12. Iulian. *Cycl.* xxi.
C. Sempronius Tuditanus, Manius Aquilius. Epoch. *Cap.* 624.
Triumph. *C. Sempronii Tudit. Cos. K. Oct.* Ep. *Cap.* 624. *Oct. Iul.* 4.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. xxii.

128	4586	1056	50	162/163 4/1	624	626	*Varr.* 382 *Cat.* 380

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 1. Iulian. *Cycl.* xxii.
Cn. Octauius, T. Annius Rufus.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. xxiii.

127	4587	1057	51	163 1/2	625	627	*Varr.* 383 *Cat.* 381

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 13. Iulian. *Cycl.* xxiii.
L. Cassius Longinus Rauilla, L. Cornelius Cinna.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. xxiv.

126	4588	1058	52	163 2/3	626	628	*Varr.* 384 *Cat.* 382

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 3. Iulian. *Cycl.* xxiv.
Coss. ann. V. C. 628. *Censorin.* c. 17.
Mam. Aemilius Lepidus, L. Aurelius Orestes.
Triumph. *Manii Aquilii Procos.* III. *Id. Nouemb.* Epoch. *Capit.* 627. Nov. *Iulian.* 6.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. i.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
125	4589	1059	53	163 3/4	627	629	Varr. 385 Cat. 383

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 20. Iul. *Cycl.* I. *Coss.* anni 627. *Frontin.* de Aquaeductib. pro Epoch. *Catonian.*
M. Plautius Hypsaeus, M. Fuluius Flaccus.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

124	4590	1060	54	163/164 4/T	628	630	Varr. 386 Cat. 384

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 13. Iulian. *Cycl.* II.
C. Cassius Longinus, C. Sextius Calvinus.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

123	4591	1061	55	164 1/2	629	631	Varr. 387 Cat. 385

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 25. Iulian. *Cycl.* III.
Q. Caecilius Metellus Balearicus, T. Quinctius Flamininus.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

122	4592	1062	56	164 2/3	630	632	Varr. 388 Cat. 386

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 15. Iulian. *Cycl.* IV. Ἐντὸς ἑξακοσίων καὶ τριάκοντα ἐτῶν nunquam ad caedem progressas civiles discordias ait *Dionysius* II. p. 85. Oblitus autem *Tiberii* loquitur de caede *C. Gracchi*, quae sub *sequentis* anni Coss. contigit.
Cn. Domitius Ahenobarbus, C. Fannius Nepos.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
121	4593	1063	57	164 3/4	631	633	Varr. 389 Cat. 387

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 28. Iulian. *Cycl.* V.
Q. Fabius Maximus Allobrogicus, L. Opimius.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

120	4594	1064	58	164/165 4/T	632	634	Varr. 390 Cat. 388

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 17. Iulian. *Cycl.* VI.
P. Manilius, C. Papyrius Carbo.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iul.* Cycl. VII.

119	4595	1065	59	165 1/2	633	635	Varr. 391 Cat. 389

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 29. Iulian. *Cycl.* VII.
L. Caecilius Metellus Caluus, L. Aurelius Cotta.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

118	4596	1066	60	165 2/3	634	636	Varr. 392 Cat. 390

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 19. Iulian. *Cycl.* VIII.
M. Porcius Cato, Q. Martius Rex.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

117	4597	1067	61	165 3/4	635	637	Varr. 393 Cat. 391

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* I. Iulian. *Cycl.* IX.
L. Caecilius Metellus Dalmaticus, Q. Mucius Scaeuula.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
116	4598	1068	62	$\frac{165}{166}\frac{4}{1}$	636	638	*Varr.* 394 *Cat.* 392

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 21. Iulian. *Cycl.* X.
C. Licinius Geta, Q. Fabius Maximus Eburnus.
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 29. *Iul.* Cycl. XI.

115	4599	1069	63	$166\frac{1}{2}$	637	639	*Varr.* 395 *Cat.* 393

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 2. Iulian. *Cycl.* XI.
M. Aemilius Scaurus, M. Caecilius Metellus.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

114	4600	1070	64	$166\frac{2}{3}$	638	640	*Varr.* 396 *Cat.* 394

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 23. Iulian. *Cycl.* XII.
Manius Acilius Balbus, C. Porcius Cato.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

113	4601	1071	65	$166\frac{3}{4}$	639	641	*Varr.* 397 *Cat.* 395

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 5. Iulian. *Cycl.* XIII.
C. Caecilius Metellus Caprarius, Cn. Papyrius Carbo.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

112	4602	1072	66	$\frac{166}{167}\frac{4}{1}$	640	642	*Varr.* 398 *Cat.* 396

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 25. Iulian. *Cycl.* XIV.
M. Liuius Druſus, L. Calpurnius Piſo Caeſonius.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

Ante Christ.	*Per. Iul.*	*Post Exc. Troiae.*	*Per. Calipp.* III.	*Olympiad.*	*V. C. Caton.*	*V. C. Varr.*	*A Regifugio.*
111	4603	1073	67	$167\frac{1}{2}$	641	643	*Varr.* 399 *Cat.* 397

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 6. Iulian. *Cycl.* XV.
P. Cornelius Scipio Naſica, L. Calpurnius Beſtia. Saluſt. Iugurth. 27.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

110	4604	1074	68	$167\frac{2}{3}$	642	644	*Varr.* 400 *Cat.* 398

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 27. Iulian. *Cycl.* XVI.
M. Minucius Rufus, Sp. Poſthumius Albinus. Saluſt. Iugurth. 35.
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

109	4605	1075	69	$167\frac{3}{4}$	643	645	*Varr.* 401 *Cat.* 399

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 9. Iulian. *Cycl.* XVII.
Q. Caecilius Metellus Numidicus, M. Iunius Silanus. Saluſt. Iugurth. 43.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

108	4606	1076	70	$\frac{167}{168}\frac{4}{1}$	644	646	*Varr.* 402 *Cat.* 400

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 29. Iulian. *Cycl.* XVIII.
Ser. Sulpicius Galba. M. Aurelius Scaurus. Faſt. *Cap.*
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 7. *Iul.* Cycl. XIX.

107	4607	1077	71	$168\frac{1}{2}$	645	647	*Varr.* 403 *Cat.* 401

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 10. Iulian. *Cycl.* XIX.
L. Caſſius Longinus, C. Marius. Saluſt. Iugurth. 73. 82. 84. 90.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. III.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
106	4608	1078	72.	168 2/3	646	648	Varr. 404 Cat. 402

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 31. Iulian. *Cycl.* xx.
C. Atilius Serranus, Q. Seruilius Caepio. Saluſt. Iugurth. 114.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. xxi.

105	4609	1079	73	168 3/4	647	649	Varr. 405 Cat. 403

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 12. Iulian. *Cycl.* xxi.
P. Rutilius Rufus, Cn. Mallius. Saluſt. Iugurth. 114.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. xxii.

104	4610	1080	74	168/169 4/7	648	650	Varr. 406 Cat. 404

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 1. Iulian. *Cycl.* xxii. Triumph. *Marii.* Saluſt. Iugurth. 114.
C. Marius II. *C. Flauius Fimbria.*
Palilia *Apr.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. xxiii.

103	4611	1081	75	169 1/2	649	651	Varr. 407 Cat. 405

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 13. Iulian. *Cycl.* xxiii.
C. Marius III. *L. Aurelius Oreſtes.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. xxiv.

102	4612	1082	76	169 2/3	650	652	Varr. 408 Cat. 406

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 3. Iulian. *Cycl.* xxiv.
C. Marius IV. *Q. Lutatius Catulus.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. i.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calip. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
101	4613	1083	1	169 3/4	651	653	Varr. 409 Cat. 407

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 24. Iulian. *Cycl.* i.
C. Marius V. *Manius Aquillius.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. ii.

100	4614	1084	2	169/170 4/7	652	654	Varr. 410 Cat. 408

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 13. Iulian. *Cycl.* ii.
C. Marius VI. *L. Valerius Flaccus.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. iii.

99	4615	1085	3	170 1/2	653	655	Varr. 411 Cat. 409

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 25. Iulian. *Cycl.* iii.
M. Antonius, A. Poſthumius Albinus. Faſt. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. iv.

98	4616	1086	4	170 2/3	654	656	Varr. 412 Cat. 410

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 15. Iulian. *Cycl.* iv.
Q. Caecilius Metellus Nepos, T. Didius. Faſt. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. v.

97	4617	1087	5	170 3/4	655	657	Varr. 413 Cat. 411

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 28. Iulian. *Cycl.* v.
Triumph. *L. Cornelii Dolabellae Procoſ.* V. *Kal. Febr.* Epoch. *Cap.* 655. Febr. *Iulian.* 19.
Cn. Cornelius Lentulus, P. Licinius Craſſus. Faſt. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. vi.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
96	4618	1088	6	$\frac{170}{171}\ \frac{4}{1}$	656	658	*Varr.* 414 *Cat.* 412

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 17. *Iulian.* Cycl. VI.
Cn. Domitius Ahenobarbus, C. Cassius Longinus. Fast. *Cap.*
Palilia *Apr.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

95	4619	1089	7	$171\frac{1}{2}$	657	659	*Varr.* 415 *Cat.* 413

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 29. *Iulian.* Cycl. VII.
L. Licinius Crassus, Q. Mucius Scaeuula. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

94	4620	1090	8	$171\frac{2}{3}$	658	660	*Varr.* 416 *Cat.* 414

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 19. *Iulian.* Cycl. VIII.
C. Coelius Caldus, L. Domitius Ahenobarbus. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

93	4621	1091	9	$171\frac{3}{4}$	659	661	*Varr.* 417 *Cat.* 415

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 1. *Iulian.* Cycl. IX.
C. Valerius Flaccus, M. Herennius. Fast. *Cap.*
Triumph. *T. Didii Procos.* IV. *Id. Iun.* Epoch. *Capitolin.* 660. Iun. *Iulian.* 6.
Triumph. *P. Licinii Crassi Procos. Prid. Id. Iun.* Fast. *Capit.* 660. Iul. *Iulian.* 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

92	4622	1092	10	$\frac{171}{172}\ \frac{4}{1}$	660	662	*Varr.* 418 *Cat.* 416

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 21. *Iulian.* Cycl. X.
C. Claudius Pulcher, M. Perperna. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calip. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
91	4623	1093	11	$172\frac{1}{2}$	661	663	*Varr.* 419 *Cat.* 417

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 2. *Iulian.* Cycl. XI.
L. Marcius Philippus, Sex. Iulius Caesar. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

90	4624	1094	12	$172\frac{2}{3}$	662	664	*Varr.* 420 *Cat.* 418

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 23. *Iulian.* Cycl. XII.
L. Iulius Caesar, P. Rutilius Lupus. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

89	4625	1095	13	$172\frac{3}{4}$	663	665	*Varr.* 421 *Cat.* 419

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. *Iulian.* 5. Cycl. XIII.
Cn. Pompeius Strabo, L. Porcius Cato. Fast. *Cap.*
Triumph. *Cn. Pompeii Strabonis Cos.* VI. *Kal. Ianuar.* Epoch. *Capitolin.* 664. Dec. *Iul.* 20.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

88	4626	1096	14	$\frac{172}{173}\ \frac{4}{1}$	664	666	*Varr.* 422 *Cat.* 420

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 25. *Iulian.* Cycl. XIV.
L. Cornelius Sulla, Q. Pompeius Rufus. Fast. *Cap.*
Triumph. *Seruilii Vatiae Propr.* XII. *Kal. Nouemb.* Epoch. *Capitolin.* 665. Octob. *Iul.* 29.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

87	4627	1097	15	$173\frac{1}{2}$	665	667	*Varr.* 423 *Cat.* 421

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 6. *Iulian.* Cycl. XV.
Cn. Octauius, L. Cornelius Cinna. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
86	4628	1098	16	173 2/3	666	668	Varr. 424 Cat. 422

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 27. *Iulian.* Cycl. XVI.
L. Cornelius Cinna II. *C. Marius* VII. Fast. *Cap.*
suff. *L. Valerius Flaccus* II.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

85	4629	1099	17	173 3/4	667	669	Varr. 425 Cat. 423

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 9. *Iulian.* Cycl. XVII.
L. Cornelius Cinna III. *Cn. Papyrius Carbo.* Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

84	4630	1100	18	173/174 4/1	668	670	Varr. 426 Cat. 424

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 29. *Iulian.* Cycl. XVIII.
Cn. Papyrius Carbo II. *L. Cornelius Cinna* IV. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

83	4631	1101	19	174 1/2	669	671	Varr. 427 Cat. 425

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 10. *Iulian.* Cycl. XIX.
L. Cornelius Scipio Asiaticus, C. Norbanus. Fast. *Cap.* His Coss. arsit templum Iouis Capitolini. *Tacit.* Annal. XIX. μετὰ τὴν τρίτην ἐπὶ ταῖς ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν. *Dionys.* IV. 260.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iulian.* Cycl. XX.

82	4632	1102	20	174 2/3	670	672	Varr. 428 Cat. 426

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 31. *Iulian.* Cycl. XX.
C. Marius, Cn. Papyrius Carbo III. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
81	4633	1103	21	174 3/4	671	673	Varr. 429 Cat. 427

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 12. *Iulian.* Cycl. XXI.
M. Tullius Decula, Cn. Cornelius Dolabella. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iul.* Cycl. XXII.

80	4634	1104	22	174/175 4/1	672	674	Varr. 430 Cat. 428

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 1. *Iulian.* Cycl. XXII.
Triumph. *Sullae* III. et *Prid. Kal. Febr.* Epoch. *Capitolin.* 672.
Ianuar. *Iul.* 28. 29.
L. Cornelius Sulla Felix II. *Q. Caecilius Metellus Pius.* Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

79	4635	1105	23	175 1/2	673	675	Varr. 431 Cat. 429

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 13. *Iulian.* Cycl. XXIII.
P. Seruilius Vatia, postea Isauricus; App. Claudius Pulcher. Fast. *Capit.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

78	4636	1106	24	175 2/3	674	676	Varr. 432 Cat. 430

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 3. *Iulian.* Cycl. XXIV.
M. Aemilius Lepidus, Q. Lutatius Catulus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *April.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

77	4637	1107	25	175 3/4	675	677	Varr. 433 Cat. 431

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 24. *Iulian.* Cycl. I.
D. Iunius Brutus, Mamercus Aemilius Lepid. Liuianus. Fast. *Cap.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
76	4638	1108	26	$\frac{175}{176}\frac{4}{1}$	676	678	Varr. 434 Cat. 432

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 13. *Iulian.* Cycl. II.
Cn. Octauius, C. Scribonius Curio. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. III.

75	4639	1109	27	$176\frac{1}{2}$	677	679	Varr. 435 Cat. 433

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 25. *Iulian.* Cycl. III.
L. Octauius, C. Aurelius Cotta. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

74	4640	1110	28	$176\frac{2}{3}$	678	680	Varr. 436 Cat. 434

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 15. *Iulian.* Cycl. IV.
L. Licinius Lucullus, M. Aurelius Cotta. Fast. *Capitolin.*
Περὶ τὴν ἕκτην καὶ ἑβδομηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. *Plutarch.* Lucull.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

73	4641	1111	29	$176\frac{3}{4}$	679	681	Varr. 437 Cat. 435

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 28. *Iulian.* Cycl. V.
M. Terentius Varro Lucull. C. Cassius Varus. Fast. *Capitolin.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

72	4642	1112	30	$\frac{176}{177}\frac{4}{1}$	680	682	Varr. 438 Cat. 436

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 17. *Iulian.* Cycl. VI.
L. Gellius, Cn. Cornelius Lentulus Clodianus.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
71	4643	1113	31	$177\frac{1}{2}$	681	683	Varr. 439 Cat. 437

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 29. *Iulian.* Cycl. VII.
Cn. Aufidius Orestes, P. Cornelius Lentulus Sura.
Triumph. *Cn. Pompeii M.* prid. quam Consulatum iniret. *Vell.* II. 30. Decemb. *Iul.* 18.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII.

70	4644	1114	32	$177\frac{2}{3}$	682	684	Varr. 440 Cat. 438

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 19. *Iulian.* Cycl. VIII.
M. Licinius Crassus dives, Cn. Pompeius Magnus.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. IX.

69	4645	1115	33	$177\frac{3}{4}$	683	685	Varr. 441 Cat. 439

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 1. *Iulian.* Cycl. IX.
Q. Hortensius, Q. Caecilius Metellus, postea *Creticus.*
Τῷ γ' ἔτει τῆς ζ' καὶ ὁ πρὸς ταῖς ϱ'' Ὀλυμπιάδος. *Ioseph.* Antiq. XIV. 1.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 17. *Iulian.* Cycl. X.

68	4646	1116	34	$\frac{177}{178}\frac{4}{1}$	684	686	Varr. 442 Cat. 440

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 21. *Iulian.* Cycl. X.
L. Caecilius Metellus, Q. Marcius Rex. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 29. *Iulian.* Cycl. XI.

67	4647	1117	35	$178\frac{1}{2}$	685	687	Varr. 443 Cat. 441

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 2. *Iulian.* Cycl. XI.
C. Calpurnius Piso, Manius Acilius Glabrio. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 19. *Iulian.* Cycl. XII.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
66	4648	1118	36	178 2/3	686	688	Varr. 444 Cat. 442

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 23. *Iulian.* Cycl. XII. *Plutarch.* Pomp. Νεμηνία. Dio.
Manius Aemilius Lepidus, L. Volcatius Tullus. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 2. *Iulian.* Cycl. XIII.

65	4649	1119	37	178 3/4	687	689	Varr. 445 Cat. 443

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 5. *Iulian.* Cycl. XIII.
P. Cornelius Sulla, P. Autronius Paetus. Damnati non inibant.
L. Aurelius Cotta, L. Manlius Torquatus. Suffecti gesserunt. *Dio.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. XIV.

64	4650	1120	38	178/179 4/1	688	690	Varr. 446 Cat. 444

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 25. *Iulian.* Cycl. XIV.
L. Iulius Caesar, C. Marcius Figulus. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 3. *Iulian.* Cycl. XV.

63	4651	1121	39	179 1/2	689	691	Varr. 447 Cat. 445

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 6. *Iulian.* Cycl. XV.
M. Tullius Cicero, C. Antonius. Dio.
Κατὰ τὴν ἐννάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ὀλυμπιάδα. *Ioseph.* Ant. XIV. 8.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 23. *Iulian.* Cycl. XVI.

62	4652	1122	40	179 2/3	690	692	Varr. 448 Cat. 446

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 27. *Iulian.* Cycl. XVI.
Triumph. *Kal. Iun.* vet. Iun. *Iulian.* 16.
D. Iunius Silanus, L. Licinius Muraena. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 6. *Iulian.* Cycl. XVII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
61	4653	1123	41	179 3/4	691	693	Varr. 449 Cat. 447

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Ianuar. 9. *Iulian.* Cycl. XVII.
M. Pupius Piso, M. Valerius Messalla Niger. Dio. Caes. Belli Gall. I. Biennio ante *Cos.* Caesaris Triumph. *Cn. Pompeii Procos. Prid. Kal. Oct.* Epoch. *Capitolin.* 692. Sept. *Iul.* 30.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. XVIII.

60	4654	1124	42	179/180 4/1	692	694	Varr. 450 Cat. 448

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. Decemb. 29. *Iulian.* Cycl. XVIII.
L. Afranius, Q. Caecilius Metellus Celer. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 7. *Iulian.* Cycl. XIX.

59	4655	1125	43	180 1/2	693	695	Varr. 451 Cat. 449

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 10. Iulian. *Cycl.* XIX.
C. Iulius Caesar, M. Calpurnius Bibulus. Fast. *Cap.* Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 27. *Iul.* Cycl. XX.

58	4656	1126	44	180 2/3	694	696	Varr. 452 Cat. 450

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 31. Iulian. *Cycl.* XX.
L. Calpurnius Piso Caesoninus, A. Gabinius. Fast. *Cap.* Dio. *Caes.* Belli Gall. I.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 9. *Iulian.* Cycl. XXI.

57	4657	1127	45	180 3/4	695	697	Varr. 453 Cat. 451

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 12. Iulian. *Cycl.* XXI.
P. Cornelius Lentulus Spinther, Q. Caecilius Metellus Nepos. Fast. *Cap.* Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 28. *Iulian.* Cycl. XXII.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
56	4658	1128	46	180 4/1 181 1/1	696	698	Varr. 454 Cat. 452

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 1. Iulian. *Cycl.* XXII.
Cn. Cornelius Lentulus Marcellinus, L. Martius Philippus. Fast. *Cap.* Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Maii* 10. *Iulian.* Cycl. XXIII.

55	4659	1129	47	181 1/2	697	699	Varr. 455 Cat. 453

Ex Interregno. *Dio.* Post *Ianuar. Kal.* vet. *Dec.* 29. Iul. *Cycl.* XXIII.
Cn. Pompeius Magnus II. *M. Licinius Crassus* II. Dio. *Caes.* Bell. *Gall.* 3.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 30. *Iulian.* Cycl. XXIV.

54	4660	1130	48	181 2/3	698	700	Varr. 456 Cat. 454

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Ianuar.* 3. Iulian. *Cycl.* XXIV. Ann. V. C. 700. Dio.
L. Domitius Ahenobarbus, App. Claudius Pulcher. Dio. *Caes.* Bell. Gall. 5.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 20. *Iulian.* Cycl. I.

53	4661	1131	49	181 3/4	699	701	Varr. 457 Cat. 455

Kal. Ianuar. vet. *Decemb.* 24. Iul. *Cycl.* I. initium anni Consularis. Sed inibant μόλις ἑβδόμῳ μηνί. *Dio.* ὥστε καὶ μῆνας ὀκτὼ τὴν πόλιν ἄναρχον γενέσθαι. *Appian.* Civ. L. II. p. 724. Proinde mense *Sextili*, vt videtur, *inibant.*
Cn. Domitius Calvinus, M. Valerius Messalla. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 9. *Iulian.* Cycl. II.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
52	4662	1132	50	181 4/1 182 1/1	700	702	Varr. 458 Cat. 456

V. *Kal. Mart. mense Intercalario.* Ascon. in *Milonian. Febr.* 27. Iulian. *Cycl.* II.
Cn. Pompeius Magnus III. A *Kalend. Sextilib. Q. Caecilius Metellus Pius Scipio.* Ascon. *Iul.* Iul. 31. sine collega primus. *Dio.* Appian. Ciuil. II.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 21. *Iulian.* Cycl. III.

51	4663	1133	51	182 1/2	701	703	Varr. 459 Cat. 457

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 25. Iulian. *Cycl.* III.
Ser. Sulpicius Rufus, Marcus Claudius Marcellus. Dio.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 11. *Iulian.* Cycl. IV.

50	4664	1134	52	182 2/3	702	704	Varr. 460 Cat. 458

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 15. Iulian. *Cycl.* IV.
L. Aemilius Paullus, C. Claudius Marcellus. Dio. Caes. Bell. *Gall.* VIII. *Appian.* Ciuil. II.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 24. *Iulian.* Cycl. V.

49	4665	1135	53	182 3/4	703	705	Varr. 461 Cat. 459

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 28. Iulian. *Cycl.* V. ἐν αὐτῇ τῇ νεμηνίᾳ. *Dio. Appian.* Ciuil. II.
Cn. Claudius Marcellus, L. Cornelius Lentulus. Dio. Caes. Bell. *Gall.* VIII. Civ. I. *Appian.* Bell. Civ. II.
Caesar *Dictator* I. per *dies* XI. anno exeunte. *Dio. Plutarch. Caes.* Bell. *Civ.* II. *Appian.* Ciuil. II.
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 13. *Iulian.* Cycl. VI.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
48	4666	1136	54	182 4/4 183 1/4	704	706	Varr. 462 Cat. 460

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 17. Iulian. *Cycl.* VI.
Dictatore habente Comitia. Caesar Bell. *Ciuil.* III.
C. *Iulius Caesar* II. *P. Seruilius Varia Isauricus.* Fast. *Cap. Dio.*
Caes. Bell. *Civ.* III. Plutarch. *Caes.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 25. *Iulian.* Cycl. VII.

47	4667	1137	55	183 1/2	705	707	Varr. 463 Cat. 461

Inibant *Kal. Ianuar.* vet. *Decemb.* 29. Iulian. *Cycl.* VII.
Dictator II. *Dio.* male. Fauet autem Plutarchus *Caes.* p. 732.
Q. Fusius Calenus, P. Vatinius. Fast. *Cap. Dio.*
Exitu anni. ἐπ' ἐξόδῳ. *Dio.*
Palilia *April.* vet. 20. *Apr.* 15. *Iulian.* Cycl. VIII. *Febr.* 23. sublatis *Merkedoniis.*

46	4668	1138	56	183 2/3	706	708	Varr. 464 Cat. 462

Ianuar. 1. *Oct.* 12. anni *Iul.* 707. Hic annus erat *Consionis.*
Caesari *Consulatus* V. decernuntur, *Dictatura annua.* D
Ergo hoc anno *Dictat.* II.
Dictator III. *Dio.* Male, vt e superiori *Dionis* testimor
constat.
C. *Iulius Caesar* III. *M'. Aemilius Lepidus.* Fast. *Cap. Dio.*
Hoc anno cum sequenti *Dictaturas Caesaris* cum *Consulatib*
agnoscit *Suet.* Iul. 76.
Palilia *April.* 21. *Iulian.*

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troine.	Per. Calip. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
45	4669 CB	1139	57	183 3/4	707	709	Varr. 465 Cat. 463

Hinc incipiunt *anni* Consulum *Iuliani*, a *Ian.* proinde *Iuliano.*
Erat *Bissext.*
Triumph. *Q. Fabii Maximi Cos.* III. *Id. Oct.* Ep. *Cap.* 708. *Oct.* 13.
Triumph. *Q. Pedii Procos. Idib. Dec.* Ep. *Cap.* 708. *Decemb.* 13.
C. *Iulius Caesar* IV. sine collega. Fast. *Cap.* Lap. *Colotian. Dio.* [*Appian.* Ciuil. II. *Plut.*
Suff. *Q. Fabius Maximus,* C. *Trebonius.*
C. *Caninius Rebilus. Caesar* Dict. III. *designat.* IV. Bell. *Hisp.* initio.
Palilia *April.* 21. *Prid. Palil.* nuncius de victoria Mundensi. *Dio.*

44	4670 A	1140	58	183 4/4 184 1/4	708	710	Varr. 466 Cat. 464

Ianuar. 1. recte.
Dictator IV. Lap. *Colotian.* Dictat. V. *Dio.* male forte.
C. *Iulius Caesar* V. *M. Antonius.* Fast. *Cap.* Lap. *Colotian.* Dio.
P. *Cornelius Dolabella* suff.
Triumph. *Caesaris* VI. *Dictat.* IV. *Quant. ex Monte Albano* VII. *Kal. Febr. Ianuar.* 26.
Palilia *Apr.* 21.

43	4671 G	1141	59	184 1/2	709	711	Varr. 467 Cat. 465

Ianuar. 1. recte. ἀπ' αὐτῆς τῆς νουμηνίας. *Dio.*
Triumph. *L. Munatii Planci Procos.* IV. *Kal. Ian.* Decemb. 29.
Triumph. *M. Aemilii Lepidi Procos. Triumuiri* Prid. *Kal. Ian.* Dec. 31.
C. *Vibius Pansa, A. Hirtius.* Fast. *Cap.* Lap. *Colotian. Dio.*
C. *Iulius Caesar* Aug. postea suff. *Q. Pedius* Lap. *Colotian.*
L. *Carinas.* *P. Ventidius.*
Palilia *April.* 21.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
42	4672 F	1142	60	184 2/3	710	712	Varr. 468 Cat. 466

Bissext. I. vitiosus Pontificum. Ianuar. I. *recte.*
M. Aemilius Lepidus II. *L. Munatius Plancus.*
Palilia *April.* 21. Pontific. Apr. *veri* 21.

41	4673 ED	1143	61	184 3/4	711	713	Varr. 469 Cat. 467

Ianuar. I. *Pontificum*, Ianuarii *veri* 2.
P. Seruilius Vatia Isauricus II. *L. Antonius.* Dio.
Triumph. *L. Antonii Cos. Ianuar. Kal.* Ianuar. I.
Palilia *April.* 21. recte propter *Bissextum* verum.

40	4674 C	1144	62	184/185 4/1	712	714	Varr. 470 Cat. 468

Ianuarii I. *Pontificum* recte propter *debitum* superiori ann
Bissextum. Intercalario superiori anno, ne *hae Kalendae I*
nuariae in *Nundinas* inciderent. *Dio.*
Cn. Domitius Caluinus II. *C. Asinius Pollio.* Lap. *Colotia*
Dio. Olymp. 184. *Ioseph.* XIV. 26.
Suffect. *L. Cornelius Balbus, P. Canidius.*
Palilia *Apr.* 21. Pontificum recte.

39	4675 B	1145	63	185 1/2	713	715	Varr. 471 Cat. 469

Epoch. *Capitolin.* 714. Ianuarii I. Pontificum recte. Bissext.
vitiosus *Pontificum.* Male ergo post *Bissextum.*
L. Marcius Censorinus, C. Caluisius Sabinus. Dio.
Triumph. *L. Marcii Censorini Cos. Kal. Ian.* Epoch. *Cap.* 71
Ian. I.
Triumph. *C. Asinii Pollionis Procos.* VI. *Kal. Nov.* Epoc
Capitolin. 714. Oct. 26.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* 22.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calip. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
38	4676 A	1146	64	185 2/3	714	716	Varr. 472 Cat. 470

Ianuarii I. Pontificum Ianuarii *veri* 2.
App. Claudius Pulcher, C. Norbanus Flaccus. Dio.
Triumph. *P. Ventidii Procos.* VII. *Kal. Nouemb.* Epoch. *Capitolin.* 715. Oct. 26.
Palilia *April.* 21. Pontificum Apr. *veri* XXII.

37	4677 GF	1147	65	185 3/4	715	717	Varr. 473 Cat. 471

Ianuarii I. Pontificum Ianuarii *veri* II.
M. Vipsanius Agrippa, L. Caninius Gallus. Dio. *Olymp.* 185. *Ios.*
Suff. *L. Statilius Taurus.*
Ant. XIV. 28. fin. XXVII. ab ann. *Caton.* 789. ib.
Palilia *April.* 21. Pontificum recte, propter debitum Bissextum.

36	4678 E	1148	66	185/186 4/1	716	718	Varr. 474 Cat. 472

Ian. I. Pontificum recte. *Bissext.* 3. vitiosus Pontificum. Male *post* Bissextum.
L. Gellius Poplicola, M. Cocceius Nerua. Dio.
Suffect. *L. Munatius Plancus, P. Sulpicius Quirinus.*
Triumph. *Cn. Domitii Caluini Procos.* XVII. *Kal. Sextil.* Epoch. *Capit.* 717. *Iul.* XVI.
Ouatio *Caes. Triumuiri* II. *Idib. Nov.* Epoch. *Cap.* 717. Nov. 13.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

35	4679 D	1149	67	186 1/2	717	719	Varr. 475 Cat. 473

Ianuarii I. Pontificum Ianuarii *veri* 2.
L. Cornificius, Sex. Pompeius. Dio.
Palilia *Apr.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
34	4680 C	1150	68	186 2/3	718	720	Varr. 476 Cat. 474

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2.
Triumph. *Statilii Tauri Procos. Prid. Kal. Iul.* Ep. *Cap.* 719. Iun. 30.
L. Scribonius Libo, M. Antonius. Dio. Suffect.
Triumph. *C. Sosii Procos.* III. *Non. Sept.* Epoch. *Cap.* 719. Sept. 3.
Triumph. *C. Norbani Flacci Procos.* III. *Id. Oct.* Ep. *Cap.* 720. Oct. 13.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

33	4681 BA	1151	69	186 3/4	719	721	Varr. 477 Cat. 475

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2. Bissext. IV. *vitiosus* Pontificum. V. C. 719. *Frontin.* Aquaeductib. Pro Epocha *Caton*
Caesar Octauian. II. *L. Volcatius Tullus.* Dio.
Suffect.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

32	4682 G	1152	70	186/187 4/1	720	722	Varr. 478 Cat. 476

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2. ἐν νεμωνίᾳ. Dio.
Cn. Domitius Ahenobarbus, C. Sosius. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

31	4683 F	1153	71	187 1/2	721	723	Varr. 479 Cat. 477

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2.
Caesar Octauian. III. *M. Valerius Messalla Coruinus.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
30	4684 E	1154	72	187 2/3	722	724	Varr. 480 Cat. 478

Ianuarii 1. Pontificum Ian. *veri* 2. *Bissext.* V. *vitiosus* Pontificum.
Finis Bellorum ciuilium ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος μεσούσης. *Dionys.* I. 6. Victoria *Actiaca* IV. non. Sept.
Caesar Octauian. IV. *M. Licinius Crassus.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum April. *veri* XXIII.

29	4685 DC	1155	73	187 3/4	723	725	Varr. 481 Cat. 479

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3. ἐν αὐτῇ τῇ Ἰανυαρίᾳ νεμηνίᾳ. *Dio.* Annus erat *V. C.* 725. Dio.
Caesar Octauian. V. *Sex. Apuleius.* Dio.
Triumphi *Caesar.* VIII. Id. *Sextil.* et VI. tres. Aug. 6. et 8.
Triumph. *Carrinatis Procos.* VIII. Id. *Sextil.* Aug. 6.
Triumph. *L. Autronii Crassi* XVII. *Kal. Septemb.* Aug. 16.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

28	4686 B	1156	74	187/188 4/1	724	726	Varr. 482 Cat. 480

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2.
Triumph. *M. Licinii Crassi Procos. Non. Iul.* Iul. 7.
Caesar Octauian. VI. *M. Agrippa* II. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

27	4687 A	1157	75	188 1/2	725	727	Varr. 483 Cat. 481

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2. *Bissext.* VI. *vitiosus* Pontificum.
Triumph. *M. Valerii Messallae Coruini Procos.* VII. *Kal. Octob.* Sept. 25.
Caesar Octauian. VII. *M. Agrippa* III. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. IV.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
26	4688 G	1158	76	188 2/3	726	728	Varr. 484 Cat. 482

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
Caesar Octauianus VIII. *T. Statilius Taurus* II. Dio.
Triumph. *Sex. Apuleii Procos.* VII. *Kal. Febr.* Epoch. *Capitolin.* 727. Ianuar. 26.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

25	4689 FE	1159	Period. Calippicae V. I	188 3/4	727	729	Varr. 485 Cat. 483

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
Caesar Octauian. IX. *M. Iunius Silanus.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

24	4690 D	1160	2	188/189 4/1	728	730	Varr. 486 Cat. 484

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 2. *Bissext.* VII. *vitiosus* Pontificum. ἐν τῇ νεμηλίᾳ. Dio.
Caesar Octauian. X. *C. Norbanus Flaccus.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

23	4691 C	1161	3	189 1/2	729	731	Varr. 487 Cat. 485

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
Caesar Octauian. XI. *A. Terentius Varro Murena.* suff. *Cn. Calpurnius Piso.* Dio.
Trib. Pot.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

22	4692 B	1162	4	189 2/3	730	732	Varr. 488 Cat. 486

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
M. Claudius Marcellus Aeserninus, L. Arruntius. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. V.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
21	4693 AG	1163	5	189 3/4	731	733	Varr. 489 Cat. 487

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3. *Bissext.* VIII. *vitiosus* Pontificum.
Q. Aemilius Lepidus, M. Lollius solus initio anni. *Dio.*
Triumph. *L. Sempronii Atratini Procos.* IV. *Id. Octob.* Oct. 12.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

20	4694 F	1164	6	189/190 4/1	732	734	Varr. 490 Cat. 488

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
M. Apuleius, P. Silius Nerua. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum *veri* XXIII.

19	4695 E	1165	7	190 1/2	733	735	Varr. 491 Cat. 489

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3. Post ann. 13. ab aqua *Iulia* (quae anni *Catonian.* 719.) *Frontin.* Aquaeductib.
Q. Lucretius Vespillo, C. Sentius Saturninus. Dio.
Triumph. *L. Cornelii Balbi Procos.* VI. *Kal. Apr.* Mart. 27.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

18	4696 D	1166	8	190 2/3	734	736	Varr. 492 Cat. 490

Ian. 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3. *Bissext.* IX. *vitiosus* Pontificum.
P. Cornelius Lentulus Marcellinus, Cn. Cornelius Lentulus. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

17	4697 CB	1167	9	190 3/4	735	737	Varr. 493 Cat. 491

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.
Coss. ann. V. C. 737. Censorin. c. 17.
C. Furnius, C. Iunius Silanus. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. V.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
16	4698 A	1168	10	190/191 4/1	736	738	Varr. 494 Cat. 492

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
L. Domitius Ahenobarbus, P. Cornelius Scipio. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

15	4699 G	1169	11	191 1/2	737	739	Varr. 495 Cat. 493

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3. *Bissext.* X. *vitiosus* Pontificum.
M. Liuius Drusus Libo, L. Calpurnius Piso Caesoninus. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

14	4700 F	1170	12	191 2/3	738	740	Varr. 496 Cat. 494

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.
M. Licinius Crassus, Cn. Cornelius Lentulus, qui postea Geticus. *Dio.*
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

13	4701 ED	1171	13	191 3/4	739	741	Varr. 497 Cat. 495

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.
Ti. Claudius Nero, P. Quinctilius Varus. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. V.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
12	4702 C	1172	14	191/192 4/1	740	742	Varr. 498 Cat. 496

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3. *Bissext.* XI. Pontificum.
M. Valerius Messalla Barbatus Aemilianus, P. Sulpicius Quirinius. Dio.
Suffect. *C. Valgius Saturninus Rufus Abd.*
C. Caninius Rebilus, in Magistratu mortuus.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

11	4703 B	1173	15	192 1/2	741	743	Varr. 499 Cat. 497

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.
Q. Aelius Tubero, Paullus Fabius Maximus. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

10	4704 A	1174	16	192 2/3	742	744	Varr. 500 Cat. 498

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.
Iulus Antonius Maximus, Q. Fabius Maximus Africanus. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

9	4705 GF	1175	17	192 3/4	743	745	Varr. 501 Cat. 499

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4. *Bissext.* XII. *vitiosus* Pontificum.
Nero Claudius Drusus Germanicus, T. Quinctius Crispinus. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

8	4706 E	1176	18	192/193 4/1	744	746	Varr. 502 Cat. 500

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.
C. Marzius Censorinus, C. Asinius Gallus. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Caſlipp. V.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
7	4707 D	1177	19	193 1/2	745	747	Varr. 503 Cat. 501

Πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἤδη πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις ἔτεσιν ad hos Coſſ. οἱ κατὰ τὴν τρίτην ἐπὶ ταῖς ἐννενήκοντα καὶ ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν ἐπεδείχθησαν. *Dionyſ.* I. 3. Hoc anno ſcripſit *Dionyſius*, XXII. poſt Bellorum ciuilium *finem*, anno *Caton.* 722. p. 6.

Ti. Claudius Nero II. *Cn. Calpurnius Piſo* II. *Dio.* Νεμησίῳ *Tiberius* iniuit. Dio.

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4. His ipſis *Kalendis* triumphus Tiberii. *Dio.*

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

6	4708 C	1178	20	193 2/3	746	748	Varr. 504 Cat. 502

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.

D. Laelius Balbus, C. Antiſtius Vetus. Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

5	4709 BA	1179	21	193 3/4	747	749	Varr. 505 Cat. 503

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.

Caeſar Octauian. XII. *L. Cornelius Sulla.* Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

4	4710 G	1180	22	193 1/194 4/1	748	750	Varr. 506 Cat. 504

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.

C. Caluiſius Sabinus II. *L. Paſſienus Rufus.* Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

Ante Chriſt.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Caſlip. V.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
3	4711 F	1181	23	194 1/2	749	751	Varr. 507 Cat. 505

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.

C. Cornelius Lentulus, M. Valerius Meſſalla. Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

2	4712 E	1182	24	194 2/3	750	752	Varr. 508 Cat. 506

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.

Caeſar Octauian. 13. *M. Plautius Siluanus.* Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

1	4713 DC	1183	26	194 3/4	751	753	Varr. 509 Cat. 507

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.

Coſſus Cornelius Lentulus, L. Calpurnius Piſo. Dio.

Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Chriſt. 4	4717 FE	1187	30	195 3/4	755	757	Varr. 513 Cat. 511

Ianuarii 1. Pontif. Ianuarii *veri* 2. Palilia *April.* 21. recte.

5	4718 D	1188	31	195 1/196 4/1	756	758	Varr. 514 Cat. 512

Ianuar. 1. et Palilia *April.* 21. recte in perpetuum.

Ante Chr.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calipp. V.	Olympiad.	V. C. Cat.	V. C. Varr.	A Regifugio.
7	4707 D	1177	19	193 1/2	745	747	Varr. 503 Cat. 501

Πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἤδη πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις ἔτεσιν ad hos Coss. οἱ κατὰ τὴν τρίτην ἐπὶ τριῖς ἐννενήκοντα καὶ ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν ἀπεδείχθησαν. *Dionys.* I. 3. Hoc anno scripsit *Dionysius*, XXII. post Bellorum ciuilium *finem*, anno *Caton.* 722. p. 6.
Ti. Claudius Nero II. *Cn. Calpurnius Piso* II. *Dio.* Νεμηνία *Tiberius* iniuit. Dio.
Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4. His ipsis *Kalendis* triumphus Tiberii. *Dio.*
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

6	4708 C	1178	20	193 2/3	746	748	Varr. 504 Cat. 502

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.
D. Laelius Balbus, C. Antistius Vetus. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIV.

5	4709 BA	1179	21	193 3/4	747	749	Varr. 505 Cat. 503

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 4.
Caesar Octauian. XII. *L. Cornelius Sulla.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

4	4710 G	1180	22	193 4/1 / 194 1	748	750	Varr. 506 Cat. 504

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
C. Caluisius Sabinus II. *L. Passienus Rufus.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

Ante Christ.	Per. Iul.	Post Exc. Troiae.	Per. Calip. V.	Olympiad.	V. C. Caton.	V. C. Varr.	A Regifugio.
3	4711 F	1181	23	194 1/2	749	751	Varr. 507 Cat. 505

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
C. Cornelius Lentulus, M. Valerius Messalla. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

2	4712 E	1182	24	194 2/3	750	752	Varr. 508 Cat. 506

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
Caesar Octauian. 13. *M. Plautius Siluanus.* Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXIII.

1	4713 DC	1183	26	194 3/4	751	753	Varr. 509 Cat. 507

Ianuarii 1. Pontificum Ianuarii *veri* 3.
Cossus Cornelius Lentulus, L. Calpurnius Piso. Dio.
Palilia *April.* 21. Pontificum Aprilis *veri* XXII.

Christ. 4	4717 FE	1187	30	195 3/4	755	757	Varr. 513 Cat. 511

Ianuarii 1. Pontif. Ianuarii *veri* 2. Palilia *April.* 21. recte.

5	4718 D	1188	31	195 4/1 / 196 1	756	758	Varr. 514 Cat. 512

Ianuar. 1. et Palilia *April.* 21. recte in perpetuum.

NOTAE AD CHRONOLOGIAM GRAECO-ROMANAM PRO HYPOTHESIBVS DIONYSII HALICARNASSEI.

NB. Numeros, *Annotationibus* praefixos, referri ad annos *ante Chriſtum;* qui primam *Columnam* in *Tabulis* obtinent.

1269. *Ante Ch.* Colonia *prior* ex *Italia* in *Siciliam*, anno ante *poſteriorem* V. *Hellanicus* apud *Dionyſium*. Pag. 17. l. 40. 44.

1264. Hoc anno *ante* Excidium LXXX. *Ligures*, a *Siculo* duce *Siculorum* nomine appellati, ex *Italia* migrant in *Siciliam*. Dionyſius e *Philiſto Syracuſio*. Poſterior haec colonia ἔτει poſt priorem πέμπτῳ pro ſententia *Hellanici*. p. 17. l. 44.

1251. Initium *Fauni*, ſi quidem annis XXXV. regnarit, vt volunt Auctor Anonymus *Malelae* praefixus, atque Auctor Chronici *Paſchalis*, e quo multa ipſe *Malela*. Conueniunt hae rationes cum rationibus *Dionyſii*, quae anno huius calculi VIII. et XV. eum in Regno *Italiae* fuiſſe ſupponunt. Proinde eas in *Tabulis* repraeſentauimus, quod ab *antiquioribus* fortaſſis emanarint, quam *ipſi* fuerint, Auctoribus.

1244. Ἑξηκοστῷ μάλιστα ἔτει πρότερον τῶν Τρωϊκῶν, ὡς αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι λέγουσιν, aduentus *Arcadum* in *Italiam* cum *Euandro* et matre *Carmenta*. P. 24. l. 24. Sic Auctor de origine gentis Romanae: *Regnante Fauno, ante annos circiter ſexaginta, quam Aeneas in Italiam deferretur; Euander Arcas, Mercurii et Carmentis nymphae filius, ſimul cum matre eodem venit.* Hoc ergo anno erat in Regno *Faunus*, ſi quidem huic Auctori fides.

1237. Ὀλίγοις ὕστερον ἔτεσι (nempe poſt *Euandri* aduentum ὀλίγοις) aduentus *Herculis*, geſtaeque ab eo res in *Cacum*. P. 26. l. 37. Χειμῶνος ἐπιβαλόντος. P. 33. l. 27. Tum genitus ab eo *Latinus*. P. 34. l. 30. vtque, pro hoc calculo, videtur, etiam *natus*. Anno enim poſt *Herculem* LV. aduentum *Dionyſius* ſtatuit *Aeneae*. P. 35. l. 13. Eundem cenſet II. ab Excidio *Troiano*, vt mox videbimus. Ita annis LIII. mors *Herculis* Excidium *Troianum* praeceſſerit. Et ſane totidem annos inter *Herculis* ἀποθέωσιν et fratrum *geminorum* ἀποθέωσιν numerat *Clemens Alexandrinus*, quam quidem poſteriorem *Caſtoris* et *Pollucis* ἀποθέωσιν cum *Troianae* Vrbis *Excidio* ipſo idem committit *Clemens*, anſa, vt videtur, ex *Homeri* verbis

bis accepta. Idque teſte, vt puto, *Apollodoro*, qui *Eratoſthenis* Canones *Chronicos* excoluit, quos noſtrum conſtat plurimi facere *Dionyſium*. Nam *Apollodorum* teſtem aduocauerat verbis proxime praecedentibus. Scio quidem, alia, longeque diuerſa, de hac eadem Epocha alios ſentire veteres. Has tamen rationes, quae cum aliis noſtri *Dionyſii* rationibus adeo accurate *conſentiunt*, eaſdem proinde eſſe puto, quas ipſe fuerit ſecutus, reliquiſque proinde omnibus anteferendas exiſtimarit.

1216. Hoc anno *Latinus Fauno* patri ſucceſſerit, pro rationibus *Dionyſii*, vt annus eius XXXV. in annum incideret ab excidio *Troiano* II. Sic ergo erunt anni *Latini* cum praedictis *Epochis* noſtris deinceps committendi, pro mente *Dionyſii*. Anni autem *Latini deſinentes* intelligendi ſunt. Vt ſcilicet *fines* eorum cum annorum Cycli *Metonici finibus* conueniant. Nam *fini* Anni *Metonici* ipſum aſſignauit *Troianae* Vrbis *excidium*. Cycli autem *Metonici* annos propterea addidimus, vt Lector intelligeret, quo *die Iuliano* quiſque coeperit, non quidem *vere*, ſed pro calculo ſaltem *Dionyſii*. Repertus enim in noſtris Cycli Metonici *Tabulis* idem *numerus* hunc ipſum *diem* Lectori ob oculos nullo negotio repraeſentabit.

1184. Dies hic *Thargelionis* XXIII. dies erat *Iunii* Iuliani X. ab *occaſu Solis* ad *mediam noctem*, inde *Iunii* XI. pro noſtris Cycli *Metonici* Tabulis, anno *Cycli* VIII. Ab eo *die* ad *finem* anni ſupererant (accenſito *exemtili*, quem nos accenſiri *ſolitum* probauimus) *dies* praeterea XXXVII. quibus *Graecos* credit *Dionyſius*, τά τε περὶ τὴν πόλιν διοικήσασθαι, καὶ τὰς πρεσβείας ἐπιδέξασθαι (forte ἀποδέξασθαι) τὰς παρὰ τῶν ἀφεστηκότων, καὶ τὰ ὅρκια ποιήσασθαι πρὸς αὐτούς. Deſinit annus ille die *Iulii* Iuliani XVI. quo *finis* propterea impoſitus fuerit illis vltro citroque *legationibus*, et ſtabilita *Pax*.

Pergit *Dionyſius*: Τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει, πρώτῳ δὲ μετὰ τὴν ἄλωσιν, περὶ τὴν μετοπωρινὴν ἰσημερίαν, ἥκοντες οἱ Τρῶες ἐκ τῆς γῆς περαιοῦνται τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ καταχθέντες εἰς τὴν Θρᾴκην, αὐτοῦ διατρίβουσι τὴν χειμερινὴν ὥραν, δεχόμενοί τε τοὺς ἔτι συνιόντας ἐκ τῆς Φυγῆς, καὶ παρασκευαζόμενοι τὰ εἰς τὸν ἀπόπλουν. Finis *aeſtatis* erat in fine *Sciropharionis*, vt oſtendimus in *Apparatu*. Sic finis *Autumni* fuerit in fine *Boedromionis*, circa *Aequinoctium autumnale*, affecto Iuliano *Septembri*. *Cardinem* non alium, praeter *Solſtitium aeſtiuum*, legitur obſeruaſſe *Meto*. Nec credidit fortaſſe neceſſarium, nondum comperta *Zodiaci eccentricitate*. Aequa enim *Zodiaci* in *quadrantes* partitione *cardines alios* conſtare arbitrari potuit. Ita *Septembris* Iuliani *die* XXVI. ponendum fuiſſet, pro illius ratiociniis, *Aequinoctium*, ſi *diei* a *Solſtitio* XCI. aſſignaſſet, vel XXVII. ſi *diei* XCII. propterea quod in dies

 integros

integros quadrantes *singulae* diuidi non poſſent. Hi *dies* erant XIII. vel XIV. *Boedromionis* Attici, nec adeo longe a *Civili Athenienſium Plenilunio*, ſatiſque commodi *nocturnis* freti *Helleſpontiaci* traiectionibus, ſi quibus ſociorum *metus* incumberet, ſi *die* traiicerent. *Tempus* praeterea *anni* erat huic conſilio admodum opportunum. Erat enim adhuc *tuta nauigatio*, non tamen eouſque duratura, vt ſufficeret itineribus *maritimis* longinquis. Ea cauſa eſſe potuit, cur nondum *Siciliam* cogitarent, nec *locum coloniae* a Numine concedendum, inſtabiles adhuc et incerti. *Securam* [1] nauigationem non vltra *Aequinoctium ſuum* (qui dies erat *Septembris* XXIV.) cenſebant *Romani*. inde *incertam* et *diſcrimini propiorem* ad diem *Nouembris* XI. Sic tamen, hoc ipſo limite, *ſecuram*, vt ab ipſo *Aequinoctio* minus ſecura eſſe *inciperet*. Propterea cauebat *Caeſar* vtraque Expeditione *Britannica*, ne reditum vltra *Aequinoctium* differret. Et poſt ieiunium *Tiſri* (qui *Septembri Romano* magna ex parte reſpondebat) nauigationem *periculoſam* habent *Sacrae* quoque *Literae*. Proinde menſe Attico *Boedromione*, Romano *Septembri*, pro his certe rationibus, *Troiani* exſules ex *Aſia* diſceſſerint. Haec nempe Epocha eſt ἐξόδου, alia omnino ab Epocha ἁλώσεως, vt mox etiam videbimus.

1183. Addit praeterea *Dionyſius*, *Hyemem* illos in *Thracia* exegiſſe. Recte ſcilicet, poſt *Autumnum* ſucceſſit *Hyems* illa, quam in *Thracia* tranſegerint. Coepit ergo *Hyems* a fine *Autumni*, exeunte *Boedromione*, deſitque ἦαρος ἀρχομένου, vt e verbis colligitur ſequentibus. Ita *alias* deſignat noſter Anni *tempeſtates*, quam credidit *Petauius* et *Petauio antiquiores*, aliaſque certe a *Metonicis*. Sed *Maris Clauſi* erat *Hyems*, quae obſtiterit *longinquis* in Siciliam *nauigationibus*, et proinde *quadrimeſtris* erat, non tantummodo *trimeſtris*. Sic enim *quatuor menſes* memorat in [2] *Thucydide Nicias*, quibus nulla eſſe poſſent *Siculis* commercia cum *Athenienſibus*, nedum cum *Troianis* in *Thracia* verſantibus. Et *maris clauſi quatuor* ſimiliter *menſes* numerat, pro *Romanorum* vſu, *Vegetius*, a die *Nouembris* XI. ad *Martii* IX. Sed qua menſibus *Atticis* populariter deſignandi erant, *Maemacterionem* complectuntur, *Pyanepſionem*, *Poſideonem* et *Gamelionem*, qui, hoc *Cycli* anno IX, ab *Octobris* Iuliani die XIV. ad diem *Februarii* Iuliani pertingunt IX. Ante *Siciliam* cogitare non poterant. Si *paulo* poſtea, imo ſi *Martio* ineunte, et affecto *Antheſterione*, expeditionem ſuſceperint, ſic quoque ἦαρος ἀρχομένου e *Thracia* diſceſſerint, vt vult *Dionyſius*. Poſt *Hyemem* autem *quadrimeſtrem* breue *Ver* ſupererat, tantummodo *bimeſtre*. Proinde eo abſumto, et *aeſtate affecta*,

1 *Veget.* L. IV. c. 39. 2 *Thucyd.* VI. 21.

affecta, in *Siciliam* venerint, hoc nempe anno *Metonico* IX. ad *finem* vergente. Sic enim *Dionyſius*: ἐκεῖ δὲ ὁρμισαμένοις αὐτοῖς τὸ ἔτος τοῦτο τελευτᾷ.

Secundus hic *Dionyſio* annus eſt ab *exciſa Troia*, de quo ita ille: καὶ διατρίβουσι τὸν δεύτερον χειμῶνα, τὰς πόλεις συνοικίζοντες τοῖς Ἐλύμοις ἐν Σικελίᾳ. Sequitur: πλωίμων δὲ γενομένων, ἄραντες ἀπὸ τῆς νήσου, περῶσι τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος, καὶ τελευτῶντες εἰς Λωραντὸν ἀφικνοῦνται, τὸν Ἀβοριγίνων αἰγιαλόν, μεσούσης θερείας. Λαβόντες δὲ τὸ χωρίον, οἰκίζουσιν ἐν αὐτῷ τὸ Λαυίνιον, τὸν δεύτερον ἀπὸ τῆς ἁλώσεως ἐκπληρώσαντες ἐνιαυτόν. *Coepit* hic annus (qui *Cycli* X.) *Iulii* Iuliani *die* VII. pro noſtris Cycli *Tabulis*. Tum *Elymis* oppida condunt in *Sicilia*, *Autumno* illo *vniverſo*, qui deſiit exeunte *Boedromione* Attico, Iuliani *Octobris* die II. et *Hyeme* Nauigationibus *incommoda*, (quam *quadrimeſtrem* fuiſſe diximus) ad finem proinde *Gamelionis* Attici, poſt *Ianuarii* Iuliani diem XXVIII.

1182. Diſceſſerunt in *Italiam* πλωίμων γενομένων. Innuit, ni fallor, *ſecurae Nauigationis* tempeſtatem exſpectatam, quam ad *Idus Maias*, diem nimirum menſis illius XV. extendit *Vegetius*. Hic dies erat *Thargelionis* Attici XVIII. Recte ergo μεσούσης θερείας, pro illa *Aeſtatis* ſignificatione, quam *Dionyſio* obſeruatam eſſe diximus. *Medius* enim *Aeſtatis* illius menſis erat *Thargelion*. Tum demum *Lorentum* veniunt *Troiani*. *Lauinium* non *a tea* condidiſſe credidit, quam agro *Laurente* illis conceſſo, et filia *Lauinia Aeneae* a patre *Latino* in matrimonium collocata. Tum vero *expletum* dicit *ſecundum* annum ἀπὸ τῆς ἁλώσεως, ab Vrbis nimirum patriae *Troianae* clade. Hunc annum *explebant* die *Thargelionis* XXIII. paucis nempe poſtea, quam ad *litus* applicuiſſent, *diebus*. Vrbem vero *Lauinium* hoc anno condunt, pro hoc *Dionyſii* calculo. Poſt diem *Thargelionis* praedictum, et tamen *ante* annum *ſecundum* diſceſſus ex Aſia penitus *expletum*. Sic enim ſupra: Ἐμοὶ μέντοι δοκοῦσιν οἱ δευτέρῳ μετὰ τὴν ἔξοδον τὴν ἐκ Τροίας ἔτει φέροντες αὐτήν, εἰκότα μᾶλλον λέγειν. Alia quidem eſt Epocha haec ἐξόδου ab ea, quae erat ἁλώσεως. *Diſceſſum* enim poſt *Aequinoctium Autumnale*, et *Boedromione* Attico *exeunte*, fuiſſe probauimus, qui hoc anno Cycli *Metonici* XI. *Septembri* Iuliano affecto, deſiit. Nam a die *Septembris* XXII. coepit *Maemacterion*, vnaque annus μετὰ τὴν ἔξοδον *tertius*. Recte quidem, ſi vim *vocis* ſpectemus nudam. Hac tamen, qua verſamur, cauſa, vt expleto anno ab *Ilii* excidio *ſecundo* nouae Vrbi *condendae* manum admouebant, ita certe *eodem* anno *Cyclico*, ante finem *Scirophorionis*. Hoc inde colligo, quod annum ἐξόδου *tertium* ad τὸν ἑξῆς ἐνιαυτὸν retulerit verbis proxime ſequentibus. Contendit autem cum anno conditi *Lauinii*. Hinc ergo numerandi

anni XXX ad *Longam Albam*, vnde noua procedit Epocha coloniae *Albanae*. Vtrouis modo eiusdem erat anni *Iuliani*.

Tertius hic *Dionysio* annus est ab excidio *Troiae*, cum Templis caeterisque id genus ornamentis *publicis* nouam Vrbem *Lauinium* instruxisset, τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ, τρίτῳ δὲ ἀπὸ τῆς ἐξόδου, inquit. Inde Regnum *Aeneae* censet, sed *solorum* hucusque *Troianorum*. Haec nempe *tertia* est *Virgilii Aestas*, quae *Latio* [3] *regnantem Aeneam viderit*. *Aestas* haec, pro *Metonis* modo, *Thucydidea* habenda est, vt anno *Troianorum* a discessu ex *Asia tertio* responderet. Et in *exitu* fuerit oportet, vt annus Regni *Aeneae* in *Troianos solos* inde procederet, qui tamen regnare *antea* non coeperit, quam *tertius* iniretur [4] ἀπὸ τῆς ἐξόδου, quem *Boedromione* exeunte fuisse vidimus. *Aeneas*, *vt dicit Cato*, (verba sunt *Seruii*) *simul ac venit in Italiam*, *Lauiniam accepit vxorem*. Haec e *Catone*, cuius fidem secutus est, hoc in loco, *Dionysius*, ne dubitemus, eadem *Dionysii* fuisse rationes. *Nuptiae* ergo anno *superiori*, Thargelione *exeunte*, vel *Sciropho-rione*. Inde *Aeneam apud Latinum in hospitio fuisse*, tradit *Liuius*. Tum *oppidum condunt*, quod [5] *Aeneas ab nomine vxoris Lauinium* appellarit, eodem teste *Liuio*. Coepta ergo Vrbs anno *superiori exeunte*. Nondum tamen *Rex Aeneas*, dum manus *vltima* operi imposita esset, vbi regnaret. Hucusque erat in *hospitio Latini*. Inde *suae* ditionis *Rex*, sed tantummodo *Troianorum*, qui nondum in *vnam* gentem coaluerant cum *Latinis*. *Tertia Aestas* ab excisa *Troia* anno Cycli *Metonici* XI. est, incipitque a *Iunii* Iuliani die XXVI. desinit autem *Septembris* Iuliani die XX. qui idem *Boedromionis* Attici XXX. erat. A *fine* incipit annus *Aeneae* I. quem *communem* fuisse volunt cum *Latino*.

1181. Verba *Dionysii* sunt: τῷ δὲ τετάρτῳ τελευτήσαντος Λατίνου, καὶ τὴν ἐκείνου βασιλείαν παραλαμβάνει. Haec ille de *Aenea*. *Quartus* ab Ilii excidio annus Cycli *Metonici* XII. erat, qui a *Iulii* Iuliani die incipit XIV. Sed quartum potius ἀπὸ τῆς ἐξόδου a *Dionysio* intelligi, e nexu colligimus cum praecedentibus. Ita post finem *Boedromionis*, *Octobrisque* Iuliani IX. diem, superstes fuerit *Latinus*, vt *annum* implere potuerit *Aeneas* in Regno *solorum Troianorum*, et vt IV. post ἔξοδον, qui ab illo *Octobris* Iuliani die IX. inierit, *perire* potuerit *Latinus*. Inde incipit *Hyems* Athenienſium *Cyclica* atque *Popularis*. Nempe a *Maemacterione*. Tum *subacti* ab *Aenea Rutuli*. Eodem scilicet, quo occubuit *Latinus*, proelio, quod *Belli* huius in *Italia* ab *Aenea* gesti *primum* habetur. Sic enim vbi supra, *Seruius*, ex eodem fortassis Auctore, qui idem *Dionysii* erat, *Catone*. Huius ergo anni

3 Aen. I. 265. 4 *Serv.* ad Aen. VI. v. 760. 5 *Liv.* I. 1.

anni *Hyeme* saltem *coepta*, mortem *Latini* contigisse necesse est, vt IV. post *discessum* ex *Asia* anno conueniret. Nec vltra differendum arbitror, si *primo* huius Belli *proelio* occubuerit *Latinus*, vt volebat [6] *Seruius*. Erat enim hic annus nuptiis *proximus*, necessarius, vt aliunde auxiliá *Turnus* ab *Hetruscis* impetraret. Nec potuit *quartus* a *discessu* plenus fuisse annus, si infra VII. ab ipso *Troianae* Vrbis excidio annum ipse perierit *Aeneas*. Proinde *prima* post *deuictos Rutulos Hiberna* ad annum *sequentem* necessario spectabunt.

1180. Huius anni *Iuliani* parte secunda, quae anno Cycli *Metonici* XIII. respondebat, *prima* sunt *hiberna* a *Rutulis subactis*, quorum meminit *Virgilius* Aen. I. 266. Post diem *Septembris* Iuliani XXIX. Tum *finis* anni *primi* post *Latinum*, quo *Rutulorum* Rex fuisse dicitur *Aeneas* pariter atque suorum *Troianorum*. Incipit autem II.

1179. Huius anni *Iuliani* parte secunda, quae Cycli *Metonici* anno XIV. concurrebat, *Hiberna secunda* a *Rutulis subactis*. Post diem *Octobris* Iuliani XVII. Hic *finis* anni *Aeneae* in nouo Regno II. *Initium* autem III.

1178. Huius denique anni *Iuliani* parte *secunda*, quae anni erat *Metonici* XV. *Hiberna tertia* a *Rutulis subactis*. Post diem *Octobris* Iuliani VII. Hinc *finis* anni in nouo Regno *tertii*, *initium* autem *quarti*. Hoc forte anno mortuus *Anchises*, qui ἐνιαυτῷ πρότερον τοῦ πολέμου τούτου mortuus est. Bellum intelligit *Dionysius*, vt videtur, *Aeneae* postremum, quo ipse periit *Aeneas*. Annum autem intelligit, vt exiſtimo, *Metonicum* XIV. Sic ante annum *Iulii* Iuliani X. excesserit *Anchises*, qui dies erat *Attici Sciropho-rionis* vltimus.

1177. Annus hic est *Aeneae vltimus*, quo in *viuis* esse desiit. *Priori*, vt videtur, parte anni *Iuliani*. *Hiberna* tribus *plura* post *deuictos Rutulos* non agnoscit *Virgil*. Accedit *Dionysius* his verbis: τρία δὲ βασιλεύσας ἔτη μετὰ τὴν τοῦ Λατίνου τελευτήν, τῷ τετάρτῳ ἐνήσκει κατὰ πόλεμον. *Quartus* ille annus cum *Boedromione* desiit anni *Metonici* XVI. *Sept.* Iuliani die XXV. quem non attigit *Aeneas*, qui anno labente exstinctus est. Inde autem *Hyemis* quartae *initium*. Addit *Dionysius*, *Aeneam* ex hominibus exemtum ἑβδόμῳ μάλιστα ἔτει μετὰ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν. Haec Epocha ἁλώσεως, vt quam liberalissime agamus, cum anno Cycli *Metonici* XV. (qui idem VII. erat ἁλώσεως, qua ab *Hecatombaeone* numerantur) desinat oportet. *Iunii* nimirum Iuliani die XXVIII. pro sententia *Dionysii*. Incertum tamen est, an vltra *Thargelionis* XXIII. (qui idem *Maii* Iuliani erat XXIII. quemque *Troiae* fatalem censebat *Dionysius*) pertigerit. Dedit

 enim

6 *Serv.* ad Aen. I. 259. VI. 760. IX. 746.

enim ſupra exemplum ipſe *Dionyſius*, anni ἀπὸ τῆς ἁλώσεως *ſecundi* expleti ante conditum *Lauinium*, quam tamen Vrbem fundarit ante finem anni *Metonici* a *Troiae* excidio *ſecundi*, qua initium *noui* anni erat ab *Hecatombaeone*. Fieri ergo hic etiam poteſt, vt annum μετὰ τὴν ἅλωσιν VII. pariter numerarit. *Septimum* autem ab *Excidio* annum, quo occubuerit *Aeneas*, labentem intelligit. Ita ſcilicet, vt ante *diem* praedictum *Thargelionis* XXIII. occubuerit. Quamdiu antea occubuerit, hoc reliquit *ratiociniis* inueſtigandum. Vtcunque tamen hoc anno *Iuliano* cecidiſſe diſcimus e *Virgilio*, qui *terna* tranſiiſſe docet *hiberna* poſt *ſubactos Rutulos*. Tranſierant *hiberna* illa *tertia* (qua populariter cenſenda erant per menſes *Ciuiles*) fine *Poſideonis* anni *Metonici* XV. *Ianuarii* Iuliani die III. *Huius* nimirum anni *Iuliani*. Qua tamen *militaria* erant *Hiberna*, tum demum terminanda erant, cum *tempeſtas* eſſet rebus *militiae* gerendis idonea, quae rara eſt ante *Martium*, aut *Aprilem*. Hinc ergo procedent anni *Aſcanii*, et reliquorum deinceps *Regum Albanorum*. Per *annos* tamen, vt exiſtimo, *Metonicos*. Ita ſcilicet, vt primus *Aſcanii* fuerit *Metonicus* XVI. et ſic deinceps in reliquis vſque ad *Romulum*. Nec enim occurrunt eorum res *geſtae* temporibus adſtrictae, e quibus iudicari potuerit, qua anni *parte* quiſque ſucceſſerit. Et ne quidem *coaeua* vlla illis temporibus vnquam fuiſſe videntur *Archiua*.

1152. Hic *annus* eſt a condito *Lauinio* XXX. quo *Longam Albam* ab *Aſcanio* conditam fuiſſe volunt, pro numero *foetuum* a ſue grauida editorum, cum *Lauinii* fundamenta poneret *Aeneas*. Hinc autem *noua* procedit *Epocha*, neceſſaria, vt intelligatur, quo *Regni* ſui anno hanc Vrbem *Romae Metropolim* diruerit *Tullus Hoſtilius*. Priori autem anni *Iuliani* coepiſſe *parte*, et proinde anno Cycli *Metonici* XL, qui cum *Attico* deſierit *Scirophorione*, oſtendunt, quae ad annum ante *Chriſtum* 1182. diſputauimus.

1139. *Finis* hic eſt *Aſcanii*, *initium* autem *Siluii*. Annus ſcilicet ab Excidio *Troiae* XLV. Numerum enim illum conficiunt anni ab ea clade ad mortem *Aeneae* VII. adiectis praeterea annis ipſius *Aſcanii* XXXVIII. Numeri autem illi ambo *Dionyſii* ſunt.

1110. Mors *Siluii* et initium *Aeneae* II. qui *Siluii* filius erat, pro mente *Dionyſii*, anno *Siluii* XXIX.

1079. *Aeneae* II. exitus, anno *Aeneae* XXXI. Succedit *Latinus*.

1028. Exceſſit *Latinus* anno Regni LI. Poſt quem *Alba*.

989. Periit *Alba* ann. Regni XXXIX. quem excepit *Capetus*.

963. Defuncto *Capeto* ann. Regn. XXVI. regnat *Capys*.

935. Ex-

935. Exſtinctus *Capys* poſt ann. Regni XXVIII. Tum *Calpetus*.

922. Sublatus *Calpetus* ann. Regni XIII. Proximus *Tiberinus*.

914. Merſus *Tiberinus*, cum annos tenuiſſet VIII. Locum ſuppleuit *Agrippas*.

873. *Agrippae* (poſt annos Regni XLI.) vicem ſuſcepit *Allades*.

854. *Allades* defunctus anno Regni XIX. Poſtea Regnum capeſſit *Auentinus*.

817. *Auentinus* ann. XXXVII. mortuus. Incipit *Procas*.

794. *Procae* exitus anno Regni XXIII. introitus *Amulii*.

776. Poſt annos ab *Ilii* excidio 408. incipit prima *Olympias*, pro mente *Dionyſii*, cum *Hecatombaeone* anni Periodi *Metonicae* 113. Si quidem ab *Hecatombaeonis* die I. coepit ille die *Iulii* Iuliani VIII. pro noſtris *Tabulis*. Haec probauimus in *Apparatu*. Sic annus *V. C.* I. ab Excidio *Ilii* 433. erat, vt ibi probamus.

774. *Quarto* ante *conceptionem Romuli* et *Remi* anno, *Virgo Veſtalis* facta *Romuli* mater *Ilia*. *Dionyſ.* I. cap. 77.

770. *Romuli* et *Remi* conceptio *Iun.* XXIV. pro hypotheſibus *Dionyſii*, ſi *conceptionis* diem a *Tarrutio* poſitam in Epocha *Varroniana* ille ſimiliter ad Epocham ſuam traduxerit *Catonianam*, vt fecit in die vtriuſque *Natalitia*. Ex *Apparatu*.

769. *Romuli* et *Remi* Natalis *Mart.* XXIV. e mente *Dionyſii*, vt annum XVIII. *aetatis* in *Palilibus* V. C. *Catonianis* implerent, vt credidit *Dionyſius*. Hallucinatus tamen falſo *ratiocinio* a calculo, vt iam dixi, *Tarrutii*, ad Epocham *Catonianam* tradu&to, praeter mentem ipſius *Tarrutii*. vid. *Apparat.*

752. *Amulius* occiſus anno *Regni* XLII. *Numitor* autem, *Amulii* frater natu *maior*, auus autem *Romuli* et *Remi* maternus, *Albae Longae* in illius locum a nepotibus ſuffectus, pro rationibus *Dionyſii*.

751. Annus *ROMAE* natalitius, Romuli *Regni* I. *Aetat.* XIX. incipiens, pro rationibus *Dionyſii Catonianis*. Vt *Palilia* inciderent in *Olymp.* VII. 1. *exeuntem*, annumque *Numitoris* in Regno *Albano* I. annumque a *Troiae* clade 433. *Completo* nempe anno illius Epochae 432. Vid. *Apparat.* Tum *Romulus* ἐκτωκαιδεκαέτης, ὡς ἅπαντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς περὶ αὐτῶ συγγράψαντες ἱστορίας. *Dionyſ.* L. II. p. 115.

748. *Romuli* Regni IV. *Aetat.* XXII. Raptus *Sabinarum*, ſententia veriſimillima, pro mente *Dionyſii*. Verba ſunt: ταῦτα δὲ γενέσθαι τινὲς μὲν γράφουσι κατὰ τὸν πρῶτον ἐνιαυτὸν τῆς Ῥωμύλου ἀρχῆς· Γναῖος δὲ Γέλλιος κατὰ τὸν τέταρτον· ᾧ καὶ μᾶλλον εἰκός. Prioribus ſuffragatur *Fabius*, teſte *Plutarcho* in *Romulo*, qui *menſe*

μετὰ τὴν κτίσιν IV. *raptum* fuiſſe ſtatuit. Is *Pictor* erat, ni fallor, Hiſtoricus *Romanorum* antiquiſſimus. Caeterum *ratione* fortaſſe non alia, quam quod *Conſualia* menſe a *Palilibus* XI. Kal. *Maias* IV. contigerint, nempe *Auguſti*, ſeu *Sextilis* die XVIII. eodem teſte *Plutarcho*. Sed *alterius anni* probabile eſt fuiſſe *Conſualia*, quibus raptae ſunt *Sabinae*. *Euſebius*, vel potius in Euſebiano Chronico *Hieronymus*, *tertio* poſt vrbem conditam *anno raptum* aſſignat. Non edito tamen, vti oportebat, vtque fecit *Dionyſius*, Auctoris *nomine*. Adhuc in viuis *Numitor*. p. 96. Fieri poteſt, vt vtrumque fuerit aliquatenus verum. Vt ſcilicet huius anni *Vere ineunte* conſilium captum fuerit de *inſidiis* in *Sabinas* ad ſequentia *Conſualia* venturis. Quae quidem *Conſualia* IV. fuerint ab *Vrbe condita* anni. Qua nempe annorum *V.C.* initia cenſentur a *Palilibus*, quae inſidiarum *conſilio* fuerint *recentiora*.

747. *Romuli* Regni V. XXIII. *Aetat.* inchoato, εἰς νέωτα, inquit *Dionyſius* p. 101. proximo nimirum poſt *raptum* anno, *Belli* in *Romanos Sabinorum*, duce *Tatio*, annus I. Ἔαρος ἀρχομένου. ib. Definit hoc anno annus *Belli* I. *Aug.* XVIII. ſi quidem *Belli* initium ab ipſis repetatur *Conſualibus*, quibus vis *Sabinis* illata eſt.

746. *Romuli* ann. VI. Regni, XXIV. *Aetat.* inchoat. *Belli* cum *Sabinis* II. pro mente *Dionyſii*.

745. *Romuli* ann. VII. Regni, XXV. *Aetat.* inchoat. *Belli* cum *Sabinis* III. exit ipſis *Conſualibus*. Poſtea *Pax* hoc eodem, vt videtur, anno, et initium Regni *Romani*, quod habuit *Tatium* cum *Romulo* commune.

744. *Romuli* ann. VIII. Regni, XXVI. *Aetat.* et *Tatii* ann. II. inchoati.

743. *Romuli* ann. IX. Regni, XXVII. *Aetat.* et *Tatii* ann. III. inchoati.

742. *Romuli* ann. X. Regni, XXVIII. *Aetat.* et *Tatii* ann. IV. inchoati.

741. *Romuli* ann. XI. Regni, XXIX. *Aetat.* et *Tatii* ann. V. inchoati.

740. *Romuli* ann. XII. Regni, XXX. *Aetat.* et *Tatii* ann. VI. inchoati. Hoc anno *caeſus Tatius*, pro rationibus *Dionyſii*, τρία μὲν ἔτη πολεμήσας (inquit) Ῥωμύλῳ, πέντε δὲ συνάρξας. p. 112.

739. *Romuli* ann. XIII. Regni, XXXI. *Aetat.* inchoatus. Hoc anno, vt videtur, commeatus *Romam* a *Cruſtuminis* miſſus, tum *fame* laborantem, a *Fidenatibus* interceptus.

738. *Romuli* ann. XIV. Regni, XXXII. *Aetat.* inchoatus. Hoc anno Expeditio *Romuli* in *Fidenates*, quos victos praeſidio occupauit, et agri parte multauit.

737. *Ro*

737. *Romuli* ann. XV. Regni, XXXIII. *Aetat.* inchoatus a *Palilibus*. Hoc autem anno Iuliano *Aprilis* XIII. nempe *veteris*, colonia *Fidenas* miſſa, teſte *Plutarcho*. Hoc nempe anno, cum illos *ſuperiori* anno viciſſet *Romulus*. Proinde *colonia* ipſa anno *Romuli* XIV. ad *exitum* vergente. Haec geſta inter mortem *Tatii* et victos *Camerinos*, ſic ego conſtituenda cenſui. Nec aliter, vt puto, quam volebat *Dionyſius*.

736. *Romuli* ann. XVI. Regni, XXXIV. *Aetat.* inchoatus. *Camerinos* vicit. Kalendis *Sextilibus* Cameriam *colonos* deduxit *Romulus*. Τοσοῦτον αὐτῷ περιῆν πολιτῶν, ἑκκαίδεκα ἔτη σχεδὸν οἰκοῦντι τὴν Ῥώμην, inquit *Plutarchus* in *Romulo*.

715. *Romuli* Regni XXXVII. *Aetat.* LV. mors. Nonis *Caprotinis*, nempe *Iulii* die VII. pro rationibus Dionyſii *Catonianis*. Perperam *Iulii* V. *Plutarchus* in *Numa*. Oblitus *Iulio* Nonas fuiſſe *ſeptimanas*. Hic annus erat *Romuli* XXXVII. L. I. p. 60. L. II. p. 115. *coeptus* tantummodo a *Palilibus*. Vid. *Apparat.* Aetatis annum egit LV. L. II. p. 115.

714. Τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ μεσοβασίλειον. *Dionyſ.* L. II. p. 115. 118. Interregnum *pluſquam annuum*. Vid. *Apparat.*

713. *Numae* I. Regni, XL. *Aetat.* ἐνιαυτῷ τρίτῳ τῆς ἑκκαιδεκάτης Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. II. p. 116. Sic et *Plutarchus* in *Numa*, quod tamen ille ab Auctore aliquo accepit *Catoniano*, nec interim obſeruauit, quam pugnaret cum hypotheſibus, quas ipſe frequentiſſime ſecutus eſt, pro ſeculi ſui more, *Varronianis*. Hinc conſtat, *priori* huius *anni* parte, quae *ſola* cum *Olymp.* XVI. 3. concurrebat, *coepiſſe*, pro Epocha *Catoniana*, *Numam*. Contigit haec electio *Numae* ἔτος ἤδη διατελοῦντι τεσσαρακοστόν, inquit *Plutarchus*. Sic loqui videtur, quaſi annum XL. accurate egerit, tum nuper initum. Id enim διατελεῖν, non autem διατετελεκέναι. Et quidem pro *mente* ipſius, ni fallor, *Plutarchi*. Sic enim ille paulo antea de huius Regis *Natali*: ἡμέρᾳ δὲ γενομένῳ (κατὰ δή τινα θείαν τύχην) ἐν ᾗ τὴν Ῥώμην ἔκτισαν οἱ περὶ Ῥωμύλον· αὕτη δέ ἐστι πρὸ δεκαμιᾶς καλανδῶν Μαΐων. Ipſis itaque *Palilibus* natus *Numa* annum vitae XL. ipſis etiam *Palilibus* inceperit. Hinc ergo *Regni initium*, ab illis nimirum ipſis *Palilibus*, quibus *vitae* annum iniuit XL. vt primus *Regni* cum *vitae* anno concurrerit eo, quem dixi, XL. Fieri poteſt, vt et in *aliis* quoque Regnis hanc eandem Regulam ſimiliter obſeruauerit, vt *annos* eorum *ſingulos* auſpicatus fuerit a *Palilibus*. Imo vix aliter ſupputare potuit, cum nullos haberet hoc ſeculo exploratos Regum Regnorumue *Natales*, vnde *ſingulorum annorum* calculi procederent, vt alibi[7] oſtendimus. *Annos* certe a *Vere* illum nouos inchoare, multa paſſim exempla habemus, quae Epocha erat rebus *militiae* gerendis

7 De *Cycl.* Diſſ. X. n. 25.

rendis aptissima. Sic itaque hi intelligendi erunt *Annales*, vt ab XI. Kal. *Maias* nouus procedat *annus*, qui dies erat *Aprilis veteris* XX. cum dies in *Aprili* XXIX. tantummodo numerarentur. Ita saltem hoc, quo versamur, Regno *Numae*. Ita a Nonis *Iuliis*, quibus fertur excessisse *Romulus*, ad *Numae* hoc *initium* in *Aprili* Interregnum fuerit annuo *nouem* fere *mensibus* auctius. Sic item *centum* Senatoribus obuenire potuit *Imperium*, quod *quinque dierum spatio finiebatur, ac per omnes in orbem ibat*, vt credidit saltem *Liuius* I. 17.

706. *Numae* VIII. Regni, XLVII. *Aetat.* ἔτος ὄγδοον αὐτῦ βασιλεύοντος, *peste* ingruente, sacrum *ancile* in sinum *Numae* delapsum, cuius in honorem et custodiam instituti *Salii*. Plutarch. *Num.*

671. *Numae* XLIII. Regni, LXXXII. *Aetat.* βιώσας μὲν ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη, βασιλεύσας δὲ τρία καὶ τεττεράκοντα. *Dionys.* II. p. 130. 131. De *Regni* annis idem alibi: ἔπειτα Νομᾶς Πομπίλιος αἱρεθεὶς ὑπὸ τῦ δήμυ τρία καὶ τεττεράκοντα ἔτη βασιλεῦσεν. L. I. p. 60. Nec aliter alii. Nostrum autem est ostendere, quam sibi consentiat *Dionys.* In forma, qua vitae annos repraesentat *Dionysius*, suffragatur *Dionysio Lucianus*, qui etiam ipso numero *rotundo* contentus *Numam* ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη vixisse refert. Similiter Plutarchus: ἐτελεύτησε δὲ χρόνον ὐ πολὺν τοῖς ὀγδοήκοντα προσβιώσας. Poterat autem *aetatem* accuratius designasse *Plutarchus*, si meminisset, iam antea Numam se, cum Regnum iniret, *quadragenarium* fuisse, vetere aliquo procul dubio Auctore praeeunte, tradidisse. Sic enim 82. annorum fuerit oportet *Numa*, cum decederet, quem annos in *Regno* 43. exegisse cognouerat ipse *Plutarchus*. Et *plenos* illos numeros esse necesse est, si a *Palilibus* calculus procedat ad *Palilia*, vt iam supra monuimus.

670. *Tulli Hostilii* annus I. ὁ δεύτερος ἐνιαυτὸς τῆς ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς Ὀλυμπιάδος, inquit *Dionysius* L. III. p. 131. 132. Incipit ab iisdem, in quibus annus *Numae* XLIII. desiit, *Palilibus*, quae hoc *Olympiadis* XXVII. anno 2. *exeunti* conueniebant, vt in nostris repraesentatur *Tabulis*.

667. *Tulli Hostilii* IV. *Horatiorum* et *Curiatiorum* certamen, quo *Romanis* obnoxii facti sunt *Albani*. Dictaturae *Metii Fufetii* a *Tullo Hostilio* acceptae annus I. *Albam Longam* iam ἐγγὺς ἐτῶν πεντακοσίων tenuerant *Albani*. Dionys. L. III. p. 140. Ὁμῶ πεντακόσια ἔτη τῦτο τὸ σχῆμα διαφυλάξαντες. Sic apud illum *Metius*, p. 157. erat enim annus *Albae Longae* 485. pro mente *Dionysii*, vt mox probabimus. Tum Roma *Albae Longae* colonia, ὐ πρὸ πολλῦ, sed τῇ τρίτῃ γενεᾷ πρὸ ταύτης, emissa, p. 140. 141. *Tertia* illa γενεὰ vtrobique numerus erat *Personarum* sibi inuicem in Principatu succedentium *ternarius*, apud *Romanos* nempe

Romuli

Romuli ipsius et *Numae* et *Tulli Hostilii*; apud *Albanos* vero *Numitoris*, *Cluilii* et *Metii Fufetii*. Apud *Albanos* erat ὀκτωκαιδεκάτη ἤδη γενεὰ p. 141. ea quoque *hominum* ab *Aenea* succedentium. Nam XV. ab *Aenea* numerabatur *Amulius*, quibus si *Numitorem*, *Cluilium*, ipsumque *Metium* addamus *Fufetium*; numerus ille γενεῶν satis accurate constabit. Frustra autem se torquent Viri eruditi, qui haec ad γενεῶν *Chronologiam* exigenda censent. Rudis erat illa omnis *Chronologia*, nec *Historicis* fulta monumentis, sed tantummodo *ratiociniis*, et proinde pro *vario* ratiocinantium *captu*, ipsa quoque *varia*. Proinde plane *importuna*, cum suppetunt *monumenta*. In *Dionysio* certe, qui γενεῶν frequentissime meminit, γενεῶν numeri iidem plane sunt cum numeris, quos dixi, *Personarum* sibi succedentium, etiam *fratrum*, etiam *nulla* sibi inuicem *necessitudine* iunctarum. Verba *Dionysii* ad I. precariam *Metii Fufetii* referenda Praefecturam haec sunt: καὶ τὸν ἄρχοντά γε αὐτῶν Φυφέτιον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καταστχὼν αὐτῆς. L. III. p. 152.

666. Verba *Dionysii*: ἐνιαύσιον διαλιπὼν χρόνον. L. III. p. 154. Hic annus est *Tulli Hostilii* V. *Longae Albae* 486. *Metii Fufetii* in precaria *Dictatura* II. *Medius* autem erat inter *Pacem* cum *Albanis* et rem gestam cum *Fidenatibus*, vt mox videbimus, totus *apparatui* insumtus. Hoc enim denotat vox διαλιπεῖν apud *Thucydidem*.

665. *Tulli Hostilii* VI. *Metii Fufetii* in precaria *Dictatura* III. Verba *Dionysii*: ἐπειδὴ τρίτον ἔτος ἐπὶ τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς διέμεινε Τύλλυ κελεύσαντος. L. III. p. 154. Postea in persona ipsius *Metii*: καίτοι τιμηθεὶς ὑπὸ τῦ βασιλέως αὐτῶν τῇ αὐτοκράτορι ἀρχῇ, ἣν τρίτον ἔτος ἤδη τῦτο ἔχω. p. 155. *Annum* vero coloniae *Albanae*, quo translati sunt in Vrbem *Romanam Albani*, non numero, vt antea, *rotundo*, sed accurate, his verbis designauit *Dionysius*: ἔτη διαμείναντα μετὰ τὸν οἰκισμὸν πεντακόσια τριῶν ἐπὶ τοῖς δέκα δέοντα. L. III. p. 165. Erat ergo coloniae *Albanae* annus 487. vt in nostris legitur *Tabulis*. Hoc vni debemus *Dionysio*, vnde et *annum Tulli Hostilii* elicuimus, quo contigerit clades *Albana*, pro Epocha saltem *Dionysii Catoniana*. Biennio *antiquior* erat annus *Tulli* VI. pro situ Epochae *Varronianae*. Laxe nimis de hoc numero loquuntur Veteres alii ad vnum, vt opinor, omnes.

664. *Tulli Hostilii* VII. Βασιλεὺς δὲ Τύλλος τὸν ἐπιόντα χειμῶνα διαλιπὼν, ἔαρος ἀρχομένυ στρατὸν ἐπὶ Φιδηναίυς πάλιν ἐξάγει. *Dionys.* L. III. p. 165. Inde colligimus, anni superioris *Aestate* excisam esse *Albam Longam*. Hic autem annus a *Vere* incipit, pro supra datis rationibus, quibus annorum singulorum *initia* arcessuntur a *Palilibus*.

652. *Tulli Hoſtilii* XIX. Belli in *Sabinos* annus I. Ad verba *Dionyſii:* Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν πόλεμον ἕτερος ἀνέστη Ῥωμαίοις ἐκ τῆ Σαβίνε ἔθνος. L. III. p. 166. Proelium *vnicum* victoria *ambigua*. Tum vtrique in fines ſuos rediere. Ante *Aeſtatem*, vt videtur, *elapſam*. Situs huius anni e duobus *ſequentibus* petendus eſt.

651. *Tulli Hoſtilii* XX. Belli in *Sabinos* annus II. Ad verba *Dionyſii:* καὶ διαλιπόντες τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον πάλιν ἐξήεσαν ἐπ' ἀλλήλων, μείζονας παρασκευασάμενοι δυνάμεις. L. III. p. 166. Hinc patet, ſuperioris anni *proelium* anni *initio* contigiſſe, vt pars anni *maxima* a *Bello* vacarit. Alium enim annum intelligi non patitur vox ἐκεῖνον. *Iterata* autem Expeditio noui *anni* fuerit oportet, diuerſique a *priori*. Sed et ipſius tantummodo nuper *ineuntis*.

650. *Tulli Hoſtilii* XXI. Belli in *Sabinos* annus III. poſt *Pacem* priori anno initam. *Sabinis* animus audendi acceſſit a *Latinis*, quos ſibi Belli *ſocios* ſperabant. Cauſa Belli cum *Latinis* erat, quod ſibi iunctis *Albanis*, iam ſibi Imperium in vrbes *Latinorum* XXX, quae *Longam Albam* Metropolim agnouerant, vendicarit *Hoſtilius*. Quod anno factum XV. ab excidio *Longae Albae* teſtatur *Dionyſius:* ἐτῶν διαγενομένων πεντεκαίδεκα μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τῆς Ἄλβας. L. III. p. 168. Hic annus in *hunc*, quem dixi, annum *Hoſtilii* conuenit pro noſtris *Tabulis*. Sed *inducias* cum *Latinis* hoc anno factas docet *Dionyſius*. Ita factum, vt domandae *Sabinorum* perfidiae vacarit *Hoſtilius*.

649. *Tulli Hoſtilii* XXII. Belli cum *Latinis* I.

648. *Tulli Hoſtilii* XXIII. Belli cum *Latinis* II.

647. *Tulli Hoſtilii* XXIV. Belli cum *Latinis* III.

646. *Tulli Hoſtilii* XXV. Belli cum *Latinis* IV.

645. *Tulli Hoſtilii* XXVI. Belli cum *Latinis* V. πρῶβη δὲ ἄχρι πενταετοῦς χρόνου. *Dionyſ.* L. III. p. 168. πόλεμος ὁ ἔμβριος ἐν ὀλίγῳ καθαιρεθῆναι χρόνῳ. p. 167. Tum *longinquo morbo implicitus*, *Tunc fracti ſimul cum corpore ſpiritus illi feroces*. Liv. I. 31. Inde *poſtremorum* tot annorum Pax. *Tullus Hoſtilius* κάμνων ἐπὶ πολλοὺς χρόνους. *Dionyſ.* L. III. p. 170.

639. *Tulli Hoſtilii* XXXII. qui et *vltimus*. Τύλλος δὲ Ὁσίλιλιος μετὰ Νομᾶν, δύο καὶ τριάκοντα. *Dionyſ.* L. I. p. 60. ἔτη δὲ κατασχὼν τὴν ἀρχὴν δύο καὶ τριάκοντα τελευτᾷ τὸν βίον. L. III. p. 169.

638. *Anci Marcii* annus I. ἐνιαυτῷ δευτέρῳ τῆς τριακοστῆς καὶ πέμπτης Ὀλυμπιάδος. *Dionyſ.* L. III. p. 170. Ab illis nempe *Palilibus*, quae in annum *Olymp.* XXXV. 2. incidebant *deſinentem*. Hoc anno εὐθὺς ἅμα τῷ παρελθεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν. *Dionyſ.* L. III. p. 171. *Pacem* cogitanti *Bellum* ortum cum *Latinis*, quo *Politorium* expugnat *Ancus Marcius*.

637. *Anci Marcii* ann. II. τῷ ἑξῆς ἐνιαυτῷ. *Dionyſ.* L. III. p. 171. *Politorium* vrbem expugnat τὸ δεύτερον. p. 171. diruitque.

636. *Anci Marcii* ann. III. τῷ ἑξῆς ἔτει. *Dionyſ.* L. III. p. 171. *Latini Medulliam* expugnant, coloniam *Romanam*. Hanc vrbem τριετῆ χρόνον ὑπὸ τοῖς Λατίνοις γενομένην τῷ τετάρτῳ κομίζεται πάλιν ἐνιαυτῷ πολλαῖς καὶ μεγάλαις παρασησάμενος μάχαις. *Dionyſ.* L. III. p. 172. Hic ergo I. annus eſt *Medulliae* penes *Latinos*. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον *Marcius Tellenem*, *Latinorum* vrbem, expugnat. *Dionyſ.* ib. Proinde *hoc* anno.

635. *Anci Marcii* annus IV. *Medulliae* a *Latinis* expugnatae II.

634. *Anci Marcii* ann. V. *Medulliae* a *Latinis* expugnatae III. Hoc anno, fortaſſe, *captae* ab *Anco Marcio Fidenae*, translatis *Romam* incolis *Fidenarum*.

633. *Anci Marcii* ann. VI. *Medulliae* a *Latinis* poſſeſſae IV. quo *iterum* a *Romanis Medullia* expugnata eſt, vt ſupra. *Colonia Fidenas* miſſa a *Latinis* hoc, vt videtur, anno, vel *ſuperiori*.

632. *Anci Marcii* ann. VII. quo iterum τὸ δεύτερον *Fidenas* in Populi *Romani* poteſtatem redegit, τρίτῳ πρότερον ἐνιαυτῷ λαβὼν καθ' ὁμολογίας. *Dionyſ.* L. III. p. 172. μετ' ὀ πολύ, quam *Medulliam* recepiſſet. *Dionyſ.* ib.

631. *Anci Marcii* ann. VIII. Tarquinii Priſci *Aetat.* XXVI. μετὰ τοῦτο, poſt receptas nempe *Fidenas*. *Dionyſ.* ib. p. 172. duo cum *Latinis* proelia ingentia, quorum priori *pares*, poſteriori *victores* diſceſſere *Romani*. Hoc tandem anno *Marcii* VIII. *Romam* veniſſe dicitur *Tarquinius Priſcus*, pro ſententia *Dionyſii*, Auctore *Licinio Macro*. Sic enim *Dionyſius* L. IV. p. 203. de aduentu *Tarquinii Priſci:* Παραγίνεται δ' εἰς Ῥώμην, Ἄγκε Μαρκίε βασιλεύοντος, ὡς μὲν Γέλλιος ἱστορεῖ, κατὰ τὸν πρῶτον ἐνιαυτὸν τῆς βασιλείας· ὡς δὲ Λικίνιος γράφει, κατὰ τὸν ὄγδοον. Sed *Licinii Macri* ſententiam potius amplectitur, vt anno *ſequenti* oſtendemus. Tum annum egit, pro ſententia *Dionyſii*, XXV. ſic ergo poſtea: Εἰ δὴ παρεγένετο μὲν εἰς Ῥώμην οὐ πλείω τῶν πέντε καὶ εἴκοσι γεγονὼς ἐτῶν, Ἄγκῳ δὲ βασιλεῖ κατὰ τὸν ὄγδοον τῆς ἀρχῆς ἐνιαυτὸν φίλος γενόμενος: p. 203.

630. *Anci Marcii* IX. Tarquinii Priſci *Aetat.* XXVII. ad verba *Dionyſii:* Μετὰ δὲ ταύτας τὰς μάχας ἀγὼν ἐκ παρατάξεως ἐδόθη αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους συνέχης, καταδρομαὶ δὲ τῆς ὁμόρου χώρας ὑπ' ἀμφοτέρων ἐγίνοντο συνεχεῖς, καὶ συμπλοκαὶ τῶν περιπόλων τῆς γῆς ἱππέων τε καὶ ψιλῶν, ἐν αἷς ἐπεκράτησαν ὡς τὰ πολλὰ Ῥωμαῖοι, δύναμιν ὑπαίθρον ἔχοντες ἐν τοῖς ἐπικαίροις φρυρίοις ἐπικαθημένην, ἧς ὁ Τυρρηνὸς Ταρκύνιος ἡγεῖτο. L. III. p. 172. Haec prima mentio eſt *Tarquinii Priſci* in rebus a *Marcio* militia geſtis. Conferantur cum his eiusdem *Dionyſii* verba L. IV. p. 203. de eodem *Tarquinio Priſco:* κατὰ τὸν ἔννατον ἐνιαυτὸν τῆς Ἄγκε δυναστείας ἱππέων ἡγούμενος ἐπὶ τὸν πρὸς Λατίνους πόλεμον ὑπὸ τῷ βασιλέως πέμπτῳ, ὡς ἀμφότεροι λέγουσιν οἱ συγ-

οἱ συγγραφεῖς. Hic sane manifestum est, qui de *anno* dissentiebant, quo venerit ad *Ancum Marcium Tarquinius Priscus*, in eo tamen inuicem *consentire*, IX. fuisse *Anci Marcii* annum, quo praefidiis *equestribus* praefectus est *Tarquinius Priscus*, quod *hoc* demum *anno* factum docet hoc in loco *Dionysius*, quo ratio *Belli* vniuersa mutata est a *iustis* vtrarumque partium *aciebus* ad *velitationes* inter *finium* praefidiarios. Itaque in hoc anno suffragantur inuicem tam *Licinius Macer*, quam *Gellius*. Et ex *huius anni* situ verisimilis etiam redditur dispositio nostra in *annis* etiam *praecedentibus*.

629. *Anci Marcii* X. Tarquinii Prisci *Aetat.* XXVIII. ad verba *Dionysii*: Ἀπέσησαν δὲ καὶ Φιδηναῖοι Ῥωμαίων κατὰ τὰς αὐτὰς χρόνες. Non certe *ante* hunc annum, vt *vno* saltem *anno*, pro *noui* Belli cum *Latinis* modo, praefidiis *limitaribus* praeesset *Tarquinius Priscus*, qui hoc *nouo* Bello *Anco Marcio* aderat rem gerenti in *Fidenates*. Antea tamen, quam Bello *Latino finis* imponeretur, vt e *sequentibus* constabit. Captis enim *Fidenis* victisque *Sabinis*, *induciarum* necessitatem illam fuisse tradit *Dionysius*, vt *Latinis* vacarent: ἔτι γὰρ ὁ πρὸς Λατίνων πόλεις ἀνεσηκὼς τοῖς Ῥωμαίοις πόλεμος ἀναγκαίας ἐποίει τὰς πρὸς τὰς ἄλλας ἐχθρὰς ἀνοχάς τε καὶ διαλύσεις. Vox ἔτι iam *antea* coeptum fuisse innuit *nouum* illum Belli cum *Latinis* gerendi *modum* per praefidiorum *limitaneorum* velitationes. Sic ergo intelligendae voces κατὰ τὰς αὐτὰς χρόνες, vt *tempus* quidem Belli *Latini* designent, non autem temporis, quo Bellum *illud* exarserit, *initium*.

628. *Anci Marcii* XI. Tarquinii Prisci *Aetat.* XXIX. post Bellum cum *Fidenatibus* et *Sabinis* I.

627. *Anci Marcii* XII. Tarquinii Prisci *Aetat.* XXX. post Bellum cum *Fidenatibus* et *Sabinis* II.

626. *Anci Marcii* XIII. Tarquinii Prisci *Aetat.* XXXI. post Bellum cum *Fidenatibus* et *Sabinis* III. Hoc anno occasio data *noui* cum *Veientibus* Belli, quod anno *sequenti* erupit. Verba *Dionysii*: Ἐκεῖνοι δ' ἤρξαντο ἐνιαυτῷ πρότερον εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐμβαλόντες, καὶ πολλὰς ἁρπαγὰς χρημάτων, πολὺν δὲ ὄλεθρον ἀνθρώπων ποιήσαντες. L. III. p. 173.

625. *Anci Marcii* XIV. Tarquinii Prisci *Aetat.* XXXII. Novum erupit cum *Veientibus* Bellum (cuius tamen *occasio* anno iam *superiori* data fuerat) τετάρτῳ δὲ μάλιστα μετὰ τόνδε τὸν πόλεμον ἐνιαυτῷ. *Dionys.* L. III. p. 181. Bellum intelligit, non cum *Latinis*, sed cum *Fidenatibus* et *Sabinis*, quo fuerit *quadriennio* recentius Bellum cum *Veientibus*. Victi hoc anno *Veientes*, et ad *inducias* adacti.

624. *Anci Marcii* XV. Tarquinii Prisci *Aetat.* XXXIII. *induciarum* cum *Veientibus* annus I.

623. *Anci*

623. *Anci Marcii* XVI. Tarquinii Prisci *Aetat.* XXXIV. *induciarum* cum *Veientibus* annus II. Δευτέρῳ δ' ὕστερον ἔτει πάλιν τῶν Οὐϊεντανῶν καταλυσάντων ἃς ἐποιήσαντο πρὸς αὐτὸν ἀνοχάς, *Dionys.* L. III. p. 174. repetunt *Veientes* ciuitates, quas *Romulo* per pacta concesserant. Inde *nouum* Bellum, quo victi iterum *Veientes*, et fortitudinis praemium reportauit *Tarquinius Priscus*, tum *Patricius* factus, deinde *Senator*.

Post annum hunc res gessit *Ancus* primum in *Volscos*, tum denique in *Sabinos*. Sed *annis* admodum *incertis*.

615. *Anci Marcii* XXIV. qui et *vltimus*. Tarquinii Prisci *Aetat.* XLII. Ὁ δ' ἐπὶ τούτῳ βασιλεύσας Ἄγκος Μάρκιος, τέτταρα πρὸς τοῖς εἴκοσι. *Dionys.* L. I. p. 60. ἐπὶ τέτταρα πρὸς τοῖς εἴκοσιν ἔτη τὴν βασιλείαν κατασχὼν ἀποθνήσκει. L. III. p. 176.

614. *Tarquinii Prisci* annus I. Regni, XLIII. *Aetatis*. ἐνιαυτῷ, δευτέρῳ μάλιστα τῆς μιᾶς καὶ τετταρακοστῆς Ὀλυμπιάδος. *Dionys.* L. III. p. 176. Nec sane id incommode, pro *aetate Tarquinii Prisci*, quam tribuit illi *Dionysius*, cum *Romam* veniret. Annum agebat VIII. *Anci Marcii* anno, pro coniectura *Dionysii*, XXV. Lib. IV. p. 203. Quae certe *coniectura* longe a vero aberrare non potuit. Sic enim egerit, cum *moreretur*, LXXX. Lib. IV. p. 203. Nec multo minor esse potuit, vt *par* esset rebus, quas sub *Anco Marcio* maximas gessit, gerendis, ab anno *Marcii* saltem IX. Sed vero ab anni VIII. *initio*, vel VII. fortasse *fine*, procedit ille calculus. Nec enim potuit aliter *Dionysius* annos *Tarquinii Prisci* sub *Anco Marcio* XVII. numerare. Proinde in *Olymp.* XXXVII. 1. *exeuntem* inciderit *Tarquinii Prisci natalis*. Itaque vt tum ageret annum *aetatis* XXV. *natus* fuerit oportet *Olymp.* XXX. 4. similiter *desinente*. Nec multo *citius* nasci potuit. Nam *Cypseli* motu, tum *nuper*, pulsis *Corinthio Bacchiadis*, tyrannidem adepti, e *Graecia* in *Italiam* migrasse *Tarquinii* patrem *Demaratum Corinthium*, testantur omnes. Nempe propter *seditiones* ea occasione *Corinthi* ortas, quae ipso tyrannidis *initio* contigerunt. Sed vero *initium Cypseli* ex *initio* filii successorisque *Periandri* colligendum est. *Periandri finem* anno ante *Croesi* finem XLI. assignat *Sosicrates* apud *Laërtium*. Sic tamen locus hodie concipitur, quasi *vno ante Olymp.* XLIX. *anno*, et proinde anno *Ol.* XLVIII. 4. finem *Periandri* statuisset *Sosicrates*. Caeterum *Periandro* annos XL, et *Olympiades* proinde *decem*, concedit Auctor omnium fide dignissimus, [8] *Aristoteles*. Ita coeperit *Olymp.* XXXVIII. 4. *Periander*, et *mortuus* fuerit eodem *Periandri* pater, *Cypselus*. Porro *Cypselo* annos XXX. (qui *Olympiades septem* sunt, et *anni* praeterea *duo*) tribuit

[8] *Arist.* Polit. IV.

buit idem *Aristoteles*. Ita *Olymp.* XXXI. 2. inierit *Cypselus Corinthi*, cum annum *aetatis* saltem 2. ageret *Tarquinius Priscus*, quod omnium *consensu* constat esse falsissimum. Nam et natum *Tarquiniis Lucumonem*, qui postea *Tarquinius Priscus* appellabatur, hac ipsa de *causa*, quod inde fuerit oriundus; et *matre* editum, quae *ciuis* fuerit *Tarquiniensis*, omnes consentiunt. Proinde antea *Demaratus* in *Italiam* venerit, quam vel *matrem* filii Lucumonis *vxorem* duxerit. Sic *vno* saltem ante *Tarquinii* natalem *anno* patrem *Demaratum Tarquinios* venisse necesse erit. Nec sufficiet, vt annos *Cypselo* XXVIII. tantummodo concedamus, quod facit *Eusebius*. Longe *melius* haec inuicem conciliabimus, si *captas* cum *Croeso Sardes Olymp.* LVIII. 1. statuamus cum optimis Auctoribus. Sic annus XLI. retro supputatus in annum desinet *Olymp.* XLVII. 4. et *Periander Olymp.* XXXVII. 4. inierit. Ipse vero *Cypselus Olymp.* XXX. 2. *duobus*, ante *Tarquinii* natalem, *annis*. Ita quidem, pro rationibus *Dionysii Catonianis*. Verae autem *Varronis* rationes VIII. *Anci Marcii*, et proinde *Tarquinii Prisci* natalem, *biennio* facient antiquiores. Et ipso illo anno natalem *Tarquinii Prisci* statuent, quo *Corinthi* tyrannidem adeptus est *Cypselus*. Sed vel ita quoque fati commode procedet calculus, si VIII. *Anci Marcii* desinente annum XXV. impleuerit *Tarquinius*, quod certe maluisse *Dionysii* videntur *Auctores*, qui *aduentum Tarquinii* ad annum *Marcii* referunt VIII. vt male propterea annos illius sub *Marcio* numerarit XVII. cum XVI. tantummodo fuerint reuera numerandi. Et certe *Cypseli* initium ad *Olymp.* XXX. 1. retulit *Eusebius*. Ita hi calculi in arctum contrahuntur, vt vel exinde colligamus errorem insignem nullum subesse potuisse. Annus erat *post centesimum fere annum, quam Romulus Deo prognatus, Deus ipse retinuerit Regnum.* Liv. I. 40. Mors *Romuli* anno V. C. 37. Successio *Tarquinii* ann. V. C. 138. Itaque *fere*. Eaedem enim sunt *Liuii*, quae et *Dionysii*, rationes. Nempe *Catonianae*.

Hoc etiam eodem anno *Regni* I. victos *Apiolanos* in Populi *Romani* potestatem redegit. Id innuunt verba: ἐπειδὴ δὲ παρέλαβε τὴν ἀρχήν. L. III. p. 178. Innuit et *ratio* defectionis, quod *Anci Marcii* obitu solutos se a foederis cum *Marcio* initi conditionibus arbitrarentur. Mox itaque audito *Marcii* decessu latrociniis et incursionibus *Romanos* fines infestarunt. Mox *Latinarum* auxiliis accitis, Belli aleam cum *Tarquinio* experiuntur. Bis victi *obsidione* clauduntur. Expugnati partim *interfecti*, partim in *seruitutem* abducti, excisis patriae non *moenibus* duntaxat, verum etiam *aedificiis*. Denique de *Romano* Rege subiungit *Dionysius*: ἀπῆγε τὴν δύναμιν ἐπ' οἴκου. Vnius anni haec sunt gesta perpetua, nec alterius, quam quem I. habuit *Tarquinius* in *Regno*. Idque adhuc manifestius constabit e rebus anni sequentis, in quibus *secundi* anni notam obseruabimus. Erant autem, qui hoc I. *Tarquinii Prisci* anno etiam *Ocriculum* expugnatum arbitrabantur. Fauent verba *Liuii*, qui *Seruii Tullii* aetatem, qui *Ocriculo* expugnato *natus* est, ab hoc I. *Tarquinii* anno arcessere videtur. *Duodequadragesimo* (inquit) *anno, ex quo regnare coeperat Tarquinius, non apud Regem modo, sed apud Patres Plebemque, longe maximo honore Seruius Tullius erat.* L. I. c. 40. Nescio, annon *Lucianus*, in *Macrobiis*, qui *octogenario* superiorem facit eundem *Tullium*. *Dionysius* autem ab anno *Tarquinii* VIII. vt mox videbimus. Non certe *primo*, vt mox etiam constabit. Et tamen, si vel *vno anno* maiorem octogenario *Seruium* fecerit *Lucianus*, primum hunc *Tarquinii Prisci* annum pro *Seruii natalitio* habuerit oportet.

613. *Tarquinii Prisci* annus II. ad verba *Dionysii*: Μετὰ τοῦθ' ἑτέραν στρατιὰν ἀπῆγεν ἐπὶ τὴν Κορυσομεριτῶν. L. III. p. 179. Alterius *anni* a priori nota est ἑτέρα στρατιά. Militum scilicet de *nouo* conscriptorum e *matricula* Ciuitatis, et *nouae* adeo *Expeditionis*, nouique *Veris*, e nouis arcessendi *Patribus*. Huius *anni* ambitu, non *Crustumerinos* tantummodo et *Nomentanos* et *Collatinos*, sed etiam *Corniculanos* expugnauit *Tarquinius*. Vnius *Expeditionis* has omnes fuisse victorias exinde colligimus, quod hucusque *tarda Latinorum* auxilia pro causa habeat *Dionysius*, cur *Tarquinius* eousque fuerit progressus, vix adeo futura *tarda*, si plusquam *vnius anni* opera tot potitus fuisset vrbibus. Sed nec spatium aliquod *interpositum* legimus, nec *receptum Tarquinii*, quo tot prosperos successus interpolarit. Nedum in *hiberna*. Sed vero hunc *secundum Tarquinii* annum numerabant, ni fallor, qui *Seruium Tullium* octogenario *maiorem* arbitrabantur. Is enim numerus est *annorum*, si ab hoc anno ante *Christum* 613. procedat calculus ad annum *Seruii Tullii* vltimum, qui fuit ante *Christum* 533. pro rationibus *Catonianis*. Nam *ante* hunc *annum* ne quidem nasci *Seruius* potuit, quo captum est *Corniculum*, qui *matre* editus est *Corniculana*, et quidem iure Belli *ancilla*, quae *libertatem* cum *vrbe* patria amiserit. Hanc *Seruii* aetatem fuisse scribit *Lucianus* in *Macrobiis*, veteri aliquo, qui *Luciano* praeiuerit, procul dubio Auctore. Sed *series* ipsa rerum gestarum *anno* hoc, in quo versamur, *exeunte Corniculum* expugnatum esse docet. Vel inde intelligimus, hoc anno nasci ne quidem potuisse *Seruium Tullium*, qui non *natus* modo, verum etiam *genitus* est, capite matris per captiuitatem deminuto. Proinde *ratiociniis* potius, quam disertis *testimoniis*, illam *Seruii Tullii* aetatem collectam fuisse verisimillimum est. Hoc nempe potissimum, vt videtur, *ratiocinio*, quod hoc demum *Tarquinii Prisci*

buit idem *Aristoteles*. Ita *Olymp.* XXXI. 2. inierit *Cypselus Corinthi*, cum annum *aetatis* saltem 2. ageret *Tarquinius Priscus*, quod omnium *consensu* constat esse falsissimum. Nam et natum *Tarquiniis Lucumonem*, qui postea *Tarquinius Priscus* appellabatur, hac ipsa de *causa*, quod inde fuerit oriundus; et *matre* editum, quae *ciuis* fuerit *Tarquiniensis*, omnes consentiunt. Proinde antea *Demaratus* in *Italiam* venerit, quam vel *matrem* filii Lucumonis *vxorem* duxerit. Sic *vno* saltem ante *Tarquinii* natalem *anno* patrem *Demaratum Tarquinios* venisse necesse erit. Nec sufficiet, vt annos *Cypselo* XXVIII. tantummodo concedamus, quod facit *Eusebius*. Longe *melius* haec inuicem conciliabimus, si *captas* cum *Croeso Sardes Olymp.* LVIII. 1. statuamus cum optimis Auctoribus. Sic annus XLI. retro supputatus in annum desinet *Olymp.* XLVII. 4. et *Periander Olymp.* XXXVII. 4. inierit. Ipse vero *Cypselus Olymp.* XXX. 2. *duobus*, ante *Tarquinii* natalem, *annis*. Ita quidem, pro rationibus *Dionysii Catonianis*. Verae autem *Varronis* rationes VIII. *Anci Marcii*, et proinde *Tarquinii Prisci* natalem, *biennio* facient antiquiores. Et ipso illo anno natalem *Tarquinii Prisci* statuent, quo *Corinthi* tyrannidem adeptus est *Cypselus*. Sed vel ita quoque satis commode procedet calculus, si VIII. *Anci Marcii* desinente anno XXV. impleuerit *Tarquinius*, quod certe maluisse *Dionysii* videntur *Auctores*, qui *aduentum Tarquinii* ad annum *Marcii* referunt VIII. vt male propterea annos illius sub *Marcio* numerarit XVII. cum XVI. tantummodo fuerint reuera numerandi. Et certe *Cypseli* initium ad *Olymp.* XXX. 1. retulit *Eusebius*. Ita hi calculi in arctum contrahuntur, vt vel exinde colligamus, errorem insignem nullum subesse potuisse. Annus erat *post centesimum fere annum, quam Romulus Deo prognatus, Deus ipse, tenuerit Regnum.* Liv. I. 40. Mors *Romuli* anno V. C. 37. Successio *Tarquinii* ann. V. C. 138. Itaque *fere*. Eaedem enim sunt *Liuii*, quae et *Dionysii*, rationes. Nempe *Catonianae*.

Hoc etiam eodem anno *Regni* I. victos *Apiolanos* in Populi *Romani* potestatem redegit. Id innuunt verba: ἐπειδὴ δὲ παρέλαβε τὴν ἀρχήν. L. III. p. 178. Innuit et *ratio* defectionis, quod *Anci Marcii* obitu solutos se a foederis cum *Marcio* initi conditionibus arbitrarentur. Mox itaque audito *Marcii* decessu latrociniis et incursionibus *Romanos* fines infestarunt. Mox *Latinorum* auxiliis accitis, Belli aleam cum *Tarquinio* experiuntur. Bis victi *obsidione* clauduntur. Expugnati partim *interfecti*, partim in *seruitutem* abducti, excisis patriae non *moenibus* duntaxat, verum etiam *aedificiis*. Denique de *Romano* Rege subiungit *Dionysius*: ἀπῆγε τὴν δύναμιν ἐπ' οἴκου. Vnius anni haec sunt gesta perpetua, nec alterius, quam quem I. habuit *Tarquinius*

quinius in *Regno*. Idque adhuc manifestius constabit e rebus anni sequentis, in quibus *secundi* anni notam obseruabimus. Erant autem, qui hoc I. *Tarquinii Prisci* anno etiam *Ocriculum* expugnatum arbitrabantur. Fauent verba *Liuii*, qui *Seruii Tullii* aetatem, qui *Ocriculo* expugnato *natus* est, ab hoc I. *Tarquinii* anno arcessere videtur. *Duodequadragesimo* (inquit) *anno, ex quo regnare coeperat Tarquinius, non apud Regem modo, sed apud Patres Plebemque, longe maximo honore Seruius Tullius erat.* L. I. c. 40. Nescio, annon *Lucianus*, in *Macrobiis*, qui *octogenario* superiorem facit eundem *Tullium*. *Dionysius* autem ab anno *Tarquinii* VIII. vt mox videbimus. Non certe *primo*, vt mox etiam constabit. Et tamen, si vel *vno anno* maiorem octogenario *Seruium* fecerit *Lucianus*, primum hunc *Tarquinii Prisci* annum pro *Seruii natalitio* habuerit oportet.

613. *Tarquinii Prisci* annus II. ad verba *Dionysii*: Μετὰ τοῦθ' ἑτέραν στρατιὰν ἀπῆγεν ἐπὶ τὴν Κρυστομερινῶν. L. III. p. 179. Alterius *anni* a priori nota est ἑτέρα στρατιά. Militum scilicet de *nouo* conscriptorum e *matricula* Ciuitatis, et *nouae* adeo *Expeditionis*, nouique *Veris*, e nouis arcessendi *Palilibus*. Huius *anni* ambitu, non *Crustumerinos* tantummodo et *Nomentanos* et *Collatinos*, sed etiam *Corniculanos* expugnauit *Tarquinius*. Vnius *Expeditionis* has omnes fuisse victorias exinde colligimus, quod hucusque *tarda Latinorum* auxilia pro causa habeat *Dionysius*, cur *Tarquinius* eousque fuerit progressus, vix adeo futura *tarda*, si plusquam *vnius anni* opera tot potitus fuisset vrbibus. Sed nec spatium aliquod *interpositum* legimus, nec *recessum Tarquinii*, quo tot prosperos successus interpolarit. Nedum in *hiberna*. Sed vero hunc *secundum Tarquinii* annum numerabant, ni fallor, qui *Seruium Tullium* octogenario *maiorem* arbitrabantur. Is enim numerus est *annorum*, si ab hoc anno ante *Christum* 613. procedat calculus ad annum *Seruii Tullii* vltimum, qui fuit ante *Christum* 533. pro rationibus *Catonianis*. Nam *ante* hunc *annum* ne quidem nasci *Seruius* potuit, quo captum est *Corniculum*, qui *matre* editus est *Corniculana*, et quidem iure Belli *ancilla*, quae *libertatem* cum *vrbe* patria amiserit. Hanc *Seruii* aetatem fuisse scribit *Lucianus* in *Macrobiis*, veteri aliquo, qui *Luciano* praeiuerit, procul dubio Auctore. Sed *series* ipsa rerum gestarum *anno* hoc, in quo versamur, *exeunte Corniculum* expugnatum esse docet. Vel inde intelligimus, hoc anno nasci ne quidem potuisse *Seruium Tullium*, qui non *natus* modo, verum etiam *genitus* est, capite matris per captiuitatem deminuto. Proinde *ratiociniis* potius, quam disertis *testimoniis*, illam *Seruii Tullii* aetatem collectam fuisse verisimillimum est. Hoc nempe potissimum, vt videtur, *ratiocinio*, quod hoc demum *Tarquinii Prisci*

anno *Corniculum* in fidem Populi *Romani* veniſſe Hiſtoriae docuiſſent, vnde ad mortem *Seruii Tullii* is numerus conſtaret annorum *octogenarius*. Itaque, vt minus verum fuiſſet, quod *ratiocinia* docuerant, tantam illam fuiſſe *Seruii Tullii*, cum interficeretur, aetatem; non tamen id obſtabat, quo minus verum fuerit, quod aliunde, quam ex *Hiſtoricis* monumentis, diſcere vix potuerant, hoc ſaltem *Tarquinii Priſci* anno *ſecundo* Romanorum iugo ſubditum eſſe *Corniculum*. Sed qui e *matre* natus erat iam patriae excidio *haſtae* ſubdita, non tamen neceſſe erat, vt *mox* natus ex eadem fuerit, quum libertatem amiſiſſet, quo tamen *Liuium* magis propendere fateor, qui *viri* in excidio *Corniculano* occiſi *filium Tullium* arbitratur, et *prohibitam ſeruitio a Romana Regina Seruii Tullii* matrem *Ocriſiam*. Et viri *Corniculani filium* fuiſſe *Tullium*, qui *Tullii* etiam *nomen* a patre acceperit *Corniculano*, ſuſpicatur potius *Dionyſius*. Proinde a recepto *Corniculo* aetas *Seruii Tullii* arceſſenda eſt, etiam pro ſententia *Dionyſii*. Itaque de *anno* cladis *Corniculanae* varias fuiſſe veriſimile eſt Hiſtoricorum ſententias, quales fuiſſe iam vidimus de *anno* raptarum virginum *Sabinarum*. Nec enim *ſecundo Tarquinii* anno natum *Tullium*, aut proinde captum *Corniculum*, mox probabimus.

607. *Tarquinii Priſci* annus VIII. ad verba eadem *Dionyſii*, pro ſententia ipſius *Dionyſii*. Natus *Seruius Tullius* ex *Ocriſia*, ciue *Ocriculana*. *Natus* ἐκ τῆς Ὀκρισίας ἔτι δηλευούσης. *Dionyſ.* IV. p. 198. Inde *Seruii* nomen. ibid. Nonis *menſis* incerti. Vid. *Diſſ.* X. de Cycl. n. 25. Sed *anni* certe ad exitum *vergentis*. Hoc autem potius, quam *ſuperiori*, anno, pro mente *Dionyſii*. Ait enim, *Seruium Tullium Tarquinio Superbo* tribus duntaxat annis natu fuiſſe maiorem. Verba illa ſunt: ὅτε ἡλικίας ἀξιώματι παρὰ πολὺ διήλλατλεν, ἀλλὰ τρισὶ μόνον ἔτεσι θατέρᾳ πρεσβύτερος ἦν. L. IV. p. 204. Maiorem autem fratrum *Tarquiniorum*, *Superbum*, non minus XXVII. fuiſſe, cum *Priſcus* occideretur, ſi quidem *Priſcus* fuiſſet illius pater. Sic enim paulo antea: ὁ δὲ Λεύκιος ὁ πρεσβύτερος ὢ μείων ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἐτῶν. Ita annum, cum interficeretur *Tarquinius Priſcus*, XXX. duntaxat egerit *Seruius Tullius*. Anni illi ex annis XXXVIII. quibus in vniuerſum regnauit *Priſcus*, deducti, VIII. *Tarquinii Priſci* annum reliquum facient, quo *natus* fuerit *Seruius Tullius*, et quo proinde in *Tarquinii* poteſtatem venerit *Ocriculum*. Sic egerit *Seruius Tullius*, cum etiam ipſe a *Tarquinio Superbo* occideretur, annum *aetatis* LXXIV. quae aetas ipſa ſatis erat, vt *Tarquinio Superbo* percuſſore viribus fuerit inferior, cum tanto fuerit corporis vigore *Tarquinius*, vt aetatis annum attigerit XC. vt mox obſervabimus. Neque vero verba *Dionyſii*: Μετὰ τοῦθ' etc. annum neceſſario

neceſſario deſignant, qui captos *Apiolanos* proxime exceperit. Poſſunt autem etiam ad illum ſatis commode referri, qui, multis demum annis interpoſitis, exceperit.

606. *Tarquinii Priſci* annus IX. *Seruii Tullii* Aetatis I. ad verba *Dionyſii*: Ἐφ' οἷς οἱ Λατῖνοι χαλεπῶς φέροντες ἐψηφίσαντο κοινῇ στρατιὰν ἐπὶ Ῥωμαίους ἐξαγαγεῖν. L. III. p. 180. *Noui anni* notam exiſtimo, quo iam *Latini* nominis *communi* decreto Bellum fuerit in *Romanos* denunciatum. Nec tamen a *geſtis* ſupra memoratis, quae *noui* Belli *cauſam* dederant, *longe* diſſiti. Nempe vt *proditis* ſuperioris anni *mora* tam *diutina* ciuitatibus rem gratam facerent, *aliiſque*, hoc etiam anno, ſi negligerentur, earundem exemplo, defecturis. Vrgebat enim victorias *Tarquinius*, nec patiebatur, vt impune ferrent tantam illam in ſociis iuuandis ſegnitiem. Agrum *Romanum* praedabantur *Latini*, quibus τὴν εὔζωνόν τε καὶ ἐν ἑτοίμῳ δύναμιν oppoſuit *Tarquinius*, qui antea coactum exercitum non habebat. Et cum illos non fuiſſet aſſecutus, in agrum etiam ipſe viciſſim *Latinorum* impetum fecit. Haec *veris ineuntis* geſta videntur, cum nec *foris* exercitus haberent, nec *iuſſi* adeſſent ex vtrauis parte *exercitus*.

605. *Tarquinii Priſci* ann. X. etc. *Seruii Tullii* Aetat. II. etc. Τοιαῦτα συνέβαινε πολλὰ παραλλάξ ἑκατέροις ἐπὶ τὰς ὁμόρους χώρας ἐκστρατευομένοις ἐλατ]ώματά τε καὶ πλεονεκτήματα. *Dionyſ.* L. III. p. 180. *Multorum* annorum has *velitationes* fuiſſe crediderim, *Latinis* periculum de re ſumma *detrectantibus*.

604. *Tarquinii Priſci* ann. XI. *Seruii Tullii* Aetat. III.
603. *Tarquinii Priſci* ann. XII. *Seruii Tullii* Aetat. IV.
602. *Tarquinii Priſci* ann. XIII. *Seruii Tullii* Aetat. V.
601. *Tarquinii Priſci* ann. XIV. *Seruii Tullii* Aetat. VI.
600. *Tarquinii Priſci* ann. XV. *Seruii Tullii* Aetat. VII.
599. *Tarquinii Priſci* ann. XVI. *Seruii Tullii* Aetat. VIII.
598. *Tarquinii Priſci* ann. XVII. *Seruii Tullii* Aetat. IX.
597. *Tarquinii Priſci* ann. XVIII. *Seruii Tullii* Aetat. X. Μία δὲ αὐτῶν ἐκ παρατάξεως ἐγένετο μάχη, Φιδήνης πόλεως πλησίον etc. *Dionyſ.* L. III. p. 180. Victoria hac *Romanorum* ad *Fidenas* dediderunt ſe *Romanis* vrbes *Fidenatium* primo, deinde *Camerinorum*, earumque exemplo ἄλλαι τινὲς πολίχναι μικραὶ, καὶ φρούρια ἐχυρά. ib.

596. *Tarquinii Priſci* ann. XIX. *Seruii Tullii* Aetat. XI. Ἐφ' οἷς παραχθέντες οἱ λοιποὶ Λατῖνοι in conuentu *Ferentino* delectus oppidatim in *Romanos* habendos eſſe decernunt, *Etruſcis* etiam et *Sabinis*, per legatos, in auxilium adſcitis. *Dionyſ.* L. III. p. 181. *Tarquinius* ipſe ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ apparatum facit. Tum impreſſionem faciunt in agrum *Romanum* iuncti cum *Etruſcis Latini*. *Sabini* ſeorſim κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, in agrum *Romanum* ſibi

conterminum, p. 181. Sequuntur velitationes, vtrisque proelium *decretorium* detrectantibus. Tandem χρόνῳ ὕστερον, proelio ingenti ex *aequo* discedunt, proelium tamen die postera recusantibus *Latinis*. Ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις nouis *Etruscorum* auxiliis freti *Latini* proelium de nouo redintegrant, vincunturque, captis etiam *castris*. Hac victoria cum *Latinis* debellatum est, *reliquis* iam eorum *ciuitatibus* vltro se dedentibus. Ὁ μὲν δὴ πρὸς Λατίνους Ῥωμαίοις πόλεμος εἰς τοῦτο τὸ τέλος κατέσκηψε· καὶ βασιλεὺς Ταρκύνιος τὸν ἐπινίκιον ἐκ τοῦ πολέμου τούτου κατήγαγε θρίαμβον. *Dionys.* L. III. p. 183.

595. *Tarquinii Prisci* XX. *Seruii Tullii* Aetat. XII. Belli cum *Sabinis* I. Τῷ δ' ἑξῆς ἔτει παραλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐπὶ Σαβίνους ἦγεν. *Dionys.* Lib. III. p. 183. Proelium initur, neutro inclinante victoria. Hunc annum superiori *continuum* fuisse verba ipsa satis manifeste docent. Post proelium vtrique ἀπήεσαν ἐπ' οἴκου. Γνώμῃ δ' ἀμφοτέρων ἦν ὁμοία, μείζονα δύναμιν ἑτέραν ἐπὶ τὴν ἀλλήλων χώραν ἐξάγειν ἔαρος ἀρχομένου. Hinc intelligimus, *noui* esse *anni*, quae sequuntur, et quidem, pro *more*, a *Vere*, et forte a *Palilibus*, inchoandi.

594. *Tarquinii Prisci* XXI. *Seruii Tullii* Aetat. XIII. Belli cum *Sabinis* II. Ἐπεὶ δὲ παρεσκεύασο αὐτοῖς, πρότερον μὲν ἦλθον, Τυβρηνῶν ἔχοντες δύναμιν ἱκανὴν πρὸς συμμαχίαν. *Dionys.* L. III. p. 183. Victi proelio ingenti *Sabini* impetrant a *Romanis* inducias *sexennes*, ab huius anni *fine* vtique numerandas. Σαβῖνοι μὲν οὖν ἐγωσιμάχησαν ἀπὸ τῆς τότε συμφορᾶς βιασθέντες, καὶ πρεσβευτὰς ἀποστείλαντες, ἀνοχὰς ἐποιήσαντο τῷ πολέμῳ σπονδὰς ἑξαετεῖς. *Dionys.* III. p. 184. Hoc anno *Fidenas* expugnant *Etrusci*, communi iam omnium vrbium *Etruscarum* concilio Bellum in *Romanos* administrantes. Belli cum *Etruscis* ann. I.

593. *Tarquinii Prisci* XXII. *Seruii Tullii* Aetat. XIV. *Induciarum* cum *Sabinis* I. Βασιλεὺς δὲ Ταρκύνιος εἰς τὴν ἑπιοῦσαν ἔτος Ῥωμαίους τε σύμπαντας καθοπλίσας, καὶ παρὰ τῶν συμμάχων ὅσους ἐδύνατο πλείστους παραλαβών, ἐξῆγεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔαρος ἀρχομένου, περὶ ἐκείνους συνεχθέντας ἐξ ἁπασῶν πόλεων ἐπ' αὐτῶν, ὡς πρότερον, ἐλθεῖν. *Dionys.* III. p. 185. Anni *noui* initium ab initio *Veris* censetur. Estque haec Expeditio *secunda* quidem *Etruscorum* in *Romanos*, qui *superiori* iam anno *Fidenas* occupauerant, accepti tum a *Tarquinio* in agro *Romano*. Prima vero expeditio est *Tarquinii Prisci* in agrum *Sabinum*. Eadem procul dubio, de qua loquitur alibi, vbi sermo est de *Seruio Tullio*. His nimirum verbis: Ἅπαις μὲν οὖν ἔτι τῇ πρώτῃ στρατιᾷ, ἣν ἐπὶ Τυβρηνοὺς ὁ Ταρκύνιος ἐστράτευσεν, ἐν τοῖς ὁπλίταις τεταγμένος, ὅτως ἔδοξεν ἀγωνίσασθαι καλῶς, ὥστε περιβόητος εὐθὺς γενέσθαι, καὶ τὰ ἀριστεῖα πρῶτος ἁπάντων λαβεῖν. *Dionys.* L. IV. p. 199. Aetas *Puerilis* vetustissima ad annum pertigit

tigit XVII. pro ipsius *Seruii Tullii* censu, vt nos docet *Gellius* Noct. Attic. X. 28. Similia habemus exempla in *Olympiorum* disciplina, quae *octodecennes* arcebat ab agonibus *Puerorum*. Et in *Lacedaemoniorum* εἴρεσιν. Apud iuniores *Pueritiae* limes erat in hoc ipso anno, quem tum agebat *Tullius*, aetatis XIV. Sed maior esse potuit pro recepto illius seculi *Pueritiae* modo, si tamen annum non *superasset* XVII. Sufficiet vel nota illa, vt calculum *Dionysii* de aetate *Seruii Tullii* propius ad veritatem accedere videamus, quam eorum, qui *Natalem* illius a *Tarquinii Prisci* initio repetendum existimabant. Est tamen certe, cur hunc ipsum annum *Seruii* tunc fuisse credamus XIV. Non video, quo commodius retulerimus verba *Macrobii*, de *filio*, vti censet, Tarquinii: *Tarquinius*, (inquit) *Demarati, exsulis Corinthii, filius, Priscus*, (*quem quidam Lucumonem vocitatum ferunt*) *Rex tertius ab Hostilio, quintus a Romulo, de Sabinis egit triumphum, quo Bello filium suum annos quatuordecim natum, quod hostem manu percusserat, et pro concione laudauit, et bulla aurea praetextaque donauit, insigniens puerum vltra annos fortem praemiis virilitatis et honoris.* Saturn. I. 6. Similia habet de eodem Auctor de *Viris illustribus* in *Tarquinio Prisco*. Hoc tamen discrimine, quod annos *Pueri* tantummodo *tredecim* agnoscat, quos *quatuordecim* numerauerat *Macrobius*. Vtrouis modo numeremus, ratio numerandi, in nostris hypothesibus, satis accurate constabit. Nam et *decimum tertium* absoluerat, et *decimum quartum* agebat hoc in proelio *Seruius*. Honorem praeterea illum *Puerilem*, qualiscunque demum fuerit, πρῶτος retulisse dicitur, *Dionysio* teste, *Seruius*, quem *nouo* exemplo reportasse volunt alium illum, quem arbitrantur, *Tarquinii Prisci filium*. Facilis autem erat error, vt *Sabinos* pro *Etruscis* reposuerit *Macrobius*, cum *Sabinis* primum deficientibus *socii* accesserint *Etrusci*. Nomen certe *Pueri* nullum habent Auctores, quo a *Seruio* possit internosci. Et *gener Tarquinii*, accepta in matrimonium *filia*, erat *Seruius*. Imo illum, consilio *Tanaquilis* rerum Diuinarum conscias, *liberum loco coeptum haberi, erudirique artibus, quibus ingenia ad magnae fortunae cultum excitantur*, docet *Liuius* I. 39. Sic Auctor de *Vir. Illustr.* in *Seruio Tullio*: *Coniugi suasit, vt ita eum, vt liberos suos, educaret.* Sic item apud nostrum *Dionysium* ipsa *Tanaquil*: τραφεὶς τε ὑφ' ἡμῶν καὶ παιδευθεὶς, καὶ πάντων μετεσχηκὼς ἀγαθῶν, ὅσων παρὰ μητρός τε καὶ πατρὸς υἱοὶ μεταλαμβάνουσι, καὶ θυγατρὶ συνοικῶν ἡμετέρᾳ. L. IV. p. 210. Sic de se *Tullius* οὐδὲν ἐνδεέστερον ἄγων τῶν αὐτῷ τέκνων. L. IV. p. 202. Postea: καὶ παρὰ τὸν τῷ βίῳ χρόνον ὡς ἐξ αὐτῷ γεγονότα τιμῶν καὶ φιλῶν. *Filiae maritum*, communi cum *filiis* educatione *Regia* imbutum, in quem tot *Parentalis* affectus atque indulgentiae con-

ſtabant officia; cum certe non erat, cur miraremur, ſi Hiſtorici pro *filio* haberent. Imo *filii* nomen in *Seruio* agnoſcit vxor *Tarquinii Tanaquil*. Sic enim illa apud *Dionyſium*: Ἐγὼ προελθοῦσα εἰς τὰμφανὲς ἐρῶ πρὸς τὸν ὄχλον, ὡς δὴ Ταρκυνίῳ μὲν ταῦτα ἐπισκήψαντος, ὅτι πάντων ἐπιδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ φύλακα τῶν ἰδίων καὶ τῶν κοινῶν, ἕως ἂν αὐτὸς ὑγιὴς ἐκ τῶν τραυμάτων γένηται, τὸν ἕτερον τῶν ἑαυτῆ υἱῶν, τὸν σὸν εἰποῦσα ὄνομα, ὦ Τύλλιε. L. IV. p. 210. Hinc autem mirifice confirmatur noſtra haec de *Seruio Tullio* Chronologia, quod in illum ipſum *Aetatis* annum conueniat prima haec *Tarquinii* in *Etruſcos* Expeditio, quae *Seruio Tullio* ἀριστεῖα ſingularis exempli pepererit, quo *Tarquinii* filium *bulla aurea* et *praetexta* donatum eſſe volunt Hiſtorici in praemium *fortitudinis* pluſquam *Puerilis*, τελευτῶντος ἤδη τῆ θέρους οἰκαδε ἀπῆει. *Dionyſ.* L. III. p. 185. Victi hoc anno ad *Fidenas Romani*, duce *Tarquinio Egerio*, Regis fratre. Vincunt vice verſa *Etruſcos* in agro *Veiente*, duce ipſo Rege, cum quo erat *Seruius Tullius*. Belli cum *Etruſcis* ann. II.

592. *Tarquinii Priſci* ann. XXIII. *Seruii Tullii* Aetat. XV. *Induciarum* cum *Sabinis* ann. II. Βασιλεὺς δὲ Ταρκύνιος τρισὶν εἰσβαλὰῖς χρησάμενος, καὶ τριετῆ χρόνον ἀποσερήσας τὰς Οὐϊεντανὰς τῶν ἐκ τῆς ἑφετέρας γῆς ἐπικαρπιῶν, ὡς ἔρημον ἐποίησε τὴν πλείσην. *Dionyſ.* III. p. 193. *Triennis* Hiſtoriae haec ſumma eſt. Eſtque hic annus I. praedationis in *Veientes*. Belli cum *Etruſcis* III.

591. *Tarquinii Priſci* ann. XXIV. *Seruii Tullii* Aetat. XVI. *Induciarum* cum *Sabinis* ann. III. Praedationis in *Veientes* II. Belli cum *Etruſcis* IV.

590. *Tarquinii Priſci* ann. XXV. *Seruii Tullii* Aetat. XVII. *Induciarum* cum *Sabinis* ann. IV. Praedationis in *Veientes* III. Belli cum *Etruſcis* V.

589. *Tarquinii Priſci* ann. XXVI. *Seruii Tullii* Aetat. XVIII. *Induciarum* cum *Sabinis* ann. V. Expeditio *Tarquinii* in *Caere*, ſiue *Agyllam*, et victoria. Anni initium verbis illis: Καὶ ὡς ἤδὲν αὐτὴν ἔτι βλάπλειν εἶχεν, ἐπὶ τὴν Καιρητανῶν πόλιν ἦγε τὴν δύναμιν etc. *Dionyſ.* L. III. p. 185. Finis ibi: Καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἀπάρτεως ἦν, ἄγοντες, ὅσας εἶοί τε ἦσαν, ὠφελείας ἀπῆεσαν ἐπ' οἶκ. p. 185. Καιρὸς ἀπάρσεως tempus eſt, quo ad *hiberna* ſeſe recipere oportebat. Proinde *finis* anni *militaris*, qualem deſcripſimus, a *Vere* ineuntis. Belli cum *Etruſcis* VI.

588. *Tarquinii Priſci* ann. XXVII. *Seruii Tullii* Aetat. XIX. *Induciarum* cum *Sabinis* VI. expletarum. *Fidenae* a *Tarquinio* receptae. Initium ibi: Ταρκύνιος δ' ἐπεὶ τὰ πρὸς Οὐϊεντανὰς ἐχώρησεν αὐτῶ κατὰ νῦν, ἐπὶ τὰς ἐν Φιδήνῃ πολεμίας ἐξάγει τὴν στρατιὰν etc. *Dionyſ.* L. III. p. 186. *Noua* illa copiarum ex *hibernis* eductio, vt iam ſuperiori anno obſeruatum eſt, noui *anni* nota eſt. Belli cum *Etruſcis* VII.

587. *Tar-*

587. *Tarquinii Priſci* ann. XXVIII. *Seruii Tullii* Aetat. XX. quo *victi* ſunt, et in fidem *Tarquinii* redacti *Etruſci* ingenti proelio ad *Eretum*, in agro *Sabino*. Spem fecerat *Etruſcis* fines *Romanorum* per *Sabinos* impetendi, quod *elapſae* tum fuiſſent *ſexennes* cum *Sabinis inducine*. Αἱ γὰρ ἐξαετεῖς αὐτοῖς περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς Ταρκύνιον ἀνοχαὶ διεληλύθεισαν ἤδη. *Dionyſ.* III. p. 186. Huc referenda verba eius alibi de *Seruio Tullio*: Ἔπειθ' ἑτέρας γενομένης ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἔθνει στρατιᾶς καὶ μάχης καρτερᾶς περὶ πόλιν Ἤρητον, ἀνδρειότατος ἁπάντων φανεὶς, τεφάνοις αὖθις ἀριστείοις ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐκοσμεῖτο. Ἔτη δὲ γεγονὼς εἴκοσι μάλιστα, τῆς συμμαχικῆς στρατηγὸς ἀπεδείχθη δυνάμεως, ἣν Λατῖνοι ἔπεμψαν, καὶ συγκατεκλήσατο βασιλεῖ Ταρκυνίῳ τὴν τῶν Τυβρηνῶν ἀρχήν. *Dionyſ.* L. IV. p. 199. Ex hoc iterum *nexu* anni *Seruii Tullii* XX. cum proelio ad *Eretum*, rurſus intelligimus, quam accurate reſpondeant noſtrae horum temporum rationes, pro mente *Dionyſii*. Hoc enim ipſo proelio, huius Belli vltimo, *Etruſcorum* Imperium adeptus eſt *Tarquinius*. Proximo enim anno cum nouas copias eduxiſſet in illos *Tarquinius*, Pacem petebant *Etruſci* atque impetrabant. Eſt ergo annus hic Belli *nouennis* cum *Etruſcis* VIII. Sic enim *Dionyſius*: Ὁ μὲν δὴ πρὸς Τυβρηνὸς συσὰς Ταρκυνίῳ πόλεμος ἔτη κατασχὼν ἐννέα, τοιαύτην ἔσχε συντέλειαν. L. III. p. 188. Sed annus proximus, quo, licet *proelium* nullum, *Expeditio* tamen erat in *Etruſcos*, quae illos ad deditionem adegit, *Belli* IX. habendus potius. I. enim anno cum *Sabinis* res geſta ſolis. Nec vlla *Etruſcorum* auxilia ante annum *Belli* II. Incipit annus hic illis *Dionyſii* verbis: τελευταία δ' ἡ Ῥωμαίων μάχη καὶ Τυβρηνῶν ἐγένετο πόλεως Ἤρέτου πλησίον, ἐν τῆ Σαβίνων γῆ. *Dionyſ.* III. p. 186. Quibus verbis illud ſaltem conſtat, *vltimum* huius *Belli* proelium illud haberi, quo depugnatum fuerat ad *Eretum*.

586. *Tarquinii Priſci* XXIX. *Seruii Tullii* Aetat. XXI. ad verba *Dionyſii*: ἑτέραν γὰρ στρατιὰν ἐξαγαγόντος ἐπ' αὐτὰς Ταρκυνίς, συναχθέντες εἰς μίαν ἀγορὰν, περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου διελέγεσθαι πρὸς αὐτὸν ἐψηφίσαντο. L. III. p. 186. Hic quoque noua στρατιὰ noui *anni* nota eſt. Vel inde intelligimus, *hyemem* in cauſa fuiſſe, cur decretoriam ſuperioris anni victoriam non fuerit proſecutus. Non eſſet alioqui, cur domum rediret, aut *ſpatium* hoſtibus concederet, nouis *animis* colligendis, aut nouis *copiis ſociisue* Belli adſciſcendis. Dedunt ergo ſe *Etruſci*, mittuntque *Tarquinio*, quae rogauerat, *Imperii* ſui corporis inſignia. Nunc etiam vtilem fuiſſe illi *Seruii Tullii* operam in hoc *Imperio* vendicando, praedicta *Dionyſii* verba docent. Huius autem anni *fine* verba de *nouenni* cum *Etruſcis* Bello habet *Dionyſius*. Inde conſtat, hunc huius *Belli* IX. vltimumque cenſeri. Nam et *exercitum* parabat, et ἐκεχειρίαν indulſit, dum Reſponſum ſuis poſtulatis reddidiſſent.

585. *Tarquinii Prisci* ann. XXX. *Seruii Tullii* Aetat. XXII. Noui cum *Sabinis* Belli I. Denunciauerat *Tarquinius* superioris anni fortasse fine, mox a *Pace* cum *Etruscis*. Hoc tamen anno coepit *ipse*, vel potius *Sabini*. Incipit, ni fallor, ad verba *Dionysii*, de *Sabinis*: πρὶν ἀφικέσθαι Ῥωμαίων δύναμιν ἐπὶ σφᾶς, αὐτοὶ στρατὸν ἐξάγουσιν ἐπὶ τὴν ἐκείνων. L. III. p. 188. Tum muro lapideo circumdare vrbem parabat *Tarquinius*. Liv. I. 36. Proximus autem hic annus est *superiori*, quo Principatum *Etruscorum* adeptus est *Tarquinius*. Ansam dedit *noui* Belli, quod *Etruscis*, in agrum *Romanum* venientibus, clam animos addiderint ciues *Sabini*, induciis suis antea *elapsis*. p. 188. Quae sane causa non erat in multos *annos* differenda. Erat praeterea *Latini* nominis sociis praefectus hoc quoque Bello *Sabino Seruius Tullius*. L. III. p. 190. Nempe vt fuerat in Bello *Etrusco*. L. IV. p. 200. Et quidem in hoc πολέμῳ τῷ πρώτῳ συσάντι. Sic enim ibi loquitur. Non potest hoc intelligi de *primo* sub *Tarquinio Prisco* Bello *Sabino*. Illud *antiquius* erat, quam vt rebus *Bello* gerendis par esse per *aetatem* posset *Seruius Tullius*. Primum itaque huius Belli *proelium* nuper commoti intellexit *huius*, in quo versamur, *anni*, quo *nouis* auctus est victoriae *praemiis*. Porro Equitum Magistratum *Seruium* agnoscit *Dionysius*, cum hostium *Equitatum Seruius* in *fugam* verteret. L. IV. p. 200. Idem *Dionysius* fugam *Sabinorum* hoc primo Belli *Sabini* proelio *Equitatui* acceptam refert. L. III. p. 189. Vel inde intelligimus, quam arcta fuerit inter Belli *Etrusci* finem et *Sabini* principium connexio, cum vno eodemque *munere* vtrobique defungeretur *Seruius*. Intelligimus praeterea, *Antemnam* versus fugisse, cum illos persequeretur *Seruius*, *Etruscos*, quod L. IV. p. 200. testatur *Dionysius*. Non item L. III. p. 189. quo *proelium* ipsum ex professo describit.

584. *Tarquinii Prisci* annus XXXI. *Seruii Tullii* Aetat. XXIII. Noui cum *Sabinis* Belli II. ad verba *Dionysii* de *Sabinis*: μείζονας αὖθις ἀποστέλλειν δυνάμεις παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγὸν ἐμπειρότατον. L. III. p. 189. De *Seruio Tullio Dionysius*: ἑτέρας τε πολλὰς πρὸς τὸ αὐτὸ ἔθνος [*Sabinos*] ἀγωνισάμενος μάχας, τοτὲ μὲν ἱππέων ἡγούμενος, τοτὲ δὲ πεζῶν, ἐν ἁπάσαις ἐφάνη ψυχὴν ἄριστος, καὶ πρῶτος ἐσεφανώθη τῶν ἄλλων. L. IV. p. 199. De *huius* et *sequentis* anni gestis intelligenda.

583. *Tarquinii Prisci* ann. XXXII. *Seruii Tullii* Aetat. XXIV. Noui cum *Sabinis* Belli III.

582. *Tarquinii Prisci* ann. XXXIII. *Seruii Tullii* Aetat. XXV. Noui cum *Sabinis* Belli IV. τελευταίᾳ μάχῃ τέλος ἔλαβεν ὁλοσχερές. Tum sociis nominis *Latini* praeerat *Seruius*. Dionys. L. III. p. 190. δυναστείας in *Sabinos* αἰτιώτατος. L. IV. p. 200. ἐπειδὴ τὸ θέ-

τὸ θέρος ἐτελεύτα, λύσαντες τὰς παρεμβολὰς, ἀπῆεσαν ἐπ' οἴκου. L. III. p. 190. *Triumphus* III. ib. Idib. *Sext.* Fast. *Cap.* si fides *Pighio* et *Onuphrio*. Id. *Sept.* si fides *Sigonio*. Post *Aestatem*.

581. *Tarquinii Prisci* ann. XXXIV. *Seruii Tullii* Aetat. XXVI. Noui cum *Sabinis* Belli V. Οὗτος ὁ πόλεμος ἔτη πέντε διέμεινε συνεχῶς πολεμούμενος. *Dionys.* L. III. p. 198. Huius anni *initium* ad verba *Dionysii* illa: τῷ δ' ἑξῆς ἐνιαυτῷ παρασκευαζομένῳ πάλιν στρατὸν τὸ βασιλέως ἐπὶ τὰς πόλεις τῶν Σαβίνων ἐξάγειν, καὶ πολιορκίαις αὐτὰς προσάγεσθαι διεγνωκότος etc. L. III. p. 190. *Pacem* impetrant *Sabinorum* legati, obuiam facti *Tarquinio* ἐξεληλυθότι μετὰ πάσης ἤδη δυνάμεως. Hic Belli *annus*, quia nihil *Bello* gestum complectebatur, *omissus* in causa esse potuit, cur *Tarquinio Prisco* nonnulli annos *Regni* duntaxat XXXVII. concederent in vniuersum, quorum praecipuus erat Auctor Fastorum *Capitolinorum*. Et *alia* tamen causa esse potuit, de qua infra, cum agemus de Epochis *Regifugii*. Caeterum annus ante *Tarquinii* caedem IV. is idem fuit *huius* Belli *vltimus*, pro mente *Dionysii*. Verba sunt illius in hanc sententiam diserta, de ea caede sermonem facientis: χρόνον ἐπιβιώσας μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶ πολέμω τετραετῆ. L. III. p. 194. Hoc Bello, vt videtur, *expleto*, filiam *Tarquinii* vxorem duxit *Seruius*. L. IV. p. 200.

580. *Tarquinii Prisci* ann. XXXV. *Seruii Tullii* Aetat. XXVII. *Tarquinium* Regem de caede *Neuii Attii* (sic nomen *Auguris* concipit *Dionysius*) accusant filii *Anci Marcii*, Regis causam tuente genero illius, *Seruio Tullio*. Causa victi ἔμειναν ἔτη τρία ἐν τῇ προσποιήσει τῆς φιλίας. *Dionys.* L. III. p. 196. Proinde annus hic *triennio* caedem praecessit ipsius *Tarquinii*.

577. *Tarquinii Prisci* ann. XXXVIII. *Dionys.* L. I. p. 59. L. III. p. 198. L. IV. p. 203. 204. Tum *interfectus* est a filiis *Anci Marcii*. Anno post *Actionem* de caede *Neuii Attii* III. L. III. p. 196. Anno post κατάλυσιν τῶ πολέμω, *Sabini* scilicet, IV. L. III. p. 192. Anno *Aetatis* LXXX. L. III. p. 195. L. IV. p. 203. 204. Ita *natus* fuerit anno ante *Chr.* 657. Vrbis autem conditae anno *Catoniano* 95. Vt annum ageret XXV. sub *initium* anni *Anci Marcii* VIII. Tum *Seruius Tullius* annum agebat XXX. ταύτην γε τὴν ἡλικίαν ἔχων καὶ σὺ τόν τε οἶκον τὸν ἡμέτερον ἐπιτροπεύειν ἤρξω, καὶ τῆς βασιλείας ἐπιμελεῖσθαι. *Tarquin. Sup.* Oration. ad *Tullium* ap. *Dionys.* L. IV. p. 227. v. 2. Loquitur autem de aetate eadem *sua* annorum XXX. cum *vxorem* duceret *Tullii filiam*.

576. *Seruii Tullii* annus Regni I. Aetatis XXXI. ἐνιαυτῷ τετάρτῳ τῆς πεντηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. *Dionys.* L. IV. p. 198. Μετὰ τὴν τῆ Ταρκυνίᾳ τελευτὴν etc. defectio *Veientium*, *Caeretanorum* et *Tarquiniensium*, denique *Etrusci* nominis *vniuersi*. Innuunt haec verba, non *multo* post mortem *Tarquinii Prisci* illam fuisse defectionem,

fectionem. Nec enim differri potuit *Imperii* in *Etruſcos* ſub deceſſore agniti vendicatio, ne Regiae Maieſtatis dignitatem videretur imminuiſſe *Seruius*. Nec diu etiam *latere* licuit, quo animo eſſent *Etruſci* in *Imperio* agnoſcendo *noui* Principis. Et tamen ſpatium aliquod inter mortem *Tarquinii* defectionemque *Etruſcorum* interceſſiſſe veriſimillimum eſt, quo Regnum ſibi firmarit *Tullius*. Antea ergo accuſandi pellendique in exſilium filii *Anci Marcii*, defuncti Regis *Tarquinii* inſidiatores. Tum *Tarquinii* nepotum *Tullio* erat aſſerenda tutela. Inde, Patribus inconſultis, *Plebiſcito* Regis titulus *Seruio* concedendus, et *conſilia* proinde *Plebi* captandae apta ineunda, et ad exitum perducenda. Nec enim antea potuit honorem deceſſori conceſſum ſibi vendicare, quam eundem conſecutus eſſet, quem deceſſor, in *Republica* locum. *Regis* nempe, non *Tutoris*; nec *iure* tantummodo *alieno*, ſed *ſuo*. Hucuſque progreſſus, εὐθὺς ἅμα τῷ παραλαβεῖν τὴν ἀρχήν, L. IV. p. 209. l. 43. agrum publicum *Plebi* diuiſit. ταῦτα καταγησάμενος p. 212. l. 8. *cenſum* inſtituit, Populumque in *claſſes* partitus eſt, *Luſtrumque* condidit. Tum nominis *Latini* ſecum inuicem, et cum *Romanis* confoederatio, qua effectum, ne ſpem ab illis aliquam fouerent *Etruſci*. Hae certe *Pacis* artes erant, nondum flagrante *Bello*. Neglectae autem hoſtibus occaſiones ſuppeditaſſent, minime ſane negligendas. Etiam ad *Etruſcos* emanarit oportet, quam fuerint Patres, *Regni* nomine ſuo *iniuſſu* ſibi vendicati, animo in *Tullium* infenſo. Hanc enim cauſam *Etruſcis* fuiſſe, cur conceſſam antea *Tarquinio* dignitatem *Tullio* negarint, agnoſcit ipſe *Dionyſius*. Noui praeterea *Veientium* apparatus *Romam* delati *Tullium* impulerint ad legationem *Veientibus* mittendam. Denique et *aliae* acceſſerint oportet *morae* antea, quam *Bellum* denunciaretur, pro iure *Romanorum faeciali*. Rectius ergo, ni fallor, ad *ſecunda* ſaltem *Tullii Palilia*, et *ſecundum* adeo eiusdem *Ver*, quo ſuſcipi ſolebant *Expeditiones*, Belli *Etruſci* initium retulerimus. Conuenit porro, quod ait Liuius: *iam enim induciae exierint*. L. I. 42. *Pacem* enim cum *Veientibus*, reliquisque eiuſdem nominis *Etruſcis*, anno *Tarquinii Priſci* XXIX. initam iam ſupra probauimus. Annus erat Epochae *Catonianae* (quae eadem *Dionyſiana* eſt) 166. Inde iuſtum eſt *decennium* ad annum, de quo agimus, *Seruii Tullii* I. *labentem*, qui Epochae *Catonianae* eſt 176. Quot fuerint *annorum* induciae *illae*, nemo veterum docuit, cum induciarum *ipſarum*, vno excepto *Liuio*, nemo (quod ſciam) veterum meminerit. Sed iuſtum illud ſpatium tam accurate reſpondens facit, vt ſuſpicemur, fuiſſe *decennes*. Hoc ſi verum, id quoque conſequetur, non in *Tarquinii Priſci* temporibus deeſſe *annum*, quo deficit ab

ab Epocha *Varroniana* Epocha *Capitolina*. Iam ſupra vidimus, quot locis annos *Tarquinii Priſci* XXXVIII. agnouerit *Dionyſius*. Plus dicit L. IV. p. 203. . . 30. ἔτη δὲ ὅλῳ καὶ τριάκοντα τὴν βασιλείαν κατέσχεν, ὡς ἅπαντες ὁμολογοῦσιν. Multo autem *Dionyſio* iuniores ſunt, multoque *minus* accurati, qui *vno* pauciores *Priſci* annos numerant. Vtcunque tamen numerum, (qualis fuerit pro mente *Dionyſii*) firmat *ſitus*, quo hunc I. *Seruii Tullii* annum commiſit cum Epocha *Olympiadum*. *Tullium* enim ait ſucceſſiſſe ἐνιαυτῷ τετάρτῳ τῆς πεντηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. L. IV. p. 198. Nam in illum ipſum illius *Olympiadis* annum conueniunt prima *Seruii Tullii Palilia*, in noſtris *Tabulis* pro *Dionyſii* mente confectis. Haec obiter.

Caeterum, vt redeamus ad *initium* Belli cum *Etruſcis*, e *decennio* induciarum elapſo hoc I. *Seruii* anno illud tantummodo colligimus, hoc *primo* ſaltem anno, quo *ineunte* nondum *exierant* induciae, nondum *coepiſſe* Bellum. Num autem vel *ſecundo* coeperit, nondum hinc conſtare arbitramur. *Vicennale* autem fuiſſe *Bellum* bis aſſerit *Dionyſius*. οὗτος, inquit, ὁ πόλεμος εἴκοσι διέμεινεν ἔτη συνεχῶς πολεμούμενος. L. IV. p. 222. Poſtea: εἰκοσῷ δ' αὖ ἔτει συνελθοῦσαι πάλιν αἱ δώδεκα πόλεις, etc. Vtrobique verbis diſertis, non autem literis numeralibus. Ne qua poſſit ſubeſſe ſuſpicio de errore Librarii. Inde certum eſt, ante annum *Seruii Tullii* ſaltem XX. Pacem cum *Etruſcis* nullam fuiſſe, cum *continuum* illud *Bellum* agnoſcat *Dionyſius*. Et ne quidem *Triumphum*, quem *tertium* agnoſcit idem *Dionyſius*, quo denique debellatum eſt. Et tamen ipſum illum *Triumphum* tertium *Seruii Tullii* vltimum, quem proxime excipiunt res geſtae a *Tarquinio Superbo*, ad annum Epochae ſuae CXXC. . . . reponunt Faſti *Capitolini*. Numerus, qui deeſt, *vltimus*, medius ſit oportet inter CXXCVI. (quo *ſecundus* refertur illius *Triumphus*) et CXXCIX. Suppleatur ergo numerus *maximus*. Ne quidem ita *Belli*, vel *Regni*, XX. attinget. Nec anno Belli *vltimo* Triumphum *vltimum* antiquiorem fuiſſe veriſimile eſt. Atqui nulla prorſus eſt in *Tabulis* noſtris Epocha, quae annum *Tullii* XX, quae anno *Vrbis*, qui ſit CXC minor, committat, nedum *Capitolina*. Niſi forte *Fabianam* fuiſſe ſuſpicemur, in qua annum *Tullii* (pro mente ipſius *Fabii*) tantummodo XV, cum anno *Vrbis* 189 commiſſum legimus, qui idem anno *Tullii* XX reſpondet, in aliis tamen Epochis, *Varroniana* ſcilicet atque *Capitolina*. Sic itaque neceſſe erit, vt rationes *alienas ſuis* rationibus immiſcuerit, hac tam breui annorum recenſione Auctor *Capitolinus*. Id quoque obſeruauimus alios feciſſe Auctores *veteres*. Hoc certe niſi dicamus, nihil video, quo *Archetypi* error excuſetur, niſi forte communi aliquo *Apographorum* omnium

errore.

errore. Consentiunt enim in illo numero omnes, quos quidem sciam, lapidum *Capitolinorum* descriptores, *Robortellus*, *Sigonius*, *Onuphrius*, ne dicam *Pighius*. Sed ne quidem XX. *Tullii* anno *Triumphum* tribui posse facile iam ostendi, si XX. *Belli* anno *exacto* fuerit *Triumphus*. Sed *penultimo* Belli in *Etruscos novennis* anno exeunte *Triumphum* de *Etruscis* narrat *Dionysius* L. III. p. 186. l. 31. cum tamen *sequentis* anni initio *finis* Bello fuerit impositus. Si hoc exemplo triumpharit *Seruius*, potuit etiam ipse anno *suo* XX. (qui tamen *Belli* fuerit tantummodo XIX.) *triumphare*, nec tamen *ante* annum *sequentem* XXI. (qui idem *Belli* fuerit XX.) Bello *finem* imponere. Quo enim fuerit *Triumphus*, mense non docent monumenta *Capitolina*, an scilicet anni *desinentis*, an potius *incipientis*. Sed vero annus *Seruii Tullii* XX. in Epocha *Capitolina* erat 194. Vt annus proinde 195. *Belli* fuerit *vltimus*, si quidem *Bellum*, anno *Seruii Tullii* I. *expleto*, coeperit. Sic itaque annus CXCIV. marmori inscribendus fuisset. Ita infra *quinquennium* concludetur *Triumphus*, qui locum post annum 199 *nullum* habere potuit. In Epocha autem *Dionysii Catoniana* annus *Seruii* XX. Vrbis *conditae* erit 195. *Belli* autem XX. *vltimusque* Epochae *Catonianae* fuerit 196. *Annusque* adeo Aerae *Catonianae* 177. *Belli* numerabitur primus. Ab illo quintus est annus eiusdem Epochae 182. Caeterum annus *Capitolinus* 182. (cui primus assignatur *Triumphus*) cum anno *Seruii Tullii* concurrit VIII. si quidem *Tarquinio Prisco* anni tantummodo XXXVII. concedantur, pro rationibus Auctoris *Capitolini*, vt nos fecimus in nostro Epochae *Capitolinae laterculo*, et quidem ducibus maximis Chronologiae *Romanae* restauratoribus. Idem *Seruii Tullii* annus VIII. in Epocha *Catoniana* V. C. est 183. limitibus, quam antea, *laxioribus*. Et tamen I. saltem *Belli* annus non cum *Etruscorum* Corpore actus est, sed cum tribus illis, quas dixi, Ciuitatibus *Veientium*, *Caeretanorum* et *Tarquiniensium*. Secernit inuicem *Dionysius* certamina, κατὰ πόλιν et πρὸς ὅλον τὸ ἔθνος. Libro IV. p. 222. Et tamen *Triumphum* vel I. de toto *Corpore* fuisse testantur Fasti *Capitolini*. Ita necesse erit, vt ante annum *Belli* II. ne quidem *potuerit* primus ille fuisse *Triumphus*. Imo *tres* Belli *gradus* agnoscit *Dionysius*: primum cum *Veientibus*; tum deinde ἀρξάντων τούτων, cum *Caeretanis* et *Tarquiniensibus*, qui ἠκολούθησαν, secundum; tertium denique vltimumque cum Corpore *Etruscorum*. Hos *gradus* trium annorum ad minimum (si tamen *vnico* anno *triumphatum* existimemus de vniuerso *nomine Etrusco*) fuisse consentaneum est. Ita *tertius* fuerit oportet saltem *Belli* annus, quo primum *Tullius* egerit *Triumphum*. Plures potius fuisse verisimile est, si e *prioris* Belli *Etruscis* progressi-

progressibus sub *Tarquinio Prisco* sententiam feramus. Secundo *Belli* cum *Sabinis* anno in Belli *societatem* veniebant *Etrusci*. Nondum tamen nomen *Etruscum vniuersum* ante anni *finem*. Hic mora *alia* concedenda est, qua *Caeretani* et *Tarquinienses* in *foedus* venerint, nondum aliis accedentibus *Etruscis*. Tum et alia, qua vim *Romanam* sustinuerint *Etrusci* antea, quam a *Romanis* triumpharetur. Hae plurium esse poterant, quam diximus, annorum; aegre pauciorum. Itaque non longe, vt opinor, aberrabimus, si a II. *Tullii* anno *Bellum* arcessamus; *Triumphos* autem ad *Belli* potius, quam *Regni*, annos accommodemus, quos hausit e monumentis *Dionysius*, non item, cum quibus *Regni* annis essent committendi. Inde factum, vt illos inuicem *confuderit* Auctor alioqui grauissimus Fastorum *Capitolinorum*. Sic ergo erunt, pro his rationibus, inuicem committendi.

575. *Seruii Tullii* annus *Regni* II. Aetatis XXXII. Epochae *Capitolinae* 176. Belli *Etrusci* I. Hoc tamen anno cum *Solis*, vt existimo, *Veientibus*.

574. *Seruii Tullii* annus *Regni* III. Aetatis XXXIII. Epochae *Capitolinae* 177. Belli *Etrusci* II. accedentibus ad *Belli* cum *Veientibus* societatem *Caeretanis* et *Tarquinienſibus*.

573. *Seruii Tullii* ann. *Regni* IV. Aetat. XXXIV. Epochae *Capitolinae* 178. Belli *Etrusci* III. iam forte *tres* praedictas *ciuitates* fouentibus vniuersis *Etruscis*.

572. *Seruii Tullii* annus Regni V. Aetat. XXXV. Epochae *Capitolinae* 179. Belli *Etrusci* IV.

571. *Seruii Tullii* annus *Regni* VI. Aetatis XXXVI. Epochae *Capitolinae* 180. Belli *Etrusci* V.

570. *Seruii Tullii* annus *Regni* VII. Aetatis XXXVII. Epochae *Capitolinae* 181. Belli *Etrusci* VI.

569. *Seruii Tullii* annus *Regni* VIII. Aetatis XXXVIII. Epoch. *Capit.* CXXCII. Belli *Etrusci* VII. Posuimus hic Epochae *Capitolinae* numeros *maiusculos*, quales sunt in Marmoribus *Capitolinis*, quia hic numerus ibi legitur.

568. *Seruii Tullii* ann. *Regni* IX. Aetat. XXXIX. Epoch. *Capit.* 183. Belli *Etrusci* VIII. Hoc *Belli* anno *Triumphum* I. fuisse arbitror VI. Kal. *Dec.* DE ETRVSCEIS. Sed male *Belli* annum, per *Regni* annum 8. designauit Auctor *Fastorum*. Nam *Regni*, non *Belli*, anno 8. respondet numerus 182. pro Epocha *Capitolina*. Est autem hic annus V. C. 184. pro Epocha *Dionysii Catoniana*.

567. *Seruii Tullii* annus *Regni* X. Aetatis XL. Epoch. *Capit.* 184. Belli *Etrusci* IX. Epoch. *Cat.* 185.

566. *Seruii Tullii* annus *Regni* XI. Aetat. XLI. Epoch. *Cap.* 185. Belli *Etrusci* X. Epoch. *Caton.* 186.

565. *Seruii*

565. *Seruii Tullii* annus *Regni* XII. Aetat. XLII. Epoch. *Capit.* CXXCVI. Belli *Etrusci* XI. Ep. *Cat.* 187.

564. *Seruii Tullii* annus *Regni* XIII. Aetat. XLIII. Epoch. *Cap.* 187. Belli *Etrusci* XII. Epoch. *Cat.* 188. VIII. Kal. *Iun. Triumph.* II. DE ETRVSCEIS.

563. *Seruii Tullii* annus *Regni* XIV. Aetat. XLIV. Epoch. *Cap.* 188. Belli *Etrusci* XIII. Epoch. *Cat.* 189.

562. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XV. Aetat. XLV. Epoch. *Cap.* 189. Belli *Etrusci* XIV. Epoch. *Catonianae* 190.

561. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XVI. Aetat. XLVI. Epoch. *Cap.* 190. Belli *Etrusci* XV. Epoch. *Cat.* 191.

560. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XVII. Aetat. XLVII. Epoch. *Cap.* 191. Belli *Etrusci* XVI. Epoch. *Cat.* 192.

559. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XVIII. Aetat. XLVIII. Epoch. *Cap.* 192. Belli *Etrusci* XVII. Epoch. *Cat.* 193.

558. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XIX. Aetat. XLIX. Epoch. *Cap.* 193. Belli *Etrusci* XVIII. Epoch. *Cat.* 194.

557. *Seruii Tullii* annus *Regni* XX. Aetat. L. Epoch. *Cap.* CXXC. . . . Sed CXCIV. Belli *Etrusci* XIX. Epoch. *Cat.* 195.

556. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XXI. Aetat. LI. Epoch. *Cap.* 195. Belli *Etrusci* XX. Epoch. *Cat.* 196. *Triumph.* III. IV. NON. . . DE ETRVSCEIS.

553. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XXIV. Aetat. LIV. *Tarquinii Superbi* Aetat. XXX. qui hoc anno maiorem natu mitioremque *Tulliam* vxorem duxit. Verba ipsius *Tarquinii*: ὅτε εἰς τὴν κρατίστην παρεγενόμην τῶ σώματος καὶ τῆς φρονήσεως ἀκμὴν, τριάκοντα γεγονὼς ἐτῶν, μετὰ τὴ γάμυ τῆς θυγατρὸς ἔδει καὶ τὰ τῆς πόλεως ἐγχειρῆσαι πράγματα. *Dionys.* L. IV. p. 227. Anno nempe eodem *aetatis* cum eo, quem egerat ipse *Tullius* sub mortem *Tarquinii Prisci* aui, cum horum *Tarquiniorum* tutelam in se susciperet, vt ibidem monet ipse iunior *Tarquinius*. Hoc autem *Seruii* anno haec erat aetas *Tarquinii Superbi*. Idem enim *Superbus* anno *Seruii* vltimo, qui erat *Regni* XLIV. paulo se minorem *quinquagenario* asserit: ὃ πολὺ ἀπέχω, inquit, πεντηκονταετίας. L. IV. p. 226. Nec aliter ad illum ferox *Tullia*: ὃς ὃ πολὺ ἀποδεὴ πεντηκονταέτης εἶναι. L. IV. p. 224. Vtrobique *minor* agnoscitur *quinquagenario*, licet ὃ πολύ. Annum autem tum fuisse *Seruii* XLIV. in *Regno*, cum se *quinquagenarium* profitetur *Superbus*, docent eiusdem *Tarquinii* verba ad *Seruium* in eadem Oratione: vbi *Seruio* ait, se τέταρτον ἤδη καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἀποστερεῖν με τῶν ἐμῶν. L. IV. p. 227. Numerus ergo *rotundus* est, cum in Responsione Seruius se τετταρακονταετῆ duntaxat venditat. Conuenit, quod mortem huius *Tarquinii* anno illius XC. imputat *Dionysius*. Ἄνδρα ἐννενήκοντα ἔτεσι προσάγοντα. L. VI. p. 335. Loquitur de *proelio* anni

anni V. C. 258. Aliter ita: ὁμῶ τι γεγονὼς ἐννενήκοντα ἔτη. L. VI. p. 343. Quod de *morte* illius verissimum erat, pro hisce rationibus. Illam enim Coss. anni V. C. 259. tribuit *Liuius* L. II. cap. 21. Accuratius pro *Dionysii* hypothesibus, quam vel ipse *Dionysius*, si XIV. post *exsilium anno* illum periisse crediderit. L. IV. p. 205. 206. L. VI. p. 344. Non tamen est necesse, vt *eodem anno*, quo est victus ad *Regillum Tarquinius*, mortuum *Dionysius* existimarit. Tollantur ergo ex ann. V. C. 259. anni *Tarquinii* XC. et in annum eiusdem Epochae 169. *natalis* eiusdem erit conferendus. Concurrit ille cum anno aui illius, *Tarquinii Prisci* XXXII. Et sane illo anno *natum* oportet, qui anno *Seruii* XLIV. nondum annum vitae *quinquagesimum* expleuerit. Sic omnia satis accurate conuenient. Egerit ipse annum, cum auus interficeretur, VI. frater autem IV. quem *Superbo* iuniorem facit *biennio Dionysius* L. IV. 203, 204. Hac aetate recte νηπίως ambos saepe vocat. L. IV. p. 197. 198. 201. 202. 203. 204. 225. 226. 227. Et sub cura τροφῶν fuisse testatur p. 200. 201. Sed νηπίων aetatem vsque ad *septennium* censet *Solon* celeberrimis de hominum varia aetate carminibus. Proinde bene habet, quod septennium non attigerit maior ille *Tarquinius*, quod tamen illum fecisse oportebat, si anno aliquo superiori fuisset natus. A cura autem Nutritiorum Nutritiarumque transibat puer ad curam Paedagogorum, cui impar erat puer septennio minor. Conuenit praeterea aetas *Tulliae* vtriusque huic *Tarquinio* nuptae. *Tarquinii* filiam Bello *Sabino* debellato duxerat vxorem ipse *Tullius*. Dionys. L. IV. p. 199. 200. Proinde anno V. C. ad minimum 171. Ita ante annum 172. ne quidem nasci potuit *Tullia* illa maior. Sic fuerit illa marito *triennio* minor; soror autem illius, ad minimum, *quadriennio*, quae *fratri* autem nupserat *Arunti* biennio *minori*. Aetas erat *vtrique* satis commoda suo cuiusque matrimonio, ne ita quidem incommoda, si paulo fuisset minor. Conuenit *aetas* liberorum e maioris *Tulliae* matrimonio procreatorum. Ex illa enim meliori *Tullia* liberos fuisse testatur *Brutus*: Οὗτος ὁ τὴν γαμετὴν, γυναῖκα σώφρονα καὶ τέκνων κοινωνὸν γεγουυῖαν, etc. ἀποκλείσας. *Dionys.* L. IV. p. 259. 260. Eam sustulit anno *Tullii* XL. vt mox ostendemus. Medio ergo spatio *natus* fuerit oportet *Sextus*, *Tarquinii Superbi* filius, inter annum *Tullii* XXIV. eiusdemque XL. potuitque *par* fuisse rebus quantumuis *magnis* Patre *regnante* gerendis. Nec illud etiam accidit incommode, quod, Bello demum *Etrusco* profligato, hae contigerint *nuptiae*.

537. *Seruii Tullii* ann. *Regni* XL. Aetat. LXX. *Tarquinii Superbi* Aetat. XLVI. qui hoc anno maiorem melioremque *Tulliam* sustulit. Nupsit autem illi *Tullia* minor et ferocior, quae

ARCHEOLOGIA IN DOMO FOSCARI

etiam ipsa virum *Aruntem*, *Superbi* fratrem, hoc eodem anno, ex pacto, interfecerat. ἐν ταῖς ἐνιαυσίαις ἀναγραφαῖς κατὰ τὸν τεσσαρακοστὸν ἐνιαυτὸν τῆς Τυλλίου ἀρχῆς τὸν Ἀρούνταν τετελευτηκότα παρειλήφαμεν. *Dionys.* L. IV. p. 225. Hos Annales *L. Pisonis Frugi*, gentis nempe *Calpurniae*, fuisse puto. Sic enim alibi *Dionysius* de his *Tarquiniis*: οὐχ υἱὸς εἶναι Ταρκυνίᾳ γράφω τὸς παῖδας, ἀλλ' υἱωνὸς, Λευκίᾳ Πίσωνι τῷ φρυγὶ συγκατατιθέμενος. Ἐκεῖνος γὰρ ἐν ταῖς ἐνιαυσίοις πραγματείαις τῶν ἱστόρηκε μόνος. L. IV. p. 204. Alibi rursus eiusdem meminit hunc in modum: ὡς δὲ Πείσων Λεύκιος ἐν τῇ πρώτῃ ἐνιαυσίων ἀναγράφει ἱστορίᾳ. p. 211. Erant ergo Annales illi, vt ἐνιαύσιοι, sic etiam ἀναγραφαί. Alios tamen *Annales* fateor adhibuisse *Dionysium*. In quibus locum habere poterant *Annales Aciliani* a *Liuio* memorati, quos *Acilio*, ipsi quoque *Pisoni*, tribuere videtur Auctor antiquus Anonymus *de Orig. gent. Rom.* Vix tamen ita rem se habuisse puto. Nam *Calpurnium* Historicum agnoscit *Dionysius*. L. I. p. 6. Et *Calpurnium Pisonem*. L. I. p. 63. Et *Lucium Pisonem Censorium*. L. II. p. 102. 103. quem *Censorem* Lustri anni *Capitolini* 633. agnoscunt *Sigonius* et *Pighius*. Hoc igitur, ni fallor, Auctore, hunc annum fuisse, quo melior periit *Tarquinius*, noster didicit *Dionysius*.

533. *Seruii Tullii* annus *Regni* XLIV. Aetat. LXXIV. Occiditur a *Tarquinio Superbo*. Τέτον δὲ διαδεξάμενος Σερβίος Τύλλιος τετταράκοντα καὶ τέτταρα. *Dionys.* L. I. p. 60. Sic etiam alibi *Seruium* accusat *Tarquinius*: τέταρτον ἤδη καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἀποσερεῖν με τῶν ἐμῶν. L. IV. p. 227. Hinc intelligendus *Seruius*, dum in *sua* ad illam *Tarquinii* Accusationem Responsione χρόνον Regni sui agnoscit duntaxat τετταρακονταετῆ. p. 229. Nempe de numero illum loqui *rotundo*, non autem *accurato*. Habet, fateor, et alibi in eandem sententiam verba alia: τὴν βασιλείαν Τύλλιος ἐπ' ἔτη τετταράκοντα κατέσχεν. p. 203. 204. Non tamen propterea de *numero*, quem dixi, dubitandum est, vt e verbis eiusdem liquet, illo ipso in loco proxime sequentibus. Nam, ex eorum sententia, qui filium *Tarquinii Prisci* potius, quam nepotem, *Tarquinium Superbum* statuebant, iam antea probauerat, ita fore, vt annum egerit XXVII. *Superbus*, cum auus ab *Anci Marcii* filiis interficeretur. Inde praeterea colligit, ipsum ὑπὲρ ἑβδομήκοντα ἔτη futurum, cum et ipse *Seruium Tullium* interficeret. Is enim numerus non conficietur, nisi ad annum (quem in caede *Prisci* egerit) XXVII. alii praeterea accederent anni XLIV. sub *Tullii* Regno transigendi. Vel inde suspicio est, *defectum* illum, qui hoc in loco occurrit, quadriennii, *Librario* potius, quam *Dionysio*, esse imputandum. Addendum esse etiam ex initio *Superbi* constat, vt sequenti anno probabimus. Caeterum de

de anni *tempestate*, qua caedem *Tullii* peregit *Tarquinius*, obseruanda sunt verba *Dionysii* illa: τὸν οἰκεῖον καιρὸν ἔλαβε, διεσκεδασμένου τοῦ δήμου κατὰ τὰς ἀγρὰς ἐπὶ τὴν τῶν καρπῶν συλλογήν. L. IV. p. 231. Haec enim si vera, mense *Iulio Iuliano*, quo *feriae* erant *messiuae*, *Tullium* interfecerit *Tarquinius*. Pro *Parapegmatis* Solaris ratione, quam etiam in Cyclo Ciuili *Lunari* (si quis tamen tum fuerit sub initium *Superbi* Cyclus) obseruandam curabant Pontifices. Inde ergo reuera processerint anni *Tarquinii*. Ab illo nempe *mense*, qui *Attico* respondet *Hecatombaeoni*. Hoc autem anno paulo minorem *quinquagenario* fuisse *Tarquinium*, supra iam ad annum ante *Christum* 553. pro mente *Dionysii* ostendimus.

532. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* I. Aetat. LI. κατὰ τὸν τέταρτον ἐνιαυτὸν τῆς ἑξηκοστῆς καὶ πρώτης Ὀλυμπιάδος. *Dionys.* L. IV. p. 234. Sed anno *Olympiaco* ineunte, annoque adeo *Iuliano* superiori, si quidem, ciuibus *messem* curantibus, occasionem *caedis* peragendae sumserit *Tarquinius*. Sic ab anni *superioris messe* procedent anni XXV. quibus *regnarit* ipse *Tarquinius*. Quod sane verisimillimum, vt postea probabimus.

Caeterum in huius *Tyranni* gestis *paucae* admodum occurrunt *temporum* notationes, et *nexus* admodum *incerti*, quibus ad *certos* Regni *annos* redigantur. Bellum cum *Gabinis septennе* fuisse verbis disertissimis agnoscit noster *Dionysius*: ἔτη γὰρ ἑπτὰ συνεχῶς (inquit) ἐπολεμήθη. L. IV. p. 242. Quotis autem concurrerint anni illi annis *Tarquinii*, de eo nihil ille, nec Veterum quispiam, quos habemus, opinor, alius. Sed *fini* propiores fuisse, exinde colligemus, quod proditione *Sexti* in patris potestatem venerint *Gabini*. *Tricenarium* certe, vel non multo minorem, *Sextum* fuisse consentaneum est, cum illum rei summae praeficerent *Gabini*. Hunc certe *annum* fuisse patriis *honoribus* capessendis receptum docet *Dionysius* L. IV. p. 202. 203. in causa *Tarquinii Prisci*. Nempe apud *Etruscos*, quorum ciuis ille fuerat *Tarquinius*. Nec aliter se rem habuisse apud *Romanos*, ex Oratione *Superbi* colligitur, qua *hoc* saltem *anno* sese ad Reipublicae gubernacula admouendum esse contendit, quo etiam *Seruii Tullii* filiam maiorem duxit vxorem. L. IV. p. 227. Nec enim est, cur *Peregrinum minorennem* suis ciuibus itidem *minorennibus* anteferendum existimarent. Nedum vbi de re *summa* periclitaretur Respublica. Nec tamen vltimo *Tarquinii* anno terminari illud potuit *septennium*, quem Nos annum V. C. 244. *labentem* fuisse ostendemus, pro Epocha *Dionysii Catoniana*. Tum enim *nouum* erat *Superbi* Bellum cum *Ardeatibus* exspectatione protractius. Imo Bello *Gabino* ad *exitum* perducto, totum se *Templo*, quod moliebatur, *Capitolino* exstruendo addixit *Tarquinius*.

nius. p. 246. Et *Bellum* vltimum cum *Ardeatibus* ea potiſſimum cauſa ſuſcepit, ne deeſſent ad *Templum* abſoluendum impenſae. *Liv.* I. c. 57. *Dionyſ.* L. IV. p. 250. Proinde *vno* ſaltem anno V. C. 243. *aedificio* vacarit, vt *manubias Sueſſanas* exhauriret huic *aedificio* dicatas. Proinde vltra annum V. C. 242. Bellum *Gabinum* exire non potuit. Nihil autem obſtat, quo minus *citius* aliquanto abſolui potuerit. Detrahamus ergo annos XXX. Sic anno V. C. *Catoniano* 212. *natus* fuerit *Tarquinius*. Nec tamen ante annum *Tullii* XL. V. C. *Catonianum* 215. ferocem *Tulliam Superbo* nupſiſſe iam probauimus, quam *Sexti* matrem credidit *Liuius*. Eſto ergo, *primogenitus* fuerit ex illo matrimonio *Sextus*. Ne quidem ita naſci *potuit* ante V. C. ann. 216. nec annum egiſſe, cum *Gabii* expugnarentur, pluſquam XXVI. Sed *trium* liberorum *minimum* credidit *Liuius* I. 53. et qui *Liuium* ſequuntur. Sic annum XXIV. ſuperare non potuit, cum falleret *Gabinos*. Id porro ſi fuiſſet verum, ex *alia*, quam feroci illa *Tullia*, matre edi non potuit. Eam enim matrem agnoſcebant *Titus* et *Aruns*, cum *illam* ex Oraculi praecepto oſculandam arbitrarentur, vt Regno potirentur. Imo *Sextum* eiuſdem *filium* agnoſcebant, cum operam darent, ne de Oraculo quidpiam reſciſceret *Sextus* frater, ſi quidem *Liuium* audiamus I. 56. Sed rectius, ni fallor, *maximum* natu *Sextum* agnoſcit *Dionyſius*. Sed *Sexti* meminit Oraculi occaſione *Dionyſius*. Potuit ergo *maioris melioriſque Tulliae* filius fuiſſe *Sextus*. Habuit enim etiam *ipſa communes* cum tyranno *liberos*, vt docet *Brutus* inſigni in *Tyrannum* Oratione. L. IV. p. 260. Sed nec *illa Superbo* iuncta eſt ante annum *Patris* XXIV. *Catonianum* 199. Sic naſci ante annum V. C. 200. nec ante annum V. C. 230. annum aetatis XXX. expleuiſſe, non potuerit *Sextus*. Inde etiam colligimus, Bellum illud a *Superbi initio* remouendum eſſe. Non tamen dicit *Brutus* vllum eorum, qui tum ſuperſtites erant, filiorum e *maiori* ſorore natum. Nec ſane veriſimile eſt, paſſuram eſſe ſuorum filiorum *aemulum*, filiam vxoremque tam impiam, quae nec *patri*, nec *viro* pepercerit; ne iam dicam, *nouercam*. *Patri* etiam *tyranno* ſuſpectus fuiſſet *aui matriſque* vindex. Certe fratribus ex *alio matrimonio* natis ſuſpectus fuiſſet, pro nouo *Patris exemplo*, Regni manifeſtus *haeres*, cum tamen nulla inter illos diſſidia legamus. Proinde potius e ſecundo illo impioque matrimonio natum *Sextum* arbitror, et paucos forte annos in fauorem *Sexti* eſſe minuendos, pro *exemplo* ipſius *Dionyſii*, qui *quinquennio* minorem ait *Tarquinium Priſcum*, cum *Romam* veniret, quam poſcebat annus *Magiſtratui* legitimus. Sunt enim, ſemperque fuerunt gratiae illae penes Rempublicam. Sic tamen etiam conſtabit, ab anno illo, quem dixi, 242.

longe

longe abeſſe ne quidem *potuiſſe* annum, de quo loquimur, Belli *Gabini* vltimum. Nec enim poſtulant res a *tyranno* poſtea geſtae *moram* admodum *diutinam*. Coeptum fuerat illud ipſum *Templum* ſub *auo* tyranni, *Priſco*. Nec magna erat, nec plusquam vnius anni, *mora* neceſſaria ad manubias *Sueſſanas* exhauriendas. His exhauſtis, nouas quaerebat e Bello cum *Ardeatibus* expenſas. Nec tamen magnos progreſſus feciſſe, exinde intelligimus, quod ſub *Conſulibus* manus Operi *vltima* acceſſerit, vt alii volunt, *primis*; vt *Dionyſius*, *tertiis*.

Proxime *hoc* Bellum praeceſſit aliud cum *Volſcis*. Moram nullam mediam *inſignem* fuiſſe, innuunt, ni fallor, verba *Dionyſii* illa de Bello *Gabino*: ἤδη τῶν πλείστων αὐτῷ κατὰ νῶν χωρώντων, πόλεμος ἐκ τῶν ὁμόρων ἀνέστη. L. IV. p. 242. Idem indicat Belli *occaſio* a profugis *Sueſſanis Romaniſque* nata. Praeſertim συμπροθυμηθέντων καὶ οὐολούσκων, teſte ibidem *Dionyſio*, p. 243. Quae enim *morae* cauſa eſſe potuit in recenti iniuriarum memoria *Sueſſanorum*, promtisque *Volſcorum*, ad Bellum ſuſcipiendum, animis? Idem inde colligimus, quod ab expugnatis *Sueſſis* ad *finem* vſque Belli *Gabini* nondum tamen dicatas Templo *Capitolino* manubias expenderit *Tarquinius*. Inde enim eſt, cur ſuſpicemur, vt *mediae* aliquae interceſſerint *induciae*, nullam tamen toto hoc ſpatio *firmam* fuiſſe *Pacem*. Inducias certe aliquas fuiſſe, exinde diſcimus, quod de Belli *Gabini ſeptennio* obſeruauit, illud fuiſſe συνεχῶς. Id nempe innuens, Bella, quae *praeceſſerunt*, huius Regni omnia *induciis* fuiſſe interpolata. *Initium* arceſſit vterque ab expugnata *Sueſſa Pometia*. De quo initio ita Liuius: *Is primus Volſcis Bellum in ducentos amplius poſt ſuam aetatem annos mouit: Sueſſamque Pometiam ex his vi cepit*. I. 53. Verba obſcura ſunt. Id tamen vult, ni fallor, *Sueſſam Pometiam*, quam primus expugnauit *Tarquinius Superbus*, poſt annos ab illius *Tarquinii* aetate *pluſquam ducentos*, iterum in *Romanorum* poteſtatem veniſſe, factamque *Romanam* exinde *coloniam*. Quid ſi huc retulerimus alia eiuſdem *Liuii* in hanc ſententiam verba, vbi ita ſcribit: *Sueſſa et Pontia eodem anno coloniae deductae ſunt. Sueſſa Auruncorum fuerat*. L. IX. c. 28? Non multum, vt exiſtimo, ab illius ſententia aberrabimus. *Coſſ.* ibi ſunt: *Papyrius Curſor* V. et *C. Iunius Bubulcus*, V. C. ann. 441. pro Epocha vtraque, tam *Varroniana*, quam *Catoniana*. Interuallum eſt *amplius*, quam *ducentorum annorum*, ab hoc *initio*, quod Bellum *Gabinum* praeceſſerit. Venit autem in *Auruncorum* poteſtatem *Pometia Colonia* ann. V. C. 252. *Liv.* II. 17. Nec multum diſcedit *Velleius*, qui poſt *Coſſ.* anni 433. primo *triennium*, tum annum *vnum*, deinde *triennium*, poſtea *quadriennium* ſupputat. Tum ſubiungit: *ac deinde interiecto triennio, Sueſſa*

Aurunca. L. I. c. 14. Loquitur de eadem, de qua *Liuius*, colonia. Nec adeo a *Liuio* discreparet, arbitror; certe melius ipse *secum* conueniret, si quidem licuisset per *librarios*. Vtcunque tamen de *anno* captae *Suessae* nihil inde constat. Variorum autem annorum fuisse censeo illa quoque Bella. Primi anni nota est ad verba *Dionysii*: στρατὸν ἐξάγειν ἐπὶ Σαβίνους ἔγνω. L. IV. p. 240. Illo *Suessam* expugnarit, et *Sabinos* in fidem receperit, et priorem illum *Triumphum* de *Sabinis* egerit, cuius in Marmoribus *Capitolinis* vestigia duntaxat habemus, nec *gentis triumphatae*, nec *mensis* nomine, et ne quidem *anni* numero seruato. Caeterum in illis *Dionysii* verbis plurium annorum Expeditiones contineri puto: Ἐποιήσατο δὲ καὶ μετὰ ταῦτα πολλὰς ἐξόδους ἐπὶ τὴν Οὐολούσκων χώραν, τοτὲ μὲν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει, τοτὲ δὲ μέρει τινὶ καὶ λείας πολλῆς ἐγένετο κύριος. L. IV. p. 242. Certe Expeditiones illae, quae copias *omnes* ducebant, vix aliae esse poterant, quam *annuae*. Itaque si *illae* plures fuerint, etiam *annos* plures praedationum fuisse consentaneum est. *Poterant* et illae quoque *annuae* fuisse, quibus *partes* tantummodo copiarum hosticam populabantur. Si nempe vtiles *Bello* menses *induciae* fecissent inutiles. Et sane *alibi* Bella illa *praedatoria* multis fuisse *annis* obseruauit ipse *Dionysius*. Sed Bellum *Gabinum septenne* χρόνῳ dicit fuisse μακρῷ. ib. p. 242. Inde fortasse sequetur, prae illo *breuia* fuisse Bella *praecedentia*. Nisi forte prae eo, quod exspectabatur, *diuturnum* μακρὸν censuerit *Dionysius*, (quod *spe lentius* appellat *Liuius*) et quod nullis interpolatum fuerit *induciis*. Quod si *pauciores* fuerint Belli *prioris* anni, quam Belli *Gabini*, at saltem pauciores *quinquennio* esse vix poterant. Illae certe Expeditiones, quae copiis omnibus instruebantur, singulorum *annorum singulae* fuisse videntur. Nec enim ad *hiberna* rediisse verisimile est, nisi *hostibus* sese ad *hiberna* similiter conferentibus. Nec anno iam *affecto* copias *vniuersas* ex *hibernis* fuisse reuocatas. Et tamen πολλὰς istiusmodi ἐξόδους agnoscit, *binis* saltem, vt videtur, *plures*. Tres ergo fuerunt istiusmodi Expeditionum anni, quae cum copiis prodierint *vniuersis*. Vnicus ergo saltem *annus* fuerit rerum gestarum per copias *partiarias*. Sic *quadriennio* cum *Volscis* conflixerit *Tarquinius*, quo *exeunte secundum* de illis *triumphum* duxerit, cuius rudera habemus in marmoribus *Capitolinis*. Hunc tamen numerum iusto *contractiorem* esse suspicor, et *plures* adeo *annos*, quam fecimus, huic, in *Volscos*, Bello esse concedendos, vt *initium* illius propius ad *Tarquinii* ipsius *initium* admoueretur. Quod quidem facile fieri potuit, si et copiarum partiariarum Expeditiones fuerint *frequentiores*, et *induciae* fuerint *annuae* proeliorum *intermediae*. Foedus autem cum *Latinis* proxime praecessit primum cum *Sabinis*

Sabinis Bellum, annumque illum, quo expugnata est *Suessa Pometia*. Sic ergo se habebit huius Regni Chronologia, pro nostris hisce rationibus.

524. Ἐπὶ τῆς ἑξηκοστῆς καὶ τετάρτης Ὀλυμπιάδος, victi a *Cumanis Etrusci*, duce *Cumanorum Aristodemo*. Nempe ann. XX. ante 504. vbi vide. *Tarquinii* ann. *Regni* IX. *Aetat.* LIX.

522. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XI. *Aetat.* LXI. Foedus cum *Latinis*. Vel propius *initio Tarquinii*. Vnde fiet, vt *initium* Belli cum *Volscis* propius ad *initium Tarquinii* admouendum sit.

521. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XII. *Aetat.* LXII. *Suessa Pometia* capta. Victi *Sabini*, deque illis *Triumphus* I. Tum *coloniam* duxit *Tarquinius Circaeam*: κατὰ λογισμόν, ὅτι τῶ Πωμεντίνων πεδίῳ μεγίστῳ τῶν περὶ τὴν Λατίνην, καὶ τῆς συναπτούσης αὐτὴν θαλάσσης, ἔκειτο ἐν καλῷ. *Dionys.* L. IV. p. 250. Hoc tempore quia ex agro *Pometino*. οἰκιστὴ titulum detulit filio *Arunti*. ib.

520. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XIII. *Aetat.* LXIII. Belli cum *Volscis* ann. I.

519. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XIV. *Aetat.* LXIV. Belli cum *Volscis* ann. II.

518. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XV. *Aetat.* LXV. Belli cum *Volscis* ann. III.

517. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XVI. *Aetat.* LXVI. Belli cum *Volscis* ann. IV. Huius anni fine *Triumphus* II. de *Volscis*.

516. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XVII. *Aetat.* LXVII. Belli cum *Gabinis* ann. I.

515. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XVIII. *Aetat.* LXVIII. Belli cum *Gabinis* ann. II.

514. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XIX. *Aetat.* LXIX. Belli cum *Gabinis* ann. III.

513. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XX. *Aetat.* LXX. Belli cum *Gabinis* ann. IV.

512. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XXI. *Aetat.* LXXI. Belli cum *Gabinis* ann. V.

511. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XXII. *Aetat.* LXXII. Belli cum *Gabinis* ann. VI.

510. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XXIII. *Aetat.* LXXIII. Belli cum *Gabinis* ann. VII. *Gabiis receptis, Tarquinius pacem cum Aequorum gente fecit, foedus cum Tuscis renouauit. Inde ad negotia Vrbana animum conuertit.* Liv. I. 55.

509. Templum *Iouis Capitolini* aedificari coepit e manubiis *Suessae Pometiae*, ann. *Regni* XXIV. *Aetat.* LXXIV. *Hoc*, ni fallor, anno, *Sexto* Rege *Gabiorum* constituto, coloniam *Circaeam* deduxit in honorem filii *Aruntis*, et *Signiam* in honorem *Titi*, tanquam οἰκιστῶν, *Tarquinius*. Hoc certe anno manubias *Pometi-*

nas expendit, tot *antea* annis captas. *Signia* autem, *hibernorum* munia, ſuperiori Bello praeſtiterat, ita proinde *munita*, vt facile in *Vrbem* migrauerit.

508. *Tarquinii Superbi* ann. *Regni* XXV. *Aetat.* LXXV. Bellum cum *Ardeatibus*. Inde pellitur in *exſilium*. Tenuit vſque ad annum *Regni* XXV. ἕως εἰκοστῷ καὶ πέμπτῳ προαγαγεῖν τὴν ἀρχήν. *Dionyſ.* L. I. p. 56. ἥ τε ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ ἔκπλωσις γίνεται πέμπτῳ καὶ εἰκοστῷ μετὰ ταῦτα [poſt caedem *Seruii Tullii*] ἔτει. Καὶ τότε τῷ ἔτει στρατευόμενος ἐν τῷ πρὸς Ἀρδεάτας εἰσάγεται πολέμῳ, καὶ πάντα τὰ ἔργα. L. IV. p. 204. *Iunius Brutus* in Oratione: ἦκε γὰρ ὁ καιρὸς, ὃν εὐχόμην τε καὶ προσεδεχόμην· πέμπτον ἤδη τοῦτο καὶ εἰκοστὸν ἔτος φυλάξας. p. 259. Iterum: ὧν Ταρκύνιος ὁ μίαν ἡμέραν, ἀλλὰ πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος, ἤδη τυραννῶν. p. 263. ἡλικίαν ἤδη πολιὸς, ἔτη δὲ πέντε καὶ εἴκοσι τὴν βασιλείαν κατασχών. p. 265. Annum ſcilicet abſoluerat huius anni *meſſe*, qui meſſe *Seruium Tullium* interfecerat. Quod ſupererat, ad annum ſpectabat reuera *Regni* XXVI. Nec tamen quemquam Veterum habemus, qui *Superbo* annos plus quam XXV. conceſſerit, vnum ſi exceperis *Euſebium*, qui *decennium* integrum demtum *Tullio* ſucceſſori *Tullii*, *Superbo*, aſſignavit. *Dionyſii* autem numerum non alium eſſe, quam XXV aliunde conſtat, quod hic numerus, ſuperioribus additus, Regum omnium annos in vniuerſum conficiat 244. Omnino pro mente *Dionyſii*. Ἀπό γε τῆς ἐκβολῆς τῶν βασιλέων ἐπὶ τὸν πρῶτον ἄρξαντα τῆς πόλεως ἀναβιβασθεὶς Ῥωμύλον ὁ χρόνος, ἔτη τέτταρα πρὸς τετταράκοντα καὶ διακοσίοις ἀποτελεῖ. L. I. p. 60. Mox ibidem: τεττάρων δὲ καὶ τετταράκοντα καὶ διακοσίων ἀναπολημένων, ἃ κατέσχον οἱ βασιλεῖς etc. Iterum in fine Libri IV. Ἡ μὲν δὴ βασιλικὴ πολιτεία διαμείνασα μετὰ τὸν οἰκισμὸν τῆς Ῥώμης ἐτῶν τεττάρων καὶ τετταράκοντα καὶ διακοσίων ἀριθμὸν, ἐπὶ δὲ τῷ τελευταίῳ βασιλέως τυραννὶς γενομένη, διὰ ταύτας τὰς προφάσεις καὶ ὑπὸ τούτων κατελύθη τῶν ἀνδρῶν. Eademque etiam verba fere numerat initio Libri V. Haec ergo manifeſta eſſe puto, ſaltem pro ſententia *Dionyſii*. Idem tamen *Dionyſius* obſeruauit, cum *primi* inirent *Conſules*, *quatuor* deſuiſſe ad finem anni *menſes*: Οἱ πρῶτοι τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν παραλαβόντες ὕπατοι τετταράκοντα μηνῶν εἰς τὸν ἐκείνου ὑπολειπομένων. L. V. p. 266. Intelligi procul dubio ad *finem* anni 244. illos pertigiſſe *menſes*. Reſpondent illi *menſes* ſatis accurate pro *initio* anni, de quo iam antea monuimus, ducendo a *Palilibus*. *Aprili* enim *exeunte* erant *Palilia*. Ita quidem rectiſſime, ſi eodem *ſitu* tum fuiſſet *Ianuarius*, quo *ineunte* primos *Conſules* Magiſtratum docet iniuiſſe *Plutarchus*. Sed alium *Ianuarii* ſitum Diſſ. X. de *Cyclis*, eumdemque cum ſitu *Martii* probauimus, illo ſeculo, quod tamen fugit *Dionyſium*. Satis autem hinc apparet, annorum horum initia a *Palilibus* cenſere *Dionyſium*, etiam in annis Regum *ſin-*

gulis.

Inde factum, vt XXV. *Superbi* anno ſpatium *quadrimeſtre* deeſſe crediderit, quod ad proxima poſt annum 244 *Palilia* deeſſe viderentur. Hinc ergo ſequitur, anno 244 *labente*, pro his rationibus, fuiſſe *Regifugium*, ſi tot *menſibus* ante anni 244 *finem primi* etiam inierint *Conſules*. Nec ſane aliter, quam a *Palilibus*, calculum *Dionyſii* procedere oportebat, cum ab *Vrbe condita* annos numeraret, vt hoc in loco illum ſaltem feciſſe vidimus. Sic ergo ad finem *Regum* anni fuerint *integri* tantummodo 243. Multo autem magis, ſi ad *finem* anni *Tarquinii* XXV. duntaxat ſupputaſſet. Expleuit enim *illum annum* huius anni *Aeſtate Tarquinius*, nec multis adeo poſt anni 244 ineuntis *Palilia menſibus*, vt e *Seruii Tullii* caede probauimus. Ita pars longe *maxima* anni ab *Vrbe condita* 244 primis *Conſulibus*, non autem *Tarquinio Superbo*, fuiſſet imputanda. Hanc ego *cauſam* fuiſſe puto, anni in Faſtis *Capitolinis* deficientis, vti etiam in aliis *minorum gentium* veteribus Auctoribus. Nec enim hic audiendos exiſtimarim *quarti* a *Chriſto* ſeculi Auctores, qui annum *Tarquinii Priſci* XXXVII. eiuſdem *vltimum* exiſtimant. Iam vidimus, *Dionyſium* negare, *vllos* fuiſſe Veteres Auctores, qui pauciores XXXVIII annos *Priſco* tribuerint. Huius ego *negantis* teſtimonium *iuniorum* teſtimoniis omnibus anteferendum exiſtimo *pauciores* numerantibus.

Caeterum obſidio *Ardeatium*, quacunque demum anni *parte* coeperit, eam tamen πολυχρόνιον fuiſſe teſtatur *Dionyſius*, L. III. p. 250. Pertigit certe ad *initium* anni *Iuliani* ſequentis, vt mox oſtendemus.

De *vſu* Tabularum ſequentium.

„*Meminerit Lector*, *his noſtris Tabulis pro* norma *haberi Epocham* Catonianam, *quae duobus annis* ſerius *incipit*, *quam* Varroniana. *Inde factum*, *vt numeris* Catonianis *reſpondeant* anni Magiſtratus *anniſque* Olympiadum Catonianis, *non autem numeris* Varronianis, *qui cum* Catonianis *in eadem ſerie leguntur*. *Ex. gr. primi* Coſſ. *anni* Catoniani 245. *anno* Varroniano *reſpondent* 247. *qui idem eſt cum anno* Catoniano 245. Verus *tamen eorundem* ſitus, *pro ſententia* Varronianorum, *eſt anno* Varroniano 245. *qui idem erat cum* Catoniano 243. *Idque facillime intelligetur ex annis* Olympiadum, *qui numeris* Varronianis *in eadem columella apponuntur*. *Sub anno enim* Varroniano *appoſuimus* Olymp. 67$\frac{3}{4}$. *qui anno* Olympiadum *cum anno Epochae* Varronianae *concurrunt* 245. *Is ergo* verus *eſt Conſulum* eorundem *ſitus*, *pro ſententia* Varronianorum. *Itaque ex* Olympiadum *annis appoſitis*, *tam* ſitus *Conſulum* eorundem *conſtabit pro vtriusque*

Epochae hypotheſibus, Catonianae *ac* Varronianae, *quam et* ſpatium, *quo ab inuicem* diſcedunt *pro iiſdem rationibus.*„

„*Caeterum in* Regum *annis* nihil *prorſus diſcrepant inuicem* Catoniani *et* Varroniani. *Sed ne quidem in annis Magiſtratibus* annorum *Eponymis vſque ad annum* Decemuirorum tertium, *quem interponunt* Catoniani *a* Varronianis *prorſus omiſſum. Inde factum, vt iiſdem ab* Vrbe condita *numeris* iidem *reſpondeant vtrobique* Conſules, *qui tamen hoc ipſo ſpatio perpetuo* biennii *diſcrimine a ſe inuicem diſſita ſunt, vt e fixa* Olympiadum *Epocha manifeſtum eſt. Ab illo autem tertio* Decemuirorum *anno* vno anno *auctiores ſunt numeri ab Vrbe condita* Catoniani *in eorundem* Conſulum *deſignatione, vt multis probauimus exemplis* X. *noſtra de* Cyclis *Diſſertatione. Inde ergo* triennio *integro* verum ſitum *praecedunt Conſules* Catoniani, *qui tandem in eum locum recedunt, quo* biennio *breuioribus numeris reſpondent in Epocha* Catoniana. *Hunc locum denique aſſequuntur Faſti* Catoniani, *omiſſa triplici* Dictatura *annorum* Varr. 430. 445. *et* 453. *quam* annuam *credebant* Varroniani. *Et ab eo vſque* anno *biennio* breviores *ſunt eorundem* Conſulum *numeri* Catoniani, *quam ſupputantur in Epocha* Varroniana.„

„*Sed vero annos* Cycli veteris Lunaris *non ad* normam, *vt alia,* Catonianam *accommodauimus; ſed ad* Varronianam, *quam* vero *propiorem exiſtimamus. Id nempe illo conſilio fecimus, vt,* quales *fuerint* anni *Conſulum, oſtenderemus, non quidem, pro illo* ſitu, *quem* reuera *tenebant in Epocha* Varroniana *pro ſententia* Varronianorum; *ſed pro illo potius, qui illis a* Catonianis *aſſignatus eſt. Sic itaque intelligendi erunt, vt numeri* Varroniani Catonianis *appoſiti non illum deſignent annum, quo* Varro *ipſe* Conſules *Magiſtratum* geſſiſſe *credidit, ſed illum rectius, qui anno* Catoniano *reſpondebat, pro calculo ducto ab* initio *Conſulum* Varroniano, *quod anni erat* Varroniani 245. *non, vt hic legitur,* 247. *Caeterum, vt annorum* Cyclicorum *loci recte deſignarentur in Epocha* Varroniana, *plane neceſſarium erat, vt vnus idemque annus* Cyclicus *tertio* Decemuiratui, *primiſque,* poſt *Decemuiros,* Conſulibus *concederetur, vt pro* vno *anno* Catonianum *illud* biennium, *cenſebant* Varroniani. *Et vice verſa* tres *annuae* Dictaturae, *cum alios conſtituant, pro mente* Varronis, *annos a* Conſulibus, *quibus adiiciuntur a* Catonianis, *proinde* alios *ſortiantur oportet, pro eiuſdem ſententia* Varronis, *annos* Cyclicos, *qui locum* ambo *habere non poſſunt in annis* Conſularium collegiorum *ſingulorum ſingulis* Catonianis. *Prior ergo annus* Conſulum Cyclicus, *pro anni* Lunaris *modo, quo* Conſulatum *tenuerunt* Conſules, *agnoſcendus eſt. Poſterior* Dictatoris *nullus eſt* Catonianis, *qui* alium *non agnoſcunt* annum Dictatorium *in ſuo anno* Conſulari.„

„*Sed*

„*Sed et illud obſeruandum,* biennio *illa* Conſulum Dictatorumque *Varroniana, vt* ſingulos *in Epocha* Catoniana *deſignant* annos, *ſolorum nempe, ſine Dictatoribus,* Conſulum: *Sic et in columella* Varroniana, *qua* Conſulum Catonianorum *verus tantummodo deſcribitur* ſitus *in Epocha* Varroniana, *ſinguli illi anni, non* bini, *numerandi ſunt. Hic ita certe rem habere ſe neceſſe eſt, quia annus* Catonianorum *Conſulum* primus, *idem* tertius *numeratur in columella* Varroniana, *non ſcilicet* Vrbis (*vt in laterculo ſupputatur* Catoniano) 245. *ſed* 247. *Fieri hoc ne quidem potuit, niſi, interpolatis poſtea* annis Dictatoriis, *fieret, vt* primi *quoque* Varroniani *Coſſ.* biennio *ſolido in interiora protruderentur. Itaque cum* duarum *Dictaturarum* annuarum *ratio in columella* Varroniana, *etiam ab* initio *habita fuerit,* bis *profecto numerarentur, ſi* ſuo *quaeque* loco *iterum ſupputaretur.* Singuli *ergo cum habeantur anni* duarum *primarum cum ſuis Conſulibus* Dictaturarum; *ne quidem fieri poteſt, vt anni* Cyclici *ſingulis* plures *aſſignentur. Haec cauſa eſt, cur* bis *annos Cyclicos* eoſdem *in illis legis. Idque recte ſe habere e* Tab. *noſtra ad* Diſſ. *de* Cyclis X. *quae* IX. *numeratur in* Appendice, *conſtabit. Sic enim fiet, vt* reſpondeant *anni* Cyclici *annis* Varronianis, *cum quibus in illa* Tabula *committuntur, aliter profecto minime reſponſuri. Hoc monere neceſſe erat, ne* Facti *ratio* Lectorem *lateret. Non ita fecimus in* Dictatura tertia, *cuius ratio nulla in primis Conſulum numeris praeceſſerat. Huic annum* Cyclicum *a* Conſulum *anno Cyclico* diuerſum *ſubiecimus. Nempe, vt anni* Catoniani *Decemvirorum* tertii *lucrum in Epocha* Catoniana *noua hac* Varroniana Dictatura *compenſaretur.*„

„Olympiadum *tamen annos, qui cum* Dictaturis *concurrebant, ſubiecimus. Id quod plane neceſſarium erat, vt intelligeretur, non temere nos toto* biennio *auctiores feciſſe numeros in columella* Varroniana, *quam fuerint in* Catoniana. *Primae enim* Dictaturae, *cum nihil habeant, quo* compenſentur *in Epocha* Catoniana; *totam proinde Epocham* Varronianam *ad ipſam vſque Vrbis* originem *biennio* locupletiorem *fecerunt. Non item* tertia, *quae* hiatum *tantummodo ſupplet* tertii *in Epocha Catoniana* Decemuiratus.„

„*Id porro operam dedimus, vt* Magiſtratuum *anni* Eponymorum *initia, quam potuimus, accurate deſignaremus. Plane vtique neceſſarium, vt cum* Graecorum Olympiadibus, *aliarumque gentium* Epochis, *geſta* Romanorum *Annalia committerentur. Ipſosque* Magiſtratus, *qua licuit, ex* optimis *monumentis deſcripſimus. Cum illa non occurrerent, e* minorum *gentium Faſtis* Siculis, Caſſiodori, Idatii, Cuſpiniani, Mariani Scoti, *et ſimilibus (tacitis nominibus) ſuppleuimus.* Triumphos *item dedimus, ea potiſſimum*

de cauſa,

Epochae hypotheſibus, Catonianae *ac* Varronianae, *quam et* ſpatium, *quo ab inuicem* diſcedunt *pro iiſdem rationibus.*„

„*Caeterum in* Regum *annis* nihil *prorſus diſcrepant inuicem* Catoniani *et* Varroniani. *Sed ne quidem in annis Magiſtratibus* annorum *Eponymis vſque ad annum* Decemuirorum tertium, *quem interponunt* Catoniani *a* Varronianis *prorſus omiſſum. Inde factum, vt iiſdem ab* Vrbe condita *numeris* iidem *reſpondeant vtrobique* Conſules, *qui tamen hoc ipſo ſpatio perpetuo* biennii *diſcrimine a ſe inuicem diſſita ſunt, vt e fixa* Olympiadum *Epocha manifeſtum eſt. Ab illo autem tertio* Decemuirorum *anno* vno anno *auctiores ſunt numeri ab Vrbe condita* Catoniani *in eorundem* Conſulum *deſignatione, vt multis probauimus exemplis* X. *noſtra de* Cyclis *Diſſertatione. Inde ergo* triennio *integro* verum ſitum *praecedunt Conſules* Catoniani, *qui tandem in eum locum recedunt, quo* biennio *breuioribus numeris reſpondent in Epocha* Catoniana. *Hunc locum denique aſſequuntur Faſti* Catoniani, *omiſſa triplici* Dictatura *annorum* Varr. 430. 445. *et* 453. *quam* annuam *credebant* Varroniani. *Et ab eo vſque* anno *biennio* breviores *ſunt eorundem* Conſulum *numeri* Catoniani, *quam ſupputantur in Epocha* Varroniana.„

„*Sed vero annos* Cycli veteris Lunaris *non ad* normam, *vt alia,* Catonianam *accommodauimus; ſed ad* Varronianam, *quam* vero *propiorem exiſtimamus. Id nempe illo conſilio fecimus, vt,* quales *fuerint* anni *Conſulum, oſtenderemus, non quidem, pro illo* ſitu, *quem* reuera *tenebant in Epocha* Varroniana *pro ſententia* Varronianorum; *ſed pro illo potius, qui illis a* Catonianis *aſſignatus eſt. Sic itaque intelligendi erunt, vt numeri* Varroniani Catonianis *appoſiti non illum deſignent annum, quo* Varro *ipſe* Conſules *Magiſtratum* geſſiſſe *credidit, ſed illum rectius, qui anno* Catoniano *reſpondebat, pro calculo ducto ab* initio *Conſulum* Varroniano, *quod anni erat* Varroniani 245. *non, vt hic legitur,* 247. *Caeterum, vt annorum* Cyclicorum *loci recte deſignarentur in Epocha* Varroniana, *plane neceſſarium erat, vt vnus idemque annus* Cyclicus *tertio* Decemuiratui, *primiſque,* poſt *Decemuiros,* Conſulibus *concederetur, vt pro* vno *anno* Catonianum *illud* biennium, *cenſebant* Varroniani. *Et vice verſa* tres *annuae* Dictaturae, *cum alios conſtituant, pro mente* Varronis, *annos a* Conſulibus, *quibus adiiciuntur a* Catonianis, *proinde* alios *ſortiantur oportet, pro eiuſdem ſententia* Varronis, *annos* Cyclicos, *qui locum* ambo *habere non poſſunt in annis* Conſularium collegiorum *ſingulorum ſingulis* Catonianis. *Prior ergo annus* Conſulum Cyclicus, *pro anni* Lunaris *modo, quo* Conſulatum *tenuerunt* Conſules, *agnoſcendus eſt. Poſterior* Dictatoris *nullus eſt* Catonianis, *qui* alium *non agnoſcunt* annum Dictatorium *in ſuo anno* Conſulari.„

„*Sed*

„*Sed et illud obſeruandum,* biennio *illa* Conſulum Dictatorumque *Varroniana, vt* ſingulos *in Epocha* Catoniana *deſignant* annos, *ſolorum nempe, ſine Dictatoribus,* Conſulum: *Sic et in columella* Varroniana, *qua* Conſulum Catonianorum *verus tantummodo deſcribitur* ſitus *in Epocha* Varroniana, *ſinguli illi anni, non* bini, *numerandi ſunt. Hic ita certe rem habere ſe neceſſe eſt, quia annus* Catonianorum *Conſulum* primus, *idem* tertius *numeratur in columella* Varroniana, *non ſcilicet* Vrbis (*vt in laterculo ſupputatur* Catoniano) 245. *ſed* 247. *Fieri hoc ne quidem potuit, niſi, interpolatis poſtea* annis Dictatoriis, *fieret, vt* primi *quoque* Varroniani *Coſſ.* biennio *ſolido in interiora protruderentur. Itaque cum* duarum *Dictaturarum* annuarum *ratio in columella* Varroniana, *etiam ab* initio *habita fuerit,* bis *profecto numerarentur, ſi* ſuo *quaeque* loco *iterum ſupputaretur.* Singuli *ergo cum habeantur anni* duarum *primarum cum ſuis Conſulibus* Dictaturarum; *ne quidem fieri poteſt, vt anni* Cyclici *ſingulis* plures *aſſignentur. Haec cauſa eſt, cur* bis *annos Cyclicos* eoſdem *in illis legis. Idque recte ſe habere e* Tab. *noſtra ad* Diſſ. *de* Cyclis X. *quae* IX. *numeratur in* Appendice, *conſtabit. Sic enim fiet, vt* reſpondeant *anni* Cyclici *annis* Varronianis, *cum quibus in illa* Tabula *committuntur, aliter profecto minime reſponſuri. Hoc monere neceſſe erat, ne* Facti *ratio* Lectorem *lateret. Non ita fecimus in* Dictatura tertia, *cuius ratio nulla in primis Conſulum numeris praeceſſerat. Huic annum* Cyclicum *a* Conſulum *anno Cyclico* diuerſum *ſubiecimus. Nempe, vt anni* Catoniani *Decemvirorum* tertii *lucrum in Epocha* Catoniana *noua hac* Varroniana Dictatura *compenſaretur.*„

„Olympiadum *tamen annos, qui cum* Dictaturis *concurrebant, ſubiecimus. Id quod plane neceſſarium erat, vt intelligeretur, non temere nos toto* biennio *auctiores feciſſe numeros in columella* Varroniana, *quam fuerint in* Catoniana. *Primae enim* Dictaturae, *cum nihil habeant, quo* compenſentur *in Epocha* Catoniana; *totam proinde Epocham* Varronianam *ad ipſam vſque Vrbis* originem *biennio* locupletiorem *fecerunt. Non item* tertia, *quae* hiatum *tantummodo ſupplet* tertii *in Epocha Catoniana* Decemuiratus.„

„*Id porro operam dedimus, vt* Magiſtratuum *anni* Eponymorum *initia, quam potuimus, accurate deſignaremus. Plane vtique neceſſarium, vt cum* Graecorum Olympiadibus, *aliarumque gentium* Epochis, *geſta* Romanorum *Annalia committerentur. Ipſosque* Magiſtratus, *qua licuit, ex* optimis *monumentis deſcripſimus. Cum illa non occurrerent, e* minorum *gentium Faſtis* Siculis, Caſſiodori, Idatii, Cuſpiniani, Mariani Scoti, *et ſimilibus (tacitis nominibus) ſuppleuimus.* Triumphos *item dedimus, ea potiſſimum de cauſa,*

de cauſa, vt de anni, *quo triumphatum fuerit, forma inde ſtatueretur. Sed quos dedimus anni* Iuliani *dies, qui menſium* Lunarium *diebus reſponderint, ita intelligendi ſunt, ſi nullae fuiſſent per menſium dierumue* intercalationes *Anomaliae. De his enim, quae a* Pontificum *arbitrio pendebant, norma nulla* certa *ſtatui poteſt. Nos autem, quid de illis ſtatuamus, Diſſ.* X. *de* Cyclis *ſententiam noſtram explicuimus.*„

507. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* I. *Aetatis* LXXVI. *Regifugium* VII. Kal. *Martias.* Intelligo de *die*, quo *Exſilium* decretum eſt in Comitiis *Tarquinio Superbo*, eiuſque *filiis*. Menſemque *Martium* pro huius ſeculi *Ianuario* habeo, anni illius *principio*, cuius menſis *vltimus* erat *Februarius*. *Februarium* enim, (vt poſt *Decemuiros Martius*, ita) antea *Ianuarius*, proxime excepit, vt ſitum *Martii recentioris* tunc tenuerit *Ianuarius*. Haec probo Diſſ. X. de *Cycl.* n. 93. 98. 99. Itaque tantumdem valebat tum VII. Kal. *Ianuar.* quod poſtea VII. Kal. *Mart.* Hoc *Regifugium* erat, quod *Terminalibus* proximum erat. *Noui* ſcilicet anni *initium*, vt *ſuperiorem annum* terminabant *Terminalia*, in perpetuam huius *exſilii* memoriam. Anno Cycli I. VII. Kal. illius *Ianuarii*, ſiue *Martii*, in diem incurrebat *Februarii Iuliani* XXIII. Ita quidem pro *Regifugio* Epochae *Varronianae*. Haec autem *Dionyſii* Epocha *Catoniana* biennio *ſerior* eſt. *Primus* ergo illius annus biennio *ſerior* eſt. Proinde anni Cyclici tertii fine quaerere oportet illius *Regifugium*. Ibi autem reſpondet *Febr. Iul.* diei XIV. Hoc ergo *die* exſularit *Tarquinius*, et primi deſignati Conſules. Hoc certe anno *Iuliano*, pro hypotheſibus *Catonianis*. Suffragatur in die menſis *veteris Onuphrius*.

I *Ianuarii* Magiſtratum inibant primi Conſules, qui erat *Martii Iuliani* I. pro noſtris Cycli *Romani* Lunaris vetuſtiſſimi *Tabulis*, et pro Epocha *Varroniana*. Primus autem Epochae *Catonianae* idem annus eſt *Cycli* IV. quo in *Martii Iuliani* diem 2 incidit dies *veteris Ianuarii* I.

XXIV. *Maii*, IX Kal. *Iun.* male habetur pro *Regifugio*. E Vet. *Kalendario* hallucinatum de eo *Ouidium* obſeruauit *Onuphrius*. Idem *Feſtum*, de quo ita [9] Macrobius: *Nonnulli putauerunt, Iunium menſem a Iunio Bruto, qui primus Romae Conſul factus eſt, nominatum: quod hoc menſe, id eſt, Kalendis Iuniis* [deeſt Kalendarum *numerus* e praedicto veteri *Kalendario* ſupplendus] *pulſo Tarquinio ſacrum Carnae Deae in Coelio monte voti reus fecerit. Hanc Deam vitalibus humanis praeeſſe credunt. Ab ea denique petitur, vt iecinora et corda, quaeque ſunt intrinſecus viſcera, ſalua conſeruet. Et quia cordis beneficio, cuius diſſimulatione Brutus habebatur idoneus emendationi publici ſtatus, exſtitit,*

9 *Macrob. Cat.* I, 12.

rit, hanc Deam, quae vitalibus praeeſt, templo ſacrauit. Ob proſperum euentum bene mentitae *dementiae*, pulſique iam cum ſuis uliis *Tarquinii*, non *feciſſe* vota, ſed *ſoluiſſe* fertur *Brutus*. Proinde *poſt* initum *Conſulatum*, cum ſecura ſibi videretur aliquatenus a *Tarquinii* metu Reſpublica. Fateor equidem, in Kalendario *Auguſti* ſic literas Q. R. C. F. interpretari pleroſque, quaſi ita eſſent intelligendae: *QVANDO REX COMITIIS FVGIT.* Sed longe aliter e *Varrone* et *Feſto* intelligendas docuit *Onuphrius*. Hanc nimirum in ſententiam: *QVANDO REX COMITIAVIT, FAS.* Sic enim docuit, diem illum ex *parte* tantummodo *nefaſtum* eſſe. Quod ſcilicet, poſt *Comitia* a *Rege Sacrificulo* habita, deinceps *Faſtus* eſſet, idoneuſque ſententiis decretoriis a *Praetore* proferendis. Hic *fugae* ne mentio quidem. Et tamen, quia *vota* de *Regifugio* ſoluiſſe dicitur in eo *Brutus*, inde occaſio ſatis facilis eſt, cur ad *fugam* referretur. Mihi quidem ſuſpicio eſt, vota illa *ſoluta* pro detectis filiorum ſuorum aliorumque de *Tarquinii* reditu coniurantium inſidiis. Conuenit certe *tempeſtas* anni ſatis accurate. *Segetis* nimirum, ſuperiori anno a *Tarquinio* ſatae, maturae *meſſi*. Sic enim teſtatur *Liuius* II. 5. Habebat vetus ille Lunaris *Maius* totidem, ac noſter, dies, nempe XXXI. Proinde IX. Kalend. *Iun.* dies erat illius *Maii* XXIV. vt dixi, qui *primo* Cycli anno diei *Iunii Iuliani* XXI. reſpondebat, pro Epocha *Varroniana*, pro *Catoniana Iunii* XII. Et quidem, *detecta* illa coniuratione, negatae ſunt illae *Tarquinio* fruges, quae a *meſſe* longe abeſſe non poterant, pro more *Romanorum* ferias *meſſiuas Iulio Iuliano* celebrantium. Hucuſque ergo certum eſt ſuperfuiſſe *Brutum*; nec adeo *Martium*, quo perierit, ad anni Conſularis *initium*, ſed *finem* potius, eſſe referendum. Et ſane res ipſa clamat, partem vel *maximam* fuiſſe *Bruto* in bonorum e *Tarquiniis* repetitorum retentione. Bellum itaque, quo periit, ad annum *Iulianum* ſequentem differendum eſt. Et quidem pro ſententia *Dionyſii*, vt mox oſtendemus. Certe quod *maturum meſſi* dixit *Liuius*, id τεθερισμένον ἄρτι, καὶ κειμένων ἔτι τῶν δραγμάτων tranſtulit *Plutarchus*.

506. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* II. *Aetat.* LXXVII. Proelium, quo cecidit *Brutus* et *Aruns Tarquinius* περὶ μιᾶς Καλανδῶν Μαρτίας. *Plutarch.* Poplicol. Nempe anno *Cycli* 2. Martii Iuliani die XVIII. pro *Tabulis* noſtris Epochae *Varronianae*. Sed anno *Cycli* 4. (qua Epochae *Catonianae* accommodandae ſunt) *April.* Iul. 2. τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ a *Valerio* collega pro roſtris laudatus. *Dionyſ.* p. 279. Proinde *Martii* Iuliani die XIX. Reuera pro ſitu Epochae *Catonianae* intelligendus eſt *Dionyſius*. Hoc ergo anno *Iuliano*, ſi *Dionyſium* audiamus, qui *Olymp.* LXVIII $\frac{2}{3}$. reſpon-

respondebat, qui annus erat Epochae *Catonianae* 246. Ita necessario intelligendum esse Dionysium ex illis illius verbis discimus: ὑστερεῖ δὲ καὶ τὰ Μαραθώνια καὶ τῆς Βρύτου ταφῆς, εἰ ἐπὶ ἐκ τούτων πρῶτον ἤρξαντο οἱ ἔπαινοι λέγεσθαι τοῖς ἀπογενομένοις, ἑκκαίδεκα ἔτεσιν. L. V. p. 280. *Sedecim* anni quatuor sunt *Olympiades*, quae proinde desinent in annum illum *Iulianum*, qui cum *Ol.* LXXII $\frac{2}{3}$. conuenit, qui annus erat proelii *Marathonii*. Sed tamen, vt in partem anni *posteriorem Olymp.* LXXII. 3. inciderit proelium ipsum *Marathonium*. Sed *annus* horum temporum *Archonticus* vtriusque anni *Olympiadici* partem complectebatur, pariter ac *annus* ipse *Iulianus*. Qua scilicet inibat a *Gamelione*. Superior autem *Martius*, qui *Ianuarium*, quo iniuit *Brutus*, proxime excipiebat, partem nullam habebat in anno, qui XVI. a *Dionysio* numeratur a caede *Bruti*, cui victoriam assignat *Marathoniam*, qui a *priori* illo *Martio* reuera XVII. est. Ipso illo die, quo *Brutus* cecidit, triumphauit *Valerius Poplicola*: Ἐθριάμβευσε δ' ἀπ' αὐτῆς Οὐαλέριος, εἰσελάσας τεθρίππῳ πρῶτος ὑπάτων. *Plutarch.* Poplicol. Nempe in Vrbis εἰσελάσει. Tum post *laudatum* sequenti die collegam *Leges* tulit Populo acceptas, quibus nomen meruit *Poplicolae*. Et quidem post *Mart.* XIX. opportuni occurrunt his Legibus ferendis dies *Comitiales* duo, XX. et XXI. vti etiam sufficiendo *collegae*. Aegre tamen lata illa ipsa vel *bidui*, in *collega* sufficiendo, *mora*. Proinde *Martii* XXI. Iulian. pro calculo *Varronis*, vel (pro *Dionysii* calculo *Catoniano*) *Aprilis Iulian.* V. (*veteris* autem *Lunarisque Martii* die IV.) electus Cos. *Sp. Lucretius*, *Lucretiae* pater, vt nos docet *Plutarchus*. Hunc *paucis* admodum *diebus* tenuisse, apud omnes in confesso est, vt ne quidem nomen illius in quibusdam Fastis comparuerit, hac ipsa breuis morae causa, vt arbitratur *Liuius*. *Martio* ergo *veteri* non admodum *affecto* suffectus fuerit in illius locum *M. Horatius* ad anni *finem*, sequentia, vt puto, *Palilia*. Haec omnia huius anni *Iuliani* erant, quamuis ad annum *Consularem* pertinuerint anni *Iuliani* praecedentis, *annoque* adeo *praecedenti* accenseantur, pro more Chronologiae *Romanae*.

April. XX. qui XI. Kal. *Maias* pro eo *Kalendario*, quo dies erant in *Aprili* tantummodo XXIX. *Palilia* erant, vnde *nouus* coepit, ni fallor, *Consulatus*. Pro anni nimirum superioris exemplo, quo *Ianuarii* initium *quadrimestri* spatio, tempus ineundi noui anni legitimum praecedere censuit *Dionysius*. Anno *Cycli* II. idem est cum *Maii* Iuliani die VIII. pro mente *Varronis*, sed *Cycli* anno IV. (pro situ *Catonis*) *Maii Iulian.* XXIII. Scio quidem, saepissime *mutatum* esse tempus *ineundi* Consulatus. Nec multis post hunc ipsum, in quo versamur, annum annis, vt in nostro

nostro de *Cyclis* Opere obseruauimus. Et tamen *quarto* quoque *Consulatu*, quoties in *primos* Olympiadum annos incurrunt, *Olympiadum*, *Archontumque Atticorum*, qui *primis* Olympiadum annis responderint, meminit noster *Dionysius*. Et quidem ita, vt anni *Olympiadum* primi *exeuntes* intelligantur, qua scilicet cum *Vernis* concurrunt annorum *tempestatibus*, quae rerum gestarum *annuarum initia* maxime idonea sunt. Et quidem *Vere* inibant anni ipsi *Olympiadum*, cum etiam agones *Olympii* mense *Attico Thargelione* celebrarentur, si quidem recte docuit *Ioannes Tzetzes* suis ad Μεθοδικὰ Notis. Nec longe aberat a *Vernis* mensibus *Gamelion*, quo *annui* inibant *horum* temporum *Archontes*. Haec tamen adeo *paucis* nota vix crediderim in animo habuisse *Dionysium*. Illud vero potius, vt *Annales* Vrbis *conditae* ab ipso Vrbis *Natali* arcesseret, pro sua saltem, quam sequebatur, Epocha *Catoniana*. Vnum ergo annorum omnium et commune *initium* sibi proposuit in annis singulis *Dionysius*. Nec aliud illud in Historia saltem *Romana*, vt videtur, quam *Palilium*. Proinde non incommode *Palilia* annorum *singulorum* e nostris Cycli *Romani* Tabulis notanda duximus, pro sententia *Dionysii*. Et quidem ex *vtroque* illorum temporum *Kalendario* ad *dies* redacta etiam *Iulianos*. *Posterioris* autem *Kalendarii* rationes puto esse verisimillimas. Quod tamen e *nouis* discendum, si quae prodierint, experimentis. *Secundo anno iterum Tarquinius, vt reciperetur in Regnum, Bellum Romanis intulit, auxilium ei ferente Porsena, Tusciae Rege.* Eutrop.

505. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* III. *Aetat.* LXXVIII. Videantur, quae pro *Dionysianis* huius anni *Coss.* Diss. X. de *Cycl.* n. 76. disputauimus, deque dedicato, hoc demum anno, ab *Horatio* Consule Templo *Capitolino*. Succurrit iam et aliud Argumentum, quod tum memoriam meam fugerat. *Legem* vetustam agnoscit *Liuius* priscis literis verbisque scriptam, *vt, qui Praetor Maximus sit, Idibus Septembribus clauum pangat.* VII. 3. Loquitur de huius Aedis *Capitolinae* clauis annorum indicibus, quorum primus ab alio esse non potuit, quam Templi *Dedicatore*. Et quidem ipsis illis *Idibus Dedicationem* ab *Horatio* peractam, suffragatur *Liuio Plutarchus* in *Poplicola*: εἰδοῖς Σεπτεμβρίαις, ὃ συντυγχάνει περὶ τὴν παυσέληνον, μάλιστα τῷ Μεταγειτνιῶνος. Et quidem *Fastis* quibuscunque certior erat *Lex* a *Liuio* memorata, tot suae aetatis notis insignita. Magis autem in hac causa obseruanda, quod *Liuii* et *Plutarchi* sententiam de *Dedicatione primo Horatii Consulatu* facta, refellat; confirmet autem sententiam *Dionysii*, quae *secundo* potius eiusdem *Horatii Consulatui* Dedicationem assignandam censet. Iam enim

enim probauimus, *Martium*, cuius prid. Kal. perierit *Brutus*, posteriorem fuisse *Martium*, qui *Septembrem* secutus est, non autem *priorem*, qui Septembrem *praecesserit*. Sic nullus fuerit in *priori Horatii Consulatu September*, quo *clauum* ipsi figere licuerit. Suppetit et aliud Argumentum, pariter, ni fallor, inuictum. Aedem *Concordiae* dedicauit *Flauius* Scriba. Inciditque in tabella aerea eam aedem *centum quatuor annos post Capitolinam dedicatam*. Ita *Plinius* Nat. Hist. XXXIII. 1. In numero annorum vnum *centenarium* deesse manifestum est. Nam *dedicationem* illam *P. Sempronio Longo, Lucio Sulpitio* Coss. peractam agnoscit *Liuius* IX. 46. et ibidem *Plinius*. Perperam autem Coss. illos anno tribuit CCCCXLVIII. ab Vrbe *Condita*, qui Magistratum tenebant anno Epochae *Varronianae* reuera 450. vt e nostra constat *Tab.* XIII. ad Diss. de *Cyclis* X. Sic autem numerus constabit accuratissime, si annus Epochae *Varronianae* 247. (quo *tertii* erant in Epocha *Varroniana Consules*) primus numeretur Aedis *Capitolinae*. Ita enim fiet, vt annus *Varronianus* 450, idem Aedis *Capitolinae* fuerit, vt volebat *Flauius* Scriba, 204. Epocham autem *Polybianam* sequebatur illo in loco *Plinius*, vt alibi *Catonianam*, cum de aliorum Auctorum a se excerptorum sententia loquitur. Ipsum enim *Varronianum* fuisse probauimus. Hinc etiam obiter intelligimus, *Varronianam* Chronologiam omnium accuratissimam esse, ne quidem illa excepta, quam sequitur *Dionysius* ipse, *Catoniana*. *Tertio anno post Reges exactos Tarquinius, cum suscipi non posset in Regnum, neque ei Porsena, qui Pacem cum Romanis fecerat, auxilium praestaret, Tusculum se contulit, quae ciuitas non longe ab Vrbe est: atque ibi per quatuordecim annos priuatus cum vxore pernoctauit.* Eutrop.

504. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* IV. *Aetat.* LXXIX. Res gesta inter *Etruscos* et *Aricinos* sub huius anni *Coss.* in qua partem habuit *Aristodemus*, tyrannus *Cumanus*. *Aruntem* ille, *Porsenae* filium, interfecit, *Etruscis* in fugam versis. Ita hoc ipso anno *Dionysius*. L. V. p. 292. qui δεύτερον ἔτος censet Belli *Etruscorum* in *Aricinos*, quorum annus *prior* is ipse fuerat, quo *Pacem Romanis* concesserat *Porsena*. Ita etiam L. VII. p. 405. vbi XX. annum fuisse statuit ab *Olymp.* LXIV. p. 404. Intelligit, ni fallor, annum illum *Iulianum*, cuius medio illa iniuit *Olympias*. Proinde *Olymp.* $\frac{63}{64}$. $\frac{4}{1}$. qui cum anno *Tarquinii Superbi* IX, *Vrbisque* 228. concurrebat, pro Epocha scilicet *Catoniana*. Inde hic ipse, in quo versamur, XX. est *Caton.* 248. Ita verus comprobaretur situs Epochae *Catonianae*, si quidem constitisset, *nexum* aliquem fuisse inter *Consules* huius superioriisque anni *Romanos*, et *rem* gestam cum *Aristodemo Cumano*. Si nem-

Si nempe *veri* illi fuissent *anni* in Epocha *fixa Olympiadum*. Haec nostra erat obseruatio Diss. X. de *Cycl.* n. 102. Sed fieri potest, vt e *Coss. situ* pro Epocha *Catoniana* annos ipsos *Olympiadum* collegerint *Cumani*. Hinc tamen illud saltem apparet, *omissos* a *Liuio* huius anni *Coss.* reuera esse inferendos pro rationibus *Catonianis*. Caeterum de hac Chronologia *Cumana* plura vid. ann. 490. *Quarto anno post Reges exactos, cum Sabini Romanis Bellum intulissent, victi sunt, et de his est triumphatum.* Eutrop. Perperam.

503. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* V. *Aetat.* LXXX. Vid. *Tabul.* vbi annus *Exsilii* V. agnoscitur et *Olymp.* 69. Belli *Sabini* Consulatus I. *Quinto anno Valerius ille, Bruti collega, et* IV. *Consul, fataliter mortuus est.* Eutrop. Falso.

502. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* VI. *Aetat.* LXXXI. Belli *Sabini* Consulatus II.

501. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* VII. *Aetat.* LXXXII. Belli *Sabini* Consulatus III. E diebus *Triumphalibus* (qui III. Non. et Prid. Non. *April.* referuntur in Marmoribus *Capitolinis*) probabile est, adhuc *Palilia* ineundis *Consulatibus* legitima fuisse. Anno enim Consulari *exeunte triumphos* fuisse verisimillimum est.

500. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* VIII. *Aetat.* LXXXIII. Belli *Sabini* Consulatus IV. qui et vltimus.

499. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* IX. *Aetat.* LXXXIV.

498. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* X. *Aetatis* LXXXV.

497. *Tarquinii Superbi* ann. *Exsilii* XI. *Aetat.* LXXXVI. De re gesta sub huius anni *Coss.* ita Liuius: *Tarquinius Superbus, quanquam iam aetate et viribus erat grauior* etc. II. 19.

Hoc anno proelium de libertate omnium celeberrimum ad lacum *Regillum* ponit *Liuius* II. 19. Non tamen dissimulat, fuisse alios, qui ad *Coss. tertii anni* postea *sequentis* (qui ante *Christum* anno 494. Magistratum gesserunt) referendum potius existimarent. Sic enim rursus habet: *Hoc demum anno ad Regillum lacum pugnatum apud quosdam inuenio.* II. 21. Et paucis interpositis, addit: *Tanti errores implicant temporum, aliter apud alios ordinatis Magistratibus, vt nec qui Consules secundum quosdam, ne quid quoque anno actum sit, in tanta vetustate non rerum modo, sed etiam Auctorum, digerere possis.* Errorum illorum fontem, qua licet, explicare conemur. Annales *Romanorum* antiquissimos *Pontificum Maximorum*, non ad *annuos*, vt postea, *Magistratus*, sed ad clauos *Capitolinos*, Templi nimirum *Capitolini*, digestos (Diss. X. de *Cycl.* n. 74. 75. 76.) ostendimus. *Claui* autem *Capitolini* ab ipsa *Capitolii* origine arcessebantur. Haec enim Epocha erat Chronologiae *Romanae* post

Regifugium, quod non longe a *Regum exſilio Capitolii* exſtructionem diſtare exiſtimabant. Sed vero *duas* ibi tradidimus *Epochas* clauorum *Capitolinorum*, pro *duabus* diuerſorum Auctorum de Templi *Capitolini* fundatione ſententiis: Aliam eorum, qui *primo Horatii Conſulatu* (qui anni erat a *Regifugio* proximi, ſed *exeuntis*) dedicatum ab *Horatio* putabant. Sic ipſe *Liuius*. Aliam, qui 2. *Horatii Conſulatu*, quo *menſem* habuit in ſuo Conſulatu *Septembrem*, primum illum illius Templi *clauum* (a quo *primus* proceſſit Dedicationis *annus*) fixum ab *Horatio* veriſimilius exiſtimabant. His ſuffragatur ipſe *Dionyſius*, qui *tertio* proinde poſt *Liuium Conſulatu* proelium illud ad *Regillum* ſtatuit, cum aliis, quorum meminit *Liuius* Auctoribus. Sed et alias fuiſſe arbitror de eadem illa *Regifugii* Aera ſententias. Harum vna ab anno *Tarquinii penultimo*, vel etiam XXV. poſt *meſſem* labente, V. C. 243. *clauorum* vſum arceſſiuerit, propterea quod illo ipſo anno totus incubuerit *Templo Capitolino Tarquinius*. Potuit illa ſententia placuiſſe *Faſtorum Capitolinorum* conditori, aliiſque omnibus, qui *primis Conſulibus* illum *ipſum* annum tribuunt, qui numerabatur ab Vrbe *Condita* 244. Alia erat eorum, qui nouam *Regifugii* Aeram ab anno potius *Tarquinii vltimo* incipiendam videbant, quam a Templi *Capitolini Dedicatione*, quam intelligebant nexum vel nullum, vel admodum incertum, cum ipſo *Regifugio* habere. Haec procul dubio ſententia omnium veriſſima eſt, quam tamen non intelligebant, qui illam ſequebantur, ne quidem *Liuius* ipſe, vel *Dionyſius*. *Secundo Exſilii* anno *Tarquinium* deſeruit *Porſena*, nempe *exeunte*. Inde factum, vt *tertio* anno ſeſe ad *Mamilium* generum *Tuſculi* agentem contulerit. Ibi latuit per annos *quatuordecim* vſque ad proelium ad *Regillum*, proximo poſt proelium anno *mortuus*, qui erat a latebris in *Tuſculo* XV. Ita *Eutropius*, ex antiquiore procul dubio, et meliore, quam ipſe fuerit, Auctore. *Tertio* (inquit) *anno poſt Reges exactos Tarquinius, cum ſuſcipi non poſſet in Regnum, neque ei Porſena, qui Pacem cum Romanis fecerat, auxilium praeſtaret, Tuſculum ſe contulit, quae ciuitas non longe ab Vrbe eſt, atque ibi per quatuordecim annos priuatus cum vxore conſenuit.* Et certe poſt Pacem *Porſenae Tuſculi* fuiſſe *Tarquinium*, et quidem *tertiis* a *Regifugio Coſſ.* ſuffragatur *Liuius* his verbis: *Tarquinius, ſpe omni reditus inciſa, exſulatum ad generum Mamilium Octauium Tuſculum abiit.* II. 15. Incidit is annus *Exſilii* III. in annum *Dedicati* ab *Horatio Capitolii* V. C. 247. In illum nempe ipſum annum, quem pro *Regifugii* anno habebant, qui *Regifugii* Epocham a *clauis* arceſſebant *Capitolinis*. Inde ſupererant ad proelium *Regillenſe* anni tantummodo *quatuordecim*,

decim, *quindecim* vero ad *Tyranni mortem*, ſi quidem *vnius* duntaxat *anni* ſpatium inter illud *proelium* eiuſdemque *mortem* interceſſerit. Et quidem a XXV. *Superbi* anno, V. C. 244. illos numeros agnoſcit *Dionyſ. Halic.* et pro *Tarquinii morte* etiam *Liuius*. Ἐκπεσών τε τῆς ἀρχῆς ἔτι πολεμεῖ Ῥωμαίοις, ὢν ἔλαττον τεττάρων καὶ δέκα ἐτῶν, αὐτὸς ἐν τοῖς πράγμασιν ἐξεταζόμενος, ὥς φασιν. *Dionyſ.* L. IV. p. 204. Verba illa poſtrema, ὥς φασιν, in eo dubium illum fuiſſe vincunt, an *manu* rem in poſtremo illo proelio *Regillenſi* geſſerit *Tarquinius Superbus*, quod tamen proditum ab Auctoribus fuiſſe innuit. Imo hoc nomine *Licinnium Macrum* et *Gelliorum* alterum reprehendit, quod Regem ipſum *Superbum* pugnantem vulneratumque in eo proelio introduxiſſent, quas tamen ipſe partes *Tarquinii* potius filiis, *Tito Sextoque*, tribuendas exiſtimauit. L. VI. p. 335. Sed *proelii tempus* illud ipſum agnoſcit, quod diximus. Tunc enim ἐννεηκοντα ἔτεσι προσάγοντα, *Tarquinium* Regem teſtatur, quod recte *paene nonagenarium* vertit interpres p. 335. Innuit nimirum, tunc annum egiſſe LXXXIX. *nonagenario* proximum. Haec anni nota eſt 258. anni, vti etiam altera anni ab *Exſilio* Regum XIV. Repetit vtramque *Dionyſius* in anno ipſo, vbi ita habet: ὁ μὲν δὴ πρὸς τὴς τυράννυς ἐνεὰς πόλεμος, τετραακαιδεκαέτης ἀπὸ τῆς ἐκπλώσεως αὐτῶν γενόμενος, τοιαύτης ἔτυχε τελευτῆς. Ταρκύνιος δὲ ὁ βασιλεὺς, ἔτος γὰρ ἔτι λοιπὸς ἐκ τῦ γένους ἦν, ὁμῦ τι γεγονὼς ἐννενήκοντα ἔτη etc. p. 343. Nec *diu* poſtea ſuperſtitem fuiſſe *Superbum* ſequentia docent, pro ſententia ſaltem *Dionyſii*. Cum enim nec a *Latinis* reciperetur amplius, per conditiones *Pacis*, nec ab *Etruſcis*, nec a *Sabinis*, nec ab alia vlla *propinqua* et *libera* ciuitate; tandem in *Campaniae Cumam* illum ſeſe recepiſſe dicit, ad *Ariſtodemum* tyrannum, παρ' ᾧ βραχύν τινα ἡμερῶν ἀριθμὸν ἐπιβιὺς (inquit) ἀποθνήσκει, καὶ θάπλετοι ὑπ' αὐτῦ. Inde colligitur, anno ſequenti 259. *mortuum Tarquinium*, quem etiam eundem annum *Tarquinio* fatalem agnoſcit *Liuius* II. 21. Hic, cum inuicem conſentiant, alios tamen alioſque Auctores ſecuti; ſignum eſt, non vltra profecto proferendam eſſe *mortem Tarquinii*. Quomodo tamen haec conciliabimus cum eo, quod habet *triennio* poſtea idem *Dionyſius*, ſub *Coſſ.* nimirum anni V. C. 262? tum ſcilicet ad *Ariſtodemum Cumanum* ſeſe *Tarquinium* recepiſſe *Superbum*? Hoc ſi fuiſſet verum, tum annum egerit *Tarquinius*, cum moreretur, XCIII. contra ſententiam *Dionyſii*. Et tamen ita rem fuiſſe innuunt, in illo anno, verba *Dionyſii*. Eo venerunt, inquit, οἱ σὺν τῷ βασιλεῖ Ταρκυνίῳ διασωθέντες ἐκ τῆς τελευταίας μάχης φυγάδες. L. VII. p. 403. οἱ σὺν Ταρκυνίῳ φυγάδες καθισάμενοι. p. 411. Neutro quidem in loco *diſerta* mentio eſt *Tarquinii*, quaſi tum *ſuperſtitis*. Et probabile eſt, *tum* exceſſiſſe ipſum

Tarquinium, qui paucis admodum diebus ſuperſtes erat poſtea, quam *Cumam* appuliſſet. Imo *neceſſe* erat, tum defunctum eſſe, cum eo appellerent *Romanorum* de re *annonaria* legati, qui anno *exeunte* legationem obierunt. Sed hunc ipſum fuiſſe annum, quo *Cumam* venerint *Romani*, qui *Tarquinii* cauſa exſulabant, docent illa *Dionyſii* verba: ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ἀριστόδημον ἔτος ὁμοῦ τεσσαρεσκαιδέκατον ἤδη τυραννεύοντα Κύμης. etc. p. 411. Coepit enim illa *Ariſtodemi* tyrannis a victis ad *Ariciam Etruſcis*, quod *proximo* poſt *Pacem Romanorum* cum *Porſena* anno contigiſſe docet *Dionyſius*, vt iam ſupra obſeruauimus. Sic enim fiet, vt annus *Exſilii* XV. quem *Tarquinio* fatalem credidit tam *Liuius*, quam *Dionyſius*, idem cum *Ariſtodemi* in tyrannide *Cumana* anno concurrerit tantummodo XIV. Mox etiam a proelio *Regillenſi Cumam* ſeſe recepiſſe *Tarquinium*, agnoſcunt omnes. Nihil ergo eſt, cur dubitemus, eodem confugiſſe, qui illius cauſa exſulabant, nec mora aliqua *diutina* poſt proelium interpoſita. Alium enim receptum tutum nullum *illis* fuiſſe docuit *Dionyſius*, qui operam in proelio ipſo ſtrenuiſſimam nauauerant, et quos Pacis poſt proelium initae conditionibus fugauerant vndequaque *Romani*. Erat enim in procliui, vt *ducem* ſequerentur experti animum *Tarquinio* ſuo beneuolum *Ariſtodemi*. Sed facilis eſt de Ratiocinio coniectura, quo ſeſe ipſos noſtrumque *Dionyſium* fefellerint, qui *Dionyſio* in hoc errore praeibant, Auctores. Qui enim erant a vero *Regifugio* numerandi anni ad *Tarquinii mortem quindecim*, hos illi a *clauis Capitolinis* arceſſendos exiſtimabant, quos illi falſo pro Epocha ipſius *Regifugii* habebant. Plane idem ſentientes cum Auctoribus *Eutropii*. Contra neminem veterum ſcimus, qui ab ea ſententia ſciens ac volens deſciuerit, quae *mortem Tarquinii* in alium annum contulerit, quam qui fuerit *Exſilii* XV. *vrbis* autem 259. Qui *Regifugium* a *clauis* ſupputabant *Capitolinis*, proelium *Regillenſe* in anno illius Epochae ſtatuebant XI. Intelligebant enim, *proelium*, quod erat anni poſt Regum *Exſilium* XIV. a priori *Regifugio* (quod *triennio* clauos *Capitolinos* anteuertebat) annis tantummodo XI. diſtare potuiſſe. Non alios *Liuio* Auctores fuiſſe arbitror proelii *Regillenſis* in annum a vero *Regifugio* XI. (qui *vrbis* erat 255) conferendi. *Diſcordia* autem illius a certioribus *Auctoribus* inde oriebatur, quod qui *verus* erat a falſa *Regifugii* Epocha *numerus*, eum ille viciſſim falſo ad *veram Regifugii* Epocham retulerit. Inde enim factum, vt proelium illud *triennio*, quam oportebat, *antiquius* exiſtimaretur. Vt autem intelligamus, quantos fefellerit Auctores Epocha illa *Regifugii*, quae a *Clauis* ducebatur *Capitolinis*; erat certe in eorum numero *Polybius*, Auctor ſui Seculi accuratiſſimus. Sic enim ille de

de primis, quos putabat *Coſſ.* Λεύκιον Ἰούνιον Βροῦτον καὶ Μάρκον Ὡράτιον, τοὺς πρώτους καταλαθέντας ὑπάτους μετὰ τὴν τῶν βασιλέων κατάλυσιν· ὑφ' ὧν συνέβη καθιερωθῆναι καὶ τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν Καπιτωλίνια. L. III. c. 22. Epocham ſcilicet *Regifugii* a *Templi Capitolini dedicatione* deducit, quae Epocha erat *clauorum Capitolinorum*; et praecipuos vtriuſque Epochae *Coſſ.* facit inuicem collegas, cum tamen ne in primo quidem Conſulatu *collegam Brutum* habuerit *Horatius*, ſed *deceſſorem*, ſuffectus ipſe in locum *Lucretii*, qui locum *Bruti* ſuppleuit, iam ſcilicet interfecti; et in *ſecundo* ſuo *Conſulatu*, quo *clauum* Templi *Capitolini* primum fixit *Horatius*, *Brutus* ne ſuperſtes quidem fuerit. Hunc tamen *ſecundum Horatii Conſulatum*, vnde *claui* procedebant, pro *Regifugii* Epocha habebat *Polybius*. Inde enim ad Expeditionem *Xerxis* annos numerat XXVIII. *ſeptem* nimirum *Olympiadas*. Annus, quo *Graeciam Xerxes* aggreſſus eſt, erat *Olymp.* $\frac{74}{75}$ $\frac{4}{1}$. qui XXVIII. numeratur a vero *Regifugio* in *Tabulis* noſtris *Catonianis*. Sed *Varroniana* Epocha omnium accuratiſſima annus *vrbis* cenſetur 274. Inde ſi 28 detraxeris, reliquus erit annus *Varronianus* 246. Vt proinde *primus* illius numeri *annus vrbis* fuerit pro Epocha *Varroniana* 247. qui *primus* erat etiam *clauorum Capitolinorum*. Inde illi occaſio *alterum* ex vtraque Epocha *Conſulem* primarium in *collegium* admiſcendi, quod nec Epochas ipſas a ſe inuicem ſatis accurate ſecreuerit. Sic itaque verum *Conſulum* rerumque geſtarum *ſitum* reſtituemus, ſi et *Conſulatus* ipſos a vero *Regifugii* anno numeremus, et *ſitum Conſulibus* illum aſſignemus, qui ei reuera competit pro Epocha *Varroniana*. Ita autem fiet, vt hoc anno nullus ſit futurus locus proelio *Regillenſi*.

496. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* XII. *Aetat.* LXXXVII. Dictator I. e *Conſulatu T. Largius*, hoc anno *Dionyſ.* L. V. p. 324. *Tribus* antea annis *Liuius*, ſub *Coſſ.* anni 253. II. c. 18. Propter eandem, de qua ſupra, rationem, vt videtur. Quod IX a clavis *Capitolinis* anno fuiſſet poſitus. Sic enim *Eutropius* et ex eo *Hieronymus*.

494. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* XIV. *Aetat.* LXXXIX. Proelium *Regillenſe* ſub *Dictatore Poſthumio*, pro mente *Dionyſii*. Vid. 497. Reuera autem ann. V. C. *Varr.* 258. qui ante *Ch.* 496. Hucuſque *Palilibus*, ni fallor, inibant *Coſſ.* niſi potius fortaſſe die *Regifugii*, quem pro anni *Ciuilis* nouo *initio* habebant. Proelium ipſum *Idib. Quinctilib.* tribuunt *Plutarch.* Coriolano et noſter *Dionyſ.* L. VI. p. 337. *Quinctilis* autem *Iunius* fuerit oportet, cum *initium* anni procederet a *Ianuario*, qui *Martium* proxime praecedebat, ſi quidem *numero* vlli tum fuerint inſigniti *menſes*, quo a *primo* menſe diſtabant. Sed *nume-*

rorum in *menſibus* nulla prorſus apud *Veteres* veſtigia habemus, qui aliunde proceſſerint, quam a *Martio*. Ab illo non modo *quintus* erat *Quinctilis*, ſed *ſextus Sextilis*, *ſeptimus September*, et ad eundem modum reliqui vſque ad *Decembrem*. Potius ergo ſuſpicor, *menſium* nomina a *numeris* deſumta tum demum in vſum recepta eſſe, cum loco *Ianuarii Martium* ſuffeciſſent *Decemuiri*. *Nonas* certe non *Quinctiles*, ſed *Caprotinas* appellatas tradunt ſub *Romulo*. Anno non admodum *affecto* erat ille *dies*. *Aug.* nempe XII. *Iulian.* XXIX. vel *Aug.* XXVII. pro ſitu *Varroniano*. Dictator mox anni *initio* factus abdicauit, antequam *elapſum* eſſet ſpatium *ſemeſtre*. p. 344. Nec vllos poſtea legimus illius anni *Coſſ.* Proinde infra ſpatium *ſemeſtre* huius anni *ſequentis* anni *Coſſ.* iniiſſe veriſimile eſt. *Idibus* nempe *Septembribus*, quibus nouus figendus erat in *ſequentis* anni notam *clauus* in Templo *Iouis Capitolini*. Vide, quae infra obſeruaturi ſumus ad *ann.* 491. Non incredibile eſt, vt, prae gaudio *libertatis*, nouum annum a *priori Regifugio* inchoabant: ita rurſus, *hoc* tam illuſtri proelio, libertate *ſtabilita*, et ſpe omni Tyrannidis penitus exſtincta, nouo proinde anni initio *alio* vſos. Et quidem *Annalium Maximorum* in *Capitolio* proſtantium ſub cura *Pontificis Maximi* hoc anni initium fuiſſe veriſimillimum eſt, a quo *noui* procederent *claui Capitolini*. Meminit huius *proelii* alibi *Liuius*. Sic tamen ambigue, vt tum quoque ſe de proelii *anno* dubium fuiſſe prodat. Ad annum V. C. *Catonianum* 365. annos numerat ab hoc proelio *prope centum*, L. VI. c. 2. *Nec pluſquam centum* ad ann. 374. L. VI. c. 28. Ne quidem auſus vltra numeros *rotundos* vtrobique procedere. Et tamen ſequenti anni V. C. 259. ita loquitur *Liuius*, quaſi *magis* ipſe quoque ſententiae illi, quae proelium *Regillenſe* anno aſſignauerat 258. faueret. *Recens*, inquit, *ad Regillum lacum accepta clades*. L. II. c. 22. Conuenit porro, quod *aedem* a *Poſthumio* Dictatore hoc proelio *votam* anni 261 *Conſulem Caſſium* dedicaſſe ſcribit *Dionyſius* L. V. p. 399. Melius certe, ſi poſt *triennium* vota *ſoluta* eſſent, quam ſi fuiſſent ad *ſexennium* vſque delata. *Idus* autem *Septembres* huius anni pro noſtris *Tabulis*, vel cum *Octobris Iulian.* die IX. vel XXIV. concurrebant, ſimiliter nempe *Iuliano*. Inde *Coſſ.* illis annis *Iulianis* apponimus, quibus deſierint, non quibus inceperint.

493. *Tarquinii Superbi* ann. *Exſilii* XV. *Aetat.* XC. Hoc *anno*, nec admodum *affecto*, *mortuus* eſt, pro *Dionyſii* et *Liuii* etiam ſententia, *Tarquinius Superbus*. Pro ſuis nimirum rationibus *Catonianis*.

492. Huius Conſulatus *ſitum*, pro mente *Dionyſii*, certiſſimum faciunt *notae* ab illo aſſignatae. Numerat enim illum ab

V. C.

V. C. 260. Plane, vt in noſtro repraeſentatur laterculo *Catoniano*. Addit: μελλούσης εἰς τὸ πρῶτον ἑβδομηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος. Innuit nimirum, cum Conſulatus *iniretur*, nondum fuiſſe *Olymp.* 72. quae tamen coeperit antea, quam Conſulatus *abſolueretur*. Annum nempe *Conſularem* nouum a *nouis* cenſet *Palilibus*. Hic certe aliter cenſere non potuit, vbi de nouo *vrbis conditae* anno ſermo eſt. Nec enim *vrbis conditae* nouus annus aliunde incipit, praeterquam a *nouis Palilibus*. Hoc ergo vnum et perpetuum *exordium* eſt Annalium vrbis *Romanae*, quod cum *Graecorum Olympiadibus* conferendum cenſuit, vt de vtriuſque Hiſtoriae *Synchroniſmis* iudicare poſſet, *Graecae* atque *Romanae*. Qua nempe licuit per rationes, quas ipſe ſequitur, *Catonianas*. Vidit nimirum, in vnoquoque anno *Romano*, qua a *Palilibus* cenſetur, annorum *Olympiadicorum duorum* partes contineri. Plane vt in noſtris *Tabulis* repraeſentauimus. Sic tamen, vt anno *Olympiadico deſinente* noua occurrant *Palilia*. Conueniunt porro examuſſim anni *Olympiadici bini*, quos ſingulis *vrbis conditae* annis tribuit, cum noſtris *Tabulis*. Sic de anno 252. ait fuiſſe κατὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. L. V. p. 324. Idem tamen ſequentem *Conſulatum* anni 253. ſtatuit ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. p. 303. Ex his duobus locis inuicem collatis apparet, anni *Olympiadis* LXX. primi partem *aliam* fuiſſe, quae ad annum *vrbis* ſpectarit 252. *aliam* vero, quae ſequentis fuerit anni *vrbis* 253. pro hypotheſibus *Catonianis*. Ad eundem plane modum, quo is idem eiuſdem *Olympiadis* annus in noſtris quoque diſtribuitur *Tabulis*. Sic ergo et in noſtro anno, annus *Olymp.* LXXII. *primus* (nec enim alios vnquam, quam *primos Olympiadum*, annos intelligit *Dionyſius*, cum *quarto* quoque anno *Olympiadis* meminit) ad annum vrbis *ſequentem* refertur, quod huius anni *Palilia* alterius fuerint *Olympiadis*, et quod *nouae Olympiadis* LXXII. anno *primo* fuerint *Palilia*, quae nouum annum inchoarent Epochae *Romanae*, quae ab *vrbe condita* ortum duxerit. Et tamen *pars* anni *Olympiadici* longe minima ad annum *Romanum* ſpectabat, ad quem nihilominus *totus* refertur propter *Palilia* in *finem* illius incidentia. Sed de *Palilibus* omnino, non autem de *die*, quo *Conſules* inierint, haec intelligenda ſunt, pro ſententia *Dionyſii*. Hoc enim, quo verſamur, anno, menſe *Septembri* affecto, *Conſules* inibant, vt e *Dionyſio* ipſo probabimus, anno *ſequenti*. Sic illo ipſo anno *Olympiadico* inierint *Conſules*, quem tamen *Coſſ. ſequentibus* concedit ipſe *Dionyſius* propter *ſequentia*, vt dixi, *Palilia*. Sic ergo in Annalibus *Romanis* intelligendi erunt anni *Conſulares*, vt a *Palilibus* omnes ad *proxima* pertingant *Palilia*, quacunque demum anni *parte* inierit *Conſul* ante proxima

Palilia. Iniuit ille multis saepe post *Palilia mensibus*, quibus res gesserit legitimo suo Consulatu *decessor*, et pertigit saepe multis *post* sequentia *Palilia mensibus*, quibus res *ipse* gesserit, quos tamen menses *Successori* imputabant Annales *Romani*. Sic fiet, vt *Romani* anni *partem* saepe *minimam* complexus fuerit annus *Consularis*. Quid ergo *vere* et *historice* a quoque *Consule* gestum sit, non ex *anno Romano* statuendum erit, sed e legitimis *Magistratus* anni *ineundi* temporibus, quae his praesertim antiquissimis Seculis et *varia* erant, atque admodum *incerta*. Necessaria tamen, vt ab eo teneantur, qui *accuratos* condere velit *Annales*.

491. De huius anni *Coss.* ita *Dionysius:* οὗτοι παραλαβόντες τὴν ἀρχὴν καλάνδαις Σεπτεμβρίαις, θᾶττον, ἢ τοῖς προτέροις ἔθος ἦν. L. VI. p. 364. *Maturius* solito iniuisse testatur hos *Coss.* Nec tamen *multo* maturius solito iniuisse colligimus e verbis illius paulo superioribus: Καὶ γὰρ ἦν βραχὺς ὁ λειπόμενος αὐτοῖς ἔτι τῆς ἀρχῆς χρόνος. Loquitur de *Coss.* anni *superioris*. Qui ergo abdicauerant *Kal. Septembribus*, paulo tamen postea per *Leges* officio cessuri erant. Eodem proinde, vt videtur, mense *Septembri*. *Dies* vero his temporibus *ineundis* annuis Magistratibus legitimos vix alios legimus praeter *Kalendas* et *Idus*, quae *Ciuilia* erant *Nouilunia* et *Plenilunia* in forma mensium Ciuilium *Lunarium*. Cum ergo praeter morem receptum *Kalendis* inierint huius anni Coss. probabile est, superiores Coss. *Idibus* iniuisse. Sic *Idibus Maiis* inibant *Decemuiri*, et primi saltem *post* Decemuiros *Coss.* Postea *Idibus Decembribus*, *Idibusque* saepe *Martiis*. Itaque, si mense *Septembri*, *Idibus Septembribus* superiorum annorum *Coss.* iniuisse verisimillimum est. Profecto satis commode quod inde procederent *claui Capitolini*, qui *norma* erant *Annalium Maximorum* antea, quam *Consules* in vsus venirent *Chronologicos*. Ita profecto necesse est rem fuisse, anno saltem *praecedenti*. Imo non *vnico* duntaxat *anno* si fuerit ἔθος. Non tamen ab *initio*, cum *Kalendis* ipsis *Ianuariis* primos *Coss.* iniuisse probauerimus Diss. X. de *Cycl.* n. 98. Et ne quidem *clauorum Capitolinorum initio*, ann. V. C. 247. Iam enim *diu in Consulatu* fuerat *Templi Capitolini* dedicator *Horatius*. Et in *Expeditione* erat *Horatii* collega *Valerius Poplicola*. Non certe Magistratu ad *exitum* vergente. Tum ergo *longius* aberat ab *hoc* initio tempus *ineundi Consulatus*. Imo *Coss.* anni 251. *Aprili* ineunte *triumphasse* discimus e Fastis *Capitolinis*. Anno, vt videtur, Consulari *exeunte*, qui coeperit a *Palilibus*. Nec postea vllum reperio *annum* huic mutationi adeo opportunum, quam illud proelii ad *Regillum* lacum decretorii ipsis *Idibus Quinctilibus* anni 258. Praesertim cum nec *Dictator* diu postea

postea tenuerit, sed cum *Consule* collega *comitia* indixerit designandis nouis in *sequentem* annum *Consulibus*, ipso teste *Dionysio*. Spatium praeterea satis breue est, vt *nouum* hoc Consulatus *initium* hoc anno pro ἔθει haberetur. Caeterum hoc saltem anno, *Septembri* affecto, Consules *iniisse* verisimillimum est, quos *per secessionem Plebis* Consulatum *iniisse* testatur *Liuius* II. Intelligit *secessionem* in *montem sacrum*. Illam *secessionem* μετὰ τὴν μετοπωρινὴν ἰσημερίαν statuit *Dionysius*, ὑπ' αὐτὴν μάλιστα τὴν ἀρχὴν τοῦ σπόρου. L. VII. p. 402. *Aequinoctium Romanum* idem erat in *Parapegmate Solari*, quod postea (*Septembris* nempe *Iuliani* die XXIV) etiam dum forma anni *Ciuilis* adhuc non alia esset, quam *Lunaris*.. Nulla erat hucusque de *Aequinoctiorum anticipatione* suspicio. *Et ab vndecimo die Autumnalis Aequinoctii fruges ferunt*, inquit *Plinius* Nat. Hist. XVIII. 25. Is dies erat *Octobris Iuliani* V. Quomodo autem haec, inquies, conuenient cum nostris rationibus, quae *Consulatus* noui *exordium* ad *Kalendas* retulerunt *Septembres*, diem nempe *Septembris veteris?* Satis commode. Annus erat *Cycli* XX. quo I. *Veteris Septembris* dies idem erat cum die *Octobris Iuliani* III. *Secessionis finem* ὁ πολλῷ πρότερον τῆς χειμερινῆς τροπῆς idem statuit *Dionysius*. Paulo nimirum *ante* diem *Decembris Iuliani* XXV. Hoc itaque eodem anno *Iuliano*. Sic omnia cum nostris *Tabulis* conueniunt accuratissime. Erant in *secessu* ὥρᾳ ἔτους χειμερίῳ. *Appius Claudius* in Oration. apud *Dionys.* L. VI. p. 374. *Inibant* Tribuni Plebis *Decemb. vet.* X. *Dionys.* L. VI. pag. 395. *Liu.* XXXIX. c. 52. Vid. Prael. XII. ad Spartian. *Hadrian.* n. 7. Sed *sequenti* anno *Iuliano*.

Hoc autem anno *Geomororum Syracusanorum* exemplum adducit *Appius Claudius* apud *Dionysium* L. VI. p. 374. qui a suis clientibus ex vrbe patria expulsi fuerant. Et *nuperrimam* agnoscit illius *exsilii* memoriam, cum τοῖς τελευταίοις accenset. Iidem sunt, quos *Gamoros* Dialecto *Syracusanorum Dorica* rectius, vt videtur, appellat *Herodotus*. VII. 155. Eorum opera *Gelonem Syracusas* accepisse testis idem est *Herodotus*. Et quidem *Consulatu sequenti* sic loquitur de *Gelone* noster, quasi *nuper* Tyrannidem adepto. Verba sunt: νεωστὶ τὴν τυραννίδα παρειληφώς. L. VII. pag. 402. Haec ratio esse potuit, cur *hoc* etiam *anno* de hoc *Geomororum exsilio* concionantem *Appium* introduxerit, quasi de re memoriae *nuperrimae*. Nec absurde, si quidem nupera *Exsilii* memoria *Gelonem* in *Tyrannide* collocarint *Geomori*. Sed de *Tyrannide Geloa* loquitur *Dionysius*, qua *Hippocrati* successit *Gelo*; non autem *Syracusana*, in qua adipiscenda *socios* habuit *Geomoros*, sex ad minimum post *Geloam* annis, vt ostendimus in Dissertatione *de aetate Phalaridis*. Accedet et aliud *bien-*

nium, ſi *hi* ipſi *Conſules* pro *ſuis* diſponantur *Varroniano*. Sed *Tyranni*, qui tum in *Sicilia* ſucceſſerit, nomen ἐν ἀρχαίαις *Romanorum* ἀναγραφαῖς nullum agnoſcit fuiſſe *Dionyſius*. Idque verum res ipſa vincit, cum fuerint, qui ad *Dionyſium* retulerint, nec ignobiles, *Hiſtorici Romani*. Immani quidem, nec in illa quoque tanta *vetuſtate* ferendo errore, in qua modicos ferendos cenſet *Dionyſius*. Nulla itaque hinc ſperanda eſt norma verae *Chronologiae*.

490. Ad *nouum* progredimur annum *Iulianum*. Sub iiſdem tamen, qui ſuperioris anni *Kalendis Septembris* inierant, *Conſulibus*. IV. Id. *Dec.* vet. Magiſtratum capeſſunt primi *Plebis Tribuni*, *Decembris* nempe *veteris* die X. Annus *adhuc* erat *Cycli* XX. quo dies ille *Decemb. vet.* X. cum *Ianuarii Iuliani* die concurrebat XIX. *Pace* nimirum cum *Senatu* per feciales firmata. p. 395. quod ante *Dec.* XXV. *Iulian.* factum oſtendimus. Antea tamen, quam a *monte Sacro* diſcederetur. Peractis enim *Comitiis* noui veniunt a Senatu Legati, et noua conceditur Pacis *conditio*, vt Tribuni *ſacroſancti* et *inuiolabiles* haberentur. Miſſi deinde in *Siciliam* de re *frumentaria* legati. Inita *Pace*, nec diu poſtea. Adhuc enim ἐπὶ πολὺν χρόνον L. VII. p. 402. terra coli non potuit, vt ſpes *futurae meſſis* remota eſſet, nec *multae* ſupereſſent *fruges* ex anno *ſuperiori*. Miſſi ſunt χειμῶνι, et χειμερινὴν in Sicilia ὥραν exegerunt. Διελθόντων ἐτῶν ἑπλακαίδεκα a *Regifugio*, vt *Licinnius* et *Gellius*, καὶ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες, inquit, συγγραφεῖς ὁμολογοῦσιν. Hucuſque ergo tantus erat in *Conſulatuum numero* conſenſus, vt plane incredibile ſit, *Coſſ.* anni 248. dedita opera *Liuii* omiſſos eſſe. Inde colligit *Dionyſius*, *Olymp.* LXXII. 2. miſſos. Exeunte ſcilicet *Olympiadis* anno, pro ſuis rationibus *Catonianis*. Pro *Varronianis* autem *Olymp.* LXXI. 4. Legationem obierint. Tum *Tyrannorum* in *Sicilia* florentiſſimus fuiſſe videtur *Hippocrates*, *Gelonis* in *Gela* deceſſor. Eum ergo fuiſſe ſuſpicor, qui *Romanis* de re *annonaria* prouiderit. Sequitur *Plutarchus*, vt videtur, *Dionyſium*, qui *Gelonem* fuiſſe *coniectura* ſua collegit. *Priori* huius anni *Iuliani parte* miſſos in *Siciliam* legatos neceſſe eſt, quod *Olymp.* LXXII. 2. miſſos crediderit *Dionyſius*. Exinde etiam, quod, διελθόντων ἐτῶν ἑπλακαίδεκα a *Regifugio*, miſſos apud *omnes fere* in confeſſu fuiſſe teſtetur. Hac enim forma annum XVII. *nuper* elapſum innuit idem *Dionyſius*. *Regifugium* huius anni VII. Kal. *Ianuarii* (qui tum tenebat locum *Martii*) in diem *Martii Iuliani* XIV. incidebat. Itaque poſt illum diem in *Siciliam* nauigarint, *Olympiadis* anno *deſinente*. Et *hyems* adeo, quam in *Sicilia* exegerunt, ad anni *exitum* ſpectabat, quo *alii* erant, quam qui fuerant initio, *Conſules*. Reditum ergo cum annona

annona ad *proximos Coſſ.* differunt tam *Dionyſius*, quam *Liuius*, quam etiam *Plutarchus* in *Coriolano*. Idque verum eſſe res ipſa vincit. Abſumtis ſuperioris meſſis frugibus, *nouae* appulerunt coemtae ex *Etruria*, quas tamen βραχύν τινα χρόνον ſuffeciſſe teſtatur *Dionyſius*. Tum miſſi *Velitras* et *Norbam* coloni, vt ſuperſtiti conſuleretur *annonae*. Denique eadem cauſa Expeditio aduerſus *Antiates* duce *Coriolano* ſuſcepta, hoc etiam nomine grata, quod magnam *frumenti* vim in *agris* relictam repererint *Coriolani* milites, inuidentibus, quos *domi* detinuerant, *Tribunis*. Inde conſtat, nondum hoc anno appuliſſe frumentum e *Sicilia*. Imo *nouis* ineuntibus *Coſſ. Septembris veteris* fortaſſe *Kalendis*, adhuc eadem rei *frumentariae* perſtabat inopia. Prima enim illorum cura erat, vt e *maritimis* et mediterraneis *emporiis* vndequaque coëmeretur. Sic enim ſe *Paci* publicae conſulturos intelligebant, et *Plebis* de egeſtate querimonias ſedaturos. Perſtitit ergo *fames* ad *finem* anni *Iuliani*.

Hoc eodem anno in Comitiis *Conſularibus* ante *Kalend. Septembris* repulſam fert *Conſulatus* candidatus *Coriolanus*, ἑπλακαίδεκα ἔτη συνεχῶς στρατευόμενος. *Plutarch.* Coriolano. Ἐστρατεύσατο πρώτην στρατείαν ἔτι μειράκιον ὤν, ὅτε Ταρκυνίῳ τῷ βασιλεύσαντι τῆς Ῥώμης, εἶτα ἐκπεσόντι etc. Sic Auctores ſuos intellexiſſe videtur *Plutarchus*, quaſi proelio *Regillenſi* primum *Coriolanus* feciſſet ſtipendium. Aliter volebant teſtes, quorum fidem ipſe eſt ſecutus, *Veteres*. Hic enim eſt annus a *Regifugio* XVII. completus. Proinde ſtipendiorum *continuorum* primus a *proximo* coeperit poſt *Regifugium* anno. Tum erat μειράκιον, in ipſo nempe confinio *Pueritiae* atque *Adoleſcentiae*, impleto nimirum anno *Aetatis* XVII. qui *terminus* erat *Pueritiae*, pro cenſu *Seruii Tullii*. Sic apud noſtrum *Dionyſium* ipſe quoque *Marcius*: πρώτην ἔξοδον κομιδῇ νέος ὤν, ὅτε πρὸς τὲς βασιλεῖς βίᾳ κατιόντας ἠγωνιζόμεθα. L. VIII. pag. 484. Hoc ergo anno annum impleuerit XXXIV. *Natus* proinde anno *V. C.* 228. *Tarquinii Superbi* IX. Eo retulerim verba *Coriolani* apud *Liuium* illa: *Tarquinium Regem qui non tulerim, Sicinium feram?* II. 34. Quaſi partem habuerit *primis* etiam in *Tarquinium* proeliis. Conuenit haec *aetas* cum eo, quod *maximum* natu filium *decennem* habuerit, cum *ipſe* in *Exſilium* proficiſceretur. *Dionyſ.* L. VII. p. 454. Sic enim illo *filio* annis XXV. *maior* fuerit. Procedunt autem *Coriolani* ſtipendia a proelio, quo cecidit *Brutus*, quod in *Conſularis* anni *finem* referendum oſtendimus. Fuit enim proelium illud reuera *primum* cum *Tarquiniis*. Ita fit, vt *ſtipendium* eius XVII. (ſi quidem ita loqui fas ſit de militia *Patricii*, quae nunquam erat *ſtipendiaria*) in annum conueniat a *Regifugio* XVIII.

489. *Corio-*

489. *Coriolani* ann. *Aetat.* XXXV. quo in *Exſilium* pulſus eſt. *Octauodecimo, poſtquam Reges eiecti erant, expulſus ex Vrbe*, inquit *Eutropius*. Hoc ego de XVIII. *Militiae* anno Auctores *Eutropii* dixiſſe ſuſpicor, qui XIX. erat ab ipſo *Regifugio*. Hoc tandem anno appulit claſſis frumentaria e *Sicilia*. Ea *Tributorum* actionibus in *Coriolanum* occaſionem praebebat. *Sero* autem appuliſſe exinde colligimus, quod *breuem* admodum *moram* attulerit Bellum in *Antiatas* decretum de *claſſis* parte retenta Actioni in *Coriolanum*, cum *diutinam* crederetur allaturum. Nam poſt diſceſſum *Coriolani* ὀλίγαις ὕστερον ἡμέραις *Comitia Conſularia* fuiſſe teſtatur *Dionyſius*. Diſceſſerit ergo paulo ante *Septembrem veterem*. Inierant autem huius anni *Septembri* Lunari *Coſſ. ſequentis* anni, cum *Antium* veniret *Coriolanus*, quos pro ἀπολέμοις, *parum* nempe *Bellicoſis*, habebat *Tullus*. Propterea *Bellum* e veſtigio [10] ſuadebat inferendum. Sed σπονδαὶ cum *Romanis* intercedebant διετεῖς ὀλίγῳ πρότερον χρόνῳ γενόμενοι. *Dionyſ.* L. VIII. p. 464. Hae ne antea violarentur, quam probabilis aliqua naſceretur Belli redintegrandi cauſa, Auctor erat *Marcius*. Hoc autem ipſo anno *Iuliano* initas fuiſſe neceſſe eſt, ſi, illis nondum *elapſis*, nouum *Bellum* coeperit. χρόνῳ τινὸς ὕ πολλῷ, p. 464. ex quo *Antium* conceſſerat *Marcius*, conſilium cum *Tullo* init de *Bello* in *Romanos* excitando. Proinde his *Coſſ.* qui huius anni *Iuliani* menſe tamen *Septembri veteri*, Reipublicae gubernacula ſuſceperant. Sed *parte Conſulatus*, quae in annum incidebat *ſequentem*.

488. *Coriolani* ann. *Aetat.* XXXVI. Hoc anno *Iuliano*, eaque illius *parte*, quae *Conſulatus* erat *ſuperiori* anno *initi*, conſultatio *Coriolani* cum *Tullo* de *Bello* e Conſulum contemtu orta, tam eorum, qui tum faſces habebant, (nam eorum *imbelles* animos exprobrabat *Tullus*) quam eorum, qui poſteriori huius anni parte ſucceſſuri erant. Hos enim rebus Bellicis ineptos bis agnoſcit *Dionyſius*. Sic enim ille de *Iulio* et *Pinario*: ἄνδρες ἥκιστα πολεμικοί. L. VIII. p. 463. Sic item iterum apud illum *Coriolanus*: ἡγεμόνας ἔχουσιν ἀπείρους πολέμου. p. 469. Nam et *poſt* conſultationem, et *antea*, quam illam Orationem haberet *Marcius*, penes illos fuiſſe Conſulares faſces, ex illis *Dionyſii* verbis manifeſtum eſt: ἐπεὶ δὲ καθῆκεν ὁ τῆς ἀρχῆς καιρὸς, Ἰουλίῳ τε καὶ Πιναρίῳ τὴν ὑπατείαν ἤδη παρειληφότων etc. Loquitur ibi de *Ludis Romanorum*, e quibus *Belli* quaeſita eſt occaſio. Hinc ergo conſtat, anni huius *Iuliani* parte ſaltem *poſteriori* illos fuiſſe *Ludos*. Poſt veterem nempe Lunaremque, quo noui *inibant* Conſules, *Septembrem*. Tum recte a *Plebis* in montem Sacrum *ſeceſſu* (quem ante nouos *Coſſ.* anni 491. fuiſſe probauimus)

[10] Apud *Dionyſ.* L. VIII. p. 464, 465.

bauimus) τρίτον, ἢ τέταρτον ἔτος, hac ſua Oratione, quam poſt *Septembrem* habuit, ſupputarit *Marcius* p. 466. Rectius profecto, quam τέταρτον ἔπω ἔτος anno ſuperiori, cum de *Marcii* cauſa ageretur, memorat *Tribunus Plebis*, illius Accuſator. Hoc ergo anno admodum *affecto*, deſinit *inducirum biennium* annus primus.

487. *Coriolani* ann. *Aetat.* XXXVII. Huius anni *Vere*, nondum elapſo anno *Inducirum* II. nec *imbelli Conſulatu*, primam ſecundamque impreſſionem in agrum *Romanum* fecit *Coriolanus*, expugnatis etiam *Circeiis*. Haec eouſque pertigerunt, dum βραχὺς eſſet ὁ λειπόμενος τῆς ἀρχῆς τοῖς ὑπάτοις χρόνος. *Dionyſ.* L. VIII. p. 473. dum ὑπάτοις ὀλίγος ἔτι περιὴν τῆς ἀρχῆς χρόνος. *Plutarch.* Coriolano. Paulo nimirum ante *Septembrem veterem*, qui anno *Cycli* veteris XXIV. inibant, *Septemb. Iuliani* die VII. Inde *noui* inibant *Coſſ. Sp. Nautius* et *Sextus Furius*. Sub his deficiunt ad *Coriolanum Aequi*, quibus fretus agrum *Romanum* rurſus adoritur, praedaturque, domumque praeda onuſtus recedit. Inde ad *Latini* nominis *ſocios* conuerſus multas eorum *Vrbes* expugnat. Haec menſe *veteri Septembri*, *Octobriſque* parte peregit. Tum actum *Romae* de reuocando *Coriolano*. Sed repugnantibus *Patriciis* ad foſſas *Cluilias* (quibus nomen a *Cluilio*, *Albanorum Dictatore*) venit *Coriolanus*, conceditque *Romanis inducias* dierum XXX. quibus de *Pacis* ab eo oblatae conditionibus deliberarent. L. VIII. p. 489. Subactis eo intervallo ſeptem *Latinorum* vrbibus, *veteri Nouembri* affecto, et hoc anno *Iuliano* ad *exitum* vergente, redit. Sed *reditum* illius ad anni *Iuliani ſequentis* initium libentius retulerim. Rationes ibi Lector exſpectet.

486. *Coriolani* ann. *Aetat.* XXXVIII. Hoc anno *Pacem Romanis*, interuentu mulierum, concedit *Coriolanus*, μηνὶ Δεκεμβρίῳ τῷ κατόπιν ἐνιαυτῷ, τῇ νέᾳ σελήνῃ, ἣν Ἕλληνες μὲν νεμηνίαν, Ῥωμαῖοι δὲ καλάνδας καλοῦσιν· αὕτη γὰρ ἦν ἡ λύσασα τὸν πόλεμον ἡμέρα. *Dionyſ.* L. VIII. p. 505. *December* ille *vetus* in fine anni *Cyclici* XXIV. incipit, *Ianuarii Iuliani* die III. Huius proinde anni *Iuliani*. Haec ergo *Pacis* Epocha erat. Tum recte mater *Veturia* τέταρτον ἐνιαυτὸν ἤδη τοῦτον fuiſſe dicit, ἐξ οὗ φεύγει τὴν πατρίδα, apud *Dionyſ.* L. VIII. p. 494. *Exſulauit* ſub *Minucio Augurino* II. et *Sempronio Atratino* II. a quibus *quarti* erant reuera *Coſſ. Sp. Nautius* et *Sext. Furius*, ſub quibus haec fingitur dixiſſe *Veturia*. Et tamen τρίτον ἤδη τοῦτο ἔτος eidem *Veturiae*, ex quo patriam rei *annonariae* inopia afflixerat *Coriolanus*. Hic certe a conſilio *Coriolani* cum *Tullo* de *Bello Romanis* inferendo procedit calculus, quod *tertiis* ante hos, ſub quibus loquitur *Veturia*, *Conſulibus* tribuendum; non autem a *Bello* ipſo.

Caete-

Caeterum hoc die *Ianuarii Iuliani* III. nondum exierant *tridui inducie* vltimis *Romanorum* de *Pace* conſiliis a *Coriolano* conceſſae, de quibus pag. 491. ita *Dionyſius*: συνεβούλευε δὲ κρεῖττόν τι βουλευσαμένους ἥκειν τριῶν ἐντὸς ἡμερῶν. Et tamen *bidui* moram ad minimum innuit fuiſſe *Dionyſius*. Priori die *legati* veniunt *Sacerdotales*, ſimiliter tamen a *Marcio* reiecti. Tum demum conſilium initur de *mulierum* legatione, auctore *Valeria*. Sequenti autem die ἕωθεν, et περὶ τὸν ὄρθρον, *ipſa* erat *legatio*, p. 495. *Ianuarii* ergo die I. data illa eſt de vltimis *tridui inducis* Reſponſio. Sic a die *Decembris Iuliani* III coeperint *inducie* aliae *priores* dierum *triginta*, et hoc adeo ſpatio expugnatae fuerint ſeptem vrbes in agro *Latinorum*. Is erat, pro Kalendario *veteri*, die *Octobris veteris* XXIX. Hoc autem anno *Iuliano* periit *Coriolanus*, pro eorum ſententia, qui a *Volſcis* occiſum tradunt; vel certe Imperio *exutus*, pro ſententia *Fabii Pictoris*, qui illum apud *Volſcos ſenuiſſe* credidit, teſte *Liuio* II. 40. Poſtea certe res ab illo geſtas *nullas* legimus. De hoc itaque tempore intelligenda *Dionyſii* verba: ἑτῶν δὲ μετὰ τὸ πάθος ὁμοῦ τι πεντακοσίων ἤδη γεγονότων εἰς τόνδε τὸν χρόνον, ὃ γέγονεν ἐξίτηλος ἡ τοῦ ἀνδρὸς μνήμη etc. p. 509. Eadem ex illo *Suidas* voce Μάρκιος. Scripſit ediditque Hiſtoriam *Dionyſius* anno *Caton.* 745. *Varron.* 747. Sed numerus *rotundus* eſt, qualem vidimus in Epocha Vrbis *Albanae*, a qua numerat ad aetatem *Tulli Hoſtilii* nunc annos 500. nunc accuratius annos duntaxat 487. Sic a *Largio* Dictatore ad *Syllam* annos duntaxat 400 numerat *Dionyſius*. Propius tamen quadrabit, ſi ab *initio Coriolani* procedat calculus, ad *Hiſtoriae* ſcribendae itidem *initium*.

485. Huius anni *Iuliani Kalendis Decembribus*, quae eaedem erant cum *Iuliani Decembris* die XIV. in anno *Cycli* I. primum erat *Sacrificium* in *ara Fortunae muliebris*, πρὶν ἢ τὸν νεὼν καὶ τὸ ξόανον ἀνασθῆναι. *Dionyſ.* L. VIII. p. 505. Sed τῷ κατόπιν ἐνιαυτῷ. ib. Alii enim iam inierant menſe *Septembri* veteri *Coſſ.* ab iis, cum quibus rem geſſerat *Coriolanus*, viz. *C. Aquilius* et *T. Siccius*, qui *etiamnum* erant in Magiſtratu. Et *nouus* inierat *ſuperiori* anno *Iuliano* annus *Cyclicus* a *Ianuario Lunari*, et nouus *Vrbis conditae* annus a *veteris* Kalendarii *Palilibus*. Vterque poſt *Decembrem* illum *veterem*, quo *Pacem Romanis* conceſſerat ipſe *Coriolanus*. Poſtea rem gerunt in *Hernicos* et *Volſcos* noui hi forteſque *Coſſ.* et quidem *melioribus*, quam antea, *auſpiciis*, ambo *victores*; alter item *triumphator*, alter *ouator*. *Triumphum* negat *Liuius*.

484. Κοϊντιλίου μηνὸς ἑβδόμῃ μάλιστα κατὰ τὴν σελήνην, aedem *Fortunae Muliebris* conſecrat *Cos. Proculus Virginius*. *Dionyſ.* L. VIII. p. 505. De *die menſis* addit: αὕτη δὲ καὶ Ῥωμαίοις ἐστὶν ἡ πρωτ-

ηγουμένη Κοϊντιλίων νωνῶν ἡμέρα. Non diſcrepat, vt opinor, a verbis proxime praecedentibus, ſed *formam Romanam Graece* imitatus eſt; *ante diem Nonas Quinctiles*, cum *Nonas ipſas* deſignare vellent. Incidit dies *Quinctilis veteris* VII. anno *Cycli veteris* II. in diem *Auguſti Iuliani* IV. quo adeo die aedem conſecrarit *Cos. Virginius*. Inde intelligimus, poſt illum *Quinctilis* diem *nouos* iniuiſſe *Coſſ.* Hinc etiam ſtabilitur noſtra de *Pace Coriolani* Chronologia, quae, ni recte ſe haberet, non potuit huius aedis *Conſecratio* in *Conſulatum* incidere *Virginii*. Praeceſſerant enim verba illa: ἐνιαυτῷ δὲ ὕστερον ἑτέρῳ μετὰ τὴν πρώτην θυσίαν ὁ κατασκευασθεὶς ἐκ τῶν δημοτικῶν χρημάτων νεὼς συνετελέσθη τε καὶ καθιερώθη. Eſt enim hic *Quinctilis* anni, qui *proxime ſequebatur*, primum *Sacrificium* in ara peractum, praeſide *Valeria*, nondum aede ipſa ad *exitum* perducta, nec Deae *imagine* inſtructa. Tum ſequuntur diſcordiae a *Sp. Caſſio* tyrannidem ambiente concitatae. Ea occaſione Orationem habet *A. Sempronius Atratinus*, qua rem ad *Coſſ. futuros* differendam ſuadet. Hac nimirum ratione: ἐπειδὴ βραχὺς ὁ λειπόμενός ἐστι τῆς ἀρχῆς τοῖς ὑπάτοις χρόνος. *Dionyſ.* VIII. p. 521. Satis commode, ſi *Kalendis* inierint *Septembribus*.

483. Huius Conſulatus *ſitum*, pro mente *Dionyſii*, firmat annus *Olympiadis*, et quod *proximus* fuerit poſt Conſulatum *Spurii Caſſii*. Firmat etiam *Cos. Fabius*, primus trium, quos *continuos* agnoſcit *Liuius*. Redit *Cos.* τελευτῶντος ἤδη τοῦ ἔτους. Sequitur: ἐπισάντων δὲ τῶν ἀρχαιρεσίων. *Breuis* ergo mora erat inter *deſignationem ſucceſſionemque Conſulum*.

482. Huius item *locum* adſtruit annus *V. C.* 270, pro more nonnunquam *Dionyſii* in *decenniis*, et *continuorum Fabiorum* ſecundus.

481. *Fabiorum continuorum* Conſulatus *tertius*. Liu. II. 42. Proelium ἐν πυίγει ὥρᾳ ἔτους. *Dionyſ.* VIII. 532. Itaque poſt *Aeſtatem* Comitia *Conſularia*. *Iunio* certe *Parapegmatico* et *Iuliano exeunte*, vel etiam ineunte *Iulio*. Hoc anno *Cycli* veteris VI. (qui cum anno *Varroniano* concurrit 273) vltimus *Iunii Iuliani* dies idem erat *Iunii veteris* IX. Crediderim, *Comitia Conſularia Idibus* fuiſſe *Iuniis*. Poſtea aliquoties interceſſum, ne *Comitia Conſularia* haberentur, tam a *Tribunis*, quam etiam a *Conſulibus*, ſeſe mutuo impedientibus. Tandem proditus Interrex *Aulus Sempronius Atratinus*. Addit *Dionyſius*: αἱ δὲ ἄλλαι κατελύθησαν ἀρχαί. VIII. 534. Innuit, ni fallor, *abdicatos* fuiſſe, *ante* tempus legitimum, *annuos Magiſtratus*. Hoc ergo anno *nouum* coeperit Magiſtratuum *annuorum* exordium. Nec enim aliter, niſi vacante Poteſtate *Regia*, quae, pulſis *Regibus*, erat in *Conſulibus*, locum habebant *Interreges*. Tenuit hic primus

Interrex,

Interrex, ὅσας ἐξῆν ἡμέρας, dies nempe V. Succeſſit *Interrex* alius, *Sp. Largius*, a quo creati ſequentis anni *Conſules*. Proximum ergo *Conſulatus exordium* hoc anno coepiſſe veriſimillimum eſt. Sed vero anno V. C. 277. XV. Kal. *Sextiles*, *Coſſ.* in *Magiſtratu* fuiſſe, tum probabimus, cum ad annum illum peruenerimus. Proinde *Quinctilis* vel *Kalendis*, vel *Idibus*, illos *iniuiſſe* veriſimillimum eſt. Vix enim patiuntur ea, quae diximus, vt *Iunii* veteris ſeu *Kalendis*, ſeu *Idibus iniuerint*. Potius autem crediderim, *Idibus*. Proximum enim, quod legimus, *exordium* erat in menſe *Sextili*.

480. V. hic annus eſt, pro ſententia *Dionyſii*, a Senatusconſulto de *agris diuidundis*, Cos. *Sp. Caſſio*, ann. V. C. 268.

479. Hunc *Conſulatum* recte, pro ſuis hypotheſibus, cum *Olymp.* LXXV. 1. *deſinentem* ſcilicet, cum appeterent *Palilia*, committit *Dionyſius*. Male autem hunc annum *Olymp.* 75 $\frac{1}{2}$ fuiſſe cenſet, quo *Archon* erat *Calliades*, et quo *Xerxes* Expeditionem ſuſcepit in *Graeciam*. Illum Nos in *Annalibus* noſtris *Thucydideis Olymp.* $74\frac{4}{75}$ $\frac{4}{1}$. fuiſſe probauimus. Et quidem ex antiquioribus, quam ſit ipſius *Dionyſii*, Teſtimoniis, *Herodoto*, *Thucydide*, et Auctore Chronici *Marmorei Oxonienſis*. Illo ipſo certe anno *Olympia* fuiſſe ex *Herodoto* manifeſtum eſt. Eſt error ille admodum receptus, ne quis illum miretur in *Dionyſio*.

478. Παρελθόντι ἐνιαυτῷ Conſulem *Caeſonem Fabium* deſeruerant fefellerantque milites. *Dionyſ.* IX. 633. 634. Ita etiam de *Q. Fabio* Liuius: *tertio hic ante anno Conſul fuerat.* II. 46. Iterum *Conſuli tum Caeſo Fabius prioris anni Conſul.* ib. Ex his *nexus* cum *duobus annis* praecedentibus manifeſtus eſt. Conſul *M. Fabius* τὴν ὑπατείαν ἀπωμόσατο, δυοῖν ἔτι μηνῶν εἰς τὸν ἐνιαύσιον χρόνον λειπομένων. *Dionyſ.* IX. 525. Haec ſi vera, abdicauit *Maio*. Et tamen nouos *Conſules* creauit ſecundus *Interrex* paucis poſt *diebus*. *Mox* certe *inituros*, cum nullus nouus ſufficeretur *Interrex*. Hoc ergo anno, *Maio* veteri affecto, *inierint*, qui anno *Iuliano* ſequenti e magiſtratu diſceſſerunt, *Conſules*. Idibus, ni fallor, *Maiis*.

477. *Nexum* huius anni cum ſuperiori vincunt verba *Dionyſii* de *Caeſone Fabio*, huius anni *Conſule*: ἀδελφὸς δὲ τῷ ταύτην ἀποθεμένῳ. IX. 547. Itemque illa de *Marco Fabio*: ὁ τῷ παρελθόντι ὑπατεύσας ἔτει. p. 549. Adhuc *Maio* iniuiſſe *huius* etiam anni *Conſules*, innuunt noſtri verba in anni fine: καὶ ὁ μὲν χειμῶν ἐκεῖνος ἐτελεύτα. Τῷ δὲ κατόπιν ἔτει Λευκίῳ τε Αἰμιλίῳ καὶ Γαΐῳ Σερουιλίῳ τὴν ὑπατείαν παρειληφότων etc. 549. 550. Forma *Thucydidea* eſt, cui noui anni *initium* eſt a *Vere*. Et quidem *Vernis* menſibus accenſeri ſolebat qualiſcunque *Maius*. Commendabat porro

porro hoc *exordium* in annis *Vrbis conditae* cenſendis, quod non longe abeſſet a *Palilibus*, quae etiam ipſa pro *anni* antiquiſſimo erant *exordio*.

476. Καίσων Φάβιος νεωστὶ τὴν ἀρχὴν ἀποθέμενος. *Dionyſ.* IX. 550. Hinc *nexus* huius *Conſulatus* cum *ſuperiori* manifeſtus eſt. Hoc autem anno *Iuliano*, ſub *ſequentium Conſulum* initio, periere *Fabii* XV. Kalendas *Sextiles*. Vid. *Diſſ.* X. n. 97. de *Cyclis*. Dies erat *Quinctilis* veteris XVIII. *Cycli* anno XI. *Auguſti Iulian.* dies XXIII. *Cum haec accepta clades eſſet, iam C. Horatius et Titus Menenius Coſſ. erant*, inquit *Liuius* II. 51. Suffragatur *Dionyſius*, qui cladis *Cremerenſis* Hiſtoriam *Horatii* et *Menenii* Conſulatu narrat, quod *Liuius* neglexerat. Addit *Dionyſius*, mora Conſulis *Menenii* effectum, vt *perierint*. Μενήνιος δὲ τοσαύτην σπουδὴν ἄγων, ἐπὶ Τυβρηνοὺς ἔμελλε ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον. Παρασκευαζομένῳ δὲ αὐτῷ, καὶ τρίβοντος τὸν χρόνον, ἔφθη τὸ ἐν Κρεμέρᾳ φρούριον ἐξαιρεθὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ τὸ Φαβίων γένος ἀπολόμενον. *Mora* ergo in *nouo Conſulatu* tanta erat, vt et *Prouinciam* Conſul alter attigerit, et vt *apparatus* illius *tardus* haberetur, qui *nondum* attigiſſet. Conueniunt haec cum nuperrimo *anni Conſularis* exordio a *Maio* veteri, cuius *pars* tamen longe maxima in *Iunium* excurrebat *Iulianum*. Hucuſque ergo tenuit *initium* a *Maio*.

475. Περὶ τὰς θερινὰς μάλιστα τροπὰς Σεξτιλίου μηνὸς παραλαμβάνουσι τὴν ὑπατείαν etc. *Seruius Seruilius* et *Aulus Virginius*. Dionyſ. IX. 558. ſequenti anno *Iuliano* depoſituri. *Kalendas* hic *Sextiles* intelligo. *Diſſ.* X. de *Cyclis* n. 97. Quod vero addit de *Solſtitio aeſtiuo*, verum eſſe non poteſt, ſi de quocunque *Sextili* intelligatur. *Erroris* tamen *occaſionem* video, quod *Sextilem* menſem cum *ſexto* anni menſe confuderit ab *initio* anni *Ianuario*. Et quidem ab eo Ianuarii *loco*, quem tenebat in Kalendario *Iuliano*. *Sextus* enim a *Ianuario Iuliano* menſis eſt *Iunius*, cui *Solſtitium affixum* credebant Veteres *Hipparcho* antiquiores. Caeterum in Cyclo *Lunari* menſis nullus eſt, qui *fixum* locum tenuerit in *Zodiaco*. Et longe aberat a *Solſtitio* ſextus ille menſis a *Ianuario* illo *Lunari*, qui locum tenebat *Martii Decemuiralis*. Occaſio tamen erroris eſſe potuit, quod *Ianuarium* primum tum menſem fuiſſe didicerat Auctor *Dionyſii*, a quo, pro *ſui temporis* Kalendario, *ſextus* fuerit menſis *Solſtitialis Iunius*. Oblitus interim, *alium* fuiſſe illius *ſitum* in Kalendario *Lunari*, quam fuerit in *Solari* atque *Iuliano*: Et rurſus in *Lunari* quoque Kalendario *Antedecemuirali* alium ab eo, quem tenuit in *Kalendario Decemuirali*. *Sextum* ergo fuiſſe *menſem* e maiorum Traditione acceperant atque publicis monumentis. Sed a *Ianuario Iuliano* ſextus numerari non potuit, dum nondum in vſu *Ciuili* eſſent menſes *Solares* atque *Iuliani*. Et *numeri*

menſium Lunarium omnes, quos habemus, a *Martio* procedunt veteri, non autem a *Ianuario*. Ne quidem menſium *Antedecemviralium* numeros excipio, cum annus *Cyclicus* iniret a *Ianuario*. Qua ſaltem licet e Faſtis *Capitolinis*, Auctoribuſque *antiquiſſimis*, coniecturam facere. In illis quoque menſium *numeralium* mentionem habemus. Nec tamen vllorum, qui aliunde proceſſerint, quam a *Martio*. Credibile eſt, vetera menſium numeralium nomina *intercidiſſe*, cum iam aſſueuiſſent nominibus menſium numeralibus a *Decemuiris* in eorum vicem ſuffectis, vt *Caprotini* nomen aboleuit nomen *Quinctilis*; et *vetuſtiora* quoque *Decemuiris* geſta menſium tamen *Decemuiralium* nominibus in *Annalium Pontificum Maximis* deſignata. Forte ob memoriam eorum, a quibus menſium *nomina* vetuſtiſſima emanauerant, damnatam. Ita factum poſtea ſcimus in cauſa *Domitiani* atque *Commodi*. Fieri poteſt, vt *nomina* illa a *Tarquiniis* ortum acceperint. Haec ſi vera, *Sextilis* ille idem fuerit, quem in anno Cycli *Antedecemuiralis* XI deſcripſimus, qui a die *Septembris Iuliani* inierit VI. Et quidem proximum anni exordium, cuius mentio occurrit, a *Kalendis* erat *Sextilibus*, cuius *primum* in hoc ipſo anno fuiſſe videtur exemplum. Vid. *Diſſ.* X. De *Cycl.* n. 97.

474. *Proximum* hunc annum ſuperiori fuiſſe probat Accuſatio *Menenii*, exacto *Conſulatu*. Ea tamen ſuperiori anno *Iuliano* peracta eſt, poſt *Sextilem* veterem, *Iulianumque Septembrem*. Res autem horum *Coſſ.* bello geſtas *huius* fuiſſe arbitror anni *Iuliani*, vſque ad *Sextilem*, qui anno *Cycl.* XIII. *Septembris Iuliani* die coepit IX. Tum accuſatus eſt abſolutuſque *Cos. Seruilius*, hoc eodem anno *Iuliano* ad *exitum* vergente.

473. Cauſa *Seruilii* audita, huius anni *Iuliani*, vt videtur, initio *Sabinos* et *Veientes* vincit *Cos. Valerius*. Triumphum illius ad ann. CCLXXVIII. Kal. MAI. referunt fragmenta Marmorum *Capitolinorum*. *Kalendae* illae *Maiae* hoc *Cycli* anno XIV. cum *Maii Iuliani* die concurrunt XXX. Conuenit, quod de altero *Cos. C. Nautio*, ſcribit *Dionyſius*, eum poſt res in *Etruria* proſpere geſtas, ἐπειδὴ τὰ ἐν Τυῤῥηνίᾳ πράγματα καλῶς σφίσιν ἐχώρησε, *Volſcorum* agros fuiſſe praedatum, ἀρᾶσας αὐτῶν, ἐν ἀκμῇ τῷ σίτῳ ὄντος, ἐμπρήσας. *Dionyſ.* IX. 568. *Iunio* exeunti *Iuliano* haec conueniunt, cuius die XXX coepit illius anni *Iunius Lunaris*. Satis et illud opportune, vt *Kalendis Sextilibus* inirent *ſequentis* anni *Coſſ.* quae quidem *Kalendae Auguſti Iuliani* diei XXIX. conueniebant, *huius* nimirum anni *Iuliani*. Ann. *Capitolin.* 278. *Catonianus* eſt 279.

472. Copias *A. Manlius* Cos. in *Veientes* eduxit διὰ ταχέων, inquit *Dionyſius* libro IX. Et ſane *Triumphum* eius ann. CCLXXIX. *Idib.*

Idib. Martiis agnoſcunt Marmora *Capitolina*. Ann. 279. *Capitolinus* eſt *Catonianus* 280. *Idus* autem *Martiae* hoc anno *Cycli* XV. *Aprilis Iuliani* dies erat XXVI. Hinc autem exemplum habemus Expeditionis ſolito *maturioris*. Tardiorum exempla dedimus anno ſuperiori et 476. *Inducias* annorum XL. cum *Veientibus* memorant *Liuius* atque *Dionyſius*. Sed nota *temporis* nulla inde petenda eſt, quippe quae breui tempore ſolutae fuerint.

471. Ὑπατεύσαντας τὸ ἔμπροσθεν ἔτος *Manlium* et *Lucium* agnoſcit *Dionyſius*. Idem a *Manlio* et *Furio* V. C. 280. *duodecim* agnoſcit ἀρχεῖα ad Cos. *Spurii Caſſii*. IX. 569. Viz. ab ann. *Caton.* 268. Hinc horum *quatuordecim* Conſulatuum nexus certus intelligitur pro mente *Dionyſii*. Sic tamen in Oratione *Sicinius*: Γάϊον δὲ Γενύκιον, δήμαρχον ὄντα ἡμέτερον, ἐπεὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο πολίτευμα μετὰ ἔτος ἐνδέκατον ἀνενεώθη etc. *Dionyſ.* X. 634. Hoc enim in loco calculus a Coſſ. anni *Catoniani* 281. regreditur. *Initium* autem *Tribunatus* erat fine anni *Catoniani* 280. a *Decembri*. Inde annus erat XII. ad *Conſulatum Caſſii* anno *Catoniano* 269. XI. autem ab eiuſdem *Caſſii aede*, quae ſub *ſequentibus* Conſulibus peracta eſt anni 269.

470. Hoc anno *Iuliano*, *Ianuarii* nempe *Iuliani* V. qui *Decemb.* X. reſpondit anno *Cycli* XVI. *Tribunus Plebis* ſecundo factus eſt *Valero*. Inde Patriciis occaſio data *Appium Claudium* Conſulem Plebi odioſiſſimum in annum ſequentem deſignandi, ſequenti *Sextili* eiuſdem anni *Iuliani* initurum. Dicitur autem ſub his *Coſſ.* fuiſſe *intercalaris*. Macrobius: *hunc arguit Varro ſcribendo, antiquiſſimam Legem fuiſſe inciſam in columna aereа a Lucio Pinario et Furio Conſulibus, cui mentio intercalaris adſcribitur.* Saturnal. I. 13. Caeterum *priori* huius Conſulatus parte, quae cum anno *Iuliano ſuperiori* concurrebat, nullus erat menſis *Intercalaris*. Poſteriori autem anno *Cyclico*, qui in menſem deſiit *Intercalarem*, iam antea *Conſulatum* abdicauerant *Pinarius* atque *Furius*, quam *intercalaretur*, qui menſe *Sextili* novos in Conſulatu *Succeſſores* acceperunt. Sed ne quidem in *alia* aliqua Epocha, quae iuſtis *bienniis* diſcrepat a *Varroniana*, locum habere potuit his *Conſulibus* menſis *Intercalaris*. Non ergo in *Catoniana*, vel *Fabiana*. In Epochis autem numero *impari* a *Varroniana* diſcrepantibus locum habere potuit, vt in *Capitolina* et *Fabiana*. Ideone harum alteram *Varronianae* anteferendam exiſtimabimus? Non puto. Obſeruanda potius arbitror verba *Macrobii*. Nec enim *rem* geſtam aliquam his *Conſulibus* tradit menſe *Intercalari* deſignatam. *Mentionem* autem tantummodo ſub his *Conſulibus* obſeruat *Intercalaris*, qui nempe *menſis* ad rem *geſtam* ſpectarit ſub *aliis Conſulibus*. Hoc ſi

recte se habeat, non erit hic, in quo versamur, *Intercalaris Consulatus:* rectequeadeo se habebit hoc saltem nomine Epocha vtraque, tam *Catoniana*, quam *Varroniana*. Atque hanc sententiam ferent satis commode *verba* saltem *Macrobii*. Potuit tamen *Intercalaris* ille non *mensis* fuisse, sed tantummodo *dies*, vt vitaretur *dies* cladis *Cremerensis*, quae praecesserat, qui quidem *dies* inter *atros infaustosque* numerabatur. Vid. quae infra dicemus ad ann. ante *Christ.* 260.

469. *Proximum* hunc fuisse *superiori* Consulatum, e verbis illis colligitur: Οἱ δὲ περὶ τὸν Πόπλιον δήμαρχοι οὐδὲν ἔτι διαμελλήσαντες, τὸν ἐν τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ οὐ δυνηθέντα ἐπικυρωθῆναι νόμον πάλιν εἰσέφερον. IX. 573. Conatus enim *Tribunorum* pro illa Lege sub *superioribus* Consulibus narrauerat ipse *Dionysius*. XV. hic *Consulatus* est post *Sp. Cassium*.

468. XVII. hic annus est a *Consulatu* vltimo *Sp. Cassii*. Ambobus nempe terminis *inclusis*. Proximus autem ab *Appii* Consulatu. Huius anni *Iuliani* fine *Volscorum* impetus, et Bellum mox secutum, quae huius Consulatus *initio* contigisse docent tam *Liuius*, quam *Dionysius*. *Septembri* enim *Iuliano* fere *ineunte* iniuit vetus *Sextilis* anno *Cycli* XVIII.

467. *Sextilis* ille, quo *iniuisse* huius anni *Coss.* censet *Dionysius*, ad annum *Iulianum* spectabat *superiorem*. Huius enim anni *Iuliani Sextilis* ad annum *Olymp.* LXXVIII. 2. spectabat. Sed primum certe *Olympiadis* annum intelligit *Dionysius*, quoties *Consulatum* noua *Olympiade* designat. Hoc porro anno *Iuliano* contigerunt, quae *sequentium* Consulum *initio* fuisse innuit *Dionysius*, τὴν ὕπατον ἀρχὴν παραλαβόντων. IX. 585. Coepit *Sextilis* vetus *Septembr. Iuliani* die IV. anno hoc, qui *Cycli* erat XX.

466. Hoc anno *Iuliano*, post *Sextilem*, cum anni sequentis *Coss.* iniuissent, noui *Plebeiorum* motus de Lege *Agraria*, τῆς Ἀντιατῶν χώρας, ἣν τῷ προτέρῳ ἔτει δόρατι ἑλόντες κατέσχον. *Dionys.* IX. 588. *T. Quinctii ductu et auspicio agri capti priore anno aliquantum a Volscis.* Liv. III. 1.

465. Hoc anno *Iuliano*, ni fallor, *colonia* ipsa *Antium* deducta; et res a *Consulibus* Bello gestae, pro mente *Dionysii*.

464. Hoc anno *Iuliano* aedes *Dii Fidii* a Consule *Sp. Postbumio* dedicata *Nonis Iuniis*. *Iulii* nempe *Iuliani* die XXIII. anno *Cycli* XXIII. Ante mensem *Sextilem*, quo successorem accepit.

463. Huius anni *situm*, pro mente *Dionysii*, ostendit *Olymp.* LXXIX. Pro mente *Liuii* verba illius de Bello cum Aequis: *Extractum in tertium annum Bellum est, Q. Fabio et T. Quintio* Coss. L. III. c. 2. Coeperat enim Bellum ann. V. C. 287. *Catonian.* ante *Christ.* 465. Σῖτον, ὃς ἐν ἀκμῇ τότε ἦν, συγκομιζόμενον

ζόμενον a *Romanis* memorat *Dionysius* IX. 590. *Aequis* interim proelium detrectantibus. Proinde *Iulio Iuliano* adhuc erant in Magistratu *Coss.* Sed *Iunio* veteri exiit *Iulius Iulianus* anno *Cycli* XXIV. Nec multo *postea* tenuisse innuunt, vt puto, verba *Dionysii*: Τοῦτο διαπραξάμενος ὁ Φάβιος, ἐπειδὴ παραδοῦναι τὰς ἀρχὰς ἑτέροις ἔδει, τὴν δύναμιν ἀνασήσας ἀπῆγε. IX. 591. Adhuc ergo tempus *ineundi* Consulatus *legitimum Sextilem* mensem fuisse verisimillimum est. Porro nouis *Coss.* νεωτὶ Consulatu potitis, nuncii veniunt a *Latinis* de *Antiatium Aequorumque* et *Volscorum* defectione. Rursus τούτων δὲ πολλῷ ὕστερον alii ab *Hernicis* nuncii de *Aequorum* exercitu finibus egresso. *Dionys.* IX. 591. Post diem *Septembris Iuliani* VII. quo coepit veterum *Sextilis*, et quo *noui* hi proinde Coss. *inibant*. Haec ergo huius anni *Iuliani* fine. Sic tamen, vt opinor, vt in annum *Iulianum sequentem* Bellum ipsum inciderit.

462. Hoc anno *Iuliano* rem *gestam* arbitror ab *huius* anni *Consulibus*, qui anni *Iuliani initio* erant in Magistratu. De *Consulibus*, qui *Iuliani* anni *fine* inibant, ita Liuius: *Creati Coss. L. Ebutius, P. Seruilius, Kal. Sext. vt TVNC PRINCIPIVM ANNI agebatur, Consulatum ineunt.* III. 6. Sic nempe loquitur, quasi non illo *primum* anno illud *coeperit* initium, sed iam antea fuisset receptum, quod sane nos superioribus consentaneum probauimus. Conuenit praeterea, quod de *pestilentia*, quae *hoc* anno saeuiit, grauissima scribit *Dionysius*: ἤρξατο μὲν ἦν ἡ νόσος περὶ τὰς καλάνδας τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός· διέμεινε δὲ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ὅλον. IX. 595. *Consulari* anno *annuam* metitur *luem*. Suffragante etiam *Liuio*, cuius illa verba sunt: *annus pestilens erat vrbi agrisque.* III. 6. Proinde *ante* pestis *annuae* initium *annus* iam inierat *Consularis*. Coepit *September* vetus *Septembris Iuliani* die XXVI. *Sextilis* autem die *Augusti Iuliani* die XXVIII. anno illo *Cycli* I. Annus est *Orosio* V. C. 290. Pro Epocha *Capitolina Polybiana*, vel *Fabiana*.

461. Ad *finem* initi *superiori* anno *Consulatus* perstitit *pestilentia*. Desierat nimirum ante *Comitia Consularia*. Liuius: *Inde paulatim seu pace Deum impetrata, seu grauiore tempore anni iam circumacto, defuncta morbis corpora salubriora esse coepere: versisque animis iam ad publicam curam, cum aliquot interregna exissent: P. Valerius Publicola tertio die, quam interregnum inierat, Consules creat L. Lucretium Tricipitinum et T. Veturium Geminum, siue ille Vetusius fuit. Ante diem* III. *Idus Sextiles Consulatum ineunt.* III. 8. Suffragatur *Liuio Dionysius*, qui *pestilentiae* finem sub *sequentibus* agnoscit *Consulibus*: Ἐπὶ τῆς τούτων ἀρχῆς (inquit) ἡ νόσος ἐπαύσατο. IX. 596. De *tempore* autem, quo *inierint* illi *sequentis* anni *Consules*, *numerum Iduum* apud

Liuium mihi ſuſpectum eſſe fateor. Ipſis enim *Idibus Sextilibus* Conſules potius *iniuiſſe* crediderim. Erat enim mos apud *Romanos* longe receptiſſimus, vt vel *Kalendis*, vel *Idibus*, inierint *Conſules*, Ciuili nimirum vel *Nouilunio*, vel *Plenilunio* menſis, qui tum in *Ciuili* erat vſu, *Lunaris*. Aliter tamen factum ſcio a *Tribunis Plebis*. Hic vero, quo minus aliter ſe res habuerit, obſtat ipſe *Liuius*. Superiori anno *Kalendas Sextiles* Conſulatui *ineundo* legitimas agnoſcit. III. 6. Proinde *Kalendis* inituri erant huius anni *Conſules*, ſi quidem *vlli* fuiſſent in Republica *Conſules*, qui *Comitiis Conſularibus* praeeſſent. Ambobus autem a *peſtilentia* exſtinctis, ita factum, vt ad *Interregnum* res redierit. Aliquot autem *interregna* exiſſe agnoſcit *Liuius*. Haec certe *duobus* plura eſſe non poterant. *Quinorum* ſingula fuiſſe *dierum* recepta eſt ſententia, cui ſuffragatur etiam *Liuius* I. 17. Itaque ad X Sextilis diem *duo* illa *Interregna* pertigerint. *Tertium* autem *Interregem tertio die*, quam *Interregnum* inierat, *Conſules creaſſe* docet. *Die* nimirum menſis proinde XIII. ipſiſque adeo *Idibus*. Ita rem fuiſſe neceſſe erit, niſi *Nonae* fuerint, illo ſaltem ſeculo, etiam in *Sextili ſeptimanae*, quod nemo docuit Veterum, quos hodie habemus.

460. *Situm* huius anni adſtruunt verba Liuii: *priore anno morbus bellumque*. III. 9. et poſtea: *abſumtis priore anno Conſulibus*. ib. Quae de *ſuperiori* anno veriſſima erant. *Conſules* in hoſtica vſque ad *exitum Conſulatus*: τῶν ὑπάτων ἐπίτηδες ἐν τῇ πολεμίᾳ γῇ τὰς δυνάμεις κατασχόντων, ἕως ἡ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς παρέλθῃ χρόνος. *Dionyſ.* X. 600. Sic anno *ſuperiori*: ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν ἔπεσε καιρός. Τότε δὲ ἀναστήσαντες ἀπῆγον ἐπ' οἴκου τὰς δυνάμεις. IX. 598. Paulo nimirum ante *Septembris Iulian.* X. qui dies erat *Sextilis* veteris XIII. hoc anno *Cycli* III. Poſt illum Conſulatum *elapſum* ineunt noui huius anni *Tribuni Plebis*, inter quos *A. Virginius*, *Ianuarii Iuliani* III. qui dies erat veteris *Decembris* X. Breuius erat ſpatium, quam vt huius anni *Tribuno*, *Terentio*, licuerit conſilium de *Conſulari Poteſtate* imminuenda ad *exitum* perducere. Hinc ergo colligitur, non magnum fuiſſe ſpatium inter *exitum* Poteſtatis *Conſularis* Poteſtatiſque *Tribunitiae*. Non certe maius eo, quod praedictae complectuntur rationes. Colligitur praeterea, *ſequentis* fuiſſe anni *Iuliani* ſequentium *Tribunorum* turbas omnes. Sequentium *Conſulum* fuiſſe ſuffragatur Liuius: *Anno deinde inſequenti Lex Terentilla, a toto relata collegio, nouos aggreſſa Conſules eſt*. III. 10. Noui ergo erant *Conſules*, cum *noui* iam in officio eſſent *Tribuni*.

459. *Nexum* huius anni cum *ſuperiori* probat, quod modo obſeruabamus de *Conſulibus* ſuperioris anni in hoſtico ad *Conſulatus exitum* commemorantibus. Imo *huius* Conſulatus cum *duobus*

duobus ſuperioribus nexum *continuum* oſtendunt verba *Volſcii Caeſonem Fabium* accuſantis apud *Dionyſ.* X. 605. E quibus illud etiam manifeſtum eſt, *tertium* hunc annum eſſe a *peſtilentia*. Numerum *annorum*, vel (quod eodem redit) *Conſulum*, deſignauit *Dionyſius*, quem non deſignauit *Liuius*, qui hoc tantum de *Volſcio* obſeruauit, quod *ante aliquot annos Tribunus Plebis* fuiſſet, quam *teſtimonium* diceret in *Caeſonem*. III. 13. Idem tamen ab anno *peſtilentiae* rei, de qua teſtimonium dixit, *geſtae* Epocham arceſſit, et plures vnis *ſuperiorum annorum Conſules* agnoſcit.

458. Huius etiam anni *nexum* oſtendunt verba *Dionyſii* illa: Κίνδυνος, ὅσος ὕπω τὴν Ῥώμην κατέσχεν, ἐξ ἀλλοεθνῶς πολέμου· ὃν παρήγαγεν ἡ πολιτικὴ τάσις ἐντὸς τείχους, ὡς οἵ τε Σιβύλλειοι χρησμοὶ προὔλεγον, καὶ τὰ ἐκ τοῦ δαιμονίου φανέντα προεδέσπισεν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ. X. 606. De his enim *Oraculis* portentiſque *ſuperiori* anno egerat ipſe *Dionyſius* p. 600. etiam conſilii de Poteſtate *Conſulari* imminuenda ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ initi meminit in oratione *C. Claudius* Conſul. Idem exſilium *Caeſonis Fabii* τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ tribuit, quae ambo *ſuperiori* anno reuera conveniunt, ipſo teſte *Dionyſio*. *Tertius* praeterea hic numeratur ab eodem annus Tribunorum Plebis, *Virginii* collegarum, qui quidem *L. Quinctio*, huius anni *Conſuli*, in *Valerii* locum ſuffecto, *ſecundus* fuiſſet, ſi etiam ipſe, pro eorum exemplo, in ſequentem annum II. Cos. fuiſſet. X. 623. Pro ſuis ſcilicet hypotheſibus accuratiſſime. I. enim *Virginii* Tribunatus anni erat *praecedentis*, quo *Caeſonem Quinctium*, *Lucii* filium, in *exſilium* adegerat. Hoc autem anno τὸ δεύτερον τὴν δημαρχίαν accepiſſe docet cum collegis *Virginium*. X. 606. quo τὸ τρίτον οἱ δήμαρχοι διεπράξαντο μὴ ἀποθέσθαι τὴν ἀρχήν. p. 616. quorum exemplo *L. Quinctio* Auctor erat Senatus *ſecundi*. Conſulatus ambiendi. Conuenit *Liuius*, qui *Tribunos* hoc anno, *reclamantibus Conſulibus*, *refectos* eſſe ſcribit. III. 21. De *ſecundo Tribunatu* nimirum intelligendus. *Tertium* ergo fuiſſe neceſſe eſt, quem in ſequentem annum ambibant, *Tribunatum*. Hucuſque autem *Idus Sextiles* Conſulatibus *ineundis* legitimas fuiſſe veriſimillimum eſt. *Priori* anni Conſularis parte rixae erant in Patres *Tribunitiae*, nunciique de Patrum in Plebeios *inſidiis* commentitii. Tum *Capitolium* occupat *Appius Herdonius* tertio oppugnationis die cum ſuis, fere ad internecionem, caeſus. Poſtea recrudeſcunt *Plebeiorum* querelae per *Tribunos* Legis a *Valerio* Conſule in *Capitolii* expugnatione interfecto *promiſſae* beneficium ſibi vendicantium. His moram facit Conſul *Claudius* tantiſper, dum *collega* in *Valerii* locum ſufficeretur. Sufficiturque is ipſe *Lucius Quinctius*. Hunc ἄρχοντά τινα ὑπεργαζόμενον εἰς σπορὰν

p. 615. reperiunt nuncii ad eum accerſendum a Senatu miſſi. Haec certe *aratio* erat, quam *paulo ante ſationis tempus* praecipit *Plinius*, Nat. Hiſt. XVIII. 19. *Veterum* illa ſcilicet, de cuius tempore ita idem *Plinius* alibi: *Xenophon, antequam Deus ſignum dederit. Hoc Cicero Nouembris imbre fieri interpretatus eſt.* Nat. Hiſt. XVIII. 25. Conueniunt certe verba *L. Quinctii* iam *Conſulis* ita minantis: ὃ πρότερον ἀνασήσω τὸν στρατὸν ἐκ τῆς πολεμίας, πρὶν ἢ πᾶς ὁ τῆς ἀρχῆς μὲ διέλθῃ χρόνος. Ὡς ὧν ἐν ὑπαίθρῳ χειμάσοντες παρασκευάσασθε τὰ εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπιτήδεια. X. 616. Spectant illa certe ad *priorem* anni *Conſularis* annum, in quo verſamur, *Iulianum*, quo *coepit* anni *Conſularis hyems.* Nec longe abit *Liuius*, qui *Decembri* menſe *L. Quinctium* Conſulem creatum fuiſſe ſcribit. III. 19. Qui quidem *December* hoc anno *Cycli* V. die *Decembris Iuliani* iniit XXVIII.

457. Hic annus tertius erat eorundem *Plebis* Tribunorum, *Virginii* collegarum, vt docuit ſuperiori anno *Dionyſius*. Suffragatur *Liuius*, qui *quartum* hoc anno *Tribunatum* ab illis affectatum euictumque fuiſſe tradit. III. 24. *Situm* praeterea eiuſdem firmant Faſti *Capitolini*, in quibus Cos. huius anni, *Cornelius, triumphaſſe* legitur anno Epochae *Capitolinae* CCXCIV. quae hoc ſpatio vno anno minor eſt *Catoniana* atque *Varroniana*. Plenum certe inter annum Epochae ſuae CCL. (quo alius refertur *Conſulis Triumphus*) qui *Varronianus* erat CCLI, annumque etiam CCXLVIII, qui *Varronianus* erat CCXLIX, intervallum eſſe vincunt. *Reditus Conſulum* quando fuerit, ex eorundem *Triumphis* diſcimus. Vtrumque enim menſe *Maio* fuiſſe docuit Auctor Marmoris *Capitolini*. Poſterioris autem ipſum quoque *diem* deſignauit IV. *Id. Maias*. Addit *Liuius*, cum triumpharetur, *extremum anni* iam fuiſſe. III. 24. Idem, ni fallor, innuit *Dionyſius* forma illa apud *Thucydidem* ſolenni: καὶ τὸ ἔτος τοῦτο ἐτελεύτα. X. 619. Non tamen propterea *Idus Maias* ineundis *Conſularibus* conſtitutas arbitror, vt *inibant* poſtea *Decemuiri*. Imo *nouum* illum morem ſolitoque *maturiorem*, qui ſub *Decemuiris* obtinuit, docet ipſe *Dionyſius*, vt poſtea videbimus. Adhuc ergo *Idus* potius *Sextiles* annuis Magiſtratibus dicatas exiſtimo. *Maius* enim ſpatio fuerit oportet ante elapſum *Conſulatum* a *Triumpho*, quam quod inter IV. Idus Idusque *ipſas* interceſſit. Obſeruauit enim Liuius, *quia ſilentium de Lege erat, perculſos magnam partem credidiſſe Tribunos.* III. 24. Erat ergo *ſpatium* ſatis amplum Legi ferendae *reliquum* ſub *illo* quoque ipſo *Conſulatu*. Alioqui nulla eſſe potuit conatuum de *Lege* impetranda exſpectatio. Sed vero *Trinundini* mora neceſſaria erat a *Legis propoſitione*. Quae tamen ne quidem proponi potuit, *Quiritibus* Reipublicae cauſa *abſentibus*, et

et ſuffragii *iure* proinde carituris. Vtque illi in *Pomoerio* fuiſſent, non tamen *ſagatorum* ſuffragia erant, ſed tantummodo *togatorum*. Nec porro *ſagatis* licuit *Vrbem* ingredi ſine *Imperatoribus*, quoties *triumphandum* eſſet. Partem enim vel maximam in *Triumphis* habebat *deportatus* ab Imperatore *exercitus*, praemiiſque affecti milites. Adhuc enim ſub *Imperio* erant, et *Sacramento militari* obnoxii, dum *lictores* retineret, quibus *dimiſſis*, ne quidem licuit *triumphare*. *Primae* autem εἰσελάσεως erat *Triumphus*. Proinde *ante* actum triumphum *Tribunis* de *Lege* agere ne quidem licuit intra *Pomoerium*, quibus nulla tamen erat *extra* Pomoerium poteſtas. Non licuit ſaltem cum *Conſulibus*, de quorum *reditu* loquitur illo loco *Liuius*. Et ne quidem cum *militibus Quiritibus*, qui non, niſi exuto *militum* nomine, et remiſſo *Sacramento militari*, *Quiritium* nomen induebant. Sic enim *legiones* exauctorabant *Iulius Caeſar* et *Alexander Seuerus*, cum pro *commilitonibus* illos *Quirites* appellarent. Proinde menſe *Maio* ne quidem poterant *noui* inire *Conſules*, vt ſpatium vel *arctiſſimum* Legi *ferendae* concederemus. *Laxius* autem neceſſarium erat, vt neceſſarii ad *Legem proponendam* fierent *apparatus*. Quod tamen vltra *Idus Sextiles* proferri commode vix potuiſſe tam ex *antecedentibus* didicimus, quam etiam e *conſequentibus* diſcemus. Ex hoc autem tam *maturo Triumpho* colligimus, partem rerum ab his *Coſſ.* geſtarum magnam anni fuiſſe *Iuliani ſuperioris*. Aliquot enim *menſes Tuſculi* bellatum teſtatur *Liuius* III. 23. Praeceſſerant autem res geſtae ab *vno Conſule* in *Antiates*. Sequebantur *vtriuſque Conſulis*, pulſo hoſte, *ſeorſim* in *Volſcos Aequoſque*. De quibus tamen *Maii* veteris XII. *triumphatum*, *Iunii* nempe *Iuliani* die II. hoc anno *Cycli* VI.

Porro hoc eodem anno *Iuliano* ſucceſſerunt anni *ſequentis* Conſules, *Idibus*, vt exiſtimo, *Sextilibus*, quae (hoc anno *Cycli* VI.) *Septembris Iuliani* diei reſpondebant II. Tum *nouae* incipiunt cum *nouis Coſſ.* rixae *Tribunorum*, *Virginii* collegarum, τέταρτον ἔτος ἤδη τὴν αὐτὴν κατασχόντων ἀρχήν, inquit *Dionyſius*. Quae verba ita intelligo, vt iam 4. fuerint deſignati. Quod ſcilicet *victoria certaminis* [de hoc quarto Tribunatu] *penes Tribunos fuerit*. Sic enim loquitur *Liuius* III. 24. Idem ergo κατασχεῖν, quod *votis potiri*, nec amplius *inter ſpem metumque dubium* eſſe. Nec enim longe a *Comitiis*, quibus creati *Conſules*, deſignabantur etiam, vt videtur, *Tribuni*. Inde tam acerbae lites in *Comitiis Conſularibus* de *Tribunatibus* etiam *redintegrandis*. Sed *duum menſium ſpatium Conſulibus datum eſt ad inſpiciendam Legem: vt, cum edocuiſſent Populum, quid fraudis occultae ferretur, ſinerent deinde ſuffragium ire. Hoc interualli datum res*

tranquillas in vrbe fecit. Ita *Liuius* III. 25. Proinde probabile eſt, *bimeſtri* illo ſpatio, non *diu* poſt initum *Conſulatum* ſupputando, *nouos* praeterea motus Tribunitios fuiſſe. *Nec diuturnam* (inquit) *quietem Aequi dederunt.* Liv. ib. Intelligit etiam hic procul dubio ab initio *Conſulatus.* Vt *primo* etiam *noui* Conſulatus *menſe*, nempe *Sextili*, *Aequorum* defectio contigerit. Duae deinde ad illos miſſae fecialium legationes, *binorum* ſcilicet, vt videtur, *dierum.* Tum miſſus in *Aequos* Cos. *Minucius* primo, quo hoſtem aſſecutus eſt, die monte *Algido* concluſus fuerit, ſequenti circumuallatus, die *Sextilis*, vt videtur, XXVII. Sequenti die XXVIII. Dictator ab altero Cos. *Nautio* dictus *L. Quinctius Romam* venerit. *Poſtero* die *Equitum Magiſtrum* dixerit ipſe *L. Tarquinium*, qui *tertius* erat clauſi *Minucii.* Liv. III. 27. ſuae autem *Dictaturae* II. cuius *media nocte* in *Algidum* peruenerit. Die nimirum *Sextilis* XXIX. eodemque *vltimo.* Intra *quindecim dies coeptum peractumque Bellum*, teſtatur *Florus* I. 11. Exeunt hi dies ipſis *Idibus Septembribus*, quibus de *Aequis* Dictatorem *triumphaſſe* docent Faſti *Capitolini*, quae cum *Octobris Iuliani* die concurrebant I. Addit Liuius: *Confeſtim ſe Dictator Magiſtratu abdicaſſet, ni Comitia M. Volſcii falſi teſtis tenuiſſent. Ea ne impedirent Tribuni, Dictatoris obſtitit metus. Volſcius damnatus Lanuuium exſulatum abiit.* III. 29. Proximum ergo diem *Septembris* veteris XIV, *Octobris* vero *Iuliani* II, *Comitiis* illis dicauit, ni fallor, *Quinctius*, quibus ad exitum perductis, ſe ipſe Dictatura abdicauit. Hunc diem Dictaturae XVI fuiſſe arbitror, quem agnoſcunt *Liuius* III. 29. atque *Dionyſius* X. 623. Ne dicam minorum gentium Auctorem, qui de *Viris* ſcripſit *Illuſtribus*, nempe *Sextum Aurelium Victorem.* Sic nempe conciliandum arbitror cum illis *Florum.* Idem tamen *Dionyſius*, ſeu (quod eodem redit) apud illum *L. Valerius*, XIV. duntaxat dies eiuſdem *Quinctii* in *Dictatura* numerat. Ταῦτα ἐν ἡμέραις τεσσαρεσκαίδεκα μόναις ἅπαντα διαπραξάμενος. *Dionyſ.* XI. 668. Non pugnat tamen, ſi de rebus illius *Bello geſtis* intelligatur, quod innui videtur voce διαπραξάμενος. Sic enim dies ipſe *Triumphi*, aliusque *Comitiorum* poſt Triumphum numero excludendus erit. Quod ſane veriſimillimum eſt. Ait praeterea idem Florus, *viſum Dictatorem ad relictum opus feſtinaſſe.* Scilicet *arandi.* Et quidem *arationem* vſque ad *Nouembris imbres*, ipſamque *brumam*, protrahunt *Rei Ruſticae* Praeceptores. Vid. *Plin.* N. H. XVIII. 19. *Temporis* nota eſt illuſtrior apud eundem *Florum* in verbis illis: *Medium erat forte tempus ſementis, quum patricium virum innixum aratro ſuo lictor in ipſo opere deprehendit.* Non longe abeunt *limites* illi *Pliniani: far Septembri extremo vſque in Idus Octobris.* Alii poſt hunc diem in *Kalendas Nouem-*

Nouembris XVIII. 25. Pars illa media *prior* cum *Dictatura Quinctii* vniuerſa fere conuenit. Sic ergo poteſt intelligi *Florus*, vt partem *ſementis mediam* (qua *mediae* nomine *dimidia* intelligitur) *Quinctius* huic Expeditioni impenderit. Huius autem anni *Iuliani* Dictaturam *Quinctii* fuiſſe neceſſe eſt, quae in *Septembrem* deſiit. *Poſteriori* enim anni *Conſularis* parte *September* locum habere non potuit, dum *initium* anni eſſet a *Sextili.* Haec *L. Quinctii* Dictatura XX. annis *aliam* eiuſdem *Dictaturam* praeceſſit, qua *Sp. Melius* Regni affectati nomine occiſus eſt. *Victor* de *Viris Illuſtribus.* Nempe ſub *Coſſ.* anni *Catoniani* 316. qui iidem erant cum *Conſulibus* anni *Varroniani* 315. Reſpondet numerus accuratiſſime pro rationibus *Catonianis*, quas proinde hic Auctor ſecutus fuerit. Tum *Quinctius* annum 80. ſuperarit. *Liv.* IV. 14. Hoc ergo anno annum aetatis 60. ſuperarit. *Natus* proinde anno *V. C.* 236.

456. Hic annus erat *Tribunorum*, *Virginii* collegarum, IV. *Dionyſ.* X. 619. *Liv.* III. 24. Paulo tamen *ante* hunc, in quo verſamur, annum *Iulian.* Nam, vt deſignari potuerint in *Comitiis* fere *Conſularibus Tribuni Plebis*, Magiſtratum tamen ipſum non *initant* ante *Decembr.* veteris diem X. qui dies erat *Decembr. Iuliani* XXVI. hoc anno *Cycli* VI. non autem Conſulum nouorum *initio*, vt ſonare videntur *verba* Veterum, ſi minus caute expendantur. *Diem* enim illum *perpetuum* fuiſſe *ineundo Tribunatui*, docet *Dionyſius:* Οὗτοι δημαρχικὴν ἐξουσίαν πρῶτοι παρέλαβον οἱ πέντε ἄνδρες, ἡμέρᾳ τετάρτῃ πρὸ τριῶν εἰδῶν Δεκεμβρίων, ΩΣΠΕΡ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ. VI. et quidem IV. *Id. Decembres* Tribunatum iniuiſſe *M. Naeuium* ſub *Coſſ.* anni 569. teſtis eſt *Liuius* XXXIX. 52. Cum nempe *Idibus Martiis* inirent *Coſſ.* Vel inde intelligimus, vt fuerint iiſdem fere cum *Conſulibus* Comitiis deſignati *Tribuni*, non tamen illos *eodem* cum *Conſulibus* tempore Magiſtratum *iniuiſſe. Per eos dies* (inquit *Liuius* III. 29.) *Conſul Nautius ad Eretum cum Sabinis egregie pugnat.* De *tempore* loquitur, quo *Dictaturam* abdicauit *Quinctilius.* Clarius autem *Dionyſius* res eaſdem *Nautii* ad *tempora* refert *Dictatura* illa paulo *recentiora*, μετ' ὀ πολὺν χρόνον. X. 622. Itaque ſuperioris anni *Iuliani fine* poſt diem *Octobris* ſaltem I. illa omnia contigerint. *Extremo anno agitatum de Lege ab Tribunis eſt. Sed quia duo exercitus aberant, ne quid ferretur ad Populum, Patres tenuere.* Liv. III. 29. Hic *anni extremi* nomine partem, ni fallor, anni *quartam vltimam* intelligit ſaltem, vt *minimam* fuiſſe concederemus. Sic enim etiam fere *Thucydides*, vt puto, nomine ἔτους τελευτῶντος, *minorem* certe *ſemeſtri*, quae illi frequentiſſima partitio eſt, partem deſignauit. Nec enim ſolebant *Tribuni*, vt iam vidimus, cum ſpatio excluderentur, de

Lege

Lege agere. Sed ne quidem, cum iusto *breuius* esset, cum nempe peragendo, quod coeperant, consilio non sufficeret. Hic autem nondum de *ineundo Consulatu* agebatur, sed de *Comitiis* tantummodo *Consularibus*, quae *Consulatus* etiam ipsos *praecedere* solebant. Sed nec aderat cum exercitu Cos. *Nautius*, cum *duo* abessent *exercitus*. Quem tamen postea appulisse, et quidem cum suo *exercitu*, testatur *Dionys.* ἀπῆγεν, inquit, ἐπ' οἴκου τὰς δυνάμεις. X. 622. Nec tamen vlla poterant esse *Comitia Consularia* antea, quam adesset ille, qui solus tum habebat potestatem *Comitiorum Consularium*. Iam diu antea abdicauerat Personam *publicam*, priuatamque rursus susceperat, *Dictator*. Idemque fecerat, *Dictatoris* iussu, collega *Nautii* in *Consulatu*, *Minucius*. Nec vlla reperimus *Interregni*, in hoc anno, vestigia. Solus ergo supererat, qui, per Leges, *Comitiis Consularibus* praeesse potuerit, *Nautius*. Breue ergo spatium illud esse non potuit, quod *Nautii* aduentum *intercessit*, quod tamen *extremo anno* tribuit *Liuius*. Hinc colligimus, anni *Consularis initio*, annoque adeo *Iuliano superiori*, contigisse *Dictaturam*, quae *Consulem* in Magistratu reliquerit, nec adeo limites *anni Consularis* excesserit, imo quae aliis *Nautii* rebus gerendis spatium dederit, rixisque postea *Tribunitiis*, quae tamen *legitimum* anni Consularis *modum* ita non superarint, vt ne quidem *Comitia* attigerint *Consularia*. Hunc autem annum loco esse suo, qui superiori *proximus* erat, vincunt verba *Dionysii* de *Tusculo*, ὃν Αἰκανοὶ τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ captam direptamque Romani ab hoste receperant. X. 619. Vincunt verba *Liuii* de foedere cum iisdem Aequis, *quod ictum erat priore anno cum Romanis*. III. 25. Vincunt eiusdem alia, de *Tribunatu quinto Virginii collegarum* a *Comitiis fere Consularibus* saltem designato: *Plebes vicit, vt quinquum eosdem Tribunos crearent*. III. 29. Vincunt etiam *Eutropii*, qui sequenti anno *Quinctii Dictaturam* assignat, post *censum*, cuius meminerat *priori* anno *Liuius* III. 24. Nec *Liuius* modo, verum etiam *Dionysius*, sub iisdem quoque, quibus et *Liuius*, *Consulibus*. Loco autem *alieno*, anno nimirum *V. C.* 312.

Idibus Sextilibus, *Septembris* nimirum *Iuliani* die XIV, noui *ineunt* futuri anni *Coss.* anno *Cycli* VII. Proximum hunc *superiori* annum fuisse docent verba *Dionysii*: Αἰκανοὶ οἱ νεωστὶ καταπολεμηθέντες. X. 623. Et de *Corbione* vrbe illa: ἣν ἐν τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ Ῥωμαίοις παρέδοσαν. p. 623. Et πέμπτον ἔτος *Virginii* cum collegis in *Tribunatu*. ib. Et de *L. Quinctio Cincinnato* illa: ὁ τῷ παρελθόντι γενόμενος ἔτει Δικτάτωρ. ib. Idem *Tribunorum* eorundem *quinquennium* agnoscit *Liuius* III. 30. Inibant illi *Decembris* veteris die X. *Ianuarii Iuliani* VII. hoc anno *Cycli* VII. Hoc scilicet eodem anno *Iuliano*.

455. Annus

455. Annus *Tribunorum Plebis*, *Virginii collegarum*, V. Certus item *situs* est *priorum* huius anni *Coss.* pro mente *Dionysii* ex *Olympiade*, quae *quarti* cuiusque apud illum anni nota est. Certus item e verbis Liuii: *Tricesimo sexto anno a primis Tribunis Plebis*, *decem creati sunt*. III. 30. Creati sunt sub *prioribus* huius anni *Coss.* Anni nimirum *Catoniani* 297. Diu tamen *ante* elapsum *Consulatum*, *maturatis* nempe *Comitiis Tribunitiis*. Sic enim Liuius: *Tribunitia Comitia*, *ne id quoque post Bellum*, *vt caetera*, *vanum esset*, *extemplo habita*. III. 30. Supra enim vidimus, eodem *fere* cum *Consularibus Comitiis* tempore haberi solita *Comitia Tribunitia*. Hoc autem anno *ante* copiarum delectus *Tribuni* designati sunt. Sic tamen *mature*, vt supereesset *Consulibus* iisdem tempus rebus Bello *gerendis*. Hoc ergo anno *Iuliano* designati sunt, nec admodum *affecto*. Sed εἰς ἐπιόντα ἐνιαυτόν. *Dionys.* X. 627. *Quintus* enim, qui agnoscitur, priorum Tribunorum *Tribunatus* ad *Decemb.* vet. X. vsque tenuit, quo mense *alii* erant in Republica *Coss.* alterius proinde *anni* Indices, pro methodo *Fastorum annuorum*. Annos enim *designati*, non autem *gesti*, honoris Veteres in calculis suis obseruare probauimus *Diss.* X. de *Cycl.* n. 96. Sic autem constat hic numerus accuratissime. Nam sub *Coss.* anni *Catoniani* 261. primos Tribunos *creatos* consentiunt, tam *Liuius*, quam *Dionysius*. Consentaneum ergo est, vt sub *prioribus* huius anni *Iuliani Coss.* qui Epochae *Catonianae* annum designabant 297. quique a *Coss.* anni 261. reuera erant *tricesimi sexti*, designati fuerint *Tribuni decem primi* sequentium *Coss.* mense *Decembri* honorem inituri. Hucusque ergo *Fasti* integri sunt. Huius proinde anni *Iuliani* gesta *Consularia* fuisse consentaneum est *Comitiis Tribunitiis* posteriora, quibus *Tribuni* designati sunt *Decembri* sequenti honorem *inituri*.

Idibus Sextilibus, *Septembris* nempe *Iuliani* die IV, (pro anno *Cycli* VII.) ineunt noui *sequentis* anni *Consules*. *Decembris* autem veteris die X. noui *Tribuni* decenorum primi, quorum primus *Icilius*, anno *Iuliano sequenti*.

454. *Icilius* cum collegis *Tribunis* denis *primus* hoc demum anno *Iuliano* ineunt, *Ianuarii Iuliani* die VII. qui veteris *Decembris* diei respondebat X. Inde incipiunt *nouae* Tribunorum cum *Consulibus* de monte *Auentino* lites. Ante anni *Consularis* exitum *iidem Tribuni*, cum eodem principe *Icilio*, *refecti*. Liv. III. 31.

Idibus Sextilibus, *Septembris Iuliani* die XVII. anno *Cycli* VIII. ineunt noui *sequentis* anni *Coss. Decembr.* vet. X. Proinde *Ianuarii Iuliani* XXVIII. ineunt *secunda* vice iidem *Tribuni*.

453. Hoc demum anno *Iuliano* incipiunt noua iurgia *refectorum Tribunorum* cum *Consulibus*, iam *suo biennio* Magistratu illo

illo potitorum. *Liv.* III. 31. Hoc proinde anno *Iuliano*. *Secundum* hunc eorundem *Tribunorum* Magiſtratum agnoſcit etiam *Dionyſius*: δήμαρχοι δὲ ἦσαν οἱ περὶ Ἰκίλλιον τὸ δεύτερον ἄρχειν ἐξῆς αἱρεθέντες. X. 629. Sequitur Bellum in *Aequos* in agro *Tuſculano*. Hoc proinde anno *Iuliano*. Multae ſunt praeterea *huius anni* notae. XXX hunc numerat annum a caede *Spurii Caſſii*, anno Epochae ſuae *Catonianae* 268. et a Lege *Agraria* per *Caſſium* lata: τριακοσὸν ἔτος τῶτο δὴ ἀνεχόμεθα, ὥσπερ ἐν τυραννίδι τὴν ἐξουσίαν ἀπολωλεκότες. X. 629. Sic item antea pollicentur huius anni *Tribuni*, ſe προσθήσειν τὸν τῆς κληρυχίας νόμον ἔτη τριάκοντα παρειλκυσμένον. p. 631. *Bis*, vt videmus, ni a *Librario* ſit ſuſpicio. Eſt tamen hic, in quo verſamur, annus reuera 299. Epochae, quam ſequitur *Dionyſius*, *Catonianae*, et proinde XXXI. a caede *Caſſii*, coeptus ſaltem. Nihil tamen obſtat, quo minus annos *integros* intellexerit vtrobique *Dionyſius*, quo pacto fiet, vt numerus conſtet ſatis accurate. Fieri praeterea poteſt, vt numerum *medium* deſignarit, excluſis *extremis*. Simile enim dedimus ex ipſo *Dionyſio* exemplum ad annum ante *Chriſt.* 471. Sic autem conſtabit accuratiſſime. Imo caedes *Caſſii* anno erat 269. *Quintus* praeterea numeratur annus, quo Orationes auditae fuerint de Lege *Agraria*. πέμπλον ἔτος τὸν αὐτὸν ἀκούοντες λόγον. *Dionyſ.* X. 635. *Quinquennio* tenuit cum ſuis in *Tribunatu* collegis *Virginius*. Et *nouorum* Tribunorum poſt *Virginium* hic annus eſt *ſecundus*. Sed *quinquennium*, ni fallor, *Virginii* intelligit Auctor, quo nihil fuerit profectum de *Lege* impetranda. Ita videtur interpretari Liuius. *Pudere ſe* (ait *Tribunos*) *numeri ſui nequicquam aucti, ſi ea res aeque ſuo biennio iaceret, ac toto ſuperiore luſtro iacuiſſet.* III. 31. *Luſtrum* ergo *iners* ac *inutile* ſuperiorum erat Tribunorum. Caeterum luculentiſſimae omnium notae ex aetate *Siccii Dentati* petuntur, quae tamen prius explicandae, quam vrgendae ſunt. Ait *Dionyſius*, *Siccium* hoc anno annum egiſſe LVIII. Verba ſunt: δυοῖν δέοντα ἑξήκοντα γεγονὼς ἔτη. X. 631. Id vero difficile eſt, vnde numeri huius initium repetendum ſit. Sic demum intelligemus, vnde *ſtipendia* illius XXX. ac XL. arceſſenda ſint. Nam ad annum ante hunc, de quo iam agimus, annum XXX. referri non poſſe manifeſtum eſt. Is enim erat, pro Epocha *Catoniana*, 269. Et tamen XXX. numerat, vt vidimus, annum a *Sp. Caſſii* caede, quae erat reuera eo ipſo anno 269. quo iam priuatus *Caſſius*, abdicato *Conſulatu*, accuſari per *Leges* potuit. Non ita in cauſa *L. Siccii Dentati*. XXX. illi annus cenſetur ἡγεμονίας ſub *Coſſ.* anni 267. *C. Aquilio* et *T. Siccio*. Anni illius *initio* nondum ἡγεμονίαν *militarem* aſſecutus fuerat. Ἐτατλόμην δὲ, inquit, ἔτι ὑπὸ λοχαγῶν. Et paucis interpoſitis, ſubiungit: καὶ ὁ ὕπατος Σίκκιος ἐμαρτύρησεν, ἡγεμόνα τῆς στρατείας

στρατείας ἀπέδειξε. Hinc ergo initium illi στρατείας ἡγεμονικῆς, illiusque proinde *tricenarii*, quem *illi* militiae impenderit. Annum vero, quem ſub his *Conſulibus* egerit, aetatis docuit ipſe *Siccius*: ἦμην τὴν τότε ἐπλακαιεικοσαέτης. Sic *natus* fuerit anno V. C. 240. annumque aetatis XVII. (qui *Pubertatis* limes erat pro Legibus *Seruii Tullii*) ann. V. C. 257. abſoluerit, a cuius fine *aetas* erat *Militaris*, et *prima* adeo illius *ſtipendia* proceſſerint. Eorum ſcilicet, quae emeruerat in vniuerſum XL. *Dionyſ.* X. 632. 639. Ita *aetas* illa, cuius hoc anno meminit *Siccius*, non *huic* tamen *anno*, ſed 297 conueniet; annique, quo loquentem illum fingit, oblitus eſt *Dionyſius*. Ad eundem nempe modum, quo et *Tribunos* nouos, *Icilii* collegas, *ſecundo* ſui *Tribunatus* anno ita loqui fingit, quaſi fine ſuperioris *quinquennii Tribunatus* Orationem habuiſſent. Sic optime conueniet haec vniuerſa *Siccii* Chronologia, pro mente *Dionyſii*. Hoc enim anno annum *Siccii* LX fuiſſe veriſimillimum eſt, quo demum anno *finis* erat *legitimae militiae*, vt nomen deinde conſcribentibus dare non cogerentur. *Sponte* enim, nec vlla *Legis* adactum *neceſſitate*, militaſſe *Siccium*, docet ipſe *Dionyſius*. Verba ſunt: στρατείαν ἐπαγόμενος ὀκλακοσίων ἀνδρῶν, οἳ στρατεύεσθαι μὲν ἐκέτι ὤρων εἶχον, ὥσπερ οὐδὲ ἐκεῖνος, οὐδὲ ἔπιπλον ὑπὸ τὰς ἀνάγκας τῶν νόμων. X. 637. Alibi de eodem: ὃν ἔφην ἀπολελυμένον ἤδη στρατείας, διὰ τὸν χρόνον ἐκκύσιον τῷ πρὸς Αἰκανὸς συνάρασθαι πολέμῳ, στρατείαν ἀνδρῶν ὀκλακοσίων ἐκπεπληρωκότων ἤδη τὰς κατὰ νόμον στρατείας, εὐνοίᾳ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐπαγόμενον. Hinc ergo firmatur noſtra de anno *Siccii* LVIII. cum anno *Vrbis* 297 nectendo coniectura. Ea autem, ſi recte ſe habeat, *plena* omnia huius *vitae* ſpatia in *Faſtis* vincet, ſaltem ab anno *vitae* XXVII. Et tamen alioqui rationes *Dionyſianae* ex *Olympiadum* annis, cum quibus a *Dionyſio* committuntur, ita certae ſunt, vt non ſint ad *lapſus* eius, ſi quid forte humani paſſus fuiſſet, exigendae.

Idibus Sextilibus, *Septembris Iuliani* die VI. *ineunt* noui *ſequentis* anni *Conſules*, anno *Cycli* X.

452. *Decembris* vet. X. Proinde *Decembris Iuliani* XXX. hoc anno *Cycli* X. et *nouo* fere anno *Iuliano*, *ineunt* noui huius anni *Tribuni*, inter quos *L. Siccius Dentatus*, hoc ipſo *die* θύσας σωτήρια. X. 642. *Titum Romilium*, ὑπατεύσαντα τὸν παρελθόντα ἐνιαυτὸν, ib. accuſat. Alterum item *Conſulem* περυσινὸν, *C. Veturium*, accuſat *L. Halienus*.

Idibus Sextilibus, *Septembris Iuliani* die XVIII. *ineunt* noui anni ſequentis *Coſſ.* anno *Cycli* XI. *Decemb.* vet. X. *Ianuar.* ſequentis XI. noui *Tribuni*.

451. *Locum* huius anni oſtendit verbum *Dionyſii* ἐκπεπληρωμένων. Nam 301 fuerit annus oportet, qui ſequebatur annum 300. ἐκπεπληρωμένην.

Idibus

Idibus Sextilibus, Septemb. Iuliani die VIII. anno *Cycli* XII. *ineunt* noui anni sequentis *Consules*. Commode admodum. *Initio* enim *Consulatus* ὁ χειμέριος χρόνος Sacrificiis pro *peste* penitus sublata impensus.

450. *Decembris* vet. X. *Ianuarii Iuliani* I. anno *Cycli* XII. ineunt *Tribuni Plebis*. Ἀρχομένου ἔαρος, subuentum *fami*, propter neglectam superioris anni *Agriculturam*, frumento importato. Ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ redeunt e *Graecia* Legati. *Dionys.* X. 646. Tum *Consules* obtundunt *Tribuni* de *Comitiis*. Dantur ergo *Comitia* πολλῷ τάχιον, ἢ τοῖς προτέροις ἔθος ἦν. *Dionys.* ib. in quibus designantur in *sequentem* annum *Coss. Appius Claudius* et *Titus Genucius*, qui tamen Magistratum *Consularem* non inibant, sed *Decemuiralem*. Nam *Consulatum*, antequam iniretur, *abiurabant*.

Ἐπεὶ δὲ κατελάμβανεν ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν καιρὸς, *Dionys.* X. 648. designantur *Decemuiri* ἄρχειν ἐνιαυτὸν, ἀφ' ἧς ἀποδειχθῶσιν ἡμέρας. *Dionys.* X. 647. *Inibant* autem *Idibus Maiis*. Illo ergo ipso *die* designati sunt, pro hoc Senatusconsulto. Colligimus praeterea, hunc eundem diem Magistratuum annuorum *Comitiis* habendis fuisse, hoc saltem tempore *legitimum*. Inde factum, vt ab *vtrisque* Consulibus, tam *Ordinariis*, quam *designatis*, haec *Comitia* rata haberentur, vt nos docet *Dionysius* X. 648. Propterea scilicet, quod, Consulum *Ordinariorum* Potestate *exstincta* per hoc *Senatusconsultum*, Ius certe ad *sequentis* anni Magistratum in *Consulibus designatis* perstare videretur, nec posset *Decemuiris* concedi, nisi illis ipsis *consentientibus*. Hoc tamen discrimen erat, quod annis etiam *praecedentibus* designati quidem fuerint hoc ipso die *Iduum Maiarum* Consules, non antea tamen Magistratum inituri, quam appulissent *Idus Sextiles*; hoc autem anno eodem *die inire* illis licuerit, quo fuissent *designati*, per hoc ipsum, de quo agimus, *Senatusconsultum*. Aliud ergo *ineundi* annui Magistratus *exordium*, antea *receptum* fuisse supponitur, ab eo, quod huic *nouo* Senatusconsulto ortum debuerit. Plane, vt *nostrae* ferunt *Tabulae*. Intelligimus denique, *Senatusconsultis* acceptum referri oportere, quod tam *varia* fuerint annuorum Magistratuum *exordia*. *Idibus* ergo *Maiis* coeperunt *Decemuiri*, quae, hoc anno *Cycli* XIII. eaedem fuerint cum die *Maii Iuliani* XXXI.

449. *Idibus Maiis* incipit annus *Decemuiratus* secundus, *secundorum* autem *Decemuirorum* primus. Nempe *Iunii Iuliani* die XIII. hoc anno *Cycli* XIV. Ἐν τῷ κατόπιν ἐνιαυτῷ παραλαβόντες τὴν ὑπατικὴν ἐξουσίαν οἱ σὺν Ἀππίῳ Κλαυδίῳ δέκα ἄνδρες εἰδοῖς Μαΐαις. ἦγον δὲ τοὺς μῆνας κατὰ σελήνην, καὶ συνέπιπτεν εἰς τὰς εἰδοὺς ἡ πανσέληνος. *Dionys.* X. 650. De *Plenilunio* intelligendus est *Ciuili*,

Ciuili, non *vero* a quo *Ciuile*, his praesertim *temporibus*, longissime distare potuit. *Primus* enim id conatus est *Meton*, ne *mediis* quoque *Cycli* sui temporibus *longe* inuicem distarent. De *initio* autem ab *Idibus Maiis* repetendo ita Liuius: *Idus tum Maiae solennes ineundis Magistratibus erant.* III. 36. *Si secundo Decemuiratu* solennes fuerint *ineundis* Magistratibus, *primo* saltem *receptas* fuisse consentaneum est. Nec tamen *antea* receptas fuisse iam probauimus, sed nouo illo *Senatusconsulto* institutas.

448. Ab huius anni *Idibus Maiis* incipit annus *Decemuiratus* III. *secundorum* autem *Decemuirorum* II. Nempe *Iunii Iuliani* die XXV. hoc anno *Cycli* XV. Μετὰ τοῦτον ἐνιαυτὸν Ὀλυμπιὰς μὲν ἦν ὀγδοηκοστὴ καὶ τρίτη etc. τὴν δὲ ὑπατικὴν ἐξουσίαν κατεῖχεν ἐν Ῥώμῃ Ἄππιος μὲν Κλαύδιος τρίτον ἔτος ἡγούμενος τῆς δεκαδαρχίας κατὰ τὸ ἑξῆς· οἱ δὲ σὺν αὐτῷ τὸν παρελθόντα ἐνιαυτὸν ἄρξαντες, δεύτερον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας ἦμενον. *Dionys.* X. 652. Iterum: Ἐπὶ δὲ τῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ τρίτης Ὀλυμπιάδος etc. καταλύουσι Ῥωμαῖοι τὴν τῶν δέκα ἀρχὴν, ἔτη τρία τῶν κοινῶν ἐπιμεληθεῖσαν. *Dionys.* XI. 653. Sic loqui videtur *Dionysius*, vt innuat, cum *tertius* iniret *Decemuiratus* annus, *nondum* coepisse illam, de qua loquitur, *Olympiadem*; paulo tamen *postea* coepisse. Hoc denotat vox, ni fallor, μετὰ, post anni illius *Romani initium*, *initium* nouae fuisse *Olympiadis*. Forma non admodum absimilis est ei, qua vsus est anno 260. μελλούσης εἰς τὸ πέμπτον τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ δευτέρας Ὀλυμπιάδος. *Dionys.* VI. 353. Post quam, anno proximo 261. sequitur nota *coeptae Olympiadis*, quarto quoque anno *solennis*: Ἐπὶ τῆς ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος. VII. 400. *Posteriori* ergo loco iam *coeptam Olympiadem* LXXXIII. agnoscit, cum *Decemuirorum* potestas e Republica *tolleretur*, anno *Decemuiratus tertio*; nec tamen *vltra* annum Olympiadis *primum* processisse. Nec enim *vltra* progreditur nota illa perpetua anni cuiusque *quarti*, quae petitur ab *Olympiadibus*. Estque sane vtrumque, pro rationibus *Dionysii*, verissimum. Non tamen *finem primi* Olympiadis *anni* hoc in loco designauit *Dionysius* pro more suo propter *Palilia*. Varii erant *gradus*, quibus progressa est indignatio Populi *Romani*, quae tandem *Decemuiros* in ordinem redegit. Id primum mirabantur, *maiorem anni* secundi *partem processisse*, *cum interim mentio Comitiorum nulla fieret*. Sic enim *Liuius* III. 37. Inde colligitur, *mediis* plerumque annuis Magistratibus *consilia* iniri solita de *futuri* anni *Comitiis*; et ad illud tempus referenda esse, quae eo spectant apud Historicos. Sed *suspicionis* inde ansa data est, potius, quam *indignationis* in aliquod insigne facinus erupturae. Spes enim suberat, saltem *Idibus Maiis* nouos in Republica fore *Magistratus*, nec ausuros *Decemuiros* vltra

limites tenere a *Senatuſconſulto* praeſcriptos. Ita *ad Idus Maias rem perduxere* Decemuiri. Liv. III. 36. *Idus Maiae venere, nullis ſubrogatis Magiſtratibus.* III. 38. Tum demum *deploratur in perpetuum libertas. Nec vindex quiſquam exſtiſtit, aut futurus videtur*, inquit ibidem *Liuius*. Tum *contemni coepti erant a finitimis Populis; Imperiumque ibi eſſe, vbi non eſſet libertas, indignabantur.* Et quidem hanc incurſionum in agrum *Romanum* cauſam agnoſcunt ea occaſione factae in *Senatu* Orationes. Inde manifeſtum eſt, *Idibus Maiis* recentiores illas *hoſtium* fuiſſe incurſiones, quae Senatoribus anſam dederint primorum pro *libertate* conatuum, et *Plebeiis* arma in *Decemuirorum* perniciem conuertenda. Spatium autem *anni* huius Decemuirorum *tertii*, quo noui hi pro *libertate* tumultus *concludendi* ſunt, *ſeptimeſtre* fuiſſe arbitror. Nempe inter *Idus Maias Iduſque Decembres*, quibus *noui* inibant poſt Decemuiros *Conſules*. Conſules certe anni 312. *Idibus Decembribus iniuiſſe* Auctor ipſe *Dionyſius* eſt. Nec tamen ait, eo *primum* anno illos ita iniuiſſe. Morem ergo a *primis* poſt *Decemuiros* Conſulibus emanaſſe mihi potius perſuadeo. Hunc tamen annum pro anno *integro* habebant, cum noſtro *Dionyſio*, *Catoniani*. Contra *Varroniani*, qui *tot* ante *Idus Maias* proximas *menſibus* Conſules in *Magiſtratu* repererant, *non* alium illorum *Conſulum* annum cenſebant a *tertio Decemuiratus*. Rectius equidem, vt videtur, quia huius anni *Decembri* non ſucceſſerunt *Decemuiris annui Magiſtratus*. *Catoniani*, qui annum Decemuiratus *tertium* in Faſtis *integrum* ſupputabant, *aliumque* ab anno *primorum*, poſt Decemuiros, *Conſulum*, ſic loqui videntur, quaſi anno potius *ſequenti* Decemuiris fuiſſet *ſucceſſum*. Nec obſeruabant, menſe *Decembri* inire ſolitos *annuos*, qui *Decemuiris* proxime ſuffecti ſunt in *anni nomen*, Magiſtratus. Id enim ſi obſeruaſſet, cum ſuis, *Dionyſius*, IV. potius anno, quam *tertio*, ſublatus fuiſſet e Republica *Decemuiratus*, cum tamen *tertio* ſublatum teſtetur ipſe *Dionyſius*. *Idus* autem *Maias* pro anni Decemuiralis *tertii fine* habuit, quae cum in *finem* anni Olympiadici *primi* inciderent, proinde anni Decemviralis *tertii* finem, ita deſignauit, vt *quartum* quemque annum deſignare ſolebat, cuius *Palilia* in annum Olympiadis *primum deſinentem* conueniebant. Tum vero ſuccurrebat, *Conſulatum proximum* non ab *Idibus* coepiſſe *Maiis*, ſed *Decembribus*. Faſtis autem conſultis, non Coſſ. *Valerium* et *Horatium* ibi reperiebat, ſed *ſecundos* poſt *Decemuiratum* exſtinctum *ſucceſſores*. Ita factum, vt annum *integrum* lucrarentur falſis hiſce ratiociniis *Catoniani*. Tum nempe conſtitutis *Conſulibus*, quos *Decemuiris* proximos fuiſſe conſentiebant Annales. Nobis autem, qui Chronologiam *Dionyſianam* explicandam ſuſcepimus, ita Faſti conſtituendi

ſtituendi erunt, vt licet per rationes *Catonianas*, quas *Dionyſianas* fuiſſe toties agnouimus.

Hoc demum *anno* apparet *hiatus* in *ſitu* annuorum Magiſtratuum in Epocha *Varroniana* propter *tres* annuas *Dictaturas* a *Varronianis* recenſitas, a *Catonianis* autem praetermiſſas. Sed *verum hiatum* nullum eſſe exinde conſtat, quod annus *Varronianus* 306. eodem *ſitu* ſit cum *Catoniano* 304. Sic tamen repraeſentari neceſſe erat, vt cum *ſingulis* annuis *Magiſtratibus* conuenirent numeri *Catoniani* atque *Varroniani*. Verum autem *ſitum diſcrepantiamque* inuicem docebunt anni in Epocha *fixa* Olympiadum *vtrique* calculo annexi, tam *Catoniano*, quam *Varroniano*. Inde etiam colligetur, quibus demum *gradibus* eo tandem peruenerunt, vt vnum eundemque ſitum *perpetuo* retinerent ſub numeris *duobus*, quorum alter *Varronianus biennio* auctior ſit *Catoniano*.

447. His *Idibus Maiis* deſinit *ſecundus* eorundem Decemvirorum annus, *tertius* autem ipſius Decemuiratus. Idem erat *dies* cum *Iunii Iuliani* die XV. qui in menſem incurrebat *Atticum Thargelionem*, pro *noſtris* Tabulis, *Olympiadis* anno *primo* proinde *deſinente*, quam notam dedit huius anni ipſe *Dionyſius*. Obſeruanda autem illius verba, quae dedimus anno ſuperiori. Nam Tyrannidis tantummodo κατάλυσιν huic aſſignat anno, non autem *nouos* Decemuirorum ſucceſſores *Conſules*. Dedita id nimirum, vt videtur, opera praeter formam moremque ſuum. Per *Conſules* enim *quartum* quemque annum, qui *primis* Olympiadum *annis* deſignari ſolebant, inſignire ſolet, quoties vlli eſſent in Republica *Coſſ.* qui illa Epocha commode deſignari poſſent. Hic autem non ſuccurrebat, *Decembri* menſe iniuiſſe Conſules, qui in alium incidebat *annum Olympiadis*, quam *perpetuam* illam *quarti* anni *notam*, et ad alium proinde annum Olympiadis Conſulatum illum reuera fuiſſe referendum. Imo inde etiam ſuſpicio eſt, *tum* quoque *Decembri* menſe *iniuiſſe Conſules*, quod anni *initio* nullam fecerit illorum mentionem. Hucuſque ergo pertigit annus *Decemuirorum tertius*, pro ſententia *Catonianorum*. Nec pugnat nota *Conſulatus C. Nautii* et *Lucii Minucii* τὴν ὑπατείαν ἐχόντων ἔννατον ἢ δέκατον ἔτος οἵμαι τυτί. Sic enim loquitur apud noſtrum *Valerius* XI. 668. Annus erat Epochae *Catonianae* 296. quo illi in *Conſulatu* fuerant, a quo *nonus* hic eſt, in quo verſamur, 305. eiuſdem Epochae. Loquitur autem de *Dictatura L. Quinctii Cincinnati*, quam geſſit *Quinctius* anno *priori* 295. a quo hic reuera *decimus* inceptus erat. Sic noſtrae hae rationes cum *Dionyſianis* conueniunt examuſſim. Annum certe *ſecundorum* Decemuirorum *ſecundum*, vel *integrum*, exiſtimabant *Catoniani*; vel talem ſaltem, vt parum

admodum defuerit a *iusto* anni Ciuilis modo. Multos innuit *Liuius* fuisse *mensis*. III. 40. Hoc forte laxius. Propius ad causam facit, quod, cum primo a Decemuiris conuocaretur Senatus, *anno iam prope Senatum non habuisse* dicantur. III. 39. Quod non de alio, quam *tertio*, Decemuiratus *anno* intelligi poterat. Sic *anno iam ante Magistratu abiisse*, volunt *Valerius* et *Horatius*. III. 51. Ab illis nimirum *Idibus Maiis*, quibus annus Decemuiratus *terminabatur*. Sic *Appii Claudii impie nefarieque per biennium ausa* memorat Accusator *Appii, Virginius*. III. 56. Ita rursus in huius *Appii* progeniem *P. Sempronius* Trib. Pleb. *En, Quirites, illius Appii progenies, qui Decemuir in annum creatus, altero anno se ipse creauit: tertio nec ab se, nec ab vllo creatus, priuatus fasces et imperium obtinuit: nec ante continuando abstitit Magistratu, quam obruerent eum male retenta Imperia.* IX. 34.

Decembri vetere huius anni *Cyclici* iniuerunt sequentis anni tam *Tribuni*, quam *Consules*, pro Epocha *Catoniana*. Sed anno *Iuliano sequenti*. Ibi ergo quaerendi.

446. *Decembris* veteris die X. *Ianuarii Iuliani* V. anno *Cycli* XVI. ineunt *Tribuni Plebis*, pro rationibus *Catonianis*. *Pontifice Maximo Comitia habente*. Liv. III. 54. Addit idem: *Confestim de Consulibus creandis cum prouocatione M. Duellius rogationem pertulit*. Nempe confestim *inito Tribunatu*, vt paulo antea annotauit idem *Liuius*. Erant ergo in Magistratu iam *Tribuni*, cum *Plebiscitum* conderetur de creandis *Consulibus*, quos tamen *Tribunos* perpetuo die *Decembris* X. iniuisse docuit *Dionysius*. Proinde *postea* Consules *creatos* fuisse necesse est. Moram tamen admodum *breuem* fuisse docet vox *confestim*. Sed nec *mora* vlla inter decretum *initumque Consulatum*. Iterum Liuius: *Per Interregem deinde Consules creati, Lucius Valerius et Marcus Horatius, qui extemplo Magistratum occeperunt*. III. 55. Eodem ergo *die*, quo sunt *designati*, etiam *inibant* Consules. Omnino *Idibus Decembribus*, quibus anni *Catoniani* 312. *Consules iniuisse* docuit, vt modo vidimus, *Dionysius*. Vltra certe differri ne quidem potuisse, exinde colligimus, quod ab *Interrege* creatos *Consules* testetur *Liuius*. Sic loquitur, quasi *vnici Interregis* opera in creandis *Consulibus* intercessisset. Id enim sedulo solet obseruare *Liuius*, si forte vnquam tantae fuissent in *Interregno* morae, vt *primus Interrex* Consulibus designandis non *sufficerit*. Quinque autem tantummodo dierum spatium *singulis* concedebatur *Interregibus*. Proinde intra *quintum* Interregni *diem* iam erant in officio *Consules*. Coepit autem *Interregnum* ab eiurato *tertii* anni *Decemuiratu*. Antea ne quidem *Tribunos* sufficere *licebat*. Vtrumque enim munus in se complectebatur *Decemviratus*, tam *Tribunitium*, quam etiam *Consulare*. Sed vero *Senatus-*

natusconsultum erat, vt Decemuiri *se primo quoque tempore Magistratu abdicarent*. III. 54. Esto ergo, *Decembris* veteris die IX. *Ianuarii Iuliani* IV. *abdicarint* Decemuiri, eo ipso *die*, quo illud factum est *Senatusconsultum*. Hoc tamen certe die *Tribunos* suffici *potuisse* verisimile non est. Nec enim eo ipso *die*, seu (quod eodem redit) *extemplo*, iniuisse verisimile est. Nec enim id tacuisset *Liuius* in *Tribunis Plebis*, de quo tam caute monuit in *Consulibus*. Mittendi erant in *castra* Legati de *eiurato Decemuiratu*. Rediit deinde *Plebs* e *monte Sacro* in montem Vrbis *Auentinum*. Tum *delecti* a *Plebe Tribuni*, postea a *Pontifice Maximo* sacrandi. Die ergo *sequenti* sacrati fuerint. Inde supererant Interregis *tres* tantummodo *dies* ad *Idus Decembris* veteris, *Ianuariique Iuliani* diem VIII. quo *primi* post *Decemuiros Consules* designati fuerint, designatique Magistratum *occoeperint*. Sic illa inuicem cohaerent, vt non aliter se rem habuisse mihi plane verisimile sit. Pro illis nempe, quas veriores existimo, rationibus *Varronianis*. Tum veniunt Legati a *Latinis* et *Hernicis*, *Aequos Volscosque summa vi bellum apparare*. L. III. 57. Huius anni *Iuliani* vere procul dubio expeditionem suscepturos. Inde *Prouincias partiri Consules iussi*. *Horatio Sabini, Valerio Aequi Volsciique cuenere*, inquit *Liuius*. Progreditur *delectus*, fauore *Plebis* erga *Consules Plebi* addictos. Quo *maturiorem* apparatum fuisse, nihil est, cur dubitemus. Sic tamen, *priusquam vrbem egrederentur, Leges decemuirales, quibus Tabulis duodecim est nomen, in aes incisas, in publico proposuerunt* Consules. III. 57. Haec anno *Catoniano* 306. quem *intercalarem* fuisse putabamus *Diss.* X. de *Cycl.* n. 94. Hoc ergo anno *Ianuarii* loco suffectus est *Martius* anni *Cyclici* mensis primus, pro coaeuis *illorum* temporum *Kalendariis*. Proinde ab hoc anno *Tabula* (non VII. vt hactenus, sed) VIII. vsurpanda est earum, quae in *Appendice* leguntur ad nostram de *Cyclis* Diss. X. p. 862. Haec ergo, si recte se habeant, inter praedictum *Ianuarii Iuliani* diem VIII. quo *Consulatum* hi *inibant* Consules, et *Martii Iuliani* diem IV. quo *vetus* ille inibat *Martius* anno *Cycli* XVI. gesta haec fuisse necesse est, quae *Legis nouae* propositionem antecesserunt, quae deinceps effecit, vt annus *Ciuilis*, non a *Ianuario*, sed a *Martio*, exordium duceret. Sed et rem gestam a *Valerio* Consule in *Aequos Volscosque* post *paucos* a secessione Plebis in *Auentinum Sacrumque montes menses* monet apud *Liuium* ipse *Valerius* III. 61. Et tamen illius *victoriae* nuncium acceperat *Horatius*, *Valerii* collega, in procinctu rei gerendae cum *Sabinis*. Ipse quoque *nupera* victoriae *Sabinorum priori* anno partae memoria. c. 62. *Prior* ergo triumphavit *Valerius Idibus Sextilibus, Augusti Iuliani* die XXVII. *Horatius*

VII. *Kal. Septembres*, nempe die *Septembris Iuliani* VII. pro *nouo* Decemuirorum *Kalendario*, anno *Cycli* XVII. Ita Fasti *Capitolini*, qui *triumphum* vtrumque assignant anno Epochae *suae* CCCIV. qui *Varronianus* erat CCCV. Inde manifestum est, *vnum* esse cum *hoc* Consulatu *tertium* Decemuirorum *annum*, pro Fastis tam *Capitolinis*, quam *Varronianis*, qui coeperit ab *Idibus Maiis* anni *Capitolini* 303. vel *Varroniani* 304. desieritque *Idibus Decembribus* anni *Capitolini* 304. vel *Varroniani* 305. spatiumque complexus fuerit *sesquiannuum*. Ab *Idibus* autem *Decembribus* noui ineunt, secundum illas Epochas, (post *Valerium* et *Horatium*) Consules. Anno nimirum ante *Christum* 449. qui hoc demum ante *Christum* anno 446. inibant, pro Epocha *Catoniana*, ab *Idibus* similiter *Decembribus*. Hinc ergo ad *annuam Dictaturam* I. anni *Varroniani* 430. *triennii* discrepantia est, in *eorundem Consulum* situ, inter Epochas *Catonianam* et *Varronianam*. *Vnius* etiam *anni* in *numeris* ab *Vrbe condita*, vt ostendimus *Diss.* X. de *Cycl.* n. 87. Hic enim Consulum *Valerii* et *Horatii* annus *Catonianis* numeratur ab *Vrbe condita* 306. qui *Varronianis* est duntaxat 305. Vt Epocha *Catoniana* brevior, pro *numerorum* rationibus, *vno* anno videatur *antiquior*, propter hunc annum Decemuirorum *tertium* a *Varronianis* omissum. Alius autem nullus est in *Fastis* hucusque *Consularibus* hiatus. Caeterum *Idus* illae *Decembres*, hoc anno *Cycli* XVI. in diem *Decembris Iuliani* X. incurrunt, pro *Tabula* nostra VIII. (ab initio anni *Martio*) quae deinceps vsurpanda est.

445. *Id. Decembribus* ineunt *sequentis* anni *Coss.* Hoc nempe anno *Cycli* XVII. *Decembris Iuliani* die XXIII. *Tribuni Decemb.* X. proinde *Decembris Iuliani* die XX.

444. *Pars* tantum *nominis* prioris *Consulis* apud *Dionysium* est. Proinde e *Liuio* suppleuimus. Addit idem: *Plebs in Tribunatu ponere aliquid spei, si similes Icilio Tribunos haberet: nomina tantum se biennio habuisse.* III. 65. Praeterierant ergo *duorum* a *Decemuiratu* sublato annorum *Tribuni*. Noui *inibant* Tribuni *Decemb.* X. Nempe *Decembris Iuliani* die IX. Noui Coss. *Decemb.* XIII. *Iulian. Decemb.* XII. anno *Cycli* XVIII.

443. *Desunt* hi Coss. apud *Dionysium* propter *lacunam*. De *situ* huius anni ita Liuius: *arma cepere Aequi ac Volsci . . . quod persuaserant iis duces cupidi praedarum, biennio ante delectum indictum haberi non potuisse, abnuente iam Plebe imperium.* III. 66. Iterum in Oratione *T. Quinctii Capitolini* Consulis: *Biennio ante Senatus delectum haberi, et educi exercitum in Algidum iussit. Sedemus desides domi.* Ad rem gestam a *Valerio* Cos. in *Algido* referri illa ne quidem *posse* manifestum est, cum fuerit Consulis *illius* nomen apud *Plebeios* gratiosissimum. Ab anno proximo

ximo *Catoniano* 307. hic *secundus* est. Illo ergo *Senatus* delectum censuit in *Algidum* a *L. Trebonio*, vt videtur, *Aspero* (cuius meminit *Liuius* III. 65.) impeditum, cuius nullus meminit, quod sciam, Historicus. Quae autem habet *Scaptius Liuianus* III. 71. (qui *Dionysio Carlius*) de *vigesimis* suis *stipendiis*, quae in annum expugnatae Vrbis *Coriolanae*, V. C. 261. inciderint, sic demum *vera* esse poterant, si anno V. C. 308. Orationem habuerit *Scaptius*, vt ostendimus *Diss.* X. de *Cycl.* n. 96. Non certe, si ad annum referatur 309. vt hoc in loco videmus referre *Catonianos*. Sic enim fiet, vt *pars* stipendii vigesimi *nulla* in annum *Vrbis* 261. conuenire possit. Hinc ergo intelligimus, rectius annum illum *tertium* Decemuirorum *omisisse Varronianos*, quam *inseruerint Catoniani*. Nam in Epocha *Varroniana* anno *V. C.* 308. conueniunt huius anni *Coss.* sub quibus Orationem illam fertur habuisse *Scaptius*. Eo certe magis est, cur hunc *Scaptii* calculum recte se habere suspicemur, quod illum tradiderit *Liuius*, ipse *Catonianus*, suis tamen *Catonianis* rationibus plane pugnantem. Hausit, ni fallor, e gentis *Scaptiae* Orationibus *funebribus*, monumentis omnium fere antiquissimis. Imprudens tamen *suis* aptauit rationibus, quas *falsas* esse res vincebant. *Inibant* autem noui Tribuni Plebis *Dec.* X. vet. nempe *Decemb. Iulian.* XXI. *Coss.* autem anni *sequentis Dec.* vet. XIII. *Iuliani* proinde *Decembris* die XXIV. anno *Cycli* XIX.

442. Hunc annum *superiori* proximum esse, pro mente *Dionysii*, vincunt illius verba de agro *Ardeatium*, quem sibi vendicauerat, factus inter illos *Aricinosque* arbiter, Populus *Romanus*, τῷ παρελθόντι, inquit, ἐνιαυτῷ. XI. 695. Re ipsa suffragatur *Liuius*. IV. 1. qui hoc anno defectionem *Ardeatium* refert, qui *Titi Quinctii Consulatum* proxime exceperit. *Numerum* praeterea docuit *Liuius*, quem tenuerit in Epocha *Catoniana*. Ait enim, 310. fuisse *V. C. quo primi inierint Tribuni Consulari Potestate militares*. IV. 7. Inde *alia* eiusdem *verba* discimus quomodo intelligenda sint: *Decemuiros legibus scribendis intra decem hos annos et creauimus, et e Republica sustulimus*. IV. 4. Quos tamen *Decemuiros* anno *trecentesimo altero, quam condita Roma erat, creatos* idem agnoscit *Liuius* III. 33. Quod nos de anno 302. interpretati sumus *Diss.* X. de *Cyclis*, n. 86. Hinc sane manifestum est, sic locum alterum explicandum esse, vt cum altero non pugnet, si mentem *Liuii* assequi velimus. Sic autem iterumque optime, ni fallor, inuicem conciliabimus, si verba *Canuleii Tribuni* non de anno interpretemur, quo *primi* inierint *Decemuiri*, sed de illo potius, quo *Senatusconsultum* factum est de *Legibus* e *Graecia* petendis, quod anno 300. tribuit vterque, tam *Liuius*, quam *Dionysius*. Nec enim alio *fine* creatos *Decem-*

viros esse constat, quam vt *Leges* hasce in Corpus redactas *Populi* suffragiis sancirent. Et quidem alibi habemus simile in *Dionysio* exemplum, quo anno *Vrbis* 300. *Decemuiros* assignavit: οἱ ἄνδρες δέκα, οἱ τριακοσίοις ὕστερον ἔτεσιν ἀποδειχθέντες ἐπὶ τὴν ἀναγραφὴν τῶν νόμων. II. 94. Seu hoc, quod dixi de anno 300, in mente habuerit, seu *numeri* tantummodo *rotundi*, rationem. Hinc rursus annus in Epocha *Catoniana* infititius apparet, quod hunc eundem annum 310. numerent *Catoniani*, vt e *Tabula* nostra XIII. *Diss.* X. de *Cycl.* manifestum est. Porro *Dec.* vet. X. *Decemb. Iulian.* XI. inibant *Tribuni Plebis*. *Decembris* autem vet. XIII. qui *Iuliani Decembris* dies erat XIV. inibant *Tribuni* in annum sequentem *Consulari Potestate militares*.

441. *Locum* huius anni, pro rationibus, anno 3. *Olymp.* LXXXIV. designat *Dionysius*. Quae nota cum *Tabulis nostris* accuratissime consentit, a quocunque *initio* anni Ciuilis exordium deducatur. Seu nempe ab anni superioris *Idibus Decembribus*, seu ab huius anni Cyclici *Martio*, seu etiam a *Palilibus*. Hinc iterum intelligimus, quam sit ad calculum *Catonianum* annus ille *Decemuirorum tertius* plane necessarius. *Inibant* Tribuni militares *Decembris*, vt ostendimus, *Iuliani* die XIV. tenebantque per dies LXXIII. *Dionysius*: μετασχόντες αὐτῆς ἑβδομήκοντα καὶ τρεῖς μόνον ἡμέρας. XI. 699. Exeunt dies illi die *Februarii Iuliani* XXV. qui dies erat *Merkedonii* V. anno *Cycli* XX. in Kalendario *veteri*. Tertii nimirum a *Decembri*, quo fuerant *exorsi*, mensis, vt suffragatur etiam Liuius: *Tertio*, inquit, *mense, quam inierunt, Augurum decreto, perinde ac vitio creati, honore abiere*. IV. 7. Rationem subiungit, cur abierint: *quod Curiatius, qui Comitiis eorum praefuerat, parum recte tabernaculum cepisset*. Ita *superioris anni Consulem* appellat *Liuius*, quem *Quinctilium* appellat *Dionysius*, vel *Curtium*, vt malunt eruditi. Inde *proximus* superiori anno hic annus fuisse vincitur, quod *Comitiis* praefuerit, qui *superiori* anno *Consulatum* gesserat. Sequitur in *Dionysio*: Τούτων δὲ τὴν ἐξουσίαν ἀπειπαμένων, ἡ βουλὴ συνελθοῦσα, μεσοβασιλεῖς ἀποδείκνυσι. *Liuius* ita: *Patricii, cum sine curuli Magistratu Respublica esset, coiere, et Interregem creauere*. Et in eo sibi constat *Liuius*, quod nusquam *plures*, vt *Dionysius*, sed *vnicum* tantummodo, memoret *Interregem*, cuius *ter* mentionem fecit. Idem tamen addit: *Contentio, Consulesne, an Tribuni Militum, crearentur, in Interregno rem dies complures tenuit*. Proinde *vnici Interregni* spatio nouos *Consules* designatos fuisse verisimillimum est, vt proinde non plures *quinque dies* fuerint, quos *Liuius complures* fuisse statuit. Id si verum, vltra *Martii Iuliani* diem primum *Consulum* creatio procedere non potuit, vt *Februario* illi, qui *Bissextilis* erat, *Iuliano* dies XXIX. largiamur. *Februario*

Februario ergo *exeunte*, vel *ineunte Martio Iuliano*, *Consules* illos *iniuisse* probabile est, hoc anno proinde *Iuliano*. Dubios autem facit *Liuius* priores, qui *Tribunorum loco* suffecti sunt, huius anni *Consules*, quos *neque in Annalibus prisis, neque in libris Magistratuum inueniri dicit*. Idem tamen *Liuius* agnoscit, et quidem *Licinio Macro* fretus Auctore, *et in foedere Ardeatino et in linteis libris ad Monetae inuentos*. Nec sane ad *alium*, quam hunc ipsum, in quo versamur, annum, spectare potuit foedus *Ardeatinum*, cum *superiori* anno iniuriam passi fuerint *Antiates*. Plenior autem certiorque de hoc anno testis est *Liuio Dionysius*. Sic enim ille: Αὗται δύο κατὰ τὸν αὐτὸν ἐνιαυτὸν ἀρχαὶ Ῥωμαίων εἰς τὸ μέγιστον ἔχουσαι κράτος ἐγένοντο. Πλὴν οὐκ ἐν ἁπάσαις ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χρονογραφίαις ἀμφότεραι φαίνονται, ἀλλ' ἐν αἷς μὲν οἱ χιλίαρχοι μόνοι, ἐν αἷς δὲ οἱ ὕπατοι, ἐν ᾗ πολλαῖς δὲ ἀμφότεραι, αἷς ἡμεῖς οὐκ ἄνευ λογισμοῦ συγκατατιθέμεθα, πιστεύοντες δὲ ταῖς ἐκ τῶν ἱερῶν τε καὶ ἀποθέτων βίβλων μαρτυρίαις. Obseruauit ergo *Dionysius*, quod non obseruauerat *Liuius*, horum quoque *Consulum* nomina in χρονογραφίαις, quae certe eaedem erant cum *Annalibus*. Id quoque obseruauit, in nonnullis χρονογραφίαις vtraque *nota* annum designari, tam *Tribunorum militarium*, quam etiam *Consulum*. Neminem autem obseruauit, etiam eorum, qui *singularum* notarum meminerant, qui ad *alium* aliumque *annum* retuliffet. *Tribunos* enim annum *non* impleuisse certum erat e tam disertis de *breui* eorundem spatio testimoniis. Nulla ergo hinc suspicio *anni* hoc in loco *omissi*, qui Fastorum seriem luxauerit. Tenuerunt autem hi *suffecti Consules* ad *Idus* huius anni *Iuliani veteres*, quae cum *Decembris Iuliani* die XXVI. concurrebant. Tum demum *iniuisse* sequentis anni *Consules* testis est disertus ipse *Dionysius*. Et die *Decembris* veteris X. qui *Iuliani Decembris* dies erat XXIII. *inibant* sequentis anni *Tribuni Plebis*.

440. *Huius* quoque Consulatus *locus* certus colligitur, pro mente *Dionysii*, ex illis *Dionysii* verbis: ἑβδομιαῖς τιμήσεως ἐντὸς ἑπταικαίδεκα ἐτῶν γενομένης, ἀπὸ τῆς Λευκίου Κορνηλίου καὶ Κοΐντου Φαβίου ὑπατείας. XI. 700. *Coss.* illi anno *V. C.* 295. Magistratum tenebant pro *vtriusque* Epochae rationibus, tam *Catonianis*, quam *Varronianis*. Hic, de quo agimus, annus est *Vrbis* 312. pro *Dionysii* rationibus *Catonianis* reuera XVII. pro *Varronianis* autem 311. vt e nostra *Tabula* XIII. liquet in *Appendice* Operis de *Cyclis*, et a *Cornelii Fabiique* Consulatu proinde tantummodo XVI. Hic etiam *anni Decemuirorum tertii* vestigia agnoscimus interpolati a *Catonianis*, a *Varronianis* autem rectius *omissi*. *Decemb. vet.* XIII. *ineunt* sequentis anni *Coss.* Nempe *Decemb. Iuliani* die XV. hoc anno *Cycli* XXII. Triumphauit *M. Geganius Nonis Sept. Septembris* die XXI. Anni Consularis *exitu*. V. C.

310. Epochae *Capit.* proinde 311. *Varronianae*, qui tamen *Catonianae* 312. eſt propter 3. annum *Decemuirorum*. Sed anno *Iuliano ſequenti*.

Hinc *Dionyſium* e *Liuio* ſupplemus, qui ſequitur *eaſdem*, quas *Dionyſius*, rationes *Catonianas*.

439. Decemb. *vet.* XIII. Decemb. *Iuliani* XXVII. erat anno *Cycli* XXIII. quo *inibant* ſeq. anni *Coſſ.*

438. Decembr. *vet.* XIII. idem Decembr. *Iuliani* erat XVII. quo *inibant* anni *ſequentis Coſſ.* anno *Cycli* XXIV.

437. Decembr. *vet.* XIII. Decembris *Iuliani* VII. anno *Cycli* I. quo *inibant* anni *ſequentis Coſſ.*

436. Decemb. *vet.* XIII. Nouembr. *Iuliani* XXVI. anno *Cycli* II. quo *inibant* anni *ſequentis* Tribuni. Hoc anno *Dictatura* II. *L. Quinctii Cincinnati*, qua *Spurius Melius* occiſus. De qua ita Auctor de Vir. Illuſtrib. *Iterum poſt viginti annos Dictator dictus, Spurium Melium Regnum affectantem a Seruilio Ahala, Magiſtro Equitum, occidi iuſſit.* Nempe pro Epocha *Dionyſii Catoniana*. Prior *Cincinnati* Dictatura erat anno *V. C.* 296. Huius autem anni *Coſſ.* conueniunt anno *V. C.* 316. vt e noſtris hisce *Dionyſianis* Tabulis apparet. Non ita in Tabulis *Varronianis* XIII. ad finem Operis de *Cyclis*. Ibi enim annum occupant *V. C.* 315. Inde conſtat, a *Catonianis* hoc in calculo ſtetiſſe Auctorem de *Viris Illuſtribus*. Vide ſupra 457. anno ante *Chriſtum*. Propterea enim *priorem* illius *Dictaturam* retulimus, quia in *priorem* anni *Conſularis* illius partem incidit, *prioremque* adeo annum *Iulianum*.

435. Decemb. *vet.* XIII. Decemb. *Iuliani* VIII. anno *Cycli* III. quo *inibant* anni *ſequentis Coſſ.* Hic annus eſt *trecenteſimus decimus quintus* Eutropio. Pro Epocha *Capitolina*.

434. Decemb. *vet.* XIII. Nou. *Iuliani* XXVIII. anno *Cycli* IV. quo *inibant* anni *ſequentis Coſſ.* Triumphus *Mam. Aemilii Mamercini Idib. Sept. Auguſti Iuliani* die XXXI. Conſulari *exeunte*, vt videtur. Anno praeterea Aerae *Capitolinae* 316. qui *Varronianus* erat 317. pro *Dionyſii* Aera *Catoniana* 318. propter annum *Decemuirorum* inſititium.

433. Decemb. *vet.* XIII. Decemb. *Iuliani* XI. anno *Cycli* V. quo *inibant* anni *ſequentis Coſſ.*

432. Decemb. *vet.* XIII. Decemb. *Iuliani* XXX. anno *Cycli* VI. quo *inibant* anni *ſequentis Coſſ.*

431. De *huius* anni *Coſſ.* ita loquitur *Liuius*, vt fere ſuſpicionem moueat *anni* Conſularis *omiſſi*. Habet enim e *diuerſis* Auctoribus *duplices* huius *eiuſdem* anni *Coſſ.* Cauſam tamen impeditam expedit, ni fallor, hoc in loco *Diodorus*, cuius haec verba ſunt, *Ol.* 88. 2. Ῥωμαῖοι κατέστησαν ἀντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχας τρεῖς,

τρεῖς, Μάρκον Μάνιον [l. Μάνλιον, vel Μάλλιον pro more *Graecorum*] Κόϊντον Σοντίκιον [Σερουίλιον] Πρετέξτατον καὶ Σερούλιον Κορνήλιον Κένσον. Hic ſane manifeſta eſt erroris occaſio, quod qui erant reuera *Tribuni Militares Conſulari Poteſtate* quatuor, eorum *duos* tantummodo compertos habuerint *Valerius Antias* et *Quintus Tubero*, eorumque fidem ſecutus *Liuius*, et e *numero Conſules* fuiſſe vitioſo *ratiocinio* collegerint. Nam quod *eodem* anno *Coſſ.* et *Tribuni* fuerint, non erat ſane, cur miraretur *Liuius*. Dedimus iam exemplum ſupra ann. ante *Chriſt.* 441. quem tamen illius anni *Conſulatum* pro dubio quidem habuit *Liuius*, negare autem non potuit propter diſerta *Annalium* teſtimonia. Non ita *Dionyſius*, qui *vtriuſque* Magiſtratus in *eodem* anno mentionem (tam nempe *Tribunatus*, quam *Conſulatus*) in illius anni monumentis exceptione maioribus repererat, quae tamen *Liuii* diligentiam effugerat. Nec aliter ſe rem habuiſſe hoc etiam anno, dedit ſane, cur ſuſpicemur, ipſe *Liuius*. Ex iiſdem enim Libris in aede *Monetae linteis Tuberonem* et *Licinium Macrum* ſua hauſiſſe, ne quidem diffitetur ipſe. *In tam diſcrepanti*, inquit, *editione et Tubero et Macer libros linteos Auctores profitentur*. IV. 23. Cur itaque *Macrum Tuberoni* anteferendum cenſet? Nempe quia *fidem Tuberonis* ſuſpectam habet. Sic enim ſequitur: *Licinio Libros haud dubie ſequi linteos placet: et Tubero incertus veri eſt.* Recte quidem, ſi tanta eſſet vtriuſque teſtimonii *diſcrepantia*, quantam arbitratur *Liuius*. Sed ea profecto nulla erat. Nam, cum ad vnum eundemque annum deſignandum notae ambae facerent, (quod ne quidem negat *Liuius*, nec veterum quenquam profert, qui de eo vel dubitauit) quidni ambae in iiſdem *Libris linteis* locum habere poterant? Id ſi verum, ſic poterat ex iiſdem *Conſules* ſuos haurire *Macer*, et ſuos quoque (quos pro *Conſulibus* habuit) *Tribunos Tubero*. Cur itaque *incertus veri* Tubero? An quia *Conſules* neglexit, qui *Tribunos* tamen edidit *Conſulari Poteſtate Militares*, annorum, pariter ac ipſos *Conſules*, Eponymos? Caeterum in illo quoque anni 311 *Catoniani* exemplo, qui *Tribunorum Militarium* meminiſſent, non item *Conſulum* meminiſſe *Liuius* ipſe obſeruauit. *Neque*, inquit, *in Annalibus priſcis, neque in libris Magiſtratuum, inueniuntur*. IV. 17. Coniecturam ſubiungit illam, potius, quam rationem: *Credo, quod Tribuni Militum initio anni fuerunt, eo, perinde ac ſi totum annum in Imperio fuerint, ſuffectis his Conſulibus, praetermiſſa nomina Conſulum horum, Licinius Macer Auctor eſt.* Nec enim illa Regula *perpetua* eſt, vt *duorum* diuerſique *generis*, Magiſtratuum eiuſdem anni *Eponymorum*, primum ſemper alteri in illius anni deſignatione *anteferendum* exiſtimarint. Nam et in illo quoque anno χρονογραφίας

φίας obſeruauerat *Dionyſius*, in quibus *Tribuni* duntaxat occurrerint, qui tamen *eiurantibus* in anni initio *Conſulibus* in poſtremam anni partem ſucceſſerint. Hoc itaque exemplo *Tuberonem* feciſſe veriſimile eſt, ſi quos ille *Conſules* putauit, eos revera *Tribunos militares Conſulari* tamen *Poteſtate* praeditos fuiſſe cognouiſſet. Sed, cum *Conſules* illos per errorem crederet, nec *plura* Conſulum *paria* eidem *anno* deſignando commode adhiberi poſſe videret; conſentaneum erat, vt perinde rem ſe habere arbitraretur, *vtro* Conſulum *pari* annum inſigniret. *Bruto* certe et *Horatio* proximum a *Regifugio* annum denotavit *Polybius*, eiuſdem quidem *anni* Conſulibus, non tamen invicem *collegis*. Multo autem potiori ratione vſum hunc praeſtare poterant, quos exiſtimauit *Conſules*, huius pariter *anni* ſine dubio, atque inuicem *collegae*. Quod autem neminem Veterum repererit *Liuius*, qui ad annos *alium aliumque* illos retulerit, inde fluxiſſe veriſimile eſt, quod ex *eiuſdem* anni Archiuis ambo emanarint, tam *Conſules*, quam etiam *Tribuni*. Inde cautum, vt, qui *Conſulum* meminit, de *Tribunis* reticuerit, et *vice verſa*, ne ambo *ſimul* diuerſorum *annorum* ſuſpicionem iniicerent. Imo ita ſe rem habuiſſe innuunt verba *Liuii* ſequentia: *Neuter Tribunos militum eo anno fuiſſe, traditum a Scriptoribus antiquis diſſimulat.* In eo igitur conſentiunt inuicem *Licinius Macer* et *Quintus Tubero*, tam *Conſules* illo anno fuiſſe, quam *Tribunos*. Ergo et *Tribunos Tuberonis* agnouit *Macer*, et *Conſules Macri Tubero*. In eo ſolo diuerſi, quod, quos *Tribunos* appellauerant cum *Macro* libri *linnei*, eos per errorem ſuum *Tubero* pro *Conſulibus* habuerit, vt iam oſtendimus e *Diodoro*. Error ille *ratiocinii* eſt, non *diſcrepantium*, vt volebat *Liuius*, *editionum*. Cauſa ergo nulla eſt, cur quereretur Princeps Hiſtoricorum Romanorum, *inter caetera vetuſtate incomperta, hoc quoque in incerto poſitum.* Nedum, vt de huius Annalis *fide* dubitemus. *Priores* autem hoc anno Magiſtratum ſuſceperunt fortaſſe *Coſſ.* Idque innuunt, ni fallor, verba *Diodori*: κατέϛησαν ἐντὶ τῶν ὑπάτων χιλιάρχους, *ſuffectos* nimirum in locum *Conſulum* initio anni creatorum *Tribunos* pro reſidua anni parte *Militares*. Ita quidem, ſi verborum *ſententiam* ex Archiuis hauſerit, nec ſuis potius debuerit *ratiociniis*. Fieri tamen poteſt, ſi quidem *propria* haec fuerint verba *Diodori*, vt ad *ſuperioris* anni *Conſules* ipſe potius retulerit.

428. His Coſſ. *Dictator* erat *A. Poſthumius Tubertus*, de quo ita Gellius: *Bellum deinde in terra Graecia maximum Peloponneſiacum, quod Thucydides memoriae mandauit, coeptum eſt circa annum fere, poſt conditam Romam, trecenteſimum viceſimum tertium. Qua tempeſtate Olus Poſthumius Tubertus Dictator Romae fuit,*

fuit, qui filium ſuum, quod contra ſuum dictum in hoſtem pugnaverat, ſecuri necauit. Noct. Att. XVII. 21. Haec ille accuratiſſime pro calculo *Varroniano*. Eſt enim annus *Catonianus* 324. vt in his noſtri *Dionyſii* Tabulis videmus, propter annum *inſititium*. Nec *numero* modo. Etiam *ſitu Varronianus* eſt, dum cum *primo* anno confertur *Belli Peloponneſiaci*, qui annus erat *Ol.* LXXXVII$\frac{1}{2}$. *triennio* integro diuerſus propter lucrum Epochae *Catonianae*. Vid. *Annal. Thucydideos*. Sic autem de hoc anno Liuius: *Inſigni magnis rebus anno additur, nihil tum ad rem Romanam pertinere viſum, quod Carthaginenſes tanti hoſtes futuri, tum primum per ſeditiones Siculorum ad partis alterius auxilium in Siciliam exercitum traiicere.* IV. 29. Haec *Carthaginenſium* noua in *Siciliam*, poſt *Gelonis* tempora, Expeditio non video quo ſpectare poſſit, praeterquam ad illam, cuius meminit *Olymp.* XCII. 3. *Diodorus*. Erat enim illa, *Aegeſtanorum* rogatu, ſeditionis occaſione captata inter illos atque *Selinuntios*. Hoc ſi verum eſt, pro *Cincii Alimenti* rationibus ſcripſerit illa *Liuius*. Credidit ille, *Olymp.* XII. 1. *Romae* iacta eſſe *fundamenta*, XXII. annis ſerius, quam *Varro*, qui *Olymp.* VI. 3. *conditam* exiſtimauit. Addantur illi anno *Varroniano* 323. annum conficient 345. qui *Olymp.* XCII$\frac{3}{4}$. reſpondet pro *ſitu* anni *Varroniano*. Sic vere *Olymp.* XCII. 3. *deſinente* in *Siciliam* accerſiti fuerint *Carthaginienſes*. Vt ergo alibi *Fabianas*, ita hoc loco *Cincii Alimenti* rationes imitatur *Liuius*. Haec ſi vera, a *Varronianis*, de *anno* Decemuirorum *tertio*, ſteterit etiam *Cincius Alimentus*, proximus *Fabio Pictori* aetate Scriptor. *Ignotae* tamen illius rationes *Cenſorino*.

425. Alios huius anni *Coſſ.* apud *Diodorum* credidit fuiſſe *Sigonius*, quam in *receptis* Faſtis. Id ſi verum, *locus* fuiſſet nullus his, quos habemus, *Coſſ.* Hallucinatus autem eſt profecto Vir Doctiſſimus, dum ita cenſuit. Nam et *hos* quoque *Coſſ.* agnoſcit idem *Diodorus Olymp.* 89. 4. Τίτον Κοΐντιον καὶ Αὖλον Κορνήλιον Κόσσον. Sequenti autem anno *Olymp.* 90. 1. *Conſulum* nomina illa, quae pro huius anni nominibus habebat *Sigonius*: Λεύκιον Κοΐντιον et Αὖλον Σεμπρώνιον. Sed et *alius* ille *Quinctius* erat *Lucius*, non *Titus*, *Coſſi* collega. Et alius quoque *Quinctii* illius *Lucii* collega *Aulus*, non *Cornelius*, ſed *Sempronius*: Alios proinde, qui illo *ſequenti* anno ſucceſſerunt *Coſſ.* e loco ſuo *excluſuri*, ſi *veros* illos *Coſſ.* e probatis Faſtis ediditſet *Diodorus*. Sed *Faſtos* corruptiſſimos, his praeſertim *antiquiſſimis* temporibus, imperitiſſima commiſſione cum annis *Olympiadum* nouis ſuis erroribus corruptiores fecit ipſe *Diodorus*. Nec aliunde natum illum *Conſulatum* arbitror, quem reliqui *nulli* agnoſcunt *Faſti*, quam e *Tribunis Militaribus Conſulari Poteſtate* praeditis, quos

poſt

poſt *triennium* ad *Olymp.* 90. 3. pro *Tribunis* habet ipſe, appellatque Λεύκιον Κορίντιον et Αὖλον Σεμπρώνιον. *Lucium* autem *Quinctium* etiam ibi appellant illius anni Faſti *ſinceriores*. Eſt autem error ille ſatis frequens, vt *Tribunos Militares* binos e reliquorum numero ſelectos pro *Conſulibus* habeant Faſti *vitioſiores*, et in *locos* transferat nonnunquam *alienos*. Dedimus iam ad annum 431. exemplum. Et quidem e *vetuſtioribus*, quam ſit ipſe *Diodorus*, Auctoribus, *Valerio Antiate* et *Quinto Tuberone*. Ne ſit proinde, cur hoc in *Diodoro* miremur, Auctore ſui ſeculi rerum *Romanarum* imperitiſſimo. Imo multa ſunt apud illum huiuſmodi errorum exempla. Itaque Faſtorum *mutilationem* hoc certe non euincit exemplum. Nos contra *integritatem*, pro mente *Liuii*, alibi aſſeruimus, *Diſſ.* X. de *Cycl.* n. 88. *Ordinem* autem a *Liuio* ſeruatum, quem in illis, quorum fidem ſecutus eſt, *Faſtis* ipſe repererat, id vero facile praeſtare non poſſum. Sunt contra in ipſo veſtigia quaedam *ordinis* a ſe *perturbati*. Coepit Bellum cum *Veientibus* ſub *Coſſ.* anni *Catoniani* 318. pro noſtra diſpoſitione. Anno nimirum ante *Chriſtum* 434. Sic enim de illius anni *Cos.* L. Sergio Fidenati: *primus cis Anienem cum Rege Veientium ſecundo proelio conflixit.* IV. 17. Inde error de *opimis* a *Cornelio COSSO* de *Tolumnio, Veientium* Rege, relatis *ſpoliis*. Quod ſcilicet *hoc* anno Bellum coeperit cum illo ipſo *Veientium* Rege, *Tolumnio*. Erroris occaſio erat, quod de *anno*, quo *coeperit* Bellum, deſignando, potius, quam de *quoto* Belli anno, quo perierit *Tolumnius*, ſoliciti fuerint illi *Faſtorum Annaliumque* conditores. Errorem enim de *ſpoliorum opimorum* anno agnoſcit ipſe *Liuius*. Victus nimirum *ipſius A. Cornelii Coſſi teſtimonio, qui ſe Conſulem ipſe* inſcripſiſſet *in thorace linteo*, quem *Ioui Feretrio* vna cum *ſpoliis* in victoriae memoriam conſecrauerat. Hunc enim *thoracem* legiſſe teſtatur *Auguſtum*, ſeque ab *Auguſto* ipſo accepiſſe. Victus praeterea *ſpoliorum opimorum* ipſa *natura*. *Ea* enim *non alia habentur*, inquit, *niſi quae dux duci detraxiſſet. Nec ducem nouimus, niſi cuius auſpicio Bellum geritur*. Nec enim ea *auſpicia* habebat *COSSVS*, praeterquam in *Conſulatu*. Sed vero ab hoc Belli initio *ſeptimum* numerat annum ad *Cornelii Coſſi Conſulatum*. Idque omnium, vt videtur, *Annalium Faſtorumque* conſenſu. Sic enim habet: *quod tam veteres Annales, quodque Magiſtratuum libri, quos linteos in aede repoſitos Monetae Macer Licinius citat identidem auctores, ſeptimo poſt demum anno cum T. Quinctio Penno A. Cornelium Coſſum Conſulem habeant.* IV. 20. Haec ille anno praedicto *Catoniano* 318. Et tamen *Conſulatum Coſſi* huic anno aſſignat *Catoniano* 327. *Decimo* nimirum, ſi, pro more *Liuii*, extremi ambo *includantur; nonus* autem, vt emendat *Sigonius*,

nius, etiamſi primum *excluſerimus*. Ne vero *numeri* errorem ſuſpicemur, facit, quod *Veientem* hoſtem *ſexies* victum dicit priori illo Bello, cui finem impoſuit *Cos. Coſſus.* IV. 32. Inde colligimus, *Coſſi Conſulatum* ſic annum eſſe ab anno *Catoniano* 318. *ſeptimum*, vt *ſexeus* tantummodo habendus ſit, ſi primus non accenſeatur. Sic fiet, vt, pro vera *Annalium Faſtorumque* diſpoſitione, *Coſſi Conſulatus* in annum *Catonianum* 324. conferendus ſit. Primi enim anni 318. *locum* certum afferunt Faſti *Capitolini*, qui *Mamerci* triumphum ad *Idus* referunt *Septembres* anni Aerae ſuae 316. *Varron.* 317. *Catoniani* 318. propter *tertium*, quem dixi, annum *Decemuirorum*. Sed vero pergit Liuius: *Etiam illud accedit, ne tam clara pugna in eum annum transferri poſſet, quod imbelle triennium ferme peſtilentia, inopiaque frugum, circa A. Cornelium Conſulem fuit: adeo vt quidam Annales, velut funeſti, nihil praeter nomina Conſulum ſuggerant. Tertius ab Conſulatu Coſſi annus Tribunum eum Militum Conſulari Poteſtate habet. Eodem anno Magiſtrum Equitum, quo in Imperio alteram inſignem pugnam edidit Equeſtrem.* Hoc vult, ni fallor, vt hoc *imbelle triennium* ſuperiori additum *ſeptennio*, in cuius *fine* A. Cornelius Coſſus *Conſulatum* geſſerat, ad *finem* vſque *Belli* cum *Veientibus* pertigerit. Itaque vt *ante* Conſulatum *ſpolia opima* ſuſpendere non potuit *A. Cornelius Coſſus*, nondum ipſe *dux*, nec *ſuis* rem gerens *auſpiciis*, de *vero* licet *Veientium* duce, *Tolumnio*; ita nec *poſtea* tam *commode*, quam in ipſo *Conſulatu*. Nempe quia *imbelle* illud fuiſſet *triennium*, ſeu *peſtilentia*, ſeu *frugum* inopia, nec fere praeterquam *Conſulum nominibus* inſigne. *Tertio* duntaxat illius *triennii* anno *inſignem* fuiſſe *Coſſi* pugnam *Equeſtrem*, cum *Magiſtri Equitum* munere fungeretur. Tum vero non *ſuis*, ſed *Dictatoris*, auſpiciis rem geſſiſſe. Ante *Dictaturam* eodem anno *Tribunum* fuiſſe *Conſulari Poteſtate Militarem*, et *ſua* habuiſſe *auſpicia*, ſed tum *nullam* fuiſſe *inſignem pugnam*, e qua *ſpolia opima* reportare potuerit. Et ſane huius *poſterioris triennii fine*, qui in annum *Catonianum* incidit 327. *inducias annorum* XX (quas *Veientibus* conceſſas fuiſſe narrat IV. 35.) coepiſſe veriſimillimum eſt. Nam ſub *Tribunis* anni *Catoniani* 348. *finem induciarum* fuiſſe concedit. *Eo anno tempus* (inquit) *induciarum cum Veienti Populo exierat.* IV. 58. Sic loquitur, quaſi *ſuperioris* anni *fine* elapſae fuiſſent. Quod ita demum verum eſſe potuit, ſi *hoc*, in quo verſamur, anno *coepiſſent*. Sic autem neceſſe erit, vt *Conſulatus Coſſi* triennio *antea* geſtus fuerit, et tres adeo anni e praecedentibus in *poſteriora* transferendi ſint. Crediderim, hoc in numero cenſendum eſſe annum *Catonianum*, in noſtris *Tabulis* 322. in quo *peſtilentiae* meminit ipſe *Liuius*. Crediderim et annum 323. in quo cautum de *penu-*

rie

ria frumenti. IV. 25. Crediderim et annum 324. quo rem potius cum *Aequis Volſciſque* geſtam legimus, quam cum *Veientibus.* Et annus 326 nihil dignum dictu complectebatur, ipſo agnoſcente *Liuio.* *Triennii* in his *indolem* habemus, quod *peſtilentia inopiaque frugum imbelle* cenſuit *Liuius*, *nudiſque* fere *Conſulum nominibus* inſigne. Non tamen adeo his *coniecturis* fidendum arbitror, vt propterea *Faſtos* corrigendos exiſtimem. *Liuii* certe ipſius ſententia longe certior eſt e tot *Conſulum Tribunorumque Militarium Conſulari Poteſtate* praeditorum *Collegiis*, quam e *vocum* ſingularum *numerorumue* minutiis. Nec ſolet ille ab Auctorum *ſerie* diſcedere, etiam cum *falſam* eſſe cenſet, vt ex *opimis A. Cornelii Coſſi ſpoliis* conſtat, quae *alio* narrat anno, quam quo *ſuſpenſa* ipſe arbitratur. Nedum vt tam *longe* diſceſſerit, qua inferunt illae, quas dedimus, rationes. *Aequis* praeterea *octennes inducias* conceſſas memorat anno *Catoniano* 325. IV. 30. Et tamen *triennes* alias anno *Catoniano* 330. Eodem ſcilicet, quo et *vicennes Veientium coepiſſe* arbitratur *inducias.* Quae *omnes* verae eſſe *non* poſſunt, indignae proinde, quae pro *Chronologiae* certioris *normis* habeantur. Nec porro certum eſt, *triennium imbelle*, quod *Liuius circa A. Cornelium Conſulem* fuiſſe monet, ad annos *conſulatu* ipſo *recentiores* eſſe referendum. Imo *partem* triennii Conſulatu *antiquiorem* e voce *circa* potius colligendum erat, quae *medium* inter illos annos *Conſulatum Coſſi* fuiſſe innuit, vt a *Liuio* ipſo in Operis *ſerie* diſponuntur. Nec Ordinis *peruerſi* notas hoc, de quo loquimur, *ſpatio* tenemus, vel in *Diodoro*, vel in *recentiori* aliquo melioris notae Faſtorum *conditore.*

417. Hoc anno *Iuliano* iniuiſſe neceſſe eſt *priores* huius anni *Tribunos Conſulari Poteſtate* Militares. *Reſpublica a Conſulibus ad Interregnum redit.* Liu. IV. 43. Coepit *Interregnum Decembris veteris* die XIII. qui (anno *Cycli* XX.) idem erat cum *Decembris Iuliani* die XIV. Addit Liuius: *Pars maior inſequentis anni per nouos Tribunos Plebis et aliquot Interreges certaminibus extracta eſt, modo prohibentibus Tribunis, Patricios coire ad prodendum Interregem, modo Interregem interpellantibus, ne Senatuſconſultum de Comitiis Conſularibus faceret.* Erant nimirum in *Officio* noui *Plebis Tribuni* a *Decembris* veteris die X. qui *Iuliani Decembris* erat XI. cum ad *Interregnum* Reſpublica rediret. Inde factum, vt penes *illos* fuerit, ne coirent *Patricii* ad prodendum *Interregem.* Inde colligimus, hoc ipſo die *Decembris* XIII. officio *exceſſiſſe* ſuperioris anni *Conſules*, dum nondum inueterauerant in ſuo quoque munere noui *Tribuni.* Pertigit annus ille a *Decembris Iuliani* XIV. ad *Decembris Iuliani* ſequentis XXVI. propter menſem *Embolimum*, vt e noſtris *Tabulis* manifeſtum

feſtum eſt. Erant autem in anno illo *dies* 377. Pars ergo maior anni *dies* complectebatur 189 ad *minimum*, qui in diem *Iunii Iuliani* XXI. deſierint, *ante* quem ne quidem *priores* huius anni *Tribuni Militares Conſulari Poteſtate* inire potuerint, ſi quidem vera ſcripſerit *Liuius.* Ante *diem* illum inire non potuiſſe diſcimus. Quando *poſtea* inierint, non diſcimus. Inde *L. Papyrii Mugillani* expoſtulatio: *deſertam omiſſamque ab hominibus Rempublicam Deorum Prouidentia curaque exceptam Veientium inducciis et cunctatione Aequorum ſtare.* Quod ſcilicet pars anni Expeditionibus vtiliſſima *Tribunorum Patriciorumque* iurgiis elapſa inſignes *hoſtibus* rerum, in *perniciem* Reipublicae, gerendarum *occaſiones* prodidiſſet. Sic ergo *Kalendis Quinctilibus* inierint illius anni *Tribuni*, niſi *Senatuſconſultum* fuerit, vt confeſtim inirent.

De horum *Tribunorum militarium* Magiſtratu addit Liuius: *Eodem anno a Campanis Cumae, quam Graeci tum vrbem tenebant, capiuntur.* IV. 44. Eadem habet *Diodorus* Ol. 89. 4. Et quidem, propter annum *Decemuirorum* inſititium, *annis* tribus diſcrepat horum *Tribunorum militarium ſitus*, pro rationibus vtriſque, tam *Varronianis*, quam *Catonianis.* Annus enim *Varronianus* 334 in Epocha *Olympiadum* concurrit cum *Olymp.* $89\frac{4}{4}$. *Catonianus* autem cum *Olymp.* $90\frac{3}{4}$. Hinc ergo rurſus nouum experimentum habemus, quo docemur, rectius ſeſe habere rationes *Varronianas.* Pars enim *nulla* illius anni *Olympiadici* conuenit Magiſtratui huius anni *Catoniano.* Erat autem *pars* illa anni Olympiadici *deſinentis* Vernali *Campanorum* Expeditioni aptiſſima, et *coloniae* deinceps a *Campanis* eodem illo anno *Iuliano* deductae. Vid. ann. ant. *Chr.* 325.

404. *Eo anno . . . tempus inducarum cum Veienti Populo exierat.* Liv. IV. 58. De iiſdem loquitur *induciis*, de quibus ſupra: *Veientibus annorum* XX. *induciae datae.* IV. 35. Is annus erat *Catonianus* 330. ante *Chriſtum* 422. Hic annus 348. ante *Chriſtum* 404. Interuallum eſt annorum tantummodo XVIII. Ideone *defectum* aliquem hoc in loco *Faſtorum* ſubeſſe ſuſpicabimur, quo effectum ſit, vt rationibus *Liuianis* minus accurate reſpondeant? Imo *nullum* ſubeſſe *Diſſ.* X. de *Cycl.* probauimus, et quidem ex ipſis illis rationibus *Liuianis* et *Catonianis.* Quomodo ergo inuicem conciliabimus? Ego mihi plane perſuadeo, *vicenariarum inducarum* finem ad *Veiorum* obſidionem eſſe protrahendum, quae anno *coepta* eſt *Catoniano* 350. qui vere erat ab eo, quo *induciae* coeperunt, anno XX. Ita certe rem intellexiſſe videtur *Eutropius*, quo loco agit de *Fidenarum* excidio: *Poſt* XX (inquit) *inde annos Veientani rebellauerunt. Dictator contra ipſos miſſus eſt Furius Camillus* etc. Obſidioni decennali

finem impoſuit *Camillus*, quae hoc eodem anno coepit *Catoniano* 350. Inde ergo coepit noua *Veientium* defectio, quae *captis excisisque* Fidenis *vicennio* recentior erat. Cladem enim *Fidenarum* anno *Catoniano* 329. exeunte narrat *Liuius*. Quamquam enim hoc anno 348. *Catoniano* induciarum *finem* ponat Liuius, rem tamen geſtam in *Veientes* nullam agnoſcit ante Vrbis *obſidionem*. Hoc anno ait *ab Senatu impetratum, quia diſcordia inteſtina laborarent Veientes, ne res ab iis repeterentur*. IV. 58. Sequenti anno *Catoniano* 349. *Veiens bellum motum* ſcribit *ob ſuperbum Reſponſum Veientis ſenatus*. Sic tamen, vt cum *Volſcis* tantummodo rem *geſtam* agnoſcat. Tandem anni *fine* addit: *lege perlata de indicendo Veientibus bello exercitum magna ex parte voluntarium noui Tribuni Militum Conſulari Poteſtate Veios duxere*. IV. 60. Haec de *Tribunis Militum* anni *Catoniani* 350. Anni enim 349. *fremitus* refert *Iuuentutis, nondum debellatum cum Volſcis eſſe*, et tamen *nouum Bellum cum finitimo Populo et potentiſſimo parari, qui omnem Hetruriam ſit concitaturus*. IV. 58. Inde manifeſta cauſa eſt, cur ad ſequentes *Tribunos Militares, Volſcis* ſub illo ipſo Magiſtratu debellatis, Bellum cum *Veientibus* fuerit protractum. Nec ſane dicit ipſe *Liuius*, illas, quae hoc anno exierint, *inducias* fuiſſe *vicennales*. Ea potius fuiſſe videtur erroris occaſio, quod *Pacem* illam inter duo Bella mediam, quae reuera coepit ab *induciis*, totam tribuerit *induciis*. Nos contra *Pacem* induciis *diuturniorem* probauimus, et quidem pro mente ipſius *Liuii*. Certe ante annum *Catonianum* 330. inire ne quidem poterant illae cum *Veientibus induciae*, quas eodem tempore *Veientibus* conceſſas agnoſcit *Liuius*, quo etiam aliae *triennes Aequis* conceſſae ſunt. IV. 35. Sed vero illae ab illo ipſo anno *Catoniano* 330. inibant. Hoc docent verba *L. Papyrii Mugillani* interregis apud *Liuium* anno *Catoniano* 334. Ait enim ille, *Rempublicam Veientium induciis et cunctatione Aequorum ſtare*. IV. 43. Docent illa, *elapſas* illas, quae cum *Aequis* initae fuerant, *inducias*, nec tamen *diu* admodum elapſas. Cum enim *cunctarentur Aequi*, nec *Romanorum* fines (vt per *inducias* iam exactas licebat) penetrarent: iam certe *praeteritas inducias* ſupponit, quae fuerant alioqui impediturae, quo minus hoc *liceret*. Imo *primam* quamque penetrandi occaſionem non captatam, innuit *Aequorum* illa *cunctatio*, opportune admodum obſeruanda *ſecundo* illo poſt elapſas *Vere*. Facilis autem erat illa *Liuii* hallucinatio, dum pro Auctorum verbis *ſua* reponeret.

398. *Hoc* anno et *deinceps* vſque ad annum *V. C.* 363. morem antea vſurpatum rediiſſe opinatus ſum, vt ab *Idibus Decembribus* inierint *ſequentium* annorum *ſummi* Magiſtratus. Ita *Diſſ.* X. de *Cycl.* n. 89. Ne ſcilicet *poena* deceſſorum ſolito maturius

turius abdicantium ad *poſteros* migraret. Non ſcilicet ſuccurrebat, qui *Kalendis Octobribus* inierant, *iuſtum* Magiſtratus *annum* ſequentibus impleuiſſe *Kalendis Octobribus*. Vt proinde Magiſtratus *annui* modum *ſuperarint*, ſi ad *Idus* vſque *Decembres* tenuiſſent. Quamquam autem receptum fuerit, vt *breuiores* Magiſtratus facerent *Romani*, ſeu *culpa* fuiſſet illius, cuius Magiſtratum vltra non ferendum iudicabant; ſeu *Religione* aliqua, *maloque* in Rempublicam *omine*: prolatos vero Magiſtratus terminos, raro admodum, ſi vnquam fortaſſe, legimus. Itaque *Kalendas Octobres* tamdiu Magiſtratibus ſummis *ineundis* ſolennes fuiſſe arbitror, dum nouum aliud conſtitueretur *exordium* a *Kalendis Quinctilibus*. Illae autem certe vixdum anno *Catoniano* 356. locum habere poterant. A *triſti hyeme* annum illum auſpicatur ipſe Liuius, *ſiue ex intemperie* (inquit) *coeli, raptim mutatione in contrarium facta, ſiue alia qua de cauſa; quam grauis peſtilenſque omnibus animalibus aeſtas exceperit*. V. 13. *Primum* locum in illius anni Magiſtratu *hyemem* tenuiſſe docet *Liuius*. Et quidem praeproperam illam, in qua *raptim* facta eſt *in contrarium mutatio*. Melius illae notae conueniunt in *exordium* a *Kalendis Octobribus*, quam in *Idus Decembres*, vel *Kalendas* etiam *Sextiles*. Nempe in *Octobris Iuliani* diem I. pro Epocha *Catoniana*, vel IX. pro Epocha *Varroniana*, quae hoc ſpatio *Catonianam* triennio praecedit. Medius hic fere limes eſt inter *aeſtus* Autumni et *frigus* hyemale, quo *repentinae* fieri poſſint aeris *mutationes* corporibus humanis periculoſiſſimae. Tenuit hoc anni *Exordium* ad annum *Catonianum* 358.

394. Hoc anno *nouum* coepit ſupremi Magiſtratus annui *initium*. *Vitio* enim *creatos*, qui hoc anno faſces depoſituri erant, ex Oraculo didicerunt. *Vnam* ergo *expiationem eorum eſſe* cenſuerunt, *vt Tribuni Militum abdicarent ſe Magiſtratu, auſpicia de integro repeterentur, et Interregnum iniretur*. V. 17. Ex his *Liuii* verbis manifeſtum eſt, *ante* tempus annui Magiſtratus elapſum *exutos* honore huius anni fuiſſe *Tribunos*. Proinde ante *Kalendas Octobres*, quas iam probauimus Magiſtratibus *ineundis* ſolennes. Et tamen *ante* annum *Catonianum* 363. quo *Kalendis Quinctilibus* inire coeptum eſt Mediis, vt videtur, inter *Octobres Quinctileſque* vtique *Kalendis*. More ſcilicet iam recepto, vt *Kalendis* potius, quam *Idibus*, Ciuilibus nempe *Nouiluniis*, potius, quam *Pleniluniis*, iniretur. *Sextilibus* ergo, vel *Septembribus*. Ego *prioribus* potius iniuiſſe crediderim, nempe *Sextilibus*. A *reditu* enim legatorum *Delphicorum*, primo quoque tempore expianda erat labes Reipublicae e *vitio* creatis Magiſtratibus. *Miſſos* autem ſub *Tribunis Militaribus* anni *ſuperioris* refert *Liuius*. Proinde ante Kalendas *Octobres*. Vt

nempe *clauſi Maris* incommoda vitarent. Sed menſe *huius* anni *Delphico Buſio* reddenda erant Oracula, vt Diſſ. V. de *Cycl.* n. 2. probauimus. Reſpondebat *menſis* ille *Attico Munychioni*, deſinebatque *Aprili* exeunte *Iuliano*, vel, ad ſummum, ineunte *Maio*, et *Maio* proinde *veteri*. Ita *Maio*, ad ſummum, *Veteri* Reſponſum acceperint legati *Romani*, quaecunque demum menſis pars illis a *Templi* praeſidibus fuerit aſſignata. Tunc etiam ſatis commoda erat *nauigatio*. Nihil itaque vetat, quo minus menſe *Iunio veteri* redierint. Detur ergo ſpatium coniecturis de Oraculi *ſententia*, deque *Hetruſci* ſenis *vaticiniis*, e quibus *piaculum* Ciuitati colligendum erat. Sic quoque ſatis *laxum* fuiſſet, ſi ad *Idus* protraheretur *Quinctiles*; immo ſi, illis etiam *elapſis*, tum demum redacti fuiſſent in ordinem *infauſti* illi et *infelici omine Tribuni*. Sic quoque *ſpatium* ſuppetet *tribus Interregibus*, et *tribus* Interregnorum *quinariis*, quorum *ſupremo* demum creati fuerint *ſequentis* anni *Tribuni Militares*, honorem proximi menſis *Sextilis Kalendis* inituri. Sic ergo rem fuiſſe ſuſpicor, quamvis nulla habeamus, quae verbis id diſertis doceant, *Veterum* manifeſta *teſtimonia*. Praeceſſerant autem *initii* vtriuſque, tam a *Sextili*, quam a *Septembri*, in ſuperioribus *exempla*.

393. De *Veientium* Vrbe, quam hoc tandem anno in Populi *Romani* fidem adegit *Camillus*, ita Liuius: *decem aeſtates hyemeſque continuas circumſeſſa*. V. 22. Haec quomodo vera eſſe poſſint, diſquirendum eſt. De *hibernaculis* in Vrbis *obſidione* aedificandis anno *Catoniano* 352. actum teſtatur ipſe *Liuius* V. 2. *Tertius* hic erat *decennii* annus ab *initio* obſidionis, quod anno *Catoniano* 350. tribuit *Liuius* IV. 61. Tum demum queruntur *Tribuni Plebis*, *Plebem ne hyemi quidem, aut tempori anni cedere, ac domos et res inuiſere ſuas*. V. 2. Haec ſi vera, non *primus* duntaxat fuerit annus *hibernaculorum* aedificatorum, ſed *prima* etiam *hyems* ſub *pellibus* exacta. Sic *octo* fuerint tantummodo obſidionis *continuae hyemes*, vt agamus quam liberaliſſime. Sic tamen loquitur idem *Liuius*, quaſi *prioribus*, etiam *ante* conſtructa *hibernacula*, annis *continua* fuerit *Vrbis* oppugnatio. De anno *Catoniano* 351. *Ea oppugnatio ſegnior inſequenti anno fuit, parte Tribunorum exercituſque ad Volſcum auocata bellum*. IV. 61. Iterum: *Diruta et arce et Vrbe Artena, reductae legiones ex Volſcis, omniſque vis Romana Veios conuerſa eſt*. Ex his duobus locis intelligimus, ne quidem illis *primis* Belli annis, *nullam* fuiſſe *continuam* Vrbis *oppugnationem*; ſed illud potius fuiſſe *diſcrimen*, quod hoc *tertio anno*, *hibernaculis* aedificatis, iuſtis *exercitibus* obſidioni incubuerint, ne quidem *hyemis* otio militibus indulto, quam *primo biennio* premebant, *praeſidiis* tantummodo per loca opportuna diſpoſitis, conceſſo reliquis

reliquis ciuibus *commeatu*. *Hyemes* autem *Aeſtatibus* poſtponit *Liuius*. Id quoque ſi recte habeat, *Aeſtate* anni *Catoniani* 350. coeperit obſidio, et *hyeme* anni 359. deſierit, quod ſane veriſimile eſt. Εἰς τὸ δέκατον ἔτος τοῦ πολέμου *Dictator* Camillus. *Plutarch.* Rurſus de eodem *Camillo*: πόλιν ἀντίπαλον τῆς Ῥώμης ἔτει δεκάτῳ καθηρηκώς. Innuit *captam* anno obſidionis X. *labente*.

Sub huius anni *Tribunis Militaribus*, quorum tempore *capta* eſt *Veientium* Vrbs, donum *Apollini* miſſum refert *Diodorus* de *decimis Veientium*, et *beneficium* ea occaſione *Romanis* collatum a Praetore *Liparenſium*, *Timeſitheo*. Et quidem *Olympiad.* 96. 4. Non ille quidem abſurde, pro rationibus *Catonianis*, ſi quidem eodem, quo *Veios* expugnauit *Camillus*, anno miſſae fuerint *Apollini* deuotae e *Veientium* manubiis *decimae*. Quae certe commiſſio *Diodori* eo magis obſeruanda eſt, quod in Auctore reperiatur commiſſionum *Chronologicarum* imperitiſſimo, rationumque *Catonianarum*. Rerum enim ipſarum *veritati* tribuendum, veriſimilis ſuſpicio eſt, ſi quid *accuratum* prodeat ab *Auctore* admodum *inaccurato*. Fauet autem *Diodoro Plutarchus*, qui *hyeme* miſſas narrat *decimas*, vt *hyeme decima* Vrbs ipſa *expugnata* eſt, et quidem *hyeme*, quae *tertium* Camilli *Tribunarum* praeceſſerit, quo Magiſtratu *Faliſcos* in Populi *Romani* fidem idem redegit *Camillus*. Hoc ergo hauſit e *Catoniano* aliquo Auctore *Diodorus*. Pugnat vero, aliaque ſentit omnia, licet *Catonianus* ipſe, *Liuius*. Neſcius autem earum, quas ſequitur, rationum. *Dilatas* ille, nec, ante *biennium* a *voto Camilli*, ſolutas arbitratur, *decimas*. Et quidem ita fuiſſe, res ipſa vincit, ſi ſaltem de *Fatorum* fide non ambigimus. Erant enim in *priuatorum* poſſeſſione *manubiae*, e quibus *decimae* detrahendae erant. Conſulti ergo de *voti* ſolutione *Pontifices* ita cenſent: *vt, qui ſe domumque ſuam religione exſoluere vellet, cum ſibimetipſe praedam aeſtimaſſet ſuam, decimae pretium partis in publicum deferret: vt ex eo donum aureum dignum amplitudine Templi, ac numine Dei, ex dignitate Populi Romani fieret*. V. 23. Inde illae donarii *morae*. Inde factum, vt *ſequenti* anno *Catoniano* 360. *Camillus* ita concionaretur: *haud mirum id quidem eſſe, furere ciuitatem, quae damnata voti, omnium rerum potiorem curam, quam religione ſe exſoluendi, habeat*. V. 25. Inde noua Pontificum conſultatio de Vrbis *Veientium* agroque *decimis Apollini* conſecrandis *hoc* demum *anno* facta. Nondum ergo voti Religione ſoluti ſunt *Romani*. Sed ne quidem *ſequentis* anni *Catoniani* 361. *initio*, ſed victis *Faliſcis*, triumphoque de illis acto a *Camillo*. Tum demum *tacite eius verecundiam* (inquit *Liuius*) *non tulit Senatus, quin ſine mora voti liberaretur: crateramque auream donum Apollini Delphos legati ferrent*. V. 28. Et quidem

rem ipſam agnoſcit etiam ipſe *Plutarchus*: Μάντεις ἤγγελλον ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς προφαίνεσθαι θεῶν μῆνιν, ἁγισμῶ καὶ χαριστηρίων δεομένην. in *Camill.* Propter *dilatam* ſcilicet *voti* ſolutionem. Inter *portenta* illa Populi *inſaniam* retulit *Camillus*. Erat enim *inſania* inter mala θελήματα criminum *Piacularium* ſupplicia. Recte ergo ſe habet *Liuii* diſpoſitio. Proinde *falſa* illâ *Diodori* eſt, qua efficitur, vt in *Olymp.* 96. 4. conueniat, e falſis nata *ratiociniis*, quae *Veiorum* expugnationem in *eundem* contulerint annum, quo *ſolutae* ſunt e *Veientium* decimis *manubiae*. Nihil ergo inde colligendum eſt, quo Epocha *Catoniana* vera eſſe comprobetur.

391. Ad *hunc* annum *doni* e *manubiis Veientium* aurei ad *Apollinis Delphici* aedem miſſionem refert *Liuius* V. 28. in qua *Timeſithei Liparenſis* beneuolentia in *Romanos* eluxit. Rectius, quam *Diodorus*, qui ad *Olymp.* 96. 4. retulit, vt anno ante *Chr.* 393. iam probauimus, quod eo anno *Veios* a *Camillo* expugnatos crediderit *Diodorus*. Hoc enim ei ſolenne multis exemplis in *Annalibus Thucydideis* oſtendimus, vt rerum geſtarum *exitus*, multis poſt *initia* annis diſſitos, ad *eoſdem* tamen *annos* retulerit, quibus *coeperint*.

389. Hoc anno *Iuliano* mortuus *C. Iulius* Cenſor. *Liv.* V. 31. IX. 34. προσιόντος Ἰουλίου μηνός. Plutarch. *Camill.* Nondum ergo *coepto*. Proinde menſe *Iunio veteri*. *Suffectus* in illius locum *M. Cornelius*. Liv. V. 31. Eodem adhuc *menſe* Iunio. *Conſulibus morbo impliciitis placuit per Interregnum renouari auſpicia. Itaque cum ex Senatuſconſulto Conſules Magiſtratu ſe abdicaſſent, Interrex creatur M. Furius Camillus, qui P. Cornelium Scipionem, is deinde L. Valerium Potitum Interregem prodidit. Ab eo creati ſex Tribuni militum Conſulari Poteſtate.* Liv. V. 31. Inde colligitur, tempore Magiſtratus *legitimo* nondum elapſo abdicaſſe *Conſules*. Colligitur praeterea, *medio* fere *Iunio veteri* abdicaſſe, vt dies *Interregni* X. plures forent, pauciores tamen XV. antea quam deſignarentur *ſequentis* anni *Tribuni*, qui *Kalendis Quintilibus* inirent. Sed et alii erant inter *morbum* Conſulum, ſuffectumque Cenſori *ſucceſſorem*, ipſamque Cenſoris *mortem*, dies, qui efficient, vt in *priorem* veteris *Iunii* partem inciderit *mors* ipſa *Cenſoris*. Hunc autem anni *locum* pro mente *Dionyſii* eſſe vincit numerus annorum CXIX. a *Regifugio*.

388. Hoc anno *Iuliano* fere *medio* coepit annus V. C. *Catonianus* 365. *Romae*, pro *Catonianorum* rationibus, fatalis. *Iunii* enim *Iuliani* die XVIII. *inibant* illius anni *Tribuni Conſulari Poteſtate Militares*, vt e noſtris conſtat *Tabulis*. Secundi nimirum illi a *Coſſ.* quos *ſecundo* ante Vrbis cladem anno aſſignauit noſter *Dionyſius*. Ita ſcilicet, qua per *annuos Magiſtratus* proceſſit ſupputatio. Nam Magiſtratus illos a *Primis Conſulibus* 120. cenſet

cenſet *Dionyſius*. Ὁ δὲ πρὸ τῆς καταλήψεως χρόνος, inquit, ἀναγόμενος εἰς Λεύκιον Ἰούνιον Βροῦτον καὶ Λεύκιον Ταρκύνιον Κολλατῖνον, τὰς πρώτας ὑπατεύσαντας ἐν Ῥώμῃ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν βασιλέων, ἔτη περιείληφεν εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. I. 59. *Finem* intelligit anni a *Regifugio* 120. *initium* autem anni 121. Plane, vt in noſtris diſponuntur Tabulis. Sic enim ſententiam ſuam ipſe poſtea interpretatur: ἐκπεπληρωμένων τῶν εἴκοσι καὶ ἑκατόν. I. 59. Forma prorſus eadem eſt, qua etiam alibi vſus eſt: ἐτῶν τριακοσίων ἐκπεπληρωμένων ἀπὸ τῆς Ῥώμης συνοικισμοῦ. X. 645. Quo tamen loco annum intelligit *Catonianum*, non 300. ſed 301. *labentem*. Sic itaque *hoc* etiam in loco forma eadem intelligenda eſt, non vt 120. a *Regifugio* annum deſignarit, ſed 121. ſaltem *labentem*. Idem etiam exinde colligimus, quod *Coſſ.* anni a *Regifugio* 119. *biennio* faciat Vrbis *clade* antiquiores idem *Dionyſius*. Sic enim quoque fiet, vt annus ab illo *Conſulatu* ſecundus alius nullus eſſe potuerit, quam qui a *Regifugio* numerandus fuerit 121. Et quidem ita ſe rem habere neceſſe eſt, cum a primorum Conſulum *initio* calculum deduxerit *Dionyſius*. Inibant illi anno *Catoniano* 245. ſimiliter *ineunte*. Annus ergo inde 120. ad annum *Catonianum* pertinget 365. itidem *ineuntem*. Eundemque *numerum* poſtulat *alius* ille calculus *Dionyſii*, quo *Regum* annos numerat, vt oſtendi ſaepiſſime, 244. Inde autem 119. ad annum illum pertingit, quem *Vrbis* clade *biennio* antiquiorem facit. Commiſſi enim inuicem annum conficient *Vrbis* 365. Hunc item *numerum* agnoſcit *Liuius*, cum Vrbis *exciſae* Aeram deſignat non *rotundo* duntaxat numero, ſed *accurato*. V. 54. Recte ergo *Dionyſium* e *Liuio* ſupplendum duximus. Adeo tamen *minutiarum Chronologicarum* ſecurus erat *Dionyſius*, vt *annum* tantummodo deſignarit *exciſae* a *Gallis Vrbis*, non item anni *partem*, qua perierit: Et ne quidem annum *ipſum* accurate. Sic enim habet: Ἡ Κελτῶν ἔφοδος, καθ' ἣν ἡ Ῥωμαίων πόλις ἑάλω, συμφωνεῖται σχεδὸν ὑπὸ πάντων Ἀρχόντος Ἀθήνησι Πυργίωνος, γενέσθαι, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδόης καὶ ἐννενηκοστῆς Ὀλυμπιάδος. I. 60. Supra autem iam oſtendimus, annum illum eſſe *Olymp.* 68 ½ pro mente *Dionyſii*, quo *primi* inierint *Conſules*. Inde XXX cenſet *Olympiades* pro annis 120, quorum *fine* Vrbem *Galli* expugnarint. Sic annus *excidii* erit *Olymp.* 98 ½ pro rationibus *Dionyſii*, qui anno *Iuliano ſequenti*, ante *Chriſtum* 387, conueniet; non autem *huic*, in quo verſamur. Sic autem faciendum erat, ſi ad *fixam* aliquam immobilemque *Epocham* anni *ſinguli* exigendi ſint, quae cum certis *annorum Olympiadicorum* initiis committi poſſet, ſeu *Regifugii* fuiſſet, ſeu *Paliliorum*, ſeu annorum *Cyclicorum*, ſeu *Ianuariis*, ſiue *Martiis*. Sed oblitus eſt *incertos* admodum fuiſſe *annuos Magiſtratus* propter *incerta* admodum annorum *exordia*, quae

nulla certa norma mutabantur; ſed liberrimo *Senatus* arbitrio. Oblitus eſt, iuſto fuiſſe plerumque *contractiores*, cum *abdicare* cogerentur, propter infauſta Reipublicae *auguria*; raro autem *protractiores*. Eſt enim *certum*, (ſi quid ſit in hac Hiſtoria *certum*) hoc certe anno *Iuliano*, et nouorum *Tribunorum Militarium* initio, *ante* annuam *Regifugii* commemorationem, ante horum *Tribunorum Palilia*, ante exordium *noui*, qui illorum *Magiſtratu* inibat, anni *Cyclici*, Vrbem eſſe *captam*. Per noſtras *Tabulas*, ne quidem illo *Olympiadis anno*, cui *Excidium* aſſignauit *Dionyſius*, vt e rei geſtae ſerie conſtabit.

Inibant, vti *dixi*, noui anni *Catoniani* 365. *Tribuni Militares* die *Iulii Iuliani* XVIII. *Poſtridie Idus Quinctiles non iniuit* Tribunus Militum, *Sulpicius*, *Liv.* VI. 1. Die nimirum *Quinctilis veteris* XVI. *Iulii* proinde *Iuliani* I. Poſt diem III. *obiectus hoſti*, Liv. VI. 1. victuſque *Quinctilis*, nempe *veteris*, die XVIII. qui XV. *Kalendas Sextiles* erat, clade *Allienſi* ad ſeram poſterorum memoriam inſigniſſimus. Hic dies erat *Iulii Iuliani* IV. Hunc diem περὶ τροπὰς θερινὰς περὶ τὴν πανσέληνον dicit fuiſſe *Plutarchus*. Sed fallit ſaepe Viros Magnos, et a Veterum minus accuratorum (*nondum* exculta *Aſtronomia*) ſententia deflectit, dum calculos ponunt accuratiores, quam ferebat captus eorum, quos interpretantur, Auctorum. Hoc vnum volebat *Plutarchus*, ab *Idibus Quinctilibus* non admodum *remotum* fuiſſe diem proelii *Allienſis*, quas quidem *Idus*, non equidem pro *coeleſti* habebant, ſed pro *Ciuili* tantummodo *Plenilunio*. Hoc certe in Cyclo *Romano* neceſſarium erat, cuius Auctor ne quidem in *animo* habebat, vt *mediae* Cycli *Lunae* cum *coelo* conuenirent; ſed vt, Cyclo *euoluto*, Lunae *pares* reſponderent, quae fuerant in *initio*. Aliter ſi cenſuiſſet, non certe *menſes Lunares Ciuiles* adeo *impares* feciſſet, vt nonnullis dies aſſignaret XXXI. *Februario* XXVIII. *Markedonio* nunc dies XXIII, nunc dies tantummodo XXII. Nec aliter intelligendus eſt *Plutarchi Tropicus*. Hoc enim tantummodo volebat, non *longe* remotum illum fuiſſe a *Tropico Aeſtiuo*, vt nec a *Ciuili Plenilunio*. *Tropicum* nimirum intelligebat *fixum*, qualem obſeruauerat *Meton* exeunte *Iunio Iuliano*. Ita cum noſtris *Tabulis* ſatis commode conciliabitur. τετρη porro ἀπὸ μάχης ἡμέρᾳ *Gallos Romam* occupaſſe docet *Plutarchus*. Sic item *Verrius Flaccus* apud *Gellium*. Noct. Att. V. 17. Et *Polybius* II. 18. Die ſcilicet *Quinctilis* XX. vt e *Liuio* diſcimus. V. 39. *Altera* nimirum a proelio luce. ὀλίγαις ἡμέραις ὕστερον τῶν Κοιντιλλίων εἰδῶν, vt vult iterum *Plutarchus*. Hic dies erat *Iulii Iuliani* VI. Cum ſcilicet *nondum* iniuiſſet annus *Atticus* Cycli *Metonici* XLV. cuius *Hecatombaeon* a die *Iulii Iuliani* X. inivit, poſt quem *Olympia*. Sic *Olympiadis* 68. anni *primi* (cum quo

quo committitur a *Dionyſio*) reuera partem *nullam* attigerit *Vrbis expugnatio*. Nihil tamen illud obſtabat, quo minus recte cum eo anno committi poſſet, pro rationibus *Dionyſii*, qui annos Epochae *ſuae* ſingulos pro *integris* habebat, vt poſſent aliquatenus cum certiori *Olympiadum* Epocha contendi. Quod ſcilicet *Tribunorum* illorum *Palilia* in illum ipſum *Olympiadis* 68. annum *primum* reuera conuenirent. Hic ergo *dies* eſt, vnde *Vrbis occupatae* Epocham arceſſit *Plutarchus*.

387. Hoc anno *Iuliano Gallos* Vrbe arcet *Camillus*, περὶ τὰς Φεβρουαρίας εἰδοὺς, inquit *Plutarchus* Camill. Nempe *Ianuarii Iuliani* die XXIII. *Menſes* obſidionis plures agnoſcit *Liuius* in Perſona *Camilli*. V. 52. Sed menſium *numerum* accuratius deſignavit *Plutarchus* ἑπτὰ τοὺς πάντας. Menſes ſex *Oroſius*, ſed *integros*. A *paucis* nempe poſt *Idus Quinctiles* diebus ad *Idus Februarias*. Nam quia dies ab *Idibus Quinctilibus* in *Annalibus* numerabantur ad ipſum vſque pugnae *diem*; proinde ita de *Proelii* loquitur *Plutarchus tempore*, quaſi ipſis contigiſſet *Idibus*. Poſtea abdicare parantem *Camillum* impedit Senatus, vſque *ad annum circumactum*. Liv. VI. 1. Ad illius anni finem, vt Diſſ. X. de *Cycl.* oſtendimus. *Kal.* nempe *Quinctiles*. Tum *interregnum* iniuit *P. Cornelius Scipio* ad diem *Quinctilis* V. Poſt illum *M. Furius Camillus* II. qui *Tribunos Militares* creauit poſt diem *Quinctilis* V. ante X. Certe ante *Idus Quinctiles* Tribunos Militares ita creatos *iniuiſſe* neceſſe erat, ne locum *tertio Interregi* relinquerent. *Ex Interregno exemplo iniuiſſe* docet *Liuius* VI. 1. Sic, vt videtur, vt ipſis *Idibus* inierint *proximi* illorum *Succeſſores*, menſis nempe *Quinctilis*.

386. *Dictaturam Camilli* poſt finem *Tribunorum Militarium* Vrbi exciſae *proximorum* refellit, quod *tertiam* illius *Dictaturam* numerat *Plutarchus*, quam iniuit ſub *huius* anni *Tribunis*. Et quod ſub *his* Tribunis *annum* cenſet *Liuius* ad nouae Vrbis reſtaurationem. VI. 4.

385. *Ex Interregno Magiſtratum occoepere* huius anni *Tribuni*. Et quidem ſub *Interrege tertio*. Ipſis, vt videtur, *Kalendis Sextilibus*.

368. Hoc, ni fallor, *anno*, tempus *ineundi* Curulem Magiſtratum mutarunt *Tribuni Plebis*, qui *Comitiorum* poteſtatem penes ſe tenebant. Sic illi tamen, vt *antea* inirent *Tribuni Plebis*, quam *Tribuni Militares*. Sic enim factum, vt *Curulium* Magiſtratuum *Comitia* moderarentur *nuper* facti Tribuni *Plebis*. Sic enim de X. *Licinii* et *Sextii* Tribunatu Liuius: *Refecti decimum iidem Tribuni Sextius et Licinius de Decemuiris Sacrorum ex parte de Plebe creandis Legem pertulere. Creati quinque Patrum, quinque Plebis: graduque eo iam via facta ad Conſulatum*

videbatur. Hac victoria contenta Plebes ceſſit Patribus, vt, in praeſentia Conſulum mentione omiſſa, Tribuni Militum crearentur. VI. 42. Haec ille de *quartis* poſt *Anarchiam* Tribunis *Conſulari Poteſtate* Militaribus. Pluſquam certe *deſignatos* illos oportet fuiſſe *Plebis Tribunos*, ſi *decimo* ſuo *Tribunatu Legem* tulerint illam, de qua loquitur: nec *tulerint* modo, verum etiam *fecerint*, quales erant pro *Lege* faciendi, *Decemuiros*. Hac demum victoria deliniti concedunt ipſi viciſſim, vt *Comitia* haberentur, non quidem pro *Conſulibus Plebeiis*, ſed pro *Tribunis* tantummodo *Conſulari Poteſtate Militaribus*. Spatium haec ſupponunt maius inter *Plebis Tribunatum* et *Curulium Magiſtratuum Comitia*, quam vt *Decembris* X. munere potiti *Tribuni Plebis* in *Tribunis Militaribus* creandis partem habere poſſint, qui *Decembris Idibus* fuiſſent *inituri*. Imo *Legi* ferendae *Trinundinum* neceſſarium erat, *dierum* nempe XXIV. Hoc ſi a X. *Decembris veteris* die ineatur, in diem *Ianuarii veteris* ſequentis deſinet ſaltem V. efficietque, vt ne quidem *Kalendis Ianuariis* proximis *inire* potuerint creati a Tribunis *Plebis* Tribuni *Conſulares*. Proinde *Idibus Ianuariis*. Spatium autem ſatis *laxum* erit, ſi proximis inierint *Idibus Ianuariis*. Sic ergo rem ſe habuiſſe ſatis conſentaneum eſt. Ita autem VII. *Plebeiorum* Tribunatu *primi* creati fuerint poſt *Anarchiam* Tribuni *Conſulares*. Et quinquennio *maior* fuerit *Anarchia*, vt *propius* ad *ſexennium* acceſſerit. Magis tamen fauerem, ſi *quadriennio* maior fuiſſet *Anarchia*, propiusque acceſſiſſet ad *quinquennium*. Sic enim calculum vtrumque inuicem conciliaret, tam eorum, qui *quadriennem* fecerint *Anarchiam*, quam eorum, qui *quinquennem*, ipſa nimirum inter vtrumque *media* ſententia. Sic *Fabii Pictoris*, Scriptoris omnium, vt ait *Liuius*, *longe antiquiſſimi*, ſententia ferri poſſet, qui *primum* a *Plebe Conſulem* poſt *Vrbis Excidium* anno XXII. creatum cenſuit. *Gell.* IV. 5. Sed id quo minus verum eſſe poſſit, obſtat *decennium Tribunorum Plebeiorum* ante hominis *Plebeii Conſulatum*, vt *committendum* illud *noſtrae* docent, pro *Liuii* mente, *Tabulae:* vt docent *aliae* eiuſdem *rationes* infra memorandae.

362. Hoc anno poſt *Plebeium Conſulem* proximo *Catoniano* 390. *mortem Camilli* ſtatuit tam *Plutarchus*, quam etiam *Liuius*. Virtutem illius in *proelio* ſub *Poſthumio Dictatore*, quo *Aequi Volſciique* ſubacti ſunt, primum eluxiſſe tradit *Plutarchus*. Πρῶτος εἰς δόξαν προῆλθεν, verba ſunt *Plutarchi*. Quaſi *primum* illi fuiſſet illud decus *tirocinii*, quod ſane veriſimile eſt. Annus erat *Catonianus* 324. Tum ergo *tirocinium* expleuerit, pro cenſu *Seruii Tullii*, annum ſcilicet *Aetatis* XVII. Sic *natus* fuerit anno *Catoniano* 307. praeter propter. Nec longe, vt opinor, *a vero*

a *vero* eius *Natali* ita aberrabimus. Sic enim annum egerit *vitae* LXXXIII. hoc, quo *exceſſit*, anno. *Minorem* tamen paulo facit *Plutarchus*. Anno enim *Catoniano* 388. quo V. geſſit *Dictaturam*, ita de illo loquitur: Ὁ δ' ἦν μὲν σφόδρα γέρων, καὶ μικρὸν ἀπέλιπεν ὀγδοήκοντα ἔτη γεγονέναι. Quaſi ſcilicet tum annum *octogeſimum* nondum expleuiſſet. Aliter de eodem (de quo hic agebat *Plutarchus*) anno *Appianus*, quo *ſecundam* in *Gallos* victoriam adeptus eſt: καὶ μετὰ χρόνους ἐπελθόντας αὖθις ἐνίκησε, καὶ ἐθριάμβευσεν ἀπ' αὐτῶν, ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἔτη. Sic ille in *Celticis*. Ita annum 80. *ſuperaſſe* potuit, nec longe ab *octuageſimo* abfuiſſe, quod ſane poſtulant *noſtra* modo prolata *ratiocinia*. Vix enim patiebatur *Puerorum* diſciplina, vt, nondum accepta *toga virili*, *virorum* munera exercere licuerit, quale illud erat *Belli* vel *praecipuum*. Cum enim ne *manum* quidem *exſerere* concederetur, nec in *foro* apparere; non erat ſane conſentaneum, vt in *caſtris* verſarentur. Rarum enim *Tarquinii Priſci* tempore exemplum, quo *Bullam auream* et *togam praetextam*, propter *facinora* ſane *pluſquam* Puerilia, *Puer* meruit *Seruius Tullius*, qui modum illum poſtea poſuit *Pueritiae*, quae *Camilli* aetate recepta eſt. Et tamen *illo* quoque *tempore* exempla habemus eorum, qui XVII. aetatis *exacto militiae* nomen dederint, *Scapcii* et *Siſinnii Dentati*. Ne hoc miremur in *Camillo*. Conueniunt *honores* eius ſatis accurate. *Cenſor* erat anno *Capitolino* 350. qui *Catonianus* eſt 352. vt docet *Sigonius*. Anno ſcilicet *Aetatis* 45. pro *his* rationibus. *Aetas* erat *Militaris*, qua *neceſſario* nomen dare *delectos* oportebat. *Liv.* XLIII. 45. qua certe *minores* non erant ad *morum* iudicia omnium grauiſſima admittendi. Poſtea factus eſt *Tribunus Militaris Conſulari Poteſtate*. *Dictatura* eius I. in annum incidit *Catonianum* 359. *Aetatis* LII. ſatis commode. Anno autem *Catoniano* 369. Camillum *iam ad munera corporis ſenecta inualidum* cenſet *Liuius* VI. 8. Cum annum ageret, pro *noſtris* rationibus, LXII. Anno autem *Catoniano* 374. cum *ſextum* gereret *Tribunatum*, *exactae* iam *aetatis* illum pronunciat *Liuius* VI. 22. qui annum tum *aetatis* attigit LXVII. *Exactam aetatem* illam cenſet, quae opponitur *ſenectuti crudae*, (necdum *maturae*) *dubiae* ſcilicet propter veſtigia admixta *Iuuentutis*. Ὁμογέροντας citra *ſexagenarios* appellat *Galenus*, (de *conſerv. valet.*) inde autem ſimpliciter γέροντας. Eodem anno ſic de illius aetate *Plutarchus:* γεγονὼς μὲν ἡλικίας ἤδη πρόσω. Conueniunt haec etiam *aetati*, quae fuerit *ſexagenaria maior*. Inde enim *verae Senectutis* limes. Itaque ex hac *Camilli* aetate ſpatia *Catoniana* plena comprobantur ab anno 307. ad 390. *Appii* certe *Herdonii* aetate, cum *Capitolium* ipſe occuparet, nondum *natus* eſt *Camillus*. Anno ſcilicet *Catoniano* 294. Hoc docent

ipſius

ipsius *Camilli* verba: *Hic cum augurato liberaretur Capitolium, Iuuentas Terminusque maximo gaudio Patrum nostrorum moueri se non passi.* Liv. V. 54. *Patrum* memoriae tribuit, quod *tredecim* antea *annis* contigit, quam ipse *nascceretur.* Hoc etiam omnino satis commode.

353. Huius anni *situm*, qualis in nostris repraesentatur Epochae *Catonianae Tabulis*, multis *notis* agnoscit ipse *Liuius.* Rediit autem ad *Interregnum*, elapso nimirum *Consulatus* limite *legitimo. Serius* ergo *proximos* in Magistratu *Coss. iniuisse* necesse est. *Quanto* serius, exinde discimus. *Sex* numerat *Liuius Interreges.* Litem enim sub *secundo Interrege* ortam mouebant *Tribuni Plebis.* Sic tamen, vt *intercedendo Tribuni nihil aliud, quam vt differrent Comitia, valerent.* VII. 17. Hoc inde colligimus, vt hoc saltem assecuti fuerint, ne ante *sextum Interregem* Consules *crearentur.* Proinde *post* dies *quinque* priorum *Interregum* XXV. et tamen *ante* diem *sexti* Interregis *vltimum* XXX. proximi creati sunt *Coss.* Dies ab *Idibus Ianuariis* XXV. *Februarii veteris* IX. erat. *Kalendis* ergo *Februariis* inire ne quidem poterant ita creati Coss. *Idibus* autem *Februariis* quo minus inirent, nihil sane obstat, quae in *penultimum* incurrebant *sexti* Interregis *diem.* Vix enim *aliis* diebus, quam *Kalendis*, vel *Idibus*, inire mos erat. Est enim *singulare* exemplum in *Liuio* III. 8. facileque admodum, vt *Librario* potius imputandum fuerit, quam ipsi *Liuio.* Imo ita sibi respondent, pro his rationibus, spatia *Liuii* extrema, (quod infra constabit) vt non aliter se rem habuisse mihi facile persuadeam.

349. *Prolatandis Comitiis, cum Dictator Magistratu abiisset, res ad Interregnum rediit.* Liv. VII. 21. *Comitia* non *diu* ante *anni legitimi* finem haberi solita, multa docent horum temporum exempla, in quibus morae non admodum diutinae *Interregis* occasionem dederint. Proinde *finem* anni *Consularis* legitimi hunc fuisse verisimillimum est. Idem exinde colligimus, quod *abierit* Magistratu *Dictator*, non autem *abdicarit.* Exemplo enim *Camilli* a Senatu coacti, ne ante *annum circumactum* abdicaret, ad *anni* deinceps, quo fuerant dicti, *finem* tenere solebant Dictatores *rei gerendae* causa creati, quacunque demum anni *parte* Dictaturam suscepissent. Hoc certe anno ita rem fuisse, vix vlla subest dubitandi ratio. Cum enim nullus esset in Republica *Dictator*, rediit Ius *Consulum* ad *Comitia Consularia.* Cum *bis* ergo acturi fuissent *Tribuni Plebis*, si ante *anni Consularis* finem *Dictator* Magistratu cessisset. Nec vllum fuisset *Interregnum*, dum supereSSent in Republica *Consules.* Itaque post *Idus Februarias* inire necesse erat *sequentis* anni Consules. *Ad vndecimum Interregem seditionibus certatum est*, inquit *Liuius.*

Liuius. Ad *diem* proinde post *Idus Februarias* saltem L. Si quidem calculus procedat pro rationibus *Varronianis*, fiet, vt *Idibus Aprilibus* inierint huius anni *Coss.* Qui enim *Catonianus* annus est 403. idem *Varronianus* est 402. *triennio* tamen integro *situm* diuersum habens. Annus enim *Varronianus* 402. est *Olymp.* $\frac{106}{107}\frac{4}{1}$. in Epocha fixa *Olympiadum.* Sic anni *Cyclici* XIII. fini conuenient *Idus Februariae*, quibus Magistratu *abierit* superioris anni *Dictator*, quo anno *Cyclico* nullus locum habet *Merkedonius.* Post diem ergo *Februarii veteris* XIII. accedant reliqui *Februarii* dies XV. Cum *Martii* etiam *veteris* diebus XXXI. fient in vniuersum dies tantummodo XLVI. Ita *Kalendas Apriles* praetergredietur dies ab *Idibus Februariis* L. Ita tamen, vt *Idus Apriles* non attigerit dies vltimus *Interregis* etiam *vndecimi*, ab *Idibus Februariis* LV. *Idibus* ergo *Aprilibus* inierint huius anni *Coss.* si pro *situ* disponantur *Varroniano.* Quem sane *situm* propterea verisimillimum esse probant ipsius *Liuii* rationes, vt ex infra dicendis constabit. Eoque magis, quod cum situ *Catoniano* non consentiant, quem tamen sequitur ipse *Liuius.* Sic enim fiet, vt ne quidem *Kalendas Apriles* attigerint illa *Interregna.* Post *Idus Februarias* supererunt alii dies in *Februario* XV. Tum *Merkedonii* cum *Appendicibus maioris* in anno *Cycli* XVI. dies XXVIII. Denique *Martii* XXXI. qui superioribus additi *dies* conficient LXXIV. Imo neque quidem *Idus Martias* pertingent, quas tamen his *Consulibus* legitimas fuisse non patiuntur aliae *Liuii* rationes infra memorandae. Recte ergo haec e bonis monumentis hausit *Liuius*, quae tamen perperam ad suas hypotheses traduxit *Catonianas.*

348. *Tentatum domi, per Dictatorem, vt ambo Patricii Consules crearentur, rem ad Interregnum perduxit. Duo Interreges.* Liv. VII. 21. Proximae post *Idus Apriles Kalendae Maiae* erant, quibus proinde *inierint* sequentis anni *Coss.* Nec enim eousque pertigit *secundus Interrex*, vt *quinos* dies *integros* tenuisset.

340. *Interregnum.* Liv. VII. 28. *Vnici*, vt videtur, *Interregis.* Itaque a *Kalendis* ad *Idus Maias* translatum *annui* Magistratus *exordium.*

337. *Iussis ante tempus Consulibus abdicare se Magistratu, quo maturius noui Consules aduersus tantam molem Belli crearentur: Religio incessit, ab eis, quorum imminutum Imperium esset, Comitia haberi. Itaque Interregnum initum. Duo Interreges fuerunt.* Liv. VIII. 3. Abdicasse *ante* legitimum Magistratus tempus *elapsum* inde constat, qui *Comitiis* futuri anni *Consularibus* praefuturi erant, quod sane non licebat, *legitimo* tempore *elapso.* Non tamen inde colligendum, *ante* tempus legitimum elapsum coepisse *Interregnum.* Mos enim erat, si quando *noui* sufficiendi

essent ante *anni legitimi* limites *Coss.* Dictatores *Comitiorum causa* creare, si quid obstitisset, quo minus ipsi *Comitia* haberent anni *Consules*. Vid. *Liv.* VII. 22. 24. Ne scilicet ad *Interregnum* res facile rediret. *Noua* enim erant *Interregis* auspicia, nec commune quidpiam cum anno *praeterito* habentia, quaeque adeo locum habere non debebant in anno *praeterito*, qui a *Coss. praeteritis* nomen habebat. Proinde *omnibus vitio contactis auspiciis* remedium erat *Interregnum*. Liv. VIII. 17. Non ita certe, si ad Magistratum referendum fuisset, cuius *omnia* auspicia *vitio* laborauerant. Sed vero *Consulum abdicantium* ius ad *partem* anni reliquam hoc ipso agnoscebant, quod fuerint, si per *omen* licuisset, alioqui *Comitia* habituri. Erat hoc certe tutissimum, vt, cum de Consulum *imminutorum* auspiciis dubitaretur, *reliquam* anni, quae supererat, *partem* elabi permitterent, vt *noua* inde et *indubia* auspicia assequerentur. Ab *Idibus* ergo *Maiis* coeperit huius anni *Interregnum*, cuius *secundus Interrex* vltra diem *Maii veteris* XXV. in *honore* esse non potuit. *Kalendis* ergo *Iuniis* inierint creati ab eo *Coss.*

330. *Omnibus vitio contactis auspiciis, res ad Interregnum rediit. Ab Interregno inito, per quintum demum Interregem . . . creati Coss.* Liv. VIII. 17. A *Kalendis Iuniis* quatuor Interregum dies XX. ad diem mensis pertingebant XXI. Ita factum, vt ante *Kalendas Quinctiles* inire non potuerint creati a *quinto* Interrege *Consules*, si quidem diebus *aliis*, praeterquam *Kalendis* mensium, vel *Idibus*, inire non fuerit receptum. Et vero *Kalendis Quinctilibus* anni *Catoniani* 426. *Coss.* iniuisse agnoscit ipse *Liuius*, ante *Christ.* 326. pro Epocha *Catoniana*. Nec *medium* aliud occurrit *Interregnum*, quo fieri potuerit, vt *mutaretur* annui Magistratus *exordium*. Ita haec conueniunt, vt exinde recte se habere nostra constet Ratiocinia de *Exordiis* ab *Anarchia* ad *hunc* vsque, in quo versamur, *annum*. Certe praeter morem fuisse, si quando aliis diebus inirent in *Interregnis* etiam, innuunt, ni fallor, verba *Liuii* de *Tribunis* anni *Catoniani* 366. *Ii ex interregno cum exemplo Magistratum inissent* etc. VI. 1. *Secundo* enim *Interrege* factos docet ipse *Liuius*. Inde certum est, ab *Interregni* exordio non *exemplo* iniuisse. Id ergo singulare obseruauit in illorum *Consulum* successione *Liuius*, quod non *Idus Kalendasque* proximas *exspectarint* illius anni *Consules*; sed illo ipso *die*, quo ab *Interrege* fuissent creati, magistratum *iniuerint*.

425. Huc referendus Excerptorum *Porphyrogenneti Vrsinianorum* Paragraphus prior. Agit enim de initio Belli in *Palaepolitanos Liuianos*, quos *Neapolitanos* appellat *Dionysius*. Idem enim erat in vtrosque Bellum. Liuius: *Palaepolis fuit haud procul inde, vbi nunc Neapolis est: duabus Vrbibus Populus idem habitabat.*

bitabat. VIII. 22. Sic itaque de Consule *Publilio*, cui sors illam Prouinciam concessit: *Publilius, inter Palaepolim Neapolimque loco opportuno capto, diremerat hostibus societatem auxilii mutui.* c. 23. *Initium* Belli sub his *Coss.* statuit *Liuius* VIII. 22. De quo sane *initio* agit etiam in *primo* horum *Fragmentorum Vrsinianorum Dionysius.* Δευτέραν tum γενεὰν censet *Dionysius*, ex quo *Cuma* in *Campanorum* possessionem deuenerat, factum anno *Catoniano* 335. docet *Liuius* IV. 44. Vid. ann. ante *Chr.* 417.

324. Huius anni est *Legatio*, de qua agitur hoc *secundo* Vrsinianorum Paragrapho. Eo pertinent verba *Liuii* sub huius anni Coss. *Ob haec cum legatos mitti placuisset, prius ad Samnites, quam Bellum fieret, Responsum redditur a Samnitibus ferox* etc. VIII. 23. Idem ostendunt verba legatorum *Romanorum Dionysiana:* Ἐν δὲ τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ Νεαπολίτας δεδιότας ἀναδέξαι τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον, ἅπασῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρώμενοι παρωρμήσατε· μᾶλλον δ' ἠναγκάσατε. Hos enim *Samnitium* conatus sub *prioris* anni *Coss.* narrat *Liuius* VIII. 22. *Haec ciuitas, cum suis viribus, tum Samnitium infida aduersus Romanos societate freta* etc. Plane pro mente *Dionysii*. Idem discimus ex eo, quod reponunt *Samnites*, de *Fregellis:* ὑμεῖς οὐδενὶ δικαίῳ σφετερισάμενοι δεύτερον ἔτος ἤδη κατέχετε. *Coloniam* enim *Fregellensem* sub *superioris* anni *Coss.* statuit similiter *Liuius* VIII. 22. Quinetiam *Consulis* alterius, *Cornelii*, meminit, etiam de nomine, *Dionysius*. Et quidem in iisdem, in quibus illum posuit *Liuius*, statuis, ἐντὸς τῶν Σαυνιτικῶν ὅρων. *Samnitibus, si qua se mouerent, oppositi*, vt loquitur *Liuius*. Neque vero *Cornelio* prorogatum tempus Imperii legimus, vt factum in causa collegae *Publilii*. c. 23. Imo *noui Cos.* aduentum refert *Liuius* c. 25. sub quo res gestae fuerint in *Samnites*. Huius ergo *Consulatus* sunt omnia, quae hoc *Paragrapho* refert *Dionysius*.

323. *Ad interregnum res redit. Dilatisque alia atque alia de causa Comitiis, quartusdecimus demum Interrex, Lucius Aemilius, Consules creat.* Liv. VIII. 23. Hic sane manifestum est, nullam fuisse anni legitimi *mutilationem*, sed per iurgiorum *Tribunitiorum* moras effectum esse, vt ad *Interregnum* res redierit. Imo innuit ipsa illa *forma*, lites illas in causa fuisse, vt, quod superat a *Comitiis* ad anni legitimi *finem*, tempus elaberetur. Caeterum a *Kalendis Quinctilibus* dies LXV. *Interregum tredecim* ad *Septembris veteris* diem pertingent VI. Nec diem XI. eiusdem *Septembris* superabunt aucti *Interregis decimi quarti* diebus quinis. Sic fiet, vt ab *Idibus Septembribus* nouum fuerit *exordium*. Sic fiet, vt *Kalendae Maiae* triumphales *Q. Publilii Philonis*, non iam amplius *Consulis*, sed *Proconsulis*, ad *sequentem* spectent annum *Iulianum*. Ab *Idibus* enim huius anni *Iuliani Septem-*

Septembribus, pro ſtylo tamen *veteri*, procedit *nouus* ille Q. Publilii Philonis *Proconſulatus*.

* Hanc *Dictaturam* ita memorat *Liuius*, vt locum plane *nullum* vltra ſuperioris anni *Conſulatum* habere potuerit. Nam propter *morbum* alterius Conſulis, *L. Furii Camilli*, dictum fuiſſe arbitratur Dictatorem *L. Papyrium Curſorem*. Quaſi vero illius vicis ſupplendae cauſa dictus fuiſſet. Is *morbus*, cum obſtiterit, quo minus quidpiam hoc *Conſulatu* geſſerit *Camillus*, proinde ipſo Conſulatus *initio* contigerit neceſſe eſt, *annuſque* adeo *Dictatorius* (haec ſi vera ſunt) cum anno *Conſulari* horum *Conſulum* concurrerit oportet. Rem autem ſatis proſpere geſtam ab altero Conſule, *Iunio Bruto Scaeua*, agnoſcit. Potuit ergo *Comitiis* intereſſe *Iunius*. Nec opus adeo fuiſſet, vt *Papyrium* Senatus moraretur, ne *Dictaturam* antea deponeret, quam *Comitia Conſularia* tenuiſſet. Vel inde veriſimile eſt, his *Coſſ.* non fuiſſe illam *Papyrii Dictaturam*. Nec vlla prorſus memorat *Dictatoris* praecepta *Iunio* data, cuius tamen *Auctoritatem* imminutam fuiſſe neceſſe eſt ſub *Dictatore*. Sic potius omnia de *Iunio* narrat, quaſi *nullum* tunc agnouiſſet *Iunius* in Republica *Dictatorem*. Morbum autem *Camilli* illum, qui *Dictatori* dicendo occaſionem praebuerit, ad Conſulatus *finem* potius differendum ſuſpicor, vtcunque ſit factum, vt res a *Camillo* hoc in *Conſulatu* geſtae *Liuium* effugerint. Nullum autem memorat *Liuius* Senatuſconſultum de *tempore*, quo *inire* oportebat creatos a *Papyrio Conſules*. Inde colligimus, anno legitimo recepto *elapſo* inituros.

319. Clades *furcae Caudinae* ſub *curia Fauſta*. Liv. IX. 38. Sub qua clades *Cremerae Vrbiſque* a *Gallis* captae ibid. Proinde, vt videtur, menſe *Sextili*.

318. *Res ad Interregnum rediit. Interreges Q. Fabius Maximus, M. Valerius Coruinus.* Is *Coſſ. creauit*. Liv. IX. 7. Hic quoque legitimi anni *lapſum* agnoſcimus. Incipiunt ergo ab *Idibus Septembribus* noui *Interreges*. Tenuit *prior* ad *Septembris* veteris *diem* XVIII. A *ſecundo* autem *Interrege* creati *Coſſ.* Proinde *inter* diem illius *Septembris* XVIII. et XXIII. inierint. Hoc enim praeter morem ſingulare habebant hi Conſules, vt, *quo creati* eſſent *die*, *eo inirent*. Sed iure *ſingularis* in ea *Senatusconſulti*. Ita Liuius: *ſic enim placuerat Patribus*. Inde diſcimus, ne quidem in *Interregno*, et *vacante* Magiſtratu *curuli*, morem fuiſſe, vt *deſignati* Conſules honorem ab eouſque *die*, quo *deſignabantur*, inirent; ſed vt alium aliquem *incertumque* (propter *incertitudinem Interregnorum*) exſpectarent. Quem, quaeſo, illum praeter *proximas* ſeu *Idus*, ſeu *Kalendas?* Hinc item ſuſpicio eſt, *rara* illa, quae *aliis* menſium *diebus* occurrunt, *initia* ſingu-

ſingularibus in ea cauſa *Senatuſconſultis* accepta ferenda eſſe, non autem *mori* recepto, *ſine* Senatuſconſultis. Conuenit porro, quod *praecedentis* anni *Coſſ. Caudina* inſignis labe *antea* honorem *exuerint*, quam *Tribuni Plebis* eiuſdem anni, qui iugum *Samnitium* cum *Conſulibus* paſſi fuerant. Nec enim ante diem *Decembris* X. munere cedebant *Tribuni*. Quod vero *ſingulari Senatuſconſulto* aſſecuti ſunt huius anni *Coſſ.* vt die *alio*, quam *Kalendis Idibuſue* munus auſpicarentur, hoc certe ad *Succeſſores* migraſſe non arbitror. Proinde *Idibus Septembribus*, vel *Kalendis Octobribus* illos *ſucceſſiſſe* crediderim. Potius autem *Kalendis Octobribus* ſucceſſores accepiſſe arbitror, quod *Idibus Septembribus* nondum vacauerit eorum Magiſtratus.

Poſt 308. * Nec hanc *Dictaturam* pro anno *diſtincto* agnoſcit *Liuius*, nec Epocha (quam ſequitur) *Catoniana*. Sic tamen de ea loquitur, quaſi illam agnouiſſent *monumenta*, quorum fidem eſt ſecutus, Originalia. *Accepiſſe* dicit Dictatorem a *Martio Conſule veteres milites*. IX. 39. Vel inde intelligimus, *elapſum* eſſe *Martii Conſulatum*, et proinde collegae *Fabii*. Sic enim tempore Magiſtratus *elapſo* mos erat *tradere* ſucceſſoribus *exercitus*. Non item *antea*, vel *maiori* Poteſtati *Dictatoriae*. Male meritum Cos. *Minucium* iuſſit *Quinctius Cincinnatus* Dictator *abdicare*. Liv. III. 29. Tale autem nihil obiicere potuit *Martio Papyrius*. *Legati* tamen munere fungebatur in proprium exercitum, ſed ſub *Dictatoris auſpiciis*, idem ille *Minucius*. Hoc autem ipſo nomine *Legari* Maieſtatem honoris *Conſularis* imminutam eſſe conſtat. Aliter certe ſuis praeerant *Conſularibus* exercitibus, *obnoxii* quidem Imperio *Dictatoris*, per totum *Conſulatus* annum, contra quam videmus in *Marcio*. Et *Fabium eodem anno Conſulem*, quo *Dictator* erat *Papyrius*, cenſet *Liuius* IX. 40. Obſeruauerat praeterea *Liuius* in Auctoribus ſuis, *continuatum Fabio*, *ob egregie perdomitam Hetruriam*, illum, quo tum fungebatur, *honorem*. Retulit autem ad *proximum*, quem cum collega geſſit *Decio*, Conſulatum. Quaſi nimirum *continui* inuicem fuiſſent duo illi *Fabii Conſulatus*. Perperam omnino, nec pro ipſorum ſententia *Auctorum*. Oblitus, vt videtur, exempli Publilii Philonis. *Singularem* in illo, obſeruauit ipſe Liuius, *prorogationem Imperii non ante in vllo factam*. VIII. 26. Hoc ita alibi explicat, *vt cum Conſulatu abiiſſet Publilius Philo, Proconſul rem gereret*. VIII. 23. nec de *continuo* intellexit (qui *continuus* nullus erat) *Philonis* conſulatu. Eodem exemplo *Fabio continuatum Conſulatum* diſcimus e Faſtis *Capitolinis*. Non quidem, quaſi *Conſulatus* geſſerit *continuos*, ſed quod *medio* inter *Conſulatus* anno, *Poteſtatem* adhuc *Conſularem*, ad *Philonis* exemplum, retinuerit in *Imperio Conſulari*. Nam *Proconſulem Fabium*, non *Conſulem*, agnoſcunt Faſti *Capitolini*, cum *triumpharet*. Eadem plane forma, qua *Philonem* etiam anno *prorogari*

gati Imperii, cum *triumpharet*, *Proconſulem* appellant. *Triumphauit* autem *Fabius* eodem, quo *Papyrius Dictator*, anno. *Medio* vtique inter *duos* eiuſdem *Conſulatus*.

304. Triumphum *Fuluii* Conſulis ſuffecti III. *Non. Octobres*, *Octobris* nempe *veteris* die V. hoc anno Aerae *Capitolinae* 448. repraeſentant Faſti *Capitolini*. Inde quoque intelligimus, inter *Prid. Kal. Quint.* quo *triumphauit* ſuperioris anni Conſul, *Q. Martius Tremulus*, anno iam *labente* Aerae *Capitolinae* 447. et hunc diem *Octobris veteris* V. quo *nouus* iam numerus cenſetur Epochae *Capitolinae* 448. noui *anni Conſularis* exordium fuiſſe. Illud tamen difficile eſt, quo pacto contigerit, vt *die* noui Conſulatus V. fuerit *triumphatum*, et quidem a *Fuluio* etiamnum *Conſule*, quod volunt Faſti *Capitolini*. Ne *proferatur* ſuperioris Conſulatus *exitus*, praedicta facit Obſeruatio. Nec ſane nodum ſolueret, ſi vel maxime proferri *potuit*, cum non *ſuperiori* Conſulatu *ſuffectus* fuerit *Fuluius*, ſed in locum *Minucii*, qui hoc ipſo anno *Capitolino* 448. Conſulatum *geſſit*. Ideone *triumphum* illum *Fuluii* ad annum *Iulianum ſequentem* differemus? Ita ſane faciendum, ſi *anno* Conſulari *exeunte* triumpharit *Fuluius*, necdum tamen *exuto* Conſulatu. Hoc ſane certum, *res* a *Fuluio* geſtas ad anni Conſularis ſpectaſſe *finem*, non item de *triumpho*. Poterat autem, etiam *elapſo* Conſulatu, *lictores* non dimittere, ſi *triumphum* ambiret, quem fruſtra petiturus eſſet, illis *dimiſſis*, et *Imperio* prorſus *eiurato*. Ita *Cicero Romam* reverſus, *elapſo* Ciliciae *Proconſulatu*, et *Prouincia* Succeſſori *tradita*, *lictores* tamen vſque ad *Belli Ciuilis* initium retinuit. Quod ſcilicet *triumphum* ſperarit de rebus ſuis, quas tanti fecit, ad *Pendeniſſum* geſtis. Nec alio tamen *nomine*, quam elapſi *Proconſulatus*, quo *Ius* fuerat conſecutus *Imperii*, *lictorumque* Imperii *inſignium*. Eatenus ergo adhuc *Proconſul* erat, cum iam *nullum* Ius haberet in *Proconſulari Prouincia*. Sic ergo *Conſulis* nomen retinuerit, cum triumpharet, *Fuluius*, cum, *elapſo* Conſulatus anno, *lictores* haberet *Conſulares*, hoc ipſo (quo et *Cicero*) *fine* et *conſilio*, vt nempe *triumpharet*. Sic fuerit *Conſul*, cum triumpharet, *appellandus*, cum non *alio* iure Imperium lictoreſque retineret, quam *Conſulatus*: non nouo alio in alium annum decreto, *Proconſulatus*. Nec vero opus erat *nouo* aliquo in *ſequentem* annum honore, cum, Prouincia penitus *confecta*, nihil iam praeterea ſupereſſet, cur *Lictores* adhuc penes ſe haberet, praeterquam vt *triumpharet*. Imo noſtris rationibus conſentaneum eſt, vt, ſi de rebus in *Conſulatu ſuo* geſtis, *alio* tamen *Conſulatu*, triumpharit, id ſane fecerit Conſulatu *nouo* omnino *ineunte*. *Alio* certe, quam *Conſulis*, nomine triumphaturus, ſi triumphum *diutius*, exacto Conſulatu, protraxiſſet. Itaque *non* obſtat hic *triumphus*, quo minus *Kalendae* tamen *Octobres* ineundo Conſulari anno fuerint *legitimae*, vt noſtrae ferunt

ferunt rationes. Haec potius reponenda arbitror, quam vt de eo *Fuluii Conſulatu* dubitemus, quem nihilominus *ambiguum* cenſet *Liuius*. Quod ſcilicet variae fuerint de eo *Veterum* ſententiae. Illis autem ſuffragatur Faſtorum *Capitolinorum* Auctor, qui de eo non ambigerent, merito ſane, in hac cauſa, magni faciendus.

Poſt 301. *Hanc etiam *Dictaturam* alterius fuiſſe anni a *Conſulibus* praecedentibus, pro ſententia *Annalium*, habemus etiam in *Liuio* ipſo indicia. *Conſul* enim in annum *ſequentem* e *Dictatura* factus eſt idem *M. Valerius Maximus non petens*, *abſensque*. *Et per Interregem ea Comitia facta* tradit, e *quorundam* ſententia, *Liuius*. Ex eo, quod *Interrex* Comitiis praefuerit, intelligimus, ad temporis *legitimi* finem in *Magiſtratu* fuiſſe *Dictatorem*. Intelligimus praeterea, *nullos* tum in Magiſtratu fuiſſe *Conſules*, qui, ſi fuiſſent vlli, obſtitiſſent, quo minus ad *Interregnum* res rediret. Hoc autem in *hac* Dictatura tertia *ſingulare* obſeruauit *Idatius*, cuius haec ſunt verba: *Sine Conſſ. Coruinus Dictator et Aemilius Magiſter Equitum menſibus* VI. Metuebam ſane, ne ex *errore* ſuo haec tradidiſſet *Idatius*, e veriſimili occaſione nato, quod *veteris* Dictaturae limes fuiſſet revera tantummodo *ſemeſtris*. Id autem iam quo minus verum eſſe credam, facit, quod non idem in *reliquis* etiam *Dictaturis* annuis obſeruarit. Hinc potius ſuſpicor, illum haec ex *Hiſtoricis* hauſiſſe monumentis. Non enim *obſtabant* priores Dictaturae *annuae*, quo minus haec, pro *veteri* more, fuerit *ſemeſtris*. Tempora enim Magiſtratuum penes *Senatum* erant, nec erant ſemper *vnius modi*. Annum *integrum* in *Proconſulatu* tenuit *primus* Proconſul, *Publilius Philo*. *Fabii* autem et *Decii*, Conſulum celeberrimorum, in *ſex* duntaxat ab exacto Conſulatu *menſes* prorogatum legimus Imperium. Sic et in ipſo officio *Dictaturae*. Illam *perpetuam* ante *Caeſarum* acceperat *Sylla*. Non tamen propterea *Dictaturae* omnes deinceps erant *perpetuae*. Imo *ſemeſtrem* primo, tum deinde *annuas*, denique *perpetuam*, vt viſum eſt Senatui, accepit ipſe *Caeſar*. Ita a *Kalendis Octobribus* Dictaturam inierit *Valerius Coruinus*, ſequentis anni *Kalendis Martiis* officio diſceſſurus. Nam in *annuis* Magiſtratibus menſium *Intercalarium* rationem habebant plane nullam. Sic tamen in finibus *ſemeſtribus* rationem habere poterant, vt menſem *integrum* in tam *paucorum* menſium numero accedere non paterentur. Quod fieri ſatis commode potuit, ſi *Kalendis Martiis* ſequentem Conſulatum inierit *Valerius*. Ita quidem, ſi *legitimo* tempore *ſequentis* anni *Conſulatum* iniuiſſet *Valerius*. Sed, abſente *Dictatore*, cum nullus eſſet in Republica Conſul, qui Comitiis praeeſſet, ab *Interrege* Comitia habita docet *Liuius*, quibus *Conſulatum* illum acceperit *Valerius*. Ita factum, vt ante *Idus Martias* Conſulatum *inire* non potuerit, qui

poſt *Kalendas* ad *Conſulatum* deſignabatur. Tum vero ſatis commode, quod *Interregis*, pluſquam *vnius*, mentionem apud *Liuium* non legamus. Sic nempe corrigendum arbitrari poterant *ſpatium*, quo ab annorum *Conſularium vetuſtiorum* initiis propter *Interregna* diſceſſerant. Et ſane *illam* potiſſimum partem anni *Iuliani mediam* triumphis *vacuam* in Faſtis obſeruamus *Capitolinis*. Certe quoties *triumphaſſe* legimus *Conſules*, non autem *Proconſules*. Inde quoque *ſuſpicio* eſt, eo referenda eſſe annorum Conſularium *initia*. Illorum ſcilicet, qui hoc honore, dum illa tenet obſeruatio, potiebantur.

293. Hoc anno nonnullas *anni Conſularis* notas exhibet *Liuius*. Nam certe ab *vtroque Conſule* geſtam *hyeme* fuiſſe docet. Cum nempe *vim frigoris iam in Samnio non paterentur*. X. 45. cum *niues iam omnia oppleuiſſent*. 46. Conueniunt illorum triumphi. Nam *Idibus Ianuariis Caruilium*, *Februariis* autem ſimiliter *Idibus Papyrium* triumphaſſe docent Faſti *Capitolini*. Sic autem loquitur poſtea *Liuius*, quaſi *eorum* annum Bello inſumſiſſent *Conſules*. Hanc enim reddit cauſam, cur *Aeſculapium* ab *Epidauro Romam illo anno* non accerſierint: *quia Bello occupati Conſules erant*. X. 47. Sed Bellum eorum nullum memorat poſt *triumphum*, qui ſane ſatis *maturus* erat mittendis illo ipſo anno *Iuliano* ad *Epidaurum* legatis. Haec ſi vera, non *diu* poſt *Idus Februarias* videbantur Magiſtratum capeſſiuiſſe *ſequentis* anni *Conſules*. Addit praeterea et aliam *Conſularis anni* notam ipſe Liuius. *Exacto iam anno, noui* (inquit) *Tribuni Plebis inierant: iiſque ipſis, quia vitio creati erant, quinque poſt dies alii ſuffecti*. X. 47. Sed *exactum annum* non *Conſulum* intelligit, ſed veterum in *Tribunatu Plebeio* deceſſorum. Et nouos adeo deſignat *Tribunos*, qui, hoc ipſo *Conſulatu*, menſe *Decembri* officium ſuſceperant, anno *deceſſorum* exacto. Hinc ergo rurſus probatur *initium* a nobis deſignatum a *Kalendis Aprilibus*.

291. Hoc anno rurſus aliam in anni Conſularis *exordio* mutationem factam exiſtimo. *Poſthumium* ipſum *Megellum Interregem* fuiſſe, cum *Conſul* deſignaretur, docet *Liuius*. XXVII. 6. Inde colligimus, non *eodem*, quo *deceſſores*, tempore Magiſtratum *iniuiſſe*. Sed *ſerius* conſtat vt plurimum inire ſolitos, qui ex *Interregno* Conſulatum *inirent*. Sic fiet, vt a *Kal. Aprilibus* ad eiuſdem menſis *Idus* huius anni *Conſules* fuerint dilati. Conuenit *triumphus* Fabii Maximi, Gurgitis, quem *Kal. Sextil.* aſſignant Faſti *Capitolini*. Non *ſui* tamen, quo *Conſulatum* geſſit *ipſe* Fabius, *anni*, ſed *huius*, in quo iam verſamur, qui V. C. 462. erat pro calculo *Capitolino*. Firmant praeterea *Dionyſii* noſtri verba in Fragmentis *Porphyrogenneti Valeſianis*, p. 533. Nam cum primum *paludatus* ex Vrbe moueret *Poſthumius*, hunc ipſum *Fabium*, Belli Ciuilis metu, coegit a *Cominii* obſidione diſcedere, ὑπατεύσαντα τῷ πρότερον ἐνιαυτῷ, inquit ibidem *Dionyſius*. Inde

Inde conſtat, *nouo* hoc *Poſthumii* Conſulatu, et quidem *affecto*, *Romam* veniſſe *Fabium*, atque *triumphaſſe*. Ita *ante* menſem *Sextilem* neceſſe erit iniuiſſe *Poſthumium*, qui bis mille milites in agris ſuis μέχρι πολλῆ exercuerit, ante ἔξοδον. Sic enim loquitur e *Dionyſio* noſtro *Valeſianus Porphyrogennetus*. Proinde *diu* ante menſem *Sextilem* iam fuerat in *Conſulatu Poſthumius*. Satis, pro noſtris rationibus, accurate, qui ab *Idibus Aprilibus* illum *Conſulem* fuiſſe cenſemus. Conueniunt porro ſatis commode ſequentium aliquot annorum *Triumphi*. Ipſis *Kalendis Aprilibus* triumphauit *Cos.* anni *Capitolini* 472. qui *Catonianus* erat 471. Inde manifeſtum eſt, annum illius legitimum hucuſque pertigiſſe. *Cos.* viciſſim anni *Capitolini* 472. *triumphum* egit anno *non* ſuo, *Capitolino* nimirum 473. *Catoniano* 472. tum *non* Conſul, ſed *Proconſul*, VI. *Id. Quintiles*. Hinc etiam ex altera parte conſtabit, *ante* Kalendas ſaltem *Quinctiles*, finem fuiſſe anni *Capitolini* 472. qua quidem ex *annuis* cenſetur *Conſulibus*. Ita ſcilicet, ſi eouſque ab hoc, in quo verſamur, anno alia nulla fuerit *exordii Conſularis* innouatio.

Hoc porro anno, qui *Curium Conſulem* praeceſſit, *Samnitici* Belli annum XLIX ſupputat *Oroſius*. Ab anno ſcilicet *Catoniano* 412. pro numeris *noſtris*, ad annum eiuſdem *Epochae* 416 examuſſim. Conuenit praeterea cum *anno* eiuſdem *Belli* XLVI. cuius meminit ipſe *Liuius*. Rectius omnino, quam *Eutropius*, qui eundem *Belli Samnitici* numerum anno tribuit *ſequenti*, quo in *Conſulatu* erat ipſe *Curius*. Hinc ſpatia *media* omnia firmantur pro rationibus *Catonianorum*, a *Varronianorum* rationibus alieniſſima. Sed *Eutropio* potius fauet ingenioſiſſimus *Sigonius*. Quod ſcilicet *Bellum Samniticum* non a *Fabio Gurgite*, ſed a *Curio Dentato*, confectum arbitraretur. Idem tamen obſeruauit *varias* illius Belli confecti *Epochas* apud *veteres*, et *Curio* etiam ipſo multo *recentiores*. Sic nihil obſtat, quo minus *vtrumque* fuerit, ſua quadam propria ratione, veriſſimum. Cur *Fabio* Belli profligati gloria aſſignaretur, rationem illam reddit *Oroſius*, quod *Pontium*, ducem *Samnitium* celeberrimum memoria cladis *furcae Caudinae*, ceperit, et ante currum *triumphalem* egerit. Sic enim de illo *Bello* ſcribit: *capti ducis deſtitutione finitum eſt*. Haec autem *ratio* propria erat *Fabio*, non communis cum *Curio*. Male ergo huius anni numerum *Catonianum* ad *ſequentem* tranſtulit *Eutropius*. Fauet praeterea *Fabio Liuius*, cuius illa legimus in Libro XI. ante res a *Curio* geſtas verba: *cum Samnitibus pacem petentibus foedus quarto renouatum eſt*. Erat tamen et *Curii* annus alia *finiti Belli* gloria inſignis, qui proinde merebatur, vt proprium ſibi *numerum* ſortiretur, quo deſignaretur in *Faſtis*. Is autem quis fuerit, docuit *Florus* I. 16. qui *quinquaginta* annis domitum *Samnium* teſtatur. Hic numerus ab anno *Catoniano* 412. ad annum *eiuſdem*

Epochae 462. (quo *Conſul* erat *Curius*) ita reſpondet, vt in alium quemuis annum, pro alia quauis Epocha, conuenire non poſſit. Vix ergo eſt, cur dubitemus, quin e *Floro* corrigendus ſit *Eutropius*; ſeu *Librario* imputandus ſit error, ſeu ipſi potius forſitan *Eutropio*. De illa enim *Samnitium* clade loquitur *Florus*, quae a *Fabiorum Papyriorumque literis* peracta eſt. Triumphauit autem de *Samnitibus Papyrius iunior* anno *Catoniano* 459. *Fabius* autem *Gurges, Fabii Rulliani filius*, hoc ipſo, in quo verſamur, anno 461. ſimiliter *Catoniano*, qui *Conſulatum Curii* proxime praeceſſit. Id tamen effecit *Curius*, quod non effecit *Gurges*, vt *Samnites* aliquot *poſtea* annis *quieuerint*. Merito proinde *inſigni anno* in Epocha *Belli Samnitici* decorandus, qui alius ab eo eſſe non potuit, quem nos docuit *Florus*.

290. Huic anno aſſignandam arbitror Hiſtoriam *Fragmenti Valeſiani* p. 537. de flagitio *C. Laetorii Mergi*. Dies illi dictus a *Cominio* Tribuno Plebis, teſte *Valerio Maximo* L. VI. c. 1. *Cominii* Tribunatum huic anno tribuit *Pighius*, ſed nullis fretus Hiſtoricis monumentis. Non tamen, vt opinor, incommode. *Bello* enim *Samnitico* iuuenem de ſtupro appellatum indicat *Dionyſius Valeſianus*. *Laetorii* ſcilicet ipſius, teſte *Valerio Maximo*, in illo Bello *Cornicularium*. Tum enim erat, vt loquitur *Dionyſius*, δημόσκηνος. Cum nempe *militiae*, non *domi*, agerent. Sed vero *Bello* illi ſic manum *vltimam* impoſuit *Curius*, vt per *multos* deinceps *annos* non fuerit inſtauratum. Et vero ante hunc *Conſulatum* non fuiſſe *Laetorii* accuſationem, e *Dionyſii* verbis colligitur paulo ſuperioribus, in quibus accuſatum legimus *Conſulem Poſthumium*, quem tamen elapſo *Conſulatu* accuſatum agnoſcit ipſe *Dionyſius*. Hoc itaque Conſulatu *Curii* et *Rufini* ad *exitum* vergente, *Laetorium* ſimiliter *accuſatum* fuiſſe veriſimillimum eſt, *reuerſo* ad triumphum *Curio*, deportatoque exercitu. Recenti certe iniuriae dolore.

281. Hoc anno *Iuliano*, paulo tamen *antea*, quam inirent *Conſules*, Belli *Tarentini* occaſionem datam, ex his ipſis colligitur *Fragmentis*. Reuerſis enim a *Tarento Romanis* legatis, tum demum illa ſubiungit: Ἄρτι δὲ Αἰμιλίῳ, Βαρβύλᾳ ἐπίκλησιν, τὴν ἀρχὴν παρειληφότος, etc. Innuit profecto, cum *Tarentum* legati proficiſcerentur, in *Magiſtratu* fuiſſe *Aemilium Barbulam*. Nedum cum *claſſem Romanam* violarent *Tarentini*, quod *legationi* anſam praebuit. Sic tamen ſatis *laxum* eſt ante *Idus Apriles veteres* in hoc anno *Iuliano* ſpatium, vt poſt *Ianuarium Iulianum* omnia contigerint. Ita *Plinii* diuerſas illas ſententias conciliandas arbitror, de quibus egi Diſſ. X. de *Cyclis*, §. 60. *Pyrrhi* in *Italiam* aduentum nunc anno *V. C.* 472. tribuit, nunc 474. Ambo quidem pro *Epocha*, quam ſequitur ipſe vt plurimum, *Varroniana*. Prior autem calculus ab initio Belli *Tarentini*; Poſterior vero a rebus cum *primo* Conſule *Laeuino* ab ipſo *Pyrrho* geſtis. Sic tamen

tamen quoque *duas* illas eiuſdem Belli *Epochas* inuicem confundit *Plinius*. Quod enim *boues Lucas*, ſeu *Elephantos*, anno *V. C.* 472. in *Italia viſas* arbitratur, hoc ad ipſius *Pyrrhi* in *Italiam* aduentum retulit. Idem iterum hunc ipſum annum numerat 472. qui, qua ad *Pyrrhi* ipſius aduentum refertur, alius a *Catoniano* eſſe non potuit. Cum anno illo vere *Catoniano* confundit, qui cum *Varroniano* 472. concurrebat, cum eiuſdem Regis in *Italiam* appulſum anno *Vrbis* 470. ſtatuit. Hoc enim de nulla illius Belli *Epocha* verum eſſe potuit, ne quidem de initio Belli *Tarentini*, ni ita intelligatur, vt annus ille *Varronianus* 472, quo *coepit* reuera Bellum *Tarentinum*, idem fuerit cum anno illo, quem dixi, *Catoniano* 470. Ita manifeſtum eſt, *varias* illas *Epochas*, pro *Auctorum*, quos exſcripſit, variorum ſententiis, immiſcuiſſe ipſum quoque *Plinium*, qui tamen Epochae *Varronianae*, quoties calculum ipſe ponit, obſeruantiſſimus eſt.

280. Hoc anno *Bellum* cum *Pyrrho* initum probauimus Diſſ. de *Cycl.* VIII. §. 7. et Diſſ. X. §. 60. 61. 62. *Priori* huius anni parte, *Olymp.* CXXIV. 4. appulit Rex *ipſe*, teſte *Polybio*. Ne quidem exſpectato *Vere*, vt docet e *Dione Zonaras*. Nempe ante *mare liberum*, quod *Martio* cenſetur *Iuliano*. Inde *procellae* illae, quas expertus eſt, dum fretum traiiceret, ἀνέμῳ βορέᾳ παρ' ὥραν ἐκπαγέντι, inquit, in *Pyrrhi* vita, *Plutarchus*. Male hic Interpres: *praeter anni articulum coortus Boreas*. Contrarium plane ſenſum exigit *anni tempeſtas*, qualem illam e *Dione* deſcripſimus. Et contrarium *ſenſum* patitur, cum eodem *caſu*, particula παρά. Sic in noſtro *Dionyſio*: παρὰ τὸ μὴ τυχεῖν τινα κατασκευῆς τινος etc. p. 77. 12. Et παρ' ὐδὲν ἕτερον. p. 365. 1. Et παρ' ὐδὲν ἁμάρτημα ἴδιον. p. 537. 44. Et παρὰ τὴν ἰδίαν ἀρετήν, p. 641. 17. His omnibus in locis vim habet *Latinae* particulae, non *praeter*, ſed *propter*. Sic conuenit cum eo *Conſulatus* exordio, quod nos *Laeuino* aſſignauimus. Mox enim poſt aduentum *Pyrrhi*, antea quam *conuenirent ſociorum* copiae, *Tarentinis* a ſpectaculis ad *arma* vocatis, aderat *Laeuinus*. Huic ergo *anno*, ſed *exeunti*, Hiſtoriam Fragmenti *Vrſiniani* vltimi (quae in Ed. *Dionyſii* p. 711. legitur) tribuendam exiſtimo. Conueniunt *notae* in hoc ipſo Fragmento, anni a Conſulatu *Cornelii Dolabellae* quarti, tertiique a Conſulatu *Fabricii* primo, vnde *poſterior* corrigendus eſt, in quo *quartus* ab eodem *Fabricii* Conſulatu *primo* cenſetur. Tum peroranit in Pacem *Appius Claudius Coecus* anno poſt *Conſulatum* ſuum *ſecundum* XVII. teſte *Cicerone*. Anno *Catoniano* 456. *Conſulatum* illum *ſecundum* geſſit *Appius*, a quo ita XVII. numerabitur (ſi *terminus* vterque *includatur*) ad hunc annum *Caton.* 472.

279. Huius anni geſta ab iiſdem *Coſſ.* in *Pyrrhum* a *Vere* incipiunt, et in *hiberna* deſinunt. Sic enim e *Dione Zonaras*. Pro *anni Conſularis* modo a nobis deſignato, qui ab *Aprilis* vete-

ris *Idibus* annum inchoabat. *Ver* autem rebus *militiae* gerendis aptum incipiebat ab *Aprili*.

278. Τὰ Κρόνια διεορτάσαντες remiſſi ad *Pyrrhum* captiui *Romani*. Μετὰ ταῦτα *Conſulatum* capeſſiuit *Fabricius*, inquit *Plutarchus*. Hoc ergo anno, poſt ſuperioris anni *Saturnalia*. Prodito autem *Pyrrhi* medico, res horum *Conſulum* cum eodem *Rege* geſtas *nullas* legimus, quippe qui menſe *Iulio* in *Siciliam* diſceſſerit, praeterquam in commentitio *Plutarcho* de *Parallelis minoribus*. Inde (poſt diſceſſum nempe *Pyrrhi*) in *Lucanos*, *Bruttios* et *Samnites* actum, de quibus *Idib. Decembr.* triumphauit *Fabricius*, *Conſul* adhuc, necdum eiurato Magiſtratu, vt nos docent Faſti *Capitolini*.

275. Hic annus *vltimus* eſt *Pyrrhi*, tam in *Sicilia*, quam in *Italia*. Eodem enim *anno*, quo in *Italiam* rediit, *pulſus* inde eſt fugatuſque a *Manio Curio Dentato*, qui ſequenti *Februario* de eo *triumphauit*. Huc pertinent *Fragmenta* noſtri *Dionyſii* vltima *Valeſiana*. Ἔτει τρίτῳ e *Sicilia* in *Italiam* rediit. *Appian.* in Excerpt. *Porphyrogenneti Valeſianis*, p. 554. Proinde hoc anno, qui *tertius* erat a *Conſulatu Fabricii* II.

272. Hoc anno *triumphatum* de *Samnitibus*. Eo retulerim verba legatorum *Romanorum* apud Liuium: *Hi homines* [de *Campanis* loquuntur] *cum pro iis bellum aduerſus Samnites per annos prope ſeptuaginta cum magnis noſtris cladibus geſſiſſemus*, etc. XXXI. 31. Inde conſtat, de illo aduerſus *Samnites* Bello agi, quo *Campanorum* tutelam profitebantur *Romani*. Ita ſecum non pugnabit *Liuius*, dum alibi eiuſdem cum *Samnitibus* Belli annos *pro centum* agnoſcit. XXIII. 42. De *huius* certe anni *Pace* intelligendi ibi apud illum ipſi Samnites: *Pyrrho Regi nos adiunximus, a quo relicti pacem neceſſariam accepimus, fuimuſque in ea per annos prope quinquaginta ad id tempus, quo in Italiam veniſti.* Sic illi ad *Hannibalem*. Hic certe *annus* eſt a *Pyrrhi morte* proximus, quo recte ſe a *Pyrrho* deſtitutos queri poterant. Nec enim ante *mortem* illius *ſpem* auxilii ab eo eſſe ſublatam, manifeſtum eſt ex *Oroſio*, qui de *Tarentinis*, ipſis quoque *Italis*, ſimiliter obſeruauit, *hos* item *Pyrrhi* morte comperta, hoc eodem *anno*, a *Carthaginienſibus* auxilia quaeſiuiſſe. Nec forſitan abſurde obſeruauerimus, *annos* hic a *Liuio* agnoſci, non *ſeptuaginta*, ſed *prope ſeptuaginta*. Quaſi, ſcilicet, deeſſet quidpiam ad numerum *ſeptuagenarium* abſolvendum. Hoc, ſi verum eſt, efficiet, vt de calculo *Varroniano* intelligi non poſſit. *Coepit* enim Bellum *Samniticum* anno *Varroniano* 411. Inde ad annum hunc *Varronianum* 482. *vno* plures numerabantur, quam quos agnoſcit *Liuius*. Pro calculo autem *Catoniano*, anno 412. idem *coepit* Bellum. Sic *duo deerunt* ad hunc annum *Catonianum* 480. quod videtur innuere *Liuius*. Eſtque illa ſane facillima vocis *prope* ſignificatio, vt *defectum* potius, quam *exceſſum*, indicet. Sed quid faciemus alteri

alteri loco, quo *anni* numerantur ab *hoc* anno ad *Hannibalis* aduentum in *Italiam prope quinquaginta?* Ab hoc anno enim *Catoniano* 480 ad annum *Catonianum* 534. ſub cuius anni *Coſſ.* Hannibal in *Italiam* penetrauit, anni ſunt LIV. Sed vero adeo *dura* eſt ſignificatio huius particulae *prope* pro *exceſſu*, vt *emendandum* potius locum illum *Liuii* cenſeat *Sigonius*, quam *explicandum:* Vt nempe pro *quinquaginta* reponatur *ſexaginta;* ſeu potius LX pro L, *antea* quam *notam* numeralem in *vocem*, quam habemus, peruerteret *Librarius*. Idque ſane veriſimillimum eſt. Sic ſpecimen aliud habebimus, vnde conſtare poſſit, quam accurate rationes noſtrae cum vera *Liuii* ſententia conſentiant, propter interpolatam illam a *Varrone* triplicem *Dictaturam*, vt hic *biennio deficiat* a *ſeptuagenario*, quem anno *vno ſuperat* calculus *Varronianus*.

265. Ad hunc vſque annum *Hiſtoriam* pollicetur *Dionyſius:* Καταβιβάζω, inquit, τὴν διήγησιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῶ πρώτω Φοινικικῶ πολέμω, τὴν γενομένην ἐνιαυτῷ τρίτῳ τῆς ὀγδόης καὶ εἰκοστῆς ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν Ὀλυμπιάσιν. *Photius* de illius *Hiſtoria* ita: Τελευτᾷ εἰς τὴν ρ΄ καὶ κή Ὀλυμπιάδα, ἔτους ἐνεγκόστος αὐτῆς τρίτου· ἀφ' ἧς καί φησιν ἀπάρξασθαι τὸν Μεγαλοπολίτην Πολύβιον τῆς Ἱστορίας. *Cod.* LXXXIII. Sed vero *Dionyſii* noſtri *ſententiam* potius, quam *verba*, dedit *Photius*. Nam *Olympiadem* CXXIX. pro *ſuae* Hiſtoriae initio poſuit *Polybius*, quo deſiit *Timaeus*. Sic enim ipſe: Ὑποθησόμεθα δὲ ταύτην ἀρχὴν τῆς βίβλου, τὴν πρώτην διάβασιν ἐξ Ἰταλίας Ῥωμαίων. Αὕτη δ' ἐξ ἀνεχῆς μὲν τοῖς ἀφ' ὧν Τίμαιος ἀπέλιπε. Πίπτει δὲ κατὰ τὴν ἐννάτην καὶ εἰκοστὴν πρὸς ταῖς ἑκατὸν Ὀλυμπιάδα. *Biennii* diſcrimen eſſe credidit *Glareanus* inter exitum *Dionyſii* initiumque *Polybii*. Qua nempe calculus procedit in Epocha fixa *Olympiadum*. Sed non eſt *reuera* tanta, quanta *videtur*, illa diſcrepantia. Epocha *Polybii* a *traiecto* freto *Siculo* deducitur, rebuſque ad *Meſſanam* geſtis a *ſequentis* anni Conſule *Appio Claudio Caudice*. Hanc ille Expeditionem *Olympiadi* tribuit CXXIX. quae *medio* illi anno *Iuliano* conueniebat, annoque *Conſulari affecto*. Prior enim anni *Iuliani* pars ad *quartum* ſpectabat *Olympiadis* CXXVIII annum, videlicet *exeuntem*. Hic ergo annus *Conſularis Iulianuſque*, qua cum *Olympiadibus* committitur, reſpondet *Olymp.* 128 $\frac{3}{4}$, vt in *noſtris* committitur *Tabulis*. Sed vero *Dionyſii* methodus perpetua eſt, vt *illius* tantummodo anni *Olympiadici* rationem habeat, in ſua *Vrbis Conditae* chronologia, cuius *finis* concurrebat cum *Palilibus*. Haec ratio eſt, cur hic annus *Romanus Olympiadis* anno tertio deſignandus fuerit, quanquam res anni *geſtae* ad *quartum* potius eiuſdem *Olympiadis* annum ſpectarent, vt iam ſupra vidimus. Id ergo tantummodo, hac *Olymp.* 128. 3. nota volebat *Dionyſius*, illis *Coſſ.* coepiſſe Bellum *Punicum* I. quorum *Conſulatus Ol.* 128 $\frac{3}{4}$ reſpondebat, qui annus erat ante *Appii Claudii* Conſulatum proxi-

proximus. In eo enim a *Polybii* consilio discrepabat, quod res *Bello* gestas in *Sicilia* primas ab *Appio Claudio Consule* pro *Belli* Epocha habebat *Polybius*, quo *primum* tempore *fretum Siculum* traiecit *Appius*; contra *Dionysius* ab eo anno *Bellum* censet, quo in *Italia* decretum est, quod *ipse* compertum habuit, licet alii plerique nescirent. Non autem aliter constabit *numerus* annorum huius *Belli* XXIV. quem tamen agnoscit non *Liuius* modo, verum etiam ipse *Polybius*. I. 68. *Finem* certe *Belli* sub *Lutatio* et *Posthumio* Coss. agnoscit *Liuianus Mago* XXIII. 13. Agnoscit ipse *Liuius* XXX. 44. Et quidem ipso illo *Lutatio Consule* XXI. 18. *Pacem* datam. Et *proelium* ad *Aegates* decretorium fatetur. Hae notae *finem* Belli ita anno *Catoniano* 510. *Varr.* 512. affigunt, vt, nisi hoc anno *Catoniano* 487. *Varr.* 489. *coeperit*, numerus ille omnino constare non possit. Sic item numerauit Auctor, quicunque demum is fuerit, *Eutropii*, qui *tertio* Belli anno tribuit *Pacem* cum *Hierone*. Sic etiam *Solini* Auctor, cum huius Belli *initium* anno imputat *V. C.* 489. cap. 2. Conuenit accuratissime cum nostro hoc *Dionysii* exordio, si quidem Epocham sequamur *Varronianam*. Conuenit vicissim, fateor, cum ipso *Appii Consulatu*, pro Epocha *Capitolina*, non minus accurate. Illam autem Epocharum *diuersitatem* nesciuit ipse *Solinus*. Non tamen iuero inficias, receptissimam esse sententiam, quae Belli Punici *initium* ab *Appii Consulatu* auspicatur, et *terminabat* sequentibus *post* victoriam ad *Aegates Coss.* Eratque causa satis verisimilis vtroque modo numerandi. Cur ab *hoc* anno calculum inirent, quod *Bellum* fuerit hoc anno *decretum*: Cur item ad annum *post* victoriam producerent, quod *Pax* saltem tum fuerit a *Senatu* confirmata. Sic Belli *finem Luctatio Cos.* tribuit *Liuius* in *Epitom.* XIX. *Pacem* autem *Coss. sequentibus* XXX. Nobis autem satis est, vt ostendamus, *nullum* fuisse *Dionysii errorem*.

264. Iniuit *Appius Consulatum*, pro *nostris* rationibus, *Idibus Aprilibus*, *Aprilis* nempe *Iuliani* die XVIII. pro hoc anno *Cycli* VII. Tum demandata illi Prouincia *Sicilia*, vt *Bellum* inciperet illo *V. C.* anno, qui a *superioribus* inierat *Palilibus*, et *Olymp.* $128\frac{3}{4}$ pro *partibus* respondit. *Primum* enim *illum* fuisse Belli *Consulem*, omnes consentiunt. Vtcunque tamen, partim *procellis*, partim *arte Poenorum*, effectum, vt *fretum Siculum*, ante nouam *Olympiadem*, quae *Iunio* coepit *Iuliano* ad *exitum* vergente, non traiecerit. Tum secunda habuit cum *Poenis* atque *Hierone* proelia, vt nos docuit *Polybius*. Eodem tempore *paludatum Roma* discessisse verisimile est, quo et *collega* in *Vulsinienses*, qui de *Vulsinienſibus* triumphauit *Kalendis* ipsis *Nouembribus*, teste *Capitolinorum* Fastorum conditore, quae cum *Nouembris Iuliani* similiter *Kalendis* illo anno coincidebant. Hucusque ergo certum est illum *Appii Consulatum* pertigisse. De

De *tempore*, quo *triumpharit Appius*, nihil habemus exploratum. Sed vero ante Kalendas Apriles Magistratu non *excessisse*, e *sequenti Consulatu* colligemus.

263. Huius anni *Coss.* ante *Kalend. Apriles* inire non potuisse, exinde intelligimus, quod de *Poenis* et *Hierone* triumpharit *Valerius Messalla* XVI. *Kal. April.* adhuc *Consul*, reuersus autem e *Sicilia*, teste *Polybio*. *Consulatu* nempe *exeunte*. Hoc autem *Consulatu* Dictator *clani figendi* causa, vt docet Auctor Fastorum *Capitolinorum*. *Idibus* nempe *Septembribus*, quod *Pestilentiae* causa factum recte opinatur, vt puto, *Sigonius*. Secundus erat hic *pestilentiae* annus, quam *biennem* agnoscunt Auctores, *Orosius*, *S. Augustinus*, *Zonaras*. Inde discimus, nullam, propter *pestem*, factam esse in anni *exordio* mutationem, cum hi *secundi* quoque *Consules* integrum *annum* in Magistratu tenuerint. Ita tamen rem fuisse propterea suspicabamur, quod ea fuerit *veterum Romanorum* de *peste* opinio, vt *auspicia* anni, quo contigerit, omnia quasi quodam contagio illam foedare crediderint. Sic enim *Liuius* VIII. 17. Ea vero potissimum ratione, vt *Consulatus Duilii* in *mensem intercalarem* incideret. De hoc autem postea.

262. *Hoc* etiam anno idem adhuc fuisse videtur anni Consularis *exordium*. *Agrigentum* enim cum obsedissent *Romani*, tempestas erat ἀκμαζούσης τῆς τοῦ σίτου συναγωγῆς, teste *Polybio* I. 17. Mensis nempe *Iuliani Iulii*, quo *ferias messuas* obseruabant *Romani*. Is autem *Iunio veteri exeunte* coepit hoc anno *Cycli* IX. Quo certe *maturius* appellere vix poterant *Coss.* qui Magistratum *Idibus Aprilibus* iniuerant. Addit *Polybius*: πέντε μὲν ἴσως μῆνας ἐπὶ τῶν αὐτῶν διέμενον. I. 18. Ad *Decembrem* vsque *Iulianum* pertingent illi menses. Iterum *Toro* monte ab *Hannone* occupato; δύο μὲν μῆνας ἔμενον ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. I. 19. Ad mensem nempe *Februarium*. Tandem *vrbe* potiuntur. Nuncio hoc *Romae* accepto, nouum consilium ineunt de proximi anni *Consulibus* in *Siciliam* mittendis. Inde quoque manifestum est, illius anni *Consulatum* a *fine* non longe abfuisse. Meminit praeterea *pestis Romanis* infestae hoc etiam anno *Polybius*. Si quidem de *Vrbe* ipsa *Romana* intellexerit; ita constabit, *inutilem* fuisse *clauum* a superioris anni *Dictatore* mense *Septembri* fixum. Et quidem ita illum intellexisse, verisimillimum est. *Castris* enim *Romanis* in *Sicilia* grassata lues *Carthaginiensibus*, pariter ac *Romanis*, fuisset metuenda, qualem hanc non fuisse supponit. Hoc tamen obiter.

260. Hoc item anno *idem* adhuc *Consularis* anni *initium* perstitisse probabile est, cum *Kalendis Intercalaribus* triumpharit *Duilius* adhuc *Consul*, sed a rebus in *Sicilia* gerendis *reuersus* ad *Comitia* habenda, et proinde non *diu* ante *Consulatus* legitimi *finem*. Spatium satis congruum erat *Comitiis*, quibus designarentur *futuri* anni *Consules*. Captusque fuerat a *Poenis*

collega

collega *Duilii*, vt proinde *alius* nullus eſſet in Republica *Conſul*, qui *Comitiis* praeeſſet. Illud vero difficilius, quo pacto *Kalendae Intercalares* in anno, qualis hic eſt, *minime Embolimaeo* locum habere poſſent. De hoc egimus *Diſſ.* X. de *Cycl.* §. 52. Non tamen ita, vt vel *Nobis* ſatisfecerimus. Conemur ergo meliora. Erat nempe apud *veteres*, non *menſis* duntaxat *Intercalaris*, verum etiam *Intercalaris* quoque *dies*. Macrobius: *Hoc eſt, quod quidam veterum retulerunt, non ſolum menſem apud Romanos, verum etiam diem intercalarem fuiſſe.* Saturn. I. 13. Poterat ergo *dies intercalaris* in eo *anno* locum habere, in quo *nullus* tamen locum habuerit *menſis intercalaris*. De huius *diei intercalatione* ſic idem Macrobius: *Eorum* (inquit) *eſt permiſſus arbitrio, qui faſtis praeerant, vti, cum vellent intercalaretur: dummodo eum in medio Terminaliorum et menſis intercalaris ita locarent, vt a ſuſpecto die celebritatem auerterent nundinarum.* Male quidem ipſe haec ad *diem* cuiuſque anni communis 355 retulit, qui erat pro *Cycli* lege *perpetuus*, quique poſtremorum *Merkedoniorum* mutilatione reſarciebatur, nec egebat *Pontificum* prudentia, vt *ſarciretur*. Et male rurſus ad *Nundinarum* auerſionem. Quaſi vero nulli fuiſſent apud *Romanos* dies *nefaſti* praeter illos, qui *nundinarum* concurſu *nefaſti* efficiebantur. Atqui *iſtiusmodi nefaſtos* dies *nullos* fuiſſe his *Duilii* temporibus alibi probauimus, qui propter *Nundinas* concurrentes *nefaſti* haberentur. Id tamen recte, et pro *Auctorum*, quorum fidem eſt ſecutus, *ſententia*, *Macrobius*, quod dierum *nefaſtorum* exemtorum loca *diebus* hisce *Intercalaribus* ſuppleuerint. Inde enim ratio conſtat, cur fuerint *Pontificum* arbitrio permittendi, quod *Cycli* legibus nullis in *vniuerſum* latis et *perpetuis*, eximendi fuerint, aut ſupplendi, ſed circumſtantiis pro *re nata* variis vtrumvis exigentibus. *Quotannis* enim non eximebantur ipſi illi dies *nefaſti*, ſed quoties rerum *auſpicato* gerendarum malum omen inferrent. Non certe pro exemplo *Graecorum*, quibus diem *Boedromionis* 2. perpetuo *exemtilem* fuiſſe docet *Plutarchus*. *Romanis* morem alium fuiſſe, ex his *Macrobii* verbis diſcimus. *Legem* enim illam *Pontificibus* impoſitam ſupponunt, ne quo *alio* in *loco* dies *intercalaris* immitteretur, quam *medio Terminalium menſiſque Intercalaris*. Quid ergo *Pontificum arbitrio* relictum arbitrabimur? Nempe, vt ipſi Iudices eſſent, quibus annis *neceſſarii* eſſent, in *illo* quoque *loco*, dies *Intercalares* malis dierum *nefaſtorum* ominibus a Republica auerruncandis; et viciſſim, quibus *nulli* neceſſarii eſſent: Id quoque vt ipſi ſtatuerent, quando *ſinguli* ſufficerent *Intercalares*; quando vero Salus Reipublicae poſtularet, vno etiam *plures*. Raras certe illas fuiſſe *Intercalationes* innuit *Liuius*, dum id *Annalibus* dignum cenſet, dum Lectores de eo monet, quibus *annis* fuerit *intercalatum*. Nec alii certe *intercalares*, quam *dies*, intelligi poſſunt, qui *menſibus*

ſibus intercalaribus opponuntur, qui *medio* etiam inter *Terminalia menſemque Intercalarem* ſpatio erant *intercalandi*. Sed quis ille *menſis Intercalaris* alius a die *Intercalari?* Non certe *Merkedonii*. Sic enim nullae fuiſſent legitimae, praeterquam in annis *Embolimaeis*, dierum etiam *ſingulorum Intercalationes*. Sic nullum fuiſſet Reipublicae in mala *nefaſtorum dierum* omina praeſidium, praeterquam in annis *Embolimaeis*. Dies *Februarii* reliquos poſt *Terminalia* ad *Kalendas* vſque *Martias* pro *menſe* hic haberi, vix eſt, cur dubitemus. Eodem ſcilicet exemplo, quo et dies *Epagomenas* in Epocha *Nabonaſſ.* pro menſe ſimiliter habent *Veteres*. Nec adeo *locum* habebit emendatio illa *vel* pro *et*, quam alibi reponendam arbitrabamur. Nec enim dies illi ad annum *praecedentem* ſpectare cenſebantur, qui *Terminalibus* terminabantur. Nec rurſus ad *ſequentem*, qui *Kalendis* inibat *Martiis*. Et ſane ad *Merkedonium* ſpectare cenſebantur illi ipſi dies reliqui *Februarii*. Id docet *Liuius*, qui *Scipionem Aſiaticum* triumphaſſe ſcribit *menſe Intercalario, pridie Kalendas Martias*. XXXVII. 59. Id *Cato* in *Pandectis*, qui *menſis Intercalaris* dies numerat in vniuerſum XXXVIII. Nec tamen proprie ad *menſem Intercalarem* ſpectabant *Kalendae* illae non *Merkedonii*, ſed *Martii*, quae locum habiturae erant in annis etiam *communibus*, etiamſi *nullae* acceſſiſſent anni *Solaris* ſupra Lunares *Epactae*, e quibus tamen *ſolis* conflabantur *Merkedonii*. Qua autem *ipſae* in *Merkedoniorum* cenſum veniebant, qui *menſes* erant *Intercalares*; ita non incommode pro *menſe Intercalari* haberi ipſae quoque per ſe poterant, in annis etiam *communibus*, cum *nulli* eſſent praeterea *Merkedonii*. Ita factum, vt *perpetuus* eſſet ille *dierum ſingulorum Intercalarium* ſitus inter *Terminalia menſemque Intercalarem*, qui *Merkedonius* erat *integer* in annis *Embolimaeis*; *Intercalaris* autem *breuior* e *quinis* illis diebus *Merkedoniorum appendicibus*, in annis etiam *communibus*. Idque dedita opera factum, vt locum *medium* tenerent inter annum *veterem*, qui *Terminalibus* deſinebat, *nouumque*, qui inibat a *Regifugio*, immunes proinde ab vtriuſque anni *auſpiciis*, ſeu *fauſtis*, ſeu etiam *infauſtis*. Sed quo *proprio* demum *nomine* ſingulos hosce dies *Intercalares* deſignandos arbitrabimur? Non alio vtique, quam *Kalendarum Intercalarium*. Hoc nos fefellit, vt has etiam *Kalendas Intercalares* ad *Nonas Iduſque* referendas arbitraremur, vtique ſimiliter *Intercalares*, et *menſem* adeo *integrum*, qui *Kalendas* ſecuturus fuerit, *Intercalarem*. Male vtique, cum *nullae* fuerint in menſe *Intercalari* proprie ſic dicto, qui inter *Terminalia Regifugiumque* intercalari ſolebat, *Kalendae Intercalares*. Qua enim *retrorſum* numerari ſolebant menſium *Kalendae* ad menſium praecedentium *Idus*, ita *Terminalium nomen numeroſque* accipiebant *propriae*, ſi quae *vllae* fuiſſent, *Merkedoniorum Kalendae*. Dedita, vt videtur, opera, ne quas agnoſcerent

scerent mensis *Intercalaris Kalendas*, neue quid *commune* cum *anno praecedenti* habere videretur insititius ille, medioque vtriusque anni confinio situs *mensis*. *Pridie* quidem *Kalendas Intercalares Terminalia* ipsa nonnunquam appellata fateor. Imo *medio* inter *Terminalia Iduſque Februarias* praecedentes *numeratas* fuisse *Kalendas Intercalares*, vt e *Ciceronis* Oratione constat pro *P. Quinctio*. Eodem scilicet exemplo, quo et *Martiarum Kalendarum* numeros prolatos legimus ad *Idus Intercalares*, cum tamen soli postremi *quinque* Februarii dies ad *Martium* spectarent. Non tamen certe, nisi cum illae *singulares* intercalarentur *Kalendae*, quas dixi *Intercalares*. Tum *alia* necessaria erat *supputandi* methodus, cum *aliud* esset, vnde calculum procedere oportebat, *initium*. Sed plane necessarium *non* fuisset, vt a *Terminalibus* vllae numerarentur *Kalendae*, si quidem *vllae* fuissent *mensis Intercalaris* perpetuae *Kalendae*. Imo non *perpetuas* fuisse *Intercalares Kalendas*, innuit *Liuius*, cum anno *Catoniano* 585. qui *Varr.* erat 587. ita scribit: [11] *Intercalatum eo anno. Postridie Terminalia intercalares fuerunt.* Frustra hoc monuisset in *anno* pro *Cycli* lege *Embolimaeo*, si *perpetuae* fuissent, eoque ipso *loco*, mensium Intercalarium *Kalendae Intercalares*. Loquitur ergo de *die* illo *Intercalari*, quem, pro *Pontificum* arbitrio, nec vlla *certa* Cycli *lege*, intercalatum, docuit *Macrobius*. Proinde ne in *mensibus* quidem *Intercalaribus* perpetuae vllae erant, sub *Intercalarium* nomine, *Kalendae*. Si enim fuissent *vllae*, non *alio* certe loco, quam illo *ipso* in loco (quem tamen *locum* earum *perpetuum* non fuisse innuit *Liuius*) per legem *Intercalationis* perpetuam, qua nefas erat, si *alio* aliquo in loco intercalaretur, esse non poterant, eodem, vbi supra, teste *Macrobio*. Scribit, fateor, illa *Liuius* post mentionem *Consulum* anni *Catoniani* 586. Sed *designatorum* tantummodo, nondum Magistratu potitorum. Mos autem *Liuii* est, post *Comitia Consularia* breui quodam compendio anni praeteriti *rariores* euentus complecti; illorum autem *Coss.* res gestas a *nouo* initio arcessere, *coepti* scilicet, non *designati* duntaxat *Consulatus*. Proinde anni *Catoniani* 585 erat illa *Intercalatio*, cuius tamen *finis* in annum *Iulianum* sequentem incurrebat, ad *Idus* vsque *Martias*. Ita factum, vt *Merkedonium* complecteretur in *fine* anni *Cyclici* VIII. *initio* autem anni *Catoniani* 586. si quidem coepisset a *Ianuario*. Itaque in annis vere *Embolimaeis* nullae tamen erant *Kalendae Intercalares*, nisi ita visum esset *Pontificibus* Kalendarii praesidibus. Iisdem tamen *Pontificibus* licuit, etiam in annis minime *Embolimaeis*, intercalare *dies singulos* vno *plures*. Exemplum dedit idem *Liuius* his verbis: *Hoc anno intercalatum est. Tertio die post Terminalia Kalendae intercalares fuere.* XLIII. 11. Hic sane manifestum est, *Kalendarum* etiam *Intercalarium* nomine veniſſe

11 L. XLV. c. 44.

veniſſe *insititios* illos, pro *Pontificum* arbitrio, dies, etiam cum nullus sequeretur *mensis intercalaris*. Haec enim *Liuius* medio inter *Comitia Consularia* spatio *initumque* anni *Catoniani* 583. *Consula*- Vt sint proinde ad annum *Catonianum* 582. referenda, cuius *finis* in finem anni *Cyclici* V. incidebat, cui *nullus* debebatur *Merkedonius*. Hoc ergo anno *Terminalia* non *Pridie*, vt solebant, sed III. numerabantur *Kalendarum Intercalarium*. Ratio *duplicis intercalaris* illa, ni fallor, esse potuit, quod saepe *exemtio*, quae *vnum* diem suspectum amouisset, eadem efficeret, vt in *alium* pariter suspectum incideretur. Ita necesse erat saepe, vt *plures* vno dies *eodem* anno *eximendi* essent, qui his *Kalendis Intercalaribus* supplebantur. Nec deerant, his etiam *Duilii* temporibus, *dies atri* atque *ominis infausti*. Anno *Catoniano* 366. primum de *diebus Religiosis* SC. refert *Liuius*, de die *Alliensis* cladis. VI. 1. vti etiam *Cremerensis*. Addit praeterea, ex *quorundam* sententia, *postriduanos* omnes, tam *Kalendarum*, quam *Nonarum*, quam *Iduum*. Hos dies omnes illis quoque *Duilii* temporibus *nefastos* fuisse, non *Senatusconsulto* modo, verum etiam decreto *Pontificum*; non solus *Liuius*, sed e *Verrio* etiam *Flacco* docet *Gellius*. V. 17. et ex antiquiore *Gellio* Historico *Cassioque Hemina Macrobius*. His *diebus* nec *delectus* haberi, nec *exercitus* scribi, nec in *Prouincias* ire licuit, teste *Festo*. Neque *proeliales* erant, neque puri, neque *Comitiales*, decreto *Pontificum*, teste *Macrobio*. Saturn. I. 16. Imo *nullum* iisdem diebus *sacrificium recte futurum*, *Verrio Flacco*, apud *Gellium*, teste, censuere *Pontifices*. Proinde eorundem *Pontificum* Auctoritate opus erat, vt eximerentur, eorumque *loco* sufficerentur *singuli* proinde *Intercalares*. Nec *alio* tamen, quam, quo dixi, *loco*. Tale ergo ab his diebus *omen* fuisse verisimillimum est, hoc praesertim *Belli* tempore, quo erant *Religionum*, malorumque *omnium* obseruantissimi. Verum certe *mensium Intercalarium*, locum his ipsis Belli *Punici* I. temporibus docet *triumphus* illo *Bello* paulo *recentior* (anno nempe *Catoniano* 515) ipsis *Idibus Intercalaribus*, quae, praeterquam in *mense* ipso *Intercalari*, locum habere non poterant, quippe quae *mensem* ipsum *medium* tenuerint, a *singulorum dierum* loco *Intercalari* admodum *remotae*. Is autem annus, si *Embolimaeus* fuerit, hic certe *Embolimaeus* esse *non* potuit, cum *secundo* quoque *anno* sibi inuicem responderint *menses*, pro *Cycli* lege, *Intercalares*. Haec eo certiora credimus, quod nullae *adhuc* essent *Pontificum* in *mensium intercalatione* fraudes, vt e *Catone* alibi probauimus. Proinde non est, cur *alieno* potius, quam *suo*, loco *menses intercalatos* fuisse suspicemur, vt olim suspicabamur. *Dies* ergo hic est, non *mensis*, *Intercalaris*, quo triumphauit *Duilius*.

255. Cum anni *exordio* a nobis assignato conueniunt *notae* huius anni *Parapegmaticae*. Inibant Coss. *Apr. Iulian.* die XVI. *Africam* petunt ἀρχομένης θερείας. *Polyb.* I. 36. *Maio* affecto. Nam *Maii* IX. vel X. initium *Aestatis* probauimus, pro *Parapegmate Romano*.

mano. Diſſ. X. de *Cycl.* §. 9. *Reditum* ex *Africa*, et *Naufragium*, medio inter *Orionis* ortum et *Caniculae* ſtatuit *Polybius*. Verba ſunt: ἅμα δὲ τὴν μὲν ὀδὸν κατα λήγειν ἐπισημασίαν, τὴν δ' ἐπιφέρεσθαι. Μεταξὺ γὰρ ἐποιοῦντο τὸν πλοῦν τῆς Ὠρίωνος καὶ Κυνὸς ἐπιτολῆς. I. 37. Vtrique ἐπιτολῇ ἐπισημασίαν tribuunt, et *Iulio Iuliano* aſſignant *Parapegmata*.

253. Hoc circiter tempore *prolatum* tempus *ineundi Conſulatus*, ad *Kalendas*, vel *Idus* fortaſſe *Maias*. Hinc enim paulo *ſeriores* legimus *triumphos*, menſe plerosque *Martio*, vel *Aprili*. Imo ipſis *Idibus Aprilibus* anno *Catoniano* 501. Adhuc tamen *Conſulis*, *Aurelii Cottae*. Inde manifeſtum eſt, *nondum* in officio fuiſſe *ſequentis* anni *Conſules*. E *ſerioribus* illis *triumphis* etiam *Comitia Conſularia ſeriora* fuiſſe veriſimile eſt, quippe quorum cauſa *reuocari* mos erat *alterum* ſaltem e Prouincia *Conſulem*. Sic ergo anno ſuo *Capitolino* 502. (qui *Catonianus* erat 501) accuratiſſimus Sigonius: *Hoc*, inquit, *tempore Conſules iniiſſe arbitror, aut Maio, aut Iunio menſe*. Sed anno *Capitolino* 525. *Catoniano* 524. X. *Kalendas Quinctiles* triumphauit *Cn. Fuluius Centumalus*, non *Conſul* tamen, ſed *Proconſul*. Proinde elapſo Conſulatus anno, ante diem *Iunii* XXI. Nec poſt *Idus* proinde *Iunias* I. Porro ἀρχομένης τῆς θερείας emiſſus eſt *fatalis* huius Belli Conſul *Lutatius*. *Polyb.* I. 59. Certe ante menſem *Aeſtiuum* elapſum, atque adeo *Idus Iunias*. Nec tamen ante *ferias Latinas* et ſacra procurata, malo omini ceſſura, ſi neglexiſſet. Faciunt haec, ne vltra *Idus Maias* protrahenda cenſeam Conſulatuum *exordia*. Hoc enim ſpatio ita ſibi conſentiunt triumphi *vltimi*, vt inſignem nullam in Conſulatu *ineundo* diſcrepantiam patiantur. *Kalendas* autem *Maias* in *Tabulis* anteferendas cenſui, quod ſpatium *laxius* concederet parandis neceſſariis antea, quam ex Vrbe *paludati* proficiſcerentur. Ita certe, niſi, retentis *Conſulatus* ſui *lictoribus*, vno tamen *poſt* elapſum Conſulatum die *Cotta* triumpharit, de quo plura ſupra diximus. Omnino poſt *Idus Martias*, vt ann. *Capit.* 531. *Sigonius*. Fieri viciſſim poteſt, vt in ſuperiorum *Interregnorum* aliquo plures fuerint, quam in hodiernis *monumentis* reperimus, *Interreges*.

241. Hic annus eſt Belli *Punici* primi XXIV. idemque *vltimus*. Totidem numerant *Polybius* et *Liuius*. Proelii *diem* docuit *Eutropius*, VI fuiſſe *Id. Martias*. Is dies *Martii veteris* X. *Iuliani* autem III. Adhuc nempe *Conſulatum* tenente *C. Lutatio*. Et quidem *C. Luctatio* et *A. Poſthumio* Coſſ. victoriam ad *Aegates* decretoriam agnoſcit *Mago Liuianus* XXIII. 13. *Priori* nimirum huius anni *Iuliani* parte. *Pacem* tamen *Conſulibus* illis tribuit idem *Liuius*, qui huius anni menſe *Maio* Magiſtratum iniuerunt: *Q. Luctatio*, *Auloque Manlio*. XXX. 44. Imo *aliis* quoque notis his demum *Conſulibus* Pacem conceſſam eſſe firmat. Annum enim *Pacis* illius XL cenſet ante *Pacem Scipionis Africani*, qui Bello *Punico*

Punico II *finem* impoſuit anno *Catoniano* 551. et annum XXIII. ante *initium* Belli II ſub *Coſſ.* anni *Catoniani* 534. Hae duae notae ita *poſteriores* huius anni *Coſſ.* deſignant, vt aliis *nullis* conuenire potuerint. Inde certum eſt, poſt huius anni *Maium* ſtatuendam eſſe *Pacis* Epocham, cum iam *noui* eſſent in officio *Conſules*. Cauſae enim erant, cur eouſque *differretur*, ſatis graues. Nuncio victoriae *Carthaginem* allato, conſultatio erat de Bello, ſi liceret, *protrahendo*. Cum ſpes illa falleret, *Pacis* poteſtas conditioneſque *Amilcari Barcae Eryci* a *Romanis* obſeſſo permiſſae, ipſi etiam a *Pace* alieniſſimo. Tum oblatae a *Lutatio Conſule* Pacis *conditiones*, ita demum proceſſurae, ſi *Romae* confirmarentur. Miſſi deinde a *Romanis legati* de *conditionibus* a *Conſule* oblatis in re *praeſenti* iudicaturi, qui *noua* etiam onera *Carthaginienſibus* impoſuere. Nec potuit *Pax* antea coaleſcere, quam etiam illa admitteret *Amilcar Barcae*, vtcunque *inuitiſſimus*. Tum demum praeſidia *Eryce*, *Siciliaque* vniuerſa et *Sardinia* deduxit, iuſſus a victore *Lutatio*. Ita factum, vt ad *ſequentium* Conſulum Magiſtratum res fuerit dilata; vtque non iam *Conſul*, ſed *Proconſul*, triumpharit *Lutatius*; nec *Praetor* amplius, ſed *Propraetor*, de iiſdem triumpharit *Valerius Falto*, aemulus in triumpho *Lutatii*. Triumphos illos ad IV. *Non.* et *Prid. Octobres* referunt Faſti *Capitolini*. Medio ergo aliquo tempore inter *Maium* (quo *noui* inierant *Conſules*) *Octobremque* (quo *triumpharunt* Belli profligatores) *Pacem* illam coaluiſſe neceſſe eſt. Vt proinde hic ipſe, quo verſamur, annus *Belli* XXIV. idemque *vltimus* cenſendus ſit. *Alios* enim *hoſtes* ſortiti ſunt huius anni *Iuliani Coſſ.* poſteriores, *Faliſcos*. Sed Bello ſuperiori *peracto*, nec operae *diutinae*. Sic enim *Polybius*: Ἐξεδέξατο πόλεμος ἐμφύλιος Ῥωμαίους, ὃ πρὸς τοὺς φαλίσκους καλούμενους, οὓς ταχέως καὶ συμφερόντως ἐπετέλεσαν, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐγκρατεῖς γενόμενοι τῆς πόλεως αὐτῶν. I. 65. *Sex dierum* ſpatio concludunt *Liuius* in *Epitome* et *Eutropius*. Sed Conſulatu *exeunte* contigiſſe docent *triumphi* de *Faliſcis* acti ab huius anni *Coſſ.* ſequenti *Martio*. Sic tamen quoque conſtabit, ad alios *Coſſ.* ne quidem potuiſſe differri, et Bello in *Faliſcos* antiquiorem fuiſſe, pro *Polybii* ſententia, *Pacem* cum *Carthaginienſibus*. Nos ea *Conſulatus parte*, quae cum hoc concurrerit anno *Iuliano*, *Pacem* cum *Carthaginienſibus* initam probauimus. Belli ergo *Punici primi* finem *Polybianum* dedimus. *Initium* cenſet *Polybius*, non a *Senatuſconſulto*, vel *Plebiſcito*, de *Bello* Carthaginienſibus inferendo (quod nos *priori* anno afferuimus, pro *noſtri* ſententia *Dionyſii*) ſed a *traiecto freto Siculo*, geſtiſque *Appii Claudii Caudicis Conſulis* hoſtilibus, annoque adeo *Olympiadis* CXXIX. 1. quo non *iniuit* is ipſe *Claudius*, ſed *Bellum* intulit *Siciliae*. Poſt *Iunii* certe *Iuliani* diem XXVIII. quo annus ille *Olympicus* iniuit Periodi *Calippicae* LXVI. Sic enim recte cenſebitur *Bellum*, pro *Polybii* mente, *continuum*; ἔτη πολεμηθεὶς (inquit) εἴκοσι καὶ τέτταρα συνεχῶς.

συνεχῶς. I. 63. Sic autem annum duntaxat XXIII. *implebit*, partemque anni XXIV. admodum *modicam* attigerit. Qua scilicet *Consulis* XXIV. annique *Olympici* XXIV. *initium* attigit. Inde *normam* lucrabimur, qua de aliis numeris *Polybianis* statuamus. Ἔτος δ' ἦν τῷ πολέμῳ τετταρεσκαιδέκατον, inquit *Polybius* I. 41. Postea nimirum, quam Coss. *C. Atilii* et *L. Manlii* mentionem fecisset. I. 39. Inde colligit Cl. *Casaubonus*, de his *Coss.* locutum esse illo in loco *Polybium*, quasi illorum *Consulatus* in annum *Belli* XIV. incidisset. Sed vero e praedictis constat, annum belli XIV. illum censeri a *Polybio*, qui *Coss.* insigniebatur ab *Appio Claudio decimis quartis*. Ita scilicet, vt *primum* numeri illius locum ipse *Appius* suppleuerit. Ita ad Coss. *Atilio* et *Manlio superiores* numerum illum retulerit *Polybius*. Nempe *L. Caecilium Metellum* et *C. Furium Pacilum*, anni *Catoniani* 501. Et quidem, post mentionem *Atilii* et *Manlii*, redit rursus *Polybius* ad res gestas a *Caecilio*. Alieno quidem *loco*, hoc tamen *consilio*, vt causam doceret, cur de classe restauranda sub *Atilio* demum et *Manlio* Coss. consilium inierint *Romani*, qui post cladem anni *Catoniani* 499. spem fere omnem de *Maris* Imperio sibi vendicando abiecisse videbantur. Ostendit enim, secundis *Caecilii Metelli* successibus imputandum, quod *proximi* Caecilio *Coss.* cum *classe* in *Siciliam* mitterentur. Quibus ita explicatis, tum demum redit ad Expeditionem *Atilii* et *Manlii*, subiungitque ea, quae dedimus, verba. Loquitur ergo de anno *Belli* XIV. *impleto*, cum noua illa classis in *Siciliam* mitteretur. Sic XIV. Belli annus is fuerit, quo *Consulatum* gessit *Caecilius Metellus*; non autem ille, quo rursus rem *maritimam* procurabant *proximi* Caecilio *successores*. Idem praeterea *Polybius* annum Belli XVIII. censet illum, quo nauale medium inter *Erycem* et *Panormum* occupauit *Amilcar Barcae*, pater *Annibalis*, dux *Carthaginiensium* primo illo Bello omnium celeberrimus. I. 56. Sed quibus demum *Coss.* locum illum occuparit *Amilcar*, id fateor illum non adeo clare explicasse. Non alios tamen, vt opinor, intellexit, quam qui fuissent, pro praedicto supputandi calculo, ab *Appio* XVIII. *L.* nempe *Caecilium Metellum* II. et *Numerium Fabium Buteonem*. Idque ex ipso arbitror colligi posse *Polybio*. Montem *Erycinum*, excepta Vrbe, a *Iunio Consule*, *Claudii Pulchri*, clade *Drepanitana* insignissimi, *collega*, insessum docet, anno proinde *Catoniano* 503. Proximis *Coss.* anni *Catoniani* 504. oram *Italiae* classe infestam habuit dux *Carthaginiensium*, *Carthalo*, vt e *Dione* docet *Zonaras*. *Nondum* ergo successorem acceperat *Amilcarem Barcae*. Proinde anno *exeunte*, vel proximo *ineunte*, venerit *Amilcar*, vt res gestae eius primae ad Consules *sequentes* anni *Catoniani* 505. referendae sint. Et sane gesta *Amilcaris Erycina* cum illa Epocha optime conueniunt, qualia describuntur a *Polybio*. Ait, illum cum *Romanis* prope *Panormum triennio* rem gessisse: πολλὰς καὶ ποικίλας ἀγῶνας συνεστήσατο κατὰ γῆν σχεδὸν ἐπὶ τρεῖς ἐνιαυτούς. I. 56. Ad annum scilicet *Catonianum*

num 508. Tum deinde *Vrbem* ipsam *Erycinam* occupat *Amilcar*, vbi δύο ἔτη πάλιν ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ διαγωνισαμένους idem agnoscit *Polybius*. I. 58. Ad *Consulatum* vsque *C. Lutatii* anno *Catoniano* 510. qui Bello *finem* imposuit. Vtrumque hoc spatium annorum *quinque* ambitu complectitur *Polybius*, quibus *Romani* a *mari* penitus abstinuerint ἔτη σχεδὸν ἤδη πέντε τῶν κατὰ θάλατταν πραγμάτων ὅλοσχερῶς ἀφεστηκότες. I. 59. Ad eundem nempe *Caii Lutatii* Consulatum. Non autem a *Claudii Pulchri* clade *nauali* calculum hunc deduxit *Polybius*, sed ab eo potius tempore, quo εἱρκτὴν occupauit *Amilcar*, et oram illam *Italiae* maritimam praedationibus infestam habuit. Id nempe volens, praedationibus illius *quinquennii* maritimis classem tamen nullam opposuisse *Romanos* ante Consulatum *C. Lutatii*, quo tandem intelligebant, de re summa viribus, non, vt antea, *pedestribus*, sed *maritimis*, esse decernendum. Estque sane *Polybius* de huiusmodi *classe* intelligendus. Consulat autem Lector et alia, quae de hac *Polybii* Chronologia Diss. X. de *Cycl.* §. 7. disseruimus. XXIII. tantum Belli annos numerant *Orosius* et *Eutropius*. Ab *Appii* nempe *Consulatu*, rebusque Bello *gestis* supputantes. Inde quoque manifestum est, ab initio *illo* partem anni XXIV. admodum *exiguam* in calculum veniisse.

49. *Caesaris* tempora *Bellis* turbulenta *Dictaturis* pariter ac *Consulatibus* designari solent. *Diuerso* tamen *Dictaturarum* calculo, qui certe obseruandus est, ne quem errorem faciat in hac omni *Chronologia*. Dictaturam *primam* hoc anno *exeunte* consecutus est, per *dies* duntaxat XI. huius anni *vltimos*. Hoc enim nomine *comitiis* praeerat, quibus ipse *Cos.* II. in *sequentem* annum renunciatus est. *Secundam* deinde eiusdem *Dictaturam Dio* ad annum refert *Catonianum* 705. *Varronianum* 707. Inde *Dictaturas* ad mortem *continuas* supputat *Dio*, vt *annus* ipse *caedis* ad *Dictaturam* spectarit quintam, idemque fuerit, anno illo *Catoniano* 708, *Varroniano* 710. vtriusque *numerus* tam *Consulatus*, quam *Dictaturae*, nempe *quinarius*. Sunt tamen e *contra* testes minime spernendi, et *Dione* ipso *antiquiores*, qui *Dictaturam Caesaris* supremam quartam tantummodo, non quintam, numerant. Ita lapis *Colotianus*. Ita Fasti *Capitolini* in *Ouatione Caesaris* e *monte Albano*, quam anni Caesaris *vltimi* fuisse agnoscit ipse *Dio*. Sic *Caesar* ipse in *Edicto* apud *Iosephum*, quo Δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὕπατος τὸ ε'. appellatur. Sic item Auctor Belli *Hispanici* ipsi *Caesari* coaeuus, qui in procinctu Expeditionis *Hispanicae* (quae anni erat *Catoniani* 707. *Varroniani* 709.) *Caesarem Dictatorem* III. *designatum* IV. duntaxat agnoscit, anno nempe *Caesaris penultimo*. Nescio porro, annon eodem referri possint verba *Dionis* de honoribus in *Caesarem* anno *Catoniano* 705. *Varroniano* 707. collatis: Ὕπατός τε ἔτη πέντε ἐφεξῆς γενέσθαι, καὶ Δικτάτωρ ἐκ εἰς ἔκμηνον, ἀλλ' εἰς ἐνιαυτὸν ὅλον, λεχθῆναι ἔλαβε. L. XLII. p. 219. Si nempe ab *eodem anno* coeperit *quinquennis* ille *Consulatus* et *annua Dictatura*. Nam ab anno certe *Catoniano*

706. *Varroniano* 708. *continui* erant *Caesaris Consulatus.* Inde ergo si processerit secunda illius *Dictatura*; necesse erit, vt *Dictaturam quartam* superare non potuerit. Inde autem *coepisse* illam oportuit, si quidem *communem* habuerit cum *continuis* eiusdem *Consulatibus* originem. Nec enim anno praecedenti *Catoniano* 705. *Varroniano* 707. locum vllus potuit habere *Caesaris Consulatus.* Is enim, si quis fuisset, *nomen anno* non dedissent *Consules priuati*, anno demum *exeunte* honorem adepti. *Eponymi* enim erant *Consules* non *suffecti*, sed *Ordinarii*, qui *primos* in anno fasces *Consulares* gesserant. Nec *Principes* alio, quam *Ordinario Consulatu* vsos legimus, postquam *Imperium* adepti essent. *Primi* ergo erant, quorum *nomina* in Fastis legimus, *huius* anni *Consules.* Nec adeo *priorem* aliquem *Consulatum* delibauerat *Caesar* his ipsis *Consulibus*, quorum honorem ad anni *exitum* dilatum fuisse testatur ipse *Dio.* Nec adeo *Dictaturam*, si quidem *eiusdem* fuerit *Senatusconsulti* cum *quinquenni Consulatu annua* illa *Dictatura.* Sunt autem vicissim, quae pro *Dione* pugnent, alia, quae nec ipsa facile spernenda sint, e *re ipsa* petita Argumenta. Tale illud inprimis, quod nisi *Dictaturam annuam Caesar* anni *initio* iniuisset, Magistratus *annuus*, pro *maxima* anni *parte*, nullus fuisset, quo res illius anni gestae in Fastis designarentur, cum anni demum *exitu* inirent *Consules Ordinarii.* Illud praeterea, quod, confecto Bello *Africano*, anno *Catoniano* 706. *Varroniano* 708. *triumphum Caesari* decreuerit Senatus μετὰ ῥαβδούχων τῶν τότε αὐτῷ συνόντων, καὶ ἑτέρων, ὅσοις ἐν τῇ πρώτῃ Δικτατωρίᾳ ἐκέχρητο, ἄλλων τε αὖ, ὅσους ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐσχήκει. Sic enim hoc ipso anno *Dio*, non e *suis*, vt alia, *ratiociniis*; sed ex ipso potius *Senatusconsulto.* *Trium* hic *Dictaturarum* mentionem esse manifestum est, qui *numerus* hoc anno constare non potest, nisi pro rationibus *Dionis.* Sic fuerint in *triumpho* lictores LXXII. quorum *numerus* erat apud Populum inuidiosissimus. Sic enim postea: Ὅτε γὰρ ἀριθμὸς ὁ τῶν ῥαβδούχων ἐπαχθέστατον σφίσιν ὄχλον, ἅτε μήπω πρότερον τοσούτους ἅμα ἑωρακόσι, παρέσχε. Erat enim *lictorum* apparatus admodum odiosus. Sic in 2. *Decemuirorum* anno inuidiam creavit numerus *lictorum* CXX, cum *singuli* sibi *duodenos* adsciscerent. Sic item [12] *Fabii Ambusti* filiae, *Patriciae* quidem ipsi, sed *Plebeio* nuptae, *odium* creabant *lictores Patricii* mariti, cui soror fuerat in matrimonium collocata. Denique et illud, quod in causa *Caesaris* quasi nouum ipsi exprobratum fuerit, quod *Dictaturam* extra *Italiam* suscepisset. Haec enim nota ad secundam *Dictaturam* spectat, quam *Alexandriae* iniuit, decretam scilicet post victoriam *Pharsalicam* anni *Catoniani* 704. *Varroniani* 706. Hoc ipso anno, qui sequebatur, quo *Alexandriae* erat, *iniuisse* obseruauit *Dio.* Ὁ Καῖσαρ τὴν Δικτατωρίαν παραχρῆμα, inquit, (καίπερ ἔξω τῆς Ἰταλίας ὤν) ὑπέστη. Sic et in anni fine: Ταῦτα ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει, ἐν ᾧ Δικτάτωρ μὲν ὄντως αὐτὸς τὸ δεύτερον ἦρξεν, ὕπατοι δὲ ἐπ' ἐξόδῳ αὐτῷ ἀποδειχθέντες, ὅ, τε Καλῆνος καὶ

12 *Liv.* VI. 34.

καὶ ὁ Οὐατίνιος, ἐλέγοντο εἶναι, ἐποίησε. Cum *Dictatorem* ὄντως appellat, id scilicet innuit, *veram* anni ἐπωνυμίαν non fuisse penes *Consules*, sed *Caesarem*, propter *numerum Dictaturae.* Duae illae nota *Dictaturam* huius anni *veram* fuisse confirmant, quod fuerint a *more* receptissimo *Dictaturarum* alienae, quod *inita* fuerit extra *Italiam*, et quod *maximae* anni parti *nomen* dederit. Fidem alioqui detracturae, si vlla fuisset alioqui vel leuissima de *Facto* suspicio. Fauet praeterea *Dioni Liuius* in *Epitome* CXII. cuius illa verba sunt: *Caesar Dictator creatus Cleopatram in regnum Aegypti reduxit.* Quae certe nequeunt de *anno* alio, quam *Catoniano* 705. *Varroniano* 707. intelligi, quo *Caesar* erat in *Aegypto.* Favet *Plutarchus*, qui sic habet in *Caesare*: [13] Ἐκ τούτου διαβαλὼν εἰς Ἰταλίαν, ἀνέβαινεν εἰς Ῥώμην, τῷ μὲν ἐνιαυτῷ καταστρέφοντος, εἰς ὃν ἤρχετο Δικτάτωρ τὸ δεύτερον, ᾗδέποτε τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον ἐνιαυσίᾳ γενομένης. Εἰς δὲ τέτταρα ὕπατος ἀπεδείχθη. *Situm* Dictaturae *secundae* eundem plane describit cum *Dione.* Vt nempe tum ad *exitum* peruenerit, cum ipse *Romam* rediret *Caesar* ex *Aegypto*, et cum *nouum* iniret *Consulatum.* Nec aliter de hac *secunda Dictatura* [14] *Iosephus.* Edictum enim *Caesaris* habet *Sidoniis* inscriptum in fauorem *Iudaeorum*, in quo Δικτάτωρ τὸ δεύτερον inscribitur. Hoc ipso certe *anno*, quo rediit ex *Alexandria*, et memoria recenti beneficii ab *Antipatro* accepti, cum periclitaretur in *Aegypto.* Sic ergo constat, *secundam* hanc *Caesaris Dictaturam* illos etiam agnoscere, et pro *secunda* numerare, qui *Dictaturas* illius in vniuersum *plures*, quam *quatuor*, non agnoscunt. Nihil ergo est, cur suspicemur, *male* calculum in *Dictaturarum numero* posuisse *Dionem. Conciliandus* erit ergo cum aliter loquentibus potius, quam *refutandus.* Et quidem duplicem video conciliandi methodum. Alia est, vt *quatuor* tantummodo numeratae fuerint a nonnullis propterea *Dictaturae*, quod *quatuor* fuerint reuera *Dictaturae* annorum *Eponymae.* Sic enim *prima*, quae anni *fine*, et paucorum tantummodo *dierum*, in calculum venire non debuit. Recte ergo *Plutarchus* secundam *Dictaturam primam* fuisse ἐνιαυσίαν obseruavit, quarum solarum ratio habenda erat in Fastis *Annalium.* Sic enim *Plutarchus*, vel saltem *Plutarchi Auctor*, intelligendus est. Non vt *annuarum Dictaturarum prima* fuerit, (cum tot *annuas Dictaturas Caesare antiquiores* in his ipsis Fastis nos ipsi obseruauerimus) sed quod *earum* prima fuerit, quas gessit ipse *Caesar annuas.* Et sane *certiores* erant in horum temporum *Annalibus*, quae ab annuis illius *Dictaturis* petebantur, notae, quam a *collegiis Consularibus*, quae nulla erant *secunda* Caesaris *Dictatura*, praeterquam in *anni Consularis* fine. Ad *decennem* praeterea *Caesaris Dictaturam* spectabant numeri illi *vno* pauciores, a Senatu decretam, quae a *secunda* demum *Dictatura* inibant, non autem a *prima.* Spectat huc numus Argenteus *Mediobarbi*, ita inscriptus: DIC. ITER. COS. III. Est enim *secundus* decennis Dictaturae *annus*, qui

13 P. 731. 14 Ant. XIV. 17.

qui cum *Conſulatu* eiuſdem III committitur. Similis eſt alius eiusdem praeſtantiſſimi collectoris nummus Aureus, in cuius facie altera legimus: CAESAR DIC. QVART. altera COS. QVINT. Sunt et alii vice verſa nummi apud eundem *Mediobarbum*, in quibus *pares* inuicem committuntur numeri *Dictaturarum Caeſaris* atque *Conſulatuum*, IV. nempe *Dictaturae* cum IV. *Conſulatu*. Non eſt ergo, cur hanc diſcordiam miremur in *Auctoribus*, quae eadem occurrit in *coaeuis* monumentis. Eſt et alia praeterea ratio, quod V. *Caeſaris Conſulatu* poſt victoriam *Mundenſem Dictatura* illius *noua* inierit *Perpetua*, ſeu διὰ βίου, quae *numeris* non erat amplius diſtinguenda. Et ſane in *nummis* illius *Conſulatu* V. inſignitis *prima Dictaturae Perpetuae* occurrit mentio. Quae quoties occurrit, nullum deinde *Dictaturae numerum* habemus. Vel inde diſcimus, ſi *diutius* vixiſſet *Caeſar*, non deinceps *Dictaturarum numero*, ſed *Conſulatuum*, annos fuiſſe internoſcendos. Ad *decimi* ſaltem *Conſulatus* finem, qui iam *antea* fuerat a *Senatu* decretus. Ita neceſſe eſſet, vt *Dictaturarum* numeri *nulli* vltra annum *Catonianum* 707. *Varronianum* 709. fuerint proceſſuri, ſi quidem *Caeſar*, quod non fecit tamen, multos deinceps annos ſuperfuiſſet. Fecit autem tam *diuerſus* ille *calculus*, vt incerta admodum habenda ſit, quae per *Dictaturas* inſtituitur, *Chronologia*. Plane tamen neceſſaria, cum *nulli* eſſent in Republica *Conſules*, qui anno nomen darent. Frequentiorem tamen illum calculum fuiſſe puto, qui *primam* quoque, vtcunque breuem, *Dictaturam* ad rationes accedere patiebatur. Sic autem, vt vltra *Dictaturam* ab illo initio *quartam* non facile progrederetur, anni *Catoniani* 707. *Varroniani* 709. quod nulli in *Perpetua Dictatura* eſſent deinde *numeri*, vt e tot *nummis* ea *Dictatura* inſignitis manifeſtum eſt. *Sic* itaque numerandum, quoties ratio nulla occurrit, cur *aliter* calculus inſtituatur.

45. Hinc incipiunt anni *Iuliani*. Quae deinde ſequebantur *Anomaliae*, Pontificum *imperitiae* imputandae ſunt, qui *veras* anni *Iuliani* rationes non intelligebant. Cum enim *quadriennio* quoque *ſolido* diem *vnum* intercalandum eſſe didiciſſent, *quadriennia* pro *Graecis* τετραετηρίσιν habent, quae *quarto* quoque *anno ineunte* redibant. Sic tamen, vt *triennia* tantummodo *ſolida* complecterentur. Ita factum, vt annis XXXVI (quibus dies *Biſſextiles* IX duntaxat debebantur) *Biſſextos* XII. accenſuerint. Hanc labem vt ſanaret *Auguſtus*, *duodecenni* ſequenti (cui *tres* debebantur *Biſſexti*) *Biſſextum nullum* intercalauit. Hinc ergo literas *Dominicales* annis ante *Chriſtum* appoſuimus. Vt nempe intelligatur, quibus demum *gradibus* a *veris* anni *Iuliani* rationibus diſceſſerint *Pontifices*, et vice verſa, quibus in *concordiam* redierint cum *Kalendario* noſtro *Iuliano*.

EX OFFICINA SAALBACHIA.

Università di Venezia
BIBLIOTECA DI ARCHEOLOGIA
Ino. N. 5013 D.18
Collocazione

BIBLIOTECA DE AGRICULTURA

